

**Польща та Україна  
у тридцятих – сорокових роках ХХ століття**

Невідомі документи з архівів спеціальних служб  
Том 6

**Polska i Ukraina  
w latach trzydziestych – czterdziestych XX wieku**

Nieznane dokumenty z archiwów służb specjalnych  
Tom 6

Галузевий державний архів Служби безпеки України  
Міністерство внутрішніх справ і адміністрації Республіки Польща  
Інститут національної пам'яті –  
– Комісія з переслідування злочинів проти польського народу  
Інститут політичних і етнонаціональних досліджень  
Національної академії наук України

**Польща та Україна  
у тридцятих – сорокових роках ХХ століття**

Невідомі документи з архівів спеціальних служб

Том 6

**Операція „СЕЙМ”  
1944–1946**

Варшава – Київ 2007

Instytut Pamięci Narodowej –  
– Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu  
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji RP  
Wydzielone Archiwum Państwowe Służby Bezpieczeństwa Ukrainy  
Instytut Badań Politycznych i Narodowościowych  
Narodowej Akademii Nauk Ukrainy

**Polska i Ukraina**  
**w latach trzydziestych – czterdziestych XX wieku**

Nieznane dokumenty z archiwów służb specjalnych

Tom 6

**Operacja „SEJM”**  
**1944–1946**

Warszawa – Kijów 2007

**Редакційна колегія**

Ежи Беднарек  
Сергій Богунов  
Зузанна Гайовнічек  
Сергій Кокін  
Петро Кулаковський  
Марцін Маєвський  
Пйотр Мерецький  
Збігнев Навроцький  
Віктор Тихомиров  
Єнджей Тухольський  
Юрій Шаповал

**Упорядники**

Зузанна Гайовнічек  
Сергій Кокін  
Петро Кулаковський  
Марцін Маєвський  
Єнджей Тухольський  
Ванда Худзік  
Юрій Шаповал

**Переклад**

Катерина Сень  
Ванда Тарнавська

**Коректори**

Зузанна Гайовнічек  
Катерина Сень  
Ванда Худзік

**Обкладинка і фотовкладка**

Кшиштоф Сівець

**Схеми**

Веслав Міхальчик

**Комп'ютерна верстка**

ТОВ ТИРСА  
Діана Бойко

ISBN 978-83-60464-41-0

© Всі права застережені

Галузевий державний архів Служби безпеки України  
Міністерство внутрішніх справ і адміністрації Республіки Польща  
Інститут національної пам'яті – Комісія з переслідування злочинів  
проти польського народу  
Інститут політичних і етнонаціональних досліджень  
Національної академії наук України  
Варшава 2007

[www.ipn.gov.pl](http://www.ipn.gov.pl)

інтернет-книгарня: [www.ipn.pocztytaj.pl](http://www.ipn.pocztytaj.pl)

### **Komitet redakcyjny**

Jerzy Bednarek  
Serhij Bohunow  
Zuzanna Gajowniczek  
Serhij Kokin  
Petro Kułakowski  
Marcin Majewski  
Piotr Mierecki  
Zbigniew Nawrocki  
Jurij Szapował  
Jędrzej Tucholski  
Wiktor Tychomyrow

### **Wybór dokumentów i redakcja**

Wanda Chudzik  
Zuzanna Gajowniczek  
Serhij Kokin  
Petro Kułakowski  
Marcin Majewski  
Jurij Szapował  
Jędrzej Tucholski

### **Przekład**

Katarzyna Seń  
Wanda Tarnawska

### **Korekta**

Wanda Chudzik  
Zuzanna Gajowniczek  
Katarzyna Seń

### **Okladka i wkładka zdjęciowa**

Krzysztof Siwiec

### **Schematy**

Wiesław Michalczyk

### **Fotoskład**

TYRSA Sp. z o.o.  
Diana Bojko

ISBN 978-83-60464-41-0

© Copyright by  
Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni  
przeciwko Narodowi Polskiemu  
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji RP  
Wydzielone Archiwum Państwowe Służby Bezpieczeństwa Ukrainy  
Instytut Badań Politycznych i Narodowościowych Narodowej Akademii Nauk Ukrainy  
Warszawa 2007

[www.ipn.gov.pl](http://www.ipn.gov.pl)  
księgarnia internetowa: [www.ipn.poczytaj.pl](http://www.ipn.poczytaj.pl)

# ЗМІСТ

ВІД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ ..... XXII

## ДОКУМЕНТИ

### I. МЕТА, ПІДГОТОВКА ТА ПОЧАТОК ОПЕРАЦІЇ „СЕЙМ”

- № 1 **29 лютого 1944, [Київ]**. Директива Сергія Савченка начальника УНКДБ західних областей України про заведення оперативної справи „Сейм” ..... 4
- № 2 **18 квітня 1944, Луцьк**. Спеціальне повідомлення начальника УНКДБ Волинської області Мартинова Федору Цветухіну про Дубнівський інспекторат АК..... 20
- № 3 **19 квітня 1944, Луцьк**. Спеціальне повідомлення Мартинова Федору Цветухіну про арешт Ольгерда Димовича ..... 26
- **13 вересня 1944, Київ**. Обвинувальний висновок стосовно Станіслава Валенти та Ольгерда Димовича..... 36
- № 4 **26 квітня 1944, Луцьк**. Спецповідомлення Мартинова Федору Цветухіну щодо оперативної справи „Сейм” ..... 50
- **15 вересня 1944, б.м.в.** Обвинувальний висновок стосовно Леопольда Свіклі-Білиновича та інших ..... 56
- № 5 **28 квітня 1944, Рівне**. Записка по ВЧ-зв'язку Федора Цветухіна Сергієві Савченку про арешт Станіслава Валенти ..... 88
- № 6 **14 травня 1944, Рівне**. Доповідна записка Федора Цветухіна Сергієві Савченку щодо оперативної справи „Сейм” ..... 92
- № 7 **21 травня 1944, Рівне**. Довідка начальника 4 відділу УНКДБ по Рівненській області Сергієві Савченку і начальнику 4 управління НКДБ УРСР Сидорову щодо викриття ВДУ на Волині ... 108
- **29 травня 1944, Рівне**. Протокол допиту Марії Роговської ..... 114
  - **3 листопада 1945, Київ**. Висновок Слідчої частини НКДБ УРСР у справі Марії Роговської ..... 124
  - **2 липня 1946, Рівне**. Обвинувальний висновок стосовно Марії Роговської та інших ..... 128
- № 8 **21 травня 1944, Луцьк**. Спецповідомлення Мартинова Федору Цветухіну про арештування в бригаді „Грунвальд” ..... 144
- **22 липня 1944, Луцьк**. Постанова про припинення слідства стосовно Юзефа Ходоровського ..... 150
- № 9 **23 травня 1944, Київ**. Циркуляр Павла Дроздецького начальникам УНКДБ областей щодо діяльності польського підпілля на територіях, зайнятих Червоною Армією..... 154
- № 10 **23 травня 1944, Рівне**. Спецповідомлення Федора Цветухіна Сергієві Савченку щодо оперативної справи „Сейм” ..... 160

VI

# SPIS TREŚCI

OD KOMITETU REDAKCYJNEGO ..... XXIII

## DOKUMENTY

### I. CEL, PRZYGOTOWANIE I POCZĄTEK OPERACJI „SEJM”

- Nr 1 **29 lutego 1944, [Kijów]**. Instrukcja Siergieja Sawczenki dla naczelników UNKGB zachodnich obwodów Ukrainy w sprawie założenia operacji „Sejm” .....5
- Nr 2 **18 kwietnia 1944, Łuck**. Informacja specjalna naczelnika UNKGB obwodu wołyńskiego Martynowa dla Fiodora Cwietuchina o Inspektoracie Dubieńskim AK .....21
- Nr 3 **19 kwietnia 1944, Łuck**. Informacja specjalna Martynowa dla Fiodora Cwietuchina o aresztowaniu Olgierda Dymowicza .....27
- **13 września 1944, Kijów**. Wniosek oskarżający Stanisława Walenty i Olgierda Dymowicza .....37
- Nr 4 **26 kwietnia 1944, Łuck**. Informacja specjalna Martynowa dla Fiodora Cwietuchina dotycząca operacji „Sejm” .....51
- **15 września 1944, b.m.w.** Wniosek oskarżający Leopolda Świkli-Biłynowicza i innych .....57
- Nr 5 **28 kwietnia 1944, Równe**. Depesza WCz Fiodora Cwietuchina dla Siergieja Sawczenki o aresztowaniu Stanisława Walenty .....89
- Nr 6 **14 maja 1944, Równe**. Raport Fiodora Cwietuchina dla Siergieja Sawczenki w sprawie operacji „Sejm” .....93
- Nr 7 **21 maja 1944, Równe**. Informacja naczelnika 4 Oddziału UNKGB Równe dla Siergieja Sawczenki i naczelnika 4 Zarządu NKGB USRS Sidorowa o wykryciu WDR na Wołyniu ..... 109
- **29 maja 1944, Równe**. Protokół przesłuchania Marii Rogowskiej ..... 115
  - **3 listopada 1945, Kijów**. Postanowienie Jednostki Śledczej NKGB USRS w sprawie Marii Rogowskiej ..... 125
  - **2 lipca 1946, Równe**. Wniosek oskarżający Marii Rogowskiej i innych ..... 129
- Nr 8 **21 maja 1944, Łuck**. Informacja specjalna Martynowa dla Fiodora Cwietuchina o aresztowaniach w brygadzie „Grunwald” ... 145
- **22 lipca 1944, Łuck**. Decyzja o przerwaniu śledztwa w sprawie Józefa Chodorowskiego ..... 151
- Nr 9 **23 maja 1944, Kijów**. Informacja Pawła Drozdzieckiego dla naczelników obwodowych UNKGB o działalności polskiego podziemia na terenach zajętych przez Armię Czerwoną ..... 155

• <b>5 червня 1944, Рівне.</b> Протокол допиту Августа Бу- чека .....	166
№ 11 <b>2 червня 1944, Київ.</b> Довідка Сергія Савченка Леонідові Райхману про кількість заарештованих поляків .....	200
№ 12 <b>7 червня 1944, Рівне.</b> Довідка Федора Цветухіна началь- никам УНКДБ західних областей України щодо заарештова- них поляків у Рівненській області .....	204
№ 13 <b>9 червня 1944, [Київ].</b> Циркуляр Сергія Савченка про ді- яльність польської місії у Стокгольмі .....	208
№ 14 <b>22 липня 1944, Київ.</b> Циркуляр Павла Медведева щодо оперативної справи „Сейм” .....	212

## II. МАСОВАНИЙ УДАР ПО ПОЛЬСЬКОМУ ПІДПІЛЛЮ

№ 15 <b>3 серпня 1944, Київ.</b> Рапорт Василя Рясного Лаврентію Берії у справі ліквідації Львівської делегатури уряду .....	232
• <b>3 серпня 1944, [Львів].</b> Прохання Адама Островського про призупинення слідства .....	240
• <b>11 серпня 1944, [Львів].</b> Протокол допиту Адама Ост- ровського .....	242
• <b>[11] серпня 1944, Львів.</b> Рішення про представлення закидів Адамові Островському .....	284
• <b>23 листопада 1944, Львів.</b> Рішення про перервання слідства проти Адама Островського .....	288
№ 16 <b>10 жовтня 1944, Київ.</b> Вказівка Сергія Савченка у зв'язку з підготовкою польським підпіллям біодиверсій .....	292
№ 17 <b>17 жовтня 1944, [Київ].</b> Витяг із спецповідомлення Сергія Савченка до НКДБ СРСР про заходи польського підпілля з біодиверсій і терору .....	300
№ 18 <b>13 грудня 1944, Київ.</b> Циркуляр Павла Дроздецького що- до діяльності польської підпільної організації „Конвент політичних партій” .....	310
№ 19 <b>14 грудня 1944, Київ.</b> Вказівка Павла Дроздецького щодо заходів з виявлення організації польським підпіллям біодиверсій .....	318
№ 20 <b>21 грудня 1944, [Львів].</b> План вилучення польського під- пілля у Львові та районах області .....	322
№ 21 <b>[21] грудня 1944, Львів.</b> Інструкція про арешти членів польського підпілля у Львові і районах області .....	332
№ 22 <b>[21] грудня 1944, Львів.</b> Розрахунок оперативного складу до часу арештувань членів польського підпілля .....	340

## VIII



Nr 10	<b>23 maja 1944, Równe.</b> Informacja specjalna Fiodora Cwietuchina dla Siergieja Sawczenki w sprawie operacji „Sejm” .....	161
	• <b>5 czerwca 1944, Równe.</b> Protokół przesłuchania Augusta Buczka .....	167
Nr 11	<b>2 czerwca 1944, Kijów.</b> Raport Siergieja Sawczenki dla Leonida Rajchmana o liczbie aresztowanych Polaków .....	201
Nr 12	<b>7 czerwca 1944, Równe.</b> Informacja Fiodora Cwietuchina dla naczelników UNKGB zachodnich obwodów Ukrainy o aresztowanych Polakach w obwodzie rówieńskim.....	205
Nr 13	<b>9 czerwca 1944, [Kijów].</b> Informacja Siergieja Sawczenki dotycząca działalności polskiej misji w Sztokholmie .....	209
Nr 14	<b>22 lipca 1944, Kijów.</b> Informacja Pawła Miedwiediewa dotycząca operacji „Sejm” .....	213

## II. ZMASOWANE UDERZENIE W POLSKIE PODZIEMIE

Nr 15	<b>3 sierpnia 1944, Kijów.</b> Raport Wasilija Riasnoja dla Ławrientija Berii w sprawie likwidacji Lwowskiej Delegatury Rządu .....	233
	• <b>3 sierpnia 1944, [Lwów].</b> Podanie Adama Ostrowskiego z prośbą o przerwanie śledztwa .....	241
	• <b>11 sierpnia 1944, [Lwów].</b> Protokół przesłuchania Adama Ostrowskiego .....	243
	• <b>[11] sierpnia 1944, Lwów.</b> Postanowienie o przedstawieniu zarzutów Adamowi Ostrowskiemu .....	285
	• <b>23 listopada 1944, Lwów.</b> Postanowienie o przerwaniu śledztwa przeciw Adamowi Ostrowskiemu .....	289
Nr 16	<b>10 października 1944, Kijów.</b> Wytyczne Siergieja Sawczenki w sprawie przygotowania przez polskie podziemie dywersji biologicznej .....	293
Nr 17	<b>17 października 1944, [Kijów].</b> Wyciąg z raportu specjalnego Siergieja Sawczenki dla NKGB ZSRS o stosowaniu przez polskie podziemie dywersji biologicznej i terroru .....	301
Nr 18	<b>13 grudnia 1944, Kijów.</b> Informacja Pawła Drozdzieckiego o działalności Konwentu Stronników Politycznych .....	311
Nr 19	<b>14 grudnia 1944, Kijów.</b> Wytyczne Pawła Drozdzieckiego dotyczące wykrycia dywersji biologicznej organizowanej przez polskie podziemie .....	319
Nr 20	<b>21 grudnia 1944, [Lwów].</b> Plan wyeliminowania polskiego podziemia we Lwowie i obwodzie lwowskim .....	323
Nr 21	<b>[21] grudnia 1944, Lwów.</b> Instrukcja dotycząca aresztowań członków polskiego podziemia we Lwowie i obwodzie lwowskim ..	333

№ 23	<b>22 грудня 1944, Львів.</b> Довідка про арешти поляків у західних областях УРСР станом на 20 грудня 1944 р. ....	344
	• <b>5 листопада 1944, б.м.в.</b> Обвинувальний висновок стосовно Станіслава Марковського та Зигмунта Процка.....	348
	• <b>10 вересня 1944, Львів.</b> Постанова про арешт Мірослава Вігерського .....	358
	• <b>Після 18 грудня 1944, [Львів].</b> Обвинувальний висновок стосовно Мірослава Вігерського .....	362
№ 24	<b>25 грудня 1944, Львів.</b> Довідка про членів польського підпілля, для арешту яких необхідна була санкція прокурора .	368
№ 25	<b>25 грудня 1944, Львів.</b> Довідка про членів польського підпілля, для арешту яких „за забарвленням” необхідна була санкція прокурора.....	370
№ 26	<b>25 грудня 1944, [Львів].</b> Довідка про кількість і соціальний склад поляків, які підлягали арешту.....	372
№ 27	<b>25 грудня 1944, [Львів].</b> Довідка про кількість поляків, які підлягали арешту „за забарвленням” .....	374
№ 28	<b>28 грудня 1944, Львів.</b> Довідка про додаткову кількість поляків, які підлягали арешту „за забарвленням” .....	376
№ 29	<b>4 січня 1945, Чортків.</b> Записка по ВЧ-зв’язку Петра Пугача Сергієві Савченку та його заступнику Павлу Дроздецькому про ліквідацію АК у Тернопільській області .....	378
№ 30	<b>4 січня 1945, Львів.</b> Рапорт Олександра Вороніна Сергієві Савченку про результати проведення операції з вилучення польського підпілля у Львові.....	382
№ 31	<b>9 січня 1945, Львів.</b> Рапорт Олександра Вороніна Сергієві Савченку про арешти членів польського підпілля у Львові та районах Львівської області .....	390
	• <b>2 квітня 1945, Львів.</b> Постанова про припинення слідства проти Едварда Сухарди.....	396
№ 32	<b>Після 3 січня 1945, [Львів].</b> Довідка про кількість заарештованих поляків у період з 1 серпня 1944 по 3 січня 1945 рр. ....	400
№ 33	<b>4 січня 1945, [Львів].</b> Довідка про кількість поляків, заарештованих за період з 15 грудня 1944 по 4 січня 1945 рр. ...	402
№ 34	<b>15 січня 1945, Львів.</b> Спецповідомлення Сергія Савченка Василеві Рясному про арешти членів польського підпілля та реагування населення на арешти поляків .....	406
	• <b>22 березня 1945, б.м.в.</b> Обвинувальний висновок стосовно Марціна Дутковського та інших.....	420
№ 35	<b>19 січня 1945, Львів.</b> Спецповідомлення Сергія Савченка Василеві Рясному про арешти членів польського підпілля та реагування населення на арешти поляків .....	430

Nr 22	<b>[21] grudnia 1944, Lwów.</b> Informacje statystyczne dotyczące zespołu operacyjnego wyznaczonego do aresztowań członków polskiego podziemia.....	341
Nr 23	<b>22 grudnia 1944, Lwów.</b> Informacja o aresztowaniach Polaków w zachodnich obwodach USRS według stanu na 20 grudnia 1944 r.....	345
	• <b>5 listopada 1944, b.m.w.</b> Wniosek oskarżający Stanisława Markowskiego i Zygmunta Procki .....	349
	• <b>10 września 1944, Lwów.</b> Postanowienie o aresztowaniu Mirosława Wigierskiego .....	359
	• <b>Po 18 grudnia 1944, [Lwów].</b> Wniosek oskarżający Mirosława Wigierskiego .....	363
Nr 24	<b>25 grudnia 1944, Lwów.</b> Informacja o członkach polskiego podziemia, do aresztowania których konieczna była sankcja prokuratorska.....	369
Nr 25	<b>25 grudnia 1944, Lwów.</b> Informacja o liczbie i przynależności politycznej osób, do aresztowania których konieczna była sankcja prokuratorska .....	371
Nr 26	<b>25 grudnia 1944, [Lwów].</b> Informacja o liczbie i pozycji społecznej Polaków podlegających aresztowaniu .....	373
Nr 27	<b>25 grudnia 1944, [Lwów].</b> Informacja o liczbie Polaków podlegających aresztowaniu za postawę polityczną.....	375
Nr 28	<b>28 grudnia 1944, Lwów.</b> Informacja o dodatkowej liczbie Polaków podlegających aresztowaniu za postawę polityczną .....	377
Nr 29	<b>4 stycznia 1945, Czortków.</b> Depesza WCz Piotra Pugacza dla Siergieja Sawczenki i jego zastępcy Pawła Drozdzieckiego o likwidacji AK w obwodzie tarnopolskim.....	379
Nr 30	<b>4 stycznia 1945, Lwów.</b> Raport Aleksandra Woronina dla Siergieja Sawczenki o wyeliminowaniu polskiego podziemia we Lwowie .....	383
Nr 31	<b>9 stycznia 1945, Lwów.</b> Raport Aleksandra Woronina dla Siergieja Sawczenki o aresztowaniach członków polskiego podziemia we Lwowie i w obwodzie lwowskim .....	391
	• <b>2 kwietnia 1945, Lwów.</b> Postanowienie o przerwaniu śledztwa przeciwko Edwardowi Suchardzie .....	397
Nr 32	<b>Po 3 stycznia 1945, [Lwów].</b> Informacja o liczbie aresztowanych Polaków w okresie od 1 sierpnia 1944 do 3 stycznia 1945 r.....	401
Nr 33	<b>4 stycznia 1945, [Lwów].</b> Informacja o liczbie Polaków aresztowanych w okresie od 15 grudnia 1944 do 4 stycznia 1945 r.....	403

•	<b>19 травня 1945, Рівне.</b> Обвинувальний висновок стосовно Ігнаці Садковського та Станіслава Ковалю.....	448
№ 36	<b>6 лютого 1945, [Чортків].</b> Записка по ВЧ-зв'язку Леоніда Малініна Павлові Дроздецькому та Даниїлу Єсипенкові щодо ліквідації організації АК у Підгайцях.....	456
•	<b>3 серпня 1945, [Тернопіль].</b> Обвинувальний висновок стосовно Збігнева Ліса та інших.....	462
№ 37	<b>17 лютого 1945, Львів.</b> Спецповідомлення Олександра Вороніна Сергієві Савченку про ліквідацію польської підпільної організації „Конвент незалежних організацій”.....	492
№ 38	<b>Лютий 1945, Львів.</b> Витяг із доповідної записки Олександра Вороніна Сергієві Савченку про роботу Слідчого відділу УНКДБ Львівської області за лютий 1945 р.....	500
•	<b>29 квітня 1945, Львів.</b> Обвинувальний висновок стосовно Юзефа Ковальського та інших.....	512
•	<b>27 серпня 1945, Ворошиловськ.</b> Обвинувальний висновок стосовно Владислава Шаловіли.....	530
№ 39	<b>1 березня 1945, б.м.в.</b> Супровідний лист Василя Рясного стосовно замаху на повноваженого польського уряду Болеслава Жегадловського.....	536
•	<b>26 травня 1945, Львів.</b> Постанова про арешт Тадеуша Мічика.....	540
•	<b>10 вересня 1945, Львів.</b> Обвинувальний висновок стосовно Тадеуша Мічика.....	544
№ 40	<b>2 березня 1945, Чортків.</b> Витяг із доповідної записки Леоніда Малініна Сергієві Савченку про агентурно-оперативну роботу УНКДБ Тернопільської області за лютий 1945 р.....	554
№ 41	<b>19 березня 1945, Львів.</b> Довідка В. Погребного про арешти членів польського підпілля органами НКДБ західних областей України станом на 15 березня 1945 р.....	568
•	<b>22 лютого 1945, Дрогобич.</b> Обвинувальний висновок стосовно Отто Бугайського та інших.....	572
•	<b>17 липня 1945, Рівне.</b> Обвинувальний висновок стосовно Марії Мацулевич та Владислава Камінського.....	584
№ 42	<b>27 березня 1945, Львів.</b> Витяг із доповідної записки Олександра Вороніна Сергієві Савченку про роботу Слідчого відділу УНКДБ Львівської області за березень 1945 р.....	592
•	<b>30 липня 1945, [Львів].</b> Обвинувальний висновок стосовно Єжи Венгерського та інших.....	610
•	<b>31 січня 1946, Львів.</b> Обвинувальний висновок стосовно Маріана Чайковського та інших.....	618

Nr 34	<b>15 stycznia 1945, Lwów.</b> Informacja specjalna Siergieja Sawczenki dla Wasilija Riasnoja o aresztowaniach członków polskiego podziemia i reakcji ludności.....	407
	• <b>22 marca 1945, b.m.w.</b> Wniosek oskarżający Marcina Dutkowskiego i innych.....	421
Nr 35	<b>19 stycznia 1945, Lwów.</b> Informacja specjalna Siergieja Sawczenki dla Wasilija Riasnoja o aresztowaniach członków polskiego podziemia i reakcji ludności.....	431
	• <b>19 maja 1945, Równe.</b> Wniosek oskarżający Ignacego Sadowskiego i Stanisława Kowala .....	449
Nr 36	<b>6 lutego 1945, [Czortków].</b> Depesza WCz Leonida Malinina do Pawła Drozdzieckiego i Daniła Jesipienki w sprawie likwidacji organizacji AK w Podhajcach .....	457
	• <b>3 sierpnia 1945, [Tarnopol].</b> Wniosek oskarżający Zbigniewa Lisa i innych.....	463
Nr 37	<b>17 lutego 1945, Lwów.</b> Informacja specjalna Aleksandra Woronina dla Siergieja Sawczenki o zlikwidowaniu Konwentu Organizacji Niepodległościowych we Lwowie .....	493
Nr 38	<b>Luty 1945, Lwów.</b> Wyciąg ze sprawozdania Aleksandra Woronina dla Siergieja Sawczenki z pracy Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego za luty 1945 r. ....	501
	• <b>29 kwietnia 1945, Lwów.</b> Wniosek oskarżający Józefa Kowalskiego i innych.....	513
	• <b>27 sierpnia 1945, Woroszyłowsk.</b> Wniosek oskarżający Władysława Szałowiły .....	531
Nr 39	<b>1 marca 1945, b.m.w.</b> List przewodni Wasilija Riasnoja dotyczący zamachu na pełnomocnika rządu polskiego Bolesława Żegadłowskiego.....	537
	• <b>26 maja 1945, Lwów.</b> Postanowienie o aresztowaniu Tadeusza Miczyka.....	541
	• <b>10 września 1945, Lwów.</b> Wniosek oskarżający Tadeusza Miczyka.....	545
Nr 40	<b>2 marca 1945, Czortków.</b> Wyciąg ze sprawozdania Leonida Malinina dla Siergieja Sawczenki z pracy agenturalno-operacyjnej UNKGB obwodu tarnopolskiego za luty 1945 r. ....	555
Nr 41	<b>19 marca 1945, Lwów.</b> Informacja W. Pogriebnoja o aresztowaniach członków polskiego podziemia przez NKGB zachodnich obwodów Ukrainy według stanu na 15 marca 1945 r. ....	569
	• <b>22 lutego 1945, Drohobycz.</b> Wniosek oskarżający Ottona Bugajskiego i innych .....	573

№ 43	<b>29 березня 1945, [Чортків].</b> Витяг із доповідної записки Леоніда Малініна Сергієві Савченку про агентурно-оперативну роботу УНКДБ Тернопільської області за березень 1945 р...	628
№ 44	<b>Квітень 1945, Львів.</b> Витяг із довідки про результати оперативної роботи УНКДБ Львівської області за справою „Сейм”	642
	• <b>3–4 серпня 1944, Київ.</b> Витяг із протоколу допиту Францішека Студзинського	672
№ 45	<b>[20] квітня 1945, Львів.</b> Довідка заступника начальника УББ НКДБ УРСР Задоя про арешт членів польського підпілля органами НКВС і НКДБ станом на 20 квітня 1945 р.	682
	• <b>20 серпня 1945, Львів.</b> Обвинувальний висновок стосовно Мечислава Орловського, Броніслава Шеремети та Марії Гнатів	686
№ 46	<b>25 квітня 1945, Львів.</b> Витяг із доповідної записки Слідчого відділу УНКДБ Львівської області Сергієві Савченку за квітень 1945 р.	702
	• <b>13 лютого 1945, Львів.</b> Протокол огляду конфіскованих радіостанцій	718
	• <b>9 червня 1945, Москва.</b> Протокол вилучення доказових матеріалів з метою їхнього використання у „процесі шістнадцяти”	720
	• <b>12 червня 1945, Москва.</b> Протокол вилучення доказових матеріалів з метою їхнього використання у „процесі шістнадцяти”	726
	• <b>27 листопада 1945, б.м.в.</b> Обвинувальний висновок стосовно Фелікса Янсона та інших	730
	• <b>24 серпня 1945, Львів.</b> Обвинувальний висновок стосовно Марії Гжездзельської, Яна Мокшецького та Зигмунта Трушковського	752
№ 47	<b>Квітень 1945, [Львів].</b> Витяг із довідки на заарештованого Зигмунта Беліну-Войцікевича	760
№ 48	<b>4 травня 1945, б.м.в.</b> Довідка про агентурно-оперативну роботу з викриття членів польського підпілля у Рівненській області за період з 1 січня по 1 травня 1945 р.	778
	• <b>6 лютого 1945, Рівне.</b> Протокол допиту Надії Парат	784
	• <b>30 листопада 1945, Рівне.</b> Обвинувальний висновок стосовно Генрика Ноймана, Надії Парат та Мечислава Станека	788

	• <b>17 lipca 1945, Równe.</b> Wniosek oskarżający Marii Maculewicz i Władysława Kamińskiego .....	585
Nr 42	<b>27 marca 1945, Lwów.</b> Wyciąg ze sprawozdania Aleksandra Woronina dla Siergieja Sawczenki z pracy Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego za marzec 1945 r. ....	593
	• <b>30 lipca 1945, [Lwów].</b> Wniosek oskarżający Jerzego Węgierskiego i innych .....	611
	• <b>31 stycznia 1946, Lwów.</b> Wniosek oskarżający Mariana Czajkowskiego i innych .....	619
Nr 43	<b>29 marca 1945, [Czortków].</b> Wyciąg ze sprawozdania Leonida Malinina dla Siergieja Sawczenki z pracy agenturalno-operacyjnej UNKGB obwodu tarnopolskiego za marzec 1945 r. ....	629
Nr 44	<b>Kwiecień 1945, Lwów.</b> Wyciąg z informacji o wynikach pracy operacyjnej UNKGB obwodu lwowskiego w sprawie operacji „Sejm” .....	643
	• <b>3–4 sierpnia 1944, Kijów.</b> Wyciąg z protokołu przesłuchania Franciszka Studzińskiego .....	673
Nr 45	<b>[20] kwietnia 1945, Lwów.</b> Informacja zastępcy naczelnika UBB NKGB USRS Zadoji o aresztowaniu członków polskiego podziemia przez NKWD i NKGB według stanu na 20 kwietnia 1945 r. ....	683
	• <b>20 sierpnia 1945, Lwów.</b> Wniosek oskarżający Mieczysława Orłowskiego, Bronisława Szeremety i Marii Hnatów .....	687
Nr 46	<b>25 kwietnia 1945, Lwów.</b> Wyciąg ze sprawozdania Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego dla Siergieja Sawczenki za kwiecień 1945 r. ....	703
	• <b>13 lutego 1945, Lwów.</b> Protokół oględzin skonfiskowanych radiostacji .....	719
	• <b>9 czerwca 1945, Moskwa.</b> Protokół wyłączenia materiałów dowodowych w celu wykorzystania ich w „procesie szesnastu” .....	721
	• <b>12 czerwca 1945, Moskwa.</b> Protokół wyłączenia materiałów dowodowych w celu wykorzystania ich w „procesie szesnastu” .....	727
	• <b>27 listopada 1945, b.m.w.</b> Wniosek oskarżający Feliksa Jansona i innych .....	731
	• <b>24 sierpnia 1945, Lwów.</b> Wniosek oskarżający Marii Grzędzielskiej, Jana Mokrzeckiego i Zygmunta Truszkowskiego .....	753
Nr 47	<b>Kwiecień 1945, [Lwów].</b> Wyciąg z informacji o aresztowanym Zigmuncie Belinie-Woycikiewicz .....	761

№ 49	<b>17 травня 1945, Київ.</b> Вказівка Івана Лобуренка начальникам управлінь НКВС щодо організації групи оперпрацівників для роботи по польській лінії .....	798
№ 50	<b>22 травня 1945, Москва.</b> Записка по ВЧ-зв'язку Богдана Кобулова Василеві Рясному і Сергієві Савченку щодо документування фактів вбивств учасниками Армії Крайової совітських військовослужбовців .....	802
№ 51	<b>23 травня 1945, [Київ].</b> Записка по ВЧ-зв'язку Василя Рясного начальникам УНКВС щодо документування фактів вбивств учасниками Армії Крайової совітських військовослужбовців .....	806
№ 52	<b>23 травня 1945, Дрогобич.</b> Записка по ВЧ-зв'язку Василеві Рясному щодо фактів вбивств учасниками Армії Крайової совітських військовослужбовців у Дрогобицькій області .....	808
№ 53	<b>23 травня 1945, Рівне.</b> Записка по ВЧ-зв'язку Василеві Рясному щодо фактів вбивств учасниками Армії Крайової совітських військовослужбовців у Рівненській області .....	810
№ 54	<b>23 травня 1945, [Тернопіль].</b> Записка по ВЧ-зв'язку Василеві Рясному щодо фактів вбивств учасниками Армії Крайової совітських військовослужбовців у Тернопільській області ..	812
№ 55	<b>25 травня 1945, Київ.</b> Повідомлення Василя Рясного Л. Влодзімірському щодо фактів вбивств учасниками Армії Крайової совітських військовослужбовців .....	814
№ 56	<b>26 травня 1945, Львів.</b> Витяг із доповідної записки про роботу Слідчого відділу УНКДБ Львівської області за травень 1945 р. ....	818
	• <b>22 серпня 1945, Львів.</b> Обвинувальний висновок стосовно Юліана Віктора та інших .....	834
№ 57	<b>25 червня 1945, Львів.</b> Витяг із доповідної записки про роботу Слідчого відділу УНКДБ Львівської області за червень 1945 р. ....	852
	• <b>26 вересня 1945, Рівне.</b> Обвинувальний висновок стосовно Генрика Козловського та Едварда Щавінського ....	878
№ 58	<b>27 липня 1945, Львів.</b> Витяг з доповідної записки про роботу Слідчого відділу УНКДБ Львівської області за липень 1945 р. ....	886
	• <b>25 жовтня 1945, Львів.</b> Обвинувальний висновок стосовно Владислава Пруса та інших .....	918
№ 59	<b>Липень 1945, Львів.</b> Довідка Олександра Вороніна про результати роботи УНКДБ Львівської області з ліквідації польського підпілля з липня 1944 по липень 1945 рр. ....	926



Nr 48	<b>4 maja 1945, b.m.w.</b> Informacja o pracy agenturalno-operacyjnej i wykryciu polskiego podziemia w obwodzie rówieńskim w okresie od 1 stycznia do 1 maja 1945 r. ....	779
	• <b>6 lutego 1945, Równe.</b> Protokół przesłuchania Nadziei Paratt .....	785
	• <b>30 listopada 1945, Równe.</b> Wniosek oskarżający Henryka Neumana, Nadziei Paratt i Mieczysława Stanka .....	789
Nr 49	<b>17 maja 1945, Kijów.</b> Wytyczne Iwana Łoburienki dla naczelników obwodowych UNKWD w sprawie grup operacyjnych skierowanych do rozpracowania polskiego podziemia.....	799
Nr 50	<b>22 maja 1945, Moskwa.</b> Depesza WCz Bogdana Kobiłowa do Wasilija Riasnoja i Siergieja Sawczenki w sprawie dokumentowania zabójstw dokonanych na sowieckich żołnierzach przez członków Armii Krajowej.....	803
Nr 51	<b>23 maja 1945, [Kijów].</b> Depesza WCz Wasilija Riasnoja do naczelników UNKWD w sprawie dokumentowania zabójstw dokonanych na sowieckich żołnierzach przez członków Armii Krajowej.....	807
Nr 52	<b>23 maja 1945, Drohobycz.</b> Depesza WCz do Wasilija Riasnoja w sprawie zabójstw dokonanych na sowieckich żołnierzach przez członków Armii Krajowej w obwodzie drohobyckim.....	809
Nr 53	<b>23 maja 1945, Równe.</b> Depesza WCz do Wasilija Riasnoja w sprawie zabójstw dokonanych na sowieckich żołnierzach przez członków Armii Krajowej w obwodzie rówieńskim.....	811
Nr 54	<b>23 maja 1945, [Tarnopol].</b> Depesza WCz do Wasilija Riasnoja w sprawie zabójstw dokonanych na sowieckich żołnierzach przez członków Armii Krajowej w obwodzie tarnopolskim .....	813
Nr 55	<b>25 maja 1945, Kijów.</b> Informacja Wasilija Riasnoja dla Ł. Władzimirskiego w sprawie zabójstw dokonanych na sowieckich funkcjonariuszach przez członków Armii Krajowej .....	815
Nr 56	<b>26 maja 1945, Lwów.</b> Wyciąg ze sprawozdania z pracy Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego za maj 1945 r.....	819
	• <b>22 sierpnia 1945, Lwów.</b> Wniosek oskarżający Juliana Wiktora i innych.....	835
Nr 57	<b>25 czerwca 1945, Lwów.</b> Wyciąg ze sprawozdania z pracy Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego za czerwiec 1945 r. ....	853
	• <b>26 września 1945, Równe.</b> Wniosek oskarżający Henryka Kozłowskiego i Edwarda Szczawińskiego .....	879
Nr 58	<b>27 lipca 1945, Lwów.</b> Wyciąg z informacji o pracy Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego za lipiec 1945 r.....	887

<ul style="list-style-type: none"> <li>● <b>29 липня 1945, Львів.</b> Обвинувальний висновок стосовно Стефана Юзефовича та інших .....</li> </ul>	954
№ 60 [1] <b>серпня 1945, Львів.</b> Витяг із доповідної записки Олександра Вороніна Сергієві Савченку щодо роботи по ліквідації польського підпілля з 1 травня по 1 серпня 1945 р. ....	966
№ 61 <b>25 серпня 1945, Київ.</b> Довідка 6-го відділу 2-го управління НКДБ УРСР про агентурні справи на учасників польського підпілля .....	992
<ul style="list-style-type: none"> <li>● <b>2 березня 1945, Дрогобич.</b> Обвинувальний висновок стосовно Фелікса Міляна та інших .....</li> <li>● <b>Після 24 травня 1945, Київ.</b> Обвинувальний висновок стосовно Адольфа Шельонжека та інших .....</li> </ul>	1002 1018
№ 62 <b>27 серпня 1945, Львів.</b> Витяг із доповідної записки про роботу Слідчого відділу УНКДБ Львівської області за серпень 1945 р. ....	1034
№ 63 <b>27 серпня 1945, Київ.</b> Вказівка О. Гриценка щодо активізації боротьби з польським підпіллям у західних областях України .....	1050
№ 64 <b>28 серпня 1945, Київ.</b> Витяг із циркуляру Василя Рясного щодо викриття організації „Не” (Незалежність) і активізації боротьби з польським підпіллям .....	1058
№ 65 <b>31 серпня 1945, Львів.</b> Витяг із доповідної записки Олександра Вороніна Сергієві Савченку про підсумки агентурно-оперативної роботи УНКДБ Львівської області за період з 1 серпня 1944 по травень 1945 рр. ....	1064

### III. ЗАКІНЧЕННЯ ОПЕРАЦІЇ

№ 66 <b>12 вересня 1945, Київ.</b> Циркуляр Тимофія Строкача начальника управління НКВС західних областей УРСР щодо боротьби з діяльністю поляків, які нелегально повернулися з Польщі .....	1112
№ 67 <b>23 вересня 1945, Львів.</b> Витяг із доповідної записки Олександрові Вороніну про роботу Слідчого відділу УНКДБ Львівської області за вересень 1945 р. ....	1122
№ 68 <b>30 вересня 1945, Київ.</b> Циркуляр Тимофія Строкача начальникам УНКДБ областей щодо створення „Військового союзу самозахисту” .....	1138
№ 69 <b>22 жовтня 1945, Львів.</b> Витяг із доповідної записки Олександрові Вороніну про роботу Слідчого відділу УНКДБ Львівської області за жовтень 1945 р. ....	1142

## XVIII

• <b>25 października 1945, Lwów.</b> Wniosek oskarżający Władysława Prusa i innych.....	919
Nr 59 <b>Lipiec 1945, Lwów.</b> Informacja Aleksandra Woronina o wynikach pracy UNKGB obwodu lwowskiego nad likwidacją polskiego podziemia w okresie od lipca 1944 r. do lipca 1945 r. ....	927
• <b>29 lipca 1945, Lwów.</b> Wniosek oskarżający Stefana Józefowicza i innych .....	955
Nr 60 <b>[1] sierpnia 1945, Lwów.</b> Wyciąg z informacji Aleksandra Woronina dla Siergieja Sawczenki o pracy nad likwidacją polskiego podziemia w okresie od 1 maja do 1 sierpnia 1945 r. ....	967
Nr 61 <b>25 sierpnia 1945, Kijów.</b> Informacja 6 Wydziału 2 Zarządu NKGB USRS o sprawach agenturalnych założonych na członków polskiego podziemia.....	993
• <b>2 marca 1945, Drohobycz.</b> Wniosek oskarżający Feliksa Milana i innych .....	1003
• <b>Po 24 maja 1945, Kijów.</b> Wniosek oskarżający Adolfa Szelążka i innych.....	1019
Nr 62 <b>27 sierpnia 1945, Lwów.</b> Wyciąg ze sprawozdania z pracy Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego za sierpień 1945 r. ....	1035
Nr 63 <b>27 sierpnia 1945, Kijów.</b> Wytyczne O. Hrycenki w sprawie nasilenia walki z polskim podziemiem w zachodnich obwodach Ukrainy .....	1051
Nr 64 <b>28 sierpnia 1945, Kijów.</b> Wyciąg z pisma okólnego Wasilija Riasnoja o wykryciu organizacji „Nie” i aktywizacji walki z polskim podziemiem .....	1059
Nr 65 <b>31 sierpnia 1945, Lwów.</b> Wyciąg z raportu Aleksandra Woronina dla Siergieja Sawczenki o wynikach pracy UNKGB obwodu lwowskiego za okres od 1 sierpnia 1944 r. do maja 1945 r. ....	1065

### III. ZAKOŃCZENIE OPERACJI

Nr 66 <b>12 września 1945, Kijów.</b> Okólnik Timofieja Strokacza do naczelników UNKWD zachodnich obwodów Ukrainy w sprawie zwalczania działalności Polaków nielegalnie powracających z Polski .....	1113
Nr 67 <b>23 września 1945, Lwów.</b> Wyciąg z informacji dla Aleksandra Woronina o pracy Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego za wrzesień 1945 r. ....	1123
Nr 68 <b>30 września 1945, Kijów.</b> Okólnik Timofieja Strokacza do naczelników obwodowych UNKGB w sprawie utworzenia Wojskowego Związku Samoobrony .....	1139

№ 70	<b>Жовтень 1945, Рівне.</b> Довідка Федора Цветухіна про заарештованих членів АК і ПСЦ.....	1162
	● <b>5 липня 1945, б.м.в.</b> Обвинувальний висновок стосовно Владислава Ридзевського та інших.....	1168
	● <b>26 вересня 1945, Рівне.</b> Обвинувальний висновок стосовно Чеслава Зайончковського та Казімежа Грабовського .....	1178
№ 71	<b>11 грудня 1945, Київ.</b> Циркуляр Василя Рясного щодо інформації литовського НКВС про емісарів, які прибули з Польщі .....	1186
№ 72	<b>24 січня 1946, Київ.</b> Спеціальне повідомлення Сергія Савченка Петрові Федотову про ліквідацію АК у Сокальському районі.....	1190
№ 73	<b>5 лютого 1946, Київ.</b> Витяг із спецповідомлення Сергія Савченка Петрові Федотову про викрите польське підпілля ПСЦ-ДУ у Станіславській області .....	1196
	● <b>21 червня 1946, Станіслав.</b> Обвинувальний висновок стосовно Александра Геніша та інших.....	1206
№ 74	<b>5 червня 1946, Київ.</b> Доповідна записка Сергія Савченка Віктору Абакумові, Петрові Федотові та Микиті Хрущову про контакти між українськими та польськими націоналістичними формуваннями .....	1218
№ 75	<b>14 червня 1946, Київ.</b> Спецповідомлення Сергія Савченка Петру Федотові про ліквідування групи, пов'язаної з АК у Львові .....	1230
№ 76	<b>25 червня 1946, Київ.</b> Доповідна записка Сергія Савченка Петру Федотові про розпрацювання і ліквідування польського підпілля органами МДБ УРСР .....	1236
№ 77	<b>20 липня 1946, Київ.</b> Доповідна записка Сергія Савченка Віктору Абакумові про ліквідування ПСЦ-ДУ у Станіславській області .....	1252
	● <b>13 листопада 1945, Київ.</b> Обвинувальний висновок стосовно Юзефа Забокшецького-Зралко .....	1262
№ 78	<b>Після 1 вересня 1946, Київ.</b> Витяг із довідки Павла Медведєва про результати оперативної роботи МДБ УРСР по польській лінії за період 1943–1946 рр. ....	1270
	СПИСОК СКОРОЧЕНЬ .....	1301
	ПОКАЖЧИК ПРИЗВИЩ І ПСЕВДОНІМІВ .....	1323
	ПОКАЖЧИК НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ .....	1349

Nr 69	<b>22 października 1945, Lwów.</b> Wyciąg z informacji dla Aleksandra Woronina o pracy Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego za październik 1945 r. ....	1143
Nr 70	<b>Październik 1945, Równe.</b> Informacja Fiodora Cwietuchina o aresztowanych członkach AK i PSC .....	1163
	• <b>5 lipca 1945, b.m.w.</b> Wniosek oskarżający Władysława Rydzewskiego i innych .....	1169
	• <b>26 września 1945, Równe.</b> Wniosek oskarżający Czesława Zajączkowskiego i Kazimierza Grabowskiego .....	1179
Nr 71	<b>11 grudnia 1945, Kijów.</b> Okólnik Wasilija Riasnoja w sprawie informacji litewskiego NKWD o przybyłych z Polski emisariuszach .....	1187
Nr 72	<b>24 stycznia 1946, Kijów.</b> Informacja specjalna Siergieja Sawczenki dla Piotra Fiedotowa o zlikwidowaniu AK w rejonie sokalskim .....	1191
Nr 73	<b>5 lutego 1946, Kijów.</b> Wyciąg z informacji specjalnej Siergieja Sawczenki dla Piotra Fiedotowa o wykryciu polskiego podziemia PSC-DR w obwodzie stanisławowskim .....	1197
	• <b>21 czerwca 1946, Stanisławów.</b> Wniosek oskarżający Aleksandra Henisza i innych.....	1207
Nr 74	<b>5 czerwca 1946, Kijów.</b> Informacja Siergieja Sawczenki dla Wiktora Abakumowa, Piotra Fiedotowa i Nikity Chruszczowa o kontaktach między podziemiem ukraińskim i polskim.....	1219
Nr 75	<b>14 czerwca 1946, Kijów.</b> Informacja specjalna Siergieja Sawczenki dla Piotra Fiedotowa o zlikwidowaniu we Lwowie grupy związanej z AK .....	1231
Nr 76	<b>25 czerwca 1946, Kijów.</b> Raport Siergieja Sawczenki dla Piotra Fiedotowa o rozpracowaniu i likwidacji polskiego podziemia przez MGB USRS .....	1237
Nr 77	<b>20 lipca 1946, Kijów.</b> Sprawozdanie Siergieja Sawczenki dla Wiktora Abakumowa o zlikwidowaniu PSC-DR w obwodzie stanisławowskim .....	1253
	• <b>13 listopada 1945, Kijów.</b> Wniosek oskarżający Józefa Zaborzeckiego-Żrałko .....	1263
Nr 78	<b>Po 1 września 1946, Kijów.</b> Wyciąg z informacji Pawła Miedwiediewa o wynikach pracy operacyjnej MGB USRS dotyczącej polskiego podziemia w latach 1943–1946 .....	1271
	WYKAZ SKRÓTÓW .....	1291
	INDEKS NAZWISK I PSEUDONIMÓW .....	1307
	INDEKS MIEJSCOWOŚCI .....	1343

## ВІД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Встановлення у вересні 1939 року німецько-радянського кордону по річках Буг і Сян позбавило Польську Річ Посполиту державності. Польські громадяни, які мешкали на схід від Бугу, були піддані репресіям, що мали на меті винищення найбільш патріотичної й провідної суспільної групи.

Після німецької агресії 22 червня 1941 року радянське керівництво порозумілося з урядами держав, які боролися з німцями, зокрема з польським урядом. Перебіг подій вже на початку 1943 року вказував на можливість перемоги Червоної Армії і спричинив зміну політики Кремля стосовно Польщі. Сталін знав позицію польського уряду в Лондоні та польського суспільства щодо незмінності кордону, визначеного Ризьким договором від 1921 року. Знав, але не сприймав цієї позиції.

Ставлення СРСР до Польщі і поляків у 1944 році визначалося імперською політикою Сталіна. Він планував використати військові успіхи Червоної Армії у війні з німцями для зміни співвідношення сил в Європі. Водночас СРСР вживав заходів, спрямованих на створення залежних від нього режимів в державах Центрально-Східної Європи. Польща мала постати як держава, залежна від Москви, без територій на схід від Бугу. Ці землі було приєднано до СРСР під гаслом повернення етнічних земель окремих радянських республік.

Червону Армію, яка в січні 1944 року перейшла колишній східний кордон II Речі Посполитої, зустрічало зубожіле населення, яке значно чисельно зменшилося. Це драматичне становище було результатом двох окупацій – радянської й німецької, під час яких здійснювалася політика масового винищення. Попри це, польська громадськість була зорганізована як у військовому відношенні, так і адміністративно. Це було результатом діяльності Головного командування Армії Крайової (ГК АК)<sup>1</sup> та Делегатури уряду (ДУ)<sup>2</sup>, які реалізували завдання, поставлені перед ними польським еміграційним урядом.

У лютому 1942 року СЗБ (Союз збройної боротьби) перетворився в АК, яка своєю структурою охопила також всі контрольовані радянськими військами території II Речі Посполитої. Львівський район складався з Львівського, Станіславського й Тернопільського округів. До вересня 1942 року до нього також входив Округ АК Волинь, який згодом було безпосередньо підпорядковано Головному командуванню АК. У 1944 році сили АК у Львівському районі і в Волинсько-

## OD KOMITETU REDAKCYJNEGO

Ustanowienie we wrześniu 1939 roku niemiecko-sowieckiej granicy na Bugu i Sanie pozbawiło Rzeczpospolitą Polską bytu państwowego. Polscy obywatele mieszkający na wschód od Bugu zostali poddani represjom, które miały na celu wyniszczenie najbardziej patriotycznej i przywódczej grupy społecznej.

Po niemieckiej agresji 22 czerwca 1941 roku władze sowieckie nawiązały porozumienie z rządami państw walczących z Niemcami, w tym z rządem polskim. Przebieg kampanii rosyjskiej już na początku 1943 roku wskazywał na możliwość zwycięstwa Armii Czerwonej i spowodował zmianę polityki sowieckiej w stosunku do Polski. Stalinowi było znane stanowisko polskiego rządu w Londynie i społeczeństwa polskiego utrzymania granicy wyznaczonej przez traktat ryski z 1921 roku, co było dla niego nie do zaakceptowania.

Stosunek ZSRS do Polski i Polaków w 1944 roku wynikał z imperialnej polityki Stalina. Zakładała ona wykorzystanie sukcesu militarnego Armii Czerwonej w wojnie z Niemcami do przebudowy układu sił politycznych w Europie. Równocześnie władze sowieckie prowadziły akcję montażu niesuwerennych władz państwowych, które osadzano w krajach Europy Środkowowschodniej. Polska miała powstać jako kraj zależny od Moskwy, pozbawiona ziem na wschód od Bugu. Ziemie te wcielono do ZSRS pod hasłami przesunięcia na zachód etnicznych granic poszczególnych sowieckich republik.

Armia Czerwona, przekraczając w styczniu 1944 roku wschodnią granicę II Rzeczypospolitej, zastała na tych terenach społeczność bardzo zubożałą, wręcz cierpiącą nędzę, a także znacznie osłabioną liczebnie. To dramatyczne położenie Polaków było wynikiem dwóch okupacji – sowieckiej oraz niemieckiej – podczas których realizowano politykę eksterminacyjną. Mimo to społeczność polska była zorganizowana zarówno militarnie, jak i administracyjnie. Stanowiło to efekt działalności Komendy Głównej Armii Krajowej (KG AK)<sup>1</sup> oraz Delegatury Rządu na Kraj (DR)<sup>2</sup> realizujących zadania postawione im przez rząd polski na uchodźstwie.

W lutym 1942 roku ZWZ (Związek Walki Zbrojnej) został przekształcony w AK (Armię Krajową), która objęła także swoją strukturą wszystkie okupowane przez Sowietów terytoria II Rzeczypospolitej. Lwowski Obszar AK składał się z Okręgów: Lwowskiego, Stanisławowskiego i Tarnopolskiego. Do września 1942 roku wchodził do niego również Okręg AK Wołyń, który następnie został podporządkowany bezpośrednio Ko-

му окрузі нараховували разом понад двадцять тисяч солдатів, з яких близько шість тисяч були в лавах 27-ї Волинської піхотної дивізії АК, діяльність якої віддзеркалено в багатьох виданнях<sup>3</sup>.

Діяльність АК полягала в тому, щоб згуртувати тих, хто бажав діяти у збройному підпіллі, у вишколі цих людей, оснащенні зброєю, налагодженні постійного зв'язку з керівництвом у Варшаві та Штабом Головнокомандувача в Лондоні. Вже в листопаді 1941 року почалася операція „Вахляж”, основною метою якої було забезпечення майбутнього повстання<sup>4</sup>. Активну боротьбу вів Кедив (Керівництво диверсії АК).

Дії радянської влади були спрямовані на знищення наявних структур Армії Крайової і Делегатури уряду РП. За наказом Москви з цією метою було розпочато операцію „Сейм”. В Україні вона тривала в 1944–1946 роках і їй присвячено шостий том спільної видавничої серії. Він підготовлений на невідомих дотепер архівних документах. До сьогоднішнього дня не з'явилося жодної наукової розвідки, присвяченої цій темі.

Цей том складається з трьох розділів. Перший містить документи, що показують мету, процес підготовки та початок операції. У другому розділі читачі можуть ознайомитися з джерелами, що показують, як саме органи НКВС і НКДБ здійснювали акції проти польського підпілля. До третього розділу включено архівні матеріали, що стосуються фінальної фази операції „Сейм”.

Задум операції „Сейм” виник ще в 1943 році. На цей час партійно-державне керівництво і керівництво органів держбезпеки СРСР і УРСР мало інформацію про засилку польським еміграційним урядом з Великобританії на територію Західної України емісарів для керування польським підпіллям і для здійснення диверсійної роботи. У циркулярах наркома держбезпеки Сергія Савченка від 6 і 24 листопада 1943 року підкреслювалася важливість отримання інформації про колишніх громадян Польщі, які мешкали у східних областях України. Вимагалось виявляти учасників підпілля, а також агентів іноземних розвідок<sup>5</sup>.

Ці циркуляри Савченка були інспіровані Москвою, що засвідчує нижче цитований документ.



mendzie Głównej AK. W 1944 roku siły AK w Obszarze Lwowskim i w Okręgu Wołyńskim wynosiły łącznie ponad 20 tys. żołnierzy, w tym ok. 6 tys. w 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK, której burzliwe losy znalazły odzwierciedlenie w licznych publikacjach<sup>3</sup>.

Działalność AK polegała na skupieniu ludzi, którzy chcieli działać w zbrojnej konspiracji, zaprzysiężeniu ich, przeszkoleniu, wyposażeniu w broń i utrzymanie stałej łączności z centralą w Warszawie oraz Sztabem Naczelnego Wodza w Londynie. Już w listopadzie 1941 roku przystąpiono do akcji pod kryptonimem „Wachlarz”, mającej za podstawowy cel osłonę przyszłego powstania od wschodu<sup>4</sup>. Aktywną walkę prowadził Kedyw (Kierownictwo Dywersji AK).

Działania władz sowieckich zostały skierowane na wyeliminowanie istniejących struktur Armii Krajowej i Delegatury Rządu RP. Na polecenie Moskwy w tym celu została założona sprawa operacyjna kryptonim „Sejm”. Na Ukrainie była ona prowadzona w latach 1944–1946 i temu problemowi jest poświęcony szósty tom wspólnej serii wydawniczej.

Niniejszy tom przygotowany został w oparciu o nieznane do tej pory dokumenty archiwalne. Do dziś także nie powstało żadne naukowe opracowanie dotyczące tej sprawy.

Publikacja składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy zawiera dokumenty ukazujące cel, proces przygotowania i początek operacji. W drugim rozdziale Czytelnicy mogą zapoznać się ze źródłami pokazującymi, jak organa NKWD i NKGB przeprowadzały akcję przeciwko polskiemu podziemiu. Do rozdziału trzeciego włączono materiały archiwalne odzwierciedlające końcową fazę operacji „Sejm”.

Zamysł założenia operacji „Sejm” pojawił się jeszcze w 1943 roku. W tym czasie kierownictwo partyjne i organów bezpieczeństwa ZSRS i USRS posiadało informacje o wysyłaniu przez polski rząd na uchodźstwie z Wielkiej Brytanii na teren Zachodniej Ukrainy emisariuszy, by kierować polskim podziemiem i prowadzić działalność dywersyjną. W instrukcjach ludowego komisarza bezpieczeństwa państwowego Siergieja Sawczenki z 6 i 24 listopada 1943 roku podkreślono wagę zdobywania informacji o dawnych obywatelach Polski, którzy zamieszkiwali w zachodnich obwodach Ukrainy. W instrukcji nakazywano ujawniać przedstawicieli podziemia, a także agentów zagranicznych wywiadów<sup>5</sup>.

Instrukcje Sawczenki były inspirowane przez Moskwę, o czym świadczy niżej cytowany dokument.

Народним комісарам держбезпеки  
Української, Білоруської та Литовської РСР

Копія: Начальнику Головного управління  
контррозвідки Народного комісаріату оборони „Смерш”

У НКДБ СРСР є відомості про те, що т. зв. польський еміграційний уряд у Лондоні в період 1941–1943 років на території західних районів України, Білорусії та Вільнюської області Литовської РСР організував нелегальні націоналістичні організації, ядром яких є учасники польських буржуазних партій, військових угруповань (Народна та Національна партії, Табір національного об'єднання – ОЗОН, Польська військова організація, Польська соціалістична партія, СЗБ та інші) і колишні офіцери польської армії.

Нам відомо, що деякі ланки цих організацій, згідно з директивами польського еміграційного уряду, ведуть збройну боротьбу з партизанами і проводять активну антирадянську агітацію серед місцевого населення.

В міру просування частин Червоної Армії на територію західних областей України та Білорусії, а також у ті райони прибалтійських республік, де проживає польське населення, польські націоналістичні організації, керовані лондонським урядом через засланих на цю територію емісарів, активізують свою антирадянську діяльність і ведуть підготовку до організації збройного виступу проти Червоної Армії.

Беручи до уваги досвід боротьби з польським націоналістичним підпіллям у 1939–1941 роках, а також антирадянський характер діяльності польських націоналістичних організацій в попередній період, НКДБ СРСР в роботі з поляками пропонує керуватися наступними пропозиціями:

1. На визволеній території викрити й охопити облік усі нелегально діючі польські націоналістичні організації та організувати їхню активну розвідувальну розробку.

Скласти облікові бланки всіх керівників організацій, які нелегально перебувають, емісарів і зв'язкових та взяти на оперативний облік усіх учасників виявлених організацій, а також середовище, що є їхньою базою (католицьке духовенство, офіцери, члени колишніх політичних партій, близькі родичі репресованих органами НКДБ та інші).

2. У виявлених організаціях в першу чергу заарештовувати керівні кадри та осіб, які ведуть активну боротьбу з партизанами, готують збройні виступи проти радянської влади та ведуть активну антирадянську роботу.

Нещадно вилловлювати всіх виявлених емісарів і тих, хто перебуває на нелегальному становищі, використовуючи таємні затримання та перевербовки тих, стосовно яких є гарантія, що вони чесно працюватимуть, виконуючи наші завдання.

3. У випадку викриття намірів тих або інших польських організацій і груп щодо збройних виступів, запобігати цим виступам, рішуче придушуючи всякі спроби в цьому напрямку.

4. В усіх випадках викриття націоналістичних організацій вживати заходи з метою встановлення їхніх керівних структур і каналів зв'язку з Лондоном.

Do Komisarzy Ludowych Bezpieczeństwa Państwowego  
Ukraińskiej, Białoruskiej i Litewskiej SRS

Kopia: Do Naczelnika Głównego Zarządu Kontrwywiadu  
Ludowego Komisariatu Obrony „Smiersz”

NKGB ZSRS posiada dane o tym, że tak zwany polski rząd emigracyjny w Londynie w okresie 1941–1943 zorganizował na terenie zachodnich obwodów Ukrainy, Białorusi i obwodu wileńskiego Litewskiej SRS nielegalne nacjonalistyczne organizacje, szkieletem których są uczestnicy polskich partii burżuazyjnych, wojskowych ugrupowań („Stronnictwo Ludowe”, „Stronnictwo Narodowe”, „OZON”, „POW”, PPS, ZWZ i inne) i byli oficerowie armii polskiej.

Wiadomo, że niektóre ogniwa tych organizacji zgodnie z wytycznymi polskiego rządu emigracyjnego prowadzą walkę zbrojną z partyzantami i przeprowadzają aktywną antysowiecką agitację wśród miejscowej ludności.

W miarę posuwania się oddziałów Armii Czerwonej na tereny zachodnich obwodów Ukrainy i Białorusi, a także w te rejony republik nadbałtyckich, gdzie jest polska ludność – polskie organizacje nacjonalistyczne kierowane przez rząd londyński poprzez wysłanych na te tereny emisariuszy aktywizują swoją antysowiecką działalność i prowadzą przygotowania do zorganizowania zbrojnego wystąpienia przeciw Armii Czerwonej.

Biorąc pod uwagę doświadczenie w walce z polskim podziemiem nacjonalistycznym w latach 1939–1941, a także antysowiecki charakter działalności polskich nacjonalistycznych organizacji w poprzednim okresie – NKGB ZSRS w pracy nad Polakami proponuje kierować się niżej przedłożonymi propozycjami:

1. Wykryć i zewidencjonować na oswobodzonym terytorium wszystkie działające nielegalnie polskie organizacje nacjonalistyczne i zorganizować ich aktywne rozpracowanie wywiadowcze.

Założyć ewidencyjne formularze wszystkich kierowników organizacji, przebywających na nielegalnej stopie, emisariuszy i łączników i na operacyjną ewidencję wszystkich uczestników wykrytych organizacji, a także otoczenie będące ich bazą (duchowieństwo katolickie, oficerowie, członkowie byłych partii politycznych, bliscy krewni represjonowanych przez organa NKGB i inni).

2. W wykrytych organizacjach poddawać aresztowaniu w pierwszej kolejności kadrę kierowniczą i osoby, które prowadziły aktywną walkę z partyzantami, które przygotowują wystąpienia zbrojne przeciw władzy sowieckiej, prowadzą aktywną antysowiecką pracę.

Bezwzględnie wyłapywać wszystkich wykrytych emisariuszy i przebywających na stopie nielegalnej, wykorzystując tajne zdjęcia i przewerbowania tych, w stosunku do których jest gwarancja, że będą oni uczciwie pracować wypełniając nasze zadania.

3. W wypadku wykrycia zamierzeń tych lub innych polskich organizacji i grup zbrojnego wystąpienia, zapobiegać tym wystąpieniom, zdecydowanie tłumiąc wszelkie próby w tym kierunku.

4. We wszystkich wypadkach wykrycia organizacji nacjonalistycznych stosować środki w celu ustalenia ich centrów kierowniczych i kanałów łączności z Londynem.

Особливу увагу звернути на викриття нелегальних радіостанцій, сховищ зброї, друкарень, викриття зв'язкових організацій і нелегальних квартир.

Стосовно виявлених радіостанцій розробити заходи їхнього оперативного використання в наших цілях.

5. Завербувати відповідну агентуру з метою викриття в першу чергу керівного складу націоналістичних організацій, зв'язкових і утримуваних конспіративних квартир.

Забезпечити викриття серед учасників організацій німецької і англійської агентур, перехопити канали зв'язку й проникнути в керівні органи цих організацій на вже визволеній і на ще окупованій радянській території, а також на території Польщі, особливо – Варшави.

6. Налагодити зв'язок з розвідкою, яка залишилася на тимчасово окупованій німцями території. Детально перевірити її поведінку і зв'язок, який встановлено під час окупації, та можливості проникнення до націоналістичного підпілля.

7. Зважаючи на те, що польське населення, придатне до служби в армії, вступатиме до польських формувань у СРСР, треба вживати заходів, щоб не допустити емісарів лондонського уряду та учасників націоналістичного підпілля в лави мобілізованих.

8. З метою концентрації всіх матеріалів про польське націоналістичне підпілля організувати централізовану розробку під кодовою назвою „Сейм”, де повинні бути зібрані матеріали про всі виявлені націоналістичні організації (з окремими розділами на кожну).

Згідно з вищевикладеним необхідно розробити і до 10 лютого цього року подати на затвердження 2-му Управлінню НКДБ СРСР конкретний план агентурно-оперативної роботи щодо поляків.

П. П. Заступник Народного комісара держбезпеки СРСР  
Комісар держбезпеки 2-го рангу – Кобулов

Згідно: Заступник начальника 7-го Відділу 2-го Управління НКДБ СРСР  
Полковник держбезпеки (Кондратюк)  
„25” січня 1944 р.  
№ 250/і<sup>6</sup>.

Цілком очевидно, що розпочинаючи операцію „Сейм”, радянське керівництво намагалося розв'язати щонайменше дві проблеми. По-перше, йшлося про протидію політиці польського еміграційного уряду. По-друге, Кремль мав на меті знекровити ті політичні сили польського суспільства, які намагалися не допустити встановлення влади комуністів у своїй країні. Одним з підтверджень цього є розлогий циркуляр „Про польські політичні партії та організації”, затверджений Сергієм Савченком у квітні 1944 року<sup>7</sup>.

На початковій фазі операції „Сейм”, як засвідчують документи, радянські спецслужби наносили превентивні удари по польському під-

Szczególną uwagę zwrócić na wykrycie nielegalnych radiostacji, składów broni, drukarni, ustalenia łączników organizacji i kwater konspiracyjnych.

W stosunku do wykrytych radiostacji rozpracować przedsięwzięcia operacyjnego wykorzystania ich w naszych celach.

5. Zwerbować odpowiednią agenturę w celu wykrycia w pierwszej kolejności składu kierowniczego organizacji nacjonalistycznych, łączników i właścicieli mieszkań konspiracyjnych.

Zabezpieczyć wykrycie wśród wszystkich uczestników organizacji niemieckiej i angielskiej agentury, przechwycić kanały łączności i wniknąć do organów kierujących tymi organizacjami na wyswobodzonych i jeszcze okupowanych sowieckich terytoriach, a także na obszarze Polski, a szczególnie – Warszawy.

6. Odbudować łączność z wywiadem, pozostającym na terytorium czasowo okupowanym przez Niemców. Szczegółowo sprawdzić jego zachowanie się i łączność nawiązaną w czasie okupacji i możliwości jego przeniknięcia do nacjonalistycznego podziemia.

7. Biorąc pod uwagę to, że polska ludność zdolna jest do noszenia broni i będzie zaciągać się w skład polskich formacji w ZSRS, należy przedsięwziąć środki, aby nie dopuścić emisariuszy rządu londyńskiego i uczestników nacjonalistycznego podziemia w szeregi mobilizowanych.

8. W celu skoncentrowania wszystkich materiałów o polskim nacjonalistycznym podziemiu zorganizować scentralizowane rozpracowanie pod kryptonimem „Sejm”, gdzie powinny być zebrane materiały o wszystkich wykrytych nacjonalistycznych organizacjach (z osobnymi rozdziałami na każdą).

Zgodnie z wyżej przedstawionymi rozpracujcie i przedstawcie do 10 lutego tego roku do zatwierdzenia w 2 Zarządzie NKGB ZSRS konkretny plan agenturalno-operacyjnej pracy w odniesieniu do Polaków.

P. P. Zastępca Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państwowego ZSRS  
Komisarz Bezpieczeństwa Państwowego 2 rangi – Kobołow

Za zgodność: Zastępca Naczelnika 7 Oddziału 2 Zarządu NKGB ZSRS  
Pułkownik Bezpieczeństwa Państwowego (Kondratiuk)  
„25” stycznia 1944 r.  
N 250/i<sup>6</sup>.

Oczywistym jest, że rozpoczynając operację „Sejm” sowieckie kierownictwo starało się rozwiązać przynajmniej dwa problemy. Po pierwsze, chodziło o przeciwdziałanie polityce polskiego rządu emigracyjnego. Po drugie, Kreml miał na celu osłabienie tych sił politycznych społeczeństwa polskiego, które starały się nie dopuścić do ustanowienia władzy komunistów w swoim państwie. Jednym z potwierdzeń tego faktu jest obszerna instrukcja „O polskich partiach i organizacjach politycznych” zatwierdzona przez Sawczenkę w kwietniu 1944 roku<sup>7</sup>.

W początkowej fazie operacji „Sejm”, jak świadczą dokumenty, sowieckie służby specjalne zadawały polskiemu podziemiu prewencyjne ciosy. Wiele osób aresztowano, o czym mówi na przykład instrukcja naczelnika

піллю. Чимало із заарештованих, як, наприклад, підтверджує довідка начальника УНКДБ по Рівненській області Федора Цветухіна від 7 червня 1944 року, прямо не вели жодних дій проти комуністичних структур, а чекали відповідних вказівок щодо цього<sup>8</sup>. Однак, чим далі Червона Армія просувалася на захід, тим активніше діяли органи радянських спецслужб. Саме це підтверджують документи, вміщені в другому розділі цього видання. Їх слід розглядати в контексті здійснюваних Радянським Союзом заходів по комунізації тогочасної Польщі.

Найбільшу групу документів складають матеріали про придушення збройної боротьби польських підпільних формувань. Особливо прискіпливо московське керівництво ставилося до фактів вбивства польськими партизанами солдатів Червоної Армії і співробітників міліції<sup>9</sup>.

У третій частині цього видання важливими є документи, що відбивають виникнення, діяльність і знищення органами держбезпеки тих військово-політичних формувань, що постали після формального розпуску АК (19 січня 1945 року) на основі її кадрів. Насамперед це стосується організацій „Незалежність” („NIE”) та „Делегатури збройних сил” („DSZ”). Ідеться також про організацію „Військовий союз самооборони” („ВСС”). У липні 1945 року НКВС БРСР виявив наказ округу АК Біла Підляська, в якому було вказано, що „ВСС” постає замість АК і в нього такі самі завдання, як в АК<sup>10</sup>.

Архівні джерела підтверджують, що новим завданням польського підпілля після підписання 9 вересня 1944 року угоди про польсько-українські переселення стала протидія переселенням<sup>11</sup>. Одним із важливих завдань радянських спецслужб стало уважне вивчення всіх випадків відмови з боку польського населення виїхати до Польщі. Нарком внутрішніх справ УРСР Василь Рясной у своєму циркулярі від 11 грудня 1945 року звертає на це особливу увагу<sup>12</sup>. Понад те, як і в минулі роки, радянські спецслужби непокоїла перспектива домовленостей між польським і українським підпіллям<sup>13</sup>.

Велике значення мають надруковані в цьому виданні довідкові та статистичні матеріали. Вони відбивають не лише масштаби та динаміку проведення операції „Сейм”, а й дозволяють визначити специфіку в діях радянських спецслужб. У серпні 1946 року з’явилася довідка начальника 2-го Управління МДБ УРСР Павла Медведєва про результати агентурно-оперативної роботи по польській лінії за період з 1943 по 1 вересня 1946 року. У ній підкреслювалося, що всього в 1944–1946 роках було ліквідовано 168 польських антирадянських організацій і груп та заарештовано близько 4000 осіб<sup>14</sup>.

XXX

UNKGB obwodu równieńskiego Fiodora Cwietuchina z 7 czerwca 1944 roku dotycząca aresztowań Polaków, którzy bezpośrednio nie prowadzili żadnych działań przeciwko komunistycznym strukturom, a czekali na odpowiednie wskazówki<sup>8</sup>. Jednak im dalej Armia Czerwona przemieszczała się na zachód, tym aktywniej działały organy sowieckich służb. Właśnie to poświadczają dokumenty umieszczone w rozdziale drugim niniejszej publikacji. Największą grupę dokumentów stanowią w niej materiały o działaniach wymierzonych w polskie struktury podziemne. Wyjątkowo wnikliwie moskiewskie kierownictwo odnosiło się do faktów likwidacji przez polskich partyzantów żołnierzy Armii Czerwonej i funkcjonariuszy milicji<sup>9</sup>.

W trzeciej części publikacji są dokumenty, które odzwierciedlają pojawienie się, działalność i likwidację przez organy bezpieczeństwa tych formacji wojskowo-politycznych, które powstały po formalnym rozwiązaniu AK (19 stycznia 1945 roku) na bazie jej kadry. Przede wszystkim dotyczy to organizacji Niepodległość (NIE) i Delegatury Sił Zbrojnych (DSZ). Chodzi także o organizację Wojskowy Związek Samoobrony (WZS). W lipcu 1945 roku NKWD BSRS ujawnił rozkaz Obwodu AK Biała Podlaska, w którym zaznaczono, że WZS powstaje zamiast AK i ma te same zadania<sup>10</sup>. Źródła archiwalne potwierdzają, że nowym zadaniem polskiego podziemia, po podpisaniu 9 września 1944 roku umowy o przesiedleniach Polaków i Ukraińców, stało się przeciwdziałanie przesiedleniom<sup>11</sup>. Jednym z ważniejszych celów służb specjalnych było wnikliwe zapoznanie się ze wszystkimi przypadkami odmowy wyjazdu do Polski ze strony ludności polskiej. Ludowy komisarz spraw wewnętrznych USRS Wasilij Riasnoj w swojej instrukcji z 11 grudnia 1945 roku zwracał na to szczególną uwagę<sup>12</sup>. Ponadto, tak samo, jak w poprzednich latach, sowieckie służby specjalne szczególnie niepokoiła perspektywa uzgodnień między polskim i ukraińskim podziemiem<sup>13</sup>.

Szczególne znaczenie mają opublikowane w niniejszej książce materiały informacyjne i statystyczne. Ukazują one nie tylko skalę i dynamikę realizacji operacji „Sejm”, ale także pozwalają poznać specyfikę działania sowieckich służb specjalnych. W sierpniu 1946 roku pojawiła się informacja naczelnika 2 Zarządu MGB USRS Pawła Miedwiediewa o rezultatach pracy agenturalno-operacyjnej w sprawie polskiej w okresie od 1943 roku do 1 września 1946 roku. Zaznaczono w niej, że ogółem w latach 1944–1946 zlikwidowano 168 polskich antysowieckich organizacji i grup oraz aresztowano ok. 4000 osób<sup>14</sup>.

Nie udało się odszukać dokumentu, który jednoznacznie zbilansowałby przeprowadzoną operację pod kryptonimem „Sejm”. Dostępne źródła dają podstawę do wiązania fazy finałowej tej operacji z rokiem 1946. Pozostaje

Нам не вдалося знайти документу, що однозначно ставив би крапку в історії проведення операції „Сейм”. Доступні джерела дають підстави пов’язувати фінальну фазу цієї операції з 1946 роком. Залишається ще один важливий аспект. Документи, надруковані в цьому томі, дозволяють стверджувати, що всі ключові питання, пов’язані з організацією та проведенням операції „Сейм”, вирішувалися в Москві. Наявні джерела свідчать, що НКВС і НКДБ УРСР були виконавцями вказівок центрального керівництва. Політика Москви щодо Польщі під час війни змінювалася, але незмінною залишалася лінія на послідовне винищення представників і структур польської підпільної держави.

Публікуючи *in extenso* документи, не перекручені інтерпретаціями, ми прагнемо забезпечити вироблення читачами власної оцінки подій. Вважаємо, що це є крок по заміні попередніх непорозумінь і неясності наближеною до правди картиною польсько-українських взаємин. Готуючи до друку цю публікацію, ми свідомо обмежилися джерельною базою з архівів спецслужб, які дотепер не використовувались у наукових дослідженнях. Ми переконані, що вміщені у цьому томі матеріали висвітлять приховані раніше факти із спільної історії Польщі та України і стануть у нагоді історикам в їх подальших дослідженнях цієї проблематики.

Видання здійснено двома мовами – польською та українською. Російські тексти не перекладалися українською мовою, а друкуються мовою оригіналу. Тексти документів подано без змін, із збереженням мовних огріхів та іноді помилок. Курсивом позначено деякі терміни, особливо тогочасні аббревіатури. Номери, заголовки документів, примітки і покажчики зроблено редакційною колегією.

Київ – Варшава – Одеса – Білгород-Дністровський,  
вересень 2007 року

## Примітки

<sup>1</sup> АК була складовою частиною Польських збройних сил (ПЗС). Виникла 27 вересня 1939 року ще в окупованій Варшаві як Служба перемоги Польщі (СПП), з листопада 1939 року – Союз збройної боротьби (СЗБ), з лютого 1942 року отримала назву Армія Крайова (АК). Її структури охоплювали територію всієї окупованої II Речі Посполитої. Вважається, що в її лавах служило понад 300 тис. вояків.

<sup>2</sup> Польський уряд на окупованій польській території установив своє підпільне представництво – Делегатуру уряду в Польщі. Делегат польського уряду дорівнював рангом віце-прем’єру. Структури Делегатури охоплювали всю територію довоєнної Польщі. Дуже точно ці структури та їхню діяльність показує праця: W. Grabowski, *Polska tajna administracja cywilna 1940–1945*, Warszawa 2003.



jeszcze jedna ważna kwestia. Dokumenty opublikowane w niniejszym tomie dają pewność, że wszystkie kluczowe problemy związane z organizacją i przeprowadzeniem operacji „Sejm”, były dyktowane przez Moskwę. Na podstawie znanych źródeł należy sądzić, że NKWD i NKGB USRS były wykonawcami poleceń swojej centrali. Polityka Moskwy w stosunku do Polski podczas wojny zmieniała się, przy tym wciąż zmierzała do wyniszczenia przedstawicieli i struktur polskiego państwa podziemnego i wszystkich jego struktur.

Publikując *in extenso* dokumenty, nie zniekształcone interpretacjami, pragniemy umożliwić Czytelnikowi własną ocenę wydarzeń. Sądzymy, że jest to krok w kierunku zlikwidowania nieporozumień i niejasności, zastąpienia dotychczasowych stereotypów zbliżonym do prawdy obrazem stosunków polsko-ukraińskich. Przygotowując do druku tę publikację świadomie ograniczono bazę źródłową do zasobu archiwów służb specjalnych, które dotychczas nie były wykorzystywane do badań naukowych. Sądzymy, że zamieszczone materiały rzucą dodatkowe światło na skrywane dotąd fakty ze wspólnej historii Polski i Ukrainy oraz posłużą historykom do dalszych badań nad tą problematyką.

Dokumenty zostały opublikowane w dwóch językach – polskim i ukraińskim. Dokumenty w języku rosyjskim nie zostały przetłumaczone na język ukraiński i zostały opublikowane w języku oryginału.

Teksty dokumentów odtworzono wiernie, zachowując język epoki, nieporadności językowe, a nawet błędy. Wyróżniono kursywą niektóre terminy, zwłaszcza ówczesnie stosowane skrótowce. Numery, tytuły dokumentów, przypisy oraz indeksy pochodzą od redakcji.

Warszawa – Kijów – Odessa – Białogród,  
wrzesień 2007 rok

## Przypisy

<sup>1</sup> AK stanowiła integralną część Polskich Sił Zbrojnych (PSZ). Powstała 27 września 1939 w oblężonej jeszcze Warszawie jako Służba Zwycięstwu Polski (SZP), od listopada 1939 jako Związek Walki Zbrojnej (ZWZ), a od lutego 1942 nadano jej miano Armii Krajowej. Swymi strukturami obejmowała terytorium całej okupowanej II Rzeczypospolitej. Szacuje się, że w jej szeregach służyło ponad 300 tys. żołnierzy.

<sup>2</sup> Rząd polski powołał w okupowanym kraju swoje konspiracyjne przedstawicielstwo – Delegaturę Rządu na Kraj (DR). Delegat Rządu na Kraj posiadał rangę wicepremiera. Struktury DR obejmowały całe terytorium okupowanej II Rzeczypospolitej. Bardzo dokładnie struktury te i ich działalność przedstawia praca W. Grabowskiego, *Polska tajna administracja cywilna 1940–1945*, Warszawa 2003.

<sup>3</sup> O walkach 27 WDP AK zob. m. in. J. Turowski, *Pożoga. Walki 27 Wołyńskiej Dywizji AK*, Warszawa 1990; M. Fijałka, *27 Wołyńska Dywizja Piechoty AK*, Warszawa 1986.

<sup>3</sup> Про боротьбу 27 Волинської дивізії піхоти див., м. ін.: J. Turowski, *Pożoga. Walki 27 Wołyńskiej Dywizji AK*, Warszawa 1990; M. Fijałka, *27 Wołyńska Dywizja Piechoty AK*, Warszawa 1986.

<sup>4</sup> С. Chlebowski, *Wachlarz*, wyd. 2, Warszawa 1985.

<sup>5</sup> ГДА СБУ, Київ, ф. 65, спр. 765, с. 13–14.

<sup>6</sup> Цитуємо у зворотньому перекладі з польської за: G. Mazur, *Operacja „Sejm”*, „Zeszyty Historyczne”, (Paryż) 1993, nr 104, с. 154–157.

<sup>7</sup> ГДА СБУ, Київ, ф. 65, спр. 765, с. 113–141.

<sup>8</sup> Пор. док. № 12.

<sup>9</sup> Пор. док. №№ 50–55.

<sup>10</sup> Пор. док. №№ 64 та 68.

<sup>11</sup> Пор. док. № 66. Цій проблемі присвячений другий том серії *Польща та Україна у тридцятих – сорокових роках XX століття. Переселення поляків та українців 1944–1946*. Варшава – Київ 2000.

<sup>12</sup> Пор. док. № 71.

<sup>13</sup> Пор. док. № 74.

<sup>14</sup> Пор. док. № 78.

<sup>4</sup> C. Chlebowski, *Wachlarz*, wyd. 2, Warszawa 1985.

<sup>5</sup> WAP SBU, Kijów, f. 65, spr. 765, s. 13–14.

<sup>6</sup> Cytowane za G. Mazur, *Operacja „Sejm”*, „Zeszyty Historyczne”, (Paryż) 1993, nr 104, s. 154–157.

<sup>7</sup> WAP SBU, Kijów, f. 65, spr. 765, s. 113–141.

<sup>8</sup> Por. dok. nr 12.

<sup>9</sup> Por. dok. nr 50–55.

<sup>10</sup> Por. dok. nr 64 i nr 68.

<sup>11</sup> Por. dok. nr 66. Problemowi temu jest poświęcony tom drugi serii *Polska i Ukraina w latach trzydziestych – czterdziestych XX wieku. Przesiedlenia Polaków i Ukraińców 1944–1946*. Warszawa – Kijów 2000.

<sup>12</sup> Por. dok. nr 71.

<sup>13</sup> Por. dok. nr 74.

<sup>14</sup> Por. dok. nr 78.

# ДОКУМЕНТИ

# DOKUMENTY

# **I. МЕТА, ПІДГОТОВКА ТА ПОЧАТОК ОПЕРАЦІЇ „СЕЙМ”**

# **I. CEL, PRZYGOTOWANIE I POCZĄTEK OPERACJI „SEJM”**

# 1

## 29 лютого 1944, [Київ]. Директива Сергія Савченка начальникам УНКДБ західних областей України про заведення оперативної справи „Сейм”

Совершенно секретно  
29 февраля 1944 г.

Начальнику УНКГБ по ..... области  
..... госбезопасности  
тов. ....  
гор. ....

По имеющимся в НКГБ УССР данным, польское эмигрантское правительство в период 1941–[19]43 гг. создало на территории Западных областей УССР, Белоруссии и Виленской области нелегальные националистические организации на базе существовавших в бывшей Польше до ее разгрома буржуазных партий и организаций:

### ПОВ (Польская военная организация)<sup>1</sup>

Массовая и влиятельная военно-политическая организация среди поляков, созданная Пилсудским в 1913 году, накануне мировой войны с задачей: организовать тайные военные кадры на территории России; вести разведку и диверсионную работу.

Организация эта сохраняла такой характер вплоть до последнего времени.

В Польше ПОВ существовала легально, но деятельность ее продолжала быть законспирированной. Основное ее назначение внутри страны было направлено на сохранение аппарата власти в руках сподвижников Пилсудского.

В руках ПОВ находились столь важные аппараты, как 2 Отдел Главного штаба, государственная полиция и Министерство внутренних дел. Все министры и большинство старшего и высшего командного состава были связаны с ПОВ.

Своей задачей в настоящее время ПОВ ставит восстановление Польши в границах 1939 года путем вооруженной борьбы с Красной Армией в случае ее вступления на территорию быв[шей] Польши, и советскими партизанами, действующими в тылу немцев.

Варшавская организация ПОВ является руководящим центром по отношению к своим периферийным организациям, существующим



# 1

## 29 lutego 1944, [Kijów]. Instrukcja Siergieja Sawczenki dla naczelników UNKGB zachodnich obwodów Ukrainy w sprawie założenia operacji „Sejm”

Ścisłe tajne  
29 lutego 1944 r.

Do Naczelnika UNKGB obwodu .....  
..... bezpieczeństwa państw[owego]  
tow. ....  
m. ....

Zgodnie z informacjami posiadanymi przez NKGB USRS, polski rząd emigracyjny w latach 1941–[19]43 utworzył na terytorium zachodnich obwodów USRS, Białorusi i obwodu wileńskiego nielegalne nacjonalistyczne organizacje na bazie burżuazyjnych partii i organizacji istniejących w byłej Polsce do czasu jej klęski:

### POW (Polska Organizacja Wojskowa)<sup>1</sup>

Masowa i wpływowa organizacja wojskowo-polityczna wśród Polaków, założona przez Piłsudskiego w 1913 roku, w przeddzień I wojny światowej w celu organizowania tajnych kadr wojskowych na terytorium Rosji, prowadzenia wywiadu i dywersji.

Organizacja ta zachowała taki charakter aż do ostatnich czasów.

W Polsce POW istniała legalnie, ale jej działalność nadal była zakonspirowana. Podstawowym jej zadaniem wewnątrz kraju było zachowanie aparatu władzy w rękach współtowarzyszy Piłsudskiego.

W rękach POW znajdowały się tak ważne organy, jak II Oddział Sztabu Głównego, Policja Państwowa i Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Wszyscy ministrowie i większość starszej i wyższej kadry dowódczej byli związani z POW.

Obecnie POW stawia sobie zadanie odtworzenia Polski w granicach z 1939 roku drogą walki zbrojnej z Armią Czerwoną w przypadku jej wkroczenia na terytorium b[yłej] Polski i z partyzantami sowieckimi, działającymi na tyłach Niemców.

Warszawska organizacja POW stanowi centrum dowódcze w stosunku do swoich organizacji prowincjonalnych, istniejących na terytorium b[yłej] Polski, w tym w wielu miastach i obwodach Zachodniej Ukrainy.

на территории быв[шей] Польши, в том числе в ряде городов и районов Западной Украины.

Имеются данные, что филиал ПОВ существует в г. Сарны, Ровенской области, насчитывает в своем составе 50 человек и поддерживает радиосвязь с Варшавой<sup>2</sup>.

Во главе филиала находится быв[ший] капитан польской армии КЛЕМБИЦКИЙ Ян.

В районе м. Клесово, Ровенской области действует вооруженный отряд ПОВ, численностью в 650 человек под командованием быв[шего] капитана польской армии БУЛАТА. По данным нашей агентуры, этот отряд поддерживает связь с английской и немецкой разведками.

Вооружение, снаряжение и людской состав в отряд БУЛАТА заброшено из Англии самолетами. Личный состав отряда пополняется путем вербовки местного польского населения.

Отряд БУЛАТА имеет много сторонников в Клесовском и Сарновском районах, Ровенской области, которые хорошо вооружены и ждут сигнала для выступления против Красной Армии и Советской власти.

### Страництво Народове (эндеки)<sup>3</sup>

Эта партия, как известно, существует на территории Польши свыше 40 лет, опирается на средних помещиков, кулаков, среднюю и мелкую городскую буржуазию, а также на основную массу католического духовенства.

Организация эндеков ставит своей задачей создание великой Польши „от можа до можа”.

Установлено, что центр эндеков в настоящее время находится в Варшаве, во главе которого стоит некий СОСНКОВСКИЙ<sup>4</sup>.

Эндеки имеют свой популярный печатный орган „Валька”, нелегально издающийся в Варшаве. Эндековцам активно помогает польское правительство в Лондоне.

Для борьбы с немцами и нашими партизанскими отрядами, эндеки создают вооруженные отряды т. н. „АК” (Армия Краева) [!]. В частности известно, что такие отряды действуют на территории Генерал-Губернаторства в Люблинском воеводстве, проводят активные действия против партизан и польских патриотов<sup>5</sup>. Отрядами АК командует некто Андрей НЕЗНАННЫЙ, выдающий себя за польского генерала [!].

Są dane, że filia POW istnieje w m. Sarny obwód rówieński, liczy 50 osób i utrzymuje łączność radiową z Warszawą<sup>2</sup>.

Na czele filii stoi b[yły] kapitan Wojska Polskiego KŁEMBICKI Jan.

W rejonie m[iejscowości] Klesów obwód rówieński działa zbrojny oddział POW liczący 650 ludzi pod dowództwem b[yłego] kapitana Wojska Polskiego BUŁATA. Według danych naszej agentury oddział ten utrzymuje łączność z wywiadem angielskim i niemieckim.

Uzbrojenie, zaopatrzenie i skład osobowy oddziału BUŁATA dostarczono z Anglii zrzutami lotniczymi. Stan oddziału uzupełnia się drogą werbunku wśród miejscowej ludności polskiej.

Oddział BUŁATA ma wielu zwolenników w rejonach klesowskim i sarnieńskim obwodu rówieńskiego, dobrze uzbrojonych i czekających na sygnał do wystąpienia przeciwko Armii Czerwonej i władzy sowieckiej.

### Stronictwo Narodowe (endecy)<sup>3</sup>

Partia ta, jak wiadomo, istnieje na terytorium Polski ponad 40 lat, w oparciu o średnich właścicieli ziemskich, kułaków, średnią i drobną burżuazję miejską, a także podstawową masę katolickiego duchowieństwa.

Organizacja endeków stawia sobie za zadanie utworzenie wielkiej Polski „od morza do morza”.

Stwierdzono, że centrala endeków, na czele której stoi niejaki SOSN-KOWSKI<sup>4</sup>, w obecnym czasie znajduje się w Warszawie.

Endecy mają swój popularny organ prasowy „Walka”, wydawany nielegalnie w Warszawie. Endekom aktywnie pomaga rząd polski w Londynie.

Do walki z Niemcami i naszymi oddziałami partyzanckimi endecy tworzą zbrojne oddziały tzw. AK (Armia Krajowa) [!]. Częściowo wiadomo, że takie oddziały działają na terytorium Generalnego Gubernatorstwa w województwie lubelskim, prowadzą aktywne działania przeciwko partyzantom i polskim patriotom<sup>5</sup>. Oddziałami AK dowodzi jakiś Andrzej NIEZNANY, podający się za polskiego generała [!].

### OZON – Obóz Zjednoczenia Narodowego<sup>6</sup>

Partia ta została utworzona w lutym 1937 roku w miejsce rozwiązanego BB (Bezpartyjnego Bloku [Współpracy z Rządem]). OZON – to rządząca partia polskiego faszystów. Zakładając ją, piłsudczycy dążyli do stworzenia dla siebie szerokiego zaplecza społecznego.

Założycielem i ideologiem OZON był pułkownik KOC<sup>7</sup>, w swoim czasie minister skarbu. Przed wojną przywódcą OZON był generał SKWARCZYŃSKI<sup>8</sup>.

## ОЗОН – Обуз с'єднєннє народовєго<sup>6</sup> (Лагерь национального ѓбъєдинєннє)

Эта партия создана в феврале 1937 года вместо распущенного ББ (Беспартийного блока [сотрудничества с правлением]). ОЗОН – правящая партия польского фашизма. Создавая ее, пилсудчики стремились создать для себя расширенную социальную базу.

Основателем и идеологом ОЗОН был полковник КОЦ<sup>7</sup>, в свое время министр финансов. До войны руководителем ОЗОН являлся генерал СКВАРЧИНСКИЙ<sup>8</sup>.

Задачей ОЗОН было привлечь в правительственный лагерь всех лиц, стоящих на государственной платформе, включая партийных и беспартийных поляков.

ОЗОН, по данным нашей агентуры, как и эндеки, восстановил в Польше свою деятельность.

Партийные организации ОЗОН, как и другие польские националистические организации и формирования ставят своей задачей восстановление довоенной Польши.

Установлено, что ОЗОН создает свои вооруженные отряды, носящие название „Меч и Плуг”<sup>9</sup>.

Действия таких отрядов отмечаются в Яновских, Юзефовских и Любартовских лесах Генерал-Губернаторства. Отряды ОЗОН действуют совместно с отрядами эндеков АК.

## Страництво людове (людовцы)<sup>10</sup>

Крупная кулацко-крестьянская партия, возникшая в 1931 г. Ее организации на территории быв[шей] Польши в настоящее время являются самыми сильными и влиятельными среди польского населения.

Центр партии людовцев находится в Лондоне и возглавляется нынешним премьер-министром польского правительства МИКОЛАЙЧИКОМ Станиславом<sup>11</sup>. Партия ставит своей задачей – восстановление демократической Польши „Пшез Вольке до звиєнства” (через борьбу к победе).

Людовцы имеют свои вооруженные отряды „БХ” – батальоны хлопське (крестьянские батальоны)<sup>12</sup>. Действия этих отрядов зарегистрированы в Любартовском и Туловском [?] повятах Генерал-Губернаторства. Вооружение и радиоаппаратуру „БХ” получают из Англии воздушным путем.

Zadaniem OZON było ściągnięcie do obozu rządowego wszystkich osób stojących na płaszczyźnie współpracy z państwem, włączając partyjnych i bezpartyjnych Polaków.

OZON, według danych naszej agentury, tak jak endecy, wznowił w Polsce swoją działalność.

Partyjne organizacje OZON, jak i inne polskie nacjonalistyczne organizacje i formacje, stawiają sobie za zadanie przywrócenie przedwojennej Polski.

Stwierdzono, że OZON tworzy swoje oddziały zbrojne noszące nazwę „Miecz i Pług”<sup>9</sup>.

Działania takich oddziałów odnotowano w lasach janowskich, józefowskich i lubartowskich Generalnego Gubernatorstwa. Oddziały OZON działają wspólnie z oddziałami AK endeków.

### Stronnictwo Ludowe (ludowcy)<sup>10</sup>

Wielka partia kułacko-chłopska powstała w 1931 r. Jej struktury na terytorium b[ylej] Polski obecnie są najsilniejszymi i najbardziej wpływowymi wśród polskiej ludności.

Centrala partii ludowców znajduje się w Londynie i na jej czele stoi obecny premier polskiego rządu Stanisław MIKOŁAJCZYK<sup>11</sup>. Partia stawia sobie za zadanie odtworzenie demokratycznej Polski „przez walkę do zwycięstwa”.

Ludowcy mają swoje oddziały zbrojne BCh – Bataliony Chłopskie<sup>12</sup>. Działania tych oddziałów zarejestrowano w powiatach lubartowskim i tułowskim [?] Generalnego Gubernatorstwa. Uzbrojenie i aparaturę radiową BCh otrzymują z Anglii drogą powietrzną.

### PPS (Partia Polskich Socjalistów)<sup>13</sup>

Założona w 1893 roku. W obecnym czasie reprezentowana w Anglii przez dwie frakcje. Prawe skrzydło, kierowane przez CIOŁKOSZA<sup>14</sup> i Adama PRAGIERA<sup>15</sup>, zajmuje zdecydowaną antysowiecką pozycję i praktycznie sprzymierza się z piłsudczykami.

Lewe skrzydło reprezentuje Jan SZYREK, który występuje z radykalnymi żądaniami walki z piłsudczykami i endekami o uregulowanie stosunków z ZSRS. Tym niemniej bardzo agresywnie nastawione przeciwko komunizmowi w ZSRS.

Aktywną robotę prowadzą okręgowe delegatury londyńskiego emigracyjnego rządu polskiego, a także byli oficerowie Wojska Polskiego, znajdu-

## ППС (Партия польских социалистов)<sup>13</sup>

Основана в 1893 году. В настоящее время представлена в Англии двумя фракциями. Правое крыло, руководимое ЦИОЛКАШЕМ<sup>14</sup> и Адамом БРАГЕРОМ<sup>15</sup>, занимает резко антисоветскую позицию и в своей практической деятельности блокируется с пилсудчиками.

Левое крыло представлено Яном ШИРЕКОМ и выступает с радикальными требованиями борьбы с пилсудчиками, эндеками за урегулирование отношений с СССР. Тем не менее весьма агрессивно настроены против коммунизма в СССР.

Активную работу проводят окружные делегатуры лондонского эмигрантского польского правительства, а также бывшие офицеры польской армии, находящиеся в составе делегатур и польских партий и организаций, действующих на территории бывшей Польши.

В Западных областях УССР нами выявлено существование „ТАП” – „Тайная армия польска”<sup>16</sup>, банды которой совместно с некоторыми звеньями польских националистических организаций в соответствии с директивами польского эмигрантского правительства, ведут вооруженную борьбу с советскими партизанами и занимаются антисоветской агитацией среди местного населения. Свою деятельность „ТАП” контактирует с организациями „ПОВ”, преследуя одни и те же цели.

С ведома немцев, <sup>а</sup>в районах с польским населением на территории бывшей Польши созданы вооруженные отряды т. н. самообороны для борьбы с украинскими националистами. Эти отряды [представляла] агентура английской разведки и польского эмигрантского правительства<sup>а</sup>.

По мере продвижения частей Красной Армии на территории западных областей УССР, польские националистические организации, руководимые эмиссарами лондонского польского правительства, активизируют антисоветскую деятельность, готовясь к вооруженным выступлениям против Красной Армии.

Эмиссары польских националистических организаций в период немецкой оккупации в составе аппарата различных немецких фирм, проникли на временно оккупированную немцами советскую территорию, оставшись после изгнания немцев на освобожденной советской территории для организации антисоветской работы в нашем тылу.

В целях выявления антисоветских формирований среди поляков и ликвидации их враждебной деятельности против СССР –

### ПРЕДЛАГАЮ:

1. Выявить и взять на учет все действующие нелегальные польские националистические формирования как возникшие в период ок-

jący się w składzie delegatur i polskich partii oraz organizacji działających na terytorium byłej Polski.

W zachodnich obwodach USRS ujawniliśmy istnienie TAP – Tajna Armia Polska<sup>16</sup>, której bandy wspólnie z niektórymi ogniwami polskich organizacji nacjonalistycznych, stosownie do instrukcji polskiego rządu emigracyjnego, prowadzą walkę zbrojną z sowieckimi partyzantami i zajmują się antysowiecką agitacją wśród miejscowej ludności. Swoją działalność TAP prowadzi w uzgodnieniu z organizacjami POW, dążąc do tych samych celów.

Za wiedzą Niemców, <sup>a</sup>w okręgach z polską ludnością na terytorium byłej Polski zostały utworzone oddziały zbrojne, tzw. samoobrony, do walki z ukraińskimi nacjonalistami. Oddziały te [stanowiły] agenturę angielskiego wywiadu i polskiego rządu emigracyjnego<sup>a</sup>.

W miarę wkraczania oddziałów Armii Czerwonej na tereny zachodnich obwodów USRS polskie organizacje nacjonalistyczne, dowodzone przez wysłanników polskiego rządu londyńskiego, aktywizują antysowiecką działalność, przygotowując się do zbrojnych wystąpień przeciwko Armii Czerwonej.

Emisariusze polskich organizacji nacjonalistycznych w okresie okupacji niemieckiej przeniknęli w składzie personelu różnych niemieckich firm na terytorium sowieckie czasowo okupowane przez Niemców, pozostając po wygnaniu Niemców na wyzwolonym terytorium sowieckim w celu organizowania antysowieckiej działalności na naszych tyłach.

W celu ujawnienia antysowieckich ugrupowań wśród Polaków i likwidacji ich wrogiej działalności przeciwko ZSRS –

#### POLECAM :

1. Ujawnić i zewidencjonować wszystkie działające nielegalne polskie nacjonalistyczne formacje, zarówno powstałe w okresie okupacji, jak i po wyzwoleniu terytorium od przeciwnika, przystępując niezwłocznie do ich aktywnego rozpracowania agenturalnego.

2. Ujawnionych przywódców tych formacji i ich aktyw, a także szeregowych członków, którzy prowadzili aktywną walkę z partyzantami, przygotowywali się do zbrojnych wystąpień przeciwko władzy sowieckiej – niezwłocznie aresztować i poddać wnikliwemu śledztwu, ujawniając i likwidując wszystkie działające podziemne organizacje polskie, prowadzące antysowiecką działalność.

3. Zdejmować wszystkich ujawnionych *nielegalów* i emisariuszy [...].

4. Uczestników polskiego antysowieckiego podziemia, będących inspiраторami i organizatorami zbrojnych wystąpień, niezwłocznie aresztować, likwidując w zarodku usiłowania takich wystąpień.

купации, так и после освобождения территории от противника, приступив немедленно к их активной агентурной разработке.

2. Выявленных руководителей этих формирований и актив, а также рядовых участников, которые вели активную борьбу с партизанами, готовились к вооруженным выступлениям против Советской власти, – немедленно арестовывать и вести глубокое следствие, выявляя и ликвидируя все действующие подпольные польские организации, ведущие антисоветскую работу.

3. Изымать всех выявленных нелегалов и эмиссаров [...].

4. Участников польского антисоветского подполья, являющихся вдохновителями и организаторами вооруженных выступлений, немедленно арестовывать, ликвидируя в самом зародыше попытки к этим выступлениям.

5. По всем выявленным польским организациям принимать меры к установлению их руководящих центров и каналов связи с Лондонским польским эмигрантским правительством.

6. Особое внимание обратить на выявление нелегальных радиостанций, складов оружия, типографий, связников организации и явочных квартир.

В отношении установленных радиостанций разрабатывать мероприятия по их оперативному использованию, представляя в каждом отдельном случае свои соображения в НКГБ УССР.

7. Провести необходимые вербовки агентуры для выявления в первую очередь руководящего состава польских националистических организаций, их связников, держателей явочных квартир и переправочных пунктов.

8. Внедрять нашу квалифицированную агентуру в отряды самообороны, созданные <sup>б</sup> в польских районах <sup>б</sup> в целях выявления агентуры английской и польской разведок.

9. Путем квалифицированной работы с вновь завербованной агентурой обеспечить выявление всех участников организации, немецкой и английской агентуры в них, перехват каналов связи и использование последних для проникновения в руководящие органы этих организаций на освобожденной и оккупированной территории, а также территории коренной Польши и в частности [в] Варшаве.

10. После соответствующей проверки восстановить связь с агентурой по полякам, остававшейся на временно оккупированной территории УССР и в первую очередь, в западных областях. Тщательно проверив ее поведение и связи, установленные ею в период оккупации, определить в отношении каждого агента возможность внедрения в польское националистическое подполье.



5. W stosunku do wszystkich ujawnionych polskich organizacji podjąć kroki zmierzające do ustalenia ich ośrodków dowodzenia i kanałów łączności z londyńskim polskim rządem emigracyjnym.

6. Szczególną uwagę zwrócić na ujawnienie nielegalnych radiostacji, składów broni, drukarni, łączników organizacji i lokali kontaktowych.

Wobec zlokalizowanych radiostacji opracowywać przedsięwzięcie środków dla ich operacyjnego wykorzystania, przedstawiając w każdym przypadku swoje uwagi w NKGB USRS.

7. Przeprowadzić konieczne werbunki agentury dla ujawnienia w pierwszym rzędzie kierownictwa polskich nacjonalistycznych organizacji, ich łączników, właścicieli lokali kontaktowych i punktów przerzutowych.

8. Wprowadzić naszą wykwalifikowaną agenturę do oddziałów samoobrony utworzonych <sup>b</sup> w polskich okręgach<sup>b</sup> w celu ujawnienia agentury angielskiego i polskiego wywiadu.

9. Drogą fachowej roboty z nowo zwerbowaną agenturą zapewnić ujawnienie wszystkich członków organizacji, niemiecką i angielską agenturę w nich, przejęcie kanałów łączności i wykorzystanie ich dla przeniknięcia do ośrodków kierowniczych tych organizacji na wyzwolonym i okupowanym terytorium, a także terytorium rdzennej Polski, w szczególności [w] Warszawie.

10. Po stosownej weryfikacji ustanowić łączność z agenturą dotyczącą Polaków, pozostałą na czasowo okupowanym terytorium USRS w pierwszym rzędzie w zachodnich obwodach. Sprawdziwszy starannie jej działanie i łączność, ustanowione przez nią w okresie okupacji, określić w odniesieniu do każdego agenta możliwość przeniknięcia do polskiego podziemia nacjonalistycznego.

11. Nacz[elnikom] UNKGB wschodnich obwodów USRS, poprzez wydziały wizowe i meldunkowe milicji [polecam] sporządzić rejestr wszystkich osób narodowości polskiej, a w szczególności Polaków przybyłych z terytorium Generalnego Gubernatorstwa w okresie niemieckiej okupacji i mieszkających [tu] nadal po wyzwoleniu terenu od okupantów.

Wszystkie ujawnione osoby narodowości polskiej objąć aktywnym rozpracowaniem agenturalnym, ujawniając wśród nich emisariuszy polskich organizacji nacjonalistycznych i agenturę angielskiego wywiadu.

12. Nacz[elnikom] UNKGB obwodu rówieńskiego i wołyńskiego [polecam] podjąć stosowne kroki, aby w czasie mobilizacji Polaków do polskich oddziałów formowanych w ZSRS nie przeniknęli emisariusze polskiego rządu emigracyjnego i polskich formacji nacjonalistycznych, działających na terytorium zachodnich obwodów.

13. Dla koncentracji wszystkich materiałów agenturalno-śledczych dotyczących polskich formacji antysowieckich założyć scentralizowaną spra-

11. Нач[альникам] УНКГБ восточных областей УССР, через отделы виз и регистраций милиции взять на учет всех лиц польской национальности и особенно поляков, прибывших с территории Генерал-Губернаторства в период немецкой оккупации и оставшихся проживать после освобождения территории от оккупантов.

Всех выявленных лиц польской национальности взять в активную агентурную разработку, выявляя среди них эмиссаров польских националистических организаций и агентуру английской разведки.

12. Нач[альникам] УНКГБ Ровенской и Волынской областей принять меры к тому, чтобы при мобилизации поляков в польские части, формируемые в СССР не проникли эмиссары польского эмигрантского правительства и польских националистических формирований, действующих на территории западных областей.

13. Для концентрации всех агентурно-следственных материалов по польским антисоветским формированиям завести централизованное агентурное дело под кличкой „СЕЙМ”, в котором должны быть сосредоточены все оперативные материалы на каждую вскрываемую или ликвидированную организацию отдельно.

Для ведения работы по полякам, выделите одного – двух квалифицированных оперработников.

К 15 марта представить докладную записку об агентурно-оперативной работе по полякам. К записке приложить план агентурно-оперативных мероприятий, справку об имеющейся агентуре и разработках по этой линии.

Народный комиссар государственной безопасности УССР  
Комиссар государственной безопасности  
(—) САВЧЕНКО<sup>17</sup>

„В-29-В” февраля 1944 года  
№ В-338/С-В

ГДА СБУ (Київ), ф. 9, спр. 74, т. 1, арк. 64–75.  
Оригінал, машинопис.

## Примітки

<sup>а-а</sup> Фрагмент виправлений від руки. Первісна версія звучала: ... польское эмигрантское правительство в Лондоне создало на территории бывшей Польши вооруженные отряды самообороны для борьбы с украинскими националистами. В этих отрядах также создавалась агентура английской и польской разведок.

<sup>б-б</sup> Виправлено від руки з: польским эмигрантским правительством.

wę agenturalną pod kryptonimem „SEJM”, w której powinny zostać zgromadzone wszystkie materiały operacyjne, oddzielnie dla każdej wykrytej lub zlikwidowanej organizacji.

Do prowadzenia działań dotyczących Polaków przydzielić jednego – dwóch wyszkolonych pracowników operacyjnych.

Do 15 marca przedstawić pisemny raport o pracy agenturalno-operacyjnej dotyczącej Polaków. Do raportu dołączyć plan przedsięwzięć agenturalnych, informację o posiadanej agencji i pracach na tym polu.

Ludowy komisarz bezpieczeństwa państwowego USRS  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego  
(—) SAWCZENKO<sup>17</sup>

„<sup>c-29-c</sup>” lutego 1944 roku  
nr <sup>c-338/S-c</sup>

*WAP SBU (Kijów), f. 9, spr. 74, t. 1, k. 64–75.  
Oryginał, maszynopis.*

## Przypisy

- <sup>a-a</sup> Fragment odręcznie poprawiony. Wersja pierwotna brzmiała: ... *polski rząd emigracyjny w Londynie utworzył na terytorium byłej Polski oddziały zbrojne samoobrony do walki z ukraińskimi nacjonalistami. W tych oddziałach także tworzyła się agentura angielskiego i polskiego wywiadu.*
- <sup>b-b</sup> Poprawiono odręcznie z: *przez polski rząd emigracyjny.*
- <sup>c-c</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> POW – Polska Organizacja Wojskowa – tajna organizacja wojskowa utworzona w październiku 1914 w Warszawie. Komendantem jej był E. Rydz-Śmigły. Propagowała hasła walki o niepodległość oraz prowadziła szkolenie wojskowe. Skierowana początkowo wyłącznie przeciwko Rosji. W 1918, nasiliwszy działalność przeciwko wszystkim zaborcom, powiększyła swe szeregi do 50 tys. członków. Po powstaniu państwa polskiego POW rozwiązano i blisko połowę jej członków wcielono do WP.

<sup>2</sup> Właściwie samodzielny Obwód AK Sarny, kryptonim „Staw”, obejmował powiat sarnieński, taktycznie podlegał Inspektoratowi AK Kowel; komendantem obwodu był Władysław Rydzewski, ps. „Kobus”.

<sup>3</sup> Stronictwo Narodowe (SN) – partia polityczna utworzona w 1928 w celu skonsolidowania działalności dotychczasowych ugrupowań wywodzących się z nurtu narodowo-demokratycznego grupującego głównie inteligencję i ziemiaństwo, stawiających interes narodowy jako najwyższą miarę wartości politycznych. Za podstawę życia narodowego SN uważało wiarę, cywilizację i państwowość. W 1939 było najsilniejszą, liczącą ponad 200 tys. członków, partią. W okresie II wojny światowej wchodziło w skład struktur władz na wychodźstwie oraz państwa podziemnego.

<sup>1</sup> Польська військова організація (ПВО) – таємна військова організація, утворена в жовтні 1914 у Варшаві; її комендантом був Е. Ридз-Смігли; пропагувала гасла боротьби за незалежність та вела військовий вишкіл; початково спрямована виключно проти Росії; у 1918, коли посилила діяльність проти всіх загарбників, побільшила свої ряди до 50 тис. членів; після виникнення польської держави ПВО розпущено й близько половину її членів включено до ВП.

<sup>2</sup> Власт. Самостійний район АК Сарни, криптонім „Став”, охоплював Сарненський повіт, тактично підпорядковувався Інспекторатові АК Ковель; комендантом району був Владислав Ридзевський, пс. „Кобус”.

<sup>3</sup> Народна партія (НП), політична партія утворена в 1928 з метою консолідації діяльності дотеперішніх угруповань, які виводилися з національно-демократичного напрямку, що групувала перш за все інтелігенцію і землевласників, які ставили національний інтерес як найвищу міру політичних вартостей; у 1939 була найсильнішою партією, що нараховувала понад 200 тис. членів. У період Другої світової війни входила до складу структур влади в еміграції та підпільної держави.

<sup>4</sup> Помилкова інформація; з 1943 головою Головної управи НП був Станіслав Ясюкович (1882–1950), член Польських державних залізниць (РКР), заступник Делегата уряду, член КНР 1943–1945, засуджений у процесі т. зв. „шістнадцяти”; помер у совітській в’язниці.

<sup>5</sup> Мабуть ідеться про совітську партизанку та АЛ.

<sup>6</sup> ОЗОН – поточне названня Табору національного об’єднання; політичне угруповання, яке охоплювало прихильників Пілсудського після травня 1926 (санация); програма, м. ін., передбачувала послаблення впливів політичних опозиційних партій, зміцнення ролі Головнокомандувача, сильну президентуру при одночасному обмеженні ролі парламенту, зміцнення позиції армії, Костела та католицької релігії; ОЗОН засуджував комунізм і масонерію; визнавав приватну власність за основу економічного розвитку, домагався піднесення сільськогосподарчої культури, боротьби з безробіттям і неграмотністю; ніколи не був масовою організацією – його суспільну базу творили перш за все державні чиновники.

<sup>7</sup> Коц Адам (1891–1969), полковник ВП (1924), голова ОЗОН 1937–1938; у 1939 міністр, потім віце-міністр промисловості й торгівлі в 1939–1940; залишився в еміграції.

<sup>8</sup> Скварчинський Станіслав (1888–1981), генерал бригади ВП (1931); голова ОЗОН 1938–1939; командир Інтервенційного корпусу, пізніше в німецькій неволі; залишився в еміграції.

<sup>9</sup> „Меч і плуг” – конспіраційна політично-військова організація, утворена християнсько-національними діячами, м. ін., о. Л. Пепляу, пс. „Волян” та А. Бялобжеським, у 1939 в Варшаві; у 1943 контррозвідка АК демаскувала кількох діячів свого керівництва як агентів гестапо та провела ліквідаційну акцію.

<sup>10</sup> Народна партія – селянська партія, утворена 1931 в результаті поєднання Польської народної партії „П’яст”, ПНП „Визволення” та Селянської партії; виступала проти санаційної влади, організувала селянські страйки; під час Другої світової війни діяла в підпіллі.

<sup>11</sup> Міколайчик Станіслав (1901–1966), політик, діяч народного руху; після вересневої кампанії 1939 був в еміграції, виконував різні державні обов’язки; у 1940–1943 віце-прем’єр уряду РП, з липня 1943 до листопада 1944 прем’єр; у 1945 повернувся до Польщі та приступив до виконання обов’язків віце-прем’єра та міністра аграрних реформ; був депутатом до КНР і в 1947 депутатом до Сейму; співорганізатор ПНП,

<sup>4</sup> Informacja błędna. Od 1943 prezesem ZG SN był Stanisław Jasiukowicz (1882–1950), członek PKP, zca Delegata Rządu, członek KRM 1943–1945, skazany w tzw. procesie szesnastu, zmarł w więzieniu sowieckim.

<sup>5</sup> Prawdopodobnie chodzi o partyzantkę sowiecką i AL.

<sup>6</sup> OZON – potoczna nazwa Obozu Zjednoczenia Narodowego (OZN). Ugrupowanie polityczne skupiające zwolenników rządów pomajowych w Polsce (sanacja). Program zakładał m. in. osłabienie wpływów politycznych partii opozycyjnych, umocnienie roli Naczelnego Wodza, silną prezydenturę przy jednoczesnym ograniczeniu roli parlamentu, wzmocnienie pozycji armii, kościoła i religii katolickiej. Ugrupowanie potępiało komunizm i masonerię, uznawało własność prywatną za podstawę rozwoju gospodarczego, domagało się podniesienia kultury rolnej, walki z bezrobociem i analfabetyzmem. Nigdy nie było organizacją masową – jego bazę społeczną stanowili głównie urzędnicy państwowi.

<sup>7</sup> Koc Adam (1891–1969), płk WP (1924), szef OZN 1937–1938, w 1939 minister, następnie wiceminister przemysłu i handlu w l. 1939–1940, pozostał na emigracji.

<sup>8</sup> Skwarczyński Stanisław (1888–1981), gen. bryg. WP (1931), szef OZN 1938–1939, dca Korpusu Interwencyjnego, następnie w niewoli niemieckiej, pozostał na emigracji.

<sup>9</sup> „Miecz i Pług” – konspiracyjna organizacja polityczno-wojskowa utworzona w 1939 w Warszawie przez działaczy chrześcijańsko-narodowych, m. in. ks. L. Poeplau, ps. „Wolan” i A. Białobrzeskiego. W 1943 kontrwywiad AK zdemaskował kilku działaczy jej kierownictwa jako agentów Gestapo i przeprowadzono akcję likwidacyjną.

<sup>10</sup> Stronnictwo Ludowe – partia chłopska utworzona w 1931 w wyniku połączenia Polskiego Stronnictwa Ludowego „Piast”, PSL „Wyzwolenie” i Stronnictwa Chłopskiego. Występowała przeciwko rządowi sanacyjnemu, organizowała strajki chłopskie. Podczas okupacji w okresie II wojny światowej działała w podziemiu.

<sup>11</sup> Mikołajczyk Stanisław (1901–1966), polityk, działacz ruchu ludowego. Po kampanii wrześniowej 1939 przebywał na emigracji, pełniąc różne funkcje państwowe, w latach 1940–1943 wicepremier Rządu RP, od lipca 1943 do listopada 1944 premier. W 1945 wrócił do Polski i objął funkcję wicepremiera oraz ministra reform rolnych. Był posłem do KRN i w 1947 posłem na Sejm. Współorganizator PSL, którym kierował do wyjazdu z kraju. W październiku 1947 zagrożony aresztowaniem opuścił Polskę i osiadł na stałe w USA. W l. 1947–1966 prezes emigracyjnego PSL.

<sup>12</sup> Bataliony Chłopskie (BCh) – oddziały zbrojne polskiego ruchu ludowego w latach 1940–1945. W maju 1943 BCh podpisały umowę scaleniową z AK. W 1944 liczyły ok. 160 tys. żołnierzy. Około 80% sił BCh koncentrowało się w okręgach: krakowskim, kieleckim, lubelskim i Warszawa-miasto.

<sup>13</sup> Właściwie Polska Partia Socjalistyczna (PPS), założona w 1892 w Paryżu. Jej program wysuwał niepodległość Polski jako warunek zbudowania demokratycznego ustroju i w przyszłości socjalistycznych przeobrażeń społecznych. Różnica stanowisk ugrupowania związanego z Piłsudskim, zmierzającego do oderwania Królestwa Polskiego od Rosji na drodze zbrojnego powstania oraz utworzenie z jego inicjatywy Organizacji Bojowej PPS, występującej zbrojnie przeciwko zaborem rosyjskiemu a działaczami głoszącymi hasła internacjonalizmu i walki ekonomicznej, doprowadziła do rozłamu. W efekcie powstały PPS-Lewica, która w 1918 połączyła się z SDKPiL, tworząc KPP oraz PPS-Frakcja Rewolucyjna. Po wybuchu I wojny światowej Piłsudski i jego współtowarzysze, wysuwający jako jedyny cel niepodległość Polski, opuścili szeregi partyjne, zachowując jednak poparcie PPS dla swych poczynań. Członkowie PPS, tworząc trzon akcji niepodległościowej, współpracowali z organizacjami paramilitarnymi, zwłaszcza z POW. W 1919 z połączenia frakcji i organizacji wszystkich zaborów powstała jednolita PPS. Po kampanii wrześniowej PPS podjęła działalność konspiracyjną.

якою керував до часу виїзду за кордон; у жовтні 1947, загрожений арештом, покинув Польщу та поселився на постійне проживання в США; у 1947–1966 голова еміграційної ПНП.

<sup>12</sup> Хлопські батальйони (ХБ) – збройні відділи польського народного руху в 1940–1945; у травні 1943 ХБ підписали з'єднувальний договір з АК; у 1944 нараховували бл. 160 тис. солдатів; близько 80% сил ХБ концентрувалося в округах: краківському, келецькому, люблінському та Варшава-місто.

<sup>13</sup> Влост. Польська соціалістична партія (ППС), заснована в 1892 у Парижі; її програма висувала незалежність Польщі як умову побудови демократичного устрою і в майбутньому соціалістичних суспільних перетворень; різниці становища угруповання, пов'язаного з Пілсудським, яке прямувало до відірвання Польського Королівства від Росії дорогою збройного повстання та утворення з його ініціативи Бойової організації ППС, яка збройно виступала проти російського загарбника, та діячами, які пропагували гасла інтернаціоналізму й економічної боротьби, у 1906 довели до розколу; внаслідок цього виникли ППС – Лівиця, яка в 1918 поєдналася з Соціал-демократією Королівства Польщі й Литви, утворюючи Комуністичну партію Польщі та ППС – Революційна фракція; після вибуху Першої світової війни, Пілсудський та його товариші, що висували як одинокую мету незалежність Польщі, покинули партійні ряди, зберігаючи, проте підтримку ППС для своїх дій; члени ППС, створюючи стрижень незалежної акції, співпрацювали з парамілітарними організаціями, особливо з ПВО; у 1919 зі з'єднання фракції і організації всіх окупацій виникла однорідна ППС; після вересневої кампанії 1939 ППС почала конспіративну діяльність.

<sup>14</sup> Цьолкош Адам (1901–1978), діяч ППС-ВРН; його судили під час брестського процесу; був ув'язнений у Березі-Картузкій; член Національної ради 1939–1941 та 1942–1945; далі в еміграції.

<sup>15</sup> Прагер Адам (1886–1976), діяч ППС; член Національної ради 1942–1944; міністр інформації й документації з 1944; після війни в еміграції.

<sup>16</sup> Таємна польська армія (ТАП) – утворена 9 листопада 1939; у половині 1940 нараховувала мабуть бл. 19 тис. членів, у цьому щонайменше 129 офіцерів і прапорщиків та 323 підофіцери; це перш за все була організація військового характеру; 28 вересня 1940 приєдналася до новоутвореної Конфедерації народу.

<sup>17</sup> Савченко Сергій (1904–1966), у 1943–1949 народний комісар (від 1946 міністр) державної безпеки УРСР; у 1944 комісар державної безпеки 3 рангу; 1945 генерал-лейтенант.

<sup>14</sup> Ciołkosz Adam (1901–1978), działacz PPS-WRN, sądzony w procesie brzeskim, więziony w Berezie Kartuskiej, członek Rady Narodowej 1939–1941 i 1942–1945, następnie na emigracji.

<sup>15</sup> Pragier Adam (1886–1976), działacz PPS, członek Rady Narodowej 1942–1944, minister informacji i dokumentacji od 1944, po wojnie na emigracji.

<sup>16</sup> Tajna Armia Polska (TAP) – utworzona 9 listopada 1939. W połowie 1940 TAP liczyła prawdopodobnie ok. 19 tys. członków, w tym co najmniej 129 oficerów i podchorążych oraz 323 podoficerów. Była to organizacja o charakterze przede wszystkim wojskowym; 28 września 1940 włączyła się do nowoutworzonej Konfederacji Narodu.

<sup>17</sup> Sawczenko Siergiej (1904–1966), w l. 1943–1949 ludowy komisarz (od 1946 minister) bezp. państw. USRS. W 1944 komisarz bezp. państw. 3 rangi, 1945 gen. lejtn.

**18 квітня 1944, Луцьк. Спеціальне повідомлення начальника  
УНКДБ Волинської області Мартинова Федору Цветухіну  
про Дубнівський інспекторат АК**

Совершенно секретно

Начальнику УНКГБ по Ровенской области  
Подполковнику государствен[ной] безопасности  
тов. ЦВЕТУХИНУ<sup>1</sup>  
гор. Ровно

Спецсообщение  
о Дубновском инспекторате „Домброва”<sup>2</sup>  
польской военной организации „ПЗП”

В ходе следствия по вскрытой и ликвидируемой нами польской военной организации, именуемой „Польски звензек повстаньчи” установлено, что в г. Дубно существовал инспекторат этой организации, <sup>а</sup>-шифруемый под словом „Домброва”<sup>а</sup>.

<sup>а</sup>-Арестованная КУЛЬЧИЦКАЯ Станислава<sup>а</sup> Францевна, 1917 года рождения, уроженка села Ромблев, Мельницкого уезда, Любельского воеводства [?], полька, жительница гор. Ковель, имеющая организационную кличку „ГРАЖИНА” показала, что она Волинским округом „ПЗП”, находящимся в гор. Ковель, в марте месяце 1943 года была направлена для работы в Дубновском инспекторате „Домброва”, в качестве шефа связи.

В городе Ковель начальник связи округа под кличкой „БОЖЕНА”<sup>3</sup> перед отъездом в Дубно „ГРАЖИНЫ” дала ей явку к заместителю коменданта Дубновского обвода (уезда) <sup>б</sup>- <sup>а</sup>-БЪЯЛАСЬ Феликсу, 40–45 лет, работавшему на жел. дороге рабочим, проживавшему по улице Коновальца дом № 45 или 65.<sup>а</sup>

Через БЪЯЛАСЬ Феликса „ГРАЖИНА” <sup>а</sup>-в г. Дубно<sup>а</sup> установила связь с инспектором „Домброва” – „ХРУБЫМ”, <sup>а</sup>-фамилия и отчество его не известны, по имени Юрий, ему ок. 35 лет, среднего роста, полный, блондин, бороду бреет, имеет малые усы, ходит покачиваясь, проживал там же, где и БЪЯЛАСЬ Ф.<sup>а</sup>

Как показывает „ГРАЖИНА”, организация в г. Дубно в 1943 году только что создавалась, широко не успев развернуться, начался арест ее участников, в частности немцами был арестован представитель делегатуры польского эмигрантского правительства, находящегося



**18 kwietnia 1944, Łuck. Informacja specjalna naczelnika  
UNKGB obwodu wołyńskiego Martynowa  
dla Fiodora Cwietuchina o Inspektoracie Dubieńskim AK**

Ścisłe tajne

Do Naczelnika UNKGB obwodu rówieńskiego  
Podpułkownika bezpieczeństwa państw[ego]  
tow. CWIETUCHINA<sup>1</sup>  
m. Równe

Informacja specjalna  
o Dubieńskim Inspektoracie „Dąbrowa”<sup>2</sup>  
polskiej wojskowej organizacji PZP

W toku śledztwa dotyczącego ujawnionej i zlikwidowanej przez nas Polskiej Organizacji Wojskowej, zwanej Polski Związek Powstańczy ustalono, że w m. Dubno istniał inspektorat tej organizacji, <sup>a</sup>-zaszyfrowany pod nazwą „Dąbrowa”<sup>a</sup>.

<sup>a</sup>-Aresztowana KULCZYCKA Stanisława<sup>a</sup> c. Franciszka, urodzona w 1917 roku we wsi Romblew powiat mielnicki województwo lubelskie [?], Polka, mieszkanka m. Kowel, posiadająca organizacyjny pseudonim „GRAŻYNA” zeznała, że w miesiącu marcu 1943 roku została skierowana przez Okręg Wołyński PZP, znajdujący się w m. Kowel, do pracy w Dubieńskim Inspektoracie „Dąbrowa” w charakterze szefa łączności.

W mieście Kowel szef łączności okręgu pod pseudonimem „BOŻENA”<sup>3</sup> przed odjazdem „GRAŻYNY” do Dubna dała jej adres konspiracyjny do zastępcy komendanta Obwodu (powiatu) Dubieńskiego <sup>b</sup>-<sup>a</sup>BIAŁASA Feliksa, 40–45 lat, pracującego na kolei jako robotnik, mieszkającego przy ulicy Konowalca, dom numer 45 lub 65<sup>a</sup>.

Przez BIAŁASA Feliksa „GRAŻYNA” nawiązała <sup>a</sup>-w m. Dubno<sup>a</sup> kontakt z inspektorem „Dąbrowy” – „HRUBYM”, <sup>a</sup>-nazwisko i imię ojca nieznanne, na imię ma Jerzy, około 35 lat, średniego wzrostu, okrągły, blondyn, goli brodę, ma niewielkie wąsy, chodzi kołysząc się, mieszkał tam, gdzie BIAŁAS F.<sup>a</sup>

Jak zeznaje „GRAŻYNA”, organizacja w m. Dubno w 1943 roku dopiero powstawała. Zanim zdążyła się szerzej rozwinąć, zaczęły się aresztowania jej członków, w szczególności został aresztowany przez Niemców przedstawiciel delegatury polskiego rządu emigracyjnego, znajdującego się

в Лондоне<sup>б</sup> – <sup>а</sup>РЫМАРЬ Степан<sup>а</sup> под кличкой „РОМАН”, что вынудило некоторых руководящих работников уйти в глубокое подполье.

„ГРАЖИНЕ” известно, что заместителем у инспектора „ХРУБЫЙ” был „КОБРО”<sup>4</sup> (ф[амилии] и о[тчества] его она не знает), ок. 40 лет, поляк, высокого роста, худощавый, шатен. „ГРАЖИНА” предполагает, что „КОБРО” остался в г. Дубно.

<sup>в</sup>Комендантом Дубновского обвода, шифруемого под словом „Дзвиг” был – <sup>а</sup>„ЦВИК”<sup>5</sup>, <sup>а</sup> ф[амилия] і о[тчество] его неизвестны, ему ок. 30–35 лет, <sup>а</sup>среднего роста, худощавый, брюнет, глаза карие, бороду и усы бреет, должен проживать в гор. Дубно.<sup>а</sup>

Курьером у инспектора была „ЗОСЬКА” – <sup>а</sup>ВИШНЕВСКАЯ Софья, 25 лет, местная, проживала по Хмельной улице дом № не известен, во 2-м доме по правой стороне от улицы<sup>а</sup>, <sup>в</sup> Коновальца. На ее квартире был центральный пункт связи инспектората. По работе „ЗОСЬКА” подчинялась „ГРАЖИНЕ”, частенько приходила на квартиру к БЪЯЛАСЬ Феликсу, у которого проживал „ХРУБЫЙ”.

„ЗОСЬКА” должна знать участников организации по инспекторату „Домброва”.

О всех вновь добытых данных по Ровенской области [ПЗП] будем своевременно информировать Вас.

Начальник УНКГБ по Волынской обл.  
Подполковник госбезопасности  
(—) МАРТЫНОВ

„18-г” апреля 1944 года  
№ 1-204/с-г  
г. Луцк

*ГДА СБУ, спр. С-9975, т. 1, ч. 2, р. 3, арк. 63–64.*

*Оригінал, машинопис.*

*У лівому верхньому куті напис: Вх. 877 от 22/IV та дві резолюції: тов. Воробьеву. К исполн[ению] (—) Цветухин 21.4.44; т. Коб[...]. Срочно ориентировать Дубно. Устно я его ориентировал и сделал заметки. (—) 25/IV. Знизу проставлена прямокутна печатка з написом всередині: УНКГБ Ровенской обл. Вх. № 797 от 22/IV 1944 г.*

## Примітки

<sup>а-а</sup> Підкреслено від руки.

<sup>б-б</sup> Фрагмент позначено на полях кламрою і дописано від руки: [...] *установить и арестовать*. Поряд нерозбірливий підпис.

w Londynie<sup>b</sup> – <sup>a</sup>RYMAR Stefan<sup>a</sup> pod pseudonimem „ROMAN”, co zmusiło niektórych przywódców do zejścia w głębokie podziemie.

„GRAŻYNA” wie, że zastępcą inspektora „HRUBEGO” był „KOBRO”<sup>24</sup> (n[azwiska] i i[mienia ojca] nie zna), około 40 lat, Polak, wysokiego wzrostu, chudy, szatyn. „GRAŻYNA” przypuszcza, że „KOBRO” pozostał w m. Dubno.

<sup>c</sup>Komendantem Obwodu Dubieńskiego zaszyfrowanego pod kryptonimem „Dźwig” był <sup>a</sup>„ĆWIK”<sup>25</sup>, <sup>a</sup>, n[azwisko] i i[mię ojca] nieznane, ma około 30 do 35 lat, <sup>a</sup>średniego wzrostu, szczupły, brunet, oczy czarne, goli brodę i wąsy, powinien zamieszkiwać w m. Dubno<sup>a</sup>.

Kurierem inspektora była „ZOŚKA” – <sup>a</sup>WISZNIEWSKA Zofia, 25 lat, miejscowa, mieszkała przy ulicy Chmielnej, numer domu nieznany, w drugim domu po prawej stronie od ulicy<sup>a, c</sup> Konowalca. W jej mieszkaniu był centralny punkt łączności inspektoratu. W pracy „ZOŚKA” podlegała „GRAŻYNIE”, często przychodziła do mieszkania BIAŁASA Feliksa, u którego mieszkał „HRUBY”.

„ZOŚKA” powinna znać członków organizacji z Inspektoratu „Dąbrowa”.

O wszystkich nowo uzyskanych informacjach dotyczących Obwodu Rówieńskiego [PZP] będziemy was informować na bieżąco.

Naczelnik UNKGB obw[odu] wołyńskiego  
Podpułkownik bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) MARTYNOW

„<sup>d</sup>18-<sup>d</sup>” kwietnia 1944 roku  
nr <sup>d</sup>204/s-<sup>d</sup>  
m. Łuck

*WAP SBU, spr. S-9975, t. 1, cz. 2, rozdz. 3, k. 63–64.*

*Oryginał, maszynopis.*

*W lewym górnym rogu napis: Wch. 877 z 22/IV oraz dwie adnotacje: do tow. Worobjowa. Do zatw[ierdzenia] (—) Cwietuchin. 21.4.44; tow. Kob[...]. Niezwłocznie skierować do Dubna. Ustnie skierowałem go i zrobiłem uwagi. (—) 25/IV. Na dole pieczęć prostokątna z napisem pośrodku: UNKGB obw[odu] rówieńskiego Wch. 797 z 22/IV 1944 r.*

## Przypisy

<sup>a- a</sup> Podkreślono odręcznie.

<sup>b- b</sup> Fragment zaznaczono na marginesie klamrą i dopisano odręcznie: [...] zatrzymać i aresztować. Obok nieczytelny podpis.

в-в На полях біля фрагменту дописки від руки: *установить и арестовать* та нерозбірливий підпис.

г-г Вписано від руки.

<sup>1</sup> Цветухін Федір (нар. 1904), у 1943–1947 начальник УНКДБ-УМДБ УРСР Рівненської області; в 1947–1953 начальник 5 Управління МДБ УРСР; у 1944 полковник державної безпеки.

<sup>2</sup> Районний інспекторат АК Дубно, криптонім „Домброва”, охоплював Дубненський і Крем’янецький райони; інспектором був капітан Ян Юзефчак, пс. „Груби”, „Лесни Дзядек”.

<sup>3</sup> Полонська Аделаїда, пс. „Ада”, „Божена”, капітан Військової служби жінок; з літа 1943 голова керівництва конспіраційного зв’язку Округу АК Волинь; далі в 27 ВДП АК.

<sup>4</sup> Бронівський Вітольд, пс. „Кобро”, весною 1943 в розпорядженні коменданта округу в Ковелі, далі комендант Району Дубно; арештований у серпні 1943.

<sup>5</sup> Маліновський Юзеф, пс. „Цвік”, лейтенант; з серпня 1943 комендант Району Дубно, заступник командира роти „Луна” в самообороні у Панській Долині, далі у 27 ВДП АК – заступник батальйону „Луна”; у травні 1944 – командир цього ж батальйону.

- c- -c Na marginesie obok fragmentu odręczny dopisek: *zatrzymać i aresztować* oraz nieczytelny podpis.
- d- -d Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Cwietuchin Fiodor (ur. 1904), w l. 1943–1947 naczelnik UNKGB–UMGB USRS obwodu rówieńskiego, w l. 1947–1953 naczelnik 5 Zarządu MGB USRS. W 1944 płk bezp. państw.

<sup>2</sup> Inspektorat Rejonowy AK Dubno o kryptonimie „Dąbrowa” obejmował obwody dubieński i krzemieniecki. Inspektorem był kpt. WP Jan Józefczak, ps. „Hruby”, „Leśny Działek”.

<sup>3</sup> Połomska Adelajda, ps. „Ada”, „Bożena”, kpt. WSK, od lata 1943 szef kierownictwa łączności konspiracyjnej Okręgu AK Wołyń, następnie w 27 WDP AK.

<sup>4</sup> Bronowski Witold, ps. „Kobro”, wiosną 1943 w dyspozycji komendanta Okręgu w Kowlu, następnie komendant Obwodu Dubno, aresztowany w sierpniu 1943.

<sup>5</sup> Malinowski Józef, ps. „Ćwik”, por. WP, od sierpnia 1943 komendant Obwodu Dubno, zca dcy kompanii krypt. „Łuna” w samoobronie w Pańskiej Dolinie, następnie w 27 WDP AK – zca dcy baonu „Łuna”, w maju 1944 – dca tegoż baonu.

**19 квітня 1944, Луцьк. Спеціальне повідомлення Мартинова  
Федору Цветухіну про арешт Ольгерда Димовича**

Совершенно секретно

Начальнику УНКГБ по Ровенской области  
Подполковнику госбезопасности  
тов. ЦВЕТУХИНУ  
гор. Ровно

**Специальное сообщение**

по делу арестованного заместителя коменданта антисоветской  
националистической организации „ПСЗ”, по Ровенской области  
ВАЛЬЧАК Ришарда – он-же ДЫМОВИЧ Ольгерт Марьянович<sup>1</sup>

Управлением НКГБ по Волынской области, в ходе агентурно-следственных мероприятий и ликвидации антисоветской националистической организации „Польский Звензек Повстанчий”, были получены косвенные данные о том, что начальник штаба партизанского отряда „Грюнвальд”<sup>2</sup> – ВАЛЬЧАК Ришард является одним из участников названной антисоветской националистической организации.

В связи с передислокацией партизанского отряда „Грюнвальд” 17-го апреля с[его] года нами был задержан:

ВАЛЬЧАК Ришард Марьянович, он-же ДЫМОВИЧ  
Ольгерт Марьянович, 1915 года рождения, по национальности поляк, уроженец гор. Рогачево, сын торговца, поручик польской армии, до 194[1] года проживал в Краковской области, с 194[2] года по март – в гор. Ровно по ул. Млыновского, д[ом] 22.

Как установлено следствием – ВАЛЬЧАК Ришард – он-же ДЫМОВИЧ Ольгерт в период польско-германской войны 1939 года находясь в польской армии в чине поручика, в октябре того-же года с остатками польской армии – немцами был взят в плен.

В пути следования, при направлении в лагерь военнопленных ВАЛЬЧАК-ДЫМОВИЧ в районе Дембица, Краковской области совершил побег и до июля месяца 1940 года проживал на полунелегальном положении в селе Лопухово [?], Дембицкого района, Краковской области, в квартире его жены.

В июле месяце 1940 года ВАЛЬЧАК-ДЫМОВИЧ устроился на работу чернорабочим в немецкую мостостроительную фирму „КЮ-

**19 kwietnia 1944, Luck. Informacja specjalna Martynowa  
dla Fiodora Cwietuchina o aresztowaniu Olgierda Dymowicza**

Ścisłe tajne

Do Naczelnika UNKGB obwodu rówieńskiego  
Podpułkownika bezpieczeństwa państw[owego]  
tow. CWIETUCHINA  
m. Równe

Informacja specjalna  
w sprawie aresztowanego zastępcy komendanta antysowieckiej  
nacjonalistycznej organizacji PSZ obwodu rówieńskiego  
WALCZAKA Ryszarda *on-że* DYMOWICZ Olgierd<sup>1</sup> s. Mariana

Przez Zarząd NKGB obwodu wołyńskiego, w trakcie działań agenturalno-śledczych i likwidacji antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji Polski Związek Powstańczy, uzyskano pośrednie informacje o tym, że szef sztabu oddziału partyzanckiego „Grunwald”<sup>2</sup> – WALCZAK Ryszard jest jednym z członków wyżej wymienionej antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji.

W związku z ponowną dyslokacją oddziału partyzanckiego „Grunwald” 17 kwietnia b[ieżącego] roku został przez nas zatrzymany:

WALCZAK Ryszard s. Mariana *on-że* DYMOWICZ Olgierd s. Mariana, urodzony w 1915 roku, narodowości polskiej, urodzony w m. Rogaczewo, syn kupca, porucznik Wojska Polskiego, do 194[1] roku mieszkał w województwie krakowskim, od 194[2] roku do marca – w m. Równe przy ul. Młynowskiego, d[om nr] 22.

Jak ustalono w śledztwie, WALCZAK Ryszard *on-że* DYMOWICZ Olgierd, w okresie wojny polsko-niemieckiej 1939 roku znajdował się w Wojsku Polskim w stopniu porucznika, w październiku tegoż roku wraz z resztkami Wojska Polskiego – został wzięty przez Niemców do niewoli.

Podczas marszu, w drodze do obozu jeńców wojennych WALCZAK-DYMOWICZ w rejonie Dębicy województwo krakowskie podjął ucieczkę i do lipca 1940 roku mieszkał na pół legalnie we wsi Łopuchowo [?] powiat dębicki województwo krakowskie, w mieszkaniu swojej żony.

W lipcu 1940 roku WALCZAK-DYMOWICZ załatwił sobie pracę niewykwalifikowanego robotnika w niemieckiej firmie budowy mostów

БЛЕР”, а в сентябре того-же года был направлен немцами на строительство военного лагеря в м. Пусткув.

В Пусткув ВАЛЬЧАК-ДЫМОВИЧ проработал до мая месяца 1942 года техником-мелиоратором, а затем при содействии знакомого ему инженера АБРАМОВИЧ – технического директора немецкой фирмы „ПРАНСИНГЕР” [?] перешел на работу в эту фирму техником-чертежником.

В июне месяце 1942 года, с работниками фирмы „ПРАНСИНГЕР” – ВАЛЬЧАК-ДЫМОВИЧ прибыл в гор. Ровно.

Проживая в гор. Ровно, в марте месяце 1943 года ВАЛЬЧАК-ДЫМОВИЧ встретился с знакомой ему – ЗАЛЕВСКОЙ Анелей, муж которой в то время был арестован гестапо за принадлежность к польской организации и впоследствии через эту ЗАЛЕВСКУЮ установил связь с существовавшей в Ровенской области польской организацией<sup>а</sup> „Польские силы збройны”<sup>а</sup>.

Как показывает ВАЛЬЧАК-ДЫМОВИЧ, в июне месяце 1943 года – ЗАЛЕВСКАЯ его познакомила с инженером ВРУБЛЕВСКИМ<sup>3</sup>, проживавшим в гор. Ровно, ул. Пожарского, дом 12 – комендантом организации „ПСЗ” по Ровенской области, под псевдонимом „МЭЦЕНАС” и которым он в эту организацию впоследствии был завербован.

Вербовка ВАЛЬЧАК-ДЫМОВИЧ производилась ВРУБЛЕВСКИМ и ЛЯХОВИЧ<sup>4</sup> – комендантом организации „ПСЗ” по гор. Ровно, под псевдонимом „СЕНК”, в квартире ВРУБЛЕВСКОГО.

При вербовке ВАЛЬЧАК-ДЫМОВИЧ была дана присяга, после которой он получил псевдоним „РИШАРД” и был назначен заместителем коменданта организации „ПСЗ” по Ровенской области.

Касаясь структуры построения организации „ПСЗ” ВАЛЬЧАК-ДЫМОВИЧ показал, что центр находится в Варшаве, которым ведал комендант, кличку и фамилию он не знает.

Этому „главному коменданту” подчинялся руководитель организации под псевдонимом „СИНДЗЕМИР”<sup>5</sup>, находившийся в гор. Здолбуново и осуществлявший руководство работой комендантов организации „ПСЗ” по Ровенской области – „МЭЦЕНАС” по гор. Ровно и „МЕТЕК”<sup>6</sup> по Костопольскому району.

В задачу ВАЛЬЧАК-ДЫМОВИЧ, как заместитель коменданта „ПСЗ” по Ровенской области входило – организация 3-х плутонов и руководство их работой, которые были созданы в населенных пунктах Ровенской области.

Село Александрия – плутон численностью до 50 человек, на вооружении которых имелось 30 винтовок, 5 револьверов и 200 штук гранат.

Командир плутона „ЯВОР” – фамилия и имя неизвестно – около 30 лет, житель села Александрия.

Заместителем „ЯВОРА” был КОПЕЙКОВСКИЙ Владимир<sup>7</sup>, псевдоним „ВЖОС”, работал на Любомирском заводе.



„KÜBLER”, a we wrześniu tegoż roku został skierowany przez Niemców na budowę wojskowego obozu w m[iejscowości] Pustków.

W Pustkowie WALCZAK-DYMOWICZ pracował do maja 1942 roku jako technik-meliorator, a potem przy współpracy swego znajomego inżyniera ABRAMOWICZA – dyrektora technicznego niemieckiej firmy „PRANSINGER” [?] przeszedł do pracy w tej firmie jako technik-kreślarz.

W czerwcu 1942 roku, z pracownikami firmy „PRANSINGER” – WALCZAK-DYMOWICZ przybył do m. Równe.

Mieszkając w m. Równe, w marcu 1943 roku WALCZAK-DYMOWICZ spotkał się ze swoją znajomą – ZALEWSKĄ Anielą, której mąż w tym czasie został aresztowany przez Gestapo za przynależność do polskiej organizacji i następnie przez tę ZALEWSKĄ nawiązał kontakt z istniejącą w obwodzie rówieńskim polską organizacją <sup>a</sup>„Polskie Siły Zbrojne”.

Jak zeznaje WALCZAK-DYMOWICZ, w czerwcu 1943 roku ZALEWSKA zapoznała go z inżynierem WRÓBLEWSKIM<sup>3</sup>, mieszkającym w m. Równe, ul. Pożarskiego, dom [nr] 12 – komendantem organizacji PSZ Obwodu Rówieńskiego, pod pseudonimem „MECENAS” i przez którego został on następnie do tej organizacji zwerbowany.

Werbunku WALCZAKA-DYMOWICZA dokonali WRÓBLEWSKI i LACHOWICZ<sup>4</sup> – komendant organizacji PSZ m. Równe, pod pseudonimem „SĘK”, w mieszkaniu WRÓBLEWSKIEGO.

Przy werbunku WALCZAK-DYMOWICZ złożył przysięgę, po której otrzymał pseudonim „RYSZARD” i został mianowany zastępcą komendanta organizacji PSZ Obwodu Rówieńskiego.

Jeśli chodzi o strukturę organizacji PSZ, WALCZAK-DYMOWICZ zeznał, że centrala znajduje się w Warszawie. Na jej czele stał komendant, pseudonimu i nazwiska on nie zna.

Temu komendantowi głównemu podlegał dowódca organizacji pod pseudonimem „SĘDZIMIR”<sup>5</sup>, znajdujący się w m. Zdołbunów i kierujący pracą komendantów organizacji PSZ w obwodzie rówieńskim – „MECENASA” w m. Równe i „MIETKA”<sup>6</sup> w rejonie kostopolskim.

Zadaniem WALCZAKA-DYMOWICZA, jako zastępcy komendanta PSZ Obwodu Rówieńskiego, było zorganizowanie 3-ch plutonów, które zostały utworzone w miejscowościach obwodu rówieńskiego i kierowanie ich pracą.

Wieś Aleksandria – pluton liczący do 50 ludzi, których uzbrojenie składało się z 30 karabinów, 5 rewolwerów i 200 sztuk granatów.

Dowódca plutonu „JAWOR” – nazwisko i imię nieznane – około 30 lat, mieszkaniec wsi Aleksandria.

Zastępcą „JAWORA” był KOPIJKOWSKI Włodzimierz<sup>7</sup>, pseudonim „WRZOS”, pracował w fabryce w Lubomirce.

Село Тучин – плутон численностью до 40 человек, из оружия в плутоне имелось: 5 пистолетов и склад оружия возле с. Шупково.

Плютоном руководил „ОР-ОРИК” – ЗВОЛИНСКИЙ Александр<sup>8</sup>, проживал в гор. Ровно, по улице Тарновского, в доме № 41 или 44.

Село Шпаков – в плутоне состояло более 20 человек, которые должны были вооружиться оружием, находившимся в складе, где имелось до 20 винтовок французского образца, закопанных еще в 1939 году. Командир плутона „ЛУСКА” – фамилия и имя неизвестно, бывал на квартире ЗВОЛИНСКОГО.

Об указанных местах хранения оружия и боеприпасов известно командирам плутонов.

С этими командирами плутонов ВАЛЬЧАК-ДЫМОВИЧ поддерживал лично связь по работе организации, а поэтому знает их всех в лицо и места их жительства.

Кроме перечисленных выше участников антисоветской организации „ПСЗ” ВАЛЬЧАК-ДЫМОВИЧ были названы следующие лица, состоявшие в названной организации:

1. ЖЕБРОВСКИЙ Юзеф<sup>9</sup>, лет 35, проживал в гор. Ровно, работает техником на почте, являлся заместителем ВРУБЛЕВСКОГО – по какой части неизвестно, его псевдоним „ФЕЛИКС”, живет на Гробинке около первого<sup>6</sup>.

2. ЦЕМЕР<sup>10</sup>, имя и очество неизвестно, псевдоним „ДОСКА”, проживает в гор. Ровно по улице Витковского № 26, работает на почте. Выполнял обязанности курьера организации между „СИНДЗЕМИРОМ” и „МЭЦЕНАСОМ”, а так-же между „РИШАРДОМ” а „СИНДЗЕМИРОМ”.

3. Тетка [Ц]Е[М]ЕРА – фамилия и имя неизвестно, по прозвищу „ТЕТЯ”, лет 55, проживает в гор. Ровно ул. Витковского, дом № 26. Использовалась как связная между „СИНДЗЕМИРОМ” и ЖЕБРОВСКИМ, а так-же между „СИНДЗЕМИРОМ” и „РИШАРДОМ”. Тетке известно место нахождения „СИНДЗЕМИРА” и по-видимому его фамилию и личность.

4. „СИНДЗЕМИР” – фамилия, имя, очество и приметы – неизвестны, проживал в гор. Здолбуново. Руководитель [...] организациями, возглавляемыми ВРУБЛЕВСКИМ, ЛЯХОВИЧЕМ и другими неизвестными для „РИШАРДА” прилегающими к Ровенской области.

5. „ПОЛЮС”<sup>11</sup> – фамилия, имя и очество неизвестно, с 1-й половины февраля возглавил руководство организации вместо „СИНДЗЕМИРА”, должен находиться в Здолбунове.

6. „СЛУЙ” – фамилия и имя неизвестно, лет 42–44, лысый, офицер польской армии, комадир плутона м. Житень, Ровенской области, подчинен по работе в организации ВРУБЛЕВСКОМУ. Кроме ВРУБЛЕВСКОГО его знает ЖЕБРОВСКИЙ, на квартире у которого с ним встречался „РИШАРД”.

Wieś Tuczyn – pluton liczący do 40 ludzi, broni w plutonie było: 5 pistoletów i skład broni koło w[si] Szupkowo.

Plutonem dowodził „OR-ORLIK” – ZWOLIŃSKI Aleksander<sup>8</sup>, mieszkał w m. Równe, przy ulicy Tarnowskiego, w domu nr 41 lub 44.

Wieś Szpaków – w plutonie było ponad 20 ludzi, którzy mieli zaopatrzyć się w broń znajdującą się w składzie, gdzie było do 20 karabinów typu francuskiego, zakopanych jeszcze w 1939 roku. Dowódca plutonu „ŁUSKA” – nazwisko i imię nieznane, bywał w mieszkaniu ZWOLIŃSKIEGO.

Wskazane miejsca przechowywania broni i amunicji znane są dowódcom plutonów.

WALCZAK-DYMOWICZ osobiście utrzymywał łączność organizacyjną z tymi dowódcami plutonów, dlatego też zna ich wszystkich i ich miejsca zamieszkania.

Oprócz wyliczonych powyżej członków antysowieckiej organizacji PSZ WALCZAK-DYMOWICZ wymienił następujące osoby wchodzące w skład tej organizacji:

1. ŻEBROWSKI Józef<sup>9</sup>, lat 35, zamieszkały w m. Równe, pracuje jako technik na poczcie, pełni funkcję zastępcy WRÓBLEWSKIEGO – nie wiadomo, w jakim zakresie, pseudonim „FELIKS”, mieszka na Grabince koło pierwszego<sup>b</sup>.

2. CIEMIOR<sup>10</sup>, imię i imię ojca nieznane, pseudonim „DESKA”, zamieszkały w m. Równe przy ulicy Witkowskiego nr 26, pracuje na poczcie. Pełnił funkcję kuriera organizacji między „SĘDZIMIREM” i „MECENASEM”, a także między „RYSZARDEM” i „SĘDZIMIREM”.

3. Ciotka [C]IE[M]IORA – nazwisko i imię nieznane, przezwisko „CIOCIA”, lat 55, zamieszkała w m. Równe, ul. Witkowskiego, dom nr 26. Wykorzystywana jako łączniczka między „SĘDZIMIREM” i ŻEBROWSKIM, a także między „SĘDZIMIREM” i „RYSZARDEM”. „CIOTCE” znane jest miejsce pobytu „SĘDZIMIRA” i prawdopodobnie jego nazwisko i osoba.

4. „SĘDZIMIR” – nazwisko, imię, imię ojca i rysopis – nieznane, zamieszkiwał w m. Zdołbunów. Dowódca [...] organizacjami, kierowanymi przez WRÓBLEWSKIEGO, LACHOWICZA i innymi nieznanymi „RYSZARDOWI” należącymi do obwodu rówieńskiego.

5. „POLUS”<sup>11</sup> – nazwisko, imię i imię ojca nieznane, w 1-szej połowie lutego objął dowództwo organizacji w miejsce „SĘDZIMIRA”, powinien przebywać w Zdołbunowie.

6. „SŁÓJ” – nazwisko i imię nieznane, lat 42–44, łysy, oficer Wojska Polskiego, dowódca plutonu w m[iejscowości] Żytyń obwód rówieński, podlega

<sup>в-7</sup>. ГРОХОВСКИЙ Луциан, псевдоним неизвестен, по прозвищу „ТАТА”, проживал в селе Любомирка, выполнял работу по сбору данных о бульбовцах и местах расположения их отрядов. С кем был связан по работе – неизвестно. Его хорошо знает КОПЕЙКОВСКИЙ, через которого „РИШАРД” познакомился с ГРОХОВСКИМ<sup>в</sup>.

8. ХОДОРОВСКИЙ Юзеф, солдат конспирации, житель села Александрии.

9. ЛИСЕЦКАЯ Стефания, лет 22-х, солдат конспирации, работала в гор. Ровно. В данное время находится в партизанском отряде „ГРЮНВАЛЬД” разведчицей.

10. ЯВОРСКИЙ Вацлав<sup>12</sup>, лет 30, состоял в организации и был связан с одним из руководителей организации на Волыни, под псевдонимом „АДАМ”<sup>13</sup>.

11. КОСИДЛЮ Вацлав<sup>14</sup>, лет 32, участник организации по гор. Луцк. Известный „РИШАРДУ” как начальник разведывательно-информационной работы в организации.

Помимо этих лиц ВАЛЬЧАК-ДЫМОВИЧ известны еще до 50 участников организации „ПСЗ”, из которых он часть знает по псевдонимам и часть в лицо.

Для ликвидации подпольной антисоветской организации „Польски силы збройны” на территории Ровенской области арестованного ВАЛЬЧАК-ДЫМОВИЧ направлю в Ваше распоряжение.

Начальник УНКГБ по Волынской области  
Подполковник госбезопасности  
(—) МАРТЫНОВ

„Г-19-Г” апреля 1944 г.

№ Г-224/с-Г

г. Луцк

*ГДА СБУ, спр. С-9975, т. 1, ч. 2, розд. 3, арк. 10–12.*

*Оригінал, машинопис.*

*У документі резолюції: Вх. 883 от 24/IV; Тов. Вороб'єву. Прос[...] Вальчак [...] план по цьому делу. 22 IV 44 г. і нерозбірливий підпис, та друга нерозбірлива.*

## Примітки

<sup>а-а</sup> Підкреслено від руки.

<sup>б</sup> Так в оригіналі. Ймовірно брак фрагменту.

<sup>в-в</sup> Фрагмент тексту зазначений вертикальною рисою на полях.

<sup>Г-Г</sup> Вписано від руки.

w organizacji WRÓBLEWSKIEMU. Oprócz WRÓBLEWSKIEGO zna go ŻEBROWSKI, w którego mieszkaniu spotykał się z nim „RYSZARD”.

<sup>c-7</sup> GROCHOWSKI Łucjan, pseudonim nieznanym, przezwisko „TATA”, mieszkał we wsi Lubomirka, pracował nad gromadzeniem informacji o bulbowcach i miejscu rozmieszczenia ich oddziałów. Z kim był związany w pracy – nie wiadomo. Zna go dobrze KOPIJKOWSKI, przez którego „RYSZARD” poznał GROCHOWSKIEGO.<sup>c</sup>

8. CHODOROWSKI Józef, żołnierz konspiracji, mieszkaniec wsi Aleksandria.

9. LISIECKA Stefania, lat 22, żołnierz konspiracji, pracowała w m. Równe. Obecnie znajduje się w partyzanckim oddziale „Grunwald” jako zwiadowca.

10. JAWORSKI Wacław<sup>12</sup>, lat 30, należał do organizacji i był związany z jednym z przywódców organizacji na Wołyniu o pseudonimie „ADAM”<sup>13</sup>.

11. KOSIDŁO Wacław<sup>14</sup>, lat 32, członek organizacji w m. Łuck. Znany „RYSZARDOWI” jako kierujący pracą wywiadowczo-informacyjną w organizacji.

Oprócz tych osób WALCZAK-DYMOWICZ zna jeszcze około 50 członków organizacji PSZ, z których część jest mu znana z pseudonimów i część osobiście.

W celu zlikwidowania podziemnej antysowieckiej organizacji Polskie Siły Zbrojne na terenie obwodu rówieńskiego przekażą aresztowanego WALCZAKA-DYMOWICZA do Waszej dyspozycji.

Naczelnik UNKGB obwodu wołyńskiego  
Podpułkownik bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) MARTYNOW

„<sup>d-19-d</sup>” kwietnia 1944 r.

Nr <sup>d-224/s-d</sup>

m. Łuck

*WAP SBU, spr. S-9975, t. 1, cz. 2, rozdz. 3, k. 10–12.*

*Oryginał, maszynopis.*

*Na dokumencie adnotacje: Wch. 883 z 24/IV; Do Tow. Worobjowa. Przes[...] Walczak [...] plan tej sprawy. 22 IV 44 r. i nieczytelny podpis oraz druga nieczytelna.*

## Przypisy

<sup>a- -a</sup> Podkreślono odręcznie.

<sup>b</sup> Tak w tekście. Prawdopodobnie brak fragmentu.

<sup>c- -c</sup> Fragment zaznaczony pionową linią na marginesie.

<sup>1</sup> Димович Ольгерд, пс. „Ришард”, „Дзік”; арештований 16 квітня 1944; 24 жовтня 1944 суджений Військовим трибуналом військ НКВС Київської області у Києві, засуджений до 7 років ВТТ; звільнений 16 вересня 1950.

<sup>2</sup> Польська партизанська бригада „Грунвальд” була зорганізована в лютому 1944 з польських солдатів совітської партизанської бригади ім. М. Фрунзе; склад бригади „Грунвальд”: командир Юзеф Собесяк, пс. „Макс”, штаб, квартирмейстерство, кінна розвідка, три батальйони – разом бл. 500 партизанів; її операційні райони: Волинь (Маневицькі ліси), Полісся, частина бригади в Келецьчині.

<sup>3</sup> Врублевський Антоні, пс. „Меценас”, „Семп”; до війни начальник Районного уряду пошти й телеграфів в Рівному; солдат „Вахляжа”; у 1943 квартирмейстер Районного інспекторату АК в Рівному, потім комендант Рівненського району АК; у 1944 виїхав у Генеральне Губернаторство.

<sup>4</sup> Ляхович Марек, спр. Фурман Казімеж, нар. 1 січня 1917, пом. 17 вересня 1978, молодший лейтенант зв'язку резерви; член спецзагонів (сіхосіємпу), пс. „Зачеп”, „Братек”; десантований з 14 на 15 вересня 1943, призначений до Району АК Волинь як офіцер радіозв'язку, потім голова зв'язку 27 ВДП АК; з квітня 1944 командир III батальйону 50 пп.

<sup>5</sup> Можейко Станіслав, пс. „Сендзімір”, поручник; у березні 1943 заступник коменданта; з серпня 1943 комендант Районного інспекторату АК в Рівному; загинув у лютому 1944 під час походу на акцію у Панській Долині.

<sup>6</sup> Імовірно Курковський Мечислав, пс. „Метек”, капітан саперів; нар. 10 січня 1908; офіцер Кедиву (Варшава).

<sup>7</sup> Копійковський Владзімеж, пс. „Вжос”, сержант; командир осередка самооборони в Любомирці.

<sup>8</sup> Зволінський Александр, пс. „Ор-Орлік”, командир взводу в Тучині.

<sup>9</sup> Жебровський Юзеф, пс. „Круткі”, „Фелікс”, „Карлік”; один із двох начальників розвідки й інформації Інспекторату Рівне; арештований 25 квітня 1944; ув'язнений у в'язниці НКВС № 1 у Рівному; звільнений 28 червня 1944.

<sup>10</sup> Цемйор Францішек, нар. 1913 у селі Липки на Волині, пс. „Деска”, „Струг”; арештований 25 квітня 1944; ув'язнений у в'язниці НКВС № 1; звільнений 9 червня 1944.

<sup>11</sup> Валента Станіслав Алойзи, пс. „Полюс”, інженер, молодший лейтенант; початково в 1943 організаційний офіцер Району АК Здолбунів, заступник, потім районний інспектор у Рівному (з лютого 1944); арештований 8 травня 1944; суджений 24 жовтня 1944 Військовим трибуналом військ НКВС Київської області; засуджений до 10 років ВТТ; звільнений 15 травня 1952.

<sup>12</sup> Спр. Копісто Вацлав, нар. 8 лютого 1911, пс. „Кра”, лейтенант піхоти запасу, член спецзагонів (сіхосіємпу), десантований з 1 на 2 вересня 1942; з квітня 1943 у Кедиві Округу АК Волинь; офіцер диверсії Районного інспекторату Луцьк; організатор і координатор самооборони від УПА, м. ін., у Пшебраже; арештований 13 квітня 1944; суджений 11–17 жовтня 1944 Військовим трибуналом військ НКВС Українського округу; засуджений до розстрілу, присуд замінено на 10 років ув'язнення; звільнений 5 травня 1953; у засланні залишався ще два з половиною року; 29 жовтня 1955 репатрійований до Польщі.

<sup>13</sup> Свікла-Білинович Леопольд, пс. „Адам”, капітан; у конспірації з січня 1942; районний інспектор у Луцьку; арештований 29 березня 1944, засуджений до розстрілу; присуд замінено на 10 років ув'язнення; звільнений 24 жовтня 1952; у засланні залишався ще три роки; 29 жовтня 1955 репатрійований до Польщі.

<sup>14</sup> Косідло Вацлав, пс. „Анджей”, член АК; начальник розвідки Районного інспекторату АК Луцьк, потім у бригаді „Грунвальд”.

d- -d Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Dymowicz Olgierd, ps. „Ryszard”, „Dzik”, aresztowany 16 kwietnia 1944, sądony 24 października 1944 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu kijowskiego w Kijowie, skazany na 7 lat ITŁ, zwolniony 16 września 1950.

<sup>2</sup> Polska brygada partyzancka „Grunwald” została zorganizowana w lutym 1944 z polskich żołnierzy sowieckiej brygady partyzanckiej im. M. Frunzego. ODB brygady „Grunwald”: dca Józef Sobiesiak, ps. „Maks”, sztab, kwatermistrzostwo, zwiad konny, trzy bataliony – razem ok. 500 partyzantów. Rejony operacyjne: Wołyń (las maniewickie), Polesie, część brygady na Kielecczyźnie.

<sup>3</sup> Wróblewski Antoni, ps. „Mecenas”, „Sęp”; przed wojną naczelnik Rejonowego Urzędu Poczty i Telegrafów w Równem. Żołnierz „Wachlarza”, w 1943 kwatermistrz Inspektoratu Rejonowego AK w Równem, następnie komendant Obwodu Rówieńskiego AK. W 1944 wyjechał do GG.

<sup>4</sup> Lachowicz Marek (1 I 1917 – 17 IX 1978), właśc. Fuhrman Kazimierz, ps. „Zaczep”, „Bratek”, ppor. łącz. rez. WP, cichociemny, skok 14/15 września 1943, przydzielony do Obwodu AK Wołyń jako oficer radiołączności, następnie szef łączności 27 WDP AK, od kwietnia 1944 dca III baonu 50 pp.

<sup>5</sup> Mozejko Stanisław ps. „Sędzimir”, por. WP, w marcu 1943 zca komendanta, od sierpnia 1943 komendant Inspektoratu Rejonowego AK w Równem. Zaginął w lutym 1944 podczas marszu na koncentrację w Pańskiej Dolinie.

<sup>6</sup> Prawdopodobnie Kurkowski Mieczysław (ur. 10 I 1908), ps. „Mietek”, kpt. sap. WP, oficer Kedywu (Warszawa).

<sup>7</sup> Kopijkowski Włodzimierz, ps. „Wrzos”, sierżant WP, dca placówki samoobrony w Lubomirce.

<sup>8</sup> Zwoliński Aleksander, ps. „Or-Orlik”, dca plutonu w Tuczynie.

<sup>9</sup> Żebrowski Józef, ps. „Krótki”, „Feliks”, „Karlik”, jeden z dwóch szefów wywiadu i informacji Inspektoratu Rejonowego Równem, aresztowany 25 kwietnia 1944, więziony w więzieniu NKWD Nr 1 w Równem, zwolniony 28 czerwca 1944.

<sup>10</sup> Ciemior Franciszek (ur. 1913 we wsi Lipki na Wołyniu), ps. „Deska”, „Strug”, aresztowany 25 kwietnia 1944, więziony w więzieniu NKWD nr 1, zwolniony 9 czerwca 1944.

<sup>11</sup> Walenta Stanisław Alojzy, ps. „Polus”, inż., ppor. WP, początkowo w 1943 oficer organizacyjny Obwodu AK Zdołbunów, zca, następnie inspektor rejonowy w Równem (od lutego 1944), aresztowany 8 maja 1944, sądony 24 października 1944 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu kijowskiego w Kijowie, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony 15 maja 1952.

<sup>12</sup> Właśc. Kopisto Waclaw (ur. 8 II 1911), ps. „Kra”, por. piech. rez. WP, cichociemny, skok 1/2 września 1942, od kwietnia 1943 w Kedywie Okręgu AK Wołyń, oficer dywersji Inspektoratu Rejonowego Łuck, organizator i koordynator samoobrony przed UPA m. in. w Przebrażu, aresztowany 13 kwietnia 1944, sądony 11–17 października 1944 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD Okręgu Ukraińskiego, skazany na rozstrzelanie, wyrok zmieniono na 10 lat, zwolniony 5 maja 1953, na zsyłce pozostał jeszcze dwa i pół roku, 29 października 1955 repatriowany do Polski.

<sup>13</sup> Świkła-Biłynowicz Leopold, ps. „Adam”, kpt. WP, w konspiracji od stycznia 1942, inspektor rejonowy w Łucku, aresztowany 29 marca 1944, skazany na rozstrzelanie, wyrok zmieniono na 10 lat, zwolniony 24 października 1952, na zsyłce pozostał jeszcze trzy lata, 29 października 1955 repatriowany do Polski.

<sup>14</sup> Kosidło Waclaw, ps. „Andrzej”, członek AK, szef wywiadu Inspektoratu Rejonowego AK Łuck, następnie w brygadzie „Grunwald”.

**13 вересня 1944, Київ. Обвинувальний висновок стосовно  
Станіслава Валенти та Ольгерда Димовича**

„Утверждаю”

Зам. народного комиссара  
Государств[енной] безопасности УССР  
Полковник государств[енной] безопасности  
(—) ЕСИПЕНКО<sup>1</sup>  
„а-13-а” сентября 1944 г.

Обвинительное заключение

По следственному делу № 148085 по обвинению ВАЛЕНТО Станислава Иосифовича и ДЫМОВИЧ Ольгерт Марьяновича, он же ВОЛЬЧАК Ришард Марьянович – по ст. ст. 54-1 „а” и 54-11 УК УССР

В мае 1944 года Управлению НКГБ по Ровенской области стало известно о том, что на территории Ровенской области существует подпольная антисоветская организация, возглавляемая офицером запаса бывшей польской армии ВАЛЕНТО Станиславом Иосифовичем. На основании этих данных 9 мая 1944 года ВАЛЕНТО был арестован и привлечен к уголовной ответственности.

Следствием установлено, что польское эмигрантское правительство, находящееся в Лондоне, на территории Западной Украины и Белоруссии с первых дней оккупации их немецкими захватчиками, создало широко разветвленную сеть нелегальных антисоветских организаций, поставив перед ними задачу подготовки повстанческих кадров для последующей борьбы с Красной Армией и Советской властью за отторжение от Советского Союза западных областей Украины и Белоруссии.

С этой целью на территории Ровенской области, как и во всех других областях Западной Украины и Белоруссии, в 1942 году польским правительством была создана подпольная польская военная организация, так называемая <sup>6</sup> „Польски Звензек Повстанчи”<sup>6</sup> – ПЗП.

Для приобретения оружия, боеприпасов, обмундирования и содержания руководителей организации, находящихся на нелегальном положении, ПЗП финансировалась Польским эмигрантским правительством.

ПЗП строилась по принципу боевых вооруженных групп, которые к началу восстания должны были быть сведены в воинские подразделения по принципу построения бывшей польской армии.



**13 września 1944, Kijów. Wniosek oskarżający  
Stanisława Walenty i Olgierda Dymowicza**

„Zatwierdzam”  
Zast[ępc]a ludowego komisarza  
Bezpieczeństwa państw[ego] USRS  
Pułkownik bezpieczeństwa państw[ego]  
(—) JESIPIENKO<sup>1</sup>  
„<sup>a-13-a</sup>” września 1944 r.

Wniosek oskarżający

Dotyczy sprawy śledczej nr 148085 z oskarżenia: WA-  
LENTY Stanisława s. Józefa i DYMOWICZA Olgierda  
s. Mariana *on-że* WALCZAK Ryszard s. Mariana – z art.  
art. 54-1,<sup>a</sup> i 54-11 KK USRS

W maju 1944 roku Zarząd NKGB obwodu rówieńskiego dowiedział się, że na terytorium obwodu rówieńskiego istnieje podziemna antysowiecka organizacja kierowana przez oficera rezerwy byłego Wojska Polskiego WALENTĘ Stanisława s. Józefa. Na podstawie tych informacji 9 maja 1944 roku WALENTA został aresztowany i pociągnięty do odpowiedzialności karnej.

W śledztwie ustalono, że polski rząd emigracyjny, znajdujący się w Londynie, utworzył na terytorium Zachodniej Ukrainy i Białorusi w pierwszych dniach jego okupacji przez niemieckich najeźdźców szeroko rozgałęzioną sieć nielegalnych antysowieckich organizacji, stawiając przed nimi zadanie przygotowania kadr powstańczych do przyszłej walki z Armią Czerwoną i władzą sowiecką o oderwanie od Związku Sowieckiego zachodnich obwodów Ukrainy i Białorusi.

W tym celu na terytorium obwodu rówieńskiego, podobnie jak we wszystkich innych obwodach Zachodniej Ukrainy i Białorusi, w 1942 roku została utworzona przez polski rząd polska podziemna organizacja wojskowa, tak zwany <sup>b</sup>Polski Związek Powstańczy<sup>b</sup> – PZP.

W celu zdobycia broni, amunicji, umundurowania i utrzymania pozostających w konspiracji dowódców organizacji, PZP była finansowana przez polski rząd emigracyjny.

Деятельностью всей организации ПЗП в Польше руководил Варшавский центр, подчиненный непосредственно польскому эмигрантскому правительству, находящемуся в Лондоне.

Вся территория бывшей Польши, в том числе и территория Западной Украины и Белоруссии условно была поделена на округа. Каждый округ ПЗП делился на инспектораты, а последние в свою очередь делились на обводы. Самой низовой ячейкой организации считалась дружина, в состав которой входило до 15 человек рядовых участников.

Ровенский инспекторат входил в Волынский округ, находящийся в г. Ковель и в целях конспирации, как и все другие подокруга, был зашифрован и именовался „Заграда”, входящие в него обводы были зашифрованы: Ровно под буквой „<sup>a</sup>ZA<sup>a</sup>”, Здолбуново под буквой „<sup>a</sup>Z<sup>a</sup>”, Костополь „К”, а Острог – под буквой „О”.

Ровенским инспекторатом первое время руководил участник организации ПЗП, известный по кличке „БЕНКО”<sup>2</sup>, а затем в 1943 году, после его ареста немцами, для руководства инспекторатом был прислан из Варшавы некий „СЕНДЗИМИР”.

С прибытием „СЕНДЗИМИРА” деятельность Ровенской организации ПЗП быстро активизировалась и уже к концу 1943 года организация насчитывала в своих рядах более 400 человек участников, которые были сведены в боевые подразделения и в большинстве своем снабжены оружием и боеприпасами.

В связи с приближением фронта к районам западных областей Украины, антисоветская деятельность Ровенской организации ПЗП активизировалась. Инспектор „СЕНДЗИМИР” собирал учащенные совещания командиров боевых подразделений и требовал от них активной работы в деле полного укомплектования боевых подразделений, путем вовлечения в организацию новых участников и немедленной подготовки их к вооруженному выступлению, с целью захвата власти в свои руки в момент освобождения Красной Армией территории Ровенской области от немецких захватчиков.

С этой целью, по указанию из центра, Ровенской организацией ПЗП в начале января 1944 года были созданы отряды ПЗП, которые дислоцировались в лесах и ожидали сигнала для выступления.

Один из таких отрядов ПЗП был создан в селе Любомирка, Александровского района, Ровенской области. Командиром отряда, состоящего из 50 человек участников был назначен член организации ПЗП, офицер бывшей польской армии ДЫМОВИЧ Ольгерт Марьянович, он же ВОЛЬЧАК Ришард Марьянович.

Ровенская организация ПЗП в момент освобождения территории области Красной Армией от немецких захватчиков не сумела осуществить захват власти в свои руки и объявить на территории Ровенской области власть польского эмигрантского правительства, тогда

PZP była zbudowana na zasadach bojowych grup zbrojnych, które z początkiem powstania byłyby połączone w wojskowe pododdziały według struktury byłego Wojska Polskiego.

Działalnością całej organizacji PZP w Polsce kierowała warszawska centrala, podlegająca bezpośrednio polskiemu rządowi emigracyjnemu, znajdującemu się w Londynie.

Całe terytorium byłej Polski, w tym i tereny Zachodniej Ukrainy i Białorusi, było umownie podzielone na okręgi. Każdy okręg PZP dzielił się na inspektoraty, a te ostatnie z kolei dzieliły się na obwody. Najniższą komórkę organizacji stanowiła drużyna, w skład której wchodziło do 15 szeregowych członków.

Inspektorat Rówieński należał do Okręgu Wołyńskiego, znajdującego się w m. Kowel, i w celach konspiracji, podobnie jak i wszystkie inne podokręgi, był zaszyfrowany i nazywał się „Zagroda”, zaś wchodzące w jego skład obwody były zaszyfrowane: Równe pod literą „ZA”, Zdołbunów pod literą „Z”, Kostopol – „K”, a Ostróg pod literą „O”.

Inspektoratem Rówieńskim początkowo kierował członek organizacji PZP, znany pod pseudonimem „BENGA”, a następnie w 1943 roku, po jego aresztowaniu przez Niemców do kierowania inspektoratem został przysłany z Warszawy niejaki „SĘDZIMIR”.

Z chwilą przybycia „SĘDZIMIRA” działalność rówieńskiej organizacji PZP szybko się uaktywniła i już pod koniec 1943 roku organizacja liczyła w swoich szeregach ponad 400 członków, zorganizowanych w bojowe pododdziały i w większości wyposażonych w broń i amunicję.

W związku ze zbliżaniem się frontu do rejonów zachodnich obwodów Ukrainy, zaktywizowała się antysowiecka działalność rówieńskiej organizacji PZP. Inspektor „SĘDZIMIR” prowadził przyspieszone odprawy dowódców bojowych pododdziałów i wymagał od nich aktywnej roboty w kwestii pełnego skompletowania pododdziałów bojowych drogą wciągnięcia do organizacji nowych członków i niezwłocznego przygotowania ich do zbrojnego wystąpienia, w celu przejęcia władzy w swoje ręce w chwili wyzwolenia przez Armię Czerwoną terytorium obwodu rówieńskiego od niemieckich najeźdźców.

W tym celu na polecenie z centrali rówieńska organizacja PZP na początku stycznia 1944 roku utworzyła oddziały PZP, które były dyslokowane w lasach i oczekiwały sygnału do wystąpienia.

Jeden z takich oddziałów PZP został utworzony we wsi Lubomirka rejon aleksandryjski obwód rówieński. Dowódcą oddziału złożonego z 50 ludzi został mianowany członek organizacji PZP, oficer byłego Wojska Polskiego, DYMOWICZ Olgierd s. Mariana *on-że* WALCZAK Ryszard s. Mariana.

„СЕНДЗИМИР”, по указанию центра, 20 января 1944 года передал свои обязанности участнику организации ВАЛЕНТО Станиславу Иосифовичу и сам в составе более 150 человек вооруженных участников ушел в тыл противника, на место концентрации отрядов ПЗП, в так называемую „Панскую Долину”.

Организация ПЗП после освобождения территории Ровенской области от немецких оккупантов, под руководством инспектора ВАЛЕНТО еще больше ушла в подполье и заняла политику выжидания дальнейших указаний из центра.

Вновь назначенный инспектор – ВАЛЕНТО Станислав Иосифович в повстанческую организацию ПЗП был завербован в начале августа 1942 года в гор. Здолбуново, Ровенской области. Вербовку ВАЛЕНТО в организацию ПЗП осуществил РОМАНОВСКИЙ – известный в организации по псевдониму „ХИЛАРИ”<sup>3</sup>.

Вербовка была оформлена принятием присяги и избранием псевдонима. ВАЛЕНТО принял присягу и избрал себе псевдоним „ПОЛЮС”.

После вербовки ВАЛЕНТО был назначен командиром плютона и сам лично в сентябре 1942 года завербовал в организацию ПЗП двух человек – РОЕК Мечислава<sup>4</sup> и БАРОНСКОГО<sup>5, в</sup> (л.д. 16–38, 49–53).

Будучи командиром плютона, ВАЛЕНТО систематически встречался и требовал от своего помощника РОЕК Мечислава форсировать работу по вовлечению в организацию новых участников. Лично занимался вопросом приобретения оружия и неоднократно давал указания РОЕК Мечиславу, чтобы последний любыми способами добывал оружие и снабжал им бойцов плютона (л.д. 25, 53).

В ноябре 1943 года ВАЛЕНТО принял активное участие на совещании командиров ПЗП, собранном „СЕНДЗИМИРОМ” в городе Здолбуново.

На том совещании был разобран вопрос подготовки подразделения ПЗП к боевым операциям и принято решение к декабрю 1943 года закончить укомплектование плютонов (л.д. 27–28, 53).

20 февраля 1944 года, ВАЛЕНТО при назначении его инспектором Ровенского подокруга, получил задание от „СЕНДЗИМИРА” о том, чтобы с приходом Советской власти, организацию ПЗП не открывать, а сохранить ее и ждать поступления указаний из центра ПЗП о дальнейших действиях (л.д. 31, 55).

Таким образом ВАЛЕНТО, будучи враждебно настроенным к Советской власти и придерживаясь инструкции центра ПЗП после освобождения Красной Армией Ровенской области от немецких захватчиков подпольную польскую военную организацию ПЗП, существовавшую на территории Ровенской области, не открыл, а глубоко законспирировал ее и занял политику сохранения повстанческих кадров для последующей борьбы с Советской властью (л.д. 36–37, 55, 59).

Rówieńska organizacja PZP w chwili wyzwolenia terytorium obwodu przez Armię Czerwoną od niemieckich okupantów nie zdołała przejąć władzy i ogłosić na terytorium obwodu rówieńskiego władzy polskiego rządu emigracyjnego, więc „SĘDZIMIR”, na polecenie centrali, 20 stycznia 1944 roku przekazał swoje obowiązki członkowi organizacji WALENCIE Stanisławowi s. Józefa i sam w składzie ponad 150 uzbrojonych ludzi przeszedł na tyły przeciwnika, na miejsce koncentracji oddziałów PZP, do Pańskiej Doliny.

Organizacja PZP po wyzwoleniu terytorium obwodu rówieńskiego od niemieckich okupantów, pod dowództwem inspektora WALENTY jeszcze bardziej zakonspirowała się i przyjęła politykę oczekiwania dalszych wskazówek z centrali.

Nowo mianowany inspektor – WALENTA Stanisław s. Józefa do powstańczej organizacji PZP został zwerbowany na początku sierpnia 1942 roku w m. Zdołbunów obwód rówieński. Werbunku WALENTY do organizacji PZP dokonał ROMANOWSKI – znany w organizacji pod pseudonimem „HILARY”<sup>3</sup>.

Werbunek polegał na złożeniu przysięgi i wyborze pseudonimu. WALENTA złożył przysięgę i wybrał sobie pseudonim „POLUS”.

Po zwerbowaniu WALENTA został mianowany dowódcą plutonu i osobiście we wrześniu 1942 roku zwerbował do organizacji PZP dwóch ludzi – ROJKA Mieczysława<sup>4</sup> i BARAŃSKIEGO<sup>5</sup>, c (k.s. 16–38, 49–53).

Będąc dowódcą plutonu, WALENTA regularnie spotykał się i wymagał od swojego pomocnika ROJKA Mieczysława wzmożenia pracy nad wciąganiem do organizacji nowych członków. Osobiście zajmował się kwestią zdobywania broni i niejednokrotnie dawał polecenia ROJKOWI Mieczysławowi, żeby wszelkimi sposobami zdobywał broń i zaopatrywał w nią żołnierzy plutonu (k.s. 25, 53).

W listopadzie 1943 roku WALENTA wziął aktywny udział w odprawie dowódców PZP, zwołanej przez „SĘDZIMIRA” w mieście Zdołbunów.

Na tym zebraniu była rozpatrywana kwestia przygotowania pododdziałów PZP do operacji bojowych i podjęto decyzję, aby do grudnia 1943 roku zakończyć kompletowanie plutonów (k.s. 27–28, 53).

20 lutego 1944 roku WALENTA przy mianowaniu go inspektorem Podokręgu Rówieńskiego otrzymał od „SĘDZIMIRA” zadanie, aby z nastaniem władzy sowieckiej nie ujawniać organizacji PZP, ale ukryć ją i czekać na polecenia z centrali PZP co do dalszych działań (k.s. 31, 55).

W ten sposób WALENTA, będąc wrogo nastawionym do władzy sowieckiej i trzymając się instrukcji centrali PZP, po wyzwoleniu przez Armię Czerwoną obwodu rówieńskiego od niemieckich najeźdźców nie ujawnił polskiej podziemnej wojskowej organizacji PZP istniejącej na terytorium

Будучи допрошен по существу предъявленного обвинения ВАЛЕНТО Станислав Иосифович виновным себя признал, а также изобличается показаниями обвиняемого ДЫМОВИЧ Ольгерт Марьяновича, он же ВОЛЬЧАК Ришард Марьянович и очной ставкой с последним (л.д. 40–41).

Командир отряда ПЗП – ДЫМОВИЧ Ольгерт Марьянович, он же ВОЛЬЧАК Ришард Марьянович, имевший организационную кличку „РИШАРД”, в состав антисоветской повстанческой организации ПЗП был завербован в декабре 1943 года активным польским националистом ВРУБЛЕВСКИМ в гор. Ровно. После приема присяги ВРУБЛЕВСКИЙ назначил его командиром роты ПЗП (л.д. 89–91, 116–120).

Будучи командиром роты ДЫМОВИЧ-ВОЛЬЧАК при встречах с командирами плутонов давал последним задания форсировать работу по вовлечению в организацию новых участников и снабжения их оружием (л.д. 117–119).

В начале января 1944 года, в момент подготовки организации ПЗП к захвату власти в свои руки и объявления на территории Ровенской области власти польского эмигрантского правительства, ДЫМОВИЧ-ВОЛЬЧАК по заданию руководителя Ровенского обвода [АК] ВРУБЛЕВСКОГО, выехал в село Любомирка, Александрийского района, где из участников подпольной польской повстанческой организации, создал отряд ПЗП в количестве 50 человек и в ожидании сигнала для выступления подготавливал последних к выполнению боевых операций (л.д. 116–127).

Наряду с подготовкой участников отряда ПЗП к выполнению боевых операций ДЫМОВИЧ-ВОЛЬЧАК занимался вовлечением в польскую военную организацию новых участников. Им лично были завербованы БАБИШЕВСКИЙ Леон, ЛИСЕЦКАЯ Стефания и еще 4 человека под псевдонимами „НОВИНКА”, „КОРОЛЬКА”, „ВЯРУС” и его сын „РИЕК” (л.д. 128, 130).

В конце января 1944 года, когда организация ПЗП не сумела осуществить захват власти в свои руки, то ДЫМОВИЧ-ВОЛЬЧАК получил от „СЕНДЗИМИРА” указание вывести свой отряд ПЗП на „Панскую Долину”. Данный приказ руководитель Ровенской организации ПЗП ДЫМОВИЧ-ВОЛЬЧАК не выполнил, считая его неправильным и по своей инициативе остался в с. Любомирка, Александрийского района и с подходом передовых частей Красной Армии совместно с последними принял участие со своим отрядом в сражениях против немцев, а затем с частями Красной Армии наступал на город Ровно (л.д. 122–124).

После освобождения гор. Ровно от немецких захватчиков 2 февраля 1944 года отряд ПЗП распался, а сам ДЫМОВИЧ-ВОЛЬЧАК принял меры к восстановлению организационных связей, с целью получения дальнейших указаний по работе в организации ПЗП. Поскольку

obwodu rówieńskiego, ale głęboko ją zakonspirował i przyjął politykę zachowania kadr powstańczych dla przyszłej walki z władzą sowiecką (k.s. 36–37, 55, 59).

Będąc przesłuchiwanym na okoliczność wniesionego oskarżenia, WALENTA Stanisław s. Józefa przyznał się do winy, a także został zdemaskowany zeznaniami oskarżonego DYMOWICZA Olgierda s. Mariana *on-że* WALCZAK Ryszard s. Mariana i konfrontacją z nim (k.s. 40–41).

Dowódca oddziału PZP – DYMOWICZ Olgierd s. Mariana *on-że* WALCZAK Ryszard s. Mariana, mający organizacyjny pseudonim „RYSZARD”, został zwerbowany do antysowieckiej powstańczej organizacji PZP w grudniu 1943 roku przez aktywnego polskiego nacjonalistę WRÓBLEWSKIEGO w m. Równe. Po złożeniu przysięgi WRÓBLEWSKI mianował go dowódcą kompanii PZP (k.s. 89–91, 116–120).

Będąc dowódcą kompanii, DYMOWICZ-WALCZAK na spotkaniach z dowódcami plutonów dawał im zadania wzmoczenia roboty przy wciąganiu do organizacji nowych członków i wyposażaniu ich w broń (k.s. 117–119).

Na początku stycznia 1944 roku, w chwili przygotowania organizacji PZP do przejęcia władzy i ogłoszenia na terytorium obwodu rówieńskiego władzy polskiego rządu emigracyjnego, DYMOWICZ-WALCZAK na polecenie dowódcy Obwodu Rówieńskiego [AK] WRÓBLEWSKIEGO wyjechał do wsi Lubomirka rejon aleksandryjski, gdzie z członków polskiej podziemnej organizacji powstańczej utworzył oddział PZP w liczbie 50 ludzi i w oczekiwaniu sygnału do wystąpienia przygotowywał ich do prowadzenia operacji bojowych (k.s. 116–127).

Równoległe z przygotowywaniem członków oddziału PZP do prowadzenia operacji bojowych DYMOWICZ-WALCZAK zajmował się wciąganiem do polskiej organizacji wojskowej nowych członków. Osobiście zostali przez niego zwerbowani BABISZEWSKI Leon, LISIECKA Stefania i jeszcze 4 osoby pod pseudonimami „NOWINKA”, „KOROLKA”, „WIARUS” i jego syn „RYJEK” (k.s. 128, 130).

Z końcem stycznia 1944 roku, kiedy organizacja PZP nie zdołała dokonać przejęcia władzy, DYMOWICZ-WALCZAK otrzymał od „SĘDZIMIRA” polecenie wyprowadzenia swojego oddziału PZP do Pańskiej Doliny. Tego rozkazu dowódcy rówieńskiej organizacji PZP DYMOWICZ-WALCZAK nie wykonał, uważając go za niewłaściwy i z własnej inicjatywy pozostał we w[si] Lubomirka rejon aleksandryjski; z nadejściem czołowych oddziałów Armii Czerwonej razem z nimi wraz ze swoim oddziałem wziął udział w potyczkach z Niemcami, a następnie z oddziałami Armii Czerwonej zdobywał miasto Równe (k.s. 122–124).

Po wyzwoleniu m. Równe od niemieckich najeźdźców 2 lutego 1944 roku oddział PZP rozpadł się, a sam DYMOWICZ-WALCZAK podjął kro-

к этому времени, в связи с эвакуацией населения из гор. Ровно немцами все связи в организации ПЗП были прерваны, то ДЫМОВИЧ-ВОЛЬЧАК не смог осуществить организационные связи и получить указания о дальнейших действиях. Но участник организации ПЗП – ЖЕБРОВСКИЙ при встрече с ним в феврале 1944 года предложил ДЫМОВИЧ-ВОЛЬЧАК устроиться на работу, где [может] получить освобождение от призыва в РККА и ждать поступления указаний из центра ПЗП о дальнейших действиях.

После этого ДЫМОВИЧ-ВОЛЬЧАК вступил в польскую партизанскую бригаду „Грунвальд”, где и был арестован и привлечен к уголовной ответственности (л.д. 99–106, 153–154).

Будучи допрошен по существу предъявленного обвинения ДЫМОВИЧ Ольгерт Марьянович, он же ВОЛЬЧАК Ришард Марьянович виновным себя признал, а также изобличается показаниями обвиняемого ВАЛЕНТО Станислава Иосифовича и очной ставкой с последним (л.д. 108–109).

На основании вышеизложенного обвиняются:

г-1. ВАЛЕНТО Станислав Иосифович, 1913 года рождения, уроженец гор. Здолбуново, Ровенской области, из г-раб[очих]г-, поляк, гражданин СССР, с высшим образованием, в 1939 году окончил химический факультет Варшавского университета, служил в польской армии и имел чин подпоручика. До ареста проживал в гор. Здолбуново и работал на цементном заводе,г-

в том, что:

С августа 1942 года являлся активным участником антисоветской польской военной организации ПЗП, ставившей своей задачей отторжение от Советского Союза, вооруженным путем, территории Западной Украины и Белоруссии и установления на этих территориях власти польского эмигрантского правительства.

С августа 1942 года до января 1944 года являлся командиром plutона ПЗП и занимался вербовкой в организацию новых участников и обеспечения их оружием, а затем с 20 января 1944 года, будучи руководителем Ровенского инспектората, после освобождения Ровенской области<sup>а</sup> Красной Армией от немецких захватчиков, организацию не открыл, а глубоко законспирировал ее и занял политику выжидания дальнейших указаний из центра ПЗП –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

г-2. ДЫМОВИЧ Ольгерт Марьянович, он же ВОЛЬЧАК Ришард Марьянович, 1915 года рождения, уро-



ki w celu nawiązania kontaktów organizacyjnych dla otrzymania dalszych rozkazów dotyczących roboty w organizacji PZP. Ponieważ w tym czasie, w związku z ewakuacją ludności z m. Równe przez Niemców wszystkie kontakty w organizacji zostały przerwane, DYMOWICZ-WALCZAK nie zdołał nawiązać organizacyjnych kontaktów i otrzymać wskazówek co do dalszych działań. Ale członek organizacji PZP – ŻEBROWSKI podczas spotkania z nim w lutym 1944 roku zaproponował DYMOWICZOWI-WALCZAKOWI podjęcie pracy, gdzie może otrzymać zwolnienie z poboru do RKKA i czekać nadejścia wskazówek z centrali PZP co do dalszych działań.

Po tym DYMOWICZ-WALCZAK wstąpił do polskiej partyzanckiej brygady „Grunwald”, gdzie został aresztowany i pociągnięty do odpowiedzialności karnej (k.s. 99–106, 153–154).

Będąc przesłuchiwanym na okoliczność wniesionego oskarżenia DYMOWICZ Olgierd s. Mariana *on-że* WALCZAK Ryszard s. Mariana do winy przyznał się, a także został zdemaskowany zeznaniami oskarżonego WALENTY Stanisława s. Józefa i konfrontacją z nim (k.s. 108–109).

Na podstawie powyższego oskarżenia zostają:

<sup>d-1</sup>1. WALENTA Stanisław s. Józefa, urodzony w 1913 roku w Zdołbunowie obwód rówieński, z <sup>e</sup>rob[otników]<sup>e</sup>, Polak, obywatel ZSRS, z wyższym wykształceniem, w 1939 roku ukończył Wydział Chemii Uniwersytetu Warszawskiego, służył w Wojsku Polskim i miał stopień podporucznika. Przed aresztowaniem mieszkał w Zdołbunowie i pracował w cementowni,<sup>d</sup>

o to, że:

Od sierpnia 1942 roku był aktywnym członkiem antysowieckiej polskiej wojskowej organizacji PZP, stawiającej sobie za zadanie oderwanie drogą zbrojną od Związku Sowieckiego terytoriów Zachodniej Ukrainy i Białorusi oraz ustanowienie na tych terytoriach władzy polskiego rządu emigracyjnego.

Od sierpnia 1942 roku do stycznia 1944 roku był dowódcą plutonu PZP i zajmował się werbowaniem do organizacji nowych członków oraz zaopatrywaniem ich w broń, a następnie od 20 stycznia 1944 roku, będąc komendantem Inspektoratu Rówieńskiego, po wyzwoleniu obwodu<sup>f</sup> rówieńskiego przez Armię Czerwoną od niemieckich najeźdźców organizacji nie ujawnił, ale głęboko ją zakonspirował i rozpoczął wyczekiwanie na dalsze wskazówki z centrali PZP –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

женец гор. Рогачев [?], БССР, поляк, беспартийный, со средним образованием, сын торговца, в прошлом кадровый офицер бывшей польской армии в чине поручика, в период оккупации проживал в гор. Ровно и работал в немецкой фирме „Восток-нефть”, а в момент ареста находился в польской партизанской бригаде „Грунвальд”;<sup>е</sup>

в том, что:

С декабря 1943 года являлся активным участником антисоветской польско-военной организации ПЗП, руководимой польским эмигрантским правительством, которая ставит своей задачей отторжение от Советского Союза, вооруженным путем, территории Западной Украины и Белоруссии. В организации был командиром роты, а затем с января 1944 года являлся командиром отряда ПЗП, созданного для вооруженного выступления с целью захвата на территории Ровенской области в свои руки и объявления власти польского эмигрантского правительства –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

Руководствуясь ст. 204 УПК УССР следственное дело № 148085 по обвинению ВАЛЕНТО Станислава Иосифовича и ДЫМОВИЧ Ольгерт Марьяновича, он же ВОЛЬЧАК Ришард Марьянович – направить Военному Прокурору для предания их суду Военного Трибунала.

Ст. следователь Следчасти НКГБ УССР  
Ст. лейтенант госбезопасности  
(—) НИКОЛАЕВ

Начальник 2 Отделения Следчасти НКГБ УССР  
Капитан госбезопасности  
(—) СКИТЕВ

Согласен:

Начальник Следчасти НКГБ УССР  
Полковник госбезопасности  
(—) ПАВЛОВСКИЙ

Обвинительное заключение составлено „12-а” сентября 1944 г.  
гор. Киев

g-2. DYMOWICZ Olgierd s. Mariana *on-że* WALCZAK Ryszard s. Mariana, urodzony w 1915 roku w Rohaczach [?], BSRS, Polak, bezpartyjny, ze średnim wykształceniem, syn kupca, w przeszłości kadrowy oficer byłego Wojska Polskiego w stopniu porucznika, w okresie okupacji mieszkał w Równem i pracował w niemieckiej firmie „Nafta-Wschód”, a w chwili aresztowania znajdował się w polskiej brygadzie partyzanckiej „Grunwald”;<sup>g</sup>

o to, że:

Od grudnia 1943 roku był aktywnym członkiem antysowieckiej polskiej wojskowej organizacji PZP, kierowanej przez polski rząd emigracyjny, która stawiała sobie za zadanie oderwanie od Związku Sowieckiego, drogą zbrojną, terytoriów Zachodniej Ukrainy i Białorusi. W organizacji był dowódcą kompanii, a następnie od stycznia 1944 roku był dowódcą oddziału PZP, utworzonego w celu zbrojnego wystąpienia, by przejąć władzę na terytorium obwodu rówieńskiego i ogłosić władzę polskiego rządu emigracyjnego –

tj. o przestępstwa przewidziane art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

Kierując się art. 204 KPK USRS sprawę śledczą Nr 148085 z oskarżenia WALENTY Stanisława s. Józefa i DYMOWICZA Olgierda s. Mariana *on-że* WALCZAK Ryszard s. Mariana – skierować do Wojskowego Prokuratora w celu przekazania ich Trybunałowi Wojskowemu.

St[arszy] śledczy Jednostki Śled[czej] NKGB USRS  
St[arszy] lejtnant bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) NIKOŁAJEW

Naczelnik 2 Wydziału Jednostki Śled[czej] NKGB USRS  
Kapitan bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) SKITIEW

Wyrażam zgodę:

Naczelnik Jednostki Śled[czej] NKGB USRS  
Pułkownik bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) PAWŁOWSKIJ

Wniosek oskarżający sporządzono „<sup>a</sup>-12-<sup>a</sup>” września 1944 r.  
m. Kijów

Справка:

1. Обвиняемые ВАЛЕНТО Станислав Иосифович и ДЫМОВИЧ Ольгерт Марьянович, он же ВОЛЬЧАК Ришард Марьянович содержатся под стражей <sup>с</sup>-в общей-<sup>е</sup> тюрьме <sup>ж</sup>-УНКВД-<sup>ж</sup> – гор. Киев.
2. Вещественных доказательств по делу нет.
3. Личные документы находятся в отдельном пакете при деле.

Ст. следователь Следчасти НКГБ УССР

Ст. лейтенант госбезопасности

(—) НИКОЛАЕВ

БЕ-4

ГДА СБУ, Рівне, спр. П-13148, арк. 163–168.

Оригінал, машинопис.

На першій сторінці документу, зліва вгорі резолюція вписана від руки: Утверждаю обвинительное заключение Валенто и Дымович он-же Вольчак предать суду ВТ по ст. 54-1а и 54-11 УК УССР Зам. прокурора по спецделам, 30.IX.1944 г. та нерозбірливий підпис.

## Примітки

- <sup>а</sup>-<sup>а</sup> Вписано від руки.
- <sup>б</sup>-<sup>б</sup> Підкреслено від руки.
- <sup>в</sup> Виправлено від руки з: *Бароновського*.
- <sup>г</sup>-<sup>г</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *п.А. 34–35, під текстом: 8/IV 44.*
- <sup>г</sup>-<sup>г</sup> Дописано від руки поряд перекресленого: *служащих*.
- <sup>д</sup> Виправлено від руки.
- <sup>с</sup>-<sup>с</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *п.А. 34–35, с. 37–39, під текстом: с 16/IV 44.*
- <sup>с</sup>-<sup>с</sup> Виправлено від руки з: *во внутренней*.
- <sup>ж</sup>-<sup>ж</sup> Виправлено від руки з: *НКГБ УССР*.

<sup>1</sup> Єсипенко Даниїл (нар. 1901), у 1943–1953 заступник народного комісара (з 1946 віце-міністр) державної безпеки УРСР; генерал-майор.

<sup>2</sup> Ковальський Ришард (1919–1943), вигадане прізвище Ришард Малик, пс. „Бенга”, молодший лейтенант саперів запасу, член спецзагонів (сіхосіємну); у 1939 призначений до Керівництва саперів ВП, у Великобританії вишколений у диверсії; десантований 12 жовтня 1942; призначений до Округу АК Волинь як інструктор, далі комендант Району Здолбунів; арештований гестапо в Здолбунові в серпні 1943, розстріляний у листопаді в Рівному.

<sup>3</sup> Романовський Вінценти, пс. „Вжос”, „Макітра”, „Гілари”; з лютого до серпня 1943 комендант Району АК Здолбунів.

<sup>4</sup> Роек Мечислав, нар. у 1912 в Кошатові на Волині; в конспірації з літа 1943; арештований 30 квітня 1944; ув'язнений у в'язниці НКВС № 1 в Рівному; звільнений 9 червня 1944.

<sup>5</sup> Баранський, пс. „Згожель”, зв'язковий С. Валенти.

Uwaga:

1. Oskarżeni WALENTA Stanisław s. Józefa i DYMOWICZ Olgierd s. Mariana *on-że* WALCZAK Ryszard s. Mariana przebywają w areszcie <sup>h</sup>w ogólnym<sup>h</sup> więzieniu <sup>i</sup>UNKWD<sup>i</sup> – m. Kijów.
2. Dowodów rzeczowych w sprawie nie ma.
3. Dokumenty osobiste znajdują się w osobnym pakiecie [dołączonym] do sprawy.

St[arszy] śledczy Jednostki Śled[czej] NKGB USRS  
St[arszy] lejtnant bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) NIKOŁAJEW

BE-4

WAP SBU, Równe, spr. P-13148, k. 163–168.

Oryginał, maszynopis.

Na pierwszej stronie dokumentu w lewym górnym rogu odręczna adnotacja: Zatwierdzam, wniosek oskarżający Walenty i Dymowicza *on-że* Walczak przekazać do sądu WT z art. 54-1a i 54-11 KK USRS. Zca prokuratora do spraw specjalnych, 30.IX.1944 r. *oraz nieczytelny podpis.*

## Przypisy

- a- -a Wpisano odręcznie.
- b- -b Podkreślono odręcznie.
- c Poprawiono odręcznie z: *Baranowskiego*.
- d- -d Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: *p.A. 34–35*, pod tekstem: *8/V 44*.
- e- -e Dopisano odręcznie obok przekreślonego: *urzędników*.
- f Poprawiono odręcznie.
- g- -g Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: *p.A. 34–35, s. 37–39*, pod tekstem: *od 16/IV 44*.
- h- -h Poprawiono odręcznie z: *w wewnętrznym*.
- i- -i Poprawiono odręcznie z: *NKGB USRS*.

<sup>1</sup> Jesipienko Danił (ur. 1901), w l. 1943–1953 zca ludowego komisarza (od 1946 wiceminister) bezp. państw. USRS; gen. mjr.

<sup>2</sup> Kowalski Ryszard (1919–1943), przybrane nazwisko Ryszard Małyk, ps. „Benga”, ppor. sap. rez. WP. W 1939 przydzielony do Dowództwa Saperów WP, w W. Brytanii przeszkolony w dywersji. Skok na spadochronie 1/2 października 1942. Przydzielony do Okręgu AK Wołyń jako instruktor, następnie kmdt Obwodu Zdołbunów. Aresztowany przez Gestapo w Zdołbunowie w sierpniu 1943, rozstrzelany w listopadzie w Równem.

<sup>3</sup> Romanowski Wincenty, ps. „Wrzos”, „Makitra”, „Hilary”, od lutego do sierpnia 1943 komendant Obwodu AK Zdołbunów.

<sup>4</sup> Rojek Mieczysław (ur. 1912 w Koszatowie na Wołyniu), w konspiracji od lata 1943, aresztowany 30 kwietnia 1944, więziony w więzieniu nr 1 w Równem, zwolniony 9 czerwca 1944.

<sup>5</sup> Barański, ps. „Zgorzel”, łącznik S. Walenty.

**26 квітня 1944, Луцьк. Спецповідомлення Мартинова  
Федору Цветухіну щодо оперативної справи „Сейм”**

Совершенно секретно

Начальнику УНКГБ по Ровенской области  
Подполковнику госбезопасности  
тов. ЦВЕТУХИНУ  
гор. Ровно

Специальное сообщение  
по агентурно-следственному делу „СЕЙМ”

Продолжая работу над арестованным участником польской военной организации <sup>а</sup> „Польски Звензек Повстаньчи”<sup>а</sup> БАЧИНСКИМ Юлиушем Адольфовичем<sup>1</sup>, Управлением НКГБ по Волынской области установлено, что один из руководящих работников <sup>а</sup>Ровенского инспектората „ПЗП”<sup>а</sup> арестованный нами и переданный УНКГБ по Ровенской области – <sup>а</sup>ВАЛЬЧАК Ришард, проникнув еще в гор. Ровно в польскую партизанскую бригаду имени „Грунвальда” на должность нач. штаба, комплектование командных кадров бригады производил за счет участников названной выше организации.<sup>а</sup>

Арестованный БАЧИНСКИЙ Ю. А. показал, что с помощью ВАЛЬЧАК Ришарда из руководящих работников организации „ПЗП” инспектората „ОСНОВА” сумели проникнуть в бригаду имени „Грунвальда” и занять в ней основные командные должности:

ЯВОРСКИЙ (КОПИСТО) Вацлав, бывший офицер польской армии, назначен командиром диверсионного отряда бригады;

КОСИДЛО Вацлав, бывший подхорунжий в польской армии, назначен начальником разведки отряда бригады;

<sup>б</sup>МЕЖЕЕВСКИЙ<sup>б</sup> Александр, подхорунжий польской армии, назначен командиром 3-го батальона бригады;

<sup>б</sup>ВИШНЕВСКИЙ<sup>б</sup> Марьян, подхорунжий польской армии, назначен командиром учебной компании (роты) в бригаде;

КШИВДИНСКИЙ Эдвард<sup>2</sup>, подхорунжий польской армии, назначен командиром компании в первом батальон[е] бригады;

РАКОВСКИЙ Юрий<sup>3</sup>, бывший офицер польской армии, скрывшийся при задержании „АДАМА”, нашел убежище от репрессии в бригаде, назначен командиром отряда минеров.

**26 kwietnia 1944, Łuck. Informacja specjalna Martynowa  
dla Fiodora Cwietuchina dotycząca operacji „Sejm”**

Ścisłe tajne

Do Naczelnika UNKGB obwodu rówieńskiego  
Podpułkownika bezpieczeństwa państw[owego]  
tow. CWIETUCHINA  
m. Równe

Informacja specjalna  
w sprawie agenturalno-śledczej „SEJM”

Kontynuując prace nad aresztowanym członkiem polskiej wojskowej organizacji <sup>a</sup>„Polski Związek Powstańczy” <sup>a</sup>BACZYŃSKIM Juliuszem<sup>1</sup> s. Adolfa, Zarząd NKGB obwodu wołyńskiego ustalił, że jeden z kierowników <sup>a</sup>Inspektoratu Rówieńskiego PZP,<sup>a</sup> aresztowany przez nas i przekazany UNKGB obwodu rówieńskiego – <sup>a</sup>WALCZAK Ryszard, przeniknąwszy jeszcze w Równem do polskiej brygady partyzanckiej „Grunwald” na stanowisko szefa sztabu, prowadził kompletowanie kadr brygady spośród członków wyżej wymienionej organizacji.<sup>a</sup>

Aresztowany BACZYŃSKI J. A. zeznał, że z pomocą WALCZAKA Ryszarda zdołali przeniknąć do brygady „Grunwald” ze stanowisk kierowniczych organizacji PZP Inspektoratu „OSNOWA” i zająć w niej główne stanowiska dowódcze:

JAWORSKI (KOPISTO) Wacław, były oficer Wojska Polskiego, mianowany dowódcą wydziału dywersyjnego brygady;

KOSIDŁO Wacław, były podchorąży w Wojsku Polskim, mianowany szefem wydziału wywiadu brygady;

<sup>b</sup>MIERZEJEWSKI<sup>b</sup> Aleksander, podchorąży Wojska Polskiego, mianowany dowódcą 3 batalionu brygady;

<sup>b</sup>WISZNIEWSKI<sup>b</sup> Marian, podchorąży Wojska Polskiego, mianowany dowódcą kompanii ćwiczebnej w brygadzie;

KRZYWDZIŃSKI Edward<sup>2</sup>, podchorąży Wojska Polskiego, mianowany dowódcą kompanii w pierwszym batalion[ie] brygady;

RAKOWSKI Jerzy<sup>3</sup>, były oficer Wojska Polskiego, który ukrył się podczas zatrzymania „ADAMA”, znalazł schronienie przed represjami w brygadzie, mianowany dowódcą oddziału minerów.

Все они нами арестованы, <sup>а</sup>за исключением МЕЖЕЕВСКОГО и ВИШНЕВСКОГО<sup>а</sup>, которые с помощью того-же ВАЛЬЧАК скрылись из бригады. Нами приняты меры к их разыску.

Говоря о политической сущности польской военной организации „ПЗП”, ее настоящем лице и стремлениях – арестованный БАЧИНСКИЙ Ю. А. указал, что она к Советскому Союзу занимала резко враждебную позицию, а именно:

„На словах наша организация была против немцев, а по делам она помогала немцам, ничего не сделав в борьбе с немецкими оккупантами, заняв враждебную позицию в отношении Советского Союза борющегося против немцев. Фактически на деле наша организация готовилась против Советского Союза, что она показала своими действиями против Соввласти с освобождением территории Волыни от немецких захватчиков. Как Вам уже известно, наша организация не признавала законным факт присоединения Западной Украины и Западной Белоруссии, и других территорий к соответствующим Советским республикам, хотя это и произошло по воле народа. Мы боролись за границы Польши до 1939 года, а стало-быть против Советского Союза”.

В ходе следствия по агентурному делу „СЕЙМ” выясняется, что наряду с инспекторатами польской военной организации „ПЗП”, <sup>а</sup>польское эмигрантское правительство имело инспектораты делегатуры, которые вели работу <sup>в</sup>по организационно-политическим вопросам, вербовали участников, в так называемую, гражданскую польскую организацию, подготовлявшую административно-политические кадры<sup>в</sup> на случай захвата власти, широко проводящую среди польского населения националистическую пропаганду.<sup>а</sup>

Как Вам уже известно, инспекторат Волынской делегатуры, польского эмигрантского правительства, в гор. Луцке возглавлялся неким „МАТЕУШЕМ”<sup>24</sup> – бывшим польским почтовым чиновником. Нами приняты активные меры к установлению его личности, а также лиц, связанных с ним по работе и их практической деятельности. О результатах наших мероприятий по этому вопросу будем своевременно информировать Вас.

Приложение: протокол допроса БАЧИНСКОГО Ю. А. от 7 и 25-го апреля с/г.

Начальник УНКГБ по Волынской области  
Подполковник госбезопасности  
(—) МАРТЫНОВ



Wszyscy oni zostali przez nas aresztowani <sup>a</sup>z wyjątkiem MIERZEJEWSKIEGO i WISZNIEWSKIEGO<sup>a</sup>, którzy z pomocą tegoż WALCZAKA ukryli się poza brygadą. Podjęliśmy kroki w celu ich odnalezienia.

Mówiąc o politycznym sednie polskiej wojskowej organizacji PZP, jej prawdziwym obliczu i dążeniach – aresztowany BACZYŃSKI J. A. stwierdził, że zajmowała ona wobec Związku Sowieckiego zdecydowanie wrogie stanowisko, a mianowicie:

„W słowach nasza organizacja była przeciwko Niemcom, a w czynach pomagała Niemcom, niczego nie zrobiwszy w walce z niemieckimi okupantami, zajmowała wrogą postawę wobec Związku Sowieckiego walczącego przeciwko Niemcom. Faktycznie nasza organizacja przygotowywała się [do walki] przeciwko Związkowi Sowieckiemu, co wykazała swoimi działaniami przeciwko władzy sow[ieckiej] na wyzwolonym od niemieckich najeźdźców terytorium Wołynia. Jak Wam już wiadomo, nasza organizacja nie uznawała faktu przyłączenia Zachodniej Ukrainy i Zachodniej Białorusi oraz innych terenów do odpowiednich republik sowieckich za zgodny z prawem, chociaż odbyło się to z woli narodu. Walczyliśmy o granice Polski sprzed 1939 roku, a to okazało się być przeciwko Związkowi Sowieckiemu”.

W toku śledztwa w agenturalnej sprawie „SEJM” wyjaśnia się, że równoległe z inspektoratami polskiej wojskowej organizacji PZP, <sup>a</sup>polski rząd emigracyjny miał inspektoraty delegatury, które prowadziły pracę <sup>c</sup>w kwestiach organizacyjno-politycznych, werbowały członków do tak zwanej obywatelskiej polskiej organizacji, przygotowującej administracyjno-polityczne kadry<sup>c</sup> na okoliczność przejęcia władzy, prowadząc szeroko wśród polskiej ludności nacjonalistyczną propagandę.<sup>a</sup>

Jak Wam już wiadomo, inspektorat wołyńskiej delegatury polskiego rządu emigracyjnego w m. Łucku był kierowany przez niejakiego „MATEUSZA”<sup>a</sup> – byłego polskiego urzędnika pocztowego. Zostały przez nas podjęte aktywne kroki w celu ustalenia jego personaliów, a także osób związanych z nim pracą i działalnością. O wynikach naszych działań w tej kwestii będziemy Was informować na bieżąco.

Załącznik: Protokół przesłuchania BACZYŃSKIEGO J. A. z 7 i 25 kwietnia br.

Naczelnik UNKGB obwodu wołyńskiego  
Podpułkownik bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) MARTYNOW

„<sup>d</sup>26-<sup>d</sup>” kwietnia 1944 r.  
Nr <sup>d</sup>277/s-<sup>d</sup>

„Г-26-Г”” апреля 1944 г.

№ Г-277/с-Г

г. Луцк

К. А.

*ГДА СБУ, спр. С-9975, т. 1, ч. 2, розд. 3, арк. 18–19.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу, зліва вгорі резолюція вписана від руки: Тов. [...], 6.5.44 та нерозбірливий підпис. Внизу сторінки печатка с написом: УНКГБ Ровенской обл[асти], Вх.*

*№ Г-939-Г. От Г-3 V-Г 194Г-4-Г г.*

*Публікується без додатку.*

## Примітки

<sup>а-а</sup> Підкреслено від руки.

<sup>б-б</sup> Поряд із прізвищем зліва на полях вписано від руки: *в*.

<sup>в-в</sup> Фрагмент тексту позначений вертикальною рискою зліва на полях.

<sup>г-г</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Бачинський Юліуш, у конспірації з квітня 1943; до арештування в бригаді „Грунвальд”; арештований 3 квітня 1944; засуджений до 15 років позбавлення волі; присуд знижено до 10 років; звільнений 28 січня 1954; 19 листопада 1955 репатрійований до Польщі.

<sup>2</sup> Кшивдзінський Едвард, арештований 14 квітня 1944; засуджений до 10 років ВТТ; звільнений 14 квітня 1954.

<sup>3</sup> Раковський Єжи, в конспірації з лютого 1942; арештований 18 квітня 1944; засуджений до 20 років ув’язнення, присуд зменшено на 10 років; звільнений 6 березня 1952; у засланні перебував ще майже чотири роки; 5 грудня 1955 репатрійований до Польщі.

<sup>4</sup> Габер Болеслав, пс. „Матеуш”, інспектор Інспекторату ІІ Луцьк Районного делегата уряду Волинь.

m. Łuck  
K. A.

*WAP SBU, spr. S-9975, t. 1, cz. 2, rozdz. 3, k. 18–19.*

*Oryginał, maszynopis.*

*Na pierwszej stronie w lewym górnym rogu częściowo czytelna odręczna adnotacja: Tow. [...], 6.5.44 i nieczytelny podpis. Na dole strony pieczętka z napisem: UNKGB obw[odu] rówieńskiego, Nr wch[odzący] <sup>d</sup>-939-<sup>d</sup>. Z <sup>d</sup>-3 V-<sup>d</sup> 194<sup>d</sup>-4-<sup>d</sup> r.*

*Publikuje się bez załącznika.*

## Przypisy

- a- -a Podkreślono odręcznie.
- b- -b Przy nazwisku na lewym marginesie wpisano odręcznie: v.
- c- -c Fragment zaznaczony pionową linią na lewym marginesie.
- d- -d Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Baczyński Juliusz, w konspiracji od kwietnia 1943, przed aresztowaniem w brygadzie „Grunwald”, aresztowany 3 kwietnia 1944, skazany na 15 lat pozbawienia wolności, wyrok obniżono do 10 lat, zwolniony 28 stycznia 1954, 19 listopada 1955 repatriowany do Polski.

<sup>2</sup> Krzywdziński Edward, aresztowany 14 kwietnia 1944, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony 14 kwietnia 1954.

<sup>3</sup> Rakowski Jerzy, w konspiracji od lutego 1942, aresztowany 18 kwietnia 1944, skazany na 20 lat, wyrok zmniejszono na 10 lat, zwolniony 6 marca 1952, na zesłce przebywał jeszcze prawie cztery lata, 5 grudnia 1955 repatriowany do Polski.

<sup>4</sup> Haber Bolesław, ps. „Mateusz”, inspektor Inspektoratu II Łuck Okręgowej Delegatury Rządu Wołyń.

**15 вересня 1944, б.м.в. Обвинувальний висновок  
стосовно Леопольда Свіклі-Білиновича та інших**

„Утверждаю”  
Народный комиссар  
Государственной безопасности УССР  
Комиссар государств[енной] безопасности 3 ранга  
(—) САВЧЕНКО  
„15-а” сентября 1944 г.

Обвинительное заключение  
По следственному делу № 148057

По обвинению:

1. СВИКЛИ-БИЛЫНОВИЧА Леопольда Александровича
2. ЯВОРСКОГО-КАПИСТО Вацлава Станиславовича
3. ГОЛОМБА Юрия Ивановича<sup>1</sup>
4. РАКОВСКОГО Юрия Станиславовича
5. ПОПЛАВСКОГО Виктора Иосифовича<sup>2</sup>
6. КУЛЬЧИЦКОЙ Станиславы Францевны<sup>3</sup>
7. ВУЙЦИКА-ЮРЕВИЧА Иосифа Антоновича<sup>4</sup>
8. БАЧИНСКОЙ Ядвиги Карловны<sup>5</sup>
9. БАЧИНСКОГО Юлиуша Адольфовича
10. РАКОВСКОГО Станислава Станиславовича<sup>6</sup>
11. УСЕНДЕК Карла Станиславовича<sup>7</sup>
12. ТАДАЕВСКОГО Казимира Зигмундовича<sup>8</sup>
13. ЯГЕЛЬСКОГО Франца Войцеховича<sup>9</sup>
14. ПАЦИЕВСКОГО Стефана Сигизмундовича<sup>10</sup>
15. НОВАКОВСКОГО Гиллярия Иосифовича<sup>11</sup>
16. ГРОН Казимира Варфоломеевича<sup>12</sup>
17. ДОМОСУД Иосифа Теофиловича<sup>13</sup>
18. МИСЯК Болеслава Михайловича<sup>14</sup>
19. ГОЩИНСКОГО Владислава Игнатъевича<sup>15</sup>
20. КРЖИВДЗИНСКОГО Эдуарда Казимировича
21. СЕМЕНОВСКОЙ Анны Викторовны<sup>16</sup>
22. ЦИБУЛЬСКОГО Иосифа Брониславовича<sup>17</sup>
23. ЖУКОВСКОГО Тадеуша Марьяновича<sup>18</sup>
24. ГОФМАНА Шимона Альбертовича<sup>19</sup>
25. ГОНТАРЖА Франца Матвеевича<sup>20</sup>
26. ЛЮДВИЧ-ГЛАДКОВСКОЙ Марии Брониславовны<sup>21</sup>
27. КУШНИР Павла Куприяновича<sup>22</sup>

**15 września 1944, b.m.w. Wniosek oskarżający  
Leopolda Świkli-Biłynowicza i innych**

„Zatwierdzam”  
Ludowy komisarz  
Bezpieczeństwa państwowego USRS  
Komisarz bezpieczeństwa państw[ego] 3 rangi  
(—) SAWCZENKO  
„<sup>a</sup>-15-<sup>a</sup>” września 1944 r.

Wniosek oskarżający  
Dotyczy sprawy śledczej nr 148057

Z oskarżenia:

1. ŚWIKLI-BIŁYNOWICZA Leopolda s. Aleksandra
2. JAWORSKIEGO-KOPISTO Wacława s. Stanisława
3. GOŁĄBA Jerzego<sup>1</sup> s. Jana
4. RAKOWSKIEGO Jerzego s. Stanisława
5. POPLAWSKIEGO Wiktora<sup>2</sup> s. Józefa
6. KULCZYCKIEJ Stanisławy<sup>3</sup> c. Franciszka
7. WÓJCIKA-JURIEWICZA Józefa<sup>4</sup> s. Antoniego
8. BACZYŃSKIEJ Jadwigi<sup>5</sup> c. Karola
9. BACZYŃSKIEGO Juliusza s. Adolfa
10. RAKOWSKIEGO Stanisława<sup>6</sup> s. Stanisława
11. USIĄDKA Karola<sup>7</sup> s. Stanisława
12. TADAJEWSKIEGO Kazimierza<sup>8</sup> s. Zygmunta
13. JAGIELSKIEGO Franciszka<sup>9</sup> s. Wojciecha
14. PACIJEWSKIEGO Stefana<sup>10</sup> s. Zygmunta
15. NOWAKOWSKIEGO Hilarego<sup>11</sup> s. Józefa
16. GRONA Kazimierza<sup>12</sup> s. Bartłomieja
17. DOMOSUDA Józefa<sup>13</sup> s. Teofila
18. MISIĄKA Bolesława<sup>14</sup> s. Michała
19. GOSZCZYŃSKIEGO Władysława<sup>15</sup> s. Ignacego
20. KRZYWDZIŃSKIEGO Edwarda s. Kazimierza
21. SIEMIENOWSKIEJ Anny<sup>16</sup> c. Wiktora
22. CYBULSKIEGO Józefa<sup>17</sup> s. Bronisława
23. ŻUKOWSKIEGO Tadeusza<sup>18</sup> s. Mariana
24. HOFMANA Szymona<sup>19</sup> s. Alberta
25. GONTARZA Franciszka<sup>20</sup> s. Macieja
26. LUDOWICZ-GŁADKOWSKIEJ Marii<sup>21</sup> c. Bronisława
27. KUSZNIRA Pawła<sup>22</sup> s. Cypriana

28. ШЕМАЛИКОВСКОГО Збигнева Романовича<sup>23</sup>

29. ОМУЛЕЦКОГО Ивана Владиславовича<sup>24</sup>

30. БАЧИНСКОГО Тадеуша Адольфовича<sup>25</sup>

31. МАЛОХА Михаила Матвеевича<sup>26</sup>

в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1 п. „а”, 54-2 и 54-11 УК УССР.

[...]

[...] обвиняются:

1. СВИКЛЯ-БИЛЫНОВИЧ Леопольд Александрович (он же КАРЛИКОВСКИЙ Генрих), 1913 года рождения, уроженец гор. Люблин, происходит из рабочих, поляк, гражданин СССР, кадровый офицер бывшей польской армии в чине поручика, беспартийный, имеет среднее общее и высшее военное образование. До ареста проживал нелегально в гор. Луцке, арестован при попытке перейти линию фронта на сторону немцев,

в том, что:

Являлся активным участником антисоветской польской военной организации ПЗП, ставившей своей задачей отторжение от Советского Союза вооруженным путем территории Западной Украины и Белоруссии и установление на этих территориях власти польского эмигрантского правительства. Вербовал других поляков в антисоветскую организацию.

С декабря 1942 года руководил Луцким инспекторатом ПЗП и направлял всю работу этого инспектората по линии подготовки повстанческих кадров для последующей борьбы за восстановление Польши в границах до 1939 года.

Приобрел и хранил пистолет и патроны к нему, руководил пропагандой в инспекторате, используя при этом духовенство; призывал поляков сопротивляться их мобилизации в Красную Армию и армию Берлинга<sup>27</sup>; стремился сохранить повстанческую организацию на советской территории для последующей вооруженной борьбы с органами Соввласти; издавал с этой целью приказы и распоряжения антисоветского содержания –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1 п. „а” и 54-11 УК УССР.

2. ЯВОРСКИЙ-КАПИСТО Вацлав Станиславович, 1911 года рождения, уроженец с. Красноселка, Старо-Константиновского уезда, Волынской области,

28. SZEMALIKOWSKIEGO Zbigniewa<sup>23</sup> s. Romana

29. OMULICKIEGO Jana<sup>24</sup> s. Władysława

30. BACZYŃSKIEGO Tadeusza<sup>25</sup> s. Adolfa

31. MAŁOCHY Michała<sup>26</sup> s. Macieja

o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1 p. „a”, 54-2 i 54-11 KK  
USRS.

[...]

[...] oskarżeni zostają:

1. ŚWIKLA-BIŁYNOWICZ Leopold s. Aleksandra (*on-  
-że* KARLIKOWSKI Henryk), urodzony w 1913 roku  
w Lublinie, pochodzi z rodziny robotniczej, Polak, oby-  
watel ZSRS, kadrowy oficer byłego Wojska Polskiego  
w stopniu porucznika, bezpartyjny, ma średnie ogólne  
i wyższe wykształcenie wojskowe. Przed aresztowaniem  
mieszkał nielegalnie w m. Łucku, aresztowany przy pró-  
bie przejścia przez linię frontu na stronę Niemców,

o to, że:

Był aktywnym członkiem antysowieckiej polskiej wojskowej organi-  
zacji PZP, stawiającej sobie za zadanie oderwanie w walce od Związku  
Sowieckiego terytoriów Zachodniej Ukrainy i Białorusi i ustanowienie na  
tych terytoriach władzy polskiego rządu emigracyjnego. Werbował innych  
Polaków do organizacji antysowieckiej.

Od grudnia 1942 roku kierował Inspektoratem Łuckim PZP i ukierun-  
kowywał całą robotę tego inspektoratu na przygotowanie kadr powstań-  
czych do przyszłej walki o odbudowanie Polski w granicach sprzed 1939  
roku.

Zdobył i przechowywał pistolet i naboje do niego, kierował propagandą  
w inspektoracie, wykorzystując przy tym duchowieństwo; wzywał Polaków  
do sprzeciwiania się ich mobilizacji do Armii Czerwonej i armii Berlinga<sup>27</sup>;  
dążył do zachowania powstańczej organizacji na sowieckim terytorium do  
przyszłej zbrojnej walki z organami władzy sowieckiej; wydawał w tym  
celu rozkazy i rozporządzenia o antysowieckiej treści –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1 p. „a” i 54-11 KK  
USRS.

2. JAWORSKI-KOPISTO Wacław s. Stanisława, urodzo-  
ny w 1911 roku we w[si] Krasnosiołka powiat starokon-  
stantynowski obwód wołyński, ob[ywate]l był[ej] Polski,

гр-н быв. Польши, поляк, поручик бывшей польской армии, в 1939 году бежал в Венгрию с территории Польши, затем в Югославию, Францию и Англию, откуда был переброшен на самолете в Польшу,

в том, что:

Будучи ярким польским националистом, после окончания 2-х диверсионных школ в Англии, вступил в польскую военную организацию ПЗП, которая ставила своей задачей восстановление бывшей Польши в границах до 1939 года путем вооруженной борьбы с Красной Армией и Советской властью.

Находясь в Луцком инспекторате ПЗП, возглавлял диверсионный отдел штаба инспектората и готовил кадры диверсантов для осуществления диверсий в момент восстания.

После освобождения гор. Луцка от немецких оккупантов перепрятывал оружие, боеприпасы, пишущие машинки и топографические карты –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а”, 54-2 и 54-11 УК УССР.

3. ГОЛОМБ Юрий Иванович, 1914 года рождения, уроженец гор. Пинск, житель гор. Луцка, Волынской области, поляк, гражданин СССР, из рабочих, служащий, офицер бывшей польской армии – подпоручик резерва,

в том, что:

Являлся активным участником польской военной организации ПЗП, ставившей своей задачей отторжение вооруженным путем территории Западной Украины и Белоруссии от Советского Союза.

Как участник „ПЗП” являлся заместителем инспектора Луцкого инспектората „ОСНОВА” и в момент его отсутствия, руководил деятельностью инспектората по подготовке повстанческих кадров.

Кроме того осуществлял контроль за деятельностью низовых звенов организации.

Оказывал помощь в антисоветской повстанческой деятельности последним, выдвигал активных участников „ПЗП” на руководящие работы, которые также направляли свою деятельность на подготовку участников ПЗП для борьбы с Красной Армией и Соввластью,

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

4. РАКОВСКОЙЙ Юрий Станиславович, 1920 года рождения, уроженец гор. Витебска, житель гор. Луцка, поляк, гражданин СССР, женат, имеет среднее об-



Polak, porucznik byłego Wojska Polskiego, w 1939 roku zbiegł z terytorium Polski na Węgry, następnie do Jugosławii, Francji i Anglii, skąd został przetrzucony samolotem do Polski,

o to, że:

Będąc zawziętym polskim nacionalistą, po ukończeniu dwóch dywersyjnych szkół w Anglii wstąpił do polskiej wojskowej organizacji PZP, która stawiała sobie zadanie odbudowania byłej Polski w granicach sprzed 1939 roku w drodze zbrojnej walki z Armią Czerwoną i władzą sowiecką.

Znajdując się w Inspektoracie Łuckim PZP, stał na czele Wydziału Dywersyjnego sztabu Inspektoratu i przygotowywał kadry dywersantów do dokonywania dywersji w momencie wybuchu powstania.

Po wyzwoleniu m. Łucka od niemieckich okupantów przechowywał broń, amunicję, maszyny do pisania i mapy topograficzne –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a”, 54-2 i 54-11 KK USRS.

3. GOŁĄB Jerzy s. Jana, urodzony w 1914 roku w Pińsku, mieszkaniec m. Łucka obwód wołyński, Polak, obywatel ZSRS, z robotników, urzędnik, oficer byłego Wojska Polskiego – podporucznik rezerwy,

o to, że:

Był aktywnym członkiem polskiej wojskowej organizacji PZP, stawiającej sobie zadanie oderwania w drodze walki zbrojnej terytoriów Zachodniej Ukrainy i Białorusi od Związku Sowieckiego.

Jako członek PZP był zastępcą inspektora Inspektoratu Łuckiego „OSNOWA” i podczas jego nieobecności kierował działalnością Inspektoratu w zakresie przygotowania kadr powstańczych.

Oprócz tego przeprowadzał kontrolę działalności podstawowych ogniw organizacji.

Okazywał im pomoc w antysowieckiej działalności powstańczej, przynosił aktywnych członków PZP do prac kierowniczych, którzy również działali w kierunku przygotowania członków PZP do walki z Armią Czerwoną i władzą sowiecką –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

4. RAKOWSKI Jerzy s. Stanisława, urodzony w 1920 roku w Witebsku, mieszkaniec m. Łucka, Polak, obywatel ZSRS, żonaty, posiada średnie wykształcenie, z zawodu

разование, по профессии музыкант, до 1939 года служил в бывшей польской армии в чине подпоручика,

в том, что:

Являлся активным участником польской военной организации ПЗП, руководимой польским эмигрантским правительством, которая ставила своей задачей отторжение от Советского Союза вооруженным путем территории Западной Украины и Белоруссии. В организации был начальником отдела оперативной и технической связи Луцкого инспектората ПЗП и готовил связистов на случай восстания, а также осуществлял радиосвязь с антисоветскими повстанческими центрами ПЗП –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1,,а”, 54-2 и 54-11 УК УССР.

5. ПОПЛАВСКИЙ Виктор Иосифович, 1914 года рождения, уроженец гор. Вильнюс, житель гор. Луцка, Волынской области, поляк, бывший польский подданный, беспартийный, имеет неполное среднее образование, из семьи торговцев, рабочий, несудим,

в том, что:

Являлся активным участником ПЗП, окончил нелегальные курсы радистов в Варшаве. Работал радистом на Варшавской нелегальной радиостанции ПЗП. В Луцке был заместителем начальника отдела технической связи инспектората, принимал и распространял антисоветские передачи. Пытался перейти линию фронта на сторону немцев –

т. е. в совершении преступлений, предусмотренных ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

6. КУЛЬЧИЦКАЯ Станислава Францевна, 1917 года рождения, уроженка с. Ромблев [?], Люблинской области, жительница гор. Луцка, полька, гражданка СССР, из крестьян, служащая, имеет среднее образование,

в том, что:

Являлась участницей антисоветской польской военной организации ПЗП, которая стремилась отторгнуть вооруженным путем территории Западной Украины и Белоруссии от Советского Союза. В этой организации КУЛЬЧИЦКАЯ выполняла роль начальника отдела конспиративной связи Дубенского, а затем – Луцкого инспекторатов ПЗП и руководила распространением приказов, направленных на подготовку повстанческих кадров, а также польско-националистической антисоветской литературы, как в период немецкой оккупации, так

muzyk, do 1939 roku służył w byłym Wojsku Polskim w stopniu podporucznika,

o to, że:

Był aktywnym członkiem polskiej wojskowej organizacji PZP, kierowanej przez polski rząd emigracyjny, która stawiała sobie zadanie oderwania w drodze walki zbrojnej terytoriów Zachodniej Ukrainy i Białorusi od Związku Sowieckiego. W organizacji był naczelnikiem Wydziału Łączności Operacyjnej i Technicznej Inspektoratu Łuckiego PZP i przygotowywał łącznościowców na wypadek powstania, a także zapewniał łączność radiową z antysowieckimi powstańczymi ośrodkami PZP –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, a), 54-2 i 54-11 KK USRS.

5. POPŁAWSKI Wiktor s. Józefa, urodzony w 1914 roku w Wilnie, mieszkaniec m. Łucka obwód wołyński, Polak, były polski obywatel, bezpartyjny, ma niepełne średnie wykształcenie, z rodziny kupieckiej, robotnik, nie karany,

o to, że:

Był aktywnym członkiem PZP, ukończył nielegalne kursy radiowców w Warszawie. Pracował jako radiowiec warszawskiej nielegalnej radiostacji PZP. W Łucku był zastępcą naczelnika Wydziału Łączności Technicznej Inspektoratu, przyjmował i rozpowszechniał antysowieckie depesze. Próbował przejść przez linię frontu na stronę Niemców –

tj. o dokonanie przestępstw przewidzianych w art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

6. KULCZYCKA Stanisława c. Franciszka, urodzona w 1917 roku we w[si] Romblew [?] województwo lubelskie, mieszkanka m. Łucka, Polka, obywatelka ZSRS, z chłopów, urzędniczka, posiada średnie wykształcenie,

o to, że:

Była członkinią antysowieckiej polskiej wojskowej organizacji PZP, która dążyła do odłączenia w drodze walki terytoriów Zachodniej Ukrainy i Białorusi od Związku Sowieckiego. W tej organizacji KULCZYCKA pełniła rolę szefa Wydziału Łączności Konspiracyjnej Dubieńskiego, a następnie Łuckiego Inspektoratu PZP i kierowała przekazywaniem rozkazów przygotowujących kadry powstańcze, a także polskiej nacjonalistycznej literatury antysowieckiej, tak w okresie okupacji niemieckiej, jak i po wyzwoleniu Łucka przez oddziały Armii Czerwonej od niemiecko-faszystowskich najeźdźców –

и после освобождения гор. Луцка частями Красной Армии от немецко-фашистских захватчиков –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а”, 54-11 УК УССР.

7. ВУЙЦИК Иосиф Антонович (он же ЮРЕВИЧ Иосиф Иосифович), 1917 года рождения, уроженец с. Горновки, Варшавского уезда, житель гор. Луцка, Волынской области, поляк, гражданин быв. Польши, из рабочих, техник-строитель, имеет среднее образование, до ареста был без определенных занятий,

в том, что:

Являлся активным участником польской военной организации, руководимой польским эмигрантским правительством из Лондона, которая стремилась к вооруженному восстанию против Красной Армии и Советской власти за восстановление Польши в границах до 1939 года.

Как участник организации ПЗП, ВУЙЦИК руководил Луцким обводом и занимался в гор. Луцке и его окрестностях подготовкой повстанческих кадров из числа польских националистов –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а”, 54-11 УК УССР.

8. БАЧИНСКАЯ Ядвига Карловна, 1896 года рождения, уроженка гор. Самбор, Дрогобычской области, жительница гор. Луцка, Волынской области, полька, гражданка СССР, с высшим образованием, по профессии учительница музыки, замужняя,

в том, что:

Являлась содержательницей явочной квартиры антисоветской польской военной организации ПЗП, на которой скрывала руководителя Луцкого инспектората ПЗП – СВИКЛЮ-БИЛЫНОВИЧА, КУЛЬЧИЦКУЮ и других, а также сохраняла принимающую и передающую радиостанцию, аккумуляторы, различные радиоприемники, огнестрельное оружие, боеприпасы, приказы антисоветского содержания, принадлежащие организации –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 19-54-1 п. „а”, 54-2 и 54-11 УК УССР.

9. БАЧИНСКИЙ Юлиуш Адольфович, 1920 года рождения, уроженец гор. Самбор, Дрогобычской области, житель гор. Луцк, Волынской области, поляк, гражданин СССР, из семьи служащего, имеет среднее образование, по специальности шофер,

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

7. WÓJCIK Józef s. Antoniego (*on-że* JURIEWICZ Józef s. Józefa), urodzony w 1917 roku we w[si] Hornówko województwo warszawskie, mieszkaniec m. Łucka obwód wołyński, Polak, obywatel był[ej] Polski, z robotników, technik budowlany, posiada średnie wykształcenie, przed aresztowaniem był bez określonego zajęcia,

o to, że:

Był aktywnym członkiem polskiej wojskowej organizacji, kierowanej przez polski rząd emigracyjny z Londynu, która dążyła do zbrojnego powstania przeciwko Armii Czerwonej i władzy sowieckiej o odbudowanie Polski w granicach sprzed 1939 roku.

Jako członek organizacji PZP, WÓJCIK kierował Obwodem Łuckim i zajmował się w m. Łucku i jego okolicach przygotowaniem kadr powstańczych spośród polskich nacjonalistów –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

8. BACZYŃSKA Jadwiga c. Karola, urodzona w 1896 roku w Samborze obwód drohobycki, mieszkanka m. Łucka obwód wołyński, Polka, obywatelka ZSRS, z wyższym wykształceniem, z zawodu nauczycielka muzyki, zameżna,

o to, że:

Była właścicielką mieszkania kontaktowego antysowieckiej polskiej wojskowej organizacji PZP, w którym ukrywała dowódcę Inspektoratu Łuckiego PZP – ŚWIKŁĘ-BIŁYNOWICZA, KULCZYCKĄ i innych, a także przechowywała należące do organizacji: odbiorczą i nadawczą radiostację, akumulatory, różne radioodbiorniki, broń palną, amunicję, rozkazy o antysowieckiej treści –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. 19-54-1 p. „a”, 54-2 i 54-11 KK USRS.

9. BACZYŃSKI Juliusz s. Adolfa, urodzony w 1920 roku w Samborze obwód drohobycki, mieszkaniec m. Łucka obwód wołyński, Polak, obywatel ZSRS, z rodziny urzędnika, posiada średnie wykształcenie, z zawodu kierowca,

o to, że:

Był aktywnym członkiem polskiej wojskowej antysowieckiej organizacji PZP, w której pełnił funkcję komendanta pododcinka i kierował na swoim pododcinku przygotowaniem kadr powstańczych w celu przyszłej

в том, что:

Являлся активным участником польской военной антисоветской организации ПЗП, в которой выполнял функции коменданта пододцинка и руководил в своем пододцинке подготовкой повстанческих кадров с целью последующей вооруженной борьбы за отторжение территории Западной Украины и Белоруссии от Советского Союза.

После освобождения территории Западной Украины от немецких оккупантов, перепрятывал оружие, боеприпасы, топографические карты и множительные аппараты, принадлежащие организации –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а”, 54-11 УК УССР.

10. БАЧИНСКИЙ Тадеуш Адольфович, <sup>6</sup>-1925-<sup>6</sup> года рождения, уроженец и житель гор. Луцк, Волынской области, поляк, гражданин СССР, из семьи служащего, имеет образование в объеме 7 классов, холост, до ареста был без определенных занятий,

в том, что:

Являлся участником польской военной антисоветской организации ПЗП, которая стремилась к отторжению территории Западной Украины и Белоруссии от Советского Союза при помощи вооруженного восстания. Как участник организации, подготовлялся к выполнению функции связного в момент восстания, лично у себя хранил вольтметр, а также занимался приобретением огнестрельного оружия для организации –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

11. РАКОВСКИЙ Станислав Станиславович, 1880 года рождения, уроженец м. Василичи, Лидского района, Виленской области [?], житель гор. Луцк, Волынской области, поляк, гражданин СССР, из служащих, по специальности также служащий, без определенных занятий,

в том, что:

Являлся содержателем конспиративной квартиры антисоветской польской военной организации ПЗП, на которой хранил радиостанцию Луцкого инспектората ПЗП, пишущую машинку и огнестрельное оружие, принадлежащее организации, а также предоставлял свою квартиру для сборищ руководящих участников ПЗП –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 19-54-1 п. „а”, 54-11 УК УССР.

zbrojnej walki o oderwanie terytoriów Zachodniej Ukrainy i Białorusi od Związku Sowieckiego.

Po wyzwoleniu terytorium Zachodniej Ukrainy spod okupacji niemieckiej przechowywał należące do organizacji broń, amunicję, mapy topograficzne i powielacze –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a”, 54-11 KK USRS.

10. BACZYŃSKI Tadeusz s. Adolfa, urodzony w <sup>b</sup>1925-<sup>b</sup> roku w m. Łucku obwód wołyński i tam zamieszkały, Polak, obywatel ZSRS, z rodziny urzędnika, posiada wykształcenie w zakresie 7 klas, kawaler, przed aresztowaniem był bez określonego zajęcia,

o to, że:

Był członkiem polskiej wojskowej antysowieckiej organizacji PZP, która dążyła do oderwania terytoriów Zachodniej Ukrainy i Białorusi od Związku Sowieckiego w drodze zbrojnego powstania. Jako członek organizacji przygotowywał się do pełnienia funkcji łącznika w chwili [wybuchu] powstania, osobiście u siebie przechowywał woltomierz, a także zajmował się zdobywaniem dla organizacji broni palnej –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

11. RAKOWSKI Stanisław s. Stanisława, urodzony w 1880 roku w m[iejscowości] Wasiliszki rejon lidzki obwód wileński [?], mieszkaniec Łucka obwód wołyński, Polak, obywatel ZSRS, z urzędników, z zawodu również urzędnik, bez określonego zajęcia,

o to, że:

Był właścicielem mieszkania konspiracyjnego antysowieckiej polskiej wojskowej organizacji PZP, w którym przechowywał należące do organizacji: radiostację Inspektoratu Łuckiego PZP, maszynę do pisania i broń palną, a także udostępnił swoje mieszkanie dla zebrania kadry dowódczej PZP –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 19-54-1 p. „a” i 54-11 KK USRS.

12. USIADEK Karol s. Stanisława, urodzony w 1902 roku we w[si] Nożewko [?] powiat ciechanowski województwo warszawskie, mieszkaniec m. Łucka obwód wołyński, Polak, obywatel ZSRS, bezpartyjny, piśmienny, z chłopów, przed aresztowaniem pracował jako monter łuckiego Miejskiego Urzędu Łączności,

12. УСЕНДЕК Карл Станиславович, 1902 года рождения, уроженец с. Ножевко [?], Цехановского уезда, Варшавского воеводства, житель гор. Луцк, Волынской области, поляк, гражданин СССР, беспартийный, грамотный, из крестьян, до ареста работал монтером Луцкой Городской конторы связи,

в том, что:

Являлся активным участником ПЗП. В организации подготовлялся для последующего выполнения функции связного в момент восстания и подысканием средств связи. Заготовил и хранил 10 метров изоляционной ленты, а также занимался заготовкой оружия для организации –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а”, 54-11 УК УССР.

13. ТАДАЕВСКИЙ Казимир Зигмундович, 1926 года рождения, уроженец г. Тарновские Горы, Шленского воеводства, житель гор. Луцк, Волынской области, поляк, гражданин СССР, беспартийный, из рабочих, имеет образование в объеме 6 классов, холост, несудим, до ареста был без определенных занятий,

в том, что:

Являлся активным участником организации ПЗП. Как участник ПЗП вербовал новых лиц в организацию, а также приобретал оружие –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

14. ЯГЕЛЬСКИЙ Франц Войцехович, 1912 года рождения, уроженец и житель гор. Луцк, Волынской области, поляк, гражданин СССР, из рабочих, служащий, беспартийный, имеет среднее образование, несудим,

в том, что:

Являлся активным участником антисоветской организации ПЗП и занимался в своем плютоне подготовкой повстанческих кадров и заготовкой оружия для последующей борьбы за отторжение территории Западной Украины и Белоруссии от Советского Союза, хранил у себя части радиоприемника и медикаменты принадлежащие организации –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.



o to, że:

Był aktywnym członkiem PZP. W organizacji przygotowywał się do pełnienia w przyszłości funkcji łącznika w chwili [wybuchu] powstania i zajmował się pozyskiwaniem środków łączności. Zgromadził i przechowywał 10 metrów taśmy izolacyjnej, a także zajmował się dostarczaniem broni dla organizacji –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a”, 54-11 KK USRS.

13. TADAJEWSKI Kazimierz s. Zygmunta, urodzony w 1926 roku w Tarnowskich Górach województwo śląskie, mieszkaniec m. Łucka obwód wołyński, Polak, obywatel ZSRS, bezpartyjny, z robotników, posiada wykształcenie w zakresie 6 klas, kawaler, nie karany, przed aresztowaniem był bez określonego zajęcia,

o to, że:

Był aktywnym członkiem organizacji PZP. Jako członek PZP werbował nowe osoby do organizacji, a także zdobywał broń –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

14. JAGIELSKI Franciszek s. Wojciecha, urodzony w 1912 roku w m. Łucku obwód wołyński i tam zamieszkały, Polak, obywatel ZSRS, z robotników, urzędnik, bezpartyjny, posiada średnie wykształcenie, nie karany,

o to, że:

Był aktywnym członkiem antysowieckiej organizacji PZP i zajmował się w swoim plutonie przygotowaniem kadr powstańczych i gromadzeniem broni do przyszłej walki o oderwanie terytoriów Zachodniej Ukrainy i Białorusi od Związku Sowieckiego, przechowywał należące do organizacji części radiodbiornika i medykamenty –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

15. PACIJEWSKI Stefan s. Zygmunta, urodzony w 1907 roku we w[si] Łudzin rejon włodzimierski obwód wołyński, mieszkaniec m. Łucka obwód wołyński, Polak, obywatel ZSRS, z chłopów, posiada średnie wykształcenie, urzędnik,

o to, że:

Był aktywnym członkiem antysowieckiej organizacji PZP, w której pełnił funkcję dowódcy drużyny i bezpośrednio zajmował się przygotowaniem kadr powstańczych spośród polskich nacjonalistów; werbował nowe

15. ПАЦИЕВСКИЙ Стефан Сигизмундович, 1907 года рождения, уроженец с. Лудзин, Владимир-Волынского района, Волынской области, житель гор. Луцк, Волынской области, поляк, гражданин СССР, из крестьян, имеет среднее образование, служащий,

в том, что:

Являлся активным участником антисоветской организации ПЗП, в которой выполнял функции коменданта дружины и непосредственно занимался подготовкой повстанческих кадров из числа польских националистов; вербовал новых лиц в организацию ПЗП и давал задания другим участникам организации приобретать оружие –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

16. НОВАКОВСКИЙ Гиллярый Иосифович, 1902 года рождения, уроженец и житель гор. Луцка, Волынской области, поляк, гражданин СССР, служащий, по соцпроисхождению из служащих, имеет среднее образование,

в том, что:

Являлся активным участником антисоветской организации ПЗП, в которой выполнял сначала функции содержателя явочной квартиры, а затем начальника отдела связи в системе Киверецкого обвода ПЗП. Вербовал новых участников в организацию и готовил повстанческие кадры для последующей вооруженной борьбы за отторжение территории Западной Украины от Советского Союза –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а”, 54-11 УК УССР.

17. ГРОН Казимир Варфоломеевич, 1904 года рождения, уроженец гор. Ровно, житель гор. Луцк, Волынской области, поляк, гражданин СССР, до 1939 служил в бывшей польской армии в чине подофицера, награжден бронзовым крестом заслуги, до ареста без определенных занятий,

в том, что:

Являлся активным участником военной антисоветской организации ПЗП.

В гор. Ровно ГРОН был заместителем коменданта Ровенского обвода ПЗП и направлял деятельность комендантов одцинков на подготовку повстанческих кадров и приобретение оружия. Находясь в гор. Луцке был зам. коменданта пододцинка и давал практические указания подчиненным участникам организации по подготовке оружия

osoby do organizacji PZP i dawał innym członkom organizacji zadania zdobywania broni –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1 „a” i 54-11 KK USRS.

16. NOWAKOWSKI Hilary s. Józefa, urodzony w 1902 roku w m. Łucku obwód wołyński i tam zamieszkały, Polak, obywatel ZSRS, urzędnik, pochodzenie społ[eczne] z urzędników, posiada średnie wykształcenie,

o to, że:

Był aktywnym członkiem antysowieckiej organizacji PZP, w której pełnił początkowo funkcję właściciela lokalu kontaktowego, a następnie kierownika Wydziału Łączności w Obwodzie Kiwerce PZP. Werbował nowych członków do organizacji i przygotowywał kadry powstańcze do przyszłej walki zbrojnej o oderwanie terytoriów Zachodniej Ukrainy od Związku Sowieckiego –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1 „a”, 54-11 KK USRS.

17. GRON Kazimierz s. Bartłomieja, urodzony w 1904 roku w m. Równe, mieszkaniec m. Łucka obwód wołyński, Polak, obywatel ZSRS, do 1939 roku służył w byłym Wojsku Polskim w stopniu podoficera, odznaczony Brązowym Krzyżem Zasługi, przed aresztowaniem bez określonego zajęcia,

o to, że:

Był aktywnym członkiem wojskowej antysowieckiej organizacji PZP.

W m. Równe GRON był zastępcą komendanta Obwodu Rówieńskiego PZP i ukierunkowywał działalność komendantów odcinków na przygotowanie kadr powstańczych i zdobywanie broni. Znajdując się w m. Łucku był zast[ępcą] komendanta pododcinka i dawał praktyczne wskazówki podległym mu członkom organizacji w sprawie przygotowania broni i kadr powstańczych do walki z Armią Czerwoną i władzą sowiecką o odbudowanie Polski w granicach istniejących przed 1939 rokiem –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1 p. „a” i 54-11 KK USRS.

18. DOMOSUD Józef s. Teofila, urodzony w 1898 roku w m. Sokołów Podlaski województwo lubelskie, mieszkaniec m. Łucka obwód wołyński, Polak, obywatel ZSRS, monter łączności telefonicznej, z robotników, ukończył 4 klasy,

o to, że:

и повстанческих кадров для борьбы с Красной Армией и Советской властью за восстановление Польши в границах существовавших до 1939 года –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1 п. „а” и 54-11 УК УССР.

18. ДОМОСУД Иосиф Теофилович, 1898 года рождения, уроженец гор. Соколов Подляский, Люблинского воеводства, житель гор. Луцк, Волынской области, поляк, гражданин СССР, монтер телефонной связи, из рабочих, окончил 4 класса,

в том, что:

Являлся участником военной антисоветской организации ПОВ с сентября 1942 года, а затем в марте 1943 года вошел вместе с другими членами ПОВ в состав ПЗП, в которой подготавливался для выполнения функции связиста в момент восстания. Лично у себя хранил телефонного кабеля 25 метров и медикаменты, принадлежащие организации, а также занимался распространением антисоветской литературы среди польского населения –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1 „а” и 54-11 УК УССР.

19. МИСЯК Болеслав Михайлович, 1914 года рождения, уроженец с. Велицк, Ковельского района, Волынской области, житель гор. Луцк, Волынской области, поляк, гражданин СССР, из крестьян, рабочих, в бывшей польской армии служил капралом, имеет образование в объеме 7 классов,

в том, что:

Являлся активным участником антисоветской военной организации ПЗП, в которой выполнял функции коменданта дружины. После освобождения гор. Луцка от немецко-фашистских захватчиков стремился выполнить антисоветские приказы СВИКЛИ-БИЛЫНОВИЧА и с этой целью намеревался перейти через линию фронта для присоединения к польско-националистическим группам, которые ставили своей задачей отторжение вооруженным путем территории Западной Украины и Белоруссии от Советского Союза –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1 „а” и 54-11 УК УССР.

20. ГОЩИНСКИЙ Владислав Игнатьевич, 1909 года рождения, уроженец м. Жарков, Опочинского уезда [?], Келецкого воеводства, житель гор. Луцк, Волын-

Był członkiem wojskowej antysowieckiej organizacji POW od września 1942 roku, a następnie w marcu 1943 roku wszedł wraz z innymi członkami POW w skład PZP, w której przygotowywał się do pełnienia funkcji łącznościowca w chwili [wybuchu] powstania. Osobiście przechowywał 25 metrów kabla telefonicznego i medykamenty należące do organizacji, a także zajmował się rozpowszechnianiem antysowieckiej literatury wśród polskiej ludności –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

19. MISIAK Bolesław s. Michała, urodzony w 1914 roku we w[si] Wielick rejon kowelski obwód wołyński, mieszkaniec m. Łucka obwód wołyński, Polak, obywatel ZSRS, z chłopów, robotnik, w byłym Wojsku Polskim służył jako kapral, posiada wykształcenie w zakresie 7 klas,

o to, że:

Był aktywnym członkiem antysowieckiej wojskowej organizacji PZP, w której pełnił funkcję dowódcy drużyny. Po wyzwoleniu m. Łucka od niemiecko-faszystowskich najeźdźców starał się wypełnić antysowieckie rozkazy ŚWIKLI-BIŁYNOWICZA i w tym celu zamierzał przejść przez linię frontu, aby przyłączyć się do polskich grup nacjonalistycznych, które stawiały sobie za zadanie oderwanie w drodze walki zbrojnej terytoriów Zachodniej Ukrainy i Białorusi od Związku Sowieckiego –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

20. GOSZCZYŃSKI Władysław s. Ignacego, urodzony w 1909 roku w m[iejscowości] Żarki powiat opoczyński [?] województwo kieleckie, mieszkaniec m. Łucka obwód wołyński, Polak, obywatel ZSRS, z urzędników, pozycja społeczna – urzędnik, posiada średnie wykształcenie ogólne,

o to, że:

Będąc aktywnym członkiem antysowieckiej wojskowej organizacji PZP, dowodził plutonem, do którego osobiście zwerbował 4 osoby, zajmował się przygotowaniem kadr powstańczych, a następnie pełnił funkcję oficera informacji pododdziału i kierował zbieraniem informacji niezbędnych dla sporządzenia planów powstania –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a”, 54-11 KK USRS.

21. KRZYWDZIŃSKI Edward s. Kazimierza, urodzony w 1908 roku w Piotrowie województwo łódzkie, mieszkaniec m. Łucka obwód wołyński, Polak, obywatel ZSRS,

ской области, поляк, гражданин СССР, из служащих, по соцположению служащий, имеет общее среднее образование,

в том, что:

Будучи активным участником антисоветской военной организации ПЗП, руководил плутоном, в состав которого лично сам завербовал 4 человек, занимался подготовкой повстанческих кадров, а затем выполнял функции офицера информации пододцинка и руководил сбором сведений, необходимых для составления планов восстания –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а”, 54-11 УК УССР.

21. КРЖИВДЗИНСКИЙ Эдуард Казимирович, 1908 года рождения, уроженец гор. Петров, Лодзинского уезда, житель гор. Луцк, Волынской области, поляк, гражданин СССР, беспартийный, имеет среднее образование, из семьи кустика, служащий,

в том, что:

Являлся активным участником антисоветской военной организации ПЗП, в которой выполнял функции офицера информации одцинка, собирал разведанные необходимые для подготовки планов вооруженного восстания, а также руководил контрразведывательной работой в одцинке, стремясь к сохранению повстанческих кадров, необходимых для последующей вооруженной борьбы за отторжение территории Западной Украины и Белоруссии от Советского Союза –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1 п. „а”, 54-2, 54-11 УК УССР.

22. СЕМЕНОВСКАЯ Анна Викторовна, 1908 года рождения, уроженка с. Альбертин, Гродненского уезда [?], жительница гор. Луцк, Волынской области, полька, гражданка СССР, из служащих, имеет среднее образование, до ареста работала бухгалтером лесхоза,

в том, что:

Являлась активной участницей антисоветской военной организации ПЗП, в состав которой была завербована в феврале 1942 года. В организации являлась содержательницей явочной квартиры, руководителем центрального пункта связи и машинисткой штаба Луцкого инспектората ПЗП. Через подчиненных связных распространяла антисоветские газеты, листовки и приказы СВИКЛИ-БИЛЫНОВИЧА, которые были направлены к сохранению повстанческих кадров для вооруженной борьбы с Красной Армией и Советской властью

bezpartyjny, posiada średnie wykształcenie, z rodziny chałupnika, urzędnik,

o to, że:

Był aktywnym członkiem antysowieckiej wojskowej organizacji PZP, w której pełnił funkcję oficera informacji odcinka, zbierał informacje wywiad[owcze] niezbędne do przygotowania planów zbrojnego powstania, a także kierował kontrwywiadowczą robotą odcinka, dążąc do zachowania kadr powstańczych, niezbędnych do przyszłej walki zbrojnej o oderwanie terytoriów Zachodniej Ukrainy i Białorusi od Związku Sowieckiego –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1 p. „a”, 54-2, 54-11 KK USRS.

22. SIEMIENOWSKA Anna c. Wiktora, urodzona w 1908 roku we w[si] Albertin powiat grodzieński [?], mieszkanka m. Łucka obwód wołyński, Polka, obywatelka ZSRS, z urzędników, posiada średnie wykształcenie, przed aresztowaniem pracowała jako księgowa *leschoza*,

o to, że:

Była aktywną członkinią antysowieckiej wojskowej organizacji PZP, w skład której została zwerbowana w lutym 1942 roku. W organizacji była właścicielką lokalu kontaktowego, kierownikiem centralnego punktu łączności, maszynistką sztabu Inspektoratu Łuckiego PZP. Przez podległych łączników rozpowszechniała antysowieckie gazety, ulotki i rozkazy ŚWIKLI-BIŁYNOWICZA, które wskazywały na [konieczność] zachowania kadr powstańczych do zbrojnej walki z Armią Czerwoną i władzą sowiecką o oderwanie od Związku Sowieckiego terytoriów Zachodniej Ukrainy i Białorusi –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a”, 54-11 KK USRS.

23. CYBULSKI Józef s. Bronisława, urodzony w 1913 roku we w[si] Przebraże rejon Kiwerce obwód wołyński, Polak, obywatel ZSRS, bezpartyjny, wykształcenie – 7 klas, urzędnik, z chłopów-średniaków,

o to, że:

Był aktywnym członkiem antysowieckiej wojskowej organizacji PZP, do której został zwerbowany w marcu 1943 roku i pełnił obowiązki dowódcy plutonu, dokonywał werbunku nowych osób do organizacji i kierował w plutonie przygotowaniem kadr powstańczych spośród polskich nacjonalistów. Zdobył, a następnie przechowywał naboje i magazynek do „Mausera” –

за отторжение от Советского Союза территории Западной Украины и Белоруссии –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1,а” и 54-11 УК УССР.

23. ЦИБУЛЬСКИЙ Иосиф Брониславович, 1913 года рождения, уроженец с. Пшебраже, Киверецкого района, Волынской области, поляк, гражданин СССР, беспартийный, образование – 7 классов, служащий, из крестьян-середняков,

в том, что:

Являлся активным членом антисоветской военной организации ПЗП, в состав которой был завербован в марте 1943 года и исполнял обязанности коменданта плютона, осуществлял вербовку новых лиц в организацию и руководил в плютоне подготовкой повстанческих кадров из числа польских националистов. Приобрел, а затем и хранил патроны и обойму к „Маузеру” –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1,а” и 54-11 УК УССР.

24. ЖУКОВСКИЙ Тадеуш Марьянович, 1927 года рождения, уроженец с. Кошев, Торчинского района, Волынской области, житель гор. Луцк, Волынской области, поляк, гражданин СССР, имеет образование в объеме 6 классов, беспартийный,

в том, что:

Являлся участником антисоветской военной организации ПЗП, осуществлял связь между руководящими членами ПЗП РАКОВСКИМ Ю. и БАЧИНСКИМ Ю., а также занимался заготовкой и транспортировкой огнестрельного оружия, предназначенного для вооруженной борьбы с Красной Армией и Советской властью –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1,а” и 54-11 УК УССР.

25. ГОФМАН Шимон Альбертович, 1921 года рождения, уроженец с. Адамовка, Луцкого района, житель гор. Луцк, Волынской области, немец, гражданин СССР. Проживая на оккупированной территории, принадлежал к так называемой группе „фольксдойч” и пользовался привилегиями со стороны немецких оккупантов,

в том, что:



tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

24. ŻUKOWSKI Tadeusz s. Mariana, urodzony w 1927 roku we w[si] Koszów rejon torczyński obwód wołyński, mieszkaniec m. Łucka obwód wołyński, Polak, obywatel ZSRS, posiada wykształcenie w zakresie 6 klas, bezpartyjny,

o to, że:

Był członkiem antysowieckiej wojskowej organizacji PZP, zapewniał łączność między dowódcami PZP RAKOWSKIM J. i BACZYŃSKIM J., a także zajmował się gromadzeniem i transportem broni palnej, przeznaczonej do zbrojnej walki z Armią Czerwoną i władzą sowiecką –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

25. HOFMAN Szymon s. Alberta, urodzony w 1921 roku we w[si] Adamówka rejon łucki, mieszkaniec m. Łucka obwód wołyński, Niemiec, obywatel ZSRS. Mieszkając na okupowanym terytorium, należał do tak zwanej grupy Volksdeutschów i korzystał z przywilejów dla niemieckich okupantów,

o to, że:

Mieszkając na okupowanym przez niemiecko-faszystowskie wojska sowieckim terytorium, był współnikiem niemieckich okupantów, pracował przy zaopatrzeniu niemieckich najeźdźców. W chwili odwrotu niemieckich wojsk wstąpił do oddziału antysowieckiej organizacji PZP, w której był szeregowym członkiem –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a”, 54-2 i 54-11 KK USRS.

26. GONTARZ Franciszek s. Macieja, urodzony w 1902 roku we w[si] Majdan województwo lubelskie, mieszkaniec m. Łucka obwód wołyński, Polak, obywatel ZSRS, bezpartyjny, urzędnik,

o to, że:

Był członkiem antysowieckiej organizacji PZP, w której służył jako szeregowy i zajmował się tworzeniem bazy prowiantowej dla powstańczej organizacji polskich nacjonalistów, zamierzających oderwać w drodze walki zbrojnej terytoria Zachodniej Ukrainy i Białorusi od Związku Sowieckiego –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

Проживая на оккупированной немецко-фашистскими войсками советской территории, являлся пособником немецких оккупантов, работал по снабжению немецких захватчиков. В момент отступления немецких войск вступил в отряд антисоветской организации ПЗП, в котором был на положении рядового участника –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1,,а”, 54-2 и 54-11 УК УССР.

26. ГОНТАРЖ Франц Матвеевич, 1902 года рождения, уроженец с. Майдан, Люблинского воеводства, житель гор. Луцк, Волынской области, поляк, гражданин СССР, беспартийный, служащий,

в том, что:

Являлся участником антисоветской организации ПЗП, в которой находился на положении рядового и занимался вопросами создания продовольственной базы для повстанческой организации польских националистов, стремившихся путем вооруженной борьбы отторгнуть территории Западной Украины и Белоруссии от Советского Союза –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1,,а” и 54-11 УК УССР.

27. ЛЮДВИЧ-ГЛАДКОВСКАЯ Мария Брониславовна, 1920 года рождения, уроженка с. Катериновка, Сарненского района, Ровенской области, жительница г. Луцк, Волынской области, полька, гражданка СССР, из крестьян, служащая, окончила 7 классов, до ареста была без определенных занятий,

в том, что:

Являясь польской националисткой, в сентябре 1941 года вступила в антисоветскую организацию ПОВ, а затем перешла в организацию ПЗП, в которой являлась заместителем начальника отдела конспиративной связи Луцкого инспектората ПЗП и осуществляла связь инспектората с обводами.

Распространяла антисоветские газеты и приказы, направленные на подготовку повстанческих кадров для вооруженной борьбы с Красной Армией.

С освобождением гор. Луцка от немецких захватчиков пыталась совместно с руководящими участниками Луцкого инспектората ПЗП бежать на сторону противника с целью присоединения к польско-националистическим группам для продолжения активной борьбы за восстановление Польши в границах существовавших до 1939 года –

27. LUDOWICZ-GŁADKOWSKA Maria c. Bronisława, urodzona w 1920 roku we w[si] Katarzynówka rejon sarnieński obwód rówieński, mieszkanka m. Łucka obwód wołyński, Polka, obywatelka ZSRS, z chłopów, urzędniczka, ukończyła 7 klas, przed aresztowaniem pozostawała bez określonego zajęcia,

o to, że:

Będąc polską nacjonalistką, we wrześniu 1941 roku wstąpiła do antysowieckiej organizacji POW, a następnie przeszła do organizacji PZP, w której była zastępcą kierownika Wydziału Łączności Konspiracyjnej Inspektoratu Łuckiego PZP i zapewniała łączność Inspektoratu z obwodami.

Rozpowszechniała antysowieckie gazety i rozkazy nakazujące przygotowanie kadr powstańczych do walki zbrojnej z Armią Czerwoną.

W chwili wyzwolenia m. Łucka od niemieckich najeźdźców próbowała wspólnie z dowódcami Inspektoratu Łuckiego PZP uciec na stronę przeciwnika w celu przyłączenia się do polskich grup nacjonalistycznych dla kontynuowania aktywnej walki o odbudowanie Polski w granicach istniejących przed 1939 rokiem –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1 p. „a” i 54-11 KK USRS.

28. KUSZNIR Paweł s. Cypriana, urodzony w 1902 roku we w[si] Zaturce rejon oździutycki obwód wołyński, mieszkaniec m. Łucka obwód wołyński, Polak, obywatel ZSRS, posiada średnie wykształcenie, podoficer byłego Wojska Polskiego, pracował jako kier[ownik] magazynu obwodowego kantoru *Zagotzierno* –

o to, że:

Był aktywnym członkiem antysowieckiej wojskowej organizacji PZP, zdobywał broń, tworzył bazę prowiantową dla organizacji. Na polecenie członków PZP nie stawiał się do punktu werbunkowego. Mając zamiar wziąć udział w zbrojnej walce o oderwanie terytoriów Zachodniej Ukrainy i Białorusi od Związku Sowieckiego, uchylił się od powołania do Armii Czerwonej –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

29. SZEMALIKOWSKI Zbigniew s. Romana, urodzony w 1923 r. w m. Łucku obwód wołyński i tam zamieszkały, Polak, obywatel ZSRS, z rodziny wojskowego byłego Wojska Polskiego, ukończył 2 klasy gimnazjum, przed aresztowaniem pracował jako robotnik niewykwalifikowany w Państwowym Młynie nr 2 w m. Łucku,

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1 п. „а” и 54-11 УК УССР.

28. КУШНИР Павел Куприянович, 1902 года рождения, уроженец с. Затурцы, Озютицкого района, Волынской области, житель гор. Луцк, Волынской области, поляк, гражданин СССР, имеет среднее образование, подофицер бывшей польской армии, работал зав. складом областной конторы „Заготзерно”,

в том, что:

Являлся активным участником антисоветской военной организации ПЗП, приобретал оружие, создавал продовольственную базу для организации. По указанию участников ПЗП на призывной пункт не явился, уклонился от призыва в Красную Армию, имея в виду принять участие в вооруженной борьбе за отторжение территории Западной Украины и Белоруссии от Советского Союза –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

29. ШЕМАЛИКОВСКИЙ Збигнев Романович, 1923 г. рождения, уроженец и житель г. Луцк, Волынской области, поляк, гражданин СССР, из семьи военнослужащего бывшей польской армии, закончил 2 класса гимназии, до ареста работал разнорабочим на госмельнице № 2 в гор. Луцке,

в том, что:

Являлся рядовым участником антисоветской организации ПЗП, выполнял антисоветские приказы, которые издавались инспекторатом ПЗП, направленные к подготовке повстанческих кадров для вооруженной борьбы за восстановление Польши в границах до 1939 года –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а”, 54-11 УК УССР.

30. ОМУЛЕЦКИЙ Иван Владиславович, 1919 года рождения, уроженец с. Моташевка, Луцкого района, Волынской области, житель гор. Луцк, Волынской области, поляк, гражданин СССР, из рабочих, служащий, имеет незаконченное высшее образование, женат, несудим,

в том, что:

Являлся участником антисоветской организации ПЗП, которая стремилась к отторжению территорий Западной Украины и Белоруссии от Советского Союза –

o to, że:

Był szeregowym członkiem antysowieckiej organizacji PZP, wypełniał antysowieckie rozkazy, wydawane przez inspektorat PZP, wskazujące na przygotowanie kadr powstańczych do zbrojnej walki o odbudowanie Polski w granicach sprzed 1939 roku –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a”, 54-11 KK USRS.

30. OMULICKI Jan s. Władysława, urodzony w 1919 roku we w[si] Matoszówka rejon łucki obwód wołyński, mieszkaniec m. Łucka obwód wołyński, Polak, obywatel ZSRS, z robotników, urzędnik, ma niepełne wyższe wykształcenie, żonaty, nie karany,

o to, że:

Był członkiem antysowieckiej organizacji PZP, która dążyła do oderwania terytoriów Zachodniej Ukrainy i Białorusi od Związku Sowieckiego –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a”, 54-2 i 54-11 KK USRS.

31. MAŁOCHA Michał s. Macieja, urodzony w 1910 roku we w[si] Wierzchowiny rejon krasnostawski obwód lubelski, mieszkaniec w[si] Antonówka rejon łucki obwód wołyński, Polak, obywatel ZSRS, z chłopów-biedniaków, urzędnik, posiada wykształcenie w zakresie 9 klas, żonaty, nie karany,

o to, że:

Był aktywnym członkiem organizacji PZP, w której pełnił funkcję dowódcy plutonu i zajmował się przygotowaniem kadr powstańczych do przyszłej zbrojnej walki o odbudowanie Polski w granicach sprzed 1939 roku –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

Kierując się art. 204 KPK USRS sprawę śledczą numer 148057 z oskarżenia ŚWIKLI-BIŁYNOWICZA Leopolda s. Aleksandra, GOŁĄBA Jerzego s. Jana, JAWORSKIEGO-KOPISTO Wacława s. Stanisława, RAKOWSKIEGO Jerzego s. Stanisława, POPLAWSKIEGO Wiktora s. Józefa, KULCZYCKIEJ Stanisławy c. Franciszka, WÓJCIKA-JURIEWICZA Józefa s. Antoniego, BACZYŃSKIEJ Jadwigi c. Karola, BACZYŃSKIEGO Juliusza s. Adolfa, BACZYŃSKIEGO Tadeusza s. Adolfa, RAKOWSKIEGO Stanisława s. Stanisława, USIĄDKA Karola s. Stanisława, TADAJEWSKIEGO Kazimierza s. Zygmunta, JAGIELSKIEGO Franciszka s. Wojciecha, PACIJEWSKIEGO Stefana s. Zygmunta, NOWAKOWSKIE-

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1,,а”, 54-2 и 54-11 УК УССР.

31. МАЛОХА Михаил Матвеевич, 1910 года рождения, уроженец с. Вешховина, Красноставского района, Люблинской области, житель с. Антоновка, Луцкого района, Волынской области, поляк, гражданин СССР, из крестьян-бедняков, служащий, имеет образование в объеме 9 классов, женат, несудим,

в том, что:

Являлся активным членом организации ПЗП, в которой выполнял функции командира плютона и занимался подготовкой повстанческих кадров для последующей вооруженной борьбы за восстановление Польши в границах до 1939 года –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1,,а” и 54-11 УК УССР.

Руководствуясь ст. 204 УПК УССР следственное дело № 148057 по обвинению СВИКЛИ-БИЛЫНОВИЧА Леопольда Александровича, ГОЛОМБА Юрия Ивановича, ЯВОРСКОГО-КАПИСТО Вацлава Станиславовича, РАКОВСКОГО Юрия Станиславовича, ПОПЛАВСКОГО Виктора Иосифовича, КУЛЬЧИЦКОЙ Станиславы Францевны, ВУЙЦИКА-ЮРЕВИЧА Иосифа Антоновича, БАЧИНСКОЙ Ядвиги Карловны, БАЧИНСКОГО Юлиуша Адольфовича, БАЧИНСКОГО Тадеуша Адольфовича, РАКОВСКОГО Станислава Станиславовича, УСЕНДЕК Карла Станиславовича, ТАДАЕВСКОГО Казимира Зигмундовича, ЯГЕЛЬСКОГО Франца Войцеховича, ПАЦИЕВСКОГО Стефана Сигизмундовича, НОВАКОВСКОГО Гиллярия Иосифовича, ГРОН Казимира Варфоломеевича, ДОМОСУД Иосифа Теофиловича, МИСЯК Болеслава Михайловича, ГОЩИНСКОГО Владислава Игнатъевича, КРЖИВДЗИНСКОГО Эдуарда Казимировича, СЕМЕНОВСКОЙ Анны Викторовны, ЦИБУЛЬСКОГО Иосифа Брониславовича, ЖУКОВСКОГО Тадеуша Марьяновича, ГОФМАН Шимона Альбертовича, ГОНТАРЖ Франца Матвеевича, ЛЮДВИЧ-ГЛАДКОВСКОЙ Марии Брониславовны, КУШНИР Павла Куприяновича, ШЕМАЛИКОВСКОГО Збигнева Романовича, ОМУЛЕЦКОГО Ивана Владиславовича и МАЛОХА Михаила Матвеевича – направить Военному Прокурору для предания перечисленных выше обвиняемых суду Военного Трибунала<sup>28</sup>.

Ст. следователь Следчасти НКГБ УССР  
Ст. лейтенант госбезопасности  
(—) МАЙОРОВ

GO Hilarego s. Józefa, GRONA Kazimierza s. Bartłomieja, DOMOSUDA Józefa s. Teofila, MISIAKA Bolesława s. Michała, GOSZCZYŃSKIEGO Władysława s. Ignacego, KRZYWDZIŃSKIEGO Edwarda s. Kazimierza, SIEMIENOWSKIEJ Anny c. Wiktora, CYBULSKIEGO Józefa s. Bronisława, ŻUKOWSKIEGO Tadeusza s. Mariana, HOFMANA Szymona s. Alberta, GONTARZA Franciszka s. Macieja, LUDOWICZ-GŁADKOWSKIEJ Marii c. Bronisława, KUSZNIRA Pawła s. Cypriana, SZEMALIKOWSKIEGO Zbigniewa s. Romana, OMULICKIEGO Jana s. Władysława i MAŁOCHY Michała s. Macieja – skierować do Wojskowego Prokuratora w celu przekazania wyżej wymienionych oskarżonych Trybunałowi Wojskowemu<sup>28</sup>.

St[arszy] śledczy Jednostki Śled[czej] NKGB USRS  
St[arszy] lejtnant bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) MAJOROW

Naczelnik 2 Wydz[iału] Jednostki Śled[czej] NKGB USRS  
Kapitan bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) SKITIEW

Wyrażam zgodę:

Naczelnik Jednostki Śledczej NKGB USRS  
Pułkownik bezpieczeństwa państw[owego]  
PAWŁOWSKIJ (—)

BE-5

*WAP SBU, spr. 68042-FP, t. 7, k. 323–365.*

*Oryginał, maszynopis.*

*W prawym górnym rogu pierwszej strony dokumentu odręczna nieczytelna adnotacja z datą 22.9.44 r. i nieczytelnym podpisem.*

## Przypisy

a- a Wpisano odręcznie.

b- b Poprawiono odręcznie z: 1927.

<sup>1</sup> Gołąb Jerzy, w konspiracji od grudnia 1942, aresztowany 31 marca 1944, skazany na 20 lat, wyrok obniżono na 10 lat, zwolniony 30 stycznia 1954.

<sup>2</sup> Popławski Wiktor, właśc. Seeman Tadeusz Julian, ps. „Garbus”, „Nasturcja”, ppor. łączn. rez. WP, cichociemny, skok 21/22 września 1943, przydział do Okręgu AK Wołyń jako oficer łączności Inspektoratu Rejonowego Łuck, aresztowany 31 marca 1944, skazany na 20 lat, wyrok zmniejszono na 10 lat, zwolniony 1 kwietnia 1953, na zesłce pozostawał jeszcze trzy lata.

Начальник 2 Отд[еления] Следчасти НКГБ УССР  
Капитан госбезопасности  
(—) СКИТЕВ

Согласен:

Начальник Следственной части НКГБ УССР  
Полковник государств[енной] безопасности  
(—) ПАВЛОВСКИЙ  
БЕ-5

*ГДА СБУ, спр. 68042-ФП, т. 7, арк. 323–365.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу з правого боку вгорі нерозбірлива резолюція, вписана від руки, дата 22.9.44 г. та нерозбірливий підпис.*

## Примітки

- <sup>а-а</sup> Вписано від руки.  
<sup>б-б</sup> Виправлено від руки з: 1927.

<sup>1</sup> Голомб Єжи, у конспірації з грудня 1942; арештований 31 березня 1944, засуджений до 20 років, присуд замінено на 10 років; звільнений 30 січня 1954.

<sup>2</sup> Поплавський Віктор, спр. Сеєман Тадеуш Юліан, пс. „Гарбус”, „Настурція”, молодший лейтенант зв'язку запасу; член спецзагонів (січосієтпну); десантований з 21 на 22 вересня 1943; призначений до Округу АК Волинь як офіцер зв'язку Районного інспекторату Луцьк; арештований 31 березня 1944, засуджений до 20 років, присуд зменшено на 10 років; звільнений 1 квітня 1953; у засланні залишався ще три роки.

<sup>3</sup> Кульчицька Станіслава, арештована 29 березня 1944; засуджена до 15 років, присуд зменшено до 10 років; звільнена 26 вересня 1953; у засланні залишалася ще понад два роки; 16 лютого 1955 репатрійована до Польщі.

<sup>4</sup> Вуйцік-Юревич Юзеф, пс. „Згжит”, „Іван”, лейтенант; комендант Району АК Луцьк; арештований 30 березня 1944, засуджений до 20 років; присуд зменшено на 10 років; звільнений 1 жовтня 1953.

<sup>5</sup> Бачинська Ядвіга, арештована 4 квітня 1944; засуджена до 10 років, звільнена 4 квітня 1954; у засланні залишалася ще півтори року; 19 листопада 1955 репатрійована до Польщі.

<sup>6</sup> Раковський Станіслав, арештований 29 квітня 1944; засуджений до 10 років.

<sup>7</sup> Усьондек Кароль, пс. „Нурт”; у конспірації з березня 1943; арештований 20 березня 1944, засуджений до 8 років; звільнений 17 листопада 1951; у засланні перебував ще майже чотири роки; у 1955 репатрійований до Польщі.

<sup>8</sup> Тадаєвський Казімеж, арештований 30 березня 1944; засуджений до 5 років; звільнений 30 березня 1949.

<sup>9</sup> Ягельський Францішек, у конспірації з червня 1942; арештований 31 березня 1944; засуджений до 8 років, звільнений 30 березня 1952; у засланні перебував ще майже три роки; у 1955 репатрійований до Польщі.

<sup>10</sup> Пацієвський Стефан, арештований 30 березня 1944; засуджений до 10 років; помер 28 листопада 1953.



<sup>3</sup> Kulczycka Stanisława, aresztowana 29 marca 1944, skazana na 15 lat, wyrok zmniejszono na 10 lat, zwolniona 26 września 1953, na zsyłce pozostała jeszcze ponad dwa lata, 16 lutego 1955 repatriowana do Polski.

<sup>4</sup> Wójcik-Juriewicz Józef, ps. „Zgrzyt”, „Iwan”, por. WP, komendant Obwodu AK Łuck, aresztowany 30 marca 1944, skazany na 20 lat, wyrok obniżono na 10 lat, zwolniony 1 października 1953.

<sup>5</sup> Baczyńska Jadwiga, aresztowana 4 kwietnia 1944, skazana na 10 lat, zwolniona 4 kwietnia 1954, na zsyłce pozostała jeszcze półtora roku, 19 listopada 1955 repatriowana do Polski.

<sup>6</sup> Rakowski Stanisław, aresztowany 29 kwietnia 1944, skazany na 10 lat.

<sup>7</sup> Usiądek Karol, ps. „Nurt”, w konspiracji od marca 1943, aresztowany 20 marca 1944, skazany na 8 lat, zwolniony 17 listopada 1951, na zsyłce przebywał jeszcze prawie cztery lata, w 1955 repatriowany do Polski.

<sup>8</sup> Tadajewski Kazimierz, aresztowany 30 marca 1944, skazany na 5 lat, zwolniony 30 marca 1949.

<sup>9</sup> Jagielski Franciszek, w konspiracji od czerwca 1942, aresztowany 31 marca 1944, skazany na 8 lat, zwolniony 30 marca 1952, na zsyłce przebywał jeszcze prawie trzy lata, w 1955 repatriowany do Polski.

<sup>10</sup> Pacjowski Stefan, aresztowany 30 marca 1944, skazany na 10 lat, zmarł 28 listopada 1953.

<sup>11</sup> Nowakowski Hilary, w konspiracji od marca 1942, aresztowany 31 marca 1944, skazany na 10 lat, zwolniony 31 marca 1954, 15 lipca 1955 repatriowany do Polski.

<sup>12</sup> Gron Kazimierz, w konspiracji od marca 1943, aresztowany 27 marca 1944, skazany na 10 lat, zwolniony 25 października 1953, na zsyłce pozostawał jeszcze dwa lata, w 1955 repatriowany do Polski.

<sup>13</sup> Domsud Józef, w konspiracji od września 1942, aresztowany 3 kwietnia 1944, skazany na 10 lat, zmarł 4 listopada 1945.

<sup>14</sup> Misiak Bolesław, aresztowany 13 kwietnia 1944, skazany na 8 lat, zmarł 10 marca 1948.

<sup>15</sup> Goszczyński Władysław, w konspiracji od kwietnia 1942, aresztowany 13 czerwca 1944, skazany na 10 lat, zwolniony 6 grudnia 1952.

<sup>16</sup> Siemienowska Anna, ps. „Wiktoria”, szef kancelarii Inspektoratu Rejonowego AK Łuck, aresztowana 21 kwietnia 1944, skazana na 10 lat, zwolniona 16 listopada 1953, 4 grudnia 1955 repatriowana do Polski.

<sup>17</sup> Cybulski Józef, ps. „Kruk”, plut. WP, dca specjalnej grupy w Inspektoracie Rejonowym AK Łuck, w konspiracji od marca 1943, aresztowany 3 kwietnia 1944, skazany na 10 lat, zwolniony 3 kwietnia 1954, na zsyłce pozostał jeszcze ponad dwa lata.

<sup>18</sup> Żukowski Tadeusz, aresztowany 3 kwietnia 1944, skazany na 5 lat, zwolniony 3 kwietnia 1949.

<sup>19</sup> Hofman Szymon, aresztowany 18 kwietnia 1944, skazany na 10 lat, zwolniony 20 lipca 1953, na zsyłce pozostał jeszcze prawie trzy lata.

<sup>20</sup> Gontarz Franciszek, skazany na 8 lat, zmarł 13 maja 1945.

<sup>21</sup> Ludowicz-Gładkowska Maria, ps. „Zoja”, dublerka szefa łączności konspiracyjnej Inspektoratu Rejonowego AK Łuck, w konspiracji od września 1941, aresztowana 29 marca 1944, skazana na 15 lat, wyrok zmniejszono na 10 lat, zwolniona 20 października 1953, 31 października 1955 repatriowana do Polski.

<sup>22</sup> Kusznir Paweł, aresztowany 27 marca 1944, skazany na 8 lat, zwolniony 23 sierpnia 1948, 9 września 1948 wydalony z ZSR do Polski.

<sup>23</sup> Szemalikowski Zbigniew, aresztowany 28 marca 1944, skazany na 8 lat, zwolniony 29 marca 1952.

<sup>11</sup> Новаковський Гілари, у конспірації з березня 1942; арештований 31 березня 1944, засуджений до 10 років, звільнений 31 березня 1954; 15 липня 1955 репатрійований до Польщі.

<sup>12</sup> Гронь Казімеж, у конспірації з березня 1943; арештований 27 березня 1944, засуджений до 10 років, звільнений 25 жовтня 1953; у засланні залишався ще два роки; у 1955 репатрійований до Польщі.

<sup>13</sup> Домосуд Юзеф, у конспірації з вересня 1942; арештований 3 квітня 1944, засуджений до 10 років; помер 4 листопада 1945.

<sup>14</sup> Місяк Болеслав, арештований 13 квітня 1944, засуджений до 8 років; помер 10 березня 1948.

<sup>15</sup> Гошинський Владислав, у конспірації з квітня 1942; арештований 13 червня 1944, засуджений до 10 років; звільнений 6 грудня 1952.

<sup>16</sup> Семеновська Анна, пс. „Вікторія”; начальник канцелярії Районного інспекторату АК Луцьк; арештована 21 квітня 1944, засуджена до 10 років, звільнена 16 листопада 1953; 4 грудня 1955 репатрійована до Польщі.

<sup>17</sup> Цибульський Юзеф, пс. „Крук”, молодший сержант; командир спеціальної групи в Районному інспектораті АК Луцьк; у конспірації з березня 1943; арештований 3 квітня 1944, засуджений до 10 років, звільнений 3 квітня 1954; у засланні залишався ще понад два роки.

<sup>18</sup> Жуковський Тадеуш, арештований 3 квітня 1944, засуджений до 5 років, звільнений 3 квітня 1949.

<sup>19</sup> Гофман Шимон, арештований 18 квітня 1944, засуджений до 10 років, увільнений 20 липня 1953; у засланні залишався ще майже три роки.

<sup>20</sup> Гонтаж Францішек, засуджений до 8 років; помер 13 травня 1945.

<sup>21</sup> Спр. Людович-Гладковська Марія, пс. „Зоя”, дублерка начальника конспіраційного зв'язку Районного інспекторату АК Луцьк; у конспірації з вересня 1941; арештована 29 березня 1944, засуджена до 15 років, присуд замінено на 10 років; звільнена 20 жовтня 1953; 31 жовтня 1955 репатрійована до Польщі.

<sup>22</sup> Кушнір Павел, арештований 27 березня 1944, засуджений до 8 років, звільнений 23 серпня 1948; 9 вересня 1948 видалений із СРСР до Польщі.

<sup>23</sup> Шемаліковський Збігнев, арештований 28 березня 1944, засуджений до 8 років, звільнений 29 березня 1952.

<sup>24</sup> Омудльський Ян, арештований 30 квітня 1944, засуджений до 8 років, звільнений 30 серпня 1948; 9 вересня 1948 видалений із СРСР до Польщі.

<sup>25</sup> Бачинський Тадеуш, у конспірації з січня 1944; арештований 29 березня 1944, засуджений до 5 років, звільнений 9 вересня 1948; репатрійований до Польщі.

<sup>26</sup> Малоха Міхал, у конспірації з весни 1943; арештований 12 травня 1944, засуджений до 10 років, звільнений 1 березня 1954; у засланні перебував ще майже два роки.

<sup>27</sup> Берлінг Зигмунт (1896–1980), генерал броні НВП; командир 1 ДП 1943, потім І Польського корпусу і І Армії НВП; член ПКНВ.

<sup>28</sup> Усі звинувачені були засуджені 11–17 жовтня 1944 Військовим трибуналом військ НКВС Українського округу; по відношенні до деяких, Військова колегія Найвищого суду СРСР 13 грудня 1944 присудила зменшила.

<sup>24</sup> Omulicki Jan, aresztowany 30 kwietnia 1944, skazany na 8 lat, zwolniony 30 sierpnia 1948, 9 września 1948 wydalony z ZSRS do Polski.

<sup>25</sup> Baczyński Tadeusz, w konspiracji od stycznia 1944, aresztowany 29 marca 1944, skazany na 5 lat, zwolniony 9 września 1948, repatriowany do Polski.

<sup>26</sup> Małocha Michał, w konspiracji od wiosny 1943, aresztowany 12 maja 1944, skazany na 10 lat, zwolniony 1 marca 1954, na zesłce znajdował się jeszcze prawie dwa lata.

<sup>27</sup> Berling Zygmunt (1896–1980), gen. broni ludowego WP, dca 1 DP 1943, następnie I Korpusu Polskiego i I Armii ludowego WP, członek PKWN.

<sup>28</sup> Wszyscy oskarżeni zostali osądzeni 11–17 października 1944 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD Okręgu Ukraińskiego. W stosunku do niektórych osób Kolegium Wojskowe Sądu Najwyższego ZSRS 13 grudnia 1944 karę obniżyło.

**28 квітня 1944, Рівне. Записка по ВЧ-зв'язку Федора Цветухіна  
Сергієві Савченку про арешт Станіслава Валенти**

По „ВЧ”

Совершенно секретно

Киев, НКГБ УССР  
тов. САВЧЕНКО

В результате проведенных агентурно-следственных мероприятий, нами 28.4. с/г. в городе Здолбуново снят Инспектор Ровенского подокруга „ЗАГРОДА” именуемый сокращенно „ЗА” польской подпольной организации „ПСЗ” (Польски сили збройны), являвшийся одновременно заместителем Инспектора округа находящегося в Луцке –

ВАЛЕНТА Станислав Иосифович: 1913 года рождения, уроженец г. Здолбуново, поляк, с высшим образованием, по специальности химик, работает на цементном заводе, нач. химлаборатории, имеющий псевдоним „ПОЛЮС”.

На предварительном допросе, „ПОЛЮС” показал, что он в указанную организацию был завербован в сентябре 1942 года РОМАНОВСКИМ – псевдоним „ХИЛЯРИ” – представителем Варшавского центра.

„ПОЛЮС” согласившись активно участвовать в организации дал присягу „ХИЛЯРИ”, после чего получил от последнего задание создать взвод – плютон.

В марте 1943 года, РОМАНОВСКИЙ – „ХИЛЯРИ” выехал в Луцк, а руководство организации передал прибывшему в г. Здолбуново – „СЕНДЗИМИРУ”.

С приближением частей Красной Армии, „СЕНДЗИМИР”, с вооруженным отрядом, по распоряжению представителя польского правительства в Варшаве, ушел в село Панская Долина, что около Дубно, место концентрации поляков, а руководство подокругом передал „ПОЛЮСУ”

„ПОЛЮС” показывает, что в подокруг именуемый „ЗА” – ЗАГРОДА – входят города: Ровно, Здолбуново, Острог, Костополь. В свою очередь Ровенский подокруг „ЗА” подчиняется Округу дислоцирующемуся

**28 kwietnia 1944, Równe. Depesza WCz Fiodora Cwietuchina dla Siergieja Sawczenki o aresztowaniu Stanisława Walenty**

Przez WCz

Ścisłe tajne

Kijów, NKGB USRS  
tow. SAWCZENKO

W rezultacie przeprowadzonych działań agenturalno-śledczych 28.4. br. został przez nas zdjęty w mieście Zdołbunów inspektor Podokręgu Rówieńskiego „ZAGRODA”, zwanego w skrócie „ZA”, polskiej podziemnej organizacji PSZ (Polskie Siły Zbrojne), będący jednocześnie zastępcą inspektora Okręgu znajdującego się w Łucku –

WALENTA Stanisław s. Józefa, urodzony w 1913 roku w m. Zdołbunów, Polak, z wyższym wykształceniem, z zawodu chemik, pracuje w cementowni jako kier[ownik] laboratorium chem[icznego], ma pseudonim „POLUS”.

Na przesłuchaniu wstępnym „POLUS” zeznał, że do wymienionej organizacji został zwerbowany we wrześniu 1942 roku przez ROMANOWSKIEGO – pseudonim „HIL[ARY]” – przedstawiciela centrali warszawskiej.

„POLUS”, zgodziwszy się działać aktywnie w organizacji, złożył przysięgę przed „HILARYM”, po czym otrzymał od niego zadanie zorganizowania plutonu.

W marcu 1943 roku ROMANOWSKI – „HILARY” wyjechał do Łucka, a dowodzenie organizacją przekazał przybyłemu do m. Zdołbunów – „SĘDZIMIROWI”.

Wraz ze zbliżaniem się oddziałów Armii Czerwonej, „SĘDZIMIR” z uzbrojonym oddziałem, zgodnie z rozporządzeniem przedstawiciela polskiego rządu w Warszawie, zbiegł do wsi Pańska Dolina koło Dubna – miejsca koncentracji Polaków, a dowodzenie podokręgiem przekazał „POLUSOWI”.

„POLUS” zeznaje, że podokręg nazywany „ZA” – „ZAGRODA” obejmuje miasta: Równe, Zdołbunów, Ostróg, Kostopol. Z kolei Podokręg Rówieński „ZA” podlega Okręgowi Łuckiemu. Na czele Okręgu stoi podobno niejaki „MATEUSZ” – nazwisko nieznane.

в городе Луцке. Во главе Округа стоит якобы некий „МАТЕУШ” – фамилия неизвестна.

Связь с Округом осуществлялась через Ковель, так называемый „пункт связи” (пункт лончности).

Руководство и связь подокругом осуществлялась через связных проживающих в городах входивших в подокруг.

На ряду с существующей организацией „ПСЗ”, „ПОЛЮС” показывает, что в городе Здолбуново существует подпольная польская организация, так называемая „АЗ” – „Звензок Административный”<sup>1</sup>.

Организация „АЗ” выпускала газету „Наши sprawy”.

Начальник Управления НКГБ по Р/О  
Подполковник государственной безо[асности]  
ЦВЕТУХИН

<sup>a</sup>-исп[олнитель] Корешков  
28.4.44  
гор. Ровно

Верно: (—) Корешков<sup>a</sup>

*ГДА СБУ, спр. С-9975, т. 1, ч. 2, розд. 3, арк. 25–26.  
Засвідчена копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>a</sup>-<sup>a</sup> Дописано від руки.

<sup>1</sup> Мабуть Тимчасова адміністрація – конспіраційна структура, творена з 1940 з метою виникнення адміністрації усіх рівнів після здобуття самостійності; при ній діяли військові бюро (Мілітаризована адміністрація); 1 серпня 1943 командиром АК був виданий наказ про з’єднання обидвох структур, що спричинило поглинення їх клітинами Делегатури уряду на Польщу.

Łączność z okręgiem odbywa się przez Kowel, tak zwany „punkt łączności”.

Dowodzenie i łączność z podokręgiem odbywa się przez łączników mieszkających w miastach wchodzących w skład podokręgu.

Jednocześnie z istniejącą organizacją PSZ – zeznaje „POLUS” – w mieście Zdołbunów istnieje podziemna polska organizacja, tak zwany AZ – Związek Administracyjny<sup>1</sup>.

Organizacja AZ wydawała gazetę „Nasze Sprawy”.

Naczelnik Zarządu NKGB RO  
Podpułkownik bezp[iecieństwa] państwowego  
CWIETUCHIN

<sup>a-sp</sup>[orzędził] Korieszkow  
28.4.44  
m. Równe

Za zgodność: (—) Korieszkow<sup>a</sup>

*WAP SBU, spr. S-9975, t. 1, cz. 2, rozdz. 3, k. 25–26.  
Kopia uwierzytelniona, maszynopis.*

## Przypisy

<sup>a- -a</sup> Dopisano odręcznie.

<sup>1</sup> Prawdopodobnie Administracja Zastępcza – struktura konspiracyjna tworzona od 1940 w celu wyłonienia administracji wszystkich szczebli po odzyskaniu niepodległości; działały przy niej biura wojskowe (Administracja Zmilitaryzowana). Dowódca AK 1 sierpnia 1943 wydał rozkaz o scaleniu obu struktur, co spowodowało wchłonięcie ich przez komórki Delegatury Rządu na Kraj.

**14 травня 1944, Рівне. Доповідна записка Федора Цвєтухіна  
Сергієві Савченку щодо оперативної справи „Сейм”**

Совершенно секретно

Народному комиссару государственной безопасности УССР  
Комиссару государственной безопасности 3 ранга  
тов. САВЧЕНКО С. Р.  
г. Киев

Докладная записка  
по агентурному делу „СЕЙМ”

В результате проведенных агентурно-следственных мероприятий, нами 26.4.44 г. частично ликвидирована подпольная польская организация „ПСЗ” („Польски сили збройны”) разрабатываемая нами по агентурному делу „СЕЙМ”.

По делу арестованы:

1. ВАЛЕНТО Станислав Иосифович, псевдоним „ПОЛЮС”, 1913 года рождения, уроженец и житель г. Здолбунов, поляк, с высшим образованием. До ареста работал нач. химлаборатории Здолбуновского цементного завода.

„ПОЛЮС” является инспектором Ровенского подокруга „ПСЗ” именуемого „ЗАГРОДА” и заместитель инспектора Волынского округа.

2. ЖЕБРОВСКИЙ Иосиф Лукьянович, псевдоним „КРУТКИЙ” он же „ФЕЛЕК” – 1909 года рождения, уроженец с. [!] Ченстохова, Краковского воеводства, житель города Ровно, поляк, со средним образованием. До ареста техник Облотдела связи.

„КРУТКИЙ” – „ФЕЛЕК” является руководителем „ПСЗ” в г. Ровно.

3. ВАЛЬЧАК Ришард Марьянович, он же ДЫМОВИЧ Ольгерд Марьянович, псевдоним „РИШАРД”, 1915 года рождения, уроженец г. Рогачев, поляк, со средним образованием. До ареста нач. штаба польского партизанского отряда „Грюнвальд”.

„РИШАРД” является командиром компании (роты) „ПСЗ”.

4. РОЕК Мечеслав Францевич, псевдоним „ФЛОРИЯН”, 1912 г. р., уроженец с. Кошатов, Ровенского района, поляк, со средним образованием. До ареста техник Здолбуновского цементного завода.

„ФЛОРИЯН” является командиром компании (роты) „ПСЗ”

5. ЦЕМИОР Эдмунд Владиславович<sup>1</sup>, псевдоним „ГРО[Е]К” – 1915 г. р., уроженец г. Казимир, Люблинского воеводства, поляк, с низшим образованием. До ареста линейный monter Обл. Управления связи.



## 6

### 14 maja 1944, Równe. Raport Fiodora Cwietuchina dla Siergieja Sawczenki w sprawie operacji „Sejm”

Ścisłe tajne

Do Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państwowego USRS  
Komisarza Bezpieczeństwa Państwowego 3 rangi  
tow. SAWCZENKO S. R.  
m. Kijów

Raport  
dotyczący agenturalnej sprawy „SEJM”

W wyniku prowadzonych działań agenturalno-śledczych, 26.4.44 r. została przez nas częściowo zlikwidowana podziemna polska organizacja PSZ (Polskie Siły Zbrojne), rozpracowywana przez nas w ramach agenturalnej sprawy „SEJM”.

W związku ze sprawą [zostali] aresztowani:

1. WALENTA Stanisław s. Józefa, pseudonim „POLUS”, urodzony w 1913 roku w m. Zdołbunów i tam zamieszkały, Polak, z wyższym wykształceniem. Do czasu aresztowania pracował jako kier[ownik] laboratorium chem[icznego] zdołbunowskiej cementowni.

„POLUS” jest inspektorem Podokręgu Rówieńskiego PSZ kryptonim „ZAGRODA” i zastępcą inspektora Okręgu Wołyńskiego.

2. ŻEBROWSKI Józef s. Lucjana, pseudonim „KRÓTKI” oraz „FELEK” – urodzony w 1909 roku we wsi [!] Częstochowa województwo krakowskie, mieszkaniec miasta Równe, Polak, wykształcenie średnie. Do czasu aresztowania technik Obw[odowego] Zarządu Łączności.

„KRÓTKI” – „FELEK” jest dowódcą PSZ w m. Równe.

3. WALCZAK Ryszard s. Mariana *on-że* DYMOWICZ Olgierd s. Mariana, pseudonim „RYSZARD”, urodzony w 1915 roku w m. Rogaczewo, Polak, wykształcenie średnie. Do czasu aresztowania szef sztabu polskiego oddziału partyzanckiego „Grunwald”.

„RYSZARD” jest dowódcą kompanii PSZ.

4. ROJEK Mieczysław s. Franciszka, pseudonim „FLORIAN”, ur. w 1912 r. we wsi Koszatów rejon rówieński, Polak, wykształcenie średnie. Do czasu aresztowania technik w Zdołbunowskiej Fabryce Cementu.

„FLORIAN” jest dowódcą kompanii PSZ.

5. CIEMIOR Edmund<sup>1</sup> s. Władysława, pseudonim „GRA[JE]K” – ur. w 1915 r. w m. Kazimierz województwo lubelskie, Polak, wykształcenie

„ГРОЕК” активный участник „ПСЗ”. Подготавливался для диверсии при вооруженном выступлении „ПСЗ”.

6. ЦЕМИОР Франц Владиславович, „СТРУГ” он же „ДОСКА”, 1913 г. р., уроженец с. Липко<sup>2</sup>, Цуманского района, Волынской области, поляк, с низшим образованием. До ареста линейный монтер Облуправления связи.

„СТРУГ” – „ДОСКА” являлся связным между Ровенской организацией „ПСЗ” и подокругом „ПСЗ”.

7. МИСКЕВИЧ Казимир Войцехович, 1923 года рождения, уроженец и житель г. Здолбунов, поляк, с низшим образованием. В период немецкой оккупации – полицейский. До ареста без определенных занятий.

В организации „ПСЗ” являлся поставщиком оружия.

8. СУВАЛЬСКИЙ Вицент Якубович, псевдоним „ШОФЕР”, 1914 года рождения, уроженец с. Антополь, Ровенского района, поляк, с низшим образованием. До ареста линейный монтер Облотдела связи.

„ШОФЕР” активный участник „ПСЗ”, готовился для диверсии.

Всего по делу выявлено по состоянию на 1 V 44 г. 40 человек. Из них: 8 арестовано, 11 подготавливается к аресту и 21 в розыске.

26.4.44 г. первым был подвергнут аресту руководитель организации „ПСЗ” в г. Ровно ЖЕБРОВСКИЙ И. Л.

На следствии ЖЕБРОВСКИЙ показал, что он:

„... В указанную организацию был вовлечен в сентябре 1942 г. ВРУБЛЕВСКИМ – «МЕЦЕНАСОМ», являвшимся руководителем организации «ПСЗ» по Ровенской области, и неким БУГАЙ<sup>3</sup> – «ТАДЕУШ»”.

После принятия присяги ЖЕБРОВСКОМУ был присвоен псевдоним „КРУТКИЙ”. Учитывая его специальность и работу на почте, он получил задание устанавливать и следить за направлением проводов идущих с главного почтамта в воинские штабы соединения и государственные учреждения оккупантов. Это поручение выполнял до отступления немцев из города Ровно.

„... С приближением частей Красной Армии ВРУБЛЕВСКИЙ – «МЕЦЕНАС» и другие руководители организации по Ровенской области ушли с немцами, а руководство организацией было возложено на меня, как заместителя ВРУБЛЕВСКОГО.

Я установил связь через связных, с инспектором Ровенского подокруга «Польски силы збройны» «СЕНДЗИМИРОМ», проживавшим в городе Здолбуново, но указаний и направлений в работе от него не получил вследствие его ухода.

В январе месяце с/г мной был получен приказ, в котором указывалось, что «СЕНДЗИМИР», согласно распоряжения представителя польского правительства в Варшаве со своего поста уходит, а руководство подокругом возлагается на «ПОЛЮСА» и распоряжения которого должны были выполняться мной беспрекословно.

podstawowe. Do czasu aresztowania monter Obw[odowego] Zarządu Łączności.

„GRAJEK” jest aktywnym członkiem PSZ. Przygotowywał się do dywersji w czasie akcji zbrojnej PSZ.

6. CIEMIOR Franciszek s. Władysława, „STRUG” oraz „DESKA”, ur. w 1913 r. we wsi Lipki<sup>2</sup> rejon cumański obwód wołyński, Polak, wykształcenie podstawowe. Do czasu aresztowania monter Obw[odowego] Zarządu Łączności.

„STRUG” – „DESKA” był łącznikiem między rówieńską organizacją PSZ a podokręgiem PSZ.

7. MICKIEWICZ Kazimierz s. Wojciecha, urodzony w 1923 roku w m. Zdołbunów i tam zamieszkały, Polak, wykształcenie podstawowe. W okresie okupacji niemieckiej – policjant. Do czasu aresztowania bez określonego zajęcia.

W organizacji PSZ był dostawcą broni.

8. SUWALSKI Wincenty s. Jakuba, pseudonim „SZOFER”, urodzony w 1914 roku we wsi Antopol rejon rówieński, Polak, wykształcenie podstawowe. Do czasu aresztowania monter Obw[odowego] Zarządu Łączności.

„SZOFER” jest aktywnym członkiem PSZ, przygotowywał się do dywersji.

Ogółem w całej sprawie ujawniono na dzień 1 V 44 r. 40 osób. Z tego: 8 aresztowano, 11 przygotowuje się do aresztowania i 21 [jest] w śledztwie.

26.4.44 r. jako pierwszy został aresztowany przywódca organizacji PSZ w m. Równe ŻEBROWSKI J. L.

W śledztwie ŻEBROWSKI zeznał, że:

„... Do wymienionej organizacji zostałem wciągnięty we wrześniu 1942 r. przez WRÓBLEWSKIEGO – «MECENASA», który był przywódcą organizacji PSZ Obwodu Rówieńskiego i [przez] niejakiego BUGAJA<sup>3</sup> – «TADEUSZA»”.

Po złożeniu przysięgi nadano ŻEBROWSKIEMU pseudonim „KRÓTKI”. Ze względu na jego wykształcenie i pracę na poczcie, otrzymał zadanie lokalizowania i śledzenia przebiegu przewodów biegnących z głównego urzędu poczty do wojskowych sztabów łączności i instytucji państwowych okupanta. Zadanie to wypełniał aż do wycofania się Niemców z miasta Równe.

„... Przed wkroczeniem oddziałów Armii Czerwonej WRÓBLEWSKI – «MECENAS» i inni przywódcy organizacji Obwodu Rówieńskiego uciekli z Niemcami, a dowództwo organizacji przekazano mnie jako zastępcy WRÓBLEWSKIEGO.

Nawiązałem przez łączników łączność z inspektorem Podokręgu Rówieńskiego Polskich Sił Zbrojnych «SĘDZIMIREM» mieszkającym

В феврале 1944 г. ко мне на квартиру явился «ПОЛЮС» – назвавшийся ВАЛЕНТО, с которым я наладил контакт в работе и в дальнейшем выполнял уже только его указания. «ПОЛЮС» все время находился и проживал в городе Здолбунов.”

28 февраля 1944 г. нами в городе Здолбунов „ПОЛЮС” был арестован и доставлен в Ровно. На допросе последний признал, что он являлся инспектором Ровенского подокруга „ЗАГРОДА” (именуемого сокращенно „ЗА”) польской подпольной организации „ПСЗ” – „Польски силы збройны”, одновременно являлся заместителем инспектора округа, находящегося в Луцке.

И далее показал:

„... В подпольную организацию «ПСЗ» я – ВАЛЕНТО был привлечен в августе 1942 года в городе Здолбунов представителем Варшавского центра – РОМАНОВСКИМ – «ХИЛЯРИ».

Во время вербовки, говоря о целях и задачах организации «ПСЗ» – «ХИЛЯРИ» сообщил мне о том, что им получен приказ командования подпольной организации «ПСЗ» из Варшавы о создании войсковых соединений из военнослужащих быв. польской армии, по принципу и уставу, существовавшему в армии в довоенной Польше, что после подготовки должны будут выступить по соответствующему сигналу в подходящий момент с оружием в руках, против немцев.

Я, согласившись активно участвовать в организации, дал присягу «ХИЛЯРИ», после чего получил псевдоним «ПОЛЮС» и задание – создать плютон (взвод), что мной и было выполнено.

В марте 1943 года, РОМАНОВСКИЙ – «ХИЛЯРИ» выехал в Луцк, а руководство организацией передал прибывшему в Здолбунов некоему «СЕНДЗИМИРУ». С этого периода организация начала проводить более активную деятельность. К ноябрю 1943 года в Здолбунове она насчитывала до 80 человек, были подобраны командиры взводов, <sup>а</sup>командиры<sup>а</sup> отделений. <sup>а</sup>Установилась <sup>б</sup>регулярная связь с Ковелем – центральным пунктом связи Ровенского подокруга<sup>а</sup> и округом дислоцировавшимся в Луцке.<sup>б</sup>

К концу 1943 года организация «ПСЗ» Ровенского подокруга насчитывала до 400 человек. Из них было вооружено, судя по Здолбуново, до 30%. Оружие хранилось у каждого отдельного лица добывшего его. Складов или мест хранения не было. Приобреталось оружие на обмен продуктов питания у венгров или же покупалось за деньги присылаемые для организации из Варшавы от 6000 до 8000 марок ежемесячно.

В Здолбунове по дислокации организации находился Ровенский подокруг <sup>а</sup>«ЗАГРОДА»<sup>а</sup>, <sup>б</sup>в который входили города: <sup>а</sup>Ровно<sup>а</sup>, под литерами «ЗА», <sup>а</sup>Острог<sup>а</sup> под литерой «З», <sup>а</sup>Костополь<sup>а</sup> под литерой «К» и <sup>а</sup>Здолбунов<sup>а</sup> под литерой « ». Во главе подокруга стоял

w mieście Zdołbunów, ale instrukcji ani wytycznych do pracy od niego nie otrzymałem wobec jego ucieczki.

W styczniu br. otrzymałem rozkaz, z którego wynikało, że «SĘDZIMIR», zgodnie z zarządzeniem przedstawiciela polskiego rządu w Warszawie, opuszcza swoją placówkę, a dowodzenie podokręgiem przechodzi na «POLUSA», którego rozkazy miałem wypełniać bez szemrania.

W lutym 1944 r. zjawił się u mnie w mieszkaniu «POLUS» – nazywający się WALENTA, z którym uzgodniłem kontakt roboczy i później wypełniałem już tylko jego rozkazy. «POLUS» cały czas stacjonował i mieszkał w mieście Zdołbunów.”

28 lutego 1944 r. w mieście Zdołbunów „POLUS” został przez nas aresztowany i odstawiony do Równego. Na przesłuchaniu przyznał, że był inspektorem Podokręgu Rówieńskiego „ZAGRODA” (nazywanego w skrócie „ZA”) polskiej podziemnej organizacji PSZ – Polskie Siły Zbrojne, jednocześnie był zastępcą inspektora Okręgu Łuckiego.

I dalej zeznał:

„... Do podziemnej organizacji PSZ ja – WALENTA zostałem wciągnięty w sierpniu 1942 roku w mieście Zdołbunów przez przedstawiciela centrali warszawskiej ROMANOWSKIEGO – «HILAREGO».

W czasie werbunku, mówiąc o celach i zadaniach organizacji PSZ – «HILARY» powiadomił mnie o tym, że dostał z Warszawy rozkaz dowodzenia podziemną organizacją PSZ tworzoną z wojskowych formacji żołnierzy był[ego] Wojska Polskiego, według zasad i regulaminów obowiązujących w wojsku przedwojennej Polski, które po przygotowaniu miałyby na odpowiedni sygnał wystąpić w stosownym momencie z bronią w rękę przeciwko Niemcom.

Zgodziwszy się aktywnie działać w organizacji, złożyłem przysięgę przed «HILARYM», po czym otrzymałem pseudonim «POLUS» i zadanie utworzenia plutonu, co też wykonałem.

W marcu 1943 roku, ROMANOWSKI – «HILARY» wyjechał do Łucka, a dowództwo organizacji przekazał przybyłemu do Zdołbunowa niejakiemu «SĘDZIMIROWI». W tym okresie organizacja zaczęła prowadzić bardziej aktywną działalność. W listopadzie 1943 roku liczyła ona około 80 ludzi w Zdołbunowie, byli wyznaczeni dowódcy plutonów, <sup>a</sup>dowódcy<sup>a</sup> oddziałów. <sup>a</sup>Ustanowiono <sup>b</sup>regularną łączność z Kowlem – centralnym punktem łączności Podokręgu Rówieńskiego<sup>a</sup> z Okręgiem Łuckim.<sup>b</sup>

Pod koniec 1943 roku organizacja PSZ Podokręgu Rówieńskiego liczyła około 400 ludzi. Z tego uzbrojonych było, sądząc po Zdołbunowie, około 30%. Broń była przechowywana indywidualnie przez każdą z osób, która ją zdobyła. Składow ani miejsc przechowywania [broni] nie było. Zdobywano broń poprzez wymianę na artykuły żywnościowe od Węgrów

«СЕНДЗИМИР», фамилия мне неизвестна,<sup>б</sup> так называемый «инспектор подокругу ЗАГРОДА». Ровенский подокруг подчинялся Округу дислоцировавшемуся в Луцке, руководство которым осуществлял некий <sup>а</sup>«МАТЕУШ»<sup>а</sup>, так называемый «представитель жонду Ржечи Посполитой на Волыни». Фамилия его неизвестна.

<sup>б, а</sup>Связь с округом осуществлялась через Ковель – центральный пункт связи, в который входил подокруг «ЗАГРОДА»<sup>а</sup>, через специального связного, участника организации – ОСОБА Стефана<sup>б</sup> – псевдоним «ЛАЗИК», ездившего примерно раз в месяц с корреспонденцией в Ковель.

<sup>б</sup>Пункт связи находился по адресу: г. Ковель, ул. Спульна 33 у некоей ДИВАНСКОЙ Софьи (или Анны), по паролю:

Пароль: «Чи пани ма лисы до спшедания?»

Ответ: «Так, мам».<sup>б</sup>

Вся получаемая и отправляемая корреспонденция шифровалась, при помощи книги *Хлопци с пляцу брони*. Шифр применялся весьма примитивный, в указанной книге брались несчетные страницы и путем отсчета строк и букв в словах составлялись фразы. Например: стр. 21-ая, пятая строка, пятая буква (отсчитывалось справа на лево) получается первая буква нужного слова.

Связь подокруга с городами осуществлялась через связных проживающих в городах входивших в подокруг на явочных квартирах.

<sup>б</sup>В Ровно поддерживалась связь через содержательницу явочной квартиры САУТЕР<sup>4</sup>. Проживающую по ул. Млыновской № 28 по паролю:

Пароль: «Чи пани ма крулики на пшедаш?»

Ответ: «Мам» или «Пшедам».<sup>б</sup>...»

<sup>в</sup>ОСОБА Стефан в настоящее время находится в польской армии в Сумах. Послано задание об аресте и этапировании его к нам.<sup>в</sup>

САУТЕР в данное время проживает в Ровно. За квартирой ее было установлено Н/Н, но последнее ожидаемых результатов не дало.

Кроме этого, связь через арестованного нами ЦЕМИОРА являвшегося участником организации и связником. ЦЕМИОР Франц Владиславович, псевдоним „СТРУГ“, а позже „ДОСКА“ был завербован в организацию в Александрии неким „ЛОСЬ“ – „ПОГУЙ“. С приходом на жительство в город Ровно с ЦЕМИОРОМ связался руководитель организации по Ровенской области ВРУБЛЕВСКИЙ – „МЕЦЕНАС“. После этой связи ЦЕМИОР являлся связным между „МЕЦЕНАСОМ“ и „СЕНДЗИМИРОМ“.

С Костоподем осуществлялась связь через проживающего там доктора, ЯСТШЕМБСКОГО по паролю „Я от «СЕНДЗИМИРА»“.

С Острогом связь поддерживалась со связными посещавшими систематически Здолбунов (фамилии их не установлены) явочную

albo kupowano ją za pieniądze przysyłane dla organizacji z Warszawy – od 6000 do 8000 marek miesięcznie.

W Zdołbunowie przed dyslokacją organizacji znajdował się Podokręg Rówieński <sup>a</sup>«ZAGRODA»<sup>a</sup>, <sup>b</sup>w skład którego wchodziły miasta: <sup>a</sup>Równe<sup>a</sup>, pod literami «ZA», <sup>a</sup>Ostróg<sup>a</sup> pod literą «Z» <sup>a</sup>Kostopol<sup>a</sup> pod literą «K» i <sup>a</sup>Zdołbunów<sup>a</sup> pod literą « ». Na czele podokręgu stał «SĘDZIMIR», nazwiska nie znam,<sup>b</sup> tak zwany inspektor Podokręgu «ZAGRODA». Podokręg Rówieński podlegał Okręgowi Łuckiemu, którym dowodził niejaki <sup>a</sup>«MATEUSZ»<sup>a</sup>, tak zwany przedstawiciel rządu Rzeczypospolitej na Wołyniu. Jego nazwisko nie jest [mi] znane.

<sup>b</sup>, <sup>a</sup>Łączność z okręgiem odbywała się przez Kowel – centralny punkt łączności, w który wchodził Podokręg «ZAGRODA»<sup>a</sup>, poprzez specjalnego łącznika, członka organizacji – OSOBE Stefana<sup>b</sup> – pseudonim «ŁAZIK», jeżdżącego przykładowo raz w miesiącu z korespondencją do Kowla.

<sup>b</sup>Punkt kontaktowy mieścił się pod adresem: m. Kowel, ul. Wspólna 33 u niejkiej DYWAŃSKIEJ Zofii (albo Anny), na hasło:

Hasło: «Czy pani ma lisy do sprzedania?»

Odzew: «Tak, mam».<sup>b</sup>

Cała przychodząca i wychodząca korespondencja była szyfrowana przy pomocy książki *Chłopcy z Placu Broni*. Szyfr stosowano bardzo prymitywny, w wymienionej książce brano nieparzyste strony i drogą odliczania wersów i liter w słowach tworzone zdania. Na przykład: str[ona] 21-sza, piąty wers, piąta litera (odliczało się od prawej do lewej) otrzymuje się pierwszą literę potrzebnego słowa.

Łączność podokręgu z miastami odbywała się przez łączników mieszkających w miastach wchodzących [w skład] podokręgu w mieszkaniach kontaktowych.

<sup>b</sup>W Równem utrzymywano łączność poprzez właścicielkę mieszkania kontaktowego SAUTER<sup>4</sup>, mieszkającą przy ul. Młynowskiej nr 28 na hasło:

Hasło: «Czy pani ma króliki na sprzedaż?».

Odzew: «Mam» albo «Sprzedam».<sup>b</sup>...”

<sup>c</sup>OSOBA Stefan w chwili obecnej znajduje się w polskim wojsku w Sumach. Przekazano polecenie o aresztowaniu i dostarczeniu go do nas.<sup>c</sup>

SAUTER obecnie mieszka w Równem. Jej mieszkanie zostało objęte obserwacją bezpośrednią, ale nie dało to oczekiwanych wyników.

Oprócz tego utrzymywano łączność poprzez aresztowanego przez nas CIEMIORA, który był członkiem organizacji i łącznikiem. CIEMIOR Franciszek s. Władysława, pseudonim „STRUG”, a później „DESKA” został zwerbowany do organizacji w Aleksandrii przez niejakiego „ŁOSIA” – „POGUJ[A]”. Z chwilą zamieszkania w mieście Równe skontaktował się

квартиру по ул. Хмельной 5, содержательницей которой являлась участница организации РУЖАНСКАЯ, значащаяся в организации под псевдонимом „ГАЛИНА”.

К этой РУЖАНСКОЙ в июле 1943 г. прибыл „СЕНДЗИМИР”, у нее он получил сведения о руководителях организации подокруга и по ее данным установил с последней связь.

В январе 1944 года, как показывает „ПОЛЮС”, в Здолбунов прибыл из-за Буга некий „РИШАРД” – фамилия не известна, который по распоряжению представителя польского правительства в Варшаве предложил „СЕНДЗИМИРУ” с желающими вооруженными участниками организации направиться в Панскую Долину (что около Дубно), место концентрации поляков, а руководство организацией согласно тому же распоряжению возложить на „ПОЛЮСА”. Отдав такое распоряжение „РИШАРД” уехал в направлении Дубно.

г. „ПОЛЮС” утверждает, что „СЕНДЗИМИР” и „ГАЛИНА”, якобы, убиты при столкновении с бандеровцами в районе города Дубно.<sup>г</sup>

Сообщая о командном составе плутонов, „ПОЛЮС” показал, что в Здолбунове командирами плутонов являлись:

„ЗБИГНЕВ” – МАРЦЫНЕК Александр, 30 лет, поляк, проживал в Здолбуново, в настоящее время находится в Красной Армии<sup>5</sup> в Сумах.

„ИСКРА” – КУДЛА<sup>6</sup> (имя и отчество неизвестно), 28 лет, поляк, проживал в городе Здолбуново, в настоящее время находится в польской армии в Сумах.

„ФЛОРИАН” – РОЕК Мечислав Францевич, 30 лет, поляк, проживает в г. Здолбуново, ул. Вилы 1-ая № 10. Работает на цементном заводе техником в техотделе.

С прибытием „СЕНДЗИМИРА” РОЕК получил от последнего задание командовать плутоном, а последнее время является помощником „ПОЛЮСА”, – руководил всеми плутонами.

РОЕК нами арестован. На следствии он показывает, что организация, в которой он состоял, называлась „Польские подземны [силы] повстанчи” – „ППСП”, завербовал его в указанную организацию в мае 1943 года тот же РОМАНОВСКИЙ – „ХИЛЯРИ”.

<sup>а</sup>О наличии оружия пока не сообщает,<sup>а</sup> показывает также, как и „ПОЛЮС”, что оружие хранилось у каждого участника в отдельности. И дальше, что согласно инструкции польского эмигрантского правительства, он должен был, с приходом частей Красной Армии, сообщить о себе и об участниках организации и сдать оставшееся оружие представителям Красной Армии.

Но как видно из показаний „ПОЛЮСА” и ВАЛЬЧАКА, инструкция польского эмигрантского правительства о представлении командиров подпольной организации „ПСЗ”, так называемых „комендантов пляцу” у представителя Красной Армии являлась маневром.



z CIEMIOREM dowódca organizacji Obwodu Rówieńskiego WRÓBLEWSKI – „MECENAS”. Po tym kontakcie CIEMIOR był łącznikiem między „MECENASEM” i „SĘDZIMIREM”.

Z Kostopolem łączność odbywała się przez mieszkającego tam doktora JASTRZEBSKIEGO na hasło „Ja od «SĘDZIMIRA»”.

Z Ostrogiem łączność była utrzymywana przez łączników odwiedzających systematycznie Zdołbunów (ich nazwisk nie ustalono) w lokalu kontaktowym przy ul. Chmielnej 5, którego właścicielką była członkini organizacji RÓŻAŃSKA, figurująca w organizacji pod pseudonimem „HALINA”.

Do tej RÓŻAŃSKIEJ w lipcu 1943 r. przybył „SĘDZIMIR”, otrzymał od niej informacje o przywódcach organizacji podokręgu i według jej wskazówek nawiązał z organizacją łączność.

W styczniu 1944 roku, jak zeznaje „POLUS”, do Zdołbunowa przybył z za Buga niejaki „RYSZARD” – nazwisko nieznane, który zgodnie z rozporządzeniem przedstawiciela rządu polskiego w Warszawie polecił „SĘDZIMIROWI” udać się wraz z chętnymi, uzbrojonymi członkami organizacji do Pańskiej Doliny (koło Dubna), miejsca koncentracji Polaków, a kierowanie organizacją według tegoż rozporządzenia przekazać „POLUSOWI”. Przekazawszy takie dyspozycje „RYSZARD” odjechał w kierunku Dubna.

<sup>d</sup>„POLUS” twierdzi, że „SĘDZIMIR” i „HALINA” rzekomo zostali zabici w potyczce z banderowcami w rejonie miasta Dubno.<sup>d</sup>

Informując o składzie dowódczym plutonów, „POLUS” zeznał, że w Zdołbunowie dowódcami plutonów byli:

„ZBIGNIEW” – MARCYNIEK Aleksander, 30 lat, Polak, mieszkał w Zdołbunowie, obecnie znajduje się w Armii Czerwonej<sup>5</sup> w Sumach.

„ISKRA” – KUDŁA<sup>6</sup> (imię i imię ojca nieznane), 28 lat, Polak, mieszkał w mieście Zdołbunów, obecnie znajduje się w polskim wojsku w Sumach.

„FLORIAN” – ROJEK Mieczysław s. Franciszka, 30 lat, Polak, mieszka w m. Zdołbunów, ul. Wiły 1-sza nr 10. Pracuje w cementowni jako technik w dziale tech[nicznym].

Gdy przybył „SĘDZIMIR”, ROJEK dostał od niego rozkaz dowodzenia plutonem, a w ostatnim czasie jako zastępca „POLUSA” dowodził wszystkimi plutonami.

ROJKA aresztowaliśmy. W śledztwie zeznaje, że organizacja, do której należał, nazywała się Polskie Podziemne [Siły] Powstańcze – PPSP, zwerbował go do wymienionej organizacji w maju 1943 roku tenże ROMANOWSKI – „HILARY”.

На заданный вопрос „ПОЛЮСУ”: Почему он не выполнил приказа, согласно инструкции, последний ответил:

„С одной стороны приказ о представлении командованию Красной Армии был, а с другой [стороны был] приказ – ждать специальных указаний Округа. Поэтому мы по сути, оставались и при Советской власти в подполье”.

Арестованный ВАЛЬЧАК показывает:

„... В феврале 1944 г. я зашел в Ровно к ЖЕБРОВСКОМУ, последний дал мне указания, что нужно под любыми предложениями уклоняться от призыва в польскую армию генерала БЕРЛИНГА. Устраиваться на работу и ждать от руководства указаний. ЖЕБРОВСКИЙ мне также сообщил, что они ждут приезда международной комиссии, которая будет заниматься польским вопросом.

В заключение, он мне предложил пойти к местному коменданту гарнизона и сообщить о себе и отдельных участниках организации выехавших с немцами, но ни в коем случае не сообщать о нем и руководителе организации – «ПОЛЮСЕ», то-есть о тех, которые остались на местах. Я понял, что это маневр.

Я не сообщил о себе и др. участниках организации, как рекомендовал мне ЖЕБРОВСКИЙ, а пошел к майору БЕРКОВИЧУ, представителю Союза польских патриотов<sup>7</sup>, в то время находившемуся в Ровно и капитану «МАКСУ», впоследствии командиру польского партизанского отряда им. «Грюнвальд», с целью узнать их мнение о полученном мной распоряжении.

Майор БЕРКОВИЧ посоветовал мне ни к кому не обращаться, что он все вопросы, связанные с деятельностью организации и моем участии в ней урегулирует сам, а капитан «МАКС» мне предложил помогать в организации партизанского отряда.”

Как известно, ВАЛЬЧАК позже в партизанском отряде им. „ГРЮНВАЛЬД” занял место начальника штаба.

Нужно отметить, что за весь период нами <sup>б</sup>не зафиксировано ни одного случая, <sup>а</sup>чтобы кто либо из участников организации или, как именовали поляки, отрядов польской самообороны, представился местным властям или добровольно сдал оружие в свете „указаний” польского эмигрантского правительства.<sup>-а, -б</sup>

На вопрос, поставленный „ПОЛЮСУ”, кем была создана организация „ПСЗ” и кем руководилась, последний сообщил:

„... Польская подпольная организация «ПСЗ» – <sup>а</sup>«Польски силы збройны» создана по указанию польского эмигрантского правительства находящегося в Лондоне.<sup>-а</sup> Созданием указанной организации преследовалась цель подготовить кадры, главным образом из быв. во-

<sup>a</sup>O stanie uzbrojenia na razie nie mówi,<sup>a</sup> zeznaje też, tak jak „POLUS”, że broń była przechowywana przez każdego członka [organizacji] indywidualnie. I dalej, że zgodnie z instrukcją polskiego rządu emigracyjnego, miał on w chwili wkroczenia oddziałów Armii Czerwonej ujawnić siebie i członków organizacji i zdać pozostałą broń przedstawicielom Armii Czerwonej.

Jednak, jak widać z zeznań „POLUSA” i WALCZAKA, instrukcja polskiego rządu emigracyjnego o ujawnieniu dowódców podziemnej organizacji PSZ, tak zwanych „komendantów placu”, wobec przedstawiciela Armii Czerwonej stanowiła wybieg.

Na zadane „POLUSOWI” pytanie, dlaczego nie wykonał rozkazu zgodnie z instrukcją, odpowiedział on:

„Z jednej strony rozkaz o ujawnieniu się dowództwu Armii Czerwonej był, a z drugiej [strony był] rozkaz – czekać na specjalne wskazówki Okręgu. Dlatego my, siłą rzeczy, pozostawaliśmy także pod władzą sowiecką w podziemiu”.

Aresztowany WALCZAK zeznaje:

„... W lutym 1944 r. przyszedłem do Równego, do ŻEBROWSKIEGO, ten dał mi wskazówki, że należy pod różnymi pretekstami uchylać się od poboru do polskiej armii generała BERLINGA. Urządzać się w pracy i czekać na wskazówki od kierownictwa. ŻEBROWSKI poinformował mnie też, że oczekują przyjazdu międzynarodowej komisji, która będzie się zajmowała kwestią polską.

Na zakończenie zaproponował mi pójście do miejscowego komendanta garnizonu i poinformowanie o sobie oraz poszczególnych członkach organizacji, którzy wyjechali z Niemcami, ale w żadnym wypadku nie informować o nim i o dowódcy organizacji – «POLUSIE», czyli o tych, którzy pozostali na miejscu. Zrozumiałem, że to wybieg.

Nie ujawniłem siebie ani in[nych] członków organizacji, jak zalecał mi ŻEBROWSKI, ale poszedłem do majora BERKOWICZA, przedstawiciela Związku Patriotów Polskich<sup>7</sup> znajdującego się wtedy w Równem i do kapitana «MAKSA», późniejszego dowódcy polskiego oddziału partyzanckiego «Grunwald», w celu poznania ich opinii o otrzymanym przeze mnie poleceniu.

Major BERKOWICZ poradził mi nie zwracać się do nikogo, zapewnił, że on ureguluje sam wszystkie kwestie związane z działalnością organizacji i moim w niej uczestnictwem, a kapitan «MAKS» polecił mi pomagać w organizowaniu oddziału partyzanckiego”.

Jak wiadomo, WALCZAK później w partyzanckim oddziale „Grunwald” objął funkcję szefa sztabu.

еннослужащих польской армии, объединить их, вооружить и ждать указаний, выжидая удобного момента для выступления.

Руководит организацией польское эмигрантское правительство, через так называемого <sup>а</sup>«Делегата жонду для справ краевых»<sup>-а</sup>, находящегося в Варшаве.

Организация «Польски силы збройны», также помимо этого названия, называется также <sup>а</sup>«Армией Краевой»<sup>-а</sup>”.

Небезинтересно отметить, что деятельность подпольной польской организации (название не установлено) не берет начало относящемуся к периоду немецкой оккупации, а относится еще к периоду 1939 года.

<sup>г</sup>Наряду с существующей польской подпольной организацией „ПСЗ”, <sup>а</sup> „ПОЛЮС” показывает, что в гор. Здолбунов существует польская подпольная организация, так называемая „Звензек Администратийный”, сокращено „АЗ”<sup>-а</sup>.

Руководит этой организацией некий КОХАНЧИК<sup>8</sup>, 50 лет, работает в конторе семенфондов.

В организацию входят: некий <sup>д</sup>«СКАВРОНСКИЙ»<sup>-д</sup>, руководитель польской самообороны в Здолбуново, <sup>а</sup>«НАДОР»<sup>-а</sup> и другие.

Организация „АЗ” издает на шапирографе свой печатный орган – газету <sup>а</sup> „Наши sprawy”<sup>-а</sup>.

<sup>а</sup>В задачу организации входит подбирать и готовить кадры чиновников для будущего польского государства.

Ориентируется организация на польское эмигрантское правительство находящееся в Лондоне, которое через своих уполномоченных руководит и направляет деятельность указанной организации.<sup>-а, -г</sup>

Подробно о деятельности организации „ПОЛЮС” показать не может, ввиду того, что они один от другого строго конспирировали свою работу, контакта и организационной связи, согласно указаний центра, не поддерживали.

О ходе следствия и ликвидации польских подпольных организаций „ПСЗ” и „АЗ” будем регулярно информировать.

<sup>е</sup>Зам.<sup>-е</sup> [?] Начальник УНКГБ по Ровенской области  
Подполковник государственной безопасн[ости]  
(—) ЦВЕТУХИН

„<sup>е</sup>14-<sup>е</sup>” мая 1944 г.

№ <sup>е</sup>РВ/124<sup>-е</sup>

г. Ровно

<sup>е</sup>исп[олнитель] Корешков<sup>-е</sup>

Należy zaznaczyć, że w całym okresie <sup>b</sup>nie odnotowaliśmy ani jednego przypadku, <sup>a</sup>żeby ktokolwiek z członków organizacji lub, jak nazywali je Polacy, oddziałów polskiej samoobrony, ujawnił się miejscowym władzom czy dobrowolnie oddał broń zgodnie z wytycznymi polskiego rządu emigracyjnego.<sup>-a, -b</sup>

Na pytanie zadane „POLUSOWI”, kto założył organizację PSZ i kto nią kierował, poinformował on:

„... Polska podziemna organizacja PSZ – <sup>a</sup>Polskie Siły Zbrojne – powstała z polecenia polskiego rządu emigracyjnego znajdującego się w Londynie.<sup>-a</sup> Powołanie wymienionej organizacji miało na celu przygotowanie kadr przede wszystkim spośród był[ych] wojskowych Wojska Polskiego, zorganizowanie ich, uzbrojenie i czekanie na rozkazy, które będą wydane w chwili stosownej do wystąpienia.

Organizacją kieruje polski rząd emigracyjny za pośrednictwem tak zwanego <sup>a</sup>Krajowego Delegata Rządu<sup>-a</sup>, znajdującego się w Warszawie.

Organizacja Polskie Siły Zbrojne, oprócz tej nazwy, nazywana jest też <sup>a</sup>„Armią Krajową<sup>-a</sup>”.

Warto zaznaczyć, że działalność podziemnej polskiej organizacji (nazwy nie ustalono) nie rozpoczęła się w związku z okupacją niemiecką, ale odnosi się jeszcze do 1939 roku.

<sup>c</sup>Jednocześnie z istniejącą polską podziemną organizacją PSZ, <sup>a</sup>„zeznaje „POLUS”, w m. Zdołbunów istnieje polska podziemna organizacja, tak zwany Związek Administracyjny, w skrócie AZ.<sup>-a</sup>

Kieruje tą organizacją niejaki KOCHAŃCZYK<sup>g</sup>, 50 lat, pracuje w biurze centrali nasiennej.

Do organizacji należą: niejaki <sup>f</sup>SKOWROŃSKI<sup>-f</sup>, kierujący polską Samoobroną w Zdołbunowie, <sup>a</sup>NADER<sup>-a</sup> i inni.

Organizacja AZ wydaje na szapirografie swój organ prasowy – gazetę <sup>a</sup>„Nasze Sprawy<sup>-a</sup>”.

<sup>a</sup>Do zadań organizacji należy dobór i przygotowanie kadry urzędników dla przyszłego państwa polskiego.

Organizacja jest zorientowana na polski rząd emigracyjny znajdujący się w Londynie, który poprzez swoich pełnomocników zawiaduje i nadaje odpowiedni kierunek wymienionej organizacji.<sup>-a, -e</sup>

Szczegółowo o działalności organizacji „POLUS” zeznać nie może, ponieważ oni głęboko utajniają wzajemnie między sobą swoją pracę; kontaktu i łączności organizacyjnej, zgodnie z rozkazami centrali, nie utrzymywali.

O przebiegu śledztwa i likwidacji polskich podziemnych organizacji PSZ i AZ będziemy informować regularnie.

<sup>g</sup>Zast[ępcą]<sup>-g</sup> [?] naczelnika UNKGB obwodu rówieńskiego

## Примітки

- <sup>а-а</sup> Підкреслено від руки.
- <sup>б-б</sup> Текст відзначений вертикальною рисою на полях.
- <sup>в-в</sup> Підкреслено від руки. Збоку на полях нерозбірлива приписка.
- <sup>г-г</sup> Підкреслено від руки, відзначено вертикальною рисою. Збоку на полях нерозбірлива приписка.
- <sup>г-г</sup> Фрагмент тексту відзначено вертикальною рисою на полях і дописано: *Коханчик*.
- <sup>д-д</sup> Підкреслено і виправлено від руки.
- <sup>е-е</sup> Дописано від руки.
- <sup>е-е</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Цемйор Едмунд, арештований 25 квітня 1944, ув'язнений у в'язниці НКВС № 1 у Рівному; звільнений 9 червня 1944.

<sup>2</sup> Так у документі; правильно – Липне.

<sup>3</sup> Спр. Клімовський Тадеуш Маріан, пс. „Кльон”, „Остоя”, лейтенант піхоти запасу ВП; нар. 15 вересня 1911 в Кракові; член спецзагонів (сіchosіemпу), вишколений у диверсії; десантований з 6 на 7 січня 1942, приділений до „Вахляжа”; з січня 1943 до Округу АК Волинь, останньо начальник штабу 27 ВДП АК; потім учасник Варшавського повстання, командир батальйону (дипломований майор).

<sup>4</sup> Саутер Анна, нар. 1898, вдова по вбитому німцями директорі гімназії; арештована 3 квітня 1945; 2 серпня 1946 Спецколегією засуджена до 4 років ВТТ.

<sup>5</sup> Повинно бути: в Польській Армії.

<sup>6</sup> Кудла Болеслав, командир III взводу в Здолбунові.

<sup>7</sup> Союз польських патріотів (СПП) – політична організація, що діяла в СРСР з березня 1943 до серпня 1946, заснована польськими комуністами з метою підготовки умов і кадр, які перебрали б владу в повоєнній Польщі силами, пов'язаними з СРСР; співорганізував I Піхотинську дивізію ім. Тадеуша Костюшка, потім Польську Армію в СРСР; з липня 1944 (після створення ПКНВ) СПП свою діяльність сконцентрував на організації репатріації поляків із СРСР; республіканські, обласні й районні управління СПП близько співпрацювали з польсько-совітською Змішаною комісією та урядами польських повноважених до справ евакуації.

<sup>8</sup> Коханьчик Ян, арештований 8 січня 1945; Військовим трибуналом військ МВС Рівненської області 14 вересня 1946 засуджений до 10 років ВТТ; помер 21 березня 1952.

Podpułkownik bezpiecz[ęstwa] państwowego  
(—) CWIETUCHIN

„<sup>h</sup>14-<sup>h</sup>” maja 1944 r.

Nr <sup>h</sup>RW/124-<sup>h</sup>

m. Równe

<sup>g</sup>sporz[ądził] Korieszkow<sup>g</sup>

WAP SBU, spr. S-9975, t. 1, cz. 2, rozdz. 3, k. 32–41.

Oryginał, maszynopis.

Na dokumencie dopisano odręcznie: tow. Korieszkowowi.

## Przypisy

- <sup>a</sup>-<sup>a</sup> Podkreślono odręcznie.
- <sup>b</sup>-<sup>b</sup> Fragment oznaczony pionową linią na marginesie.
- <sup>c</sup>-<sup>c</sup> Fragment podkreślony odręcznie, obok na marginesie nieczytelna adnotacja.
- <sup>d</sup>-<sup>d</sup> Fragment podkreślony odręcznie, oznaczony pionową linią na marginesie, obok nieczytelna adnotacja.
- <sup>e</sup>-<sup>e</sup> Fragment oznaczony pionową linią na marginesie, obok dopisano odręcznie: *Kochańczyk*.
- <sup>f</sup>-<sup>f</sup> Podkreślono i poprawiono odręcznie.
- <sup>g</sup>-<sup>g</sup> Dopisano odręcznie.
- <sup>h</sup>-<sup>h</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Ciemior Edmund, aresztowany 25 kwietnia 1944, więziony w Więzieniu NKWD Nr 1 w Równem, zwolniony 9 czerwca 1944.

<sup>2</sup> Tak w dokumencie; prawidłowo – Lipne.

<sup>3</sup> Właśc. Klimowski Tadeusz Marian, ps. „Klon”, „Ostoja”, por. piech rez. WP, ur. 15 października 1911 w Krakowie, cichociemny, przeszkolony w dywersji. Zrzucony na spadochronie 6/7 stycznia 1942, przydzielony do „Wachlarza”, od stycznia 1943 do Okręgu AK Wołyń, ostatnio szef sztabu 27 WDP AK. Następnie uczestnik Powstania Warszawskiego, dca batalionu (mjr dypl.).

<sup>4</sup> Sauter Anna, ur. 1898, wdowa po zamordowanym przez Niemców dyrektorze gimnazjum, aresztowana 3 kwietnia 1945, przez OSO 2 sierpnia 1946 skazana na 4 lata ITŁ.

<sup>5</sup> Powinno być: w Armii Polskiej.

<sup>6</sup> Kudła Bolesław, dca III plutonu w Zdołbunowie.

<sup>7</sup> Związek Patriotów Polskich (ZPP) – organizacja polityczna działająca w ZSRS od marca 1943 do sierpnia 1946, założona przez komunistów polskich w celu przygotowania warunków i kadr dla przejęcia władzy w powojennej Polsce przez siły związane z ZSRS. Współorganizowała 1 Dywizję Piechoty im. Tadeusza Kościuszki, następnie Armię Polską w ZSRS. Od lipca 1944 (po utworzeniu PKWN) ZPP skoncentrował swoją działalność na organizowaniu repatriacji Polaków z ZSRS; zarządy republikańskie, obwodowe i rejonowe ZPP ściśle współpracowały z polsko-sowiecką Komisją Mieszaną i urzędami polskich pełnomocników ds. ewakuacji.

<sup>8</sup> Kochańczyk Jan, aresztowany 8 stycznia 1945, przez Wojskowy Trybunał wojsk MWD obwodu rówieńskiego 14 września 1946 skazany na 10 lat ITŁ. Zmarł 21 marca 1952.

**21 травня 1944, Рівне. Довідка начальника 4 відділу УНКДБ по Рівненській області Сергієві Савченку і начальнику 4 управління НКДБ УРСР Сидорову щодо викриття ВДУ на Волині**

НКГБ УССР  
Управление НКГБ по Ровенской области  
4 отдел  
№ 4/219  
„21” мая 1944 года  
г. Ровно

Копия  
Сов. секретно

Народному комиссару госбезопасности УССР  
Комиссару госбезопасности 3 ранга  
тов. САВЧЕНКО

Начальнику 4 Управления НКГБ УССР  
Подполковнику госбезопасности  
тов. СИДОРОВУ  
гор. Киев

„О вскрытии Воевудского делегата жонду на Волини”

В дополнение к нашим номерам 4/136 от 29.4.44 г. и 4/209 от 19.5.44 г. сообщаем, что в результате дальнейшей работы с участницей крупной польской националистической организации „ПЦЦ” (Панстова служба цивильна) РОГОВСКОЙ Марией Антоновой<sup>1</sup>, последняя наряду с уточнением ряда вопросов своего прежнего показания, сообщила ряд обстоятельств к числу которых относятся:

Говоря об инструкциях и установках Лондонского правительства и Варшавского центра, в связи с приближением частей Красной Армии к Западной Украине РОГОВСКАЯ сообщила, что из Лондона и Варшавы по этому вопросу были указания о том, что организация призывала польский народ к выдержке и развороту работы за Польшу в границах 1939 года. Вместе с тем были там же получены прямые указания [об] запрещении выезда полякам из территории Западной Украины.

Подобного рода инструкции мотивировались тем, что по настоянию США и Англии, Советский Союз якобы вынужден будет в итоге провести учет поляков проживающих в Западных областях, поэтому польское правительство стремиться как можно больше оставить по-



**21 maja 1944, Równe. Informacja naczelnika 4 Oddziału  
UNKGB Równe dla Siergieja Sawczenki i naczelnika 4 Zarządu  
NKGB USRS Sidorowa o wykryciu WDR na Wołyniu**

NKGB USRS  
Zarząd NKGB obwodu rówieńskiego  
4 Wydział  
Nr 4/219  
„21” maja 1944 roku  
m. Równe

Kopia  
Ściś[le] tajne

Do Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państw[owego] USRS  
Komisarza bezpieczeństwa państw[owego] 3 rangi  
tow. SAWCZENKI

Do Naczelnika 4 Zarządu NKGB USRS  
Podpułkownika bezpieczeństwa państw[owego]  
tow. SIDOROWA  
m. Kijów

O wykryciu Wojewódzkiego Delegata Rządu na Wołyniu

W uzupełnieniu do naszych [pism o] numerach 4/136 z 29.4.44 r. i 4/209 z 19.5.44 r. informujemy, że w wyniku dalszej pracy z członkinią wielkiej polskiej nacjonalistycznej organizacji PSC (Państwowa Służba Cywilna) ROGOWSKĄ Marią<sup>1</sup> c. Antoniego, wraz z uściśleniem licznych spraw ze swojego wcześniejszego zeznania, wyjaśniła ona szereg okoliczności, do których należą:

Mówiąc o instrukcjach i wytycznych rządu londyńskiego i centrali warszawskiej, w związku ze zbliżaniem się oddziałów Armii Czerwonej do Zachodniej Ukrainy ROGOWSKA poinformowała, że z Londynu i Warszawy w tej kwestii były wskazówki, aby organizacja wzywała polski naród do wytrwania i rozwijania pracy na rzecz Polski w granicach z 1939 roku. Razem z tym otrzymano również bezpośrednie polecenia zabraniające wyjazdu Polaków z terenów Zachodniej Ukrainy.

Tego rodzaju instrukcje motywowane były tym, że na żądanie USA i Anglii, Związek Sowiecki będzie rzekomo zmuszony przeprowadzić ewidencję Polaków mieszkających w zachodnich obwodach, dlatego rząd pol-

ляков на этих землях с тем, чтобы обосновать свои претензии на Западную Украину.

По сообщению РОГОВСКОЙ видно, что Здолбуновская повитовая организация „ПСЦ” насчитывает 600 чел[овек].

В числе дополнительно многих других участников этой организации РОГОВСКАЯ назвала Воевудского делегата жонду на Волыни (БДК) [?] ИГЛИНСКОГО, 55 лет, уроженец и житель г. Луцка, под руководством которого работал повятовый делегат жонду (руководитель районной организации) КОХАНЧИК Ян.

Вместе с тем по данн[ым] РОГОВСКОЙ Марии Антоновны вскрываются две параллельных районных организации „ПСЦ” по городу Ровно и Острогу.

В качестве руководителей этих организаций (ВДР) РОГОВСКАЯ назвала:

РЫКОВСКИЙ Станислав, руководитель районной организации „ПСЦ” в г. Ровно (ВДР).

ЗАРЕМБА, 30 лет, по специальности агроном, руководитель районной организации „ПСЦ” по Острожскому району.

Одновременно с этим установлено, что руководящий состав Здолбуновской организации „ПСЦ” содержался на денежном довольствии: так руководитель организации КОХАНЧИК Ян получал 200 марок в месяц, РОГОВСКАЯ Мария и многие другие активные члены организации по 100 марок.

По утверждению РОГОВСКОЙ Марии, Здолбуновская организация „ПСЦ” имела 6 отрядов самообороны, общее руководство которыми осуществлял руководитель „ПСЦ” КОХАНЧИК Ян, а непосредственно командовал ими быв. сержант польской армии КОПЧЕВСКИЙ; отряды имеют склады оружия, о чем уже сообщалось раньше. (Более обстоятельно по всем этим вопросам, см. протокол допроса РОГОВСКОЙ.)

Приложение: Второй протокол допроса РОГОВСКОЙ от. 18.5.44 года<sup>2</sup>.

Начальник 4 Отдела УНКГБ по Ров[енской] обл[асти]  
Майор государственной безопасности  
ДАНИЛОВ

<sup>a</sup>Верно: (—) Корешков<sup>a</sup>

*ГДА СБУ, спр. С-9975, т. 1, ч. 2, розд. 3, арк. 47–48.  
Засвідчена копія, машинопис.*

ski usiłuje zostawić możliwie najwięcej Polaków na tych ziemiach po to, aby uzasadnić swoje pretensje do Zachodniej Ukrainy.

Z informacji ROGOWSKIEJ wynika, że zdołbunowska powiatowa organizacja PSC liczy 600 os[ób].

Wśród wymienionych dodatkowo licznych członków tej organizacji ROGOWSKA wskazała wojewódzkiego delegata rządu na Wołyniu (BDK) [?] IGLIŃSKIEGO, 55 lat, urodzonego i zamieszkałego w m. Łucku, pod kierunkiem którego pracował powiatowy delegat rządu (przywódca rejonowej organizacji) KOCHAŃCZYK Jan.

Na podstawie infor[macji] uzyskanych od ROGOWSKIEJ Marii c. Antoniego są ujawniane dwie równoległe rejonowe organizacje PSC w miastach Równe i Ostróg.

Jako przywódców tych organizacji (WDR) ROGOWSKA wymieniła:

RYKOWSKI Stanisław, kierownik rejonowej organizacji PSC w m. Równem (WDR).

ZAREMBA, 30 lat, z zawodu agronom, kierownik rejonowej organizacji PSC rejonu ostrońskiego.

Jednocześnie ustalono, że kadra kierownicza zdołbunowskiej organizacji PSC miała korzystną sytuację finansową: jako kierownik organizacji KOCHAŃCZYK Jan otrzymywał 200 marek miesięcznie, ROGOWSKA Maria i wielu innych aktywnych członków organizacji po 100 marek.

Według twierdzeń ROGOWSKIEJ Marii, zdołbunowska organizacja PSC miała 6 oddziałów Samoobrony, wspólne kierownictwo, które sprawował kierownik PSC KOCHAŃCZYK Jan, a bezpośrednio dowodził nimi był[y] sierżant Wojska Polskiego KOPCZEWSKI; oddziały mają magazyny broni, o czym już informowaliśmy wcześniej. (Bardziej szczegółowo o wszystkich tych kwestiach zob. protokół przesłuchania ROGOWSKIEJ).

Dodatek: Drugi protokół przesłuchania ROGOWSKIEJ z 18.5.44 roku<sup>2</sup>.

Naczelnik 4 Oddziału UNKGB obw[odu] rów[ieńskiego]  
Major bezpieczeństwa państw[owego]  
DANIŁOW

<sup>a</sup>Za zgodność: (—) Korieszkw<sup>a</sup>

WAP SBU, spr. S-9975, t. 1, cz. 2, rozdz. 3, k. 47–48.  
Kopia uwierzytelniona, maszynopis.

## Примітки

<sup>a - a</sup> Дописано від руки.

<sup>1</sup> Роговська Марія, арештована 22 грудня 1944; засуджена 14 вересня 1946 Військовим трибуналом військ МВС до 10 років ВТТ; померла 9 листопада 1950.

<sup>2</sup> Не друкується.

## Przypisy

<sup>a - a</sup> Dopisano odręcznie.

<sup>1</sup> Rogowska Maria, aresztowana 22 grudnia 1944, skazana 14 września 1946 przez Wojskowy Trybunał wojsk MWD na 10 lat ITŁ. Zmarła 9 listopada 1950.

<sup>2</sup> Nie publikuje się.

## 29 травня 1944, Рівне. Протокол допиту Марії Роговської

Протокол допроса  
РОГОВСКОЙ Марии Антоновны  
от 29 мая 1944 года, гор. Ровно

РОГОВСКАЯ М. А., 1904 года рождения, урож. с. Ярмолицы, Каменец-Подольской области, полька, гр-ка СССР, со средним образованием, по специальности учительница, проживает в гор. Здолбуново, Ровенской области, по ул. Сталина № 18.

Допрос начат в 11 часов.  
Перерыв с 16 час. до 18 часов.

**Вопрос:** На предыдущих допросах вы сознались в том, что являетесь участницей польской нелегальной националистической организации под названием „Паньствова служба цивильна”.

Уточните, когда и кем вы были вовлечены в названную организацию.

**Ответ:** Участницей организации „Паньствова служба цивильна” я состою с конца октября 1943 года и вовлечена была в нее руководителем этой организации по гор. Здолбуново – КОХАНЧИКОМ Яном.

**Вопрос:** Кто такой КОХАНЧИК и как давно вы с ним знакомы?

**Ответ:** КОХАНЧИК Ян, лет 55, по специальности агроном, работает в Здолбуновском райземотделе. Знаю я КОХАНЧИКА с 1923 года, еще по Острогскому району, где работала учительницей. КОХАНЧИК тогда состоял пайщиком какой-то фирмы или общества занимавшейся торговлей с Советским Союзом. Затем КОХАНЧИК заведывал государственной опытной фермой в селе Бродов Острогского района. Лично познакомилась с КОХАНЧИКОМ примерно в 1926 году. Принадлежал ли он к каким-либо политическим партиям, мне неизвестно, но по своим политическим убеждениям КОХАНЧИК польский националист. В 1932–1933 и 1933–1934 учебных годах я проживала на квартире у КОХАНЧИКА, после чего переехала на работу в Здолбуновский район и в течение последующих 6 лет с ним не виделась.

Мои встречи с КОХАНЧИКОМ возобновились в начале 1940 года, когда он стал жить в г. Здолбуново.

## 29 maja 1944, Równe. Protokół przesłuchania Marii Rogowskiej

Protokół przesłuchania  
ROGOWSKIEJ Marii c. Antoniego  
z 29 maja 1944 roku, m. Równe

ROGOWSKA M. A., urodzona w 1904 roku we w[si] Jarmolińce obwód kamieniecki, Polka, ob[ywatel]ka ZSRS, ze średnim wykształceniem, z zawodu nauczycielka. Mieszka w m. Zdołbunowie obwód rówieński, przy ul. Stalina nr 18.

Przesłuchanie rozpoczęto o godzinie 11.  
Przerwa od godz. 16 do godziny 18.

**Pytanie:** Na wstępnych przesłuchaniach przyznaliście się do tego, że jesteście członkinią polskiej nielegalnej nacjonalistycznej organizacji pod nazwą Państwowa Służba Cywilna.

Uściślijcie, kiedy i przez kogo byliście wciągnięta do wymienionej organizacji.

**Odpowiedź:** Członkinią organizacji Państwowa Służba Cywilna jestem od końca października 1943 roku i wciągnięta do niej zostałam przez przywódcę tej organizacji w Zdołbunowie – KOCHAŃCZYKA Jana.

**Pytanie:** Kim jest KOCHAŃCZYK i od jak dawna się znacie?

**Odpowiedź:** KOCHAŃCZYK Jan, lat 55, z zawodu agronom, pracuje w Zdołbunowskim Rej[onowym] Wydziale Ziem[skim]. Znam KOCHAN-CZYKA od 1923 roku, jeszcze z rejonu ostrońskiego, gdzie pracowałam jako nauczycielka. KOCHAŃCZYK był wtedy udziałowcem jakiejś firmy lub towarzystwa zajmującego się handlem ze Związkiem Sowieckim. Potem KOCHAŃCZYK nadzorował państwową fermę doświadczalną we wsi Brodów rejon ostroński. Osobiście poznałam KOCHAŃCZYKA gdzieś w 1926 roku. Czy należał do jakichkolwiek partii politycznych, nie jest mi wiadomo, ale z przekonań politycznych KOCHAN-CZYK jest polskim nacjonalistą. W roku szkolnym 1932/1933 i 1933/1934 mieszkałam w mieszkaniu [wynajętym] u KOCHAŃCZYKA, po czym przeniosłam się do pracy w rejonie zdołbunowskim i w ciągu ostatnich 6 lat nie widziałam się z nim.

Moje spotkania z KOCHAŃCZYKIEM odnowiły się na początku 1940 roku, kiedy zamieszkał w Zdołbunowie.

**Вопрос:** При каких обстоятельствах КОХАНЧИК вовлек вас в нелегальную организацию?

**Ответ:** С 1 сентября 1943 года по приглашению КОХАНЧИКА я поступила на работу в качестве лаборантки в возглавляемый им филиал семеноводческой конторы на Волыни. Работая с КОХАНЧИКОМ в одной комнате мы часто беседовали с ним о положении поляков при немцах. Однажды, в конце октября месяца 1943 года в помещении конторы КОХАНЧИК обратился ко мне с предложением вступить в польскую нелегальную организацию и заняться вопросом обучения детей. При этом КОХАНЧИК подчеркнул, что организация не самозванная, а создана польским эмигрантским правительством находящимся в Лондоне. Являясь польской националисткой и доверяя КОХАНЧИКУ, я сразу дала свое согласие на вступление в организацию, но КОХАНЧИК заявил мне, что участие в ней дело опасное, и он не торопит с ответом, а рекомендует мне подумать о своем решении.

Спустя несколько дней, в начале ноября месяца, КОХАНЧИК принял от меня присягу, которую я произнесла вслух по тексту изложенному на листке бумаги, полученном от КОХАНЧИКА.

**Вопрос:** Воспроизведите текст присяги.

**Ответ:** Дословно восстановить текст присяги я не могу, но содержание ее следующее: „На призыв польского правительства находящегося за границей, вступаю в ряды организации «Паньствова служба цивильна» и несмотря на грозящие мне опасности в случае раскрытия, обязуюсь выполнять указания и возложенные на меня задания, сохранять все в тайне, в чем пусть мне да поможет Бог”.

**Вопрос:** Еще что указывалось в присяге?

**Ответ:** Насколько я помню, больше ничего не было.

**Вопрос:** На допросе 15 мая с. г. вы показали, что в присяге упоминалась фраза „Через делегата жонду краевого”. Почему вы сейчас об этом умалчиваете?

**Ответ:** Таковую фразу я не помню, но допускаю, что она могла быть.

<sup>а</sup>1. ЗАРЕМБА, 30 лет, уроженец Генерал-Губернаторства, по специальности агроном, при немцах работал в крайсляндварте в гор. Острог, являлся руководителем организации („ПДР”) по Острожскому р-ну. В работе организации поддерживал связь с КОХАНЧИКОМ Яном. Приметы: высокого роста, блондин, глаза голубые.

2. РЫКОВСКИЙ Станислав, руководитель организации („ПДР”) по Ровенскому району, по работе организации поддерживал деловую связь с КОХАНЧИКОМ Яном. Имел собственное хозяйство в... . Где



**Pytanie:** W jakich okolicznościach KOCHAŃCZYK wciągnął was do nielegalnej organizacji?

**Odpowiedź:** Od 1 września 1943 roku na propozycję KOCHAŃCZYKA podjęłam pracę w charakterze laborantki w kierowanej przez niego filii centrali nasiennej na Wołyniu. Pracując z KOCHAŃCZYKIEM w jednym pokoju często rozmawialiśmy o sytuacji Polaków pod [okupacją] Niemców. Pod koniec października 1943 roku w pomieszczeniu centrali KOCHAŃCZYK zaproponował mi wstąpienie do polskiej nielegalnej organizacji i zajęcie się sprawą nauczania dzieci. Przy tym KOCHAŃCZYK podkreślił, że organizacja nie jest samozwańcza, ale utworzona przez polski rząd emigracyjny znajdujący się w Londynie. Będąc polską nacjonalistką i mając zaufanie do KOCHAŃCZYKA, od razu wyraziłam zgodę na wstąpienie do organizacji, jednak KOCHAŃCZYK wyjaśnił mi, że udział w niej to niebezpieczna sprawa i on nie nalega na szybką odpowiedź, ale radzi mi zastanowić się nad decyzją.

Kilka dni później, na początku listopada, KOCHAŃCZYK odebrał ode mnie przysięgę, którą złożyłam na głos według tekstu spisane go na kartce papieru, otrzymanej od KOCHAŃCZYKA.

**Pytanie:** Czy zacytujecie tekst przysięgi?

**Odpowiedź:** Dosłownie odtworzyć tekstu przysięgi nie mogę, ale jej treść jest następująca: „Na wezwanie polskiego rządu znajdującego się za granicą, wstępuję w szeregi organizacji Państwowa Służba Cywilna i, nie zważając na grożące mi niebezpieczeństwa w przypadku dekonspiracji, zobowiązuję się wypełniać polecenia i nałożone na mnie zadania, zachowywać wszystko w tajemnicy, w czym niech mi Bóg dopomoże”.

**Pytanie:** Co jeszcze nakazywała przysięga?

**Odpowiedź:** O ile pamiętam, niczego więcej nie było.

**Pytanie:** Na przesłuchaniu 15 maja br. zeznaliście, że w przysiędze występowało sformułowanie „przez krajowego delegata rządu”. Dlaczego teraz to przemilczacie?

**Odpowiedź:** Takiego sformułowania nie pamiętam, ale przypuszczam, że mogło być.

<sup>a1</sup>. ZAREMBA, 30 lat, urodzony w Generalnym Gubernatorstwie, z zawodu agronom, za Niemców pracował w Kreislandraturze w Ostrogu, był kierownikiem organizacji (PDR) na r[ejo]n ostrogi. W pracy organizacji utrzymywał kontakt z KOCHAŃCZYKIEM Janem. Rysopis: wysokiego wzrostu, blondyn, oczy niebieskie.

2. RYKOWSKI Stanisław, kierownik organizacji (PDR) rejonu rówieńskiego, w pracy organizacji utrzymywał roboczą łączność z KOCHAŃCZYKIEM Janem. Miał własne gospodarstwo w... . Gdzie znajduje się

находится сейчас, мне неизвестно. Приметы: высокого роста, голубые глаза, блондин, немного седоват.

Других лиц, являющихся „ПДР” я не знаю

**Вопрос:** Назовите известных вам „<sup>6</sup>-WDR<sup>6</sup>”.

**Ответ:** „Воевудским делегатом жонду”, т. е. руководителем организации „ПСЦ” Волинского воеводства, является ИГЛИНСКИЙ, 55 лет, уроженец и житель гор. Луцка, по специальности агроном, при немцах работал руководителем областной семенной конторы в Луцке, по делам организации, сам часто посещал КОХАНЧИКА Яна. Других каких-либо представителей центра я не знаю.

**Вопрос:** Вы все же продолжаете скрывать известные вам данные о связных?

**Ответ:** К ранее уже сообщенным данным о связных, добавлю, что в качестве связного между КОХАНЧИКОМ и центром был также и „ЮЗЕФ”, 40 лет, среднего роста, худощавый, брюнет. Приезжал из Ковеля совместно с ранее указанным мной „ТАДЕУШЕМ”.

**Вопрос:** Кто лично Вами завербован?

**Ответ:** Я лично в организацию „ПСЦ” завербовала следующих лиц:

1. ГЖИБОВСКУЮ Ядвигу<sup>1</sup>, 60 лет, в декабре 1943 года в квартире последней, по Первомайской № 18, при вербовке я ей рассказала о существовании организации „ПСЦ” в Здолбуново, и что являюсь членом организации и предложила вступить в организацию „ПСЦ”, на что получила согласие, после этого ГЖИБОВСКАЯ приняла присягу.

2. КОЗЛОВСКУЮ, 40 лет, в декабре 1943 г. в конторе семфонда, при вербовке рассказала то же, что и предыдущей, на что от КОЗЛОВСКОЙ получила согласие, а затем она была направлена к КОХАНЧИКУ для принятия присяги.

3. БУРКОВИЧА<sup>2</sup>, в ноябре 1943 г., по специальности учитель. В настоящее время зав[едующий] пед[агогики] в Здолбуновской школе. Последнего завербовала и для принятия присяги направила к КОХАНЧИКУ.

Других лиц я не вербовала.

**Вопрос:** Расскажите, какие обстоятельства предшествовали вербовке.

**Ответ:** При вербовке каждый объект подвергался тщательному изучению и проверке, после того, как намечаемые лица к вербовке подозрений не вызывали, осуществлялась вербовка, в заключение от каждого привлеченного отбиралась присяга.

**Вопрос:** В предыдущем своем показании о структуре „ПСЦ” в числе низовых звеньев вы только сообщили о „ПДР”. Скажите, какие звенья стоят ниже „ПДР”.

teraz, nie jest mi wiadomo. Rysopis: wysokiego wzrostu, niebieskie oczy, blondyn, trochę siwiejący.

Innych osób będących w PDR nie znam.

**Pytanie:** Wymieńcie znanych wam <sup>b</sup>WDR<sup>b</sup>.

**Odpowiedź:** Wojewódzkim Delegatem Rządu, tj. kierownikiem organizacji PSC województwa wołyńskiego jest IGLIŃSKI, 55 lat, urodzony i zamieszkały w m. Łucku, z zawodu agronom, za Niemców pracował jako kierownik obwodowej centrali nasiennej w Łucku, w sprawach organizacji sam często odwiedzał KOCHAŃCZYKA Jana. Żadnych innych przedstawicieli centrali nie znam.

**Pytanie:** Wciąż ukrywacie znane wam informacje o łącznikach.

**Odpowiedź:** Do wcześniej już podanych informacji o łącznikach dodam, że w charakterze łącznika między KOCHAŃCZYKIEM i centralą był także „JÓZEF”, 40 lat, średniego wzrostu, szczupły, brunet. Przyjeżdżał z Kowla razem z wymienionym wcześniej przeze mnie „TADEUSZEM”.

**Pytanie:** Kogo zwerbowałeś osobiście?

**Odpowiedź:** Osobiście do organizacji PSC zwerbowałam następujące osoby:

1. GRZYBOWSKĄ Jadwigę<sup>1</sup>, 60 lat, w grudniu 1943 roku w jej mieszkaniu przy [ulicy] Pierwomajskiej nr 18, podczas werbunku opowiedziałam jej o istnieniu organizacji PSC w Zdołbunowie. [Dodałam,] że jestem członkiem organizacji i zaproponowałam jej wstąpienie do organizacji PSC, na co otrzymałam zgodę, po tym GRZYBOWSKA złożyła przysięgę.

2. KOZŁOWSKĄ, 40 lat, w grudniu 1943 r. w centrali zapasów nasiennej, podczas werbunku opowiedziałam to samo co poprzedniej, na co otrzymałam zgodę KOZŁOWSKIEJ, a następnie została ona skierowana do KOCHAŃCZYKA w celu złożenia przysięgi.

3. BURKOWICZA<sup>2</sup>, w listopadzie 1943 r., z zawodu nauczyciel. Obecnie kier[ownik] ped[agogiczny] w zdołbunowskiej szkole. Zwerbowałam go i w celu złożenia przysięgi skierowałam do KOCHAŃCZYKA.

Innych osób nie werbowałam.

**Pytanie:** Opowiedzcie, jakie okoliczności poprzedzały werbunek.

**Odpowiedź:** Przy werbunku każdy obiekt podlegał szczegółowemu badaniu i sprawdzaniu, po tym gdy upatrzone do werbunku osoby nie budziły podejrzeń, przeprowadzano werbunek, na zakończenie od każdego wciągniętego odbierano przysięgę.

**Pytanie:** W poprzednim swoim zeznaniu o strukturze PSC, wśród lokalnych ogniw powiedzieliście tylko o PDR. Powiedzcie, jakie ogniwa stoją poniżej PDR.

**Ответ:** Последующим низовым звеном после „ПДР” являются тройки, все участники организации разбиты по тройкам, рядовые члены знают только руководителя тройки, а последний знает „ПДР”.

**Вопрос:** Кто из руководящего состава состоял на денежном довольствии организации?

**Ответ:** Из числа руководящего состава организации на денежном довольствии центра организации состояли:

КОХАНЧИК Ян, получавший 200 марок в месяц, ГЖИБОВСКАЯ Ядвига получала 100 марок, БУРКОВИЧ от 100 марок отказался, КОПЧЕВСКИЙ 200 марок.

Я, РОГОВСКАЯ Мария – 100 марок и командиры отрядов „КУЛЯ”, „ОСА”, „МЛОТ”, „БЕЛЫЙ” и „СЕРП” по 200 марок.

Другими данными в этом направлении я не располагаю.

**Вопрос:** Уточните ваши данные об отрядах „Самообороны”.

**Ответ:** С начала 1943 года по ноябрь этого же года руководителем отрядов „Самообороны” был БРУШЕВСКИЙ, а в ноябре 1943 г. приказом из центра руководителем „Самообороны” был назначен КОПЧЕВСКИЙ, который в своей работе был подчинен „ПДР” в КОХАНЧИКУ. Организация „ПДР” имела в Здолбуновском р-не 6 отрядов.

Все эти отряды возглавлялись КОПЧЕВСКИМ; во главе отрядов стояли командиры. Фамилии и другие данные о командирах мне неизвестны, однако псевдонимы мне их известны, к числу которых относятся „КУЛЯ”, „ОСА”, „БЕЛЫЙ”, „МЛОТ” и „СЕРП”, и еще один, который забыла.

По моим соображениям в отрядах насчитывалось до 600 чел[овек]. Все финансовые мероприятия отрядов „Самообороны” и руководство осуществлял сам КОХАНЧИК Ян, член организации БУЧЕК<sup>3</sup> ведал и хранил медикаменты.

**Вопрос:** Какие указания ваша организация имела от центра в связи с приближением частей Красной Армии к Западной Украине?

**Ответ:** Как я уже показала раньше, в нелегальной прессе и через связных мы получали указания о том, чтобы призывать польский народ к выдержке, не радоваться приходу Красной Армии и ждать указания с центра. Вместе с этим от Варшавского центра и Лондонского правительства были получены прямые указания о том, чтобы всех поляков оставлять на месте в Западной Украине и разворачивать работу за восстановление Польши в границах 1939 г. Указание об оставлении поляков в Западной Украине мотивировалось еще тем, что по замыслу Варшавского центра и Лондонского правительства, якобы, по настоянию Англии и США, должна быть проведена регистрация

**Odpowiedź:** Najniższym ogniwem po PDR są trójki, wszyscy członkowie organizacji są podzieleni na trójki, szeregowi członkowie znają tylko dowódcę trójki, a on zna PDR.

**Pytanie:** Kto z kadry kierowniczej otrzymywał wynagrodzenie od organizacji?

**Odpowiedź:** Spośród kadry kierowniczej organizacji wynagrodzenie od centrali otrzymywali:

KOCHAŃCZYK Jan otrzymujący 200 marek miesięcznie, GRZYBOWSKA Jadwiga otrzymywała 100 marek, BURKOWICZ zrzekł się 100 marek, KOPCZEWSKI 200 marek.

Ja, ROGOWSKA Maria, 100 marek i dowódcy oddziałów „KULA”, „OSA”, „MŁOT”, „BIAŁY” i „SIERP” po 200 marek.

Innymi informacjami z tego zakresu nie dysponuję.

**Pytanie:** Uściślijcie wasze informacje o oddziałach Samoobrony.

**Odpowiedź:** Od początku 1943 roku do listopada tegoż roku dowódcą oddziałów Samoobrony był BRUSZEWSKI, a w listopadzie 1943 r. rozkazem z centrali dowódcą Samoobrony został mianowany KOPCZEWSKI, który w swojej robocie podlegał PDR <sup>c</sup>KOCHAŃCZYKOWI. Organizacja PDR miała <sup>c</sup>w r[ejo]nie zdołbunowskim 6 oddziałów.

Wszystkimi tymi oddziałami dowodził KOPCZEWSKI; na czele oddziałów stali dowódcy. Nazwiska i inne informacje o dowódcach nie są mi znane, jednak znane są mi ich pseudonimy, do których należą „KULA”, „OSA”, „BIAŁY”, „MŁOT” i „SIERP” i jeszcze jeden, który zapomniałam.

Według moich szacunków oddziały liczyły do 600 lud[zi]. Wszystkie finansowe przedsięwzięcia oddziałów Samoobrony i dowództwo sprawował sam KOCHAŃCZYK Jan, członek organizacji BUCZEK<sup>3</sup> zawiadywał medykamentami i przechowywał je.

**Pytanie:** Jakie wytyczne wasza organizacja miała z centrali w związku ze zbliżaniem się oddziałów Armii Czerwonej do Zachodniej Ukrainy?

**Odpowiedź:** Jak już zeznałam wcześniej, w nielegalnej prasie i przez łączników otrzymaliśmy wskazówki, aby wzywać naród polski do wytrzymania, nie cieszyć się z wkroczenia Armii Czerwonej i czekać na wskazówki z centrali. Jednocześnie z centrali warszawskiej i rządu londyńskiego zostały odebrane jasne polecenia co do tego, żeby wszystkich Polaków pozostawiać na miejscu na Zachodniej Ukrainie i rozwijać pracę nad odbudowaniem Polski w granicach z 1939 r. Zalecenie dotyczące pozostawiania Polaków na Zachodniej Ukrainie wynikało z tego, że według zamysłów centrali warszawskiej i rządu londyńskiego, jakoby na nalegania Anglii i USA, miała być przeprowadzona rejestracja Polaków mieszkających

поляков, проживаючих в західних областях України з тем, чтобы доказать претензии Польши на эту территорию.

**Вопрос:** Какие псевдонимы имели члены вашей организации?

**Ответ:** На этот вопрос я ответить не могу, так как такими данными не располагаю. Для конспирации своей работы в организации у меня – РОГОВСКОЙ был пароль „Освято”.

Допрос прерван в 20 час. 00 мин.

Протокол допроса записан с моих слов правильно и мне прочитан.

РОГОВСКАЯ

Допрос произвели:

Оперуполномоченный 4 Отд. УНКГБ  
Лейтенант СТАРЧЕНКО

Нач. 4 Отдела УНКГБ  
Майор госбезопасности ДАНИЛОВ

гор. Ровно  
№ ...

*ГДА СБУ, спр. С-9975, т. 1, ч. 2, арк. 260–264.  
Копія, машинопис.*

### Примітки

- <sup>а</sup> Так у тексті. Правдоподібно відсутній фрагмент.
- <sup>б-б</sup> Вписано від руки польською мовою.
- <sup>в-в</sup> Дописано від руки.

<sup>1</sup> Гжибовська Ядвіга, арештована 11 січня 1945; засуджена 14 вересня 1946 Військовим трибуналом військ МВС Рівненської області до 5 років ВТТ; присуд закінчився 11 січня 1950, після чого Спецколегія направила її на поселення в дім для інвалідів під наглядом органів МДБ.

<sup>2</sup> Буркович Александер, арештований 8 січня 1945; засуджений 14 вересня 1946 Військовим трибуналом військ МДБ Рівненської області до 10 років ВТТ; помер 2 вересня 1951.

<sup>3</sup> Див. протокол допиту А. Бучека, с. 166.

w zachodnich obwodach Ukrainy po to, żeby uzasadnić pretensje Polski do tego terytorium.

**Pytanie:** Jakie pseudonimy mieli członkowie waszej organizacji?

**Odpowiedź:** Na to pytanie odpowiedzieć nie mogę, gdyż takimi informacjami nie dysponuję. Dla zakonspirowania swojej pracy w organizacji ja – ROGOWSKA miałam hasło „Oświata”.

Przesłuchanie przerwano o godzinie 20.00.

Protokół przesłuchania spisano z moich słów prawidłowo i odczytano mi.

ROGOWSKA

Przesłuchali:

Oficer oper[acyjny] 4 Oddz[iału] UNKGB

Lejtnant STARCZENKO

Nacz[elnik] 4 Oddziału UNKGB

Major bezpieczeństwa państw[owego] DANIŁOW

m. Równe

Nr ...

*WAP SBU, spr. S-9975, t. 1, cz. 2, k. 260–264.*

*Kopia, maszynopis.*

## Przypisy

<sup>a</sup> Tak w tekście. Brak fragmentu.

<sup>b-b</sup> Wpisano odręcznie w języku polskim.

<sup>c-c</sup> Dopisano odręcznie.

<sup>1</sup> Grzybowska Jadwiga, aresztowana 11 stycznia 1945, skazana 14 września 1946 przez Wojskowy Trybunał wojsk MWD obwodu rówieńskiego na 5 lat ITŁ. Karę odbywała do 11 stycznia 1950, potem OSO skierowało ją na osiedlenie do domu inwalidów pod nadzorem organów MGB.

<sup>2</sup> Burkowicz Aleksander, aresztowany 8 stycznia 1945, skazany 14 września 1946 przez Wojskowy Trybunał wojsk MWD obwodu rówieńskiego na 10 lat ITŁ. Zmarł 2 września 1951.

<sup>3</sup> Zob. protokół przesłuchania A. Buczka, s. 167.

**3 листопада 1945, Київ. Висновок Слідчої частини  
НКДБ УРСР у справі Марії Роговської**

„Утверждаю”  
Начальник Следчасти НКГБ УССР  
Полковник  
(—) ПАВЛОВСКИЙ  
„3-а” „ноября” 1945 г.

Заключение  
гор. Киев, 1945 года, „ноября” „1-а” дня

Я, <sup>а</sup>-ст. сл[едователь] Следчасти НКГБ УССР капитан Чичварин<sup>а</sup> рассмотрев материалы следственного дела № <sup>а</sup>-1474<sup>а</sup> по обвинению <sup>а</sup>-Роговской Марии Антоновны и др.<sup>а</sup> по ст. ст. <sup>а</sup>-54-1,<sup>а</sup> и 54-11<sup>а</sup> УК УССР, поступившее из УНКГБ <sup>а</sup>-Ровенской<sup>а</sup> области

**НАШЕЛ:**

<sup>а</sup>-Роговская и др. проходящие по делу лица являются активными участниками антисоветской польской националистической организации „ПСЦ”, созданной по указанию эмигрантского правительства. Вербовали новых членов в организацию, распространяли литературу а/сов. содержания.<sup>а</sup>

Руководствуясь директивой НКВД-НКГБ СССР № 162/101 от 18 сентября 1945 г.

**ПОСТАНОВИЛ:**

Следственное дело № <sup>а</sup>-1474<sup>а</sup> по обвинению <sup>а</sup>-Роговской Марии Антоновны<sup>а</sup> направить на рассмотрение Особого Совещания при НКВД СССР

<sup>б</sup>-Ст.<sup>б</sup> следователь Следчасти НКГБ УССР  
(—) <sup>б</sup>-капитан<sup>б</sup>

Согласен:

Начальник Отделения Следчасти НКГБ УССР  
<sup>б</sup>-капитан<sup>б</sup> (—)



**3 listopada 1945, Kijów. Postanowienie Jednostki Śledczej  
NKGB USRS w sprawie Marii Rogowskiej**

„Zatwierdzam”  
Naczelnik Jednostki Śled[czej] NKGB USRS  
Pułkownik  
(—) PAWŁOWSKIJ  
„3<sup>a</sup> listopada<sup>a</sup> 1945 r.

Orzeczenie  
m. Kijów, dnia „1<sup>a</sup> listopada<sup>a</sup> 1945 roku

Ja, <sup>a</sup>st[arszy] śl[edczy] Jednostki Śled[czej] NKGB USRS kapitan Czi-  
czwarin<sup>a</sup> rozpatrzywszy materiały sprawy śledczej nr <sup>a</sup>1474<sup>a</sup> z oskarżenia  
<sup>a</sup>Rogowskiej Marii c. Antoniego i in[nych]<sup>a</sup> z art. art. <sup>a</sup>54-1<sup>a</sup> „a” i 54-11<sup>a</sup>  
KK USRS, przekazane z UNKGB obwodu <sup>a</sup>rówieńskiego<sup>a</sup>

**STWIERDZIŁEM:**

<sup>a</sup>Rogowska i in[ne] występujące w sprawie osoby są aktywnymi człon-  
kami antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji PSC, utworzo-  
nej na polecenie rządu emigracyjnego. Werbowały one nowych członków  
do organizacji, rozpowszechniały literaturę a/sow[ieckiej] treści.<sup>a</sup>

Kierując się dyrektywą NKWD-NKGB ZSRS nr 162/101 z [dnia]  
18 września 1945 r.

**POSTANOWIŁEM:**

Sprawę śledczą Nr <sup>a</sup>1474<sup>a</sup> z oskarżenia <sup>a</sup>Rogowskiej Marii c. Anto-  
niego<sup>a</sup> skierować do rozpatrzenia przez Kolegium Specjalne przy NKWD  
ZSRS.

<sup>b</sup>St[arszy]<sup>b</sup> śledczy Jednostki Śled[czej] NKGB USRS  
(—) <sup>b</sup>kapitan<sup>b</sup>

Wyrażam zgodę:  
Naczelnik Wydziału Jednostki Śled[czej] NKGB USRS  
<sup>b</sup>kapitan<sup>b</sup> (—)

ГДА СБУ, Рівне, спр. П-5300, арк. 200.  
Оригінал, машинопис.

## Примітки

- а-а Вписано від руки.
- б-б Дописано від руки.

*WAP SBU, Równe, spr. P-5300, k. 200.*  
*Oryginał, maszynopis.*

## **Przypisy**

- a- -a Wpisano odręcznie.
- b- -b Dopisano odręcznie.

**2 липня 1946, Рівне. Обвинувальний висновок  
стосовно Марії Роговської та інших**

„Утверждаю”  
<sup>а</sup>Нач. УМГБ Ровенс[кой] обл[асти]  
Подполковник  
СОЛОИД  
„<sup>б</sup>-2-<sup>б</sup>” июля<sup>в</sup> 1946 г.

По след. делу № 1474

Обвинительное заключение

по обвинению:

- <sup>г</sup>-3-<sup>г</sup> 1. РОГОВСКОЙ Марии Антоновны<sup>г</sup>
- <sup>г</sup>-3-<sup>г</sup> 2. ТЕРЛЕЦКОЙ Станиславы Станиславовны<sup>г</sup>, <sup>1</sup>
- <sup>г</sup>-2-<sup>г</sup> 3. <sup>г</sup>ЗРОБЕКА Франца Матвеевича<sup>г</sup>, <sup>2</sup> <sup>г</sup>-40-<sup>г</sup>
- <sup>г</sup>-1-<sup>г</sup> 4. <sup>г</sup>КОХАНЧИКА Яна Томашевича<sup>г</sup> <sup>г</sup>-41-<sup>г</sup>
- <sup>г</sup>-2-<sup>г</sup> 5. <sup>г</sup>БУРКОВИЧА Александра Ивановича<sup>г</sup> <sup>г</sup>-40-<sup>г</sup>
- <sup>г</sup>-3-<sup>г</sup> 6. ГЖИБОВСКОЙ Ядвиги Александровны<sup>г</sup>  
в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11  
УК УССР

За участие в антисоветской подпольной польской организации, в разное время декабря 1944 г. – января 1945 г. были арестованы и привлечены к следствию по настоящему делу: РОГОВСКАЯ Мария Антоновна, ТЕРЛЕЦКАЯ Станислава Станиславовна, ЗРОБЕК Франц Матвеевич, КОХАНЧИК Ян Томашевич, БУРКОВИЧ Александр Иванович и ГЖИБОВСКАЯ Ядвига Александровна.

Произведенным по делу предварительным следствием установлено:

Летом 1942 г. в г. Здолбуново, Ровенской области возникла созданная по заданию польского эмигрантского правительства подпольная антисоветская польская националистическая организация так наз. „Паньствова служба цивильна” („ПСЦ”), ставящая своей целью объединение поляков для борьбы за восстановление Польши в границах 1939 года и подготовку из числа ее участников сотрудников государственно-административного аппарата будущей буржуазной Польши (л.д. 116, 117, 193–202).

Руководимая эмигрантским польским правительством из Лондона через так наз. „делегата жонду на край”, организация „ПСЦ” имела на территории б. Польши (включая и западные области УССР) широ-



ко разветвленную и глубоко законспирированную сеть местных организаций, строящихся по принципу б. административного деления Польши – воеводских и повятовых (областных и уездных) организаций „ПСЦ” (л.д. 193–202).

Все обвиняемые по настоящему делу, кроме обв. ГЖИБОВСКОЙ, с осени 1943 г. являлись активными руководящими работниками Здолбуновской организации „ПСЦ” (л.д. 125–126).

КОХАНЧИК к организации „ПСЦ” примкнул летом 1942 г., приняв предложение руководителя организации ПОПЛАВСКОГО заниматься контрразведывательной работой. Осенью 1942 г. ПОПЛАВСКИЙ посвятил КОХАНЧИКА в цели и задачи „ПСЦ” и, приняв от него присягу на верность организации, назначил последнего „референтом-господарчим”<sup>1</sup>.

Осенью 1943 г. инспектором воеводской организации „ПСЦ” Юзефом КОВАЛЬСКИМ<sup>3</sup> КОХАНЧИК был назначен на должность „ПДР” по г. Здолбуново. Имел подпольный псевдоним „СВИДА” (л.д. 116–119).

Руководимая КОХАНЧИКОМ Здолбуновская организация „ПСЦ” развернула широкую работу среди поляков по популяризации идей „великой Польши” через распространение нелегальной польско-националистической печати, как-то: „Польска звыценжи” (центральный орган), „Наши sprawy” (воеводский орган), а также и своей местной газетки „Волыняк”, носящих ярко антисоветский и польско-националистический характер, занималась разведывательной и контрразведывательной работой на средства, получаемые через „ВДР”, занималась приобретением оружия и боеприпасов для вооружения созданного организацией так наз. отряда самообороны, а также широко развернула на средства организации оказание материальной помощи польскому населению с целью удержать нуждающихся поляков от выезда с земель Волыни (л.д. 20–21).

КОХАНЧИК руководил организациями „ПСЦ” подчиняющимися „повятовому делегату жонду” в г. г. Мизоч и Острог (л.д. 123, 192-а, 192-б), проводил вербовочную работу по привлечению новых участников в организацию „ПСЦ” (л.д. 20, 21).

РОГОВСКАЯ вступила в число участников „ПСЦ” Здолбуновской организации в сентябре – октябре 1943 г. Будучи завербована в организацию КОХАНЧИКОМ, РОГОВСКАЯ под псевдонимом „ШАРОТ[К]А” являлась руководителем реферата образования. В целях выполнения своих обязанностей привлекла к участию в организации „ПСЦ” ряд участников, как-то: КОЗЛОВСКУЮ, ГЖИБОВСКУЮ, БУРКОВИЧА; через первых двух и еще ряд учителей организовала

i głęboko zakonspirowaną sieć lokalnych organizacji, zbudowanych na zasadach b[yłego] podziału administracyjnego Polski – wojewódzkich i powiatowych organizacji PSC (k.s. 193–202).

Wszyscy oskarżeni w niniejszej sprawie, oprócz osk[arżonej] GRZYBOWSKIEJ, od jesieni 1943 r. stanowili aktywną kadrę kierowniczą zdołbunowskiej organizacji PSC (k.s. 125–126).

KOCHAŃCZYK do organizacji PSC dołączył latem 1942 r., przyjmując propozycję kierownika organizacji POPLAWSKIEGO, aby zajmował się robotą kontrwywiadowczą. Jesienią 1942 r. POPLAWSKI wtajemniczył KOCHAŃCZYKA w cele i zadania PSC i przyjąwszy od niego przysięgę na wierność organizacji mianował go <sup>f</sup>referentem gospodarczym<sup>f</sup>.

Jesienią 1943 r. KOCHAŃCZYK został mianowany przez inspektora wojewódzkiej organizacji PSC Józefa KOWALSKIEGO<sup>3</sup> na stanowisko PDR w m. Zdołbunowie. Miał konspiracyjny pseudonim „ŚWIDA” (k.s. 116–119).

Kierowana przez KOCHAŃCZYKA zdołbunowska organizacja PSC rozwinęła szeroką działalność wśród Polaków w sprawie popularyzacji idei „Wielkiej Polski” poprzez rozpowszechnianie nielegalnej polskiej prasy nacjonalistycznej, jak: „Polska Zwycięży” (centralny organ), „Nasze Sprawy” (organ wojewódzki), a także własnej lokalnej gazetki „Wołyniak” mających wyraźnie antysowiecki i polsko-nacjonalistyczny charakter. Zajmowała się wywiadowczą i kontrwywiadowczą robotą ze środków otrzymywanych przez WDR oraz zdobywaniem broni i amunicji dla uzbrojenia utworzonego przez organizację tak zw[anego] oddziału Samoobrony, a także szeroko rozwinęła ze środków organizacji udzielanie materialnej pomocy polskiej ludności w celu powstrzymania ubogich Polaków od wyjazdu z Wołynia (k.s. 20–21).

KOCHAŃCZYK kierował organizacjami PSC podlegającymi Powiatowemu Delegatowi Rządu w m. Mizocz i Ostróg (k.s. 123, 192-a, 192-b), prowadził werbunek nowych członków do organizacji PSC (k.s. 20, 21).

<sup>e</sup>ROGOWSKA wstąpiła do grona członków PSC zdołbunowskiej organizacji we wrześniu – październiku 1943 r. Zwerbowana do organizacji przez KOCHAŃCZYKA, ROGOWSKA była kierownikiem referatu oświaty pod pseudonimem „SZAROT[K]A”. W celu wypełnienia swoich obowiązków wciągnęła do organizacji PSC szereg uczestników, jak: KOZŁOWSKĄ, GRZYBOWSKĄ, BURKOWICZA; przez te dwie i jeszcze przez szereg nauczycieli organizowała w mieszkaniach nielegalne nauczanie polskich dzieci według programów istniejących za pańskiej Polski, wychowywała dzieci w polskim duchu nacjonalistycznym. Czytała sama i rozpowszechniała wśród członków organizacji polskie, nacjonalistyczne nielegalne gazetki, wydawane przez krajową, wojewódzką i powiatową organizacje PSC (k.s. 15, 16, 18–30, 47).

нелегальное обучение польских детей на квартирах по программам существовавшим при панской Польше, воспитывая детей в польско-националистическом духе. Читала сама и распространяла среди участников организации польско-националистические нелегальные газетки, издававшиеся краевой, воеводской и повятовой организациями „ПСЦ” (л.д. 15, 16, 18–30, 47).

†ТЕРЛЕЦКАЯ в состав участников антисоветской польской националистической организации „ПСЦ” вступила в сентябре – октябре 1943 г. под псевдонимом „ХЕНТНА”. Будучи завербована в организацию заместителем „ПДР” БУЧЕКОМ присягу на верность организации приносила перед „ПДР” КОХАНЧИКОМ и с момента вербовки выполняла функции руководителя реферата так наз. „опеки сполечной”, выявляла и обеспечивала материальной помощью за счет организации „ПСЦ” нуждающиеся польские семьи с целью предотвращения их выезда за Буг. В своей работе поддерживала организационные связи с „ПДР” КОХАНЧИКОМ и зам. „ПДР” БУЧЕКОМ, от них же получала указания по работе и антисоветскую польско-националистическую литературу (л.д. 39–44, 47–57).

†БУРКОВИЧ в число участников организации „ПСЦ” вступил в ноябре 1943 г., непосредственное участие в его вербовке принимала обвиняемая по настоящему делу РОГОВСКАЯ, присягу на верность организации БУРКОВИЧ приносил перед „ПДР” КОХАНЧИКОМ, от которого получил назначение на должность „референта пропаганды”. Являясь участником организации, БУРКОВИЧ участвовал в подпольной польско-националистической печати организации в качестве корреспондента, читал сам и распространял среди поляков антисоветские газетки организации. Два экземпляра таких газеток БУРКОВИЧЕМ сохранились до дня его ареста (№-№ 12 и 13 „Наши sprawy”) и приложены к делу в качестве вещественных доказательств (л.д. 146, 147, 149–159, 158-а).

†ГЖИБОВСКАЯ в состав участников организации „ПСЦ” в г. Здолбуново была вовлечена в ноябре 1943 г. обв. РОГОВСКОЙ, которая приняла от нее присягу на верность организации и по заданию которой ГЖИБОВСКАЯ работала в качестве учительницы в реферате образования, занималась нелегально воспитанием польских детей в польско-националистическом духе. РОГОВСКАЯ же снабжала ГЖИБОВСКУЮ антисоветской польской националистической печатью организации (л.д. 178, 179, 183–190).

†ЗРОБЕК в состав участников Здолбуновской организации „ПСЦ” вступил в мае 1943 г., будучи завербован в организацию „МИОШЕМ”. В организации под псевдонимом „ЯЗОН” ЗРОБЕК исполнял функции



<sup>e</sup>TERLECKA w skład członków antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji PSC wstąpiła we wrześniu – październiku 1943 r. pod pseudonimem „CHĘTNA”. Zwerbowana do organizacji przez zastępcę PDR BUCZKA, przysięgę na wierność organizacji złożyła przed PDR KOCHAŃCZYKIEM i od chwili werbunku pełniła funkcję kierownika referatu tak zw[anej] opieki społecznej, wyszukiwała i obejmowała materialną pomocą na rachunek organizacji PSC będące w potrzebie polskie rodziny w celu zapobieżenia ich wyjazdowi za Bug. W swojej pracy utrzymywała organizacyjne kontakty z PDR KOCHAŃCZYKIEM i zast[ępcą] PDR BUCZKIEM, od nich też otrzymywała wskazówki do pracy i antysowiecką polską literaturę nacjonalistyczną (k.s. 39–44, 47–57).

<sup>e</sup>BURKOWICZ do grona członków organizacji PSC wstąpił w listopadzie 1943 r., bezpośredni udział w jego werbunku brała oskarżona w niniejszej sprawie ROGOWSKA, przysięgę na wierność organizacji BURKOWICZ złożył przed PDR KOCHAŃCZYKIEM, który mianował go na stanowisko <sup>f</sup>referenta propagandy<sup>f</sup>. Będąc członkiem organizacji, BURKOWICZ uczestniczył w [wydawaniu] podziemnej polskiej prasy nacjonalistycznej w charakterze korespondenta, czytał sam i rozpowszechniał wśród Polaków antysowieckie gazetki organizacji. Dwa egzemplarze takich gazetek BURKOWICZ przechowywał do dnia aresztowania („Nasze Sprawy” nr 12 i 13), które zostały dołączone do [akt] sprawy w charakterze dowodów rzeczowych (k.s. 146, 147, 149–159, 158-a).

<sup>e</sup>GRZYBOWSKA w skład członków organizacji PSC w Zdołbunowie została wciągnięta w listopadzie 1943 r. przez osk[arżoną] ROGOWSKĄ, która przyjęła od niej przysięgę na wierność organizacji. Na jej polecenie GRZYBOWSKA pracowała jako nauczycielka w referacie oświaty, zajmując się nielegalnie wychowaniem polskich dzieci w polskim duchu nacjonalistycznym. ROGOWSKA zaopatrywała też GRZYBOWSKĄ w antysowiecką polską nacjonalistyczną prasę organizacji (k.s. 178, 179, 183–190).

<sup>e</sup>ZROBEK w skład członków zdołbunowskiej organizacji PSC wstąpił w maju 1943 r., będąc zwerbowany do organizacji przez „MIOSZA”. W organizacji, pod pseudonimem „JAZON”, ZROBEK pełnił funkcję właściciela mieszkania kontaktowego i łącznika organizacji, zapewniając łączność między zdołbunowską organizacją i WDR, a także na polecenie inspektorów WDR utrzymywał łączność z organizacjami PSC w m. Sarny, Kostopol, Równe, Kowel (k.s. 71–76, 79–95).

Z [chwilą] wkroczenia do rejonu oddziałów Armii Czerwonej członkowie organizacji, wypełniając dyrektywę WDR, nie ujawnili organizacji wobec organów władzy sowieckiej, ale podjęli kroki w celu jeszcze większego jej zakonspirowania. Chwilowo przerwawszy aktywną antysowiecką robotę, oczekiwali w tej kwestii dalszych wskazówek kierowniczych

содержателя явочной квартиры и связника организации, обеспечивая связь между Здолбуновской организацией и „ВДР”, а также по заданию инспекторов „ВДР” осуществлял связь последних с организациями „ПСЦ” в г. г. Сарны, Костополь, Ровно, Ковель (л.д. 71–76, 79–95).

С приходом в район частей Красной Армии участники организации, выполняя директиву „ВДР”, организацию перед органами советской власти не раскрыли, а приняли меры к еще большей конспирации ее. Временно прекратив активную антисоветскую работу ожидали на этот счет дальнейших указаний руководящих инстанций „ПСЦ” и поддерживали организационную связь между собою и с инспектором „ВДР” Юзефом КОВАЛЬСКИМ, имевшиеся денежные средства организации и др. имущество (пишущая машинка, шапирограф и др.) сохраняли (л.д. 52, 190).

КОХАНЧИК и ТЕРЛЕЦКАЯ сохраняли в течение 1944 г. 600 американских долларов, часть которых летом 1944 г. передали Юзефу КОВАЛЬСКОМУ – инспектору „ВДР” (л.д. 52).

РОГОВСКАЯ и ГЖИБОВСКАЯ сохраняли у себя шапирограф и пишущую машинку, при помощи которых до февраля 1944 г. организацией выпускалась газетка „Волыняк” (л.д. 190).

ЗРОБЕК сохранял закопанными в земле в бутылке некоторые документы организации (л.д. 68, 79).

БУРКОВИЧ сохранял антисоветские газетки „Наши sprawy” (л.д. 140, 141).

Все участники Здолбуновской организации „ПСЦ” вышепоименованные, кроме БУРКОВИЧА, получали за свою работу в организации ежемесячное денежное вознаграждение от 100 до 200 марок в месяц (л.д. 29, 133, 134).

Допрошенные в качестве обвиняемых по ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР КОХАНЧИК Ян Томашевич, РОГОВСКАЯ Мария Антоновна, ТЕРЛЕЦКАЯ Станислава Станиславовна, БУРКОВИЧ Александр Иванович и ГЖИБОВСКАЯ Ядвига Александровна признали, что они являются участниками подпольной антисоветской польской националистической организации „ПСЦ” и проводили вышеуказанную преступную работу (л.д. 18, 19, 46, 78, 121, 122, 149–151, 183). Кроме того, избличаются показаниями друг на друга, показаниями свидетелей – участника „ПСЦ” по г. Острогу ЗАЙОНЧКОВСКОГО Ч.<sup>4</sup>, привлеченного по другому делу (л.д. 192-а, 192-б), инспектора „ВДР” Юзефа КОВАЛЬСКОГО – СОРОКИ Иосифа Михайловича (л.д. 193–202) и очными ставками обв. РОГОВСКОЙ с обв. ГЖИБОВСКОЙ (л.д. 189, 190), обв. РОГОВСКОЙ с обв. КОХАНЧИКОМ (л.д. 191, 192), а также вещественными доказательствами, перепиской, антисоветской литературой (л.д. 224–227).

instancji PSC i utrzymywali organizacyjną łączność między sobą i z inspektorem WDR Józefem KOWALSKIM, przechowywali posiadane środki pieniężne organizacji i in[ne] mienie (maszyna do pisania, szapirograf itp.) (k.s. 52, 190).

W 1944 r. KOCHAŃCZYK i TERLECKA przechowywali 600 amerykańskich dolarów, część których latem 1944 r. przekazali Józefowi KOWALSKIEMU – inspektorowi WDR (k.s. 52).

ROGOWSKA i GRZYBOWSKA przechowywały u siebie szapirograf i maszynę do pisania, przy pomocy których do lutego 1944 r. była wydawana przez organizację gazетка „Wołyniak” (k.s. 190).

ZROBEK przechowywał zakopane w ziemi w butelce niektóre dokumenty organizacji (k.s. 68, 79).

BURKOWICZ przechowywał antysowieckie gazetki „Nasze Sprawy” (k.s. 140, 141).

Wszyscy wyżej wymienieni członkowie zdołbunowskiej organizacji PSC, oprócz BURKOWICZA, otrzymywali za swoją pracę w organizacji comiesięczne wynagrodzenie pieniężne od 100 do 200 marek (k.s. 29, 133, 134).

Przesłuchiwani w charakterze oskarżonych z art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS KOCHAŃCZYK Jan s. Tomasza, ROGOWSKA Maria c. Antoniego, TERLECKA Stanisława c. Stanisława, BURKOWICZ Aleksander s. Jana i GRZYBOWSKA Jadwiga c. Aleksandra przyznali, że są członkami podziemnej antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji PSC i prowadzili wyżej przedstawioną przestępczą robotę (k.s. 18, 19, 46, 78, 121, 122, 149–151, 183). Oprócz tego w zeznaniach wzajemnie się obciążają i [obciążają ich] zeznania świadków – członka PSC w Ostrogu ZAJĄCZKOWSKIEGO Cz.<sup>4</sup>, odpowiadającego w innej sprawie (k.s. 192-a, 192-b), inspektora WDR Józefa KOWALSKIEGO – SOROKI Józefa s. Michała (k.s. 193–202) i konfrontacje oskarż[onej] ROGOWSKIEJ z oskarż[oną] GRZYBOWSKĄ (k.s. 189, 190), oskarż[onej] ROGOWSKIEJ z oskarż[onym] KOCHAŃCZYKIEM (k.s. 191, 192), a także dowody rzeczowe, korespondencja, antysowiecka literatura (k.s. 224–227).

Na podstawie powyższego oskarżeni zostają:

<sup>8</sup>KOCHAŃCZYK Jan s. Tomasza, urodzony w 1888 r. we w[si] Rogaczów, b[yły] powiat noworadomski gubernia piotrkowska (Polska), Polak, obyw[atel] ZSRS, urzędnik, wdowiec, nie karany, b/p, mający podstawowe wykształcenie, przed aresztowaniem pracował jako zootechnik zdołbunowskiego *rajZO*, obw[ód] rówieński, mieszkał w m. Zdołbunowie, ul. Komsomolska 11<sup>8</sup>

На основании изложенного, обвиняются:

«КОХАНЧИК Ян Томашевич, 1888 г. рождения, уроженец с. Рогачев, б. Новорадомского уезда, Петровской губернии (Польша), поляк, гражд. СССР, служащий, вдовец, несудим, б/п, имеющий низшее образование, до ареста работал зоотехником Здолбуновского райЗО, Ров[енской] обл[асти], проживал в г. Здолбуново, ул. Комсомольская, 11<sup>с</sup>

в том, что:

Изменил Советской Родине, летом 1942 г. добровольно вступил под псевдонимом „СВИДА” в число участников антисоветской подпольной польской националистической организации так наз. „Паньствова служба цивильна” („ПСЦ”), созданной польским эмигрантским правительством для борьбы за восстановление буржуазной Польши в границах 1939 г., до осени 1943 г. являлся референтом господарчим, а с осени 1943 г. руководителем Здолбуновской организации „ПСЦ”, руководил также двумя районными организациями „ПСЦ” в г. г. Мизоче и Остроге, занимался вербовкой новых участников в организацию „ПСЦ” –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

«РОГОВСКАЯ Мария Антоновна, 1904 г. рождения, уроженка м. Ярмолинцы, Каменец-Подольской области, полька, гражд. СССР, служащая, замужняя (муж в 1940 г. осужден органами советской власти за польскую националистическую контрреволюционную деятельность), б/п, имеющая среднее педагогическое образование, до ареста работала учительницей в Здолбуновской средней польской школе № 2, проживала в г. Здолбуново, улица Сталина, 18<sup>с</sup>

в том, что:

Изменила Советской Родине, в сентябре 1943 г. добровольно вступила под псевдонимом „ШАРОТ[К]А” в число участников антисоветской подпольной польской националистической организации т. н. „Паньствова служба цивильна” („ПСЦ”), созданной польским эмигрантским правительством для борьбы за восстановление буржуазной Польши в границах 1939 г., руководила в Здолбуновской организации „ПСЦ” рефератом образования – организовывала через привлеченных ею участников организации обучение детей в польско-националистическом духе, распространяла среди поляков польские националистические газетки –

o to, że:

Zdradził Sowiecką Ojczyznę, latem 1942 r. dobrowolnie wstąpił pod pseudonimem „ŚWIDA” do grona członków antysowieckiej podziemnej polskiej nacjonalistycznej organizacji tak zw[anej] Państwowej Służby Cywilnej (PSC) utworzonej przez polski rząd emigracyjny do walki o odbudowanie burżuazyjnej Polski w granicach z 1939 r., do jesieni 1943 r. był referentem gospodarczym, a od jesieni 1943 r. kierownikiem zdołbunowskiej organizacji PSC, kierował także dwiema rejonowymi organizacjami PSC w m[iastach] Mizocz i Ostróg, zajmował się werbunkiem nowych członków do organizacji PSC –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

<sup>h</sup>-ROGOWSKA Maria c. Antoniego, urodzona w 1904 roku w Jarmolińcach obwód kamieniecki, Polka, obyw[atelka] ZSRS, urzędniczka, zamężna (mąż w 1940 r. skazany przez organy władzy sowieckiej za polską nacjonalistyczną kontrrewolucyjną działalność), b/p, mająca średnie wykształcenie pedagogiczne, przed aresztowaniem pracowała jako nauczycielka w zdołbunowskiej średniej polskiej szkole nr 2, mieszkała w m. Zdołbunowie, ulica Stalina 18<sup>h</sup>

o to, że:

Zdradziła Sowiecką Ojczyznę, we wrześniu 1943 r. dobrowolnie wstąpiła pod pseudonimem „SZAROT[K]A” do grona członków antysowieckiej podziemnej polskiej nacjonalistycznej organizacji tzw. Państwowej Służby Cywilnej (PSC), utworzonej przez polski rząd emigracyjny do walki o odbudowanie burżuazyjnej Polski w granicach z 1939 r., kierowała w zdołbunowskiej organizacji PSC referatem oświaty – organizowała przez wciągniętych przez nią członków organizacji nauczanie dzieci w polskim duchu nacjonalistycznym, rozpowszechniała wśród Polaków polskie nacjonalistyczne gazetki –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

<sup>h</sup>-TERLECKA Stanisława c. Stanisława, urodzona w 1897 r. we w[si] Rypki rejon izjasławski obwód kamieniecki, Polka, obyw[atelka] ZSRS, niezamężna, b/p, nie karana, mająca wykształcenie podstawowe, przed aresztowaniem pracowała jako pracznica przy zdołbunowskim kościele, mieszkała w Zdołbunowie, ul. Komsomolska 11<sup>h</sup>

o to, że:

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

<sup>с</sup>ТЕРЛЕЦКАЯ Станислава Станиславовна, 1897 г. рождения, уроженка с. Рыпки, Изяславского района, Каменец-Подольской области, полька, гражд. СССР, незамужняя, б/п, несудимая, имеющая высшее образование, до ареста работала прачкой при Здолбуновском костеле, проживала в г. Здолбуново, ул. Комсомольская, 11<sup>с</sup>

в том, что:

Изменила Советской \*Родине, в сентябре \* 1943 г. добровольно вступила под псевдонимом „ХЕНТНА” в число участников антисоветской подпольной польской националистической организации т. н. „Паньствова служба цивильна” („ПСЦ”), созданной польским эмигрантским правительством для борьбы за восстановление буржуазной Польши в границах 1939 г., руководила в Здолбуновской организации „ПСЦ” рефератом „опеки сполечной”, уже после прихода в район Красной Армии сохраняла у себя денежные средства организации „ПСЦ” –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

<sup>з</sup>БУРКОВИЧ Александр Иванович, 1908 г. рождения, уроженец г. Бохня, б. Краковской губ. (Польша), поляк, гражд. СССР, женат, служащий, б/п, несудим, имеющий среднее педагогическое образование, до ареста работал учителем в средней польской школе № 2 г. Здолбуново, проживал г. Здолбуново, ул. Сталина, 4<sup>з</sup>

в том, что:

Изменил Советской Родине, в ноябре 1943 г. добровольно вошел в состав участников антисоветской подпольной польской националистической организации так наз. „Паньствова служба цивильна” („ПСЦ”), созданной польским эмигрантским правительством для борьбы за восстановление буржуазной Польши в границах 1939 г., руководил в Здолбуновской организации „ПСЦ” рефератом пропаганды, являлся корреспондентом подпольных польских националистических газеток, распространял их среди польского населения –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

<sup>и</sup>ГЖИБОВСКАЯ Ядвига Александровна, 1890 г. рождения, уроженка с. Хижники, Остропольского

Zdradziła Sowiecką Ojczyznę, we wrześniu<sup>i</sup> 1943 r. dobrowolnie wstąpiła pod pseudonimem „CHĘTNA” do grona członków antysowieckiej podziemnej polskiej nacjonalistycznej organizacji tzw. Państwowej Służby Cywilnej (PSC), utworzonej przez polski rząd emigracyjny do walki o odbudowanie burżuazyjnej Polski w granicach z 1939 r., kierowała w zdołbunowskiej organizacji PSC referatem opieki społecznej; już po wkroczeniu na teren rejonu Armii Czerwonej przechowywała u siebie środki pieniężne organizacji PSC –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 51-1, „a” i 54-11 KK USRS.

<sup>j</sup>BURKOWICZ Aleksander s. Jana, urodzony w 1908 r. w Bochni, b[yla] gub[ernia] krakowska (Polska), Polak, obyw[atel] ZSRS, żonaty, urzędnik, b/p, nie karany, mający średnie wykształcenie pedagogiczne, przed aresztowaniem pracował jako nauczyciel w średniej polskiej szkole nr 2 w m. Zdołbunowie, mieszkał w m. Zdołbunowie, ul. Stalina 4<sup>j</sup>

o to, że:

Zdradził Sowiecką Ojczyznę, w listopadzie 1943 r. dobrowolnie wszedł w skład członków antysowieckiej podziemnej polskiej nacjonalistycznej organizacji tak zw[anej] Państwowej Służby Cywilnej (PSC), utworzonej przez polski rząd emigracyjny do walki o odbudowanie burżuazyjnej Polski w granicach z 1939 r., w zdołbunowskiej organizacji PSC kierował referatem propagandy, był korespondentem podziemnych polskich nacjonalistycznych gazetek, rozpowszechniał je wśród polskiej ludności –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

<sup>k</sup>GRZYBOWSKA Jadwiga c. Aleksandra, urodzona w 1890 r. we w[si] Chyżniki rejon ostropolski obwód kamieniecki, Polka, obyw[atelka] ZSRS, urzędniczka, wdowa, b/p, nie karana, mająca średnie wykształcenie, przed aresztowaniem pracowała jako nauczycielka w zdołbunowskiej średniej szkole nr 2, mieszkała w m. Zdołbunowie, ul. 1 Maja 18<sup>k</sup>

o to, że:

Zdradziła Sowiecką Ojczyznę, w listopadzie 1943 r. dobrowolnie wstąpiła do grona członków antysowieckiej podziemnej polskiej nacjonalistycznej organizacji tzw. Państwowej Służby Cywilnej (PSC), utworzonej przez polski rząd emigracyjny do walki o odbudowanie burżuazyjnej Polski w granicach z 1939 r., w zdołbunowskiej organizacji PSC pracowała w re-

района, Каменец-Подольской области, полька, гражд. СССР, служащая, вдова, б/п, несудимая, имеющая среднее образование, до ареста работала учительницей в Здолбуновской средней польской школе № 2, проживала в г. Здолбуново, ул. 1 Мая, 18<sup>и</sup>

в том, что:

Изменила Советской Родине, в ноябре 1943 г. добровольно вступила в число участников антисоветской подпольной польской националистической организации так наз. „Паньствова служба цивильна” („ПСЦ”), созданной польским эмигрантским правительством для борьбы за восстановление буржуазной Польши в границах 1939 г., в Здолбуновской организации „ПСЦ” работала в реферате образования, занимаясь нелегально обучением польских детей в польско-националистическом духе, уже после прихода в район частей Красной Армии сохраняла у себя пишущую машинку организации „ПСЦ” –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

<sup>с</sup>ЗРОБЕК Франц Матвеевич, 1890 г. рождения, уроженец с. Колюшки, б. Брозинского уезда, Петроковской губ. (Польша), поляк, гражд. СССР, рабочий, женат, б/п, несудим, имеющий низшее образование, до ареста работал паровозным машинистом депо Здолбуново-Ковельской ж.д., проживал в г. Здолбуново, ул. Садовая, 13<sup>с</sup>

в том, что:

Изменил <sup>1</sup>Советской Родине<sup>1</sup>, в мае 1943 г. добровольно вступил под псевдонимом „ЯЗОН” в число участников антисоветской подпольной польской националистической организации так наз. „Паньствова служба цивильна” („ПСЦ”), созданной польским эмигрантским правительством для борьбы за восстановление буржуазной Польши в границах 1939 г., в Здолбуновской организации „ПСЦ” являлся содержателем явочной квартиры и связным, осуществлял связь между организациями „ПСЦ” Здолбуново, Ковель, Сарны, Костополь, Ровно –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

Руководствуясь ст. 204 УПК УССР, следственное дело № 1474 направить военному прокурору войск МВД Р/О для утверждения обвинительного заключения и направления дела по подсудности.



feracie oświaty, zajmując się nielegalnie nauczaniem polskich dzieci w polskim duchu nacjonalistycznym, już po wejściu na ten teren oddziałów Armii Czerwonej przechowywała u siebie maszynę do pisania organizacji PSC – tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

<sup>h</sup>-ZROBEK Franciszek s. Macieja, urodzony w 1890 r. w Koluszkach b[yły] powiat brzeziński gub[ernia] piotrkowska (Polska), Polak, obyw[atel] ZSRS, robotnik, żonaty, b/p, nie karany, mający wykształcenie podstawowe, przed aresztowaniem pracował jako maszynista w parowozowni Kolei Zdołbunowsko-Kowelskiej, mieszkał w m. Zdołbunowie, ul. Sadowa, 13<sup>h</sup>

o to, że:

Zdradził <sup>m</sup>-Sowiecką Ojczyznę<sup>m</sup>, w maju 1943 r. dobrowolnie wstąpił pod pseudonimem „JAZON” do grona członków antysowieckiej podziemnej polskiej nacjonalistycznej organizacji tak zw[anej] Państwowej Służby Cywilnej (PSC), utworzonej przez polski rząd emigracyjny do walki o odbudowanie burżuazyjnej Polski w granicach z 1939 r., w zdołbunowskiej organizacji PSC był właścicielem lokalu kontaktowego i łącznikiem, zapewniając łączność między organizacjami PSC Zdołbunów, Kowel, Sarny, Kostopol, Równe –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

Kierując się art. 204 KPK USRS sprawę śledczą Nr 1474 skierować do wojskowego prokuratora wojsk MWD obwodu rówieńskiego w celu zatwierdzenia wniosku oskarżającego i skierowania sprawy do sądu.

Nacz[elnik] Wydziału Oddziału Śled[czego] UMGB RO  
Kapitan (—) MOTORKIN

„Zgadzam się:”

Naczelnik Oddziału Śled[czego] UMGB RO  
Podpułkownik (—) SOŁOIMSKIJ

Wniosek osk[arzający] sporządzono 29 czerwca 1946 r. w m. Równe.

[...]

WAP SBU, Równe, spr. P-5300, k. 259–263.  
Oryginał, maszynopis.

„Согласен:”

Начальник Следотдела УМГБ РО  
Подполковник (—) СОЛОИМСКИЙ

Обв[инительное] заключение составлено 29 июня 1946 г. в гор. Ровно.

[...]

*ГДА СБУ, Рівне, спр. П-5300, арк. 259–263.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу, зліва вгорі резолюція, вписана від руки: Утверждаю Пом. ВП Прик. ВО капитан юстиции, 11.07.46 з нерозбірливим підписом та друга резолюція нерозбірлива.*

### Примітки

- <sup>а</sup> Перекреслено від руки: *Зам[еститель]*.
- <sup>б-бб</sup> Вписано від руки.
- <sup>в</sup> Виправлено від руки з: *июня*.
- <sup>г-гг</sup> Дописано від руки.
- <sup>г</sup> Дописано від руки: *V*.
- <sup>д-дд</sup> Підкреслено від руки.
- <sup>е-е</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *8.I.45 г., спр. [...]*.
- <sup>е-е</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *12.XII.44 г.*
- <sup>ж-жж</sup> Над текстом дописано від руки: *4 [...]*.
- <sup>з-зз</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *8.I.45 г.*
- <sup>и-и</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *11.I.45 г.*
- <sup>і</sup> Так у тексті. Відсутній фрагмент.
- <sup>і-і</sup> Над текстом нерозбірлива резолюція від руки.

<sup>1</sup> Терлецька Станіслава, арештована 22 грудня 1944; суджена 14 вересня 1946 Військовим трибуналом військ МВС Рівненської області, засуджена до 5 років ВТТ.

<sup>2</sup> Зробек Францішек, арештований 22 грудня 1944; суджений 14 вересня 1946 Військовим трибуналом військ МВС Рівненської області, засуджений до 5 років ВТТ.

<sup>3</sup> Спр. Сорока Юзеф (1899–1970), пс. „Ковальський”, „Совінський”, „Юзеф”; член Народної партії, в’язень Берези-Картузкої; солдат вересневої кампанії 1939; арештований і в’язень НКВС в Ковелі до червня 1941; потім у БХ, згодом у Делегатурі – керівник Адміністраційного відділу Районного делегата Уряду Волинь; весною 1944 zaangażований у творення польських відділів у Сумах; з осені 1945 в Варшаві, діяч ПНП; арештований УБ 7 липня 1947, засуджений до 6 років ув’язнення, звільнений у 1949.

<sup>4</sup> Обвинувальний висновок Чеслава Зайончковського, див. с. 1170.

Na pierwszej stronie dokumentu w lewym górnym rogu odręczna adnotacja: Zatwierdzam Pom. WP Przyk[arpackiego] OW kapitan sądownictwa, 11.07.46 z nieczytelnym podpisem oraz druga adnotacja nieczytelna.

## Przypisy

- a Skreślono odręcznie: *Zast[ępcą]*.
- b- -b Wpisano odręcznie.
- c Poprawiono odręcznie z: *czerwca*.
- d- -d Dopisano odręcznie.
- e Dopisano odręcznie: *V*.
- f- -f Podkreślono odręcznie.
- g- -g Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: *8.I.45 r., spr. [...]*.
- h- -h Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: *12.XII.44 r.*
- i- -i Nad tekstem dopisano odręcznie: *4 [...]*.
- j- -j Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: *8.I.45 r.*
- k- -k Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: *11.I.45 r.*
- l Tak w tekście. Brak fragmentu.
- m- -m Nad tekstem nieczytelna odręczna adnotacja.

<sup>1</sup> Terlecka Stanisława, aresztowana 22 grudnia 1944. Sądzona 14 września 1946 przez Wojskowy Trybunał wojsk MWD obwodu rówieńskiego, skazana na 5 lat ITŁ.

<sup>2</sup> Zrobek Franciszek, aresztowany 22 grudnia 1944. Sądzony 14 września 1946 przez Wojskowy Trybunał wojsk MWD obwodu rówieńskiego, skazany na 5 lat ITŁ.

<sup>3</sup> Właśc. Soroka Józef (1899–1970), ps. „Kowalski”, „Sowiński”, „Józef”, członek SL, więzień Berezki Kartuskiej, żołnierz kampanii wrześniowej 1939, aresztowany i więziony przez NKWD w Kowlu do czerwca 1941. Następnie w BCh, potem w delegaturze – kierownik Wydziału Administracyjnego ODR Wołyń. Wiosną 1944 zaangażowany w tworzenie polskich oddziałów w Sumach, od jesieni 1945 w Warszawie, działacz PSL, aresztowany przez UB 7 lipca 1947 i skazany na 6 lat więzienia, zwolniony w 1949.

<sup>4</sup> Wniosek oskarżający Czesława Zajączkowskiego zob. s. 1171.

**21 травня 1944, Луцьк. Спецповідомлення Мартинова  
Федору Цветухіну про арештування в бригаді „Грунвальд”**

Совершенно секретно

Начальнику УНКГБ Ровенской области  
Подполковнику государственной безопасности  
тов. ЦВЕТУХИНУ

Специальное сообщение  
по делу арестованных – участников „ПЗП”  
ЛИСЕЦКОЙ С. К. и ХОДОРОВСКОГО Ю. Ю.

Управлением НКГБ по Волынской области 3/V.44 г. были установлены и арестованы проходящие по показаниям ранее нами арестованного Зам. коменданта Ровенского инспектората а/с организации „ПЗП” – ВАЛЬЧАКА Ришарда Марьяновича, под кличкой „РИШАРД”, передан с материалом следствия в УНКГБ г. Ровно:

1. ЛИСЕЦКАЯ Стефания Казимировна, 1921 года рождения, уроженка с. Хипполитовка, Костопольского района, Ровенской области, полька, гр-ка СССР, беспартийная, образование – 7 классов, проживала в гор. Костополь, ул. Первого мая, 23.

В момент ареста находилась в партизанском отряде „ГРЮНВАЛЬД”.

2. ХОДОРОВСКИЙ Юзеф Иванович, 1922 года рождения, уроженец с. Козинский Майдан, Александрийского района, Ровенской области, поляк, гр-н СССР, беспартийный, грамотный, по профессии – дорожный мастер.

В момент ареста находился в партизанской бригаде „ГРЮНВАЛЬД”.

ЛИСЕЦКАЯ и ХОДОРОВСКИЙ при допросах о своей принадлежности к а/с организации „ПЗП” признались.

Как показала ЛИСЕЦКАЯ, в организацию „ПЗП” она была завербована 8-го января 1944 года участником организации ВАЛЬЧАКОМ Ришардом в с. Любомирка, Александрийского района, Ровенской области.

После вербовки и принятия присяги на в[ер]ность организации ЛИСЕЦКОЙ была присвоена кличка „БОЖЕНА”, а затем она была зачислена в партизански[й от]ряд „Дзик” в качестве связника и ст. разведчицы. К[ак] видно из показаний ЛИСЕЦКОЙ, последнее время

## 8

### 21 maja 1944, Łuck. Informacja specjalna Martynowa dla Fiodora Cwietuchina o aresztowaniach w brygadzie „Grunwald”

Ścisłe tajne

Do Naczelnika UNKGB obwodu rówieńskiego  
Podpułkownika bezpieczeństwa państwowego  
tow. CWIETUCHINA

Informacja specjalna  
w sprawie aresztowanych członków PZP  
LISIECKIEJ S. K i CHODOROWSKIEGO J. J.

Organy NKGB obwodu wołyńskiego 3/V.44 r. zatrzymały i aresztowały na podstawie zeznań aresztowanego przez nas wcześniej zast[ępcy] komendanta Rówieńskiego Inspektoratu a/s organizacji PZP – WALCZAKA Ryszarda s. Mariana, pseudonim „RYSZARD” i przekazały z materiałami śledztwa do UNKGB m. Równe:

1. LISIECKĄ Stefanię c. Kazimierza, urodzoną w 1921 roku we wsi Hipolitówka rejon kostopolski obwód rówieński, Polkę, ob[ywate]lkę ZSRS, bezpartyjną, wykształcenie – 7 klas, zamieszkałą w m. Kostopol, ul. Pierwszego Maja 23.

W chwili aresztowania znajdowała się w oddziale partyzanckim „Grunwald”.

2. CHODOROWSKIEGO Józefa s. Jana, urodzonego w 1922 roku we wsi Majdan Koziński rejon aleksandrowski obwód rówieński, Polaka, ob[ywate]la ZSRS, bezpartyjnego, piśmiennego, z zawodu – majstra drogowego.

W chwili aresztowania znajdował się w partyzanckiej brygadzie „Grunwald”.

LISIECKA i CHODOROWSKI w czasie przesłuchania przyznali się do swojej przynależności do a/s organizacji PZP.

Jak zeznała LISIECKA, do organizacji PZP została zwerbowana 8 stycznia 1944 roku przez członka organizacji WALCZAKA Ryszarda we w[si] Lubomirka rejon aleksandrowski obwód rówieński.

Po zwerbowaniu i złożeniu przysięgi na wierność organizacji nadano LISIECKIEJ pseudonim „BOŻENA”. Następnie została ona przydzielona do oddziału partyzanckiego „Dzik” w charakterze łącznika i st[arszego] zwiadowcy. Jak wynika z zeznań LISIECKIEJ, w ostatnim czasie oddzia-

отряд[ом] „Дзик” командовал ВАЛЬЧАК, от которого ЛИСЕЦКАЯ получила указания пройти обучение по разведыватель[но]му делу, для чего была направлена к <sup>а</sup>ТЕЛЮХ Юзефу<sup>а</sup>, 45 лет, поляк, офицер быв. польской армии, проживал в гор. Ровно по ул. Легионов, 23, у которого ЛИСЕЦКАЯ и проходила обучение с 10 января 1944 года два раза в неделю с 13 до 20 час. дня, примерно около месяца.

Кроме этого ЛИСЕЦКАЯ показала, что она как связистка разведчица была связана по работе организации „ПЗП” с другой связисткой ЦИМЕРОВОЙ ([фа]милия это или кличка – она не знает), 40 лет, среднего роста, прож. в гор. Ровно по ул. Витовского, 2[б].

Со связисткой ЦИМЕРОВОЙ – ЛИСЕЦКАЯ по [зада]нию ВАЛЬЧАКА в январе месяце с. г. ходила в г. Здолбунов и через нее связалась с одним из руководи[те]лей организации под кличкой „МЕЦЕНАС”, от которого получила пакет для ВАЛЬЧАКА.

Находясь в партизанском отряде „ГРЮНВАЛЬД” ЛИСЕЦКАЯ по заданию ВАЛЬЧАКА являвшегося начальн[иком] штаба отряда среди личного состава последнего [выяв]ляла просоветски настроенных поляков и доносила ВАЛЬЧАКУ. В своих показаниях ЛИСЕЦКАЯ так-же назвала 5 человек других участников организации по кличкам; фамилий и место их пребывания [в] данное время она не знает.

Арестованный ХОДОРОВСКИЙ Ю. И. на допросе показал, что в организацию „ПЗП” он был завербован в январе месяце 1944 года, тем-же ВАЛЬЧАКОМ – „РИШАРД” и имел псевдоним „ЮЗЕК”.

ХОДОРОВСКИЙ назвал известных ему участников выше указанной организации по г. Ровно и Ровенской области – ХОДОРОВСКИЙ Адам, КУПИКОВСКИЙ Владислав, ГРУЗОВСКИЙ Ян, ПРОКОПОВИЧ Франек и ГОРОХОВСКИЙ.

На основании вышеизложенного считаю целесообразным арестованных – ЛИСЕЦКУЮ и ХОДОРОВСКОГО направить в УНКГБ по Ровенской области, так-как деятельность последних проходила совместно с ВАЛЬЧАКОМ на территории Ровенской области.

Начальник Управления НКГБ по Волынской области  
Подполковник государственной безопасности  
(—) МАРТЫНОВ

„<sup>6</sup>-21-<sup>67</sup>” мая 1944 года

№ <sup>6</sup>-2/3[2]7с<sup>-6</sup>

г. Луцк

*ГДА СБУ, спр. С-9975, т. 2, ч. 1, арк. 121–122.*

*Оригінал, машинопис.*

łem „Dzik” dowodził WALCZAK, od którego LISIECKA otrzymała rozkaz przejścia szkolenia wywiadowczego. W tym celu została skierowana do <sup>a</sup>TELUCHA Józefa<sup>a</sup>, 45 lat, Polaka, oficera był[ego] Wojska Polskiego, zamieszkałego w Równem przy ulicy Legionów 23, u którego LISIECKA odbywała szkolenie od 10 stycznia 1944 roku dwa razy w tygodniu od godz. 13 do 20, przez mniej więcej miesiąc.

Oprócz tego LISIECKA zeznała, że jako łącznik wywiadowca utrzymywała łączność w ramach organizacji PZP z drugą łączniczką CIEMIOROWĄ (czy to [na]zwisko, czy pseudonim – ona nie wie), 40 lat, średniego wzrostu, zam[ieszkała] w m. Równe przy ulicy Witkowskiego 2[6].

Z łączniczką CIEMIOROWĄ LISIECKA na [polec]enie WALCZAKA w styczniu br. chodziła do m. Zdołbunów i przez nią nawiązała łączność z jednym z dowódców organizacji o pseudonimie „MECENAS”, od którego otrzymała paczkę dla WALCZAKA.

Znajdując się w partyzanckim oddziale „Grunwald”, LISIECKA na polecenie WALCZAKA, który okazał się szefem sztabu oddziału, wśród składu osobowego [ujaw]niała prosoviecko nastawionych Polaków i meldowała WALCZAKOWI. W swoich zeznaniach LISIECKA wymieniła też pseudonimy pięciu innych członków organizacji; nazwisk i miejsc ich przebywania obecnie nie zna.

Aresztowany CHODOROWSKI J. J. na przesłuchaniu zeznał, że do organizacji PZP został zwerbowany w styczniu 1944 roku, przez tegoż WALCZAKA – „RYSZARDA” i miał pseudonim „JÓZEK”.

CHODOROWSKI wymienił znanych mu członków wyżej wymienionej organizacji w m. Równe i obwodzie rówieńskim – CHODOROWSKIEGO Adama, KUPIKOWSKIEGO Władysława, GRUZOWSKIEGO Jana, PROKOPOWICZA Franka i GOROCHOWSKIEGO.

Na podstawie powyższego uważam za celowe skierować aresztowanych – LISIECKĄ i CHODOROWSKIEGO do UNKGB obwodu rówieńskiego, gdyż działali wspólnie z WALCZAKIEM na terenie obwodu rówieńskiego.

Naczelnik Zarządu NKGB obwodu wołyńskiego  
Podpułkownik bezpieczeństwa państwowego  
(—) MARTYNOW

„<sup>b</sup>21-<sup>b</sup>” maja 1944 roku  
Nr <sup>b</sup>2/3[2]7s-<sup>b</sup>  
m. Łuck

WAP SBU, spr. S-9975, t. 2, cz. 1, k. 121–122.  
Oryginał, maszynopis.

У документі три резолюції: т. Дитусь. Організувати доставку арестованих. Наметити план заходів по розробці і аресту проходять по показанням (—) Цветухин. 25.5.44; т. Левушкин. Переговорите со мной. (—) Дитусь. 26/V; т. Корешкову для виконання. 1 П 44 года та нерозбірливий підпис і печатка з написом: УНКГБ Ровенской обл[асти], Вх. № ... От ... 194... г.

## Примітки

- <sup>а-а</sup> Підкреслено від руки.
- <sup>б-б</sup> Вписано від руки.



*Na dokumencie trzy adnotacje: t. Dituś. Organizować dostawę aresztowanych. Ułożyć plan przedsięwzięć dorozpracowania i aresztowania zeznających (—) Cwietuchin. 25.5.44; t. Lewuszkina. Skonsultować z emną. (—) Dituś. 26/V; dla t. Korieszkowa do wykonania. 1 II 44 roku oraz nieczytelny podpis, a także pieczętka z napisem: UNKGB obw[odu] rówieńskiego, nr wch[odzący] ... z ... 194... r.*

## Przypisy

- <sup>a- -a</sup> Podkreślono odręcznie.
- <sup>b- -b</sup> Wpisano odręcznie.

**22 липня 1944, Луцьк. Постанова про призупинення  
слідства стосовно Юзефа Ходоровського**

„Утверждаю”

Начальник Управления НКГБ по Волын[ской] обл[асти]

Подполковник госбезопасности

(—) МАРТЫНОВ

„<sup>a-22-a</sup>” июля 1944 г.

Постановление

(о прекращении следствия)

гор. Луцк, „<sup>a-21-a</sup>” июля 1944 года

Я, И. О. начальник Отделения 2-го Отдела УНКГБ по Волынской области – мл. лейтенант государственной безопасности КОСТЕНКО, рассмотрев материалы следдела № 339 по обвинению ХОДОРОВСКО-ГО Юзефа Юльевича [?], по ст. ст. 54-1, „<sup>a</sup>”, 54-2 и 54-11 УК УССР,

НАШЕЛ:

что 10 мая 1944 года Управлением НКГБ по Волынской области – ХОДОРОВСКИЙ Ю. Ю. был арестован в подозрении принадлежности его к а/с националистической организации „ПЗП” и привлечен в качестве обвиняемого по ст. ст. 54-1, „<sup>a</sup>”, 54-2 и 54-11 УК УССР.

В процессе следствия установлено, что ХОДОРОВСКИЙ Ю. Ю., проживая на временно оккупированной немцами территории в гор. Костополь, в сентябре 1942 года был привлечен немцами на работу в дорожно-строительную контору „РЕНАР”, где и работал мостовщиком до сентября 1943 года, после чего бросил работу и ушел по месту жительства родных в м. Александрия, Ровенской области, где и проживал до освобождения от немецких оккупантов Красной Армией Ровенской области.

В начале января 1944 года ХОДОРОВСКИЙ был завербован в польский повстанческий отряд „Дзик”, принадлежавший к польской а/с националистической организации „Польски звензек повстанчи” командиром этого отряда ВАЛЬЧАКОМ Ришардом, под кличкой „РИШАРД” – активный участник „ПЗП” (арестован УНКГБ ВО). После вербовки ХОДОРОВСКОМУ была присвоена кличка „ЮЗЕК”.

В момент вербовки в отряд „Дзик” ХОДОРОВСКОМУ было разъяснено, что отряд должен вести борьбу с немецкими оккупантами за

**22 lipca 1944, Łuck. Decyzja o przerwaniu śledztwa  
w sprawie Józefa Chodorowskiego**

„Zatwierdzam”

Naczelnik Zarządu NKGB obw[odu] wołyńskiego

Podpułkownik bezpieczeństwa państw[owego]

(—) MARTYNOW

„<sup>a</sup>22<sup>a</sup>” lipca 1944 r.

Decyzja

(o przerwaniu śledztwa)

m. Łuck, <sup>a</sup>21<sup>a</sup> lipca 1944 roku

Ja, p[pełniący] o[bowiązki] naczelnika Wydziału 2 Oddziału UNKGB obwodu wołyńskiego – m[łodszy] lejtnant bezpieczeństwa państwowego KOSTIENKO, rozpatrzywszy materiały sprawy śled[czej] nr 339 dotyczącej oskarżenia CHODOROWSKIEGO Józefa s. Juliana [?] z art. art. 54-1, „a”, 54-2 i 54-11 KK USRS,

STWIERDZIŁEM:

że 10 maja 1944 roku został aresztowany przez Zarząd NKGB obwodu wołyńskiego CHODOROWSKI J. J. jako podejrzany o przynależność do a/s nacjonalistycznej organizacji PZP i pociągnięty [do odpowiedzialności] w charakterze oskarżonego z art. art. 54-1, „a”, 54-2 i 54-11 KK USRS.

W toku śledztwa ustalono, że CHODOROWSKI J. J., mieszkając na czasowo okupowanym przez Niemców terytorium w m. Kostopol, we wrześniu 1942 roku został zabrany przez Niemców do pracy w kantorze drogowo-budowlanym „RENAR”, gdzie pracował przy budowie mostów do września 1943 roku, po czym rzucił pracę i uciekł do miejsca zamieszkania krewnych w m[iejscowości] Aleksandria obwód rówieński i tam mieszkał do wyzwolenia obwodu rówieńskiego przez Armię Czerwoną od niemieckich okupantów.

Na początku stycznia 1944 roku CHODOROWSKI został zwerbowany do polskiego oddziału powstańczego „Dzik”, przynależnego do polskiej a/s nacjonalistycznej organizacji Polski Związek Powstańczy, przez dowódcę tego oddziału WALCZAKA Ryszarda, pseudonim „RYSZARD” – aktywnego członka PZP (aresztowany przez UNKGB o[bwodu] w[ołyńskiego]). Po zwerbowaniu został nadany CHODOROWSKIEMU pseudonim „JÓZEK”.

Przy werbunku do oddziału „Dzik” CHODOROWSKIEMU wyjaśniono, że oddział ma prowadzić walkę z niemieckimi okupantami o wyzwolenie

освобождение Польши и он как патриот своего государства дал согласие и принял присягу на верность службы в отряде.

Однако будучи в отряде, ХОДОРОВСКИЙ находился дома и никакого участия в нем не принимал.

После освобождения Красной Армией Ровенской области, ХОДОРОВСКИЙ вступил в истребительный батальон при Тучинском РО НКВД, а с 8-го марта 1944 года добровольно вступил в польский партизанский отряд им. „Грунвальд”, где и находился до его ареста.

На допросах ХОДОРОВСКИЙ дал признательные показания в своей принадлежности к отряду „Дзик”, задачей которого, как ему известно было – вести борьбу с немецкими оккупантами.

Учитывая, что в процессе следствия по делу ХОДОРОВСКОГО Ю. Ю. материалов о его практической а/с деятельности в достаточной мере не добыто, по соц. происхождению он из крестьян-бедняков, а поэтому руководствуясь ст. 197 ч. II УПК УССР –

**ПОСТАНОВИЛ:**

следствие по делу № 339 в отношении ХОДОРОВСКОГО Юзефа Юльевича [?] дальнейшим производством прекратить. Арестованного ХОДОРОВСКОГО Ю. Ю. из-под стражи освободить.

Копию настоящего постановления направить военному прокурору В/НКВД и начальнику Отдела „А” УНКГБ ВО

И. О. начальника Отделения 2 Отд[ела] УНКГБ  
Мл. лейтенант госбезопасности  
(—) КОСТЕНКО

„Согласен”

Начальник 2 Отдела УНКГБ по Волынской области  
Гвардии подполковник  
НЕЧАЕВ (—)

*ДА ВО, Луцьк, спр. С-4666, оп. 2, спр. 510, арк. 17.*

*Копія, машинопис.*

*Зліва вгорі круга печатка з гербом в середині з написом: [Народ]ний Комиссариат Государственной] Безопасности Укр. ССР.*

## Примітки

<sup>a-a</sup> Вписано від руки.

lenie Polski i on jako patriota swojego państwa wyraził zgodę oraz złożył przysięgę na wierność służbie w oddziale.

Jednak, będąc w oddziale, CHODOROWSKI przebywał w domu i nie brał [w jego działaniach] żadnego udziału.

Po wyzwoleniu obwodu rówieńskiego przez Armię Czerwoną CHODOROWSKI wstąpił do *istriebitelnego batalionu* przy Tuczyńskim RO NKWD, a od 8 marca 1944 roku dobrowolnie wstąpił do polskiego partyzanckiego oddziału „Grunwald”, gdzie znajdował się do aresztowania.

Na przesłuchaniach CHODOROWSKI złożył zeznania potwierdzające jego przynależność do oddziału „Dzik”, którego zadaniem, jak mu było wiadomo – było prowadzenie walki z niemieckimi okupantami.

Uważając, że w toku śledztwa w sprawie CHODOROWSKIEGO J. J. materiałów o jego rzeczywistej a/s działalności w dostatecznym stopniu nie uzyskano, z pochodzenia społ[ecznego] jest on z chłopów biedniaków oraz kierując się art. 197 cz. II KPK USRS –

POSTANOWIŁEM:

przerwać śledztwo w sprawie nr 339 dotyczącej CHODOROWSKIEGO Józefa s. Juliana [?]. Aresztowanego CHODOROWSKIEGO J. J. zwolnić z aresztu.

Kopie niniejszego postanowienia skierować do Wojskowego Prokuratora w[ojsk] NKWD i naczelnika Oddziału „A” UNKGB WO.

p. o. naczelnika Wydziału 2 Oddz[iału] UNKGB  
Mł[odszy] lejtnant bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) KOSTIENKO

„Wyrażam zgodę”

Naczelnik 2 Oddziału UNKGB obwodu wołyńskiego  
Podpułkownik gwardii  
NIECZAJEW (—)

*PA WO, Łuck, spr. S-4666, op. 2, spr. 510, k. 17.*

*Kopia, maszynopis.*

*W lewym górnym rogu pieczęć okrągła z herbem i napisem w otoku: [Lud]owy Komisariat Bezpieczeństwa Państw[owego] Ukr. SRS.*

## Przypisy

<sup>a - a</sup> Wpisano odręcznie.

**23 травня 1944, Київ. Циркуляр Павла Дроздецького  
начальникам УНКДБ областей щодо діяльності польського  
підпілля на територіях, зайнятих Червоною Армією**

Совершенно секретно

Начальнику УНКГБ ..... области

..... госбезопасности

тов. ....

гор. ....

По данным агентуры НКГБ СССР устанавливается, что генерал СОСНКОВСКИЙ<sup>1</sup> и его сторонники, совместно с группой правых из ППС, возглавляемой ЦИОЛКОШЕМ, разработали стратегический план для своих организаций о порядке их подготовки к приходу Красной Армии в Польшу.

В соответствии с этим планом, руководителям нелегальных организаций в Польше, в большинстве пилсудчикам, посланы следующие указания о подготовке к приходу Красной Армии в Польшу:

а) Руководители польских нелегальных организаций должны рекомендовать себя просоветски настроенными людьми и выделить лиц для „сотрудничества” с Красной Армией и для „присоединения” к партизанским отрядам;

б) Другая часть из наиболее подготовленных лиц должна быть выделена для работы в глубоком подполье.

Перед людьми, выделенными для „сотрудничества” с Красной Армией, должна быть подготовлена задача завоевать доверие СССР с тем, чтобы повсюду внедрить своих людей.

Во время пребывания Красной Армии на польской территории должны быть сделаны провокационные попытки создания независимой польской администрации.

Предполагается, что эти попытки будут подавлены Красной Армией, что даст возможность полякам в Лондоне поднять шум о вмешательстве СССР во внутренние дела Польши.

Пилсудчики намерены проникнуть во все просоветские организации, а также создать лжесоветские организации и приобрести влияние в славянском комитете.

СОСНКОВСКИЙ и его сторонники намерены сохранить все находящиеся в подполье польские организации и вооруженные силы с таким расчетом, чтобы после ухода Красной Армии из Польши они могли бы поднять движение за установление своей власти.

**23 maja 1944, Kijów. Informacja Pawła Drozdieckiego  
dla naczelników obwodowych UNKGB o działalności polskiego  
podziemia na terenach zajętych przez Armię Czerwoną**

Ścisłe tajne

Do naczelnika UNKGB obwodu .....  
..... bezpieczeństwa państw[owego]  
tow. ....  
m. ....

Na podstawie danych agentury NKGB ZSRS ustala się, że generał SOSNKOWSKI i jego zwolennicy, wspólnie z grupą pravicowców z PPS kierowaną przez CIOŁKOSZA, opracowali strategiczny plan dla swoich organizacji dotyczący zasad ich przygotowania na wkroczenie Armii Czerwonej do Polski.

Zgodnie z tym planem, przywódcom nielegalnych organizacji w Polsce, w większości piłsudczykom, zostały przesłane następujące wskazówki o przygotowaniu się na wkroczenie Armii Czerwonej do Polski:

a) Przywódcy polskich nielegalnych organizacji mają zarekomendować się jako ludzie nastawieni prosowiecko i wyznaczyć osoby do „współpracy” z Armią Czerwoną i do „przyłączenia” do oddziałów partyzanckich;

b) Inna część spośród najlepiej przygotowanych osób ma zostać wyznaczona do roboty w głębokiej konspiracji.

Przed ludźmi wyznaczonymi do „współpracy” z Armią Czerwoną ma być postawione zadanie zdobycia zaufania ZSRS z założeniem, aby wszędzie wprowadzić swoich ludzi.

W czasie przebywania Armii Czerwonej na polskim terytorium mają być przeprowadzone prowokacyjne próby utworzenia niezależnej polskiej administracji.

Przewiduje się, że te próby zostaną zdławione przez Armię Czerwoną, co da możliwość Polakom w Londynie podnieść szum na temat mieszania się ZSRS w wewnętrzne sprawy Polski.

Piłsudczycy zamierzają przeniknąć do wszystkich prosowieckich organizacji, a także utworzyć niby-sowieckie organizacje i wywrzeć wpływ w Komitecie słowiańskim.

SOSNKOWSKI i jego zwolennicy zamierzają zachować wszystkie znajdujące się w podziemiu polskie organizacje i siły zbrojne, licząc na to, że po wyjściu Armii Czerwonej z Polski mogliby podjąć działania na rzecz ustanowienia swojej władzy.

Так как открытое вооруженное выступление может окончиться поражением, то делается ставка на „тихий” захват власти.

Наряду с этим, пилсудчики намерены также изменить свою тактику в Англии. Официально польская пресса прекратит антисоветские выступления, некоторые офицеры из окружения СОСНКОВСКОГО публично выступают с заявлением о необходимости установления с СССР дружественных отношений. После того, как СОСНКОВСКИЙ „откажется” от них, они должны будут продолжать просоветскую линию поведения и будут изыскивать способы установления контакта с официальными советскими лицами.

В противовес линии, занятой СОСНКОВСКИМ, на одном из последних заседаний руководства ППС выступил прибывший в Лондон из Польши представитель ППС (фамилию выяснить не удалось), который предостерегал об опасности для ППС занимать антисоветскую позицию, мотивируя это тем, что в Польше среди социалистов отмечаются сильные настроения в пользу сближения с СССР.

Данные о мероприятиях поляков, направленных против СССР, подтверждаются агентурными и следственными материалами, добытыми нами ранее в ходе ликвидации в Волынской, Ровенской и Тарнопольской областях польской военной организации ПЗП, руководимой генералом СОСНКОВСКИМ из Лондона.

#### П Р Е Д Л А Г А Ю :

1. В процессе агентурной и следственной работы по вскрытию и ликвидации польских националистических организаций, добиваться получения данных о последних указаниях СОСНКОВСКОГО по развороту подрывной работы против СССР.

2. При получении данных о готовящихся антисоветских выступлениях или провокационных действиях польских антисоветских групп или организаций, немедленно принимать решительные меры к пресечению их, согласовывая в каждом отдельном случае план ликвидации с НКГБ УССР.

3. Активизировать работу по приобретению специальной квалифицированной агентуры, организовав правильное использование ее.

Направить проверенную на практической работе и преданную нам агентуру на выявление антисоветского элемента среди поляков, пытающихся проникнуть в руководящие звенья советского аппарата или устроиться в наиболее уязвимые места в промышленности, на транспорте, в органы связи для ведения подрывной работы.

При получении подобных данных, под благовидным предлогом не допускать таких лиц к занятию интересующего его положения



Ponieważ otwarte wystąpienie zbrojne może zakończyć się porażką, stawia się na „ciche” przejęcie władzy.

Równoległe z tym piłsudczycy zamierzają też zmienić swoją taktykę w Anglii. Oficjalnie polska prasa przerwie antysowieckie wystąpienia, niektórzy oficerowie z otoczenia SOSNKOWSKIEGO publicznie wystąpią z oświadczeniem o konieczności nawiązania z ZSRS przyjacielskich stosunków. Po tym, jak SOSNKOWSKI „odżegna” się od nich, mają oni kontynuować prosowiecką linię postępowania i wynajdywać sposoby nawiązania kontaktu z oficjalnymi osobistościami sowieckimi.

Dla przeciwwagi linii zajmowanej przez SOSNKOWSKIEGO, na jednym z ostatnich posiedzeń kierownictwa PPS wystąpił przybyły do Londynu z Polski przedstawiciel PPS (nazwiska nie udało się ustalić), który przestrzegał o niebezpieczeństwie zajmowania pozycji antysowieckiej przez PPS, motywując to tym, że w Polsce wśród socjalistów widoczne są silne nastroje sprzyjające zbliżeniu z ZSRS.

Informacje o przedsięwzięciach Polaków, nakierowanych przeciwko ZSRS, są potwierdzane materiałami agenturalnymi i śledczymi, uzyskanymi przez nas wcześniej, w toku likwidacji w obwodach wołyńskim, rówieńskim i tarnopolskim polskiej wojskowej organizacji PZP, dowodzonej przez generała SOSNKOWSKIEGO z Londynu.

#### POLECAM:

1. W toku pracy agenturalnej i śledczej nad wykryciem i likwidacją polskich nacjonalistycznych organizacji, starać się uzyskać informacje o ostatnich wytycznych SOSNKOWSKIEGO co do rozwijania destrukcyjnej roboty przeciwko ZSRS.

2. W przypadku uzyskania informacji o przygotowywanych antysowieckich wystąpieniach albo prowokacyjnych działaniach polskich antysowieckich grup lub organizacji, niezwłocznie podejmować stanowcze kroki dla ich przerwania, uzgadniając z NKGB USRS w każdym pojedynczym przypadku plan likwidacji.

3. Aktywizować pracę nad zdobyciem specjalnej wykwalifikowanej agentury, organizując prawidłowe jej wykorzystanie.

Skierować sprawdzoną w praktycznym działaniu i oddaną nam agenturę do wykrycia antysowieckiego elementu wśród Polaków, próbujących przeniknąć do kierowniczych ogniw sowieckiego aparatu lub ulokować się w najbardziej wrażliwych miejscach w przemyśle, transporcie, w organach łączności w celu prowadzenia destrukcyjnej roboty.

W przypadku otrzymania takich informacji, pod jakimkolwiek pozorem nie dopuszczać owych osób do zajęcia interesującej je pozycji w sowieckim aparacie, zabezpieczając jednocześnie ich głębokie agenturalne rozpracowanie.

в советском аппарате, обеспечив одновременно глубокую агентурную разработку их.

О вновь добытых данных в разрезе настоящей ориентировки своевременно информируйте.

п/п. Зам. народного комиссара  
государственной безопасности УССР  
Комиссар государственной безопасности  
ДРОЗДЕЦКИЙ<sup>2</sup>

„23” мая 1944 года  
№ 841/с  
г. Киев

Верно:

Зам. нач. отделения 2 упр. НКГБ УССР  
Ст. лейтенант госбезопасности  
ЯРОСЛАВСКИЙ (—)

<sup>a</sup>-26.5.44<sup>-a</sup>

*ГДА СБУ, ф. 1, оп. 8, спр. 1 (1950 р.), арк. 137–139.  
Засвідчена копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>a</sup>-<sup>a</sup> Дописано від руки.

<sup>1</sup> Сосновський Казімеж (1885–1969), незалежний діяч, який боровся за незалежність, генерал броні; член ППС, один із провідників Бойової організації ППС; під час Першої світової війни в Польських легіонах, начальник штабу I Бригади; у 1917–1918 разом з Пілсудським ув'язнений в Німеччині; під час польсько-совітської війни член Ради оборони держави, командир Резервної армії і Північно-Східного фронту; у 1921–1924 міністр військових справ; під час вересневої кампанії 1939 командир Південного фронту; перебрався до Парижа, де виконував найвищі державні обов'язки; з листопада 1939 до червня 1940 також головний комендант СЗБ; потім у Лондоні; в липні 1941 на знак протесту проти уступкам у справі польського східного кордону відійшов з уряду; після смерті ген. Сікорського назначений Головнокомандувачем; рішучий противник встановлення співпраці з Східним Союзом до часу нормалізації політичних взаємин; під натиском Великобританії, димісійований 30 вересня 1944; на постійне проживання поселився в Канаді.

<sup>2</sup> Дроздецький Павло (нар. 1903), з 1941 начальник 3 Управління НКДБ УРСР, у 1944–1946 заступник народного комісара державної безпеки УРСР, з 4 травня 1946 начальник 5 Управління МДБ СРСР; комісар державної безпеки 3 рангу; 1945 генерал-лейтенант.

O nowo zdobytych informacjach w związku z niniejszym poleceniem niezwłocznie informujcie.

P/p. zast[ępcą] ludowego komisarza  
Bezpieczeństwa państwowego USRS  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego  
DROZDIECKIJ<sup>2</sup>

„23” maja 1944 roku  
Nr 841/s  
m. Kijów

Za zgodność:

Zast[ępcą] nacz[elnika] Oddziału 2 Zarz[ądu] NKGB USRS  
St[arszy] lejtnant bezpieczeństwa państw[owego]  
JAROSŁAWSKIJ (—)

a-26.5.44<sup>a</sup>

*WAP SBU, f. 1, op. 8, spr. 1 (1950 r.), k. 137–139.*

*Kopia uwierzytelniona, maszynopis.*

## Przypisy

<sup>a-a</sup> Dopisano odręcznie.

<sup>1</sup> Sosnkowski Kazimierz (1885–1969). Działacz niepodległościowy, gen. broni WP. Członek PPS, jeden z przywódców Organizacji Bojowej PPS. Podczas I wojny światowej w Legionach Polskich, szef sztabu I Brygady, w l. 1917–1918 wraz z Piłsudskim więziony w Niemczech. W czasie wojny polsko-sowieckiej członek Rady Obrony Państwa, dca Armii Odwodowej i Frontu Północno-wschodniego, w l. 1921–1924 minister spraw wojskowych. W kampanii wrześniowej 1939 dca Frontu Południowego, przedostał się do Paryża, gdzie pełnił najwyższe funkcje państwowe. Od listopada 1939 do czerwca 1940 także Komendant Główny ZWZ. Następnie w Londynie, w lipcu 1941 ustąpił z rządu na znak protestu przeciwko ustępstwom w sprawie polskiej granicy wschodniej. Po śmierci gen. Sikorskiego mianowany Naczelnym Wodzem. Zdecydowany przeciwnik nawiązania współpracy ze Związkiem Sowieckim przed unormowaniem stosunków politycznych. Pod naciskiem Wielkiej Brytanii zdymisjonowany 30 września 1944, osiadł na stałe w Kanadzie.

<sup>2</sup> Drozdickij Paweł (ur. 1903), od 1941 naczelnik 3 Zarządu NKGB USRS, w l. 1944–1946 zca ludowego komisarza bezp. państw. USRS, od 4 maja 1946 naczelnik 5 Zarządu MGB ZSRS; komisarz bezp. państw. 3 rangi, 1945 gen. lejtn.

**23 травня 1944, Рівне. Спецповідомлення Федора Цветухіна  
Сергієві Савченку щодо оперативної справи „Сейм”**

Сов. секретно

Народному комиссару госбезопасности УССР  
Комиссару госуд. безопасности 3-го ранга  
тов. САВЧЕНКО  
гор. Киев

Спецсообщение  
по агентурному делу „СЕЙМ”

[Письмом] № РВ/124 от 15 мая 1944 года мы Вам сообщали о вскрытой польской подпольной организации „ПЗП” и об аресте ряда участников этой организации.

Данными агентуры и следствием устанавливается наличие другой польской националистической организации, так называемой „ПСЦ” („Паньствова служба цивильна”), руководителем которой является поляк КОХАНЧИК Ян Томашевич, 1888 года рождения, ур. м. Коцецполь, Новорадомского округа, проживающий в гор. Здолбуново нашей области.

О причастности КОХАНЧИКА к указанной организации показал арестованный нами руководитель „ПСЗ”<sup>а</sup> ВАЛЕНТО<sup>а</sup>, который заявил, что в Здолбуново существует польская подпольная организация „ЗА” (Звензок административный) и что руководителем этой организации является КОХАНЧИК.

Как показала РОГОВСКАЯ, руководство указанной организации на территории Западной Украины осуществляется польским эмигрантским правительством, находящимся в Лондоне через своего представителя в Варшаве и что организация строится по принципу государственного устройства довоенной Польши.

Касаясь структуры „ПСЦ”, РОГОВСКАЯ показала следующее:

„Общее руководство организацией осуществляет польское эмигрантское правительство находящееся в Лондоне, которому непосредственно подчинен краевой центр в Варшаве именуемый «Краевым делегатом жонду».

Краевому центру подчинен так называемый «Воеводский делегат жонду», который как правило дислоцируется в центрах бывших воеводств Польши.

**23 maja 1944, Równe. Informacja specjalna Fiodora Cwietuchina  
dla Siergieja Sawczenki w sprawie operacji „Sejm”**

Ściś[le] tajne

Do Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państwowego USRS  
Komisarza bezpieczeństwa państw[owego] 3 rangi  
tow. SAWCZENKI  
m. Kijów

Informacja specjalna  
dotycząca agenturalnej sprawy „SEJM”

[Pismem] nr RW/124 z 15 maja 1944 roku poinformowaliśmy Was o ujawnionej polskiej organizacji konspiracyjnej PZP i o aresztowaniu szeregu członków tej organizacji.

Na podstawie informacji [uzyskanych od] agentury i w śledztwie stwierdza się istnienie drugiej polskiej nacjonalistycznej organizacji, tak zwanej PSC (Państwowa Służba Cywilna), której kierownikiem jest Polak KOCHAŃCZYK Jan s. Tomasza, urodzony w 1888 roku w m. Konecpol powiat radomszczański, zamieszkały w m. Zdołbunów naszego obwodu.

O przynależności KOCHAŃCZYKA do wymienionej organizacji zeznał aresztowany przez nas dowódca PSZ <sup>a</sup>WALENTA<sup>a</sup>, który ujawnił, że w Zdołbunowie istnieje polska podziemna organizacja ZA (Związek Administracyjny) i że przywódcą tej organizacji jest KOCHAŃCZYK.

Jak zeznała ROGOWSKA, kierownictwo wymienionej organizacji na terytorium Zachodniej Ukrainy sprawuje polski rząd emigracyjny znajdujący się w Londynie przez swojego przedstawiciela w Warszawie i że organizacja zbudowana jest na zasadach struktury państwowej przedwojennej Polski.

W sprawie struktury PSC, ROGOWSKA zeznała, co następuje:

„Ogólne kierownictwo organizacji sprawuje polski rząd emigracyjny znajdujący się w Londynie, któremu bezpośrednio podlega krajowa centrala w Warszawie nazywana Krajowym Delegatem Rządu.

Krajowej centrali podlegają tak zwani wojewódzcy delegaci rządu, którzy z reguły znajdują się w byłych miastach wojewódzkich Polski.

Wojewódzkiemu delegatowi rządu podlegają tak zwani PDR (powiatowi delegaci rządu), ulokowani w [siedzibach] byłych polskich powiatów.

PDR kieruje pracą podstawowych organizacji, tak zwanych «dołów»”.

Z zeznań ROGOWSKIEJ wiadomo, że PSC miała za zadanie:

«Воевудскому делегату жонду» подчинен так называемый «ПДР» (Повятовый делегат жонду) дислоцирующийся в бывших польских административных районах.

«ПДР» руководит работой низовых организаций, так называемых «Низови тропы»...».

Из показаний РОГОВСКОЙ известно, что „ПСЦ” имела задачу:

а) борьба за возрождение Польши в границах 1939 года, путем вооруженной борьбы против советской власти, при помощи Англии и США;

б) проводить агитационную работу среди польского населения о необходимости борьбы за Польшу „от моря и до моря”, внушая полякам, что при помощи Англии и Америки, Польша будет восстановлена в своих прежних границах;

в) воспитывать польскую молодежь в националистическом духе;

г) создавать и руководить польскими вооруженными отрядами самообороны;

д) оказывать материальную помощь полякам, бежавшим от бандеровцев и т. д.

Для материальной помощи полякам „ПСЦ” получала из Варшавы ежемесячно 30 тысяч марок, однако, эти деньги использовались и для покупки оружия. Помимо этого, оружие для организации доставлялось из Англии на самолетах, а из Варшавы привозили его на автомашинах, по железной дороге и т. д.

Из ее же показаний видно, что „ПСЦ” выпускала газету под названием „Вольняк” и так называемый коммюнике<sup>1</sup>, в котором указывалось о положении на фронтах и т. д.

Кроме этого, „ПСЦ” имела радиоприемники, пишущую машинку, шапирограф и подшивку изданных газет.

РОГОВСКАЯ же привела в своих показаниях случай, когда еще при немцах, вблизи гор. Ровно приземлился один английский самолет, на котором, якобы, прилетело два представителя польского правительства и было привезено оружие. Эти представители, якобы, посетили Здолбуново. Она же подтвердила данные и о том, что руководителем „ПСЦ” в Здолбуново являлся КОХАНЧИК, и что в Луцке находится центр „ПСЦ”, которым руководит „Воевудский делегат жонду”, фамилию которого она не знает.

КОХАНЧИК на первичном допросе сознался, что является делегатом Здолбуновского уездного „жонду” „ПСЦ” и назвал нам ряд других участников организации.

Заслуживает внимания проходящий по его показаниям БУЧЕК Антон, который являлся его заместителем.

- a) walkę o odrodzenie Polski w granicach z 1939 roku drogą walki zbrojnej przeciwko władzy sowieckiej, przy pomocy Anglii i USA;
- b) prowadzić agitację wśród polskiej ludności o konieczności walki o Polskę „od morza do morza”, wmawiając Polakom, że przy pomocy Anglii i Ameryki Polska zostanie odbudowana w swoich poprzednich granicach;
- c) wychowywać polską młodzież w duchu nacjonalistycznym;
- d) tworzyć i dowodzić polskimi zbrojnymi oddziałami Samoobrony;
- e) okazywać pomoc materialną Polakom zbiegłym przed banderowcami itd.

Na pomoc materialną dla Polaków PSC otrzymywała z Warszawy co miesiąc 30 tysięcy marek, jednak pieniądze te były wykorzystywane także na zakup broni. Oprócz tego broń dla organizacji dostarczana była z Anglii samolotami, a z Warszawy przywożono ją samochodami, koleją itd.

Z jej zeznań wynika też, że PSC wydawała gazetę pod tytułem „Wołyniak” i tak zwany „Komunikat”, w którym informowano o sytuacji na frontach itd.

Oprócz tego PSC posiadała radiodbiorniki, maszynę do pisania, szpirograf i zszywkę wydanych gazet.

ROGOWSKA wymieniła też w swoich zeznaniach przypadek, kiedy – jeszcze za Niemców – w pobliżu m. Równe wylądował angielski samolot, którym ponoć przylecieli dwaj przedstawiciele polskiego rządu i przywieziono broń. Ci przedstawiciele podobno odwiedzili Zdołbunów. Potwierdziła też informację o tym, że przywódcą PSC w Zdołbunowie był KOCHAŃCZYK, i że w Łucku znajdowała się centrala PSC, którą kierował Wojewódzki Delegat Rządu. Jego nazwiska nie zna.

KOCHAŃCZYK na wstępnym przesłuchaniu przyznał się, że jest delegatem zdołbunowskiego powiatowego „rządu” PSC i wymienił szereg innych członków organizacji.

Na uwagę zasługuje występujący w zeznaniach BUCZEK Antoni, który był jego zastępcą.

BUCZEK obecnie zamieszkuje w Mizocz w naszym obwodzie, pracuje w Wydziale Łączności.

Według informacji KOCHAŃCZYKA BUCZEK zawiadywał uzbrojeniem, środkami technicznymi PSC i zna lokalizację magazynów broni, radia i in[nych] środków technicznych.

Oprócz tego BUCZEK był odpowiedzialny za wydawanie gazety PSC – „Wołyniak”.

Jednocześnie KOCHAŃCZYK podał miejsce składu broni w Zdołbunowie, w cementowni.

W związku z powyższym podejmujemy następujące działania:

БУЧЕК в настоящее время проживает в Мизочи нашей области, работает в отделе связи.

По данным КОХАНЧИКА, БУЧЕК ведал оружием, техническими средствами „ПСЦ” и знает местонахождение складов с оружием, радио и др. технические средства.

Кроме этого, БУЧЕК являлся ответственным за выпуск газеты „ПСЦ” – „Волыняк”.

Одновременно КОХАНЧИК назвал наличие склада с оружием в Здолбуново, на цементном заводе.

По существу мы проводим следующие мероприятия:

Продолжаем следствие по делу КОХАНЧИКА с задачей выявления известных ему участников „ПСЦ”, складов оружия и технических средств организации.

Принимаем меры к изъятию оружия со склада указанного КОХАНЧИКОМ.

Всех лиц проходящих по показаниям КОХАНЧИКА, РОГОВСКОЙ и других арестованных участников организации устанавливаем для ареста.

О результатах выполнения этих мероприятий сообщу дополнительно.

Начальник УНКГБ по Ровенской области  
Подполковник госбезопасности  
ЦВЕТУХИН

„6-23-6” мая 1944 года

№ 6-2/625-6

г. Ровно

*ГДА СБУ, спр. С-9975, т. 1, ч. 2, розд. 3, арк. 52–55.*

*Копія, машинопис.*

### Примітки

а-а Виправлено від руки.

б-б Вписано від руки.

<sup>1</sup> Так у документі; правильно – *коммунікат*.



Kontynuujemy śledztwo w sprawie KOCHAŃCZYKA z zadaniem ujawnienia znanych mu członków PSC, składów broni i środków technicznych organizacji.

Podajemy kroki w celu skonfiskowania broni ze składu ujawnionego przez KOCHAŃCZYKA.

Wszystkie osoby występujące w zeznaniach KOCHAŃCZYKA, RO-GOWSKIEJ i innych aresztowanych członków organizacji ustalamy w celu aresztowania.

O wynikach przeprowadzonych działań poinformuję dodatkowo.

Naczelnik UNKGB obwodu rówieńskiego  
Podpułkownik bezpieczeństwa państw[owego]  
CWIETUCHIN

„<sup>b</sup>-23-<sup>b</sup>”maja 1944 roku

Nr <sup>b</sup>-2/625-<sup>b</sup>

m. Równe

*WAP SBU, spr. S-9975, t. 1, cz. 2, rozdz. 3, k. 52–55.*

*Kopia, maszynopis.*

### **Przypisy**

<sup>a</sup>- <sup>a</sup> Poprawiono odręcznie.

<sup>b</sup>- <sup>b</sup> Wpisano odręcznie.

## 5 червня 1944, Рівне. Протокол допиту Августа Бучека

Протокол допроса  
задержанного БУЧЕКА Августа Августовича  
от 5 июня 1944 года, г. Ровно

БУЧЕК А. А., 1906 года рождения, урож. дер. Карвина, Чешской Силезии, чех, гр-н СССР, беспартийный, с незаконченным средним образованием, по специальности <sup>а</sup>-шахтер<sup>-а</sup>. Монтер Мизочской рай-конторы связи. Проживает в гор. Мизоч, Ровенской области.

Допрос начат в 9 час. 30 мин.  
Перерыв с 15 час. 30 мин. до 16 час. 30 мин.  
Допрос окончен в 21 час. 30 мин.

**Вопрос:** Расскажите кратко свою биографию.

**Ответ:** Родился я в 1906 году в чешской рабочей семье. Отец мой, БУЧЕК Август, 64 лет, горняк, специалист по постройке шахт, в 1914 году, незадолго до войны, выехал на работу в Верхнюю Силезию, дер. Червонка, где вся наша семья проживала до сентября 1939 года.

После восстания 1921 года, в котором принимал участие и мой отец, дер. Червонка отошла от Германии к Польше и мы стали польскими подданными.

Трудовой деятельностью я начал заниматься с 13-тилетнего возраста, поступив работать на шахту. В 1926 году поступил в школу горного дела, но не окончил ее в связи с призывом осенью 1928 года на действительную службу в польскую армию. По демобилизации из армии в 1930 году в чине плутонового я поступил связистом на почту в Катовицы, а через три месяца службу оставил, вернулся в Червонку и последующие 9 лет непрерывно работал на шахте.

За две недели до польско-германской войны меня призвали в армию и я остался служить на границе в Червонке.

В первый же день войны мы попали в окружение, но мне удалось бежать. Воспользовавшись близостью дома я забежал на квартиру, переделся в штатское и на велосипеде уехал в Освенцины, где был зачислен в запасной батальон 73 пехотного полка. В составе этого батальона я отступал на юго-восток и 26 сентября 1939 года в районе Замостья <sup>б</sup>-вторично<sup>-б</sup> попал в окружение немецких войск. Снова вышел из окружения и направился в сторону Владимир-Волынский, где вскоре оказался на территории занятой частями Красной Армии.

## 5 czerwca 1944, Równe. Protokół przesłuchania Augusta Buczka

Protokół przesłuchania  
zatrzymanego BUCZKA Augusta s. Augusta  
z 5 czerwca 1944 roku, m. Równe

BUCZEK A. A., urodzony w 1906 roku we w[si] Karwina, Czeski Śląsk, Czech, ob[ywate]l ZSRS, bezpartyjny, z niepełnym średnim wykształceniem, z zawodu <sup>a</sup>górnik<sup>a</sup>. Monter Mizockiego Rej[onowego] Urzędu Łączności. Mieszka w m. Mizocz obwód rówieński.

Przesłuchanie rozpoczęło o godzinie 9.30.

Przerwa od godz. 15.30 do 16.30.

Przesłuchanie zakończono o godz. 21.30.

**Pytanie:** Opowiedzcie krótko swój życiorys.

**Odpowiedź:** Urodziłem się w 1906 roku w czeskiej rodzinie robotniczej. Mój ojciec, BUCZEK August, 64 lata, górnik, specjalista budowy kopalń, w 1914 roku na krótko przed wojną wyjechał do pracy na Górny Śląsk, wieś Czerwionka, gdzie cała nasza rodzina mieszkała do września 1939 roku.

Po powstaniu 1921 roku, w którym brał także udział mój ojciec, wieś Czerwionka przeszła z Niemiec do Polski i staliśmy się polskimi obywatelami.

Pracą zarobkową zacząłem zajmować się w wieku 13 lat, podejmując pracę w kopalni. W 1926 roku poszedłem do szkoły górniczej, ale nie ukończyłem jej w związku z powołaniem jesienią 1928 roku do czynnej służby w Wojsku Polskim. Po demobilizacji z wojska w 1930 roku w stopniu plutonowego podjąłem pracę łącznościowca na poczcie w Katowicach, a po trzech miesiącach opuściłem służbę, powróciłem do Czerwionki i przez następne 9 lat nieprzerwanie pracowałem w kopalni.

Na dwa tygodnie przed wojną polsko-niemiecką zostałem wezwany do wojska i służyłem na granicy w Czerwionce.

Już pierwszego dnia wojny zostaliśmy okrążeni, ale mnie udało się uciec. Wykorzystując bliskość domu, wpadłem do mieszkania, przebrałem się w górniczą odzież i na rowerze pojechałem do Oświęcimia, gdzie zostałem wcielony do batalionu zapasowego 73 pułku piechoty. W składzie tego batalionu wycofywałem się na południowy wschód i 26 września 1939 roku w rejonie Zamościa <sup>b</sup>ponownie<sup>b</sup> dostałem się w okrążenie wojsk niemieckich. Znowu wyszedłem z okrążenia i skierowałem się do Włodzimie-

**Вопрос:** Советскими войсками вы были пленены?

**Ответ:** Нет, так как при опросе я заявил, что пробираюсь к своей семье.

**Вопрос:** Где проживала в то время ваша семья?

**Ответ:** Моя первая жена ХАЙНЫ Анастазия, уроженка села Новине Ческе, Млыновского района, Ровенской области, примерно за три – четыре недели до войны была отправлена мною из Червонки с двумя детьми к ее родственникам в указанное село. <sup>в</sup>Сюда пришел и я.<sup>в</sup>

**Вопрос:** Что вы делали по прибытии в село Новине Ческе?

**Ответ:** Я устроился на работу в хозяйство одного чеха по фамилии ПРИМЕК. В мае или июне месяце 1940 года при выдаче паспортов, мне, как уроженцу и жителю Западной Польши, запрещено было проживать в пределах 100 километров от границы и я переехал в Яново Долина, Костопольского района, Ровенской области. Здесь поступил в качестве механика на разработку каменного карьера и на этой работе застала меня германо-советская война.

**Вопрос:** Перечислите своих близких родственников и укажите их местонахождение в настоящее время.

**Ответ:** Отец – БУЧЕК Август, выехавший вместе с матерью в Краков перед войной 1939 года, по рассказам брата Доминика, был там задержан немцами, доставлен в Червонку и после установления факта его участия в восстании 1921 года заключен в концлагерь гор. Дахов.

Мать направлена в село Становицы (в полукилометре от Червонки) и работает в имении конфискованном немцами.

Брат – БУЧЕК Адольф, 1912 года рождения, служит в какой-то фирме в гор. Кракове.

Брат – БУЧЕК Доминик, 1914 года рождения, в 1939 году арестовывался немцами как сын повстанца и содержался в Краковской цитадели. В конце 1940 или в начале 1941 года Доминик как уроженец Верхней Силезии, которую немцы считают территорией Германии, был призван в немецкую армию. В декабре 1942 года Доминик приезжал на два дня ко мне в Здолбуново и в беседе со мной заявил, что его скоро отправлят на фронт, но он дезертирует. Где он в настоящее время, не знаю. В последней открытке, полученной мною весной 1943 года без обратного адреса, Доминик сообщил только, что он жив и здоров.

Жена – БУЧЕК Моника, 1922 года рождения, полька, урожденная БУЛЯ. В январе 1944 года выехала с 2-хлетним сыном к своим приемным родителям МИХАЛЬСКИМ, проживающим в гор. Брест, ул. Костюшко, 10.

В гор. Ровно, по ул. Ганты, № дома не помню, проживают две <sup>в</sup>ее<sup>в</sup> сестры: БУЛЯ Ганна, 30 лет, девица, работает дояркой в Красном

rza Wołyńskiego, gdzie wkrótce znalazłem się na terytorium zajęтым przez oddziały Armii Czerwonej.

**Pytanie:** Czy wojska sowieckie wzięły Was do niewoli?

**Odpowiedź:** Nie, gdyż przy badaniu oświadczyłem, że przedzieram się do swojej rodziny.

**Pytanie:** Gdzie mieszkała w tym czasie Wasza rodzina?

**Odpowiedź:** Moja pierwsza żona CHAJNY Anastazja, urodzona we wsi Nowiny Czeskie rejon młynowski obwód rówieński, mniej więcej na trzy – cztery tygodnie przed wojną została wysłana przeze mnie z Czerwionki z dwojgiem dzieci do jej krewnych w wymienionej wsi. °Ja przybyłem tam również.°

**Pytanie:** Co robiliście po przybyciu do wsi Nowiny Czeskie?

**Odpowiedź:** Nająłem się do pracy w gospodarstwie pewnego Czecha nazwiskiem PRIMEK. W maju lub czerwcu 1940 roku, podczas wydawania paszportów [okazało się, że] mnie jako urodzonemu i zamieszkałemu w zachodniej Polsce zabronione było mieszkać w odległości 100 km od granicy i przeprowadziłem się do Janowej Doliny rejon kostopolski obwód rówieński. Tu podjąłem pracę w charakterze mechanika w kamieniołomie i przy tej pracy zastała mnie wojna niemiecko-sowiecka.

**Pytanie:** Wymieńcie swoich bliskich krewnych i wskażcie ich obecne miejsce pobytu.

**Odpowiedź:** Ojciec – BUCZEK August, który wyjechał razem z matką do Krakowa przed wojną w 1939 roku, według opowiadań brata Dominika, został tam zatrzymany przez Niemców, odstawiony do Czerwionki i po stwierdzeniu faktu jego udziału w powstaniu 1921 roku, uwięziony w obozie koncentracyjnym w Dachau.

Matka [została] skierowana do wsi Stanowice (pół kilometra od Czerwionki) i pracuje w majątku zajęтым przez Niemców.

Brat – BUCZEK Adolf, urodzony w 1912 roku, pracuje w jakiejś firmie w m. Krakowie.

Brat – BUCZEK Dominik, urodzony w 1914 roku, w 1939 roku jako syn powstańca był aresztowany przez Niemców i przetrzymywany w krakowskiej cytadeli. Pod koniec 1940 albo na początku 1941 roku Dominik jako urodzony na Górnym Śląsku, który Niemcy uważają za terytorium Niemiec, został powołany do niemieckiego wojska. W grudniu 1942 roku Dominik przyjechał na dwa dni do mnie do Zdołbunowa i w rozmowie ze mną oświadczył, że wkrótce zostanie wysłany na front, ale zdezerteruje. Nie wiem, gdzie jest obecnie. W ostatniej pocztówce, otrzymanej przeze mnie wiosną 1943 roku bez adresu zwrotnego, Dominik poinformował tylko, że jest żywy i zdrowy.

Кресте и ЕВТЕЩУК Станислава, 32 лет, нигде не работает. Муж последней, по национальности украинец, в период немецкой оккупации участвовал в одной из бандеровских банд и был убит своими же соучастниками.

Других близких родственников у меня нет.

**Вопрос:** Чем вы занимались при немцах?

**Ответ:** После вступления немцев в Яново Долина, я первое время занялся спекуляцией водкой и для реализации ездил в Ровно. Однажды, в июле 1941 года, при возвращении домой, я – БУЧЕК, МИХАЛЬСКИЙ – приемный отец моей жены и некий ЗЕЛИНСКИЙ были арестованы в гор. Александрия украинской народной милицией. Меня продержали под арестом 12–14 дней и сильно избили за то, что я при советской власти, якобы, работал в коммунистической партии и являюсь парашютистом. Затем меня перевели в гор. Ровно, где содержался 5–6 дней в тюрьме. На заседании полевого суда я заявил немецкому офицеру, что показания в протоколе записаны не верно и коммунистом никогда не был, а работал в физкультурном обществе „Коммунар”. Подпись же свою под протоколом поставил в результате применения пыток и избиений и в доказательство показал свое тело почерневшее от синяков и подтеков и на два сломанных ребра.

Дело мое, как и многих других присутствовавших на суде, было прекращено.

По возвращении в Яново Долина мне пришлось около месяца лечиться. В сентябре месяце 1941 года я поступил на работу в организацию „ТОДТ” и в качестве рабочего строил шоссейные и железные дороги. С конца апреля 1942 года работал на строительстве железнодорожной ветки к Здолбуновскому цементному заводу, а впоследствии стал табельщиком и в этой должности служил до отступления немцев из Здолбуново в январе 1944 года. В марте 1944 года уже при советской власти я был направлен на работу в Райконтору связи в Мизоч.

**Вопрос:** 1-го июня с. г. вы были задержаны на сборном пункте в гор. Ровно. Что вас туда привело?

**Ответ:** На сборном пункте я уже второй день ожидал выезда в польскую армию.

**Вопрос:** Вас вызывали по повестке?

**Ответ:** Нет. Я имел намерение пойти в армию добровольцем.

**Вопрос:** Давно у вас появилось такое намерение?

**Ответ:** 30 мая 1944 года, в гор. Ровно, куда я приехал в служебную командировку.

**Вопрос:** В распоряжение какой организации?

**Ответ:** Я приехал в распоряжение областного управления связи.

Żona – BUCZEK Monika, urodzona w 1922 roku, Polka, nazwisko pannieńskie BULA. W styczniu 1944 roku wyjechała z dwuletnim synem do swoich przybranych rodziców MICHALSKICH, mieszkających w Brześciu, ul. Kościuszki 10.

W m. Równe, przy ul. Ganty, nr. domu nie pamiętam, mieszkają dwie siostry: BULA Hanna, 30 lat, panna, pracuje jako dojarka w Czerwonym Krzyżu i JEWTESZCZUK Stanisława, 32 lata, nigdzie nie pracuje. Jej mąż, narodowości ukraińskiej, w okresie okupacji niemieckiej był członkiem jednej z banderowskich band i został zabity przez pobratymców.

Innych bliskich krewnych nie mam.

**Pytanie:** Czym zajmowaliście się za Niemców?

**Odpowiedź:** Po wkroczeniu Niemców do Janowej Doliny początkowo zająłem się spekulacją wódką i w tym celu jeździłem do Równego. Pewnego razu, w lipcu 1941 roku, podczas powrotu do domu, ja – BUCZEK, MICHALSKI – przybrany ojciec mojej żony i niejaki ZIELIŃSKI zostaliśmy aresztowani w m[iejscowości] Aleksandria przez ukraińską milicję ludową. Mnie przetrzymali w areszcie 12–14 dni i mocno pobili za to, że za władzy sowieckiej rzekomo pracowałem w komunistycznej partii – jestem spadochroniarzem. Potem przewieźli mnie do m. Równe, gdzie siedziałem 5–6 dni w więzieniu. Na posiedzeniu sądu polowego oświadczyłem niemieckiemu oficerowi, że zeznania w protokole są zapisane niezgodnie z prawdą i komunistą nigdy nie byłem, lecz pracowałem w towarzystwie gimnastycznym „Komunard”. Podpis pod protokołem złożyłem na skutek stosowania tortur oraz bicia i na dowód pokazałem ciało, czarne od siniaków i dwa złamane żebra.

Moja sprawa, jak i wielu innych obecnych na rozprawie, została umorzona.

Po powrocie do Janowej Doliny musiałem około miesiąca leczyć się. We wrześniu 1941 roku podjąłem pracę w organizacji „TODT” i jako robotnik budowałem drogi i linie kolejowe. Od końca kwietnia 1942 roku pracowałem na budowie bocznic kolejowej do zdołbunowskiej cementowni, a w końcu zostałem tabelowym kontrolerem i na tym stanowisku pracowałem do wycofania się Niemców ze Zdołbunowa w styczniu 1944 roku. W marcu 1944 roku, już za władzy sowieckiej, zostałem skierowany do pracy w Rej[onowym] Urzędzie Łączności w Mizocz.

**Pytanie:** 1 czerwca br. zostaliście zatrzymani na punkcie zbornym w m. Równe. Co Was tam przywiodło?

**Odpowiedź:** Na punkcie zbornym już drugi dzień oczekiwałem na wyjazd do Wojska Polskiego.

**Pytanie:** Czy zostaliście powołani?

**Odpowiedź:** Nie. Miałem zamiar wstąpić do wojska na ochotnika.

**Вопрос:** В областном управлении связи были?

**Ответ:** Нет.

**Вопрос:** Почему?

**Ответ:** Не мог найти, где оно находится.

**Вопрос:** Разве в областное управление связи не пошли только по этому?

**Ответ:** Мне казался подозрительным мой вызов в Ровно и я вообще опасался появляться в управлении связи.

**Вопрос:** Чего вы опасались?

**Ответ:** Этого я и сам не знаю.

**Вопрос:** Неправда, так как без причины вам не пришлось бы проявлять беспокойство. Скажите, намерены ли вы дать правильный ответ на поставленный вопрос?

**Ответ:** Да, я буду говорить правду.

**Вопрос:** Рассказывайте.

**Ответ:** 29 мая с. г., когда начальник Мизочской райконторы предложил мне выехать в командировку в Ровно, я по пути заехал в Здолбунов посмотреть свою квартиру. Но дом, в котором я жил, оказался разрушенным бомбой и я зашел навестить проживавшую со мною по соседству, ТЕРЛЕЦКУЮ Станиславу.

Выслушав мое сообщение о командировке, ТЕРЛЕЦКАЯ высказала удивление, заметив, что КОХАНЧИК и учительница КОЖЕНЕВСКАЯ также выехали в командировку. Это заявление заставило меня призадуматься, все ли в порядке, потому что я – БУЧЕК и упомянутые выше лица являемся участниками польской нелегальной организации.

**Вопрос:** Следовательно, что послужило причиной вашего неожиданного решения поступить в польскую армию?

**Ответ:** Боязнь быть арестованным за принадлежность к нелегальной организации, созданной еще в период немецкой оккупации и существующей в условиях советской власти. Поэтому воспользовавшись тем, что 1-го июня истекал срок моей брони [?], я зашел 30 мая в Ровенский Горвоенкомат и получил направление на сборный пункт, хотя поступать в польскую армию у меня желания не было.

**Вопрос:** Участником какой организации вы являетесь?

**Ответ:** Я состою участником польской нелегальной националистической организации „Паньствова Служба Цивильна” (Государственная гражданская служба).

Со слов других лиц мне известно, что организация создана польским эмигрантским правительством, однако, в каких пунктах имеются ее филиалы я конкретно указать не могу.



**Pytanie:** Czy od dawna mieliście taki zamiar?

**Odpowiedź:** Od 30 maja 1944 roku w m. Równe, dokąd przyjechałem na delegację służbową.

**Pytanie:** Na polecenie jakiej organizacji?

**Odpowiedź:** Przyjechałem na polecenie Obwodowego Zarządu Łączności.

**Pytanie:** Czy byliście w Obwodowym Zarządzie Łączności?

**Odpowiedź:** Nie.

**Pytanie:** Dlaczego?

**Odpowiedź:** Nie mogłem znaleźć, [nie wiedziałem,] gdzie on się znajduje.

**Pytanie:** Czy na pewno nie poszliście do Obwodowego Zarządu tylko dlatego?

**Odpowiedź:** Wydawało mi się podejrzane moje wezwanie do Równego i w ogóle obawiałem się pojawić się w Zarządzie Łączności.

**Pytanie:** Czego się obawialiście?

**Odpowiedź:** Tego sam nie wiem.

**Pytanie:** Nieprawda, ponieważ bez powodu nie przejawialibyście niepokojów. Powiedzcie, czy zamierzacie dać prawdziwą odpowiedź na postawione pytanie?

**Odpowiedź:** Tak, będę mówił prawdę.

**Pytanie:** Opowiadajcie.

**Odpowiedź:** 29 maja br., kiedy naczelnik Mizockiego Rej[onowego] Urzędu polecił mi udać się na delegację do Równego, po drodze zajechałem do Zdołbunowa, żeby zajrzeć do swojego mieszkania. Ale dom, w którym mieszkalem, okazał się zburzony przez bombę i wstąpiłem odwiedzić mieszkającą w sąsiedztwie TERLECKĄ Stanisławę.

Usłyszawszy moją informację o delegacji, TERLECKA wyraziła zdziwienie zaznaczając, że KOCHAŃCZYK i nauczycielka KORZENIOWSKA również wyjechali na delegację. To oświadczenie skłoniło mnie do zastanowienia, czy wszystko jest w porządku, ponieważ ja – BUCZEK i wspomniane wyżej osoby jesteśmy członkami polskiej nielegalnej organizacji.

**Pytanie:** W rezultacie, co stało się przyczyną Waszej nieoczekiwanej decyzji wstąpienia do Wojska Polskiego?

**Odpowiedź:** Obawa przed aresztowaniem za przynależność do nielegalnej organizacji, utworzonej jeszcze w okresie niemieckiej okupacji i istniejącej w warunkach władzy sowieckiej. Dlatego korzystając z tego, że 1 czerwca upływał termin mojej rezerwy [?], zaszedłem 30 maja do Rówieńskiego Miejs[kiego] *Wojenkomatu* i otrzymałem skierowanie do punktu zbornego, chociaż nie chciałem wstąpić do Wojska Polskiego.

**Вопрос:** Расскажите о структуре названной вами организации.

**Ответ:** Как я уже показал, организация „Паньствова служба цивильна” создана польским эмигрантским правительством, находящимся в Лондоне, но кто персонально руководит этой организацией – не знаю.

Далее, имеется представитель правительства в Польше, с местопребыванием в гор. Варшаве и именуемый „Краевой делегат Жонду”.

Следующими звеньями организации являются бывшие административные центры Польши: воеводства, уезды и районы, во главе которых стоят делегаты правительства.

Лица, возглавляющие работу организации на территории воеводства именуются „Воевудский делегат жонду” – сокращенно „ВДР”, уезда „Повятовым делегатом жонду” – „ПДР” и в районе – „Районовым делегатом жонду” – „РДР”.

**Вопрос:** Каковы цели организации „ПСЦ”?

**Ответ:** На основе моих неоднократных разговоров с представителем „ВДР” – „ТАДЕУШЕМ” я пришел к выводу, что организация имеет своей целью сохранение и объединение поляков для борьбы за восстановление Польши в границах 1939 года. В соответствии с этим и строилась вся практическая работа организации: пропаганда идеи „Великой Польши” и воспитание в националистическом духе, агитация за поддержку польского эмигрантского правительства проявляющего заботу о поляках организацией помощи беженцам и обучения детей; создание отрядов „Самообороны” в целях защиты польского населения от украинских националистов.

Что касается отношения поляков к оккупантам, то на мое высказывание о необходимости практическими действиями вредить немцам, „ТАДЕУШ” прямо заявил, что он запрещает предпринимать какие бы то ни были активные формы борьбы с немцами, угрожая исключением из организации за невыполнение этих указаний.

Такую позицию „ТАДЕУШ” мотивировал тем, что нас здесь очень мало и всякий акт, направленный против немцев, вызовет репрессии в отношении поляков.

**Вопрос:** А какую позицию занимала организация по отношению к Советскому Союзу и Красной Армии?

**Ответ:** В период проживания „ТАДЕУША” у меня на квартире в январе – феврале 1944 года я имел с ним разговор по вопросу о том, как мы поляки должны встретить приближающуюся на Запад Красную Армию. На это мне „ТАДЕУШ” ответил, что при определении отношения поляков к Красной Армии, следует считаться с тем фактом, что Советский Союз является союзником наших союзников, т. е.

**Pytanie:** Członkiem jakiej organizacji jesteście?

**Odpowiedź:** Jestem członkiem polskiej nielegalnej nacjonalistycznej organizacji Państwowa Służba Cywilna.

Ze słów innych osób wiem, że organizacja została utworzona przez polski rząd emigracyjny, jednak, w jakich punktach są jej oddziały, konkretnie wskazać nie mogę.

<sup>d</sup>**Pytanie:** Opowiedzcie o strukturze wymienionej przez was organizacji.

**Odpowiedź:** Jak już zeznałem, organizacja Państwowa Służba Cywilna [została] utworzona przez polski rząd emigracyjny znajdujący się w Londynie, ale kto personalnie kieruje tą organizacją – nie wiem.

Dalej, jest przedstawiciel w Polsce, z miejscem pobytu w m. Warszawie i nazywany Krajowym Delegatem Rządu.

Kolejnymi ogniwami organizacji są były ośrodki administracyjne Polski: województwa, powiaty i rejony, na czele których stoją Delegaci Rządu.

Osoby, kierujące pracą organizacji na terenie województwa, nazywane są wojewódzkimi delegatami rządu – w skrócie WDR; w powiecie – powiatowym delegatem rządu (PDR) i w rejonie – rejonowym delegatem rządu (RDR).

**Pytanie:** Jakie są cele organizacji PSC?

**Odpowiedź:** Na podstawie moich wielokrotnych rozmów z przedstawicielem WDR – „TADEUSZEM” doszedłem do wniosku, że organizacja ma na celu ochronę i zjednoczenie Polaków do walki o odbudowanie Polski w granicach z 1939 roku. Zgodnie z tym budowana była cała praktyczna robota organizacji: propagowanie idei „Wielkiej Polski” i wychowanie w duchu nacjonalistycznym, „agitacja za poparciem polskiego” rządu „emigracyjnego” przejawiającego troskę o Polaków przez organizowanie pomocy dla *bieżeńców* i nauczanie dzieci; tworzenie oddziałów Samoobrony w celu ochrony polskiej ludności przed ukraińskimi nacjonalistami.

Co się tyczy stosunku Polaków do okupantów, to na moją wypowiedź o konieczności szkodzenia Niemcom poprzez rzeczywiste działania, „TADEUSZ” wprost oświadczył, że on zabrania podejmować jakiegokolwiek aktywne formy walki z Niemcami, grożąc wykluczeniem z organizacji za niewykonanie tych rozkazów.

Taką postawę „TADEUSZ” motywował tym, że jest nas tutaj bardzo mało i wszelki akt [agresji], wymierzony przeciwko Niemcom, wywoła represje wobec Polaków.

**Pytanie:** A jakie stanowisko zajmowała organizacja wobec Związku Sowieckiego i Armii Czerwonej?

**Odpowiedź:** W czasie, kiedy „TADEUSZ” mieszkał u mnie w styczniu – lutym 1944 roku, rozmawiałem z nim o tym, jak my, Polacy, powinniśmy

Англии и США. Поэтому никаких враждебных выступлений предпринимать нельзя, но приход советской армии встретить равнодушно и безразлично. Когда после вступления советских войск в Здолбуново стало известно, о предстоящем прибытии частей польской армии сформированной в СССР, „ТАДЕУШ” заявил, что и к польской армии должно быть аналогичное отношение, так как она является частью Красной Армии, а ее солдаты и офицеры акклиматизировались в советских условиях, т. е. стали Красными. По утверждению „ТАДЕУША” действительная польская армия это та, которая находится за границей и подчинена польскому эмигрантскому правительству.

Об установках полученных организацией припоминаю еще следующий факт. В первые дни после изгнания немцев „ТАДЕУШ” у меня на квартире отдал СКОВРОНСКОМУ приказание имеющееся в организации оружие спрятать, ибо война не окончена и возможно – Польше придется еще воевать с Советским Союзом за границы 1939 года. От СКОВРОНСКОГО последовал ответ, что распоряжение об укрытии оружия он уже получил от „ПДР” – руководителя организации.<sup>†</sup>

**Вопрос:** Когда и при каких обстоятельствах вы вступили в нелегальную организацию?

**Ответ:** Весною 1943 года при посещении квартиры крестной матери моего сына – ЗРОБЕК, проживающей по Садовой улице, дом № 13 или 16, я имел беседу с ее мужем о положении поляков в селах истребляемых бандеровцами.

Мою мысль о необходимости оказать полякам какую-то помощь, ЗРОБЕК поддержал и спросил, смогу ли я достать оружие. Когда я ответил, что хотя дело рискованное, но попытаться можно, ЗРОБЕК обещал познакомить меня с одним человеком, который должен был к нему приехать.

В начале июля 1943 года, находясь на работе недалеко от дома ЗРОБЕКА, я зашел к нему и застал неизвестного мне человека, назвавшегося КОВАЛЬСКИМ Юзефом.

Последний также как ЗРОБЕК поинтересовался, могу ли я достать оружие и получив утвердительный ответ обещал выдать мне денег, которые ему должны были принести. Не располагая временем для ожидания, я попрощался и направился к выходу, но встретился с человеком оказавшимся, как я потом узнал, руководителем организации. Фамилия его ПАНЦЕЛЕУШ, работал он на кирпичном заводе и в сентябре месяце выехал в Генерал-Губернаторство. Получив от ПАНЦЕЛЕУША 500 немецких марок я ушел.

Так началась моя практическая работа в организации, а спустя, примерно, шесть недель, в августе месяце, я дал присягу ВИТКЕВИЧУ – коменданту самообороны в Здолбуново.

przywitać zbliżającą się na zachód Armię Czerwoną. Na to „TADEUSZ” odpowiedział mi, że przy określeniu stosunku Polaków do Armii Czerwonej trzeba liczyć się z faktem, że Związek Sowiecki jest sojusznikiem naszych sojuszników, tj. Anglii i USA. Dlatego żadnych wrogich wystąpień podejmować nie wolno, ale wkroczenie wojska sowieckiego przyjąć obojętnie. Kiedy po wkroczeniu sowieckich wojsk do Zdołbunowa dowiedziano się o mającym nastąpić przybyciu oddziałów Wojska Polskiego sformowanego w ZSRS, „TADEUSZ” oświadczył, że i do [ludowego] Wojska Polskiego powinien być analogiczny stosunek, gdyż jest ono częścią Armii Czerwonej, a jego żołnierze i oficerowie dostosowali się do sowieckich warunków, tj. stali się czerwonymi. W przekonaniu „TADEUSZA” prawdziwe Wojsko Polskie to to, które znajduje się za granicą i podlega polskiemu rządowi emigracyjnemu.

Jeśli chodzi o zalecenia otrzymane przez organizację, wspomnę jeszcze następujący fakt. W pierwszych dniach po wypędzeniu Niemców „TADEUSZ” wydał SKOWROŃSKIEMU rozkaz u mnie w mieszkaniu, żeby posiadaną przez organizację broń ukryć, gdyż wojna się nie skończyła i możliwe, że Polska będzie jeszcze musiała walczyć ze Związkiem Sowieckim o granice z 1939 roku. Na to SKOWROŃSKI odpowiedział, że dyspozycje o ukryciu broni otrzymał już od PDR – przywódcy organizacji.<sup>d</sup>

**Pytanie:** Kiedy i w jakich okolicznościach wstąpiłście do nielegalnej organizacji?

**Odpowiedź:** Wiosną 1943 roku podczas wizyty w mieszkaniu chrzestnej matki mojego syna – ZROBEK, mieszkającej przy ulicy Sadowej dom nr 13 albo 16, rozmawiałem z jej mężem o sytuacji Polaków we wsiach niszczonej przez banderowców.

Moją myśl o konieczności okazania Polakom jakiejś pomocy ZROBEK podjął i zapytał, czy zdołam zdobyć broń. Kiedy odpowiedziałem, że chociaż sprawa jest ryzykowna, to spróbować można, ZROBEK obiecał zapoznać mnie z pewnym człowiekiem, który miał do niego przyjechać.

Na początku lipca 1943 roku, pracując niedaleko od domu ZROBKA, wstąpiłem do niego i zastałem nieznanego mi człowieka, który przedstawił się jako KOWALSKI Józef.

On również, podobnie jak ZROBEK, zainteresował się, czy mogę zdobyć broń i otrzymawszy odpowiedź twierdzącą obiecał dać mi pieniądze, które miano mu przynieść. Nie mając czasu na czekanie, pożegnałem się i skierowałem do wyjścia, ale natknąłem się na człowieka, który okazał się, jak się potem dowiedziałem, przywódcą organizacji. Jego nazwisko PAN-CELEUSZ, pracował w cegielni i we wrześniu wyjechał do Generalnego Gubernatorstwa. Otrzymałszy od PANCELEUSZA 500 marek niemieckich, wyszedłem.

**Вопрос:** В какой обстановке приняли от вас присягу?

**Ответ:** Присягу я сложил перед ВИТКЕВИЧЕМ у него на квартире по ул. Мазепы, № дома не знаю. ВИТКЕВИЧ устно произнес вслух, что вступая в организацию „Паньствова служба цивильна” обязуюсь выполнять указания свыше и возложенные на меня задания, не разглашать тайны организации и в случае нарушения подлежу наказанию. Заканчивалась присяга словами: „Да поможет мне в этой работе Бог”.

Положив два пальца на крест я повторил за ВИТКЕВИЧЕМ присягу.

**Вопрос:** Что вам известно о времени возникновения организации „ПСЦ” в Здолбунове?

**Ответ:** Когда возникла эта организация в Здолбунове я не знаю. К моменту моего вступления в организацию ее руководителем был ПАНЦЕЛЕУШ, а после его отъезда в Генерал-Губернаторство во главе организации стал КОХАНЧИК, именованный „повятовым делегатом жонду” – „ПДР”.

**Вопрос:** Кем был назначен КОХАНЧИК в качестве „ПДР”?

**Ответ:** Обстоятельства его назначения таковы: после отъезда ПАНЦЕЛЕУША, ВИТКЕВИЧ при встрече со мной высказал мнение, что подходящей кандидатурой для руководства организацией является КОХАНЧИК. Через несколько дней я был на квартире у ВИТКЕВИЧА, куда пришел КОВАЛЬСКИЙ, и здесь снова встал вопрос о „ПДР”. Вместе с КОВАЛЬСКИМ я пошел к КОХАНЧИКУ, чтобы узнать его мнение.

КОХАНЧИК сперва заявил, что <sup>б</sup>возможно<sup>б</sup> будет найдена более подходящая кандидатура, но потом согласился.

Спустя два – три дня, в сентябре 1943 года, на квартире у ОЛЬЧАКА собрались: КОВАЛЬСКИЙ, ОЛЬЧАК, БРУШЕВСКИЙ, я – БУЧЕК, КОХАНЧИК, СКОВРОНСКИЙ, ВИТКЕВИЧ, НОГАЧЕВСКИЙ и ВИКА.

На этом собрании КОВАЛЬСКИЙ объявил, что руководить организацией в качестве „ПДР” в Здолбуново будет КОХАНЧИК, а я – БУЧЕК его заместитель, с чем все присутствовавшие согласились. Остальные, как заявил КОВАЛЬСКИЙ, остаются на своих местах.

**Вопрос:** Из кого состоял руководящий состав организации?

**Ответ:** К руководящему составу организации кроме КОХАНЧИКА относятся:

1. Я – БУЧЕК, заместитель „ПДР”.
2. ВИТКЕВИЧ – комендант „Самообороны”.
3. БРУШЕВСКИЙ – руководитель информации.
4. СКОВРОНСКИЙ – заместитель ВИТКЕВИЧА, а затем комендант „Самообороны”.

Tak zaczęła się moja rzeczywista robota w organizacji, a po mniej więcej sześciu tygodniach, w sierpniu złożyłem przysięgę przed WITKIEWICZEM – dowódcą Samoobrony w Zdołbunowie.

**Pytanie:** W jakich warunkach przyjęto od was przysięgę?

**Odpowiedź:** Przysięgę złożyłem przed WITKIEWICZEM, w jego mieszkaniu przy ul. Mazepy, nr. domu nie znam. WITKIEWICZ głośno wypowiedział, że wstępując do organizacji Państwowa Służba Cywilna zobowiązuję się z góry wypełniać polecenia i przydzielone mi zadania, nie zdradzać tajemnic organizacji i w przypadku złamania [przysięgi] podlegam karze. Przysięga kończyła się słowami: „Niech pomaga mi w tej pracy Bóg”.

Położywszy dwa palce na krzyżu powtórzyłem za WITKIEWICZEM przysięgę.

**Pytanie:** Co Wam wiadomo o czasie powstania organizacji PSC w Zdołbunowie?

**Odpowiedź:** Nie wiem, kiedy ta organizacja powstała w Zdołbunowie. W momencie mojego wstąpienia do organizacji jej przywódcą był PAN-CELEUSZ, a po jego wyjeździe do Generalnego Gubernatorstwa został KOCHAŃCZYK, mieniący się Powiatowym Delegatem Rządu – PDR.

**Pytanie:** Przez kogo KOCHAŃCZYK został mianowany PDR?

**Odpowiedź:** Okoliczności jego mianowania były takie: po odjeździe PAN-CELEUSZA WITKIEWICZ przy spotkaniu ze mną wyraził opinię, że odpowiednią kandydaturą „na przywódcę organizacji” jest KOCHAŃCZYK. Po kilku dniach byłem w mieszkaniu WITKIEWICZA, kiedy przyszedł KOWALSKI, i tu znowu powstało pytanie o PDR. Razem z KOWALSKIM poszedłem do KOCHAŃCZYKA, żeby „poznać” jego zdanie.

KOCHAŃCZYK najpierw oświadczył, że „możliwe” będzie znalezienie bardziej odpowiedniej kandydatury, ale potem się zgodził.

Po dwóch – trzech dniach, we wrześniu 1943 roku, w mieszkaniu OLCZAKA zebrał się: KOWALSKI, OLCZAK, BRUSZEWSKI, ja – BUCZEK, KOCHAŃCZYK, SKOWROŃSKI, WITKIEWICZ, NOGACZEWSKI i WIKA.

Na tym zebraniu KOWALSKI oznajmił, że przywódcą organizacji w charakterze PDR w Zdołbunowie będzie KOCHAŃCZYK, a ja – BUCZEK jego zastępcą, z czym wszyscy obecni się zgodzili. Pozostali, jak oświadczył KOWALSKI, pozostają na swoich stanowiskach.

**Pytanie:** Z kogo składała się kadra kierownicza organizacji?

**Odpowiedź:** Do kierowniczej kadry organizacji oprócz KOCHAŃCZYKA zaliczają się:

1. Ja – BUCZEK, zastępca PDR.
2. WITKIEWICZ – komendant Samoobrony.

5. КОЖЕНЕВСКАЯ – руководила образованием.
6. БУДИНСКИЙ – фельдшер, вел занятия на курсах первой помощи.
7. ТЕРЛЕЦКАЯ Станислава – руководила „Опекой Сполечной”.
8. Учитель, фамилии которого не знаю – руководитель пропаганды.
9. ОЛЬЧАК – заместитель коменданта „Самообороны”.

**Вопрос:** В чем заключалась практическая работа в организации вышеназванных лиц?

**Ответ:** ВИТКЕВИЧ Станислав, псевдоним „КУЛЯ”, лет 30, работал на железной дороге, а в настоящее время находится в польской армии. Как комендант „Самообороны” ВИТКЕВИЧ должен был создать четыре плютона по 25–30 человек в каждом, снабдить всех по возможности оружием и организовать его хранение, а также разработать план защиты города от бандеровцев.

В какой мере ВИТКЕВИЧ справился с работой, мне судить трудно. Знаю только, что ВИТКЕВИЧ набрал для „Самообороны” примерно около 60 человек и организовал склад оружия у ОЛЬЧАКА.

В январе месяце 1944 года у меня на квартире между „ТАДЕУШЕМ” и ВИТКЕВИЧЕМ, произошла ссора на почве того, что ВИТКЕВИЧ не хотел представить письменного объяснения о проделанной работе. На другой день ВИТКЕВИЧ был отстранен от работы, а на его место „ТАДЕУШ” назначил СКОВРОНСКОГО.

БРУШЕВСКИЙ, псевдоним „ОСА”, лет 32–35, по специальности агроном, работал в подсобном хозяйстве Здолбуновского цементного завода, мобилизован в польскую армию. Собирал информацию о количестве и фамилии убитых поляков по селам, выявлял, кто сотрудничает с немцами и состоит у них на секретно осведомительной службе, о количестве поляков вывезенных в Германию и каковы взаимоотношения между немцами и украинскими националистами.

СКОВРОНСКИЙ, псевдоним „МАЛЫЙ”, лет 32–35, при немцах работал на железной дороге, а сейчас служит завхозом в Здолбуновской МТС. Комендант „Самообороны”.

КОЖЕНЕВСКАЯ, имени и псевдонима не знаю, лет 40, немного сутулая, по профессии учительница, работает учительницей в школе. Занималась организацией обучения польских детей. Однажды, в ноябре или декабре 1943 года я получил на квартире ЗРОБЕКА пачку учебников доставленных из Ковеля и принес их КОХАНЧИКУ. Принимая от меня учебники, КОХАНЧИК указал на сидевшую у него женщину и сказал, что они предназначены для нее. Не помню точно, когда или впоследствии я узнал, что фамилия этой женщины КОЖЕНЕВСКАЯ.



3. BRUSZEWSKI – kierownik informacji.
4. SKOWROŃSKI – zastępca WITKIEWICZA, a potem komendant Samoobrony.
5. KORZENIOWSKA – kierowała oświatą.
6. BUDIŃSKI – felczer, prowadził zajęcia na kursach pierwszej pomocy.
7. TERLECKA Stanisława – kierowała opieką społeczną.
8. Nauczyciel, którego nazwiska nie znam – kierownik propagandy.
9. OLCZAK – zastępca komendanta Samoobrony.

**Pytanie:** Na czym polegała rzeczywista praca wyżej wymienionych osób?

**Odpowiedź:** WITKIEWICZ Stanisław, pseudonim „KULA”, lat 30, pracował na kolei, a obecnie znajduje się w Wojsku Polskim. Jako komendant Samoobrony WITKIEWICZ miał utworzyć cztery plutony, po 25–30 ludzi w każdym, zaopatrzyć wszystkich w miarę możliwości w broń i zorganizować jej przechowywanie, a także opracować plan ochrony miasta przed banderowcami.

W jakim zakresie WITKIEWICZ wykonał pracę, trudno mi oceniać. Wiem tylko, że WITKIEWICZ zebrał do Samoobrony mniej więcej około 60 ludzi i zorganizował magazyn broni u OLCZAKA.

W styczniu 1944 roku w moim mieszkaniu między „TADEUSZEM” i WITKIEWICZEM nastąpiła sprzeczka o to, że WITKIEWICZ nie chciał przedstawić pisemnego sprawozdania z wykonanej pracy. Na drugi dzień WITKIEWICZ został odsunięty od pracy, a na jego miejsce „TADEUSZ” mianował SKOWROŃSKIEGO.

BRUSZEWSKI, pseudonim „OSA”, około 32–35 lat, z zawodu agronom, pracował w gospodarstwie pomocniczym zdołbunowskiej cementowni, został zmobilizowany do Wojska Polskiego. Zbierał informacje o liczbie i nazwiskach zabitych Polaków po wsiach, wykrywał, kto współpracuje z Niemcami i pozostaje u nich w tajnej służbie informacyjnej, o liczbie Polaków wywiezionych do Niemiec oraz jakie są wzajemne stosunki między Niemcami i ukraińskimi nacjonalistami.

SKOWROŃSKI, pseudonim „MAŁY”, około 32–35 lat, za Niemców pracował na kolei, a obecnie jest zarządcą gospodarczym w zdołbunowskiej MTS. Komendant Samoobrony.

KORZENIOWSKA, imienia i pseudonimu nie znam, 40 lat, nieco przygarbiona, z zawodu nauczycielka, pracuje jako nauczycielka w szkole. Zajmowała się organizowaniem nauczania polskich dzieci. Pewnego razu, w listopadzie lub grudniu 1943 roku otrzymałem w mieszkaniu ZROBKA paczkę podręczników dostarczonych z Kowla i przyniosłem je KOCHAŃCZYKOWI. Odbierając ode mnie podręczniki, KOCHAŃCZYK wskazał

БУДИНСКИЙ, псевдоним „БЕЛЫЙ”, по профессии фельдшер, при немцах служил в „ТОДГ” и выехал с ними. БУДИНСКОГО я знал по Яновой Долине и в организацию был вовлечен мною. Как фельдшер, оказывал медицинскую помощь беженцам и вел занятия на организованных нами в августе месяце у КОХАНЧИКА на квартире 7–10-идневных курсах первой помощи.

ТЕРЛЕЦКАЯ Станислава, псевдоним „ХЕНТНА”, лет 45–47, в период немецкой оккупации служила уборщицей, в каком-то учреждении, в настоящее время без определенных занятий. Проживает в Здолбунове по ул. Островского (быв. Мазепы), 26, ведала вопросами оказания помощи беженцам.

Руководителем пропаганды числился один учитель, привлеченный в организацию КОХАНЧИКОМ, работает сейчас учителем в польской школе. Насколько мне известно, этот учитель в организации никакой практической работы не вел и к выпуску коммуникатов и газеты отношения не имел.

ОЛЬЧАК, псевдоним „СУПОРТ”, лет 38–40, работал слесарем на железной дороге, служит в польской армии. У него на квартире, адрес которой не помню, имеется склад, где хранится оружие организации. Склад этот находится под полом на кухне в правом углу от входа. После назначения СКОВРОНСКОГО комендантом „Самообороны” ОЛЬЧАК стал его заместителем.

**Вопрос:** А в чем выражалось <sup>д</sup> ваше участие в работе нелегальной организации?

**Ответ:** Я – БУЧЕК, являюсь одним из активных участников организации, а с сентября месяца 1943 года и заместителем „Повятового делегата жонду”.

На меня как заместителя „ПДР” было возложено наблюдение и руководство отделами социального обеспечения, образования и пропаганды, но фактически этими участками занимался сам КОХАНЧИК.

Я же главным образом занимался приобретением оружия. Мною разновременно было куплено у немецких и венгерских солдат 12–14 винтовок и несколько гранат. За винтовку я платил от 500 до 800 марок или салом. Кроме того, организовал курсы первой помощи на 6–7 человек, достал радиоприемник, купил по заданию „ЗБИГНЕВА” – представителя партизанского отряда 10 одеял и 2–3 пары обуви; по заданию „ТАДЕУША” ездил к „РДР” в Остроге, а по поручению КОХАНЧИКА организовал „РДР” в Мизоче.

Принимал участие в выпуске коммуникатов, газеты „Вольняк” и лично принял присягу или вовлек в организацию: БУДИНСКОГО, ЯНКОВСКУЮ, БЖЕЗИНСКОГО, „ЖЕНЕТУ” и учительницу, которая печатала на машинке коммуникаты.

na siedzącą u niego kobietę i powiedział, że są one przeznaczone dla niej. Nie pamiętam dokładnie, wtedy czy później dowiedziałem się, że nazwisko tej kobiety [brzmi] KORZENIOWSKA.

BUDIŃSKI, pseudonim „BIAŁY”, z zawodu felczer, za Niemców służył w [organizacji] „TODT” i wyjechał z nimi. BUDIŃSKIEGO znałem z Janowej Doliny i do organizacji został wciągnięty przeze mnie. Jako felczer udzielał medycznej pomocy *bieżeńcom* i prowadził zajęcia na zorganizowanych przez nas w sierpniu u KOCHAŃCZYKA w mieszkaniu 7–10-dniowych kursach pierwszej pomocy.

TERLECKA Stanisława, pseudonim „CHĘTNA”, 45–47 lat, w okresie niemieckiej okupacji pracowała jako sprzątaczką w jakiejś instytucji, obecnie bez stałego zajęcia. Mieszka w Zdobunowie przy ul. Ostrowskiego (daw[niej] Mazepy) 26, odpowiadała za sprawy udzielania pomocy *bieżeńcom*.

Kierownikiem propagandy był pewien nauczyciel, wciągnięty do organizacji przez KOCHAŃCZYKA, pracuje teraz jako nauczyciel w polskiej szkole. O ile mi wiadomo, ten nauczyciel w organizacji żadnej w istocie roboty nie prowadził i z wydawaniem komunikatów i gazety związku nie miał.

OLCZAK, pseudonim „SUPPORT”, 38–40 lat, pracował jako ślusarz na kolei, służy w Wojsku Polskim. W jego mieszkaniu, którego adresu nie pamiętam, jest magazyn, gdzie przechowuje się broń organizacji. Ten magazyn znajduje się pod podłogą w kuchni, w prawym kącie od wejścia. Po mianowaniu SKOWROŃSKIEGO komendantem Samoobrony OLCZAK został jego zastępcą.

**Pytanie:** A na czym polegał Wasz udział<sup>f</sup> w pracy nielegalnej organizacji?

**Odpowiedź:** Ja – BUCZEK, jestem jednym z aktywnych członków organizacji, a od września 1943 roku także zastępcą Powiatowego Delegata Rządu.

Na mnie jako zastępcy PDR spoczywało dogłądanie i kierowanie wydziałami opieki społecznej, oświaty i propagandy, ale faktycznie tymi odinkami zajmował się sam KOCHAŃCZYK.

Ja głównie zajmowałem się zdobywaniem broni. Przeze mnie w różnym czasie zostało zakupione od niemieckich i węgierskich żołnierzy 12–14 karabinów i trochę granatów. Za karabin płaciłem od 500 do 800 marek lub słoniną. Oprócz tego organizowałem kursy pierwszej pomocy na 6–7 osób, zdobyłem radioodbiornik, kupiłem na polecenie „ZBIGNIEWA” – przedstawiciela oddziału partyzanckiego – 10 kołder i 2–3 pary obuwia; na polecenie „TADEUSZA” jeździłem do RDR w Ostrogu, a z polecenia KOCHAŃCZYKA organizowałem RDR w Mizoczcu.

**Вопрос:** Выше вы показали о „РДР” в Остроге и Мизоче. Дайте по этому вопросу подробные показания.

**Ответ:** В конце ноября 1943 года „ТАДЕУШ” приехав в Здолбуново, предложил мне поехать в Острог отвезти медикаменты и ознакомиться на месте с работой организации. Чтобы узнать к кому мне явиться, „ТАДЕУШ” направил к КОХАНЧИКУ. КОХАНЧИК мне сообщил, что в Остроге, в „Заготконторе” служит ЗАРЕМБА, псевдоним „СЕРБ”, являющийся районным делегатом „РДР” и передал для него запечатанное письмо. Приехав в Острог, я установил связь с ЗАРЕМБОЙ, на квартире у которого познакомился с его заместителем, комендантом и заместителем коменданта „Самообороны”, <sup>†</sup>руководителями<sup>†</sup> информации и социального обеспечения.

По словам ЗАРЕМБЫ, организация основное внимание уделяла самозащите от украинских националистов, имела четыре ручных пулемета и винтовки, количество которых не помню.<sup>†</sup>

Кроме ЗАРЕМБЫ никого по фамилии в Остроге я не знаю, так как пробыл там менее суток и больше в Острог я не ездил.

О результатах своей поездки я информировал КОХАНЧИКА и „ТАДЕУША”.

„РДР” был еще в Мизоче, но в связи с нападениями бандеровцев, некоторые лица выехали в штат и „РДР” не был укомплектован. После моего переезда на работу в Мизоч, когда я в апреле месяце приезжал в Здолбуново, КОХАНЧИК поручил мне укомплектовать „РДР” и заняться выявлением фамилий всех поляков, погибших от украинских националистов.

Я связался в Мизоче с известными мне участниками организации КРАСУЛЕЙ и ФРИДМАНСКИМ, а также привлек для работы БЖЕЗИНСКОГО.

ФРИДМАНСКОМУ я предложил стать „РДР”-ом, КРАСУЛЕ – заниматься вопросами оказания помощи беженцам, а БЖЕЗИНСКОМУ – собирать информацию. Все трое дали свое согласие.

**Вопрос:** Кто такие ФРИДМАНСКИЙ, КРАСУЛЯ и БЖЕЗИНСКИЙ?

**Ответ:** ФРИДМАНСКИЙ, имени не знаю, псевдоним „ВИЛЬЧУР”, лет 40, крестьянин, работает в своем хозяйстве, проживает в селе Мизоч.

КРАСУЛЯ, псевдоним забыл, лет 46–48, директор маслопрома в Мизоче.

БЖЕЗИНСКИЙ <sup>†</sup>Олег<sup>†</sup>, псевдоним „БЕРЕЗА”, 24–25 лет, служит монтером в Мизочской конторе связи.

**Вопрос:** КОХАНЧИКУ вы сообщили о выполнении его задания?

Brałem udział w wydawaniu komunikatów, gazety „Wołyniak” i osobiście odebrałem przysięgę lub wciągnąłem do organizacji: BUDIŃSKIEGO, JANKOWSKĄ, BRZEZIŃSKIEGO, „ŻANETĘ” i nauczycielkę, która pisała komunikaty na maszynie.

<sup>d</sup>**Pytanie:** Wyżej zeznaliście o RDR w Ostrogu i Mizocz. Złóżcie w tej kwestii szczegółowe zeznania.

**Odpowiedź:** W końcu listopada 1943 roku „TADEUSZ”, przyjechawszy do Zdołbunowa, zaproponował mi, żebym pojechał do Ostroga zażyć medykamenty i zapoznać się na miejscu z pracą organizacji. Żeby wiedzieć, u kogo mam się stawić, „TADEUSZ” skierował [mnie] do KOCHAŃCZYKA. KOCHAŃCZYK poinformował mnie, że w Ostrogu w kantorze zaop[atrzeniowym] pracuje ZAREMBA, pseudonim „SERB”, będący rejonowym delegatem – RDR i przekazał dla niego zapieczętowany list. Przyjechawszy do Ostroga, nawiązałem kontakt z ZAREMBĄ, w którego mieszkaniu poznałem się z jego zastępcą, komendantem i zastępcą komendanta Samoobrony, <sup>e</sup>„kierownikami” informacji i opieki społecznej.

Według słów ZAREMBY, organizacja najwięcej uwagi poświęcała samoobronie przed ukraińskimi nacjonalistami, miała cztery ręczne karabiny maszynowe i karabiny, których liczby nie pamiętam.<sup>d</sup>

Oprócz ZAREMBY nikogo z nazwiska w Ostrogu nie znam, gdyż spędziłem tam niecałą dobę i więcej do Ostroga nie jeździłem.

O wynikach swojego wyjazdu poinformowałem KOCHAŃCZYKA i „TADEUSZA”.

RDR był jeszcze w Mizocz, ale w związku z napadami banderowców niektóre osoby wyjechały i [obsada] RDR nie była kompletna. Po moim przeniesieniu do pracy w Mizocz, kiedy w kwietniu przyjechałem do Zdołbunowa, KOCHAŃCZYK polecił mi skompletować RDR i zająć się ustaleniem nazwisk wszystkich Polaków zabitych przez ukraińskich nacjonalistów.

Skontaktowałem się w Mizocz ze znanymi mi członkami organizacji KRASULĄ i FRYDMAŃSKIM, a także wciągnąłem do pracy BRZEZIŃSKIEGO.

FRYDMAŃSKIEMU zaproponowałem, aby został RDR-em, KRASULI – zajmowanie się kwestiami udzielania pomocy *bieżeńcom*, a BRZEZIŃSKIEMU zbieranie informacji. Wszyscy trzej wyrazili zgodę.

**Pytanie:** Kim są FRYDMAŃSKI, KRASULA i BRZEZIŃSKI?

**Odpowiedź:** FRYDMAŃSKI, imienia nie znam, pseudonim „WILCZUR”, 40 lat, rolnik, pracuje w swoim gospodarstwie, mieszka we wsi Mizocz.

KRASULA, pseudonim zapomniałem, 46–48 lat, dyrektor *Masłopro-mu* w Mizocz.

**Ответ:** Да, в мае месяце этого года я через „ЖЕНЕТУ” письменно сообщил КОХАНЧИКУ об образовании „РДР” в Мизоче, указав ему псевдонимы всех трех лиц.

**Вопрос:** В каких еще районах имелись „РДР” подчинявшиеся „ПДР” в Здолбунове?

**Ответ:** О других „РДР” я ничего не слышал.

**Вопрос:** Назовите рядовых участников организации „ПСЦ”, которых вы также лично знали.

**Ответ:** Из числа участников организации мне известны следующие лица:

ЗРОБЕК, имени не знаю, 50–55 лет, работает <sup>г</sup>„машинистом” на ст. Здолбуново.

В организации является связником, а его квартира служила передаточным пунктом и местом для явок. Мне точно известно, что ЗРОБЕК при маршрутных поездках в Ковель привозил оттуда нелегальную литературу и деньги.

У ЗРОБЕКА всегда останавливался КОВАЛЬСКИЙ Юзеф.

БОДЫХ Галина, 22 лет, низкого роста, блондинка, со средним образованием, в период немецкой оккупации работала в лесничестве, сейчас заведует отделением Союзпечати в Мизоче, использовывалась организацией как связистка, разносила нелегальную литературу и оружие, направлялась в Ровно к „ТАДЕУШУ” или КОВАЛЬСКОМУ. Кроме того, представляла отдельные информации о лицах, поддерживавших связь с немцами.

НАДЕР, по имени кажется Эдуард, лет 28, работает в Здолбуновской МТС. Как комендант плютона непосредственно подчинялся СКОВРОНСКОМУ. Я лично передал НАДЕРУ в декабре месяце 2 винтовки и слышал однажды, как он рассказывал, что у него <sup>в</sup>имеется<sup>в</sup> пишущая машинка с русским текстом.

НОГАЧЕВСКИЙ, псевдоним „ШПАК”, лет 35, шурин ОЛЬЧАКА, по профессии сапожник, выбыл в польскую армию. В организации являлся комендантом плютона „Самообороны” и выполнял функции квартирмейстера. На его обязанности лежало обеспечение квартирами всех поляков, которые переселялись в город из сел, где действовали украинские националисты.

ВОЙЦЕХОВСКИЙ Сбышек, лет 25–27, при немцах служил в „ТОДТ”-е, сейчас находится в польской армии. Использовался для получения информации от его товарища служившего переводчиком в гестапо.

КОТУВНА, псевдоним „ЖЕНЕТА”, лет 20, девица. В период немецкой оккупации служила в фирме „ЮНГ”, а в настоящее время

BRZEZIŃSKI <sup>e</sup>Oleg<sup>e</sup>, pseudonim „BRZOZA”, 24–25 lat, służy jako monter w Mizockim Urzędzie Łączności.

**Pytanie:** Czy poinformowaliście KOCHAŃCZYKA o wykonaniu jego zadania?

**Odpowiedź:** Tak, w maju tego roku przez „ŻANETĘ” pisemnie poinformowałem KOCHAŃCZYKA o utworzeniu RDR w Mizoczu, podając mu pseudonimy wszystkich trzech osób.

**Pytanie:** W jakich jeszcze rejonach były RDR podlegające PDR w Zdołbunowie?

**Odpowiedź:** O innych RDR niczego nie słyszałem.

**Pytanie:** Wymieńcie szeregowych członków organizacji PSC, których także znaleźcie osobiście.

**Odpowiedź:** Spośród członków organizacji znane mi są następujące osoby:

ZROBEK, imienia nie znam, 50–55 lat, pracuje jako <sup>e</sup>maszynista<sup>e</sup> na st[acji] Zdołbunów.

W organizacji był łącznikiem, a jego mieszkanie służyło jako skrzynka kontaktowa i miejsce spotkań. Wiem na pewno, że ZROBEK podczas wyjazdów pociągiem towarowym do Kowla przywoził stamtąd nielegalną literaturę i pieniądze.

U ZROBKA zawsze zatrzymywał się KOWALSKI Józef.

BODYCH Halina, 22 lata, niskiego wzrostu, blondynka, ze średnim wykształceniem, w okresie niemieckiej okupacji pracowała w leśnictwie, obecnie zawiaduje oddziałem *Sojuzpieczati* w Mizoczu, była wykorzystywana przez organizację jako łączniczka, roznosiła nielegalną literaturę i broń, wyjeżdżała do Równego do „TADEUSZA” albo KOWALSKIEGO. Oprócz tego sporządzała osobne informacje o osobach, utrzymujących kontakty z Niemcami.

NADER, na imię chyba Edward, około 28 lat, pracuje w zdołbunowskiej MTS. Jako dowódca plutonu bezpośrednio podlegał SKOWROŃSKIEMU. Ja przekazałem NADEROWI w grudniu dwa karabiny i słyszałem kiedyś, jak opowiadał, że <sup>e</sup>ma<sup>e</sup> maszynę do pisania z rosyjską czcionką.

NOGACZEWSKI, pseudonim „SZPAK”, 35 lat, szwagier OLCZAKA, z zawodu szewc, poszedł do Wojska Polskiego. W organizacji był dowódcą plutonu Samoobrony i pełnił funkcję kwatermistrza. Do jego obowiązków należało zapewnienie mieszkań dla wszystkich Polaków, którzy przenieśli się do miasta ze wsi, gdzie działali ukraińscy nacjonaliści.

WOJCIECHOWSKI Zbyszek, 25–27 lat, za Niemców służył w [organizacji] „TODT”, teraz znajduje się w Wojsku Polskim. Był wykorzystywany do uzyskiwania informacji od jego towarzysza, pracującego jako tłumacz w Gestapo.

работает в „Маслопроме” в Мизоче. Вовлечена в организацию БРУШЕВСКИМ. Помогала „ТАДЕУШУ” в печатании коммуникатов и хранила у себя аптечку организации.

ЯНКОВСКАЯ, имени не знаю, псевдоним „КАЧКА”, лет 22, девушка, привлечена в организацию мною. При немцах работала в фирме „ЮНГ”. От ЯНКОВСКОЙ я получил один список, примерно, на 70 человек поляков, которые выдавали себя за немцев. Затем она с семьей выехала в Генерал-Губернаторство.

Девушка, по имени Галина, лет 18–19, высокого роста, полная, работает в конторе цементного завода, проживает за железной дорогой. Вела работу по оказанию помощи беженцам, работавшим на цементном заводе, представляла информации о количестве вагонов цемента, направленных на восток и сообщила фамилии двух поляков посещавших немецкую разведку.

Молодой человек, лет 24–26, при немцах работал стрелочником на станции Здолбуново и проживал у ВОЙЦЕХОВСКОГО. Призван в польскую армию. Вместе с „ТАДЕУШЕМ” обрабатывал материалы для коммуникатов и газеты „Волыняк”.

КОЗЛОВСКАЯ, лет 45, учительница, работает в польской школе в Здолбунове. Несколько раз печатала на машинке материалы для коммуникатов.

ВИКА, свыше 50 лет, работал на цементном заводе и до принятия руководства организацией КОХАНЧИКОМ, выполнял в организации функции „кассира”. Слышал, что он покупал винтовки и гранаты. Где в настоящее время ВИКА, мне неизвестно.

Учительница польской школы, лет 20, высокая, смуглая, носит косы. Также помогала „ТАДЕУШУ” и печатала материалы на машинке.

**Вопрос:** Кем направлялась работа Здолбуновской организации „Паньствова служба цивильна”?

**Ответ:** Работой нелегальной организации „ПСЦ” в Здолбунове руководил „ВДР”, как путем письменных директив, так и через специальных инспекторов „ВДР”.

**Вопрос:** Где находится центр „ВДР” на Волыни?

**Ответ:** „ВДР” на Волыни дислоцируется, как мне известно, в „Ковеле”, куда они переехали из Луцка, после того, как немцы напали на след организации и произвели массовые аресты.

**Вопрос:** Кого вы знаете из представителей „ВДР”?

**Ответ:** Из представителей „Воевудского делегата жонду” („ВДР”) приезжавших из Ковеля в Здолбунов в качестве инспекторов мне известны:



KOTÓWNA, pseudonim „ŻANETA”, 20 lat, panna, w okresie niemieckiej okupacji pracowała w firmie „JUNG”, a obecnie pracuje w *Masłopro-mie* w Mizoczu. Wciągnięta do organizacji przez BRUSZEWSKIEGO. Pomagała „TADEUSZOWI” w drukowaniu komunikatów i przechowywała u siebie apteczkę organizacji.

JANKOWSKA, imienia nie znam, pseudonim „KACZKA”, 22 lata, panna, wciągnięta do organizacji przeze mnie, za Niemców pracowała w firmie „JUNG”. Od JANKOWSKIEJ otrzymałem jedną listę, mniej więcej 70 Polaków, którzy podawali się za Niemców. Potem wyjechała z rodziną do Generalnego Gubernatorstwa.

Dziewczyna o imieniu Halina, 18–19 lat, wysokiego wzrostu, tęga, pracuje w biurze cementowni, mieszka za torami kolejowymi. Prowadziła pracę przy udzielaniu pomocy *bieżeńcom* pracującym w cementowni, dostarczała informacji o liczbie wagonów cementu kierowanych na wschód i przekazała nazwiska dwóch Polaków, mających kontakty w niemieckim wywiadzie.

Młody człowiek, 24–26 lat, za Niemców pracował jako zwrotniczy na stacji Zdołbunów i mieszkał u WOJCIECHOWSKIEGO. Powołany do Wojska Polskiego. Razem z „TADEUSZEM” opracowywał materiały do komunikatów i gazety „Wołyński”.

KOZŁOWSKA, 45 lat, nauczycielka, pracuje w polskiej szkole w Zdołbunowie. Kilka razy przepisywała na maszynie materiały do komunikatów.

WIKA, powyżej 50 lat, pracował w cementowni i do przejścia kierownictwa organizacji przez KOCHAŃCZYKA, pełnił w organizacji funkcję *„kasjera”*. Słyszałem, że kupował karabiny i granaty. Gdzie jest obecnie WIKA, nie jest mi wiadome.

Nauczycielka polskiej szkoły, 20 lat, wysoka, śniada, nosi warkocze. Również pomagała „TADEUSZOWI” i przepisywała materiały na maszynie.

**Pytanie:** Kto kierował pracą zdołbunowskiej organizacji Państwowa Służba Cywilna?

**Odpowiedź:** Pracą nielegalnej organizacji PSC w Zdołbunowie kierował WDR, zarówno drogą pisemnych wytycznych, jak i poprzez specjalnych inspektorów WDR.

**Pytanie:** Gdzie znajdowała się centrala WDR na Wołyniu?

**Odpowiedź:** WDR na Wołyniu mieści się – jak mi wiadomo – w *„Kowlu”*, dokąd przenieśli się z Łucka po tym, jak Niemcy wpadli na ślad organizacji i przeprowadzili masowe aresztowania.

**Pytanie:** Kogo znacie z przedstawicieli WDR?

КОВАЛЬСКИЙ Юзеф, свыше 40 лет, по профессии кондуктор, среднего роста, круглолицый, волосы зачесывает вверх, лобовая часть лысая, носит маленькие усы, одет был в форму железнодорожника.

В Здолбуново КОВАЛЬСКИЙ приезжал примерно два раза в месяц и последний раз был в 20 числах декабря 1943 года. Ночевал у меня 2–3 раза.

После изгнания немцев я виделся с КОВАЛЬСКИМ четыре раза в гор. Ровно.

Первая встреча состоялась в феврале этого года на квартире его невесты, проживавшей по ул. Белая № 5.

После февральской бомбежки, КОВАЛЬСКИЙ переехал с невестой на новую квартиру, адреса не помню, где я виделся с ним вторично.

Наконец, последние две встречи я имел с КОВАЛЬСКИМ в конце апреля месяца 1944 года, когда он поселился уже на третье место. В то время КОВАЛЬСКИЙ жил на окраине в одном из домов бывших осадников. Прийти в этот адрес можно следуя по шоссе на Млынов в сторону казарм, затем свернуть налево у кирпичного завода и следовать до пересечения дороги, где начинаются дома осадников. Здесь на правой стороне в 4 доме и находился КОВАЛЬСКИЙ.

Фамилии и имени невесты КОВАЛЬСКОГО я не знаю. Это девица 22 лет, служит, кажется, в банке и имеет сестру, которая ходит на двух костылях.

Из бесед с КОВАЛЬСКИМ мне известно, что он выезжал в Сарны. При последних встречах КОВАЛЬСКИЙ обращался ко мне с просьбой помочь ему, куда-нибудь устроиться на работу, так как не имея на руках никаких документов, он не может даже выйти из дому.

Когда я заявил ему, что этого сделать не могу, КОВАЛЬСКИЙ попросил достать какую-нибудь справку или паспорт.

Желая помочь КОВАЛЬСКОМУ выйти в город я взял на 2–3 часа паспорт у КРАСУЛИ и передал его КОВАЛЬСКОМУ. Затем паспорт вернул обратно КРАСУЛЕ, а КОВАЛЬСКОМУ оставил чистый бланк двухмесячного паспорта, который мне передала ТЕРЛЕЦКАЯ. Как мне известно, этот бланк был приобретен по просьбе невесты КОВАЛЬСКОГО, «обращавшейся» по этому вопросу к КОХАНЧИКУ.

„ТАДЕУШ”, 30 лет, с его слов офицер польской армии, среднего роста, блондин, волосы зачесывает вверх, носит роговые очки, лицо круглое и бритое, носит небольшие усы, передвигается медвежьей походкой.

В Здолбуново „ТАДЕУШ” приезжал трижды и всегда в форме железнодорожного кондуктора. Последний раз пробыл в городе

**Odpowiedź:** Z przedstawicieli Wojewódzkiego Delegata Rządu (WDR) przyjeżdżających z Kowla do Zdołbunowa w charakterze inspektorów są mi znani:

KOWALSKI Józef, ponad 40 lat, z zawodu konduktor, średniego wzrostu, twarz okrągła, włosy zaczesuje do góry, łysina czołowa, nosi małe wąsiki, ubrany był w mundur kolejarza.

Do Zdołbunowa KOWALSKI przyjeżdżał mniej więcej dwa razy w miesiącu i ostatni raz był około 20 grudnia 1943 roku. Nocował u mnie 2–3 razy.

Po wypędzeniu Niemców widziałem się z KOWALSKIM cztery razy w m. Równe.

Pierwsze spotkanie odbyło się w lutym tego roku w mieszkaniu jego narzeczonej, mieszkającej przy ul. Białej nr 5.

Po lutowym bombardowaniu KOWALSKI przeniósł się z narzeczoną do nowego mieszkania, adresu nie pamiętam, gdzie widziałem się z nim po raz drugi.

Wreszcie ostatnie dwa spotkania miałem z KOWALSKIM pod koniec kwietnia 1944 roku, kiedy przeniósł się już na trzecie miejsce. W tym czasie KOWALSKI mieszkał na peryferiach w jednym z domów byłych osadników. Przyjść pod ten adres można podążając szosą na Młynów w kierunku koszar, następnie skrócić w lewo koło cegielni i iść do skrzyżowania drogi, gdzie zaczynają się domy osadników. Tu po prawej stronie w czwartym domu przebywał KOWALSKI.

Nazwiska i imienia narzeczonej KOWALSKIEGO nie znam. To panna 22 lat, pracuje chyba w banku i ma siostrę, która chodzi o dwóch kulach.

Z rozmów z KOWALSKIM wiadomo mi, że jeździł do Sarn. Podczas ostatnich spotkań KOWALSKI zwracał się do mnie z prośbą, aby pomóc mu znaleźć gdzieś pracę, gdyż nie mając w ręku żadnych dokumentów nie może on nawet wyjść z domu.

Kiedy oświadczyłem mu, że tego zrobić nie mogę, KOWALSKI poprosił [ , aby] zdobyć jakiekolwiek zaświadczenie albo paszport.

Chcąc pomóc KOWALSKIEMU wyjść do miasta, wziąłem na 2–3 godziny paszport od KRASULI i przekazałem go KOWALSKIEMU. Potem paszport oddałem KRASULI, a KOWALSKIEMU zostawiłem czysty blankiet dwumiesięcznego paszportu, który mi przekazała TERLECKA. Jak mi wiadomo, blankiet został zdobyty na prośbę narzeczonej KOWALSKIEGO, „zwracającej się” w tej kwestii do KOCHAŃCZYKA.

„TADEUSZ”, 30 lat, według jego słów oficer Wojska Polskiego, średniego wzrostu, blondyn, włosy zaczesuje do góry, nosi rogowe okulary, twarz okrągła i ogolona, nosi niewielkie wąsy, porusza się wolnym krokiem.

с 10 января по 10–12 февраля 1944 года и все это время жил у меня на квартире.

Являясь инспектором „ВДР”, „ТАДЕУШ” контролировал работу, давал указания, а в последний свой приезд непосредственно занимался редактированием нелегальной газеты „Волыняк” и коммюникатов. За несколько дней до выезда из Здолбуново „ТАДЕУШ” ночевал на квартире участницы организации „ЖЕНЕТЫ”, по Хмельной улице, дом № 9 или 10.

Из Здолбуново „ТАДЕУШ” выехал в гор. Ровно к машинисту [во]-докачки, поляку, лет 60, фамилии которого не знаю. Проживает он вдвоем с женой рядом с водокачкой. Как рассказывала мне жена этого машиниста, „ТАДЕУШ” поссорился с ними и перешел жить к невесте КОВАЛЬСКОГО на ул. Белая дом № 5. Было это в феврале.

С „ТАДЕУШЕМ” в Ровно я не виделся и где он сейчас, мне неизвестно. Высказывал „ТАДЕУШ” намерение поехать в Луцк.

„ЗБИГНЕВ”, лет 28–30, низкого роста, крепкого телосложения, волосы черные, лицо продолговатое, на левой или правой щеке родинка. В августе 1943 года приезжал в качестве инспектора „ВДР”, а затем в октябре месяце я видел его уже как командира партизанского отряда действовавшего в районе Ковеля. Зачем приезжал в этот раз „ЗБИГНЕВ”, не знаю, но меня он просил купить для него одеяла и обувь.

В ноябре месяце 1943 года на квартире КОХАНЧИКА я один раз видел самого „ВДР”, который представился под псевдонимом „С”. Однажды, я читал письмо поступившее из „ВДР”, которое также было подписано буквой „С”.

Со мною „С” вел беседу по биографическим данным и остался видимо не совсем доволен, а также интересовался, что практически мною сделано.

Аналогичные беседы „С” имел со всеми руководителями отдельных участков работы.

Кроме перечисленных лиц я осенью 1943 года на квартире у ЗРОБЕКА застал одного мужчину и женщину. На мой вопрос, кто эти люди, ЗРОБЕК ответил, что сидящий у него мужчина – большая фигура и приехал он из Варшавы от военной организации к „СЕДЗИМИРУ”

„СЕДЗИМИР”, поручик польской армии, числился войсковым инспектором и возглавлял нелегальную военную организацию на территории Здолбуново, Ровно, Острог и ряда других районов. В январе месяце 1944 года с большим отрядом ушел по направлению к Бугу.

**Вопрос:** Из вашего ответа видно, что в Здолбунове кроме организации „Паньствова служба цивильна” имелись и другие нелегальные организации?

Do Zdołbunowa „TADEUSZ” przyjeżdżał trzykrotnie i zawsze w mundurze konduktora kolejowego. Ostatni raz był w mieście od 10 stycznia do 10–12 lutego 1944 roku i cały ten czas mieszkał w moim domu.

Będąc inspektorem WDR „TADEUSZ” kontrolował pracę, dawał wskazówki, a w [czasie] ostatniego swojego przyjazdu bezpośrednio zajmował się redagowaniem nielegalnej gazety „Wołyński” i komunikatów. Na kilka dni przed wyjazdem ze Zdołbunowa „TADEUSZ” nocował w mieszkaniu członkini organizacji „ŻANETY”, przy ulicy Chmielnej dom nr 9 lub 10.

Ze Zdołbunowa „TADEUSZ” wyjechał do Równego do operatora pompy wodnej, Polaka, około 60 lat, którego nazwiska nie znam. Mieszka on razem z żoną przy pompie wodnej. Jak opowiadała mi żona tego maszynisty, „TADEUSZ” posprzeczał się z nimi i zamieszkał u narzeczonej KO-  
WALSKIEGO na ul. Białej, dom nr 5. Było to w lutym.

Z „TADEUSZEM” w Równem nie widziałem się i nie wiem, gdzie on jest teraz. „TADEUSZ” miał zamiar pojechać do Łucka.

„ZBIGNIEW”, 28–30 lat, niskiego wzrostu, krzepkiej budowy ciała, włosy czarne, twarz podłużna, na lewym albo prawym policzku znamię. W sierpniu 1943 roku przyjeżdżał w charakterze inspektora WDR, a następnie w październiku widziałem go już jako dowódcę oddziału partyzanckiego działającego w rejonie Kowla. Po co przyjeżdżał tym razem „ZBIGNIEW”, nie wiem, ale mnie prosił, aby kupić dla niego kołdry i obuwie.

W listopadzie 1943 roku w mieszkaniu KOCHAŃCZYKA jeden raz widziałem samego WDR, który przedstawił się pseudonimem „S”. Pewnego razu czytałem list przysłany przez WDR, który „także był” podpisany literą „S”.

Ze mną „S” prowadził rozmowę dotyczącą życiorysu i pozostawał widocznie niezupełnie zadowolony, a także interesował się, co w rzeczywistości zostało przeze mnie zrobione.

W podobny sposób „S” rozmawiał ze wszystkimi kierownikami poszczególnych odcinków pracy.

Oprócz wymienionych osób jesienią 1943 roku zastałem w mieszkaniu u ZROBKA jednego mężczyznę i kobietę. Na moje pytanie, kim są ci ludzie, ZROBEK odpowiedział, że siedzący u niego mężczyzna to wielka figura i przyjechał z Warszawy z wojskowej organizacji do „SĘDZIMIRA”.

„SĘDZIMIR” to porucznik Wojska Polskiego, zaliczał się do wojskowych inspektorów i stał na czele nielegalnej wojskowej organizacji na terenie Zdołbunowa, Równego, Ostroga i kilku innych rejonów. W styczniu 1944 roku z dużym oddziałem wycofał się w kierunku Bugu.

**Pytanie:** Z Waszej odpowiedzi wynika, że w Zdołbunowie oprócz organizacji Państwowa Służba Cywilna były też inne nielegalne organizacje.

Opowiedzcie, co Wam wiadomo o tych organizacjach.

Расскажите, что вам известно об этих организациях.

**Ответ:** Как я уже показал, в Здолбуново существовала нелегальная военная организация, <sup>г</sup>«возглавлявшаяся» <sup>г</sup>„СЕДЗИМИРОМ”, которого я встретил 2 или три раза. О работе этой организации и ее названии мне ничего неизвестно. Знаю только, что после „СЕДЗИМИРА” организацией руководил ВАЛЕНТО, работающий лаборантом на Здолбуновском цементном заводе.

**Вопрос:** Какие взаимоотношения существовали между организацией „ПСЦ” и нелегальной военной организацией в Здолбунове?

**Ответ:** Каждая организация действовала самостоятельно. Только по вопросу охраны города от нападения бандеровцев велись переговоры о совместных действиях. Мне, например, известно, что такие переговоры с „СЕДЗИМИРОМ”, а затем с ВАЛЕНТО от имени нашей организации вели КОХАНЧИК, ВИТКЕВИЧ и СКОВРОНСКИЙ. Впоследствии окончательный план обороны города был рассмотрен „ТАДЕУШЕМ” – как представителем от гражданской организации и „СЕДЗИМИРОМ” – представителем военной организации.

**Вопрос:** Чтобы организовать оборону города, необходимо было иметь оружие. Однако, до сих пор вы не назвали количества оружия, которым располагала ваша организация.

**Ответ:** Насколько я знаю, в организации имеется один склад на квартире ОЛЬЧАКА, но количество <sup>г</sup>«хранящихся» там винтовок и боеприпасов мне неизвестно. Кроме этого, как я уже показал, две винтовки были у НАДЕРА. Оружие это мы покупали на месте.

**Вопрос:** Нам известно, что организация снабжалась оружием, которое специально привозили в Здолбуново. Почему вы умалчиваете об этом?

**Ответ:** О доставке оружия в Здолбуново откуда либо я лично ничего не слыхал и таких фактов не знаю.

**Вопрос:** А куда вы дели оружие находившееся у вас?

**Ответ:** У меня лично в последнее время имелся только один наган, который я передал на хранение БЖЕЗИНСКОМУ, перед своим отъездом в служебную командировку в Ровно.

**Вопрос:** Где находятся технические средства организации?

**Ответ:** Из технических средств, организация располагала пишущей машинкой, шапирографом и бумагой, привезенных из Ковеля. Все <sup>г</sup>«это»<sup>г</sup> находилось у меня на квартире и было использовано для издания газеты „Волыняк” и коммуникатов. Газета „Волыняк” вышла 7 раз по 50 экземпляров, из них 2–3 номера были выпущены после прихода Красной Армии, а коммуникаты о военных событиях на фронте издавались ежедневно по 20 экз.

**Odpowiedź:** Jak już zeznałem, w Zdołbunowie istniała nielegalna wojskowa organizacja „dowodzona” przez „SĘDZIMIRA”, którego spotkałem 2 lub trzy razy. O pracy tej organizacji i jej nazwie nic mi nie wiadomo. Wiem tylko, że po „SĘDZIMIRZE” organizacją kierował WALENTA, pracujący jako laborant w zdołbunowskiej cementowni.

**Pytanie:** Jakie wzajemne relacje istniały między organizacją PSC i nielegalną wojskową organizacją w Zdołbunowie?

**Odpowiedź:** Każda organizacja działała samodzielnie. Jedynie w kwestii ochrony miasta przed napadem banderowców były prowadzone rozmowy o wspólnych działaniach. Mnie na przykład wiadomo, że takie rozmowy z „SĘDZIMIREM”, a potem z WALENTĄ w imieniu naszej organizacji prowadzili KOCHAŃCZYK, WITKIEWICZ i SKOWROŃSKI. Następnie ostateczny plan obrony miasta został rozpatrzony przez „TADEUSZA” – jako przedstawiciela organizacji cywilnej i przez „SĘDZIMIRA” – przedstawiciela organizacji wojskowej.

**Pytanie:** Żeby zorganizować obronę miasta, trzeba było mieć broń. Jednak do tej pory nie wymieniliście liczby broni, którą dysponowała wasza organizacja.

**Odpowiedź:** O ile wiem, w organizacji istnieje jeden skład w mieszkaniu OLCZAKA, ale ilość „przechowywanych” tam karabinów i amunicji nie jest mi znana. Oprócz tego, jak już zeznałem, dwa karabiny miał NADER. Tę broń kupiliśmy na miejscu.

**Pytanie:** Nam wiadomo, że organizacja zaopatrywała się w broń, którą specjalnie przywożono do Zdołbunowa. Dlaczego przemilczacie to?

**Odpowiedź:** O dostarczaniu skądkolwiek broni do Zdołbunowa osobiście niczego nie słyszałem i takich faktów nie znam.

**Pytanie:** A gdzie podzialiście broń znajdującą się u was?

**Odpowiedź:** Ja ostatnio miałem tylko jeden nagan, który przekazałem na przechowanie BRZEZIŃSKIEMU przed swoim wyjazdem na delegację do Równego.

**Pytanie:** Gdzie znajdują się środki techniczne organizacji?

**Odpowiedź:** Ze środków technicznych organizacja dysponowała maszyną do pisania, szapirografem i papierem – przywiezionymi z Kowla. Wszystko „to” znajdowało się w moim mieszkaniu i było wykorzystywane do wydawania gazety „Wołyński” i komunikatów. Gazeta „Wołyński” wyszła 7 razy po 50 egzemplarzy, z tego 2–3 numery zostały wydane po wkroczeniu Armii Czerwonej, a komunikaty o wydarzeniach wojennych na froncie były wydawane codziennie po 20 egz[emplarzy].

Po wyjeździe „TADEUSZA” BODYCH Halina całą tę technikę, wraz z kompletami gazety i komunikatów odniosła do KORZENIOWSKIEJ,

После отъезда „ТАДЕУША”, БОДЫХ Галина всю эту технику, вместе с комплектами газеты и коммуникатов отнесла к КОЖЕНЕВ-СКОЙ, откуда – как мне потом сказала БОДЫХ, все было перенесено к КОХАНЧИКУ.

Имелся еще радиоприемник, собранный в начале декабря 1943 года двумя поляками – электротехниками, прибывшими из Калиша и работавшими в организации „ГОДТ”.

Все детали они доставали сами, а за работу я дал им револьвер, табак и водку.

При помощи радиоприемника я и „ТАДЕУШ” слушали польские передачи из Лондона, Москвы, а затем помещали полученные сведения в газету и коммуникаты. Несколько раз слушали передачи КОХАНЧИК и СКОВРОНСКИЙ.

По распоряжению „ТАДЕУША” радиоприемник в марте месяце этого года забрал к себе ВАЛЕНТО.

**Вопрос:** Какую сумму расходовала ежемесячно организация на нелегальную работу?

**Ответ:** Всеми финансовыми вопросами ведал сам КОХАНЧИК и я не могу дать показаний по этому вопросу. На необходимые мне расходы по покупке оружия я получал деньги у ВИТКЕВИЧА, которому затем выдавал расписки. Причем, в этих расписках наименование оружия имели условное обозначение, например: винтовка – „БК”, гранаты – „горшки”, „яйки”, пули – „горох”.

**Вопрос:** От кого вы еще получали деньги?

**Ответ:** Когда у ВИТКЕВИЧА денег не бывало, я обращался к КОХАНЧИКУ. Также от КОХАНЧИКА до января 1944 года я лично ежемесячно получал по 200 марок за проводимую мной работу в организации. По 150–200 марок в месяц выплачивали и всем остальным руководящим участникам.

В конце апреля или в начале мая 1944 года КОХАНЧИК выдал мне 50 американских долларов из полученных им в прошлом году 600 ам. долларов. Эти деньги предназначались на покупку муки и сала для беженцев. Как сказал мне КОХАНЧИК, 50 американских долларов он дал на эти же цели и СКОВРОНСКОМУ.

Полученные деньги я не израсходовал и все 50 долларов находятся сейчас при мне.

**Вопрос:** Чем вы еще можете дополнить свои показания?

**Ответ:** Я дал откровенные показания и изложил все что мне известно об организации „Паньствова служба цивильна” и ее участниках. После установления советской власти организация продолжала существовать, ибо не было получено указаний о ее роспуске, но анти-



skąd – jak mi potem powiedziała BODYCH, wszystko zostało przeniesione do KOCHAŃCZYKA.

Był jeszcze radioodbiornik, złożony na początku grudnia 1943 roku przez dwóch Polaków – elektrotechników, przybyłych z Kalisza i pracujących w organizacji „TODT”.

Wszystkie części zdobywali oni sami, a za robotę dałem im rewolwer, tytoń i wódkę.

Dzięki radioodbiornikowi, ja i „TADEUSZ” słuchaliśmy polskich audycji z Londynu, Moskwy, a następnie zamieszczaliśmy uzyskane informacje w gazecie i komunikatach. Kilka razy słuchali audycji KOCHAŃCZYK i SKOWROŃSKI.

Zgodnie z zarządzeniem „TADEUSZA” radioodbiornik w marcu tego roku zabrał do siebie WALENTA.

**Pytanie:** Jaką kwotę wydawała miesięcznie organizacja na nielegalną robotę?

**Odpowiedź:** Wszystkimi sprawami finansowymi zawiadywał sam KOCHAŃCZYK i ja nie mogę złożyć zeznań w tej kwestii. Na konieczne wydatki przy zakupie broni otrzymywałem pieniądze od WITKIEWICZA, któremu później wydawałem pokwitowania. Przy czym w tych wykazach nazwy broni miały umowne znaczenie, na przykład: karabin – „BK”, granaty – „garnki”, „jajka”, kule – „groch”.

**Pytanie:** Od kogo jeszcze otrzymywaliście pieniądze?

**Odpowiedź:** Kiedy WITKIEWICZ nie miał pieniędzy, zwracałem się do KOCHAŃCZYKA. Również od KOCHAŃCZYKA do stycznia 1944 roku osobiście co miesiąc otrzymywałem po 200 marek za wykonywaną przeze mnie pracę w organizacji. Po 150–200 marek miesięcznie wypłacano też wszystkim pozostałym członkom kierownictwa.

W końcu kwietnia albo na początku maja 1944 roku KOCHAŃCZYK wydał mi 50 amerykańskich dolarów z otrzymanych przez niego w zeszłym roku 600 amerykańskich dolarów. Te pieniądze były przeznaczone na zakup mąki i słoniny dla *bieżeńców*. Jak powiedział mi KOCHAŃCZYK, 50 amerykańskich dolarów dał on na taki sam cel również SKOWROŃSKIEMU.

Otrzymanych pieniędzy nie wydałem i wszystkie 50 dolarów mam teraz przy sobie.

**Pytanie:** Czym jeszcze możecie uzupełnić swoje zeznania?

**Odpowiedź:** Złożyłem szczerze zeznania i przekazałem wszystko, co jest mi wiadome o organizacji Państwowa Służba Cywilna i jej członkach. Po wprowadzeniu władzy sowieckiej organizacja istniała nadal, gdyż nie otrzymano wytycznych o jej rozwiązaniu, ale aktywnej pracy nie prowadziliśmy. Przyznaję się do winy wobec władzy sowieckiej, że należałem

советской работы мы не вели. Я признаю себя виновным перед советской властью в том, что принадлежал к нелегальной организации в условиях советской власти и не донес советским органам обо всем, что изложено в протоколе допроса.

Протокол с моих слов записан правильно, мне прочитан, в чем и расписываюсь.

(—) БУЧЕК

Допросил:

Ст. следователь 2 Управления НКГБ СССР  
Майор госбезопасности  
КРУКОВСКИЙ

<sup>в</sup>-Верно:

Нач. Отделения 2 Отдела УНКГБ Ров. облас[ти]  
Капитан госбезопасности (—) Корешков

7.6.[19]44 г.  
г. Ровно<sup>в</sup>

*ГДА СБУ, спр. С-9975, т. 1, ч. 2, арк. 243–259.*

*Засвідчена копія, машинопис.*

*У документі дописана від руки резолюція: В дело „Сейм” та нерозбірливий підпис. Під текстом кругла печатка з написом: Народный Комиссариат Государствен[ной] Безопасности Укр[аинской] ССР. Управление НКГБ по Ровенской области.*

## Примітки

- <sup>а</sup>-<sup>а</sup> Написано від руки над закресленим: *техник связи*.
- <sup>б</sup>-<sup>б</sup> Написано від руки над закресленим нерозбірливим словом.
- <sup>в</sup>-<sup>в</sup> Дописано від руки.
- <sup>г</sup>-<sup>г</sup> Фрагмент тексту зазначений вертикальною рисою на правому полі.
- <sup>г</sup>-<sup>г</sup> Виправлено від руки.
- <sup>д</sup> Закреслено від руки: *лично*.

do nielegalnej organizacji w warunkach władzy sowieckiej i nie doniosłem sowieckim organom o wszystkim, co zostało przedstawione w protokole przesłuchania.

Protokół z moich słów zapisano prawidłowo, przeczytano mi, co też potwierdzam podpisem.

(—) BUCZEK

Przesłuchiwał:

St[arszy] śledczy 2 Zarządu NKGB ZSRS  
Major bezpieczeństwa państw[owego]  
KRUKOWSKIJ

<sup>c</sup>Za zgodność:

Nacz[elnik] Wydziału 2 Oddziału UNKGB  
obwo[du] rów[ieńskiego]  
Kapitan bezpieczeństwa państw[owego]  
Korieszkow (—)

7.6.[19]44 r.  
m. Równe<sup>c</sup>

*WAP SBU, spr. S-9975, t. 1, cz. 2, k. 243–259.*

*Kopia uwierzytelniona, maszynopis.*

*W lewym górnym rogu pierwszej strony odręczny dopisek: Do sprawy „Sejm” i nieczytelny podpis. Pod tekstem pieczęć okrągła z napisem: Ludowy Komisariat Bezpieczeństwa Państw[owego] Ukr[aińskiej] SRS. Zarząd NKGB obwodu rówieńskiego.*

## Przypisy

- a-a Dopisano odręcznie nad przekreślonym: *technik łączności*.
- b-b Dopisano odręcznie nad przekreślonym nieczytelnym słowem.
- c-c Dopisano odręcznie.
- d-d Fragment oznaczony na prawym marginesie pionową linią.
- e-e Poprawiono odręcznie.
- f Przekreślono odręcznie: *osobiście*.

**2 червня 1944, Київ. Довідка Сергія Савченка  
Леонідові Райхману про кількість заарештованих поляків**

Совершенно секретно

а-т. Райхман<sup>1, -а</sup>

Справка о количестве поляков,  
арестованных органами НКГБ УССР

Всего по Украине органами НКГБ УССР арестовано поляков – 181 человек].

Аресты этих поляков произведены в следующих областях:

Волынская	область	– 112
Ровенская	– « –	– 20
Тарнопольская	– « –	– 36
Станиславская	– « –	– 6
Черновицкая	– « –	– 7
		Всего – 181

По признакам преступлений арестованные поляки распределяются следующим образом:

а) Участники польской антисоветской военной организации ПЗП („Польски Звензек Повстанчи”)	– 117
б) Участники польской антисоветской организации ПСЦ („Панствова Служба Цивильна”)	– 3
в) Агентов гестапо	– 14
г) Агентов немецкой и румынской разведок	– 6
д) Агентов полиции и жандармерии	– 6
е) Руководящих работников полиции	– 3
ж) Предателей	– 16
з) Активных пособников оккупантам	– 7
и) Полицейских	– 9

В числе арестованных участников польского антисоветского подполья находится 27 человек организаторов и руководителей этого подполья.

При аресте их изъято: складов оружия и боеприпасов – 5, приемо-передаточная радиостанция – 1, типография и ряд антисоветских документов организации.

# 11

## 2 czerwca 1944, Kijów. Raport Siergieja Sawczenki dla Leonida Rajchmana o liczbie aresztowanych Polaków

Ścisłe tajne

<sup>a-t</sup>. Rajchman<sup>1, -a</sup>  
Raport o liczbie Polaków,  
aresztowanych przez organy NKGB USRS

Ogółem na Ukrainie organy NKGB aresztowały Polaków – 181 o[sób].  
Aresztowań tych Polaków dokonano w następujących obwodach:

Obwód wołyński	– 112
– „ – rówieński	– 20
– „ – tarnopolski	– 36
– „ – stanisławowski	– 6
– „ – czerniowiecki	– 7
<hr/>	
Ogółem	– 181

Aresztowani Polacy dzielą się według rodzajów przestępstw następująco:

- a) Członkowie polskiej antysowieckiej organizacji wojskowej PZP (Polski Związek Powstańczy) – 117
- b) Członkowie polskiej antysowieckiej organizacji PSC (Państwowa Służba Cywilna) – 3
- c) Agenci Gestapo – 14
- d) Agenci wywiadu niemieckiego i rumuńskiego – 6
- e) Agenci policji i żandarmerii – 6
- f) Pracownicy policji na stanowiskach kierowniczych – 3
- g) Zdrajcy – 16
- h) Aktywni współpracownicy okupanta – 7
- i) Policjanci – 9

Wśród aresztowanych uczestników polskiego antysowieckiego podziemia znajduje się 27 osób [należących do] organizatorów i przywódców tej konspiracji.

Podczas ich aresztowania skonfiskowano: magazynów broni i amunicji – 5, radiostację odbiorczo-nadawczą – 1, drukarnię i szereg antysowieckich dokumentów organizacji.

Следует особо указать, что по этим же областям за различные преступления всего арестовано органами НКГБ различных лиц (включая и вышеуказанных 181 поляка) – 2231 чел[овек], в том числе:

По Волынской	области	–	669	чел[овек]
По Ровенской	–	–	835	–
По Тернопольской	–	–	468	–
По Станиславской	–	–	46	–
По Черновицкой	–	–	213	–
Всего				– 2231 чел[овек]

Таким образом количество арестованных поляков по отношению к общему числу арестованных составляет лишь 8%.

Народный комиссар государственной безопасности УССР  
Комиссар государственной безопасности 3 ранга  
САВЧЕНКО

<sup>а</sup>-для т. Райхмана  
Передал: Остапченко  
Приняла: Милованова  
3.6.44, 3.00<sup>-а</sup>

<sup>б</sup>-2-<sup>б</sup> июня 1944 г.  
г. Киев  
<sup>б</sup>-№ 917/с-<sup>б</sup>

*ГДА СБУ, ф. 16, оп. 3, спр. 9 (1948 р.), арк. 80–81.  
Копія, машинопис.*

### Примітки

- <sup>а</sup>-<sup>а</sup> Дописано від руки.
- <sup>б</sup>-<sup>б</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Райхман Леонід, у 1943 комісар державної безпеки 2 рангу; у 1945 заступник начальника 2 Управління НКДБ СРСР; у 1945 генерал-лейтенант.

Szczególnie należy wskazać, że w tychże obwodach za różnorodne przestępstwa organa NKGB aresztowały w sumie 2231 rozmaitych osób (włącznie z wymienionymi wyżej 181 Polakami), w tej liczbie:

Z obwodu wołyńskiego	–	669	os[ób]
–    – rówieńskiego	–	835	–    –
–    – tarnopolskiego	–	468	–    –
–    – stanisławowskiego	–	46	–    –
–    – czerniowieckiego	–	213	–    –
<hr/>			
		Ogółem	– 2231 os[ób]

W ten sposób liczba aresztowanych Polaków w stosunku do ogólnej liczby aresztowanych stanowi tylko 8%.

Ludowy komisarz bezpieczeństwa państwowego USRS  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
SAWCZENKO

<sup>a-</sup>dla t. Rajchmana  
Przekazał: Ostapczenko  
Przyjęła: Miłowanowa  
3.6.44, [godz.] 3.00<sup>-a</sup>

„<sup>b-2-b</sup>” czerwca 1944 r.  
m. Kijów  
<sup>b-</sup>Nr 917/s<sup>-b</sup>

*WAP SBU, f. 16, op. 3, spr. 9 (1948 r.), k. 80–81.  
Kopia, maszynopis.*

## Przypisy

- <sup>a- -a</sup> Dopisano odręcznie.  
<sup>b- -b</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Rajchman Leonid, w 1943 komisarz bezp. państw. 2 rangi, w 1945 zca naczelnika 2 Zarządu NKGB ZSRS, w 1945 gen. lejtn.

**7 червня 1944, Рівне. Довідка Федора Цветухіна  
начальникам УНКДБ західних областей України щодо  
заарештованих поляків у Рівненській області**

Строго секретно

Справка  
об арестованных поляках по УНКГБ  
Ровенской области на 7.6.44 года

Арестовано 16 человек. Из них:

- |   |     |
|---|-----|
| а) Участников польской организации „ПЗП”<br>(„Польски звензек повстанчи”) | – 6 |
| б) Агентов СД   | – 2 |
| в) Агентов полиции  | – 1 |
| г) Немецких пособников  | – 7 |

Из показаний арестованных участников „ПЗП” видно, что организация эта на территории Ровенской области возникла в период немецкой оккупации, по указанию польского эмигрантского правительства находящегося в Лондоне. Руководилась она через Варшавский центр.

Организация военного характера, строилась по структуре доверенной Польши и имела организованные подпольные дружины, роты, дивизии и т. д.

Уезд подчинялся воеводству, а последнее Варшавскому центру.

Цели и задачи ее: объединить и вооружить всех военнослужащих бывшей польской армии, проводить борьбу за возрождение Польши в границах 1939 года.

Прямые действия против Советской власти следствием не установлены, а лишь известно, что на этот счет организация ждала указаний.

Организация „ПСЦ” (Панствова Служба Цивильна) в период оккупации немцами, возникла тоже по указанию польского эмигрантского правительства находящегося в Лондоне.

Руководилась она через Варшавский центр. Организация гражданского характера и строилась по административному делению доверенной Польши: уезд, воеводство и т. д.

Уездная организация, вскрытая в Здолбуново, имела рефераты:

- а) самообороны



**7 czerwca 1944, Równe. Informacja Fiodora Cwietuchina  
dla naczelników UNKGB zachodnich obwodów Ukrainy  
o aresztowanych Polakach w obwodzie rówieńskim**

Ścisłe tajne

Informacja  
o Polakach aresztowanych przez UNKGB  
obwodu rówieńskiego na dzień 7.6.44 roku

Aresztowano 16 osób. Z tego:

- |  |     |
|--|-----|
| a) Członków polskiej organizacji PZP (Polski Związek Powstańczy) | – 6 |
| b) Agentów SD  | – 2 |
| c) Agentów policji   | – 1 |
| d) Niemieckich kolaborantów                                      | – 7 |

Z zeznań aresztowanych członków PZP wynika, że organizacja ta na terenie obwodu rówieńskiego powstała w okresie okupacji niemieckiej na polecenie polskiego rządu emigracyjnego znajdującego się w Londynie. Kierowała nią centrala warszawska.

Organizacja o charakterze wojskowym była tworzona według struktur przedwojennej Polski i posiadała zorganizowane konspiracyjne drużyny, plutony, pułki, dywizje itd.

Powiat podlegał województwu, a ono centrali warszawskiej.

Jej cele i zadania: zjednoczyć i uzbroić wszystkich wojskowych byłego Wojska Polskiego, prowadzić walkę o odrodzenie Polski w granicach z 1939 roku.

Bezpośrednich działań przeciwko władzy sowieckiej śledztwo nie wykazało, a tylko wiadomo, że organizacja oczekiwała wskazówek w tej sprawie.

Organizacja PSC (Państwowa Służba Cywilna) powstała także na polecenie polskiego rządu emigracyjnego znajdującego się w Londynie w okresie okupacji niemieckiej.

Kierowała nią centrala warszawska. Organizacja miała charakter obywatelski i opierała się na podziale administracyjnym przedwojennej Polski: powiat, województwo itd.

Powiatowa organizacja ujawniona w Zdołbunowie miała referaty:

- a) samoobrony

- б) пропаганды
- в) информации
- г) социального обеспечения
- д) школьного воспитания.

Организация располагает оружием, техническими [и] денежными средствами и имела задачу: подготовить административные кадры для будущей Польши.

Практическая антисоветская деятельность ее показаниями арестованных и другими данными пока не установлена, однако известно, что эта организация Советской властью себя не объявила, а имеющееся оружие и технические средства спрятала.

Начальник УНКГБ по Ровенской области  
Подполковник государственной безопасности  
ЦВЕТУХИН

„ ” июня 1944 года  
№ ...  
г. Ровно

*ГДА СБУ, спр. С-9975, т. 1, ч. 2, розд. 3, арк. 99–100.*

*Копія, машинопис.*

*На першій сторінці документу, зліва вгорі резолюція, вписана від руки: Т. Корешкову 7/VI і нерозбірливий підпис та друга: В дело „Сейм” (—) Корешков.*

- b) propagandy
- c) informacji
- d) opieki społecznej
- e) wychowania szkolnego.

Organizacja dysponuje bronią, środkami technicznymi oraz pieniędzmi i miała za zadanie przygotować kadry administracyjne dla przyszłej Polski.

Na podstawie zeznań aresztowanych i innych informacji na razie nie stwierdzono jej rzeczywistej działalności antysowieckiej, wiadomo jednak, że organizacja ta nie ujawniła się wobec władzy sowieckiej, a posiadaną broń i środki techniczne ukryła.

Naczelnik UNKGB obwodu rówieńskiego  
Podpułkownik bezpieczeństwa państwowego  
CWIETUCHIN

„ ” czerwca 1944 roku  
Nr ...  
m. Równe

*WAP SBU, spr. S-9975, t. 1, cz. 2, rozdz. 3, k. 99–100.*

*Kopia, maszynopis.*

*W lewym górnym rogu pierwszej strony odręczne adnotacje: do T. Korieszkowa, 7/VI z nieczytelnym podpisem oraz druga: Do akt „Sejm” (—) Korieszkow.*

**9 червня 1944, [Київ]. Циркуляр Сергія Савченка  
про діяльність польської місії у Стокгольмі**

Совершенно секретно

Начальнику УНКГБ по ..... области  
..... госбезопасности  
тов. ....  
гор. ....

По данным агентуры НКГБ СССР, польская миссия в Стокгольме подготавливает агентов-разведчиков для засылки на территорию западных областей Украины, в частности, в районы г. г. Львова и Станислава.

Установлено, что в декабре 1943 года через Германию в западные области УССР были отправлены три таких агента.

Вербовку агентуры польская миссия проводит среди местной польской колонии, из числа поляков, уроженцев Западной Украины.

**ПРЕДЛАГАЮ:**

1. Принять срочные меры к выявлению польской агентуры, забрасываемой к нам из Стокгольма. По получении данных об этой агентуре, немедленно выявлять ее связи, а самих агентов секретно снимать, направляя спецконвоем для дальнейшего следствия и мероприятий в НКГБ УССР.

2. Взять на учет и обеспечить активной агентурной разработкой всех поляков, находившихся в Скандинавских странах и подозрительных по переброске из-за кордона.

3. О всех материалах, получаемых на этих лиц, информировать 2 Управление НКГБ УССР.

Народный комиссар государственной безопасности УССР  
Комиссар государственной безопасности 3 ранга  
САВЧЕНКО

„а-9-а” июня 1944 года  
№ а-970/С-а

Верно:  
Эпштейн (—)

**9 czerwca 1944, [Kijów]. Informacja Siergieja Sawczenki  
dotycząca działalności polskiej misji w Sztokholmie**

Ścisłe tajne

Do naczelnika UNKGB obwodu .....  
..... bezpieczeństwa państw[owego]  
tow. ....  
m. ....

Według informacji agencji NKGB ZSRS, polska misja w Sztokholmie przygotowuje agentów-wywiadowców do wysłania na tereny zachodnich obwodów Ukrainy, w szczególności w rejony m[ia]st Lwowa i Stanisławowa.

Ustalono, że w grudniu 1943 roku do zachodnich obwodów USRS zostali wysłani przez Niemcy trzej tacy agenci.

Werbunek agencji polska misja prowadzi wśród miejscowej polskiej kolonii, spośród Polaków urodzonych na zachodniej Ukrainie.

**POLECAM:**

1. Podjąć pilnie kroki w celu wykrycia polskiej agencji przetrzucanej do nas ze Sztokholmu. Po uzyskaniu informacji o tej agencji, niezwłocznie ujawniać jej kontakty, a samych agentów potajemnie zdejmować, kierując ich specjalnym konwojem w celu dalszego śledztwa i przedsięwzięć do NKGB USRS.

2. Zewidencjonować i zapewnić aktywne agenturalne rozpracowanie wszystkich Polaków, znajdujących się w krajach skandynawskich i podejrzanych o przerzut z zagranicy.

3. O wszystkich materiałach, uzyskanych na te osoby, informować 2 Zarząd NKGB USRS.

Ludowy komisarz bezpieczeństwa państwowego USRS  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
SAWCZENKO

„<sup>a-9-a</sup>” czerwca 1944 roku  
Nr <sup>a-970/S-a</sup>

Za zgodność:  
Epsztein (—)

ГДА СБУ, ф. 1, оп. 8, спр. 1 (1950 р.), арк. 149.

Засвідчена копія, машинопис.

У документі зліва вгорі резолюція, дописана від руки: Разослано: Тарнопольск[ой] обл[асти], Волинской, Ровенской, Станиславск[ой], Черновицкой, Львовской.

## Примітки

<sup>a- a</sup> Вписано від руки.

WAP SBU, f. 1, op. 8, spr. 1 (1950 r.), k. 149.

*Kopia uwierzytelniona, maszynopis.*

*W lewym górnym rogu dopisano odręcznie:* Rozesłano do obw[odu] tarnopolsk[iego], wołyńskiego, rówieńskiego, stanisławows[kiego], czerniowieckiego, lwowskiego.

## Przypisy

<sup>a- -a</sup> Wpisano odręcznie.

**22 липня 1944, Київ. Циркуляр Павла Медведєва  
щодо оперативної справи „Сейм”**

„Утверждаю”

Совершенно секретно

а-Зам.-а народный комиссар

Госбезопасности СССР

Комиссар госбезопасности 3 ранга

(—) САВЧЕНКО

„6-22-67” июля 1944 года

Ориентировка  
по делу „Сейм”

(О вскрытой и ликвидируемой в западных областях УССР польской антисоветской организации – „Панствова Служба Цивильна” (ПСЦ)).

НКГБ УССР, на основании материалов, полученных от агентуры и следственным путем, в процессе работы по вскрытию и ликвидации польского антисоветского подполья, – установлено, что польское эмигрантское правительство в Лондоне наряду с созданием на территории быв[шей] Польши военно-повстанческих формирований в виде организации ПЗП („Польски звензек Повстанчи”) насадило также широко разветвленную антисоветскую организацию ПСЦ („Панствова Служба Цивильна”).

ПСЦ, именуемая иначе еще ДР („Делегатура Жонду”) является территориальной „гражданской” организацией, охватывающей как и ПЗП всю территорию бывшей Польши, Западные области УССР и БССР.

Свою работу ПСЦ-ДР строит на строго законспирированных принципах, располагает специально подготовленными кадрами подпольщиков – руководителей, оружием, своей нелегальной печатью, радиосвязью и другой подпольной техникой.

Общее руководство организацией ПСЦ-ДР осуществляется польским эмигрантским правительством из Лондона. На территории б[ывшей] Польши существует Краевой центр ПСЦ-ДР, который находится в Варшаве и именуется „Краевой Делегатурой Жонду”.

Вся территория бывшей Польши разбита организацией на воеводства или округа, в которых филиалы ПСЦ-ДР возглавляются центрами, носящими название „Воевудскими Делегатурами Жонду” или „Окружными Делегатурами Жонду”.



**22 lipca 1944, Kijów. Informacja Pawła Miedwiediewa  
dotycząca operacji „Sejm”**

„Zatwierdzam”

Ścisłe tajne

<sup>a</sup>Zast[ępcza]-<sup>a</sup> ludow[ego] komisarz[a]  
Bezpieczeństwa państw[owego] USRS  
Komisarz bezpieczeństwa państw[owego] 3 rangi  
(—) SAWCZENKO  
„<sup>b</sup>22-<sup>b</sup>” lipca 1944 roku

Informacja  
w sprawie „Sejm”

(Dotyczy wykrytej i likwidowanej w zachodnich obwodach USRS polskiej antysowieckiej organizacji Państwowa Służba Cywilna – PSC).

Na podstawie materiałów uzyskanych od agentury i w drodze śledztwa, w toku pracy nad ujawnieniem i likwidacją polskiego podziemia antysowieckiego, NKGB USRS ustalił, że polski rząd emigracyjny w Londynie równocześnie z utworzeniem na terytorium b[ylej] Polski formacji wojsko-powstańczych w rodzaju organizacji PZP (Polski Związek Powstańczy), powołał też szeroko rozgałęzioną antysowiecką organizację PSC (Państwowa Służba Cywilna).

PSC, inaczej nazywana jeszcze DR (Delegatura Rządu), jest terytorialną organizacją „obywatelską”, obejmującą podobnie jak PZP całe terytorium byłej Polski, zachodnie obwody USRS i BSRS.

Swoją działalność PSC-DR opiera na zasadach ścisłej konspiracji, dysponuje specjalnie przygotowanymi kadrami konspiratorów – kierowników, bronią, własną nielegalną poligrafią, łącznością radiową i innymi podziemnymi środkami technicznymi.

Ogólne kierownictwo organizacji PSC-DR sprawuje polski rząd emigracyjny z Londynu. Na terytorium b[ylej] Polski istnieje Krajowa Centrala PSC-DR, która znajduje się w Warszawie i nazywana jest Krajową Delegaturą Rządu.

Całe terytorium byłej Polski zostało podzielone przez organizację na województwa lub okręgi, w których na czele filii PSC-DR stoją centrale, nazywane wojewódzkimi delegaturami rządu albo okręgowymi delegaturami rządu.

Воеводства или округа делятся на Инспектораты ПСЦ-ДР, которые охватывают своим влиянием 3–5 уездов. Уездные организации ПСЦ-ДР именуются „Повятовыми Делегатурами Жонду” – ПДР.

Основной политической задачей, которую ставит перед собой ПСЦ-ДР, является подготовка вооруженного восстания, за создание „Великой Польши” в границах до 1939 года с воссоединением Силезии, Поморья, Данцига, Восточной Пруссии и организация под руководством Польши, союза с соседними государствами против России, которую они считают извечным своим врагом.

Практически осуществляя эту задачу, ПСЦ-ДР проводит:

- а) подбор и подготовку кадров для аппаратов местных самоуправлений и карательных органов на случай захвата власти;
- б) оказание повседневной практической помощи организациям ПЗП в пополнении их людским составом, вооружением и специальными кадрами для руководящей работы в ПЗП;
- в) приобретение и создание складов и баз для хранения оружия, боеприпасов, продовольствия и медикаментов;
- г) разведывательную и контрразведывательную работу;
- д) активную антисоветскую пропаганду среди польского населения и воспитания его в националистическом духе.

Эти задачи осуществлялись через специальные отделы при Делегатурах ПСЦ-ДР.

Нами установлены следующие отделы (рефераты), существовавшие при „Повятовых Делегатурах Жонду”:

Информация – руководство разведывательной и контрразведывательной работой.

„Беспеченства” (самооборона) – снабжение местного польского населения оружием, организация тайников, обучение пользования оружием, а также организация санитарной службы.

„Опека сполечна” (социальное обеспечение) – оказание материальной помощи польским беженцам, больным и детям.

Школьный – подбор учителей и организация обучения польских детей в националистическом духе.

Пропаганды – пропаганда за поддержку польского эмигрантского правительства в Лондоне, издание и распространение антисоветской литературы и газет.

Материалами следствия и изъятыми документами устанавливается, что ПСЦ-ДР является антисоветской организацией, активно подготовляющей по директивам польского эмигрантского правительства в Лондоне вооруженное восстание против Советского Союза.

Антисоветский характер ПСЦ-ДР нами установлен еще в 1943 году, т. е. до освобождения западных областей УССР от немецких оккупантов частями Красной Армии.

Województwa czy okręgi dzielą się na inspektoraty PSC-DR, które obejmują swoim zasięgiem 3–5 powiatów. Powiatowe organizacje PSC-DR nazywają się powiatowymi delegaturami rządu – PDR.

Podstawowym zadaniem politycznym, które stawia sobie PSC-DR, jest przygotowanie zbrojnego powstania w celu utworzenia „Wielkiej Polski” w granicach sprzed 1939 roku z przyłączeniem Śląska, Pomorza, Gdańska, Prus Wschodnich i zorganizowanie pod przywództwem Polski związku z sąsiednimi państwami przeciwko Rosji, którą uważa się za odwiecznego wroga.

Praktycznie realizując to zadanie, PSC-DR prowadzi:

- a) pobór i przygotowanie kadr dla organów samorządów lokalnych i organów sądowniczych na wypadek przejęcia władzy;
- b) okazywanie codziennej praktycznej pomocy organizacjom PZP w uzupełnieniu ich składu osobowego, uzbrojenia i specjalistycznych kadr do pracy kierowniczej w PZP;
- c) zdobywanie i tworzenie składów oraz baz do przechowywania broni, amunicji, zaopatrzenia i medykamentów;
- d) działalność wywiadowczą i kontrwywiadowczą;
- e) aktywną propagandę antysowiecką wśród polskiej ludności i wychowywanie jej w duchu nacjonalistycznym.

Zadania te realizowano poprzez specjalne wydziały przy delegaturach PSC-DR.

Ustaliliśmy następujące wydziały (referaty), istniejące przy powiatowych delegaturach rządu:

Informacja – kierownictwo pracy wywiadowczej i kontrwywiadowczej.

Bezpieczeństwo (samoobrona) – zaopatrzenie miejscowej ludności polskiej w broń, organizowanie kryjówek, nauczanie posługiwania się bronią, a także organizacja służby sanitarnej.

Opieka społeczna – zapewnienie pomocy materialnej polskim uchodźcom, chorym i dzieciom.

Szkolny – dobór nauczycieli i organizacja nauczania polskich dzieci w duchu nacjonalistycznym.

Propagandy – propaganda poparcia dla polskiego rządu emigracyjnego w Londynie, wydawanie i rozpowszechnianie antysowieckiej literatury i gazet.

Na podstawie materiałów śledztwa i skonfiskowanych dokumentów ustalono, że PSC-DR jest organizacją antysowiecką, aktywnie przygotowującą, w myśl wytycznych polskiego rządu emigracyjnego w Londynie, zbrojne powstanie przeciwko Związkowi Sowieckiemu.

Оперативными группами НКГБ УССР, действовавшими в тылу противника, были добыты документы, свидетельствующие, что борьба против Советского Союза является одной из основных задач ПСЦ-ДР.

В воззвании Волынского окружного делегата к „Волынскому населению”, датированном 28 июля 1943 года, говорится:

„... Вытянутой лапе москаля польский народ и правительство ответили – прочь! Прочь от нашего! Не дадим! Всеми силами будем бороться с хищником до победы...”

Этот документ составлен, в основном, из клеветнических измышлений о Советском Союзе и его политике.

Так, в нем говорится:

„... Уничтожение и захват Польши давали москалям дорогу к покорению Европы, а потому в равной мере создавали возможности сковывания всего мира в азиатских кандалах.

Уничтожение Польши в Восточной Европе равносильно уничтожению навеки свободы, равенства и достоинства человека и народов...”

Внешне провозглашая одновременно борьбу и с немецкими оккупантами, ПСЦ-ДР, как и ПЗП по существу с последними никакой борьбы не ведет, а сохраняет и готовит свои кадры для борьбы против Советского Союза.

Агентурно установлено, что директивами из Лондона подчеркивалось, что главной целью организации ПСЦ-ДР является:

„... Восстановление самостоятельного польского государства в границах до 1939 года.

Практически восстановление Польши намечается осуществить путем вооруженного восстания в тылу Красной Армии в тот период, когда она перейдет за реку Буг и путем высадки десантных войск из Англии.

Расчет делается на то, что Красная Армия в борьбе с немцами сильно ослабнет и тогда легко будет ее победить...”

Польскому населению категорически запрещалось оказывать какую-либо помощь Красной Армии в борьбе с немецкими оккупантами:

„... В момент самых серьезных польско-немецких схваток, москали предательски воткнули нож в спину и захватили половину польской земли...

... Содействие большевикам является... преступлением. Вступление в советские партизанские отряды – преступление. Никакой поляк не должен там находиться...”

(Из воззвания Волынского окружного делегата от 28 июля 1943 года).

Показаниями арестованных активных участников ПСЦ-ДР и изъятими документами устанавливается, что польское эмигрантское

Antysowiecki charakter PSC-DR ustaliliśmy jeszcze w 1943 roku, to jest przed wyzwoleniem zachodnich obwodów USRS od Niemców przez oddziały Armii Czerwonej.

Grupy operacyjne NKGB USRS działające na tyłach przeciwnika zdobyły dokumenty dowodzące, że walka przeciwko Związkowi Sowieckiemu stanowi jedno z podstawowych zadań PSC-DR.

Odezwa wołyńskiego delegata okręgowego „Do Ludności Wołynia”, datowana 28 lipca 1943 roku, głosi:

„... Wyciągniętej łapie Moskala polski naród i rząd odpowiedzieli – precz! Precz od naszego! Nie oddamy! Wszelkimi siłami będziemy walczyć z zaborcą aż do zwycięstwa...”.

Dokument ten składa się zasadniczo z oszczerczych wymysłów na temat Związku Sowieckiego i jego polityki.

I tak, głosi on:

„... Zniszczenie i zabór Polski otwierały Moskalom drogę do ujarzmnienia Europy, a potem w równym stopniu stwarzały możliwości do zakucia całego świata w azjatyckie kajdany.

Zagłada Polski we wschodniej Europie jest równoznaczna ze zniszczeniem na wieki wolności, równości i godności człowieka i narodów...”.

Ogłaszając na zewnątrz jednoczesną walkę także z niemieckim okupantem, PSC-DR jak i PZP, w istocie z tym ostatnim walki nie prowadzi, ale chroni i przygotowuje swoje kadry do walki przeciwko Związkowi Sowieckiemu.

Przez agenturę ustalono, że wytyczne z Londynu podkreślały, iż głównym celem organizacji PSC-DR jest:

„... Odtworzenie niepodległego państwa polskiego w granicach sprzed 1939 roku.

W istocie odbudowanie Polski planuje się osiągnąć drogą zbrojnego powstania na tyłach Armii Czerwonej wówczas, kiedy przekroczy ona rzekę Bug oraz drogą zrzutu wojsk desantowych z Anglii.

Liczy się na to, że Armia Czerwona zostanie znacznie osłabiona w walce z Niemcami i wtedy łatwo będzie ją zwyciężyć...”.

Ludności polskiej kategorycznie zabraniano okazywać jakkolwiek pomoc Armii Czerwonej w walce z okupantem niemieckim:

„... W chwili najważniejszych zmagania polsko-niemieckich Moskale zdradziecko wbili [Polsce] nóż w plecy i zagarnęli połowę polskiej ziemi...”.

„... Współdziałanie z bolszewikami jest... przestępstwem. Wstępowanie do sowieckich oddziałów partyzanckich – przestępstwo. Żaden Polak nie powinien się tam znajdować...”.

(z odezwy wołyńskiego delegata okręgowego z 28 lipca 1943 roku).

правительство в Лондоне, широко субсидирует антисоветскую деятельность подполья ПСЦ-ДР.

Руководители ПСЦ-ДР в центре и на местах содержатся на средства, получаемые из Лондона, а также получают крупные суммы денег для организации мероприятий, связанных с подготовкой вооруженного восстания против Советского Союза (приобретение оружия, выпуск нелегальных газет и листовок, проведение разведывательной и контрразведывательной работы).

Арестованный один из руководителей Кременецкой ПСЦ-ДР (впоследствии переданный на руководящую работу в ПЗП) СКОВРОНЕК Ян<sup>1</sup> на следствии показал:

„... Организация ДР ставила своей основной задачей ведение борьбы за создание великой независимой Польши, включая сюда и территории, отошедшие в 1939 году к областям Западной Украины.

Антисоветская сущность организации ДР подтверждается еще и такими обстоятельствами: организация ДР имела свою прессу, которая издавалась за Бугом. В издаваемых газетах «Речь Посполита», «Через борьбу к победе» и «Польска народна» очень часто помещались статьи антисоветского содержания...”.

Руководитель Здолбуновской ПДР-ДР – КОХАНЧИК Ян о задачах ПСЦ-ДР показал:

„... Мы должны были: вести пропаганду о необходимости борьбы за возрождение Польши в границах 1939 года и за поддержку польского эмигрантского правительства; создавать и руководить отрядами самообороны; организовать дело образования и воспитания детей, оказывать материальную и другую помощь полякам и собирать информацию.

На случай восстановления Польши, Волынская ДР и ПДР стали бы временными управлениями государственной и административной власти...”.

Арестованный руководитель Кременецкой ПДР-ДР ВИШНЕВСКИЙ<sup>2</sup> показал:

„... Наша организация работает под руководством польского эмигрантского правительства, которое занимает враждебную позицию к Советскому Союзу и наша организация имеет антисоветское отношение к СССР. Враждебность нашего отношения к Советскому Союзу подтверждается фактом непризнания присоединения Западной Украины и Западной Белоруссии, а также Виленской области к соответствующим республикам СССР. Наша организация борется за границу Польши 1939 года.

После освобождения Кременца от немецких оккупантов, наша организация продолжала нелегально существовать, имеющееся оружие

Na podstawie zeznań aresztowanych aktywnych członków PSC-DR i skonfiskowanych dokumentów stwierdza się, że polski rząd emigracyjny w Londynie szeroko subsydiuje antysowiecką działalność podziemia PSC-DR.

Przywódcy PSC-DR w centrali i w terenie utrzymują się ze środków otrzymywanych z Londynu, a także otrzymują znaczne sumy na organizowanie przedsięwzięć związanych z przygotowaniem zbrojnego powstania przeciwko Związkowi Sowieckiemu (zdobywanie broni, wydawanie nielegalnych gazet i ulotek, prowadzenie działalności wywiadowczej i kontrwywiadowczej).

Aresztowany jeden z przywódców Krzemienieckiej PSC-DR (następnie przekazany na stanowisko kierownicze do PZP) SKOWRONEK Jan<sup>1</sup> zeznał w śledztwie:

„... Organizacja DR postawiła sobie za podstawowe zadanie prowadzenie walki o utworzenie wielkiej, niepodległej Polski, włączając tam również tereny odłączone w 1939 roku do obwodów zachodniej Ukrainy.

Antysowiecką istotę organizacji DR potwierdzają jeszcze takie okoliczności: organizacja DR posiadała swoją prasę, która wychodziła za Bugiem. W wydawanych gazetach «Rzeczpospolita», «Przez Walkę do Zwycięstwa» i «Polska Narodowa» bardzo często były zamieszczane artykuły o treści antysowieckiej...”.

Przywódca Zdołbunowskiej PDR-DR – KOCHAŃCZYK Jan zeznał o zadaniach PSC-DR:

„... Mielisimy: prowadzić propagandę konieczności walki o odrodzenie Polski w granicach z 1939 roku i poparcia polskiego rządu emigracyjnego, tworzyć i dowodzić oddziałami samoobrony, organizować kształcenie i wychowanie dzieci, okazywać materialną i inną pomoc Polakom i gromadzić informacje.

W przypadku odbudowania Polski wołyńska DR i PDR stałyby się tymczasowymi ośrodkami władzy państwowej i administracji...”.

Aresztowany przywódca Krzemienieckiej PDR-DR WISZNIEWSKI<sup>2</sup> zeznał:

„... Nasza organizacja działa pod kierownictwem polskiego rządu emigracyjnego, który zajmuje wrogą pozycję wobec Związku Sowieckiego, i ma ona antysowiecki stosunek do ZSRS. Naszą wrogość do Związku Sowieckiego potwierdza fakt nieuznawania przyłączenia Zachodniej Ukrainy i Zachodniej Białorusi, a także obwodu wileńskiego do odpowiednich republik ZSRS. Nasza organizacja walczy o granice Polski z 1939 roku.

Po wyzwoleniu Krzemieńca spod okupacji niemieckiej nasza organizacja nadal istniała nielegalnie, posiadanej broni w organizacji, nie zważając na specjalne rozkazy wojskowych władz sowieckich o jej złożeniu przed

в организации, несмотря на специальные приказы советских военных властей, о его сдаче органам Советской власти, мы его не сдали, а продолжали нелегально хранить...”.

Активная участница ПСЦ-ДР в Здолбуново РОГОВСКАЯ, ведавшая подпольной типографией организации показала, что основной задачей ПСЦ-ДР являлась:

„... борьба за возрождение Польши в границах 1939 года путем вооруженной борьбы с Советским Союзом при помощи Англии и США...”.

В ходе ликвидации Луцкого Инспектората ПЗП, был изъят приказ № 135 за подписями руководителя этой организации „АДАМА” и руководителя Луцкого подокруга „Делегатуры Жонду” – „МАТЕУША”, в котором полякам предлагалось саботировать мобилизацию в Красную Армию и Польскую армию в СССР под командованием генерала БЕРЛИНГА, не сдавать оружие органам Советской власти и не выезжать в глубь России.

В период приближения Красной Армии к Западным областям УССР, представитель Варшавского центра „Делегатуры Жонду” – „НИКИТА”<sup>3</sup>, издал для начальников ПДР распоряжение, датированное 3.I-44 г., в котором указывается:

„... В связи с приближением военных действий к Польше, приказываю:

... 2. Еще с большей энергией увеличить и усилить свою информационную службу с целью получения подробных данных по вопросу польско-немецких, польско-украинских, польско-советских отношений, особенно учитывая моменты обращения советских войск к полякам и украинцам, о моменте их вступления на территорию Польши...

... 4. После прибытия советских войск на Волынь, не выдавая своей информационной сети, а наоборот, через эту сеть умелыми информацией настроить польское население к советским властям...”.

Следствием по делам арестованных участников ПСЦ-ДР и ПЗП, а также агентурными данными устанавливается, что обе эти организации тесно контактируют свою работу по подготовке вооруженного восстания против СССР и захвата власти.

Так, руководитель Луцкого подокруга „Делегатуры Жонду” „МАТЕУШ” поддерживал систематическую, в том числе личную связь с руководителем Луцкого Инспектората ПЗП – „АДАМОМ”, с которым обменивался директивными указаниями, получаемыми из центра, и совместно издавали приказы, воззвания, представляя также друг другу кадры подпольщиков, для усиления работы низовых организаций.

В конце 1943 года, в гор. Луцк приезжал для инспектирования деятельности ПСЦ-ДР уполномоченный Варшавского центра ПСЦ-ДР нелегал „НИКИТА”, бывший депутат в польский сейм, который



organami władzy sowieckiej, nie oddaliśmy, ale nielegalnie przechowywaliśmy...”.

Aktywna członkini PSC-DR w Zdołbunowie ROGOWSKA kierująca podziemną poligrafią organizacji zeznała, że podstawowym zadaniem PSC-DR była:

„... walka o odrodzenie Polski w granicach z 1939 roku drogą walki zbrojnej ze Związkiem Sowieckim przy pomocy Anglii i USA...”.

W toku likwidacji Inspektoratu Łuckiego PZP został skonfiskowany rozkaz nr 135 z podpisami przywódcy tej organizacji „ADAMA” i przywódcy Łuckiego Podokręgu Delegatury Rządu – „MATEUSZA”, w którym zalecano Polakom sabotować mobilizację do Armii Czerwonej i polskiej armii w ZSRS pod dowództwem generała BERLINGA, nie oddawać broni organom władzy sowieckiej i nie wyjeżdżać w głąb Rosji.

W czasie zbliżania się Armii Czerwonej do zachodnich obwodów USRS, przedstawiciel centrali warszawskiej Delegatury Rządu – „NIKITA”<sup>3</sup> wydał rozporządzenie dla naczelników PDR, datowane 3.I-44 r., w którym poleca się:

„... W związku ze zbliżaniem się działań wojennych do Polski rozkazuję:

... 2. Z jeszcze większą energią zwiększyć i nasilić swoją służbę informacyjną w celu otrzymania szczegółowych danych w kwestii relacji polsko-niemieckich, polsko-ukraińskich, polsko-sowieckich, szczególnie uwzględniając zachowanie się wojsk sowieckich wobec Polaków i Ukraińców w momencie ich wkroczenia na terytorium Polski...

... 4. Po przybyciu sowieckich wojsk na Wołyń nie ujawniać swojej siatki informacyjnej, a przeciwnie, przez tę siatkę umiejętnymi informacjami nastawić ludność polską do władz sowieckich...”.

W wyniku śledztwa w sprawach aresztowanych członków PSC-DR i PZP, a także informacji agenturalnych stwierdzono, że obie te organizacje ściśle koordynują swoją pracę nad przygotowaniem zbrojnego powstania przeciwko ZSRS i objęcia władzy.

I tak, przywódca Łuckiego Podokręgu Delegatury Rządu „MATEUSZ” utrzymywał systematyczną, w tym także osobistą łączność z przywódcą Łuckiego Inspektoratu PZP – „ADAMEM”, z którym wymieniał dyrektywy otrzymywane z centrali, i wspólnie wydawali rozkazy i odezwy, przedstawiając także jeden drugiemu kadry konspiratorów dla usprawnienia pracy dołów organizacji.

W końcu 1943 roku do m. Łucka przyjeżdżał nielegalnie na inspekcję działalności PSC-DR pełnomocnik centrali warszawskiej PSC-DR „NIKI-TA”, były poseł polskiego Sejmu, który przeprowadził wspólne spotkanie instruktażowe z „MATEUSZEM” i „ADAMEM”.

провел совместную инструктивную беседу с „МАТЕУШ” и „АДА-МОМ”.

Установлены случаи, когда участники ПЗП и ПСЦ-ДР (СКОВРОНЕК, ЖУЛНЕВСКАЯ) передавались из одной организации в другую, даже без изменения организационных кличек.

В период оккупации ПСЦ-ДР, используя помощь немцев, создавала т. н. „отряды самообороны”.

Организационные отряды самообороны, как установлено агентурно-следственными материалами, фактически являлись вооруженной силой ПСЦ-ДР, которая должна была быть впоследствии использована в антисоветских целях.

Отряды располагали большим количеством оружия и боеприпасов, часть которого получали от немцев и проводили военное обучение поляков, состоявших в этих отрядах.

НКГБ УССР агентурно и следствием вскрыты и ликвидируются организации „Делегатуры Жонду” – ПСЦ-ДР в целом ряде мест Тарнопольской, Волынской и Ровенской областях УССР (г. г. Луцк, Кременец, Здолбуново, Шумское, Угорск и др.).

Принятыми агентурно-оперативными мерами был разыскан и арестован находившийся на нелегальном положении руководитель Луцкого подокруга ПСЦ-ДР –

ГАБЕР Болеслав Идевич, организационная кличка „МАТЕУШ”, 1913 года рождения, уроженец м. Ольштын, Келецкого воеводства, поляк, беспартийный, со средним образованием, по специальности бухгалтер, без определенных занятий и местожительства.

ГАБЕР – „МАТЕУШ” показал, что в организацию ПСЦ-ДР был завербован в июле 1943 года руководителем Луцкого подокруга СТРУСИНСКИМ Зигмундом<sup>4</sup>, кличка в организации „ЖЕЛЯГА”.

В августе 1943 года, после ареста немцами СТРУСИНСКОГО, в гор. Луцк прибыл представитель „Волынской окружной Делегатуры Жонду” „ТАДЕУШ”, который назначил ГАБЕРА инспектором Луцкого подокруга ПСЦ-ДР.

ГАБЕР также показал, что основной задачей ПСЦ-ДР являлась подготовка совместно с военными организациями ПЗП, вооруженного восстания за восстановление Польши в границах до 1939 года.

В этих целях были созданы „отряды самообороны”, широко проводилась антисоветская националистическая пропаганда среди поляков, готовились кадры административного аппарата.

Ustalono przypadki, kiedy członkowie PZP i PSC-DR (SKOWRONEK, ŻÓLNIEWSKA) przenosili się z jednej organizacji do drugiej, nawet bez zmiany pseudonimów organizacyjnych.

W okresie okupacji PSC-DR, korzystając z pomocy Niemców, tworzyła tzw. oddziały Samoobrony.

Organizacyjne oddziały Samoobrony, jak ustalono na podstawie materiałów agenturalno-śledczych, były faktycznie zbrojną siłą PSC-DR, która miała zostać następnie wykorzystana do celów antysowieckich.

Oddziały dysponowały dużą ilością broni i amunicji, które częściowo otrzymywały od Niemców. Prowadzono szkolenie wojskowe Polaków znajdujących się w tych oddziałach.

NKGB USRS z pomocą agentury i śledztwa ujawniło i likwiduje organizacje Delegatury Rządu – PSC-DR w całym szeregu miejscowości obwodów tarnopolskiego, wołyńskiego i rówieńskiego USRS (m[ia]sta Łuck, Krzemieniec, Zdołbunów, Szumsk, Uhorsk i inne).

Przy zastosowaniu metod agenturalno-operacyjnych został odnaleziony i aresztowany ukrywający się przywódca Podokręgu Łuckiego PSC-DR –

HABER Bolesław s. Idziego, pseudonim organizacyjny „MATEUSZ”, urodzony w 1913 roku w m. Olsztyn województwo kieleckie, Polak, bezpartyjny, ze średnim wykształceniem, z zawodu księgowy, bez określonego zajęcia i miejsca zamieszkania.

HABER – „MATEUSZ” zeznał, że do organizacji PSC-DR został zwerbowany w lipcu 1943 roku przez przywódcę Podokręgu Łuckiego STRUSIŃSKIEGO Zygmunta<sup>4</sup>, pseudonim w organizacji „SZELIGA”.

W sierpniu 1943 roku, po aresztowaniu STRUSIŃSKIEGO przez Niemców, do m. Łucka przybył przedstawiciel Wołyńskiej Okręgowej Delegatury Rządu „TADEUSZ”, który mianował HABERA inspektorem Łuckiego Podokręgu PSC-DR.

HABER zeznał też, że głównym zadaniem PSC-DR było przygotowanie wspólnie z organizacjami wojskowymi PZP zbrojnego powstania [w celu] odbudowania Polski w granicach sprzed 1939 roku.

W tym celu zostały utworzone oddziały Samoobrony, wśród Polaków była prowadzona szeroko antysowiecka propaganda nacjonalistyczna, przygotowywały się kadry aparatu administracyjnego.

Organizacja PSC-DR, którą kierował HABER, otrzymywała specjalne środki z Londynu.

Krzemieńska Powiatowa Delegatura Rządu umownie nazywana I-P-4, wchodziła w skład Wołyńskiej Delegatury Okręgowej, prowadziła

Из Лондона организация ПСЦ-ДР, которой руководил ГАБЕР, получала специальные средства.

Кременецкая „Повятова Делегатура Жонду” условно именуемая I-II-4, входила в состав Волынской окружной Делегатуры, проводила активную националистическую антисоветскую работу среди польского населения, совместно с ПЗП готовила повстанческие кадры и закладывала тайники с оружием и боеприпасами.

Арестованный нами руководитель Кременецкой ПДР –

ВИШНЕВСКИЙ Михаил Иосифович, организационная кличка „ФУРСИК”, 1904 года рождения, уроженец села Оринеца<sup>5</sup>, Каменец-Подольской области, поляк, беспартийный, окончил Варшавский политехнический институт, в период оккупации и до ареста – директор Кременецкой электростанции,

показал, что в организацию ДР был завербован в декабре 1942 года, в гор. Кременце, представителем Варшавского центра, неким РУМШЕЛЕМ<sup>6</sup>, который предложил ему возглавить уездную „Делегатуру Жонду”.

Связь Кременецкой ПДР с Волынской окружной Делегатурой и Варшавским центром ПСЦ-ДР осуществлялась через их представителей – нелегалов „НИКИТУ” и „ТАДЕУША”.

Для развертывания работы ПСЦ-ДР, ВИШНЕВСКИЙ получил одновременно до 600 тысяч рублей в виде немецких марок, украинских рублей и американских долларов.

Указанные суммы получались через инспектора ПСЦ-ДР на Волыни и расходовались на приобретение оружия, продуктов питания и оказания материальной помощи польскому населению. Инспекторату представлялась только отчетность об израсходованных суммах.

Как показал ВИШНЕВСКИЙ, для хранения оружия, боеприпасов, медикаментов, были созданы специальные тайники.

Во время операции по ликвидации Кременецкой ПСЦ-ДР нами изъяты: винтовок – 4, пистолетов – 13, пулеметная лента, патронов – 1000, гранат немецких – 12, радиоприемников – 2, радиопередатчиков – 2, аптек с медикаментами – 3.

На квартире арестованных участников ПСЦ-ДР ТКАЧИНСКОГО и БИТНОВСКОЙ изъяты две большие аптеки с разными медикаментами и ядами.

ВИШНЕВСКИЙ также показал, что в декабре 1943 года для проверки деятельности организации, из Волынской „Делегатуры Жонду” в г. Кременец приезжал „ТАДЕУШ”, который в связи с приближением

aktywną nacjonalistyczną działalność antysowiecką wśród polskiej ludności, wspólnie z PZP przygotowywała powstańcze kadry i zakładała tajne magazyny broni i amunicji.

Aresztowany przez nas przywódca krzemienieckiej PDR –

WISZNIEWSKI Michał s. Józefa, pseudonim organizacyjny „FRUSIK”, urodzony w 1904 roku we wsi Oryniec<sup>5</sup> obwód kamieniecki, Polak, bezpartyjny, ukończył Politechnikę Warszawską, w okresie okupacji i przed aresztowaniem – dyrektor krzemienieckiej elektrowni,

zeznał, że do organizacji DR został zwerbowany w grudniu 1942 roku, w m. Krzemieniec, przez przedstawiciela centrali warszawskiej, niejakiego RUMSZELA<sup>6</sup>, który polecił mu stanąć na czele powiatowej Delegatury Rządu.

Łączność Krzemienieckiej PDR z wołyńską delegaturą okręgową i warszawską centralą PSC-DR odbywała się przez ich przedstawicieli – [przebywających tu] nielegalnie „NIKITE” i „TADEUSZA”.

Na rozwijanie działalności PSC-DR WISZNIEWSKI otrzymał w różnym czasie około 600 tysięcy rubli w markach niemieckich, ukraińskich rublach i amerykańskich dolarach.

Wymienione sumy były dostarczane przez inspektora PSC-DR na Wołyniu i rozchodowane na pozyskiwanie broni, żywności i udzielanie pomocy materialnej ludności polskiej. Inspektoratowi przedstawiano tylko rozliczenie z rozchodowanych sum.

Jak zeznał WISZNIEWSKI, do przechowywania broni, amunicji, medykamentów były tworzone specjalne tajne magazyny.

W czasie operacji likwidacji Krzemienieckiej PSC-DR skonfiskowaliśmy: karabinów – 4, pistoletów – 13, taśmę do karabinu maszynowego, nabojów – 1000, granatów niemieckich – 12, radioodbiorników – 2, radionadajników – 2, apteczek z medykamentami – 3.

W mieszkaniu aresztowanych członków PSC-DR TKACZYŃSKIEGO i BITNOWSKIEJ zostały skonfiskowane dwie duże apteczki z różnymi medykamentami i truciznami.

WISZNIEWSKI zeznał też, że w grudniu 1943 roku w celu skontrolowania działalności organizacji, z Wołyńskiej Delegatury Rządu do m. Krzemieńca przyjechał „TADEUSZ”, który w związku ze zbliżaniem się linii frontu wydał polecenie ścisłego przestrzegania specjalnej instrukcji centrali PSC-DR.

линии фронта, дал указания строго руководствоваться специальной инструкцией центра ПСЦ-ДР.

В указанной инструкции, подписанной председателем Варшавского центра „НИКИТОЙ”, при препроводительной представителем центра на Волыни „МАТЕУША”, изъятой нами, предлагалось:

„... В связи с приближением линии фронта и прихода Красной Армии на Волынь, организацию сохранить, законспирировать и не открывать до особых распоряжений. Населению оставаться на местах, как на земле Польской и с немцами не отступать...”.

Аналогичная уездная „Делегатура Жонду” вскрыта и частично ликвидирована в гор. Здолбуново, Ровенской области.

Разысканный и арестованный нами руководитель Здолбуновской „Повятовой Делегатуры Жонду” –

КОХАНЧИК Ян Томашевич, 1888 года рождения, уроженец м. Конецполь, Новорадомского округа, поляк, беспартийный, в период оккупации работал в конторе „Семфондов”. Руководитель Здолбуновской „Повятовой Делегатуры Жонду”, организационная кличка „СВИДА”,

показал, что ПДР, которой он руководил, издавала свою нелегальную газету „Волыняк”, поддерживала систематическую связь с Волыньским и Варшавским центрами, располагала радиоаппаратурой и множительными аппаратами, на которых печатала листовки.

По показаниям КОХАНЧИКА, уездная организация ПСЦ-ДР в гор. Здолбуново располагает оружием, к изъятию которого приняты меры.

Как устанавливается следствием, Здолбуновская „Делегатура Жонду” получала ежемесячно 30 тысяч марок на приобретение оружия и другие нужды организации.

Сам КОХАНЧИК ежемесячно получал оклад содержания в сумме 200 марок, а руководители отделов и другие активные участники ДР – получали ежемесячно по 100 марок.

Анализ материалов, полученных НКГБ УССР в ходе агентурно-следственной работы по ликвидации польской антисоветской организации „Панствова служба цивильна” свидетельствует, что польское эмигрантское правительство в Лондоне, сколачивая антисоветское подполье на территории западных областей УССР, строит свою подрывную работу не только на кадрах военной организации ПЗП, но и вовлекает широкие слои польского гражданского населения через „Делегатуры Жонду” на местах, подготавливая административный

W wymienionej instrukcji, podpisanej przez przedstawiciela centrali warszawskiej „NIKITE”, [z listem przewodnim] przedstawiciela centrali na Wołyniu „MATEUSZA”, skonfiskowanej przez nas, polecano:

„... w związku z przybliżaniem się linii frontu i wkroczeniem Armii Czerwonej na Wołyń, organizację utajnić, zakonspirować i nie ujawniać do czasu specjalnych rozporządzeń. Ludność powinna pozostać na miejscu, jako na ziemi polskiej i nie wycofywać się z Niemcami...”

Analogiczna Powiatowa Delegatura Rządu została ujawniona i częściowo zlikwidowana w m. Zdołbunów obwód rówieński.

Odnaleziony i aresztowany przez nas przywódca Zdołbunowskiej Powiatowej Delegatury Rządu –

KOCHAŃCZYK Jan s. Tomasza, urodzony w 1888 roku w m. Koniecpol powiat radomszczański, Polak, bezpartyjny, w okresie okupacji pracował w biurze „Siemfond”. Przywódca Zdołbunowskiej Powiatowej Delegatury Rządu, pseudonim organizacyjny „ŚWIDA”,

zeznał, że PDR, którą kierował, wydawała własną nielegalną gazetę „Wołyniak”, utrzymywała systematyczną łączność z centralą wołyńską i warszawską, dysponowała aparaturą radiową i powielaczami, na których drukowała ulotki.

Według zeznań KOCHAŃCZYKA powiatowa organizacja PSC-DR w m. Zdołbunów dysponuje bronią. W celu jej konfiskaty podjęto już kroki.

Jak ustalono w śledztwie, zdołbunowska Delegatura Rządu otrzymywała miesięcznie 30 tysięcy marek na pozyskiwanie broni i inne potrzeby organizacji.

Sam KOCHAŃCZYK co miesiąc otrzymywał pensję w kwocie 200 marek, a kierownicy wydziałów i inni aktywni członkowie DR – otrzymywali miesięcznie po 100 marek.

Analiza materiałów uzyskanych przez NKGB USRS w toku działań agenturalno-śledczych przy likwidacji polskiej antysowieckiej organizacji Państwowa Służba Cywilna dowodzi, że polski rząd emigracyjny w Londynie, tworząc antysowieckie podziemie na terenie zachodnich obwodów USRS, opiera swoją destrukcyjną robotę nie tylko na kadrach wojskowej organizacji PZP, ale też wciąga szerokie kręgi polskiej ludności cywilnej poprzez lokalne delegatury rządu, przygotowując aparat administracyjny do przyszłego zarządzania krajem po powstaniu przeciwko ZSRS i po oczekiwanych przez polskie kręgi faszystowskie przejęciu władzy.

Z posiadanych przez nas niepełnych danych wynika, że sama Zdołbunowska PDR liczyła około 600 członków, krzemieniecka – ponad 200.

аппарат для будущего управления страной, после восстания против СССР и ожидаемого польскими фашистскими кругами захвата власти.

Так, по имеющимся у нас неполным данным, только Здолбуновская ПДР насчитывала около 600 участников, Кременецкая – более 200.

Основной задачей в настоящее время является: дальнейшее вскрытие подполья ПСЦ-ДР, [...] перехват каналов ее связей, выявление участников и заложённых тайников оружия, изъятие нелегальной литературы, пропагандистских и др[угих] документов, относящихся к деятельности ПСЦ-ДР.

Начальник 2 Управления НКГБ УССР  
Подполковник государственной безопасности  
(—) МЕДВЕДЕВ<sup>7</sup>

„6-21-67” июля 1944 года  
г. Киев

*ГДА СБУ, ф. 9, спр. 75, т. 2, арк. 14–24.  
Оригінал, машинопис.*

## Примітки

- <sup>a-а</sup> Дописано від руки.  
<sup>б-б</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Сковронек Ян, інженер, комендант Району АК Крем'янець.

<sup>2</sup> Вішневський Міхал, крім функції Повітового делегата уряду, виконував також функцію коменданта Району БХ.

<sup>3</sup> Імовірно, що це Чеслав Задрожний, пс. „Микита”, керівник Відділу безпеки Районного делегата уряду Волинь.

<sup>4</sup> Струсінський Зигмунт, повноважений Державної комісії безпеки в Луцькому інспектораті АК.

<sup>5</sup> Так у документі; правильно – Оринин.

<sup>6</sup> Імовірно, Румель Зигмунт, пс. „Кшиштоф Поремба” (1915–1943), молодший лейтенант; у вересні 1941 Делегатурою посланий з Варшави на Волинь, член БХ; з січня 1943 комендант VIII Округу БХ Волинь і Селянської сторожі; вбитий українцями 10 липня 1943 в Кустичах.

<sup>7</sup> Медведєв Павло (нар. 1905), в 1943–1948 начальник 2 Управління НКДБ, пізніше МДБ УРСР; у 1943 молодший лейтенант; 1945 лейтенант державної безпеки.



Specjalnym zadaniem w obecnym czasie jest: dalsze ujawnienie podziemia PSC-DR, [...] przejęcie kanałów jej łączności, ujawnienie członków i istniejących tajnych magazynów broni, konfiskata nielegalnej literatury, propagandowych i in[nych] dokumentów, odnoszących się do działalności PSC-DR.

Naczelnik 2 Zarządu NKGB USRS  
Podpułkownik bezpieczeństwa państwowego  
(—) MIEDWIEDIEW<sup>7</sup>

„b-21-b” lipca 1944 roku  
m. Kijów

*WAP SBU, f. 9, spr. 75, t. 2, k. 14–24.  
Oryginał, maszynopis.*

### Przypisy

- a- -a Dopisano odręcznie.  
b- -b Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Skowronek Jan, inż., komendant Obwodu AK Krzemieniec.

<sup>2</sup> Wiszniewski Michał oprócz funkcji Powiatowego Delegata Rządu pełnił także funkcję komendanta obwodu BCh.

<sup>3</sup> Być może jest to Czesław Zadrożny, ps. „Mykita”, kierownik Wydziału Bezpieczeństwa ODR Wołyń.

<sup>4</sup> Strusiński Zygmunt, pełnomocnik PKB w Inspektoracie Łuckim AK.

<sup>5</sup> Tak w dokumencie; prawidłowo – Orynin,

<sup>6</sup> Prawdopodobnie Rumel Zygmunt, ps. „Krzysztof Poręba” (1915–1943), ppor. WP, we wrześniu 1941 wysłany z Warszawy przez delegaturę na Wołyń, członek BCh, od stycznia 1943 komendant VIII Okręgu BCh Wołyń i Straży Chłopskiej. Zamordowany przez Ukraińców 10 lipca 1943 w Kustyczach.

<sup>7</sup> Miedwiediew Paweł (ur. 1905), w l. 1943–1948 naczelnik 2 Zarządu NKGB, potem MGB USRS. W 1943 ppłk, 1945 płk bezp. państw.

## **II. МАСОВАНІЙ УДАР ПО ПОЛЬСЬКОМУ ПІДПІЛЛЮ**

## **II. ZMASOWANE UDERZENIE W POLSKIE PODZIEMIE**

3 серпня 1944, Київ. Рапорт Василя Рясного  
Лаврентію Берії у справі ліквідації Львівської делегатури уряду

Совершенно секретно

Записка по „ВЧ”

Москва

Народному комиссару внутренних дел Союза ССР  
Генеральному комиссару госбезопасности  
тов. БЕРИЯ Л. П.<sup>1</sup>

В городе Львове ликвидируется польская националистическая организация, сокращенно называемая „ПСЦ” (Панство[ва] Служба Цивильна), создана в 1941 году по заданию польского эмигрантского правительства.

В период оккупации города Львова немцами „ПСЦ” находилась на нелегальном положении, имела непосредственно радиосвязь с Варшавой и Лондоном, откуда получала директивы.

Во Львове находилось руководство, так называемой, Делегатуры Жонда Львовского обшара, в состав которой входили: Львовская, Станиславская, Дрогобычская и Тернопольская области.

Руководителем организации был ОСТРОВСКИЙ Адам Францишкович<sup>2</sup>, псевдоним „Томаш”.

В июле с. г. он ездил в Варшаву, откуда вернулся за 2 дня до освобождения Львова.

ОСТРОВСКИЙ имел непосредственный контакт с руководителем польской военной повстанческой организации – „ПЗП” (Армия краева) – генерал-майором бывшей польской армии ФИЛИППОВСКИМ Адамом<sup>3</sup>, псевдоним „ЛЮДВИГ”.

Задачей организации было восстановление Польши в границах до 1939 года; вербовка членов в организацию, воспитани[е] их в националистическом духе и подготовка к захвату власти.

Никакой активной борьбы против немцев эта организация не вела. Усиленно культивировали среди польского населения, что Львов должен быть польским, а не советским.

Участники организации в первые дни освобождения гор. Львова, вооружившись винтовками, револьверами и гранатами производили незаконные обыски, облавы и аресты среди украинского населения.

**3 sierpnia 1944, Kijów. Raport Wasilija Riasnoja dla Ławrientija Berii w sprawie likwidacji Lwowskiej Delegatury Rządu**

Ścisłe tajne

Depesza WCz

Moskwa

Do Ludowego Komisarza Spraw Wewnętrznych Związku SRS  
Generalnego komisarza bezpieczeństwa państw[owego]  
tow. BERII Ł. P.<sup>1</sup>

W mieście Lwowie likwidowana jest polska organizacja nacjonalistyczna, nazywana w skrócie PSC (Państwo[wa] Służba Cywilna), utworzona w 1941 roku na polecenie polskiego rządu emigracyjnego.

W okresie okupacji miasta Lwowa przez Niemców PSC była nielegalna, miała bezpośrednią łączność radiową z Warszawą i Londynem, skąd otrzymywała wytyczne.

We Lwowie znajdowało się kierownictwo tak zwanej Delegatury Rządu Obszaru Lwowskiego, w skład którego wchodziły obwody: lwowski, stanisławowski, drohobycki i tarnopolski.

Kierownikiem organizacji był OSTROWSKI Adam<sup>2</sup> s. Franciszka, pseudonim „TOMASZ”.

W lipcu br. jeździł on do Warszawy, skąd wrócił na 2 dni przed wyzwoleniem Lwowa.

OSTROWSKI miał bezpośredni kontakt z przywódcą polskiej wojskowej organizacji powstańczej – PZP (Armia Krajowa) – generałem brygady byłego Wojska Polskiego FILIPPOWSKIM Adamem<sup>3</sup>, pseudonim „LUDWIK”.

Zadaniem organizacji było odbudowanie Polski w granicach sprzed 1939 roku, werbowanie członków do organizacji, wychowanie ich w duchu nacjonalistycznym i przygotowanie do przejęcia władzy.

Żadnej aktywnej walki z Niemcami organizacja ta nie prowadziła. Usilnie utrzymywano wśród ludności polskiej [przekonanie], że Lwów powinien być polski, a nie sowiecki.

Członkowie organizacji w pierwszych dniach wyzwolenia m. Lwowa, uzbroiwszy się w karabiny, rewolwery i granaty przeprowadzali bezprawne rewizje, obławy i aresztowania wśród ludności ukraińskiej.

Имели место отдельные случаи самовольных расстрелов украинцев.

В настоящее время среди польского населения распространяется версия, что по окончании войны вопрос о принадлежности Львова к Польше или к СССР будет решен плебисцитом.

Проведенной операцией в ночь на 1-ое августа по изъятию руководящих кадров организации, УНКГБ арестовано 12 активных участников, в том числе:

1. ОСТРОВСКИЙ Адам Францишкович, 1911 года рождения, уроженец гор. Львова, поляк, член ППС с 1941 года, бывший ассистент Львовского университета. В организации являлся делегатом польского лондонского правительства по Львовской области.

2. ВАХСМАН Вячеслав Леонтьевич<sup>4</sup> – 1902 года рождения, уроженец гор. Кракова, поляк, образование – высш[ее] юридическое. В организации был руководителем разведки и контрразведки. Имел псевдоним „СЕБАСТЬЯН”.

3. ВАЙДА Николай Михайлович<sup>5</sup> – 1907 года рождения, уроженец города Раздудув, поляк, окончил школу летчиков в Гемблине. В 1940–41 г. работал инструктором в английской авиационной школе. В организации являлся командиром батальона, имел псевдоним „ЛИС”.

„СМЕРШ”<sup>6</sup> I-го украинского фронта арестован генерал-майор бывшей польской армии – ФИЛИППОВСКИЙ.

Большинство командного состава армии „краевой” ушло в подполье.

Операция продолжается.

За время разработки и ликвидации организации (Панств[ов]а Служба Цивильна) органами НКВД изъято три склада оружия и боеприпасов, в следующем количестве:

Минометов	–	11
Мин	–	26 ящиков
Пулеметов станковых	–	1
Пулеметов ручных	–	19
Винтовок разных	–	192
Гранат	–	298 и 10 ящиков
ПТР	–	1
Автоматов	–	6
Патрон винтовочных	–	10 тыс. и 161 ящик
Патрон к ПТР	–	1 ящик
Патрон немецких	–	99 ящиков
Патрон японских	–	12    „

Miały miejsce pojedyncze przypadki samowolnego rozstrzeliwania Ukraińców.

Obecnie wśród ludności polskiej szerzy się wersję, że po zakończeniu wojny kwestia przynależności Lwowa do Polski czy do ZSRS zostanie rozstrzygnięta drogą plebiscytu.

W wyniku przeprowadzonej w nocy na 1-go sierpnia operacji zdjęcia kadry kierowniczej organizacji, UNKGB aresztowało 12 aktywnych [jej] członków, w tej liczbie:

1. OSTROWSKIEGO Adama s. Franciszka, urodzonego w 1911 roku w m. Lwowie, Polaka, członka PPS od 1941 roku, byłego asystenta na Uniwersytecie Lwowskim. W organizacji był delegatem polskiego rządu londyńskiego na okręg lwowski.

2. WACHSMANA Mieczysława<sup>4</sup> s. Leona – urodzonego w 1902 roku w m. Krakowie, Polaka, wykształcenie – wyższe prawnicze. W organizacji był dowódcą wywiadu i kontrwywiadu. Miał pseudonim „SEBASTIAN”.

3. WAJDE Mikołaja<sup>5</sup> s. Michała – urodzonego w 1907 roku w mieście Rozwadów, Polaka, ukończył szkołę pilotów w Dęblinie. W 1940–1941 r. pracował jako instruktor w angielskiej szkole lotniczej. W organizacji był dowódcą batalionu, miał pseudonim „LIS”.

Przez „SMIERSZ”<sup>6</sup> I Frontu Ukraińskiego został aresztowany generał brygady byłego Wojska Polskiego – FILIPPOWSKI.

Większość dowództwa Armii Krajowej zeszła do podziemia.

Operacja jest kontynuowana.

W okresie rozpracowania i likwidacji organizacji (Państw[owa] Służba Cywilna) organy NKGB skonfiskowały trzy składy broni i amunicji, w następującej ilości:

Moździerzy	– 11
Pocisków moździerzowych	– 26 skrzynek
Ciężkich karabinów maszynowych	– 1
Ręcznych karabinów maszynowych	– 19
Karabinów różnych	– 192
Granatów	– 298 i 10 skrzynek
PTR	– 1
Automatów	– 6
Nabojów karabinowych	– 10 tys. i 161 skrzynek
Nabojów do PTR	– 1 skrzynka
Nabojów niemieckich	– 99 skrzynek
Nabojów japońskich	– 12 „
[Nabojów] austriackich	– 21 „
[Nabojów] węgierskich	– 60 „

Австрийских	—	21 ящиков
Мадыарских	—	60 «
Взрывчатки	—	75 «
Перекселиновых шашек	—	5 «
Капсулей к гранатам РГД	—	7 коробок
Капсулей к минам	—	13 ящиков

Арестованные свои показания ограничивают названием отдельных участников организации, развернутых показаний не дают, выражают надежду на освобождение их с помощью польского эмиграционного правительства, возглавляемого МИКОЛАЙЧИКОМ.

Добровольно сдано организацей:

Пулеметов ручных	—	32
« зенитных	—	4
Минометов	—	2
ПТР	—	1
Винтовок	—	629
Обрезов	—	5
Гранат разных	—	2218
Мин к минометам	—	29
Ракет	—	55
Патронов	—	5 ящиков
Взрывчатых веществ	—	150 кгр.

Народный комиссар внутренних дел УССР  
Комиссар государственной безопасности 3 ранга  
(—) РЯСНОЙ<sup>7</sup>

„<sup>а</sup>-3-<sup>а<sup>2</sup></sup>” августа 1944 г.

№ <sup>а</sup>-1840/сн-<sup>а</sup>

г. Киев

дб

<sup>б</sup>-Передал: Демура  
Приняла: Сидорова  
4/VIII-44/6.00-<sup>б</sup>

ГДА СБУ, ф. 16, оп. 37, спр. 1, арк. 108–109.

Оригінал, машинопис.

На першій сторінці документу дописано від руки: в дело.



Zapalników	– 75 skrzynek
Petard	– 5 „
Splonek do granatów RGD	– 7 pudełek
Splonek do pocisków moździerzowych	– 13 skrzynek

Aresztowani ograniczają swoje zeznania do podania nazwisk poszczególnych członków organizacji, szerszych zeznań nie składają, wyrażają nadzieję na uwolnienie ich z pomocą polskiego rządu emigracyjnego, kierowanego przez MIKOŁAJCZYKA.

Dobrowolnie organizacja zdała:

Ręcznych karabinów maszynowych	– 32
Karabinów maszynowych przeciwlotniczych	– 4
Moździerzy	– 2
PTR	– 1
Karabinów	– 629
Obrzynów	– 5
Granatów różnych	– 2218
Pocisków moździerzowych	– 29
Rakiet	– 55
Nabojów	– 5 skrzynek
Materiałów wybuchowych	– 150 kg

Ludowy komisarz spraw wewnętrznych USRS  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
(—) RIASNOJ<sup>7</sup>

„3<sup>a</sup>” sierpnia 1944 r.  
nr <sup>a</sup>-1840/sn<sup>a</sup>  
m. Kijów  
db

<sup>b</sup>-Przekazał: Diemura  
Przyjęła: Sidorowa  
4/VIII-44/6.00<sup>b</sup>

*WAP SBU, f. 16, op. 37, spr. 1, k. 108–109.*

*Oryginał, maszynopis.*

*Na pierwszej stronie dokumentu dopisano odręcznie: do sprawy.*

## Przypisy

<sup>a</sup>- <sup>a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>b</sup>- <sup>b</sup> Dopisano odręcznie.

## Примітки

<sup>а-а</sup> Вписано від руки.

<sup>б-б</sup> Дописано від руки.

<sup>1</sup> Берія Лаврентій (1899–1953), в органах державної безпеки з 1921; у 1938–1945 народний комісар внутрішніх справ; з 1941 заступник голови РНК, потім Ради Міністрів СРСР, а останньо (1953) перший заступник голови Ради Міністрів і міністр внутрішніх справ; у 1939–1953 член Політбюро, згодом Президії ЦК ВКП(б)-КПРС; з 1945 маршал СРСР; вбитий 23 грудня 1953.

<sup>2</sup> Островський Адам (1911–1977), пс. „Томаш Недзеля”, юрист; з 1943 у ППС-ВРН, з березня 1944 Окружний делегат уряду у Львові; 31 липня того ж року арештований НКВС, допитуваний, погодився на співпрацю з ПКНВ, звільнений із в'язниці; у ПКНВ – заступник керівника РАП; з лютого до березня 1945 віце-міністр в Міністерстві публічної адміністрації, далі краківський воєвода; у 1945–1950 був послом у Стокгольмі та Римі.

<sup>3</sup> Спр. Філіпковський Владислав (1892–1950), пс. „Ціс”, „Янка”, „Оркан”, „Стах”, „Людвік”, лейтенант артилерії ВП; член Стрілецького союзу, був у Легіонах, потім у ВП; під час вересневої кампанії 1939 командир дивізійної піхоти в 1 ДП Легіонів; з 1940 до кінця липня 1943 інспектор ГК АК на Регіон Львів; у 1943–1944 комендант Регіону АК Львів; після закінченої боротьби за Львів, 31 липня 1944 на чолі делегації АК, подався до Житомира на розмови з генералом Роля-Жимерським; опісля всю делегацію арештовано з 2 на 3 серпня того ж року; в'язнений у Києві, Львові, Харкові, Рязані-Дагілеві, Грязівці і Бресті; у листопаді 1947 звільнений, повернувся до Польщі; у переговорах із совітськими командирами, з наказу Головнокомандувача АК, виступав як генерал; у 1994 посмертно авансований на генерала бригади.

<sup>4</sup> Вахсман Мечислав, діяч ПСП, у 1943 керівник Самоврядної охорони; у лютому 1944 заступник Окружного делегата у Львові, передбачений на Станіславське воєводство, суджений під час процесу львівської делегації 16–22 січня 1945; засуджений до 20 років ВТТ; до Польщі повернувся в 1955.

<sup>5</sup> Спр. Бородей Мечислав (1914–1983), молодший лейтенант авіації, пс. „Лис”, „Осмоза”, „Сцігач”, „Войцех”; після вибуху війни, коли евакуювався разом зі Школою прапорщиків авіації в Дембліні, взяв участь в обороні Львова; перебрався до Франції, пізніше Великобританії; служив у 301 дивізійоні; збитий у 1941 над Бремою, попав до Stalagu VIII В Ламсдорф, звідки втік і перебрався до Львова; з листопада 1942 обійняв керівництво військової розвідки в Інспектораті Львів-місто; у квітні 1944 в Окрузі АК Львів, з липня 1944 командир резервного угруповання сил розвідки й контррозвідки АК в рамках „Бурі”; арештований 31 липня 1944, засуджений 29 січня 1945 до 20 років каторги, за спробу втечі присуд підвищено до 25 років; до Польщі повернувся в 1955.

<sup>6</sup> „Смерш” (з рос. „Смерть шпионам”, тобто „Смерть шпигунам”) існував у 1943–1946; з метою покращання контррозвідкової охорони Червоної Армії, створено в квітні 1943, на основі спецвідділів НКВС, Головне управління контррозвідки „Смерш” Народного комісаріату оборони СРСР.

<sup>7</sup> Рясной Василій (1904–1995), у 1943–1946 заступник народного комісара внутрішніх справ УРСР, 1946–1947 перший заступник народного комісара внутрішніх справ СРСР, у 1947–1952 віце-міністр внутрішніх справ СРСР; у 1944 комісар державної безпеки 3 рангу, 1946 генерал-лейтенант.

<sup>1</sup> Beria Ławrientij (1899–1953), w organach bezpieczeństwa państwowego od 1921. W l. 1938–1945 ludowy komisarz spraw wewnętrznych, od 1941 zca przewodniczącego RKL, następnie Rady Ministrów ZSRS, a ostatnio (1953) pierwszy zca przewodniczącego Rady Ministrów i minister spraw wewnętrznych. W l. 1939–1953 członek *Politbiura*, następnie Prezydium KC WKP(b)-KPZS. Od 1945 marszałek ZSRS. Stracony 23 grudnia 1953.

<sup>2</sup> Ostrowski Adam (1911–1977), ps. „Tomasz Niedziela”, prawnik, od 1943 w PPS-WRN, od marca 1944 Okręgowy Delegat Rządu we Lwowie, 31 lipca t. r. aresztowany przez NKWD, przesłuchiwany, zgodził się na podjęcie współpracy z PKWN, zwolniony z więzienia. W PKWN – zca kierownika RAP, od lutego do marca 1945 podsekretarz stanu w MAP, następnie wojewoda krakowski, w l. 1945–1950 był ambasadorem w Sztokholmie i Rzymie.

<sup>3</sup> Właśc. Filipkowski Władysław (1892–1950), ps. „Cis”, „Janka”, „Orkan”, „Stach”, „Ludwik”, płk art. WP, członek Związku Strzeleckiego, służył w Legionach, następnie w WP, ostatnio dca piechoty dywizyjnej w 1 DPLe. Od 1940 do końca lipca 1943 inspektor KG AK na Obszar Lwów, w l. 1943–1944 komendant Obszaru AK Lwów; po zakończonych walkach o Lwów, 31 lipca 1944 udał się na czele delegacji AK do Żytomierza na rozmowy z gen. Rola-Żymierskim, po czym całą delegację aresztowano 2/3 sierpnia t. r.; więziony w Kijowie, Lwowie, Charkowie, Riazaniu-Diagilewie, Griazowcu i Brześciu; w listopadzie 1947 zwolniony, powrócił do kraju. W rozmowach z dowódcami sowieckimi, na polecenie Komendanta Głównego AK występował jako generał. W 1994 awansowany pośmiertnie na gen. bryg.

<sup>4</sup> Wachsman Mieczysław, działacz PPS, w 1943 kierownik Straży Samorządowej, w lutym 1944 zca delegata okręgowego we Lwowie przewidziany na województwo stanisławowskie, sądzony w procesie lwowskiej delegatury 16–22 stycznia 1945, skazany na 20 lat ITL, do kraju wrócił w 1955.

<sup>5</sup> Właśc. Borodej Mieczysław (1914–1983), ppor. lot. WP, ps. „Lis”, „Osmoza”, „Ścigacz”, „Wojciech”. Po wybuchu wojny ewakuując się wraz ze Szkołą Podchorążych Lotnictwa w Dęblinie wziął udział w obronie Lwowa; przedostał się do Francji, potem Wielkiej Brytanii, służył w 301 dywizjonie, zestrzelony w 1941 nad Bremą dostał się do Stalagu VIII B Lamsdorf, skąd uciekł i przedostał się do Lwowa; od listopada 1942 objął kierownictwo wywiadu wojskowego w Inspektoracie Lwów-miasto, w kwietniu 1944 w Okręgu AK Lwów, od lipca 1944 dowódca zgrupowania odwodowego sił wywiadu i kontrwywiadu AK w ramach „Burzy”, aresztowany 31 lipca 1944, skazany 29 stycznia 1945 na 20 lat katorgi, za próbę ucieczki karę podwyższono do 25 lat. Do Polski powrócił w 1955.

<sup>6</sup> „Smiersz” (z ros. „Smiert’ szpionam”, tzn. „Śmierć szpiegom”) istniał w l. 1943–1946. W celu polepszenia ochrony kontrwywiadowczej armii sowieckiej utworzono w kwietniu 1943, na bazie oddziałów specjalnych NKWD Główny Zarząd Kontrwywiadu „Smiersz” Ludowego Komisariatu Obrony ZSRS.

<sup>7</sup> Riasnoj Wasilij (1904–1995), w l. 1943–1946 zca ludowego komisarza spraw wewnętrznych USRS, w l. 1946–1947 pierwszy zca ludowego komisarza spraw wewnętrznych ZSRS, w l. 1947–1952 wiceminister spraw wewnętrznych ZSRS. W 1944 komisarz bezp. państw. 3 rangi, 1946 gen. lejtn.

**3 серпня 1944, [Львів]. Прохання Адама Островського  
про призупинення слідства**

Генералу Дроздецькому

Прошу прервать следствие до получения сведений о результатах пребывания Премьера Миколайчика в Москве.

Если результат будет отрицательный, т. е. если не будет полной договоренности между советским и польским правительством по вопросу государственного управления, границ и т. д., буду считать, что я не могу выполнять функций Делегата Лондонского Правительства, которое не сумело договориться с Советским Правительством в интересах польского народа и буду считать, что я имею право поступать по своему усмотрению.

Адам Островский

3/8.44

Перевод (—)

*ГДА СБУ, ф. 6, спр. 75179-ФП, арк. 15.*

*Оригінал, рукопис.*

*У лівому верхньому куті резолюція: т. Гавриш. Дроздецький ознакомився, запропонував активніше допрашувати Островського. (—) 4/VIII.*

**3 sierpnia 1944, [Lwów]. Podanie Adama Ostrowskiego  
z prośbą o przerwanie śledztwa**

Do gen. Drozdzieckiego

Proszę o przerwanie śledztwa do [czasu podania do] wiadomości o rezultatach pobytu Premiera Mikołajczyka w Moskwie.

Jeżeli rezultat będzie negatywny, tj. nie dojdzie do pełnego porozumienia sowiecko-polskiego w sprawie rządu, granic itd., będę uważał, że nie mogę pełnić funkcji Delegata Rządu Londyńskiego, który nie potrafił porozumieć się z rządem sowieckim w interesie narodu polskiego i będę miał wolną rękę w dalszym postępowaniu<sup>a</sup>.

Adam Ostrowski

3/8.44

*WAP SBU, f. 6, spr. 75179-FP, k. 14.  
Oryginał, rękopis.*

**Przypisy**

- <sup>a</sup> Na rosyjskim przekładzie dokumentu dopisano odręcznie w lewym górnym rogu: *t. Gawrisz. Drozdieckij zapoznał się, zażądał bardziej wnikliwego przesłuchania Ostrowskiego. (—) 4/VIII.*

11 серпня 1944, [Львів]. Протокол допиту  
Адама Островського

Протокол допроса  
обвиняемого ОСТРОВСКОГО Адама Францишковича

„11” августа 1944 года  
Допрос начат в 10 часов

**Вопрос:** На предыдущих допросах, на протяжении 6-и дней Вы отказывались давать показания о своей антисоветской деятельности, мотивируя свое такое поведение заявлением от 3.VIII-44 года с просьбой отложить следствие до опубликования в печати результатов поездки премьера Польского Правительства в Лондоне – МИКОЛАЙЧИКА в Москву для переговоров с правительством Союза ССР.

Намерены-ли Вы прекратить заперательство и дать показания о всей своей практической деятельности проведенной Вами по заданиям Польского эмигрантского правительства в Лондоне и его Варшавского центра на территории Западных областей УССР?

**Ответ:** В момент ареста и последующих допросов я заявлял, что являюсь сторонником Польского правительства в Лондоне и только ему подчиняюсь.

В связи с тем, что как теперь мне стало известно, переговоры МИКОЛАЙЧИКА с представителями Польского комитета национального освобождения в Москве положительных результатов не дали, я считаю себя свободным от принятой мною присяги на верность Лондонскому Польскому Правительству, запрещавшей мне давать информацию о деятельности этого правительства и поэтому в интересах польского народа и того же Лондонского правительства я желаю рассказать о польском подполье, существовавшем и существующим ныне на территории бывшей Галиции, т. е. территории Львовской области, Тарнопольской и Дрогобычской областей Западной Советской Украины.

**Вопрос:** Конкретно, о каком подполье Вы хотите нам рассказать?

**Ответ:** Я являюсь руководителем польской нелегальной организации, именуемой „Панствовой службы гражданской” (ПСЦ), выполнял функции уполномоченного, иначе сказать делегата Лондонского польского правительства по Львовскому округу.

**Вопрос:** Как давно Вы являетесь делегатом Лондонского польского правительства?

## 11 sierpnia 1944, [Lwów]. Protokół przesłuchania Adama Ostrowskiego

Protokół przesłuchania  
oskarżonego OSTROWSKIEGO Adama s. Franciszka

„11” sierpnia 1944 roku

Przesłuchanie rozpoczęło o godzinie 10.00

**Pytanie:** Na poprzednich przesłuchaniach, w ciągu 6 dni, odmawiając składania zeznań o swojej antysowieckiej działalności, motywując takie swoje zachowanie oświadczeniem z 3.VIII-44 roku z prośbą o odłożenie śledztwa do czasu opublikowania w prasie wyników wyjazdu premiera polskiego rządu w Londynie – MIKOŁAJCZYKA do Moskwy na rokowania z rządem Związku SRS.

Czy zamierzacie skończyć wypieranie się i złożyć zeznania o swojej rzeczywistej działalności prowadzonej przez Was na polecenie polskiego rządu emigracyjnego w Londynie i jego warszawskiej centrali na terytorium zachodnich obwodów USRS?

**Odpowiedź:** W chwili aresztowania i [podczas] następnych przesłuchań oświadczyłem, że jestem zwolennikiem polskiego rządu w Londynie i tylko jemu podlegam.

W związku z tym, że jak się teraz dowiedziałem, rozmowy MIKOŁAJCZYKA w Moskwie z przedstawicielami Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego rozstrzygających rezultatów nie przyniosły, uważam się za zwolnionego ze złożonej przeze mnie przysięgi na wierność londyńskiemu rządowi polskiemu, zabraniającej mi udzielania informacji o działalności tego rządu i dlatego w interesie narodu polskiego i tegoż londyńskiego rządu chcę opowiedzieć o polskim podziemiu, które istniało i istnieje na terytorium byłej Galicji, tj. na terytorium obwodów lwowskiego, tarnopolskiego i drohobyckiego sowieckiej Ukrainy Zachodniej.

**Pytanie:** Konkretnie, o jakim podziemiu chcecie nam opowiedzieć?

**Odpowiedź:** Jestem przywódcą polskiej nielegalnej organizacji, nazywanej Państwową Służbą Cywilną (PSC), pełniłem funkcję pełnomocnika, inaczej mówiąc delegata polskiego rządu londyńskiego na okręg lwowski.

**Pytanie:** Od jak dawna jesteście delegatem londyńskiego polskiego rządu?

**Odpowiedź:** Na stanowisko delegata zostałem mianowany 21 marca 1944 roku przez pełnomocnika polskiego rządu londyńskiego w Warsza-

**Ответ:** На пост делегата я был назначен 21-го марта 1944 года уполномоченным Лондонского польского правительства в Варшаве инженером „КЛЕН[О]ВСКИМ”<sup>1</sup> (действительной его фамилии я не знаю).

**Вопрос:** А до этого времени, какое-либо участие в подпольных организациях польских Вы принимали?

**Ответ:** Да. С 1-го июня 1943 года я являлся руководителем отдела при Львовской Делегатуре, именуемого „Валька Подземна” (Подпольная борьба).

**Вопрос:** В силу каких обстоятельств Вы стали делегатом польского правительства в Лондоне?

**Ответ:** Как мне известно, вообще Львовская Делегатура впервые была создана еще в конце 1942 года или начале 1943 года.

Первым делегатом являлся профессор Львовского университета КУЛЬЧИНСКИЙ<sup>2</sup>, который однако примерно через месяц, опасаясь быть арестованным немцами в силу того, что его назначение делегатом почему-то быстро распространилось по городу, вынужден был из Львова бежать в Краков.

После этого через месяц, т. е. в марте 1943 года делегатом Львовского округа был назначен профессор высшей коммерческой школы – ЧИЖЕВСКИЙ Юлиан<sup>3</sup>, подпольный псевдоним „НОВИЦКИЙ” и затем „ОЖЕХОВИЧ”. Однако это назначение тоже оказалось неудачным вследствие нерасторопности неактивности ЧИЖЕВСКОГО, оказавшегося неспособным развернуть работу Делегатуры.

Только через год назрел вопрос о замене ЧИЖЕВСКОГО и делегатом был назначен я, как показавший к тому времени по работе в „Вальке Подземной” неплохие результаты.

**Вопрос:** Как было осуществлено это назначение Вас делегатом?

**Ответ:** В марте 1944 года к нам во Львов для обследования работы Делегатуры, из Варшавы прибыл заместитель директора Департамента Внутренних Дел в Крае „КОХАНОВСКИЙ”<sup>4</sup>, который установил медлительность и нераспорядительность делегата ЧИЖЕВСКОГО и его работой остался крайне недоволен.

В то время я имел встречу с „КОХАНОВСКИМ”, которого информировал о своей работе в „Вальке Подземной”, последний предложил мне вслед за ним выехать в Варшаву.

В гор. Варшаву я прибыл 17-го марта 1944 года и на следующий день был принят Уполномоченным Польского Правительства в Крае „КЛЕНОВСКИМ”

**Вопрос:** Как Вы связались с „КЛЕН[О]ВСКИМ”?

**Ответ:** Когда „КОХАН[О]ВСКИЙ” предложил мне выехать в Варшаву, он спросил меня, где сможет там меня разыскать. Я имел ввиду в Варшаве остановиться у своей знакомой ГЕБУТОВИЧ



wie inżyniera „KLON[O]WSKIEGO”<sup>21</sup> (jego prawdziwego nazwiska nie znam).

**Pytanie:** A do tego czasu, czy braliście jakikolwiek udział w podziemnych organizacjach polskich?

**Odpowiedź:** Tak. Od 1 czerwca 1943 roku byłem kierownikiem wydziału przy lwowskiej delegaturze, nazywanego Walka Podziemna.

**Pytanie:** W wyniku jakich okoliczności zostaliście delegatem polskiego rządu w Londynie?

**Odpowiedź:** Jak mi wiadomo, w ogóle lwowska delegatura po raz pierwszy została utworzona jeszcze pod koniec 1942 roku albo na początku 1943 roku.

Pierwszym delegatem był profesor Uniwersytetu Lwowskiego KULCZYŃSKI<sup>2</sup>, który jednak mniej więcej po miesiącu, obawiając się zostać aresztowanym przez Niemców na skutek tego, że jego mianowanie na delegata z jakiegoś powodu szybko rozniosło się po mieście, zmuszony był uciekać ze Lwowa do Krakowa.

Miesiąc po tym, tj. w marcu 1943 roku delegatem lwowskiego okręgu został mianowany profesor Wyższej Szkoły Handlowej – CZYŻEWSKI Julian<sup>3</sup>, podziemny pseudonim „NOWICKI”, a następnie „ORZECHOWICZ”. Jednak to mianowanie także okazało się nieudanym z powodu opieszałości, braku aktywności CZYŻEWSKIEGO, który okazał się niezdolnym do rozwinięcia pracy delegatury.

W ciągu niespełna roku dojrzała kwestia zamiany CZYŻEWSKIEGO i delegatem zostałem mianowany ja, jako [ten, który] wykazał się do tej pory niezłymi wynikami pracy w Walce Podziemnej.

**Pytanie:** Jak zostało dokonane to mianowanie Was delegatem?

**Odpowiedź:** W marcu 1944 roku przybył z Warszawy do nas do Lwowa, w celu skontrolowania pracy delegatury, zastępca dyrektora Departamentu Spraw Wewnętrznych w Kraju „KOCHANOWSKI”<sup>4</sup>, który stwierdził opieszałość i nieudolność delegata CZYŻEWSKIEGO i był niezmiernie z jego pracy niezadowolony.

W tym czasie spotkałem się z „KOCHANOWSKIM”, którego informowałem o swojej pracy w Walce Podziemnej, a on zaproponował mi, aby w ślad za nim pojechać do Warszawy.

Do Warszawy przybyłem 17 marca 1944 roku i następnego dnia zostałem przyjęty przez Pełnomocnika Polskiego Rządu w Kraju „KLONOWSKIEGO”.

**Pytanie:** Jak się skontaktowaliście z „KLON[O]WSKIM”?

**Odpowiedź:** Kiedy „KOCHAN[O]WSKI” zaproponował mi wyjazd do Warszawy, zapytał mnie, gdzie będzie mógł mnie tam odszukać. Ja zamie-

Анны, проживающей по ул. Ловицкая, дом № 31, кв. 1, телефон № 4-36-16.

„КОХАНОВСКИЙ” записал № телефона и когда я пришел по указанному адресу, оказалось, что он уже звонил, спрашивал, не приехал ли я в Варшаву. На квартире у ГЕБУТОВИЧ меня застал второй звонок „КОХАНОВСКОГО”. „КОХАНОВСКИЙ” назначил мне свидание у трамвайной остановки на площади «Железной Браны».

**Вопрос:** „КОХАНОВСКИЙ” Вам дал свой адрес?

**Ответ:** Нет. В интересах сохранения конспирации, своего адреса или номера телефона „КОХАНОВСКИЙ” мне не дал. В силу тех же причин я перед „КОХАНОВСКИМ” в этом вопросе также не настаивал. Мы договорились, что „КОХАНОВСКИЙ” будет искать встречу со мной по адресу ГЕБУТОВИЧ.

**Вопрос:** Продолжайте свои показания!

**Ответ:** С площади «Железной Браны» – „КОХАНОВСКИЙ” привел меня на улицу, кажется, Санаторскую, дом № 23 или 25, в квартиру на 3-м этаже, вход прямо с лестницы. Это была конспиративная квартира Уполномоченного правительства, который нас здесь уже ожидал.

В течение целого часа я информировал «КЛЕНОВСКОГО» о положении польского населения на территории Львовской Делегатуры, о бегстве поляков из сел и на Запад в связи с вооруженными нападениями на них украинских националистов – «бандеровцев», о своей работе в «Вальке подземной».

Также рассказал ему об известных мне в то время переговорах между комендантом «Армии Краевой» во Львове полковником ФИЛИППОВСКИМ и бандеровцами из УПА (о этом я дам подробные показания отдельно).

Как оказалось, „КЛЕНОВСКИЙ” по затронутым выше вопросам достаточно подробно был проинформирован „КОХАНОВСКИМ”. В результате, выслушав меня, „КЛЕН[О]ВСКИЙ” объя[в]ил, что он назначает меня делегатом по Львовскому округу, почему возвратившись во Львов я буду обязан принять от ЧИЖЕВСКОГО дела и обязанности делегата.

Я пытался было отказаться от такого назначения, так как меня смущала больше работа на огромной территории Львовской Делегатуры, ссылаясь на свою молодость и поэтому возможно неавторитетность в Делегатуре.

Однако „КЛЕНОВСКИЙ” объявил, что мое назначение на пост делегата есть приказ правительства, которому я обязан беспрекословно подчиниться.

rzałem zatrzymać się w Warszawie u swojej znajomej GIEBUTOWICZ Anny, mieszkającej przy ul. Łowickiej dom nr 31 m. 1, telefon nr 4-36-16.

„KOCHANOWSKI” zapisał numer telefonu i gdy przyszedłem pod wskazany adres, okazało się, że już dzwonił, pytał o mnie, czy przyjechałem do Warszawy. Drugi raz „KOCHANOWSKI” zadzwonił, gdy byłem w mieszkaniu GIEBUTOWICZ. „KOCHANOWSKI” wyznaczył mi spotkanie przy przystanku tramwajowym przy placu Żelaznej Bramy.

**Pytanie:** „KOCHANOWSKI” podał wam swój adres?

**Odpowiedź:** Nie. Żeby zachować konspirację „KOCHANOWSKI” nie podał mi ani swojego adresu, ani numeru telefonu. Właśnie z tej przyczyny w tej kwestii nie naciskałem „KOCHANOWSKIEGO”. Umówiliśmy się, że „KOCHANOWSKI” będzie szukać spotkania ze mną przez GIEBUTOWICZ.

**Pytanie:** Proszę kontynuować swoje zeznania!

**Odpowiedź:** Z placu Żelaznej Bramy „KOCHANOWSKI” zaprowadził mnie na ulicę, wydaje mi się, Senatorską, dom nr 23 lub 25, do mieszkania na drugim piętrze, wejście na przeciw schodów. Było to mieszkanie konspiracyjne Delegata Rządu, który czekał już na nas.

W ciągu godziny informowałem „KLONOWSKIEGO” o położeniu ludności polskiej na terenie Delegatury Lwowskiej, o ucieczkach Polaków ze wsi i na zachód w związku ze zbrojnymi napadami ukraińskich nacjonalistów – banderowców oraz o swojej pracy w Walce Podziemnej.

Opowiedziałem mu również o zasłyszanych w tym czasie rozmowach komendanta Armii Krajowej we Lwowie pułkownika FILIPOWSKIEGO i banderowców z UPA (o tym będę zeznawał oddzielnie).

Jak się okazało, „KLONOWSKI” o poruszonych wyżej kwestiach dostatecznie szczegółowo został poinformowany przez „KOCHANOWSKIEGO”. W rezultacie, wysłuchawszy mnie, „KLON[O]WSKI” oznajmił, że mianuje mnie delegatem na okręg lwowski, po czym powróciwszy do Lwowa będę zobowiązany przejąć od CZYŻEWSKIEGO sprawę i obowiązki delegata.

Próbowałem odmówić przyjęcia tego mianowania, gdyż onieśmiałła mnie wielka praca na ogromnym terytorium lwowskiej delegatury, zaśłaniałem się swym młodym wiekiem i z tego powodu możliwym brakiem autorytetu w delegaturze.

Jednak „KLONOWSKI” oznajmił, że moje mianowanie na stanowisko delegata jest rozkazem rządu, któremu jestem zobowiązany bez sprzeciwu się podporządkować.

Podporządkowałem się, złożyłem przysięgę i 20 marca 1944 roku wróciłem do Lwowa.

Я подчинился, принял присягу и 20-го марта 1944 года возвратился во Львов.

**Вопрос:** Расскажите об акте принятия Вами присяги, а так же приведите самый текст присяги.

**Ответ:** Дословно текста присяги я сейчас не помню, но в памяти у меня сохранилось следующее: „Присягаю перед Богом в том, что я на посту чиновника временной администрации буду работать с максимумом сил на пользу польского народа и доверенные мне тайны обязуюсь никому не разглашать. Да поможет мне Бог”.

Я забыл рассказать, что на конспиративной квартире, вместе с уполномоченным правительства „КЛЕНОВСКИМ” так же находился и Вице-министр Внутренних дел Лондонского Польского Правительства „МУШИНСКИЙ”<sup>5</sup> (он раньше имел псевдоним „ТРОЯНОВСКИЙ”, до 1926 года являлся директором одного из департаментов Министерства Внутренних дел Польши).

Когда с „КЛЕНОВСКИМ” беседа была закончена, „МУШИНСКИЙ” проводил меня на улицу Маршалковскую, дом № не знаю (там размещалось какое-то транспортное бюро) и здесь принял от меня присягу по выше приведенному тексту.

Стоя, я выслушал слова присяги, зачитанные „МУШИНСКИМ”, только повторил за ним „Да поможет мне Бог”, „МУШИНСКИЙ” рукопожатием поздравил меня с принятием присяги и на этом церемония закончилась. Я ушел на квартиру к ГЕБУТОВИЧ, а „МУШИНСКИЙ” по своим делам.

**Вопрос:** Оформлялось ли Ваше назначение на пост делегата документами?

**Ответ:** „КЛЕНОВСКИЙ” при моем отъезде из Варшавы никаких документов о назначении делегатом по Львовскому округу на руки мне не дал. 20 марта 194[4] года я возвратился в гор. Львов, однако к ЧИЖЕВСКОМУ явиться не смог, т. к. заболел тифом.

А 21 марта из Варшавы от „КЛЕНОВСКОГО” прибыл курьер, который доставил ЧИЖЕВСКОМУ распоряжение о передаче мне обязанностей делегата.

**Вопрос:** Ваши первые действия по прибытию во Львов с полномочиями делегата польского правительства в Лондоне?

**Ответ:** Отправившись от тифа, в первых числах апреля 1944 года, я созвал совещание входивших в состав Делегатуры представителей от 4-х наиболее крупных по своему количественному составу политических партий во Львове. Совещание проходило в квартире КУЛЬЧИНСКОЙ, жены первого делегата (проживает по ул. Супинского, дом № 11-а, 4-й этаж), которая могла догадываться для какой цели сюда собирались люди, хотя я ей и говорил, что придут просто мои приятели.

**Pytanie:** Opowiedzcie o akcie składania przez Was przysięgi, a także przytoczcie sam tekst przysięgi.

**Odpowiedź:** Dosłownie tekstu przysięgi nie pamiętam, ale w pamięci zachowały mi się następujące [słowa]: „Przysięgam przed Bogiem, że na stanowisku urzędnika tymczasowej administracji będę pracował ze wszystkich sił dla pożytku polskiego narodu i powierzonych mi tajemnic zobowiązuję się nikomu nie rozgłaszać. Tak mi dopomóż Bóg”.

Zapomniałem powiedzieć, że w konspiracyjnym mieszkaniu, razem z pełnomocnikiem rządu „KLONOWSKIM” znajdował się też wiceminister spraw wewnętrznych polskiego rządu londyńskiego „MUSZYŃSKI”<sup>5</sup> (wcześniej miał on pseudonim „TROJANOWSKI”, do 1926 roku był dyrektorem jednego z departamentów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Polski).

Kiedy rozmowa z „KLONOWSKIM” została zakończona, „MUSZYŃSKI” zaprowadził mnie na ulicę Marszałkowską, numeru domu nie znam (mieściło się tam jakieś biuro transportowe) i tu przyjął ode mnie przysięgę według wyżej przytoczonego tekstu.

Stojąc, wysłuchałem słów przysięgi, odczytanych przez „MUSZYŃSKIEGO”, powtórzyłem tylko za nim „Tak mi dopomóż Bóg”, „MUSZYŃSKI” uściskiem dłoni pogratulował mi złożenia przysięgi i na tym ceremonia się zakończyła. Ja poszedłem do mieszkania GIEBUTOWICZ, a „MUSZYŃSKI” do swoich spraw.

**Pytanie:** Czy Wasze mianowanie na stanowisko delegata było potwierdzone dokumentami?

**Odpowiedź:** „KLONOWSKI” przy moim wyjeździe z Warszawy żadnych dokumentów o mianowaniu delegatem na okręg lwowski do rąk mi nie dał. 20 marca 194[4] roku wróciłem do Lwowa, jednak u CZYŻEWSKIEGO stawić się nie zdołałem, gdyż zachorowałem na tyfus.

Natomiast 21 marca z Warszawy od „KLONOWSKIEGO” przybył kurier, który dostarczył CZYŻEWSKIEMU rozporządzenie o przekazaniu mi obowiązków delegata.

**Pytanie:** Wasze pierwsze działania po przybyciu do Lwowa z pełnomocnictwami delegata polskiego rządu w Londynie.

**Odpowiedź:** Wyleczywszy się z tyfusu, w pierwszych dniach kwietnia 1944 roku, zwołałem zebranie wchodzących w skład delegatury przedstawicieli czterech największych pod względem liczebności partii politycznych we Lwowie. Zebranie odbywało się w mieszkaniu KULCZYŃSKIEJ, żony pierwszego delegata (mieszka przy ul. Supińskiego dom nr 11-a, 3 piętro), która mogła domyślać się, w jakim celu zebrali się tutaj ludzie, chociaż jej mówiłem, że przyjdą po prostu moi przyjaciele.

На совещании тогда присутствовали: я – ОСТРОВСКИЙ Адам, ЧИЖЕВСКИЙ Юлиан, от партии польских социалистов ОГРОДЗИНСКИЙ<sup>6</sup>, от аграрников – инженер ОСТРОВСКИЙ<sup>7</sup>, от эндеков – доцент Львовского университета ПАЗДРО<sup>8</sup>, от партии труда – бывший судья – ОРОВКЕВИЧ<sup>9</sup>. Так же присутствовал и комендант „Армии Краевой” полковник ФИЛИППОВСКИЙ.

**Вопрос:** Как проходило это совещание?

**Ответ:** ЧИЖЕВСКИЙ поставил в известность присутствовавших на совещании о моем новом назначении. По традиционному обычаю, мы все поблагодарили ЧИЖЕВСКОГО за то, что он работал делегатом, после чего он раскланялся и ушел, должен сказать, недовольный своим смещением с поста делегата.

Дальше совещанием руководил я. Я рассказал присутствующим о задачах Делегатуры и общем политическом положении вопроса о польском государстве к тому времени, а затем изложил свое мнение о необходимости расширить состав Делегатуры за счет увеличения числа представителей по одному человеку от уже представленных 4-х партий, а так же за счет привлечения новых представителей от партии аграрников-социалистов „Свобода” и партии демократической, представителей науки и представителей духовенства.

Так я поступил, преследуя цель наибольшего вовлечения в состав Делегатуры представителей наиболее влиятельных политических партий, существовавших в то время на территории Львовской Делегатуры – подпольно.

С моим предложением согласились и на этом совещание закончилось. К следующему совещанию, каждый из присутствующих от указанных выше 4-х партий должен был явиться со вторым представителем своей партии.

В отношении же представителей двух других партий, представителей науки и духовенства – переговоры и окончательное разрешение вопроса было возложено на меня.

Вторым отправным пунктом в моей работе делегатом Лондонского польского правительства было – создание по моему личному усмотрению аппарата Делегатуры и подбор для этой цели соответствующих кандидатов из числа участников нашей подпольной организации.

**Вопрос:** Расскажите о составе Делегатуры по Львовскому округу.

**Ответ:** Таким образом, в результате нашего первого совещания Львовская Делегатура состояла из следующих лиц:

1. От партии аграрников –
  - а) Инженер ОСТРОВСКИЙ, псевдоним „ЛИСОВСКИЙ” или же „ЛЮДВИЧ”, проживает по ул. Зигмунтовской, дом № 15.
  - б) Доцент, доктор ИНГЛЕТ<sup>10</sup>, псевдонима не имел, присутствовал только на одном совещании, адреса его не знаю.

Na zebraniu byli wtedy obecni: ja – OSTROWSKI Adam, CZYŻEWSKI Julian, z partii polskich socjalistów OGRODZIŃSKI<sup>6</sup>, od ludowców – inżynier OSTROWSKI<sup>7</sup>, od endeków – docent Uniwersytetu Lwowskiego PAZDRO<sup>8</sup>, z partii pracy – były sędzia OROWKIEWICZ<sup>9</sup>. Był też obecny komendant Armii Krajowej pułkownik FILIPOWSKI.

**Pytanie:** Jak przebiegało to zebranie?

**Odpowiedź:** CZYŻEWSKI podał do wiadomości obecnych na zebraniu o moim mianowaniu. Zgodnie z tradycyjnym zwyczajem, wszyscy podziękowaliśmy CZYŻEWSKIEMU za to, że pracował jako delegat, po czym on uklonił się i wyszedł, trzeba powiedzieć, niezadowolony z usunięcia go ze stanowiska delegata.

Dalej zebranie prowadziłem ja. Opowiedziałem obecnym o zadaniach delegatury i ogólnej sytuacji politycznej w kwestii państwa polskiego w tym czasie, a następnie przedstawiłem swoje zdanie o konieczności rozszerzenia składu delegatury przez zwiększenie liczby przedstawicieli po jednej osobie z już reprezentowanych czterech partii, a także wprowadzenia nowych przedstawicieli z partii ludowców-socjalistów „Wolność” i partii demokratycznej, przedstawicieli nauki i przedstawicieli duchowieństwa.

Postąpiłem tak, mając na celu najszerze wprowadzenie w skład delegatury przedstawicieli najbardziej wpływowych partii politycznych, istniejących w tym czasie na terytorium Lwowskiej Delegatury – w podziemiu.

Moja propozycja została przyjęta i na tym zebraniu zakończyło się. Na następne zebranie każdy z obecnych z wymienionych wyżej czterech partii miał pojawić się z drugim przedstawicielem swojej partii.

Co do przedstawicieli dwóch innych partii, przedstawicieli nauki i duchowieństwa – rozmowy i ostateczne rozwiązanie kwestii spoczywało na mnie.

Drugim punktem wyjściowym w mojej pracy delegata polskiego rządu londyńskiego było utworzenie, według mojego osobistego uznania, zespołu pracowników delegatury i dobór w tym celu odpowiednich kandydatów spośród członków naszej podziemnej organizacji.

**Pytanie:** Opowiedzcie o składzie delegatury w okręgu lwowskim.

**Odpowiedź:** W ten sposób, w wyniku naszego pierwszego zebrania Lwowska Delegatura składała się z następujących osób:

1. Z partii ludowców –
  - a) Inżynier OSTROWSKI, pseudonim „LISOWSKI” albo też „LUDWICZ”, mieszka przy ul. Zygmuntowskiej dom nr 15.
  - b) Docent doktor INGLOT<sup>10</sup>, pseudonimu nie miał, był obecny tylko na jednym zebraniu, jego adresu nie znam.
2. Z Polskiej Partii Socjalistycznej –

2. От Польской партии социалистов –
  - а) Пшемислав ОГРОДЗИНСКИЙ, псевдоним „АНТОН” или „СТЕФАН”, проживает по ул. Лычаковской, дом № 135.
  - б) Фамилию и адреса не знаю, по профессии железнодорожник ст. Львов, псевдоним „ПЯСЕЦКИЙ”, адрес его известен ОГРОДЗИНСКОМУ.
3. От партии эндеков –
  - а) Доктор Здислав ПАЗДРО, псевдоним „НИКОДЕМ”, проживает по ул. Гипсова, дом № 26 или 28.
  - б) Доктор Станислав ЖЕЛЕЗСКИЙ, псевдоним „ЧЕРСКИЙ”, проживает по ул. Романовича, дом 11 или 9.
4. От партии труда –
  - а) Владислав ОРОБКЕВИЧ, псевдоним „ПАВЕЛ”, проживает по ул. Бернштейна, дом № 14.
  - б) Инженер Казимир ЖАРДЕ[ЦК]ИЙ<sup>11</sup>, псевдоним „ТОРЕЛЛИ”, проживает по ул. Роцлавицкой, дом 3 (бывший директор главного завода, намечался нами на пост президента гор. Львова).
5. От партии демократической, как об этом было решено на первом совещании, в состав Делегатуры вошли Артур КОПАЧ<sup>12</sup>, директор гимназии, проживает ул. [Генерала] Гауке-Боссака, дом № 33 и от партии социалистов-аграрников „Свобода” доктор Здислав МЕНЕВСКИЙ<sup>13</sup>, псевдоним „ВОЛЬСКИЙ”, проживает по ул. Офицерской, дом № 3.

Представителем от науки в состав Делегатуры вошел профессор БУЯК Францишек<sup>14</sup>, 60 лет, весьма уважаемый ученый.

КОПАЧА, МЕНЕВСКОГО и БУЯКА – к работе в Делегатуре привлек лично я, проведя с ними (с каждым в отдельности) соответствующую беседу.

Представителем от „Объединения поляков земли Червинской” в состав Делегатуры вошел профессор Львовского политехнического института – СУХАРДА<sup>15</sup>, 45–50 лет, псевдонима не имел, проживает по ул. Дворницкого, дом № 20 или 22. С ним беседовал ОРОБКЕВИЧ.

Представителем духовенства в состав Делегатуры вошел весьма популярный в г. Львове, ксендз Анзельм ЕЗЕРСКИЙ, с которым по моему поручению беседовал ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ<sup>16</sup>, в то время состоявший в „Армии Краевой” руководителем отдела информации.

ЕЗЕРСКИЙ дал свое согласие работать в Делегатуре, однако при условии, что это будет являться его частным делом, т. к. без разрешения своего епископа БАЗЯКА<sup>17</sup>, он представлять духовенство в Делегатуре не может.

В конце апреля 1944 года, когда подбор представителей в состав Делегатуры был закончен, а в условиях конспирации при немцах действовать нужно было осторожно, я созвал второе совещание, на кото-



- a) Przemysław OGRODZIŃSKI, pseudonim „ANTON” lub „STEFAN”, mieszka przy ul. Łyczakowskiej dom nr 135,
- b) Nazwiska i adresu nie znam, z zawodu kolejarz na st[acji] Lwów, pseudonim „PIASECKI”, jego adres jest znany OGRODZIŃSKIE-MU.

3. Z partii endeków –

- a) doktor Zdzisław PAZDRO, pseudonim „NIKODEM”, mieszka przy ul. Gipsowej dom nr 26 lub 28.
- b) Doktor Stanisław ŻELEZSKI, pseudonim „CZERSKI”, mieszka przy ul. Romanowicza dom nr 11 lub 9.

4. Z partii pracy –

- a) Władysław OROBKIEWICZ, pseudonim „PAWEŁ”, mieszka przy ul. Bernsteina dom nr 14.
- b) Inżynier Kazimierz ŻARDE[CK]<sup>11</sup>, pseudonim „TORELLI”, mieszka przy ul. Raclawickiej dom 3 (były dyrektor głównego zakładu [?], był przez nas przewidywany na stanowisko prezydenta m. Lwowa).

5. Z partii demokratycznej, jak o tym zdecydowano na pierwszym zebraniu, w skład delegatury weszli: Artur KOPACZ<sup>12</sup>, dyrektor gimnazjum, mieszka przy ul. [Generała] Hauke-Bosaka dom nr 33 i z partii socjalistów-ludowców „Wolność” – doktor Zdzisław MIENIEWSKI<sup>13</sup>, pseudonim „WOLSKI”, mieszka przy ul. Oficerskiej dom nr 3.

Jako przedstawiciel do spraw nauki w skład delegatury wszedł profesor BUJAK Franciszek<sup>14</sup>, 60 lat, powszechnie szanowany uczonec.

KOPACZA, MIENIEWSKIEGO i BUJAKA do pracy w delegaturze sprowadziłem ja, przeprowadzając z nimi (z każdym oddzielnie) stosowną rozmowę.

Jako przedstawiciel „Związku Polaków Ziemi Czerwieńskiej” w skład delegatury wszedł profesor Politechniki Lwowskiej – SUCHARDA<sup>15</sup>, 45–50 lat, pseudonimu nie miał, mieszka przy ul. Dwernickiego dom nr 20 lub 22. Z nim rozmawiał OROBKIEWICZ.

Jako przedstawiciel duchowieństwa w skład delegatury wszedł powszechnie znany we Lwowie ksiądz Anzelm JEZERSKI, z którym z mojego poruczenia rozmawiał GRZĘDZIELSKI<sup>16</sup>, w tamtym czasie będący w Armii Krajowej kierownikiem Wydziału Informacji.

JEZERSKI wyraził zgodę na pracę w delegaturze, jednak pod warunkiem, że będzie to jego sprawą prywatną, gdyż bez zezwolenia swojego biskupa BAZIAKA<sup>17</sup> reprezentować duchowieństwa w delegaturze on nie może.

W końcu kwietnia 1944 roku, kiedy dobór przedstawicieli do składu delegatury został zakończony, a w warunkach konspiracji za Niemców

ром присутствовали все перечисленные выше лица, за исключением БУЯКА и ИНГЛЕТА.

На этом совещании я поставил вопрос о присвоении составу Делегатуры политического наименования. Здесь в отличие от Совета Варшавского, который назывался „Радой Едности Народовой” и отличался своей реакционностью в разрешении политических вопросов, я предложил наш состав именовать „Рада Польска”, т. е. „Польский совет”, который теперь возглавлял все демократические партии и являлся действительно левым, антифашистским течением.

На данном совещании я так же заявил собравшимся, что я буду прислушиваться к мнению членов совета, однако работать и политическую линию в дальнейшем буду проводить по своему усмотрению, исходя из своих политических убеждений.

Здесь же мы разработали и приняли текст адреса-обращения к Польскому Правительству в Лондоне и его премьеру МИКОЛАЙ-ЧИКУ, в котором заявили о своей преданности ему и что так же будем подчиняться ему во всем, как своему избраннику – нашему руководителю. Адрес этот впоследствии по линии нашей связи был переправлен в Варшаву „РУДАВСКИМ” – СТАХОНЬ<sup>18</sup>.

На данном совещании комендант „Армии Краевой” полковник ФИЛИППОВСКИЙ отсутствовал и потому собравшиеся просили меня впредь приглашать его на каждое совещание Совета Делегатуры.

**Вопрос:** Теперь расскажите о схеме построения Львовской Делегатуры.

**Ответ:** После распада Польши в 1939 году по указаниям Польского Правительства в Лондоне, вся территория польского государства в его границах 1939 г. была разделена на так называемые, окружные делегатуры, каждая из которых в основном свою деятельностью охватывала территорию одного целого воеводства.

Исключение представляла только лишь Львовская Делегатура, в состав которой входили воеводства Станиславское, Тернопольское и Львовское (в состав последнего входила и территория Дрогобычской области), представлявшая по Советскому административному делению самостоятельную единицу.

Одновременно должен заявить, что не все районы (повяты) Львовского воеводства входили в обслуживание нашей Делегатуры. Так например 13 районов Львовского воеводства, находившиеся на Запад от р. Сан, обслуживались Краковской Делегатурой.

Я поставил вопрос перед Варшавским центром о передаче нам этих 13 районов, однако до последнего времени этот вопрос в нашу пользу разрешен не был.

działać należało ostrożnie, zwołałem drugie zebranie, na którym obecne były wszystkie wyżej wymienione osoby, z wyjątkiem BUJAKA i INGLOTA.

Na tym zebraniu postawiłem kwestię nadania składowi delegatury politycznej nazwy. Tutaj w odróżnieniu od Rady Warszawskiej, która nazywała się Radą Jedności Narodowej i wyróżniała się swoim reakcjonizmem w rozwiązywaniu kwestii politycznych, zaproponowałem, [aby] nasz skład nazwać Radą Polską, tj. Polskim Sowietem, który teraz stał na czele wszystkich demokratycznych partii i był istotnie lewicowym, antyfaszystowskim nurtem.

Na tym zebraniu oznajmiłem także zebrany, że będę słuchał opinii członków Rady, jednak pracować i określać polityczną linię w przyszłości będę według własnego uznania, kierując się własnymi przekonaniem politycznymi.

Tu również opracowaliśmy i przyjęliśmy tekst adresu-odezwy do polskiego rządu w Londynie i jego premiera MIKOŁAJCZYKA, w którym zapewnialiśmy o naszym oddaniu dla niego oraz że będziemy podporządkowywać mu się we wszystkim jako naszemu wybrańcowi – naszemu przywódcy. Adres ten następnie kanałami naszej łączności został przekazany do Warszawy przez „RUDAWSKIEGO” – STACHONIA<sup>18</sup>.

Na tym zebraniu komendant Armii Krajowej pułkownik FILIPOWSKI był nieobecny i dlatego zebrani prosili mnie, aby od tej pory zapraszać go na każde zebranie Rady Delegatury.

**Pytanie:** Teraz powiedzcie o strukturze Lwowskiej Delegatury.

**Odpowiedź:** Po rozpadzie Polski w 1939 roku na polecenie polskiego rządu w Londynie, całe terytorium państwa polskiego w jego granicach z 1939 roku zostało podzielone na tak zwane okręgowe delegatury, z których każda z osobną swoją działalnością obejmowała terytorium całego jednego województwa.

Wyjątek stanowiła tylko Lwowska Delegatura, w której skład wchodziły województwa stanisławowskie, tarnopolskie i lwowskie (obejmująca również teren obwodu drohobyckiego), stanowiąca według sowieckiego podziału administracyjnego samodzielną jednostkę.

Jednocześnie powinienem powiedzieć, że nie wszystkie rejony (powiaty) województwa lwowskiego były obsługiwane przez naszą delegaturę. I tak na przykład 13 rejonów województwa lwowskiego, znajdujących się na zachód od rz[eki] San, było obsługiwanych przez Delegaturę Krakowską.

Postawiłem przed warszawską centralą kwestię przekazania nam tych 13 rejonów, jednak do chwili obecnej sprawa ta nie została rozstrzygnięta na naszą korzyść.

Определялось, что в каждом районе должен был быть районный делегат, однако практически так было не во всех районах и только потому, что иногда в том или ином районе или не было совершенно польского населения или же отсутствовала вообще подходящая кандидатура для назначения районным делегатом. Могу сказать, что только по Львовской области районные делегаты были в 15–20 районах, из них я помню такие районы: Мостицк, Грудек Ягелонский, Самбор, Дрогобыч, Стрий. Так же были делегаты в городах Станиславе, Бжежанах, Тарнополе, Че[р]ткове.

За время своего 4-хмесячного пребывания на посту делегата я не смог ознакомиться с районными делегатами, с одной стороны из-за краткого времени своей работы в окружной Делегатуре, а с другой стороны я лично связи с ними не имел, т. к. в порядке распределения функций в аппарате Делегатуры связь с районными делегатами осуществлял доктор <sup>a</sup>Казимир СВИРСКИЙ<sup>19</sup>, псевдоним „РЫШАРД”<sup>a</sup>, который после выехавшего в мае 1944 года на Запад ЯРОША<sup>20</sup> (псевдоним „ЮЗЕФ”), являлся руководителем общеадминистративного отдела Львовской Делегатуры. СВИРСКИЙ – „РЫШАРД” проживает в г. Львове <sup>a</sup>по ул. Пальчинского 7.<sup>a</sup>

Делами Делегатуры по гор. Тарнополь ведал родной брат СВИРСКОГО – СВИРСКИЙ<sup>21</sup>, псевдоним „ТИТУС” и по гор. Станиславу делегатом являлся некий „ХУГОНЬ”<sup>22</sup>. Больше никого из районных делегатов я не знаю.

**Вопрос:** Расскажите об организационном построении аппарата Львовской Делегатуры.

**Ответ:** Общее политическое руководство работой Львовской Делегатуры принадлежало мне как делегату польского правительства в Лондоне.

Я имел двух заместителей, из них: ЧИЖЕВСКИЙ, бывший делегат, мой предшественник, ныне входящий в совет Делегатуры, как представитель партии аграрников и „НИВА”<sup>23</sup> (фамилию его не знаю) – представитель от партии эндеков.

Заместителей делегата назначала Варшава.

Такой партийный принцип в заместительстве исходил из договоренности в том, что если делегатом был социалист (в данном случае таким был я), тогда заместители являлись представителями от партии аграрников и эндеков.

Если бы делегатом был эндек, тогда заместителями у него были бы представители от социалистов и аграрников, у делегата же члена партии аграрников были бы заместителями представители от партии эндеков и социалистов.

Było ustalone, że w każdym rejonie miał być delegat rejonowy, jednak w rzeczywistości tak było nie we wszystkich rejonach, z tego powodu, że niekiedy w tym czy innym rejonie nie było przewagi ludności polskiej lub brakowało w ogóle odpowiedniej kandydatury na delegata rejonowego. Mogę powiedzieć, że w samym obwodzie lwowskim delegaci rejonowi byli w 15–20 rejonach, z których pamiętam rejony: Mościska, Gródek Jagielloński, Sambor, Drohobycz, Stryj. Byli też delegaci w miastach: Stanisławowie, Brzeżanach, Tarnopolu, Czo[r]tkowie.

W okresie swojego 4-miesięcznego pozostawania na stanowisku delegata nie zdołałem zaznajomić się z delegatami rejonowymi, z jednej strony z powodu krótkiego czasu mojej pracy w Delegaturze Okręgowej, a z drugiej strony ja osobiście kontaktu z nimi nie miałem, gdyż według podziału funkcji w zespole delegatury łączność z delegatami rejonowymi zapewniał doktor <sup>a</sup>Kazimierz ŚWIRSKI<sup>19</sup>, pseudonim „RYSZARD”<sup>2-a</sup>, który po wyjeździe w maju 1944 roku na zachód JAROSZA<sup>20</sup> (pseudonim „JÓZEF”), był kierownikiem Wydziału Ogólnoadministracyjnego Lwowskiej Delegatury. ŚWIRSKI – „RYSZARD” mieszka we Lwowie <sup>a</sup>przy ul. Pełczyńskiej 7.<sup>a</sup>

Sprawami delegatury w Tarnopolu kierował rodzony brat ŚWIRSKIEGO – ŚWIRSKI<sup>21</sup>, pseudonim „TYTUS”, a w Stanisławowie delegatem był niejaki „HUGON”<sup>22</sup>. Więcej nikogo z rejonowych delegatów nie znam.

**Pytanie:** Opowiedzcie o strukturze organizacyjnej zespołu Lwowskiej Delegatury.

**Odpowiedź:** Ogólne polityczne kierowanie pracą Lwowskiej Delegatury należało do mnie jako delegata rządu polskiego w Londynie.

Miałem dwóch zastępców: CZYŻEWSKI, były delegat, mój poprzednik, obecnie wchodzący w [skład] Rady Delegatury, jako przedstawiciel partii ludowców oraz „NIWA”<sup>23</sup> (jego nazwiska nie znam) – przedstawiciel partii endeków.

Zastępców delegata mianowała Warszawa.

Taki partyjny parytet [w przypadku] zastępców wynikał z ustaleń co do tego, że jeśli delegatem był socjalista (w tym przypadku ja nim byłem), wtedy zastępcami byli przedstawiciele partii ludowców i endeków.

Jeśli delegatem byłby endek, wtedy jego zastępcami byłiby przedstawiciele socjalistów i ludowców, zaś delegat członek partii ludowców miałby zastępców z partii endeków i socjalistów.

Tak zostało ustalone w związku z tym, że zarówno partia endeków, jak i partia ludowców w Polsce były najliczniejszymi i najbardziej popularnymi wśród polskiej ludności.

W zespole Lwowskiej Delegatury zostały utworzone następujące wydziały:

Так было установлено в связи с тем, что партия эндеков, как и партия аграрников в Польше были наиболее многочисленными и наиболее популярными в среде польского населения.

В аппарате Львовской Делегатуры были созданы следующие отделы:

1. Канцелярия или бюро Делегатуры
2. Отдел информации и документации
3. Отдел социального обеспечения
4. Отдел обще-административный
5. Отдел безопасности
6. Отдел общественного сопротивления

Это я назвал отделы, которые активно функционировали в аппарате Делегатуры.

На правах отдела в аппарате Делегатуры так же находилась так называемая „Стража Саможондова”, т. е. милиция, которая своей деятельностью охватывала весь гор. Львов по его районному административному делению. По этому вопросу я дам показания отдельно.

К дальнейшей организации были намечены, т. е. проектировались такие отделы:

1. Отдел самоуправления
2. Отдел здравоохранения
3. Отдел финансовый
4. Отдел охраны труда
5. Отдел сельского хозяйства
6. Отдел ликвидации последствий войны
7. Отдел строительства

**Вопрос:** Расскажите о функциях существовавших при Делегатуре отделов.

**Ответ:** Бюро Делегатуры или общая Канцелярия.

Во главе этого отдела стоял ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ Владислав, псевдоним „ГЛОВАЦКИЙ”, который до Делегатуры находился в „Армии Краевой”, как я помню, он там пользовался псевдонимом „ЭУСТАХИ”, 40 лет, до войны 1939 г. он служил заместителем старосты в гор. Турка, Дрогобычской области, а здесь проживая (во Львове) нигде не работал, проживает в г. Львове по ул. Пекарской в монастыре под названием „3 мартвых встанцов” (т. е. из мертвых воскресших).

ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ ведал всеми общими текущими вопросами бюро, денежными суммами, поступаемыми к нам для работы из Варшавы, т. е. на расходы по оплате работавших в аппарате Делегатуры, на социальное обеспечение польского населения, на покупку оружия.

1. Kancelaria albo Biuro Delegatury
2. Wydział Informacji i Dokumentacji
3. Wydział Opieki Społecznej
4. Wydział Ogólnoadministracyjny
5. Wydział Bezpieczeństwa
6. Wydział Oporu Społecznego

To ja powołałem wydziały, które aktywnie funkcjonowały w aparacie delegatury.

Na prawach wydziału w zespole delegatury znajdowała się też tak zwana Straż Samorządowa, tj. milicja, która swoją działalnością obejmowała całe m. Lwów zgodnie z jego podziałem administracyjnym. W tej sprawie złożę zeznania osobno.

W dalszej organizacji były zamierzone, tj. projektowane następujące wydziały:

1. Wydział Samorządu
2. Wydział Ochrony Zdrowia
3. Wydział Finansowy
4. Wydział Ochrony Pracy
5. Wydział Rolnictwa
6. Wydział Likwidacji Skutków Wojny
7. Wydział Budownictwa

**Pytanie:** Opowiedzcie o funkcjach wydziałów istniejących przy delegaturze.

**Odpowiedź:** Biuro Delegatury albo Kancelaria Ogólna.

Na czele tego wydziału stał GRZĘDZIELSKI Władysław, pseudonim „GŁOWACKI”, który przed delegaturą był w Armii Krajowej, jak pamiętam, używał tam pseudonimu „EUSTACHY”, 40 lat, przed wojną 1939 r. był zastępcą starosty w m. Turka obwód drohobycki, a mieszkając tutaj (we Lwowie) nigdzie nie pracował, mieszka we Lwowie przy ul. Piekarskiej w klasztorze pod wezwaniem „Zmartwychwstańców”.

GRZĘDZIELSKI kierował wszystkimi ogólnymi bieżącymi sprawami biura, środkami pieniężnymi, przychodzącymi do nas z Warszawy na [koszty] pracy, tj. na wydatki [obejmujące] opłatę pracowników zespołu delegatury, na opiekę socjalną dla polskiej ludności, na zakup broni.

GRZĘDZIELSKI zawiadywał łącznością naszej delegatury z warszawską centralą i kurierzy do tego zadania znajdowali się w jego dyspozycji. Oprócz tego osobno miał kurierów do kontaktów we Lwowie. Na przykład, dla zwołania członków Rady Polskiej na zebranie albo [jeśli] kogokolwiek z aparatu delegatury trzeba było wezwać do mnie.

Wszystkie dokumenty Kancelarii Delegatury przechowywane były wyłącznie u GRZĘDZIELSKIEGO, miał on sekretarza dziewczynę, pseu-

ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ ведал связью нашей Делегатуры с Варшавским центром и такие курьеры находились в его распоряжении. Кроме того отдельно у него были курьеры для связи по г. Львову. Например, для созыва членов „Польского совета” на совещание или же кого-либо из аппарата Делегатуры нужно было вызвать ко мне.

Все документы делопроизводство Делегатуры хранилось только у ГЖЕНДЗЕЛЬСКОГО, он имел секретаря девушку, псевдоним „АНКА”, бывшая студентка Львовского университета (ее приметы – худая, черная, примерно 30–33 года, среднего роста). Секретарем Делегатуры „АНКА” в канцелярии работала так же ранее при СВИРСКОМ „РЫШАРДЕ”, когда тот являлся начальником бюро, и которого я заменил, примерно в мае 1943 года, ГЖЕНДЗЕЛЬСКИМ.

Отдел информации и документации.

Руководителем этого отдела был профессор СТАХОНЬ, псевдоним „РУДАВСКИЙ”, 40 лет, проживает по Сенаторской улице, дом № 7 (не точно), на доме прибита табличка какого-то зубного врача.

СТАХОНЬ собирал информационные материалы о положении польского населения, украинского и еврейского на территории Львовской Делегатуры, занимался сбором данных о зверствах немецких оккупантов над поляками, зверствах украинских националистов-бандеровцев, собирал нелегальную прессу поль[с]кую, советскую, украинскую, официальные немецкие документы и если такие документы попадали к нему в одном экземпляре, он их фотографировал.

Составлял подробные отчеты для Варшавы по своему отделу.

По требованию Варшавского центра сам разрабатывал лично или привлекал других лиц из Львовской профессуры для разработки материалов по таким темам: „Экономическое значение Западной Украины для Польши”, „Польский университет, как основа польской культуры”, „Нефть в Малопольше” и другим темам, которыми интересовался варшавский центр.

СТАХОНЬ имел собственную связь с Варшавой, и это вызывалось заинтересованностью в том, чтобы собранные материалы им, пока будут доставлены в Варшаву, не потеряли своей ценности.

Где СТАХОНЬ может хранить свои архивы отдела информации и документации, я сказать не могу. Допускаю мысль, что у СВИРСКОГО „РЫШАРДА”, т. к. они жили неподалеку друг от друга, были большими приятелями.

Во избежание провалов при переводе материалов, СТАХОНЬ всегда своих курьеров направлял в Краков не по железной дороге, а автомашинами. Уже из Кракова материалы переправлялись в Варшаву.

**Вопрос:** Почему при доставке материалов своих из Львова в Варшаву СТАХОНЬ избрал Краков?



donim „ANKA”, była studentka Uniwersytetu Lwowskiego (jej rysopis – szczupła, czarna, 30–33 lata, średniego wzrostu). Jako sekretarz delegatury „ANKA” w kancelarii pracowała także wcześniej przy ŚWIRSKIM „RYSZARDZIE”, kiedy był on naczelnikiem biura, i którego ja zastąpiłem GRZĘDZIELSKIM, mniej więcej w maju 1943 roku.

Wydział Informacji i Dokumentacji.

Kierownikiem tego wydziału był profesor STACHOŃ, pseudonim „RUDAWSKI”, 40 lat, mieszka przy ulicy Senatorskiej dom nr 7 (nie na pewno), na domu przybita jest tabliczka jakiegoś dentysty.

STACHOŃ zbierał materiały informacyjne o sytuacji ludności polskiej, ukraińskiej i żydowskiej na terenie Lwowskiej Delegatury, zajmował się zbieraniem danych o bestialstwie niemieckich okupantów wobec Polaków, bestialstwach ukraińskich nacjonalistów-banderowców, zbierał nielegalną prasę pol[s]ką, sowiecką, ukraińską, oficjalne niemieckie dokumenty, a jeśli takie dokumenty trafiły do niego w jednym egzemplarzu, fotografował je.

Sporządzał szczegółowe raporty dla Warszawy dotyczące swojego wydziału.

Na żądanie warszawskiej centrali opracowywał osobiście lub angażował osoby z lwowskiej profesury do opracowania materiałów na takie tematy: „Gospodarcze znaczenie Zachodniej Ukrainy dla Polski”, „Polski uniwersytet jako podstawa polskiej kultury”, „Ropa naftowa w Małopolsce” i inne, którymi interesowała się warszawska centrala.

STACHOŃ miał własną łączność z Warszawą, a spowodowane to było [jego] troską o to, żeby materiały zebrane przez niego nie straciły swojej wartości, zanim zostaną dostarczone do Warszawy.

Gdzie STACHOŃ może przechowywać archiwa Wydziału Informacji i Dokumentacji, nie mogę powiedzieć. Mogę przypuszczać, że u ŚWIRSKIEGO „RYSZARDA”, ponieważ oni mieszkali niedaleko od siebie, byli wielkimi przyjaciółmi.

Dla uniknięcia wpadek przy przekazywaniu materiałów, STACHOŃ zawsze swoich kurierów wyprawiał do Krakowa nie koleją, ale samochodami. Dopiero z Krakowa materiały były przekazywane do Warszawy.

**Pytanie:** Dlaczego przy dostarczaniu swoich materiałów ze Lwowa do Warszawy STACHOŃ wybrał Kraków?

**Odpowiedź:** Wymusiła to zaistniała od m[a]rca 1944 roku wojenna sytuacja na tym terenie. Linia frontu w tym czasie przechodziła w rejonie Kowla, dlatego Niemcy wstrzymali ruch zarówno koleją, jak i szosami przez Lublin na Warszawę. Dla przejazdu w kierunku Warszawy pozostawała tylko droga koleją przez Przemyśl i Kraków. Oprócz tego unikano

**Ответ:** Этому понуждала сложившаяся с м[а]рта 1944 года военная обстановка на данной территории. Линия фронта к тому времени проходила в районе гор. Ковеля, благодаря чему немцы и запретили движение как по железной дороге, так и по шоссейным дорогам через Люблин на Варшаву. Для проезда на Варшаву оставался путь только по железной дороге через Перемышль и Краков. Кроме того для пересылки материалов пользоваться железной дорогой избегали из-за частых обысков пассажиров, проводимых немецкими оккупационными властями.

**Вопрос:** Продолжайте свои показания!

**Ответ:** Отдел специального обеспечения.

Руководитель профессор гимназии ЖУРАВСКИЙ<sup>24</sup>, псевдоним „КУРОВСКИЙ”, возраст 60 лет, проживал нелегально по фиктивным документам, поскольку было известно, что немцы имели намерение арестовать его.

ЖУРАВСКИЙ осуществлял денежную помощь в первую очередь польским семьям, главы или члены которых находились на службе в польской армии в Англии, Африке (армия генерала СОСНКОВСКОГО), высланных в 1939–1941 г. г. в восточные области СССР, арестованных немцами. Руководил работой по доставке продуктов передач для арестованных немецкими властями, обеспечивал продуктами первой необходимости пункты концентрации польского населения.

Такую работу ЖУРАВСКИЙ проводил или лично сам, или же через своих доверенных людей, или же через легальный при немцах польский комитет опеки, председателем которого являлся адвокат доктор Леопольд ТЕШНАР, назначенный на этот пост немцами. Начальником канцелярии в этом комитете был НОЙГОФ Збигнев. Комитет помещался по ул. Собесского, дом № 15.

ЖУРАВСКИЙ ежемесячно через ГЖЕНДЗЕЛЬСКОГО из Варшавы получал 500–660 тыс. злотых, в расходовании этих средств отчитывался перед Варшавой, посылая свои отчеты через ГЖЕНДЗЕЛЬСКОГО. ЖУРАВСКОГО ревизовали контролеры Варшавского центра.

Отдел обще-административный.

Осуществлял организацию районных делегатур, подбор и назначение районных делегатов. При моем вступлении на пост делегата этим отделом руководил быв. староста в Бжежанах и где-то в Силезии – ЯРОШ, псевдоним „ЮЗЕФ”, который больше болен нежели работал и потому вопросами этого отдела занимался по Львовской области СВирский „РЫШАРД”, по Тарнополю СВирский „ТИГУС” и по Станиславу – „ХУГОНЬ”.

В мае 1944 года, под предлогом поездки к своей семье, проживающей в Верхней Силезии, ЯРОШ получив письмо от НОЙГЕБАУЕРА „РОМАНА”<sup>25</sup>, выехал в Варшаву. ЯРОШ – по убеждениям „Пилсуд-

wykorzystywania kolei do przesyłania materiałów z powodu częstego rewidowania pasażerów, przeprowadzanego przez niemieckie władze okupacyjne.

**Pytanie:** Kontynuujcie swoje zeznania!

**Odpowiedź:** Wydział Opieki Społecznej.

Kierownik profesor gimnazjum ŻURAWSKI<sup>24</sup>, pseudonim „KUROWSKI”, wiek 60 lat, odkąd było wiadomo, że Niemcy mieli zamiar go aresztować, mieszkał nielegalnie z fałszywymi dokumentami.

ŻURAWSKI zapewniał pomoc pieniężną w pierwszym rządzie polskim rodzinom, których głowy lub członkowie służyli w Wojsku Polskim w Anglii, Afryce (armia generała SOSNKOWSKIEGO), [rodzinom] wysłanych w latach 1939–1941 do wschodnich obwodów ZSRS, aresztowanych przez Niemców. Kierował pracą przy dostarczaniu żywności do paček dla aresztowanych przez władze niemieckie, zaopatrywał w artykuły pierwszej potrzeby punkty koncentracji ludności polskiej.

Taką pracę ŻURAWSKI wykonywał albo osobiście, albo przez swoich zaufanych ludzi, albo też poprzez legalny za Niemców Polski Komitet Opieki, którego przewodniczącym był adwokat doktor Leopold TESZGAR, mianowany na to stanowisko przez Niemców. Naczelnikiem kancelarii w tym komitecie był NOJGOF Zbigniew. Komitet mieścił się przy ul. Sobieskiego dom nr 15.

ŻURAWSKI co miesiąc otrzymywał z Warszawy przez GRZĘDZIELSKIEGO 500–660 tys. złotych, rozchodowanie tych środków rozliczał wobec Warszawy, posyłając swoje raporty przez GRZĘDZIELSKIEGO. ŻURAWSKIEGO sprawdzali kontrolerzy warszawskiej centrali.

Wydział Ogólnoadministracyjny.

Przeprowadzał organizację delegatur rejonowych, dobór i mianowanie rejonowych delegatów. Podczas obejmowania przeze mnie stanowiska delegata kierował tym wydziałem był[y] starosta w Brzeżanach i gdzieś na Śląsku – JAROSZ, pseudonim „JÓZEF”, który więcej chorował niż pracował i dlatego sprawami tego wydziału zajmował się w obwodzie lwowskim ŚWIRSKI „RYSZARD”, w Tarnopolu ŚWIRSKI „TYTUS” i w Stanisławowie – „HUGON”.

W maju 1944 roku, pod pretekstem wyjazdu do swojej rodziny mieszkającej na Górnym Śląsku JAROSZ, otrzymawszy list od NEUGEBAUERA „ROMANA”<sup>25</sup>, wyjechał do Warszawy. JAROSZ – [to] z przekonania pilsudczyk i moim osobistym zdaniem, ze Lwowa wyjechał w związku ze zbliżaniem się oddziałów Armii Czerwonej.

Wydział Bezpieczeństwa.

Początkowo kierował nim MŁOTKOWSKI Włodzimierz<sup>26</sup>, pseudonim „BOGUMIŁ”, który w kwietniu 1944 roku wyjechał do Warszawy. Przy

чик” и мое личное мнение из Львова он выехал в связи с на[с]туплением частей Красной Армии.

Отдел безопасности („безпеченьство”).

Вначале руководил МЛОДКОВСКИЙ Владимир<sup>26</sup>, псевдоним „БО-ГУМИЛ”, который в апреле 1944 года выехал в Варшаву. При его отъезде документы, касающиеся деятельности отдела принял начальник канцелярии Делегатуры ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ, руководство же работой этого отдела, т. е. разведывательной деятельностью, приняли на себя тот же ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ, а так же НЕЗАБИТОВСКИЙ<sup>27</sup>, псевдоним „ЕЖИ”. Как они поделили между собой функции руководителей деятельности отдела, мне в достаточной мере не известно. Знаю, что ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ проводил разведку через польский комитет опеки, НЕЗАБИТОВСКИЙ занимался другой разведывательной работой. Наличие двух руководителей разведкой Делегатуры получилось потому, что МЛОДКОВСКИЙ обещал еще вернуться из Варшавы, однако больше не приезжал. Особую активность проявлял НЕЗАБИТОВСКИЙ, имел очень большую агентурную сеть, постоянных 5 агентов – платных. Это обстоятельство привело к выводу о том, что НЕЗАБИТОВСКИЙ знает очень и очень много, и если только он попадет в руки властей и начнет давать показания, он „выдаст всю Польшу”.

Дополняю, что часть агенты МЛОДКОВСКИЙ при отъезде передал ГЖЕНДЗЕЛЬСКОМУ.

Задачи отдела заключались в следующем:

1. Выявление немецких агентов и передача добытых о них сведений „Вальке подземной”, которая уже решала вопрос о жизни или смерти этого агента.

2. Сбор сведений о деятельности нелегальных организаций украинских националистов.

3. Сбор сведений о предполагаемых мероприятиях немцев в отношении польского населения – облавы, посылки на принудительные работы и т. д.

4. Налаживание контакта с сотрудниками гестапо и милиции в целях освобождения арестованных.

5. Выявление и учет политических настроений в среде немецкой администрации (характер взаимоотношений между немецкой армией и администрацией и т. д.).

**Вопрос:** Занимался ли отдел безопасности выявлением агентов Советской разведки?

**Ответ:** Да, занимался и только мне об этом было известно в том случае, если выявлялся агент гестапо, являвшийся до этого времени агентом органов Советской разведки. Я помню, что когда в порядке обмена информацией разведка „Армии Краевой” сообщила „Вальке

jego odjeździe dokumenty, odnoszące się do działalności wydziału przejął kierownik Kancelarii Delegatury GRZĘDZIELSKI, kierowanie pracą tego wydziału, tj. działalnością wywiadowczą, przejęli tenże GRZĘDZIELSKI, a także NIEZABITOWSKI<sup>27</sup>, pseudonim „JERZY”. Jak oni podzielili między siebie funkcje kierowników działalności wydziału, mnie w dostatecznym stopniu nie wiadomo. Wiem, że GRZĘDZIELSKI prowadził wywiad poprzez Polski Komitet Opieki, NIEZABITOWSKI zajmował się inną robotą wywiadowczą. Istnienie dwóch kierowników wywiadu delegatury wzięło się stąd, że MŁOTKOWSKI obiecał wrócić jeszcze z Warszawy, jednak więcej nie przyjechał. Szczególną aktywność przejawiał NIEZABITOWSKI, miał bardzo dużą siatkę agenturalną, stałych 5 agentów płatnych. Ta okoliczność prowadziła w konsekwencji do tego, że NIEZABITOWSKI wie bardzo, a bardzo dużo, i jeśli tylko dostanie się w ręce władz i zacznie składać zeznania, wyda całą Polskę.

Dodam [jeszcze], że część agentury MŁOTKOWSKI przy odjeździe przekazał GRZĘDZIELSKIEMU.

Zadania wydziału były następujące:

1. Wykrycie niemieckich agentów i przekazanie uzyskanych o nich informacji Walce Podziemnej, która już podejmowała decyzję o życiu lub śmierci tego agenta.

2. Zbieranie informacji o działalności nielegalnych organizacji ukraińskich nacjonalistów.

3. Zbieranie informacji o planowanych przedsięwzięciach Niemców wobec polskiej ludności – obławy, wysyłki na przymusowe roboty itd.

4. Nawiązywanie kontaktu ze współpracownikami Gestapo i milicji w celu uwolnienia aresztowanych.

5. Wykrywanie i opis nastrojów politycznych w środowisku niemieckiej administracji (charakter wzajemnych relacji między niemieckim wojskiem a administracją itd.).

**Pytanie:** Czy Wydział Bezpieczeństwa zajmował się wykrywaniem agentów sowieckiego wywiadu?

**Odpowiedź:** Tak, zajmował się i mnie o tym było wiadomo tylko w takim przypadku, jeśli został wykryty agent Gestapo, będący do tej pory agentem organów sowieckiego wywiadu. Pamiętam, że kiedyś na zasadzie wymiany informacji wywiad Armii Krajowej poinformował Walkę Podziemną o tym, że został wykryty agent Gestapo, który w swoim czasie był też w latach 1939–1941 agentem organów NKWD.

Chcę opowiedzieć [rzecz] następującą: MŁOTKOWSKI w toku swojej pracy w wydziale prowadził wywiad w polskich kręgach komunistycznych. W ferworze swej gadatliwości powiedział mi kiedyś, że wiosną 1941 roku

подземной” о том, что выявлен агент гестапо, который в свое время являлся также в годы 1939–1941 агентом органов НКВД.

Хочу рассказать следующее: МЛЮДКОВСКИЙ в процессе своей работы в отделе проводил разведку в польских коммунистических кругах, в пылу своей разговорчивости мне однажды сказал, что весной 1941 года он был арестован НКВД, как участник „ZWZ”, при допросах дал показания, после чего согласился сотрудничать с НКВД тайным агентом по разведке пронемецких и украинских националистических элементов и организаций, ему якобы обещали в июле 1941 года послать в Москву на разведывательные курсы, но тут случилась война и подобная командировка его не состоялась.

Так же хочу сказать, что в отделе безопасности при Делегатуре были отделения: украинское, немецкое и польское, которые и занимались разведкой по этим направлениям. Отсутствие специального „Советского отделения” подчеркивало то, что специально выявлением агентов органов Советской разведки отдел безопасности не занимался и этот вопрос освещался только лишь при условии выявления агентов других разведорганов.

Отдел общественного сопротивления (отдел опоры сплоченного).

Так этот отдел до последнего дня стал называться с весны 1944 года, до этого же времени, т. е. с сентября 1943 года имел название „Керовництво вальки подземной” и с мая 1943 года по сентябрь 1943 года назывался „Керовництво вальки гражданской”<sup>28</sup>.

С мая 1943 года по март 1944 года руководителем этого отдела был я – ОСТРОВСКИЙ Адам, в связи же с уходом моим на пост делегата – руководителем остался НЕЗАБИТОВСКИЙ Чеслав.

Этот отдел организовывал и проводил в жизнь все формы не военой гражданской борьбы с немецкими оккупантами, так например:

1. Срыв мобилизации немцами польского населения в немецкую армию.

2. Рассылка предупреждений о не сотрудничании с немцами тем полякам, которые активно себя проявляли на должностях в немецких учреждениях или предприятиях.

3. Восстанавливали польское население против немцев.

4. В день похорона погибшего СИКОРСКОГО<sup>29</sup>, организовали своеобразную демонстрацию, которая выразилась в том, что с 7 до 9 часа вечера ни один из поляков не появился на улицах гор. Львова.

При этом отделе существовал тайный специальный гражданский суд, который рассматривал дела по уголовным и политическим преступлениям против Польского Государства и народа.

został aresztowany przez NKWD jako członek ZWZ, na przesłuchaniach złożył zeznania, po czym zgodził się współpracować z NKWD jako tajny agent do spraw rozpoznania proniemieckich i ukraińskich nacjonalistycznych elementów oraz organizacji. Obiecano mu rzekomo wysłanie [go] w lipcu 1941 roku do Moskwy na kursy wywiadowcze, ale przyszła wojna i ta jego delegacja nie nastąpiła.

Chcę także powiedzieć, że w Wydziale Bezpieczeństwa przy delegaturze były oddziały: ukraiński, niemiecki i polski, które zajmowały się wywiadem na tych kierunkach. Brak specjalnego „oddziału sowieckiego” podkreślało to, że specjalnie wykrywaniem agentów organów sowieckiego wywiadu Wydział Bezpieczeństwa się nie zajmował i ta kwestia wyjaśniana była wyłącznie w przypadku wykrycia agentów innych wywiadów.

Wydział Oporu Społecznego.

Tak ten wydział zaczęto nazywać od wiosny 1944 roku do ostatniego dnia. Do tego czasu, tj. od września 1943 roku nosił nazwę Kierownictwo Walki Podziemnej, a od maja 1943 roku do września 1943 roku nazywał się Kierownictwo Walki Cywilnej<sup>28</sup>.

Od maja 1943 roku do marca 1944 roku kierownikiem tego wydziału byłem ja – OSTROWSKI Adam, [a] w związku z moim przejściem na stanowisko delegata – kierownikiem został NIEZABITOWSKI Czesław.

Wydział ten organizował i wprowadzał w życie wszystkie formy niewojskowej obywatelskiej walki z niemieckimi okupantami, jak na przykład:

1. Udaremnianie mobilizacji przez Niemców polskiej ludności do armii niemieckiej.
2. Rozsyłanie ostrzeżeń przed współpracą z Niemcami do tych Polaków, którzy przejawiali aktywność na stanowiskach w niemieckich instytucjach lub przedsiębiorstwach.
3. Buntowanie polskiej ludności przeciwko Niemcom.
4. W dzień pogrzebu zabitego SIKORSKIEGO<sup>29</sup>, zorganizowano swoistą demonstrację, która wyrażała się w tym, że od godziny 7 do 9 żaden Polak nie pojawił się na ulicach Lwowa.

Przy tym wydziale istniał tajny Specjalny Sąd Obywatelski, który rozpatrywał sprawy przestępstw kryminalnych i politycznych przeciwko polskiemu państwu i narodowi.

W skład sądu wchodził: przewodniczący STACHOŃ, pseudonim „MELCHIOR”, rodzony brat STACHONIA, o którym zeznałem wyżej i dwaj członkowie ławnicy, których nie znam, dobrani osobiście przez STACHONIA – „MELCHIORA”.

В состав суда входили: председательствующий СТАХОНЬ, псевдоним „МЕЛЬХИОР”, родной брат СТАХОНЯ, о котором я показывал выше и два члена заседателя, которых я не знаю, подобранных лично СТАХОНОМ – „МЕЛЬХИОРОМ”.

Роль прокурора специального суда одно время выполнял НЕЗАБИТОВСКИЙ Чеслав; когда же он стал руководителем „Вальки подземной”, прокурором было другое лицо, мне неизвестное, допускаю возможность, что независимо от этого прокурора суда мог продолжать быть тот же НЕЗАБИТОВСКИЙ.

Приговор специального суда утверждался делегатом. Я должен заявить, что за время своего пребывания на посту делегата НЕЗАБИТОВСКИЙ ни одного дела на утверждение мне не представил. Правда, был один случай, когда я авансом утвердил еще не вынесенный приговор по делу одного инженера-поляка, который подарил немецким вооруженным силам свое изобретение из области авиации. НЕЗАБИТОВСКИЙ знает этого инженера, мне же судьба и характер его дела неизвестен.

**Вопрос:** Расскажите о конспиративных квартирах, которыми пользовались в своей работе Делегатура.

**Ответ:** Мне известны следующие конспиративные квартиры Делегатуры:

1. По ул. Кохановского, дом № 21, кв. 2, II-й этаж. Здесь проживает зарегистрированная по домоуправлению ЯЦУНСЬКА Галина, 21 год, имеет псевдоним „ХРИСТИНА”, мною пользовалась в качестве курьера для вызова участников организации, необходимых мне для разрешения каких-либо вопросов работы Делегатуры.

2. „Рада Польска” свои совещания проводила непосредственно в монастыре „3 мартвых встанцов” на квартире члена Совета ксендза ЕЗЕРСКОГО. Проводить здесь совещания членам Совета в количестве до 15-ти человек считалось безопасным, т. к. нельзя было подумать, что после богослужения люди собираются здесь по делам подпольной организации.

3. По ул. Якуб Стшемил, дом № 7, 1-й этаж направо. Квартира эта официально принадлежала Софии ВИТКОВСКОЙ, однако здесь работал НЕЗАБИТОВСКИЙ, у которого она являлась секретарем.

4. С комендантом „Армии Краевой” ФИЛИППОВСКИМ я встречался на квартире по ул. Кохановского 21 или же у него лично на квартире, где он проживал по ул. Конопницкой, дом № 14, 1-й этаж налево.

Больше конспиративных квартир я не знаю.

**Вопрос:** Расскажите о средствах, которыми располагала Делегатура.



Rolę prokuratora Sądu Specjalnego przez jakiś czas pełnił NIEZABITOWSKI Czesław, kiedy jednak został kierownikiem Walki Podziemnej, prokuratorem była inna osoba, mnie nieznana. Dopuszczam możliwość, że niezależnie od tego prokuratorem sądu mógł nadal być tenże NIEZABITOWSKI.

Wyrok Sądu Specjalnego był zatwierdzany przez delegata. Muszę powiedzieć, że w okresie mojego pozostawania na stanowisku delegata NIEZABITOWSKI nie przedstawił mi ani jednej sprawy do zatwierdzenia. Prawda, był jeden przypadek, kiedy awansem zatwierdziłem jeszcze nie wydany wyrok w sprawie pewnego inżyniera – Polaka, który podarował niemieckim siłom zbrojnym swój wynalazek z dziedziny lotnictwa. NIEZABITOWSKI zna tego inżyniera, mnie jednak los i charakter tej sprawy nie są znane.

**Pytanie:** Opowiedzcie o konspiracyjnych lokalach, z których delegatura korzystała w swojej pracy.

**Odpowiedź:** Znane mi są następujące konspiracyjne lokale delegatury:

1. Przy ul. Kochanowskiego dom nr 21, m. 2, I piętro. Mieszka tu zarejestrowana w zarządzie domów JACUŃSKA Halina, 21 lat, ma pseudonim „KRYSTYNA”, była wykorzystywana przeze mnie w charakterze kuriera do wzywania członków organizacji niezbędnych mi dla rozwiązania jakichś kwestii w pracy delegatury.

2. Rada Polska swoje zebrania odbywała bezpośrednio w klasztorze „Zmartwychwstańców” w mieszkaniu członka Rady księdza JEZIERSKIEGO. Prowadzenie tu zebrzań członków Rady w liczbie do 15 osób wydawało się bezpiecznym, ponieważ trudno było przypuszczać, że po nabożeństwie ludzie zbierają się tu w sprawach podziemnej organizacji.

3. Przy ul. Jakuba Strzemię dom nr 7, parter na prawo. Mieszkanie to oficjalnie należało do Zofii WITKOWSKIEJ, jednak pracował tu NIEZABITOWSKI, którego ona była sekretarzem.

4. Z komendantem Armii Krajowej FILIPOWSKIM spotykałem się w mieszkaniu przy ul. Kochanowskiego 21 albo w jego mieszkaniu; mieszkał on przy ul. Konopnickiej dom nr 14, parter na lewo.

Więcej konspiracyjnych mieszkań nie znam.

**Pytanie:** Opowiedzcie o środkach [finansowych], jakimi dysponowała delegatura.

**Odpowiedź:** Na wydatki, związane z prowadzeniem nielegalnej roboty delegatura otrzymywała miesięcznie z warszawskiej centrali do miliona złotych: z tego 500–600 tys. złotych było wydzielane dla Wydziału Opieki Społecznej, pozostałe rozdzielane wydziałom, w przybliżeniu w takiej wysokości:

**Ответ:** На расходы, связанные с проведением подпольной работы Делегатура получала ежемесячно из Варшавского центра до одного миллиона злотых: из них 500–600 тыс. злотых выделялось отделу социального обеспечения, остальные распределялись по отделам, приблизительно в таких суммах:

1. „Вальке Подземной”	30–40 тыс. злотых
2. Отделу безопасности	около 40 тыс. злотых
3. Отделу информации и докумен[тации]	40 тыс. злотых
4. „Стражи Саможондовой”	70 тыс. злотых

Остальные шли на приобретение оружия.

Помню, один раз в январе 1944 года мы из Варшавы получили один миллион злотых, специально для закупки оружия. Из этой суммы 250 000 злотых были выделены для „Стражи Саможондовой”, остальные же деньги ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ и СВИРСКИЙ „РЫШАРД” распределили между районными делегатами в тех же целях.

Мне известно, что некоторые районные делегаты отчеты об израсходовании выделенных им денежных сумм прислали.

Обычно деньги из Варшавы нам доставлялись злотыми или же американскими долларами – с последними нам во Львове было тяжело, т. к. все это были крупные банкноты (ассигнации) и потому приходилось для размена их ездить в гор. Краков.

**Вопрос:** Как оформлялись документы в оправдание израсходован[ых] денежных сумм?

**Ответ:** Расходные документы, т. е. расписки, как правило, тщательно зашифровывались, так что с первого взгляда такие документы выглядели совсем безобидно. Например, если нужно было в документе показать, что за приобретенное оружие 10-го мая 1944 года выплачено 20 000 злотых, в списке оружие шифровалось как какие-либо металлические трубки („рурки”), сумма уменьшалась в 10 раз и писалось 200 злотых, дата писалась уменьшением на 10 лет, т. е. 10-го мая 1934 года.

Аналогичным образом шифровались и другие расходные документы.

**Вопрос:** Какими способами и средствами Вами осуществлялась связь с Варшавским центром, а так же с Польским Правительством в Лондоне?

**Ответ:** Делегатура, как таковая, своей собственной связи с Лондоном не имела, на этот счет у меня было запрещение „МУШИНСКО-

1. Walce Podziemnej	30–40 tys. złotych
2. Wydziałowi Bezpieczeństwa	około 40 tys. złotych
3. Wydziałowi Informacji i Dokument[acji]	40 tys. złotych
4. Straży Samorządowej	70 tys. złotych

Pozostałe [środki] szły na pozyskiwanie broni.

Pamiętam, pewnego razu w styczniu 1944 roku otrzymaliśmy z Warszawy milion złotych, specjalnie na zakup broni, z tej sumy 250 000 złotych zostało wydzielone dla Straży Samorządowej, zaś pozostałe pieniądze GRZEDZIELSKI i ŚWIRSKI „RYSZARD” rozdzielili między delegatów rejonowych w tymże celu.

Wiadomo mi, że niektórzy rejonowi delegaci przysłali rozliczenia z rozchodowania przydzielonych im kwot pieniężnych.

Zwykle pieniądze z Warszawy dostarczano nam w złotych lub też amerykańskich dolarach – z tymi we Lwowie było nam ciężko, ponieważ wszystko to były banknoty o wysokim nominale (asygnaty) i dlatego w celu ich rozmienniania trzeba było jeździć do Krakowa.

**Pytanie:** Jak sporządzano dokumenty na potwierdzenie rozchodowanych kwot pieniężnych?

**Odpowiedź:** Dokumenty rozchodowe, tj. rozliczenia z zasady [były] starannie zaszyfrowywane, tak że na pierwszy rzut oka takie dokumenty wyglądały zupełnie niewinnie. Na przykład, jeśli trzeba było w dokumencie wykazać, że za pozyskaną broń 10 maja 1944 roku wypłacono 20 000 złotych, to w spisie broń była szyfrowana jako jakieś metalowe rurki, kwotę zmniejszono 10 razy i pisano 200 złotych, datę pisano zmniejszoną o 10 lat, tj. 10 maja 1934 roku.

Analogicznym sposobem szyfrowano też inne dokumenty rozchodowe.

**Pytanie:** Jakimi sposobami i środkami realizowaliście łączność z warszawską centralą, a także z polskim rządem w Londynie?

**Odpowiedź:** Delegatura jako taka swojej własnej łączności z Londynem nie miała, w tej sprawie miałem zakaz „MUSZYŃSKIEGO”, a i oprócz tego, jeśli nawet chciałbym nawiązać taką łączność, na przykład przez radio – nie miałem ani szyfru, ani kodu.

Na pytanie o łączność z warszawską centralą mogę opowiedzieć co następuje:

Jeśli ja, jako delegat, potrzebowałem przesłać do Warszawy jakikolwiek [wykonany] przez siebie dokument, pisałem list i oddawałem go STACHONIOWI – „RUDAWSKIEMU”, który zwykle co sobotę przesyłał swoje materiały informacyjne przez specjalnych kurierów do Krakowa, stamtąd tę pocztę kurierzy Krakowskiej Delegatury dostarczali do Warszawy.

ГО”, да и кроме того, если я и хотел наладить такую связь, например, по радио – я не имел ни шифра, ни кода.

По вопросу о связи с Варшавским центром я могу рассказать следующее:

Если мне, как делегату, нужно было переслать какой-либо личный документ в Варшаву, я писал письмо и сдавал его СТАХОНЬ – „РУДАВ-СКОМУ”, который обычно каждую субботу направлял свои информационные материалы специальными курьерами в Краков, отсюда эту почту курьеры Краковской Делегатуры уже доставляли в Варшаву.

Адреса получателей нашей корреспонденции всегда зашифровывались с таким условием, чтобы и курьеры не знали действительного адресата. Например, Вице-Министру Внутренних дел „МУШИН-СКОМУ” почта шла под шифром „пану МУШИНСКОМУ 510”, отдел социального обеспечения шифровался цифрой 530, „Валька Подземная” – цифрой 720 и т. д.

В том случае, если возникала необходимость наши документы отправить в Варшаву в срочном порядке, наш курьер не задерживаясь в Кракове следовал дальше в Варшаву, где являлся по адресу – Маршалковская улица, дом № 81, кв. 4.

Здесь был почтовый-явочный пункт Варшавского центра, где при явке нужно было позвонить три раза и спросить „панну Марысю” получавшую почту. „Панна Марыся” сдавала кому следует по шифрованным адресам или тому лицу, которое приходило с полномочиями центра забрать корреспонденцию.

Как мне известно, по указанному выше адресу официально размещено какое-то посредническое бюро по купле и продаже недвижимого имущества домостроений и т. п.

К услугам „панны Марыси” и мне, как делегату, в свои два приезда в Варшаву по делам Делегатуры, приходилось обращаться, чтобы она мне помогла встретиться с нужным мне лицом. В этих случаях я приходил к „панне Марыси” и оставлял записку о том, что „Томаш НЕДЕЛЯ” (это моя подпольная кличка) хочет встретиться, например, с „МУШИНСКИМ” или „КОХАНОВСКИМ”.

Курьеров СТАХОНИЯ – „РУДАВСКОГО” я ни одного не знаю. Мне известно только, что иногда с почтой Делегатуры в Варшавский центр выезжала секретарь бюро ГЖЕНДЗЕЛЬСКОГО – „АНКА”.

В целях большей оперативности Варшава по своей собственной инициативе, в марте или начале апреля 1944 года послала нам четыре приемо-передаточных радио-аппараты (рации), которые получал МЛОДКОВСКИЙ „БОГУМИЛ”, в то время руководивший отделом безопасности Делегатуры.

Adresy odbiorców naszej korespondencji zawsze były zaszyfrowywane z takim założeniem, żeby nawet kurierzy nie znali rzeczywistego adresata. Na przykład, do wiceministra spraw wewnętrznych „MUSZYŃSKIEGO” poczta szła pod szyfrem „Do Pana MUSZYŃSKIEGO 510”, Wydział Opieki Społecznej był szyfrowany liczbą 530, Walka Podziemna – liczbą 720 itd.

W wypadku, jeśli pilnie wynikała konieczność wysłania naszych dokumentów do Warszawy, nasz kurier nie zatrzymując się w Krakowie podążał dalej do Warszawy, gdzie zjawiał się pod adresem – ulica Marszałkowska dom nr 81 m. 4.

Tu był pocztowo-kontaktowy punkt warszawskiej centrali, gdzie przy pojawieniu się trzeba było zadzwonić trzy razy i zapytać o „pannę Marysię” odbierającą pocztę. „Panna Marysia” przekazywała komu należy według zaszyfrowanego adresu albo tej osobie, która przychodziła z upoważnieniem centrali do zabrania korespondencji.

Jak mi wiadomo, pod wskazanym wyżej adresem oficjalnie mieści się jakieś biuro pośrednictwa kupna i sprzedaży nieruchomości, budowy domów itp.

Z usług „panny Marysi” mnie także, jako delegatowi, podczas moich dwóch przyjazdów do Warszawy w sprawach delegatury, przyszło skorzystać i pomogła mi ona spotkać się z potrzebną mi osobą. W tych przypadkach przychodziłem do „panny Marysi” i zostawiałem notatkę o tym, że „Tomasz NIEDZIELA” (to mój podziemny pseudonim) chce spotkać się, na przykład z „MUSZYŃSKIM” albo „KOCHANOWSKIM”.

Nie znam ani jednego z kurierów STACHONIA – „RUDAWSKIEGO”. Wiadomo mi tylko, że kiedyś z pocztą delegatury do warszawskiej centrali wyjeżdżała sekretarz biura GRZĘDZIELSKIEGO – „ANKA”.

W celu większej operatywności Warszawa z własnej inicjatywy, w marcu lub początku kwietnia 1944 roku, przysłała nam cztery radiostacje odbiorczo-nadawcze (racje), które otrzymał MŁOTKOWSKI „BOGUMIŁ”, kierujący w tym czasie Wydziałem Bezpieczeństwa Delegatury.

Zgodnie ze wskazówkami z Warszawy trzy radioaparaty miały być wykorzystywane we Lwowie i zarządzeniem MŁOTKOWSKIEGO zostały one rozdysponowane tak: jeden – dla Wydziału Informacji i Dokumentacji, tj. dla STACHONIA – „RUDAWSKIEGO”, drugi – Wydziałowi Bezpieczeństwa tj. MŁOTKOWSKIEMU, trzeci – do wykorzystania przez delegata i w tym przypadku aparatem dysponował GRZĘDZIELSKI jako dyrektor biura Delegatury. Czwarty aparat, na propozycję MŁOTKOWSKIEGO, z czym ja też się zgodziłem, miał być skierowany do Stanisławowa do dyspozycji „HUGONA”. Jednak w związku z tym, że Stanisławów

Согласно указаний из Варшавы три радио-аппарата должны быть использованы во Львове и распоряжением МЛОДКОВСКОГО они были распределены так: один – для отдела информации и документации, т. е. для СТАХОНЯ – „РУДАВСКОГО”, второй – отделу безопасности, т. е. МЛОДКОВСКОМУ, третий – для пользования делегатом и в этом случае аппаратом распоряжался ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ как директор бюро Делегатуры. Четвертый аппарат, по предложению МЛОДКОВСКОГО, с чем я согласился, должен был быть направлен в гор. Станислав распоряжением „ХУГОНЯ”. Однако в связи с тем, что Станислав к тому времени был занят Красной Армией, я высказываю уверенность, что радио-аппарат остался здесь во Львове и о нем знает ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ.

Одновременно с посылкой аппаратов Варшава предложила командировать к ним человека, желательнее ранее служившего в польских авиачастях – летных или же по обслуживанию аэродромов или же такого, который работал бы на телеграфном аппарате системы „ЮЗА”. Такого человека Варшава обещала обучить работе на радио-аппарате и пользованию шифром и кодом.

**Вопрос:** Кто был выделен для работы радио-телеграфистом Вашей Делегатуры?

**Ответ:** Нам очень трудно было, в условиях Львова найти подходящую кандидатуру для работы на радио-аппарате и потому лично я поэтому вопросу беседовал с комендантом „Армии Краевой” – ФИЛИППОВСКИМ.

Комендант ФИЛИППОВСКИЙ содействия мне не оказал, а только рассказал, что у них с радио-связью творится что-то нехорошее, а именно, как только они организуют радиопункт, дня через 3–4 пункт проваливается и немцы его ликвидируют.

Варшава по прежнему настаивала, как можно скорее организовать радио-связь. И однажды СТАХОНЬ – „РУДАВСКИЙ” мне сообщил, что лично он уже подыскал одного человека – инженера, который умеет работать на присланных нам аппаратах, однако, мол, этот инженер сейчас не может приступить к работе, т. к. болеет.

При этом СТАХОНЬ мне сказал, что знакомясь с аппаратом, инженер вынес заключение, что благодаря своей конструкции радио-аппараты нас легче свяжут с Лондоном, нежели с Варшавой.

20-го июля 1944 года при посещении Варшавы по делам Делегатуры, воспользовавшись высказываниями инженера о более легком налаживании радио-связи с Лондоном, нежели с Варшавой я стал просить „МУШИНСКОГО”, чтобы он снабдил меня шифром и кодом для непосредственной связи с Лондоном, т. е. Лондонским Польским Пра-

w tym czasie został zajęty przez Armię Czerwoną, jestem przekonany, że radioaparat pozostał tu we Lwowie i wie o nim GRZĘDZIELSKI.

Jednocześnie z wysyłką aparatów Warszawa zaproponowała, aby przydzielić do nich człowieka, najlepiej służącego wcześniej w polskich jednostkach lotniczych – latających albo też przy obsłudze lotniska, albo takiego, który pracowałby na telegraficznym aparacie systemu „JUZ”. Takiego człowieka Warszawa obiecała wyszkolić do pracy na radioaparacie i posługiwania się szyfrem i kodem.

**Pytanie:** Kto został wyznaczony do pracy jako radiotelegrafista waszej delegatury?

**Odpowiedź:** Było nam bardzo trudno w warunkach Lwowa znaleźć odpowiednią kandydaturę do pracy na radioaparacie i dlatego osobiście w tej sprawie rozmawiałem z komendantem Armii Krajowej – FILIPOWSKIM.

Komendant FILIPOWSKI odmówił mi współpracy, a tylko oświadczył, że u nich z łącznością radiową dzieje się coś niedobrego, a mianowicie, jak tylko zorganizują punkt radiowy, po trzech – czterech dniach punkt wpada i Niemcy go likwidują.

Warszawa nadal nalegała, aby możliwie najszybciej zorganizować łączność radiową. I pewnego razu STACHOŃ – „RUDAWSKI” poinformował mnie, że on osobiście już wyszukał pewnego człowieka – inżyniera, który potrafi pracować na przysłanych nam aparatach, jednak, powiada, ten inżynier teraz nie może przystąpić do pracy, gdyż choruje.

Przy tym STACHOŃ powiedział mi, że zapoznając się z aparatem, inżynier doszedł do wniosku, że dzięki swojej konstrukcji te radioaparaty łatwiej połączą nas z Londynem, aniżeli z Warszawą.

20 lipca 1944 roku podczas wizyty w Warszawie w sprawach delegatury, posługując się wypowiedziami inżyniera o łatwiejszym nawiązywaniu łączności radiowej z Londynem niż z Warszawą, zacząłem prosić „MUSZYŃSKIEGO”, żeby dostarczył mi szyfr i kod do bezpośredniej łączności z Londynem, tj. polskim rządem londyńskim, jednak „MUSZYŃSKI” mi tego odmówił, oświadczywszy, że łączność przez radio mam utrzymywać tylko z Warszawą.

Jeszcze przed wyjazdem do Warszawy, w sprawie nawiązania łączności radiowej ze swoimi ośrodkami do spraw podziemnej roboty, rozmawiałem z GRZĘDZIELSKIM, który jako dyrektor Biura Delegatury był o tym szczegółowo poinformowany. Podczas tej rozmowy GRZĘDZIELSKI pokazał mi, jak można posługiwać się kodem do zaszyfrowania i rozszyfrowania radiodepesz, przy czym GRZĘDZIELSKI pokazywał mi samą tabliczkę z kodem.

**Pytanie:** Gdzie znajdują się radioaparaty otrzymane przez was do łączności z Warszawą?

вительством, однако „МУШИНСКИЙ” мне в этом отказал, заявив, что связь по радио я должен держать только с Варшавой.

Еще перед поездкой в Варшаву, по вопросу о налаживании радио-связи со своими центрами по подпольной работе, я беседовал с ГЖЕНДЗЕЛЬСКИМ, который, как директор бюро Делегатуры в этом был подробно осведомлен. Во время этой беседы ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ показывал мне, как можно пользоваться кодом для расшифровки и зашифровки радио-телеграмм, при этом он – ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ мне показывал самую табличку с кодом.

**Вопрос:** Где находятся радио-аппараты, полученные Вами для связи с Варшавой?

**Ответ:** Не знаю, однако могу утверждать, что местонахождение радио-аппаратуры должно быть точно известно ГЖЕНДЗЕЛЬСКОМУ, который беседовал с МЛОДКОВСКИМ, принимая от него расписки об уплате 1000 злотых ежемесячно за использование помещений, где хранились эти самые радио-аппараты.

То же самое должен знать и СТАХОНЬ – „РУДАВСКИЙ” знакомивший инженера с конструкцией аппаратов.

Протокол мне зачитан, записан на понятном мне русском языке – правильно и с моих слов верно, в чем и расписываюсь (подпись).

Допросили:

Зам. нач. Отдела 2 Управления НКГБ УССР  
Майор госбезопасности МАЗИН<sup>30</sup>

Пом. военного прокурора Львовского В/Округа  
Майор юстиции РОМАНОВ

<sup>6</sup>-Верно:

Майор госбезопасн[ости]<sup>6</sup> (—)

*ГДА СБУ, ф. 6, спр. 75179-ФП, арк. 163–176.*

*Засвідчена копія, рукопис.*

## Примітки

<sup>а-а</sup> Підкреслено від руки.

<sup>б-б</sup> Дописано двічі від руки.

<sup>1</sup> Янковський Ян Станіслав (1882–1953), інженер; співорганізатор, пізніше голова й діяч Національної робітничої партії, у 1921–1926 віце-міністр і міністр праці й суспільного забезпечення, у 1928–1935 депутат до Сейму РП, у 1926–1936 віце-голова Польського професійного об'єднання; у конспірації член таємного керівництва



**Odpowiedź:** Nie wiem, jednak mogę zapewnić, że miejsce przechowywania radioaparatury powinno być dokładnie znane GRZĘDZIELSKIE-MU, który rozmawiał z MŁOTKOWSKIM, przyjmując od niego pokwitowania wypłaty 1000 złotych miesięcznie za korzystanie z pomieszczenia, gdzie są przechowywane te właśnie radioaparaty.

To samo powinien wiedzieć STACHON – „RUDAWSKI”, zaznajamiający inżyniera z konstrukcją aparatów.

Protokół został mi odczytany, zapisany w zrozumiałym dla mnie języku rosyjskim – prawidłowo i zgodnie z moimi słowami, co też potwierdzam podpisem (podpis).

Przesłuchali:

Zast[ępc]a nacz[elnika] Oddziału 2 Zarządu NKGB USRS  
Major bezpieczeństwa państw[owego] MAZIN<sup>30</sup>

Pom[ocnik] Wojskowego Prokuratora  
Lwowskiego Okręgu W[ojskowego]  
Major sądownictwa ROMANOW

<sup>b</sup>-Za zgodność:

Major bezpiecz[ęstwa] państw[owego]<sup>b</sup> (—)

*WAP SBU, f. 6, spr. 75179-FP, k. 163–176.*

*Kopia uwierzytelniona, rękopis.*

## Przypisy

<sup>a</sup>- <sup>a</sup> Podkreślono odręcznie.

<sup>b</sup>- <sup>b</sup> Dopisano dwukrotnie odręcznie.

<sup>1</sup> Jankowski Jan Stanisław (1882–1953), inż., współorganizator, potem prezes i działacz Narodowej Partii Robotniczej, w l. 1921–1926 wiceminister i minister pracy i opieki społecznej, w l. 1928–1935 poseł do Sejmu RP, w l. 1926–1936 wiceprezes Zjednoczenia Zawodowego Polskiego. W konspiracji członek kierownictwa tajnego Stronnictwa Pracy. Używał ps. „Jan”, „Klonowski”, „Sobol”, „Sobolewski”, „Soból”, „Wisła”, „Wisłocki”. Od 1941 dyrektor Departamentu Pracy i Opieki Społecznej w Delegaturze Rządu, od 1942 zca, od kwietnia 1943 Delegat Rządu RP na Kraj, równocześnie od maja 1944 przewodniczący Krajowej Rady Ministrów. Aresztowany przez NKWD w Pruszkowie 26 marca 1945, w procesie szesnastu skazany na 8 lat więzienia. Zmarł w więzieniu we Włodzimierzu nad Kłajmą 13 marca 1953.

<sup>2</sup> Kulczyński Stanisław Leon (1895–1975), ps. „Adam”, „Topolski”, prof. biolog, od 1936 rektor UJ, na znak protestu przeciwko „gettowi ławkowemu” ustąpił z funkcji, działacz SD.

Партії праці; користувався пс. „Ян”, „Кльоновський”, „Соболь”, „Соболевський”, „Вісла”, „Віслоцький”; із 1941 директор Департаменту праці і суспільного забезпечення у Делегатурі уряду; з 1942 заступник, із квітня 1943 Делегат уряду на Польщу, водночас з травня 1944 голова Крайової Ради Міністрів; арештований НКВС у Прушкові 26 березня 1945; у „процесі шістнадцяти” засуджений до 8 років ув'язнення; помер у в'язниці в Володимирі-на-Клязьмі 13 березня 1953.

<sup>2</sup> Кульчинський Станіслав Леон (1895–1975), пс. „Адам”, „Топольський”, професор-біолог; з 1936 ректор Ягеллонського університету, на знак протесту проти „партовому гетто”, покинув становище; діяч Демократичної партії; у конспірації близький співпрацівник в. о. Делегата уряду у Львові В. Зиха; у січні 1942 призначений Делегатом уряду Округу Львів; загрожений арештом весною 1942, виїхав до Кракова, де вів лекції на тасмному Рільничому відділі ЯУ; з весни 1945 делегат Міністерства освіти для забезпечення майна вищих учбових закладів у Вроцлаві; у 1945–1951 ректор Університету та Політехніки у Вроцлаві; член КНР, у 1947–1969 депутат до Сейму; у 1956–1969 віце-голова Державної ради.

<sup>3</sup> Чижевський Юліан (1890–1968), пс. „Маріан”, „Маріан Ожеховіч”, „Новіцький”, капітан піхоти запасу ВП; професор-географ; у шкільні роки один з керівників молодіжного незалежного руху; з 1908 був членом Союзу цивільної боротьби та ОБ ППС; під час Першої світової війни в Легіонах та в австрійській армії; потім у ВП – учасник оборони Львова та війни 1920; працював в Університеті Яна Казимира та Академії закордонної торгівлі у Львові; з кінця 1942 до 15 березня 1944 Окружний делегат Уряду у Львові; у 1944–1945 знов виконував цю функцію; з серпня 1945 професор Університету у Вроцлаві.

<sup>4</sup> Янушевський Віктор Вацлав, пс. „Кохановський”, із 1942 виконував функцію заступника директора Департаменту внутрішніх справ Делегата уряду; під час Варшавського повстання працював у редакції „Żywia i Wrocia”; з грудня до серпня 1945 керівник секції контролю в Бюро Делегата уряду РП на Польщу.

<sup>5</sup> Рутковський Леопольд, пс. „Мушинський”, „Трояновський”, „Завада”, „Завадзький”; з половини 1941 директор Департаменту внутрішніх справ, після Варшавського повстання керівник Президійного бюро делегата уряду до часу арешту 13 квітня 1945 у Кракові; помер у в'язниці в Варшаві 8 вересня 1949.

<sup>6</sup> Огородзінський Пшемислав, пс. „Адольф”, „Дипломата”, „Станіслав”, „Стефан”; діяч ППС-ВРН, цю ж партію представляв у Львівській політичній репрезентації; пізніше в Польській раді; член львівської Ради допомоги євреям.

<sup>7</sup> Островський Владислав, пс. „Бучацький”, „Інженер”, „Людвік”; діяч Національної партії, депутат до Сейму РП; у 1940 член Національної ради при СЗБ-2 у Львові, співпрацівник делегата до справ суспільного забезпечення.

<sup>8</sup> Паздро Здзіслав (1903–1987), пс. „Кшемень”, доцент геології в Університеті Яна Казимира; голова Окружного управління Національної партії у Львові; арештований 5 (за іншими джерелами 27) січня 1945, засуджений 26 грудня 1945 Спецколегією до одного року позбавлення волі, в'язнений у Золочеві; звільнений у 1946; виїхав до Польщі.

<sup>9</sup> Власт. Одоркевич, діяч організації „Служіння Польщі”.

<sup>10</sup> Інгльот Стефан (1902–1994), історик, діяч кооперативного руху; учасник оборони Львова в 1918 та 1920; працював в Осолінеумі і вів лекції в Академії закордонної торгівлі у Львові; у 1939–1944 голова нелегальної Національної партії; після війни професор у Ягеллонському та Вроцлавському університетах.

<sup>11</sup> Жардецький Казімеж, в'язнений у Львові, потім у Рязані-Дагілеві.

<sup>12</sup> Копач Артур, пс. „Іван”, діяч Демократичної партії; у 1939 член Крайового комітету для совітської зони окупації і суспільно-військової організації Революційний союз незалежності й свободи; у 1941–1942 керівник клітини інформації і цивільної боротьби в рамках Бюро інформації й пропаганди Командування регіону СЗБ у Львові; в 1943 у Львівській окружній Раді допомоги євреям.

<sup>13</sup> Меневський Здзіслав, пс. „Вольський”, член організації Народних соціалістів „Свобода”; помер 5 квітня 1992.

W konspiracji był bliskim współpracownikiem p. o Delegata Rządu we Lwowie W. Zycha, w styczniu 1942 mianowany Delegatem Rządu Okręgu Lwów. Zagrożony aresztowaniem wiosną 1942 wyjechał do Krakowa, gdzie prowadził wykłady na tajnym Wydziale Rolniczym UJ. Od wiosny 1945 delegat Ministerstwa Oświaty do zabezpieczenia majątku wyższych uczelni we Wrocławiu. W l. 1945–1951 rektor Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu. Członek KRN, w l. 1947–1969 poseł do Sejmu, w l. 1956–1969 wiceprzewodniczący Rady Państwa.

<sup>3</sup> Czyżewski Julian (1890–1968), ps. „Marian”, „Marian Orzechowicz”, „Nowicki”, kpt. rez. piech. WP, profesor geograf, w latach szkolnych jeden z kierowników młodzieżowego ruchu niepodległościowego, od 1908 należał do ZWC i OB PPS, w latach I wojny światowej w Legionach i armii austriackiej. Następnie w WP – uczestnik obrony Lwowa i wojny 1920. Pracował na UJK i AHZ we Lwowie. Od końca 1942 do 15 marca 1944 Okręgowy Delegat Rządu we Lwowie. W l. 1944–1945 ponownie pełnił tę funkcję. Od sierpnia 1945 profesor Uniwersytetu we Wrocławiu.

<sup>4</sup> Januszewski Wiktor Waclaw, ps. „Kochanowski”, od 1942 pełnił funkcję zcy dyrektora Departamentu Spraw Wewnętrznych DR, w czasie powstania pracował w redakcji „Żywią i Bronią”, od grudnia do sierpnia 1945 kierownik sekcji kontroli w Biurze Delegata Rządu RP na Kraj.

<sup>5</sup> Rutkowski Leopold, ps. „Muszyński”, „Trojanowski”, „Zawada”, „Zawadzki”, od połowy 1941 dyrektor Departamentu Spraw Wewnętrznych, po Powstaniu Warszawskim kierownik Biura Prezydialnego Delegata Rządu do aresztowania 13 kwietnia 1945 w Krakowie. Zmarł w więzieniu w Warszawie 8 września 1949.

<sup>6</sup> Ogrodziński Przemysław, ps. „Adolf”, „Dyplomata”, „Stanisław”, „Stefan”, działacz PPS-WRN, tę partię reprezentował we Lwowskiej Reprezentacji Politycznej, potem w Radzie Polskiej, członek lwowskiej Rady Pomocy Żydom.

<sup>7</sup> Ostrowski Władysław, ps. „Buczacki”, „Inżynier”, „Ludwik”, działacz SL, poseł do Sejmu RP, w 1940 członek Rady Narodowej przy ZWZ-2 we Lwowie, współpracownik delegata do spraw opieki społecznej.

<sup>8</sup> Pazdro Zdzisław (1903–1987), ps. „Krzemień”, doc. geologii na UJK, prezes Zarządu Okręgowego Stronnictwa Narodowego we Lwowie, aresztowany 5 (wg innych źródeł 27) stycznia 1945, skazany 26 grudnia 1945 przez OSO na rok pozbawienia wolności, więziony w Łęczowie, zwolniony w 1946, wyjechał do Polski.

<sup>9</sup> Właśc. Odorkiewicz, działacz SP. Podobnie dalej.

<sup>10</sup> Ingłot Stefan (1902–1994), historyk, działacz ruchu spółdzielczego. Uczestnik obrony Lwowa w 1918 i 1920. Pracował w Ossolineum i prowadził wykłady w Akademii Handlu Zagranicznego we Lwowie. W l. 1939–1944 prezes nielegalnego Stronnictwa Ludowego. Po wojnie profesor na Uniwersytecie Jagiellońskim i Uniwersytecie Wrocławskim.

<sup>11</sup> Żardecki Kazimierz, więziony we Lwowie, następnie w Riazaniu-Diagilewie.

<sup>12</sup> Kopacz Artur, ps. „Iwan”, działacz SD, w 1939 członek Komitetu Krajowego dla okupacji sowieckiej i organizacji społeczno-wojskowej Rewolucyjny Związek Niepodległości i Wolności, 1941/1942 kierownik komórki informacji i walki cywilnej w ramach BIP Komendy Obszaru ZWZ we Lwowie, w 1943 we lwowskiej okręgowej Radzie Pomocy Żydom.

<sup>13</sup> Mieniewski Zdzisław, ps. „Wolski”, członek organizacji Socjalistów Ludowych „Wolność”. Zmarł 5 kwietnia 1992.

<sup>14</sup> Bujak Franciszek (1875–1953), ps. „Bez”, „Lipowski”, „Lotny”, prof. historyk, działacz ruchu ludowego, z którym był związany od 1911; był autorem ponad 400 prac naukowych oraz jednym z głównych twórców polskiej historii gospodarczej jako osobnej dyscypliny naukowej, uważany jest za wybitnego badacza dziejów gospodarczych i społecznych Polski. Do 1942 przebywał we Lwowie, gdzie działał w konspiracyjnym ruchu ludowym. W sierpniu 1941 mianowany Okręgowym Delegatem Rządu we Lwowie – funkcji nie pełnił ze względu

<sup>14</sup> Буяк Францішек (1875–1953), пс. „Без”, „Ліповський”, „Льотни”, професор-історик; діяч народного руху, з яким був пов'язаний із 1911; був автором більше 400 наукових робіт та одним із головних творців польської економічної історії як окремої наукової дисципліни; до 1942 перебував у Львові, де діяв у конспіраційному народному русі; у серпні 1941 призначений Округним делегатом Уряду у Львові (функцію не виконував з огляду на стан здоров'я); з 1942 в Кракові, де увійшов до складу Округної комісії освіти й культури народного руху „Рох”; після війни професор на Рільничому відділі ЯУ.

<sup>15</sup> Пор. с. 396–398.

<sup>16</sup> Гжендзельський Владислав (1904–1949), пс. „Анджей”, „Блажей”, „Божик”, „Еден”, „Евстахи”, „Евстахи Гловацький”, „Іден”, юрист; у 1920 добровольцем зголосився до ВП; у конспірації з 1939 – з жовтня в Громадянській охороні безпеки у Львові; з березня 1940 у СЗБ-1 в розвідці й контррозвідці Округу Львів-Схід; з вересня 1940 співпрацював з Делегатом уряду В. Зихом; з кінця 1941 в Бюро інформації й пропаганди Району Львів; з 25 квітня 1942 до 22 квітня 1944 начальник Бюро інформації й пропаганди Регіону Львів, пізніше в Округній ДУ як директор її бюро й керівник Відділу внутрішніх справ; після арештування А. Островського виконував функцію Округного делегата уряду; арештований 13 серпня 1944; суджений під час процесу львівської делегації 16–22 січня 1945 і засуджений до 20 років каторги; ув'язнений у Ворошиловграді, Харкові, таборі в Байм Маріанської області в Сибірі, де й помер.

<sup>17</sup> Базяк Еугеніуш (1890–1962), архієпископ, Львівський і Краківський митрополит; у 1939–1945 переслідувався, продовжував костельно-організаційну та душпастирську роботи, керував благодійною допомогою; у 1946 покинув Львів, у грудні 1952 арештований та ув'язнений, у 1953 звільнений, але видалений з Краківської архієпархії.

<sup>18</sup> Стахонь Болеслав, пс. „Рудавський”, „Зброжек”, керівник Відділу преси й пропаганди Районного делегата уряду у Львові.

<sup>19</sup> Спр. Свірський Владислав Ян (1894–1971), доктор права, журналіст, пс. „Бонавентура”, „Ромуальд”, „Ришард”; незалежний діяч, член організації „ЗЕТ”; у 1917–1918 брав участь в організації польських військових відділів в Україні і як доброволець боровся в II Корпусі; учасник війни 1920; після війни спочатку в Кракові; діяв у Народно-Національному союзі; редактор багатьох журналів і часописів; у 1925 перенісся до Львова і тут продовжував журналістську й політичну роботи – член Народної партії, потім діяч Союзу поляків Червенської землі, останньо зв'язаний з Партією праці; під час обидвох окупацій, совітської й німецької, редагував часопис „Вистоїмо”; у 1942–1943 був заступником начальника Відділу ІХ Командування регіону СЗБ-АК; начальник представництва Військового відділу в Командуванні Округу І Львів; з осені 1943 заступник Округного делегата уряду; арештований НКВС у серпні 1944, суджений у процесі львівської делегації 16–22 січня 1945, засуджений до 20 років ВТТ; до Польщі повернувся 7 грудня 1956 та поселився у Вроцлаві; автор багатьох публікацій.

<sup>20</sup> Ярош Тадеуш, пс. „Юзеф”, лейтенант запасу ВП, заступник і керівник відділу безпеки Військового відділу Львівського регіону АК, пізніше керівник організаційного реферату Адміністративного відділу ДУ.

<sup>21</sup> Свірський Казімеж (1898–1975), пс. „Брат”, „Тадеуш”, „Титус”, „873”, доктор права, адвокат; діяч Національно-Народного союзу в Тернополі та Народної партії, суспільний діяч; з весни 1942 начальник представництва Військового відділу Командування регіону Львів АК в Тернополі; арештований совітською владою; до Польщі повернувся в грудні 1956.

<sup>22</sup> Імовірно, Коханський Леон, пс. „Генек”, „Генек”, „Гуго”, „Маріан Пульс”; з 1942 керівник представництва Військового відділу в Станіславові, пізніше в делегації в Відділі преси й інформації; у 1944 делегат на Станіславське воєводство.

<sup>23</sup> Мжиглоцький Леон, пс. „Ніва”, „Якубовський”, „Подольський”, діяч Народної партії.

na stan zdrowia. Od 1942 w Krakowie, gdzie wszedł w skład Okręgowej Komisji Oświaty i Kultury Ruchu Ludowego „Roch”. Po wojnie profesor na Wydziale Rolniczym UJ.

<sup>15</sup> Por. s. 397–399.

<sup>16</sup> Grzędzielski Władysław (1904–1949), ps. „Andrzej”, „Błażej”, „Bożyk”, „Eden”, „Eustachy”, „Eustachy Głowacki”, „Iden”, prawnik. W 1920 ochotniczo zgłosił się do WP. W konspiracji od 1939 – od października w Obywatelskiej Straży Bezpieczeństwa we Lwowie, od marca 1940 w ZWZ-1 w wywiadzie i kontrwywiadzie Okręgu Lwów-Wschód, od września 1940 współpracował z Delegatem Rządu W. Zychem, od końca 1941 w BIP Obszaru Lwów, od 25 kwietnia 1942 do 22 kwietnia 1944 Szef BIP Obszaru Lwów, potem w Okręgowej DR jako dyrektor jej biura i kierownik Wydziału Spraw Wewnętrznych, po aresztowaniu A. Ostrowskiego pełnił funkcję Okręgowego Delegata Rządu; aresztowany 13 sierpnia 1944. Sądzony w procesie lwowskiej delegatury 16–22 stycznia 1945 i skazany na 20 lat katorgi; więziony w Woroszyłowgradzie, Charkowie i łagrze w Bajm obwód mariański na Syberii, gdzie zmarł.

<sup>17</sup> Baziak Eugeniusz (1890–1962), arcybiskup, metropolita lwowski i krakowski. W l. 1939–1945 prześladowany, kontynuował prace kościelno-organizacyjne i duszpasterskie, kierował pomocą charytatywną; w 1946 opuścił Lwów, w grudniu 1952 aresztowany i uwięziony, w 1953 zwolniony, ale wydalony z archidiecezji krakowskiej.

<sup>18</sup> Stachoń Bolesław, ps. „Rudawski”, „Zbrozek”, kierownik Wydziału Prasy i Propagandy ODR we Lwowie.

<sup>19</sup> Właśc. Świrski Władysław Jan (1894–1971), dr praw, dziennikarz, ps. „Bonawentura”, „Romuald”, „Ryszard”, działacz niepodległościowy, członek organizacji „ZET”, w l. 1917–1918 brał udział w organizowaniu polskich oddziałów wojskowych na Ukrainie i jako ochotnik walczył w II Korpusie, uczestnik wojny 1920. Po wojnie początkowo w Krakowie, działał w Związku Ludowo-Narodowym, redaktor licznych dzienników i czasopism. W 1925 przeniósł się do Lwowa i tam kontynuował pracę dziennikarską i polityczną – członek SN, następnie działacz Związku Polaków Ziemi Czerwieńskiej, ostatnio związany ze Stronnictwem Pracy. W czasie obydwu okupacji – sowieckiej i niemieckiej – redagował pismo „Wytrwamy”. W l. 1942–1943 był zastępcą szefa Oddziału IX Komendy Obszaru ZWZ-AK, szef ekspozytury Wydziału Wojskowego w Komendzie Okręgu I Lwów, od jesieni 1943 zastępca Okręgowego Delegata Rządu. Aresztowany przez NKWD w sierpniu 1944, sądony w procesie lwowskiej delegatury 16–22 stycznia 1945, skazany na 20 lat ITL. Do Polski powrócił 7 grudnia 1956 i osiadł we Wrocławiu, autor wielu publikacji.

<sup>20</sup> Jarosz Tadeusz, ps. „Józef”, por. rez. WP, zca i kierownik oddziału bezpieczeństwa Wydziału Wojskowego Obszaru Lwowskiego AK, potem kierownik referatu organizacyjnego Wydziału Administracyjnego DR.

<sup>21</sup> Świrski Kazimierz (1898–1975), ps. „Brat”, „Tadeusz”, „Tytus”, „873”, dr praw, adwokat, działacz Związku Ludowo-Narodowego w Tarnopolu oraz SN. Od wiosny 1942 szef ekspozytury Wydziału Wojskowego Komendy Obszaru Lwów AK w Tarnopolu. Aresztowany przez władze sowieckie, do Polski wrócił w grudniu 1956.

<sup>22</sup> Prawdopodobnie Kochański Leon, ps. „Genek”, „Gieniek”, „Hugo”, „Marian Puls”, od 1942 kierownik ekspozytury Wydziału Wojskowego w Stanisławowie, potem w delegaturze w Wydziale Prasy i Informacji, w 1944 delegat na woj. stanisławowskie.

<sup>23</sup> Mrzygłocki Leon, ps. „Niwa”, „Jakubowski”, „Podolski”, działacz SN.

<sup>24</sup> Żurawski Kazimierz, ps. „Kurowski”, „August”, por. rez. WP, naczelnik Wydziału Opieki Społecznej ODR.

<sup>25</sup> Neugebauer Jerzy (1895–1969), ps. „Buk”, „Cezary”, „Grabowski”, „Jerzy Ostoja”, „Ostoja”, „Milewski”, „Piotr”, „Roman”, „Sęk”, mjr rez. piech. WP, członek „Sokoła” i Drużyn Strzeleckich. Po wybuchu I wojny światowej zgłosił się do Legionów, ale został odkomenderowany do pracy w POW. Od kwietnia 1915 komendant okupacji niemieckiej POW,

<sup>24</sup> Журавський Казімеж, пс. „Куровський”, „Август”, лейтенант запасу ВП, начальник Відділу Суспільного забезпечення Районного делегата Уряду.

<sup>25</sup> Нойгебауер Єжи (1895–1969), пс. „Бук”, „Цезари”, „Грабовський”, „Єжи Остоя”, „Остоя”, „Мілевський”, „Пйотр”, „Роман”, „Сенк”, майор запасу піхоти, член загонів „Сокола” і Стрелецьких загонів; після вибуху Першої світової війни зголосився до Легіонів, але був відряджений до роботи в ПВО; з квітня 1915 комендант німецької окупації ПВО, потім у Лодзькому окрузі; закінчив офіцерську школу ПВО; у 1918–1919 начальник Відділу III Головного командування № 1 у Варшаві, потім у ВП; учасник війни 1920; у 1930–1939 староста в Вільнюсі; староста Вілейського, Барановицького й Сохачевського повітів; лише до вибуху війни староста в Луцьку; з серпня 1940 діяв у Районній делегатурі Уряду у Львові; у 1941–1942 начальник Відділу I Командування регіону № 3 СЗБ-АК; з березня 1942 до 1 листопада 1943 начальник Військового відділу Командування регіону, пізніше керівник бюро Районного делегата Уряду до квітня 1944; після війни перебував у Варшаві, де й помер.

<sup>26</sup> Млотковський Владзімеж, пс. „Богуміл”, „Млот”; під кінець 1942 у Військовому відділі Львівського району АК інформаційно-політичний референт; у 1943–1944 керівник Відділу безпеки Районного делегата Уряду Львів.

<sup>27</sup> Незабітовський Чеслав, пс. „Доктор”, „Єжи”, „Патек”, діяч Народної партії, прокурор Спеціального суду Районної делегатурси Уряду; весною 1944 начальник Керівництва підпільної боротьби; редактор тижневика „За свободу і незалежність” – органу львівської делегатурси; арештований 10 серпня 1944, суджений у процесі львівської делегатурси 16–22 січня 1945, засуджений до 20 років ВТТ, звільнений у 1956; повернувся до Польщі і поселився в Любліні, де й помер у 1961.

<sup>28</sup> Керівництво підпільної боротьби (КПБ) – після кількох місяців існування, взаємно доповнюючихся Керівництва конспіраційної боротьби (АК) та Керівництва цивільної боротьби (Делегатурси уряду), у 1943 покликано Керівництво підпільної боротьби, яке поєднувало обидві інституції. Вирішено, що на чолі КПБ стоятиме командир АК, заступати його буде начальник штабу АК, а до керівництва ввійдуть також начальники відповідних клітин ГК та дотеперішній керівник Керівництва цивільної боротьби як представник Делегата уряду. Аналогічну структуру застосовано при командуваннях округів. Керівництво округних клітин особисто охопили коменданти округів АК, співпрацюючи з округними представниками Делегата уряду.

<sup>29</sup> Сікорський Владислав (1881–1943), політик, незалежний діяч, генерал дивізії; з 1921 – начальник Генерального штабу ВП, прем’єр-міністр, міністр внутрішніх справ та міністр військових справ; під час вересневої кампанії 1939 без службового призначення; з 28 вересня 1939 командувач ВП у Франції, водночас прем’єр-міністр Уряду РП та міністр військових справ; з листопада 1939 Верховний Головнокомандувач і Генеральний інспектор Збройних Сил; у липні 1941 підписав договір про відновлення дипломатичних відносин з СРСР та утворення АП у СРСР; загинув в авіакатастрофі над Гібралтаром (генерал броні – 1940).

<sup>30</sup> Мазін Костянтин (нар. 1903), у 1943–1944 заступник начальника 1 Відділу 2 Управління НКДБ УРСР; у 1944–1947 в. о. начальника, начальник 6 Відділу 2 Управління НКДБ-МДБ УРСР; у 1947–1949 начальник 3 Відділу 2 Управління МДБ УРСР; полковник державної безпеки.

następnie w okręgu łódzkim, ukończył szkołę oficerską POW; w l. 1918–1919 szef Wydziału III Komendy Naczelnej nr 1 w Warszawie, następnie w WP, uczestnik wojny 1920, w l. 1930–1939 starosta w Wilnie, starosta powiatów wilejskiego, baranowickiego i sochaczewskiego, tuż przed wybuchem wojny starosta w Łucku. Od sierpnia 1940 czynny w Okręgowej Delegaturze Rządu we Lwowie. W l. 1941–1942 szef Oddziału I Komendy Obszaru nr 3 ZWZ-AK, od marca 1942 do 1 listopada 1943 Szef Oddziału Wojskowego Komendy Obszaru, potem kierownik biura ODR do kwietnia 1944. Po wojnie przebywał w Warszawie, gdzie zmarł.

<sup>26</sup> Młotkowski Włodzimierz, ps. „Bogumił”, „Młot”, pod koniec 1942 w Wydziale Wojskowym Obwodu Lwowskiego AK referent informacyjno-polityczny, w l. 1943–1944 kierownik Wydziału Bezpieczeństwa ODR Lwów.

<sup>27</sup> Niezabitowski Czesław, ps. „Doktor”, „Jerzy”, „Patek”, działacz Stronnictwa Ludowego, prokurator Sądu Specjalnego ODR, wiosną 1944 szef Kierownictwa Walki Podziemnej, redaktor tygodnika „Za Wolność i Niepodległość” – organu delegatury lwowskiej, aresztowany 10 sierpnia 1944, sądzony w procesie lwowskiej delegatury 16–22 stycznia 1945, skazany na 20 lat ITŁ, zwolniony w 1956 wrócił do Polski i osiadł w Lublinie, gdzie zmarł w 1961.

<sup>28</sup> Właśc. Kierownictwo Walki Podziemnej – po kilku miesiącach istnienia uzupełniających się wzajemnie Kierownictwa Walki Konspiracyjnej (AK) i Kierownictwa Walki Cywilnej (DR), w 1943 powołano Kierownictwo Walki Podziemnej (KWP) scalające obie instytucje. Postanowiono, że na czele KWP stać będzie Dca AK, a zastępować go będzie szef sztabu AK, do kierownictwa wejdą także szefowie odpowiednich komórek KG oraz dotychczasowy kierownik KWC jako przedstawiciel Delegata Rządu. Analogiczna struktura została zastosowana przy komendach okręgów. Kierownictwo komórek okręgowych objęli osobiście komendanci okręgów AK, współpracując z przedstawicielami okręgowymi DR.

<sup>29</sup> Sikorski Władysław (1881–1943), polityk, działacz niepodległościowy, gen. dyw. WP. Od 1921 – szef Szt. Gen. WP, premier, minister spraw wewn. i minister spraw wojsk. Podczas kampanii wrześniowej 1939 bez przydziału, od 28 września 1939 dca WP we Francji, jednocześnie premier rządu RP oraz minister spraw wojsk., od listopada 1939 NW i Generalny Inspektor Sił Zbrojnych. W lipcu 1941 podpisał układ o wznowieniu stosunków dyplomatycznych z ZSRS i utworzeniu AP w ZSRS. Zginął w katastrofie lotniczej w Gibraltarze (gen. broni WP – 1940).

<sup>30</sup> Mazin Konstantin (ur. 1903), w l. 1943–1944 zca naczelnika 1 Oddz. 2 Zarządu NKGB USRS, w l. 1944–1947 p. o. naczelnika, naczelnik 6 Oddz. 2 Zarządu NKGB-MGB USRS, w l. 1947–1949 naczelnik 3 Oddz. 2 Zarządu MGB USRS; płk bezp. państw.

**[11] серпня 1944, Львів. Рішення про представлення закидів  
Адамові Островському**

„Утверждаю”

Нач. Следотдела УНКГБ по ЛЮ

Полковник госбезопасности

(—) Гавриш

„<sup>a</sup>[...]” августа 1944 года

**Постановление**

(о предъявлении обвинения)

гор. Львов, августа „<sup>a</sup>[...]” дня, 1944 года

Я, зам. нач. Отдела 2 Управл[ения] НКГБ УССР – майор госуд[арственной] безопасности Мазин, рассмотрев материалы следственного дела № ... по обвинению Островского Адама Францишковича, 1911 г. рожд[ения],

**НАШЕЛ:**

Островский А. Ф. достаточно изобличается в том, что изменив Советской Родине, перешел на сторону ее врагов – польского реакционного эмигрантского „правительства” в Лондоне.

Являясь подпольным делегатом этого „правительства” на территории Львовской, Станиславской, Тарнопольской и Дрогобычской областей УССР, Островский проводил активную антисоветскую деятельность направленную к созданию польского государства в границах 1939 года путем насильственного отторжения территории Западных областей Советской Украины и присоединения их к Польше.

Возглавляя Львовскую Делегатуру польского „правительства” в Лондоне, Островский совместно с командованием „Армии Краевой”, созданной польским „правительством” для вооруженной борьбы с Союзом ССР, проводил активную работу по подготовке восстания против Советской власти.

На основании изложенного

**ПОСТАНОВИЛ:**

Привлечь Островского Адама Францишковича к уголовной ответственности, предъявить ему обвинение по ст. ст 54-1, „а” и 54-11 УК



**[11] sierpnia 1944, Lwów. Postanowienie o przedstawieniu  
zarzutów Adamowi Ostrowskiemu**

„Zatwierdzam”  
Nacz[elnik] Oddziału Śled[czego] UNKGB LO  
Pułkownik bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) Gawrisz  
„<sup>a</sup>[...]” sierpnia 1944 roku

Decyzja  
(o przedstawieniu zarzutów)  
m. Lwów, dnia „<sup>a</sup>[...]” sierpnia 1944 roku

Ja, zast[ępcą] nacz[elnika] Oddziału 2 Zarz[ądu] NKGB USRS – major bezpieczeństwa państw[owego] Mazin, rozpatrzywszy materiały sprawy śledczej nr ... dotyczącej oskarżenia Ostrowskiego Adama s. Franciszka, urodz[onego] w 1911 r.,

**STWIERDZIŁEM:**

Ostrowski A. F. dostatecznie demaskuje się tym, że zdradziwszy Sowiecką Ojczyznę, przeszedł na stronę jej wrogów – polskiego reakcyjnego rządu emigracyjnego w Londynie.

Będąc konspiracyjnym delegatem tego rządu na terenie lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego i drohobyckiego obwodów USRS, Ostrowski prowadził aktywną antysowiecką działalność zmierzającą do utworzenia polskiego państwa w granicach z 1939 roku, drogą oderwania przemocą terytoriów zachodnich obwodów sowieckiej Ukrainy i przyłączenia ich do Polski.

Stojąc na czele Lwowskiej Delegatury polskiego rządu w Londynie, Ostrowski wspólnie z komendą Armii Krajowej, utworzonej przez rząd polski do zbrojnej walki ze Związkiem SRS, prowadził aktywną pracę nad przygotowaniem powstania przeciwko władzy sowieckiej.

Na podstawie powyższego

**POSTANOWIŁEM:**

Pociągnąć Ostrowskiego Adama s. Franciszka do odpowiedzialności karnej, przedstawić mu zarzuty z art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS, o czym oznajmić oskarżonemu za potwierdzeniem w niniejszym postanowieniu.

УССР, о чем объявить обвиняемому под расписку в настоящем постановлении.

Копию постановления направить прокурору.

Зам. нач. Отдела 2 Управл[ения] НКГБ УССР  
Майор госуд[арственной] безопасности  
(—) Мазин

Постановление мне объявлено <sup>б-</sup>,, ” августа<sup>б</sup> 1944 г.

(—) Adam Ostrowski  
(подпись обвиняемого)

*ГДА СБУ, ф. 6, спр. 75179-ФП, арк. 20–20 зв.  
Оригінал, рукопис.*

### Примітки

- <sup>а-а</sup> Дата числа нерозбірлива. Імовірно: 11.
- <sup>б-б</sup> Надписано від руки: 5.IX.

Kopię postanowienia skierować do prokuratora.

Zast[ępc]a nacz[elnika] Oddziału 2 Zarz[ądu] NKGB USRS  
Major bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) Mazin

Postanowienie przedstawiono mi <sup>b-</sup>, „ ” sierpnia<sup>b</sup> 1944 r.  
(—) Adam Ostrowski  
(podpis oskarżonego)

*WAP SBU, f. 6, spr. 75179-FP, k. 20–20v.  
Oryginał, rękopis.*

### **Przypisy**

<sup>a--a</sup> Data dzienna nieczytelna. Prawdopodobnie: *11*.

<sup>b--b</sup> Nadpisano odręcznie: *5.IX*.

**23 листопада 1944, Львів. Рішення про перервання слідства  
проти Адама Островського**

„Утверждаю”  
<sup>а</sup>Зам.<sup>а</sup> нач. Управления НКГБ  
Львовской обл[асти]  
Комиссар госбезопасности 3 ранга  
(—) ВОРОНИН<sup>1</sup>  
„<sup>б</sup>23<sup>-б</sup>” ноября 1944 года

Постановление  
(о прекращении следствия)  
гор. Львов, 1944 года, ноября „<sup>б</sup>23<sup>-б</sup>” дня

Я, зам. нач. Отделения 2 Управления НКГБ УССР – майор госбезопасности ЩЕРБАКОВ, рассмотрев материалы следствия по делу № <sup>б</sup>83-<sup>б</sup> по обвинению ОСТРОВСКОГО Адама Францевича, 1911 года рождения, по ст. ст. 54-1 „а” и 54-11 УК УССР,

**НАШЕЛ:**

ОСТРОВСКИЙ А. Ф. в период временной оккупации являлся „делегатом” польского эмигрантского „правительства”, возглавлял польскую националистическую организацию по Львовскому округу.

Был арестован УНКГБ по Львовской области 8 [!] августа 1944 года и в сентябре 1944 года, согласно распоряжения Народного Комиссара Госбезопасности СССР, передан в Комитет Национального Освобождения Польши.

**ПОСТАНОВИЛ:**

Следственное дело за № <sup>б</sup>83-<sup>б</sup> в отношении ОСТРОВСКОГО Адама Францевича дальнейшим ведением следствия прекратить и сдать для хранения в архив в отдел „А” УНКГБ по Львовской области.

Зам. нач. Отделения 2 Управления НКГБ УССР  
Майор госбезопасности  
(—) ЩЕРБАКОВ

**23 listopada 1944, Lwów. Postanowienie o przerwaniu  
śledztwa przeciw Adamowi Ostrowskiemu**

„Zatwierdzam”  
<sup>a</sup>Zast[ępcą]-<sup>a</sup> nacz[elnika] Zarządu NKGB  
obw[odu] lwowskiego  
Komisarz bezpieczeństwa państw[owego] 3 rangi  
(—) WORONIN<sup>1</sup>  
„<sup>b</sup>23-<sup>b</sup>” listopada 1944 roku

Decyzja  
(o przerwaniu śledztwa)  
m. Lwów, dnia „<sup>b</sup>23-<sup>b</sup>” listopada 1944 roku

Ja, zast[ępcą] nacz[elnika] Wydziału 2 Zarządu NKGB USRS – major bezpieczeństwa państw[owego] SZCZERBAKOW, rozpatrzywszy materiały śledztwa w sprawie nr <sup>b</sup>83-<sup>b</sup> dotyczącej oskarżenia OSTROWSKIEGO Adama s. Franciszka, urodzonego w 1911 roku, z art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS,

**STWIERDZIŁEM:**

OSTROWSKI A. F. w okresie niemieckiej okupacji był delegatem polskiego rządu emigracyjnego, stał na czele polskiej nacjonalistycznej organizacji w okręgu lwowskim.

Został aresztowany przez UNKGB obwodu lwowskiego 8 [!] sierpnia 1944 roku i we wrześniu 1944 roku, zgodnie z rozporządzeniem ludowego komisarza bezpieczeństwa państw[owego] ZSRS, przekazany Polskiemu Komitetowi Wyzwolenia Narodowego.

**POSTANOWIŁEM:**

W sprawie śledczej nr <sup>b</sup>83-<sup>b</sup> dotyczącej OSTROWSKIEGO Adama s. Franciszka przerwać dalsze prowadzenie śledztwa i przekazać na przechowanie do archiwum Wydziału „A” UNKGB obwodu lwowskiego.

Zast[ępcą] nacz[elnika] Wydziału 2 Zarządu NKGB USRS  
Major bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) SZCZERBAKOW

„Согласен”

Нач. Следственного Отдела УНКГБ ЛО  
Полковник госбезопасности  
ГАВРИШ (—)

*ГДА СБУ, ф. 6, спр. 75179-ФП, арк. 177.*

*Оригінал, машинопис.*

*У документі знизу сторінки нерозбірлива приписка від руки.*

## Примітки

<sup>а-а</sup> Дописано від руки.

<sup>б-б</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Воронін Олександр (1908–1990), у 1938–1944 начальник УНКВС-УНКДБ Сталінградського району; у 1944–1948 начальник УНКДБ-УМДБ Львівської області, потім віце-міністр геології СРСР (генерал-майор – 1945).

„Wyrażam zgodę”  
Nacz[elnik] Oddziału Śledczego UNKGB LO  
Pułkownik bezpieczeństwa państw[owego]  
GAWRISZ (—)

*WAP SBU, f. 6, spr. 75179-FP, k. 177.*

*Oryginał, maszynopis.*

*Na dole strony nieczytelna adnotacja.*

## Przypisy

<sup>a- -a</sup> Dopisano odręcznie.

<sup>b- -b</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Woronin Aleksander (1908–1990), w l. 1938–1944 naczelnik UNKWD-UNKGB obwodu stalingradzkiego, w l. 1944–1948 naczelnik UNKGB-UMGB obwodu lwowskiego, następnie wiceminister geologii ZSRS (gen. mjr – 1945).

**10 жовтня 1944, Київ. Вказівка Сергія Савченка  
у зв'язку з підготовкою польським підпіллям біодиверсій**

Совершенно секретно

Начальнику УНКГБ по ..... области  
..... госбезопасности  
тов. ....  
гор. ....

При ликвидации Луцкого инспектората ПЗП („Польски Звензек Повстанчи”) обнаружены и изъяты документы, свидетельствующие об активных приготовлениях польского антисоветского подполья к биодиверсии и организации террористических актов путем применения ядов.

По изъятым документам, а также из показаний арестованного руководителя Луцкого инспектората ПЗП – СВИКЛЯ, устанавливается, что в гор. Варшаве, на нелегальных курсах ПЗП, проводилось специальное обучение по организации биодиверсии и применения ядов в целях террора. Причем, изъятая рецептура ядов свидетельствует об их особой силе и, в ряде случаев, невозможности обнаружения и распознавания этих ядов никакими химическими или клиническими способами даже при вскрытии трупов.

В инструкции ПЗП о применении препаратов и ядов в целях биодиверсии и террора указывается, что эти яды можно вводить не только в пищу и всевозможные напитки, но и рассыпать в трамваях и других общественных местах, опылять одежду, меховые воротники, носовые платки, смачивать кисточки для бритья, употреблять в косметике и различных мазях, отравлять табак, телефонные аппараты (трубки), карандаши, бумагу и т. д.

Таким образом, разработанные организацией ПЗП средства и способы биодиверсии и террора представляют большую опасность не только для отдельных лиц, по отношению к которым они могут быть применены, но и для широких слоев населения.

В целях своевременного, полного выявления и решительного пресечения всех возможных попыток со стороны участников польского антисоветского подполья проведения биодиверсии и террора путем применения ядов



**10 października 1944, Kijów. Wytyczne Siergieja Sawczenki  
w sprawie przygotowania przez polskie podziemie  
dywersji biologicznej**

Ścisłe tajne

Do naczelnika UNKGB obwodu .....  
..... bezpieczeństwa państw[owego]  
tow. ....  
m. ....

Podczas likwidacji Inspektoratu Łuckiego PZP (Polski Związek Powstańczy) zostały ujawnione i skonfiskowane dokumenty, świadczące o aktywnych przygotowaniach polskiego podziemia antysowieckiego do dywersji biologicznej i przeprowadzania aktów terrorystycznych przez zastosowanie trucizn.

Według skonfiskowanych dokumentów, a także z zeznań aresztowanego dowódcy Inspektoratu Łuckiego PZP – ŚWIKLI ustalono, że w m. Warszawie na nielegalnych kursach PZP prowadzono specjalistyczne szkolenie na temat organizacji dywersji biologicznej i stosowania trucizn w celach terrorystycznych. Przy tym skonfiskowana receptura trucizn świadczy o ich szczególnej mocy i w wielu przypadkach niemożności wykrycia i rozpoznania tych trucizn jakimikolwiek sposobami chemicznymi czy klinicznymi nawet przy sekcji zwłok.

W instrukcji PZP o zastosowaniu preparatów i trucizn w celach dywersji biologicznej i terroru podaje się, że te trucizny można wprowadzać nie tylko do jedzenia i wszelkich napojów, ale także rozsypać w tramwajach i innych miejscach publicznych, opylać [nimi] odzież, futrzane kołnierze, chustki do nosa, nawilżać pędzle do golenia, stosować w kosmetyce i różnych maściach, zatruwać tytoń, aparaty telefoniczne (słuchawki), ołówki, papier itd.

Wobec powyższego, opracowane przez organizację PZP środki i sposoby dywersji biologicznej oraz terroru stanowią wielkie zagrożenie nie tylko dla poszczególnych osób, wobec których mogą zostać użyte, ale i dla szerokich kręgów ludności.

W celu podjęcia we właściwym czasie [działań zmierzających do] pełnego ujawnienia i stanowczego przerwania wszelkich możliwych usiłowań ze strony członków polskiego podziemia antysowieckiego przeprowadzenia dywersji biologicznej i terroru poprzez zastosowanie trucizn

## ПРЕДЛАГАЮ:

1. Начальникам УНКГБ лично проверить выполнение директив НКГБ СССР № 16 от 4.1.1944 года, № 81 от 15.7.1944 года и НКГБ УССР № 1435/с от 25.7.1944 года о борьбе с биодиверсией и впредь обеспечить личный строгий контроль за выполнением всех указаний НКГБ СССР и НКГБ УССР по этому вопросу.

2. Немедленно пересмотреть учеты по польскому антисоветскому подполью, особо выделив материалы на участников польских националистических организаций, которые по своему положению связаны с деятельностью диверсионно-террористических отделов ПЗП-ПСЦ и их боевых групп, тщательно и всесторонне проверив каждого участника организации под углом зрения возможного использования их антисоветским подпольем в целях биодиверсии и террора.

3. Наряду с активной разработкой участников польского антисоветского подполья, подозрительных по причастности к биодиверсии, – обратить также внимание на проверку, изучение и разработку лиц, которые по роду своих занятий, прошлой деятельности, связям и другим возможностям соприкасались или соприкасаются с хранением и выдачей отравляющих веществ, биопрепаратов, химикалий, имели отношение к бактериологическим исследованиям и т. п. (врачи, лабораторные работники, химики, биологи, фармацевты, торговцы химикатами, косметикой и т. д.).

4. Разработку участников польских антисоветских организаций и следствие по делам арестованных поляков, подозреваемых в биодиверсии, вести в направлении вскрытия их связей с иноразведками, выявления источников снабжения ядами, изъятия средств биодиверсии (яды, биопрепараты) и документов, свидетельствующих о приготовлениях к биодиверсии (инструкции, рапорты, рецепты и т. д.).

Изъятые средства биодиверсии и террора (яды, биопрепараты), а также различные документы и переписку – тщательно изучать, подвергая их, при необходимости, квалифицированной экспертизе.

Изъятые документы, свидетельствующие о применении польским антисоветским подпольем средств биодиверсии, немедленно направлять во 2 Управление НКГБ УССР.

5. Установить строгий контроль за хранением и расходом различных отравляющих веществ в аптеках, амбулаториях и других медицинских учреждениях, химических лабораториях, красильных и других мастерских и т. д., систематически производя соответствующую проверку. Проведение проверки контактировать с органами НКВД и милиции.

## POLECAM:

1. Naczelnikom UNKGB osobiście sprawdzić realizację wytycznych NKGB ZSRS nr 16 z 4.1.1944 roku, nr 81 z 15.7.1944 roku i NKGB USRS nr 1435/s z 25.7.1944 roku o walce z dywersją biologiczną i na przyszłość zapewnić osobiście surową kontrolę wypełniania wszystkich wytycznych NKGB ZSRS i NKGB USRS w tej kwestii.

2. Niezwłocznie przejrzeć ewidencję polskiego podziemia antysowieckiego, szczególnie wyłączyć materiały dotyczące członków polskich organizacji nacjonalistycznych, którzy swoją pozycją związani są z działalnością wydziałów dywersyjno-terrorystycznych PZP-PSC i ich grup bojowych, dokładnie i wszechstronnie sprawdziwszy każdego członka organizacji z punktu widzenia możliwego wykorzystania ich przez antysowieckie podziemie w celu dywersji biologicznej i terroru.

3. Równocześnie z aktywnym rozpracowaniem członków polskiej konspiracji antysowieckiej podejrzanych o współdziałanie w dywersji biologicznej – zwrócić także uwagę na sprawdzenie, rozpoznanie i rozpracowanie osób, które ze względu na swój zawód, wcześniejszą działalność, związki i inne możliwości miały lub mają styczność z przechowywaniem i wydawaniem substancji trujących, preparatów biologicznych, chemikaliów, miały do czynienia z badaniami bakteriologicznymi itp. (lekarze, laboranci, chemicy, biolodzy, farmaceuci, sprzedawcy chemikaliów, kosmetyków itd.).

4. Rozpracowanie członków polskich antysowieckich organizacji i śledztwo w sprawach aresztowanych Polaków podejrzanych o dywersję biologiczną prowadzić w kierunku ujawnienia ich związków z obcymi wywiadami, ujawnienia źródeł zaopatrzenia w trucizny, skonfiskowania środków dywersji biologicznej (trucizny, preparaty biologiczne) i dokumentów świadczących o przygotowaniach do dywersji biologicznej (instrukcje, raporty, receptury itd.).

Skonfiskowane środki dywersji biologicznej i terroru (trucizny, preparaty biologiczne), a także różne dokumenty i korespondencję drobiazgowo przestudiować, poddając je, w razie konieczności, fachowej ekspertyzie.

Skonfiskowane dokumenty świadczące o stosowaniu przez polskie antysowieckie podziemie środków dywersji biologicznej niezwłocznie kierować do 2 Zarządu NKGB USRS.

5. Wprowadzić ścisłą kontrolę przechowywania i rozchodowania różnorodnych substancji trujących w aptekach, ambulatoriach i innych instytucjach medycznych, laboratoriach chemicznych, farbiarskich i innych pracowniach itd., systematycznie przeprowadzając odpowiednią weryfikację. Przeprowadzanie weryfikacji koordynować z organami NKGB i milicji.

6. Выявлять частных лиц, хранящих яды и препараты, могущие быть использованными в целях биодиверсии и брать этих лиц в активную агентурную разработку.

Запрещенные к хранению, выдаче и продаже яды, препараты изымать, ведя тщательное и строгое расследование по всем подобным случаям.

Лиц, виновных в нарушениях правил хранения учета и расходования ядов – привлекать к уголовной ответственности, согласно существующих законоположений, тщательно проверяя их связи, возможную причастность к иноразведкам и антисоветскому подполью.

7. Подозрительных по биодиверсии и террору лиц, работающих в государственных учреждениях и соприкасающихся с хранением и выдачей отравляющих веществ, а также проникших в систему общественного питания и торговли, сопряженной с отпуском продуктов населению, – под благовидными предложениями от этой работы отводить.

Активный антисоветский элемент, подозреваемый в биодиверсии и терроре, подвергать аресту, сообщая в каждом отдельном случае об арестах таких лиц в НКГБ УССР.

8. Усилить противодиверсионные мероприятия в совучреждениях и предприятиях, насадить противодиверсионную сеть и обеспечить систематическую, активную агентурно-оперативную работу с противодиверсионниками.

9. О всех происшествиях, подозрительных по биодиверсии и терроре с применением ядов, немедленно подробно докладывать в НКГБ УССР, принимая по ним самые активные меры тщательного расследования, выявления и ареста виновников.

10. В месячных отчетах о работе УНКГБ специальным разделом „По биодиверсии” докладывать о мероприятиях по выявлению и борьбе с биодиверсией и их результатах.

11. Начальнику 2 Управления НКГБ УССР и начальникам УНКГБ лично обеспечить строгий контроль за выполнением настоящих указаний.

Приложение: Перевод изъятой инструкции о применении поляками ядов в целях биодиверсии и террора<sup>1</sup>.

Народный Комиссар Государственной Безопасности УССР  
Комиссар Государственной Безопасности 3 ранга  
(—) САВЧЕНКО

6. Ujawniać prywatne osoby przechowujące trucizny i preparaty, [które] mogą być wykorzystane w celach dywersji biologicznej i objąć te osoby aktywnym rozpracowaniem agenturalnym.

Zabronione do przechowywania, wydawania i sprzedaży trucizny, preparaty konfiskować, prowadząc drobiazgowo i rygorystyczne śledztwo we wszystkich podobnych przypadkach.

Osoby winne naruszenia zasad przechowywania, ewidencji i rozchodowania trucizn – pociągać do odpowiedzialności karnej, zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem, dokładnie sprawdzając ich kontakty, możliwe współdziałanie z obcymi wywiadami i antysowieckim podziemiem.

7. Podejrzane o dywersję biologiczną i terror osoby pracujące w instytucjach państwowych, mające do czynienia z przechowywaniem i wydawaniem substancji trujących, a także te [osoby], które przeniknęły do systemu zbiorowego żywienia i handlu, związanego z wydawaniem artykułów spożywczych ludności, pod niewinnymi pretekstami usuwać z tej pracy.

Aktywny element antysowiecki, podejrzany o dywersję biologiczną i terror, poddać aresztowaniu, informując w każdym poszczególnym przypadku NKGB USRS o aresztowaniu takich osób.

8. Nasilić przedsięwzięcia przeciwko dywersji w instytucjach sow[ietkich] i przedsiębiorstwach, zainstalować przeciwdywersyjną siatkę i zabezpieczyć systematyczną, aktywną pracę agenturalno-operacyjną z przeciwnikami dywersji.

9. O wszystkich wydarzeniach, [w których zachodzi] podejrzenie o dywersję biologiczną i terror z zastosowaniem trucizn, niezwłocznie szczegółowo meldować NKGB USRS, stosując wobec nich najbardziej energiczne kroki w celu drobiazgowego badania, ujawniania i aresztowania winowajców.

10. W miesięcznych sprawozdaniach z pracy UNKGB w specjalnym rozdziale „O biodywersji” meldować o przedsięwzięciach dotyczących ujawnienia i walki z dywersją biologiczną i o ich wynikach.

11. Naczelnik 2 Zarządu NKGB USRS i naczelnicy UNKGB mają osobiście zapewnić ścisłą kontrolę wykonania niniejszych wytycznych.

Załącznik: Przekład skonfiskowanej instrukcji o stosowaniu przez Polaków trucizn w celach dywersji biologicznej i terroru<sup>1</sup>.

Ludowy komisarz bezpieczeństwa państwowego USRS  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
(—) SAWCZENKO

„<sup>a</sup>10-<sup>a77</sup> октября 1944 года  
гор. Киев  
<sup>a</sup>№ 2008/с<sup>a</sup>

*ГДА СБУ, ф. 9, спр. 75, т. 2, арк. 139–144.  
Оригінал, машинопис.*

## Примітки

<sup>a</sup> -<sup>a</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Не друкується.

„<sup>a</sup>10-<sup>a</sup>” października 1944 roku  
m. Kijów  
<sup>a</sup>Nr 2008/s<sup>a</sup>

*WAP SBU, f. 9, spr. 75, t. 2, k. 139–144.*  
*Oryginał, maszynopis.*

## Przypisy

<sup>a</sup> - <sup>a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Nie publikuje się.

**17 жовтня 1944, [Київ]. Витяг із спецповідомлення  
Сергія Савченка до НКДБ СРСР про заходи  
польського підпілля з біодиверсій і терору**

Совершенно секретно

Специальное сообщение

о мероприятиях польских антисоветских организаций по  
биодиверсии и террору с применением специальных ядов

В процессе агентурно-оперативных мероприятий по делу „СЕЙМ” было установлено, что 6-м отделом военного министерства польского эмигрантского правительства в Лондоне, под руководством английской разведки, созданы в городах Форт-Вильям и Бригино специальные диверсионные школы, комплектуемые из офицеров бывшей польской армии.

По показаниям арестованного нами начальника диверсионного отдела Луцкого Инспектората ПЗП – КОПИСТО-ЯВОРСКОГО, обучавшегося в этих школах, польские офицеры проходили там не только общетеоретическую подготовку по диверсии, но и специально обучались применению различных средств и способов химической диверсии на объектах пищевой промышленности и водоснабжения.

В ходе дальнейшей работы по ликвидации польского антисоветского подполья, НКГБ УССР установлено, что польские антисоветские организации ПЗП („Польски Звензек Повстанчи”) и ПСЦ-ДР („Панствова служба цивильна – Делегатура Жонду”) активно работали над применением в целях диверсии биопрепаратов и в целях террора – ядов.

Среди документов, изъятых при ликвидации Луцкого Инспектората ПЗП у арестованного руководителя Инспектората СВИКЛЯ Л. А., кличка в организации „АДАМ”, был обнаружен и изъят напечатанный на машинке его личный рапорт № 127 от 1.2.44 г., в котором СВИКЛЯ, излагая положение в организации и создавшуюся обстановку, обращался к центру ПЗП с просьбой:

„... Прислать химические диверсионные средства (яды), о которых говорилось в Па (условное зашифрованное название Варшавы) и которых здесь не имеем, – особенно действующие с замедлением и не определяющиеся никакими химическими и клиническими способами (при вскрытии трупа)”.



**17 października 1944, [Kijów]. Wyciąg z raportu specjalnego  
Siergieja Sawczenki dla NKGB ZSRS o stosowaniu przez  
polskie podziemie dywersji biologicznej i terroru**

Ścisłe tajne

Raport specjalny  
o działaniach polskich organizacji antysowieckich,  
związanych z dywersją biologiczną oraz terrorem  
przy użyciu specjalnych środków trujących

W trakcie działań agenturalno-operacyjnych w sprawie „SEJM” ustalono, iż VI Departament Ministerstwa Spraw Wojskowych polskiego rządu emigracyjnego w Londynie utworzył, pod kierunkiem wywiadu angielskiego, w miastach Fort-William i Briggens specjalne szkoły dywersji, do których kierowani są oficerowie byłego Wojska Polskiego.

W świetle zeznań aresztowanego przez nas naczelnika Wydziału Dywersji Łuckiego Inspektoratu PZP – KOPISTO-JAWORSKIEGO, który był na kursach w tych szkołach, oficerowie polscy uzyskiwali w nich nie tylko przygotowanie teoretyczne w zakresie dywersji, lecz przeszli także specjalne szkolenie dotyczące stosowania rozmaitych środków i metod dywersji chemicznej na obiektach przemysłu spożywczego i zaopatrzenia w wodę.

W toku dalszych prac nad likwidacją polskiego podziemia antysowieckiego NKGB USRS ustalił, że polskie organizacje antysowieckie – PZP (Polski Związek Powstańczy) i PSC-DR (Państwowa Służba Cywilna – Delegatura Rządu) usilnie pracowały nad zastosowaniem w celach dywersyjnych preparatów biologicznych oraz, dla celów terroru, środków trujących.

Wśród dokumentów, które podczas likwidacji Inspektoratu Łuckiego PZP skonfiskowano aresztowanemu szefowi inspektoratu L. A. ŚWIKLI, pseudonim organizacyjny „ADAM”, znaleziono i przejęto napisany na maszynie jego raport nr 127 z 1.2.44 r., w którym ŚWIKLA, opisując stan organizacji oraz zaistniałą sytuację, zwraca się do centrali PZP z prośbą:

„... O przysłanie dywersyjnych środków chemicznych (trucizny), o których była mowa w Pa (zaszyfrowana nazwa Warszawy), a których tutaj nie mamy, w szczególności – działających z opóźnieniem i nie dających się wykryć żadnymi metodami chemicznymi ani klinicznymi (w razie sekcji zwłok)”.

Według meldunku NKGB obwodu wołyńskiego agent wspólnie z pracownikiem wodociągów ŁOZIŃSKIM – Polakiem, który zaorywał grunt

По сообщению УНКГБ по Волынской области агентом совместно с работником водоканала ЛОЗИНСКИМ – поляком, пахавшим участок земли в пос. Биваки (предместье гор. Луцка) была найдена в земле запечатанная бутылка с документами организации ПЗП, в числе которых оказались: 3 антисоветских брошюры, список на 31 человек и инструкция по применению средств биодиверсии и ядов в целях террора, напечатанная на пишущей машинке.

Содержание инструкции (точнее часть ее, так как по внешнему виду она представляет собой лишь один лист – 2-й, видимо большого документа), показывает о многообразных, весьма опасных и в ряде случаев, не поддающихся распознаванию обычным путем существующих средств, применяемых в целях биодиверсии и ядов – в целях террора.

В инструкции указывается, что рекомендуемые яды можно вводить не только в пищу и всевозможные напитки, но и рассыпать в трамваях и других общественных местах, опылять одежду, меховые воротники, носовые платки, смачивать кисточки для бритья, употреблять в косметике и различных мазях, отравлять табак, телефонные аппараты (трубки), карандаши, бумагу и т. п.

Характер перечисленных в инструкции ядов совпадает с теми ядами, которые просил в своем рапорте № 127 руководитель Луцкого Инспектората ПЗП СВИКЛЯ – „АДАМ”.

Допрошенный по делу СВИКЛЯ – „АДАМ” откровенных показаний о подготовке и применении организацией ПЗП и им лично био-препаратов и ядов пока не дал, но, будучи изобличен предъявленным ему рапортом № 127, признал, что он проходил в Варшаве в 1942 году специальное обучение по организации биодиверсии и террора путем применения ядов на нелегальных курсах руководителей подполья ПЗП.

Исходя из того, что впоследствии в Луцке СВИКЛЯ – „АДАМ”, будучи руководителем Инспектората ПЗП, средств биодиверсии и ядов на месте не добыл, он решил обратиться к коменданту Волынского округа ПЗП – „ЗРОМБУ”<sup>1</sup>, чтобы ему прислали из Варшавы яды, о которых говорили на курсах.

По словам „АДАМА”, он, якобы, имел намерение применять эти яды против немцев, в частности, против гестаповцев, при помощи полек, у которых немцы жили на квартирах.

Обнаруженная нами в Луцке инструкция о применении био-препаратов и ядов – „АДАМУ”, якобы, неизвестна.

rolny w os. Biwaki (przedmieście m. Łucka), znalazł w ziemi zapieczętowaną butelkę z dokumentami organizacji PZP, a wśród nich 3 broszury antysowieckie, listę 31 osób i instrukcję użycia środków dywersji biologicznej oraz środków trujących dla celów terroru, napisaną na maszynie.

Treść instrukcji (a dokładniej, jej części – ponieważ jest to pod względem formy zewnętrznej tylko jedna kartka – strona druga, jak można sądzić, większego dokumentu), odnosi się do różnorodnych, bardzo niebezpiecznych, w szeregu przypadków niemożliwych do wykrycia zwykłymi metodami, środków stosowanych w celach dywersji biologicznej oraz środków trujących dla celów terroru.

W instrukcji jest mowa o tym, że zalecane środki trujące można nie tylko dodawać do jedzenia i wszelkiego rodzaju napojów, lecz także rozsypywać w tramwajach i innych miejscach publicznych, opylać nimi odzież, futrzane kołnierze, chustki do nosa, moczyć pędzle do golenia, dodawać do kosmetyków i rozmaitych maści, zatruwać tytoń, aparaty telefoniczne (słuchawki), ołówki, papier itp.

Charakter środków trujących, wymienionych w instrukcji, odpowiada tym środkom trującym, o które prosił w swoim raporcie nr 127 szef Łuckiego Inspektoratu PZP, ŚWIKLA – „ADAM”.

Przesłuchany w tej sprawie ŚWIKLA – „ADAM” bezpośrednich zeznań o przygotowaniu do użycia przez organizację PZP i przez niego osobiście preparatów biologicznych i środków trujących jak dotąd nie złożył, jednak zdemaskowany przez okazanie mu raportu nr 127 przyznał, iż odbywał w Warszawie w 1942 r. na nielegalnych kursach kierownictwa podziemia PZP specjalne szkolenie w zakresie organizowania dywersji biologicznej i terroru z użyciem środków trujących.

Ponieważ w okresie późniejszym w Łucku ŚWIKLA – „ADAM”, będąc szefem Inspektoratu PZP, środków dywersji biologicznej oraz środków trujących na miejscu nie zdobył, postanowił zwrócić się do komendanta PZP Okręgu Wołyńskiego ps. „ZRAŃB”<sup>1</sup>, aby przysłano mu z Warszawy środki trujące, o których mowa była na kursach.

Według słów „ADAMA”, miał on podobno zamiar używać tych środków trujących przeciwko Niemcom, a konkretnie przeciw gestapowcom przy pomocy Polek, u których Niemcy kwaterowali.

Wykryta przez nas w Łucku instrukcja użycia preparatów biologicznych i środków trujących dla celów terroru rzekomo „ADAMOWI” nie jest znana.

W trakcie sprawdzania osób figurujących na liście, ujawnionej wraz z instrukcją dywersji biologicznej w butelce znalezionej w os. Biwaki, rozpoznani zostali:

При проверке лиц, значившихся в списке, обнаруженном вместе с инструкцией по биодиверсии, в бутылке, найденной в пос. Биваки, установлены:

ПРОРОК Бронислав Станиславович, 1911 года рождения, уроженец г. Луцка, поляк, гражд. СССР, с неполным средним образованием. Арестован УНКГБ и разоблачен как агент гестапо.

Осужден к ВМН.

КОЗЛОВСКИЙ Иван Титович, 1916 года рождения, уроженец г. Пинска, поляк, гражд. СССР, бывший член ВКП(б), со средним образованием, с 1934 по 1941 г. лейтенант Красной Армии.

Арестован УНКГБ и разоблачен как немецкий пособник.

ТКАЧУК Феодосий, 1916 года рождения, уроженец села Лавров, Луцкого района, „фольксдойч“, при немцах – директор имения села Гнедова<sup>2</sup>.

Арестован УНКВД и разоблачен как агент гестапо.

САПЕЖАНКА-БОМБА Лидия Людвиговна, 1890 года рождения, уроженка села Хорохорин, Луцкого района, полька, гражд. СССР, разрабатывается УНКГБ по подозрению в немецком шпионаже.

Другие лица, которые значатся в списке, в большинстве выехали с немцами из Луцка. Учитывая, что ряд этих лиц проходит по показаниям арестованных участников ПЗП, как немецкие агенты и пособники, выявленные контрразведкой ПЗП, следует полагать, что список принадлежит Луцкому Инспекторату ПЗП.

Устанавливается также, что участок земли, на котором были найдены вышеуказанные документы, ранее принадлежал бывшему директору Луцкого Горводоканала –

ГИГЕЛЬ Стефану, 1903 года рождения, уроженцу г. Львова, поляку, с высшим техническим образованием, проживавшему в пос. Биваки, Луцкого района.

ГИГЕЛЬ летом 1943 года арестован немцами, вывезен в г. Ровно и, по неточным данным, расстрелян.

По показаниям СВИКЛЯ – „АДАМА“ проходит как заместитель руководителя Луцкого Инспектората ВОДР, инженер ГИГЛЯ (более подробных установочных данных его нет).

Из связей ГИГЕЛЬ установлены:

ЗАВИЦКИЙ Еремощ, поляк, врач-эпидемиолог поликлиники в г. Луцке. Проживал по ул. Траугута № 15, проходит по показаниям арестованного участника ПЗП – ОМУЛЕЦКОГО, как участник организации, в которую вербовал ОМУЛЕЦКОГО.

Арестован немцами вместе с ГИГЕЛЬ.

PROROK Bronisław s. Stanisława, urodzony w 1911 r. w Łucku, Polak, obyw[atel] ZSRS, z niepełnym średnim wykształceniem. Aresztowany przez UNKGB i zdemaskowany jako agent Gestapo.

Skazany na WMN.

KOZŁOWSKI Jan s. Tytusa, urodzony w 1916 r. w Pińsku, Polak, obyw[atel] ZSRS, były członek WKP(b), ze średnim wykształceniem, w latach 1934–1941 lejtnant Armii Czerwonej.

Aresztowany przez UNKGB i zdemaskowany jako poplecznik Niemców.

TKACZUK Teodozjusz, urodzony w 1916 r. we wsi Ławrów powiat łucki, Volksdeutsch, za Niemców – zarządca majątku osiedla Hnidawa.

Aresztowany przez UNKGB i zdemaskowany jako agent Gestapo.

SAPIEŻANKA-BOMBA Lidia, c. Ludwika, urodzona w 1890 r. we wsi Chorochoryń powiat łucki, Polka, obyw[atelka] ZSRS, rozpracowywana przez UNKGB jako podejrzana o szpiegostwo na rzecz Niemców.

Inne osoby, które figurują na liście, w większości wyjechały wraz z Niemcami z Łucka. Zważywszy, że szereg tych osób pojawia się w zeznaniach aresztowanych członków PZP w charakterze niemieckich agentów i popleczników, ujawnionych przez kontrwywiad PZP, należy sądzić, że lista została sporządzona przez Łucki Inspektorat PZP.

Ustalono również, że grunty rolne, na których zostały znalezione wyżej wymienione dokumenty, należały wcześniej do byłego dyrektora wodociągów i kanalizacji miejskich w Łucku –

GIGLA Stefana, urodzonego w 1903 r. we Lwowie, Polaka, z wyższym wykształceniem technicznym, zamieszkałego w os. Biwaki powiat łucki.

GIGIEL latem 1943 r. został aresztowany przez Niemców, wywieziony do Równego i według niepewnych danych – rozstrzelany.

W zeznaniach ŚWIKLI – „ADAMA” inżynier GIGIEL figuruje jako zastępca komendanta Inspektoratu Łuckiego WODR (dokładniejszych danych identyfikacyjnych brak).

Spośród kontaktów GIGLA rozpoznani zostali:

ZAWIDZKI Ireneusz, Polak; lekarz-epidemiolog przychodni w Łucku, zamieszkały przy ul. Traugutta 15, figuruje w zeznaniach aresztowanego członka PZP OMULICKIEGO jako uczestnik organizacji, do której OMULICKIEGO zwerbował.

Aresztowany przez Niemców wraz z GIGLEM.

LIPIŃSKI – Polak, lekarz, figuruje w zeznaniach aresztowanego tegoż OMULICKIEGO jako zaopatrujący organizację PZP w medykamenty. Latem 1943 r. wyjechał do Warszawy.

ŻYTYŃSKI – Polak, lekarz, aresztowany przez Niemców wraz z GIGLEM.

ЛИПИНСКИЙ – поляк, врач, проходит по показаниям того же ОМУЛЕЦКОГО, как снабжающий организацию ПЗП медикаментами. Летом 1943 года выехал в Варшаву.

ЖЕТИНСКИЙ – поляк, врач, арестован немцами вместе с ГИГЕЛЬ.

БАЧИНСКИЙ Адольф Николаевич – поляк, с высшим образованием, инженер лесхоза, арестован немцами вместе с ГИГЕЛЬ; его жена – БАЧИНСКАЯ Ядвига Карловна – участница ПЗП, содержательница явочной квартиры организации.

Арестована УНКГБ.

[...]

Таким образом, имеются все основания полагать, что найденные документы принадлежат Луцкой организации ПЗП-ПСЦ (ДР), а наличие врачей-специалистов в составе связей подозреваемых, свидетельствует о их возможной причастности к мероприятиям по биодиверсии и террору, проводившимися организациями ПЗП-ПСЦ в Луцке.

Проводим дальнейшую следственную работу с арестованными руководителями подполья ПЗП-ПСЦ в Луцке (СВИКЛЯ, ГАБЕР, КОПИСТО и др.) в целях вскрытия работы этих организаций по подготовке и проведению биодиверсии и террора путем применения ядов.

Даны указания УНКГБ по Волынской области о дальнейшей активной агентурной разработке участников польского антисоветского подполья и их связей, подозреваемых в причастности к биодиверсии и террору.

Всем УНКГБ разработаны подробные конкретные указания и предложено принять все меры к своевременному и полному вскрытию работы польских антисоветских националистических организаций по биодиверсии и террору и решительному пресечению возможных попыток совершения участниками ПЗП-ПСЦ актов биодиверсии и террора путем применения ядов.

Приложение:

Фотокопия рапорта № 127 руководителя Луцкого Инспектората ПЗП – „АДАМА”.

Фотокопия и перевод инструкции по биодиверсии, найденной в г. Луцке<sup>3</sup>.

Народный Комиссар Государственной Безопасности УССР  
Комиссар государственной безопасности 3 ранга  
САВЧЕНКО

BACZYŃSKI Adolf s. Mikołaja – Polak, z wyższym wykształceniem, inżynier *leschozu*, aresztowany przez Niemców wraz z GIGLEM; jego żona – BACZYŃSKA Jadwiga c. Karola, członkini PZP, właścicielka lokalu kontaktowego organizacji. Aresztowana przez UNKGB.

[...]

Tak więc, istnieją wszelkie podstawy, aby przypuszczać, że znalezione dokumenty sporządzone zostały przez łucką organizację PZP-PSC (DR), zaś obecność lekarzy-specjalistów w gronie kontaktów podejrzanych świadczy o ich ewentualnym udziale w aktach dywersji biologicznej i terroru, dokonywanych przez organizację PZP-PSC w Łucku.

Prowadzimy dalsze czynności śledcze wobec aresztowanych przywódców podziemia PZP-PSC w Łucku (ŚWIKLA, HABER, KOPISTO i in.) w celu wykrycia działań tych organizacji w zakresie przygotowania i prowadzenia dywersji biologicznej i terroru z użyciem środków trujących.

UNKGB obwodu wołyńskiego otrzymał polecenia co do dalszego aktywnego rozpracowania agenturalnego działaczy polskiego podziemia antysowieckiego i ich kontaktów, podejrzewanych o udział w dywersji biologicznej i terrorze.

Dla wszystkich UNKGB opracowano szczegółowe konkretne wskazówki i zalecono podjęcie wszelkich możliwych środków w celu niezwłocznego i całkowitego wykrycia działań polskich antysowieckich organizacji nacjonalistycznych w zakresie dywersji biologicznej i terroru oraz zdecydowanego udaremnienia ewentualnych prób dokonania przez członków PZP-PSC aktów dywersji biologicznej i terroru z użyciem środków trujących.

Załączniki:

Fotokopia raportu nr 127 szefa Łuckiego Inspektoratu PZP – „ADAMA”.  
Fotokopia i tłumaczenie instrukcji dotyczącej dywersji biologicznej, znalezionej w Łucku<sup>2</sup>.

Ludowy komisarz bezpieczeństwa państwowego USRS  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
SAWCZENKO

<sup>a</sup>-17<sup>a</sup> października 1944 roku  
nr ...

<sup>b</sup>-Za zgodność:

Zast[ępc]a nacz[elnika] 2 Zarz[ądu] NKGB USRS  
Major bezp[ieczeństwa] państw[owego]<sup>b</sup> (—)

„<sup>a-</sup>17-<sup>a</sup>” октября 1944 года  
№ ...

<sup>б-</sup>Верно:

Зам[еститель] нач[альника] 2-го Упр[авления] НКГБ УССР  
Майор госуд[арственной] безо[асности]<sup>-б</sup> (—)

*ГДА СБУ, ф. 1, оп. 43 (1952 р.), спр. 2, арк. 2–7.  
Засвідчена копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>a-</sup> Вписано від руки.

<sup>б-</sup> Дописано від руки.

<sup>1</sup> Бомбінський Казімеж (1896–1970), полковник ВП, пс. „Любонь”, „Мацей”, „Борина”, „Кшиштоф”, „Марцін”, „Юзеф Орліца”, „Зромб”; солдат I Бригади Легіонів, з 1917 у ПВО; учасник оборони Львова і війни 1920; після війни зверифікований у званні капітана; під час вересневої кампанії 1939 командир 5 пп Легіонів; у СПП-СЗБ-АК з кінця 1939, у 1942–1944 комендант Округу СЗБ-АК Волинь і до лютого 1944 командир 27 ВДП АК, потім інспектор ГК АК; арештований УБ під кінець 1945, звільнений і знов арештований у 1947, в ув’язненні до 1953.

<sup>2</sup> Так у документі; правильно – Гнідава.

<sup>3</sup> Додатків не друкується.



WAP SBU, f. 1, op. 43 (1952 r.), spr. 2, k. 2–7.  
Kopia uwierzytelniona, maszynopis.

## Przypisy

- a- -a Wpisano odręcznie.  
b- -b Dopisano odręcznie.

<sup>1</sup> Bąbiński Kazimierz (1896–1970), płk WP, ps. „Luboń”, „Maciej”, „Boryna”, „Krzysztof”, „Marcin”, „Józef Orlica”, „Zrąb”. Żołnierz I Brygady Legionów, od 1917 w POW. Uczestnik obrony Lwowa i wojny 1920. Po wojnie zweryfikowany w stopniu kpt. W kampanii wrześniowej 1939 dca 5 ppLeg.; w SZP-ZWZ-AK od końca 1939, w l. 1942–1944 kmtd Okręgu ZWZ-AK Wołyń i do lutego 1944 dca 27 WDP AK, następnie inspektor KG AK; aresztowany przez UB pod koniec 1945, zwolniony i ponownie aresztowany w 1947, więziony do 1953.

<sup>2</sup> Załączników nie publikuje się.

**13 грудня 1944, Київ. Циркуляр Павла Дроздецького  
щодо діяльності польської підпільної організації  
„Конвент політичних партій”**

Совершенно секретно

Начальнику УНКГБ по ..... области  
..... госбезопасности  
тов. ....  
гор. ....

По данным НКГБ СССР, в конце августа с. г. НКГБ Литовской ССР в г. Вильнюсе арестован ряд лиц из руководящего состава т. н. „Конвента польских политических партий”<sup>1</sup>.

Показаниями арестованных и изъятыми при обыске документами установлено, что „Конвент польских политических партий” был создан в августе 1943 года, по директиве польского эмигрантского правительства, для координирования деятельности польских подпольных организаций, действующих на территории быв[шего] Виленского воеводства.

В „Конвент политических партий” вошли представители следующих партий: „ППС”, эндеков, людовцев, демократов, пилсудчиков (ОЗОН), а также католического духовенства.

О структуре и деятельности „Конвента” арестованный НКГБ Литовской ССР делегат польского лондонского правительства по Виленскому округу ФЕДОРОВИЧ<sup>2</sup> (кличка „ЮЗЕФ”) на следствии показал:

„... После моей второй поездки в Варшаву, в августе 1943 года, я получил указания уполномоченного создать «Конвент польских политических партий» на новых основаниях.

«Конвент», независимая от «Делегатуры правительства» организация, являлась как бы местным парламентом и была призвана проводить общую политическую линию, входящих в него партий.

«Делегатура» также независима от решений «Конвента» и в своей деятельности должна была стараться оказывать полное содействие «Конвенту», членами «Конвента» являлись не отдельные лица, а партии. Все входившие в «Конвент» партии пользовались одинаковыми правами.

Решения «Конвента» имеют силу только в том случае, если они приняты единогласно”.

**13 grudnia 1944, Kijów. Informacja Pawła Drozdzieckiego  
o działalności Konwentu Stronnictw Politycznych**

Ściśle tajne

Do naczelnika UNKGB obwodu .....  
..... bezpieczeństwa państw[owego]  
tow. ....  
m. ....

Jak wynika z informacji NKGB ZSRS, w końcu sierpnia br. NKGB Litewskiej SRS w m. Wilnie aresztowało szereg osób z kadry przywódczej tzw. Konwentu Polskich Partii Politycznych<sup>1</sup>.

Na podstawie zeznań aresztowanych i skonfiskowanych podczas rewizji dokumentów ustalono, że Konwent Polskich Partii Politycznych został utworzony w sierpniu 1943 roku, na polecenie polskiego rządu emigracyjnego, w celu koordynowania działalności polskich organizacji konspiracyjnych, działających na terenie był[ego] województwa wileńskiego.

Do Konwentu [Polskich] Partii Politycznych weszli przedstawiciele następujących partii: PPS, endeków, ludowców, demokratów, piłsudczyków (OZON), a także katolickiego duchowieństwa.

O strukturze i działalności Konwentu aresztowany przez NKGB Litewskiej SRS delegat polskiego rządu londyńskiego na Okręg Wileński FEDOROWICZ<sup>2</sup> (pseudonim „JÓZEF”) zeznał w śledztwie:

„... Po moim drugim wyjeździe do Warszawy, w sierpniu 1943 roku, otrzymałem wytyczne pełnomocnika, żeby utworzyć Konwent Polskich Partii Politycznych na nowych zasadach.

Konwent, organizacja niezależna od Delegatury Rządu, stanowiła rodzaj lokalnego parlamentu i była powołana do tego, aby realizować linię polityczną partii wchodzących w jej skład.

Delegatura także jest niezależna od decyzji Konwentu i w swojej działalności miała starać się ściśle współdziałać z Konwentem; członkami Konwentu były nie poszczególne osoby, ale partie. Wszystkim wchodzącym w skład Konwentu partiom przysługiwały jednakowe prawa.

Decyzje Konwentu są prawomocne tylko wtedy, gdy zostały podjęte jednogłośnie”.

Z zeznań aresztowanego FEDOROWICZA, przywódców Armii Krajowej Okręgu Wileńskiego KULCZYCKIEGO<sup>3</sup>, pułkownika KRZESZKOWSKIEGO<sup>4</sup> i innych wynika, że Konwent Polskich Partii Politycznych (albo komitety utworzone na zasadzie parytetu) powstały we wszystkich

Из показаний арестованного ФЕДОРОВИЧА, руководителей „Армии Краевой” Виленского округа КУЛЬЧИЦКОГО<sup>3</sup>, полковника КШЕШКОВСКОГО<sup>4</sup> и других видно, что „Конвент польских политических партий” (или как его еще именовали „Паритетные комитеты”) были созданы по всем бывшим воеводствам Польши при делегатурах польского эмигрантского правительства.

Основной задачей „Конвента” являлась выработка единой политической платформы, контактирование подпольной деятельности входящих в него партий и содействие делегатуре правительства в подготовке административных органов на случай освобождения польской территории.

Наряду с этим, материалами следствия и документами, обнаруженными в архиве окружной делегатуры правительства, установлено, что „Конвент” совместно с военными и гражданскими польскими подпольными организациями вел большую работу по подготовке вооруженного восстания против СССР в целях воссоздания „Великой Польши” в границах 1939 года на востоке и по реке Одер на западе.

В этих целях „Конвент” путем распространения нелегальных газет, воззваний и листовок проводил среди населения активную антисоветскую националистическую агитацию.

В нелегальной газете „Неподлеглость” („Независимость”), выпущенной в г. Вильнюсе в конце июля с. г. „Конвент” давал следующие установки польскому националистическому подполью:

1. Относиться<sup>a</sup> к Советскому Союзу, как к „новому оккупанту”.
2. Решительно бороться против попыток создания народного правительства Польши, а членов этого правительства рассматривать, как предателей.
3. Призывать солдат польской армии к дезертирству и присоединению к „Армии Краевой”.
4. Уклоняться от призыва в Красную Армию.
5. Отказываться от выезда из Вильнюсской области в Польшу.

В „Воззвании к населению восточных земель” от 1 марта 1944 года, подписанном партиями, входящими в „Конвент”, говорится:

„... 3. Россия, которая захватила восточные польские земли путем преступного раздела, не имела и не имеет никаких прав на эти территории.

Советская Россия не имеет права ссылаться на волю народа, как на юридическое основание для захвата восточных земель, так как выборы являлись отрицанием демократического и свободного голосования и проводились в атмосфере угроз и террора.

byłych województwach Polski przy delegaturach polskiego rządu emigracyjnego.

Podstawowym zadaniem Konwentu było wypracowanie wspólnej platformy politycznej, koordynowanie podziemnej działalności partii wchodzących w jego skład i współdziałanie z Delegaturą Rządu w przygotowaniu organów administracyjnych na wypadek wyzwolenia polskiego terytorium.

Oprócz tego, na podstawie materiałów śledztwa i dokumentów odkrytych w archiwum Okręgowej Delegatury Rządu ustalono, że Konwent wspólnie z wojskowymi i cywilnymi polskimi organizacjami konspiracyjnymi prowadził szeroko zakrojone prace nad przygotowaniem zbrojnego powstania przeciwko ZSRS w celu odtworzenia „Wielkiej Polski” w granicach z 1939 roku na wschodzie i po rzekę Odrę na zachodzie.

W tym celu Konwent poprzez kolportaż nielegalnych gazet, odezw i ulotek prowadził wśród ludności aktywną antysowiecką agitację nacjonalistyczną.

W nielegalnej gazecie „Niepodległość”, wydanej w m. Wilnie w końcu lipca br. Konwent dawał następujące wytyczne polskiemu nacjonalistycznemu podziemiu:

1. Odnosić<sup>a</sup> się do Związku Sowieckiego jak do „nowego okupanta”.
2. Stanowczo zwalczać próby ustanowienia ludowego rządu Polski, a członków tego rządu traktować jak zdrajców.
3. Wzywać żołnierzy Wojska Polskiego do dezercji i wstępowania do Armii Krajowej.
4. Uchylić się od powołania do Armii Czerwonej.
5. Odmawiać wyjazdu z obwodu wileńskiego do Polski.

„Odezwą do ludności ziem wschodnich” z 1 marca 1944 roku, podpisana przez partie wchodzące w skład Konwentu, głosi:

„... 3. Rosja, która zagarnęła wschodnie ziemie polskie drogą zbrodniczego rozbioru, nie miała i nie ma żadnych praw do tych terenów.

Rosja Sowiecka nie ma prawa powoływać się na wolę ludu, jako na prawną podstawę dla zaboru ziem wschodnich, gdyż wybory były zaprzeczeniem demokratycznego i wolnego głosowania i przebiegały w atmosferze gróźb i terroru.

... 5. W obronie połowy naszych narodowych terenów oddamy wszystko, czego wymaga honor, szczęście i wielkość Ojczyzny. Nie ma wolnej, niepodległej, wielkiej Polski bez ziem wschodnich! Nie ma wolnej, spokojnej, demokratycznej Europy bez wielkiej Polski – Polski z Wilnem, Grodnem, Lwowem, Lidą, Nowogródkiem, Pińskiem!”

Analogiczna antysowiecka organizacja została ujawniona przez NKGB USRS na terenie obwodu lwowskiego.

... 5. На защиту половины нашей национальной территории отдадим все, чего требует честь, счастье и величие родины. Нет свободной, независимой, великой Польши без восточных земель! Нет свободной, спокойной, демократической Европы без великой Польши – Польши с Вильно, Гродно, Львовом, Лидой, Новогрудком, Пинском!”

Аналогичная антисоветская организация вскрыта НКГБ УССР на территории Львовской области.

Арестованный делегат польского эмигрантского правительства на Львовский округ ОСТРОВСКИЙ Адам (кличка „ТОМАШ”) на следствии показал, что по указанию Варшавского центра ПСЦ при Львовской „Делегатуре Жонду”, была создана т. н. „Рада Польска” („польский совет”), в состав которого вошли представители ППС, партии НД, „Партии Праци” („Партия труда”), аграрников<sup>а</sup>, духовенства<sup>а</sup>, представитель от „Объединения поляков земли Червинской<sup>а</sup> б-и др.<sup>б</sup>

„Рада Польска”, сотрудничая с „Делегатурой Жонду”, активно подготавливала вооруженное восстание против Советского Союза за создание Польши в границах до 1939 года.

Ориентируя Вас об изложенном,

ПРЕДЛАГАЮ:

1. Допросить арестованных участников ПСЦ-ПЗЦ о „Конвенте политических партий”; что им конкретно известно об этой организации, кого из участников они знают.

2. Озадачить агентурный аппарат на вскрытие „Конвента” на Вашей территории.

О принимаемых Вами мерах по вскрытию „Конвента” и достигнутых результатах – информируйте.

Начальнику<sup>а</sup> УНКГБ Львовской области б-т. Воронину<sup>б</sup>, на основании показаний ОСТРОВСКОГО, НЕЗАБИТОВСКОГО, ВАХСМАНА<sup>а</sup>, ГЖЕНДЗЕЛЬСКОГО<sup>а</sup> и других арестованных активных участников ПСЦ, выслать подробный доклад о деятельности „Рады польской”.

Зам[еститель] народного комиссара госбезопасности УССР  
Комиссар государственной безопасности  
(—) ДРОЗДЕЦКИЙ

„в-13-в” декабря 1944 года  
№ в-2494/С-в

ГДА СБУ, ф. 1, оп. 8 (1950 р.), спр. 1, арк. 276–278.

Оригінал, машинопис.

Зверху на першій сторінці документу написано від руки: Львов, Черновцы, Станислав, Ровно, Тернополь, Луцк.

Aresztowany delegat polskiego rządu emigracyjnego na okręg lwowski OSTROWSKI Adam (pseudonim „TOMASZ”) zeznał w śledztwie, że na polecenie warszawskiej centrali PSC przy lwowskiej Delegaturze Rządu została utworzona tzw. Rada Polska, w skład której weszli przedstawiciele PPS, partii ND, Partii Pracy, obszarników<sup>a</sup>, duchowieństwa<sup>a</sup>, przedstawiciel Związku Polaków Ziemi Czerwieńskiej<sup>a b-i in.</sup><sup>b</sup>

Rada Polska, współpracująca z Delegaturą Rządu, czynnie przygotowywała zbrojne powstanie przeciwko Związkowi Sowieckiemu w celu utworzenia Polski w granicach sprzed 1939 roku.

Informując Was o powyższym,

POLECAM:

1. Przesłuchać aresztowanych członków PSC-PZP na temat Konwentu Partii Politycznych; co konkretnie wiedzą o tej organizacji, kogo z członków znają.

2. Zadaniować agenturę na ujawnienie Konwentu na Waszym terenie.

O podejmowanych przez Was krokach w celu ujawnienia Konwentu i osiągniętych wynikach – informujcie.

Naczelnikowi<sup>a</sup> UNKGB obwodu lwowskiego<sup>b-t</sup>. Woroninowi<sup>b</sup>, na podstawie zeznań OSTROWSKIEGO, NIEZABITOWSKIEGO, WACHSMANA<sup>a</sup>, GRZĘDZIELSKIEGO<sup>a</sup> i innych aresztowanych aktywnych członków PSC, przesłać szczegółowy raport o działalności Rady Polskiej.

Zast[ępc]a ludowego komisarza bezpieczeństwa państw[owego] USRS  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego  
(—) DROZDIECKIJ

„<sup>c-c</sup>13-<sup>c</sup>” grudnia 1944 roku  
Nr <sup>c</sup>2494/S-<sup>c</sup>

*WAP SBU, f. 1, op. 8 (1950 r.), spr. 1, k. 276–278.*

*Oryginał, maszynopis.*

*Na górze pierwszej strony dokumentu wpisano odręcznie: Lwów, Czerniowce, Stanisławów, Równe, Tarnopol, Łuck.*

## Przypisy

- <sup>a</sup> Wyraz poprawiony odręcznie.
- <sup>b-b</sup> Dopisano odręcznie.
- <sup>c-c</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Właśc. Konwent Stronnictw Politycznych, organizacja konspiracyjna będąca kontynuacją Rady Wojewódzkiej (zwanej też Okręgową Radą Polityczną), istniejąca przy wileńskim

## Примітки

- <sup>a</sup> Слово виправлене від руки.  
<sup>б-б</sup> Дописано від руки.  
<sup>в-в</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Спр. Конвент політичних партій, конспіраційна організація, яка була продовжувачем Воеводської ради (званої також Окружною політичною радою), що існувала при вільнюському СЗБ-АК, виконувала роль дорадчого органу; з моментом покликання Районного делегата уряду Вільнюс, Воеводську раду осінню 1942 туди поміщено; склад Конвенту був плавний, тому що до партії делегували представників за своїм бажанням і досить часто їх міняли; засідання відбувалися під проводом начальника Районного делегата уряду.

<sup>2</sup> Федоровіч Зигмунт Юзеф (1889–1973), пс. „Альбін”, „Пані Марія”, „Юзеф”, доцент-доктор філософії, зоолог, діяч Народної партії; під час німецької окупації Вільнюса у 1916 член Польського комітету; у 1921 експерт у польсько-литовських переговорах у Брюсселі; перший віце-маршал Вільнюського сейму; з 1922 візитатор шкіл на території Шкільного вільнюського округу; у віці 42 роки був перенесений у відставку з політичних міркувань; Делегатом уряду на Вільнюський округ був покликаний на початку березня 1942; арештований 30 серпня 1944 і засуджений до 10 років ВТТ; до Польщі повернувся в грудні 1955 і поселився у Варшаві; автор багатьох наукових робіт.

<sup>3</sup> Як генерал Кульчицький, виявився 13 липня 1944 Кшижановський Александер (1895–1951), полковник ВП, пс. „Вільк”, „Дземідо”, „Сментек”, „Анджей Весоловський”; у 1917 в I Польському корпусі; з 1918 у ВП; учасник війни 1919–1920; під час вересневої кампанії 1939 у 26 ДП; з 1939 в СПП-СЗБ-АК на Віленщині; з квітня 1941 комендант Вільнюського округу, а з червня 1944 комендант з’єднаних Вільнюського і Новогродського округів; після закінчення боротьби за Вільнюс, почав переговори з командуванням 3 Білоруського фронту, під час яких 17 липня 1944 його арештовано; був ув’язнений у Вільнюсі й Москві, Дагілеві і Грязівці, звідки втік і дійшов до Вільнюса, де його знов арештовано й в листопаді 1947 направлено до Польщі; 3 липня 1948 арештований УБ в Познані; помер у в’язниці на вул. Раковецькій у Варшаві; у 1994 помертньо авансований на генерала бригади.

<sup>4</sup> Спр. Кшешовський Любослав (1897–1965), полковник ВП, пс. „Людвік”; у 1917 в I Польському корпусі; з 1918 у ВП; у вересні 1939 командир ОЗ 24 полку артилерії в Тернополі; у конспірації з осені 1939 у Військовій організації „Вільки”, начальник штабу; після з’єднання цієї організації з АК у 1942, направлений до Вільнюса – начальник штабу й заступник коменданта Вільнюського округу; з червня 1944 комендант Вільнюського округу, призначений на начальника організації NIE; після закінчення змагань за Вільнюс, виявився, арештований 17 липня 1944; потім у народному ВП.



ZWZ-AK, spełniała rolę organu doradczego. Z chwilą powołania Okręgowej Delegatury Rządu Wilno Radę Wojewódzką jesienią 1942 tam umiejscowiono. Skład Konwentu był płynny, bo stronnictwa delegowały przedstawicieli według własnego uznania i dość często ich zmieniali. Posiedzenia odbywały się pod przewodnictwem szefa ODR.

<sup>2</sup> Fedorowicz Zygmunt Józef (1889–1973), ps. „Albin”, „Pani Maria”, „Józef”, doc. dr filozofii, zoolog, działacz Stronnictwa Narodowego. W czasie niemieckiej okupacji Wilna w 1916 członek Komitetu Polskiego. W 1921 rzeczoznawca w rokowaniach polsko-litewskich w Brukseli; pierwszy wicemarszałek Sejmu Wileńskiego. Od 1922 wizytator szkół na terenie Okręgu Szkolnego Wileńskiego. W wieku lat 42 został przeniesiony w stan spoczynku ze względów politycznych. Delegatem Rządu na Okręg Wileński został mianowany na początku marca 1942. Aresztowany 30 sierpnia 1944 i skazany na 10 lat ITŁ. Do kraju powrócił w grudniu 1955 i osiadł w Warszawie. Autor licznych prac naukowych.

<sup>3</sup> Jako gen. Kulczycki ujawnił się 13 lipca 1944 Krzyżanowski Aleksander (1895–1951), ps. „Wilk”, „Dziemido”, „Smętek”, „Andrzej Wesołowski”, płk WP. W 1917 w I Korpusie Polskim, od 1918 w WP, uczestnik wojny 1919–1920. W kampanii wrześniowej w 26 DP Armii „Poznań”. Od 1939 w SZP-ZWZ-AK na Wileńszczyźnie. Od kwietnia 1941 kmdt Okręgu Wileńskiego, a od czerwca 1944 kmdt połączonych Okręgów Wileńskiego i Nowogródzkiego. Po zakończeniu walki o Wilno podjął rozmowy z dowództwem 3 Frontu Białoruskiego, w trakcie których 17 lipca 1944 został aresztowany. Więziony w Wilnie i Moskwie, Diagilewie i Griazowcu, skąd uciekł i dotarł do Wilna, gdzie został ponownie aresztowany i w listopadzie 1947 skierowany do Polski. Aresztowany 3 lipca 1948 przez UB w Poznaniu, zmarł w więzieniu na Rakowieckiej w Warszawie. W 1994 pośmiertnie mianowany gen. bryg.

<sup>4</sup> Właśc. Krzeszowski Lubosław (1897–1965), ps. „Ludwik”, płk WP. W 1917 w I Korpusie Polskim, od 1918 w WP, we wrześniu 1939 dca OZ 24 pól w Tarnopolu. W konspiracji od jesieni 1939 w Organizacji Wojskowej „Wilki”, szef sztabu. Po scaleniu tej organizacji z AK w 1942 skierowany do Wilna – szef sztabu i zca kmdta Okręgu Wileńskiego. Od czerwca 1944 kmdt Okręgu Wileńskiego, wyznaczony na szefa organizacji NIE. Po zakończeniu walk o Wilno ujawnił się, aresztowany 17 lipca 1944. Następnie w ludowym WP.

**14 грудня 1944, Київ. Вказівка Павла Дроздецького  
щодо заходів з виявлення організації  
польським підпіллям біодиверсій**

Совершенно секретно

Начальнику УНКГБ по ..... области  
..... госбезопасности  
тов. ....  
гор. ....

Изымаемые в ходе ликвидации польского антисоветского подполья документы свидетельствуют об активной подготовке польских националистических организаций к биодиверсии и террору путем применения ядов.

НКГБ УССР при директиве № 2008 от 10 X 44 г. уже была разослана для сведения инструкция по применению ядов в целях биодиверсии и террора, изъятая при ликвидации Луцкого инспектората организации ПЗП („Польски Звензек Повстанчи”).

26 октября 1944 года, на участке 1-й польской армии, в подвале школы села Чаплевишна, где в 1943–[19]44 г. г. размещалась немецкая диверсионная школа, комплектовавшаяся из числа поляков, была найдена более подробная выписка на польском языке из такой же инструкции.

Специальной научной экспертизой НКГБ СССР установлено, что указанные инструкции содержат подробные наставления по индивидуальному и массовому отравлению смертельно-действующими ядами (аконитин, мышьяк, цианистые соединения и др.) и заражению людей и животных бактериями сибирской язвы, холеры и других эпидемических болезней.

Текст инструкции свидетельствует о том, что как выбор этих средств диверсии и террора, так и методы их применения, составлены высококвалифицированными специалистами, в результате тщательного экспериментирования.

В дополнение к директиве НКГБ УССР № 2008/с от 10 X-44 г. и в соответствии с указаниями НКГБ СССР № 2/7/54278 от 23 XI-44 г.

**ПРЕДЛАГАЮ:**

1. Через надежную агентуру проверить, получались ли какие-нибудь указания местным польским подпольем от своих центров по вопросам биодиверсии.

## 19

### 14 grudnia 1944, Kijów. Wytoczne Pawła Drozdzieckiego dotyczące wykrycia dywersji biologicznej organizowanej przez polskie podziemie

Ścisłe tajne

Do Naczelnika UNKGB obwodu .....  
..... bezpieczeństwa państw[owego]  
tow. ....  
m. ....

Dokumenty konfiskowane w ramach likwidacji polskiego podziemia antysowieckiego świadczą o aktywnych przygotowaniach polskich organizacji nacjonalistycznych do dywersji biologicznej i terroru z użyciem środków trujących.

UNKGB USRS wraz z dyrektywą nr 2008 z 10 X 44 r. już rozesłał do wiadomości instrukcję na temat użycia środków trujących dla celów dywersji biologicznej i terroru, skonfiskowaną w trakcie likwidacji Łuckiego Inspektoratu PZP (Polski Związek Powstańcy).

26 października 1944 roku, na odcinku 1 Armii Polskiej, w piwnicy szkoły we wsi Czaplowizna, gdzie w latach 1943–[19]44 mieściła się niemiecka szkoła dywersji, do której rekrutowano Polaków, został odnaleziony bardziej szczegółowy wyciąg w języku polskim z takiej instrukcji.

W wyniku specjalnej ekspertyzy naukowej NKGB ZSRS ustalił, iż wspomniane instrukcje zawierają dokładne wskazówki dotyczące indywidualnych i masowych zatruć środkami śmiertelnie trującymi (akonityna, arszenik, związki cyjanku i in.) oraz zarażania ludzi i zwierząt bakteriami wąglika, cholery i innych chorób epidemicznych.

Tekst instrukcji świadczy o tym, że zarówno wybór tych środków dywersji i terroru, jak i metody ich stosowania, zostały opracowane przez wysoko wykwalifikowanych specjalistów, w wyniku żmudnych eksperymentów.

W uzupełnieniu dyrektywy NKGB USRS nr 2008/s z 10 X 44 r. i w nawiązaniu do wskazówek NKGB ZSRS nr 2/7/54278 z 23 XI 44 r.

#### POLECAM:

1. Poprzez zaufaną agenturę sprawdzić, czy lokalne polskie podziemie otrzymywało od swoich władz centralnych jakiegokolwiek polecenia dotyczące dywersji biologicznej.

2. Выяснить через агентуру и путем допроса арестованных, которые по своему положению в организации, могут быть осведомлены о биодиверсии:

- а) известно ли им о получении организацией ядов и бактериальных препаратов, а также о фактах применения их в целях диверсии и террора;
- б) проводилось ли обучение участников польских националистических организаций в специальных школах, на различных нелегальных курсах и т. п. средствам биодиверсии – применению ядов и бактериальных препаратов, типа указанных в инструкции, и было ли известно во время обучения в этих школах, курсах – о существовании таких инструкций;
- в) известно ли название ядов и бактериальных препаратов, обозначенных в инструкции шифрами, где и кем они изготовлялись.

3. Тщательно просмотреть все изъятые при операциях материалы на предмет обнаружения аналогичных инструкций или других документов по этому вопросу.

4. Взять в активную разработку связи всех лиц, подозреваемых в причастности к биодиверсии, и особо проверить, не имеют ли они какого-либо отношения к иноразведкам, в частности, к немецкой и английской.

Начальникам УНКГБ лично проверить и доложить о ходе выполнения директивы НКГБ УССР № 2008/с к „<sup>a</sup>10<sup>-a</sup>” <sup>a</sup>января<sup>a</sup> 194<sup>a</sup>5<sup>-a</sup> года.

Зам[еститель] наркома государственной безопасности УССР  
Комиссар государственной безопасности  
(—) ДРОЗДЕЦКИЙ

„<sup>a</sup>14<sup>-a</sup>” декабря 1944 года

№ <sup>a</sup>2510/с<sup>a</sup>

исп[олнитель] Волков

*ГДА СБУ, ф. 9, спр. 75, т. 2, арк. 250–252.*

*Оригінал, машинопис.*

*На документі резолюція простим олівцем: т. Мазин. Только для Зап[адных] обл[астей]. Без підпису.*

## Примітки

<sup>a</sup> -<sup>a</sup> Вписано від руки.

2. Wyjaśnić poprzez agenturę i drogą przesłuchań aresztowanych, którzy ze względu na swoje stanowisko w organizacji mogą posiadać wiedzę na temat dywersji biologicznej:

- a) czy wiedzą o otrzymaniu przez organizację środków trujących i preparatów bakteryjnych, jak również o faktach zastosowania ich dla celów dywersji i terroru;
- b) czy było prowadzone szkolenie członków polskich organizacji nacjonalistycznych w specjalnych szkołach, na różnych nielegalnych kursach itp. w zakresie metod dywersji biologicznej – zastosowania środków trujących i preparatów bakteryjnych tego typu, co wymienione w instrukcji, oraz czy było wiadomo w czasie szkoleń o istnieniu takich instrukcji;
- c) czy znane im są nazwy środków trujących i preparatów bakteryjnych, oznaczonych w instrukcji w formie zaszyfrowanej, gdzie i przez kogo były przygotowywane.

3. Dokładnie przejrzeć wszystkie materiały skonfiskowane w trakcie operacji, na okoliczność ujawnienia analogicznych instrukcji lub innych dokumentów w tej sprawie.

4. Podjąć aktywne rozpracowanie kontaktów wszystkich osób podejrzewanych o udział w dywersji biologicznej, a szczególnie sprawdzić, czy nie mają one związków z wywiadem zagranicznym, w szczególności niemieckim i angielskim.

Naczelnicy UNKGB mają osobiście skontrolować i zameldować o przebiegu realizacji dyrektywy NKGB USRS nr 2008/s w terminie do „<sup>a</sup>10<sup>-a</sup>”<sup>a</sup> stycznia<sup>a</sup> 194<sup>a</sup>5<sup>-a</sup> roku.

Zast[ępc]a ludowego komisarza bezpieczeństwa państwowego USRS  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego  
(—) DROZDIECKIJ

<sup>a</sup>14<sup>-a</sup> grudnia 1944 roku  
nr <sup>a</sup>2510/c<sup>-a</sup>  
sporz[ądził] Wołkow

*WAP SBU, f. 9, spr. 75, t. 2, ark. 250–252.*

*Oryginał, maszynopis.*

*Na dokumencie adnotacja ołówkiem: t. Mazin. Tylko dla obw[odów] zach[odnich]. Bez podpisu.*

## Przypisy

<sup>a</sup>-<sup>a</sup> Wpisano odręcznie.

**21 грудня 1944, [Львів]. План вилучення  
польського підпілля у Львові та районах області**

„Утверждаю”  
Начальник УНКГБ Львовской области  
Комиссар госбезопасности 3-го ранга  
**ВОРОНИН**  
„21-а” декабря 1944 года

Совершенно секретно

План  
проведения операции по изъятию  
антисоветского националистического элемента  
из числа польского населения города Львова

В соответствии с указанием НКГБ УССР провести по городу Львову и семи районам области (Городокскому, Винниковскому, Сакольниковскому, Поморянскому, Рава-Русскому, Перемышлянскому и Львовскому), операцию по изъятию контрреволюционного польского националистического элемента.

По городу операцию начать „ ” декабря 1944 года в „ ” часов, закончить „ ” декабря 1944 г. в „ ” часов.

По районам области провести в период с „ ” ... по „ ” декабря 1944 г.

В целях обеспечения надлежащей организации и проведения операции в кратчайший срок проделать следующее:

1. Создать при Управлении НКГБ оперативный штаб в составе:

Начальник штаба – Заместитель Начальника Управления НКГБ – полковник госбезопасности тов. КОЛОМИЕЦ.

Членов штаба:

Начальник 2 отдела Управления НКГБ – подполковник госбезопасности тов. АЛЕКСЕЕВ.

Начальник следственного отдела УНКГБ – полковник госбезопасности тов. ГАВРИШ.

Начальник отдела „А” УНКГБ – майор госбезопасности тов. МАНГУШЕВ.

Начальник отдела НКГБ УССР – подполковник госбезопасности тов. МАЛЬЦЕВ.

На штаб возложить руководство проведением операции по городу Львову и районам области.

**21 grudnia 1944, [Lwów]. Plan wyeliminowania  
polskiego podziemia we Lwowie i obwodzie lwowskim**

„Zatwierdzam”

Ściśle tajne

Naczelnik UNKGB obwodu lwowskiego  
Komisarz bezpieczeństwa państw[owego] 3 rangi

WORONIN

„<sup>a</sup>-21<sup>a</sup>” grudnia 1944 roku

Plan  
przeprowadzenia operacji zatrzymania  
antysowieckiego nacjonalistycznego elementu  
spośród polskiej ludności miasta Lwowa

Zgodnie z wytycznymi NKGB USRS przeprowadzić w mieście Lwowie i siedmiu rejonach obwodu (gródeckim, winnickim, sokalskim, pomorzańskim, rawsko-ruskim, przemysłańskim i lwowskim) operację zatrzymania kontrrewolucyjnego polskiego elementu nacjonalistycznego.

W mieście operację rozpocząć „ ” grudnia 1944 roku o godzinie „ ”, zakończyć „ ” grudnia 1944 r. o godzinie „ ”.

W rejonach obwodu przeprowadzić w okresie od „ ” ... do „ ” grudnia 1944 r.

W celu zapewnienia należytej organizacji i przeprowadzenia operacji w najkrótszym czasie wykonać co następuje:

1. Utworzyć przy Zarządzie NKGB sztab operacyjny w składzie:

Szef sztabu – zastępca naczelnika Zarządu NKGB – pułkownik bezpieczeństwa państw[owego] tow. KOŁOMIJEC.

Członkowie sztabu:

Naczelnik 2 Oddziału Zarządu NKGB – podpułkownik bezpieczeństwa państw[owego] tow. ALEKSIEJEW.

Naczelnik Oddziału Śledczego UNKGB – pułkownik bezpieczeństwa państw[owego] tow. GAWRISZ.

Naczelnik Oddziału „A” UNKGB – major bezpieczeństwa państw[o-wego] tow. MANGUSZEW.

Naczelnik Oddziału NKGB USRS – podpułkownik bezpieczeństwa państw[owego] tow. MALCEW.

Powierzyć sztabowi dowodzenie operacją w mieście Lwowie i rejonach obwodu.

2. Teren miasta Lwowa podzielić na pięć sektorów operacyjnych:

2. Территорию города Львова разбить на пять оперативных секторов:

1-й сектор – Сталинский район (ул. Головинского № 19, телеф[он] 279-92).

2-й сектор – Шевченковский район (ул. Жовкинская [?] № 56, телеф. <sup>a</sup>-116-12<sup>a</sup>).

3-й сектор – Красноармейский район (ул. Потоцкого, 23, телеф. 260-83).

4-й сектор – Железнодорожный район (ул. Сикстуцкого, 36, телеф. 273-08).

5-й сектор – составить по территориальности из улиц, прилегающих к внутренней тюрьме УНКГБ, телефон № 268-07).

Сектора – 1-й, 2-й, 3-й, 4-й разместить в помещениях райотделов НКГБ, 5-й сектор – в помещении Внутренней тюрьмы.

3. На каждый сектор назначить начальника сектора, в помощь которому для оформления ареста и материалов обыска выделить работников отдела „А”, Фино и комендатуры.

[...]

Начальники соответствующих гор. райотделений НКГБ поступают на время операции в распоряжение начальников секторов и по их указанию обеспечивают организацию размещения, охраны и транспортировки арестованных во внутреннюю тюрьму УНКГБ.

4. Для производства арестов создать оперативную группу в составе оперработника и двух вооруженных бойцов. На каждую оперативную группу возложить арест не менее трех человек.

В соответствии с этим в распоряжение начальников секторов выделить необходимое количество оперативного состава и бойцов (расчет прилагается<sup>1</sup>).

5. На начальников секторов возложить проведение операции и всех подготовительных <sup>a</sup>-мероприятий<sup>a</sup>.

Каждому начальнику сектора составить конкретный план проведения операции и представить в штаб на утверждение 23 декабря 1944 г. к 12 часам дня.

В планах предусмотреть персональную расстановку оперативного состава и бойцов по объектам и мероприятия по организации приема, транспортировки и оформлению арестованных, поступающих в сектор.

6. Возложить на представителя отдела „А” прием документов арестованных и вещественных доказательств согласно протокола обыска.



Sektor 1 – rejon staliński (ul. Głowińskiego nr 19, tel. 279-92).

Sektor 2 – rejon szewczenkowski (ul. Żowkiska [?] nr 56, tel. <sup>a</sup>-116-12<sup>a</sup>).

Sektor 3 – rejon czerwonarmijski (ul. Potockiego [nr] 23, tel. 260-83).

Sektor 4 – rejon kolejowy (ul. Sykstuska, [nr] 36, tel. 273-08).

Sektor 5 – utworzyć według przynależności terytorialnej z ulic przylegających do więzienia wewnętrznego UNKGB (telefon nr 268-07).

Sektory 1, 2, 3, 4 rozlokować w pomieszczeniach wydziałów rej[onowych] NKGB, sektor 5 – w pomieszczeniu więzienia wewnętrznego.

3. W każdym sektorze wyznaczyć naczelnika sektora, któremu do pomocy w załatwieniu formalności dotyczących aresztu i materiałów [pochodzących] z rewizji przydzielić pracowników Oddziału „A”, *Fino* i komendantury.

[...]

Naczelnicy właściwych miejs[kich] wydziałów rej[onowych] NKGB przechodzą na czas operacji do dyspozycji naczelników sektorów i według ich wskazówek zapewniają organizację rozmieszczenia, ochrony i transportu aresztowanych do więzienia wewnętrznego UNKGB.

4. Do przeprowadzenia aresztowań powołać grupę operacyjną złożoną z pracownika oper[acyjnego] i dwóch uzbrojonych żołnierzy. Każdą grupę operacyjną zobowiązać do aresztowania nie mniej niż trzech osób.

Stosownie do tego zapewnić do dyspozycji naczelników sektorów niezbędny stan osobowy grup operacyjnych i żołnierzy (wykaz w załączeniu<sup>1</sup>).

5. Naczelników sektorów zobowiązać do przeprowadzenia operacji i wszystkich <sup>a</sup>przedsięwzięć<sup>a</sup> przygotowawczych.

Każdy naczelnik sektora przygotowuje konkretny plan przeprowadzenia operacji i przedstawi w sztabie do zatwierdzenia 23 grudnia 1944 r. do godziny 12 w południe.

W planach uwzględnić przydział osobowy obsady operacyjnej i żołnierzy do obiektów i przedsięwzięć przy organizowaniu przyjęcia, transportu oraz rejestracji aresztowanych, którzy znajdują się w sektorze.

6. Zlecić przedstawicielowi Oddziału „A” przyjmowanie dokumentów aresztowanych i dowodów rzeczowych zgodnie z protokołem przeszukania.

Przedstawicielowi Oddziału Fin[ansowego] – przyjmowanie kosztowności i pieniędzy skonfiskowanych przy<sup>b</sup> aresztowaniu.

Komendantom sektorów – zabezpieczenie właściwego porządku w sektorze i ochronę pomieszczeń.

7. Ustalić porządek, zgodnie z którym wszyscy aresztowani mają zostać dostarczeni do odpowiednich sektorów operacyjnych. W tym [celu]

На представителя финотдела – прием ценностей и денег, изымаемых при<sup>6</sup> аресте.

На комендантов секторов – обеспечение должного порядка в секторе и охрану помещений.

7. Установить порядок, согласно которого все арестованные должны доставляться в соответствующие оперативные сектора. Для чего в распоряжение начальников секторов выделить по 4 грузовых автомашины и для охраны арестованных, доставленных в сектор по 10 человек во главе с мл. командиром.

8. Для транспортировки арестованных из оперсекторов во внутреннюю тюрьму УНКГБ выделить 4 грузовых автомашины, за каждой машиной закрепить четырех бойцов и одного сопровождающего из числа работников комендатуры [...].

Ответственным за организацию транспортировки из оперсектора назначить тов. ... .

9. Доставленных во внутреннюю тюрьму арестованных сдавать по талону ордера на арест. Установить, что арестованных сопровождает и сдает во внутренней тюрьме специально выделенный от сектора ответственный оперативный работник.

10. При Внутренней тюрьме УНКГБ создать учетную группу, для регистрации поступающих арестованных и заполнение на них анкет. [...]

Руководство группой учета возложить на ст. следователя следственного отдела УНКГБ тов. ЯСЕЧЕК.

11. Начальнику 2-го отдела – подполковнику госбезопасности тов. АЛЕКСЕЕВУ совместно с начальником отдела „А” – майором госбезопасности тов. МАНГУШЕВЫМ произвести распределение по камерам арестованных, проходящих по одноименным делам. Для особо-важных арестованных выделить одиночные камеры.

Срок исполнения к 22 часам 22 декабря 1944 г.

12. Начальнику Внутренней тюрьмы – Подполковнику госбезопасности тов. БЕЛЫХ совместно с начальником АХФО УНКГБ – Подполковником госбезопасности тов. КОНСТАНТИНОВЫМ подготовить необходимое количество камер для размещения ... человек арестованных.

Срок исполнения 21 декабря 1944 года.

Зам. Начальника УНКГБ – Майору госбезопасности товарищу ШАПОВАЛОВУ к этому же сроку обеспечить необходимым количеством надзирателей, для охраны вновь открываемых камер.

13. Начальнику Отдела „А” – тов. МАНГУШЕВУ к 24 часам 21 декабря 1944 г. выписать ордера на всех лиц, подлежащих аресту

do dyspozycji naczelników sektorów wydzielić po 4 samochody ciężarowe oraz dla ochrony aresztowanych, dostarczonych do sektora, po 10 ludzi pod dowództwem podoficera.

8. Dla przetransportowania aresztowanych z sektorów oper[acyjnych] do więzienia wewnętrznego UNKGB przydzielić 4 samochody ciężarowe, do każdego samochodu zapewnić czterech żołnierzy i jednego konwojenta spośród pracowników komendantury. [...]

Odpowiedzialnym za organizację transportu z sektora oper[acyjnego] wyznaczyć tow. ... .

9. Dostarczonych do więzienia wewnętrznego aresztowanych przekazywać do aresztu według nakazów aresztowania. Zarządzić, aby aresztowanych doprowadzał i przekazywał w więzieniu wewnętrznym specjalnie dobrany z sektora odpowiedzialny pracownik operacyjny.

10. Przy więzieniu wewnętrznym UNKGB utworzyć grupę ewidencyjną do rejestracji przyjmowanych aresztowanych i wypełniania ich ankiet.  
[...]

Kierownictwo grupy ewidencyjnej powierzyć st[arszemu] śledczemu Oddziału Śledczego UNKGB tow. JASIECZEK.

11. Naczelnik 2 Oddziału – podpułkownik bezpieczeństwa państw[owego] tow. ALEKSIEJEW wspólnie z naczelnikiem Oddziału „A” – majorem bezpieczeństwa państw[owego] tow. MANGUSZEWEM dokonają rozmieszczenia w [różnych] celach aresztowanych, związanych z tą samą sprawą. Dla szczególnie ważnych aresztowanych wydzielić cele jednoosobowe.

Termin wykonania do godziny 22 [dnia] 22 grudnia 1944 r.

12. Naczelnik więzienia wewnętrznego – podpułkownik bezpieczeństwa państw[owego] tow. BIEŁYCH wspólnie z naczelnikiem AChFO UNKGB – podpułkownikiem bezpieczeństwa państw[owego] tow. KONSTANTINOWEM przygotowują niezbędną ilość cel dla rozmieszczenia ... aresztowanych osób.

Termin wykonania 21 grudnia 1944 roku.

Zast[ępcą] naczelnika UNKGB – major bezpieczeństwa państw[owego] towarzysz SZAPOWAŁOW w tym samym terminie zapewni niezbędną liczbę strażników dla ochrony ponownie otwieranych cel.

13. Naczelnik Oddziału „A” – tow. MANGUSZEW do godziny 24 [dnia] 21 grudnia 1944 r. wypisze nakazy dla wszystkich osób podlegających aresztowaniu i razem z naczelnikiem 2 Oddziału tow. ALEKSIEJEWEM rozdzieli je do sektorów, i do godziny 20 [dnia] 22 XII 1944 r. wręczą je naczelnikom sektorów.

14. Zlecić naczelnikowi AChFO – tow. KONSTANTINOWOWI i naczelnikowi Oddziału „A” tow. MANGUSZEWOWI wyposażenie grup

и совместно с начальником 2-го отдела тов. АЛЕКСЕЕВЫМ распределить их по секторам, к 20 часам 22.XII-44 г. вручить их начальникам секторов.

14. Возложить на начальника АХФО – тов. КОНСТАНТИНОВА и начальника отдела „А” тов. МАНГУШЕВА обеспечение опергрупп потребным количеством копировальной бумаги и бланков протоколов обыска.

15. В „<sup>а</sup>-22-<sup>а</sup>” часов „<sup>а</sup>-23-<sup>а</sup>” декабря 1944 года провести оперативное совещание со старшими оперативных групп. После совещания получить ордера на арест. При вручении ордера ознакомить старшего опергруппы с характером преступления лица, подлежащего аресту.

16. Начальникам секторов и старшим оперативных групп днем накануне операции произвести уточнение места жительства лиц, подлежащих аресту.

17. При обнаружении в квартирах арестовываемых лиц, находящихся на нелегальном положении, без документов и прописки и других подозрительных лиц – задерживать их и конвоировать в УНКГБ в фильтрационную группу, для проверки личности.

Для этой цели создать при УНКГБ фильтрационную группу [...].

Группу подчинить члену оперативного штаба – Полковнику госбезопасности тов. ГАВРИШ.

18. Для проведения следствия по делам арестованных создать следственную группу в составе 20-ти человек:

От 2 отдела	– 11 человек
От 4 отдела	– 2 человека
От 5 отделения	– 1 человек
От райотделы гор. Львова	– 5 человек,

подчинив ее начальнику следственного отдела – Полковнику госбезопасности тов. ГАВРИШ.

19. Создать при начальнике оперативного штаба УНКГБ резерв в составе 4-х оперработников и 20 чел[овек] бойцов.

В распоряжение группы резерва выделить одну грузовую автомашину.

Начальнику АХФО УНКГБ тов. КОНСТАНТИНОВУ обеспечить помещением бойцов.

20. Обязать начальников оперсекторов обеспечить постоянную информацию оперативного штаба УНКГБ о ходе операции. Первое сообщение представить в момент начала операции. О ходе операции представлять отчетность через каждые два часа. О происшествиях

oper[acyjnych] w potrzebną ilość papieru przebitkowego i formularzy protokołów przeszukania.

15. O „<sup>a</sup>22-<sup>a</sup>” godzinie „<sup>a</sup>23-<sup>a</sup>” grudnia 1944 roku przeprowadzić naradę operacyjną z dowódcami grup operacyjnych. Po odprawie pobrać nakazy aresztowania. Przy wręczaniu nakazu zapoznać dowódcę grupy oper[acyjnej] z charakterem przestępstwa osoby podlegającej aresztowaniu.

16. Naczelnicy sektorów i dowódcy grup oper[acyjnych] w przeddzień operacji dokonają potwierdzenia miejsca zamieszkania osób podlegających aresztowaniu.

17. Przy wykryciu w mieszkaniach aresztowanych osób znajdujących się tam nielegalnie, bez dokumentów i zameldowania oraz innych podejrzanych osób – zatrzymywać je i konwojować do UNKGB do grupy filtracyjnej dla potwierdzenia tożsamości.

W tym celu utworzyć przy UNKGB grupę filtracyjną [...].

Grupę podporządkować członkowi sztabu operacyjnego – pułkownikowi bezpieczeństwa państw[owego] tow. GAWRISZOWI.

18. Do przeprowadzenia śledztwa w sprawach aresztowanych utworzyć grupę śledczą w składzie 20 osób:

Z 2 Oddziału	– 11 osób
Z 4 Oddziału	– 2 osoby
Z 5 Wydziału	– 1 osoba
Z oddziałów rej[onowych] m. Lwowa	– 5 osób,

podporządkowując ją naczelnikowi Oddziału Śledczego – pułkownikowi bezpieczeństwa państw[owego] tow. GAWRISZOWI.

19. Utworzyć przy szefie sztabu operacyjnego UNKGB rezerwę w składzie 4 pracowników oper[acyjnych] i 20 żołnierzy.

Do dyspozycji grupy rezerwowej przydzielić 1 samochód ciężarowy.

Naczelnik AChFO UNKGB tow. KONSTANTINOW [ma] zapewnić pomieszczenia dla żołnierzy.

20. Zobowiązać naczelników sektorów oper[acyjnych] [do] zapewnienia systematycznego informowania sztabu operacyjnego UNKGB o przebiegu operacji. Pierwszą informację przedstawić w momencie rozpoczęcia operacji. O przebiegu operacji zdawać sprawę co dwie godziny. O incydentach meldować niezwłocznie. W razie uzyskania istotnych danych informować oddzielnie.

Informacje przekazywać telefonicznie [na] <sup>a</sup>-nr 282-16; 2-85-70-<sup>a</sup> i przez gońców.

Specyfikacja wymaganej liczebności zestawu oper[acyjnego], żołnierzy i środków transportu samochodowego według sektorów w załączeniu<sup>2</sup>.

сообщать немедленно. При получении важных данных информировать спецсообщением.

Информацию представлять по телефону <sup>а</sup>-№ 282-16; 2-85-70<sup>-а</sup> и с нарочными.

Расчет потребного количества оперсостава, бойцов и автотранспорта по секторам прилагается<sup>2</sup>.

Зам. Начальника Управления НКГБ Львовской Области  
Полковник государственной безопасности  
КОЛОМИЕЦ

„<sup>а</sup>-21<sup>-а</sup>” декабря 1944 года

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 64, арк. 1–9.  
Копія, машинопис.*

### Примітки

<sup>а</sup>-<sup>а</sup> Вписано від руки.

<sup>б</sup> Слово виправлене від руки.

<sup>1</sup> Не друкується.

<sup>2</sup> Не друкується.

Zast[ępc]a naczelnika Zarządu NKGB obwodu lwowskiego  
Pułkownik bezpieczeństwa państwowego  
KOŁOMIJEK

„<sup>a</sup>-21<sup>-a</sup>” grudnia 1944 roku

*WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 64, k. 1–9.  
Kopia, maszynopis.*

### Przypisy

- <sup>a</sup>- <sup>a</sup> Wpisano odręcznie.
- <sup>b</sup> Poprawiono odręcznie.

<sup>1</sup> Nie publikuje się.

<sup>2</sup> Nie publikuje się.

**[21] грудня 1944, Львів. Інструкція про арешти  
членів польського підпілля у Львові і районах області**

Совершенно секретно

Інструкція

О порядке проведения операции по изъятию  
контрреволюционного польского националистического элемента  
по городу Львову и районам области

1. В соответствии с указанием НКГБ и НКВД УССР в период с „ ” по „ ” декабря, проводится по городу Львову и районам области изъятие контрреволюционного польского националистического и уголовного элемента.

2. Операция одновременно проводится Управлением НКГБ и НКВД силами оперативного состава и войск НКВД.

3. Изъятие лиц, подлежащих аресту, производится непосредственно оперативными группами, состоящими из оперработника, являющегося старшим группы, и 2-х бойцов.

4. Старший группы до начала операции подробно знакомится с местожительством объекта, соблюдая полную конспирацию, изучает входы и выходы в дом и квартиру объекта, если неизвестно точно – устанавливает № квартиры, имея в виду, что с 8–9 часов вечера, как правило, входы в дома <sup>а</sup>запираются<sup>а</sup> и открываются только дворником.

<sup>б</sup>В связи с этим<sup>б</sup> необходимо – установить, где проживает дворник и каким способом его можно вызвать в ночное время.

5. Старшему группы обязательно знакомит[ь]ся с оперативной характеристикой объекта, изучая ее с точки зрения возможности оказания им вооруженного сопротивления при аресте.

6. Опергруппа приступает к проведению операции по указанию начальника сектора.

При явке на квартиру объекта, необходимо действовать быстро, без лишнего шума, <sup>б</sup>произвести личный обыск арестованного и квартиры, о чем составить надлежащие протоколы. Оружие, яды, документы – подлежат изъятию.<sup>б</sup>

<sup>а</sup>Всех проживающих в одной квартире или комнате [с] лицом, подлежащим аресту, собрать в одну комнату под охрану 1 бойца. Второго бойца использовать для пр[оизводст]ва обыска. При производ-



**[21] grudnia 1944, Lwów. Instrukcja dotycząca aresztowań  
członków polskiego podziemia we Lwowie i obwodzie lwowskim**

Ścisłe tajne

Instrukcja  
o porządku przeprowadzenia operacji zatrzymania  
kontrrewolucyjnego polskiego elementu nacjonalistycznego  
w mieście Lwowie i rejonach obwodu

1. Zgodnie ze wskazówkami NKGB i NKWD USRS w okresie od „ ” do „ ” grudnia, odbywa się w mieście Lwowie i rejonach obwodu zatrzymywanie kontrrewolucyjnego polskiego nacjonalistycznego i kryminalnego elementu.

2. Operacja przeprowadzana jest jednocześnie przez Zarząd NKGB i NKWD siłami składu operacyjnego i wojsk NKWD.

3. Zatrzymywanie osób podlegających aresztowaniu przeprowadzają bezpośrednio grupy operacyjne złożone z pracownika oper[acyjnego], będącego szefem grupy i dwóch żołnierzy.

4. Szef grupy przed rozpoczęciem operacji szczegółowo zapoznaje się z miejscem zamieszkania obiektu, zachowując pełną konspirację, poznaje wejścia i wyjścia z domu i mieszkania obiektu; jeśli nie wiadomo dokładnie – ustala nr mieszkania, mając na uwadze, że o godzinie 8–9 wieczorem zazwyczaj wejścia do domów <sup>a</sup> są zamykane<sup>a</sup> i otwierane tylko przez dozorcę.

<sup>b</sup> W związku z tym<sup>b</sup> [należy] koniecznie ustalić, gdzie mieszka dozorca i w jaki sposób można go wezwać w porze nocnej.

5. Szef grupy ma obowiązek zapoznać się z operacyjną charakterystyką obiektu, analizując ją pod kątem możliwości stawiania przez niego zbrojnego oporu przy aresztowaniu.

6. Grupa oper[acyjna] przystępuje do przeprowadzania operacji na polecenie naczelnika sektora.

Wchodząc do mieszkania obiektu należy działać szybko, bez zbitecznego hałasu, <sup>b</sup> przeprowadzić osobistą rewizję aresztowanego i mieszkania, z czego sporządzić stosowne protokoły. Broń, trucizny, dokumenty – podlegają konfiskacie.<sup>b</sup>

<sup>a</sup> Wszystkich zamieszkujących w jednym mieszkaniu lub pokoju [z] osobą podlegającą aresztowaniu zgromadzić w jednym pokoju pod strażą 1 żołnierza. Drugiego żołnierza wykorzystać do prz[eprowadzeni]a re-

стве обыска выход из квартиры кого-либо не допускать. Производства обыска и ареста оформить в следующем порядке<sup>а</sup>.

а) После предъявления ордера потребовать от арестованного расписки на ордере.

<sup>б</sup>б) Сейчас же произвести ему личный обыск<sup>б</sup>.

в) Предупредить арестованного, чтобы он был одет по сезону и что с собой он может взять следующие вещи:

1. две пары белья,
2. два полотенца,
3. одеяло байковое или суконное,
4. одну простынь,
5. миску эмалированную,
6. кружку эмалированную,
7. ложку алюминиевую или деревянную.

г) Изъятые при обыске оружие, боеприпасы, яды, вещ[ественные] доказательства, переписку, личные документы и ценности обязательно заносить в протокол обыска. Копию протокола передать арестованному или членам его семьи под роспись. Протокол обыска составлять в 2-х экземплярах и оба экземпляра подписать лицу, производившего обыск, арестованному и понятым. <sup>б</sup>Не брать малоценных предметов (золотых изделий [?] и т. п.)<sup>б</sup>. Не брать вещей, не являющихся вещ. доказательством.

д) Оружие и ценности по приводе в сектор арестованного сдавать дежурному – финансовому работнику и получить от него квитанцию.

е) Ордер на арест, 1-й экз. протокола обыска, личные документы арестованного, переписку и квитанции на сданные ценности, оружие и боеприпасы сдавать дежурному в секторе Отдела „А”.

ж) Арестованного с талоном ордера на арест сдавать начальнику сектора.

з) Опись имущества и акт опечатанной излишней жилой площади (в 3-х экз. каждый) произвести на следующий день после производства ареста.

и) Описанное имущество сдавать на хранение членам семьи, либо домоуправляющему или дворнику под сохранную расписку. При невозможности сохранности имущества составить об этом на имя начальника отдела „А” рапорт, однако имущество временно сдать под сохранность перечисленным выше лицам.

к) 1-й и 2-й экз. описи имущества и акта опечатывания излишней жилплощади, сохранную расписку, а также рапорт о невозмож-

wizji. Podczas rewizji wychodzenie kogokolwiek z mieszkania jest niedopuszczalne. Przebiegowi rewizji i aresztu nadać następujący porządek<sup>a</sup>.

a) Po okazaniu nakazu zażądać od aresztowanego podpisu na nakazie.

<sup>b</sup>-b) Niezwłocznie przeprowadzić jego rewizję osobistą<sup>b</sup>.

c) Uprzedzić aresztowanego, aby ubrał się stosownie do pory roku i że może zabrać ze sobą następujące rzeczy:

1. dwie zmiany bielizny,
2. dwa ręczniki,
3. kołdrę flanelową lub wełnianą,
4. jedno prześcieradło,
5. miskę emaliowaną,
6. kubek emaliowany,
7. łyżkę aluminiową lub drewnianą.

d) Skonfiskowaną podczas rewizji broń, amunicję, trucizny, dowody rzecz[owe], korespondencję, dokumenty osobiste i kosztowności obowiązkowo wpisać do protokołu przeszukania. Kopię protokołu przekazać aresztowanemu albo członkom jego rodziny za potwierdzeniem. Protokół rewizji sporządzić w dwóch egzemplarzach i obydwa egzemplarze dać do podpisania osobie przeprowadzającej rewizję, aresztowanemu i świadkom. <sup>b</sup>Nie zabierać przedmiotów małej wartości (wyrobów ze złota [?] itp.)<sup>b</sup>. Nie brać rzeczy, które nie stanowią dowodów rzecz[owych].

e) Broń i kosztowności po dostarczeniu aresztowanego do sektora zdać dyżurnemu – pracownikowi finansowemu i wziąć od niego pokwitowanie.

f) Nakaz aresztowania, 1-szy egz[emplarz] protokołu rewizji, osobiste dokumenty aresztowanego, korespondencję i pokwitowania na zdeponowane kosztowności, broń i amunicję zdawać dyżurnemu w sektorze Oddziału „A”.

g) Aresztowanego [wraz] z nakazem aresztowania przekazać naczelnikowi sektora.

h) Spis majątku i protokół zaplombowania zwolnionej powierzchni mieszkalnej (każdy w 3 egz[emplarzach]) sporządzić następnego dnia po dokonaniu aresztowania.

i) Spis majątek oddać na przechowanie członkom rodziny albo zarządzającemu domem lub dozorczy za pokwitowaniem.

W razie niemożności zabezpieczenia majątku sporządzić o tym raport dla naczelnika Oddziału „A”, natomiast majątek przekazać czasowo pod opiekę wymienionym wyżej osobom.

j) 1-szy i 2-gi egz[emplarz] spisu majątku i protokołu zaplombowania opuszczonej powierzchni mieszk[alnej], pokwitowanie, a także ra-

ности сохранности имущества (при наличии) немедленно сдать в отдел „А” тов. ГОРБАНЬ – комната № 131.

3-й экземпляр описи имущества и акта опечатывания жилплощади вручить лицу, которому сдается на хранение имущества.

7. Проверить документы у всех лиц, находящихся в квартире арестованных. Подозрительных задержать и также препроводить в сектор для проверки.

8. После производства ареста, опергруппа, сопровождаемая арестованного на специально установленные сборные пункты, и ожидает подхода автомашины. Если расстояние до сектора не велико – следуют с арестованным до места.

9. В случае попытки со стороны объекта оказать вооруженное сопротивление – действовать решительно и быстро, используя свое оружие.

10. Вопрос об освобождении кого-либо из арестованных в процессе операции решается только нач. штаба УНКГБ после проведения надлежащей фильтрации и проверки документов.

11. В первую очередь подлежат изъятию – террористы, диверсанты, руководители антисоветских националистических организаций и агентура противника.

Для ареста этого контингента нач. секторов выделить в состав опергрупп наиболее опытных оперативных работников.

При наличии данных о возможности вооруженного сопротивления со стороны одного или группы лиц, подлежащих аресту, опергруппы усилить за счет резерва бойцов.

12. Для приема арестованных на автомашины подобрать на территории районов сборные пункты, куда доставлять арестованных с прилегающих улиц.

Точно установить маршрут движения автомашины и выделить улицы арестованных, в которых доставляются в сектор пешком порядком.

Обращать внимание всего оперативного состава и придаваемых бойцов на соблюдение особой бдительности и дисциплины при проведении операций.

Начальник Управления НКГБ Львовской Обл[асти]  
Комиссар государств[енной] безопасности 3 ранга  
ВОРОНИН

„ ” декабря 1944 года

port o niemożności zabezpieczenia majątku (jeśli [takowa] zaistnieje) niezwłocznie przekazać do Oddziału „A” tow. GORBAŃ – pokój nr 131.

Trzeci egzemplarz spisu majątku i protokołu zaplombowania opuszczonej powierzchni mieszk[alnej] wręczyć osobie, której przekazuje się majątek pod opiekę.

7. Sprawdzić dokumenty wszystkich osób znajdujących się w mieszkaniu aresztowanych. Podejrzanych zatrzymać i również dostarczyć do sektora w celu sprawdzenia.

8. Po dokonaniu aresztowania grupa oper[acyjna] doprowadza aresztowanego do określonego punktu zbornego i oczekuje podstawienia samochodu. Jeśli odległość do sektora jest niewielka – konwojuje aresztowanego na miejsce pieszo.

9. W przypadku próby stawiania przez obiekt zbrojnego oporu – działać zdecydowanie i szybko, używając broni osobistej.

10. Kwestię zwolnienia kogokolwiek z aresztowanych w trakcie operacji rozstrzyga wyłącznie szef sztabu UNKGB po przeprowadzeniu stosownej filtracji i sprawdzeniu dokumentów.

11. W pierwszym rzędzie zatrzymaniu podlegają: terroryści, dywersanci, przywódcy antysowieckich nacjonalistycznych organizacji i agentura przeciwnika.

Dla dokonania aresztowania tego kontyngentu nacz[elnicy] sektorów przydzielą do grup oper[acyjnych] najbardziej doświadczonych pracowników operacyjnych.

Jeśli istnieją dane o możliwości zbrojnego oporu ze strony jednej osoby lub grupy podlegającej aresztowaniu, [należy] wzmocnić grupy oper[acyjne] żołnierzami z rezerwy.

12. W celu załadowania aresztowanych na samochody przygotować na terenie rejonu punkty zborne, do których [należy] dostarczać aresztowanych z przyległych ulic.

Szczegółowo określić trasę przejazdu samochodu i wskazać ulice, z których aresztowanych dostarcza się do sektora pieszo.

Zwracać uwagę całego składu operacyjnego i przydzielonych żołnierzy na zachowanie szczególnej czujności i dyscypliny podczas przeprowadzania operacji.

Naczelnik Zarządu NKGB obw[odu] lwowskiego  
Komisarz bezpieczeństwa państw[owego] 3 rangi  
WORONIN

„ ” grudnia 1944 roku

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 64, арк. 18–20 зв.  
Копія, машинопис.*

## **Примітки**

- а-а** Вписано від руки.
- б-б** Закреслено від руки.

*WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 64, k. 18–20v.  
Kopia, maszynopis.*

## **Przypisy**

- a- -a Dopisano odręcznie.
- b- -b Skreślono odręcznie.

**[21] грудня 1944, Львів. Розрахунок оперативного складу  
до часу арештувань членів польського підпілля**

Расчет  
оперативного состава для производства операции:

Согласно утвержденному плану подлежит аресту:

Всего – <sup>a</sup>550<sup>a</sup> чел.

Из них:

По Красноармейскому сектору – <sup>a</sup>183<sup>a</sup> человека

По Железнодорожному сектору – <sup>a</sup>170<sup>a</sup> человек

По Сталинскому сектору – <sup>a</sup>129<sup>a</sup> – || –

По Шевченковскому сектору – <sup>a</sup>68<sup>a</sup> – || –

Для производства операции требуется:

Оперативного состава – <sup>a</sup>178<sup>a</sup> человек

Красноармейс[кого] состава – <sup>a</sup>380<sup>a</sup> – || –

Из них:

По Красноармейскому сектору –

Оперативного состава – <sup>a</sup>60<sup>a</sup> человек

Красноарм[ейского] состава – <sup>a</sup>125<sup>a</sup> – || –

По Железнодорожному сектору –

Оперативного состава – <sup>a</sup>53<sup>a</sup> человека

Красноарм[ейского] состава – <sup>a</sup>120<sup>a</sup> человек

По Сталинскому сектору –

Оперативного состава – <sup>a</sup>43<sup>a</sup> человека

Красноарм[ейского] состава – <sup>a</sup>90<sup>a</sup> человек

По Шевченковскому сектору –

Оперативного состава – <sup>a</sup>22<sup>a</sup> человека

Красноарм[ейского] состава – <sup>a</sup>45<sup>a</sup> человек



**[21] grudnia 1944, Lwów. Informacje statystyczne dotyczące zespołu operacyjnego wyznaczonego do aresztowań członków polskiego podziemia**

Obliczenie  
składu operacyjnego do przeprowadzenia akcji

Zgodnie z zatwierdzonym planem podlega aresztowi:

Ogółem – <sup>a</sup>550<sup>a</sup> os[ób]

Z tego:

W sektorze czerwoarmijskim – <sup>a</sup>183<sup>a</sup> osoby  
W sektorze kolejowym – <sup>a</sup>170<sup>a</sup> osób  
W sektorze stalińskim – <sup>a</sup>129<sup>a</sup> – || –  
W sektorze szewczenkowskim – <sup>a</sup>68<sup>a</sup> – || –

Do przeprowadzenia operacji potrzeba:

Zespołu operacyjnego – <sup>a</sup>178<sup>a</sup> osób  
Zespołu czerwoarm[istów] – <sup>a</sup>380<sup>a</sup> – || –

Z tego:

Dla sektora czerwoarmijskiego –  
Zespołu operacyjnego – <sup>a</sup>60<sup>a</sup> osób  
Zespołu czerwoarm[istów] – <sup>a</sup>125<sup>a</sup> – || –

Dla sektora kolejowego –  
Zespołu operacyjnego – <sup>a</sup>53<sup>a</sup> osoby  
Zespołu czerwoarm[istów] – <sup>a</sup>120<sup>a</sup> osób

Dla sektora stalińskiego –  
Zespołu operacyjnego – <sup>a</sup>43<sup>a</sup> osoby  
Zespołu czerwoarm[istów] – <sup>a</sup>90<sup>a</sup> osób

Dla sektora szewczenkowskiego –  
Zespołu operacyjnego – <sup>a</sup>22<sup>a</sup> osoby  
Zespołu czerwoarm[istów] – <sup>a</sup>45<sup>a</sup> osób

Потребность красноармейского состава  
для охраны арестованных:

Для Красноармейского сектора	– 10 человек	
„ Железнодорожного сектора	– 10	– „ –
„ Сталинского сектора	– 10	– „ –
„ Шевченковского сектора	– 10	– „ –
„ Резерв при УНКГБ	– 20	– „ –
Конвой при 4-х автомашинах	– 20	– „ –
		<hr/>
Итого:	– 80	– „ –

Потребность автомашин:

Для Красноармейского сектора	грузовых – 5,	легковых – 1
„ Железнодорожного сектора	– „ – – 5,	– „ – – 1
„ Сталинского сектора	– „ – – 5,	– „ – – 1
„ Шевченковского сектора	– „ – – 5,	– „ – – 1
		<hr/>
Итого:	грузовых – 20	легковых – 4

Общая потребность для операции:

Штаб и руководство секторов	– 9 человек	
Технический состав	– 39	– „ –
Оперсостав, для производства операции	– <sup>a</sup> 178 <sup>a</sup>	– „ –
Красноармейский состав	– <sup>a</sup> 500 <sup>a</sup>	– „ –
		<hr/>
Итого:	– [726	– „ –]

Автомашины:

Грузовых 20 шт.  
Легковых 4 шт.

Зам. Начальника Управления НКГБ Львовской Обл.  
Полковник государственной безопасности  
КОЛОМИЕЦ

„ ” декабря 1944 г.

ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 64, арк. 13–14.  
Копія, машинопис.

**Примітки**

<sup>a- a</sup> Вписано від руки.

Zapotrzebowanie na żołnierzy Armii Czerwonej  
do ochrony aresztowanych:

Dla sektora czerwonoarmijskiego	– 10 osób
Dla sektora kolejowego	– 10 – „ –
Dla sektora stalińskiego	– 10 – „ –
Dla sektora szewczenkowskiego	– 10 – „ –
Rezerwy UNKGB	– 20 – „ –
Konwój przy czterech samochodach	– 20 – „ –
<hr/>	
Razem:	– 80 – „ –

Zapotrzebowanie na samochody:

Dla sektora czerwonoarmijskiego	ciężarowych – 5, osobowych – 1
Dla sektora kolejowego	ciężarowych – 5, osobowych – 1
Dla sektora stalińskiego	ciężarowych – 5, osobowych – 1
Dla sektora szewczenkowskiego	ciężarowych – 5, osobowych – 1
<hr/>	
Razem:	ciężarowych – 20    osobowych – 4

Ogólne zapotrzebowanie dla operacji:

Sztab i dowództwo odcinków	– 9 osób
Zespół techniczny	– 39 – „ –
Zespół oper[acyjny] dla przeprowadzenia akcji	– <sup>a</sup> 178 <sup>a</sup> – „ –
Zespół czerwonoarm[istów]	– <sup>a</sup> 500 <sup>a</sup> – „ –
<hr/>	
Razem:	– [726 – „ –]

Samochody:

Ciężarowych	20 szt[uk]
Osobowych	4 szt[uki]

Zast[ępca] naczelnika Zarządu NKGB obw[odu] lwowskiego  
Pułkownik bezpieczeństwa państwowego  
KOŁOMIJEK

„ ” grudnia 1944 r.

*WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 64, k. 13–14.  
Kopia, maszynopis.*

**Przypisy**

<sup>a-a</sup> Wpisano odręcznie.

## 23

**22 грудня 1944, Львів. Довідка про арешти поляків  
у західних областях УРСР  
станом на 20 грудня 1944 р.**

Совершенно секретно

Справка  
об арестах поляков по западным областям УССР  
на 20 декабря 1944 года

Арестовано	Области:							Итого по всем обл.	Примечание
	Львовская	Дрогобыч.	Волынская	Терноп.	Станислав.	Ровенская	Черновицк.		
Участников организ. ПЗП АК	76	45	57	28	—	3	—	209	
Участн. организ. ПСЦ-ДР	29	—	2	2	—	12	—	45	
—    — —    — эндеков	49	—	—	—	—	—	—	49	
—    — —    — „Конвент организ. Неподлеглости” (КОН) <sup>1</sup>	2	—	—	—	—	—	—	2	
Агентов нем. контрразвед. органов	28	35	9	24	8	11	1	116	
—    — и работн. нем. полиции	—	1	14	6	2	—	—	23	
—    — румынск. разведки	—	—	—	—	—	—	1	1	
Предателей	63	22	2	11	3	5	2	108	
Нем. пособников	11	3	7	12	28	6	12	79	
Изменников родины	26	28	2	—	—	—	—	56	
Разн. а/с элемент	14	6	—	—	—	4	—	24	
Всего:	298	140	93	83	41	41	16	712	

Начальник 2 Управления НКГБ УССР  
Подполковник государственной безопасности  
(—) МЕДВЕДЕВ

„<sup>а</sup>-22-<sup>а</sup>” декабря 1944 г.  
г. Львов

В том числе арестовано по г. Львову:  
Транспортным Отделом НКГБ Львовской железной дороги —  
82 чел[овека].

344

**22 grudnia 1944, Lwów. Informacja o aresztowaniach  
Polaków w zachodnich obwodach USRS  
według stanu na 20 grudnia 1944 r.**

Ścisłe tajne

Informacja  
o aresztowaniach Polaków w zachodnich obwodach USRS  
na [dzień] 20 grudnia 1944 roku

Aresztowano	Obwody:							Łącznie we wszystkich obwodach	Uwagi
	Lwowski	Drohobycki	Wołyński	Tarnopolski	Stanisławowski	Rówieński	Czerniowiecki		
Członków organiz[acji] PZP AK	76	45	57	28	–	3	–	209	
Członków organiz[acji] PSC DR	29	–	2	2	–	12	–	45	
–    – –    – endeków	49	–	–	–	–	–	–	49	
–    – –    – Konwent Organizacji Niepodległościowych (KON) <sup>1</sup>	2	–	–	–	–	–	–	2	
Agentów niem[ieckich] organów kontrwywiad[owczych]	28	35	9	24	8	11	1	116	
–    – i pracownik[ów] niem[ieckiej] policji	–	1	14	6	2	–	–	23	
–    – rumuńsk[iego] wywiadu	–	–	–	–	–	–	1	1	
Zdrajców	63	22	2	11	3	5	2	108	
Niem[ieckich] kolaborantów	11	3	7	12	28	6	12	79	
Zdrajców ojczyzny	26	28	2	–	–	–	–	56	
Różn[y] element a/s	14	6	–	–	–	4	–	24	
Łącznie:	298	140	93	83	41	41	16	712	

Naczelnik 2 Zarządu NKGB USRS  
Podpułkownik bezpieczeństwa państwowego  
(—) MIEDWIEDIEW

„22<sup>a</sup>” grudnia 1944 r.  
m. Lwów

W tym aresztowano we Lwowie:  
przez Oddział Transportowy NKGB Lwowskiej Kolei – 82 os[oby].

Начальник 2 Управления НКГБ УССР  
Подполковник государственной безопасности  
(—) МЕДВЕДЕВ

„<sup>а-22-а</sup>22-а” декабря 1944 г.  
г. Львов

*ГДА СБУ, ф. 1, оп. 43, спр. 2, арк. 15–15 зв.  
Оригінал, машинопис.*

### Примітки

<sup>а-а</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Конвент незалежних організацій – організація підсудчиковського характеру, яка виникла 15 жовтня 1942 з ініціативи Зигмунта Гемпеля і діячів, зосереджених довкола закладеного ним часопису „Державна думка”.

Naczelnik 2 Zarządu NKGB USRS  
Podpułkownik bezpieczeństwa państwowego  
(—) MIEDWIEDIEW

„<sup>a-22-a</sup>22” grudnia 1944 r.  
m. Lwów

*WAP SBU, f. 1, op. 43, spr. 2, k. 15–15v.  
Oryginał, maszynopis.*

## Przypisy

<sup>a- -a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Konwent Organizacji Niepodległościowych – organizacja o charakterze piłsudczykowski powstała 15 października 1942 z inicjatywy Zygmunta Hempla i działaczy skupionych wokół założonego przez niego pisma „Myśl Państwowa”.

**5 листопада 1944, б.м.в. Обвинувальний висновок стосовно  
Станіслава Марковського та Зигмунта Процка**

„Утверждаю”  
<sup>a</sup>-[З]ам.<sup>a</sup> Нач. Управления НКГБ  
Львовской обл[асти]  
Комиссар госбезопасности 3 ранга  
(—) ВОРОНИН  
„<sup>b</sup>-5-<sup>b</sup>” <sup>b</sup>-ноября<sup>b</sup> 1944 года

Обвинительное заключение  
По следственному делу № 403

по обвинению:  
МАРКОВСКОГО Станислава Апполинаровича<sup>1</sup>  
и ПРОЦКО Зигмунда Казимировича<sup>2</sup>  
по ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР

Управлением НКГБ по Львовской области в августе – октябре 1944 года вскрыта антисоветская военно-повстанческая националистическая организация „Армия Краева”, руководимая членом польского эмигрантского „правительства” в Лондоне СОСНКОВСКИМ и другими.

Основной задачей организации являлось создание вооруженных кадров для борьбы с Советской властью, за отторжение части территории Советского Союза – Западной Украины и восстановления на этой территории фашистского режима польских реакционеров.

Руководство „Армии Краевой” большое внимание уделяло вопросам издания подпольной националистической прессы, создав при штабе „АК” так называемый „БИП” (бюро информации и прессы)<sup>3</sup>.

„БИП” „Армии Краевой” в г. Львове, как установлено следствием, располагал тремя подпольными типографиями, издавая на последних антисоветскую националистическую прессу – газеты, листовки и брошюры: „Жовнер Кресовый”, „Кобета в Вальци”, „Бюллетень Информацийный земли червинской” и другие, тираж которых достигал до 2000 экземпляров в неделю и был рассчитан на широкий охват польского населения мужчин и женщин.

6-го октября 1944 года [?] при попытке нелегального перехода государственной границы СССР в западном направлении, погран. охра-



**5 listopada 1944, b.m.w. Wniosek oskarżający  
Stanisława Markowskiego i Zygmunta Procki**

„Zatwierdzam”  
<sup>a</sup>[Z]ast[ępcą]<sup>-a</sup> Nacz[elnika] Zarządu NKGB  
obw[odu] lwowskiego  
Komisarz bezpieczeństwa państw[owego] 3 rangi  
(—) WORONIN  
„<sup>b</sup>5<sup>-b</sup>” <sup>b</sup>listopada<sup>-b</sup> 1944 roku

Wniosek oskarżający  
dotyczy sprawy śledczej nr 403

z oskarżenia  
MARKOWSKIEGO Stanisława<sup>1</sup> s. Apolinarego  
i PROCKI Zygmunta<sup>2</sup> s. Kazimierza  
z art. art. 54-1,<sup>a</sup> i 54-11 KK USRS

Przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego w sierpniu – październiku 1944 roku została wykryta antysowiecka wojskowo-powstańcza nacjonalistyczna organizacja Armia Krajowa, kierowana przez członka polskiego rządu emigracyjnego w Londynie SOSNKOWSKIEGO i innych.

Podstawowym zadaniem organizacji było tworzenie zbrojnych kadr do walki z władzą sowiecką o oderwanie części terytorium Związku Sowieckiego – Zachodniej Ukrainy i odbudowanie na tym terytorium faszystowskiego reżimu polskich reakcjonistów.

Dowództwo Armii Krajowej wiele uwagi poświęcało kwestiom wydawania nielegalnej polskiej nacjonalistycznej prasy, tworząc przy sztabie AK tak zwany BIP (Biuro Informacji i Prasy)<sup>3</sup>.

BIP Armii Krajowej we Lwowie, jak ustalono w śledztwie, dysponował trzema konspiracyjnymi drukarniami, wydając w nich antysowiecką nacjonalistyczną prasę – gazety, ulotki i broszury: „Żołnierz Kresowy”, „Kobieta w Walce”, „Biuletyn Informacyjny Ziemi Czerwieńskiej” i inne, których nakład dochodził do 2000 egzemplarzy w tygodniu i był przeznaczony dla szerokiego kręgu polskiej ludności mężczyzn i kobiet.

6 października 1944 roku [?] przy próbie nielegalnego przekroczenia granicy państwowej ZSRS w kierunku zachodnim, został zatrzymany przez straż graniczną wojsk NKWD i przekazany do Lwowa z fałszywymi dokumentami, zbiegły podczas aresztowania i konwojowania do UNKGB

ной войск НКВД был задержан и направлен во Львов с фиктивными документами, бежавший при аресте и конвоировании в УНКГБ по Львовской области – МАРКОВСКИЙ Станислав Апполинович, активный участник организации „Армия Краева” – начальник отдела типографии, в обязанности которого входило издание периодической массовой подпольной националистической прессы.

В процессе следствия по настоящему делу, обвиняемый МАРКОВСКИЙ С. А. показал:

„Я в феврале 1943 года вступил в польскую нелегальную организацию «Армия Краева», руководимую польским эмигрантским «правительством» из Лондона” (л.д. 6-24, 26, 41<sup>6</sup>).

МАРКОВСКИЙ привлек в качестве печатника в члены антисоветской военно-повстанческой организации ПРОЦКО Зигмунда, в доме которого действовала подпольная типография „Армии Краевой”.

По этому вопросу МАРКОВСКИЙ показал:

„... ПРОЦКО Зигмунд, организационная кличка «ГНЕВАШ», в организации являлся содержанием нелегальной типографии и завербован мною в марте 1943<sup>в</sup> года” (л.д. 6-34, 36, 65, 69<sup>6</sup>).

Являясь активным участником антисоветской военно-повстанческой организации „АК” – МАРКОВСКИЙ, как руководитель отдела печати организации, по своей личной инициативе за средства организации приобрел дом на окраине г. Львова по ул. Ланова, 16, в котором оборудовал типографию, поселив в этом доме, в целях конспирации типографии, рядового члена „АК” МИКУЛА Юзефа, бежавшего из г. Львова с освобождением г. Львова частями Красной Армии.

Эта типография являлась центральной и снабжала матрицами две другие типографии, в частности типографию, находившуюся в ведении ПРОЦКО.

Центральная типография, помещавшаяся по ул. Ланова, 16, изъята 26-го сентября 1944 года и состояла из печатной машины, восьмисот [!] килограмм шрифта, матриц и другой типографской аппаратуры.

Обвиняемый ПРОЦКО Зигмунд Казимирович подтвердил свое участие в антисоветской военно-повстанческой организации „АК” и работу в ней печатником на типографской машине системы „Бастонка”, которая находилась у него в доме, зарытой в подвале до дня его ареста.

Как работник отдела „БИП” „Армии Краевой” ПРОЦКО ежемесячно от организации получал зарплату в размере 1600 злотых (л.д. 6-69–100<sup>6</sup>).

<sup>г</sup>В подвале дома ПРОЦКО в г. Львове по ул. Олышанка, 25<sup>г</sup> обнаружен вкопанный в землю ящик, в котором была зарыта типографская

obwodu lwowskiego – MARKOWSKI Stanisław s. Apolinarego, aktywny członek organizacji Armia Krajowa – kierownik Oddziału Typografii, do którego obowiązków należało wydawanie periodycznej masowej podziemnej prasy nacjonalistycznej.

W toku śledztwa w niniejszej sprawie, oskarżony MARKOWSKI S. A. zeznał:

„W lutym 1943 roku wstąpiłem do polskiej nielegalnej organizacji Armia Krajowa, kierowanej przez polski emigracyjny rząd z Londynu” (k.s. <sup>b</sup>-24, 26, 41<sup>b</sup>).

W szeregach antysowieckiej wojskowo-powstańczej organizacji MARKOWSKI wciągnął PROCKĘ Zygmunta jako drukarza, w którego domu działała podziemna drukarnia Armii Krajowej.

W tej kwestii MARKOWSKI zeznał:

„... PROCKO Zygmunt, organizacyjny pseudonim «GNIEWOSZ», w organizacji prowadził nielegalną drukarnię i został zwerbowany przeze mnie w marcu 1943<sup>c</sup> roku” (k.s. <sup>b</sup>-34, 36, 65, 69<sup>b</sup>).

Będąc aktywnym członkiem antysowieckiej wojskowo-powstańczej organizacji AK – MARKOWSKI, jako kierownik Wydziału Typografii organizacji, z własnej inicjatywy za środki organizacji pozyskał dom na obrzeżach m. Lwowa przy ul. Łanowej 16, w którym urządził drukarnię, lokując w tym domu, w celu zakonspirowania drukarni, szeregowego członka AK MIKUŁĘ Józefa, zbiegłego ze Lwowa po wyzwoleniu m. Lwowa przez oddziały Armii Czerwonej.

Była to centralna drukarnia i zaopatrywała w matryce dwie inne drukarnie, w szczególności drukarnię prowadzoną przez PROCKĘ.

Centralna drukarnia, mieszcząca się przy ul. Łanowej 16, została skonfiskowana 26 września 1944 roku i składała się z maszyny drukarskiej, ośmiuset [!] kilogramów czcionki, matryc i innej aparatury typograficznej.

Oskarżony PROCKO Zygmunt s. Kazimierza potwierdził swoje członkostwo w antysowieckiej wojskowo-powstańczej organizacji AK i pracę w niej w charakterze drukarza na maszynie drukarskiej systemu „bostonka”, która znajdowała się w jego domu, zakopana w piwnicy do dnia jego aresztowania.

Jako pracownik Wydziału BIP Armii Krajowej PROCKO co miesiąc otrzymywał od organizacji zapłatę w wysokości 1600 złotych (k.s. <sup>b</sup>-69–100<sup>b</sup>).

<sup>d</sup>W piwnicy domu PROCKI we Lwowie przy ul. Olszynki 25<sup>d</sup> została odnaleziona wkopana w ziemię skrzynia, w której znajdowała się maszyna drukarska, część narzędzi drukarskich, metalowa płyta, a także wyciągnięta ze studni rączka-dźwignia od maszyny drukarskiej i 80 kg czcionki.

машина, часть типографского прибора, металлическая доска, а так же извлечена из колодца ручка-рычаг от типографской машины и 80 кгр. шрифта. Типографская машина, как установлено следствием, перенесена из дома без ведома ПРОЦКО после его ареста и о месте нахождения ее ему ничего неизвестно (л.д. <sup>б</sup>-34, 37, 91, 92–96, 126, 128<sup>б</sup>).

<sup>г</sup>, <sup>г</sup> Кроме того, по показаниям свидетеля ЦИМЕРМАН – ПРОЦКО был<sup>г</sup> связан с Криминальной полицией, выдал последней дочь ЦИМЕРМАНА, брата его и самого ЦИМЕРМАНА. Дочь ЦИМЕРМАНА была арестована, самому ЦИМЕРМАНУ удалось бежать, таким образом избежать ареста немецким карательным органам „Крипо”.<sup>г</sup>

<sup>д</sup> Обвиняемый ПРОЦКО факты связи своей с „Крипо” – отрицает, показывая, что расправу над самим ЦИМЕРМАН, скрывающимся в его доме, производила „боевка” польской националистической организации в его присутствии без его непосредственного участия (л.д. <sup>б</sup>-80, 83–86<sup>б</sup>)-<sup>д</sup>.

В предъявленном обвинении МАРКОВСКИЙ Станислав Апполинарувич и ПРОЦКО Зигмунд Казимирович виновными себя признали полностью. Изобличаются показаниями арестованного ГЖЕНДЗЕЛЬСКОГО В. В., очными ставками между собой и вещественными доказательствами.

На основании изложенного – обвиняются:

<sup>е</sup>-1. МАРКОВСКИЙ Станислав <sup>е</sup>Марьян<sup>е</sup> Апполинарувич, 1911 года рождения, уроженец г. Зборов, Тернопольской области, поляк, гр-н СССР, беспартийный, холост, с высшим образованием, окончил юридический факультет Львовского университета, работал в банке, в период немецкой оккупации работал в карточном бюро. До ареста без определенных занятий, задержан при попытке перехода границы –

2. ПРОЦКО Зигмунд <sup>е</sup>Ян<sup>е</sup> Казимирович, 1912 года рождения, уроженец г. Львова, поляк, гр-н СССР, беспартийный, женат, образование среднее, до немецкой оккупации работал завхозом средней школы, в период немецкой оккупации без определенных занятий. До ареста работал в межобластном управлении трудовых резервов, проживал в г. Львове, Ольшанка, 25 (собствен[ный] дом) –<sup>е</sup>

В ТОМ, ЧТО:

Maszyna drukarska, jak ustalono w śledztwie, została przeniesiona z domu bez wiedzy PROCKI po jego aresztowaniu i o miejscu, w którym się znajduje, nic mu nie wiadomo (k.s. <sup>b</sup>-34, 37, 91, 92–96, 126–128<sup>b</sup>).

<sup>e, d</sup>Oprócz tego, według zeznań świadka CYMERMANA – PROCKO był<sup>d</sup> związany z policją kryminalną, której wydał córkę CYMERMANA, jego brata i samego CYMERMANA. Córka CYMERMANA została aresztowana, samemu CYMERMANOWI udało się uciec i w ten sposób uniknąć aresztowania przez niemiecką policję Kripo.<sup>e</sup>

<sup>f</sup>Oskarżony PROCKO zaprzecza swoim związkom z Kripo zeznając, że zemsty nad samym CYMERMANEM, ukrywającym się w jego domu, dokonała „bojówka” polskiej nacjonalistycznej organizacji w jego obecności, ale bez jego bezpośredniego udziału (k.s. <sup>b</sup>-80, 83–86<sup>b</sup>).<sup>f</sup>

Do przedstawionych zarzutów MARKOWSKI Stanisław s. Apolinarego i PROCKO Zygmunt s. Kazimierza przyznali się w całości. Obciążają ich zeznania aresztowanego GRZĘDZIELSKIEGO W. W., wzajemne konfrontacje i dowody rzeczowe.

Na podstawie powyższego – oskarżeni [zostają]:

<sup>g</sup>1. MARKOWSKI Stanisław <sup>h</sup>Marian<sup>h</sup> s. Apolinarego, urodzony w 1911 roku w Zborowie obwód tarnopolski, Polak, ob[ywate]l ZSRS, bezpartyjny, kawaler, z wyższym wykształceniem, ukończył Wydział Prawa Uniwersytetu Lwowskiego, pracował w banku, w okresie okupacji niemieckiej pracował w biurze kartkowym. Przed aresztowaniem bez określonego zajęcia, zatrzymany przy próbie przekroczenia granicy –

2. PROCKO Zygmunt <sup>h</sup>Jan<sup>h</sup> s. Kazimierza, urodzony w 1912 roku we Lwowie, Polak, ob[ywate]l ZSRS, bezpartyjny, żonaty, wykształcenie średnie, przed niemiecką okupacją pracował jako kier[ownik] gospodarczy szkoły średniej, w okresie okupacji niemieckiej bez określonego zajęcia. Przed aresztowaniem pracował w międzyobwodowym zarządzie rezerw pracowniczych, mieszkał we Lwowie, [ul.] Olszynki 25 (włas[ny] dom) –<sup>g</sup>

o to, że:

Przeszli na stronę polskiego rządu emigracyjnego, byli członkami antysowieckiej wojskowej powstańczej organizacji Armia Krajowa, mającej na celu oderwanie części sowieckiego terytorium i przyłączenie jej do innego państwa, wykonując w tej organizacji pracę przy wydawaniu nacjionali-

Перешли на сторону польского эмигрантского „правительства”, являлись участниками антисоветской военно-повстанческой организации „Армия Краева”, преследовавшей цель отторжения части советской территории и присоединения ее к другому государству, выполняя в этой организации работу по изданию националистической прессы и ведая аппаратурой по изготовлению последней, т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

Руководствуясь ст. 204 УПК УССР, следственное дело № 403 по обвинению МАРКОВСКОГО Станислава Апполиновича и ПРОЦКО Зигмунда Казимировича направить Военному Прокурору для предания обвиняемых суду Военного Трибунала.

Оперуполномоченный 2 Управления НКГБ УССР  
Ст. лейтенант госбезопасности  
(—) ЛИТОВСКИЙ

„Согласен:”

Нач. 1 Отделения Следотдела УНКГБ ЛО  
Майор госбезопасности  
(—) ЩЕРБАКОВ

Обвинительное заключение составлено „<sup>б-2-677</sup> <sup>б-ХГ-6</sup> 1944 г.

Справка:

- I. [1.] Обвиняемый МАРКОВСКИЙ Станислав Апполинович – содержится под стражей во внутренней тюрьме УНКГБ г. Львов с 12-го сентября 1944 года [?].
  2. Обвинение предъявлено 5-го октября 1944 г.
  3. Дело закончено 31 октября 1944 года.
- II. [1.] Обвиняемый ПРОЦКО Зигмунд Казимирович – содержится под стражей во внутренней тюрьме УНКГБ г. Львов с 29 августа 1944 года.
  2. Обвинение предъявлено 9 сентября 1944 г.
  3. Дело закончено 31 октября 1944 года.
- III. Вещественные доказательства по делу:
  - а) типографская машина системы „Пласка” со шрифтом и другой аппаратурой изъята по ул. Лановой, 16,
  - б) ручка от типографской машины системы „Бастонка” и 80 кгр. шрифта, сданы на хранение в АХФО УНКГБ кв. (л.д. <sup>б-137-6</sup>, фотоснимки л.д. 153).

stycznej prasy i zarządzając sprzętem do jej sporządzania, tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

Kierując się art. 204 KPK USRS, sprawę śledczą nr 403 dotyczącą oskarżenia MARKOWSKIEGO Stanisława s. Apolinarego i PROCKI Zygmunta s. Kazimierza skierować do Prokuratora Wojskowego w celu przekazania oskarżonych Trybunałowi Wojskowemu.

Oficer oper[acyjny] 2 Zarządu NKGB USRS  
St[arszy] lejtnant bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) LITOWSKIJ

„Wyrażam zgodę:”

Nacz[elnik] 1 Wydziału Oddziału Śled[czego] UNKGB LO  
Major bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) SZCZERBAKOW

Wniosek oskarżający sporządzono „<sup>b-2-b</sup>” <sup>b-XI-b</sup> 1944 r.

Informacja:

- I. [1.] Oskarżony MARKOWSKI Stanisław s. Apolinarego – trzymany jest w areszcie w wewnętrznym więzieniu UNKGB m. Lwów od 12 września 1944 roku [?].
  2. Oskarżenie wniesiono 5 października 1944 r.
  3. Sprawę zakończono 31 października 1944 roku.
- II. [1.] Oskarżony PROCKO Zygmunt s. Kazimierza – trzymany jest w areszcie w wewnętrznym więzieniu UNKGB m. Lwów od 29 sierpnia 1944 roku.
  2. Oskarżenie wniesiono 9 września 1944 r.
  3. Sprawę zakończono 31 października 1944 roku.
- III. Dowody rzeczowe w sprawie:
  - a) maszyna drukarska systemu „Płaska” z czcionkami i innym oprzyrządowaniem skonfiskowana przy ul. Łanowej 16,
  - b) ręczka od maszyny drukarskiej systemu „bostonka” i 80 kg czcionek, przekazane na przechowanie do AChFO UNKGB kw. (k.s. <sup>b-137-b</sup>, fotografie k.s. 153),
  - c) nacjonalistyczna prasa – gazety podziemnej organizacji znajdują się przy aktach sprawy w oddzielnym pakiecie <sup>a</sup>-(załącznik nr 1)-<sup>a</sup>,
  - d) dom przy ul. Łanowej 16, należący do organizacji, gdzie mieściła się centralna drukarnia, spisany i przekazany pod ochronę (opis k.s. <sup>b-140-b</sup>),

в) националистическая пресса – газеты подпольной организации находятся при деле в отдельном пакете <sup>а</sup>-(приложение № 1)<sup>а</sup>.

г) дом по ул. Лановой, 16, принадлежащий организации, где помещалась центральная типография, описан и сдан на хранение (опись л.д. <sup>б</sup>-140<sup>б</sup>).

IV. Личные документы МАРКОВСКОГО и ПРОЦКО находятся при деле.

Оперуполномоченный 2 Управления НКГБ УССР  
Ст. лейтенант госбезопасности  
(—) ЛИТОВСКИЙ

*ГДА СБУ, Львів, спр. П-30095, арк. 146–150.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу вгорі частково розбірлива резолюція, вписана від руки: Утверждаю. Дело на рассмотрение направить ВП ЛЬВО [...] ЛЬВО та нерозбірливий підпис і дата: 18 [...].*

### Примітки

<sup>а-а</sup> Дописано від руки.

<sup>б-б</sup> Вписано від руки.

<sup>в</sup> Виправлено від руки з: 1944.

<sup>г-г</sup> Біля лінійки, зліва на полях, дописано від руки: X.

<sup>г-г</sup> Текст відзначений з правого боку на полях двома вертикальними рисками.

<sup>д-д</sup> Біля абзацу, з правого боку на полях, дописано від руки: V.

<sup>е-е</sup> Зліва на полях, нерозбірлива резолюція, вписана від руки.

<sup>е-е</sup> Слово надписане від руки.

<sup>1</sup> Марковський Станіслав, пс. „Гервази”, „Рузга”, під кінець 1943 керівник друкарської технічної клітини, арештований 12 вересня 1944.

<sup>2</sup> Процко Зигмунт, арештований 29 серпня 1944.

<sup>3</sup> Спр. Бюро інформації й пропаганди – це Відділ VI ГК АК; займалося веденням біжучої пропаганди, в цьому видаванні центрального часопису СЗБ-АК „Інформаційний бюлетень” та студіями над ситуацією в Польщі, порівнюючи періодичні звіти й ком’юніке, які стосувалися різних ділянок життя на польських землях; у БП ГК АК знаходився центр психологічної війни з Німеччиною (акція „Н”); тут також працював підвідділ „Р” із завданням нейтралізувати комуністичну пропаганду; функціонували також Секретні військові видавничі заклади.



IV. Osobiste dokumenty MARKOWSKIEGO i PROCKI znajdują się w aktach sprawy.

Oficer oper[acyjny] 2 Zarządu NKGB USRS  
St[arszy] lejtnant bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) LITOWSKIJ

WAP SBU, Lwów, spr. P-30095, k. 146–150.

Oryginał, maszynopis.

Na pierwszej stronie dokumentu na górze odręcznie napisana, częściowo czytelna adnotacja: Zastwierdzam. Sprawę skierować do rozpatrzenia WP LWO [...] LWO, nieczytelny podpis oraz data: 18 [...].

### Przypisy

- a- -a Dopisano odręcznie.
- b- -b Wpisano odręcznie.
- c Poprawiono odręcznie z: 1944.
- d- -d Przy wierszu na lewym marginesie dopisano odręcznie: X.
- e- -e Fragment oznaczony na prawym marginesie dwiema pionowymi liniami.
- f- -f Przy akapicie, na prawym marginesie dopisano odręcznie: V.
- g- -g Przy fragmencie na lewym marginesie odręczna nieczytelna adnotacja.
- h- -h Słowo nadpisane odręcznie.

<sup>1</sup> Markowski Stanisław, ps. „Gerwazy”, „Różga”, pod koniec 1943 kierownik drukarskiej komórki technicznej, aresztowany 12 września 1944.

<sup>2</sup> Procko Zygmunt, aresztowany 29 sierpnia 1944.

<sup>3</sup> Właśc. Biuro Informacji i Propagandy (BIP) to Oddział VI KG AK. Zajmowało się prowadzeniem bieżącej propagandy, w tym wydawaniem centralnego pisma ZWZ-AK „Biuletyn Informacyjny” oraz studiami nad sytuacją w Kraju, zestawiając periodyczne sprawozdania i komunikaty dotyczące różnych dziedzin życia na ziemiach polskich. W BIP KG AK znajdowała się centrala wojny psychologicznej z Niemcami (akcja „N”). Pracował również podwydział „R” z zadaniem neutralizowania propagandy komunistycznej. Tu funkcjonowały także Tajne Wojskowe Zakłady Wydawnicze.

**10 вересня 1944, Львів. Постанова про арешт  
Мірослава Вігерського**

„Утверждаю”  
Начальник Управления НКГБ  
Полковник госбезопасности  
(—) ВОЛОШЕНКО  
„<sup>6</sup>-10-<sup>67</sup>” сентября 1944 года

Арест санкционирую  
<sup>а</sup>-зам.<sup>-а</sup> Прокурор[а] Львовского  
Военного Округа  
Подполковник юстиции  
(—) ЛИПАТОВ  
„<sup>6</sup>-12-<sup>67</sup>” сентября 1944 года

**Постановление  
(на арест)**

гор. Львов

1 сентября 1944 г.

Я, оперуполномоченный 11-го отделения 2 отдела УНКГБ Львовской области, мл. лейтенант госбезопасности – КАРФИДОВ, рассмотрев поступившие материалы в УНКГБ Л/О о преступной деятельности:

ВИГЕРСКОГО Мирослава Александровича<sup>1</sup>, 1911 года рождения, уроженец с. Гай, Львовской области, по соцпроисхождению из служащих, поляк, гражданин СССР, б/п, работает в артели „Электропродукции”, ул. Коперника, 19, проживает г. Львов по ул. Пескова № 52, кв. 1,

**НАШЕЛ:**

ВИГЕРСКИЙ М. А. является активным участником польской антисоветской организации, подготовляющей вооруженное восстание против СССР, с целью присоединения Западных областей Украины к Польше.

Переходил советско-польскую государственную границу. Имеет у себя оружие.

**ПОСТАНОВИЛ:**

ВИГЕРСКОГО Мирослава Александровича, проживающего гор. Львов по ул. Пескова № 52, кв. 1, подвергнуть аресту и обыску.

Оперуполномоченный 11 Отд[елени]я 2 Отд[ела] УНКГБ Л/О  
Мл. лейтенант госбезопасности  
(—) КАРФИДОВ

**10 września 1944, Lwów. Postanowienie o aresztowaniu  
Mirośława Wigierskiego**

„Zatwierdzam”  
Naczelnik Zarządu NKGB  
Pułkownik bezpieczeństwa  
państw[owego]  
(—) WOŁOSZENKO  
„<sup>b-10-b</sup>” września 1944 roku

Areszt sankcjonuję  
<sup>a-</sup>Zast[ępcą]<sup>-a</sup> Prokurator[a] Lwow-  
skiego Okręgu Wojskowego  
Podpułkownik sądownictwa  
(—) LIPATOW  
„<sup>b-12-b</sup>” września 1944 roku

Decyzja  
(o aresztowaniu)

m. Lwów

1 września 1944 r.

Ja, oficer oper[acyjny] 11 Wydziału 2 Oddziału UNKGB obwodu lwowskiego, młodszy lejtnant bezpieczeństwa państw[owego] – KARFIDOW, rozpatrzywszy materiały, które wpłynęły do UNKGB LO o przestępczej działalności:

WIGIERSKIEGO Mirośława<sup>1</sup> s. Aleksandra, urodzonego w 1911 roku we w[si] Gaj obwód lwowski, z pochodzenia z urzędników, Polak, obywatel ZSRS, b/p, pracuje w ar-  
telu „Elektroprodukcja”, ul. Kopernika 19, mieszka we  
Lwowie przy ul. Piaskowej nr 52 m. 1,

STWIERDZIŁEM:

WIGIERSKI M. A. jest aktywnym członkiem polskiej antysowieckiej organizacji, przygotowującej zbrojne powstanie przeciwko ZSRS w celu przyłączenia zachodnich obwodów Ukrainy do Polski.

Przekraczał sowiecko-polską granicę państwową. Posiada broń.

POSTANOWIŁEM:

WIGIERSKIEGO Mirośława s. Aleksandra, zamieszkałego we Lwo-  
wie przy ul. Piaskowej nr 52 m. 1, poddać aresztowaniu i rewizji.

Oficer oper[acyjny] 11 Wydz[iału] 2 Oddz[iału] UNKGB LO  
Mł[odszy] lejtnant bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) KARFIDOW

„Wyrażam zgodę:”

„Согласен:”

Начальник 2 Отдела УНКГБ Львовской области  
Подполковник госбезопасности  
(—) АЛЕКСЕЕВ

*ГДА СБУ, Львів, спр. П-11544, арк. 5.*

*Оригінал, машинопис.*

*Зліва вгорі кругла печатка з гербом у середині і написом: Народный Комиссариат Государствен[ной] Безопасности Укр[аинской] ССР. Управление НКГ[Б] Львовской области, з правого боку вгорі кругла печатка з гербом у середині і написом: Военный Трибунал Львовского Военн[ого] Окр[уга].*

## Примітки

- <sup>а-а</sup> Дописано від руки.  
<sup>б-б</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Вігерський Мірослав, пс. „Ерик”, молодший лейтенант періоду війни; з травня до 31 липня 1944 командир диверсійно-саботажного відділу „Ястшомб” у Відділі VIII Командування Району Львів, присудом Військового трибуналу Львівського військового округу засуджений до 10 років ВТТ, звільнений у 1953 працював як слюсар у Магаданській області; до Польщі повернувся під кінець п’ятидесятих років; помер у Вроцлаві.

Naczelnik 2 Oddziału UNKGB obwodu lwowskiego  
Podpułkownik bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) ALEKSIEJEW

*WAP SBU, Lwów, spr. P-11544, k. 5.*

*Oryginał, maszynopis.*

*W lewym górnym rogu okrągła pieczęć z herbem i napisem w otoku: Ludowy Komisariat Bezpieczeństwa Państw[owego] Ukr[aińskiej] SRS. Zarząd NKG[B] obwodu lwowskiego, w prawym górnym rogu okrągła pieczęć z herbem i napisem w otoku: Trybunał Wojskowy Lwowskiego Okr[ęgu] Wojsk[owego].*

## Przypisy

- a- -a Dopisano odręcznie.
- b- -b Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Wigierski Mirosław, ps. „Eryk”, ppor. cz. w. WP, od maja do 31 lipca 1944 dca oddziału dywersyjno-sabotażowego „Jastrząb” w Oddziale VIII Komendy Obszaru Lwów, wyrokiem Trybunału Wojskowego Lwowskiego Okręgu Wojskowego skazany na 10 lat ITL, zwolniony w 1953 pracował jako ślusarz w obwodzie magadańskim. Do Polski wrócił pod koniec lat pięćdziesiątych, zmarł we Wrocławiu.

**Після 18 грудня 1944, [Львів]. Обвинувальний висновок  
стосовно Мірослава Вігерського**

„Утверждаю”  
Нач. Управления НКГБ Львовской  
обл[асти]  
Комиссар госбезопасности 3 ранга  
ВОРОНИН  
„ ” декабря 1944 года

К следственному делу № 406

**Обвинительное заключение**

по обвинению ВИГЕРСКОГО Мирослава Александровича по ст. ст. 54-1, „а”, 54-11 УК УССР

Управлением НКГБ по Львовской области, 12-го сентября 1944 года, за участие в польской подпольной военно-повстанческой организации „Армия Краева” был арестован и привлечен в качестве обвиняемого ВИГЕРСКИЙ Мирослав Александрович.

Произведенным по делу расследованием установлено, что ВИГЕРСКИЙ, проживая на оккупированной немцами территории – в г. Львове, в марте 1944 года добровольно вступил в антисоветскую подпольную военно-повстанческую организацию „Армия Краева” – созданную польским реакционным „правительством” для ведения вооруженной борьбы против Советского Союза. По организации имел псевдоним „ЭДИК” (л.д. 20–21, 23–25, 27, 33–34, 38–39, 44 об., 46 об., 47).

Являясь участником организации „Армия Краева” получал и читал подпольно издаваемые ей антисоветские газеты (л.д. 29, 39).

После освобождения г. Львова от немецких оккупантов, в августе 1944 года нарушил государственную границу – между Советским Союзом и польским государством (л.д. 22, 38 об., 39, 41–42, 44 об., 45).

Допрошенный в качестве обвиняемого ВИГЕРСКИЙ виновным себя признал (л.д. 27–28).

На основании изложенного – обвиняется:

ВИГЕРСКИЙ Мирослав Александрович, 1911 г. рожден[ия] уроженец с. Гай, Львовского р-на, той-же области, поляк, гр-н СССР, беспартийный, с высшим образованием, из служащих, служащий, не судим,

**Po 18 grudnia 1944, [Lwów]. Wniosek oskarżający  
Mirośława Wigierskiego**

„Zatwierdzam”  
Nacz[elnik] Zarządu NKGB  
obw[odu] lwowskiego  
Komisarz bezpieczeństwa  
państw[owego] 3 rangi  
WORONIN  
„ ” grudnia 1944 roku

Do sprawy śledczej nr 406

**Wniosek oskarżający**

z oskarżenia WIGIERSKIEGO Mirośława s. Aleksandra  
z art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USSR

Został aresztowany przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego, 12 września 1944 roku, za udział w polskiej podziemnej wojskowej powstańczej organizacji Armia Krajowa i pociągnięty do odpowiedzialności w charakterze oskarżonego WIGIERSKI Mirośław s. Aleksandra.

W wyniku przeprowadzonego w sprawie śledztwa ustalono, że WIGIERSKI, mieszkając na okupowanym przez Niemców terytorium – we Lwowie, w marcu 1944 roku dobrowolnie wstąpił do antysowieckiej podziemnej wojskowej powstańczej organizacji Armia Krajowa – utworzonej przez polski reakcyjny rząd do prowadzenia walki zbrojnej przeciwko Związkowi Sowieckiemu. W organizacji miał pseudonim „EDIK” (k.s. 20–21, 23–25, 27, 33–34, 38–39, 44 odwr., 46 odwr., 47).

Będąc członkiem organizacji Armia Krajowa otrzymywał i czytał wydawane w podziemiu jej antysowieckie gazety (k.s. 29, 39).

Po wyzwoleniu Lwowa od niemieckich okupantów, w sierpniu 1944 roku naruszył granicę państwową między Związkiem Sowieckim i państwem polskim (k.s. 22, 38 odwr., 39, 41–42, 44 odwr., 45).

Przesłuchiwany w charakterze oskarżonego WIGIERSKI przyznał się do winy (k.s. 27–28).

Na podstawie powyższego oskarżony zostaje:

WIGIERSKI Mirośław s. Aleksandra, urodz[ony] w 1911 r.  
we w[si] Gaj r[ejo]n lwowski, tenże obwód, Polak, ob[y-  
wate]l ZSRS, bezpartyjny, z wyższym wykształceniem,  
z urzędników, urzędnik, nie karany, z zawodu księgowy,

по специальности бухгалтер, до ареста работал в артели „Электропродукция”, проживал в г. Львов, ул. Пескова, 52, кв. 1

в том, что:

Проживая на оккупированной немцами территории, в 1944 году добровольно поступил в польскую антисоветскую организацию „Армия Краева”, получал и читал антисоветские газеты, издаваемые организацией –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

Руководствуясь ст. 204 УПК УССР, следственное дело № 406 по обвинению ВИГЕРСКОГО Мирослава Александровича направить Военному Прокурору ЛВО для предания суду Военного Трибунала.

Следователь Следотдела УНКГБ ЛО  
Лейтенант госбезопасности  
(—) ДОНЧЕНКО

„Согласен:”

Нач. 1 Отделения Следотдела УНКГБ ЛО  
Ст. лейтенант госбезопасности  
(—) СОЛОП

<sup>а</sup>Нач. Следственного отдела УНКГБ ЛО  
Полковник госбезопасности  
(—) ГАВРИШ<sup>а</sup>

Обвинительное заключение составлено „6-18-67” декабря 1944 года.

Справка:

1. Обвин[яемый] ВИГЕРСКИЙ М. А. – арестован 12 сентября 1944 г. и содержится под стражей во внутренней тюрьме УНКГБ г. Львов.
2. Преступление совершено в 1944 г.
3. Обвинение предъявлено 27 сентября 1944 года.
4. Следствие закончено 18 декабря 1944 года.
5. Вещественные доказательства приобщены к делу в отдельном пакете.
6. Личные документы арестованного при деле в пакете.



przed aresztowaniem pracował w artelu „Elektroprodukcja”, mieszkał we Lwowie, ul. Piaskowa 52 m. 1

o to, że:

Mieszkając na okupowanym przez Niemców terytorium, w 1944 roku dobrowolnie wstąpił do polskiej antysowieckiej organizacji Armia Krajowa, otrzymywał i czytał antysowieckie gazety wydawane przez organizację –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

Kierując się art. 204 KPK USRS, sprawę śledczą nr 406 dotyczącą oskarżenia WIGIERSKIEGO Mirosława s. Aleksandra skierować do Wojtkowego Prokuratora LWO w celu przekazania Trybunałowi Wojskowemu.

Śledczy Oddziału Śled[czego] UNKGB LO  
Lejtnant bezpieczeństwa pań[stwowego]  
(—) DONCZENKO

„Wyrażam zgodę:”

Nacz[elnik] 1 Wydziału Oddziału Śled[czego] UNKGB LO  
St[arszy] lejtnant bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) SOŁOP

<sup>a</sup>Nacz[elnik] Oddziału Śledczego UNKGB LO  
Pułkownik bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) GAWRISZ<sup>a</sup>

Wniosek oskarżający sporządzono „<sup>b-18-b</sup>” grudnia 1944 roku.

Informacja:

1. Oskar[żony] WIGIERSKI M. A. został aresztowany 12 września 1944 r. i przetrzymywany jest w areszcie więzienia wewnętrznego UNKGB m. Lwów.
2. Przestępstwa dokonano w 1944 r.
3. Oskarżenie wniesiono 27 września 1944 roku.
4. Śledztwo zakończono 18 grudnia 1944 roku.
5. Dowody rzeczowe dołączono do sprawy w oddzielnym pakiecie.
6. Osobiste dokumenty aresztowanego [znajdują się] przy sprawie w pakiecie.

## Список

лиц, подлежащих вызову в зал судебного заседания

1. Обвин[яемый] ВИГЕРСКИЙ М. А. содержится во В/тюреме УНКГБ г. Львов.

2. Свид[етели]:

ЛЕВИЦКИЙ Игор Дмитриевич — г. Львов, 3-го Мая, 16,  
ГОХФЕЛЬДЕР Арношт Иосифович — —||— Калеча, 16-б, кв. 7,  
АНДРУСЯК Константин Яковлевич — —||— Гловацкого, 25, кв. 5,  
СУХОМЕЛЬ Юлия Григорьевна — —||— —||— —||—

Следователь Следотдела УНКГБ ЛО  
Лейтенант госбезопасности  
(—) ДОНЧЕНКО

*ГДА СБУ, Львів, спр. П-11544, арк. 53–53 зв.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу вгорі резолюція, вписана від руки: Утверждаю. Дело направить на рассмотрение ВТ ЛьВО, зам. ВП ЛьВО та нерозбірливий підпис і дата: 28 XII 44.*

## Примітки

<sup>а-а</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: 29.XII 44.

<sup>б-б</sup> Вписано від руки.

Wykaz  
osób, podlegających wezwaniu do sali posiedzeń sądu

1. Oskar[żony] WIGIERSKI M. A. przetrzymywany w w[ewnętrznym] więzieniu UNKGB m. Lwowa.

2. Świad[kowie]:

LEWICKI Igor s. Dymitra	–	m. Lwów, [ul.] 3 Maja 16,
HOCHFELDER Arnold s. Józefa	–	–    – [ul.] Kalecza, 16-b m. 7,
ANDRUSIAK Konstanty s. Jakuba	–	–    – [ul.] Głowackiego 25 m. 5,
SUCHOMIEL Julia c. Grzegorza	–	–    – –    – –    –

Śledczy Oddziału Śled[czego] UNKGB LO  
Lejtnant bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) DONCZENKO

*WAP SBU, Lwów, spr. P-11544, k. 53–53v.*

*Oryginał, maszynopis.*

*Na pierwszej stronie dokumentu na górze odręczna odnotacja: Zatwierdzam. Sprawę skierować do rozpatrzenia WT LWO, zca WP LWO, nieczytelny podpis oraz data: 28 XII 44.*

### Przypisy

- <sup>a--a</sup> Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: 29.XII 44.  
<sup>b--b</sup> Wpisano odręcznie.

**25 грудня 1944, Львів. Довідка про членів польського підпілля, для арешту яких необхідна була санкція прокурора**

Совершенно секретно

Справка  
на лиц, подлежащих изъятию,  
на которых необходимо получение санкции

1. Профессоров	– 14
2. Врачей	– 10
3. Артистов	– 6
4. Ксендзов	– 8
5. Научных работников	– 13
6. Инженеров	– 18
7. Художников	– 2
8. Режис[с]еров	– 1
<hr/>	
	Всего: – 72

Начальник 2 Отдела УНКГБ Львовской Области  
Подполковник Государственной Безопасности  
(—) АЛЕКСЕЕВ

„<sup>а-а</sup>25-а<sup>а</sup>” декабря 1944 года  
гор. Львов

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 64, арк. 33.*

*Оригінал, машинопис.*

*У верхньому лівому куті резолюція простим олівцем: Тов. Воронину. (—) Савченко.*

**Примітки**

<sup>а-а</sup> Вписано від руки.

**25 grudnia 1944, Lwów. Informacja o członkach polskiego  
podziemia, do aresztowania których konieczna była  
sankcja prokuratorska**

Ścisłe tajne

Raport  
dotyczący osób podlegających zatrzymaniu,  
na które konieczne jest uzyskanie sankcji

1. Profesorów	– 14
2. Lekarzy	– 10
3. Artystów	– 6
4. Księży	– 8
5. Pracowników naukowych	– 13
6. Inżynierów	– 18
7. Artystów plastyków	– 2
8. Reżyserów	– 1
<hr/>	
	Ogółem: – 72

Naczelnik 2 Oddziału UNKGB obwodu lwowskiego  
Podpułkownik bezpieczeństwa państwowego  
(—) ALEKSIEJEW

„<sup>a-</sup>25<sup>-a</sup>” grudnia 1944 roku  
m. Lwów

*WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 64, k. 33.*

*Oryginał, maszynopis.*

*W lewym górnym rogu adnotacja napisana ołówkiem: Dla tow. Woronina. (—) Sawczenko.*

### Przypisy

<sup>a-</sup> -a Wpisano odręcznie.

25

**25 грудня 1944, Львів. Довідка про членів польського  
підпілля, для арешту яких „за забарвленням”  
необхідна була санкція прокурора**

Совершенно секретно

Справка

на лиц, подлежащих изъятию по окраске,  
на которых необходима санкция

1. Армия Краева	– 15
2. Антисоветский элемент	– 25
3. „Страництво Народове” <sup>а</sup> „Nd” <sup>а</sup>	– 8
4. ПСЦ-ДР	– 8
5. ОЗОН	– 1
6. ППС	– 1
7. Агенты гестапо	– 2
8. Агенты „СД”	– 2
9. Немецкие пособники	– 8
10. Шпионаж	– 2
<hr/>	
	Всего: – 72

Начальник 2 Отдела УНКГБ Львовской Области  
Подполковник Государственной Безопасности  
(—) АЛЕКСЕЕВ

„6-25-6” декабря 1944 года  
гор. Львов

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 64, арк. 34.  
Оригінал, машинопис.*

**Примітки**

- <sup>а-а</sup> Вписано від руки.  
<sup>б-б</sup> Дописано від руки.

## 25

### 25 grudnia 1944, Lwów. Informacja o liczbie i przynależności politycznej osób, do aresztowania których konieczna była sankcja prokuratorska

Ścisłe tajne

#### Raport

w sprawie osób podlegających zatrzymaniu z uwzględnieniem  
przynależności, wobec których konieczna jest sankcja

1. Armia Krajowa	– 15
2. Element antysowiecki	– 25
3. Stronnictwo Narodowe <sup>a</sup> Nd <sup>a</sup>	– 8
4. PSC-DR	– 8
5. OZON	– 1
6. PPS	– 1
7. Agenci Gestapo	– 2
8. Agenci SD	– 2
9. Niemieccy kolaboranci	– 8
10. Szpiedzy	– 2
<hr/>	
Ogółem:	– 72

Naczelnik 2 Oddziału UNKGB obwodu lwowskiego  
Podpułkownik bezpieczeństwa państwowego  
(—) ALEKSIEJEW

„<sup>b</sup>25<sup>b</sup>” grudnia 1944 roku  
m. Lwów

*WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 64, k. 34.  
Oryginał, maszynopis.*

#### Przypisy

- <sup>a</sup>- <sup>a</sup> Wpisano odręcznie.  
<sup>b</sup>- <sup>b</sup> Dopisano odręcznie.

**25 грудня 1944, [Львів]. Довідка про кількість і соціальний склад поляків, які підлягали арешту**

Совершенно секретно

Справка

о количестве лиц польской национальности,  
подлежащих изъятию в г. Львове – <sup>а</sup>по профессиям<sup>а</sup>  
по состоянию на 25 декабря 1944 г.

Всего подлежит изъятию – 551 человек.

Из них:

1. Рабочих	186
2. Служащих	155
3. Профессоров	–
4. Научных работников	–
5. Инженеров	6
6. Врачей	3
7. Артистов	1
8. Ксендзов	–
9. Учителей	13
10. Учащихся школ и институтов	22
11. Кустарей	3
12. Частных владельцев	5
13. Домохозяек	9
14. Лиц без определенных занятий	148

Начальник 2 Отдела УНКГБ Львовской Обл[асти]  
Подполковник Государств[енной] Безопасности  
(—) АЛЕКСЕЕВ

25 декабря 1944 г.

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 64, арк. 35.  
Оригінал, машинопис.*

**Примітки**

<sup>а-а</sup> Підкреслено від руки.



**25 grudnia 1944, [Lwów]. Informacja o liczbie i pozycji społecznej Polaków podlegających aresztowaniu**

Ścisłe tajne

Raport  
o liczbie osób narodowości polskiej,  
podlegających zatrzymaniu w m. Lwowie – <sup>a</sup>według zawodów<sup>a</sup>  
według stanu na 25 grudnia 1944 r.

Ogółem podlega zatrzymaniu – 551 osób.

W tym:

1. Robotników	186
2. Urzędników	155
3. Profesorów	–
4. Pracowników naukowych	–
5. Inżynierów	6
6. Lekarzy	3
7. Artystów	1
8. Księży	–
9. Nauczycieli	13
10. Uczniów szkół i instytucji	22
11. Chałupników	3
12. Prywatnych właścicieli	5
13. Gospodyń domowych	9
14. Osób bez określonego zajęcia	148

Naczelnik 2 Oddziału UNKGB obw[odu] lwowskiego  
Podpułkownik bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) ALEKSIEJEW

25 grudnia 1944 r.

WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 64, k. 35.  
Oryginał, maszynopis.

### Przypisy

<sup>a- a</sup> Podkreślono odręcznie.

**25 грудня 1944, [Львів]. Довідка про кількість поляків,  
які підлягали арешту „за забарвленням”**

Совершенно секретно

Справка

о количестве лиц польской национальности,  
подлежащих изъятию в г. Львове – <sup>а</sup>-по окраскам<sup>а</sup>  
по состоянию на 25 декабря 1944 г.

Всего подлежит изъятию 551 человек.

Из них – по окраскам:

1. Участников „Армии Краевой”	– 185
2. – „ – ПСЦ-ДР	– 133
3. – „ – ППС	– 1
4. – „ – Страництво народове <sup>б</sup> -Nd <sup>б</sup>	– 22
5. – „ – НЗС	– 1
6. Агентов СД	– 17
7. – „ – гестапо	– 39
8. Шпионов	– 5
9. Антисоветского элемента	– 167
10. Немецких пособников	– 31
11. Фольксдойче	– 22
12. Райхсдойче	– 4
13. Предателей	– 25

Начальник 2 Отдела УНКГБ Львовской Обл[асти]  
Подполковник государств[енной] безопасности  
(—) АЛЕКСЕЕВ

25 декабря 1944 г.

ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 64, арк. 36.  
Оригінал, машинопис.

**Примітки**

<sup>а</sup>-а Підкреслено від руки.

<sup>б</sup>-б Дописано від руки.

**25 grudnia 1944, [Lwów]. Informacja o liczbie Polaków  
podlegających aresztowaniu za postawę polityczną**

Ściśle tajne

Raport  
o liczbie osób narodowości polskiej, podlegających zatrzymaniu  
w m. Lwowie <sup>a-</sup>z uwzględnieniem przynależności<sup>a</sup>  
według stanu na 25 grudnia 1944 r.

Ogółem podlega zatrzymaniu 551 osób.

W tym – z uwzględnieniem przynależności:

1. Członków Armii Krajowej	– 185
2. – „ – PSC-DR	– 133
3. – „ – PPS	– 1
4. – „ – Stronnictwa Narodowego <sup>b-</sup> Nd <sup>b</sup>	– 22
5. – „ – NSZ	– 1
6. Agentów SD	– 17
7. – „ – Gestapo	– 39
8. Szpiegów	– 5
9. Elementu antysowieckiego	– 167
10. Niemieckich kolaborantów	– 31
11. Volksdeutschów	– 22
12. Reichsdeutschów	– 4
13. Zdrajców	– 25

Naczelnik 2 Oddziału UNKGB obw[odu] lwowskiego  
Podpułkownik bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) ALEKSIEJEW

25 grudnia 1944 r.

WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 64, k. 36.  
Oryginał, maszynopis.

### Przypisy

<sup>a- -a</sup> Podkreślono odręcznie

<sup>b- -b</sup> Dopisano odręcznie.

**28 грудня 1944, Львів. Довідка про додаткову кількість  
поляків, які підлягали арешту „за забарвленням”**

Совершенно секретно

Справка

на лиц, подлежащих изъятию по <sup>а</sup>-окраскам,  
дополнительно к 551 чел[овек]:<sup>-а</sup>

1. „Армия Краева”	— 33
2. Антисоветский элемент	— 39
3. „Строництво Народове”	— 5
4. Фольксдойче	— 16
5. Немецкие пособники	— 9
6. Агенты гестапо	— 7
7. Агенты „СД”	— 2
8. Предатели	— 4
9. Шпионы	— 2
<hr/>	
Итого: — 117	

Начальник 2 Отдела УНКГБ Львовской Области  
Подполковник государственной безопасности  
(—) АЛЕКСЕЕВ

„<sup>б</sup>-28-<sup>б</sup>” декабря 1944 года  
гор. Львов

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 64, арк. 38.  
Оригінал, машинопис.*

**Примітки**

- <sup>а</sup>-<sup>а</sup> Дописано від руки.  
<sup>б</sup>-<sup>б</sup> Вписано від руки.

## 28

### 28 grudnia 1944, Lwów. Informacja o dodatkowej liczbie Polaków podlegających aresztowaniu za postawę polityczną

Ścisłe tajne

Raport  
dotyczący osób, podlegających zatrzymaniu  
<sup>a</sup>z uwzględnieniem przynależności,  
uzupełnienie do 551 os[ób]:<sup>-a</sup>

1. Armia Krajowa	– 33
2. Antysowiecki element	– 39
3. Stronnictwo Narodowe	– 5
4. Volksdeutsche	– 16
5. Niemieccy kolaboranci	– 9
6. Agenci Gestapo	– 7
7. Agenci SD	– 2
8. Zdrajcy	– 4
9. Szpiedzy	– 2
<hr/>	
Razem:	– 117

Naczelnik 2 Oddziału UNKGB obwodu lwowskiego  
Podpułkownik bezpieczeństwa państwowego  
(—) ALEKSIEJEW

„<sup>b</sup>28-<sup>b</sup>” grudnia 1944 roku  
m. Lwów

*WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 64, k. 38.  
Oryginał, maszynopis.*

### Przypisy

- <sup>a</sup>- <sup>a</sup> Dopisano odręcznie.
- <sup>b</sup>- <sup>b</sup> Wpisano odręcznie.

**4 січня 1945, Чортків. Записка по ВЧ-зв'язку Петра Пугача  
Сергієві Савченку та його заступнику  
Павлу Дроздецькому про ліквідацію АК  
у Тернопільській області**

Совершенно секретно

Народному Комиссару Государствен[ной] Безопасности УССР  
Комиссару Государственной Безопасности 3-го ранга  
тов. САВЧЕНКО  
гор. Львов

Зам. Наркома Государственной Безопасности УССР  
Комиссару Государственной Безопасности  
тов. ДРОЗДЕЦКОМУ  
гор. Киев

Записка по „ВЧ”

О результатах ликвидации польской к/р организации „АК” по Тернопольской области

Во исполнение Ваших указаний от 3 января 1945 года, в ночь с 3 на 4 января нами проведена операция по полякам, в ходе которой ликвидированы:

1. Агентурное дело „ПОДЗЕМНИКИ” по гор. Тернополю, по которому арестовано 13 человек участников организации „АК” и в а-том-а числе 7 человек руководящего состава, а именно:

АНТОНЯК – окружной руководитель „АК”,

ДОВЖАНСКИЙ – руководитель отдела Внутренней безопасн[ости] „АК”,

ЯСИНСКИЙ – руководитель отдела связи „АК”,

ЖАРНОВСКИЙ – зам. окружного руководителя организации „АК” и руководитель Тернопольской организации,

ЩЕНСКИЙ – руководитель отдела вооружения „АК”,

ТАРЧИНСКИЙ – руководитель финансового отдела „АК”,

КИНЧЕЛЬ – руководитель организационного отдела.

По городу Бучач частично ликвидировано агентурное дело „КРОТЫ”, по которому арестовано 2 человека руководящего состава „АК”.

**4 stycznia 1945, Czortków. Depesza WCz Piotra Pugacza  
dla Siergieja Sawczenki i jego zastępcy Pawła Drozdieckiego  
o likwidacji AK w obwodzie tarnopolskim**

Ścisłe tajne

Do Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państw[owego] USRS  
Komisarza bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
tow. SAWCZENKI  
m. Lwów

Do Zast[ępcy] Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państwowego  
USRS  
Komisarza bezpieczeństwa państwowego  
tow. DROZDIECKIEGO  
m. Kijów

Depesza WCz

O wynikach likwidacji polskiej k/r organizacji AK w obwodzie tarnopolskim

W ramach wykonania Waszych wytycznych z 3 stycznia 1945 roku, w nocy z 3 na 4 stycznia została przez nas przeprowadzona operacja dotycząca Polaków, w trakcie której zrealizowano:

1. Agenturalną sprawę „KONSPIRATORZY” w m. Tarnopolu, w ramach której aresztowano 13 osób, członków organizacji AK i w <sup>a</sup>-tym<sup>a</sup> 7 osób z kadry dowódczej, mianowicie:

ANTONIAK – okręgowy dowódca AK,

DOWRZAŃSKI – dowódca Oddziału Bezpieczeń[stwa] Wewnętrzne-go AK,

JASIŃSKI – dowódca Oddziału Łączności AK,

ŻARNOWSKI – zast[ępcą] okręgowego dowódcy organizacji AK i dowódca tarnopolskiej organizacji,

SZCZĘSNY – dowódca Oddziału Uzbrojenia AK,

TARCZYŃSKI – dowódca Oddziału Finansowego AK,

KINCZEL – kierownik Oddziału Organizacyjnego.

W mieście Buczacz częściowo zrealizowano agenturalną sprawę „KRE-TY”, w ramach której aresztowano 2 osoby z kadry dowódczej AK.

По городу Монастырйску<sup>1</sup> арестована РАСТИЦКАЯ – связная организации „АК”, проходящая по делу „МУДРЕЦЫ”.

Всего по состоянию на 4 января с/г в ходе операции арестовано 16 участников „АК”, из них 10 человек руководящего состава.

Зам. Начальника УНКГБ по Терн[опольской] Обл[асти]  
Подполковник Государствен[ной] Безопасн[ости]  
(—) ПУГАЧ<sup>2</sup>

„<sup>a-4-a2</sup>” января 1945 г.

№ ...

гор. Чортков

*ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 51, арк. 1.*

*Оригінал, машинопис.*

*На звороті документу напис:* Записку передал в 20.15 4.1.45 г. Коробков. Принял: Ушаков – Львов. Приняла: Егорова – Киев.

## Примітки

<sup>a- a</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Так у документі; правильно – *Монастыриск*.

<sup>2</sup> Пугач Петро (нар. 1905), у 1943–1944 заступник начальника УНКДБ УРСР Дніпропетровської області; з травня до серпня 1944 начальник операційної групи УНКДБ УРСР у Дрогобицькій області; у 1944–1949 заступник начальника, в. о. начальника УНКДБ-УМДБ УРСР Тернопільської області; у 1944 підполковник державної безпеки; 1948 полковник державної безпеки.



W mieście Monasterzyska aresztowana została RASTYCKA – łączniczka organizacji AK, występująca w sprawie „MĘDRYCY”.

Łącznie według stanu na [dzień] 4 stycznia br. w trakcie operacji aresztowano 16 członków AK, z tego 10 osób z kadry dowódczej.

Zast[ępc]a naczelnika UNKGB obw[odu] tarn[opolskiego]  
Podpułkownik bezpieczeń[stwa] państwo[wego]  
(—) PUGACZ<sup>1</sup>

„<sup>a- a2</sup>4-<sup>a2</sup>” stycznia 1945 r.

nr ...

m. Czortków

*WAP SBU, f. 73, op. 1, spr. 51, k. 1.*

*Oryginał, maszynopis.*

*Na odwrocie dokumentu dopisano: Notatkę przekazał o [godzinie] 20.15 [dnia] 4.I.45 r. Korobkowi. Przyjął: Uszakow – Lwów. Przyjęła: Jegorowa – Kijów.*

## Przypisy

<sup>a- a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Pugacz Piotr (ur. 1905), w l. 1943–1944 zca naczelnika UNKGB USRS obwodu dniepropietrowskiego, od maja do sierpnia 1944 naczelnik grupy operacyjnej UNKGB USRS w obwodzie drohobyckim, w l. 1944–1949 zca naczelnika, p. o. naczelnika UNKGB-UMGB USRS obwodu tarnopolskiego. W 1944 ppłk bezp. państw., 1948 płk bezp. państw.

**4 січня 1945, Львів. Рапорт Олександра Вороніна  
Сергієві Савченку про результати проведення операції  
з вилучення польського підпілля у Львові**

Совершенно секретно

Народному Комиссару Государственной Безопасности УССР  
Комиссару Государственной Безопасности 3-го ранга  
тов. САВЧЕНКО

Рапорт  
о результатах проведения операции <sup>а</sup>-по изъятию<sup>-а</sup>  
польского а/с националистического элемента в гор. Львове.  
По состоянию на 4 января 1945 года

В результате проведения операции по городу Львову, Управлением НКГБ и Транспортным отделом НКГБ арестовано антисоветского элемента из числа поляков – 772 человека.

Из них:

Управлением НКГБ	– 656 чел[овек]
Транспортным отделом НКГБ	– 116 – « –

В числе арестованных:

Профессоров	– 14
Врачей	– 6
Инженеров	– 21
Артистов	– 3
Ксендзов	– 5

При аресте изъято: 18 радиоприемников, 12 пишущих машинок, 3 множительных аппарата-ротатора, электросигнальный аппарат, 3 фашистских знамени, большое количество антисоветских националистических и фашистских листовок и газет, 35 000 денег советскими знаками, свыше 4 пудов серебра в изделиях.

Из числа арестованных <sup>а</sup>-УНКГБ<sup>-а</sup> заслуживают внимания:

КЛИМЧИК Христина Карловна – 1925 года рождения, студентка 1-го курса Львовского ветинститута, активная участница польской националистической организации „НОВ” (Народова организация войскова)<sup>1</sup>, входящая в состав „Армии Краевой”, которая

**4 stycznia 1945, Lwów. Raport Aleksandra Woronina  
dla Siergieja Sawczenki o wyeliminowaniu  
polskiego podziemia we Lwowie**

Ścisłe tajne

Do Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państwowego USRS  
Komisarza bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
tow. SAWCZENKI

Raport

o wynikach przeprowadzenia operacji <sup>a</sup>-zatrzymania<sup>a</sup>  
polskiego a/s nacjonalistycznego elementu w m. Lwowie.  
Według stanu na [dzień] 4 stycznia 1945 roku

W wyniku przeprowadzenia przez Zarząd NKGB i Wydział Transportowy NKGB operacji w mieście Lwowie, aresztowano spośród Polaków antysowieckiego elementu – 772 osoby.

Z tego:

przez Zarząd NKGB – 656 os[ób]  
przez Wydział Transportowy NKGB – 116 – „ –

Wśród aresztowanych:

Profesorów – 14  
Lekarzy – 6  
Inżynierów – 21  
Artystów – 3  
Księży – 5

Podczas aresztowania skonfiskowano: 18 radiodbiorników, 12 maszyn do pisania, 3 powielacze rotacyjne, elektryczny aparat sygnałowy, 3 flagi faszystowskie, wielką liczbę antysowieckich, nacjonalistycznych i faszystowskich ulotek oraz gazet, 35 000 pieniędzy w walucie sowieckiej, ponad 4 pudy srebra w wyrobach.

Wśród aresztowanych przez <sup>a</sup>-UNKGB<sup>a</sup> na uwagę zasługują:

KLIMCZYK Krystyna c. Karola – urodzona w 1925 roku, studentka pierwszego roku Lwowskiego Instytutu Wet[erynarii], aktywna członkini polskiej nacjonalistycznej organizacji NOW (Narodowa Organizacja Wojskowa)<sup>1</sup>, wchodzącej w skład Armii Krajowej, która pełniła rolę

выполняла роль связной на город Львов, имела организационную кличку „Яга”, поддерживала связь между руководителями Львовской организации „АК” и руководителем Западной части гор. Львова.

За активную работу в организации КЛИМЧИК награждена Польским эмигрантским правительством орденом „Крест борьбы”.

При аресте КЛИМЧИК, на ее квартире был обнаружен множительный аппарат стеклограф и 100 экз. газеты организации „НОВ” (первый выпуск) с резким антисоветским содержанием, а также большая аптека, принадлежащая „АК”.

Вместе с ней арестована ее мать – КЛИМЧИК Розана Альбертовна, являющаяся содержательницей конспиративной квартиры „НОВ” во Львове.

СВИТАЛЬСКИЙ Адам Иванович – 1911 года рождения, без определенных занятий, владелец магазина электроприборов, активный польский националист, участник „Армии Краевой”, имеет организационную кличку „РОХ”.

Магазин СВИТАЛЬСКОГО являлся явочной квартирой для членов „АК” и „ПСЦ”. Здесь же проводилась читка и распространение подпольных антисоветских польских газет, слушались радиопередачи из-за границы.

При проведении обыска в магазине было обнаружено пять действующих радиоприемников, один из них был замурован в стене.

ГУРКО Владислав – технорук столярной фабрики, активный польский националист. При аресте ГУРКО изъято у него 15 тысяч денег советскими знаками, 316 американских долларов, польские злоты[e] и склад с продуктами питания и обувью.

В доме ГУРКО при обыске была обнаружена под кроватью и задержана некто ВИСИЛОВСКАЯ, прибывшая через границу со стороны Польши.

ВИСИЛОВСКУЮ тщательно проверяем.

Графиня ЧЕСНОВСКАЯ – активная польская националистка, возводила злобную клевету на Советскую власть, среди окружения распространяла всякого рода провокационные слухи о скорой гибели Советской власти и возвращения Львова полякам.

łączniczki na miasto Lwów, miała pseudonim organizacyjny „JAGA”, utrzymywała łączność między dowódcami lwowskiej organizacji AK i dowódcą zachodniej części m. Lwowa.

Za aktywną pracę w organizacji KLIMCZYK została odznaczona przez polski rząd emigracyjny orderem Krzyż Walecznych.

Podczas aresztowania KLIMCZYK w jej mieszkaniu został ujawniony powielacz na klisze szklane i 100 egz[emplarzy] gazetki NOW (pierwsze wydanie) o ostrej treści antysowieckiej, a także duża apteczka, należąca do AK.

Razem z nią została aresztowana jej matka – KLIMCZYK Rozana c. Alberta, będąca właścicielką konspiracyjnego mieszkania NOW we Lwowie.

ŚWITALSKI Adam s. Jana – urodzony w 1911 roku, bez określonego zajęcia, właściciel sklepu z narzędziami elektrycznymi, aktywny polski nacjonalista, członek Armii Krajowej, ma pseudonim organizacyjny „ROCH”.

Sklep ŚWITALSKIEGO był mieszkaniem kontaktowym dla członków AK i PSC. Tam też odbywało się czytanie i kolportaż podziemnych antysowieckich polskich gazet, słuchano audycji radiowych z zagranicy.

Podczas rewizji w sklepie ujawniono pięć działających radioodbiorników, jeden z nich był zamurowany w ścianie.

GÓRKO Władysław – kierownik produkcji w fabryce stolarskiej, aktywny polski nacjonalista. Podczas aresztowania GÓRKI skonfiskowano u niego 15 tysięcy pieniędzy w walucie sowieckiej, 316 amerykańskich dolarów, polskie złote oraz magazyn żywności i obuwia.

W domu GÓRKI podczas rewizji ujawniono pod łóżkiem i zatrzymano niejaką WISIŁOWSKĄ, która przybyła przez granicę ze strony Polski.

WISIŁOWSKĄ starannie sprawdzamy.

Hrabina CZOSNOWSKA – aktywna polska nacjonalistka, wygłaszała złośliwe oszczerstwa o władzy sowieckiej, w swoim otoczeniu rozpowszechniała wszelkiego rodzaju prowokacyjne pogłoski o rychłym upadku władzy sowieckiej i zwróceniu Lwowa Polakom.

Podczas aresztowania CZOSNOWSKIEJ, w jej mieszkaniu skonfiskowano ponad trzy pudy srebra i pamiątki o metropolicie Cerkwi Unickiej – SZEPTYCKIM.

При аресте ЧЕСНОВСКОЙ в ее квартире изъято свыше 3-х пудов серебра и мемуары о митрополите Униатской церкви – ШЕПТИЦКОМ.

Кроме этого, при аресте других активных польских националистов изымалось большое количество антисоветской националистической литературы – газет, фашистских листовок и бланков со свастикой.

При аресте инженера газового завода НАПАДЕВИЧ изъято фашистское знамя со свастикой, большое количество фашистской литературы, книга Гитлера „Маин-Камф”.

У ксендза Доминиканского монастыря КЕЛЛЕРА изъяты власовские антисоветские листовки.

Арестованный ксендз Львовского кафедрального собора ХВИРУТ<sup>6</sup> хранил свыше 300 экз. фашистской газеты, выпускавшейся немцами в период оккупации.

У арестованного польского националиста ПОЧАТОК, при обыске изъят резиновый шрифт, печати различных организаций и другие приспособления для изготовления фальшивых документов.

Оперативный состав, принимавший участие в операции, в большинстве случаев, действовал организовано и инициативно.

Так, при аресте видного польского националиста, настоятеля монастыря Кармелитов, ксендза ПЕТЫНСКОГО, оперативная группа в монастырь не была допущена. Благодаря умелому действию и инициативе опергруппы и преданным бойцам, все же удалось проникнуть в монастырь.

Настоятель монастыря ПЕТЫНСКИЙ вынужден был открыть дверь в келью и впустить оперработников.

При проведении обыска в келье ПЕТЫНСКОГО в стене был обнаружен тайник, замаскированный шкафом. В обнаруженном тайнике находилось два радиоприемника, большой запас перевязочных материалов и продовольствия.

При производстве обыска в тайнике, ПЕТЫНСКИЙ, воспользовавшись присутствием в комнате одного оперработника, выпрыгнул из кельи в темный коридор, откуда через пролом в стене выбежал из монастыря, пытаясь скрыться.

Начальником опергруппы через монаха, использовавшегося в качестве понятого, были установлены все замаскированные выходы из монастыря, расставлены оперработники и бойцы, для наблюдения за монастырем и костелом и одновременно был вызван резерв в количестве 10 бойцов. После чего, оперработники, используя в качестве проводников, проживавших в монастыре монахов, провели тщательный обыск во всех помещениях монастыря и костела.

Oprócz tego, podczas aresztowania innych aktywnych polskich nacjonalistów zarekwirowano wielką ilość antysowieckiej nacjonalistycznej literatury – gazet, faszystowskich ulotek i blankietów ze swastyką.

Podczas aresztowania inżyniera zakładu gazowniczego NAPADEWICZA skonfiskowano faszystowską flagę ze swastyką, znaczną ilość faszystowskiej literatury, książkę Hitlera „Mein Kampf”.

U księdza z klasztoru dominikańskiego, KELLERA, zarekwirowano własowskie antysowieckie ulotki.

Aresztowany ksiądz z lwowskiego soboru katedralnego CHWIRUT<sup>b</sup> przechowywał ponad trzysta egz[emplarzy] faszystowskiej gazety, wydawanej przez Niemców w okresie okupacji.

U aresztowanego polskiego nacjonalisty POCZATKA podczas rewizji skonfiskowano gumowe czcionki, pieczętki różnych organizacji i inne przyrządy do wyrabiania fałszywych dokumentów.

Skład operacyjny, biorący udział w akcji, w większości przypadków działał w sposób zorganizowany i wykazywał inicjatywę.

Na przykład, podczas aresztowania znanego polskiego nacjonalisty, przeora klasztoru karmelitów, księdza PIETYŃSKIEGO, grupa operacyjna nie została wpuszczona do klasztoru. Dzięki umiejętnemu działaniu i inicjatywie grupy oper[acyjnej] oraz oddanym żołnierzom udało się jednak przedostać do klasztoru.

Przeor klasztoru PIETYŃSKI był zmuszony otworzyć drzwi do celi i wpuścić pracowników oper[acyjnych].

Podczas rewizji w celi PIETYŃSKIEGO znaleziono w ścianie schowek zamaskowany szafą. W ujawnionym schowku znajdowały się dwa radiodbiorniki, spory zapas materiałów opatrunkowych i żywności.

Podczas przeprowadzania rewizji w schowku, PIETYŃSKI, wykorzystując obecność w pokoju jednego pracownika oper[acyjnego], wyskoczył z celi na ciemny korytarz, skąd przez otwór w ścianie wybiegł z klasztoru, próbując się ukryć.

Naczelnik grupy oper[acyjnej] przy pomocy mnicha, wykorzystywanego w charakterze świadka, zlokalizował wszystkie zamaskowane wyjścia z klasztoru, rozstawił pracowników oper[acyjnych] i żołnierzy w celu obserwacji klasztoru oraz kościoła i jednocześnie zostały wezwane posiłki w liczbie dziesięciu żołnierzy. Po czym pracownicy oper[acyjni], wykorzystując jako przewodników mnichów mieszkających w klasztorze, przeprowadzili dokładną rewizję we wszystkich pomieszczeniach klasztoru i kościoła.

W wyniku podjętych kroków PIETYŃSKI został odnaleziony na strychu kościoła i aresztowany.

W chwili konwojowania PIETYŃSKIEGO do Zarządu NKGB, pod klasztor podjechał samochód „chevrolet”, w którym podczas sprawdzania

Принятыми мерами ПЕТЫНСКИЙ был найден на чердаке костела и арестован.

В момент этапирования ПЕТЫНСКОГО в Управление НКГБ, к монастырю подошла автомашина „Шивролет”, в которой при проверке был установлен прибывший из Польши ксендз ЛЯНОХА Владислав Бартоломеевич – служитель доминиканского монастыря города Львова. ЛЯНОХА нелегально дважды переходил границу в Польшу и обратно, используя воинскую машину, на которой прибыл во Львов.

ЛЯНОХА задержан и тщательно проверяется. Машина и водитель использованы на операции.

В операции участвовало 217 человек оперативного состава и 700 чел. войск. Каких-либо происшествий и эксцес[с]ов не было.

В течение дня 4–5 января с. г. производим опись имущества у арестованных и тщательный повторный обыск.

Начальник Управления НКГБ Львовской Области  
Комиссар Государственной Безопасности 3 Ранга  
ВОРОНИН

„в-4-в” января 1945 года  
гор. Львов

а-Верно:<sup>а</sup>

Мангушев (—)

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 64, арк. 73–78.*

*Засвідчена копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>а-а</sup> Дописано від руки.

<sup>б</sup> Прізвище виправлене від руки.

<sup>в-в</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Національна військова організація (НВО) – військова конспіраційна організація Національної партії, початково протиставлялася поєднувальній акції з СЗБ; поєднання і підпорядкування відділів НВО командувачеві Армії Крайової мало місце щойно в листопаді 1942; особовий стан НВО це бл. 70 тис. солдатів великої організаційної вартості та з добрим вишколом.



dokumentów został ujawniony przybyły z Polski ksiądz LANOCHA Władysław s. Bartłomieja – sprawujący posługę w klasztorze dominikańskim miasta Lwowa. LANOCHA dwukrotnie przekraczał nielegalnie granicę do Polski i z powrotem, wykorzystując wojskowy samochód, którym przybył do Lwowa.

LANOCHA został zatrzymany i podlega dokładnemu sprawdzaniu. Samochód i kierowcę wykorzystano podczas operacji.

W operacji uczestniczyło 217 ludzi składu operacyjnego i 700 wojskowych. Żadnych incydentów i ekscesów nie było.

W ciągu dni 4–5 stycznia br. przeprowadzimy spis majątku aresztowanych i staranne powtórne rewizje.

Naczelnik Zarządu NKGB obwodu lwowskiego  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
WORONIN

„c-4-c” stycznia 1945 roku  
m. Lwów

<sup>a-</sup>Za zgodność:<sup>-a</sup>  
Manguszew (—)

*WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 64, k. 73–78.  
Kopia uwierzytelniona, maszynopis.*

## Przypisy

- <sup>a--a</sup> Dopisano odręcznie.
- <sup>b</sup> Nazwisko poprawione odręcznie.
- <sup>c--c</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Narodowa Organizacja Wojskowa (NOW) – wojskowa organizacja konspiracyjna Stronnictwa Narodowego, początkowo przeciwstawiała się akcji scaleniowej z ZWZ. Scalanie i podporządkowanie się oddziałów NOW dcy Armii Krajowej nastąpiło dopiero w listopadzie 1942. Stan osobowy NOW wynosił ok. 70 tys. żołnierzy o dużej wartości organizacyjnej i dobrym wykszoleniu.

**9 січня 1945, Львів. Рапорт Олександра Вороніна  
Сергієві Савченку про арешти членів польського підпілля  
у Львові та районах Львівської області**

Совершенно секретно

Народному комиссару государственной безопасности УССР  
Комиссару государственной безопасности 3 ранга  
тов. САВЧЕНКО  
гор. Львов

Рапорт

о результатах операции по изъятию антисоветского  
элемента из числа поляков в гор. Львове, Городокском,  
Ново-Ярычевском и Винниковском районах Львовской области  
за 8 и 9-е января 1945 года

В результате проведения операции по изъятию антисоветского  
элемента из числа поляков, Управлением НКГБ за 8 и 9-е января:

Арестовано:		– 227 чел[овек]
Из них:	По городу	– 174 чел[овека]
	По районам	– 50 чел[овек]

По окраскам учета

Участников „АК”		– 92 чел[овека]
– „ – „Страництво Народове”		– 4 – „ –
– „ – „ПСЦ ДР”		– 4 – „ –
Фольксдойч		– 10 чел[овек]
Агентов „Гестапо”		– 2 чел[овека]
Подозреваемых в шпионаже		– 6 чел[овек]
– „ – во вредительстве		– 2 чел[овека]
Предателей и пособников нем. окуп.		– 15 чел[овек]
Разного а/с элемента		– 92 чел[овека]

По социальному признаку

	Всего:	в т. ч. женщин:
Профессоров	– 1	1
Инженеров	– 11	1

**9 stycznia 1945, Lwów. Raport Aleksandra Woronina  
dla Siergieja Sawczenki o aresztowaniach członków polskiego  
podziemia we Lwowie i w obwodzie lwowskim**

Ścisłe tajne

Do Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państwowego USRS  
Komisarza bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
tow. SAWCZENKI  
m. Lwów

Raport

o wynikach operacji zatrzymania elementu antysowieckiego  
wśród Polaków w m. Lwowie [oraz] rejonach gródeckim,  
nowojaryczewskim i winnickim obwodu lwowskiego  
za 8 i 9 stycznia 1945 roku

W wyniku przeprowadzenia operacji zatrzymania elementu antysowieckiego wśród Polaków, Zarząd NKGB w dniach 8 i 9 stycznia:

Aresztował:		– 227 os[ób]
z tego:	w mieście	– 174 os[oby]
	w rejonach	– 50 os[ób]

Z uwzględnieniem przynależności

Członków AK	– 92 os[oby]
Członków Stronnictwa Narodowego	– 4 – „ –
Członków PSC DR	– 4 – „ –
Volksdeutschów	– 10 os[ób]
Agentów Gestapo	– 2 os[oby]
Podejrzanych o szpiegostwo	– 6 os[ób]
– „ – o sabotaż	– 2 os[oby]
Zdrajców i współników niem[ieckich] okup[antów]	– 15 os[ób]
Różnego elementu a/s	– 92 os[oby]

Według przynależności społecznej

	Ogółem:	W tym kobiet:
Profesorów	– 1	1
Inżynierów	– 11	1

Врачей	– 3	1
Педагогов	– 7	2
Художников	– 2	–
Служ[ащих] с высш[им] [образованием]	– 3	1
Прочих	– 200	46

В числе арестованных:

Семейных	– 188
Одиночек	– 39

В составе семей:

Взрослых	– 345
Детей до 16 л[ет] воз[раста]	– 157

При аресте изъято – 2 американских автомата, 2 винтовки, граната, запасной ствол станкового пулемета.

2 пишущих машинки, 6 радиоприемников, несколько десятков экземпляров нелегальной газеты „Слово польске” и „Коммуникат”, несколько комплектов резинового шрифта, польское национальное двухцветное знамя и герб, антисоветская литература и фашистские листовки, 16 килогр. серебра, 54 тысячи рублей денег советскими знаками и 6 тысяч денег – польскими злотыми.

Поддельные печати и штампы советских учреждений и организаций, поддельные подписи военных комиссаров, а также немецких органов, периода оккупации.

Из числа арестованных представляют наибольший интерес:

**БЛЯХАРСКИЙ** Тадеуш – 1888 года рождения, с высшим образованием, ксендз костела м. Старое-Село, Бобркского района, Львовской области. Разрабатывался по аг. делу „Капелланы”, как руководитель эндековской организации в м. Старое-Село.

При аресте **БЛЯХАРСКОГО** изъято 4 экземпляра нелегальной газеты организации „НД” – „Слово Польске” за последние дни декабря мес[яца], польское знамя и герб, полевой телефон с ключом „Морзе”, запас батарей и аккумуляторов.

**КАЛУЦКИЙ** Станислав Вицентьевич – 1902 года рождения, в момент ареста – без определенных занятий, бывший член союза польских легионеров, участник II и III съездов легионеров.

Lekarzy	– 3	1
Pedagogów	– 7	2
Malarzy	– 2	–
Urz[ędników] z wyższ[ym] wyksz[tałce- niem]	– 3	1
Pozostałych	– 200	46

Wśród aresztowanych:

Posiadających rodzinę	– 188
Samotnych	– 39

W składzie rodzin:

Dorostłych	– 345
Dzieci do 16 r[oku] ż[ycia]	– 157

Podczas aresztowania skonfiskowano – 2 amerykańskie automaty, 2 karabiny, granaty, zapasową lufę ciężkiego karabinu maszynowego.

Dwie maszyny do pisania, sześć odbiorników radiowych, kilkadziesiąt egzemplarzy nielegalnej gazety „Słowo Polskie” i „Komunikat”, kilka kompletów gumowych czcionek drukarskich, polską dwukolorową flagę narodową i godło, antysowiecką literaturę i faszystowskie ulotki, 16 kilogr[amów] srebra, 54 tysiące rubli w walucie sowieckiej i 6 tysięcy – w polskich złotych.

Sfałszowane pieczętki i stemple sowieckich instytucji i organizacji, sfałszowane podpisy komisarzy wojskowych, a także [materiały] organów niemieckich z okresu okupacji.

Wśród aresztowanych najbardziej interesujący to:

BLACHARSKI Tadeusz – urodzony w 1888 roku, z wyższym wykształceniem, ksiądz kościoła w m. Stare Sioło rejon bóbrecki obwód lwowski. Był rozpracowywany w sprawie ag[enturalnej] „Kapelani” jako przywódca endeckiej organizacji w m. Stare Sioło.

Podczas aresztowania BLACHARSKIEGO skonfiskowano 4 egzemplarze nielegalnej gazety organizacji ND – „Słowo Polskie” z ostatnich dni grudnia, polską flagę i godło, połowy telefon z kluczem Morse’a, zapas baterii i akumulatorów.

KALUCKI Stanisław s. Wincentego – urodzony w 1902 roku, w chwili aresztowania bez określonego zajęcia, były członek Związku Legionistów Polskich, uczestnik II i III zjazdu legionistów.

При производстве обыска у КАЛУЦКОГО изъято: поддельные печати и штампы Облвоенкомата и Райвоенкоматов города Львова об освобождении от военной службы, поддельное удостоверение личности, сфабрикованное КАЛУЦКИМ для себя, в период оккупации города Львова о его службе в немецкой полиции, с целью освобождения от посылки на работу в Германию и беспрепятственного хождения по городу.

При аресте КАЛУЦКИЙ оказал сопротивление, пытаясь уничтожить обнаруженные у него документы и образцы печатей.

После того, как его попытка не удалась, он инсценировал припадок сумасшествия.

КАЛУЦКОГО тщательно проверяем.

При проведении операции в Ново-Ярычевском районе, в числе участников организации „АК” арестованы: Председатель Билко-Шляхетского сельсовета, Ново-Ярычевского района – БИГАС, его заместитель ПАЧКОВСКИЙ, секретарь сельсовета ЯШУМБА и командир Истребительного батальона – СИНЬКОВСКИЙ.

При ликвидации группы, всего в количестве 17-ти человек изъято: два автомата американского образца, две винтовки, граната, запасной ствол станкового пулемета и 60 штук патронов.

Все арестованные из районов – доставлены во Внутреннюю тюрьму УНКГБ.

Каких-либо эксцессов и происшествий при проведении операции не было.

Для оформления арестов созданы специальная группа из числа сотрудников Оперативных и Следственного отделов УНКГБ.

Начальник Управления НКГБ по Львовской Области  
Комиссар Государственной Безопасности 3 Ранга  
ВОРОНИН

№ ...

„ ” января 1944<sup>1</sup> г.

г. Львов

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 64, арк. 83–84 зв.*

*Копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>1</sup> У документі помилка, правильно – 1945 р.

Podczas przeprowadzania rewizji u KAŁUCKIEGO skonfiskowano: sfałszowane pieczętki i stemple Obw[odowej] Komendy Wojsk[owej] i Rej[onowych] Komend Wojsk[owych] miasta Lwowa o zwolnieniu od służby wojskowej, sfałszowane zaświadczenie tożsamości sfabrykowane przez KAŁUCKIEGO dla siebie w okresie okupacji miasta Lwowa o jego służbie w niemieckiej policji, w celu zwolnienia od wysyłki na roboty do Niemiec i swobodnego poruszania się po mieście.

Podczas aresztowania KAŁUCKI stawiał opór, próbował zniszczyć znalezione u niego dokumenty i matryce pieczętek.

Po tym, jak jego próba się nie powiodła, zainscenizował atak obłądu. KAŁUCKIEGO drobiazgowo sprawdzamy.

Podczas przeprowadzania operacji w rejonie nowojaryczewskim wśród członków organizacji AK aresztowani zostali: przewodniczący Rady Wiejskiej w Biłce Szlacheckiej rejon nowojaryczewski – BIGAS, jego zastępca PACZKOWSKI, sekretarz Rady Wiejskiej JASZUMBA i dowódca batalionu dywersyjnego – SIŃKOWSKI.

Podczas likwidacji grupy, ogółem liczącej 17 ludzi, skonfiskowano: dwa automaty – model amerykański, dwa karabiny, granaty, zapasową lufę ciężkiego karabinu maszynowego i 60 sztuk nabojów.

Wszyscy aresztowani zostali odstawieni z rejonów do więzienia wewnętrznego UNKGB.

Żadnych ekscesów i incydentów podczas przeprowadzania operacji nie było.

W celu przeprowadzenia aresztowań utworzone zostały specjalne grupy współpracowników wydziałów operacyjnych i śledczych UNKGB.

Naczelnik Zarządu NKGB obwodu lwowskiego  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
WORONIN

nr ...

„ ” stycznia 1944<sup>1</sup> r.

m. Lwów

*WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 64, k. 83–84v.*

*Kopia, maszynopis.*

## Przypisy

<sup>1</sup> Pomyłka, powinno być: 1945 r.

**2 квітня 1945, Львів. Постанова про припинення слідства  
проти Едварда Сухарди**

„Утверждаю”  
Начальник УНКГБ Львовской области  
Комиссар госбезопасности 3 ранга  
(—) ВОРОНИН  
„<sup>a-9-a</sup>” апреля 1945 года

Постановление  
(о прекращении следствия)

гор. Львов

„<sup>a-2-a</sup>” апреля 1945 г.

Начальник 2-го Отделения 4-го Отдела УНКГБ Львовской области, капитан госбезопасности ТУЛУПЕНКО, сего числа рассмотрев следственное дело № 1214 по обвинению:

СУХАРДА Эдварда<sup>1</sup> Эдвардовича, 1891 года рождения, урож. м. Бережаны, Тарнопольской области, поляка, гр-на СССР, по происхождению из семьи служащего – чиновника (нотариуса), беспартийного, с высшим образованием – доктора технических наук, до ареста профессор органической химии Львовского политехнического института; члена-корреспондента Академии наук в г. г. Варшаве и Кракове. Проживавшего в г. Львове по ул. Дверницкого № 22, кв. 3, по ст. ст. 54-1,<sup>a</sup> и 54-11 УК УССР,

НАШЕЛ:

СУХАРДА Э. Э. арестован 3-го января 1945 г. по подозрению в пособничестве немецким оккупантам, а также во враждебной деятельности к мероприятиям Советской власти после изгнания немцев из территории Западной Украины.

В ходе следствия достаточных данных для предания обвиняемого СУХАРДА суду не добыто, из показаний самого обвиняемого и ОСТРОВСКОГО Адама Францевича, проходившего по следственному делу № 80 впоследствии освобожденного, в данное время работающего во Временном польском правительстве – установлено, что СУХАРДА Э. Э. в период апрель – июнь 1944 г. являлся делегатом от



**2 kwietnia 1945, Lwów. Postanowienie o przerwaniu śledztwa  
przeciwko Edwardowi Suchardzie**

„Zatwierdzam”

Naczelnik UNKGB obwodu lwowskiego  
Komisarz bezpieczeństwa państw[owego] 3 rangi

(—) WORONIN

„<sup>a-9-a</sup>” kwietnia 1945 roku

Decyzja

(o przerwaniu śledztwa)

m. Lwów

„<sup>a-2-a</sup>” kwietnia 1945 r.

[Ja.] naczelnik 2 Wydziału 4 Oddziału UNKGB obwodu lwowskiego, kapitan bezpieczeństwa państwowego TUŁUPIENKO, w dniu dzisiejszym rozpatrzywszy sprawę śledczą nr 1214 dotyczącą oskarżenia:

SUCHARDY Edwarda<sup>1</sup> s. Edwarda, urodzonego w 1891 roku w Brzeżanach obwód tarnopolski, Polaka, ob[ywate]-la ZSRS, z pochodzenia z rodziny urzędnika (notariusza), bezpartyjnego, z wyższym wykształceniem – doktora nauk technicznych, przed aresztowaniem profesora chemii organicznej Politechniki Lwowskiej, członka-korespondenta Akademii Nauk w Warszawie i Krakowie, zamieszkałego we Lwowie przy ul. Dwernickiego 22 m. 3, z art. art. 54-1, „<sup>a</sup>” i 54-11 KK USRS,

**STWIERDZIŁEM:**

SUCHARDA E. E. został aresztowany 3 stycznia 1945 r. pod zarzutem podejrzenia o współpracę z niemieckim okupantem, a także o wrogą działalność wobec przedsięwzięć władzy sowieckiej po wypędzeniu Niemców z terytorium Zachodniej Ukrainy.

W toku śledztwa nie uzyskano informacji wystarczających do przekazania oskarżonego SUCHARDY sądowi, z zeznań samego oskarżonego oraz OSTROWSKIEGO Adama s. Franciszka, występującego w sprawie śledczej nr 80, następnie zwolnionego, obecnie pracującego w Polskim Rządzie Tymczasowym – ustalono, że SUCHARDA E. E. w okresie kwiecień – czerwiec 1944 r. był delegatem z ramienia Związku Zjednoczenia Polaków Ziemi Czerwieńskiej do Rady Przybocznej Delegatów Rządu, na

„Союза объединения поляков земли червинской” и „Раду пшебочну делегатов жонду” (Совет сторонников делегатов правительства), возглавляемую в г. Львове ОСТРОВСКИМ А. Ф. и три раза участвовал в совещаниях указанных делегатов.

Однако активной политической деятельности не принимал.

Имея в виду, что следствием не установлена антисоветская деятельность упомянутой Рады делегатуры, участие в ней обвиняемого СУХАРДА не может служить основанием для привлечения его к уголовной ответственности.

На основании вышеизложенного и руководствуясь ст. 197 ч. 2 УПК УССР –

#### ПОСТАНОВИЛ:

Следственное дело № 1214 по обвинению СУХАРДА Эдварда Эдвардовича по ст. ст. 54-1 „а” и 54-11 УК УССР, за недостаточностью улик для предания суду, производством прекратить и сдать на хранение в архив, а обвиняемого из под стражи освободить.

Копию постановления направить Прокурору.

Начальник 2 Отд[еле]ния 4 Отдела УНКГБ  
Капитан госбезопасности  
(—) ТУЛУПЕНКО

„Согласен”

Начальник 4 Отдела УНКГБ ЛО  
Капитан госбезопасности  
ГОЛЯКЕВИЧ (—)

*ГДА СБУ, Львів, спр. П-2357, арк. 19–19 зв.*

*Оригінал, машинопис.*

#### Примітки

<sup>а-а</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Сухарда Едвард (1891–1947), інженер, професор органічної хімії, автор бл. 400 наукових робіт; після арешту вивезений у контрольно-фільтраційний табір № 037 у Краснодоні; звільнений 9 квітня 1945.

której czele stał we Lwowie OSTROWSKI A. F., i trzy razy uczestniczył w spotkaniach wymienionych delegatów.

Jednakże aktywnej politycznej działalności nie podejmował.

Mając na uwadze, że w śledztwie nie ustalono antysowieckiej działalności wspomnianej Rady Delegatury, uczestnictwo w niej oskarżonego SUCHARDY nie może stanowić podstawy do pociągnięcia go do odpowiedzialności karnej.

Na podstawie powyższego i kierując się art. 197 cz. 2 KPK USRS –

#### POSTANOWIŁEM:

W sprawie śledczej nr 1214 dotyczącej oskarżenia SUCHARDY Edwarda s. Edwarda z art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS, z powodu braku poszlak dla przekazania sądowi, postępowanie przerwać i oddać na przechowanie do archiwum, a oskarżonego zwolnić z aresztu.

Kopię postanowienia skierować do prokuratora.

Naczelnik 2 Wydz[iału] 4 Oddziału UNKGB  
Kapitan bezpieczeństwa państwowego  
(—) TUŁUPIENKO

„Wyrażam zgodę”

Naczelnik 4 Oddziału UNKGB LO  
Kapitan bezpieczeństwa państw[owego]  
GOLAKIEWICZ (—)

*WAP SBU, Lwów, spr. P-2357, k. 19–19v.  
Oryginał, maszynopis.*

### Przypisy

<sup>a- a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Sucharda Edward (1891–1947), inżynier, prof. chemii organicznej, autor około 400 prac naukowych. Aresztowany 3 stycznia 1945, wywieziony do obozu kontrolno-filtracyjnego nr 037 w Krasnodonie, zwolniony 9 kwietnia 1945.

**Після 3 січня 1945, [Львів]. Довідка про кількість  
заарештованих поляків у період  
з 1 серпня 1944 по 3 січня 1945 рр.**

Совершенно секретно

Справка

о количестве арестованных лиц польской национальности  
за период с 1 августа 1944 года по 3 января 1945 года

1. Арестовано:	
с 1 августа по 15 декабря	– 194
с 15 декабря 1944 г. по 3 января 1945 года:	
УНКГБ	– 82
ТО НКГБ	– 116
в ночь с 3 на 4 января:	
УНКГБ	– 380
<hr/>	
Итого: – 772	

Начальник Отдела „А” УНКГБ Львовской Обл[асти]  
Майор государственной безопасности  
МАНГУШЕВ

„ ” января 1945 г.

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 64, арк. 40.  
Копія, машинопис.*

**Po 3 stycznia 1945, [Lwów]. Informacja o liczbie aresztowanych  
Polaków w okresie od 1 sierpnia 1944 do 3 stycznia 1945 r.**

Ściśle tajne

Informacja  
o liczbie aresztowanych osób polskiej narodowości  
w okresie od 1 sierpnia 1944 roku do 3 stycznia 1945 roku

1. Aresztowano:	
od 1 sierpnia do 15 grudnia	– 194
od 15 grudnia 1944 r. do 3 stycznia 1945 roku:	
przez UNKGB	– 82
przez W[ydział] T[ransportowy] NKGB	– 116
w nocy z 3 na 4 stycznia:	
przez UNKGB	– 380
<hr/>	
	Łącznie: – 772

Naczelnik Oddziału „A” UNKGB obw[odu] lwowskiego  
Major bezpieczeństwa państwowego  
MANGUSZEW

„ ” stycznia 1945 r.

*WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 64, k. 40.  
Kopia, maszynopis.*

**4 січня 1945, [Львів]. Довідка про кількість поляків,  
заарештованих за період з 15 грудня 1944 по 4 січня 1945 рр.**

Справка

о количестве арестованных поляков, содержащихся в ВТ,  
арестованных с 15.12. по 4.1.[1945]

Арестовано		До 3.1	В <sup>а</sup> ночь с 3 на 4.1.
Всего:	432	82	350
Из них: мужчин	323	62	20 [!]
женщин	109	20	89
Интеллигенция:	80	10	70
Из них: мужчин	75	9	66
женщин	5	1	4
Ксендзов	6	—	6
Профессоров	17	—	17
Инженеров	21	3	18
Юристов	8	—	8
Врачей	6 (4 ж.)	1	5
Доцент	2	—	2
Доктор. меднаук	1 [!]	1	1
Артистов	3	—	3
Художников	3	—	3
Педагогов	5	1	4
Служ. с В/обяз.	8	4	4
Прочих	352	72	280
	Всего с	С 15.12	
	15.12 по	по 3.1.45	За 3.1
	4.1		

<sup>6</sup>Кроме того, арестовано за период с начала освоб[ождения] от оккупантов Львов[ской] обл[асти] 194 чел[овека].

Нач[альник] отд[ела] „А” УНКГБ  
(—) Мангушев

4/І-45 г.<sup>6</sup>

**4 stycznia 1945, [Lwów]. Informacja o liczbie Polaków  
aresztowanych w okresie od 15 grudnia 1944 do 4 stycznia 1945 r.**

Raport  
o liczbie aresztowanych Polaków, przetrzymywanych  
w w[ieżeniu] w[ewnętrznym UNKGB],  
aresztowanych między 15.12 a 4.1.[1945]

Aresztowano		do 3.1.	w <sup>a</sup> nocy z 3 na 4.1.
Ogółem:	432	82	350
Z tego: mężczyzn	323	62	20 [!]
kobiet	109	20	89
Inteligencja:	80	10	70
Z tego: mężczyzn	75	9	66
kobiet	5	1	4
księży	6	—	6
profesorów	17	—	17
inżynierów	21	3	18
prawników	8	—	8
lekarzy	6 (4 kob.)	1	5
docentów	2	—	2
doktorów nauk medycznych	1 [!]	1	1
artystów	3	—	3
artystów plastyków	3	—	3
pedagogów	5	1	4
urzędników z wyższym wykształceniem	8	4	4
innych	352	72	280
	ogółem od 15.12 do 4.1	od 15.12 do 3.1.45	w dniu 3.1 3.1

<sup>b</sup>Oprócz tego aresztowano w okresie od początku wyzwala[ania] spod okupacji obw[odu] lwow[skiego] 194 os[oby].

Nacz[elnik] Oddz[iału] „A” UNKGB  
(—) Manguszew

4/I-45 r.<sup>-b</sup>

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 64, арк. 39.*  
*Оригінал, машинопис.*

## **Примітки**

- <sup>a</sup> Виправлено від руки.
- <sup>б-б</sup> Дописано від руки.



*WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 64, k. 39.*  
*Oryginał, maszynopis.*

## **Przypisy**

- <sup>a</sup> Poprawiono odręcznie.
- <sup>b- -b</sup> Dopisano odręcznie.

**15 січня 1945, Львів. Спецповідомлення Сергія Савченка  
Василеві Рясному про арешти членів польського підпілля  
та реагування населення на арешти поляків**

Совершенно секретно  
Народному Комиссару Внутренних Дел Украинской ССР  
Комиссару Государственной Безопасности 3 ранга  
тов. РЯСНОМУ В. С.

Специальное сообщение  
о ходе операции по изъятию польских антисоветских элементов  
и реагированиях населения на аресты поляков

8.1.45 г. № 17/с мы Вас информировали о результатах проведения первой очереди операции по изъятию польских антисоветских элементов в западных областях Украины.

По состоянию на 10 января 1945 года всего арестовано 4506 человек, из них органами НКГБ – 2304 человека, органами НКВД – 2202 человека.

Органами НКГБ аресты произведены по следующим областям:

По Львовской	области	– 1030 человек
По Дрогобычской	– « –	– 606 человек
По Волынской	– « –	– 232 человека
По Станиславской	– « –	– 219 человек
По Тернопольской	– « –	– 102 человека
По Ровенской	– « –	– 88 человек
По Черновицкой	– « –	– 27 человек
<hr/>		
Всего:		– 2304 человека

В составе арестованных:

Участников польских подпольных антисоветских организаций	– 1010 человек
Официальных работников и агентов германских разведывательных и карательных органов	– 214 [человек]
Предателей, немецких пособников и ставленников	– 534 [человека]
Прочего антисоветского элемента	– 546 [человек]

**15 stycznia 1945, Lwów. Informacja specjalna  
Siergieja Sawczenki dla Wasilija Riasnoja o aresztowaniach  
członków polskiego podziemia i reakcji ludności**

Ścisłe tajne

Do Ludowego Komisarza Spraw Wewnętrznych Ukraińskiej SRS  
Komisarza bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
tow. RIASNOJA W. S.

Informacja specjalna  
o przebiegu operacji eliminowania polskich antysowieckich  
elementów i reakcji ludności na areszty Polaków

[W dniu] 8.1.45 r. [pismem] nr 17/s informowaliśmy Was o wynikach pierwszej części operacji eliminowania polskich antysowieckich elementów w zachodnich obwodach Ukrainy.

Według stanu na 10 stycznia 1945 roku aresztowano łącznie 4506 osób, z tego organy NKGB [aresztowały] 2304 osoby, organy NKWD – 2202 osoby.

Organy NKGB przeprowadziły aresztowania w następujących obwodach:

W obwodzie lwowskim	– 1030 osób
W – „ – drohobyckim	– 606 osób
W – „ – wołyńskim	– 232 osoby
W – „ – stanisławowskim	– 219 osób
W – „ – tarnopolskim	– 102 osoby
W – „ – rówieńskim	– 88 osób
W – „ – czerniowieckim	– 27 osób
<u>Łącznie:</u>	<u>– 2304 osoby</u>

Wśród aresztowanych jest:

Członków polskich podziemnych organizacji antysowieckich	– 1010 osób
Oficjalnych pracowników i agentów niemieckich organów wywiadowczych i pacyfikacyjnych	– 214 [osób]
Zdrajców, niemieckich kolaborantów i protegowanych	– 534 [osoby]
Pozostałego antysowieckiego elementu	– 546 [osób]

В результате проведенных арестов изъято:

Пулеметов	5
Запасных стволов к пулеметам	1
Автоматов	9
Винтовок	17
Пистолетов	6
Гранат	109
Дисков к пулеметам	6
Дисков к автоматам	10
Винтовочных и др. патронов	8000
Толу	45 кг
Подрывных машинок с часовыми механизмами	6
Капсюлей-детонаторов	25
Бикфордова шнура	30 м
Штыков	2
Ракетниц	1
Ракет	16
Телефонный аппарат	1
Электропровода	40 м
Радиопередатчиков	2
Радиоприемников	31
Пишущих машинок	19
Множительных печатных аппаратов	3
Электросигнальный аппарат	1
Польских национальн. знамен	1
Фашистских знамен	3

Кроме того, изъято большое количество нелегальных листовок, газет, документов подпольных организаций; несколько аптек; 104 тысячи рублей советскими знаками, 6 тысяч польских злотых, свыше 78 килограммов серебра и другие ценности.

Из числа арестованных за последнее время заслуживают внимания следующие:

МАЛЫК Владимир Андреевич, 1914 года рождения, уроженец села Райлов [?], Стрийского района, Дрогобычской области, поляк, с незаконченным средним образованием, директор кирпичного завода в с. Райлов, активный участник АК-ПЗП, кличка в организации „КУБА”.

W wyniku przeprowadzonych aresztowań skonfiskowano:

Karabinów maszynowych	5
Zapasowych luf do karabinów maszynowych	1
Automatów	9
Karabinów	17
Pistoletów	6
Granatów	109
Dysków do karabinów maszynowych	6
Dysków do automatów	10
Nabojów karabinowych i in[nych]	8000
Materiałów wybuchowych	45 kg
Detonatorów z zapalnikami czasowymi	6
Detonatorów	25
Sznur Bikforda	30 m
Bagnetów	2
Rakietnic	1
Rakiet	16
Aparat telefoniczny	1
Przewód elektryczny	40 m
Radionadajników	2
Radioodbiorników	31
Maszyn do pisania	19
Powielaczy	3
Elektryczny aparat sygnałowy	1
Polskich flag narod[owych]	1
Faszystowskich flag	3

Oprócz tego skonfiskowano znaczącą ilość nielegalnych ulotek, gazet, dokumentów podziemnych organizacji; kilka apteczek; 104 tysiące rubli w sowieckich banknotach, 6 tysięcy polskich złotych, ponad 78 kilogramów srebra i inne kosztowności.

Spośród aresztowanych w ostatnim czasie na uwagę zasługują:

MAŁYK Włodzimierz s. Andrzeja, urodzony w 1914 roku we wsi Rajłów [?] rejon stryjski obwód drohobycycki, Polak, z niepełnym średnim wykształceniem, dyrektor cegielni we w[si] Rajłów, aktywny członek AK-PZP, pseudonim w organizacji „KUBA”.

Podczas aresztowania MAŁYKA został znaleziony i skonfiskowany tajny skład z materiałami wybuchowymi, bronią i amunicją, w którym

При аресте МАЛЫКА обнаружен и изъят тайный склад со взрывчатыми веществами, оружием и боеприпасами, в котором находились: 6 подрывных машинок с действующими часовыми механизмами, 45 кг тола, 30 м бикфордова шнура, ракетница с 16 ракетами, 5 пулеметов, 6 автоматов, 15 винтовок с 8000 патронов, 108 гранат, а также другое оружие, боеприпасы и средства связи.

**БЛЯХАРСКИЙ** Тадеуш Николаевич, 1888 года рождения, уроженец с. Дулебы, Бучацкого района, Львовской области [!], с высшим богословским образованием, ксендз костела м. Старое Село, Бобрковского района, Львовской области.

**БЛЯХАРСКИЙ** являлся руководителем организации эндеков в м. Старое Село. При аресте его изъяты 4 экземпляра нелегальной газеты эндеков „Слово Польске”, издающейся во Львове, датированные последними числами декабря 1944 года, польское знамя и герб, полевой телефон с ключом „Морзе”, запас батарей и аккумуляторов.

**КАЛУЦКИЙ** Станислав Викентьевич, 1902 года рождения, уроженец деревни Буск, Львовской области, поляк, гр-н СССР, по профессии – лакировщик, житель гор. Львова, бывший польский легионер, участник 2 и 3 съездов польских легионеров, в момент ареста – без определенных занятий.

При обыске у **КАЛУЦКОГО** изъяты поддельные печати и штампы Облвоенкомата и райвоенкоматов гор. Львова об освобождении от воинской службы, поддельное удостоверение личности, сфабрикованное **КАЛУЦКИМ** для себя, в период оккупации Львова, о его службе в немецкой полиции.

При аресте **КАЛУЦКИЙ** оказал сопротивление, пытаясь уничтожить обнаруженные у него документы и образцы поддельных печатей. После того, как попытка уничтожить вещдоки не удалась, он инсценировал психическое расстройство.

**КАЛУЦКИЙ** подвергнут тщательной проверке.

**ДУДКОВСКИЙ** Мартын Леопольдович<sup>1</sup>, 1899 года рождения, уроженец м. Гордня<sup>2</sup>, Самборского района, Львовской области, поляк, образование – среднее, главный бухгалтер горздравотдела в гор. Владимир-Волынске, Волынской области.

**ДУДКОВСКИЙ** являлся комендантом Владимир-Волынского обвода ПЗП-АК, зашифрованного названием „Меве”. В организации имел кличку „МАР”.

znajdowało się: 6 detonatorów ze sprawnymi zapalnikami czasowymi, 45 kg materiałów wybuchowych, 30 m sznura Bikforda, rakieta z 16 raketami, 5 karabinów maszynowych, 6 automatów, 15 karabinów z 8000 naboju, 108 granatów, a także inna broń, amunicja i środki łączności.

BLACHARSKI Tadeusz s. Mikołaja, urodzony w 1888 roku we wsi Duleby rejon buczacki obwód lwowski [!], z wyższym wykształceniem, ksiądz w kościele w m[iejscowości] Stare Sioło rejon bobrecki obwód lwowski.

BLACHARSKI był przywódcą organizacji endeków w m[iejscowości] Stare Sioło. Podczas jego aresztowania skonfiskowano 4 egzemplarze nielegalnej gazety endeków „Słowo Polskie”, wydawanej we Lwowie, datowanej na ostatnie dni grudnia 1944 roku, polską flagę i godło, połowy telefon z kluczem Morse’a, zapas baterii i akumulatorów.

KALUCKI Stanisław s. Wincentego, urodzony w 1902 roku we wsi Busk obwód lwowski, Polak, ob[ywate]l ZSRS, z zawodu – lakiernik, mieszkaniec m. Lwowa, były polski legionista, uczestnik II i III zjazdu polskich legionistów, w chwili aresztowania – bez określonego zajęcia.

Podczas rewizji u KALUCKIEGO skonfiskowano podrobione pieczęci i stemple *obłwojenkomatu* i *rajwojenkomatów* m. Lwowa o zwolnieniu ze służby wojskowej, podrobiony dowód tożsamości, sfabrykowany przez KALUCKIEGO dla siebie, w okresie okupacji Lwowa, o jego służbie w niemieckiej policji.

Podczas aresztowania KALUCKI stawiał opór, usiłując zniszczyć znalezione u niego dokumenty i wzory podrobionych pieczęci. Po tym, jak próba zniszczenia dow[odów] rzecz[owych] nie powiodła się, zainscenizował on rozstrój psychiczny.

KALUCKI został poddany szczegółowemu sprawdzeniu.

DUTKOWSKI Marcin<sup>1</sup> s. Leopolda, urodzony w 1899 roku w m[iejscowości] Hordnia<sup>2</sup> rejon samborski obwód lwowski, Polak, wykształcenie – średnie, główny księgowy miejs[kiego] wydziału zdrow[ia] w m. Włodzimierz Wołyński obwód wołyński.

DUTKOWSKI był komendantem Obwodu Włodzimierz Wołyński PZP-AK o kryptonimie „Mewa”. W organizacji miał pseudonim „MAR”.

ПУЦЯТА Казимир Владиславович<sup>3</sup>, 1897 года рождения, уроженец с. Глядки, Каменец-Подольской области, поляк, со средним образованием, бухгалтер 1-й городской больницы в гор. Владимир-Волынке.

ПУЦЯТА являлся уездным „делегатом жонду” в гор. Владимир-Волынке, в организации имел кличку „КОНРАД”.

В ряде западных областей УССР проведены аресты активных участников польского антисоветского националистического подполья, агентов Ватикана – ксендзов, в том числе:

КУМАРОВИЧ Владимир Игнатьевич, 1910 года рождения, с высшим богословским образованием, викарий римо-католической церкви, настоятель костела в гор. Черновцах.

КУМАРОВИЧ состоял председателем „Польского Комитета Помощи” и являлся одним из руководителей польского антисоветского подполья в Черновицкой области.

В 1943 году арестовывался румынской сигуранцей за проведение польской националистической работы, допрашивался в гестапо и при подозрительных обстоятельствах был освобожден.

По имеющимся данным, КУМАРОВИЧ поддерживал нелегальную связь с представителями польского националистического подполья в Бухаресте.

БАБИНСКИЙ Павел Михайлович, 1909 года рождения, поляк, с высшим духовным образованием, ксендз костела м. Яново<sup>4</sup>, Ивано-Франковского района, Львовской области [!].

БАБИНСКИЙ являлся активным участником организации „Стронництво Народове”, будучи связан с „боевками” эндеков, проводил вербовки и, используя костел, вел активную антисоветскую агитацию, призывая поляков отказываться от выезда в Польшу.

При обыске у БАБИНСКОГО изъято несколько комплектов резинового шрифта и бумага, нарезанная по образцу листовок.

ПТАХ Тадеуш Францевич, 1905 года рождения, поляк, с высшим духовным образованием, ксендз костела в гор. Станиславе, проводивший активную антисоветскую агитацию, выступавший против польского временного правительства в Люблине, за восстановление Польши в границах 1939 г.



PUCIATA Kazimierz<sup>3</sup> s. Władysława, urodzony w 1897 roku we w[si] Gładki obwód kamieniecki, Polak, ze średnim wykształceniem, księgowy 1 Miejskiego Szpitala we Włodzimierzu Wołyńskim.

PUCIATA był powiatowym delegatem rządu w m. Włodzimierz Wołyński, w organizacji miał pseudonim „KONRAD”.

W szeregu zachodnich obwodów USRS zostały przeprowadzone aresztowania aktywnych członków polskiego nacjonalistycznego podziemia antysowieckiego, agentów Watykanu – księży, w tym:

KUMAROWICZ Włodzimierz s. Ignacego, urodzony w 1910 roku, z wyższym teologicznym wykształceniem, wikary rzymsko-katolickiego kościoła, proboszcz [?] kościoła w Czerniowcach.

KUMAROWICZ pełnił funkcję przewodniczącego Polskiego Komitetu Pomocy i był jednym z przywódców polskiego antysowieckiego podziemia w obwodzie czerniowieckim.

W 1943 roku był aresztowany przez rumuńską Sigurancę za prowadzenie polskiej nacjonalistycznej roboty, był przesłuchiwany przez Gestapo i w podejrzanych okolicznościach został zwolniony.

Według posiadanych informacji KUMAROWICZ utrzymywał nielegalną łączność z przedstawicielami polskiego nacjonalistycznego podziemia w Bukareszcie.

BABIŃSKI Paweł s. Michała, urodzony w 1909 roku, Polak, z wyższym duchownym wykształceniem, ksiądz kościoła w m[iejscowości] Janowo<sup>4</sup> rejon iwano-frankowski obwód lwowski [!].

BABIŃSKI był aktywnym członkiem organizacji Stronnictwo Narodowe. Będąc związany z bojówkami endeków, przeprowadzał werbunek i wykorzystując kościół prowadził aktywną antysowiecką agitację, wzywając Polaków do odmowy wyjazdu do Polski.

Podczas rewizji u BABIŃSKIEGO skonfiskowano kilka kompletów gumowych czcionek i papier przycięty na format ulotek.

PTACH Tadeusz s. Franciszka, urodzony w 1905 roku, Polak, z wyższym duchownym wykształceniem, ksiądz kościoła w Stanisławowie, prowadzący aktywną antysowiecką agitację, występujący przeciwko Polskiemu Rzą-

По захваченным в гор. Станиславе документам гестапо видно, что ПТАХ проходил по показаниям арестованной гестапо графини ГРОХОЛЬСКОЙ, как активный участник ПЗП.

В 1942 году ПТАХ арестовывался гестапо и при подозрительных обстоятельствах был освобожден.

ПЕРЕНЦ Станислав Мартынович, 1889 года рождения, поляк, с высшим духовным образованием, ксендз села Отиния, Станиславской области.

Являлся активным агитатором против мероприятий Советской власти, открыто выступал с проповедями и призывами добиваться восстановления Польши в границах 1939 года и оказывать поддержку польскому эмигрантскому правительству в Лондоне.

8.I.45 г. № 17/с мы информировали Вас об аресте в городе Станиславе активных участников ПЗП-АК ЭНДРИК<sup>5</sup> и ЛЕВИЦКОГО<sup>6</sup>. При обыске у них были изъяты коротковолновый радиоприемник и пишущая машинка, использовавшиеся для целей организации.

На основании показаний ЭНДРИКА и ЛЕВИЦКОГО, сознавшихся в своей антисоветской деятельности, дополнительно арестованы:

ПШИБЕЛЬСКИЙ Вацлав Михайлович<sup>7</sup>, 1902 года рождения, офицер бывшей польской армии, командир плютона АК, кличка в организации „БУЖА”, выполнявший роль связника между ЛЕВИЦКИМ и руководством организации в Станиславской области.

ЗАБОРОВСКИЙ Мечислав Станиславович<sup>8</sup>, 1918 года рождения, по специальности электротехник, радист и морзист. Завербован в 1944 году для работы на нелегальной радиостанции, активный участник организации, непосредственно подчинявшийся руководителю отдела связи Станиславского округа ПЗП-АК ОСТРОВСКОМУ.

ШАНДУРСКАЯ Казимира Викторовна, 1919 года рождения, в прошлом артистка Станиславского театра, обучалась на специальных курсах морзистов в подполье, выполняла в организации роль связника.

БИДЕРМАН Казимир Иванович, 1906 года рождения, по специальности шофер, активный участник ПЗП-АК.

В процессе дальнейшей следственной работы с арестованными ЭНДРИК и ЛЕВИЦКИМ, получены данные о руководстве Станиславской организации ПЗП-АК (КЛИМЧАК – „РЕГЕНТ”, ВЕБЕР – „ГИЛЬ” и другие), находящихся на нелегальном положении, которые устанавливаются.

В Отынийском районе, Станиславской области, при аресте участников ПЗП-АК изъяты: один ручной пулемет с патронами к нему и 10 гранат.

dowi Tymczasowemu w Lublinie za odbudowaniem Polski w granicach z 1939 r.

Z przejętych w m. Stanisławowie dokumentów Gestapo widać, że PTACH występował w zeznaniach aresztowanej przez Gestapo hrabiny GROCHOLSKIEJ jako aktywny członek PZP.

W 1942 roku PTACH był aresztowany przez Gestapo i w podejrzanych okolicznościach został zwolniony.

PERENC Stanisław s. Marcina, urodzony w 1889 roku, Polak, z wyższym duchownym wykształceniem, ksiądz we wsi Ottynia obwód stanisławowski.

Był aktywnym agitatorom przeciwko działaniom władzy sowieckiej, otwarcie występował z propagowaniem i wezwaniami do upominania się o odbudowanie Polski w granicach z 1939 roku i udzielania poparcia polskiemu rządowi emigracyjnemu w Londynie.

[W dniu] 8.I.45 r. [pismem] nr 17/s informowaliśmy Was o aresztowaniu w mieście Stanisławowie aktywnych członków PZP-AK JĘDRYKA<sup>5</sup> i LEWICKIEGO<sup>6</sup>. Podczas rewizji skonfiskowane zostały u nich: krótkofalowy radiodbiornik i maszyna do pisania, wykorzystywane dla celów organizacji.

Na podstawie zeznań JĘDRYKI i LEWICKIEGO, którzy przyznali się do swojej antysowieckiej działalności, dodatkowo aresztowani zostali:

PRZYBYLSKI Wacław<sup>7</sup> s. Michała, urodzony w 1902 roku, oficer byłego Wojska Polskiego, dowódca plutonu AK, pseudonim w organizacji „BURZA”, pełniący rolę łącznika między LEWICKIM i dowództwem organizacji w obwodzie stanisławowskim.

ZABOROWSKI Mieczysław<sup>8</sup> s. Stanisława, urodzony w 1918 roku, z zawodu elektrotechnik, radiowiec i radiotelegrafista. Zwerbowany w 1944 roku do pracy na nielegalnej radiostacji, aktywny członek organizacji, bezpośrednio podlegający kierownikowi Oddziału Łączności Stanisławowskiego Okręgu PZP-AK OSTROWSKIEMU.

SZANDURSKA Kazimiera c. Wiktora, urodzona w 1919 roku, w przeszłości artystka teatru stanisławowskiego, uczyła się w podziemiu na specjalnych kursach dla radiotelegrafistów, pełniła w organizacji rolę łącznika.

BIDERMAN Kazimierz s. Jana, urodzony w 1906 roku, z zawodu kierowca, aktywny członek PZP-AK.

W toku dalszej pracy śledczej z aresztowanymi JĘDRYKIEM i LEWICKIM, uzyskano informacje o dowódcach stanisławowskiej organizacji

При проведении операции в г. Долина, Станиславской области, было арестовано 16 участников ПЗП-АК, шесть человек были обнаружены в тайниках, устроенных в сарае и стене дома и специально замаскированных.

При аресте их изъято: 3 радиоприемника, 1 радиопередатчик, 1 автомат, 1 граната, 3 револьвера с патронами и 4 капсуля к противотанковым минам.

Арестованные в числе этой группы – СМАГОВИЧ и СТШАЛО, являвшиеся руководителями организации ПЗП-АК в г. Долина, дали первичные показания, сознавшись в своей антисоветской деятельности и назвав лиц, с которыми были связаны по подпольной работе, в том числе по г. г. Львову и Стрию.

Продолжающиеся нами аресты участников польского антисоветского подполья по-прежнему широко обсуждаются населением западных областей УССР.

Жительница гор. Львова АДАМСКАЯ, полька, домохозяйка, заявила:

„Большевики терпят поражение на фронтах и, боясь, чтобы внутри ничего не случилось, начали арестовывать поляков. Этим самым хотят уничтожить наших польских патриотов. Но этому не бывать, Львов мы оставим только тогда, когда будет уничтожен последний поляк”.

Рабочий котельного цеха Львовской электростанции СТАНКЕВИЧ, поляк, говорил:

„Для поляков теперь остается одно: либо ехать в Сибирь под винтовкой и жить там в заключении, либо ехать к себе в Польшу. Сейчас в Польше жить очень трудно, но кончится война и положение улучшится, а здесь полякам ожидать больше нечего”.

Работник городской электросети города Львова МАЛАНИЧ, 1902 года рождения, поляк, заявил:

„Надо бежать за «зеленую линию» (за Буг), а то нас всех перета-скают в тюрьму, а после – в Сибирь”.

Артист театра им. ЗАНЬКОВЕЦКОЙ в г. Львове – СОРОКА, беспартийный, украинец, сказал:

„Это первый умный шаг со стороны большевиков, после вторичного освобождения Львова.

Если бы большевики с самого начала освобождения города Львова не занимались бандеровцами, а взялись бы за аресты поляков, то на сегодня не было бы ни одного бандеровца – все перешли бы на сторону Советской власти”.

Сотрудник редакции газеты „Вильна Украина” ПЕЛЕХАТЫЙ, украинец, сказал:

PZP-AK (KLIMCZAK – „REGENT”, WEBER – „GIL” i inni), pozostających w konspiracji, którzy są ustaleni.

W rejonie ottyńskim obwód stanisławowski, podczas aresztowania członków PZP-AK skonfiskowano: jeden ręczny karabin maszynowy z nabojami do niego i 10 granatów.

Podczas operacji w m. Dolina obwód stanisławowski zostało aresztowanych 16 członków PZP-AK, sześć osób zostało znalezionych w schowkach urządzonych w szopie i ścianie domu, specjalnie zamaskowanych.

Podczas ich aresztowania skonfiskowano: 3 radioodbiorniki, 1 radionadajnik, 1 automat, 1 granat, 3 rewolwery z nabojami i 4 zapalniki do min przeciwczołgowych.

Aresztowani w tej grupie – SMAGOWICZ i STRZAŁO, będący dowódcami organizacji PZP-AK w Dolinie, złożyli wstępne zeznania, przyznając się do swojej antysowieckiej działalności i wymieniając osoby, z którymi byli związani w podziemnej robocie, w tym z m[iast] Lwów i Stryj.

Prowadzone nadal przez nas aresztowania członków polskiego antysowieckiego podziemia, tak jak wcześniej, są szeroko komentowane przez ludność zachodnich obwodów USRS.

Mieszkanca Lwowa ADAMSKA, Polka, gospodyni domowa, oświadczyła:

„Bolszewicy ponoszą klęskę na frontach i bojąc się, żeby wewnątrz nie się nie stało, zaczęli aresztować Polaków. Tym samym chcą zniszczyć naszych polskich patriotów, ale to się nie uda, Lwów zostawimy dopiero wtedy, kiedy zostanie zabity ostatni Polak”.

Robotnik kotłowni lwowskiej elektrowni STANKIEWICZ, Polak, mówił:

„Polakom teraz pozostaje jedno: albo jechać na Syberię pod karabinem i żyć tam w zamknięciu, albo jechać do siebie, do Polski. Teraz w Polsce żyć bardzo trudno, ale skończy się wojna i sytuacja się poprawi, a tutaj Polacy nie mają już na co czekać”.

Pracownik miejskiej sieci elektrycznej miasta Lwowa MAŁANICZ, urodzony w 1902 roku, Polak, oświadczył:

„Trzeba uciekać przez zieloną granicę (za Bug), bo nas wszystkich przeniosą do więzienia, a potem – na Syberię”.

Artysta teatru im. ZAŃKOWIECKIEJ we Lwowie – SOROKA, bezpartyjny, Ukrainiec, powiedział:

„To pierwszy rozumny krok ze strony bolszewików, po powtórnym wyzwoleniu Lwowa.

Gdyby bolszewicy od samego początku wyzwolenia miasta Lwowa nie zajmowali się banderowcami, a wzięli się za aresztowanie Polaków, to dziś

„Аресты поляков вызваны тем, что они не покидают гор. Львова, так как есть приказ МИКОЛАЙЧИКА не выезжать им с территории Западной Украины в Польшу”.

Операцию по полякам и изучение реагирований населения на проводимые аресты продолжаем.

Народный Комиссар Государственной Безопасности УССР  
Комиссар Государственной Безопасности 3 ранга  
(—) САВЧЕНКО

„<sup>a-15-a</sup>” января 1945 г.

№ <sup>a-35/c-a</sup>

г. Львов

*ГДА СБУ, ф. 1, оп. 43, спр. 2, арк. 17–24.*

*Оригінал, машинопис.*

*На лівому полі зверху від руки червоним олівцем резолюція: Куприянову. К матер[иалам] по полякам. Задоя [?].*

## Примітки

<sup>a-a</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Дутковський Марцін (нар. 1899), арештований 23 листопада 1944, засуджений 28 березня 1945 Військовим трибуналом військ НКВС Волинської області до 10 років ВТТ; помер 5 липня 1945.

<sup>2</sup> Так у документі; правильно – Гординя.

<sup>3</sup> Пуцята Казімеж (нар. 1897), арештований 8 грудня 1944, засуджений 28 березня 1945 Військовим трибуналом військ НКВС Волинської області до 7 років ВТТ; звільнений 10 грудня 1951.

<sup>4</sup> Так у документі; правильно – Янів.

<sup>5</sup> Єндрик Маріан, нар. 1898, у конспірації з 1942, пс. „Петшик”, арештований 8 січня 1945; помер 11 березня 1946.

<sup>6</sup> Левицький Юзеф, нар. 1899, начальник розвідки Станіславського інспекторату АК, пс. „Саботовський”; арештований 8 січня 1945, засуджений 10 серпня 1946 Військовим трибуналом військ НКВС Львівської області до 10 років ВТТ.

<sup>7</sup> Пшибильський Вацлав, арештований 10 січня 1945, засуджений 10 серпня 1946 Військовим трибуналом військ НКВС Львівської області до 10 років ВТТ.

<sup>8</sup> Заборовський Мечислав, арештований 10 січня 1945, засуджений 10 серпня 1946 Військовим трибуналом військ НКВС Львівської області до 7 років ВТТ.

nie byłoby ani jednego banderowca – wszyscy przeszliby na stronę władzy sowieckiej”.

Współpracownik redakcji gazety „Wilna Ukrajina” PEŁECHATYJ, Ukrainiec, powiedział:

„Aresztowania Polaków zostały wywołane tym, że oni nie opuszczają m. Lwowa, ponieważ jest rozkaz MIKOŁAJCZYKA, aby nie wyjeżdżali z terenów Zachodniej Ukrainy do Polski.”

Operację wobec Polaków i badanie reakcji ludności na przeprowadzane aresztowania kontynuujemy.

Ludowy komisarz bezpieczeństwa państwowego USRS  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
(—) SAWCZENKO

„<sup>a-15-a</sup>” stycznia 1945 r.

Nr <sup>a-35/s-a</sup>

m. Lwów

*WAP SBU, f. 1, op. 43, spr. 2, k. 17–24.*

*Oryginał, maszynopis.*

*Na lewym marginesie u góry odręczna adnotacja czerwonym ołówkiem: dla Kuprianowa. Do mater[iałów] o Polakach. Zadoja [?].*

## Przypisy

<sup>a- -a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Dutkowski Marcin (ur. 1899), aresztowany 23 listopada 1944, skazany 28 marca 1945 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu wołyńskiego na 10 lat ITŁ. Zmarł 5 lipca 1945.

<sup>2</sup> Tak w dokumencie; prawidłowo – Hordynia.

<sup>3</sup> Puciata Kazimierz (ur. 1897), aresztowany 8 grudnia 1944, skazany 28 marca 1945 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu wołyńskiego na 7 lat ITŁ, zwolniony 10 grudnia 1951.

<sup>4</sup> Tak w dokumencie; prawidłowo – Janów.

<sup>5</sup> Jędryk Marian (ur. 1898), ps. „Pietrzyk”, w konspiracji od 1942, aresztowany 8 stycznia 1945, zmarł 11 marca 1946.

<sup>6</sup> Lewicki Józef (ur. 1899), ps. „Sabotowski”, szef wywiadu Inspektoratu Stanisławowskiego AK, aresztowany 8 stycznia 1945, skazany 10 sierpnia 1946 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu lwowskiego na 10 lat ITŁ.

<sup>7</sup> Przybylski Waław, ps. „Burza”, aresztowany 10 stycznia 1945, skazany 10 sierpnia 1946 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu lwowskiego na 10 lat ITŁ.

<sup>8</sup> Zaborowski Mieczysław, aresztowany 10 stycznia 1945, skazany 10 sierpnia 1946 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu lwowskiego na 7 lat ITŁ.

**22 березня 1945, б.м.в. Обвинувальний висновок стосовно  
Марціна Дутковського та інших**

„Утверждаю”

Начальник УНКГБ по Волынской обл[асти]

Полковник госбезопасности

(—) ШЕСТАКОВ

„<sup>a-22-a</sup>” марта 1945 года

Обвинительное заключение  
по следственному делу № 871

по обвинению:

1. ДУТКОВСКОГО Мартына Леопольдовича
2. ЗАЛЕСКОГО Юлия Иосифовича<sup>1</sup>
3. ПУЦЯТО Казимира Владиславовича
4. СТРОЙВУНСОВОЙ Станиславы Вацлавовны<sup>2</sup>
5. ГЛАДЫСЕВИЧ Андрея Ивановича<sup>3</sup>  
по ст. ст. 54-1, „а”, 54-11 УК УССР

В Управление НКГБ по Волынской области поступили данные о том, что жители гор. Вл[адимир]-Волынк[ий] ДУТКОВСКИЙ Мартын Леопольдович, ЗАЛЕСКИЙ Юлий Иосифович, ПУЦЯТО Казимир Владиславович, СТРОЙВУНСОВА Станислава Вацлавовна и ГЛАДЫСЕВИЧ Андрей Иванович занимаются антисоветской националистической деятельностью.

На основании этих данных, в декабре 1944 года ДУТКОВСКИЙ М. Л., ЗАЛЕСКИЙ Ю. И., ПУЦЯТО К. В., СТРОЙВУНСОВА С. В. и ГЛАДЫСЕВИЧ А. И. были арестованы и привлечены к следствию.

[...]

[...] обвиняются:

<sup>6</sup>ДУТКОВСКИЙ Мартын Леопольдович, 1899 года рождения, уроженец села Хардыня<sup>4</sup>, Самборского уезда, Львовского воеводства, поляк, гр-н СССР, б/парт., образование среднее, по специальности бухгалтер, не судим. До ареста проживал в гор. Вл[адимир]-Волынке и работал бухгалтером санитарно-инфекционной больницы,<sup>-6</sup>



**22 marca 1945, b.m.w. Wniosek oskarżający  
Marcina Dutkowskiego i innych**

„Zatwierdzam”  
Naczelnik UNKGB obw[odu] wołyńskiego  
Pułkownik bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) SZESTAKOW  
„<sup>a</sup>22-<sup>a</sup>” marca 1945 roku

Wniosek oskarżający  
dotyczy sprawy śledczej nr 871

z oskarżenia:

1. DUTKOWSKIEGO Marcina s. Leopolda
2. ZALESKIEGO Juliusza<sup>1</sup> s. Józefa
3. PUCIATY Kazimierza s. Władysława
4. STRÓJWĄSOWEJ Stanisławy<sup>2</sup> c. Waclawa
5. GŁADYSIEWICZA Andrzeja<sup>3</sup> s. Jana  
z art. art. 54-1, „a”, 54-11 KK USRS

Do Zarządu NKGB obwodu wołyńskiego wpłynęły informacje o tym, że mieszkańcy m. Wł[odzimierz] Wołyńsk[i] DUTKOWSKI Marcin s. Leopolda, ZALESKI Juliusz s. Józefa, PUCIATA Kazimierz s. Władysława, STRÓJWĄSOWA Stanisława c. Waclawa, GŁADYSIEWICZ Andrzej s. Jana prowadzą antysowiecką nacjonalistyczną działalność.

Na podstawie tych informacji, w grudniu 1944 roku DUTKOWSKI M. L., ZALESKI J. J., PUCIATA K. W., STRÓJWĄSOWA S. W. i GŁADYSIEWICZ A. J. zostali aresztowani i objęci śledztwem.

[...]

[...] oskarżeni zostają:

<sup>b</sup>-DUTKOWSKI Marcin s. Leopolda, urodzony w 1899 roku we wsi Chardynia<sup>4</sup> powiat samborski województwo lwowskie, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/part[yjny], wykształcenie średnie, z zawodu księgowy, nie karany. Przed aresztowaniem mieszkał w m. Wł[odzimierz] Wołyński i pracował jako księgowy szpitala zakaźnego,<sup>b</sup>

o to, że:

Mieszkając w okupowanym przez niemiecko-faszystowskich najeźdźców m. Wł[odzimierz] Wołyński, w sierpniu 1943 roku wstąpił do anty-

в том, что:

Проживая в оккупированном немецко-фашистскими захватчиками гор. Вл[адимир]-Волынске, в августе 1943 года вступил в антисоветскую польскую националистическую организацию „ПЗП”, ставящая своей целью подготовку повстанческих кадров для вооруженного выступления против СССР, за создание „Великой Польши” в границах <sup>в</sup>-до-<sup>в</sup> 1939 г.

В организации „ПЗП” был известен под псевдонимом „МАР” и сначала принимал активное участие в создании вооруженных отрядов „Армии Краевой”, возглавляя оборону гор. Вл[адимир]-Волынска, затем с июня 1944 года по день ареста являлся комендантом Вл[адимир]-Волынского обвода „ПЗП”.

Как активный участник „ПЗП” руководил подготовкой повстанческих кадров, получал из центра „ПЗП” материальные средства и расходовал их на нужды организации, осуществлял связь с округом „ПЗП” в гор. Люблине, направлял курьеров с докладами о деятельности Вл[адимир]-Волынской организации, принимал специальных курьеров с округа, получал и распространял антисоветские коммуникаты, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

г-ЗАЛЕСКИЙ Юлий Иосифович, 1905 года рождения, урож[енец] гор. Люблин, поляк, гр-н СССР, б/парт., образование высшее – юридическое, из семьи служащих, не судим, холост. До ареста проживал в г. Вл[адимир]-Волынске и работал учителем в польской школе,-г

в том, что:

Проживая на оккупированной немецко-фашистскими захватчиками территории в г. Вл[адимир]-Волынске, в феврале мес[яце] 1944 года вступил в антисоветскую польскую националистическую организацию „ПЗП”, ставящая своей целью подготовку вооруженного восстания против Советского Союза, за создание „Великой Польши” в границах до 1939 г. В организации „ПЗП” был известен под псевдонимом „ЛЮБИЧ” и вначале исполнял обязанности заместителя шефа хозотдела и отдела вооружения Вл[адимир]-Волынского обвода „ПЗП”, где заготавливал и снабжал продовольствием и одеждой участников организации, затем до ареста работал в отделе пропаганды того-же обвода – пропагандистом, систематически получал и распространял антисоветские коммуникаты польского эмигрантского правительства среди соучастников и населения.

sowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji PZP, stawiającej sobie za cel przygotowanie kadr powstańczych do zbrojnego wystąpienia przeciwko ZSRS w celu utworzenia „Wielkiej Polski” w granicach „sprzed” 1939 roku.

W organizacji PZP był znany pod pseudonimem „MAR” i początkowo brał aktywny udział w tworzeniu zbrojnych oddziałów Armii Krajowej, stojąc na czele obrony m. Wł[odzimierz] Wołyński, potem od czerwca 1944 roku do dnia aresztowania był komendantem Obwodu PZP Wł[odzimierz] Wołyński.

Jako aktywny członek PZP kierował przygotowaniem kadr powstańczych, otrzymywał z centrali PZP środki materialne i wydawał je na potrzeby organizacji, zapewniał łączność z okręgiem PZP w Lublinie, wyprawił kurierów z raportami o działalności organizacji we Wł[odzimierz] Wołyńskim, przyjmował specjalnych kurierów z okręgu, otrzymywał i rozpowszechniał antysowieckie komunikaty, tj. o prz[estępstwa] prz[ewidziane] w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

<sup>d</sup>ZALESKI Juliusz s. Józefa, urodzony w 1905 roku w Lublinie, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/part[yjny], wykształcenie wyższe – prawnicze, z rodziny urzędniczej, nie karany, kawaler. Przed aresztowaniem mieszkał we Wł[odzimierz] Wołyńskim i pracował jako nauczyciel w polskiej szkole,<sup>d</sup>

o to, że:

Mieszkając na okupowanym przez niemiecko-faszystowskich najeźdźców terytorium we Wł[odzimierz] Wołyńskim, w lutym 1944 roku wstąpił do antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji PZP, stawiającej sobie za cel przygotowanie zbrojnego powstania przeciwko Związkowi Sowieckiemu o utworzenie „Wielkiej Polski” w granicach sprzed 1939 r. W organizacji PZP był znany pod pseudonimem „LUBICZ” i na początku pełnił obowiązki zastępcy szefa Oddziału Gosp[odarczego] i Oddziału Uzbrojenia Obwodu PZP we Wł[odzimierz] Wołyńskim, gdzie robił zapasy oraz zaopatrywał w żywność i odzież członków organizacji, następnie do aresztowania pracował w Oddziale Propagandy tegoż obwodu – jako propagandysta, regularnie otrzymywał i rozpowszechniał wśród współuczestników i ludności antysowieckie komunikaty polskiego rządu emigracyjnego.

W maju 1944 roku został mianowany komendantem rezerwowym Obwodu PZP we Wł[odzimierz] Wołyńskim, tj. o prz[estępstwa] prz[ewidziane] w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

С мая 1944 года назначен запасным комендантом Вл[адимир]-Волынского обвода „ПЗП”, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-1„а” и 54-11 УК УССР.

<sup>7</sup>ПУЦЯТО Казимир Владиславович, 1897 года рождения, уроженец Глядники<sup>5</sup>, Каменец-Подольской области, поляк, гр-н СССР, б/парт., образование среднее, из служащих, по профессии бухгалтер, не судим, женат. До ареста проживал в городе Вл[адимир]-Волынске и работал бухгалтером в 1-й горбольнице,<sup>7</sup>

в том, что:

Проживая в оккупированном немцами гор. Вл[адимир]-Волынске, в декабре мес[яце] 1942 года вступил в антисоветскую польскую националистическую организацию „ДР” (Делегатура жонду), созданную польским эмигрантским правительством и ставившая своей целью ведение борьбы против СССР за создание „Великой Польши” в границах до 1939 года, в которой был известен под псевдонимом „КОНРАД” и до дня ареста исполнял обязанности представителя „ДР” по Вл[адимир]-Волыному уезду.

Как представитель „ДР” руководил формированием и подготовкой административно-хозяйственных кадров на случай захвата власти на местах, возглавлял так назыв. „гражданскую администрацию” в гор. Вл[адимир]-Волынске, поддерживал связь с центром „ДР”, постоянно был связан с руководящими лицами Вл[адимир]-Волынского обвода „ПЗП”, принимал курьера из гор. Люблина с округа, которого информировал о работе „ДР” Вл[адимир]-Волынского уезда, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-1„а” и 54-11 УК УССР.

<sup>8</sup>СТРОЙВУНСОВА Станислава Вацлавовна, 1886 года рождения, урож[енка] села Черечи<sup>6</sup> Вл[адимир]-Волынского р-на, Волынской области, из семьи помещика, поляка, гр-ка СССР, б/парт., образование незаконченное среднее, не судима, замужняя, до ареста проживала в гор. Вл[адимир]-Волынске, домохозяйка,<sup>8</sup>

в том, что:

Проживая в гор. Вл[адимир]-Волынске, являлась активной участницей антисоветской польской националистической организации „ПЗП” (ставящей своей целью подготовку восстания против СССР за создание „Великой Польши” в границах до 1939 года). В организации „ПЗП” СТРОЙВУНСОВА с марта 1944 [была] известна под псевдонимом „ЦЕШКОВСКАЯ”, занимала положение шефа хозотдела Вл[адимир]-Волынского обвода „ПЗП”, по работе была подчинена комендан-

<sup>e</sup>PUCIATA Kazimierz s. Władysława, urodzony w 1897 roku w [miejsowości] Gładki obwód kamieniecki, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/part[yjny], wykształcenie średnie, z urzędników, z zawodu księgowy, nie karany, żonaty. Przed aresztowaniem mieszkał w mieście Wł[odzimierz] Wołyński i pracował jako księgowy w Pierwszym Szpitalu Miejskim,<sup>e</sup>

o to, że:

Mieszkając w okupowanym przez Niemców m. Wł[odzimierz] Wołyński, w grudniu 1942 roku wstąpił do antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji DR (Delegatura Rządu) utworzonej przez polski rząd emigracyjny i stawiającej sobie za cel prowadzenie walki przeciwko ZSRS o utworzenie „Wielkiej Polski” w granicach sprzed 1939 roku, w której był znany pod pseudonimem „KONRAD” i do dnia aresztowania pełnił obowiązki przedstawiciela DR na powiat Wł[odzimierz] Wołyński.

Jako przedstawiciel DR kierował formowaniem i przygotowaniem kadr administracyjno-gospodarczych na wypadek przejęcia władzy w terenie, stał na czele tzw. „samorządowej administracji” w m. Wł[odzimierz] Wołyński, utrzymywał łączność z centralą DR, miał stały kontakt z przywódcami Obwodu Wł[odzimierz] Wołyński PZP, przyjmował kuriera z Lublina z okręgu, którego informował o pracy DR powiatu Wł[odzimierz] Wołyński, tj. o prz[estępstwa] prz[ewidziane] w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

<sup>f</sup>STRÓJWĄSOWA Stanisława c. Waclawa, urodzona w 1886 roku we wsi Czerczyce r[ejo]n Wł[odzimierz] Wołyński obwód wołyński, z rodziny obszarnika, Polka, ob[ywate]lka ZSRS, b/part[yjna], wykształcenie niepełne średnie, nie karana, zamężna, przed aresztowaniem mieszkała we Wł[odzimierzu] Wołyńskim, gospodyni domowa,<sup>f</sup>

o to, że:

Mieszkając we Wł[odzimierzu] Wołyńskim, była aktywną członkinią antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji PZP, stawiającej sobie za cel przygotowanie powstania przeciwko ZSRS o utworzenie „Wielkiej Polski” w granicach sprzed 1939 roku. W organizacji PZP STRÓJWĄSOWA od marca 1944 była znana pod pseudonimem „CIESZKOWSKA”, zajmowała stanowisko szefa Oddziału Gosp[odarczego] Obwodu PZP Wł[odzimierz] Wołyński, w pracy podlegała komendantowi, na jego polecenie otrzymywała i rozdzielala środki materialne na potrzeby organizacji, przyjmowała i wyprawiała członków organizacji za rzekę Bug, zapewniała

ту, по распоряжению которого получала и распределяла материальные средства на нужды организации, принимала и отправляла участников организации за реку Буг, осуществляла курьерские связи в организации, читала антисоветские коммуникаты польского эмигрантского правительства, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

«ГЛАДЫСЕВИЧ Андрей Иванович, 1914 года рождения, уроженец села Горна, Красненского повиту, Краковского воеводства [?], из семьи крестьян, поляк, гр-н СССР, б/парт., образование высшее – духовное, не судим, холост. До ареста проживал в городе Вл[адимир]-Волынске и служил ксендзом Вл[адимир]-Волынского костела,»<sup>е</sup>

в том, что:

Проживая в оккупированном немецко-фашистскими захватчиками гор. Вл[адимир]-Волынске, в августе 1943 года вступил в антисоветскую польскую националистическую организацию „Делегатура жонду” („ДР”), созданную польским эмигрантским правительством, которая ставила своей целью подготовку вооруженного восстания против СССР за создание „Великой Польши” в границах до 1939 года.

В организации „ДР” ГЛАДЫСЕВИЧ был известен под псевдонимом „ГОЛУБЬ”, по заданию организации входил в состав так назыв. „Комитета помощи нуждающимся полякам”, получал антисоветскую националистическую литературу, постоянно был связан с руководящими лицами Вл[адимир]-Волынского обвода „ПЗП”.

В ноябре 1944 года принимал курьера с округа от КУБАЛЬСКОГО – „ГРОТА”, которого информировал о пропагандистской работе, проводимой организацией за невыезд поляков за реку Буг, т. е. в пр. пр. ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

Руководствуясь ст. 204 УПК УССР, след[ственное] дело № 871 по обвинению ДУТКОВСКОГО М. Л., ЗАЛЕСКОГО Ю. И., ПУЦЯТО К. В., СТРОЙВУНСОВОЙ С. В. и ГЛАДЫСЕВИЧ А. И. направить через Военного Прокурора ЛЬВО на рассмотрение Военного Трибунала Войск НКВД.

Обвинительное заключение составлено 20 марта 1945 года.

Ст. следователь Следотдела УНКГБ ВО  
Капитан государственной безопасности  
(—) ОРЛЕНКО

łącność kurierską w organizacji, czytała antysowieckie komunikaty polskiego rządu emigracyjnego, tj. o prz[estępstwa] prz[ewidziane] w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

⁹-GLADYSIEWICZ Andrzej s. Jana, urodzony w 1914 roku we wsi Górna powiat krasneński województwo krakowskie [?], z rodziny chłopskiej, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/part[yjny], wykształcenie wyższe – duchowne, nie karany, kawaler. Przed aresztowaniem mieszkał w mieście Wł[odzimierz] Wołyński i pełnił posługę kapłańską w kościele we Włodzimierzu Wołyńskim,⁹

o to, że:

Mieszkając w okupowanym przez niemiecko-faszystowskich najeźdźców Wł[odzimierzu] Wołyńskim, w sierpniu 1943 roku wstąpił do antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji Delegatura Rządu (DR), utworzonej przez polski rząd emigracyjny, która stawiała sobie za cel przygotowanie zbrojnego powstania przeciwko ZSRS o utworzenie „Wielkiej Polski” w granicach sprzed 1939 roku.

W organizacji DR GLADYSIEWICZ był znany pod pseudonimem „GOŁĄB”, na polecenie organizacji wchodził w skład tzw. Komitetu Pomocy Potrzebującym Polakom, otrzymywał antysowiecką nacjonalistyczną literaturę, miał stały kontakt z przywódcami Obwodu PZP Wł[odzimierz] Wołyński.

W listopadzie 1944 roku przyjmował kuriera z okręgu od KUBALSKIEGO – „GROTA”, którego informował o pracy propagandowej prowadzonej przez organizację na rzecz niewyjeżdżania Polaków za rzekę Bug, tj. o prz[estępstwa] prz[ewidziane] w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

Kierując się art. 204 KPK USRS, sprawę śled[czą] nr 871 dotyczącą oskarżenia DUTKOWSKIEGO M. L., ZALESKIEGO J. J., PUCIATY K. W., STRÓJWĄSOWEJ S. W. i GLADYSIEWICZA A. J. skierować przez Wojskowego Prokuratora LWO do rozpatrzenia przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD.

Wniosek oskarżający sporządzono 20 marca 1945 roku.

St[arszy] śledczy Oddziału Śled[czego] UNKGB WO  
Kapitan bezpieczeństwa państwowego  
(—) ORLENKO

„Wyrażam zgodę:”

Naczelnik Oddziału Śled[czego] UNKGB

„Согласен:”

Начальник Следотдела УНКГБ Вол[ынской] обл[асти]  
Подполковник госбезопасности  
(—) РАФАЭЛЬ

Справка:

1. Все обвиняемые проходящие по делу № 871 содержатся под стражей во Внутренней тюрьме УНКГБ по Волынской области.
2. Вещественные доказательства – документы Вл[адимир]-Волынского обвода „ПЗП” приобщены к делу в отдельном пакете.

Ст. следователь Следотдела УНКГБ ВО  
Капитан государственной безопасности  
(—) ОРЛЕНКО

*ГДА СБУ, Луцьк, спр. 8270-ФП, арк. 272, 275–277.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу вгорі резолюція, вписана від руки: Утверждаю. Дутковского, Залеского, Пуцято, Струйвунсову и Гладисевич предать суду ВТ по ст. 54-1а и 54-11 УК УССР. Пом. В/прокурор ЛьВО майор юстиции та нерозбірливий підпис і дата: 24.3.45 г.*

## Примітки

- <sup>а-а</sup> Вписано від руки.
- <sup>б-б</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: 23.XI.
- <sup>в-в</sup> Дописано від руки.
- <sup>г-г</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: 12.XII.
- <sup>г-г</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: 8.XII.
- <sup>д-д</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: 7.XII.
- <sup>е-е</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: 4.I.45.

<sup>1</sup> Залеський Юліуш (нар. 1905), арештований 12 грудня 1944, засуджений 28 березня 1945 Військовим трибуналом військ НКВС Волинської області до 10 років ВТТ; звільнений 10 грудня 1951.

<sup>2</sup> Струйвонсова Станіслава (нар. 1886), арештована 7 грудня 1944, засуджена 28 березня 1945 Військовим трибуналом військ НКВС Волинської області до 5 років ВТТ; померла 13 жовтня 1945.

<sup>3</sup> Гладисевич Анджей (нар. 1914), священник, арештований 4 січня 1945, засуджений 28 березня 1945 Військовим трибуналом військ НКВС Волинської області до 7 років ВТТ, у таборі знов засуджений 10 травня 1950 до 10 років; звільнений 29 липня 1956.

<sup>4</sup> Так у документі; правильно – Гординя.

<sup>5</sup> Так у документі; правильно – Глядки.

<sup>6</sup> Так у документі; правильно – Черчиці.



obw[odu] woł[yńskiego]  
Podpułkownik bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) RAFAEL

Informacja:

1. Wszyscy oskarżeni objęci sprawą nr 871 trzymanii są w areszcie w więzieniu wewnętrznym UNKGB obwodu wołyńskiego.
2. Dowody rzeczowe – dokumenty Obwodu PZP we Wł[odzimierzu] Wołyńskim dołączone są do sprawy w oddzielnym pakiecie.

St[arszy] śledczy Oddziału Śled[czego] UNKGB WO  
Kapitan bezpieczeństwa państwowego  
(—) ORLENKO

*WAP SBU, Łuck, spr. 8270-FP, k. 272, 275–277.*

*Oryginał, maszynopis.*

*Na pierwszej stronie na górze odręczna adnotacja: Zatwierdzam. Dutkowskiego, Zaleskiego, Puciatego, Strójwąsową i Gładysiewicza przekazać do sądu WT z art. art. 54-1a i 54-11 KK USRS. Pom. prokuratora wojsk[owego] LWO major sądownictwa z nieczytelnym podpisem i datą: 24.3.45 r.*

## Przypisy

- a- -a Wpisano odręcznie.
- b- -b Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: 23.XI.
- c- -c Dopisano odręcznie.
- d- -d Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: 12.XII.
- e- -e Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: 8.XII.
- f- -f Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: 7.XII.
- g- -g Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: 4.I.45.

<sup>1</sup> Zaleski Juliusz (ur. 1905), aresztowany 12 grudnia 1944, skazany 28 marca 1945 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu wołyńskiego na 10 lat ITŁ, zwolniony 10 grudnia 1951.

<sup>2</sup> Strójwąsowa Stanisława (ur. 1886), aresztowana 7 grudnia 1944, skazana 28 marca 1945 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu wołyńskiego na 5 lat ITŁ, zmarła 13 października 1945.

<sup>3</sup> Gładysiewicz Andrzej (ur. 1914), ksiądz, aresztowany 4 stycznia 1945, skazany 28 marca 1945 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu wołyńskiego na 7 lat ITŁ, powtórnie skazany w obozie 10 maja 1950 na 10 lat, zwolniony 29 lipca 1956.

<sup>4</sup> Tak w dokumencie; prawidłowo – Hordynia.

**19 січня 1945, Львів. Спецповідомлення Сергія Савченка  
Василеві Рясному про арешти членів польського підпілля  
та регування населення на арешти поляків**

Совершенно секретно  
Народному Комиссару Внутренних Дел Украинской ССР  
Комиссару Государственной Безопасности 3 ранга  
тов. РЯСНОМУ

Специальное сообщение  
о ходе операции по изъятию польских антисоветских  
элементов и реагированиях населения на аресты поляков

В результате дальнейшего проведения операции по изъятию польских антисоветских элементов в западных областях Украины арестовано, по состоянию на 15 января 1945 года – 5809 человек, из них органами НКГБ – 3036 человек, органами НКВД – 2773 человека.

Органами НКГБ аресты произведены по следующим областям:

По Львовской	области	– 1133 чел[овека]
По Дрогобычской	– « –	– 916 чел[овек]
По Станиславской	– « –	– 386 чел[овек]
По Волынской	– « –	– 279 чел[овек]
По Ровенской	– « –	– 154 чел[овека]
По Тернопольской	– « –	– 120 чел[овек]
По Черновицкой	– « –	– 48 чел[овек]
Всего:		– 3036 чел[овек]

В составе арестованных:

Участников польских подпольных антисоветских организаций	– 1101 чел[овек]
Официальных работников и агентов германских разведывательных и карательных органов	– 241 «
Предателей, немецких пособников и ставленников	– 681 «
Прочего антисоветского элемента	– 1013 «

В результате проведенных арестов изъято:

Пулеметов	– 5
Запасных стволов к пулеметам	– 1

**19 stycznia 1945, Lwów. Informacja specjalna  
Siergieja Sawczenki dla Wasilija Riasnoja o aresztowaniach  
członków polskiego podziemia i reakcji ludności**

Ścisłe tajne

Do Ludowego Komisarza Spraw Wewnętrznych Ukraińskiej SRS  
Komisarza bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
tow. RIASNOJA

Informacja specjalna  
o przebiegu operacji eliminowania polskich antysowieckich  
elementów i reagowaniu ludności na aresztowania Polaków

W wyniku dalszego prowadzenia operacji eliminowania polskich antysowieckich elementów w zachodnich obwodach Ukrainy aresztowano, według stanu na [dzień] 15 stycznia 1945 roku – 5809 osób, z tego przez organa NKGB – 3036 osób, przez organa NKWD – 2773 osoby.

Przez organy NKGB aresztowania zostały przeprowadzone w następujących obwodach:

W obwodzie lwowskim	– 1133 os[oby]
W – „ – drohobyckim	– 916 os[ób]
W – „ – stanisławowskim	– 386 os[ób]
W – „ – wołyńskim	– 279 os[ób]
W – „ – rówieńskim	– 154 os[oby]
W – „ – tarnopolskim	– 120 os[ób]
W – „ – czerniowieckim	– 48 os[ób]
Łącznie:	– 3036 os[ób]

Wśród aresztowanych jest:

Członków polskich podziemnych organizacji antysowieckich	– 1101 os[ób]
Oficjalnych pracowników i agentów niemieckich organów wywiadowczych i pacyfikacyjnych	– 241 – „ –
Zdrajców, niemieckich kolaborantów i protegowanych	– 681 – „ –
Pozostałego elementu antysowieckiego	– 1013 – „ –

W wyniku przeprowadzonych aresztowań skonfiskowano:

Karabinów maszynowych	– 5
-----------------------	-----

Автоматов	–	9
Винтовок	–	17
Пистолетов	–	6
Гранат	–	129
Дисков к пулеметам	–	6
Дисков к автоматам	–	10
Винтовочных и др. патронов	–	8000
Толу	–	45 кг
Подрывных машинок с часовыми механизмами	–	6
Капсюлей-детонаторов	–	25
Бикфордова шнура	–	30 м
Штыков	–	2
Ракетниц	–	1
Ракет	–	16
Телефонных аппаратов	–	1
Электропровода	–	40 м
Радиопередатчиков	–	8
Радиоприемников	–	39
Пишущих машинок	–	34
Множит. печатных аппаратов	–	3
Электросигнальных аппаратов	–	1
Польских национальных знамен	–	1
Фашистских знамен	–	3

Кроме того, изъято большое количество документов подпольных организаций, нелегальных газет и листовок; несколько аптек; 104 тысячи рублей советскими знаками, 6 тысяч польских злотых, свыше 78 кг серебра и около 2 пудов воинских орденов, крестов и медалей различных государств.

По данным нашей агентуры было установлено, что в промышленно-художественном музее гор. Львова участниками „Армии Краевой” спрятаны радиоаппаратура и гранаты, хранящиеся для нужд организации.

В результате принятых оперативных мер, тщательного обыска всех помещений музея, под лестницей квартиры зрителя картинной галереи музея СМАЖИЛО Шимона Николаевича, был обнаружен замаскированный тайник, из которого изъяты:

6 военных радиопередатчиков,

8 радиоприемников,

20 английских гранат специального назначения, находившихся в двух металлических ящиках (подвергнуты экспертизе) и большое

Zapasowych luf do karabinów maszynowych	– 1
Automatów	– 9
Karabinów	– 17
Pistoletów	– 6
Granatów	– 129
Dysków do karabinów maszynowych	– 6
Dysków do automatów	– 10
Nabojów karabinowych i in[nych]	– 8000
Materiałów wybuchowych	– 45 kg
Detonatorów z zapalnikami czasowymi	– 6
Detonatorów	– 25
Sznur Bikforda	– 30 m
Bagnetów	– 2
Rakietnic	– 1
Rakiet	– 16
Aparat telefoniczny	– 1
Przewód elektryczny	– 40 m
Radionadajników	– 8
Radioodbiorników	– 39
Maszyn do pisania	– 34
Powielaczy	– 3
Elektrycznych aparatów sygnałowych	– 1
Polskich flag narodowych	– 1
Flag faszystowskich	– 3

Oprócz tego skonfiskowano znaczną ilość dokumentów podziemnych organizacji, nielegalnych gazet i ulotek; kilka apteczek; 104 tysiące rubli sowieckimi banknotami, 6 tysięcy polskich złotych, ponad 78 kg srebra i około 2 pudów wojskowych orderów, krzyży i medali różnych państw.

Na podstawie informacji naszej agentury ustalono, że w Miejskim Muzeum Przemysłu Artystycznego m. Lwowa została przez członków Armii Krajowej ukryta radioaparatura i granaty, przechowywane na potrzeby organizacji.

W wyniku podjętych kroków operacyjnych, szczegółowego przeszukania wszystkich pomieszczeń muzeum, pod schodami mieszkania dozorczy muzealnej galerii obrazów SMAŻYŁO Szymona s. Mikołaja, został znaleziony zamaskowany schowek, z którego skonfiskowano:

6 wojskowych radionadajników

8 radioodbiorników,

20 angielskich granatów specjalnego przeznaczenia, znajdujących się w dwóch metalowych skrzynkach (poddane ekspertyzie) i znaczną ilość

количество разных радиопринадлежностей (лампы, приборы, провода, антенны, микрофоны и проч.).

СМАЖИЛО арестован. На следствии дал первичные показания, сознавшись, что являлся участником АК под кличкой „СОНЧ”.

Из числа арестованных за последнее время заслуживают внимания следующие:

ДРАБИК Михаил Иванович<sup>1</sup>, 1912 года рождения, уроженец гор. Самбора, с высшим образованием, ксендз костела в гор. Самборе.

В организации являлся референтом информационного отдела нелегальной газеты ПЗП-АК „ПОДХАЛЯНИН”<sup>2</sup>.

При обыске в костеле у ДРАБИКА обнаружен и изъят склад медикаментов АК в количестве 7 ящиков, весом свыше 6 пудов и одна пишущая машинка.

БАРШ Зигмунд Феликсович<sup>3</sup>, 1909 года рождения, уроженец гор. Днепропетровска, поляк, гражданин СССР, бухгалтер гор. Самбор, Дрогобычской области.

В организации являлся комендантом Самборского обвода ПЗП-АК.

КОРЧ Владислав Матвеевич<sup>4</sup>, 1913 года рождения, уроженец гор. Самбор, поляк, гражданин СССР, артист драмтеатра в гор. Самбор.

Являлся редактором подпольной газеты ПЗП-АК „ПОДХАЛЯНИН”.

БОХЕНЕК Ян Андреевич, 1884 года рождения, уроженец гор. Гилярово, с высшим духовным образованием, поляк, ксендз монастыря бернардинов в гор. Львове.

Являлся активным участником организации эндеков („Страництво Народове”) и АК, превратил костел в трибуну антисоветской националистической пропаганды.

В костеле монастыря бернардинов систематически провозглашались проповеди, в которых БОХЕНЕК и другие ксендзы призывали польское население не выезжать из Львова в Польшу, пели националистические гимны и песни.

МАТУСЯК Станислав Семенович, 1895 года рождения, уроженец гор. Кракова, поляк, с высшим образованием, художник, член Союза советских художников.

Являлся активным участником ПЗП-АК, продолжительное время состоял адъютантом руководителя польской антисоветской подпольной организации „Конвент организаций неподлеглосцевых” (КОН) и АК во Львове – генерала СОКОЛОВСКОГО<sup>5</sup>, принимал радиопередачи из Лондона, вел активную антисоветскую агитацию, был в кур-

różnych detali radiowych (lampy, narzędzia, przewody, anteny, mikrofony i in.).

SMAŻYŁO został aresztowany. W śledztwie złożył wstępne zeznania, przyznając, że był członkiem AK pod pseudonimem „SĄCZ”.

Spośród aresztowanych w ostatnim czasie na uwagę zasługują:

DRABIK Michał<sup>1</sup> s. Jana, urodzony w 1912 roku w Samborze, z wyższym wykształceniem, ksiądz kościoła w Samborze.

W organizacji był referentem wydziału informacyjnego nielegalnej gazety PZP-AK „PODHALANIN”<sup>2</sup>.

Podczas rewizji w kościele u DRABIKA został znaleziony i skonfiskowany skład medykamentów AK w ilości 7 skrzynek wagi powyżej 6 pudów i jedna maszyna do pisania.

BARSZCZ Zygmunt<sup>3</sup> s. Feliksa, urodzony w 1909 roku w Dniepropietrowsku, Polak, obywatel ZSRS, księgowy m. Sambor obwodu drohobyckiego.

W organizacji był komendantem samborskiego Obwodu PZP AK.

KORCZ Władysław<sup>4</sup> s. Macieja, urodzony w 1913 roku w Samborze, Polak, obywatel ZSRS, aktor teatru dram[atycznego] w Samborze.

Był redaktorem podziemnej gazety PZP-AK „PODHALANIN”.

BOCHENEK Jan s. Andrzeja, urodzony w 1884 roku w m. Gilarowo, z wyższym duchownym wykształceniem, Polak, ksiądz klasztoru bernardynów we Lwowie.

Był aktywnym członkiem organizacji endeków (Stronnictwo Narodowe) i AK, przekształcił kościół w trybunę nacjonalistycznej propagandy antysowieckiej.

W kościele klasztoru bernardynów regularnie wygłaszane były kazania, w których BOCHENEK i inni księża wzywali polską ludność, aby nie wyjeżdżała ze Lwowa do Polski, śpiewali nacjonalistyczne hymny i pieśni.

MATUSIAK Stanisław s. Szymona, urodzony w 1895 roku w Krakowie, Polak, z wyższym wykształceniem, artysta [malarz], członek Związku Artystów Sowieckich.

Był aktywnym członkiem PZP-AK, przez dłuższy czas pełnił funkcję adiutanta przywódcy polskiej antysowieckiej organizacji podziemnej Konwent Organizacji Niepodległościowych (KON) i AK we Lwowie – generała SOKOŁOWSKIEGO<sup>5</sup>, odbierał depesze radiowe z Londynu, prowadził aktywną agitację antysowiecką, był zorientowany w działalności polskich nielegalnych gazet antysowieckich („Słowo Polskie”, „Komunikat”, „Wytrwamy”).

се деятельности польских нелегальных антисоветских газет („Слово Польске”, „Коммуникат”, „Вытрвамы”).

ПИТИНСКИЙ Казимир Иванович, 1908 года рождения, уроженец с. Томашевце, Калушского района, Станиславской области, с высшим духовным образованием, поляк, ксендз – настоятель монастыря кармелитов в гор. Львове.

ПИТИНСКИЙ проводил активную антисоветскую агитацию, выступал с проповедями в пользу польского эмигрантского правительства в Лондоне, убеждая население в том, что гор. Львов останется в составе Польши.

ЧАЙКА Владислав Петрович, 1901 года рождения, уроженец гор. Львова, поляк, со средним образованием, по профессии архитектор-строитель, референт польской комиссии в гор. Львове по эвакуации польских граждан в Польшу.

Являлся активным участником ПЗП-АК, находился в личной связи с руководителями АК в гор. Львове – генералом „СТШЕЛЕЦКИМ”<sup>6</sup>, подполковниками РОЛИНСКИМ, ВОЙЦИКЕВИЧЕМ<sup>7</sup> (арестован и разоблачен, как агент гестапо) и другими.

КРУШЕЛЬНИЦКИЙ Владислав Юзефович, 1922 года рождения, уроженец гор. Львова, поляк, лаборант Санбакинститута в гор. Львове.

Активный участник ПЗП-АК, с 1942 года систематически распространял издающиеся польским антисоветским подпольем нелегальные газеты „Слово Польске”, „Коммуникат” и принимал подпольные радиопередачи. Клички в организации „КАРОЛЬ”, „ЕЖИ”.

По агентурным данным, через КРУШЕЛЬНИЦКОГО осуществлялась связь между Дрогобычской организацией и Львовским центром ПЗП-АК.

ЗЕМКОВЕЦКИЙ – инженер типографии „Радянська Украина” в гор. Черновцах, поляк, активный антисоветчик.

При обыске у ЗЕМКОВЕЦКОГО было обнаружено и изъято около двух пудов воинских орденов, крестов и медалей разных стран, а также коллекция монет.

КАЛАБУШ Стефан Иосифович, 1908 года рождения, поляк, с 1933 по 1941 год работал переводчиком польского консульства в гор. Черновцах, по агентурным данным, является польским разведчиком.

Население западных областей УССР по-прежнему активно обсуждает проводимые нами аресты участников польского антисоветского подполья.

Многие поляки высказывают мнение, что аресты проводятся для того, чтобы понудить их выехать из Западной Украины в Польшу,



PITYŃSKI Kazimierz s. Jana, urodzony w 1908 roku we w[si] Tomaszowce rejon kałuski obwód stanisławowski, z wyższym duchownym wykształceniem, Polak, ksiądz – przeor klasztoru karmelitów we Lwowie.

PITYŃSKI prowadził aktywną antysowiecką agitację, wygłaszał kazania na rzecz polskiego rządu emigracyjnego w Londynie, utwierdzał ludność w tym, że Lwów pozostanie w Polsce.

CZAJKA Władysław s. Piotra, urodzony w 1901 roku we Lwowie, Polak, ze średnim wykształceniem, z zawodu architekt-budowniczy, referent polskiej komisji we Lwowie do spraw ewakuacji polskich obywateli do Polski.

Był aktywnym członkiem PZP-AK, miał osobisty kontakt z przywódcami AK we Lwowie – generałem „STRZELECKIM”<sup>6</sup>, podpułkownikami ROLIŃSKIM, WOYCIKIEWICZEM<sup>7</sup> (aresztowany i zdemaskowany jako agent Gestapo) i innymi.

KRUSZELNICKI Władysław s. Józefa, urodzony w 1922 roku we Lwowie, Polak, laborant w Instytucie San[itarno]-Bak[teriologicznym] we Lwowie.

Aktywny członek PZP-AK, od 1942 roku regularnie rozpowszechniał wydawane przez polskie antysowieckie podziemie nielegalne gazety „Słowo Polskie”, „Komunikat” i odbierał konspiracyjne depeze radiowe. Pseudonimy w organizacji „KAROL”, „JERZY”.

Według informacji agentury, przez KRUSZELNICKIEGO odbywała się łączność między organizacją drohobycką i lwowskim ośrodkiem PZP-AK.

ZIEMKOWIECKI – inżynier drukarni „Radianśka Ukrajina” w Czerniowcach, Polak, aktywny [działacz] antysowiecki.

Przy rewizji u ZIEMKOWIECKIEGO znaleziono i skonfiskowano około dwóch pudów wojskowych orderów, krzyży i medali z różnych krajów, a także kolekcję monet.

KAŁABUSZ Stefan s. Józefa, urodzony w 1908 roku, Polak, od 1933 do 1941 roku pracował jako tłumacz polskiego konsulatu w Czerniowcach, według informacji agentury jest agentem polskiego wywiadu.

Ludność zachodnich obwodów USRS, tak jak wcześniej, żywo komentuje przeprowadzane przez nas aresztowania członków polskiego antysowieckiego podziemia.

Liczni Polacy wypowiadają opinię, że aresztowania przeprowadza się po to, żeby zmusić ich do wyjazdu z Zachodniej Ukrainy do Polski, w związku z czym masowo zaczęły następować zgłoszenia wyjazdu.

Urzędnik *wojentorgu* w Równem – SOCZYŃSKI, Polak mówił:

в связи с чем в массовом порядке начали поступать заявления о выезде.

Служащий военторга в гор. Ровно – СОЧИНСКИЙ, поляк, говорил:

„Скоро выяснится, я думаю, что это своего рода политика Советского Союза, чтобы поляки сами покинули Западную Украину.

Я еще не регистрировался для выезда в Польшу, но сейчас думаю скорее выехать, потому что советские органы начали проводить массовые аресты. Так что лучше выехать, чем быть арестованным”.

Сотрудник библиотеки Львовского филиала Академии Наук УССР, доктор ГЕМБАРОВИЧ, поляк, говорил:

„Советы рассуждают так: вам, полякам, предоставлено право выезда в Люблин, а Вы не выезжаете. Следовательно, вы имеете какие-то планы своей работы тут, в Западной Украине. Так вот, благоволи-те рассказать нам свои планы: либо в тюрьме, либо в Сибири”.

Поляк ФИДЕРЕР Ян, житель гор. Львова, без определенных занятий, сын которого арестован, говорил:

„Советская власть путем арестов хочет нас силой заставить выехать на Запад, так как добровольно никто из Львова выезжать не собирается”.

Доцент кафедры психологии Львовского университета ТОМАШЕВСКИЙ, поляк, заявил:

„Польское общество не понимает последних арестов поляков во Львове.

В польском обществе нет полной уверенности в правдивости советских заверений о невмешательстве СССР во внутренние дела Польши, нет доверия к заявлению СССР о том, что будущая, послевоенная Польша будет большим, свободным и демократическим государством.

Мы, поляки, очень опасаемся, чтобы с Польшей не получилось так, как с Латвией, а именно «свободное волеизъявление народа», а потом – Латвийская Советская Республика.

В апреле 1945 года начнется массовый отъезд польской интеллигенции из Львова и вообще из Украины в Польшу.

Если бы территория Польши была теперь освобождена от немцев, то поляки давно бы начали уезжать в Польшу”.

Жительница гор. Стрий ПАВОС Ванда, полька, говорила:

„Я готовлю сейчас зимние вещи для выезда в Польшу. Нам ничего не остается, кроме того, чтобы немедленно уехать отсюда, а то все равно арестуют. Это – политика Советской власти”.

„Wkrótce się wyjaśni, jak sędzę, że to swego rodzaju polityka Związku Sowieckiego, żeby Polacy sami opuścili Zachodnią Ukrainę.

Ja jeszcze się nie zgłosiłem do wyjazdu do Polski, ale teraz myślę, żeby szybciej wyjechać, dlatego że sowieckie organy zaczęły przeprowadzać masowe aresztowania, tak że lepiej wyjechać, niż zostać aresztowanym”.

Pracownik biblioteki lwowskiej filii Akademii Nauk USRS, doktor GEMBAROWICZ, Polak, mówił:

„Sowieci rozumują tak: dano wam, Polakom, prawo wyjazdu do Lublina, a wy nie wyjeżdżacie. To znaczy, że macie jakieś plany swojej roboty tu, na Zachodniej Ukrainie. No więc, bądźcie uprzejmi opowiedzieć nam o swoich planach: albo w więzieniu, albo na Syberii”.

Polak FIDERER Jan, mieszkaniec Lwowa, bez określonego zajęcia, którego syn został aresztowany, mówił:

„Władza sowiecka drogą aresztowań chce nas siłą zmusić do wyjazdu na Zachód, bo dobrowolnie nikt ze Lwowa wyjeżdżać nie zamierza”.

Docent Katedry Psychologii Uniwersytetu Lwowskiego TOMASZEWSKI, Polak, oświadczył:

„Polskie społeczeństwo nie rozumie ostatnich aresztowań Polaków we Lwowie.

W polskim społeczeństwie nie ma pełnego zaufania co do prawdziwości sowieckich zapewnień o niemieszaniu się ZSRS w wewnętrzne sprawy Polski, nie ma przekonania do oświadczenia ZSRS o tym, że przyszła, powojenna Polska będzie wielkim, wolnym i demokratycznym państwem.

My, Polacy, bardzo się obawiamy, żeby z Polską nie stało się tak, jak z Łotwą, a mianowicie «wolne wyrażenie woli narodu», a potem Łotewska Republika Sowiecka.

W kwietniu 1945 roku zaczęło się masowy wyjazd polskiej inteligencji ze Lwowa i w ogóle z Ukrainy do Polski.

Jeśli terytorium Polski byłoby teraz wyzwolone od Niemców, to Polacy dawno by zaczęli wyjeżdżać do Polski”.

Mieszkanca m. Stryj PAWOS Wanda, Polka, mówiła:

„Ja przygotowuję teraz zimowe rzeczy na wyjazd do Polski, nie zostaje nam nic oprócz tego, żeby niezwłocznie stąd wyjechać, bo inaczej i tak aresztują, to jest polityka władzy sowieckiej”.

Liczba Polaków rejestrujących się na wyjazd do Polski w ostatnich dniach w wielu miejscach wyraźnie się zwiększyła.

Na przykład w drohobyckim punkcie 6 stycznia 1945 roku zgłosiło się na wyjazd do Polski 52 osoby, 8 stycznia – 138 osób, 9 stycznia – 279 osób, 11 stycznia – 320 osób.

W stryjskim punkcie w ciągu ostatnich 5 dni liczba Polaków, zgłaszających się w celu rejestracji na wyjazd do Polski, zwiększyła się na tyle,

Количество поляков, регистрирующихся на выезд в Польшу, за последние дни в ряде мест резко увеличилось.

Так, например, по Дрогобычскому кусту за 6 января 1945 года зарегистрировалось на выезд в Польшу 52 человека, за 8 января – 138 человек, за 9 января – 279 человек, за 11 января – 320 человек.

По Стрийскому кусту за последнюю пятидневку количество поляков, явившихся для регистрации на выезд в Польшу, настолько увеличилось, что в комиссии создались очереди по 400–500 человек, а население сел Татары [?], Мартюки [?] и некоторых других (Стрийского района) поголовно явилось в комиссию для регистрации.

Многие из записавшихся на выезд в Польшу, не дожидаясь организованной отправки, требуют разрешения выехать на их собственном транспорте.

Часть поляков расценивает происходящие аресты, как результат стремления СССР оказать поддержку Люблинскому правительству и недоговоренности в вопросе о границах с союзными державами.

Педагог средней школы гор. Стрий ЛАБЕНТКОВСКАЯ, полька, говорила:

„МИКОЛАЙЧИК не мог договориться с Советским Союзом, он считает СССР – первым врагом. В результате этой недоговоренности теперь должны страдать поляки, их арестовывают поголовно всех”.

Слесарь УШОСДОРА НКВД в гор. Ровно ПОЛИН Бронислав, поляк, заявил:

„Советское правительство проводит хитрую политику для того, чтобы напугать поляков и чтобы они прекратили всякие разговоры по вопросу притязаний на территорию Западной Украины и присоединения ее к Польше.

Я сам не сплю по ночам, боюсь, что придут и арестуют, так что надо быстрее уезжать отсюда”.

Житель гор. Дрогобыча ЛОХОВСКИЙ, беспартийный, поляк, сказал:

„Сейчас арестовывают, главным образом, тех, кто не признает Люблинское правительство и не желает подлинной польской народной власти”.

Житель гор. Львова ЯНУШЕК, поляк, 36 лет, сказал:

„Между Англией и Америкой – с одной стороны и Россией – с другой стороны, произошли разногласия по поводу положения в Греции.

Поэтому есть предположение, что Англия и Америка разорвут договор с Россией и начнут с ней войну. Война должна начаться на территории Польши.

że w komisji utworzyły się kolejki po 400–500 osób, a ludność wsi Tatarzy [?], Martiuki [?] i kilku innych (rejon stryjski) co do jednego zjawiała się w komisji do rejestracji.

Wielu z zapisanych na wyjazd do Polski, nie doczekawszy się zorganizowanej odprawy, domaga się zgody na wyjazd własnym transportem.

Część Polaków ocenia przeprowadzane aresztowania jako wynik starań ZSRS okazania poparcia rządowi lubelskiemu i niejasności w kwestii granic [w rozmowach] z państwami sojuszniczymi.

Pedagog średniej szkoły m. Stryj ŁABENTOWSKA, Polka, mówiła:

„MIKOŁAJCZYK nie mógł się dogadać ze Związkiem Sowieckim, on uważa ZSRS za pierwszego wroga. W wyniku tych niedomówień teraz muszą cierpieć Polacy, aresztują ich wszystkich co do jednego”.

Ślusarz USZOSDORA NKWD w Równem POLIN Bronisław, Polak, oświadczył:

„Sowiecki rząd prowadzi sprytną politykę po to, żeby nastraszyć Polaków i żeby oni przerwali wszystkie rozmowy w kwestii roszczeń do terytorium Zachodniej Ukrainy i przyłączenia go do Polski.

Ja sam nie śpię po nocach, boję się, że przyjdą i aresztują, tak że trzeba szybciej stąd wyjeżdżać”.

Mieszkaniec Drohobycza ŁOCHOWSKI, bezpartyjny, Polak, powiedział:

„Teraz aresztują przede wszystkim tych, którzy nie uznają lubelskiego rządu i nie chcą trwałej polskiej władzy ludowej”.

Mieszkaniec Lwowa JANUSZEK, Polak, 36 lat, powiedział:

„Między Anglią i Ameryką – z jednej strony i Rosją – z drugiej strony, wystąpiła rozbieżność zdań z powodu sytuacji w Grecji.

Dlatego jest podejrzenie, że Anglia i Ameryka zerwą porozumienie z Rosją i zaczną z nią wojnę. Wojna powinna się zacząć na terytorium Polski.

„Żeby nie było poparcia dla polskiej armii z wewnątrz, kiedy ona pójdzie zbrojnie na Rosję, bolszewicy zaczęli aresztować Polaków. W związku z tym Polacy powinni wyjeżdżać do Polski, żeby byli gotowi do walki przeciwko Związkowi Sowieckiemu”.

Polak MOKRZYCKI, mieszkaniec Lwowa, którego brat lekarz został aresztowany, oświadczył:

„Między Rosją, Anglią i Ameryką powstaje konflikt w kwestii polskiej, ponieważ król Anglii i Roosevelt uznają tylko rząd londyński na czele z RACZKIEWICZEM<sup>8</sup>, o czym oświadczyli przez radio 1 stycznia 1945 roku.

Dlatego Rosja podejmuje kroki w celu wysiedlenia stąd Polaków, żeby nie przeszkadzali Sowiecom”.

Чтобы не было поддержки польской армии изнутри, когда она пойдет войной на Россию, большевики начали арестовывать поляков. Следовательно, полякам надо выезжать в Польшу, чтобы быть готовыми к борьбе против Советского Союза”.

Поляк МОКШИЦКИЙ, житель гор. Львова, брат которого врач, арестован, заявил:

„Между Россией, Англией и Америкой возникает конфликт по польскому вопросу, так как король Англии и Рузвельт признают только лондонское правительство, возглавляемое РАЧКЕВИЧЕМ<sup>8</sup>, о чем они заявили по радио 1 января 1945 года.

Поэтому Россия принимает меры к выселению отсюда поляков, чтобы они не мешали Советам”.

Служащий Леспромсоюза Волынской области, поляк ГОРДИЦКИЙ, заявил:

„В Луцке сейчас много арестовывают поляков, в том числе бывших офицеров польской армии. Как видно, повторяется старая история – аресты поляков проводятся, как и в 1939 году: Советы не доверяют полякам”.

Профессор и декан юридического факультета Львовского университета ДОМБКОВСКИЙ, поляк, заявил:

„Аресты польской интеллигенции проводятся в связи с восстанием в Люблине против польского правительства [?], потому что большинство польской интеллигенции не хотело выезжать из Львова в Польшу и вследствие антисоветских выступлений «Армии Краевой».

На нас, польских научных работников, аресты профессоров-поляков произвели угнетающее впечатление, вселив неуверенность в завтрашнем дне”.

Полька СИГНЕВСКАЯ, жительница Луцка, дочь арестованного, заявила:

„Проводя аресты поляков, Советы пытаются уничтожить польскую нацию, но это им не удастся”.

Работник завода № 2 в гор. Дрогобыче, КОЧМАРЕК, поляк, говорил:

„Аресты поляков – это уничтожение людей, сейчас арестовывают интеллигенцию, а затем доберутся и до рабочих”.

Сотрудник Львовского филиала Академии Наук УССР БАНДРИВСКИЙ, украинец, сказал:

„Я отказываюсь понимать советскую политику, либо она такая изменчивая, что не раскусишь.

Urzędnik *Lespromsojuza* obwodu wołyńskiego, Polak GORDYCKI, oświadczył:

„W Łucku teraz aresztują wielu Polaków, w tym byłych oficerów Wojska Polskiego. Jak widać, powtarza się stara historia – aresztowania Polaków prowadzi się tak, jak i w 1939 roku: Sowieci nie dowierzają Polakom”.

Profesor i dziekan Wydziału Prawa Uniwersytetu Lwowskiego DOMBKOWSKI, Polak, oświadczył:

„Aresztowania polskiej inteligencji odbywają się w związku z powstaniem w Lublinie przeciwko polskiemu rządowi [?], dlatego że większość polskiej inteligencji nie chciała wyjeżdżać ze Lwowa do Polski oraz wskutek antysowieckich wystąpień Armii Krajowej.

Na nas, polskich pracownikach naukowych, aresztowania profesorów Polaków wywarły przygnębiające wrażenie, zasiewając zwątpienie co do dnia jutrzejszego”.

Polka SYGNIEWSKA, mieszkanka Łucka, córka aresztowanego, oświadczyła:

„Przeprowadzając aresztowania Polaków, Sowieci próbują zniszczyć polski naród, ale to im się nie uda”.

Pracownik zakładu nr 2 w Drohobyczu, KOCZMAREK, Polak, mówił:

„Aresztowania Polaków – to wyniszczenie ludzi, teraz aresztują inteligencję, a potem dobiorą się i do robotników”.

Współpracownik lwowskiej filii Akademii Nauk USRS BANDRIWŚKYJ, Ukrainiec, powiedział:

„Ja nie próbuję zrozumieć sowieckiej polityki, bo ona tak się zmienia, że nie rozgryziesz.

Przyjechał jeden przywódca sowieckiego rządu do Lwowa i od razu 3–5 tysięcy aresztowanych, a jutro przyjedzie drugi, jeszcze 10–20 tysięcy będzie pozbawionych wolności i życia.

Oto jest sowiecka polityka – wyniszczenie ludzi”.

Poszczególni Polacy spośród antysowieckiego elementu wyrażają pragnienie zemsty i rewanżu za przeprowadzane aresztowania.

Mieszkaniec Łucka, Polak, ROMAN, oświadczył:

„Polska ludność pod przymusem władzy sowieckiej wyjeżdża chwilowo za Bug.

Jak tylko skończy się wojna z Niemcami, Anglia i Ameryka wypowiedzą wojnę ZSRS i polskie granice rozszerzą się aż po Dniepr”.

Naczelnik Ochrony Przeciwpożarowej lwowskiego teatru imienia Łesi Ukrainki WRONA Kazimierz, Polak, powiedział:

„Te aresztowania są odpowiedzią na wybuch rewolucji w Lublinie w [ludowym] Wojsku Polskim. Wielu żołnierzy Wojska Polskiego przeszło

Приехал один руководитель Советского Правительства во Львов и сразу 3–5 тысяч арестованных, а завтра приедет второй, еще 10–20 тысяч будут лишены свободы и жизни.

Вот это советская политика – уничтожение людей”.

Отдельные поляки из числа антисоветского элемента высказывают намерения мести и реванша за проводимые аресты.

Житель гор. Луцка, поляк, РОМАН, заявил:

„Польское население под давлением Советской власти за Буг выезжает временно.

Как только окончится война с Германией, Англия и Америка объявят войну СССР и польские границы расширятся по Днепр”.

Начальник пожарной охраны Львовского театра имени Леси Украинки ВРОНА Казимир, поляк, сказал:

„Эти аресты являются ответом на вспыхнувшую в Люблине революцию в польском войске. Много солдат польского войска перешло на сторону Германии, а оставшиеся восстали. Нам – полякам, придется уезжать на Запад.

Сейчас большевики с удовольствием бы всех нас вывезли, но вывозить некуда. Эшелон поляков, который был направлен в Донбасс, возвратился обратно – горняки Донбасса восстали против Советского строя.

Аресты большевики производят перед своей гибелью. Если кто помнит, перед началом войны 1941 года, они делали тоже самое.

Немцы делали «гетто» для евреев, а большевики – для нас. Но ничего, придет время и за все это они от нас получают: за ноги, да в Вислу”.

Операцию по изъятию польских антисоветских элементов и изучение реакций населения на эти аресты продолжаем.

Народный Комиссар Государственной Безопасности УССР  
Комиссар Государственной Безопасности 3 ранга  
(—) САВЧЕНКО

„<sup>a-19-a</sup>” января 1945 г.

№ <sup>a-64/c-a</sup>

г. Львов

*ГДА СБУ, ф. 1, оп. 43 (1952 р.), спр. 2, арк. 25–34.*

*Оригінал, машинопис.*

*На лівому полі зверху від руки червоним олівцем резолюція: Куприянову. К материалам о поляках. 20/І. Задоя [?].*



na stronę Niemców, a pozostali zbuntowali się. Nam – Polakom przyjdzie wyjeżdżać na Zachód.

Teraz bolszewicy z przyjemnością wszystkich by nas wywieźli, ale wywozić nie ma dokąd. Eszelon Polaków, który został skierowany do Donbasu, wrócił z powrotem – górnicy Donbasu powstali przeciwko sowieckiemu porządkowi.

Bolszewicy przeprowadzają aresztowania przed swoją zgubą. Jeśli ktoś pamięta, przed rozpoczęciem wojny w 1941 roku robili dokładnie to samo.

Niemcy zakładali getta dla Żydów, a bolszewicy – dla nas. Ale nie szkodzi, przyjdzie czas i za to wszystko oni od nas dostaną: za nogi i do Wisły”.

Operację eliminowania polskich elementów antysowieckich i badanie reakcji społeczeństwa na aresztowania kontynuujemy.

Ludowy komisarz bezpieczeństwa państwowego USRS  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
(—) SAWCZENKO

„<sup>a-19-a</sup>” stycznia 1945 r.

Nr <sup>a-64/s-a</sup>

m. Lwów

*WAP SBU, f. 1, op. 43 (1952 r.), spr. 2, k. 25–34.*

*Oryginał, maszynopis.*

*Na lewym marginesie u góry pierwszej strony odręczna adnotacja czerwonym ołówkiem: dla Kujprijanowa. Do materiałów o Polakach. 20/I. Zadoja [?].*

## Przypisy

<sup>a- -a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Drabik Michał, ps. „Lubicz”, ksiądz, aresztowany 12 stycznia 1945, skazany wyrokiem Wojskowego Trybunału wojsk NKWD obwodu drohobyckiego z 17 lipca 1945 na 8 lat ITŁ.

<sup>2</sup> W sprawie wydawania w Samborze nielegalnej gazety „Podhalanin” zostali aresztowani i osądzeni oprócz osób wymienionych w dokumencie: Radomski Bronisław, ps. „Pobóg”, Kucharski Stanisław, ps. „Prawien” (?) – na 10 lat ITŁ, Mądra Janina, ps. „Maria”, Babiak Józef, ps. „Geniusz” (?) – na 8 lat ITŁ, Wysocka Janina, Chmielewska Zofia, ps. „Mucha” i Cykowska Helena – na 6 lat ITŁ.

<sup>3</sup> Barszcz Zygmunt, ps. „Stach”, aresztowany 27 grudnia 1944, skazany wyrokiem Wojskowego Trybunału wojsk NKWD obwodu drohobyckiego z 17 lipca 1945 na 10 lat ITŁ.

<sup>4</sup> Korcz Władysław, ps. „Tatar”, aresztowany 11 stycznia 1945, skazany wyrokiem Wojskowego Trybunału wojsk NKWD obwodu drohobyckiego z 17 lipca 1945 na 8 lat ITŁ.

<sup>5</sup> Sokołowski Jan Maksymilian (1895–1986), przybrane nazwiska: Jan Fałęcki, Ludwik Prokop, Ludwik Żelechowski, ps. „Jan”, „Jaś”, „Trzaska”, płk dypl. WP, od sierpnia 1915

## Примітки

<sup>a</sup> - а Вписано від руки.

<sup>1</sup> Драбик Міхал, пс. „Любіч”, священник, арештований 12 січня 1945, засуджений вироком Військового трибуналу військ НКВС Дрогобицької області від 17 липня 1945 до 8 років ВТТ.

<sup>2</sup> У справі видавання в Самборі нелегальної газети „Подгалянін” були арештовані та засуджені, крім осіб, поданих у документі: Радомський Броніслав, пс. „Побуг”, Кухарський Станіслав, пс. „Правен” [?] – до 10 років ВТТ, Мондра Яніна, пс. „Марія”, Бабяк Юзеф, пс. „Геніуш” [?] – до 8 років ВТТ, Висоцька Яніна, Хмелевська Зофія, пс. „Муха” та Циковська Гелена – до 6 років ВТТ.

<sup>3</sup> Барщ Зигмунт, пс. „Стах”, арештований 27 грудня 1944, засуджений вироком Військового трибуналу військ НКВС Дрогобицької області від 17 липня 1945 до 10 років ВТТ.

<sup>4</sup> Корч Владислав, пс. „Татар”, арештований 11 січня 1945, засуджений вироком Військового трибуналу військ НКВС Дрогобицької області від 17 липня 1945 до 8 років ВТТ.

<sup>5</sup> Соколовський Ян Максиміліан (1895–1986), вживав прізвищ Ян Фаленцький, Людвік Прокоп, Людвік Желеховський, пс. „Ян”, „Ясь”, „Тшаска”, дипломований полковник ВП; з серпня 1915 у І Бригаді Легіонів; у 1918 командир Району ПВО Томашів Люблінський; учасник боротьби з українцями та польсько-більшовицької війни 1919–1921; під час вересневої кампанії 1939 начальник штабу 35 ДП; утік з совітського полону і з половини жовтня 1939 командир СПП у Львові, потім в. о. коменданта регіону та комендант регіону Львів СЗБ-2; з квітня 1940 до 1941 організатор та командувач організації „Вірні Польщі”; редактор багатьох конспіраційних газет і часописів; з вересня 1942 у складі президії КОН; Львів покинув у березні 1945; арештований УБ в Кракові; у 1946 звільнений на основі амністії.

<sup>6</sup> Спр. Маршинський Казімеж Кароль (1887–1980), вживав також прізвищ: Кароль Боровський, Кароль Стшеме, Кароль Стшелецький, Ян Шуляковський, пс. „Словак”, „Стшеме”, офіцер ВП (Відділ II Генштабу), майор (?); з 1939 у конспірації в організації „Збройне визволення”, СЗБ, КВ та АК; після „Бурі” у Львові, потім у народному ВП, призначений заступником командира 1 Армії; дійшов звання генерала бригади; арештований 6 березня 1945 і до 1947 в’язнений Головним управлінням інформації, перейшов у відставку 31 грудня 1948.

<sup>7</sup> Войцікевич Зигмунт; пор. документ № 47.

<sup>8</sup> Рачкевич Владислав (1885–1947), міністр внутрішніх справ у 1925–1926 та 1935; маршал Сенату 1930–1935; поморський воєвода 1936–1939; президент РП з 1939.

w I Brygadzie Legionów, w 1918 dca obwodu POW Tomaszów Lubelski, uczestnik walk z Ukraińcami i wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921. W kampanii wrześniowej 1939 szef sztabu 35 DP. Zbiegł z niewoli sowieckiej i od połowy października 1939 dca SZP we Lwowie, następnie p. o. kmdta Obszaru i kmdt Okręgu Lwów ZWZ-2. Od kwietnia 1940 do 1941 organizator i przywódca organizacji „Wierni Polsce”, redaktor licznych gazet i czasopism konspiracyjnych, od września 1942 w składzie prezydium KON. Lwów opuścił w marcu 1945, aresztowany przez UB w Krakowie, w 1946 zwolniony na podstawie amnestii.

<sup>6</sup> Właśc. Marszyński Kazimierz Karol (1887–1980), przybrane nazwiska: Karol Borowski, Karol Strzemię, Karol Strzelecki, Jan Szulakowski, ps. „Słowak”, „Strzemię”, oficer WP (Oddz. II Szt. Gen.), mjr (?), od 1939 w konspiracji w organizacji „Zbrojne Wyzwolenie”, ZWZ, KB i AK. Po „Burzy” we Lwowie, potem w ludowym Wojsku Polskim, mianowany ządcą 1 Armii, dosłużył się stopnia gen. bryg. Aresztowany 6 marca 1945 i do 1947 więziony przez Główny Zarząd Informacji. Przeszedł w stan spoczynku 31 grudnia 1948.

<sup>7</sup> Właśc. Woycikiewicz Zygmunt; por. dok. nr 47.

<sup>8</sup> Raczkiewicz Władysław (1885–1947), minister spraw wewnętrznych w l. 1925–1926 i 1935, marszałek senatu 1930–1935, wojewoda pomorski 1936–1939, prezydent RP od 1939.

**19 травня 1945, Рівне. Обвинувальний висновок стосовно  
Ігнаци Садковського та Станіслава Коваля**

„Утверждаю”  
Нач. УНКГБ по Ровенской обл[асти]  
Полковник госбезопасности  
(—) ЦВЕТУХИН  
„19-а” а-мая-а 1945 г.

По следственному делу  
№ 1567

**Обвинительное заключение**

по обвинению:

1. САДКОВСКОГО Игнатия Иосифовича<sup>1</sup>
2. и КОВАЛЯ Станислава Лаврентьевича<sup>2</sup>  
в преступлениях предусмотренных  
ст. ст. 54-1, „а”, 54-11 УК УССР

За участие в антисоветской польской националистической подпольной организации, в разное время [?] января 1945 года был арестован и привлечен к следствию по настоящему делу САДКОВСКИЙ Игнатий Иосифович и КОВАЛЬ Станислав Лаврентьевич.

Произведенным по делу предварительным следствием установлено:

В 1942 году в г. Ровно возникла подпольная, антисоветская польская националистическая военная организация, так наз. „Польски силы збройны”, затем „Польски звензек повстанчи” и в последствии „Армия Крайова”. Созданная по заданию польского эмигрантского правительства, находящегося в Лондоне, организация ставила своей целью объединение националистически настроенных поляков, организацию и создание из них повстанческих кадров для борьбы за восстановление Польши в границах 1939 года.

Руководимая польским эмигрантским правительством из Лондона через своего представителя в Варшаве, так наз. „делегата жонду на край”, данная организация имела на территории б/Польши широко разветвленную и глубоко законспирированную сеть местных организаций – окружных и подокружных.

Местная Ровенская организация „ПЗП” к концу 1943 года насчитывала до 400 человек участников, в большинстве своем имевших оружие. Значительная часть их с приходом в район частей Красной Армии ушла за Буг на территорию Польши (л.д. 62–75).

**19 maja 1945, Równe. Wniosek oskarżający  
Ignacego Sadkowskiego i Stanisława Kowala**

„Zatwierdzam”  
Nacz[elnik] UNKGB obw[odu]  
rówieńskiego  
Pułkownik bezpieczeństwa  
państw[owego]  
(—) CWIETUCHIN  
„<sup>a</sup>-19-<sup>a</sup>” <sup>a</sup>-maja<sup>a</sup> 1945 r.

Dotyczy sprawy śledczej nr 1567

Wniosek oskarżający

z oskarżenia:

1. SADKOWSKIEGO Ignacego<sup>1</sup> s. Józefa
2. i KOWALA Stanisława<sup>2</sup> s. Laurentego  
o przestępstwa przewidziane  
w art. art. 54-1, „a”, 54-11 KK USRS

Za uczestnictwo w antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej podziemnej organizacji, w różnym czasie [?] stycznia 1945 roku zostali aresztowani i objęci śledztwem w niniejszej sprawie SADKOWSKI Ignacy s. Józefa i KOWAL Stanisław s. Laurentego.

W toku przeprowadzonego w sprawie wstępnego śledztwa ustalono:

W 1942 roku w m. Równe powstała podziemna antysowiecka polska nacjonalistyczna wojskowa organizacja, tzw. Polskie Siły Zbrojne, później Polski Związek Powstańczy i następnie Armia Krajowa. Utworzona na polecenie polskiego rządu emigracyjnego, znajdującego się w Londynie, organizacja stawiała sobie za cel zjednoczenie nacjonalistycznie nastawionych Polaków, zorganizowanie i utworzenie z nich powstańczych kadr do walki o odbudowanie Polski w granicach z 1939 roku.

Kierowana przez polski rząd emigracyjny z Londynu poprzez swojego przedstawiciela w Warszawie, tzw. Delegata Rządu na Kraj, organizacja ta miała na terytorium b[yłej] Polski szeroko rozgałęzioną i głęboko zakonspirowaną siatkę lokalnych organizacji – okręgowych i podokręgowych.

Lokalna organizacja rówieńska PZP pod koniec 1943 roku liczyła do 400 ludzi, w większości posiadających broń. Znaczna ich część w chwili wkroczenia Armii Czerwonej na teren rejonu wycofała się za Bug na terytorium Polski (k.s. 62–75).

Обвиняемые по этому делу САДКОВСКИЙ и КОВАЛЬ остававшиеся проживать на оккупированной немцами территории, первый летом 1943 года, а второй осенью 1942 года, добровольно вступили в число участников этой подпольной организации.

[1.] САДКОВСКИЙ, в прошлом член партии „ОЗОН”, вовлечен в антисоветскую организацию „ПЗП” б/ее руководителем в г. Ровно ВРУБЛЕВСКИМ. Состоя в организации принимал активное участие в ней по обеспечению находившихся на нелегальном положении – в лесу участников организации продуктами питания, по организации продуктовых передач в тюрьму для арестованных участников организации, а так же проводил работу по изысканию для организации и передаче средств связи (л.д. 19–29, 59).

2. КОВАЛЬ Станислав Лаврентьевич, вовлечен в организацию „ПЗП” заместителем ее руководителя в г. Ровно ВРУБЛЕВСКОГО ЖЕБРОВСКИМ. Являясь участником организации КОВАЛЬ вел разведывательную работу в пользу организации, кроме того используя свое служебное положение работника связи, занимался снабжением организации средствами связи: телефонные аппараты, кабель и т. п. похищая их на службе для передачи б-последнего в организацию б-использовал обвиняемого САДКОВСКОГО (л.д. 42–58).

С приходом в район частей Красной Армии участники организации – выполняя директиву вышестоящих органов – активно себя не проявляли, в целях сохранения кадров организации. КОВАЛЬ и САДКОВСКИЙ и после освобождения города Ровно от немцев из организации не вышли, о своем участии в подпольной организации органам Соввласти не заявили (л.д. 29, 56).

Допрошенные в качестве обвиняемых по ст. ст. 54-1, „а”, 54-11 УК УССР, САДКОВСКИЙ и КОВАЛЬ виновными в предьявленном обвинении себя признали в том, что являлись участниками польской националистической подпольной организации „ПЗП” и вели активную работу в ней до конца оккупации города Ровно немцами, а так же в том, что после изгнания немцев из гор. Ровно, хотя практической работы в организации не проводили, но из нее не вышли (л.д. 19–29, 42–58).

Как участники антисоветской националистической организации „ПЗП” уличаются показаниями ранее арестованных участников этой организации ЖЕБРОВСКОГО И. Л. (л.д. 6), ВОЛЬЧАКА Р. М. (л.д. 62–67, 74–75), ВАЛЕНТО С. И. (л.д. 68–73).

На основании изложенного обвиняются:

в-САДКОВСКИЙ Игнатий Иосифович, 1904 года рождения, уроженец г-м. г-Тарлов, Келецкой области,

Oskarżeni w niniejszej sprawie SADKOWSKI i KOWAL mieszkający nadal na okupowanym przez Niemców terytorium, pierwszy latem 1943 roku, a drugi jesienią 1942 roku, dobrowolnie wstąpili w szeregi członków tej podziemnej organizacji.

[1]. SADKOWSKI, w przeszłości członek partii OZON, został wciągnięty do antysowieckiej organizacji PZP przez b[yłego] jej dowódcę w m. Równe WRÓBLEWSKIEGO. Będąc w organizacji, brał aktywny udział w zaopatrywaniu w żywność znajdujących się w podziemiu – w lesie członków organizacji oraz w sprawach organizowania paczek żywnościowych do więzienia dla aresztowanych członków organizacji, a także prowadził pracę nad pozyskaniem dla organizacji i przekazaniem jej środków łączności (k.s. 19–29, 59).

2. KOWAL Stanisław s. Laurentego, wciągnięty został do organizacji PZP przez ŻEBROWSKIEGO, zastępcę jej dowódcy w m. Równe WRÓBLEWSKIEGO. Będąc członkiem organizacji KOWAL prowadził robotę wywiadowczą na jej rzecz, oprócz tego, wykorzystując swoją pozycję służbową jako pracownika łączności, zajmował się zaopatrzeniem organizacji w środki łączności: aparaty telefoniczne, kabel itp. kradnąc je na służbie w celu przekazania <sup>b</sup>ich organizacji<sup>b</sup> wykorzystywał oskarżonego SADKOWSKIEGO (k.s. 42–58).

Z chwilą wkroczenia oddziałów Armii Czerwonej na teren rejonu członkowie organizacji – wypełniając rozkazy organów nadrzędnych – nie przejawiali aktywności w celu zachowania kadr. KOWAL i SADKOWSKI nawet po wyzwoleniu miasta Równe od Niemców z organizacji nie wystąpili, o swoim członkostwie w podziemnej organizacji nie powiadomili organów władzy sow[ieckiej] (k.s. 29, 56).

Przesłuchiwani w charakterze oskarżonych z art. 54-1, „a”, 54-11 KK USRS, SADKOWSKI i KOWAL do przedstawionych im zarzutów przyznali się, że byli członkami polskiej nacjonalistycznej podziemnej organizacji PZP i prowadzili w niej aktywną robotę do końca okupacji miasta Równe przez Niemców, a także do tego, że po wypędzeniu Niemców z Równego, chociaż faktycznej działalności w organizacji nie prowadzili, to jednak z niej nie wystąpili (k.s. 19–29, 42–58).

Jako członkowie antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji PZP obciążani są zeznaniami wcześniej aresztowanych członków tej organizacji ŻEBROWSKIEGO J. L. (k.s. 6), WALCZAKA R. M. (k.s. 62–67, 74–75), WALENTY S. J. (k.s. 68–73).

Na podstawie powyższego oskarżeni zostają:

<sup>c</sup>SADKOWSKI Ignacy s. Józefa, urodzony w 1904 roku w <sup>d</sup>m[iejscowości]<sup>d</sup> Tarłów obwód kielecki, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b[partyjny], żonaty, nie karany, mający

поляк, гр-н СССР, б/партийный, женат, несудим, имеющий среднее образование, до ареста работал на Ровенском почтамте в качестве заведывающего отделом отправки почты, проживал в г. Ровно, ул. Карженевского № 4. – 1-7 кл. -1, -в

в-КОВАЛЬ Станислав Лаврентьевич, 1896 года рождения, уроженец с. Клементов, Андреевского уезда, Келецкой области, поляк, гр-н СССР, б/партийный, женатый, несудим, имеющий неполное среднее образование, до ареста работал в Ровенском Горпочтотделении телеграфистом, проживал в гор. Ровно, ул. Щорса № 1. – 1-6 кл. [...] -1, -в

оба в том, что:

Первый с 1943 года, а второй с 1942 года изменили Советской родине – добровольно вошли в состав участников антисоветской польской националистической подпольной военной организации „ПЗП”, созданной и руководимой польским эмигрантским правительством, находящемся в Лондоне, в целях борьбы за восстановление Польши в границах 1939 года, активно в ней работали до 1944 года. В данной организации состояли и после изгнания немцев из Ровенской области вплоть до своего ареста, то-есть в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а”, 54-11 УК УССР.

В соответствии со ст. 204 УПК УССР, следственное дело № 1567, по обвинению САДКОВСКОГО Игнатия Иосифовича и КОВАЛЯ Станислава Лаврентьевича направить пом. военного прокурора Львовского военного округа, для утверждения обвинительного заключения и направления по подсудности.

Обвинительное заключение составлено 18-го мая 1945 г. в городе Ровно.

Следователь следотдела УНКГБ  
Мл. лейтенант госбезопасности  
(—) ЕШЕНКО

„Согласен:”

Нач. следотдела УНКГБ Ров[енской] обл[асти]  
Майор госбезопасности  
(—) СОЛОИМСКИЙ



średnie wykształcenie, przed aresztowaniem pracował w rówieńskim urzędzie pocztowym w charakterze kierownika wydziału wysyłki poczty, mieszkał w Równem, ul. Karzeniewskiego nr 4 – <sup>e-7</sup> kl[as]<sup>-e, -c</sup>

<sup>c</sup>KOWAL Stanisław s. Laurentego, urodzony w 1896 roku we w[si] Klimontów powiat jędrzejowski obwód kielecki, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/partyjny, żonaty, nie karany, mający niepełne średnie wykształcenie, przed aresztowaniem pracował w rówieńskim Miejs[kim] Oddziale Pocz[towym] jako telegrafista, mieszkał w Równem, ul. Szczorsa nr 1 – <sup>e-6</sup> kl[as] [...]<sup>-e, -c</sup>

obaj o to, że:

Pierwszy od 1943 roku, a drugi od 1942 roku zdradzili Sowiecką Ojczyznę – dobrowolnie weszli w skład członków antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej podziemnej wojskowej organizacji PZP, utworzonej i kierowanej przez polski rząd emigracyjny znajdujący się w Londynie, w celu walki o odbudowanie Polski w granicach z 1939 roku, aktywnie w niej pracowali do 1944 roku. W tej organizacji byli także po wypędzeniu Niemców z obwodu rówieńskiego aż do aresztowania, to jest o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a”, 54-11 KK USRS.

Zgodnie z art. 204 KPK USRS, sprawę śledczą nr 1567 z oskarżenia SADKOWSKIEGO Ignacego s. Józefa i KOWALA Stanisława s. Laurentego skierować do pom[ocnika] prokuratora wojskowego Lwowskiego Okręgu Wojskowego, w celu zatwierdzenia wniosku oskarżającego i skierowania do sądu.

Wniosek oskarżający sporządzono 18 maja 1945 r. w mieście Równe.

Śledczy Oddziału Śled[czego] UNKGB  
Mł[odszy] lejtnant bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) JESZENKO

„Wyrażam zgodę:”

Nacz[elnik] Oddziału Śled[czego] UNKGB  
obw[odu] rów[ieńskiego]  
Major bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) SOŁOIMSKIJ

Справка:

1. Обвиняемые САДКОВСКИЙ Игнатий Иосифович и КОВАЛЬ Станислав Лаврентьевич содержатся под стражей в тюрьме № 1 НКВД гор. Ровно, первый с 10-го января [?] 1945 года, второй с 4 января 1945 года.
2. Вещественных доказательств по делу не имеется.
3. Ценностей обвиняемых не имеется.
4. Личные документы обвиняемых находятся при деле в отдельных пакетах (л.д. <sup>а</sup>-87, 88)<sup>а</sup>.
5. Свидетелей по делу нет.

Следователь следотд. УНКГБ  
Мл. лейтенант госбезопасности  
(—) ЕШЕНКО

*ГДА СБУ, Рівне, спр. П-6318, арк. 84–86.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу зліва вгорі кругла печатка з гербом у середині і написом: Народный Комиссариат Государствен[ной] Безопасности Укр. ССР. Управление НКГБ Ровенской области; з правого боку вгорі частково розбірлива резолюція, вписана від руки: Утверждаю. Садковского И. И. и Ковалья С. Л. полагаю предать суду ВТ по ст. ст 54-1,,а” и 54-11 УК УССР [...] 24.V.45 г. та нерозбірливий підпис.*

## Примітки

- <sup>а-а</sup> Вписано від руки.
- <sup>б-б</sup> Виправлено від руки.
- <sup>в-в</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: 4.1.
- <sup>г-г</sup> Виправлено від руки з: *с[ела]*.
- <sup>г-г</sup> Дописано від руки.

<sup>1</sup> Садковський Ігнаці, арештований 4 січня 1945, суджений 21 червня 1945 Військовим трибуналом військ НКВС Рівненської області, засуджений до 10 років ВТТ.

<sup>2</sup> Коваль Станіслав, арештований 4 січня 1945, суджений 21 червня 1945 Військовим трибуналом військ НКВС Рівненської області, засуджений до 10 років ВТТ; помер 20 вересня 1950.

## Informacja:

1. Oskarżeni SADKOWSKI Ignacy s. Józefa i KOWAL Stanisław s. Laurentego trzymani są w areszcie w więzieniu nr 1 NKWD m. Równe, pierwszy od 10 stycznia [?] 1945 roku, drugi od 4 stycznia 1945 roku.
2. Dowodów rzeczowych w sprawie nie ma.
3. Kosztowności oskarżeni nie mają.
4. Osobiste dokumenty oskarżonych znajdują się w aktach sprawy w oddzielnych pakietach (k.s. <sup>a-87, 88</sup>-<sup>a</sup>).
5. Świadców w sprawie nie ma.

Śledczy Wydz[iału] Śled[czego] UNKGB  
Mł[odszy] lejtnant bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) JESZENKO

*WAP SBU, Równe, spr. P-6318, k. 84–86.*

*Oryginał, maszynopis.*

*Na pierwszej stronie w lewym górnym rogu pieczęć okrągła z herbem i napisem w otoku: Ludowy Komisariat Bezpieczeństwa Państw[owego] Ukr[aińskiej] SRS. Zarząd NKGB obwodu rówieńskiego; z prawej strony odręcznie dopisana częściowo czytelna adnotacja: Zatwierdzam. Sąd-kowskiego J. I. i Kowala S. L. proponuję kierować do sądu WT z art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS [...] 24.V.45 r. oraz nieczytelny podpis.*

## Przypisy

- a--a Wpisano odręcznie.
- b--b Poprawiono odręcznie.
- c--c Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: 4.I.
- d--d Poprawiono odręcznie z: w[si].
- e--e Dopisano odręcznie.

<sup>1</sup> Sadkowski Ignacy aresztowany 4 stycznia 1945, sądzony 21 czerwca 1945 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu rówieńskiego, skazany na 10 lat ITŁ.

<sup>2</sup> Kowal Stanisław aresztowany 4 stycznia 1945, sądzony 21 czerwca 1945 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu rówieńskiego, skazany na 10 lat ITŁ, zmarł 20 września 1950.

**6 лютого 1945, [Чортків]. Записка по ВЧ-зв'язку  
Леоніда Малініна Павлові Дроздецькому та Даниїлу Єсипенкові  
щодо ліквідації організації АК у Підгайцях**

Совершенно секретно

Зам. Народного Комиссара  
Государствен[ной] Безопасн[ости] УССР  
Комиссару Государственной Безопасности  
тов. Дроздецькому  
гор. Киев

Зам. Народного Комиссара  
Государствен[ной] Безопасн[ости] УССР  
Комиссару Государственной Безопасности  
тов. Єсипенко  
гор. Ровно

Записка по „ВЧ”

В ночь на 30 января с/г в гор. Подгайцы произведена операция по реализации агентурного дела „КРАЙОВЦЫ” на участников польской антисоветской организации „Армия Краева”.

В результате операции арестовано 23 человека. Следствием по делу арестованных вскрыт Подгаецкий „обвод” „АК”, входящий в состав Бережанского инспектората, который в свою очередь входит в состав Тернопольского округа „АК”.

Из числа руководящего состава арестованы:

1. РАДНИЦКИЙ Бугомил Владиславович<sup>1</sup>, 1891 года рождения, беспартийный, поляк, уроженец города Львова, образование высшее, по профессии врач, заведующий Подгаецкой Райбольницей, с марта месяца 1944 года являлся комендантом Подгаецкого „обвода” „АК” под псевдонимом „КЕМОР”.

2. ЛИС Збигнев Иосифович<sup>2</sup> 1911 года рождения, беспартийный, поляк, уроженец села Подофилипи, Борщевского района, Тернопольской области, образование низшее, бухгалтер, являлся заместителем коменданта „обвода” и референтом по военным делам под псевдонимом „ЗОСИК”.

3. ВИНЧУК Владислав Игнатьевич<sup>3</sup> 1912 года рождения, беспартийный, поляк, уроженец села Сильце, Подгаецкого района, Тернопольской области, образование низшее, служащий, в последнее время

**6 lutego 1945, [Czortków]. Depesza WCz Leonida Malinina  
do Pawła Drozdieckiego i Daniła Jesipienki w sprawie  
likwidacji organizacji AK w Podhajcach**

Ścisłe tajne

Zast[ępc] Ludowego Komisarza  
Bezpiecz[ęstwa] Państw[owego] USRS  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego  
tow. Drozdiekij  
m. Kijów

Zast[ępc] Ludowego Komisarza  
Bezpiecz[ęstwa] Państw[owego] USRS  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego  
tow. Jesipienko  
m. Równe

Depesza WCz

W nocy na 30 stycznia br. w m. Podhajce w ramach realizacji sprawy agenturalnej „KRAJOWCY” przeprowadzono operację wobec członków polskiej organizacji antysowieckiej Armia Krajowa.

W rezultacie operacji aresztowano 23 osoby. Śledztwo w sprawie aresztowanych wykryło Podhajecki Obwód AK, wchodzący w skład Inspektoratu Brzeżańskiego, który z kolei wchodzi w skład Okręgu Tarnopolskiego AK.

Spośród kadry dowódczej zostali aresztowani:

1. RADNICKI Bogumił Roman<sup>1</sup> s. Władysława, rocznik 1891, bezpartyjny, Polak, urodzony we Lwowie, wykształcenie wyższe, z zawodu lekarz, dyrektor Podhajeckiego Szpitala Powiatowego, od marca 1944 r. był komendantem Obwodu Podhajeckiego AK pod pseudonimem „KEMOR”.

2. LIS Zbigniew<sup>2</sup> s. Józefa, rocznik 1911, bezpartyjny, Polak, urodzony we wsi Podfilipie powiat borszczowski województwo tarnopolskie, wykształcenie podstawowe, księgowy, był zastępcą komendanta Obwodu i referentem do spraw wojskowych pod pseudonimem „ZOSIK”.

3. WIŃCZUK Władysław<sup>3</sup> s. Ignacego, rocznik 1912, bezpartyjny, Polak, urodzony we wsi Sielec powiat podhajecki województwo tarnopolskie, wykształcenie podstawowe, urzędnik, ostatnio pracował jako zast[ępc]

работал зам. Уполнаркомзага Подгаецкого района, являлся референтом по разведке и контрразведке под псевдонимом „ЛИТВИН”.

4. ШЕВЧУК Владимир Михайлович<sup>4</sup> 1903 года рождения, беспартийный, поляк, уроженец села Березовка, Тернопольского района, образование среднее, без определенных занятий, являлся связным Подгаецкого „обвода” с гор. Львовом, откуда неоднократно доставлял нелегальную литературу. Псевдоним его – „ПАЙОНК”.

5. СИГИТ Ян Божеевич<sup>5</sup> 1917 года рождения, беспартийный, поляк, уроженец села Смеухов [?], Влощевского района<sup>6</sup>, образование низшее, по профессии фотограф, являлся связным Подгаецкого „обвода” „АК” под псевдонимом „СПОКОЙНЫЙ”<sup>7</sup>.

По показаниям арестованных участников „АК”, Подгаецкий „обвод” состоит примерно из 300 человек, организованных по селам в воинские подразделения – компании и плютоны.

При операции изъято:

1. Станковый пулемет
2. Ручной пулемет
3. Батальонный миномет и к нему 13 мин.
4. Винтовок – 4
5. Патронов – 5000
6. Ракетница и к ней 29 ракет
7. Пистолетов – 3
8. Гранат – 12
9. Бутылок с зажигательной смесью – 5

Следствием по делу устанавливается, что в руководство Бережанского инспектората входят:

1. ГАРВАЛЬ – ТОКАРЧИК Францишко, комендант инспектората под псевдонимом „ДЗЕРИТ”<sup>8</sup>.

2. „ОРЛИЦКИЙ”<sup>9</sup> – заместитель коменданта инспектората.

3. ШИНАЛЬСКИЙ – начальник спецотдела инспектората под псевдонимом „ТРИК”.

4. ТРОСНЯК – зам. начальника спецотдела инспектората под псевдонимом „АЛЕКСАНДР”.

5. ФОНДРОВСКИЙ – референт по разведке и контрразведке под псевдонимом „ВАН”.

Для оказания практической помощи реализации дела и вскрытия Бережанского инспектората – на место командирована Опергруппа.

О результатах сообщу дополнительно.

Начальник УНКГБ по Тернопольской Обл[асти]  
Комиссар Государственной Безопасности  
(—) МАЛИНИН<sup>10</sup>

ca] *Upolnarkomzagu* rejonu podhajeckiego, był referentem ds. wywiadu i kontrwywiadu pod pseudonimem „LITWIN”.

4. SZEWCZUK Władysław<sup>4</sup> s. Michała, rocznik 1903, bezpartyjny, Polak, urodzony we wsi Berezowica powiat tarnopolski, wykształcenie średnie, bez określonego zajęcia, był łącznikiem Obwodu Podhajeckiego z m. Lwowem, skąd wielokrotnie dostarczał nielegalną literaturę. Pseudonim – „PAJĄK”.

5. SIGIT Jan<sup>5</sup> s. Błażeja, rocznik 1917, bezpartyjny, Polak, urodzony we wsi Śmieuchów [?] powiat włoszczowski<sup>6</sup>, wykształcenie podstawowe, z zawodu fotograf, był łącznikiem Obwodu Podhajeckiego AK pod pseudonimem „SPOKOJNY”<sup>7</sup>.

Według zeznań aresztowanych członków AK Obwód Podhajecki liczy ok. 300 ludzi, zorganizowanych we wsiach w jednostki wojskowe – kompanie i plutony.

W toku operacji skonfiskowano:

1. Ciężki karabin maszynowy
2. Ręczny karabin maszynowy
3. Moździerz batalionowy i 13 granatów do niego
4. Karabiny – 4
5. Naboje – 5000
6. Raketnicę i 29 rakiet do niej
7. Pistolety – 3
8. Granaty – 12
9. Butelki z mieszanką zapalającą – 5.

W śledztwie ustalono, że w skład kierownictwa Inspektoratu Brzeżańskiego wchodzi:

1. GARWOL – TOKARCZUK Franciszek, komendant Inspektoratu pod pseudonimem „DZIRYT”<sup>8</sup>.

2. „ORLICKI”<sup>9</sup> – zast[ępcą] komendanta Inspektoratu.

3. SZYNALSKI – naczelnik Oddziału Spec[jalnego] Inspektoratu, pod pseudonimem „TRYK”.

4. TROŚNIAK – zastępca naczelnika Oddziału Spec[jalnego] Inspektoratu, pod pseudonimem „ALEKSANDER”.

5. FANDEROWSKI – referent ds. wywiadu i kontrwywiadu, pod pseudonimem „WAN”.

W celu udzielenia praktycznej pomocy przy realizacji sprawy i wykrycia Inspektoratu Brzeżańskiego – na miejsce skierowano grupę operacyjną.

O rezultatach powiadomię dodatkowo.

„6-а”<sup>а</sup> февраля 1945 г.  
6-13/П-45 г. 20 ч.

Передал Сатинов  
Приняла Брославская

Передал Парфилов  
Принял Петров<sup>б</sup>

ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 51, арк. 2–2 зв.

Оригінал, машинопис.

У верхньому лівому куті дві приписки: Звонил в Киев в 18<sup>00</sup>. Принять телеграмму отказались до утра. Дежурн[ый]. Підпис нерозбірливий. 10/П-45; т. Шишкин. Нужно их всех подшить в дело в хронологическом порядке. Підпис нерозбірливий. 23/2.

## Примітки

<sup>а-а</sup> Вписано від руки.

<sup>б-б</sup> Дописано від руки.

<sup>1</sup> Радніцький Богуміл Роман, арештований 10 лютого 1945, засуджений до 20 років каторжницьких робіт, 13 травня 1955 присуд замінено на 10 років ВТТ; звільнений 10 червня 1955.

<sup>2</sup> Ліс Збігнев, арештований 17 січня 1945, засуджений до 20 років каторжницьких робіт, 13 травня 1955 присуд замінено на 10 років позбавлення волі; звільнений 23 червня 1955.

<sup>3</sup> Вінчук Владислав, арештований 10 лютого 1945, засуджений до 15 років каторжницьких робіт, 13 травня 1955 присуд замінено на 10 років ВТТ; звільнений 30 травня 1955; звільнений від нагляду органів МВС 5 травня 1956.

<sup>4</sup> Шевчук Владислав, арештований 28 січня 1945, засуджений до 15 років каторжницьких робіт, 13 травня 1955 присуд замінено на 10 років ВТТ; звільнений 13 травня 1955.

<sup>5</sup> Сігіт Ян, арештований 10 лютого 1945, засуджений до 15 років каторжницьких робіт, 13 травня 1955 присуд замінено на 10 років ВТТ; звільнений 24 червня 1955.

<sup>6</sup> Так у документі; правильно – Влащинецький.

<sup>7</sup> Усі вищеподані були суджені в групі 22 осіб 24–28 серпня 1945 Військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської області та засуджені 28 серпня 1945.

<sup>9</sup> Гарволь Францішек (1904–1982), вживав також прізвищ: Зигмунт Ѓжибовський, Францішек Токарчик, пс. „Дзірит”, „Карасінський”, „Карась”, „Тарнопольський”, майор артилерії ВП; під час вересневої кампанії 1939 у 52 пп як командир взводу артилерії; у СЗБ-АК з початку 1942, призначений комендантом Інспекторату Бережани; з 10 червня 1944 став командувачем двох партизанських відділів: 2 роти 51 пп АК та 1 роти 52 пп АК в Окрузі Тернопіль, потім комендант Підокругу Тернопіль; швидко після входу радянських військ виїхав з Бережан до Львова і тут в лютому 1945 став командувачем Північного району в організації НІЕ; арештований НКВС у липні 1945, не розшифрований, звільнений, виїхав зі Львова; до Польщі приїхав осінню 1945; діяв у ВіН.

<sup>9</sup> Спр. Генрик Голдис.

<sup>10</sup> Малінін Леонід (1907–1982), у 1941–1944 начальник УНКВС-УНКДБ Новосибірської області; з жовтня 1944 по грудень 1945 начальник УНКДБ Тернопільської області, згодом у І Головному управлінні МДБ УРСР, ген. майор – 1945.



Naczelnik UNKGB obw[odu] tarnopolskiego  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego  
(—) MALININ<sup>10</sup>

„<sup>a-a</sup>6-<sup>a2</sup>” lutego 1945 r.  
<sup>b-b</sup>13/II-45 r. godz. 20.00

Przekazał Satinow  
Przyjęła Brośławska

Przekazał Parfiłow  
Przyjął Pietrow<sup>b</sup>

*WAP SBU, f. 73, op. 1, spr. 51, k. 2–2v.*

*Oryginał, maszynopis.*

*W lewym górnym rogu dwie adnotacje: Dzwoniłem do Kijowa o 18<sup>00</sup>. Odmówili przyjęcia telegramu do rana. Dyż[urny]. Podpis nieczytelny. 10/II-45 r.; t. Szyszkin. Trzeba ich wszystkich włączyć do sprawy w porządku chronologicznym, podpis nieczytelny. 23/2.*

## Przypisy

<sup>a-a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>b-b</sup> Dopisano odręcznie.

<sup>1</sup> Radnicki Bogumił Roman, aresztowany 10 lutego 1945, skazany na 20 lat katorżniczych robót, 13 maja 1955 wyrok zamieniono na 10 lat ITŁ. Zwolniony 10 czerwca 1955.

<sup>2</sup> Lis Zbigniew, aresztowany 17 stycznia 1945, skazany na 20 lat katorżniczych robót, 13 maja 1955 wyrok zamieniono na 10 lat pozbawienia wolności. Zwolniony 23 czerwca 1955.

<sup>3</sup> Wińczuk Władysław, aresztowany 10 lutego 1945, skazany na 15 lat katorżniczych robót, 13 maja 1955 wyrok zamieniono na 10 lat ITŁ. Zwolniony 30 maja 1955, uwolniony od nadzoru organów MWD 5 maja 1956.

<sup>4</sup> Szewczuk Władysław, aresztowany 28 stycznia 1945, skazany na 15 lat katorżniczych robót, 13 maja 1955 wyrok zamieniono na 10 lat ITŁ. Zwolniony 13 maja 1955.

<sup>5</sup> Sigit Jan, aresztowany 10 lutego 1945, skazany na 15 lat katorżniczych robót, 13 maja 1955 wyrok zamieniono na 10 lat ITŁ. Zwolniony 24 czerwca 1955.

<sup>6</sup> Tak w dokumencie; prawidłowo – właszczyński.

<sup>7</sup> Wszyscy wyżej wymienieni byli sądzeni w grupie 22 osób w dniach 24–28 sierpnia 1945 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu tarnopolskiego i skazani 28 sierpnia 1945.

<sup>8</sup> Garwol Franciszek (1904–1982), przybrane nazwiska: Zygmunt Grzybowski, Franciszek Tokarczyk, ps. „Dziryt”, „Karasiński”, „Karaś”, „Tarnopolski”, mjr art. WP. W kampanii wrześniowej 1939 w 52 pp jako dca plutonu art. W ZWZ-AK od początku 1942, mianowany kmdtem Inspektoratu Brzeżany. Od 10 czerwca 1944 objął dowództwo dwóch oddziałów partyzanckich: 2 komp. 51 pp AK i 1 komp. 52 pp AK w Okręgu Tarnopol, następnie kmdt Podokręgu Tarnopol. Wkrótce po wkroczeniu wojsk sowieckich wyjechał z Brzeżan do Lwowa i tam w lutym 1945 objął komendę Dzielnicy Północnej w organizacji NIE. Aresztowany przez NKWD w lipcu 1945, nie rozszyfrowany, zwolniony, wyjechał ze Lwowa. Do Polski przybył jesienią 1945, działał w WiN.

<sup>9</sup> Właśc. Henryk Hołdys.

<sup>10</sup> Malinin Leonid (1907–1982), w l. 1941–1944 naczelnik UNKWD-UNKGB obwodu nowosybirskiego; od października 1944 do grudnia 1945 naczelnik UNKGB obwodu tarnopolskiego, potem w 1 Głównym Zarządzie MGB ZSRS, gen. mjr – 1945.

**3 серпня 1945, [Тернопіль]. Обвинувальний висновок  
стосовно Збігнева Ліса та інших**

„Утверждаю”  
<sup>а</sup>Зам.<sup>а</sup> нач. УНКГБ  
Тернопольской обл[асти]  
Генерал-майор  
(—)<sup>б</sup> МАЛИНИН  
„в-з-в” августа 1945 года

Обвинительное заключение  
по следственному делу № 1301

по обвинению:

- г-404-г 1. ЛИС Збигнева Иосифовича
- г-405-г 2. РОДНИЦКОГО Богумил-Романа Владиславовича
- г-409-г <sup>г</sup>3. БАЙДАК Владислава Королевича<sup>1</sup>
- <sup>г</sup>4. ВОЙЦЕХОВСКОГО Юзефа Адольфовича<sup>2</sup>
- <sup>а</sup>-381-а 5. ВИНЧУК Владислава Игнатъевича
- г-3408, 407-г 6. ДОБРОВОЛЬСКОГО Винцент-Людвига Винценто-  
вича<sup>3</sup>
- <sup>а</sup>-454-а 7. ГАЙЧАК Вячеслава Иосифовича<sup>4</sup>
- г-414-г 8. ЗАХАРКИВ Андрея Изидоровича<sup>5</sup>
- г-41[7]-г 9. МАЛИНСКОГО Ивана Михайловича<sup>6</sup>
- г-450-г 10. ШЕВЧУК Владислава Михайловича
- <sup>а</sup>-382-а 11. СИГИТ Яна Блажеевича
- г-873-г 12. СРОКОВСКОГО Станислава Каролевича<sup>7</sup>
- г-40[2]-г 13. РАЧИНСКОГО Иосифа Юльяновича<sup>8</sup>
- г-366-г 14. СОКОЛОВСКОГО Казимира Станиславовича<sup>9</sup>
- г-365-г 15. ЛИСТВАН Марцина Казимировича<sup>10</sup>
- г-417-г 16. ГАЛЮСИНСКОЙ Ядвиги Владимировны<sup>11</sup>
- г-3[07]-г 17. ДОБРОВОЛЬСКОЙ Станиславы Станиславовны<sup>12</sup>
- г-[3]86-г 18. ГИПШ Анны Каролевны<sup>13</sup>
- г-379-г <sup>г</sup>19. БАЙДАК Казимиры Каролевны<sup>14</sup>
- г-378-г <sup>г</sup>20. БАУМАН Елеоноры Казимировны<sup>15</sup>  
в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1,а”  
и 54-11 УК УССР
- г-383-г 21. ЛЮДКЕВИЧ Владислава Корнелевича<sup>16</sup>

**3 sierpnia 1945, [Tarnopol]. Wniosek oskarżający  
Zbigniewa Lisa i innych**

„Zatwierdzam”  
<sup>a</sup>-Zast[ępcą]<sup>a</sup> Nacz[elnika] UNKGB  
obw[odu] tarnopolskiego  
Generał-major  
(—)<sup>b</sup> MALININ  
„<sup>c</sup>-3<sup>c</sup>” sierpnia 1945 roku

Wniosek oskarżający  
dotyczący sprawy śledczej nr 1301

z oskarżenia:

- <sup>d</sup>-404<sup>-d</sup> 1. LISA Zbigniewa s. Józefa
- <sup>d</sup>-405<sup>-d</sup> 2. RADNICKIEGO Bogumiła Romana s. Władysława
- <sup>d</sup>-409<sup>-d</sup> <sup>e</sup>3. BAYDAKA Władysława<sup>1</sup> s. Karola
- <sup>e</sup>4. WOJCIECHOWSKIEGO Józefa<sup>2</sup> s. Adolfa
- <sup>a</sup>-381<sup>-a</sup> 5. WIŃCZUKA Władysława s. Ignacego
- <sup>d</sup>-3408, 407<sup>-d</sup> 6. DOBROWOLSKIEGO Wincentego Ludwika<sup>3</sup> s. Wincentego
- <sup>a</sup>-454<sup>-a</sup> 7. GAJCZAKA Mieczysława<sup>4</sup> s. Józefa
- <sup>d</sup>-414<sup>-d</sup> 8. ZACHARKIWA Andrzeja<sup>5</sup> s. Izydora
- <sup>d</sup>-41[7]<sup>-d</sup> 9. MALIŃSKIEGO Jana<sup>6</sup> s. Michała
- <sup>d</sup>-450<sup>-d</sup> 10. SZEWCZUKA Władysława s. Michała
- <sup>a</sup>-382<sup>-a</sup> 11. SIGITA Jana s. Błażeja
- <sup>d</sup>-873<sup>-d</sup> 12. SROKOWSKIEGO Stanisława<sup>7</sup> s. Karola
- <sup>d</sup>-40[2]<sup>-d</sup> 13. RACZYŃSKIEGO Józefa<sup>8</sup> s. Juliana
- <sup>d</sup>-366<sup>-d</sup> 14. SOKOŁOWSKIEGO Kazimierza<sup>9</sup> s. Stanisława
- <sup>d</sup>-365<sup>-d</sup> 15. LISTWANA Marcina<sup>10</sup> s. Kazimierza
- <sup>d</sup>-417<sup>-d</sup> 16. GALUSIŃSKIEJ Jadwigi<sup>11</sup> c. Włodzimierza
- <sup>d</sup>-3[07]<sup>-d</sup> 17. DOBROWOLSKIEJ Stanisławy<sup>12</sup> c. Stanisława
- <sup>d</sup>-[3]86<sup>-d</sup> 18. HÜBSCH Anny<sup>13</sup> c. Karola
- <sup>d</sup>-379<sup>-d</sup> <sup>e</sup>19. BAYDAK Kazimierzy<sup>14</sup> c. Karola
- <sup>d</sup>-378<sup>-d</sup> <sup>e</sup>20. BAUMAN Eleonory<sup>15</sup> c. Kazimierza  
o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a”  
i 54-11 KK USRS
- <sup>d</sup>-383<sup>-d</sup> 21. LUDKIEWICZA Władysława<sup>16</sup> s. Kornela

г-367-г 22. ДУРДЕЛО Магдалины Николаевны<sup>17</sup>  
в пр. пр. ст. ст. 19-54-1,,а” и 54-11 УК УССР<sup>18</sup>

В январе 1945 года Управлением НКГБ по Тернопольской области была вскрыта действовавшая на территории Подгаецкого и других районов Тернопольской области подпольная военная организация именуемая „Армия Краева”, которая в западных областях Украины была создана польским эмигрантским „правительством”, находившимся в Лондоне.

Как установлено следствием, организация „Армия Краева” ставила своей задачей отторжение от Советского Союза территории Западных областей Украины и восстановление довоенной буржуазной Польши в границах 1939 года.

С этой целью арестованные в январе 1945 года руководители Подгаецкого обвода „АК”, вовлекая новых лиц в организацию, создавали из них боевые отряды, для вооружения которых приобретали оружие и боеприпасы на средства полученные от руководства Бережанского „инспектората АК”.

Задачей этих вооруженных отрядов являлось к моменту подхода войск Красной Армии к границам западных областей Украины соединиться с отрядами „АК”, действовавшими в других районах и на случай вступления Красной Армии на территорию области поднять вооруженное восстание, создав видимость активной борьбы против немцев, чтобы впоследствии, после прихода Красной Армии, выступить в роли хозяина положения на занимаемой ими территории области и представить себя в качестве той военной силы, которая, якобы, вела активную борьбу против германских войск.

После вступления Красной Армии на территорию Подгаецкого и других районов Тернопольской области, организация „АК” Подгаецкого обвода свою деятельность не прекратила, а перешла в глубокое подполье, сохранив и спрятав оружие, боеприпасы, документы и пишущую машинку,<sup>19</sup> составив основную часть кадров руководящего и рядового состава „АК”, из числа которого сформировала тщательно законспирированный аппарат „обвода”, с военно-политическими функциями и повела свою деятельность против советской власти в тылу Красной Армии.

Это выражалось в обсуждении на совещаниях вопросов практической борьбы с мероприятиями, проводимыми Советской властью в западных областях Украины, и проведении враждебной в отношении Советского Союза агитации среди польского населения.

Из числа участников названной выше организации 10 февраля 1945 года УНКГБ по Тернопольской области арестованы и привлече-

<sup>d-367-d</sup> 22. DURDEŁY Magdaleny<sup>17</sup> c. Mikołaja  
o prz[estępstwa] prz[ewidziane] w art. art. 19-54-1,,a”  
i 54-11 KK USRS<sup>18</sup>

W styczniu 1945 roku przez Zarząd NKGB obwodu tarnopolskiego została wykryta działająca na terytorium podhajeckiego i innych rejonów obwodu tarnopolskiego podziemna wojskowa organizacja nazywana Armią Krajową, która w zachodnich obwodach Ukrainy została utworzona przez polski rząd emigracyjny, znajdujący się w Londynie.

Jak ustalono w śledztwie, organizacja Armia Krajowa stawiała sobie za zadanie oderwanie od Związku Sowieckiego terytorium zachodnich obwodów Ukrainy i odbudowanie przedwojennej burżuazyjnej Polski w granicach z 1939 roku.

W tym celu aresztowani w styczniu 1945 roku przywódcy Obwodu Podhajeckiego AK, wciągając nowe osoby do organizacji, tworzyli z nich oddziały bojowe, dla uzbrojenia których zdobywali broń i amunicję ze środków otrzymanych od komendy Inspektoratu Brzeżańskiego AK.

Zadaniem tych zbrojnych oddziałów było połączenie się z oddziałami AK, działającymi w innych rejonach z chwilą zbliżenia się wojsk Armii Czerwonej do granic zachodnich obwodów Ukrainy i w przypadku wkroczenia Armii Czerwonej na terytorium obwodu wzniesienie zbrojnego powstania, stwarzając pozory aktywnej walki przeciwko Niemcom, aby następnie, po wkroczeniu Armii Czerwonej, wystąpić w roli pana sytuacji na zajętych przez nich terenach obwodu i przedstawić siebie w charakterze tej siły wojskowej, która rzekomo prowadziła aktywną walkę przeciwko wojskom niemieckim.

Po wkroczeniu Armii Czerwonej na terytorium podhajeckiego i innych rejonów obwodu tarnopolskiego, organizacja AK obwodu podhajeckiego nie przerwała swojej działalności, ale głębiej zakonspirowała się, zachowując i ukrywając <sup>f</sup>broń, amunicję, dokumenty i maszynę do pisania,<sup>f</sup> utworzywszy podstawową część kadry dowódczej i szeregowych AK, z których sformowała dokładnie zakonspirowany zespół obwodu z wojskowo-politycznymi funkcjami i poprowadziła swoją działalność przeciwko władzy sowieckiej na tyłach Armii Czerwonej.

Wyrażało się to w rozważaniu na odprawach kwestii rzeczywistej walki z przedsięwzięciami wprowadzanymi przez władzę sowiecką w zachodnich obwodach Ukrainy i prowadzeniu wśród polskiej ludności wrogiej agitacji wobec Związku Sowieckiego.

Spośród członków wyżej wymienionej organizacji 10 lutego 1945 roku przez UNKGB obwodu tarnopolskiego zostali aresztowani i pociągnięci do odpowiedzialności karnej: LIS Z. J., RADNICKI B. R. W.,

ны к уголовной ответственности: ЛИС З. И., РОДНИЦКИЙ Б.-Р. В., БАЙДАК В. К., ВОЙЦЕХОВСКИЙ Ю. А., ВИНЧУК В. И., ДОБРОВОЛЬСКИЙ В.-Л. В., ГАЙЧАК В. И., ЗАХАРКИВ А. И., МАЛИНСКИЙ И. М., ШЕВЧУК В. М., СИГИТ Я. Б., РАЧИНСКИЙ И. Ю., СОКОЛОВСКИЙ К. С., ЛИСТВАН М. К., ГАЛЮСИНСКАЯ Я. В., ДОБРОВОЛЬСКАЯ С. С., ГИПШ А. К., БАЙДАК К. К., БАУМАН Е. К., ЛЮДКЕВИЧ В. К., ДУРДЕЛО М. Н. и 6 марта 1945 года арестован СРОКОВСКИЙ С. К.

Конкретная антисоветская деятельность каждого из участников вскрытой антисоветской организации „АК” заключается в следующем:

1. ЛИС З. И. – в мае 1943 года вступил в польскую подпольную организацию „Армия Краева”, получив организационный псевдоним „ЗОСИК”. До осени 1943 года ЛИС являлся комендантом „плютона” села [Большой] Ходачкив<sup>19</sup>, Козловского района, затем до августа 1944 года, т. е. до прихода Красной Армии, являлся заместителем коменданта Подгаецкого обвода „АК” и одновременно референтом по военному делу (л.д. 16, 33 об., 34, т. I).

После вступления Красной Армии в Подгаецкий район, ЛИС возглавил ушедшую в подполье организацию „АК” Подгаецкого „обвода” и стал ее комендантом, сформировал из руководящего и рядового состава „АК” тщательно законспирированный аппарат Подгаецкого обвода с военно-политическими функциями, сохранив оружие, боеприпасы, пишущую машинку и документы организации.

Названные выше оружие, боеприпасы, пишущая машинка были обнаружены и изъяты в момент ликвидации Подгаецкого обвода антисоветской организации „АК” (л.д. 33, 35, 37, 38, 46, 48–49, 66, 70, 71, 72, 76, т. I).

Занимая руководящее положение в „АК”, ЛИС вовлекал новых лиц в организацию, приобретал оружие, на проводимых им совещаниях комендантам „плютонов” и „компаний” так же давал указания любым способом добывать оружие, необходимое на случай вооруженного восстания (л.д. 17, 23, 24, 27, 45, т. I).

В июле 1944 года ЛИС от Бережанского инспектората „АК” получил задание из имеющихся в Подгаецком обводе плютонов создать отряд, т. н. „компания”, который должен был принять участие в поднятии вооруженного восстания и захвате города Львова в момент подхода войск Красной Армии, но ввиду большого количества отходящих немецких войск выполнить этого ему не удалось (л.д. 23, 44–45, т. I).

Кроме этого, ЛИС через участников „АК” распространял среди польского населения издаваемые „АК” антисоветские бюллетени, тем

BAYDAK W. K., WOJCIECHOWSKI J. A., WIŃCZUK W. I., DOBROWOLSKI W. L. W., GAJCZAK M. J., ZACHARKIW A. I., MALIŃSKI J. M., SZEWCZUK W. M., SIGIT J. B., RACZYŃSKI J. J., SOKOŁOWSKI K. S., LISTWAN M. K., GALUSIŃSKA J. W., DOBROWOLSKA S. S., HÜBSCH A. K., BAYDAK K. K., BAUMAN E. K., LUDKIEWICZ W. K., DURDEŁA M. N. i 6 marca 1945 roku został aresztowany SROKOWSKI S. K.

Konkretna antysowiecka działalność każdego z członków wykrytej antysowieckiej organizacji AK polega na:

1. LIS Z. J. w maju 1943 roku wstąpił do polskiej podziemnej organizacji Armia Krajowa, otrzymując organizacyjny pseudonim „ZOSIK”. Do jesieni 1943 roku LIS był dowódcą plutonu wsi Chodaczków [Wielki] rejon kozłowski, następnie do sierpnia 1944 roku, tj. do wkroczenia Armii Czerwonej, był zastępcą komendanta Obwodu Podhajeckiego AK i jednocześnie referentem do spraw wojskowych (k.s. 16, 33 odwr., 34, t. I).

Po wkroczeniu Armii Czerwonej do rejonu podhajeckiego, LIS stanął na czele schodzącej do podziemia organizacji AK Obwodu Podhajeckiego i został jej komendantem, sformował z kadry dowódczej i szeregowych AK starannie zakonspirowany zespół Obwodu Podhajeckiego z wojskowopolitycznymi funkcjami, zachowując broń, amunicję, maszynę do pisania i dokumenty organizacji.

Wymieniona wyżej broń, amunicja, maszyna do pisania zostały odnalezione i skonfiskowane w chwili likwidacji Obwodu Podhajeckiego antysowieckiej organizacji AK (k.s. 33, 35, 37, 38, 46, 48–49, 66, 70, 71, 72, 76, t. I).

Zajmując dowódcze stanowisko w AK, LIS wciągał nowe osoby do organizacji, zdobywał broń, na prowadzonych przez siebie odprawach wydawał dowódcom plutonów i kompanii rozkazy, aby również wszelkimi sposobami zdobywali broń, niezbędną na wypadek zbrojnego powstania (k.s. 17, 23, 24, 27, 45, t. I).

W lipcu 1944 roku LIS otrzymał od Inspektoratu Brzeżańskiego AK zadanie utworzenia z istniejących w obwodzie podhajeckim plutonów oddziału tzw. kompanii, która miała wziąć udział w wywołaniu zbrojnego powstania i zajęciu miasta Lwowa w chwili wkroczenia wojsk Armii Czerwonej, jednak z powodu znacznej liczebności wycofujących się wojsk niemieckich nie udało mu się tego wykonać (k.s. 23, 44–45, t. I).

Oprócz tego, LIS poprzez członków AK rozpowszechniał wśród polskiej ludności wydawane przez AK antysowieckie biuletyny, tym samym prowadził agitację przeciwko przedsięwzięciom wprowadzanym przez władzę sowiecką w zachodnich obwodach Ukrainy (k.s. <sup>f</sup>37, 79, 96, 97, t. I).<sup>f</sup>

самым проводил агитацию против проводимых мероприятий советской властью в западных областях Украины (л.д. <sup>д</sup>37, 79, 96, 97, т. I).<sup>д</sup>

В предъявленном ему обвинении ЛИС виновным себя <sup>д</sup>признал полностью<sup>д</sup> (л.д. 55 т. I). Кроме того, изобличается показаниями обвиняемых: РОДНИЦКОГО (л.д. 112–113, т. I), ВОЙЦЕХОВСКОГО (л.д. 185, 207, 214, т. I), ГАЙЧАК В. И. (л.д. 28–30, т. II), очными ставками с обвиняемыми: ГАЙЧАК В. И. (л.д. 91–92, т. I), ВОЙЦЕХОВСКИМ Ю. А. (л.д. 97, т. I) и вещественными доказательствами (л.д. 3–11, т. III).

2. РОДНИЦКИЙ Б.-Р. В., вступил в польскую подпольную организацию „Армия Краева” в марте 1944 года, получил организационный псевдоним „КЕМОР” и до освобождения Красной Армией области от немецких оккупантов являлся комендантом Подгаецкого обвода „АК” (л.д. 110, 112–113, т. I).

Занимая положение коменданта обвода, РОДНИЦКИЙ созывал совещания <sup>д</sup>подчиненных ему референтов,<sup>д</sup> на которых они отчитывались о проделанной работе, постоянно давая им практические установки по проведению антисоветской деятельности (л.д. 120, 131 об., 132, т. I).

Постоянно информировал коменданта Бережанского инспектората <sup>а</sup>АК о <sup>а</sup>состоянии и действиях „АК” в Подгаецком обводе (л.д. 123 об., 124, т. I).

Являясь комендантом обвода, РОДНИЦКИЙ готовил повстанческие кадры для „АК”, а в июне и июле 1944 года им были созданы курсы санитарок „АК”, на которых обучалось около 30 участников организации. Преподавателем на этих курсах являлся сам РОДНИЦКИЙ.

В июле 1944 года РОДНИЦКИЙ был назначен врачом вооруженного отряда – „компания”, с которым должен был участвовать в поднятии восстания и захвата Львова в момент подхода войск Красной Армии (л.д. 126–128, 130–131, т. I).

После вступления Красной Армии на территорию Подгаецкого района, РОДНИЦКИЙ неоднократно предоставлял помещение своей квартиры для проведения участниками „АК” совещаний с обсуждением на них вопросов антисоветского характера, в обсуждении которых он так же принимал участие (л.д. 132–133, 142, т. I).

Кроме этого РОДНИЦКИЙ после изгнания немцев вместе с ЛИС спрятали пишущую машинку и документы, принадлежащие подпольной <sup>д</sup>организации „АК”<sup>д</sup> (л.д. 116, 124, т. I).

В предъявленном ему обвинении <sup>д</sup>виновным себя признал<sup>д</sup> (л.д. 122, т. I). Кроме того, изобличается показаниями обвиняемых ЛИС З. И. (л.д. 27, 36–37, 39, 40–41), ВОЙЦЕХОВСКОГО Ю. А. (л.д. 199, 200, т. I), ВИНЧУК В. И. (л.д. 255, 258–259) и др., очной ставкой с об-



Do przedstawionych mu zarzutów LIS<sup>f</sup> przyznał się w pełni<sup>f</sup> (k.s. 55, t. 1). Oprócz tego obciążają go zeznania oskarżonych: RADNICKIEGO (k.s. 112–113, t. I), WOJCIECHOWSKIEGO (k.s. 185, 207, 214, t. I.), GAJCZAKA M. J. (k.s. 28–30, t. II), konfrontacje z oskarżonymi: GAJCZAKIEM M. J. (k.s. 91–92, t. I), WOJCIECHOWSKIM J. A. (k.s. 97, t. I) i dowody rzeczowe (k.s. 3–11, t. III).

2. RADNICKI B. R. W. wstąpił do polskiej podziemnej organizacji Armia Krajowa w marcu 1944 roku, otrzymał organizacyjny pseudonim „KEMOR” i do wyzwolenia obwodu przez Armię Czerwoną od niemieckich okupantów był komendantem Obwodu Podhajeckiego AK (k.s. 110, 112–113, t. I).

Zajmując stanowisko komendanta obwodu RADNICKI zwoływał odprawy<sup>f</sup> podległych mu referentów,<sup>f</sup> na których zdawali mu sprawę z wykonanej pracy. Stale dawał im wytyczne do prowadzenia antysowieckiej działalności (k.s. 120, 131 odwr., 132, t. I).

Stale informował komendanta Inspektoratu Brzeżańskiego<sup>a</sup> AK o<sup>a</sup> sytuacji i działaniach AK w Obwodzie Podhajeckim (k.s. 123 odwr., 124, t. I).

Będąc komendantem obwodu, RADNICKI przygotowywał kadry powstańcze dla AK, a w czerwcu i lipcu 1944 roku były przez niego organizowane kursy sanitariuszek AK, na których szkoliło się około 30 członków organizacji. Wykładowcą na tych kursach był sam RADNICKI.

W lipcu 1944 roku RADNICKI został mianowany lekarzem zbrojnego oddziału – kompanii, z którym miał uczestniczyć w wywołaniu powstania i zajęciu Lwowa w chwili wkroczenia wojsk Armii Czerwonej (k.s. 126–128, 130–131, t. I).

Po wkroczeniu Armii Czerwonej na teren rejonu podhajeckiego, RADNICKI niejednokrotnie udostępniał swoje mieszkanie do przeprowadzenia przez członków AK odpraw z rozważaniem na nich kwestii o antysowieckim charakterze, w omawianiu których także brał udział (k.s. 132–133, 142, t. I).

Oprócz tego RADNICKI po wypędzeniu Niemców wspólnie z LISEM ukryli maszynę do pisania i dokumenty, należące do podziemnej<sup>f</sup> organizacji AK<sup>f</sup> (k.s. 116, 124, t. I).

Do przedstawionych mu zarzutów<sup>f</sup> przyznał się<sup>f</sup> (k.s. 122, t. I). Oprócz tego obciążają go zeznania oskarżonych LISA Z. J. (k.s. 27, 36–37, 39, 40–41), WOJCIECHOWSKIEGO J. A. (k.s. 199, 200, t. I), WIŃCZUKA W. I. (k.s. 255, 258–259) i in[nych], konfrontacja z oskarżonym LISEM Z. J. (k.s. 140–141, t. I) i<sup>f</sup> dowody rzeczowe<sup>f</sup> (k.s. 3–4, t. III).

3. BAYDAK W. K. w marcu 1943 roku wstąpił do podziemnej wojskowej organizacji Armia Krajowa, otrzymał organizacyjny pseudonim

виняемым ЛИС З. И. (л.д. 140–141, т. I) и „вещественными доказательствами“ (л.д. 3–4, т. III).

3. БАЙДАК В. К. в марте 1943 года вступил в подпольную военную организацию „Армия Краева“, получил организационный псевдоним „НАЛЕТ“ и до декабря 1943 года являлся комендантом Подгаецкого обвода, а затем до ареста работал в Бережанском инспекторате „АК“.

В январе 1945 года БАЙДАК сообщил ЛИС о том, что польская подпольная организация „Армия Краева“ продолжает вести свою работу и после прихода Красной Армии и что в Бережанском инспекторате для Подгаецкого обвода имеется пакет с документами, который он может получить лишь только через него.

Будучи комендантом обвода, БАЙДАК создавал вооруженные отряды „АК“, как-то „плютоны“, „компании“, а так же давал указания о приобретении для них оружия (л.д. 152, 152а, 156–160, 163, 164, 167, 172, т. I).

В предъявленном ему обвинении виновным себя признал частично, отрицает практическую антисоветскую деятельность после изгнания немцев (л.д. 155, т. I), а но [...]е-а изобличается показаниями обвиняемых ЛИС З. И. (л.д. 56–58, т. I), ВОЙЦЕХОВСКОГО Ю. А. (л.д. 191–194, т. I), и ШЕВЧУК В. М. (л.д. 98, 99, т. II).

4. ВОЙЦЕХОВСКИЙ Ю. А. в январе 1943 года вступил в подпольную военную организацию „Армия Краева“, получил организационный псевдоним „РОБАК“. После вступления в организацию был назначен комендантом плютона сел Бекеров<sup>20</sup> – Новоселки, Подгаецкого района, с июня по август 1943 года являлся комендантом скомплектованной им Белокриницкой компании „Ольха“. В марте 1944 года заместителем коменданта Бережанского инспектората ВОЙЦЕХОВСКИЙ был назначен комендантом плютона Подгайцы, а с августа 1944 года по день ареста являлся заместителем коменданта Подгаецкого обвода и одновременно руководителем группы пропагандистов „АК“ (л.д. 20 об., 34 об., 199 об., 215).

Вступив в организацию ВОЙЦЕХОВСКИЙ в течении января – июня 1943 года создал в селах Новоселки, Бекеров, Михайловка, Белокриница, Подгаецкого района вооруженные боевые отряды: „дружины“ и „плютоны“ „АК“, которые впоследствии объединил в один вооруженный отряд „компания“ со штабом в с. Белокриница и являлся ее комендантом.

Лично проводил вербовку новых лиц в организацию, а так же на проводимых им совещаниях с комендантами дружин и плютонов, давал им практические указания о создании кадров „АК“ и приобретении для них оружия.

„NALOT” i do grudnia 1943 roku był komendantem Obwodu Podhajeckiego, a następnie do aresztowania pracował w Inspektoracie Brzeżańskim AK.

W styczniu 1945 roku BAYDAK poinformował LISA o tym, że polska podziemna organizacja Armia Krajowa nadal prowadzi swoją pracę także po wkroczeniu Armii Czerwonej i że w Inspektoracie Brzeżańskim jest dla Obwodu Podhajeckiego pakiet z dokumentami, który może otrzymać wyłącznie za jego pośrednictwem.

Będąc komendantem obwodu, BAYDAK tworzył uzbrojone oddziały AK, mianowicie plutony, kompanie, a także wydawał rozkazy o zdobywaniu dla nich broni (k.s. 152, 152a, 156–160, 163, 164, 167, 172, t. I).

Do przedstawionych mu zarzutów przyznał się częściowo, zaprzecza antysowieckiej działalności po wypędzeniu Niemców (k.s. 155, t. I),<sup>a</sup> ale [...]<sup>g</sup>-<sup>a</sup> obciążają go zeznania oskarżonych LISA Z. J. (k.s. 56–58, t. I), WOJCIECHOWSKIEGO J. A. (k.s. 191–194, t. I) i SZEWCZUKA W. M. (k.s. 98, 99, t. II).

4. WOJCIECHOWSKI J. A. w styczniu 1943 roku wstąpił do podziemnej wojskowej organizacji Armia Krajowa, otrzymał organizacyjny pseudonim „ROBAK”. Po wstąpieniu do organizacji został mianowany dowódcą plutonu wsi Bekierów – Nowosiółka rejon podhajecki, od czerwca do sierpnia 1943 roku był dowódcą skompletowanej przez niego białokiernickiej kompanii „Olcha”. W marcu 1944 roku WOJCIECHOWSKI został przez zastępcę komendanta Inspektoratu Brzeżańskiego mianowany dowódcą plutonu Podhajece, a od sierpnia 1944 roku do dnia aresztowania był zastępcą komendanta Obwodu Podhajeckiego i jednocześnie kierownikiem grupy propagandystów AK (k.s. 20 odw., 34 odw., 199 odw., 215).

Wstąpiwszy do organizacji WOJCIECHOWSKI w ciągu stycznia – czerwca 1943 roku utworzył we wsiach Nowosiółka, Bekierów, Michałówka, Białokiernica rejon podhajecki zbrojne oddziały bojowe: drużyny i plutony AK, które następnie połączył w jeden zbrojny oddział, kompanię ze sztabem we w[si] Białokiernica i był jej dowódcą.

Osobiście prowadził werbunek nowych ludzi do organizacji, a także na przeprowadzanych przez siebie odprawach z dowódcami drużyn i plutonów, dawał im praktyczne wskazówki co do tworzenia kadr AK i zdobywania dla nich broni.

Po wypędzeniu niemieckich okupantów WOJCIECHOWSKI brał bezpośredni udział w tworzeniu starannie zakonspirowanej kadry obwodu w celu destrukcyjnej działalności na tyłach Armii Czerwonej.

Udostępniał swoje mieszkanie do prowadzenia nielegalnych zebrań członków AK, na których występował z mową o antysowieckim charakterze, drogą rozpowszechniania kontrrewolucyjnych biuletynów AK prowa-

После изгнания немецких оккупантов **ВОЙЦЕХОВСКИЙ** принимал непосредственное участие в создании тщательно законспирированного аппарата обвода для подрывной деятельности в тылу действующей Красной Армии.

Предоставлял помещение своей квартиры для проведения нелегальных совещаний участников „АК”, на которых выступал с речью антисоветского характера, путем распространения контрреволюционных бюллетеней „АК” проводил антисоветскую агитацию (л.д. 184, 185, 190–197, 199, 204, 205, 207, 208, 214, 215, 219, 220, 221, 222, т. I).

В предъявленном ему обвинении виновным себя признал (л.д. 189, т. I). В чем так же изобличается показаниями обвиняемых ЛИС З. И. (л.д. 34, 35, 36, 42, 65, 66, т. I), РОДНИЦКОГО Б.-Р. В (л.д. 136, т. I), **ВИНЧУК В. И.** (л.д. 263, т. I), **ГАЙЧАК В. И.** (л.д. 27–30, т. II), **МАЛИНСКОГО И. М.** (л.д. 220–221, т. I, 74–75, т. II) и очными ставками с обвиняемыми **СОКОЛОВСКИМ К. С.** (л.д. 228а, т. I), **ГАЙЧАК В. И.** (л.д. 229–231, т. I) и ЛИС З. И. (л.д. 232–233).

5. **ВИНЧУК В. И.** – в ноябре 1943 года вступил в подпольную военную организацию „Армия Краева”, будучи завербованным ЛИС З. И., получил псевдоним „ЛИТВИН” и по день ареста являлся референтом по разведке и контрразведке Подгаецкого обвода „АК”.

Как референт разведки и контрразведки **ВИНЧУК** через своих информаторов собирал и передавал в штаб обвода необходимые для „АК” сведения.

Неоднократно присутствовал на совещаниях участников Подгаецкой организации „АК” с обсуждением на них вопросов практической антисоветской работы, принимал непосредственное участие по созданию в тылу действующей Красной Армии тщательно законспирированного аппарата обвода для проведения подрывной деятельности против советской власти.

Как участник антисоветской организации **ВИНЧУК** хранил у себя оружие изъятое у него при обыске (л.д. 245, 246, 252, 253, 256, 258, 263, 265, 266, 267, 269, т. I).

В предъявленном ему обвинении виновным себя признал (л.д. 250, т. I), изобличается показаниями обвиняемых ЛИС З. И. (л.д. 66, 72, т. I), **ВОЙЦЕХОВСКОГО Ю. А.** (л.д. 207, т. I), **ГАЙЧАК** (л.д. 28, т. II) и очными ставками с обвиняемыми ЛИС З. И. (л.д. 270–274, т. I), **ГАЙЧАК В. И.** (л.д. 275–278, т. I) и вещественными доказательствами (л.д. 242–243, т. I).

6. **ДОБРОВОЛЬСКИЙ В.-Л. В.** – в январе 1943 года вступил в подпольную военную организацию „Армия Краева”, получив псевдоним „ШАРЫЙ”, сперва являлся заместителем коменданта плютона, а за-

dził antysowiecką agitację (k.s. 184, 185, 190–197, 199, 204, 205, 207, 208, 214, 219, 220, 221, 222, t. I).

Do przedstawionych mu zarzutów przyznał się (k.s. 189, t. I). Obciążają go zeznania oskarżonych LISA Z. J. (k.s. 34, 35, 36, 42, 65, 66, t. I), RADNICKIEGO B. R. W. (k.s. 136, t. I), WIŃCZUKA W. I. (k.s. 263, t. I), GAJCZAKA M. J. (k.s. 27–30, t. II), MALIŃSKIEGO J. M. (k.s. 220–221, t. I, 74–75, t. II) i konfrontacje z oskarżonymi SOKOŁOWSKIM K. S. (k.s. 228a, t. I), GAJCZAKIEM M. J. (k.s. 229–231, t. I) i LISEM Z. J. (k.s. 232–233).

5. WIŃCZUK W. I. w listopadzie 1943 roku wstąpił do podziemnej wojskowej organizacji Armia Krajowa, będąc zwerbowanym przez LISA Z. J., otrzymał pseudonim „LITWIN” i do dnia aresztowania był referentem do spraw wywiadu i kontrwywiadu Obwodu Podhajeckiego AK.

Jako referent wywiadu i kontrwywiadu WIŃCZUK zbierał przez swoich informatorów i przekazywał do sztabu obwodu niezbędne dla AK informacje.

Niejednokrotnie był obecny na zebraniach członków podhajeckiej organizacji AK z omawianiem na nich kwestii rzeczywistej antysowieckiej roboty, brał bezpośredni udział w tworzeniu na tyłach działającej Armii Czerwonej starannie zakonspirowanej kadry obwodu do prowadzenia destrukcyjnej działalności przeciwko władzy sowieckiej.

Jako członek antysowieckiej organizacji WIŃCZUK przechowywał u siebie broń skonfiskowaną u niego podczas rewizji (k.s. 245, 246, 252, 253, 256, 258, 263, 265, 266, 267, 269, t. I).

Do przedstawionych mu zarzutów przyznał się (k.s. 250, t. I), obciążają go zeznania oskarżonych LISA Z. J. (k.s. 66, 72, t. I), WOJCIECHOWSKIEGO J. A. (k.s. 207, t. I), GAJCZAKA (k.s. 28, t. II) i konfrontacje z oskarżonymi LISEM Z. J. (k.s. 270–274, t. I), GAJCZAKIEM M. J. (k.s. 275–278, t. I) i dowody rzeczowe (k.s. 242–243, t. I).

6. DOBROWOLSKI W. L. W. w styczniu 1943 roku wstąpił do podziemnej organizacji Armia Krajowa, otrzymując pseudonim „SZARY”, najpierw był zastępcą dowódcy plutonu, a potem szefem białokiernickiej kompanii i podlegał odpowiadającemu w niniejszej sprawie WOJCIECHOWSKIEMU Józefowi. Od lipca 1943 roku do dnia aresztowania był referentem łączności Obwodu Podhajeckiego i jednocześnie od lutego 1944 roku szefem kompanii podhajeckiej organizacji AK. W chwili zbliżania się wojsk Armii Czerwonej do granic rejonu DOBROWOLSKI w składzie zbrojnego oddziału – kompanii i na stanowisku szefa miał udać się na miejsce koncentracji oddziałów AK i uczestniczyć w wywołaniu zbrojnego wystąpienia.

тем „шефом” Белокриницкой „компании” и подчинялся привлеченному по настоящему делу ВОЙЦЕХОВСКОМУ Юзефу. С июля 1943 года по день ареста был референтом связи Подгаецкого обвода и одновременно с февраля 1944 года „шефом компании” Подгаецкой организации „АК”. В момент подхода войск Красной Армии к границам района в составе вооруженного отряда „компания” в должности „шефа” ДОБРОВОЛЬСКИЙ должен был следовать к месту концентрации отрядов „АК” и участвовать в поднятии вооруженного выступления.

Являясь шефом Белокриницкой компании, ДОБРОВОЛЬСКИЙ вел учет всех участников организации, наличие оружия и боеприпасов, а так же для штаба обвода составлял сведения о состоянии „компании”.

Как референт связи, ДОБРОВОЛЬСКИЙ лично, а так же через своих связников осуществлял связь штаба обвода с периферийными организациями и Бережанским инспекторатом.

«Посещал нелегальные совещания руководящего состава Подгаецкой организации „АК”, а так же для проведения таковых предоставлял помещение своей квартиры. Кроме этого, ДОБРОВОЛЬСКИЙ незаконно хранил обнаруженное и изъятое у него при обыске оружие и боеприпасы (л.д. 287, 300–301, 307, 310–312, 317, 318, т. I).»<sup>с</sup>

В предъявленном ему обвинении виновным себя признал, но показаний о своей контрреволюционной деятельности с приходом Красной Армии не дал (л.д. 305–306, т. I). В этом он изобличается показаниями обвиняемых ЛИС З. И. (л.д. 35, 40, 66, 67, т. I), ВОЙЦЕХОВСКОГО Ю. А. (л.д. 197, 198, т. I), ДОБРОВОЛЬСКОЙ С. С. (л.д. 245, 246, т. II), очной ставкой с обвиняемым ЛИС З. И. (л.д. 223–228) и вещественными доказательствами (л.д. 287, т. I).

7. ГАЙЧАК В. И. в апреле или мае 1944 года вступил в подпольную военную организацию „Армия Краева” под псевдонимом „РОМА”, в которой до августа 1944 года был <sup>д</sup>«комендантом плютона села»<sup>д</sup> Пановичи, а с августа 1944 года по день ареста являлся <sup>д</sup>«пропагандистом»<sup>д</sup> Подгаецкой организации „АК”.

После прихода Красной Армии ГАЙЧАК предоставлял помещение своей квартиры для проведения нелегальных совещаний участников организации, на которых принимал непосредственное участие в обсуждении вопросов создания в тылу действующей Красной Армии тщательно законспирированного аппарата обвода „АК” для проведения подрывной деятельности против Советской власти (л.д. 10, 11, 20, 22, 24, 27, 30, т. II).

Следствием также установлено, что ГАЙЧАК, будучи арестованным немецкими карательными органами, при освобождении его из-под стражи в апреле 1942 года дал гестапо подписку о выявлении ор-

Będąc szefem białokiernickiej kompanii, DOBROWOLSKI prowadził rejestr wszystkich członków organizacji, ilości broni i amunicji, a także dla sztabu obwodu sporządzał sprawozdania o stanie kompanii.

Jako referent łączności DOBROWOLSKI osobiście, a także poprzez swoich łączników zapewniał łączność sztabu obwodu z lokalnymi organizacjami i Inspektorem Brzezańskim.

<sup>h</sup>Uczestniczył w nielegalnych odprawach kadry dowódczej podhajeckiej organizacji AK, a także do ich przeprowadzania udostępniał swoje mieszkanie. Oprócz tego DOBROWOLSKI nielegalnie przechowywał ujawnioną i skonfiskowaną u niego podczas rewizji broń i amunicję (k.s. 287, 300–301, 307, 310–312, 317, 318, t. I).<sup>h</sup>

Do przedstawionych mu zarzutów przyznał się, jednak zeznań o swojej kontrrewolucyjnej działalności od wkroczenia Armii Czerwonej nie złożył (k.s. 305–306, t. I). W tym zakresie obciążają go zeznania oskarżonych LISA Z. J. (k.s. 35, 40, 66, 67, t. I), WOJCIECHOWSKIEGO J. A. (k.s. 197, 198, t. I), DOBROWOLSKIEJ S. S. (k.s. 245, 246, t. II), konfrontacja z oskarżonym LISEM Z. I. (k.s. 223–228) i dowody rzeczowe (k.s. 287, t. I).

7. GAJCZAK M. J. w kwietniu albo maju 1944 roku wstąpił do podziemnej wojskowej organizacji Armia Krajowa pod pseudonimem „ROMA”, w której do sierpnia 1944 roku był <sup>f</sup>dowódcą plutonu wsi<sup>f</sup> Panowice, a od sierpnia 1944 do dnia aresztowania był <sup>f</sup>propagandystą<sup>f</sup> podhajeckiej organizacji AK.

Po wkroczeniu Armii Czerwonej GAJCZAK udostępniał swoje mieszkanie do prowadzenia nielegalnych zebrań członków organizacji, w których brał bezpośredni udział podczas omawiania kwestii utworzenia na tyłach Armii Czerwonej starannie zakonspirowanej kadry obwodu AK do prowadzenia destrukcyjnej działalności przeciwko władzy sowieckiej (k.s. 10, 11, 20, 22, 24, 27, 30, t. II).

W śledztwie ustalono również, że GAJCZAK, będąc aresztowanym przez niemieckie organa ścigania, przy zwalnianiu go z aresztu w kwietniu 1942 roku złożył Gestapo deklarację o wyjawieniu organizacji, których działalność była wymierzona przeciwko niemieckim okupantom (k.s. 18, t. II).

Do przedstawionych mu zarzutów <sup>f</sup>przyznał się<sup>f</sup> (k.s. 13, t. II). Obciążają go zeznania oskarżonych LISA Z. J. (k.s. 34, 66, t. I), WOJCIECHOWSKIEGO (k.s. 207, t. I), WIŃCZUKA W. I. (k.s. 268, t. I).

8. ZACHARKIW A. I. latem 1944 roku wstąpił do podziemnej antysowieckiej organizacji Armia Krajowa i do dnia aresztowania był propagandystą Obwodu Podhajeckiego AK pod pseudonimem „JURIK”.

W końcu sierpnia 1944 roku ZACHARKIW uczestniczył w zebraniu dowódców i sprawdzonych szeregowych członków podhajeckiej organi-

ганизаций, деятельность которых была направлена против немецких оккупантов (л.д. 18, т. II).

В предъявленном ему обвинении виновным <sup>л</sup>себя признал<sup>л</sup> (л.д. 13, т. II). Изобличается показаниями обвиняемых ЛИС З. И. (л.д. 34, 66, т. I), ВОЙЦЕХОВСКОГО (л.д. 207, т. I), ВИНЧУК В. И. (л.д. 268, т. I).

8. ЗАХАРКИВ А. И. летом 1944 года вступил в подпольную анти-советскую организацию „Армия Краева” и по день ареста являлся пропагандистом Подгаецкого обвода „АК” под псевдонимом „ЮРИК”.

В конце августа 1944 года ЗАХАРКИВ присутствовал на совещании руководящего и проверенного рядового состава участников Подгаецкой организации „АК”, где был сформирован тщательно законспирированный штаб обвода для проведения дальнейшей анти-советской работы в тылу Красной Армии. Кроме этого, ЗАХАРКИВ знал о местонахождении спрятанного оружия и боеприпасов Подгаецкой организации „АК”, которое обнаружено и изъято в момент ее ликвидации (л.д. 40, 45, 46, 49, 50, т. II).

ЗАХАРКИВ виновным себя признал. Кроме этого, изобличается показаниями обвиняемых ЛИС З. И. (л.д. 34, 66–67), РОДНИЦКОГО Б.-Р. В. (л.д. 138, т. I), СОКОЛОВСКОГО К. С. (л.д. 185, т. II) и очными ставками с обвиняемыми СОКОЛОВСКИМ К. С. (л.д. 51, т. II), ЛИС З. И. (л.д. 52–54, т. II) и вещественными доказательствами (л.д. 5–7, т. III).

9. МАЛИНСКИЙ И. М. – в феврале 1943 года вступил в подпольную военную организацию „Армия Краева”, под псевдонимом „ПОГРОМЦА”, сначала был комендантом плютона села Золотники, а с августа 1944 года по день ареста – пропагандистом Подгаецкой организации „АК”.

Будучи комендантом плютона, МАЛИНСКИЙ подчиненным ему комендантам дружин давал задание о приобретении оружия на случай восстания „АК”, систематически получал издаваемую „АК” анти-советскую националистическую литературу.

После изгнания немецких оккупантов, МАЛИНСКИЙ неоднократно посещал нелегальные совещания, проводимые руководителями Подгаецкой организации „АК”, на которых обсуждались вопросы борьбы с мероприятиями, проводимыми Советской властью в западных областях Украины.

В декабре 1944 года он доставил руководителю обвода ЛИСУ бюллетени „АК” контрреволюционного характера, которые дал ему участник „АК” ВОЙЦЕХОВСКИЙ (л.д. 65, 69–70, 72, 74, 75–77, т. II).

В предъявленном ему обвинении виновным себя признал (л.д. 68, т. II). Так же изобличается показаниями обвиняемых ЛИС (л.д. 36, 40–42, 66–67, т. I), ВОЙЦЕХОВСКОГО Ю. А. (л.д. 207, т. I) и очной ставкой с обвиняемым ЛИС З. И. (л.д. 80–84, т. II).



zacji AK, gdzie został sformowany starannie zakonspirowany sztab obwodu w celu prowadzenia dalszej antysowieckiej roboty na tyłach Armii Czerwonej. Oprócz tego ZACHARKIW wiedział o miejscu ukrycia broni i amunicji podhajeckiej organizacji AK, którą wykryto i skonfiskowano w chwili jej likwidacji (k.s. 40, 45, 46, 49, 50, t. II).

ZACHARKIW przyznał się do winy. Oprócz tego obciążają go zeznania oskarżonych LISA Z. J. (k.s. 34, 66–67), RADNICKIEGO B. R. W. (k.s. 138, t. I), SOKOŁOWSKIEGO K. S. (k.s. 185, t. II) oraz konfrontacje z oskarżonymi SOKOŁOWSKIM K. S. (k.s. 51, t. II), LISEM Z. J. (k.s. 52–54, t. II) i dowody rzeczowe (k.s. 5–7, t. III).

9. MALIŃSKI J. M. w lutym 1943 roku wstąpił do podziemnej wojskowej organizacji Armia Krajowa pod pseudonimem „POGROMCA”, początkowo był dowódcą plutonu wsi Złotniki, a od sierpnia 1944 roku do dnia aresztowania – propagandystą podhajeckiej organizacji AK.

Będąc dowódcą plutonu, MALIŃSKI podległym mu dowódcom drużyn zlecał zdobywanie broni na wypadek powstania AK, regularnie otrzymywał wydawaną przez AK antysowiecką nacjonalistyczną literaturę.

Po wypędzeniu niemieckich okupantów MALIŃSKI niejednokrotnie uczestniczył w nielegalnych zebraniach prowadzonych przez dowódców podhajeckiej organizacji AK, na których omawiano kwestie walki z przedsięwzięciami wprowadzanymi przez władzę sowiecką w zachodnich obwodach Ukrainy.

W grudniu 1944 roku dostarczył komendantowi obwodu LISOWI biuletyny AK o kontrewolucyjnym charakterze, które dał mu członek AK WOJCIECHOWSKI (k.s. 65, 69–70, 72, 74, 75–77, t. II).

Do przedstawionych mu zarzutów przyznał się (k.s. 68, t. II). Ponadto obciążają go zeznania oskarżonych LISA (k.s. 36, 40–42, 66–67, t. I), WOJCIECHOWSKIEGO J. A. (k.s. 207, t. I) i konfrontacja z oskarżonym LISEM Z. J. (k.s. 80–84, t. II).

10. SZEWCZUK W. M. w lipcu 1943 roku wstąpił do polskiej podziemnej organizacji Armia Krajowa pod pseudonimem „PAJĄK” i do listopada 1943 roku zajmował stanowisko sekretarza Obwodu Podhajeckiego AK, po wyzwoleniu rejonu od niemieckich okupantów przywoził z miasta Lwowa dla podhajeckiej organizacji AK biuletyny o antysowieckiej treści. Będąc sekretarzem obwodu, SZEWCZUK pisał na maszynie sprawozdania o sytuacji AK w obwodzie podhajeckim, a także uczestniczył w zebraniach kadry dowódczej organizacji (k.s. 98–99, 100–103, t. II).

Do przedstawionych mu zarzutów przyznał się (k.s. 97, t. II), obciążają go zeznania oskarżonego LISA Z. J. (k.s. 37, t. I) i konfrontacja z nim (k.s. 107–110, t. II).

10. ШЕВЧУК В. М. – в июле 1943 года вступил в польскую подпольную организацию „Армия Краева”, под псевдонимом „ПАЙОНК” и до ноября 1943 года занимал положение секретаря Подгаецкого обвода „АК”, после освобождения района от немецких оккупантов, он привозил из города Львова для Подгаецкой организации „АК” бюллетени антисоветского содержания. Являясь секретарем обвода, ШЕВЧУК печатал на пишущей машинке сведения о состоянии „АК” в Подгаецком обводе, а так же посещал совещания руководящего состава организации (л.д. 98–99, 100–103, т. II).

В предъявленном ему обвинении виновным себя признал (л.д. 97, т. II), изобличается показаниями обвиняемого ЛИС З. И. (л.д. 37, т. I) и очными ставками с ними же (л.д. 107–110, т. II).

11. СИГИТ Я. Б. – осенью 1943 года вступил в подпольную военную организацию „Армия Краева”, принял присягу и получил псевдоним „СПОКОЙНЫЙ”

Являясь участником „АК” выполнял обязанности связного, осуществляя связь между штабом Подгаецкого обвода и комендантом плютона с. Поповичи<sup>21</sup>. Присутствовал на совещаниях участников Подгаецкой организации „АК”.

В мае 1944 года как участник организации приобрел для себя автомат „ППШ”, который впоследствии обменял на русскую винтовку изъятую у него при обыске, к которой было 20 шт. патрон (л.д. 120, 125, 127, т. II).

В предъявленном ему обвинении виновным себя признал (л.д. 123, т. II). Изобличается показаниями обвиняемых ЛИС и ВИНЧУК В. И. (л.д. 258–259, т. I), очной ставкой с обвиняемым ЛИС З. И. (л.д. 132–133, т. II) и вещественными доказательствами (л.д. 116, т. II).

12. СРОКОВСКИЙ С. К. в мае 1943 года вступил в польскую подпольную организацию „Армия Краева”, в которой исполнял обязанности заместителя коменданта „ВСОП” („Войскова Служба Охороны Повстанцев”)<sup>22</sup> села Пановичи<sup>ж</sup>, Подгаецкого района, имел организационный псевдоним „СОКОЛ”<sup>2-д</sup>. Кроме этого, <sup>3</sup>в период немецкой оккупации, с декабря 1943 года до прихода войск Красной Армии СРОКОВСКИЙ работал старостой села Пановичи. Как староста села, производил изъятие хлеба и скота у населения для немецкой армии. Так им было отправлено 213 центнеров зерна, отобранного у населения, 7 или 8 штук молодняка рогатого скота. Кроме этого, он мобилизовывал население для ремонта шоссеиной дороги (л.д. 143, 147–149, т. II).<sup>3</sup>

В предъявленном ему обвинении виновным себя признал (л.д. 146, т. II).

13. РАЧИНСКИЙ И. Ю. в августе или сентябре 1943 года вступил в польскую подпольную организацию „Армия Краева”, в которой до

11. SIGIT J. B. jesienią 1943 roku wstąpił do podziemnej wojskowej organizacji Armia Krajowa, złożył przysięgę i otrzymał pseudonim „SPOKOJNY”.

Będąc członkiem AK pełnił obowiązki łącznika, zapewniając łączność między sztabem Obwodu Podhajeckiego i dowódcą plutonu w[si] Panowice. Uczestniczył w zebraniach członków podhajeckiej organizacji AK.

W maju 1944 roku jako członek organizacji zdobył dla siebie automat pepesza, który następnie zamienił na rosyjski karabin skonfiskowany u niego podczas rewizji, do którego było 20 szt[uk] naboju (k.s. 120, 125, 127, t. II).

Do przedstawionych mu zarzutów przyznał się (ks. 123, t. II). Obciążają go zeznania oskarżonych LISA i WIŃCZUKA W. I. (k.s. 258–259, t. I), konfrontacja z oskarżonym LISEM Z. J. (k.s. 132–133, t. II) i dowody rzeczowe (k.s. 116, t. II).

12. SROKOWSKI S. K. w maju 1943 roku wstąpił do polskiej podziemnej organizacji Armia Krajowa, w której pełnił obowiązki zastępcy komendanta WSOP (Wojskowa Służba Ochrony Powstańców<sup>19</sup>) wsi Panowice<sup>e</sup> rejon podhajecki, miał organizacyjny pseudonim <sup>f</sup> „SOKÓŁ”<sup>2-f</sup>. Oprócz tego, <sup>j</sup> w okresie niemieckiej okupacji, od grudnia 1943 roku do wkroczenia wojsk Armii Czerwonej SROKOWSKI pracował jako starosta wsi Panowice. Jako starosta wsi, ściągał kontyngent zboża i bydła od ludności dla armii niemieckiej. I tak zostało przez niego wysłane 213 cetnarów ziarna odebranego ludności oraz 7 lub 8 sztuk cieląt. Oprócz tego mobilizował ludność do remontu szosy (k.s. 143, 147–149, t. II).<sup>j</sup>

Do przedstawionych mu zarzutów przyznał się (k.s. 146, t. II).

13. RACZYŃSKI J. J. w sierpniu lub wrześniu 1943 roku wstąpił do polskiej podziemnej organizacji Armia Krajowa, w której do wkroczenia Armii Czerwonej zajmował stanowisko <sup>f</sup> zastępcy komendanta WSOP podhajeckiej<sup>f</sup> organizacji AK, a od sierpnia do dnia aresztowania był jej aktywnym członkiem pod pseudonimem „ŻBIK”.

Po wypędzeniu Niemców RACZYŃSKI uczestniczył w nielegalnym zebraniu członków podhajeckiej organizacji AK, na którym omawiano kwestie prowadzenia destrukcyjnej działalności na tyłach Armii Czerwonej (k.s. 160, 161, 164, 165).

Do przedstawionych mu zarzutów przyznał się częściowo, zaprzecza swojej przywódczej pozycji w organizacji i swojej antysowieckiej działalności po wkroczeniu Armii Czerwonej (k.s. 163, t. II). Jednak w tym zakresie obciążają go zeznania oskarżonych LISA Z. J. (k.s. 36, 41, 42, 76, t. I), RADNICKIEGO (k.s. 11, t. I), SOKOŁOWSKIEGO i konfrontacje z nimi (k.s. 169–171, t. II).

прихода Красной Армии занимал положение <sup>д</sup>заместителя коменданта „ВСОП” Подгаецкой<sup>д</sup> организации „АК”, а с августа по день ареста являлся ее активным членом под псевдонимом „ЖБИК”.

После изгнания немцев, РАЧИНСКИЙ посещал нелегальное совещание участников Подгаецкой организации „АК”, на котором обсуждались вопросы о проведении подрывной деятельности в тылу Красной Армии (л.д. 160, 161, 164, 165).

В предъявленном ему обвинении виновным себя признал частично, отрицает свое руководящее положение в организации и свою антисоветскую деятельность с приходом Красной Армии (л.д. 163, т. II). Но в этом изобличается показаниями обвиняемых ЛИС З. И. (л.д. 36, 41, 42, 76, т. I), РОДНИЦКОГО (л.д. 11, т. I), СОКОЛОВСКОГО и очными ставками с ними (л.д. 169–171, т. II).

14. СОКОЛОВСКИЙ К. С. – <sup>и</sup>в I-44<sup>и</sup> года вступил в польскую подпольную организацию „Армия Краева”, получив псевдоним „КОБРА” и до прихода войск Красной Армии в августе 1944 года работал в ее референтуре „ВСОП” („Войскова Служба Охороны Повстанцев”). С августа 1944 года по день ареста являлся <sup>д</sup>пропагандистом<sup>д</sup> Подгаецкой организации „АК”. После изгнания немцев, СОКОЛОВСКИЙ посещал совещания участников Подгаецкой организации „АК”, на одном из которых состоявшемся в августе 1944 года принимал непосредственное участие в создании тщательно законспирированного аппарата обвода „АК” для проведения подрывной деятельности в тылу Красной Армии, по приказу коменданта обвода – ЛИСА, СОКОЛОВСКИЙ был зачислен в группу пропагандистов Подгаецкой организации (л.д. 185, 188–190, т. II).

В предъявленном ему обвинении виновным себя признал частично, отрицает назначение его пропагандистом „АК” после прихода Красной Армии (л.д. 187, т. II). Но в этом он достаточно изобличается показаниями обвиняемых ЛИС (л.д. 34, 36, 41, 66–67, 70), ВОЙЦЕХОВСКОГО (л.д. 209, 210, т. I), ВИНЧУК (л.д. 263, т. I) и очной ставкой с обвиняемым ЛИС З. И. (л.д. 192, т. II).

15. ЛИСТВАН М. К. в январе 1944 г. вступил в подпольную военную организацию „Армия Краева”, принял присягу, получил псевдоним „БАС” и работал в референтуре „АК”, т. н. „ВСОП”, в задачу которой входило на случай поднятия „Армией Краевой” восстания, устанавливать административный аппарат на местах (л.д. 201, 205–206, т. II).

В предъявленном обвинении виновным себя признал (л.д. 204, т. II), изобличается показаниями обвиняемых СОКОЛОВСКОГО, РАЧИНСКОГО (л.д. 167, т. II) и очной ставкой с обвиняемым СОКОЛОВСКИМ (л.д. 207, т. II).

14. SOKOŁOWSKI K. S. – <sup>k-w</sup> I-44<sup>k</sup> roku wstąpił do polskiej podziemnej organizacji Armia Krajowa, otrzymując pseudonim „KOBRA” i do wkroczenia wojsk Armii Czerwonej w sierpniu 1944 roku pracował w jej referacie [do spraw] WSOP (Wojskowa Służba Ochrony Powstańców). Od sierpnia 1944 do dnia aresztowania był <sup>f</sup>propagandystą<sup>f</sup> podhajeckiej organizacji AK. Po wypędzeniu Niemców SOKOŁOWSKI uczestniczył w zebraniach członków podhajeckiej organizacji AK. Na jednym z nich, odbywającym się w sierpniu 1944 roku, brał bezpośredni udział w utworzeniu starannie zakonspirowanej kadry obwodu AK w celu prowadzenia destrukcyjnej działalności na tyłach Armii Czerwonej. Na rozkaz komendanta obwodu – LISA SOKOŁOWSKI został włączony do grupy propagandystów podhajeckiej organizacji (k.s. 185, 188–190, t. II).

Do przedstawionych mu zarzutów przyznał się częściowo, zaprzecza mianowaniu go propagandystą AK po wkroczeniu Armii Czerwonej (k.s. 187, t. II). Jednak w tym zakresie dostatecznie obciążają go zeznania oskarżonych: LISA (k.s. 34, 36, 41, 66–67, 70), WOJCIECHOWSKIEGO (k.s. 209, 210, t. I), WIŃCZUKA (k.s. 263, t. I) i konfrontacja z oskarżonym LISEM Z. J. (k.s. 192, t. II).

15. LISTWAN M. K. w styczniu 1944 r. wstąpił do podziemnej wojskowej organizacji Armia Krajowa, złożył przysięgę, otrzymał pseudonim „BAS” i pracował w referacie AK, tzw. WSOP, do którego zadań należało w przypadku wywołania przez Armię Krajową powstania, zakładanie lokalnej struktury administracyjnej (k.s. 201, 205–206, t. II).

Do przedstawionych zarzutów przyznał się (k.s. 204, t. II), obciążają go zeznania oskarżonych SOKOŁOWSKIEGO, RACZYŃSKIEGO (k.s. 167, t. II) i konfrontacja z oskarżonym SOKOŁOWSKIM (k.s. 207, t. II).

16. GALUSIŃSKA J. W. latem 1943 roku wstąpiła do podziemnej wojskowej organizacji Armia Krajowa, złożyła przysięgę i otrzymała pseudonim „MARTA”, po czym pracowała w referacie AK, tzw. WSK (Wojskowa Służba Kobiet)<sup>20</sup>.

W maju 1944 r. GALUSIŃSKA w swoim domu organizowała kursy przygotowujące sanitariuszki AK, a także sama osobiście uczyła się na kursach dla sanitariuszek, prowadzonych przez komendanta obwodu AK RADNICKIEGO. Po ukończeniu kursów sanitarnych została mianowana dowódcą drużyny WSK.

Po wypędzeniu Niemców GALUSIŃSKA uczestniczyła w zebraniach członków podhajeckiej organizacji AK, na których omawiano kwestie walki wymierzonej przeciwko przedsięwzięciom wprowadzanym przez władzę sowiecką w zachodnich obwodach Ukrainy (k.s. 220, 224, 228, t. II).

Do przedstawionych jej zarzutów przyznała się (k.s. 222, t. II). Obciążają ją zeznania oskarżonych BAUMAN E. K., LISA Z. J. (k.s. 41, t. I),

16. ГАЛЮСИНСКАЯ Я. В. – летом 1943 года вступила в подпольную военную организацию „Армия Краева”, приняла присягу и получила псевдоним „МАРТА”, после чего работала в референтуре „АК”, т. н. „ВСК” (Войскова Служба Кобет)<sup>23</sup>.

В мае 1944 г. ГАЛЮСИНСКАЯ у себя на квартире организовала курсы по подготовке санитарок „АК”, а так же лично сама обучалась на курсах санитарок, проводимых комендантом обвода „АК” РОДНИЦКИМ. После окончания санитарных курсов была назначена комендантом дружины „ВСК”.

После изгнания немцев ГАЛЮСИНСКАЯ присутствовала на совещаниях участников Подгаецкой организации „АК”, на которых обсуждались вопросы борьбы, направленной против мероприятий, проводимых советской властью в западных областях Украины (л.д. 220, 224, 228, т. II).

В предъявленном ей обвинении виновной себя признала (л.д. 222, т. II). Изобличается показаниями обвиняемых БАУМАН Е. К., ЛИС З. И. (л.д. 41, т. I), РОДНИЦКОГО Б.-Р. В. (л.д. 130–131, т. I) и очной ставкой с обвиняемой БАУМАН (л.д. 232–233, т. II).

17. ДОБРОВОЛЬСКАЯ С. С. – в июле 1943 года вступила в польскую подпольную военную организацию „Армия Краева”, приняла присягу, получила псевдоним „ЖМИЯ” и работала в референтуре „ВСК” („Войскова Служба Кобет”), выполняя обязанности связной, осуществляла связь между заместителем коменданта Подгаецкого обвода и пунктом связи обвода.

В мае 1944 г. ДОБРОВОЛЬСКАЯ обучалась на санитарных курсах „АК” и неоднократно посещала совещания участников организации. В январе 1945 года предупредила привлеченную по настоящему делу ДУРДЕЛО М. Н. об уничтожении находящихся у нее документов Подгаецкой организации „АК” в связи с арестом ее руководителей (л.д. 241 об., 242, 245, 247, 250, т. II).

В предъявленном обвинении виновной себя признала (л.д. 244, т. II). Изобличается показаниями обвиняемой ГАЛЮСИНСКОЙ Я. В. (л.д. <sup>i</sup>224<sup>i</sup>, 231, т. II), ДУРДЕЛО М. Н. и очной ставкой с обвиняемой ДУРДЕЛО М. Н. (л.д. 252–253, т. II).

18. ГИПШ А. К. – летом 1943 года вступила в польскую подпольную организацию „Армия Краева”, получив псевдоним „БЛЫСКАВИЦА”, работала в референтуре „ВСК” (Войскова Служба Кобет), в которой выполняла обязанности связной, осуществляя связь между руководящими работниками Подгаецкого обвода и Бережанским инспекторатом „АК”. <sup>a</sup>Между Лисом и [...]г<sup>a</sup>

Летом 1944 года ГИПШ обучалась на санитарных курсах „АК”, после окончания которых была назначена комендантом санитарной дружины референтуры „ВСК”.

RADNICKIEGO B. R. W. (k.s. 130–131, t. I) i konfrontacja z oskarżoną BAUMAN (k.s. 232–233, t. II).

17. DOBROWOLSKA S. S. w lipcu 1943 roku wstąpiła do polskiej podziemnej wojskowej organizacji Armia Krajowa, złożyła przysięgę, otrzymała pseudonim „ŻMIJA” i pracowała w referacie WSK (Wojskowa Służba Kobiet). Pełniąc obowiązki łączniczki, zapewniała łączność między zastępcą komendanta Obwodu Podhajeckiego i punktem łączności obwodu.

W maju 1944 r. DOBROWOLSKA uczyła się na kursach sanitarnych AK i niejednokrotnie uczestniczyła w zebraniach członków organizacji. W styczniu 1945 roku uprzedziła odpowiadającą w niniejszej sprawie DURDEŁĘ M. M. o [konieczności] zniszczenia znajdujących się u niej dokumentów podhajeckiej organizacji AK w związku z aresztowaniem jej przywódców (k.s. 241 odwr., 242, 245, 247, 250, t. II).

Do przedstawionych zarzutów przyznała się (k.s. 244, t. II). Obciążają ją zeznania oskarżonej GALUSIŃSKIEJ J. W. (k.s. <sup>1</sup>224<sup>1</sup>, 231, t. II), DURDEŁY M. M. i konfrontacja z oskarżoną DURDEŁĄ M. M. (k.s. 252–253, t. II).

18. HÜBSCH A. K. latem 1943 roku wstąpiła do polskiej podziemnej organizacji Armia Krajowa, otrzymując pseudonim „BŁYSKAWICA”, pracowała w referacie WSK (Wojskowa Służba Kobiet), w którym pełniła obowiązki łączniczki, zapewniając łączność między kierowniczymi pracownikami Obwodu Podhajeckiego i Inspektoratem Brzeżańskim AK. <sup>a</sup>Między Lisem i [...] <sup>g</sup>.<sup>a</sup>

Latem 1944 roku HÜBSCH uczyła się na kursach sanitarnych AK, po ukończeniu których została mianowana dowódcą drużyny sanitarnej referatu WSK.

Oprócz tego udostępniała swoje mieszkanie do przeprowadzania nielegalnych spotkań członków podhajeckiej organizacji, sama również była uczestniczką zebrania (k.s. 262 odwr., 263, 266, 268, 270, t. II).

Do przedstawionych jej zarzutów przyznała się (k.s. 265, t. II). Obciążają ją zeznania oskarżonych RADNICKIEGO (k.s. 137, 138, t. I), GALUSIŃSKIEJ J. W. (k.s. 224, t. II) i konfrontacje z nimi (k.s. 271–274, t. II).

19. BAYDAK K. K. w <sup>f</sup>maju 1943<sup>f</sup> roku wstąpiła do podziemnej wojskowej organizacji Armia Krajowa i pracowała w referacie WSK jako dowódca sanitarnej drużyny wsi Michałówka rejon złotnicki, pod pseudonimem <sup>f</sup>„LILIA”<sup>f</sup>, prowadziła werbunek nowych osób do organizacji. I tak, przez nią została <sup>f</sup>zwerbowana do organizacji MONASTYRSKA M. A. [...] <sup>f</sup>.

W listopadzie 1943 roku BAYDAK na polecenie referenta WSK Obwodu Podhajeckiego zaniósł do wsi Białokiernica program zajęć z przygotowania sanitariuszek AK (k.s. 283, 287–288, t. II).

Кроме этого, предоставляла помещение своей квартиры для проведения нелегальных совещаний участников Подгаецкой организации, сама так же являлась участницей совещания (л.д. 262 об., 263, 266, 268, 270, т. II).

В предъявленном ей обвинении виновной себя признала (л.д. 265, т. II). Изобличается показаниями обвиняемых РОДНИЦКОГО (л.д. 137, 138, т. I), ГАЛЮСИНСКОЙ Я. В. (л.д. 224, т. II) и очными ставками с ними (л.д. 271–274, т. II).

19. БАЙДАК К. К. в мае 1943 года вступила в подпольную военную организацию „Армия Краева” и работала в референтуре „ВСК” комендантом санитарной дружины села Михайловка, Золотниковского района, под псевдонимом „ЛИЛИЯ”, проводила вербовку новых лиц в организацию. Так ею была завербована в организацию МОНАСТЫРСКАЯ М. А. [...].

В ноябре 1943 года БАЙДАК по заданию референта „ВСК” Подгаецкого обвода носила в село Белокриница программу занятий по подготовке санитарок „АК” (л.д. 283, 287–288, т. II).

В предъявленном ей обвинении виновной себя признала за исключением вербовочной работы (л.д. 276, т. II), но в этом она изобличается показаниями обвиняемых ДОБРОВОЛЬСКОЙ С. С. (л.д. 248, 249, т. II) и ЛИС З. И. (л.д. 35 об., т. I).

20. БАУМАН Е. К. в сентябре 1943 года вступила в подпольную военную организацию „Армия Краева” под псевдонимом „ФАЛЯ” и работала в ее референтуре „ВСК” (Войскова Служба Кобет).

В мае 1944 года обучалась на проводимых ГАЛЮСИНСКОЙ курсах по подготовке санитарок „АК” (л.д. 297, 298, 304, т. II).

В предъявленном обвинении виновной себя признала (л.д. 300, т. II). Изобличается показаниями обвиняемой ГАЛЮСИНСКОЙ (л.д. 204, т. II).

21. ЛЮДКЕВИЧ В. К. знал о существовании в тылу Красной Армии на территории Подгаецкого района польской подпольной организации „Армия Краева”, от руководителя которой (ЛИС) получал для ремонта огнестрельное оружие, изъятое у него при обыске, осуществлял связь между комендантом Подгаецкой организации „АК” и референтом „ВСК”, доставляя последней контрреволюционные бюллетени для распространения их среди участников организации (л.д. 318, 319, 323, 324).

В предъявленном ему обвинении виновным себя признал частично, в том, что хранил полученное от ЛИС оружие на ремонт и что передал полученный от него пакет, отрицает, что знал о существовании „АК”, в чем изобличается показаниями обвиняемого ЛИС З. И. (л.д.



Do przedstawionych jej zarzutów przyznała się z wyjątkiem pracy werbunkowej (k.s. 276, t. II), ale w tym [zakresie] obciążają ją zeznania oskarżonych DOBROWOLSKIEJ S. S. (k.s. 248, 249, t. II) i LISA Z. J. (k.s. 35 odwr., t. I).

<sup>m</sup>-20. BAUMAN E. K. we wrześniu 1943 roku wstąpiła do podziemnej wojskowej organizacji Armia Krajowa pod pseudonimem „FALA” i pracowała w jej referacie WSK (Wojskowa Służba Kobiet).

W maju 1944 roku uczyła się na prowadzonych przez GALUSIŃSKĄ kursach przygotowujących sanitariuszki AK (k.s. 297, 298, 304, t. II).

Do przedstawionych zarzutów przyznała się (k.s. 300, t. II). Obciążają ją zeznania oskarżonej GALUSIŃSKIEJ (k.s. 204, t. II).

21. LUDKIEWICZ W. K. wiedział o istnieniu na tyłach Armii Czerwonej na terenie rejonu podhajeckiego polskiej podziemnej organizacji Armia Krajowa, <sup>n</sup>od której przywódcy (LISA) dostawał do naprawy broń palną, skonfiskowaną<sup>n</sup> u niego podczas rewizji, zapewniał łączność między komendantem podhajeckiej organizacji AK i referentką WSK, dostarczając jej kontrrewolucyjne biuletyny do rozpowszechniania wśród członków organizacji (k.s. 318, 319, 323, 324).

Do przedstawionych mu zarzutów <sup>f</sup>przyznał się częściowo<sup>f</sup>, do tego, że przechowywał otrzymaną od LISA do naprawy broń i że przekazał otrzymaną od niego paczkę, zaprzecza, że wiedział o istnieniu AK, w czym [jednak] obciążają go zeznania oskarżonego LISA Z. J. (k.s. 79, 88, 89, t. I), konfrontacja z nim (k.s. 330, 331) i dowody rzeczowe (k.s. 316–317, t. II).<sup>m</sup>

22. DURDEŁA M. M. po wyzwoleniu terenów rejonu podhajeckiego od niemieckich okupantów, przechowywała dokumenty polskiej podziemnej organizacji Armia Krajowa, a później po aresztowaniu przez organy NKGB przywódców organizacji RADNICKIEGO i LISA w styczniu 1945 roku zniszczyła je po to, aby nie zostały znalezione w przypadku rewizji w jej mieszkaniu (k.s. 344, 345, 349, t. II).

Do przedstawionych jej zarzutów przyznała się (k.s. 347, 348, 354, t. II). Obciążają ją zeznania oskarżonego LISA Z. J. (k.s. 33, t. I).

[...]

Kierując się art. 204 KPK USRS, sprawę śledczą nr 1301 dotyczącą oskarżenia LISA Z. J., RADNICKIEGO B. R. W., BAYDAKA W. K., WOJCIECHOWSKIEGO J. A., WIŃCZUKA W. I., DOBROWOLSKIEGO W. L. W., GAJCZAKA M. J., ZACHARKIWA A. I., MALIŃSKIEGO J. M., SZEWCZUKA W. M., SIGITA J. B., SROKOWSKIEGO S. K., RACZYŃSKIEGO J. J., SOKOŁOWSKIEGO K. S., LISTWANA M. K., GALUSIŃSKIEJ J. W., DOBROWOLSKIEJ S. S., HÜBSCH A. K., BAYDAK K. K., BAUMAN E. K., LUDKIEWICZA W. K. i DURDEŁY M. M.

79, 88, 89, т. I), очной ставкой с ним же (л.д. 330, 331) и вещественными доказательствами (л.д. 316–317, т. II).<sup>1</sup>

22. ДУРДЕЛО М. Н. после освобождения территории Подгаецкого района от немецких оккупантов, хранила у себя документы польской подпольной организации „Армия Краева”, а затем после ареста органами НКГБ руководителей организации РОДНИЦКОГО и ЛИС в январе 1945 года уничтожила их с тем, чтобы они не были обнаружены на случай обыска в ее квартире (л.д. 344, 345, 349, т. II).

В предъявленном ей обвинении виновной себя признала (л.д. 347, 348, 354, т. II). Изобличается показаниями обвиняемого ЛИС З. И. (л.д. 33, т. I).

[...]

Руководствуясь ст. 204 УПК УССР, следственное дело № 1301 по обвинению ЛИС З. И., РОДНИЦКОГО Б.-Р. В., БАЙДАК В. К., ВОЙЦЕХОВСКОГО Ю. А., ВИНЧУК В. И., ДОБРОВОЛЬСКОГО В.-Л. В., ГАЙЧАК В. И., ЗАХАРКИВ А. И., МАЛИНСКОГО И. М., ШЕВЧУК В. М., СИГИТ Я. Б., СРОКОВСКОГО С. К., РАЧИНСКОГО И. Ю., СОКОЛОВСКОГО К. С., ЛИСТВАН М. К., ГАЛЮСИНСКОЙ Я. В., ДОБРОВОЛЬСКОЙ С. С., ГИПШ А. К., БАЙДАК К. К., БАУМАН Е. К., ЛЮДКЕВИЧ В. К. и ДУРДЕЛО М. Н. направить Военному Прокурору Львовского Военного Округа по Тернопольской области для передачи по подсудности.

Обвиняемых с сего числа перечислить содержанием под стражей за Прокурором.

Обвинительное заключение составлено 26 июля 1945 г. в городе Чорткове.

Ст. следователь следотд. УНКГБ ТО  
Ст. лейтенант  
(—) КРАВЦОВ

Нач. 2-го Отд[еле]ния Следотд. УНКГБ  
Капитан  
(—) РОДИН

„Согласен:”

Нач. следотд. УНКГВ Терн. области  
Полковник ДРАНИШНИКОВ (—)

Справка:

1. Все обвиняемые, привлеченные по настоящему делу, содержатся под стражей во В/тюрьме УНКГБ город Чортков.

skierować do Wojskowego Prokuratora Lwowskiego Okręgu Wojskowego obwodu tarnopolskiego w celu przekazania do sądu.

Oskarżonych z dniem dzisiejszym przenieść do aresztu prokuratury.

Wniosek oskarżający sporządzono 26 lipca 1945 r. w mieście Czortkowie.

St[arszy] śledczy Oddz[iału] Śled[czego] UNKGB TO  
St[arszy] lejtnant  
(—) KRAWCOW

Nacz[elnik] 2 Wy[dzia]łu Oddz[iału] Śled[czego] UNKGB  
Kapitan  
(—) RODIN

„Wyrażam zgodę:”

Nacz[elnik] Oddz[iału] Śled[czego] UNKGB  
obwodu tarn[opolskiego]  
Pułkownik DRANISZNIKOW (—)

Informacja:

1. Wszyscy oskarżeni odpowiadający w niniejszej sprawie przetrzymywani są w areszcie w więzieniu w[ewnętrznym] UNKGB miasta Czortków.
2. Dowody rzeczowe (dokumenty o skonfiskowaniu podczas rewizji i oddaniu na przechowanie broni i amunicji) znajdują się w aktach sprawy (k.s. 242, 243, 287–292, t. I; 116, 311–317, t. II; 3–11, t. III).
3. Osobiste dokumenty aresztowanych znajdują się w aktach sprawy w oddzielnych pakietach.

St[arszy] śledczy Oddz[iału] Śled[czego] UNKGB  
St[arszy] lejtnant  
(—) KRAWCOW

as-6

*WAP SBU, Tarnopol, spr. 11564-P, t. 3/A, k. 90–107.*

*Oryginał, maszynopis.*

*Na pierwszej stronie dokumentu z prawej strony u góry częściowo czytelna adnotacja wpisana odręcznie: Zatwierdzam. Pom. WP LWO obw[odu] t[arnopolskiego] kapitan sądownictwa [...] 7/ VIII-45 r. i nieczytelny podpis.*

## Przypisy

- <sup>a-a</sup> Dopisano odręcznie.  
<sup>b</sup> Podpis innej osoby.

2. Вещественные доказательства (документы об изъятии во время обыска и сдачи на хранение оружия и боеприпасов) находятся в деле (л.д. 242, 243, 287–292, т. I; 116, 311–317, т. II; 3–11, т. III).

3. Личные документы арестованных находятся при деле в отдельных пакетах.

Ст. следователь следотд. УНКГБ

Ст. лейтенант

(—) КРАВЦОВ

ас-6

ГДА СБУ, Тернопіль, спр. 11564-П, т. 3/А, арк. 90–107.

Оригінал, машинопис.

На першій сторінці документу з правого боку вгорі частково розбірлива резолюція, вписана від руки: Утверждаю. Пом. ВП ЛЬВО по Т/обл. капитан юстиции [...] 7/VIII-45 г. та нерозбірливий підпис.

## Примітки

- а-а Дописано від руки.
- б Підписано іншою особою.
- в-в Вписано від руки.
- г-г Дописано від руки та перекреслено.
- г Дописано від руки: *И*.
- д-д Підкреслено від руки.
- е Слово нерозбірливе.
- е-е Фрагмент тексту зазначений вертикальною рисою зліва на полях.
- ж Виправлено від руки з: *Поповичи*.
- з-з Фрагмент тексту зазначений вертикальною рисою з правого боку на полях.
- и-и Виправлено від руки з: *осенью 1943*.
- і-і Виправлено від руки з: *242*.
- і-і Фрагмент тексту зазначений двома вертикальними рисками з правого боку на полях.
- й-й Підкреслено від руки і зазначено вертикальною рисою зліва на полях.

<sup>1</sup> Байдак Владислав, арештований 10 лютого 1945, засуджений до 15 років каторжницьких робіт, 13 травня 1955 присуд замінено на 10 років ВТТ; звільнений 23 червня 1955; виїхав до Польщі 6 квітня 1956.

<sup>2</sup> Войцеховський Юзеф, арештований 10 лютого 1945, засуджений до 15 років каторжницьких робіт, 13 травня 1955 присуд замінено на 10 років ВТТ; звільнений 24 червня 1955; виїхав до Польщі 20 травня 1956.

<sup>3</sup> Добровольський Вінценти Людвік, арештований 10 лютого 1945, засуджений до 15 років каторжницьких робіт; помер 9 травня 1947.

<sup>4</sup> Гайчак Вячеслав, арештований 29 січня 1945, засуджений до 20 років каторжницьких робіт, 13 травня 1955 присуд замінено на 10 років ВТТ; звільнений 4 червня 1955.

- c- c Wpisano odręcznie.
- d- d Dopisano odręcznie i przekreślono.
- e Dopisano odręcznie: *V*.
- f- f Podkreślono odręcznie.
- g Słowo nieczytelne.
- h- h Fragment zaznaczony pionową linią na lewym marginesie.
- i Poprawiono odręcznie z: *Popowicze*.
- j- j Fragment oznaczony pionową linią na prawym marginesie.
- k- k Poprawiono odręcznie z: *jesienią 1943*.
- l- l Poprawiono odręcznie z: *242*.
- m- m Fragment oznaczony dwiema pionowymi liniami na prawym marginesie.
- n- n Podkreślono odręcznie i zaznaczono pionową linią na lewym marginesie.

<sup>1</sup> Baydak Władysław, aresztowany 10 lutego 1945, skazany na 15 lat katorżniczych robót, 13 maja 1955 wyrok zamieniono na 10 lat ITŁ. Zwolniony 23 czerwca 1955. Wyjechał do Polski 6 kwietnia 1956.

<sup>2</sup> Wojciechowski Józef, aresztowany 10 lutego 1945, skazany na 15 lat katorżniczych robót, 13 maja 1955 wyrok zamieniono na 10 lat ITŁ. Zwolniony 24 czerwca 1955. Wyjechał do Polski 20 maja 1956.

<sup>3</sup> Dobrowolski Wincenty Ludwik, aresztowany 10 lutego 1945, skazany na 15 lat katorżniczych robót. Zmarł 9 maja 1947.

<sup>4</sup> Gajczak Mieczysław, aresztowany 29 stycznia 1945, skazany na 20 lat katorżniczych robót, 13 maja 1955 wyrok zamieniono na 10 lat ITŁ. Zwolniony 4 czerwca 1955.

<sup>5</sup> Zacharkiw Andrzej, aresztowany 28 stycznia 1945, skazany na 15 lat katorżniczych robót, 13 maja 1955 wyrok zamieniono na 10 lat ITŁ. Zwolniony 24 czerwca 1955. Uwolniony od nadzoru organów MWD 8 maja 1956.

<sup>6</sup> Maliński Jan, aresztowany 30 stycznia 1945, skazany na 15 lat katorżniczych robót, 13 maja 1955 wyrok zamieniono na 10 lat ITŁ. Zwolniony 13 maja 1955, repatriowany do Polski w 1956.

<sup>7</sup> Srokowski Stanisław, aresztowany 6 marca 1945, skazany na 15 lat katorżniczych robót. Decyzję o repatriacji do Polski podjęto w 1948; 21 lutego 1949 przekazany polskim władzom.

<sup>8</sup> Raczyński Józef, aresztowany 10 lutego 1945, skazany na 10 lat ITŁ. Zwolniony 22 października 1954.

<sup>9</sup> Sokołowski Kazimierz, aresztowany 30 stycznia 1945, skazany na 15 lat katorżniczych robót. Zmarł 7 stycznia 1951.

<sup>10</sup> Listwan Marcin, aresztowany 31 stycznia 1945, skazany na 10 lat ITŁ. Zwolniony 23 września 1954.

<sup>11</sup> Galusińska Jadwiga, aresztowana 27 stycznia 1945, skazana na 10 lat ITŁ. W 1948 podjęto decyzję o repatriowaniu jej do Polski; 15 września 1948 przekazana polskim władzom.

<sup>12</sup> Dobrowolska Stanisława, aresztowana 9 lutego 1945, skazana na 10 lat ITŁ. Zwolniona 21 kwietnia 1956.

<sup>13</sup> Hübsch Anna, aresztowana 10 lutego 1945, skazana na 10 lat ITŁ. Polskim władzom przekazana 15 września 1948.

<sup>14</sup> Baydak Kazimiera, aresztowana 10 lutego 1945, skazana na 10 lat ITŁ. Zwolniona 29 stycznia 1955.

<sup>15</sup> Bauman Eleonora, aresztowana 2 stycznia 1945, skazana na 10 lat ITŁ. Zmarła 9 marca 1946.

<sup>16</sup> Ludkiewicz Władysław, aresztowany 28 stycznia 1945, skazany na 10 lat ITŁ. Zwolniony 24 listopada 1954. Repatriowany do Polski 4 grudnia 1955.

<sup>5</sup> Захарків Анджей, арештований 28 січня 1945, засуджений до 15 років каторжницьких робіт, 13 травня 1955 присуд замінено на 10 років ВТТ; звільнений 24 червня 1955; від нагляду органів МВС звільнений 8 травня 1956.

<sup>6</sup> Малінський Ян, арештований 30 січня 1945, засуджений до 15 років каторжницьких робіт, 13 травня 1955 присуд замінено на 10 років ВТТ; звільнений 13 травня 1955, репатрійований до Польщі в 1956.

<sup>7</sup> Сроковський Станіслав, арештований 6 березня 1945, засуджений до 15 років каторжницьких робіт; рішення про репатріацію до Польщі підійнято в 1948; 21 лютого 1949 переданий польській владі.

<sup>8</sup> Рачинський Юзеф, арештований 10 лютого 1945, засуджений до 10 років ВТТ; звільнений 22 жовтня 1954.

<sup>9</sup> Соколовський Казімеж, арештований 30 січня 1945, засуджений до 15 років каторжницьких робіт; помер 7 січня 1951.

<sup>10</sup> Літван Марцін, арештований 31 січня 1945, засуджений до 10 років ВТТ; звільнений 23 вересня 1954.

<sup>11</sup> Галюсіньска Ядвіга, арештована 27 січня 1945, засуджена до 10 років ВТТ; у 1948 підійнято рішення про її репатріацію до Польщі; 15 вересня 1948 передана польській владі.

<sup>12</sup> Добровольська Станіслава, арештована 9 лютого 1945, засуджена до 10 років ВТТ; звільнена 21 квітня 1956.

<sup>13</sup> Гіпш Анна, арештована 10 лютого 1945, засуджена до 10 років ВТТ; польській владі передана 15 вересня 1948.

<sup>14</sup> Байдак Казімера, арештована 10 лютого 1945, засуджена до 10 років ВТТ; звільнена 29 січня 1955.

<sup>15</sup> Бауман Елеонора, арештована 2 січня 1945, засуджена до 10 років ВТТ; померла 9 березня 1946.

<sup>16</sup> Людкевич Владислав, арештований 28 січня 1945, засуджений до 10 років ВТТ; звільнений 24 листопада 1954; репатрійований до Польщі 4 грудня 1955.

<sup>17</sup> Дурдела Магдалена, арештована 10 лютого 1945, засуджена до 10 років ВТТ; померла 15 вересня 1952.

<sup>18</sup> Усі вищепераховані були суджені 24–28 серпня 1945 Військовим трибуналом військ НКВС Тернопільської області та засуджені 28 серпня 1945.

<sup>19</sup> Так у документі; правильно – Велика Ходачка (Большая Ходачка).

<sup>20</sup> Так у документі; правильно – Бенерів.

<sup>21</sup> Так у документі; правильно – Пановичі.

<sup>22</sup> Спр. Військова служба охорони повстання (ВСОП); під час опрацювання операційного плану, треба було забезпечити важливі об'єкти після їхнього опанування; у 1941 командував Збройних Сил у Польщі з цією метою в порозумінні з Делегатом уряду покликав Службу охорони повстання (СОП); у 1943 командував АК поміняв названня СОП на ВСОП; це були в своїй основі етапні й охоронні війська.

<sup>23</sup> Жінки від перших днів окупації виконували службу в підпіллі в Польщі; командувач АК у своєму рапорті від 21 січня 1942 позначив принципи Військової служби жінок; вони в службі АК за весь час конспірації виконували різні солдатські функції, не маючи військових звань; уперше жінкам надалися військові звання як офіцерські, так і підофіцерські, у вересні 1944 під час Варшавського повстання; у інших частинах Польщі мало це місце ще пізніше.

<sup>17</sup> Durdela Magdalena, aresztowana 10 lutego 1945, skazana na 10 lat ITŁ. Zmarła 15 września 1952.

<sup>18</sup> Wszyscy wymienieni wyżej byli sądzeni w dniach 24–28 sierpnia 1945 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu tarnopolskiego i skazani 28 sierpnia 1945.

<sup>19</sup> Właśc. Wojskowa Służba Ochrony Powstania (WSOP). Przy opracowywaniu planu operacyjnego powstania powszechnego nasunęła się konieczność zabezpieczenia ważnych obiektów po ich opanowaniu. W 1941 komendant Sił Zbrojnych w Kraju powołał w tym celu w porozumieniu z Delegatem Rządu – Służbę Ochrony Powstania. W 1943 dowódca Armii Krajowej zmienił nazwę SOP na WSOP – Wojskowa Służba Ochrony Powstania. Były to w założeniu wojska etapowe i ochronne.

<sup>20</sup> Kobiety od pierwszych dni okupacji pełniły służbę w podziemiu w Kraju. Dowódca AK w swym meldunku z 21 stycznia 1942 określił zasady Wojskowej Służby Kobiet. Kobiety w służbie AK przez cały czas konspiracji pełniły różne funkcje żołnierskie, nie posiadając stopni wojskowych. Pierwszy raz nadano kobietom stopnie wojskowe zarówno oficerskie, jak i podoficerskie we wrześniu 1944 podczas Powstania Warszawskiego. W innych częściach Polski miało to miejsce jeszcze później.

**17 лютого 1945, Львів. Спецповідомлення Олександра  
Вороніна Сергієві Савченку про ліквідацію польської  
підпільної організації „Конвент незалежних організацій”**

[...]

№ а-091/С-а

„а-17-а” февраля 1945 г.

г. Львов

Управление НКГБ по Львовской Области  
(Следственный Отдел)

Совершенно секретно

Народному Комиссару Государственной Безопасности  
НКГБ УССР

Комиссару Государственной Безопасности 3 Ранга  
тов. САВЧЕНКО

здесь

## Спецсообщение

по делу вскрытой и ликвидированной антисоветской  
польской подпольной эндековской организации,  
т. н. „Конвент Неподлегловости”<sup>1</sup>

В результате разворота следствия по делам арестованных участников антисоветской польской организации, т. н. „Армии Краевой”, 11-го февраля с. г. УНКГБ по Львовской области вскрыта и ликвидируется существующая во Львове польская антисоветская подпольная эндековская организация, т. н. „Конвент неподлегловости”, входившая в состав „АК”.

Полностью ликвидирована действовавшая до последних дней подпольная типография этой организации, издававшая эндековскую газету „Коммуникат”, а также находившаяся там штаб-квартира „польской карпатской дивизии «АК»”.

29-го января с. г. УНКГБ в результате активного допроса ранее арестованного участника „АК” – ЖУРАКОВСКОГО Станислава, ведавшего в организации „АК” вопросами легализации ее участников путем изготовления для них фиктивных документов, были получены данные о том, что до своего ареста он был связан с главной культипар-



**17 lutego 1945, Lwów. Informacja specjalna  
Aleksandra Woronina dla Siergieja Sawczenki o zlikwidowaniu  
Konwentu Organizacji Niepodległościowych we Lwowie**

[...]

Nr <sup>a</sup>-091/S-<sup>a</sup>  
„<sup>a</sup>-17-<sup>a</sup>” lutego 1945 roku  
m. Lwów

---

Zarząd NKGB obwodu lwowskiego  
(Wydział Śledczy)

Ścisłe tajne

Do Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państwowego NKGB USRS  
Komisarza bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
tow. SAWCZENKI  
w miejscu

Informacja specjalna  
w sprawie wykrytej i zlikwidowanej antysowieckiej polskiej  
podziemnej endeckiej organizacji, tzw. Konwent Niepodległości<sup>1</sup>

W wyniku prowadzenia śledztwa w sprawach aresztowanych członków antysowieckiej polskiej organizacji, tzw. Armii Krajowej, 11 lutego br. została przez UNKGB obwodu lwowskiego ujawniona i jest likwidowana istniejąca we Lwowie polska antysowiecka podziemna endecka organizacja, tzw. Konwent Niepodległości, wchodząca w skład AK.

W pełni zlikwidowana została działająca do ostatnich dni konspiracyjna drukarnia tej organizacji, wydająca endecką gazetę „Komunikat”, a także znajdująca się tam siedziba sztabu polskiej Karpackiej Dywizji AK.

29 stycznia br., w wyniku aktywnego przesłuchania aresztowanego wcześniej członka AK – ŻURAKOWSKIEGO Stanisława, zawiadującego w organizacji AK sprawami legalizacji jej członków poprzez przygotowanie dla nich fałszywych dokumentów, zostały przez UNKGB uzyskane informacje o tym, że do czasu swojego aresztowania utrzymywał on łączność z główną kolporterką, kierującą odbiorem i rozpowszechnianiem nielegalnej gazety „Komunikat”.

теркой, ведавшей получением и распространением нелегальной газеты „Коммуникат”.

Реализуя эти данные, 8-го февраля 1945 г. нами арестована ГУСАКОВСКАЯ София Ивановна, участница эндековской организации, квартира которой являлась главным пунктом распространения этой антисоветской газеты.

При производстве обыска, уличающих ее в антисоветской деятельности материалов и, в частности, газет „Коммуникат” обнаружено не было.

На допросах ГУСАКОВСКАЯ упорно отрицала свою принадлежность к польской организации. В последующем [...] <sup>6</sup> мы получили данные о том, что ГУСАКОВСКАЯ перед тем, как открыть дверь сотрудникам УНКГБ, прибывшим к ней на квартиру для производства операции, имевшиеся у нее газеты „Коммуникат” спрятала в уборную и других местах. На основании этих данных, на квартире у ГУСАКОВСКОЙ вторично был произведен обыск. При обыске были обнаружены и изъяты газеты „Коммуникат” за 7-е февраля, а также валики от типографской машины (ротатора), большое количество восковки, бумаги, типографской краски и других материалов для газеты.

После предъявления этих уликовых материалов, арестованная ГУСАКОВСКАЯ созналась в том, что до своего ареста она являлась помощником редактора газеты „Коммуникат”, а также занималась распространением этой нелегальной газеты.

На допросе она заявила, что основная квартира организации „Конвент неподлегловости” и ее типография находятся на ул. Гетмана Тарнавского № 78 и что редактором этой газеты является проживающая по этому адресу КОЛОВСКО Анна.

11-го февраля с. г. была тщательно подготовлена и проведена операция по указанному адресу. Во время операции арестована КОЛОВСКО Анна и полностью изъята подпольная типография организации „Конвент неподлегловости”.

Во время обыска изъято: множительная машина (механический ротатор), плоский ротатор со всем оборудованием, пишущая портативная машинка с польским шрифтом, не действующая портативная радиостанция, радиоприемник, 10 кг типографского шрифта, большое количество экземпляров газеты „Коммуникат” за 1944–[19]45 г. г., последний отпечатанный тираж этой газеты за 9-е февраля с. г. и много другого материала, предназначенного для обеспечения работы типографии.

Wykorzystując te informacje, 8 lutego 1945 r. aresztowaliśmy HUSAKOWSKĄ Zofię c. Jana, członkinię endeckiej organizacji, której mieszkanie było głównym punktem kolportażu tej antysowieckiej gazety.

Podczas przeprowadzania rewizji, nie zostały znalezione [żadne] potwierdzające jej antysowiecką działalność materiały, a szczególnie gazety „Komunikat”.

Podczas przesłuchań HUSAKOWSKA uporczywie zaprzeczała swojej przynależności do polskiej organizacji. W następnym [...]b otrzymaliśmy informacje o tym, że HUSAKOWSKA, zanim [poszła] otworzyć drzwi pracownikom UNKGB przybyłym do jej mieszkania w celu przeprowadzenia operacji, znajdujące się u niej gazety „Komunikat” ukryła w klozecie i innych miejscach. Na podstawie tych danych, w mieszkaniu HUSAKOWSKIEJ powtórnie przeprowadzono rewizję. Podczas rewizji zostały ujawnione i skonfiskowane gazety „Komunikat” z 7 lutego, a także wałki do maszyny drukarskiej (rotatora), znaczna ilość woskówki, papieru, farby drukarskiej i innych materiałów do wydawania gazety.

Po przedstawieniu tych materiałów poszlakowych aresztowana HUSAKOWSKA przyznała się, że przed aresztowaniem była pomocnikiem redaktora gazety „Komunikat”, a także zajmowała się kolportażem tej nielegalnej gazety.

Na przesłuchaniu ujawniła, że główna kwatera organizacji Konwent Niepodległości i jej drukarnia znajdują się na ul. Hetmana Tarnowskiego nr 78 i że redaktorem tej gazety jest mieszkająca pod tym adresem KOŁOWSKA Anna.

11 lutego br. została starannie przygotowana i przeprowadzona operacja pod wskazanym adresem. Podczas operacji aresztowano KOŁOWSKĄ Annę i w całości skonfiskowano podziemną drukarnię organizacji Konwent Niepodległości.

Podczas rewizji skonfiskowano: powielacz (mechaniczny rotator), płaski rotator z całym oprzyrządowaniem, walizkową maszynę do pisania z polskimi czcionkami, niesprawną przenośną radiostację, radioodbiornik, 10 kg czcionek drukarskich, znaczną liczbę egzemplarzy gazety „Komunikat” z lat 1944–[19]45, ostatni odbity nakład tej gazety z 9 lutego br. oraz wiele innych materiałów służących do zapewnienia pracy drukarni.

Zostały też skonfiskowane oryginały korespondencji przychodzącej do redakcji tej gazety, deklaracja Konwentu Organizacji Niepodległości[owych], sporządzona na jedwabnym materiale i szereg innych antysowieckich dokumentów.

Wśród tych dokumentów i materiałów zwracają uwagę sporządzone ze sztywnego papieru szablony z tekstem następującej treści:

„Lwów był, jest i będzie polskim...”.

Были также изъяты подлинники корреспонденции поступившей в редакцию названной газеты, декларация „Конвента организации неподлегловости”, изготовленная на шелковом полотне и ряд других антисоветских документов.

В числе этих документов и материалов обращают на себя внимание изготовленные на плотной бумаге трафареты с текстом следующего содержания:

„Львов был, есть и будет польским...”.

„... Давай назад, сказал СТАЛИН”.

Первый трафарет выполнен на польском языке, а второй на русском.

Эти трафареты предназначались для массового изготовления этих антисоветских лозунгов.

На допросе 15-го февраля с. г. КОЛОВСКО Анна показала, что она до ареста являлась руководителем отдела прессы „Конвента неподлегловости” и одновременно выполняла обязанности редактора подпольной газеты „Коммуникат”.

Наряду с этим, как установлено следствием, в квартире КОЛОВСКО, ранее находился штаб „Польской карпатской дивизии”.

Во время операции у нее же на квартире изъято знамя этой дивизии, штамп и круглая печать „Карпатской дивизии”, а также большое количество польских металлических кокард с изображением орла.

Следует отметить, что эндековская организация „Конвент неподлегловости” в своей практической антисоветской деятельности резко обрушилась на польских патриотов, выступивших в советской печати против польских националистов.

Так, в последней газете „Коммуникат” за 9-е февраля с. г. в статье под заглавием „Кламство и зрада” (ложь и предательство), эта газета выступила с призывом к полякам дать сокрушительный отпор лицам, подписавшим статью, помещенную в газете „Вильна Украина”, полностью при этом одобряя осуществленный 8-го февраля с. г. врагами польского и советского народов террористический акт над видным деятелем Союза польских патриотов – профессором БЕЛИНСКИМ.

По делу арестованы:

1. КОЛОВСКО Анна Винцентовна – 1894 г. р., уроженка местечка Руконное, Виленской области, полька, не замужняя, гр[аждан]ка СССР, со средним образованием, происходит из семьи кулака, по специальности художник, до ареста – руководитель отдела печати организации „Конвента неподлегловости” и редактор антисоветской подпольной газеты „Коммуникат”.

„... Dawaj nazad, skazał STALIN”.

Pierwszy szablon wykonano w języku polskim, a drugi w rosyjskim.

Szablony były przeznaczone do masowego sporządzania tych antysowieckich haseł.

Podczas przesłuchania 15 lutego br. KOŁOWSKA Anna zeznała, że do czasu aresztowania była kierownikiem wydziału prasy Konwentu Niepodległości i jednocześnie pełniła obowiązki redaktora podziemnej gazety „Komunikat”.

Oprócz tego, jak ustalono w śledztwie, w mieszkaniu KOŁOWSKIEJ mieścił się wcześniej sztab polskiej Dywizji Karpackiej.

W czasie operacji u niej w mieszkaniu skonfiskowano porzecz dywizyjny, stempel i okrągłą pieczęć Dywizji Karpackiej, a także dużą ilość polskich metalowych odznak z orłem.

Należy zaznaczyć, że endecka organizacja Konwent Niepodległości w swojej antysowieckiej działalności ostro atakowała polskich patriotów, występujących w sowieckiej prasie przeciwko polskim nacjonalistom.

Na przykład, w ostatniej gazecie „Komunikat” z 9 lutego br., w artykule pod tytułem „Kłamstwo i zdrada”, gazeta ta wystąpiła z apelem do Polaków, aby dali druzgocący odpór osobom, które podpisały artykuł, zamieszczony w gazecie „Wilna Ukrajina”, w pełni przy tym aprobując przeprowadzony 8 lutego br. przez wrogów polskiego i sowieckiego narodu akt terrorystyczny wobec znanego działacza Związku Patriotów Polskich – profesora BIELIŃSKIEGO.

W sprawie aresztowani zostali:

1. KOŁOWSKA Anna c. Wincentego – urodzona w 1894 r. w miasteczku Rukojnie obwód wileński, Polka, niezamężna, ob[ywate]l]ka ZSRS, ze średnim wykształceniem, pochodzi z rodziny kułaka, z zawodu artysta-plastyk, do czasu aresztowania kierownik wydziału prasy organizacji Konwent Niepodległości i redaktor antysowieckiej podziemnej gazety „Komunikat”.

2. HUSAKOWSKA Zofia c. Jana – urodzona w 1882 r. w Mościskach obwód lwowski, narodowości polskiej, ob[ywate]l]ka ZSRS, do czasu aresztowania pełniła obowiązki głównej kolporterki przy rozpowszechnianiu gazety „Komunikat”, a także była pomocnikiem redaktora tej gazety.

3. ZIELIŃSKA Zofia c. Jana – urodzona w 1881 r. w m. Busk obwód lwowski, Polka, ob[ywate]l]ka ZSRS, zamieszkiwała w jednym mieszkaniu z KOŁOWSKĄ i uczestniczyła w wydawaniu gazety „Komunikat”.

4. SWOBODA Teresa c. Jana – urodzona w 1919 r. w m. Wielsk [?] obwód lwowski, Polka, ob[ywate]l]ka ZSRS, zajmowała się kolportażem gazety „Komunikat”.

2. ГУСАКОВСКАЯ София Ивановна – 1882 г. р., уроженка гор. Мостиска, Львовской области, по национальности полька, гр-ка СССР, до ареста выполняла обязанности главной „кульпартерки” по распространению газеты „Коммуникат”, а также являлась помощником редактора этой газеты.

3. ЗЕЛЕНСКАЯ Зофия Ивановна – 1881 г. р., уроженка гор. Бусск, Львовской области, полька, гр-ка СССР, проживала на одной квартире с КОЛОВСКО и являлась участницей по выпуску газеты „Коммуникат”.

4. СВОБОДА Тереза Ивановна – 1919 г. р., уроженка г. Вельск [?], Львовской области, полька, гр-ка СССР, занималась распространением газеты „Коммуникат”.

Следствие по делу направлено на выявление всех участников организации „<sup>в</sup> Конвента<sup>в</sup> неподлегловости” и их ареста.

Приложение: 1. Копия декларации „Конвента неподлегловости”.

2. Перевод с польского статьи „Кламство и зрада”, помещенные в газете „Коммуникат” за 9-е февраля<sup>2</sup>.

Начальник УНКГБ по Львовской Области  
Комиссар Госбезопасности 3 ранга  
ВОРОНИН

№ <sup>а</sup>-091/С<sup>-а</sup>

„ ” февраля 1945 г.

г. Львов

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 59, арк. 1–4.*

*Копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>а</sup>-<sup>а</sup> Написано від руки.

<sup>б</sup> Слово нерозбірливе.

<sup>в</sup>-<sup>в</sup> Виправлено від руки.

<sup>1</sup> Спр. Конвент незалежних організацій; пор. прим. 1, с. 348 (док. № 23).

<sup>2</sup> Додатки не друкуються.

Śledztwo w przedmiotowej sprawie ukierunkowane jest na ujawnienie wszystkich członków organizacji <sup>c</sup>Konwentu<sup>c</sup> [Organizacji] Niepodległości[owych] i ich aresztowanie.

- Załączniki: 1. Kopia deklaracji „Konwentu Niepodległości”.  
2. Przekład z polskiego artykułu „Kłamstwo i zdrada”, zamieszczonego w gazecie „Komunikat” z 9 lutego<sup>2</sup>.

Naczelnik UNKGB obwodu lwowskiego  
Komisarz bezpieczeństwa państw[owego] 3 rangi  
WORONIN

Nr <sup>a-</sup>091/S<sup>-a</sup>  
„ ” lutego 1945 r.  
m. Lwów

*WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 59, k. 1–4.  
Kopia, maszynopis.*

## Przypisy

- <sup>a- -a</sup> Wpisano odręcznie.  
<sup>b</sup> Słowo nieczytelne.  
<sup>c- -c</sup> Poprawiono odręcznie.

<sup>1</sup> Właśc. Konwent Organizacji Niepodległościowych; por. przypis 1 s. 349 (dok. 23).

<sup>2</sup> Załączników nie publikuje się.

**Лютий 1945, Львів. Витяг із доповідної записки  
Олександра Вороніна Сергієві Савченку про роботу  
Слідчого відділу УНКДБ Львівської області за лютий 1945 р.**

Совершенно секретно

Народному Комиссару Государственной Безопасности УССР  
Комиссару Государственной Безопасности  
3-го ранга  
тов. САВЧЕНКО  
гор. Киев

Докладная записка  
О работе Следственного отдела УНКГБ по Львовской области  
за февраль месяц 1945 года

На 25-е января с/г. в производстве Следственного отдела УНКГБ числилось 662 арестованных.

В течение февраля месяца из РО НКГБ и 2-го отдела УНКГБ в производство Следственного отдела поступило вновь арестованных – 127 человек:

в том числе:

Участников ОУН-УПА	– 68 чел[овек]
Участников польских а/с формирований	– 19 – « –
Подозреваемых в принадлежности к агентуре противника	– 9 – « –
Предателей и пособников	– 31 – « –

За этот период закончено следствием дел на 110 чел[овек] арестованных, в том числе:

Участников ОУН-УПА	– 76 чел[овек]
Агентов противника	– 3 чел[овека]
Членов „АК”	– 1 чел[овек]
Пособников и предателей	– 30 чел[овек]

На 23-е февраля с/г в производстве Следственного отдела осталось 425 дел на 678 арестованных.

В отчетном месяце работа отдела шла по линии разворота следствия по делам на участников польских антисоветских формирований, а также по линии форсирования расследования на рядовых участников ОУН-УПА.



**Luty 1945, Lwów. Wyciąg ze sprawozdania Aleksandra Woronina  
dla Siergieja Sawczenki z pracy Oddziału Śledczego UNKGB  
obwodu lwowskiego za luty 1945 r.**

Ścisłe tajne

Do Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państwowego USRS  
Komisarza bezpieczeństwa państwowego  
3 rangi  
tow. SAWCZENKI  
m. Kijów

Sprawozdanie  
z pracy Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego  
za miesiąc luty 1945 roku

Na [dzień] 25 stycznia br. działania Oddziału Śledczego UNKGB obejmowały 662 aresztowanych.

W ciągu miesiąca lutego z RO NKGB i Oddziału 2 UNKGB w dyspozycję Oddziału Śledczego przeszło ponownie aresztowanych – 127 osób:  
w tej liczbie:

Członków OUN-UPA	– 68 os[ób]
Członków polskich formacji a/s	– 19 – II –
Podejrzanych o przynależność do agentury przeciwnika	– 9 – II –
Zdrajców i kolaborantów	– 31 – II –

W okresie sprawozdawczym zakończono śledztwem sprawy wobec 110 os[ób] aresztowanych, w tym:

Członków OUN-UPA	– 76 os[ób]
Agentów przeciwnika	– 3 os[oby]
Członków AK	– 1 os[oba]
Kolaborantów i zdrajców	– 30 os[ób]

Na [dzień] 23 lutego br. w rozpracowaniu Oddziału Śledczego pozostało 425 spraw wobec 678 aresztowanych.

W miesiącu sprawozdawczym praca Oddziału była ukierunkowana na prowadzenie śledztwa w sprawach dotyczących członków polskich formacji antysowieckich, a także w kierunku intensyfikacji śledztwa wobec szeregowych członków OUN-UPA.

В результате проведенной работы в отчетном месяце нами получены следующие показания, заслуживающие оперативного внимания:

29-го января с/г. арестованный нами как участник „АК” – член диверсионно-террористической боевки – ЖУРАКОВСКИЙ Станислав Янович, 1922 года рождения, дал показания о том, что, являясь участником „АК”, поддерживал связь с главной кольпортеркой, ведавшей получением и распространением подпольной нелегальной газеты „Коммуникат”, назвал фамилию этой кольпортерки и указал адрес квартиры, на которой он встречался с ней.

8-го февраля 1945 года, после соответствующей оперативной проверки, нами была арестована хозяйка явочной квартиры – ГУСАКОВСКАЯ София Ивановна, квартира которой являлась главным пунктом распространения антисоветской газеты „Коммуникат”.

Во время первичного обыска на квартире у ГУСАКОВСКОЙ никаких документов, изобличающих ее в принадлежности к подпольной антисоветской организации, найдено не было, а на допросах она категорически отрицала свою принадлежность к антисоветскому польскому подполью.

[...]

На основании полученных агентурных данных, нами был произведен повторный обыск на квартире у ГУСАКОВСКОЙ, во время которого были обнаружены и изъяты комплект газет „Коммуникат” за 7-е февраля с/г., валики от ротатора, большое количество восковки, бумаги, типографской краски и других материалов.

Будучи уличенная на следствии этими документами, ГУСАКОВСКАЯ призналась в том, что является участницей организации „Конвент неподлегловости”, до ареста была помощником редактора подпольной газеты „Коммуникат” и занималась распространением этой газеты.

ГУСАКОВСКАЯ также показала, что типография подпольной газеты „КОММУНИКАТ” находится на квартире у гр[ажда]нки КОЛОВСКО Анны, проживающей по ул. Гетмана Торнавского № 78.

В числе изъятого: множительная машина (механический ротатор), плоский ротатор со всем оборудованием, пишущая машинка с польским шрифтом, испорченная портативная радиостанция, радиоприемник, 10 кгр. типографского шрифта, большое количество экземпляров газеты „Коммуникат” и много других материалов.

На допросах КОЛОВСКО Анна показала, что она до ареста являлась руководителем отдела прессы подпольной организации „Конвент неподлегловости” и одновременно выполняла обязанности редактора подпольной антисоветской газеты „Коммуникат”.

[...]

КОЛОВСКО также рассказала, что во время обыска она сумела передать дворнику, присутствовавшему в качестве понятого золотые

W wyniku przeprowadzonych działań w miesiącu sprawozdawczym uzyskaliśmy następujące zeznania zasługujące na uwagę operacyjną:

29 stycznia br. aresztowany przez nas jako członek AK – członek dywersyjno-terrorystycznej bojówki – ŻURAKOWSKI Stanisław s. Jana, urodzony w 1922 roku, złożył zeznanie o tym, że będąc członkiem AK utrzymywał łączność z główną kolporterką zawiadującą odbiorem i rozpowszechnianiem podziemnej nielegalnej gazety „Komunikat”, wymienił nazwisko tej kolporterki i wskazał adres mieszkania, w którym się z nią spotykał.

8 lutego 1945 roku, po odpowiednim sprawdzeniu operacyjnym, została przez nas aresztowana właścicielka lokalu kontaktowego – HUSAKOWSKA Zofia c. Jana, której mieszkanie było głównym punktem rozpowszechniania antysowieckiej gazety „Komunikat”.

Podczas wstępnego przeszukania w mieszkaniu HUSAKOWSKIEJ nie znaleziono żadnych dokumentów, demaskujących jej przynależność do podziemnej antysowieckiej organizacji, a na przesłuchaniach kategorycznie wypierała się ona swej przynależności do antysowieckiego polskiego podziemia.

[...]

Na podstawie informacji uzyskanych od agentury, przeprowadziliśmy powtórny rewizję w mieszkaniu HUSAKOWSKIEJ, podczas której zostały ujawnione i skonfiskowane: komplet gazet „Komunikat” z 7 lutego br., wałki do [drukarskiej] maszyny rotacyjnej, znaczna ilość matryc, papieru, farby drukarskiej i inne materiały.

Postawiona w śledztwie wobec takich dowodów w postaci tych dokumentów, HUSAKOWSKA przyznała się do tego, że jest członkiem organizacji Konwent Niepodległości, przed aresztowaniem była pomocnikiem redaktora podziemnej gazety „Komunikat” i zajmowała się kolportażem tej gazety.

HUSAKOWSKA zeznała też, że drukarnia podziemnej gazety „Komunikat” znajduje się w mieszkaniu ob[ywate]lki KOŁOWSKIEJ Anny, zamieszkałej przy ul. Hetmana Tarnowskiego nr 78.

Wśród skonfiskowanych rzeczy były: powielacz (mechaniczny rotator), płaski rotator z całym oprzyrządowaniem, maszyna do pisania z polską czcionką, uszkodzona przenośna radiostacja, radioodbiornik, 10 kg czcionek drukarskich, znaczna liczba egzemplarzy gazety „Komunikat” i wiele innych materiałów.

Podczas przesłuchań KOŁOWSKA Anna zeznała, że przed aresztowaniem była kierownikiem wydziału prasy podziemnej organizacji Konwent Niepodległości i jednocześnie pełniła obowiązki redaktora podziemnej antysowieckiej gazety „Komunikat”.

часы, серебряный портсигар и кольцо с надписью „самой преданной”. Эти вещи являются условным паролем для связи с руководством организации.

[...]

Перероверяя полученные агентурные данные, нами был произведен новый обыск на квартире у КОЛОВСКО, обнаружен тайник, из которого изъяты:

- большой ротатор со всеми приспособлениями,
- комплект батарей с радиостанции,
- пишущая машинка с польским шрифтом,
- несколько экземпляров журнала, отпечатанного на ротаторе под названием<sup>а</sup>.

Вместе с этими вещами была спрятана записка следующего содержания:

„САРЧ  
Зибликевича 15  
ЕЖЕВСКИЙ партер, правая сторона  
Беру на себя  
будьте спокойны”.

Как выяснилось на следствии, ЕЖЕВСКИЙ является заместителем руководителя организации и связан со всеми руководящими лицами, проживающими в г. Львове.

По делу арестованы:

1. КОЛОВСКО Анна Винцентовна, 1894 года рождения, уроженка м. Руконное, Вилинской области, полька, гр-нка СССР, из семьи кулаков, по специальности художник, не замужняя, до ареста являлась руководителем отдела печати организации „Конвент Неподлегловости” и редактором антисоветской газеты „Коммуникат”.

2. ГУСАКОВСКАЯ София Ивановна, 1882 года рождения, уроженка г. Мостиска, полька, гр-нка СССР, до ареста выполняла обязанности главной кольпортерки по распространению подпольной газеты „Коммуникат” и являлась помощником редактора этой газеты.

3. ЗЕЛИНСКАЯ Зофья Ивановна, 1881 года рождения, уроженка г. Бусск, Львовской области, полька, гр-нка СССР, проживала на одной квартире с КОЛОВСКО и помогала ей выпускать подпольную газету.

4. СВОБОДА Тереза Ивановна, 1919 года рождения, уроженка г. Вельск [?], полька, гр-нка СССР, занималась распространением газеты „Коммуникат”.

[...]

От арестованных участников организации „Конвент неподлегловости” добиваемся показаний о их практической преступной деятельности и известных им участниках и руководителях организации.

[...]

KOŁOWSKA opowiedziała także, że podczas rewizji udało jej się przekazać dozorczy, obecnemu w charakterze świadka, złoty zegarek, srebrną papierošnicę i pierścionek z napisem „najwierniejszej”. Przedmioty te były umówionym hasłem do nawiązania łączności z dowództwem organizacji.

[...]

Weryfikując dane uzyskane od agentury, przeprowadziliśmy ponowne przeszukanie mieszkania KOŁOWSKIEJ i ujawniliśmy schowek, z którego zabrano:

- duży rotator z całym oprzyrządowaniem,
  - komplet baterii do radiostacji,
  - maszynę do pisania z polską czcionką,
  - kilka egzemplarzy magazynu drukowanego na rotatorze pod nazwą<sup>a</sup>.
- Razem z tymi rzeczami była ukryta notatka następującej treści:

„SARCZ  
Zybliekiewicza 15  
JEŻEWSKI parter, prawa strona  
Biorę na siebie  
bądźcie spokojni”.

Jak wyjaśniło się w śledztwie, JEŻEWSKI jest zastępcą dowódcy organizacji i ma kontakt ze wszystkimi osobami z dowództwa, mieszkającymi we Lwowie.

W związku ze sprawą aresztowani zostali:

1. KOŁOWSKA Anna c. Wincentego, urodzona w 1894 roku w m. Rukojnie obwód wileński, Polka, ob[ywate]l]ka ZSRS, z rodziny kułaków, z zawodu artysta-plastyk, niezamężna, do czasu aresztowania była kierownikiem wydziału prasy organizacji Konwent Niepodległości i redaktorem antysowieckiej gazety „Komunikat”.

2. HUSAKOWSKA Zofia c. Jana, urodzona w 1882 roku w Mościskach, Polka, ob[ywate]l]ka ZSRS, przed aresztowaniem pełniła obowiązki głównej kolporterki przy rozpowszechnianiu podziemnej gazety „Komunikat” i była pomocnikiem redaktora tej gazety.

3. ZIELIŃSKA Zofia c. Jana, urodzona w 1881 roku w m. Busk obwód lwowski, Polka, ob[ywate]l]ka ZSRS, mieszkała w jednym mieszkaniu z KOŁOWSKĄ i pomagała jej wydawać podziemną gazetę.

4. SWOBODA Teresa c. Jana, urodzona w 1919 roku w Wielsku [?], Polka, ob[ywate]l]ka ZSRS, zajmowała się kolportażem gazety „Komunikat”.

[...]

Od aresztowanych członków organizacji Konwent Niepodległości staramy się uzyskać zeznania o ich przestępczej działalności oraz znanych im członkach i przywódcach organizacji.

По следственному делу № 793 на ДОЗОРЦЕВА Степана Владимировича, ШПОР Ромуальда Лукьяновича и других (смотри докладную записку за декабрь 1944 г. и январь 1945 г.) в феврале месяце заслуживающие внимания показания получены от обвиняемого ДОЗОРЦЕВА.

На допросе 14-го февраля с/г. обвиняемый ДОЗОРЦЕВ дал показания о структуре построения „АК”, изложив ее следующим образом:

В гор. Львове центром „АК” является так называемый „ОБШАР”, который объединяет следующие отделы:

1. Отдел информации и пропаганды, занимается вопросом выпуска подпольных газет, листовок и др. материалов.

2. Отдел радиосвязи, осуществляет радиосвязь с Лондоном и Варшавой.

3. Ликвидационный отдел, занимается вопросом приведения в исполнение приговоров, касающихся лиц, осужденных к расстрелу подпольным судом.

4. Санитарный отдел.

5. Отдел связи, занимается вопросом организации живой связи между звеньями и руководителями.

6. Отдел разведки „вывяд”, занимается вопросом разведки и контрразведки.

7. Легализационный отдел, занимается изготовлением фальшивых документов для членов „АК”.

„ОБШАР” делится на округа, но сколько входит округов в „ОБШАР” ДОЗОРЦЕВ не назвал, так как ему это неизвестно.

В гор. Львове организация „АК” имеет 5-ть районов, во главе каждого из них стоят коменданты.

ДОЗОРЦЕВ также показал около 10 человек участников „АК”, занимавших руководящее положение в организации, которые нами проверяются и подготавливаются к аресту.

Продолжая дальнейшую работу по вскрытию центра „АК”, находящегося в г. Львове, в отчетном месяце нами получены показания от ранее арестованного активного участника „АК” – подполковника польской армии – БЕЛИНЫ-ВОЙЦЕХОВИЧА<sup>1</sup> о том, что во главе центра „АК” стоят: подполковник СКОТНИЦА и бывший капитан польской армии – СОКОЛОВСКИЙ.

Львовский центр объединяет 6 групп: Львовскую, Станиславскую, Тарнопольскую, Луцкую, группу Сан и Карпатскую дивизию „АК”.

В задачи Карпатской дивизии входит снабжение „АК” оружием по договору, заключенному с венграми в 1944 году представителем „АК” и „КБ” (корпус беспеченства) полковником ТАРНАВА.

По показаниям ВОЙЦЕХОВИЧА видно, что в феврале и марте месяцах 1944 года Карпатская дивизия получала оружие из Венгрии и доставляла его в Львов и Варшаву большими партиями на автомашинах.

W sprawie śledczej nr 793 wobec DOZORCEWA Stefana s. Włodzimierza, SZPORA Romualda s. Lucjana i innych (zobacz sprawozdanie za grudzień 1944 r. i styczeń 1945 r.) w miesiącu lutym na uwagę zasługują zeznania uzyskane od oskarżonego DOZORCEWA.

Podczas przesłuchania 14 lutego br. oskarżony DOZORCEW złożył zeznania o strukturze organizacyjnej AK, przedstawiając ją w następujący sposób:

W m. Lwowie centralą AK jest tak zwany Obszar, który obejmuje następujące oddziały:

1. Oddział Informacji i Propagandy zajmuje się kwestią wydawania podziemnych gazet, ulotek i in[nych] materiałów.

2. Oddział Łączności Radiowej zapewnia łączność radiową z Londynem i Warszawą.

3. Oddział Likwidacyjny zajmuje się wykonywaniem wyroków dotyczących osób skazanych na rozstrzelanie przez podziemny sąd.

4. Oddział Sanitarny.

5. Oddział Łączności zajmuje się sprawą organizacji łączności kurierskiej między sekcjami i dowódcami.

6. Oddział Wywiadu zajmuje się wywiadem i kontrwywiadem.

7. Oddział Legalizacyjny zajmuje się sporządzaniem fałszywych dokumentów dla członków AK

Obszar dzieli się na okręgi, ale ile okręgów wchodzi w skład Obszaru, DOZORCEW nie określił, gdyż tego nie wie.

W m. Lwowie organizacja AK posiada 5 rejonów, na czele każdego z nich stoją komendanci.

DOZORCEW wymienił także około 10 członków AK, zajmujących stanowiska dowódcze w organizacji, których sprawdzamy i przygotowujemy się do ich aresztowania.

Kontynuując pracę nad ujawnieniem centrali AK znajdującej się we Lwowie w miesiącu sprawozdawczym, uzyskaliśmy zeznania aresztowanego wcześniej aktywnego członka AK – podpułkownika Wojska Polskiego – BELINY-WOJCIECHOWICZA<sup>1</sup>, że na czele centrali AK stoją podpułkownik SKOTNICA i były kapitan Wojska Polskiego – SOKOŁOWSKI.

Lwowska centrala obejmuje 6 grup: lwowską, stanisławowską, tarnopolską, łucką, grupę San i Dywizję Karpacką AK.

Do zadań Dywizji Karpackiej należy zaopatrzenie AK w broń na mocy porozumienia zawartego z Węgrami w 1944 roku przez przedstawiciela AK i KB (Korpus Bezpieczeństwa) pułkownika „TARNAWE”.

ВОЙЦЕХОВИЧ также дал показания о месте хранения оружия в гор. Львове, однако, проверка положительных результатов не дала, так как оружие из мест хранения изъято участниками „АК”.

Арестованный по этому делу ЗЕЛИНСКИЙ Адам Леонович на допросе от 12-го февраля с/г. дал показания о наличии подпольной антисоветской организации „АК” в с. Белка-Шлехетска Ярычевского р-на<sup>2</sup>, Львовской области и назвал руководителей этой организации.

Организация „АК”, существовавшая в с. Белка-Шлехетская, поддерживала связь с Львовской организацией „АК” и получала подпольные газеты „Коммуникат” и „Вытрвамы”.

ЗЕЛИНСКИЙ Адам дал показания о том, что весной 1944 года, в районе сел Белка-Шляхетская, Ярычевского р-на и Чешик<sup>3</sup> Винниковского р-на с самолетов было сброшено оружие для „АК”, которое участниками организации было подобрано и распределено между группами „АК”.

Принимая во внимание, что у арестованной КОЛОВСКО Анны во время обыска на квартире изъяты: знамя Карпатской дивизии „АК”, штамп дивизии „АК” и свыше 50-ти металлических кокард с гербом и польским орлом, а обвиняемые ВОЙЦЕХОВИЧ, ЗЕЛИНСКИЙ и ДОЗОРЦЕВ дают показания о центре „АК”, расположенном в г. Львове, в состав которого входила Карпатская дивизия, считаем, что все эти организации имели между собой непосредственную связь и руководились одним центром.

Учитывая все эти данные, следствие по всем трем делам ведем в направлении вскрытия единого центра, руководящего этими организациями и каналов связи между ними.

---

По следственному делу № 879, по которому арестовано 6 человек (см. нашу докладную за декабрь 1944 г. и январь 1945 г.), от арестованных ПЕНТКО Францишек Михайловича<sup>4</sup> и ОНЫСЬКО Романа Михайловича в феврале месяце получены показания о наличии в гор. Львове боевки, созданной из числа участников „АК”, которая ведет террористически диверсионную работу.

ПЕНТКО показал, что он и ОНЫСЬКО являются членами диверсионно-террористической группы, действующей в гор. Львове до настоящего времени под руководством полковника, известного в польском подполье под кличкой „СИВЫЙ”<sup>5</sup>.

Работая под непосредственным руководством „СИВОГО”, ПЕНТКО получал неоднократное задание на совершение террористических актов над советскими гражданами и участниками „АК”, порвавшими связь с организацией и поддерживающих политику временного польского „правительства”.



Z zeznań WOJCIECHOWICZA wynika, że w lutym i marcu 1944 roku Dywizja Karpacka otrzymywała broń z Węgier i dostarczała ją do Lwowa i Warszawy samochodami w dużych partiach.

WOJCIECHOWICZ zeznał także o miejscu przechowania broni we Lwowie, jednak sprawdzenie nie przyniosło pozytywnych wyników, ponieważ broń została zabrana z miejsc przechowywania przez członków AK.

Aresztowany w tejże sprawie ZIELIŃSKI Adam s. Leona na przesłuchaniu 12 lutego br. złożył zeznania o istnieniu podziemnej antysowieckiej organizacji AK we wsi Biłka Szlachecka<sup>2</sup> rejon jaryczewski obwód lwowski i wymienił przywódców tej organizacji.

Organizacja AK, istniejąca we wsi Biłka Szlachecka, utrzymywała łączność z lwowską organizacją AK i otrzymywała konspiracyjne gazety „Komunikat” i „Wytrwamy”.

ZIELIŃSKI Adam złożył zeznania o tym, że wiosną 1944 roku w rejonie wsi Biłka Szlachecka rejon jaryczewski i Czyszek rejon winnicki, została zrzucona z samolotów broń dla AK, którą członkowie organizacji odebrali i rozdzielili między grupy AK.

Biorąc pod uwagę, że u aresztowanej KOŁOWSKIEJ Anny podczas rewizji w mieszkaniu skonfiskowano: proporzec Dywizji Karpackiej AK, stempel Dywizji AK i ponad 50 metalowych znaczków z herbem i polskim orłem, a oskarżeni WOJCIECHOWICZ, ZIELIŃSKI i DOZORCEW składają zeznania o centrali AK, mieszczącej się w mieście Lwowie, w skład której wchodziła Dywizja Karpacka, uważamy, że wszystkie te organizacje miały ze sobą bezpośrednią łączność i podlegały jednemu centrum dowodzenia.

Uwzględniając wszystkie te informacje, śledztwo we wszystkich trzech sprawach prowadzimy w kierunku ujawnienia wspólnej centrali dowodzącej tymi organizacjami oraz kanałów łączności między nimi.

---

W sprawie śledczej nr 879, w której aresztowano 6 osób (zob[acz] nasze sprawozdanie za grudzień 1944 r. i styczeń 1945 r.), od aresztowanych PIĘTKI Franciszka<sup>3</sup> s. Michała i ONYŚKO Romana s. Michała w lutym uzyskano zeznania o istnieniu we Lwowie bojówki utworzonej spośród członków AK, która prowadzi działalność terrorystyczno-dywersyjną.

PIĘTKA zeznał, że on i ONYŚKO należą do dywersyjno-terrorystycznej grupy, działającej do chwili obecnej w m. Lwowie pod dowództwem pułkownika, znanego w polskim podziemiu pod pseudonimem „SIWY”<sup>4</sup>.

Pracując pod bezpośrednim dowództwem „SIWEGO”, PIĘTKA otrzymywał niejednokrotnie zadanie przeprowadzenia aktów terrorystycznych wobec sowieckich obywateli i członków AK, którzy zerwali kontakt z organizacją i popierali politykę tymczasowego polskiego rządu.

В сентябре 1944 года „СИВЫЙ” поручил ПЕНТКО совершить террористический акт над бывшим офицером „АК” – ГУРСКИМ Якубом, порвавшим связь с организацией и благосклонно относившимся к мероприятиям польского временного правительства в Люблине.

Для выполнения этого задания „СИВЫЙ” дал ПЕНТКО два пистолета, однако осуществить террористический акт не удалось, так как ГУРСКИЙ выехал в польскую армию.

Обвиняемые ПЕНТКО и ОНЫСЬКО, имевшиеся у них пистолеты хранили до момента ареста, и после признания пистолеты были нами изъяты.

ПЕНТКО дал показания о 2-й диверсионной группе в количестве 13-ти человек, которой руководит участник „АК” известный под кличкой „ОГНИН”.

Показания ПЕНТКО о наличии диверсионно-террористической группы в г. Львове полностью подтвердил обвиняемый ОНЫСЬКО Роман, являвшийся связным у полковника „СИВОГО”.

Полученные данные об участниках диверсионно-террористической группы „АК” в г. Львове проверяем и подготавливаем диверсантов к аресту.

[...]

Начальник Управления НКГБ Львовской Обл[асти]  
Комиссар Госбезопасности 3 ранга  
ВОРОНИН

„ ” февраля 1945 г.

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 50, т. 1, арк. 1–11.  
Копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>a</sup> Так у тексті, ймовірно брак фрагменту.

<sup>1</sup> Спр. Зигмунт Войцікевич; див. документ № 47, с. 762.

<sup>2</sup> Білка Шляхетська, нині – Верхня Білка Ново-Яричівського району.

<sup>3</sup> Так у документі; правильно – Чишки.

<sup>4</sup> Імовірно, Пентка Францішек, пс. „Боньча”.

<sup>5</sup> Шевчик Пйотр (1908–1988), лейтенант піхоти запасу, капітан ВП, член спецзагонів (січосієтну), пс. „Чер”, „Пітер”, „Сіви”; у 1939 командир роти Державної поліції в батальйоні оборони мостів в обложеної Варшаві; потім кур’єрська подорож до Будапешту; у Франції і під Нарвіком у Самостійній бригаді Підгалянських стрільців (SBSPodh); з вересня 1940 у Великобританії, вишколений у диверсії; десантований з 17 на 18 лютого 1943, приділений до Кедиву Округу АК Львів: командир диверсійного району Львів-місто, потім у липні 1944 командир роти Кедиву в боротьбі за Львів; у 1945 повернувся до Великобританії, звідки, як кур’єр, посланий до Польщі; тут його арештувало УБ; в ув’язненні до 1956.

We wrześniu 1944 roku „SIWY” polecił PIĘTCE przeprowadzić akt terrorystyczny wobec byłego oficera AK – GÓRSKIEGO Jakuba, który zerwał kontakty z organizacją i życzliwie odnosił się do przedsięwzięć polskiego tymczasowego rządu w Lublinie.

Dla wykonania tego zadania „SIWY” dał PIĘTCE dwa pistolety, jednak realizacja aktu terrorystycznego nie powiodła się, gdyż GÓRSKI wyjechał do Wojska Polskiego.

Oskarżeni PIĘTKA i ONYŚKO posiadane przez siebie pistolety przechowywali do chwili aresztowania, a po ich przyznaniu się pistolety zostały przez nas skonfiskowane.

PIĘTKA złożył zeznania o drugiej grupie dywersyjnej liczącej 13 ludzi, którą dowodzi członek AK znany pod pseudonimem „OGNIN”.

Zeznania PIĘTKI o istnieniu dywersyjno-terrorystycznej grupy we Lwowie w całości potwierdził oskarżony ONYŚKO Roman, będący łącznikiem pułkownika „SIWEGO”.

Uzyskane informacje o członkach dywersyjno-terrorystycznej grupy AK we Lwowie sprawdzamy i przygotowujemy się do aresztowania dywersantów.

[...]

Naczelnik Zarządu NKGB obw[odu] lwowskiego  
Komisarz bezpieczeństwa państw[owego] 3 rangi  
WORONIN

„ ” lutego 1945 r.

WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 50, t. 1, k. 1–11.

Kopia, maszynopis.

## Przypisy

<sup>a</sup> Tak w tekście, prawdopodobnie brak fragmentu.

<sup>1</sup> Właśc. Zygmunt Woycikiewicz; zob. dokument 47, str. 763.

<sup>2</sup> Biłka Szlachecka, dzisiaj Górna Biłka rejon nowojaryczewski.

<sup>3</sup> Prawdopodobnie Piętka Franciszek, ps. „Bończa”.

<sup>4</sup> Szewczyk Piotr (1908–1988), por. piech. rez./ kpt. WP, cichociemny, ps. „Czer”, „Piter”, „Siwy”. W 1939 dca kompanii Policji Państwowej w baonie obrony mostów w oblężonej Warszawie. Następnie podróż kurierska do Budapesztu. We Francji i pod Narwikiem w SBSPodh. Od września 1940 w W. Brytanii, przeszkolony w dywersji. Skok 17/18 lutego 1943, przydzielony do Kedywu Okręgu AK Lwów: dca rejonu dywersyjnego Lwów-miasto, następnie w lipcu 1944 dca kompanii Kedywu w walkach o Lwów. W 1945 powrócił do W. Brytanii, skąd jako kurier wysłany do Kraju. Tu został aresztowany przez UB; więziony do 1956.

**29 квітня 1945, Львів. Обвинувальний висновок  
стосовно Юзефа Ковальського та інших**

„Утверждаю”  
Начальник УНКВД Львовской области  
Комиссар милиции 2 ранга  
(—) ГРУШКО  
„<sup>a</sup>-29-<sup>a</sup>” апреля 1945 г.

Обвинительное заключение  
по след. делу № 3939

по обвинению:

1. КОВАЛЬСКОГО Иосифа Петровича<sup>1</sup>
2. <sup>б</sup>-ШЛОСБЕРГЕРА-<sup>б</sup> Болеслава Петровича<sup>2</sup>
3. ГРОНОСТАЛЬСКОГО Эдварда Григорьевича<sup>3</sup>  
по ст. ст. 54-1, „б”, 54-11 УК УССР
4. ШЕНА Юлюша Романовича<sup>4</sup>
5. СТАНСЬКОГО Ивана (Яна) Казимировича<sup>5</sup>
6. ВЕСЕЛОВСКОГО Леслава Леоновича<sup>6</sup>  
по ст. ст. 54-1, „а”, 54-11 УК УССР<sup>7</sup>

В феврале месяце 1945 года органами НКВД в городе Львове была арестована группа участников диверсионной группы подпольной польской антисоветской военной организации „Армия Краева” находящейся на службе у Польского реакционного эмигрантского Правительства в Лондоне, в которую входили:

1. КОВАЛЬСКИЙ Иосиф Петрович
2. <sup>б</sup>-ШЛОСБЕРГЕР-<sup>б</sup> Болеслав Петрович
3. ГРОНОСТАЛЬСКИЙ Эдвард Григорьевич
4. ШЕН Юлюш Романович
5. <sup>б</sup>-СТАНСЬКИЙ-<sup>б</sup> Иван (Ян) Казимирович
6. <sup>б</sup>-ВЕСЕЛОВСКИЙ-<sup>б</sup> Леслав Леонович.

Произведенным по делу следствием установлено, что указанные лица, являясь участниками диверсионной группы „АК”, руководимой комендантом Станиславского инспектората „АК” – бывшим капитаном польской армии по кличке „УШКО”<sup>8</sup>, в которую они вступили в период немецкой оккупации западных областей Украины

**29 kwietnia 1945, Lwów. Wniosek oskarżający  
Józefa Kowalskiego i innych**

„Zatwierdzam”  
Naczelnik UNKWD obwodu lwowskiego  
Komisarz milicji 2 rangi  
(—) GRUSZKO  
„<sup>a</sup>-29-<sup>a</sup>” kwietnia 1945 r.

Wniosek oskarżający  
dotyczy sprawy śledczej nr 3939

z oskarżenia:

1. KOWALSKIEGO Józefa<sup>1</sup> s. Piotra
2. <sup>b</sup>-SZLOSBERGERA<sup>-b</sup> Bolesława<sup>2</sup> s. Piotra
3. GRONOSTALSKIEGO Edwarda<sup>3</sup> s. Grzegorza  
z art. art. 54-1, „b”, 54-11 KK USRS
4. SZENA Juliusza<sup>4</sup> s. Romana
5. STAŃSKIEGO Iwana (Jana)<sup>5</sup> s. Kazimierza
6. WESOŁOWSKIEGO Lesława<sup>6</sup> s. Leona  
z art. art. 54-1, „a”, 54-11 KK USRS<sup>7</sup>

W lutym 1945 roku przez organy NKWD w mieście Lwowie zostało aresztowanych kilku członków dywersyjnej grupy podziemnej polskiej antysowieckiej wojskowej organizacji Armia Krajowa, znajdującej się na służbie polskiego reakcyjnego rządu emigracyjnego w Londynie, w skład której wchodził:

1. KOWALSKI Józef s. Piotra
2. <sup>b</sup>-SZLOSBERGER<sup>-b</sup> Bolesław s. Piotra
3. GRONOSTALSKI Edward s. Grzegorza
4. SZEN Juliusz s. Romana
5. <sup>b</sup>-STAŃSKI<sup>-b</sup> Iwan (Jan) s. Kazimierza
6. <sup>b</sup>-WESOŁOWSKI<sup>-b</sup> Lesław s. Leona.

W toku przeprowadzonego w sprawie śledztwa ustalono, że wymienione osoby, będąc członkami dywersyjnej grupy AK dowodzonej przez komendanta stanisławowskiego inspektoratu AK – byłego kapitana Wojska Polskiego pseudonim „USZKA”<sup>8</sup>, do której wstąpili w okresie niemieckiej okupacji zachodnich obwodów Ukrainy

<sup>в</sup>Исправлено [...] Шлосенбергер и Станський верить.  
Пом. ВП ЛьВО майор юстиции (—)<sup>в</sup>

(1942–[19]44 год), – при изгнании Красной Армией совместно с Польской Армией, руководимой генералом БЕРЛИНГОМ – немецко-фашистских орд с территории Львовской области, а также последующим освобождением всей территории Украины и Польши – связей с „АК” ставившей своей целью захват Западных Украинских земель и присоединения их к Польше – не порвали, двое из них – ШЕН Ю. Р. и <sup>б</sup>СТАНСЬКИЙ<sup>б</sup> Я. К., имея призывной возраст уклонились от призыва в армию, не пошли в ряды польских патриотов, изгонявших вместе с Красной Армией немецких захватчиков с территории Украины [и] Польши, а перешли на нелегальное положение.

Трое других: КОВАЛЬСКИЙ И. П., ГРОНОСТАЛЬСКИЙ Э. Г. и <sup>б</sup>ШЛОСБЕРГЕР<sup>б</sup> Б. П., будучи призванными в Польское Войско, не теряли связей с „АК” и получив, через специального посланца от „УШКО” фиктивные документы, из Войска дезертировали и, прибыв в гор. Львов, проживали до дня их ареста на нелегальном положении.

Дезертировавшие из Польского Войска КОВАЛЬСКИЙ, <sup>б</sup>ШЛОСБЕРГЕР<sup>б</sup> и ГРОНОСТАЛЬСКИЙ свои встречи с руководителем диверсионной группы „УШКО”, а также и участниками группы <sup>б</sup>СТАНСЬКИМ<sup>б</sup>, ВЕСЕЛОВСКИМ И ШЕНОМ проводили на квартире последнего, где обсуждали меры борьбы против Советской власти, ставя при этом вопрос проведения агитации среди польского населения, направленной на срыв выполнения соглашения Украинского Правительства и Польского комитета национального освобождения о переселении поляков с Западной Украины в Польшу и подрыва экономической мощи СССР, путем проведения диверсионных актов на железно-дорожном транспорте, взрыва мостов, нефтепромыслов и других важных военных и общегосударственных объектов и впоследствии захвата Западных украинских земель и присоединения их к Польше.

Свою диверсионную деятельность группа „УШКО” должна была начать летом 1945 года, для чего „УШКО” имел намерение сконцентрировать диверсантов на территории Станиславской области в м. Быткув, Надворнянского района, диверсанты легализуясь должны были устраиваться на работу на нефтяные промыслы, где и должны были до начала диверсионных актов заниматься разведывательной деятельностью, изучая обстановку, охрану промыслов и дислокацию воинских частей.

<sup>c</sup>Poprawiono nazwiska: Szlossenberger i Stański. Za zgodność: pom[ocnik] W[ojskowego] P[rokuratora] LWO major sądownictwa (—)<sup>c</sup>

(1942–[19]44 rok) – podczas wypędzania przez Armię Czerwoną wspólnie z polską armią dowodzoną przez generała BERLINGA niemiecko-faszystowskich hord z terytorium obwodu lwowskiego, a następnie wyzwalania całego terytorium Ukrainy i Polski – związków z AK stawiającą sobie za cel zajęcie zachodnich ukraińskich ziem i przyłączenie ich do Polski nie zerwali. Dwaj z nich – SZEN J. R. i <sup>b</sup>STAŃSKI<sup>b</sup> J. K., będąc w wieku poborowym uchylili się od poboru do wojska, nie weszli w szeregi polskich patriotów, wypędzających wspólnie z Armią Czerwoną niemieckich najeźdźców z terytorium Ukrainy i Polski, ale zeszli do podziemia.

Trzej inni: KOWALSKI J. P., GRONOSTALSKI E. G. i <sup>b</sup>SZLOSBERGER<sup>b</sup> B. P., będąc powołanymi do Wojska Polskiego, nie zerwali łączności z AK i otrzymawszy przez specjalnego posłańca od „USZKI” fałszywe dokumenty, zdezertowali z wojska i przybywszy do Lwowa, ukrywali się do dnia aresztowania.

Dezertery z Wojska Polskiego KOWALSKI, <sup>b</sup>SZLOSBERGER<sup>b</sup> i GRONOSTALSKI swoje spotkania z dowódcą dywersyjnej grupy „USZKA”, a także z członkami grupy <sup>b</sup>STAŃSKIM<sup>b</sup>, WESOŁOWSKIM i SZENEM odbywali w jego mieszkaniu, gdzie omawiali sposoby walki przeciwko władzy sowieckiej, stawiając przy tym kwestię prowadzenia agitacji wśród polskiej ludności, skierowanej na udaremnienie realizacji porozumienia rządu ukraińskiego i Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego o przesiedleniu Polaków z Zachodniej Ukrainy do Polski oraz zachwianie gospodarczą potęgą ZSRS poprzez dokonywanie aktów dywersyjnych na transport kolejowy, wysadzanie mostów, rafinerii i innych ważnych wojskowych i ogólnopaństwowych obiektów, a następnie zagarnięcia zachodnich ziem ukraińskich i przyłączenie ich do Polski.

Swoją dywersyjną działalność grupa „USZKI” miała rozpocząć latem 1945 roku, w tym celu „USZKA” miał zamiar skoncentrować dywersantów na terytorium obwodu stanisławowskiego w m[iejscowości] Bitków rejon nadwórniański; dywersanci legalizując [swoje] pobyt mieli zatrudniać się w przemyśle naftowym, tam mieli do rozpoczęcia działań dywersyjnych zajmować się działalnością wywiadowczą, poznając warunki, ochronę zakładów i dyslokację oddziałów wojskowych.

Dezertier z Wojska Polskiego oskarżony KOWALSKI J. P., pseudonim „BURY”, przybywszy do Lwowa i odnowiwszy kontakty z „USZKA”, na jego polecenie 22 grudnia 1944 r. wyjechał do Bitkowa, gdzie przez pracującego w przemyśle naftowym członka AK – KOSIBĘ Stanisława najął się do pracy w charakterze palacza i zajął się działalnością wywiadowczą.

Дезертировавший из Польского Войска обвиняемый КОВАЛЬСКИЙ И. П., по кличке „БУРЫЙ”, прибыв в гор. Львов и восстановив связи с „УШКО”, по приказанию последнего 22 декабря 1944 г. выехал в м. Быткув, где через работавшего на нефтепромысле участника „АК” – КАСИБА Станислава поступил на работу в качестве кочегара и занялся разведывательной деятельностью. С добытыми разведанными КОВАЛЬСКИЙ 7 февраля 1945 года по фиктивной командировке устроенной КАСИБОЙ, выехал под видом отпускника в гор. Львов на связь к „УШКО”. Передав данные, КОВАЛЬСКИЙ остановился на квартире участника „АК” БУРЯК Казимира, где 9 февраля 1945 г. и был арестован.

<sup>в</sup>Исправленному Шлосенбергер и Станський верить.  
Пом. ВП ЛЬВО майор юстиции (—)<sup>в</sup>

При личном обыске у КОВАЛЬСКОГО был изъят револьвер и чистые фиктивные бланки со штампом полевой почты № 65496 Польского Войска и зав. консульским отделом представительства Правительства СССР при Польском комитете национального освобождения, а также 2 фиктивных удостоверения с этими же штампами, заполненные на имя КОВАЛЬСКОГО и приказ „АК” о присвоении КОВАЛЬСКОМУ воинского звания „АК” – КАПРАЛА (л.д. № 18–24, 29–30, 32–34).

Обвиняемый <sup>б</sup>ШЛОСБЕРГЕР<sup>б</sup> Болеслав Петрович являясь участником диверсионной группы „УШКО”, в которую он вступил в январе месяце 1944 года, под организационной кличкой „ГУРСКИЙ”, после освобождения гор. Львова от немецких захватчиков, будучи призванным в Польское Войско – связей с „АК” не порвал и не покидая своих националистических стремлений, как давший присягу „АК” на верность польскому реакционному правительству, второго февраля 1945 года из Польского Войска дезертировал, прибыл в гор. Львов, восстановил связь с „УШКО” и другими участниками диверсионной группы и приступил к активной деятельности, выполняя задания „УШКО” по изготовлению фиктивных штампов и печатей для фабрикации документов по легализации участников „АК”, также присутствовал на беседе с „УШКО” при обсуждении дальнейших действий диверсионной группы по борьбе против Советской власти, проведении диверсионных актов в тылу Красной Армии и убийства участкового уполномоченного милиции, участка Клепаров в гор. Львова.

Изготовленные фиктивные штампы и печати ШЛОСБЕРГ вместе с „УШКО” передал члену штаба Станиславского округа „АК” САВИЦКОМУ<sup>в</sup>, которые и были впоследствии изъяты на квартире последнего вместе с изготовленными фиктивными бланками.



Z uzyskanymi informacjami wywiad[owczymi] KOWALSKI 7 lutego 1945 roku wyjechał na fałszywą delegację zorganizowaną przez KOSIBĘ, pod pozorem urlopowicza, do Lwowa na kontakt z „USZKA”. Przekazawszy informacje, KOWALSKI zatrzymał się w mieszkaniu członka AK BURIAKA Kazimierza, gdzie 9 lutego 1945 r. został aresztowany.

<sup>c</sup>Poprawiono Szlozenberger i Stański. Za zgodność: pom[ocnik] WP LWO major sądownictwa (—)<sup>c</sup>

Podczas osobistej rewizji KOWALSKIEMU został skonfiskowany rewolwer i czyste fałszywe blankiety ze stemplem poczty polowej Nr 65496 Wojska Polskiego oraz [stemplem] kierującego wydziałem konsularnym przedstawicielstwa Rządu ZSRS przy Polskim Komitecie Wyzwolenia Narodowego, a także dwa fikcyjne zaświadczenia z tymi samymi pieczętami wypełnione na nazwisko KOWALSKIEGO i rozkaz AK o nadaniu KOWALSKIEMU wojskowego stopnia AK kaprala (k.s. Nr 18–24, 29–30, 32–34).

Oskarżony <sup>b</sup>SZLOSBERGER<sup>b</sup> Bolesław s. Piotra, będąc członkiem dywersyjnej grupy „USZKI”, do której wstąpił w styczniu 1944 roku pod organizacyjnym pseudonimem „GÓRSKI”, po wyzwoleniu Lwowa od niemieckich najeźdźców, będąc powołanym do Wojska Polskiego kontaktów z AK nie zerwał i nie rezygnując ze swoich nacjonalistycznych dążeń, jako składający przysięgę AK na wierność polskiemu reakcyjnemu rządowi, drugiego lutego 1945 roku z Wojska Polskiego zdezerterował, przybył do Lwowa, odnowił kontakty z „USZKA” i innymi członkami grupy dywersyjnej i przystąpił do aktywnej działalności, wykonując zadania „USZKI” dotyczące sporządzenia fikcyjnych stempli i pieczęci dla fabrykowania dokumentów do legalizacji członków AK, był też obecny na spotkaniu z „USZKA” przy omawianiu dalszych działań grupy dywersyjnej w walce przeciwko władzy sowieckiej, dokonywania aktów dywersyjnych na tyłach Armii Czerwonej i zabójstwa posterunkowego pełnomocnika milicji posterunku Kleparów we Lwowie.

Przygotowane fałszywe stemple i pieczęci SZLOSBERG razem z „USZKA” przekazali członkowi sztabu Okręgu Stanisławowskiego AK SAWICKIEMU<sup>9</sup>, które też zostały następnie skonfiskowane w jego mieszkaniu wraz z przygotowanymi fałszywymi blankietami.

W styczniu 1945 roku <sup>b</sup>SZLOSBERGER<sup>b</sup> na polecenie „USZKI” wyjeżdżał w celach wywiadowczych do miasteczka Bitków obwodu stanisławowskiego, do kopalni ropy naftowej w sprawie ustalenia możliwości przeniesienia tam grupy dywersyjnej, a także obecności oddziałów wojska i ich liczebności.

Mieszkając we Lwowie w mieszkaniu GRONOSTALSKIEGO, <sup>b</sup>SZLOSBERGER<sup>b</sup> przygotowywał się razem z „USZKA” do kolejnego

В январе месяце 1945 года <sup>б</sup>ШЛОСБЕРГЕР<sup>б</sup> по заданию „УШКО” выезжал с разведывательной целью в местечко Быткув Станиславской области, на нефтяные промыслы по установлению возможностей перевода туда диверсионной группы наличия там воинских частей и их численного состава.

Проживая в гор. Львове на квартире ГРОНОСТАЛЬСКОГО, ШЛОСБЕРГЕР готовился вместе с „УШКО” к новой поездке в г. Станислав, куда не выехал по причине его ареста (л.д. дела 47–52, 157–158).

Обвиняемый ГРОНОСТАЛЬСКИЙ Э. Г. являясь участником „АК”, имел организационную кличку „ДОКТОР” – после изгнания немецких орд из временно оккупированной территории ими, будучи призванным в Польское Войско, связей с „АК” не порвал и 5 февраля 1945 года, получив от „УШКО” через специального посланца фиктивные документы – из Войска дезертировал и 7 февраля 1945 года прибыл в гор. Львов <sup>г-к-г</sup> формировавшему диверсионную группу „АК” коменданту Станиславского инспектората „АК” – капитану „УШКО”, которого ввиду его выезда в Станислав во Львове не застал, но получил от участника группы <sup>б</sup>ШЛОСБЕРГЕРА<sup>б</sup> Болеслава полную информацию о предстоящих действиях диверсионной группы (л.д. 70–72).

<sup>в</sup>Исправленному Шлосенбергер верить. Пом. ВП  
ЛьВО майор юстиции (—)<sup>в</sup>

Обвиняемый ШЕН <sup>г-Юлюш-г</sup> Романович, будучи в сентябре месяце 1943 года завербованным в „АК” обвиняемым СТАНСЬКИМ Иваном, избрал себе организационную кличку „СПЕВ” и являлся участником диверсионной группы, возглавлявшейся капитаном „УШКО”.

С освобождением гор. Львова от немецких захватчиков, ШЕН не порывая связи с „АК”, имея призывной возраст, от призыва в армию уклонился и перешел на нелегальное положение, пользуясь при этом документами, полученными от „УШКО”.

На квартире ШЕНА, где останавливался приезжавший из Станислава „УШКО”, также собирались и другие участники „АК”, как-то: КОВАЛЬСКИЙ, БУРЯК, <sup>б</sup>ШЛОСБЕРГЕР<sup>б</sup>, ВЕСЕЛОВСКИЙ, СТАНСЬКИЙ и др., с которыми „УШКО” проводил подготовительную работу по формированию и переброске группы на территорию Станиславской обл[асти], где намечалось проводить диверсионные акты.

На квартире обвиняемого ШЕНА, <sup>б</sup>ШЛОСБЕРГЕР<sup>б</sup> изготавливал фиктивные печати и штампы, там же фабриковались и документы для легализации участников „АК”.

wyjazdu do Stanisławowa, dokąd nie wyjechał, ponieważ został aresztowany (k.s. sprawy 47–52, 157–158).

Oskarżony GRONOSTALSKI E. G., będąc członkiem AK, miał organizacyjny pseudonim „DOKTOR”, po wypędzeniu hord niemieckich z czasowo okupowanego przez nich terytorium, będąc powołanym do Wojska Polskiego, kontaktów z AK nie zerwał i 5 lutego 1945 roku, otrzymawszy od „USZKI” przez specjalnego posłańca fałszywe dokumenty – zdezertował z wojska i 7 lutego 1945 roku przybył do Lwowa <sup>d-do<sup>d</sup></sup> formującego dywersyjną grupę AK komendanta Inspektoratu Stanisławowskiego AK – kapitana „USZKI”, którego z powodu jego wyjazdu do Stanisławowa we Lwowie nie zastał, ale uzyskał od członka grupy <sup>b-SZLOSBERGERA<sup>b</sup></sup> Bolesława pełną informację o planowanych działaniach grupy dywersyjnej (k.s. 70–72).

<sup>c</sup>-Poprawiono Szlossenberger. Za zgodność: pom[ocnik]  
WP LWO major sądownictwa (—)<sup>c</sup>

Oskarżony SZEN <sup>e-Juliusz<sup>e</sup></sup> s. Romana, będąc we wrześniu 1943 roku zwerbowanym do AK przez oskarżonego STAŃSKIEGO Iwana, wybrał sobie organizacyjny pseudonim „ŚPIEW” i był członkiem dywersyjnej grupy dowodzonej przez kapitana „USZKĘ”.

Z chwilą wyzwolenia Lwowa od niemieckich najeźdźców SZEN nie zerwał kontaktu z AK, będąc w wieku poborowym od powołania do wojska się uchylił i szedł do podziemia, posługując się przy tym dokumentami otrzymanymi od „USZKI”.

W mieszkaniu SZENA, gdzie zatrzymywał się przyjeżdżający ze Stanisławowa „USZKA”, zbierali się też inni członkowie AK, a mianowicie: KOWALSKI, BURIAK, <sup>b-SZLOSBERGER<sup>b</sup></sup>, WESOŁOWSKI, STAŃSKI i in[ni], z którymi „USZKA” prowadził prace przygotowawcze nad formowaniem i przerzutem grupy na terytorium obw[odu] stanisławowskiego, gdzie zamierzano dokonywać aktów dywersji.

W mieszkaniu oskarżonego SZENA, <sup>b-SZLOSBERGER<sup>b</sup></sup> wyrabiał fałszywe pieczęcie i stemple, tam też fabrykowano dokumenty do legalizacji członków AK.

W obecności SZENA i z jego udziałem omawiano kwestie zdobywania broni, którą jak zalecał „USZKA”, można zdobyć zabijając sowieckich wojskowych, tam też zostało wydane przez „USZKĘ” polecenie zabicia posterunkowego pełnomocnika milicji, który częstymi kontrolami dokumentów nie dawał spokojnie żyć ukrywającym się [członkom] AK (k.s. 80–94, 96–97).

Oskarżony <sup>b-STAŃSKI<sup>b</sup></sup> I. K., będąc członkiem AK, do której wstąpił wiosną 1944 roku pod organizacyjnym pseudonimem „WALDEMAR” – po wypędzeniu niemiecko-faszystowskich najeźdźców i wkroczeniu Ar-

В присутствии ШЕНА и с его участием обсуждался вопрос приобретения оружия, которое, как давал указание „УШКО”, можно достать путем убийства Советских военнослужащих, там же было дано со стороны „УШКО” указание убить участкового уполномоченного милиции, который частыми проверками документов не давал свободно проживать нелегалам „АК” (л.д. 80–94, 96–97).

Обвиняемый <sup>б</sup>-СТАНСЬКИЙ<sup>б</sup> И. К., являясь участником „АК”, в которую вступил весной 1944 года под организационной кличкой „ВОЛЬДЕМАР” – после изгнания немецко-фашистских захватчиков и прихода Красной Армии и Польского Войска в г. Львов, имея призывной возраст, от призыва в армию уклонился, по заданию „УШКО” имевшего целью сохранить кадры „АК” устроился на работу и получил бронь от призыва в армию.

В связи с предстоящей активизацией действий „АК” <sup>б</sup>-СТАНСЬКИЙ<sup>б</sup> по указанию „УШКО” оставил работу, получил фиктивные документы и в декабре месяце 1944 года получил задание вместе с обвиняемым КОВАЛЬСКИМ выехать в м. Быткув Станиславской обл[асти] на нефтяные промыслы и разведать дислокацию воинских частей, охраны промыслов и возможности переброски туда диверсионной группы. По выполнению задания <sup>б</sup>-СТАНСЬКИЙ<sup>б</sup> возвратился в гор. Львов и обо всем доложил „УШКО”, после чего снова получил задание подготовиться к следующему выезду в гор. Станислав, куда не выехал ввиду его ареста.

При аресте у <sup>б</sup>-СТАНСЬКОГО<sup>б</sup> был изъят револьвер, заряженный 6 боевыми патронами (л.д. № 106–113, 123–128).

Обвиняемый ВЕСЕЛОВСКИЙ Л. Л., являясь участником „АК”, в которую вступил в [19]44 году под организационной кличкой „КОНРАД”, после изгнания немецких захватчиков из гор. Львова, связей с „АК” не порвал, а посещая квартиру обвиняемого ШЕНА, котором он был завербован в „АК”, неоднократно встречался с „УШКО” и совместно с

<sup>в</sup>-Исправленному Шлосенбергер и Станський верить.

Пом. ВП ЛЬВО майор юстиции (—)<sup>в</sup>

другими участниками диверсионной группы принимал участие в обсуждении дальнейших действий диверсионной группы, направленных на борьбу против Советской власти, в частности в вопросе проведения агитации среди польского населения на срыв соглашения Украинского правительства и Польского комитета национального освобождения по переселению поляков с Западных областей Украины в Польшу, этим самым преследуя цель сохранения поляков жителями на западных украинских землях и организации последних

mii Czerwonej i Wojska Polskiego do Lwowa, będąc w wieku poborowym uchylił się od powołania do wojska na polecenie „USZKI” mającego na celu zachowanie kadr AK. Podjął pracę i uzyskał zabezpieczenie przed powołaniem do wojska.

W związku z planowaną aktywizacją działań AK <sup>b</sup>STAŃSKI<sup>b</sup> na polecenie „USZKI” porzucił pracę, dostał fałszywe dokumenty i w grudniu 1944 roku otrzymał zadanie, aby razem z oskarżonym KOWALSKIM wyjechać do m[iasteczka] Bitków obw[ód] stanisławowski do kopalni ropy naftowej i rozpoznać dyslokację oddziałów wojskowych, ochrony kopalni oraz możliwości przerzucenia tam grupy dywersyjnej. Po wykonaniu zadania <sup>b</sup>STAŃSKI<sup>b</sup> powrócił do Lwowa i o wszystkim poinformował „USZKĘ”, po czym znowu otrzymał zadanie przygotowania się do kolejnego wyjazdu do Stanisławowa, dokąd nie wyjechał, ponieważ został aresztowany.

Podczas aresztowania <sup>b</sup>STAŃSKIEMU<sup>b</sup> został skonfiskowany rewolwer naładowany 6 ostrymi nabojami (k.s. nr 106–113, 123–128).

Oskarżony WESOŁOWSKI L. L., będąc członkiem AK, do której wstąpił w [19]44 roku pod organizacyjnym pseudonimem „KONRAD”, po wypędzeniu niemieckich najeźdźców ze Lwowa kontaktów z AK nie zerwał, a odwiedzając mieszkanie oskarżonego SZENA, przez którego został zwerbowany do AK, wielokrotnie spotykał się z „USZKĄ” i wspólnie z

<sup>c</sup>Poprawiono Szlossenberger i Stański. Za zgodność: pom[ocnik] WP LWO major sądownictwa (—)<sup>c</sup>

innymi członkami grupy dywersyjnej brał udział w omawianiu dalszych działań grupy dywersyjnej, ukierunkowanych na walkę z władzą sowiecką, w szczególności w kwestii prowadzenia agitacji wśród polskiej ludności za zerwaniem porozumienia rządu ukraińskiego i Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego w sprawie przesiedlenia Polaków z zachodnich obwodów Ukrainy do Polski, tym samym mając na celu zatrzymanie Polaków mieszkających na zachodnich ziemiach ukraińskich oraz organizowanie ich do walki przeciwko władzy sowieckiej, aby zagarnąć te ziemie i przyłączyć do Polski.

Będąc członkiem grupy dywersyjnej, miał na uzbrojeniu pistolet, który został skonfiskowany przy rewizji osobistej podczas aresztowania (k.s. 164–165).

Przesłuchani w niniejszej sprawie w charakterze oskarżonych: KOWALSKI J. P., <sup>b</sup>SZLOSBERGER<sup>b</sup> B. P., GRONOSTALSKI E. G., SZEN J. R., <sup>b</sup>STAŃSKI<sup>b</sup> I. K. i WESOŁOWSKI L. L. do przedstawionych im zarzutów przyznali się w całości (k.s. 32–35, 47–52, 70–72, 96–97, 123–128, 164–165), a także obciążają ich zeznania aresztowanych przywódców AK, pociągniętych do odpowiedzialności w innej sprawie: KOSIBY (k.s. 144–149), SAWICKIEGO (k.s. 150–158), BĄKOWSKIEGO (k.s. 159–162).

на борьбу против Советской власти, на захват этих земель и присоединения их к Польше.

Являясь участником диверсионной группы имел на вооружении пистолет, который был изъят при личном обыске во время ареста (л.д. 164–165).

Допрошенные по настоящему делу в качестве обвиняемых: КОВАЛЬСКИЙ И. П., <sup>б</sup>ШЛОСБЕРГЕР<sup>б</sup> Б. П., ГРОНОСТАЛЬСКИЙ Э. Г., ШЕН Ю. Р., <sup>б</sup>СТАНСЬКИЙ<sup>б</sup> И. К. и ВЕСЕЛОВСКИЙ Л. Л. в предъявленном им обвинении виновными себя признали полностью (л.д. 32–35, 47–52, 70–72, 96–97, 123–128, 164–165), а так-же изобличаются показаниями арестованных руководителей „АК”, привлеченных к ответственности по другому делу: КАСИБА (л.д. 144–149), САВИЦКОГО (л.д. 150–158), БОНКОВСКОГО (л.д. 159–162).

На основании изложенного, обвиняются:

1. КОВАЛЬСКИЙ Иосиф Петрович, 1924 г. рождения, уроженец и житель г. Львова, гр-н СССР, по национальности поляк, грамотный, беспартийный, дезертир из Польского войска,

2. <sup>б</sup>ШЛОСБЕРГЕР<sup>б</sup> Болеслав Петрович, 1925 г. рождения, уроженец и житель г. Львова, гр-н СССР, по национальности поляк, образование среднее, из рабочих, со слов не судим, дезертир из Польского войска,

3. ГРОНОСТАЛЬСКИЙ Эдвард Григорьевич, 1923 года рождения, уроженец и житель г. Львова, гр-н СССР, по национальности поляк, образование среднее, из рабочих, со слов не судим, дезертир из Польского войска,

<sup>в</sup>Исправленному Шлосенбергер и Станський верить. Пом. ВП ЛЬВО майор юстиции (—)<sup>в</sup>

в том, что:

Являясь участниками подпольной польской антисоветской военной организации „Армия Краева”, находящейся на службе у Польского реакционного правительства в Лондоне, после изгнания Красной Армией при участии Польской Армии – немецко-фашистских захватчиков с территории временно ими оккупированной, будучи призванными в ряды Польского Войска, связей с „АК” не порвали,

Na podstawie powyższego oskarżenia zostają:

1. KOWALSKI Józef s. Piotra, urodzony w 1924 r. we Lwowie i tam zamieszkały, ob[ywate]l ZSRS, narodowości polskiej, piśmienny, bezpartyjny, dezterter z Wojska Polskiego,

2. <sup>b</sup>-SZLOSBERGER<sup>b</sup> Bolesław s. Piotra, urodzony w 1925 r. we Lwowie i tam zamieszkały, ob[ywate]l ZSRS, narodowości polskiej, wykształcenie średnie, z robotników, wedle słów nie karany, dezterter z Wojska Polskiego,

3. GRONOSTALSKI Edward s. Grzegorza, urodzony w 1923 roku we Lwowie i tam zamieszkały, ob[ywate]l ZSRS, narodowości polskiej, wykształcenie średnie, z robotników, wedle słów nie karany, dezterter z Wojska Polskiego,

<sup>c</sup>-Poprawiono Szlosenberger i Stański. Za zgodność: pom[ocnik] WP LWO major sądownictwa (—)<sup>c</sup>

o to, że:

Będąc członkami podziemnej polskiej antysowieckiej wojskowej organizacji Armia Krajowa, pozostającej na służbie polskiego reakcyjnego rządu w Londynie, po wypędzeniu przez Armię Czerwoną przy udziale polskiej armii – niemiecko-faszystowskich najeźdźców z terytorium chwilowo przez nich okupowanego, mając powołanie do szeregów Wojska Polskiego, kontaktów z AK nie zerwali, a otrzymawszy fałszywe dokumenty, z wojska zdezerterowali i przybywszy do Lwowa odnowili kontakty z dowódcą grupy dywersyjnej AK, byłym kapitanem dawnego Wojska Polskiego pseudonim „USZKA”, a także z innymi członkami grupy pozostającymi w podziemiu, z którymi przygotowywali się do wyjazdu do m[iastecz]ka Bitków rejon nadwórniański obwód stanisławowski, w celu przeprowadzenia aktów dywersji w kopalniach ropy naftowej, na linii kolejowej i innych obiektach mających istotne znaczenie wojskowe i ogólnopaństwowe.

Na polecenie „USZKI” KOWALSKI i <sup>b</sup>-SZLOSBERGER<sup>b</sup> wyjeżdżali w celach wywiadowczych do m[iastecz]ka Bitków, gdzie zbierali informacje o rozmieszczeniu oddziałów wojskowych, ochronie kopalni ropy naftowej i możliwości przerzucenia tam grupy dywersyjnej.

Równocześnie z przygotowaniem do przeprowadzenia aktów dywersji, grupa prowadziła robotę agitacyjną ukierunkowaną na zerwanie porozumienia rządu ukraińskiego i Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodo-

а получив фиктивные документы – из Войска дезертировали и прибыв в гор. Львов восстановили связи с руководителем диверсионной группы „АК”, бывшим капитаном старой польской армии по кличке „УШКО”, а также с другими участниками группы, проживавшими на нелегальном положении, с которыми готовились к выезду в м-ко Быткув, Надворнянского района, Станиславской области для совершения диверсионных актов на нефтяных промыслах, железной дороге и других объектах имеющих важное военное и общегосударственное значение.

По заданию „УШКО” КОВАЛЬСКИЙ и <sup>6</sup>ШЛОСБЕРГЕР<sup>6</sup> выезжали с разведывательной целью в м. Быткув, где собирали данные о дислокации воинских частей, охране нефтяных промыслов и возможности переброски туда диверсионной группы.

Наряду с подготовкой к совершению диверсионных актов, группа проводила агитационную работу, направленную на срыв выполнения соглашения Украинского Правительства и Польского комитета национального освобождения по переселению поляков с западных областей Украины в Польшу.

Обв. <sup>6</sup>ШЛОСБЕРГЕР<sup>6</sup> занимался изготовлением фиктивных штампов и печатей правительственных учреждений, которые потом использовывались для фабрикации документов –

т. е. в совершении преступлений, предусмотренных ст. стат. 54-1, „б” и 54-11 УК УССР.

4. ШЕН Юлюш Романович, 1923 г. рождения, уроженец и житель г. Львова, гр-н СССР, по национальности поляк, грамотный, беспартийный, без определенных занятий, со слов не судим,

5. <sup>6</sup>СТАНСЬКИЙ<sup>6</sup> Иван (Ян) Казимирович, 1926 года рождения, уроженец и житель г. Львова, гр-н СССР, по национальности поляк, грамотный, беспартийный, без определенных занятий, со слов не судим,

6. ВЕСЕЛОВСКИЙ Леслав Леонович, 1927 года рождения, уроженец и житель г. Львова, гр-н СССР, по национальности поляк, грамотный, беспартийный, ученик музыкальной школы

<sup>в</sup>-Исправленному Шлосенбергер и Станський верить.  
Пом. ВП ЛЬВО майор юстиции (—)<sup>в</sup>



wego w sprawie przesiedlenia Polaków z zachodnich obwodów Ukrainy do Polski.

Osk[arżony] <sup>b</sup>SZLOSBERGER<sup>b</sup> zajmował się wytwarzaniem fałszywych stempli i pieczęci instytucji rządowych, które potem były wykorzystywane do fabrykowania dokumentów –

tj. o dokonanie przestępstw przewidzianych w art. art. 54-1,,b” i 54-11 KK USRS.

4. SZEN Juliusz s. Romana, urodzony w 1923 roku we Lwowie i tam zamieszkały, ob[ywate]l ZSRS, narodowości polskiej, piśmienny, bezpartyjny, bez określonego zajęcia, wedle słów nie karany,

5. <sup>b</sup>STAŃSKI<sup>b</sup> Iwan (Jan) s. Kazimierza, urodzony w 1926 roku we Lwowie i tam zamieszkały, ob[ywate]l ZSRS, narodowości polskiej, piśmienny, bezpartyjny, bez określonego zajęcia, wedle słów nie karany,

6. WESOŁOWSKI Lesław s. Leona, urodzony w 1927 roku we Lwowie i tam zamieszkały, ob[ywate]l ZSRS, narodowości polskiej, piśmienny, bezpartyjny, uczeń szkoły muzycznej –

<sup>c</sup>Poprawiono Szlosenberger i Stański. Za zgodność: pom[ocnik] WP LWO major sądownictwa (—)<sup>c</sup>

o to, że:

Będąc członkami dywersyjnej grupy AK dowodzonej przez komendanta Inspektoratu Stanisławowskiego AK kapitana byłego Wojska Polskiego, pseudonim „USZKA” – po wypędzeniu niemiecko-faszystowskich najeźdźców z terytorium chwilowo przez nich okupowanego, po otrzymaniu powołania mobilizacyjnego do Armii Czerwonej i Wojska Polskiego, SZEN i <sup>b</sup>STAŃSKI<sup>b</sup> będący w wieku poborowym, od powołania do wojska się uchylili, nie wstąpili w szeregi polskich patriotów wypędzających niemieckich najeźdźców, a przeciwnie, nie zrywając kontaktów z AK, będącą antysowiecką organizacją prowadzącą zaborczą politykę w celu oderwania zachodnich obwodów Ukrainy i przyłączenia ich do Polski, i nawiązawszy kontakty z innymi członkami dywersyjnej grupy dowodzonej przez „USZKĘ”, mieli na celu udaremnić realizację porozumienia zawartego przez rząd ukraiński z Polskim Komitetem Wyzwolenia Narodowego o przesiedleniu Polaków z zachodnich obwodów Ukrainy do Polski, a także przygotowywali się do przeprowadzenia aktów dywersji. W tym

в том, что:

Являясь участниками диверсионной группы „АК” возглавлявшейся комендантом Станиславского инспектората „АК” б. капитаном старой польской армии по кличке „УШКО” – после изгнания немецко-фашистских захватчиков с территории временно ими оккупированной при проведении призыва по мобилизации в Красную Армию и Польское Войско, ШЕН и <sup>б</sup>СТАНСЬКИЙ<sup>б</sup> имевшие призывной возраст, от призыва в армию уклонились, не стали в ряды польских патриотов изгнавших немецких захватчиков а, наоборот, не прерывая связей с „АК” являвшейся антисоветской организацией, ведущей захватническую политику по отторжению западных областей Украины и присоединения их к Польше, а восстановив связи с другими участниками диверсионной группы руководимой „УШКО” имели своей целью сорвать выполнение соглашения заключенного Украинским Правительством с Польским комитетом национального освобождения о переселении поляков с западных областей Украины в Польшу, а так-же готовились к совершению диверсионных актов, для чего должны были выехать на территорию Надворнянского района с задачей взрыва нефтяных промыслов, железной дороги и других объектов, имеющих важное военное и общегосударственное значение.

Обвин[яемый] ШЕН нигде не работал, существуя на средства получаемые от „УШКО”, у себя на квартире устраивал встречи „УШКО” с <sup>г</sup>участниками<sup>г</sup> группы, последние собираясь обсуждали меры борьбы против Советской власти и вопрос приобретения оружия, где была дана установка со стороны „УШКО” – добывать оружие путем убийства советских военнослужащих, используя при этом уже имевшееся оружие. Там-же в квартире ШЕНА обсуждался вопрос убийства участкового уполномоченного милиции участка Клепаров в г. Львове –

т. е. в совершении преступлений, предусмотренных стат. стат. 54-1 „а” и 54-11 УК УССР.

На основании ст. 204 УПК УССР, настоящее следственное дело направить Военному Прокурору Львовского Военного Округа – для дальнейшего направления по подсудности и предания обвиняемых суду Военного Трибунала.

Обвинительное заключение составлено 27 апреля 1945 года в городе Львове.

Зам. нач. Отд[еления] Следотдела УББ НКВД УССР  
Капитан юстиции  
(—) ЗАЗИМКО

celu mieli wyjechać na teren rejonu nadwórniańskiego z zadaniem wysadzenia kopalni ropy naftowej, linii kolejowej i innych obiektów mających ważne znaczenie wojskowe i ogólnopaństwowe.

Oskar[żony] SZEN nigdzie nie pracował, utrzymując się ze środków otrzymywanych od „USZKI”, w swoim mieszkaniu organizował spotkania „USZKI” z „członkami” grupy, którzy zbierając się omawiali metody walki przeciwko władzy sowieckiej i kwestie zdobywania broni; tam zostało wydane polecenie przez „USZKĘ” – aby zdobywać broń zabijając sowieckich wojskowych, wykorzystując przy tym już posiadaną broń. Tamże w mieszkaniu SZENA, omawiana była sprawa zabójstwa posterunkowego pełnomocnika milicji posterunku Kleparów we Lwowie –

tj. o dokonanie przestępstw przewidzianych w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

Na podstawie art. 204 KPK USRS, niniejszą sprawę śledczą skierować do Wojskowego Prokuratora Lwowskiego Okręgu Wojskowego – w celu dalszego skierowania do sądu i przekazania oskarżonych Trybunałowi Wojskowemu.

Wniosek oskarżający sporządzono 27 kwietnia 1945 roku w mieście Lwowie.

Zast[ępcą] nacz[elnika] Wydz[iału]  
Oddziału Śled[czego] UBB NKWD USRS  
Kapitan sądownictwa  
(—) ZAZIMKO

„Wyrażam zgodę:”

Zast[ępcą] nacz[elnika] UBB NKWD USRS 5 Wydziału  
Podpułkownik bezp[iecieństwa] państw[owego]  
(—) ZADOJA

„Poprawiono Stański. Za zgodność: pom[ocnik] WP  
LWO major sądownictwa (—)“

[...]

*WAP SBU, Lwów, spr. P-31190, k. 181–186.*

*Oryginał, maszynopis.*

*Na pierwszej stronie na górze odręcznie wpisana adnotacja: Zatwierdzam. Przekazać do sądu WT Kowalskiego, Szlosbergera i Gronostalskiego z art. 54-1b i 54-11 KK USRS, Szena, Stańskiego i Wesołowskiego z art. 54-1a i 54-11 KK USRS. Pom. WP LWO gwardii major sądownictwa oraz nieczytelny podpis i data: 27/VII 45 r.*

„Согласен:”

Зам. нач. УББ НКВД УССР 5 Отделения  
Подполковник гос[ударственной] без[опасности]  
(—) ЗАДОЯ

<sup>в</sup>-Исправленному Станський верить. Пом. ВП  
ЛьВО майор юстиции (—)<sup>в</sup>  
[...]

ГДА СБУ, Львів, спр. П-31190, арк. 181–186.

Оригінал, машинопис.

На першій сторінці документу вгорі резолюція, вписана від руки: Утверждаю. Предать суду ВТ Ковальского, Шлосбергера и Гроносталяского по ст. 54-1б и 54-11 УК УССР, Шена, Станського и Веселовского по ст. 54-1а, и 54-11 УК УССР. Пом. ВП ЛВО гвардии майор юстиции та нерозбірливий підпис і дата: 27/VII 45 г.

## Примітки

- <sup>а-а</sup> Вписано від руки.
- <sup>б-б</sup> Прізвище виправлене від руки.
- <sup>в-в</sup> Дописано від руки знизу сторінки.
- <sup>г-г</sup> Надписано від руки.
- <sup>г-г</sup> Виправлено та підкреслено від руки.

<sup>1</sup> Ковальський Юзеф, арештований 9 лютого 1945, звільнений 10 липня 1955.

<sup>2</sup> Спр. Шльосбергер Болеслав, арештований 12 лютого 1945, звільнений 18 липня 1953.

<sup>3</sup> Гроносталяський Едвард, арештований 12 лютого 1945, переданий до Польщі 3 вересня 1948.

<sup>4</sup> Шен Юліуш, арештований 10 лютого 1945, дату звільнення не вдалося усталити.

<sup>5</sup> Станський Ян, арештований 9 лютого 1945, звільнений 20 вересня 1952.

<sup>6</sup> Весоловський Леслав, арештований 9 лютого 1945, звільнений 25 травня 1955.

<sup>7</sup> Усі вищеперераховані були суджені Військовим трибуналом Львівського військового округу і 7 серпня 1945 засуджені до 10 років ВТТ кожному.

<sup>8</sup> Вільчевський Міхал (1907–1945), капітан піхоти запасу, член спецзагонів (сі-схосіетпу), пс. „Ушка”; у 1939 командир 2 роти 54 пп; через Угорщину й Францію перебрався до Великобританії, де перейшов вишкіл у диверсії; десантований з 18 на 19 жовтня 1943, приділений до Округу АК Станіславів як начальник Кедиву; у червні – липні 1944 командир партизанського відділу в складі угруповання 11 ДП АК; під час арештування 14 лютого 1945 при вул. Яблоновських, 4 у Львові отруївся разом з референткою Військової служби жінок Округу Яніною Тарнавською.

<sup>9</sup> Савіцький Едвард, пс. „Сова”.

## Przypisy

- a- a Wpisano odręcznie.
- b- b Nazwisko poprawione odręcznie.
- c- c Dopisano odręcznie na dole strony.
- d- d Nadpisano odręcznie.
- e- e Poprawiono i podkreślono odręcznie.

<sup>1</sup> Kowalski Józef, aresztowany 9 lutego 1945, zwolniony 10 lipca 1955.

<sup>2</sup> Właśc. Schlossberger Bolesław, aresztowany 12 lutego 1945, zwolniony 18 lipca 1953.

<sup>3</sup> Gronostalski Edward, aresztowany 12 lutego 1945, przekazany do Polski 3 września 1948.

<sup>4</sup> Szen Juliusz, aresztowany 10 lutego 1945, data zwolnienia nie została ustalona.

<sup>5</sup> Stański Jan, aresztowany 9 lutego 1945, zwolniony 20 września 1952.

<sup>6</sup> Wesołowski Lesław, aresztowany 9 lutego 1945, zwolniony 25 maja 1955.

<sup>7</sup> Wszyscy wymienieni wyżej byli sądzeni przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego i 7 sierpnia 1945 zostali skazani na 10 lat ITL każdy.

<sup>8</sup> Wilczewski Michał (1907–1945), kpt. piech. rez. WP, cichociemny, ps. „Uszka”. W 1939 dca 2 komp. 54 pp. Przez Węgry, Francję przedostał się do W. Brytanii, gdzie został przeszkolony w dywersji. Skok 18/19 października 1943, przydzielony do Okręgu AK Stanisławów jako szef Kedywu. W czerwcu – lipcu 1944 dca oddziału partyzanckiego w składzie Zgrupowania 11 DP AK. Otruł się podczas aresztowania 14 lutego 1945 przy ul. Jabłonowskich 4 we Lwowie wraz z referentką WSK Okręgu Janiną Tarnawską.

<sup>9</sup> Sawicki Edward, ps. „Sowa”.

**27 серпня 1945, Ворошиловськ. Обвинувальний висновок  
стосовно Владислава Шаловіли**

„Утверждаю”  
[Н]ач. Следгруппы НКВД УССР  
Полковник  
(—) КОЛОСУНИН  
„<sup>a</sup>-27-<sup>a</sup>” августа 1945 года

„Согласен”  
и. о. зам. прокурора  
Ворошиловской<sup>1</sup> обл[асти]  
по спецделам  
юрист 2 класса  
(—) КРОТ  
„<sup>a</sup>-27-<sup>a</sup>” августа 1945 года

Обвинительное заключение  
по следделу № 3631

по обвинению:  
ШАЛОВИЛО Владислава Николаевича<sup>2</sup>  
по ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР

2 отделением милиции гор. Львова, за принадлежность к польской к-р националистической военной организации, так называемой „Армии Крайовой” <sup>б</sup>-был 28 января 1945 года<sup>б</sup> арестован ШАЛОВИЛО Владислав Николаевич.

Предварительным следствием по делу установлено, что ШАЛОВИЛО В. Н., проживая в гор. Львове и будучи враждебно настроенным против Советской власти, <sup>б</sup>-добровольно примкнул к польской контрреволюционной националистической военной организации „АК”<sup>б</sup>, ставившей <sup>б</sup>-своей целью борьбу за „самостоятельное”<sup>б</sup> польское государство” и в первую очередь вести вооруженную борьбу против Красной Армии, носил националистическую нарукавную повязку и оружие (л.д. 9, 10, 11, 12).

Допрошенный в качестве обвиняемого ШАЛОВИЛО Владислав Николаевич вину свою не признал и показал, что в польской контрреволюционной националистической военной организации „АК” не состоял, оружие и националистическую повязку не носил (л.д. 13, 16, 17, 19, 20), однако полностью изобличается свидетельскими показаниями свидетелей КОВАЛЕВА, КОНЦЕВОГО, КРАСИЦКОЙ и КОРДАШ (л.д. 9, 10, 11, 12).

На основании изложенного обвиняются:

**27 sierpnia 1945, Woroszyłowsk. Wniosek oskarżający  
Władysława Szalowiły**

„Zatwierdzam”  
[N]acz[elnik] Grupy Śled[czej]  
NKWD USRS  
Pułkownik  
(—) KOŁOSUNIN  
„<sup>a-27-a</sup>” sierpnia 1945 roku

„Wyrażam zgodę”  
p. o. zast[ępcy] prokuratora  
obw[odu] woroszyłowgradzkiego<sup>1</sup>  
do spraw spec[jalnych]  
Prawnik 2 klasy  
(—) KROT  
„<sup>a-27-a</sup>” sierpnia 1945 roku

Wniosek oskarżający  
dotyczący sprawy śled[czej] nr 3631

z oskarżenia:  
SZAŁOWIŁY Władysława<sup>2</sup> s. Mikołaja  
z art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS

Przez 2 Wydział Milicji m. Lwowa, za przynależność do polskiej k-r nacjonalistycznej organizacji wojskowej, tak zwanej Armii Krajowej, <sup>b-</sup>został 28 stycznia 1945 roku-<sup>b</sup> aresztowany SZAŁOWIŁO Władysław s. Mikołaja.

W toku przeprowadzonego w sprawie śledztwa przygotowawczego ustalono, że SZAŁOWIŁO W. M., mieszkając w m. Lwowie i będąc wrogo nastawionym przeciwko władzy sowieckiej, <sup>b-</sup>dobrowolnie przyłączył się do polskiej kontrrewolucyjnej nacjonalistycznej wojskowej organizacji AK-<sup>b</sup>, stawiającej <sup>b-</sup>sobie za cel walkę o „niepodległe-<sup>b</sup> państwo polskie” i w pierwszym rzędzie prowadzenie zbrojnej walki przeciwko Armii Czerwonej, nosił nacjonalistyczną opaskę na rękawie i broń (k.s. 9, 10, 11, 12).

Przesłuchany w charakterze oskarżonego SZAŁOWIŁO Władysław s. Mikołaja do winy się nie przyznał i zeznał, że w polskiej kontrrewolucyjnej nacjonalistycznej wojskowej organizacji AK nie był, broni i nacjonalistycznej opaski nie nosił (k.s. 13, 16, 17, 19, 20), jednak w pełni obciążają go zeznania świadków KOWALOWA, KONCEWOWA, KRASICKIEJ i KORDASZ (k.s. 9, 10, 11, 12).

Na podstawie powyższego oskarżony zostaje:

<sup>b-</sup>SZAŁOWIŁO Władysław s. Mikołaja, urodzony w 1923-<sup>b</sup> roku w Chełmie obwód lubelski, <sup>b-</sup>Polak, ob[y-

<sup>6</sup>-ШАЛОВИЛО Владислав Николаевич, 1923<sup>6</sup> года рождения, урож. м. Холм Люблинской области, <sup>6</sup>-поляк, гр-н СССР<sup>6</sup>, шофер, образование 10 классов, несудим, в/обязанный, до ареста проживал г. Львов, Полиховская ул. № 6, кв. 2,

в том, что:

Будучи враждебно настроенным против Советской власти примкнул к польской контрреволюционной военной организации так называемой „Армии Крайовой” для борьбы за „самостоятельную Польшу” и в первую очередь против Красной Армии, носил националистическую повязку и оружие, т. е. в совершении преступления предусмотренном ст. ст. 54-2 и 54-11 УК УССР.

Следственное дело № 3631 в порядке ст. 204 УПК УССР направить через Прокурора на Особое Совещание при НКВД СССР с ходатайством применить к обвиняемому ШАЛОВИЛО Владиславу Николаевичу 5 лет ИТЛ.

Следователь Следственной Группы НКВД УССР  
Мл. лейтенант  
(—) БЕЛОВ

„Согласен:”

Нач. Отд. Следгруппы НКВД УССР  
Лейтенант (—) МАНЕЙЛО

Обвинительное заключение составлено „<sup>а</sup>-18<sup>-а</sup>” августа 1945 года.  
г. Ворошиловск, Ворошиловградской области.

Справка:

1. Обвиняемый ШАЛОВИЛО Владислав Николаевич содержится в лагере № 0310/2 гор. Ворошиловск, Ворошиловградской области.
2. Вещественных доказательств по делу нет.

Следователь Следгруппы НКВД УССР  
Мл. лейтенант  
(—) БЕЛОВ

*ГДА СБУ, Львів, спр. П-33726, арк. 24–24 зв.  
Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу зліва вгорі частково розбірлива резолюція, дописана від руки: На Особое Совещание [...] майор, нерозбірливий підпис і дата: [...]ХІІ.45 г. З правого*



wate]l ZSRS<sup>b</sup>, kierowca, wykształcenie 10 klas, nie ka-  
rany, zobowiązany do służby wojskowej, przed aresztowa-  
niami mieszkał we Lwowie, ul. Pilichowska nr 6 m. 2,

o to, że:

Będąc wrogo nastawionym przeciwko władzy sowieckiej przyłączył się do polskiej kontrrewolucyjnej organizacji wojskowej, tak zwanej Armii Krajowej w celu walki o „niepodległą Polskę” i w pierwszym rządzie przeciwko Armii Czerwonej, nosił nacjonalistyczną opaskę i broń, tj. o dokonanie przestępstwa przewidzianego w art. art. 54-2 i 54-11 KK USRS.

Sprawę śledczą nr 3631 w myśl art. 204 KPK USRS skierować przez Prokuratora na Kolegium Specjalne przy NKWD ZSRS z wnioskiem wymierzenia oskarżonemu SZĄŁOWIŁO Władysławowi s. Mikołaja [kary] 5 lat ITŁ.

Śledczy Grupy Śledczej NKWD USRS  
Mł[odszy] lejtnant  
(—) BIEŁOW

„Wyrażam zgodę:”

Nacz[elnik] Oddz[iału] Grupy Śled[czej] NKWD USRS  
Lejtnant (—) MANEJŁO

Wniosek oskarżający sporządzono „<sup>a</sup>-18-<sup>a</sup>” sierpnia 1945 roku  
m. Woroszyłowsk obwód woroszyłowgradzki

Informacja

1. Oskarżony SZĄŁOWIŁO Władysław s. Mikołaja przetrzymywany jest w obozie nr 0310/2 m. Woroszyłowsk obwód woroszyłowgradzki.
2. Dowodów rzeczowych w sprawie nie ma.

Śledczy Grupy Śled[czej] NKWD USRS  
Mł[odszy] lejtnant  
(—) BIEŁOW

WAP SBU, Lwów, spr. P-33726, k. 24–24v.

Oryginał, maszynopis.

W lewym górnym rogu pierwszej strony odręcznie dopisana, częściowo czytelna adnotacja: Na Kolegium Specjalne [...], major, nieczytelny podpis i data: [...] / XII.45 r. Z prawej strony częściowo czytelna odręczna adnotacja: Sprawę wnieść do rozpatrzenia przez OSO, wyznaczyć karę 5 lat ITŁ Prokurator, nieczytelny podpis i data: 10/I.46 r.

*боку вгорі резолюція, вписана від руки: Дело внести на рассмотрение ОСО, определить меру наказания 5 лет ИТЛ Прокурор, нерозбірливий підпис і дата: 10/І.46 г.*

## Примітки

- <sup>а-а</sup> Вписано від руки.
- <sup>б-б</sup> Підкреслено від руки.

<sup>1</sup> Нині Луганська область.

<sup>2</sup> Шаловіло Владислав, арештований 28 січня 1945, засуджений Спецколегією 25 липня 1946 до 5 років ВТТ; звільнений 25 вересня 1949.

## Przypisy

- a- -a Wpisano odręcznie.
- b- -b Podkreślono odręcznie.

<sup>1</sup> Dzisiaj obwód ługański.

<sup>2</sup> Szałowilo Władysław, aresztowany 28 stycznia 1945, skazany przez OSO 25 lipca 1946 na 5 lat ITŁ, zwolniony 25 września 1949.

**1 березня 1945, б.м.в. Супровідний лист Василя Рясного  
стосовно замаху на повноваженого польського уряду  
Болеслава Жегадловського**

Совершенно секретно  
Секретарю Центрального Комитета  
Коммунистической Партии (большевиков) Украины  
тов. ХРУЩЕВУ Н. С.<sup>1</sup>

В дополнение к моему сообщению за № 201/сн от 26 февраля с. г. о тяжелом ранении референта Райуполномоченного Временного Польского Правительства по эвакуации польских граждан – ЖЕГОДЛОВСКОГО Болеслава Ивановича – направляю копию рапорта коменданта Дрогобычского инспектората „АК” – „ЮХАС”<sup>2</sup> на имя коменданта Станиславского округа „АК” – „КУДАК”<sup>3</sup>, в котором сообщается о покушении на ЖЕГОДЛОВСКОГО.

Вышеуказанный документ обнаружен в числе документов, изъятых нами у члена штаба Станиславского округа „АК” – САВИЦКОГО.

Меры к предупреждению намеченного „ЮХАС” диверсионного акта на железной дороге приняты.

Народный Комиссар Внутренних Дел УССР  
РЯСНОЙ

„а-1-а” марта 1945 г.  
№ а-230/СН-а

*ГДА СБУ, ф. 16, оп. 38, спр. 2 (1951 р.), арк. 10.*

*Копія, машинопис.*

*Зліва вгорі резолюція, дописана від руки: Д[ело] № 16.*

### Примітки

<sup>а-а</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Хрущов Микита (1894–1971), партійний і державний діяч, з 1918 член більшовицької партії, учасник громадянської війни; з 1934 член Центрального комітету; з 1939 в Політбюро ЦК ВКП(б)-КПРС; у 1938–1949 І секретар ЦК КП(б)У, 1944–1947

**1 marca 1945, b.m.w. List przewodni Wasilija Riasnoja  
dotyczący zamachu na pełnomocnika rządu polskiego  
Bolesława Żegadłowskiego**

Ścisłe tajne

Do Sekretarza Komitetu Centralnego  
Komunistycznej Partii (bolszewików) Ukrainy  
tow. CHRUSZCZOWA N. S.<sup>1</sup>

W uzupełnieniu mojej informacji nr 201/sn z 26 lutego br. o ciężkim ranieniu referenta Rej[onowego] Pełnomocnika Polskiego Rządu Tymczasowego do spraw ewakuacji polskich obywateli – ŻEGADŁOWSKIEGO Bolesława s. Jana – przesyłam kopię raportu komendanta Inspektoratu Drohobyckiego AK – „JUHASA”<sup>2</sup> na ręce komendanta Okręgu Stanisławowskiego AK – „KUDAKA”<sup>3</sup>, w którym informuje się o zamachu na ŻEGADŁOWSKIEGO.

Wyżej wymieniony dokument został ujawniony wśród dokumentów, skonfiskowanych przez nas u członka sztabu Okręgu Stanisławowskiego AK – SAWICKIEGO.

Kroki zapobiegawcze wobec planowanego przez „JUHASA” aktu dywersji na torach kolejowych zostały podjęte.

Ludowy komisarz spraw wewnętrznych USRS  
RIASNOJ

„1-a” marca 1945 r.  
Nr a-230/SN-a

*WAP SBU, f. 16, op. 38, spr. 2 (1951 r.), k. 10.*

*Kopia, maszynopis.*

*W lewym górnym rogu dopisano odręcznie: S[prawa] nr 16.*

### Przypisy

<sup>a-a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Chruszczow Nikita (1894–1971), działacz partyjny i państwowy, od 1918 członek partii bolszewickiej, uczestnik wojny domowej. Od 1934 członek KC, od 1939 w Biurze Politycznym KC WKP(b)-KPZS. W l. 1938–1949 I sekretarz KC KP(b)U, 1944–1947 przewodniczący RKL (od 1946 Rady Ministrów) USRS. Od września 1953 do 1964 I sekretarz KPZS, w l. 1958–1964 premier ZSRS.

голова Ради народних комісарів (з 1946 Ради Міністрів) УРСР; з вересня 1953 до 1964 І секретар КПРС; у 1958–1964 прем'єр-міністр СРСР.

<sup>2</sup> Мічик Тадеуш (1913–1968), пс. „Югас”, „Лях”, молодший лейтенант піхоти запасу ВП; у конспірації на території Стрия з 1939/1940; весною 1944 обійняв командування Осередка Кедиву в Стрию, виконуючи функцію заступника інспектора і начальника Кедиву в Інспектораті АК Стрий; комендантом Інспекторату АК Дрогобич призначений 15 червня 1944; у вересні того ж року за його ініціативи в Районі Самбір почав видаватися конспіраційний часопис „Подгалянін”, який виходив до половини грудня 1944; суджений Військовим трибуналом військ НКВС Дрогобицької області і 24 грудня 1945 засуджений до 15 років каторги; до Польщі повернувся у вересні 1955.

<sup>3</sup> Герман Владислав Людвік (1901–1981), пс. „Адам”, „Доктор”, „Фельчер”, „Глобус”, „Юноша”, „Кудак”, „Портієр”, „Стшелецький”, „Вжос”, „Журав”, капітан піхоти запасу, підполковник ВП; професор Львівської політехніки і Головної школи сільської господарки; у 1911–1914 львівський скаут, пізніше у скаутівській дружині в місті Закопане; учасник оборони Львова в 1918; у 1919 боровся в 5 пп Легіонів, потім учасник польсько-більшовицької війни; під час вересневої кампанії 1939 командир імпровізованого батальйону 40 пп; з грудня 1939 у СЗБ; у лютому 1943 став командувачем Округу АК Станіславів; Після входу Робітничо-селянської Червоної Армії до Львова, виконував функцію коменданта НІЕ Станіславського округу; арештований і в'язнений без санкції прокурора з 13 лютого по 5 березня 1945 у Львові, перевезений у Москву, де подавав зізнання як свідок у процесі ген. Л. Окуліцького; засуджений Спецколегією 12 січня 1946 до 3 років ВТТ, звільнений; у 1946 повернувся до Польщі.

<sup>2</sup> Miczyk Tadeusz (1913–1968), ps. „Juhas”, „Lach”, ppor. piech. rez. WP, w konspiracji na terenie Stryja czynny od 1939/1940. Wiosną 1944 objął dowództwo Ośrodka Kedywu w Stryju pełniąc funkcję z-cy inspektora i szefa Kedywu w Inspektoracie AK Stryj. Komendantem Inspektoratu AK Drohobycz mianowany 15 czerwca 1944. We wrześniu t. r. z jego inicjatywy zaczęto wydawać w obwodzie Sambor konspiracyjne pismo „Podhalanin”, ukazujące się do połowy grudnia 1944. Sądzony przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu drohobyckiego i 24 grudnia 1945 skazany na 15 lat katorgi. Do Polski wrócił we wrześniu 1955.

<sup>3</sup> Herman Władysław Ludwik (1901–1981), ps. „Adam”, „Doktor”, „Felczer”, „Globus”, „Junosza”, „Kudak”, „Portier”, „Strzelecki”, „Wrzos”, „Żuraw”, kpt. piech. rez./ppłk WP. Profesor Politechniki Lwowskiej i SGGW. W l. 1911–1914 lwowski skaut, potem w drużynie skautowej w Zakopanem, uczestnik obrony Lwowa w 1918. W 1919 walczył w 5 ppLeg, potem uczestnik wojny polsko-bolszewickiej. W kampanii wrześniowej 1939 dca improwizowanego baonu 40 pp. Od grudnia 1939 w ZWZ. W lutym 1943 objął komendę Okręgu AK Stanisławów. Po wkroczeniu RKKa do Lwowa sprawował funkcję komendanta NIE Okręgu Stanisławów. Aresztowany i więziony bez sankcji prokuratora od 13 lutego do 5 marca 1945 we Lwowie, przewieziony do Moskwy, gdzie zeznał jako świadek w procesie gen. L. Okulickiego. Skazany przez OSO 12 stycznia 1946 na 3 lata ITŁ, zwolniony, w 1946 powrócił do Polski.

**26 травня 1945, Львів. Постанова про арешт  
Тадеуша Мічика**

„Утверждаю”	Арест санкционирую
Зам. нач. ТО НКГБ Львовской ЖД	Зам. военного прокурора ЛЬВО
Капитан госбезопасности	Капитан юстиции
(—) ЖУПИКОВ	(—) ЦАРЕВИЧ
„ <sup>a</sup> -26- <sup>a</sup> ” мая 1945 года	„ <sup>a</sup> -26- <sup>a</sup> ” мая 1945 года

Постановление  
(на арест)

гор. Львов

1945 года, мая 26 дня

Я, ст. следователь ТО НКГБ Львовской жел. дороги, лейтенант госбезопасности ШАТАЛИН, рассмотрев материалы в отношении МИЧИК Тадеуша Каролевича, 1913 г. рождения, уроженец с. Войнилов, р-н Калуш, Станиславской области, поляк, образование высшее коммерческое, происходит из рабочих, женат, до ареста без определенных занятий и места жительства —

НАШЕЛ:

МИЧИК, проживая в 1944 и 1945 г. г. на нелегальном положении в гор. Львове под псевдонимом „ЮГАС” являлся участником „АК”, в которой занимал пост коменданта Дрогобычского инспектората, имел военное звание подполковника.

Исполняя функции коменданта инспектората, проводил работу, направленную против Советской власти за отторжение вооруженным путем западных областей Украины. По его непосредственным указаниям в гор. Самборе был создан так называемый „Лесной Отдел” во главе с комендантом под псевдонимом „ГРОТ-II”<sup>1</sup>.

Также по указанию МИЧИК, „Лесной Отдел” в марте м-це 1945 г. на ст. Самбор совершил диверсионный акт — был подорван железнодорожный состав, совершен террор по отношению представителя Польского комитета и гр-на СССР.

17 мая 1945 года МИЧИК выполняя обязанности коменданта округа „АК”, прибыл из гор. Кракова на Советскую территорию с целью организации Станиславского округа „АК” для ведения борьбы с Советской властью.



**26 maja 1945, Lwów. Postanowienie o aresztowaniu  
Tadeusza Miczyka**

„Zatwierdzam” Zast[ępcą] nacz[elnika] TO NKGB Lwowskiej K[olei] Kapitan bezpieczeństwa państw[owego] (—) ŻUPIKOW „ <sup>a</sup> 26- <sup>a2</sup> ” maja 1945 roku	Areszt sankcjonuję Zast[ępcą] wojskowego prokuratora LWO Kapitan sądownictwa (—) CAREWICZ „ <sup>a</sup> 26- <sup>a2</sup> ” maja 1945 roku
--	--

Decyzja  
(o aresztowaniu)

m. Lwów

26 maja 1945 roku

Ja, st[arszy] śledczy TO NKGB Lwowskiej Kol[ei], lejtnant bezpieczeństwa państw[owego] SZATALIN, rozpatrzywszy materiały dotyczące MICZYKA Tadeusza s. Karola, urodzonego w 1913 r. we w[si] Wojniłów r[ę]j[oj]n Kałusz obwód stanisławowski, Polak, wykształcenie wyższe handlowe, pochodzi z robotników, żonaty, przed aresztowaniem bez określonego zajęcia i miejsca zamieszkania –

**STWIERDZIŁEM:**

MICZYK, działając w latach 1944 i 1945 w konspiracji we Lwowie pod pseudonimem „JUHAS”, był członkiem AK, w której zajmował stanowisko komendanta Inspektoratu Drohobyckiego, miał wojskowy stopień podpułkownika.

Pełniąc funkcję komendanta inspektoratu, prowadził pracę wymierzoną przeciwko władzy sowieckiej w celu oderwania drogą zbrojną zachodnich obwodów Ukrainy. Według jego bezpośrednich wskazówek w m. Samborze został utworzony tak zwany oddział leśny na czele z komendantem pod pseudonimem „GROT II”<sup>1</sup>.

Również na polecenie MICZYKA oddział leśny w marcu 1945 r. na st[acji] Sambor dokonał aktu dywersji – został wysadzony skład kolejowy, dokonany [akt] terroru wobec przedstawiciela Polskiego Komitetu i ob[ywate]l[ę]la ZSRS.

17 maja 1945 roku MICZYK, pełniąc obowiązki komendanta okręgu AK, przybył z Krakowa na terytorium sowieckie w celu organizacji Okręgu Stanisławowskiego AK do prowadzenia walki z władzą sowiecką.

На основании вышеизложенного

ПОСТАНОВИЛ:

МИЧИК Тадеуша Каролевича подвергнуть аресту и обыску.

Ст. следователь ТО НКГБ Львов[ской] ЖД  
Лейтенант госбезопасности  
(—) ШАТАЛИН

Согласен:

Начальник 4 отделения ТО НКГБ  
Майор госбезопасности  
(—) СЕРЯКОВ

*ГДА СБУ, Львів, спр. 28430, арк. 1.*

*Оригінал, машинопис.*

*З правого боку вгорі круга печатка з гербом в середині і написом: Военный Прокурор  
Львовской Жел[езной] дороги.*

### Примітки

<sup>a - a</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Юзефович Стефан, нар. 1914, арештований 11 травня 1945, суджений 20–23 серпня 1945 Військовим трибуналом Львівської залізниці і засуджений до смертної кари через розстріл; присуд замінено на 20 років каторги.

Na podstawie powyższego

POSTANOWIŁEM:

MICZYKA Tadeusza s. Karola poddać aresztowaniu i rewizji.

St[arszy] śledczy TO NKGB K[olei] Lwow[skiej]  
Lejtnant bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) SZATALIN

Wyrażam zgodę:

Naczelnik 4 Wydziału TO NKGB  
Major bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) SIERIAKOW

*WAP SBU, Lwów, spr. 28430, k. 1.*

*Oryginał, maszynopis.*

*W prawym górnym rogu pieczęć okrągła z herbem i napisem w otoku: Prokurator Wojskowy Lwowskiej Kolei.*

## Przypisy

<sup>a--a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Józefowicz Stefan (ur. 1914), aresztowany 11 maja 1945, sądzony 20–23 sierpnia 1945 przez Wojskowy Trybunał Kolei Lwowskiej i skazany na karę śmierci przez rozstrzelanie, wyrok zamieniono na 20 lat katorgi.

**10 вересня 1945, Львів. Обвинувальний висновок  
стосовно Тадеуша Мічика**

Утверждаю  
Начальник ТО НКГБ Львов[ской] жд  
Полковник  
(—) ДЕКУШЕНКО  
„а-10-а” б-IX-б 1945 г.

Обвинительное заключение  
по следственному делу № 829

по обвинению:  
МИЧИКА Тадеуша Королевича  
в преступлении, предусмотренном  
ст. ст. 54-1, „а”, 54-8, 54-9 и 54-11 УК УССР

25 мая 1945 г. в селе Сулковшизна<sup>1</sup>, Мостиского района, Дрогобычской области Транспортным отделом НКГБ Львовской ж. д. был арестован как активный участник действующего на территории западных областей Украины польского антисоветского подполья – МИЧИК Тадеуш Королевич.

Произведенным по делу следствием установлено, что МИЧИК состоял участником созданной Лондонским эмигрантским правительством Польши, так называемой „Армии Крайовой” с момента ее организации, т. е. с 1942 г. до дня ареста.

После освобождения частями Красной Армии территории Западной Украины от немецких захватчиков и до мая мес. 1945 г. МИЧИК находился на нелегальном положении, занимая ответственные руководящие посты в польском подполье, действуя под псевдонимом „ЮГАС” в звании подполковника „АК”.

В течении 9 месяцев он возглавлял Дрогобычский инспекторат „АК”, являясь его комендантом.

В августе мес. 1944 г., установив организационные связи с комендантом Станиславского округа „АК” ГЕРМАНОМ, под кличкой „ГЛОБУС”, МИЧИК принял личное участие в создании формирований польского антисоветского подполья на территории Станиславской и Дрогобычской областей УССР.

**10 września 1945, Lwów. Wniosek oskarżający  
Tadeusza Miczyka**

Zatwierdzam  
Naczelnik TO NKGB K[olei] Lwow[skiej]  
Pułkownik  
(—) DIEKUSZENKO  
„<sup>a</sup>-10-<sup>a</sup>” b-IX-<sup>b</sup> 1945 r.

Wniosek oskarżający  
dotyczący sprawy śledczej nr 829

z oskarżenia:  
MICZYKA Tadeusza s. Karola  
o przestępstwo przewidziane  
w art. art. 54-1, „a”, 54-9 i 54-11 KK USRS

25 maja 1945 r. we wsi Sułkowszczyzna rejon mościcki obwód drohobycki został aresztowany przez Oddział Transportowy NKGB K[olei] Lwowskiej jako aktywny członek działającego na terenie zachodnich obwodów Ukrainy polskiego antysowieckiego podziemia – MICZYK Tadeusz s. Karola.

W wyniku przeprowadzonego w sprawie śledztwa ustalono, że MICZYK był członkiem utworzonej przez londyński polski rząd emigracyjny tak zwanej Armii Krajowej od chwili jej powstania, tj. od 1942 r. do dnia aresztowania.

Po wyzwoleniu przez oddziały Armii Czerwonej terytorium Zachodniej Ukrainy od niemieckich najeźdźców, do maja 1945 r. MICZYK ukrywał się, zajmując odpowiedzialne przywódcze stanowiska w polskim podziemiu, działając pod pseudonimem „JUHAS” w stopniu podpułkownika AK.

Przez 9 miesięcy stał na czele Inspektoratu Drohobyckiego AK, będąc jego komendantem.

W sierpniu 1944 r., nawiązawszy łączność organizacyjną z komendantem Okręgu Stanisławowskiego AK HERMANEM, pseudonim „GLOBUS”, MICZYK osobiście brał udział w tworzeniu formacji polskiego antysowieckiego podziemia na terenie stanisławowskiego i drohobyckiego obwodów USRS.

Выполняя приказ ГЕРМАНА, в котором говорилось о переходе к подпольной антисоветской деятельности, МИЧИКОМ были приняты меры к сохранению оружия, средств связи, радиостанций, денежных средств и другого имущества „АК”.

Он также принял меры по выполнению директив ГЕРМАНА о вербовке новых участников в „АК” с задачей подготовки их к вооруженной борьбе против Советского Союза за отторжение к Польше западных областей УССР.

Под руководством МИЧИКА был создан Дрогобычский инспекторат „АК” в составе трех обводов „АК”: Дрогобычский, Бориславский, Самборский и лесной отдел, входивший в состав Самборского обвода „АК”.

Для руководства работой в обводах и лесном отделе МИЧИК назначил в качестве их руководителей комендантов, которые в свою очередь создали при себе штабы, цель которых заключалась в осуществлении всей работы по линии „АК”, как-то: вовлечение новых участников в „АК” и проведение другой подрывной деятельности, направленной против Советского Союза.

При назначении комендантов обводов и лесного отдела „АК” МИЧИК, руководствуясь полученными от коменданта Станиславского округа „АК” „ГЛОБУСА” программными установками о создании „АК” с новыми задачами, которые в основном сводились к проведению глубокой конспиративной работы, направленной против Советского Союза за отторжение земель западных областей Украины от СССР, разъяснял эти задачи, а в последующем издал специальный приказ, в котором указывал о необходимости законспирирования имеющегося оружия, медикаментов, средств технической связи и людей. Что работу необходимо вести в направлении приобретения оружия, вербовки людей в „АК” и проведении агитации среди польского населения за невыезд в Польшу. В разрезе этих установок обвода и лесной отдел „АК” проводили свою антисоветскую деятельность (л.д. 13 об., 42).

В ноябре мес. 1944 г. Дрогобычский инспекторат „АК” был в основном сформирован и насчитывал более 700 человек, часть из которых имела оружие и боеприпасы.

После заключения Советским Союзом договора с Люблинским правительством о переселении из Западной Украины и др. советских территорий польского населения в Польшу, Дрогобычский инспекторат „АК” развернул усиленную антисоветскую агитацию среди польского населения за невыезд в Польшу.

В распоряжении Самборского обвода „АК” имелась пишущая машинка и шапирограф. Комендант этого обвода „СТАХ” организовал

Wypełniając rozkaz HERMANA, w którym była mowa o przejściu do podziemnej antysowieckiej działalności, MICZYK podjął kroki w celu przechowania broni, środków łączności, radiostacji, środków pieniężnych i innego majątku AK.

Podjął także kroki w celu wykonania zaleceń HERMANA o werbunku nowych członków do AK z zadaniem przygotowania ich <sup>c</sup>do zbrojnej<sup>c</sup> walki przeciwko Związkowi Sowieckiemu o oderwanie do Polski zachodnich obwodów USRS.

Pod dowództwem MICZYKA został utworzony Inspektorat Drohobycki AK składający się z trzech Obwodów: Drohobyckiego, Borysławskiego, Samborskiego oraz oddział leśny, wchodzący w skład Obwodu Samborskiego AK.

Do kierowania pracą w obwodach i oddziale leśnym MICZYK wyznaczył w charakterze ich dowódców komendantów, którzy z kolei utworzyli przy sobie sztaby. Ich cel zamykał się w wykonywaniu całej roboty po linii AK, a mianowicie: wciągnięciu nowych członków do AK i prowadzeniu innej działalności destrukcyjnej, wymierzonej przeciwko Związkowi Sowieckiemu.

Przy wyznaczaniu komendantów obwodów i oddziału leśnego AK MICZYK, kierując się otrzymanymi od komendanta Okręgu Stanisławowskiego AK „GLOBUSA” wytycznymi programowymi o utworzeniu AK z nowymi zadaniami, które zasadniczo sprowadzały się do prowadzenia głęboko zakonspirowanej roboty, wymierzonej przeciwko Związkowi Sowieckiemu w celu oderwania ziem zachodnich obwodów Ukrainy od ZSRS, objaśniał te zadania, a następnie wydał specjalny rozkaz, w którym wskazywał na konieczność zakonspirowania posiadanej broni, medykamentów, technicznych środków łączności oraz ludzi, [podając], że robotę trzeba prowadzić w kierunku zdobywania broni, werbowania ludzi do AK i prowadzenia agitacji wśród polskiej ludności za niewyjeżdżaniem do Polski. Pod kątem wytycznych obwodu również oddział leśny AK prowadził swoją antysowiecką działalność (k.s. 13 odw., 42).

W listopadzie 1944 r. Inspektorat Drohobycki AK był w zasadzie sformowany i liczył ponad 700 ludzi, z których część miała broń i amunicję.

Po zawarciu przez Związek Sowiecki porozumienia z rządem lubelskim o przesiedleniu z Zachodniej Ukrainy i in[nych] sowieckich terytoriów polskiej ludności do Polski, Inspektorat Drohobycki AK rozwinął wzmoczoną antysowiecką agitację wśród polskiej ludności za niewyjeżdżaniem do Polski.

W dyspozycji Obwodu Samborskiego AK była maszyna do pisania i szapirograf. Komendant tego obwodu „STACH” zorganizował drukarnię,

типографию, которая выпускала нелегальную газету „Подхаланин”. В Дрогобычском обводе выходила нелегальная газета „Кшиве звертядло”, листовки и плакаты.

По личной договоренности с руководителем подпольной организации „АК”, существовавшей во Львове, „МАРЕКОМ”<sup>2</sup>, МИЧИК от последнего для Дрогобычского инспектората „АК” получал нелегальную газету „Слово польске”. Вся эта антисоветская печать возводила различную злостную клевету на Советский Союз, призывая польское население не выезжать в Польшу, а ориентироваться на эмигрантское Польское Правительство, находящееся в Лондоне, распространялась среди участников „АК”, а также среди польского населения (л.д. 14).

Проводимой пропагандой участники „АК” старались доказать польскому населению освобождение Красной Армией польских земель как советскую агрессию на территории Западной Украины и факт существования „АК”. Настроить живущих в Западной Украине поляков против Советского Союза и Люблинского правительства (л.д. 14). Несмотря на проводимую антисоветскую пропаганду, польское население все же выезжало в Польшу. Для того, чтобы удержать польское население, МИЧИК в декабре мес. 1944 г. издал приказ о совершении диверсионных актов на железнодорожном транспорте со всеми эшелонами поляков, отъезжающими в Польшу, о взрыве железнодорожных мостов и совершении террористических актов над лицами, которые своими действиями мешали работе „АК” (л.д. 15, 35 об.). Этот приказ комендантами обводов был перетворен в жизнь. Так:

В Бориславском обводе был совершен террористический акт в отношении неизвестного гражданина, который был заподозрен в помощи Советским органам (л.д. 15).

В гор. Самборе в январе мес. 1945 г. террористической группой Лесного отдела „АК” был совершен террористический акт в отношении ЖИГАДЛОВСКОГО [ЖЕГАДЛОВСКОГО], являющегося представителем Временного Национального Польского правительства, работавшего в Комитете по переселению.

Совершение террористического акта в отношении ЖИГАДЛОВСКОГО было вызвано тем, что он проводил работу против „АК” (л.д. 15).

С целью похищения и уничтожения списков поляков, записавшихся на выезд в Польшу, а также и других документов, в Дрогобыче было организовано нападение на Польский Комитет. В результате нападения были частично уничтожены документы и похищены чистые эвакуационные справки, которые в последующем были использованы для участников „АК” (л.д. 15).



która wydawała nielegalną gazetę „Podhalanin”. W Obwodzie Drohobyckim wychodziła nielegalna gazeta „Krzywe Zwierciadło”, ulotki i plakaty.

Po osobistych ustaleniach z przywódcą istniejącej we Lwowie podziemnej organizacji AK „MARKIEM”<sup>1</sup>, MICZYK otrzymywał od niego dla Inspektoratu Drohobyckiego AK nielegalną gazetę „Słowo Polskie”. Cała ta antysowiecka prasa potęgowała różnorodne złośliwe oszczerstwa na temat Związku Sowieckiego, wzywając polską ludność, aby nie wyjeżdżała do Polski, ale orientowała się na emigracyjny rząd polski, znajdujący się w Londynie, rozchodziła się wśród członków AK, a także wśród polskiej ludności (k.s. 14).

Poprzez prowadzoną propagandę członkowie AK usiłowali ukazać polskiej ludności wyzwolenie przez Armię Czerwoną ziem polskich jako sowiecką agresję na tereny Zachodniej Ukrainy oraz fakt istnienia AK. Nastawić mieszkających na Zachodniej Ukrainie Polaków przeciwko Związkowi Sowieckiemu i rządowi lubelskiemu (k.s. 14). Nie zważając na prowadzoną propagandę antysowiecką, polska ludność jednak wyjeżdżała do Polski. Żeby zatrzymać polską ludność, MICZYK w grudniu 1944 r. wydał rozkaz o przeprowadzaniu aktów dywersyjnych na transportach kolejowych z całymi eszelonami Polaków odjeżdżającymi do Polski, o wysadzeniu mostów kolejowych i dokonywaniu aktów terrorystycznych wobec osób, które swoimi działaniami przeszkadzały robocie AK (k.s. 15, 35 odwr.). Ten rozkaz został przez komendantów obwodów wprowadzony w życie. I tak:

W obwodzie borysławskim został dokonany akt terrorystyczny wobec nieznanego obywatela, który był podejrzewany o pomaganie organom sowieckim (k.s. 15).

W Samborze w styczniu 1945 r. terrorystyczna grupa oddziału leśnego AK dokonała aktu terrorystycznego wobec ŻEGADŁOWSKIEGO, będącego przedstawicielem polskiego Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej, pracującego w Komitecie do spraw przesiedlenia.

Przeprowadzenie aktu terrorystycznego wobec ŻEGADŁOWSKIEGO było wywołane tym, że prowadził on robotę przeciwko AK (k.s. 15).

W celu zagrabienia i zniszczenia spisów Polaków którzy zgłosili się na wyjazd do Polski, a także innych dokumentów, w Drohobyczu został zorganizowany napad na polski komitet. W wyniku napadu zostały częściowo zniszczone dokumenty i zrabowane czyste zaświadczenia ewakuacyjne, które następnie były wykorzystywane dla członków AK (k.s. 15).

5 marca 1945 r. dywersyjna grupa oddziału leśnego dokonała aktu dywersji na stacji [kolejowej] Sambor. Zostały wysadzone wagony przeznaczone do załadunku Polaków wyjeżdżających do Polski (k.s. 15).

Na utrzymanie członków AK Inspektoratu Drohobyckiego MICZYK od sierpnia 1944 r. co miesiąc otrzymywał środki pieniężne od dowództwa

5 марта 1945 г. диверсионной группой Лесного отдела на станции Самбор был совершен диверсионный акт. Были подорваны вагоны, предназначенные под погрузку выезжающих в Польшу поляков (л.д. 15).

Для содержания участников „АК” Дрогобычского инспектората МИЧИК с августа мес. 1944 г. ежемесячно получал денежные средства от руководства Станиславского округа „АК” (л.д. 17). За свою работу в „АК” МИЧИК ежемесячно получал по 3000 руб. (л.д. 17).

На протяжении всей своей антисоветской деятельности МИЧИК поддерживал организационные связи с комендантом Станиславского округа „АК” ГЕРМАНОМ по кличке „ГЛОБУС” и другими видными участниками „АК”.

<sup>1</sup>Будучи допрошен по существу предъявленного ему обвинения, МИЧИК виновным <sup>2</sup>себя признал полностью (л.д. 23).<sup>3</sup> Кроме того, его преступная деятельность в достаточной степени подтверждается показаниями обвиняемого ЮЗЕФОВИЧ Стефана Аполлоновича, ГЕРМАНА Владислава, Максимельяновича и вещественными доказательствами по делу (л.д. 41–79).<sup>4</sup>

На основании вышеизложенного обвиняется:

МИЧИК Тадеуш Королевич, 1913 г. р., уроженец с. Войнилов, района Калуш, Станиславской области, поляк, образование высшее, происходит из семьи рабочего, женат. В момент ареста находился на нелегальном положении как участник „АК” без определенного места жительства –

в том, что:

С 1942 г. являлся участником „АК”, занимал должность коменданта Дрогобычского инспектората, а с мая мес. 1945 г. по день ареста выполнял функции коменданта Станиславского округа „АК”.

После освобождения частями Красной Армии территории Западной Украины от немецких захватчиков, организовал Дрогобычский инспекторат „АК”, который проводил антисоветскую работу, направленную на подрыв мощи Советского Союза.

Руководил работой всех подпольных антисоветских польских организаций, входивших в состав Дрогобычского инспектората. Издал приказ о совершении диверсионных актов на железнодорожном транспорте, террористических актов в отношении советских граждан, которые разоблачали работу „АК”. Эти приказы были осуществлены.

Okręgu Stanisławowskiego AK (k.s. 17). Za swoją pracę w AK MICZYK otrzymywał miesięcznie po 3000 rub[li] (k.s. 17).

Na przestrzeni całej swojej antysowieckiej działalności MICZYK utrzymywał organizacyjną łączność z komendantem Okręgu Stanisławowskiego AK HERMANEM pseudonim „GLOBUS” i innymi znaczącymi członkami AK.

<sup>d</sup>Będąc przesłuchiwanym na okoliczność przedstawionych mu zarzutów, MICZYK do winy <sup>c</sup>przyznał się w pełni (k.s. 23).<sup>c</sup> Oprócz tego jego przestępczą działalność w dostatecznym stopniu potwierdzają zeznania oskarżonego JÓZEFOWICZA Stefana s. Apoloniusza, HERMANA Władysława s. Maksymiliana oraz dowody rzeczowe w sprawie (k.s. 41–79).<sup>d</sup>

Na podstawie powyższego oskarżony zostaje:

MICZYK Tadeusz s. Karola, ur. w 1913 r. we w[si] Wojniłów rejon Kałusz obwód stanisławowski, Polak, wykształcenie wyższe, pochodzi z rodziny robotnika, żonaty. W chwili aresztowania znajdował się w podziemiu jako członek AK bez stałego miejsca zamieszkania –

o to, że:

Od 1942 r. był członkiem AK, zajmował stanowisko komendanta Inspektoratu Drohobyckiego, a od maja 1945 r. do dnia aresztowania pełnił funkcję komendanta Okręgu Stanisławowskiego AK.

Po wyzwoleniu przez oddziały Armii Czerwonej terytorium Zachodniej Ukrainy od niemieckich najeźdźców, organizował Inspektorat Drohobycki AK, który prowadził antysowiecką robotę, skierowaną na osłabienie potęgi Związku Sowieckiego.

Kierował pracą wszystkich podziemnych antysowieckich polskich organizacji, wchodzących w skład Inspektoratu Drohobyckiego. Wydał rozkaz o przeprowadzaniu aktów dywersji na transporcie kolejowym, aktów terrorystycznych wobec sowieckich obywateli, którzy demaskowali robotę AK. Te rozkazy zostały wykonane.

Finansował członków AK inspektoratu. W przestępczych, antysowieckich celach utrzymywał łączność z komendantem Okręgu Stanisławowskiego AK „GLOBUSEM” i innymi członkami AK –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a”, 54-8, 54-9 i 54-11 KK USRS.

Niniejszą sprawę, zgodnie z art. 204 KPK USRS skierować do Wojskowego Prokuratora Lwowskiej Kol[ei] do rozpatrzenia i przekazania sądowi.

Wniosek oskarżający sporządzono „30” sierpnia 1945 r., m. Lwów.

Финансировал участников „АК” инспектората. В преступных, антисоветских целях поддерживал связь с комендантом Станиславского округа „АК” „ГЛОБУСОМ” и другими участниками „АК” –

т. е. в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-1,а<sup>1</sup>, 54-8, 54-9 и 54-11 УК УССР.

Настоящее дело, в порядке ст. 204 УПК УССР направить Военному Прокурору Львовской жел. дор. для рассмотрения и передачи по подсудности.

Обвинительное заключение составлено „30” августа 1945 г., гор. Львов.

Ст. следователь ТО НКГБ Львов[ской] жд  
Лейтенант (—) ШАТАЛИН

Согласен:

Начальник 4 отд. ТО НКГБ Львов[ской] ж[елезной] д[ороги]  
Майор (—) СЕРЯКОВ

ГДА СБУ, Львів, спр. 28430, арк. 82–85.

Оригінал, машинопис.

## Примітки

- <sup>а-а</sup> Вписано від руки.
- <sup>б-б</sup> Виправлено від руки з: *августа*.
- <sup>в-в</sup> Підкреслено від руки.
- <sup>г-г</sup> Фрагмент тексту зазначений вертикальною рисою з правого боку на полях.

<sup>1</sup> Так у документі; правильно – Сулківщина.

<sup>2</sup> Гживач Бернад (1911–1993), вживав також прізвищ: Альберт Гурський, Мечислав Орловський, Станіслав Стосік, пс. „Марек”, „Румак”, „Щербец”, лейтенант служби озброєння запасу ВП; вибух війни зустрів його на військовій практиці у Франції; до Польщі повернувся 12 вересня, а 10 жовтня 1939 прибув до Варшави і два дні пізніше поступив у ряди Ящіркового союзу, у травні 1941 став членом Національної військової організації (НОВ); приблизно з серпня до листопада 1942 був офіцером озброєння в Командуванні Округу Люблін НОВ, з листопада керівник зв'язку ГК НОВ у Варшаві, з серпня 1943 заступник коменданта Округу НОВ у Львові, з грудня 1943 комендант цього округу; після „Бурі” в Командуванні Округу Львів НІЕ – керівник організаційного реферату; арештований і в ув'язненні без санкції прокурора „Смершом” у Львові з 3 березня по 5 травня 1945, завезений на „процес шістнадцяти” в Москву; суджений Військовим трибуналом військ НКВС Львівської області, 15 вересня 1945 засуджений до смертної кари; присуд рішенням Військової колегії Найвищого суду від 1 листопада 1945 замінено на 20 років каторжницьких робіт; до Польщі повернувся 21 червня 1957.

St[arszy] śledczy TO NKGB K[olei] Lwow[skiej]  
Lejtnant (—) SZATALIN

Zgadzam się:

Naczelnik 4 Wydz[iału] TO NKGB K[olei] Lwow[skiej]  
Major (—) SIERIAKOW

WAP SBU, Lwów, spr. 28430, k. 82–85.  
Oryginał, maszynopis.

## Przypisy

- a- -a Wpisano odręcznie.
- b- -b Poprawiono odręcznie z: *sierpnia*.
- c- -c Podkreślono odręcznie.
- d- -d Fragment oznaczony na prawym marginesie pionową linią.

<sup>1</sup> Grzywacz Bernard (1911–1993), przybrane nazwiska Albert Górski, Mieczysław Orłowski, Stanisław Stosik, ps. „Marek”, „Rumak”, „Szczerbiec”, por. sł. uzbr. rez. WP. Wybuch wojny zastał go na praktyce wojskowej we Francji. Do Polski wrócił 12 września, a 10 października 1939 przybył do Warszawy i dwa dni później wstąpił do Związku Jaszczurczego, w maju 1941 został członkiem NOW. Od ok. sierpnia do listopada 1942 był oficerem uzbrojenia w Komendzie Okręgu Lublin NOW, od listopada kierownik łączności KG NOW w Warszawie, od sierpnia 1943 zca komendanta Okręgu NOW we Lwowie, od grudnia 1943 komendant tego okręgu. Po scaleniu z AK został oficerem do spraw organizowania partyzantki w Okręgu AK Lwów. Po „Burzy” w Komendzie Okręgu Lwów NIE – kierownik referatu organizacyjnego. Aresztowany i więziony bez sankcji prokuratora przez „Smiersz” we Lwowie od 3 marca do 5 maja 1945, zawieziony na „proces 16” do Moskwy. Sądzony przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu lwowskiego, 15 września 1945 skazany na karę śmierci. Wyrok został zamieniony uchwałą Wojskowego Kolegium Sądu Najwyższego z 1 listopada 1945 na 20 lat robót katorżniczych. Do Polski wrócił 21 czerwca 1957.

**2 березня 1945, Чортків. Витяг із доповідної записки Леоніда  
Малініна Сергієві Савченку про агентурно-оперативну  
роботу УНКДБ Тернопільської області за лютий 1945 р.**

Совершенно секретно

Народному Комиссару Государствен[ной] Безопасности УССР  
Комиссару Государственной Безопасности 3-го ранга  
тов. САВЧЕНКО  
гор. Киев

Доклад  
об агентурно-оперативной работе Управления НКГБ  
по Тернопольской области за февраль месяц 1945 года

По состоянию на 25 февраля 1945 г.

Агентурно-следственная работа

За отчетный период арестовано <sup>a</sup>353 человека<sup>a</sup>, из них:

Участников „ОУН”	– 259
Участников „УПА”	– 13
Участников а/с польских формирований	– 60
Агентов противника	– <sup>a</sup> 7 <sup>a</sup>
Прочего антисоветского элемента	– 14

[...]

В числе арестованных участников антисоветских польских организаций:

Комендант округа „АК”	– 1
Комендантов обвода „АК”	– 4
Референтов обвода „АК”	– 13
Комендантов компаний „АК”	– 1
Комендантов плютонов	– 3

[...]

Наиболее характерными делами по разоблачению в процессе агентурно-следственной работы, участников антисоветских формирований являются:

[...]

**2 marca 1945, Czortków. Wyciąg ze sprawozdania  
Leonida Malinina dla Siergieja Sawczenki z pracy  
agenturalno-operacyjnej UNKGB obwodu  
tarnopolskiego za luty 1945 r.**

Ścisłe tajne

Do Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państw[owego] USRS  
Komisarza bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
tow. SAWCZENKI  
m. Kijów

Sprawozdanie  
z agenturalno-operacyjnej pracy Zarządu NKGB  
obwodu tarnopolskiego za miesiąc luty 1945 roku

Według stanu na 25 lutego 1945 r.

Praca agenturalno-śledcza

W okresie sprawozdawczym aresztowano <sup>a</sup>353 osoby<sup>a</sup>, w tym:

Członków OUN	– 259
Członków UPA	– 13
Członków polskich formacji a/s	– 60
Agentów przeciwnika	– <sup>a</sup> 7 <sup>a</sup>
Pozostałego antysowieckiego elementu	– 14
	[...]

Wśród aresztowanych członków antysowieckich polskich organizacji:

Komendant okręgu AK	– 1
Komendantów obwodów AK	– 4
Referentów obwodów AK	– 13
Dowódców kompanii AK	– 1
Dowódców plutonów	– 3
	[...]

Najbardziej charakterystycznymi sprawami członków formacji antysowieckich, ujawnionymi w toku pracy agenturalno-śledczej są:

[...]

## Агентурно-следственное дело „КРАЙОВЦЫ”

30 января с/г Подгаецким Райотделом НКГБ реализовано агентурное дело „КРАЙОВЦЫ”, по которому разрабатывались участники антисоветской организации „Армия Краева”.

В результате реализации дела вскрыт „обвод” „АК”, действовавший на территории Подгаецкого района и входивший в состав Бережанского „инспектората”.

По делу арестовано 23 активных участника организации, в том числе:

1. РАДНИЦКИЙ Бугомил Владиславович, 1891 года рождения, уроженец гор. Львова, поляк, беспартийный, с высшим образованием, врач, работал заведующим районной больницы в гор. Подгайцы.

Являлся комендантом „обвода” „АК” под псевдонимом „КЕМОР”.

2. ЛИС Збигнев Иосифович, 1911 года рождения, уроженец с. Подофилипи<sup>1</sup>, Борщевского района, Тернопольской области, поляк, беспартийный, образование 7 классов, работал бухгалтером Подгаецкого рыбхоза.

Являлся заместителем коменданта Подгаецкого „обвода” „АК” под псевдонимом „ЗОСИК”.

3. ВИНЧУК Владислав Игнатович, 1912 года рождения, уроженец с. Сильце [?], Подгаецкого района, поляк, беспартийный, образование 10 классов, женат, работал зам. уполнаркомзага по Подгаецкому району.

Являлся референтом „обвода” „АК” по разведке и контрразведке под псевдонимом „ЛИТВИН”.

4. ДОБРОВОЛЬСКИЙ Вицент Вицентович, 1915 года рождения, уроженец с. Чернилив-Мазовецкий, Тернопольской области, поляк, беспартийный, образование 10 классов, из служащих, в прошлом подполковник польской армии, работал директором кинофикации гор. Подгайцы и одновременно был командиром истребительного батальона при Подгаецком Райвоенкомате.

Являлся референтом „обвода” по связи под псевдонимом „ШАРИЙ”.

5. ВОЙЦЕХОВСКИЙ Юзеф Адольфович, 1915 года рождения, уроженец гор. Подгайцы, поляк, беспартийный, со средним образованием, по профессии телеграфист, женат, служащий, работал по специальности на почте в гор. Подгайцы.

Является референтом „обвода” по пропаганде под псевдонимом „РОБАК”.

6. ДОМБРОВСКАЯ Юзефа Ивановна, 1914 года рождения, уроженка гор. Подгайцы, беспартийная, со средним образованием, по



## Agentalno-śledcza sprawa „KRAJOWCY”

30 stycznia br. Podhajecki Rej[onowy] Oddział NKGB zrealizował agenturalną sprawę „KRAJOWCY”, w której byli rozpracowywani członkowie antysowieckiej organizacji Armia Krajowa.

W wyniku realizacji sprawy wykryty został Obwód AK, działający na terenie rejonu podhajeckiego i wchodzący w skład Inspektoratu Brzeżańskiego.

W sprawie aresztowano 23 aktywnych członków organizacji, w tym:

1. RADNICKI Bogumił s. Władysława, urodzony w 1891 roku we Lwowie, Polak, bezpartyjny, z wyższym wykształceniem, lekarz, pracował jako kierownik szpitala rejonowego w m. Podhajce.

Był komendantem Obwodu AK pod pseudonimem „KEMOR”.

2. LIS Zbigniew s. Józefa, urodzony w 1911 roku we w[si] Podfilipie rejon borszczowski obwód tarnopolski, Polak, bezpartyjny, wykształcenie 7 klas, pracował jako księgowy w podhajeckim *Rybchozie*.

Był zastępcą komendanta Obwodu Podhajeckiego AK pod pseudonimem „ZOSIK”.

3. WIŃCZUK Władysław s. Ignacego, urodzony w 1912 roku we w[si] Silce [?] rejon podhajecki, Polak, bezpartyjny, wykształcenie 10 klas, żonaty, pracował jako zast[ępcą] *Upołnarkomzaga* rejonu podhajeckiego.

Był referentem Obwodu AK do spraw wywiadu i kontrwywiadu pod pseudonimem „LITWIN”.

4. DOBROWOLSKI Wincenty s. Wincentego, urodzony w 1915 roku we w[si] Czernielów Mazowiecki obwód tarnopolski, Polak, bezpartyjny, wykształcenie 10 klas, z [rodziny] urzędniczej, w przeszłości podoficer Wojska Polskiego, pracował jako dyrektor kinofikacji m. Podhajce i jednocześnie był dowódcą *istriebitielnego batalionu* przy Podhajeckim *Rajwojenkomacie*.

Był referentem Obwodu do spraw łączności pod pseudonimem „SZARY”.

5. WOJCIECHOWSKI Józef s. Adolfa, urodzony w 1915 roku w Podhajcach, Polak, bezpartyjny, ze średnim wykształceniem, z zawodu telegrafista, żonaty, urzędnik, pracował w swoim zawodzie na poczcie w Podhajcach.

Był referentem Obwodu do spraw propagandy pod pseudonimem „ROBAK”.

6. DAJBROWSKA Józefa c. Jana, urodzona w 1914 roku w Podhajcach, bezpartyjna, ze średnim wykształceniem, z zawodu nauczycielka, niezamężna, pracowała w swoim zawodzie w podhajeckiej szkole średniej.

профессии учительница, не замужем, работала по специальности в Подгаецкой средней школе.

Являлась референтом „обвода” по женработе („ВСК” – „Войскова Служба Кобьет”) под псевдонимом „АНИТА”.

7. СИГИТ Ян Божеевич, 1917 года рождения, уроженец с. Мехув, Влощевского района, житель гор. Подгайцы, поляк, беспартийный, образование 7 классов, из рабочих, по профессии фотограф, боец истребительного батальона Подгаецкого РО НКВД.

Являлся связным под псевдонимом „СПОКОЙНЫЙ”.

8. ГАЛЮСИНСКАЯ Ядвига Владимировна, 1904 года рождения, уроженка пос. Заставье, Подгаецкого района, полька, беспартийная, со средним образованием, по профессии художник, происходит из семьи фабриканта, муж ее в 1939 г. арестован органами НКВД, работала медсестрой Подгаецкой больницы.

Являлась санитарным референтом „обвода” под псевдонимом „МАРТА”.

9. РАЧИНСКИЙ Иосиф Юльянович, 1896 года рождения, уроженец с. Остальцы, Тернопольского района, поляк, беспартийный, женат, бывший ка[п]рал австрийской армии, с низшим образованием, работал заместителем председателя Райпотребсоюза.

Являлся референтом „обвода” по „ВСОП” („Войскова Служба Охраны Повстання”) под псевдонимом „ЖБИК”.

При операции изъято оружие и другое имущество, принадлежащее организации и, в частности:

Станковый пулемет	–	1
Ручной пулемет	–	1
Миномет	–	1
Дисков к пулемету	–	2
Винтовок	–	4
Пистолетов	–	3
Мин к миномету	–	12
Патронов	–	5000
Гранат	–	10
Ракетница	–	1
Ракет	–	29
Химические подрывные ампулы	–	5
Пишущих машинок	–	2
Радиоприемник	–	1

На следствии все арестованные признали свою принадлежность к „АК” и активное в ней участие. По вновь выявленным участникам

Była referentem Obwodu do spraw służby kob[iet] (WSK – Wojskowa Służba Kobiet) pod pseudonimem „ANITA”.

7. SIGIT Jan s. Błażeja, urodzony w 1917 roku we w[si] Miechów rejon włoszczowski, zamieszkały w Podhajcach, Polak, bezpartyjny, wykształcenie 7 klas, z [rodziny] robotniczej, z zawodu fotograf, żołnierz *istriebi-telnego batalionu* Podhajeckiego RO NKWD.

Był łącznikiem pod pseudonimem „SPOKOJNY”.

8. GALUSIŃSKA Jadwiga c. Włodzimierza, urodzona w 1904 roku w os[adzie] Zastawie rejon podhajecki, Polka, bezpartyjna, ze średnim wykształceniem, z zawodu artysta malarz, pochodzi z rodziny fabrykanta, jej mąż w 1939 r. został aresztowany przez organy NKWD, pracowała jako pielęgniarka w podhajeckim szpitalu.

Była referentem sanitarnym Obwodu pod pseudonimem „MARTA”.

9. RACZYŃSKI Józef s. Juliana, urodzony w 1896 roku we w[si] Ostalce rejon tarnopolski, Polak, bezpartyjny, żonaty, były kapral armii austriackiej, z niższym wykształceniem, pracował jako zastępca przewodniczącego *Rajpotriebszojuza*.

Był referentem obwodu do spraw WSOP (Wojskowa Służba Ochrony Powstania) pod pseudonimem „ŻBIK”.

Podczas operacji skonfiskowano broń i inne mienie, należące do organizacji, w szczególności:

Ciężki karabin maszynowy	–	1
Ręczny karabin maszynowy	–	1
Granatnik	–	1
Dysków do karabinu maszynowego	–	2
Karabinów	–	4
Pistoletów	–	3
Amunicji do granatnika	–	12
Nabojów	–	5000
Granatów	–	10
Rakietnica	–	1
Rakiet	–	29
Zapalniki chemiczne	–	5
Maszyny do pisania	–	2
Radiodbiornik	–	1

Podczas śledztwa wszyscy aresztowani przyznali się do swojej przynależności do AK i aktywnego w niej udziału. Na nowo ujawnionych członków AK, wchodzących w [skład] Obwodu Podhajeckiego, przygotowujemy dodatkową operację.

„АК”, входившим в Подгаецкий „обвод”, готовим дополнительную операцию.

Как установлено следствием, в Подгаецкий „обвод” входило пять „компаний”:

1. Компания по гор. Подгайцы
2. Компания по с. Поновичи
3. Компания по с. Маловоды
4. Компания по с. Михайловка
5. Компания по с. Золотники (райцентр [?]).

В каждую „компанию” входило 3–4 „плютона”, которые в свою очередь состояли из „дружин”. Каждая „компания”, как и вышестоящие центры „АК”, были зашифрованы соответствующими наименованиями. В частности:

- |                              |               |
|------------------------------|---------------|
| 1. Бережанский „инспекторат” | – „МАРАТОН”   |
| 2. Подгаецкий „обвод”        | – „АЛЬБАТРОС” |
| 3. Подгаецкая „компания”     | – „ПОТОЦКИЙ”  |
| 4. Пановичская „компания”    | – „РАКЕТА”    |
| 5. Маловодская „компания”    | – „ПИРАТ”     |
| 6. Михайловская „компания”   | – „ОЛЬХА”     |
| 7. Золотниковская „компания” | – „ВИКТОРИЯ”  |

Подгаецкий „обвод” был подчинен Бережанскому „инспекторату”.

Бережанский „инспекторат” состоял из следующих лиц:

1. ТОКАРЧИК-Гарволь Францишек – комендант „инспектората”, псевдоним „ГЕВОНТ”, быв[ший] офицер польской армии, работал командиром истребительного батальона при Бережанском Райвоенкомате, месяца 3–4 тому назад выехал в Польшу.

2. „ОРЛИЦКИЙ” (других данных не добыто), заместитель коменданта „инспектората”, в декабре 1944 года выехал в Люблин.

3. ЛЮБЕЛЬСКИЙ – офицер связи „инспектората”, псевдоним „ОРЧИК”, в декабре 1944 года выехал в Польшу.

4. ШИНАЛЬСКИЙ – референт диверсионного отдела „инспектората”, псевдоним „ТРИК”, работал командиром истребительного батальона Бережанского РО НКВД, в декабре месяце бежал в Польшу.

5. ФАНДЕРОВСКИЙ – референт разведки и контрразведки „инспектората”, псевдоним „ВАН”, в прошлом почтовый работник, проживает в г. Бережаны.

6. СИВКОВСКАЯ – референт „ВСК” при „инспекторате”, псевдоним „ГРАНИТ”, еще при немцах выехала в Польшу.

7. ШАДАЙ – заместитель референта „ВСК”, псевдоним „ШАРОТКА”, проживает в гор. Бережаны.

Jak ustalono w śledztwie, w [skład] Obwodu Podhajeckiego wchodziło pięć kompanii:

1. Kompania w m. Podhajce
2. Kompania we w[si] Panowice
3. Kompania we w[si] Małowody
4. Kompania we w[si] Michałówka
5. Kompania we w[si] Złotniki (centrum rej[onowe] [?]).

W skład każdej kompanii wchodziły 3–4 plutony, które z kolei składały się z drużyn. Każda kompania, podobnie jak ośrodki AK wyższego szczebla, była zaszyfrowana odpowiednim kryptonimem. W szczególności:

1. Inspektorat Brzeżański – „MARATON”
2. Obwód Podhajecki – „ALBATROS”
3. Kompania Podhajecka – „POTOCKI”
4. Kompania Panowicka – „RAKIETA”
5. Kompania Małowodzka – „PIRAT”
6. Kompania Michałowska – „OLCHA”
7. Kompania Złotnicka – „WIKTORIA”

Obwód Podhajecki podlegał Inspektoratowi Brzeżańskiemu.

W skład Inspektoratu Brzeżańskiego wchodziły następujące osoby:

1. TOKARCZYK-GARWOL Franciszek – komendant Inspektoratu, pseudonim „GIEWONT”, by[ły] oficer Wojska Polskiego, pracował jako dowódca *istriebitielnego batalionu* przy brzeżańskim *Rajwojenkomacie*, około 3–4 miesiące temu wyjechał do Polski.

2. „ORLICKI” (innych danych nie uzyskano), zastępca komendanta Inspektoratu, w grudniu 1944 roku wyjechał do Lublina.

3. LUBELSKI – oficer łączności Inspektoratu, pseudonim „ORCZYK”, w grudniu 1944 roku wyjechał do Polski.

4. SZYNALSKI – referent Oddziału Dywersyjnego Inspektoratu, pseudonim „TRYK”, pracował jako dowódca *istriebitielnego batalionu* Brzeżańskiego RO NKWD, w grudniu zbiegł do Polski.

5. FANDEROWSKI – referent wywiadu i kontrwywiadu Inspektoratu, pseudonim „WAN”, w przeszłości pracownik poczty, mieszka w Brzeżanach.

6. SIWKOWSKA – referent WSK przy Inspektoracie, pseudonim „GRANIT”, jeszcze za Niemców wyjechała do Polski.

7. SZADAJ – zastępca referenta WSK, pseudonim „SZAROTKA”, mieszka w Brzeżanach.

Podstawowym zadaniem, jak potwierdzili w śledztwie członkowie AK, było przygotowywanie do wywołania powstania zbrojnego przeciw-

Основной задачей, как подтвердили на следствии участники „АК”, являлась подготовка к поднятию вооруженного восстания против „оккупанта” земель польских с целью восстановления Польши в границах 1939 года.

Подгаецкий „обвод” готовил для вооруженной борьбы не только войсковую силу, но и вспомогательную службу. В частности, под руководством активного участника „АК” ЗАЛЕСКОГО были проведены курсы радиотелеграфистов, а под руководством коменданта Подгаецкого „обвода” врача РАДНИЦКОГО – функционировали курсы медсестер и санитарок.

В своих показаниях ЛИС рассказывает, что с приходом Красной Армии при Подгаецком „обводе” „АК” была создана специальная группа пропагандистов, которая вела среди поляков систематическую агитацию против выезда поляков на Запад, за восстановление Польши в границах до 1939 года.

Среди польского населения пропагандисты „обвода” вели также агитацию за уклонение от службы в польской армии, сформированной в СССР и действующей на фронте вместе с Красной Армией.

С момента освобождения Подгаецкого района от немцев – было проведено 7 нелегальных совещаний руководящего состава „обвода”, на которых решались различного рода организационные вопросы и вопросы антисоветской агитации среди польского населения.

На последнем совещании, состоявшемся 11 ноября 1944 года (национальный польский праздник), выступал референт „обвода” по пропаганде ВОЙЦЕХОВСКИЙ Юзеф, который заявил:

„... В данное время восстановлена Польша с границей по Сан, но граница Польши должна быть по реку Збруч, как это было до 1939 года.

Наша задача в данное время состоит в том, чтобы приказы, которые не соответствуют интересам польского народа, не выполнять, из Западных областей Украины в Польшу, восстановленную с новыми границами, не выезжать и добровольно в польскую армию не идти.

Советский Союз не может решать интересы польского народа. Это может решать только польское правительство, находящееся в Лондоне”. (Показания обв. ЛИС З. М.)

Следствие ведем в направлении полного установления практической антисоветской деятельности, проводившейся организацией в целом и каждым ее участником в отдельности, а также в направлении вскрытия вышестоящих центров „АК”.

Подробную докладную записку по делу высылаем отдельно.

ko okupantom ziem polskich w celu przywrócenia Polski w granicach z 1939 roku.

Obwód Podhajecki przygotowywał do walki zbrojnej nie tylko siły wojskowe, ale i służby pomocnicze. W szczególności pod kierownictwem aktywnego członka AK ZALESKIEGO były prowadzone kursy dla radiotelegrafistów, a pod kierunkiem komendanta Obwodu Podhajeckiego lekarza RADNICKIEGO – funkcjonowały kursy dla pielęgniarek i sanitariuszek.

W swoich zeznaniach LIS opowiada, że z chwilą wkroczenia Armii Czerwonej, w Obwodzie Podhajeckim AK została utworzona specjalna grupa propagandystów, która prowadziła wśród Polaków systematyczną agitację przeciwko wyjazdowi Polaków na Zachód oraz za odbudowaniem Polski w granicach sprzed 1939 roku.

Wśród ludności polskiej propagandyści Obwodu prowadzili też agitację za uchylaniem się od służby w Wojsku Polskim, sformowanym w ZSRS i działającym na froncie wraz z Armią Czerwoną.

Od chwili wyzwolenia rejonu podhajeckiego od Niemców – zostało przeprowadzonych 7 nielegalnych odpraw kadry dowódczej Obwodu, na których omawiano różnego rodzaju kwestie organizacyjne dotyczące antysowieckiej agitacji wśród ludności polskiej.

Na ostatniej odprawie, odbywającej się 11 listopada 1944 roku (polskie święto narodowe), wystąpił referent Obwodu do spraw propagandy WOJCIECHOWSKI Józef, który oświadczył:

„... Obecnie utworzono Polskę z granicą na Sanie, ale granica Polski powinna być po rzekę Zbrucz, jak to było przed 1939 rokiem.

Nasze zadanie polega teraz na tym, żeby rozkazów, które nie odpowiadają interesom narodu polskiego, nie wypełniać, z zachodnich obwodów Ukrainy do Polski, ustanowionej w nowych granicach nie wyjeżdżać i dobrowolnie do Wojska Polskiego nie iść.

Związek Sowiecki nie może decydować o interesach polskiego narodu. O tym może decydować tylko polski rząd znajdujący się w Londynie”. (Zeznania osk[arżonego] LISA Z. M.)

Śledztwo prowadzimy w kierunku całkowitego ustalenia działalności antysowieckiej, prowadzonej przez organizację w całości oraz przez każdego jej członka oddzielnie, a także w kierunku wykrycia nadrzędnych ośrodków AK.

Szczegółowe sprawozdanie w tej sprawie przesyłamy osobno.

#### Agenturalno-śledcza sprawa „KONSPIRATORZY”

W toku śledztwa w zrealizowanej w styczniu br. agenturalnej sprawie „KONSPIRATORZY” uzyskane zostały częściowe zeznania przywódcy

## Агентурно-следственное дело „ПОДЗЕМНИКИ”

В процессе следствия по реализованному в январе с/г агентурному делу „ПОДЗЕМНИКИ” получены частичные показания от руководителя Тернопольской городской организации „АК” – ЖАРНОВСКОГО Ф. П., который указал, что в „АК” он вовлечен в октябре 1944 года комендантом Тернопольского „обвода” ГЕНАЛЬСКИМ и входил в штаб „обвода” в качестве офицера „эвиденции” (руководитель организационного отдела) под псевдонимом „КОТУСЬ”.

ЖАРНОВСКИЙ дал полную структуру „АК”, заявив, что Тернопольский „обвод” состоял из девяти компаний и входил в Тернопольский „инспекторат”, последний подчинялся Тернопольскому „округу” „АК”, который в свою очередь входил в состав Львовского „обшара”, подчинявшегося „главной комендатуре” в Варшаве, тем не менее ни одного из руководящих лиц этих звеньев „АК” ЖАРНОВСКИЙ не назвал, утверждая, что ему, якобы, не известны.

Касаясь вопроса своей практической деятельности в „АК”, ЖАРНОВСКИЙ показал, что он принимал активное участие в издании нелегальной газеты „Вытрвамы” („Устоим”), которая в 1944 году три раза печаталась у него на квартире.

В выпуске газет помимо ЖАРНОВСКОГО принимала участие его жена, которая это подтвердила, ГАЛЬСКИЙ, БЕНЬКОВСКАЯ (устанавливается) и некий „РОБЕРТ”. Организация располагала шапирографом, пишущей машинкой, краской, бумагой и проч., которые некоторое время хранились у ЖАРНОВСКОГО, а в последних числах декабря 1944 года были взяты „РОБЕРТОМ”, данных о котором, помимо псевдонима, ЖАРНОВСКИЙ не сообщил.

ЖАРНОВСКИЙ указал место хранения имевшегося у него пистолета, который нами изъят.

## Агентурно-следственное дело „КРОТЫ”

Арестованный Бучачским РО НКГБ основной фигурант агентурного дела „КРОТЫ” – СЛОНСКИЙ Й. Л. на последующих допросах, опровергая ранее данные им вымышленные показания, признал, что, состоя в „АК” с 1943 года, в январе 1944 года он был назначен комендантом Бучачского обвода „АК” и с того времени до дня ареста возглавлял Бучачскую подпольную польскую антисоветскую организацию, имея псевдоним „ПЛЕН”.



tarnopolskiej miejskiej organizacji AK – ŻARNOWSKIEGO F. P., który zeznał, że do AK został wciągnięty w październiku 1944 roku przez komendanta Obwodu Tarnopolskiego GIENALSKIEGO i wchodził w skład sztabu Obwodu w charakterze oficera „ewidencji” (kierownik wydziału organizacyjnego) pod pseudonimem „KOTUŚ”.

ŻARNOWSKI przedstawił pełną strukturę AK oświadczając, że Obwód Tarnopolski składał się z dziewięciu kompanii i wchodził w skład Inspektoratu Tarnopolskiego, ten zaś podlegał Okręgowi Tarnopolskiemu AK, który z kolei wchodził w skład Obszaru Lwowskiego, podlegającego Komendzie Głównej w Warszawie, jednak ani jednego z przywódców tych ogniw AK ŻARNOWSKI nie wymienił twierdząc, że jemu rzekomo nie są znani.

Odnosząc się do kwestii swojej rzeczywistej działalności w AK, ŻARNOWSKI zeznał, że brał czynny udział w wydawaniu nielegalnej gazety „Wytrwamy”, która w 1944 roku trzy razy była drukowana w jego mieszkaniu.

W wydawaniu gazet obok ŻARNOWSKIEGO brała udział jego żona, która to potwierdziła, HALSKI, BIEŃKOWSKA (ustalana) i niejaki „ROBERT”. Organizacja dysponowała szapirografem, maszyną do pisania, farbą, papierem i in[nymi materiałami], które przez jakiś czas były przechowywane u ŻARNOWSKIEGO, a w ostatnich dniach grudnia 1944 roku zostały zabrane przez „ROBERTA”. Jego danych poza pseudonimem ŻARNOWSKI nie podał.

ŻARNOWSKI wskazał miejsce przechowywania posiadanego przez niego pistoletu, który został przez nas skonfiskowany.

#### Agenturalno-śledcza sprawa „KRETY”

Aresztowany przez Buczacki RO NKGB główny figurant agenturalnej sprawy „KRETY” – SŁOŃSKI J. L. na kolejnych przesłuchaniach, weryfikując złożone wcześniej przez niego wymyślone zeznania przyznał, że działając w AK od 1943 roku, w styczniu 1944 roku został mianowany komendantem Obwodu Buczackiego AK i od tej pory do dnia aresztowania stał na czele buczackiej podziemnej polskiej antysowieckiej organizacji, mając pseudonim „PLON”.

Obwód Buczacki, jak zeznaje SŁOŃSKI, wchodzi w skład Inspektoratu Czortkowskiego, jednak nikogo z jego kadry SŁOŃSKI rzekomo nie zna.

Dalej SŁOŃSKI zeznał, że przykładowo na początku września 1944 roku w AK otrzymano rozkaz o rozwiązaniu tej organizacji, w związku z czym odbywały się zebrania członków AK, na których rozkaz ten był od-

Бучачский „обвод”, как показывает СЛОНСКИЙ, входит в Чортковский „инспекторат”, однако никого из состава последнего СЛОНСКИЙ, якобы, не знает.

Далее СЛОНСКИЙ показал, что примерно в начале сентября 1944 года по линии „АК” был получен приказ о роспуске этой организации, в связи с чем имели место собрания участников „АК”, на которых этот приказ зачитывался и участникам „АК” разъяснялось, что они освобождаются от обязанностей, связанных с их пребыванием в рядах „АК”.

Однако, как заявил СЛОНСКИЙ, роспуск „АК” совершенно не означал прекращения поляками подпольной борьбы против Советской власти. Наоборот, в ноябре 1944 года прибывшим „сверху” представителем в гор. Бучач была заложена т. н. „Организация Неподлеглой Польши” [?] и руководителем ее был назначен тот же СЛОНСКИЙ, избравший себе новый псевдоним „ДОН”.

Эта организация, как показывает СЛОНСКИЙ, создавалась за счет части бывш[их] участников „АК” и за счет новых вербовок. Организация должна была носить строго законспирированный характер и <sup>а</sup>комплектовалась <sup>а</sup>абсолютно проверенными, надежными людьми.

Из числа арестованных по настоящему делу 12 участников Бучачской организации созналось 7 человек, давших показания о своей принадлежности к „АК” и практической в ней деятельности.

Следствие продолжаем.

[...]

Начальник УНКГБ по Тернопольской Области  
Комиссар Государственной Безопасности  
МАЛИНИН

<sup>б</sup>-2 марта<sup>б</sup> 1945 г.

№ <sup>б</sup>-1085/2<sup>б</sup>

гор. Чортков

*ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 39, т. 2, арк. 17–17 зв., 20–23 зв., 37.*

*Копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>а</sup>-<sup>а</sup> Виправлено від руки.

<sup>б</sup>-<sup>б</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Так у документі; правильно – Підпилипка (рос. *Подфилипка*).

czytywany i członkom AK wyjaśniano, że są oni zwolnieni z obowiązków pełnionych przez nich w szeregach AK.

Jednak, jak zeznał SŁOŃSKI, rozwiązanie AK absolutnie nie oznaczało przerwania przez Polaków podziemnej walki przeciwko władzy sowieckiej. Przeciwnie, w listopadzie 1944 roku przez przedstawiciela przybyłego z „góry” do m. Buczacz została założona tzw. Organizacja Niepodległej Polski [?] i jej przywódcą został mianowany tenże SŁOŃSKI, wybrawszy sobie nowy pseudonim „DON”.

Ta organizacja, jak zeznaje SŁOŃSKI, powstawała z części był[ych] członków AK i częściowo z nowych werbunków. Organizacja miała mieć głęboko zakonspirowany charakter i była <sup>a</sup>kompletowana<sup>a</sup> z absolutnie sprawdzonych, zaufanych ludzi.

Spośród aresztowanych w tej sprawie 12 członków buczackiej organizacji przyznało się 7 osób, składających zeznania o swojej przynależności do AK i rzeczywistej działalności w niej.

Śledztwo kontynuujemy.

[...]

Naczelnik UNKGB obwodu tarnopolskiego  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego  
MALININ

<sup>b-2</sup> marca<sup>-b</sup> 1945 r.

Nr <sup>b-1085/2</sup><sup>-b</sup>

m. Czortków

*WAP SBU, f. 73, op. 1, spr. 39, t. 2, k. 17–17v, 20–23v, 37.  
Kopia, maszynopis.*

## Przypisy

<sup>a- -a</sup> Poprawiono odręcznie.

<sup>b- -b</sup> Wpisano odręcznie.

**19 березня 1945, Львів. Довідка В. Погребного про арешти  
членів польського підпілля органами НКДБ західних  
областей України станом на 15 березня 1945 р.**

Совершенно секретно

Записка по „ВЧ”

Справка

об аресте польского антисоветского элемента  
органами НКГБ Западных областей Украины  
по состоянию на 15 марта 1945 г.

Всего арестовано:

По Львовской области	– 1369 [человек]
По Дрогобычской области	– 1017 – « –
По Станиславской области	– 457 – « –
По Волынской области	– 339 – « –
По Ровенской области	– 262 [человека]
По Тернопольской области	– 236 [человек]
По Черновицкой области	– 80 – « –
<hr/>	
Всего:	– 3760 чел[овек]

В том числе по окраскам:

Агенты немецкой полиции	– 22
Участники организации ПЗП АК	– 1194
Участники организации ПСЦ ДЖ	– 134
Участники организации Эндеков	– 95
Участники конвентовой организации неподлежности (КОН)	– 2
Участники организации „Младопольска”	– 5
Участники организации ОЗОН	– 7
Участники ППС	– 1
Террористы	– 5
Агенты и работники немецких контрразведывательных орг[анов]	– 254
Агенты румынской разведки	– 2
Предатели	– 454
Немецкие пособники	– 150
Изменники Родине	– 140

**19 marca 1945, Lwów. Informacja W. Pogrzebnoja  
o aresztowaniach członków polskiego podziemia przez NKGB  
zachodnich obwodów Ukrainy według stanu na 15 marca 1945 r.**

Ścisłe tajne

Depesza WCz

Informacja  
o aresztowaniu polskiego elementu antysowieckiego  
przez organy NKGB zachodnich obwodów Ukrainy  
według stanu na [dzień] 15 marca 1945 r.

Łącznie aresztowano:

Z obwodu lwowskiego	– 1369 [osób]
Z obwodu drohobyckiego	– 1017 – „ –
Z obwodu stanisławowskiego	– 457 – „ –
Z obwodu wołyńskiego	– 339 – „ –
Z obwodu rówieńskiego	– 262 [osoby]
Z obwodu tarnopolskiego	– 236 [osób]
Z obwodu czerniowieckiego	– 80 – „ –
<hr/>	
Łącznie: – 3760 os[ób]	

W tym według przynależności:

Agenci niemieckiej policji	– 22
Członkowie organizacji PZP AK	– 1194
Członkowie organizacji PSC DR	– 134
Członkowie organizacji endeckiej	– 95
Członkowie Konwentu Organizacji Niepodległościowych (KON)	– 2
Członkowie organizacji „Młoda Polska”	– 5
Członkowie organizacji OZON	– 7
Członkowie PPS	– 1
Terroryści	– 5
Agenci i pracownicy niemieckich org[anów] kontrwywiadow- czych	– 254
Agenci rumuńskiego wywiadu	– 2
Zdraycy	– 454
Niemieccy kolaboranci	– 150
Zdraycy Ojczyzny	– 140

569

Фольксдойч и райхсдойч	– 44
Прочий а/с элемент	– 1251
	<hr/>
	Всего: – 3760

19-го марта 1945 г.

Зам. Нач. Опергруппы НКГБ УССР  
Подполковник Госбезопасности  
ПОГРЕБНОЙ

г. Львов

Передал: МАРЦИШЕВСКИЙ

Принял: ПУШКИН

(—)

*ГДА СБУ, ф. 1, оп. 43, спр. 2, арк. 35.  
Засвідчена копія, машинопис.*



**22 лютого 1945, Дрогобич. Обвинувальний висновок  
стосовно Отто Бугайського та інших**

„Утверждаю”  
Начальник УНКГБ Дрогоб[ычской] обл[асти]  
Полковник госбезопасности  
(—) МАЙСТРУК<sup>1</sup>  
„<sup>а</sup>22-<sup>а</sup>” февраля 1945 г.  
г. Дрогобич

Обвинительное заключение  
по следственному делу № 579

по обвинению:

<sup>б</sup>БУГАЙСКОГО Отто Вильгельмовича<sup>2</sup>  
<sup>б</sup>МЕДИЦКОГО Яна Марьяновича<sup>3</sup>  
<sup>б</sup>ЛЕЖОНЬ Игната Яновича<sup>4</sup>  
<sup>б</sup>ЦИБУЛЬСКОГО Казимира Яновича<sup>5</sup>  
<sup>б</sup>ПАТЕР-СТРАШЕВСКОГО Лаврентия Степановича<sup>6</sup>  
<sup>б</sup>МУСИНГЕВИЧ Эдварда Юзефовича<sup>7</sup>  
<sup>б</sup>ДЗЕНГЕЛЬ Войцеа Ивановича<sup>8</sup> и  
<sup>б</sup>ХМЕЛЕВСКОГО Тадеуша Владиславовича<sup>9</sup>  
по ст. ст. 54-1,а” и 54-11 УК УССР

Управлением НКГБ Дрогобычской области за измену Родине и участие в антисоветской польской подпольной военной националистической организации „Армия Краева” были арестованы:

<sup>б</sup>БУГАЙСКИЙ Отто Вильгельмович 11/Х-1944 г.

<sup>б</sup>МЕДИЦКИЙ Ян Марьянович

<sup>б</sup>ЛЕЖОНЬ Игнат Янович и

<sup>б</sup>ЦИБУЛЬСКИЙ Казимир Янович 23/Х-1944 г.

<sup>б</sup>ПАТЕР-СТРАШЕВСКИЙ Лаврентий Степанович 24/ХІ-1944 г.

<sup>б</sup>МУСИНГЕВИЧ Эдвард Юзефович

<sup>б</sup>ДЗЕНГЕЛЬ Войцеа Иванович и

<sup>б</sup>ХМЕЛЕВСКИЙ Тадеуш Владиславович 23/ХІІ-1944 г.

и привлечены к уголовной ответственности в качестве обвиняемых по настоящему делу.

[...]

<sup>в</sup>[...] обвиняются:

1. БУГАЙСКИЙ Отто Вильгельмович, 1914 г. рожд.,  
г-уроженец<sup>г</sup> г. Борислава, Дрогобычской области, из



**22 lutego 1945, Drohobycz. Wniosek oskarżający  
Ottona Bugajskiego i innych**

„Zatwierdzam”

Naczelnik UNKGB obwodu drohobyckiego  
Pułkownik bezpieczeństwa państw[owego]

(—) MAJSTRUK<sup>1</sup>

„<sup>a-22-a</sup>” lutego 1945 roku

m. Drohobycz

Wniosek oskarżający  
w sprawie śledczej nr 579

z oskarżenia:

<sup>b</sup>BUGAJSKIEGO Ottona<sup>2</sup> s. Wilhelma

MEDYCKIEGO Jana<sup>3</sup> s. Mariana

LEŻONIA Ignacego<sup>4</sup> s. Jana

<sup>b</sup>CYBULSKIEGO Kazimierza<sup>5</sup> s. Jana

<sup>b</sup>PATER-STRASZEWSKIEGO Wawrzyńca<sup>6</sup> s. Stefana

MOSYNGIEWICZA Edwarda<sup>7</sup> s. Józefa

DZIĘGIELA Wojciecha<sup>8</sup> s. Jana

CHMIELEWSKIEGO Tadeusza<sup>9</sup> s. Władysława

z art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS

Przez Zarząd NKGB obwodu drohobyckiego za zradę Ojczyzny i udział w antysowieckiej polskiej podziemnej wojskowej nacjonalistycznej organizacji Armia Krajowa zostali aresztowani:

<sup>b</sup>BUGAJSKI Otto s. Wilhelma – 11/X-1944 r.,

MEDYCKI Jan s. Mariana,

LEŻOŃ Ignacy s. Jana,

<sup>b</sup>CYBULSKI Kazimierz s. Jana – 23/X-1944 r.,

<sup>b</sup>PATER-STRASZEWSKI Laurenty s. Stefana – 24/XI-1944 r.,

MOSYNGIEWICZ Edward s. Józefa,

DZIĘGIEL Wojciech s. Jana,

CHMIELEWSKI Tadeusz s. Władysława – 23/XII-1944 r.

i pociągnięci do odpowiedzialności karnej w charakterze oskarżonych w niniejszej sprawie.

[...]

рабочих, по национальности поляк, гр. СССР, б/п, образование среднее, со слов несудимый, семейный, в период немецкой оккупации и при советской власти с августа 1944 г. по день ареста работал оператором завода № 2 Укр-Газ в гор. Борислав,

в том, что:

Изменил Родине, являлся членом антисоветской польской подпольной военной националистической организации „Армия Краева”, готовился принять участие в вооруженной борьбе против Советской власти –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.<sup>в</sup>

2. МЕДИЦКИЙ Ян Марьянович, 1893 г. рождения, уроженец села Старуня, Станиславской области, проживал в г. Бориславе по ул. Лермонтова, 10, из служащих, поляк, гр. СССР, б/п, образование среднее, со слов несудимый, семейный, в период немецкой оккупации и при Советской власти с августа 1944 г. работал слесарем механической мастерской треста Укр-Газ в г. Бориславе,

в том, что:

Изменил Родине, являлся членом антисоветской польской подпольной военной националистической организации „Армия Краева”, готовился принять участие в вооруженной борьбе против Советской власти –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

<sup>б, г-3</sup>. ЛЕЖОНЬ Игнат Янович, 1892 г. рождения<sup>г</sup>, уроженец и житель г. Борислава, Дрогобычской области, из рабочих, поляк, гр. СССР, б/п, образование 7 классов, со слов несудим, семейный, в период немецкой оккупации и при Советской власти с августа 1944 г. работал техником Газолинового завода № 4 в г. Бориславе,

в том, что:

Изменил Родине, являлся членом антисоветской польской подпольной военной националистической организации „Армия Краева”, готовился принять участие в вооруженной борьбе против Советской власти –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

<sup>c</sup>[...] oskarżeni zostają:

1. BUGAJSKI Otton s. Wilhelma, <sup>d</sup>-urodzony<sup>d</sup> w 1914 roku w Borysławiu obwód drohobycki, z robotników, narodowości polskiej, ob[ywateł] ZSRS, b/p, wykształcenie średnie, wedle słów nie karany, ma rodzinę, w okresie niemieckiej okupacji i za władzy sowieckiej od sierpnia 1944 r. do dnia aresztowania pracował jako operator Zakładu Nr 2 *Ukr-Gaz* w m. Borysławiu,

o to, że:

Zdradził Ojczyznę, był członkiem antysowieckiej polskiej podziemnej wojskowej nacjonalistycznej organizacji Armia Krajowa, przygotowywał się do wzięcia udziału w zbrojnej walce przeciwko władzy sowieckiej –  
tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.<sup>c</sup>

2. MEDYCKI Jan s. Mariana, urodzony w 1893 r. we wsi Starunia obwód stanisławowski, mieszkał w Borysławiu przy ul. Lermontowa 10, z urzędników, Polak, ob[ywateł] ZSRS, b/p, wykształcenie średnie, wedle słów nie karany, ma rodzinę, w okresie niemieckiej okupacji i za władzy sowieckiej, od sierpnia 1944 r. pracował jako ślusarz w warsztacie mechanicznym trustu *Ukr-Gaz* w m. Borysławiu,

o to, że:

Zdradził Ojczyznę, był członkiem antysowieckiej polskiej podziemnej wojskowej nacjonalistycznej organizacji Armia Krajowa, przygotowywał się do wzięcia udziału w zbrojnej walce przeciwko władzy sowieckiej –  
tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

- <sup>b, e</sup>3. LEŻOŃ Ignacy s. Jana, urodzony w 1892 r.<sup>e</sup> w Borysławiu obwód drohobycki i tam zamieszkały, z robotników, Polak, ob[ywateł] ZSRS, b/p, wykształcenie 7 klas, wedle słów nie karany, ma rodzinę, w okresie niemieckiej okupacji i za władzy sowieckiej od sierpnia 1944 r. pracował jako technik w Rafinerii Nr 4 w Borysławiu,

o to, że:

Zdradził Ojczyznę, był członkiem antysowieckiej polskiej podziemnej wojskowej nacjonalistycznej organizacji Armia Krajowa, przygotowywał się do wzięcia udziału w zbrojnej walce przeciwko władzy sowieckiej –

в-4. ЦИБУЛЬСКИЙ Казимир Янович, 1901 г. рождения, урож. села Хархлево, Ясловского района, Краковского воеводства, проживавший в г. Бориславе, ул. Листопада, дом № 1, из крестьян, поляк, гр. СССР, б/п, образование 7 классов, со слов несудим, семейный, в период немецкой оккупации и при Советской власти с августа 1944 г. работал дисцелятором на заводе № 2 Укр-Газ в гор. Бориславе,

в том, что:

Изменил Родине, являлся членом антисоветской польской подпольной военной националистической организации „Армия Краева”, готовился принять участие в вооруженной борьбе против Советской власти –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

5. ПАТЕР-СТРАШЕВСКИЙ Лаврентий Степанович, 1897 г. рождения, урож. дер. Хлопы<sup>10</sup>, Рудковского района, Дрогобычской области, проживал в г. Бориславе по ул. Шашкевича, дом № 8, из рабочих, поляк, гр. СССР, б/п, образование 6 классов, со слов несудимый, семейный, в период немецкой оккупации и при Советской власти с августа 1944 г. работал на Газолиновом заводе № 2 в гор. Бориславе,

в том, что:

Изменил Родине, являлся членом антисоветской польской подпольной военной националистической организации „Армия Краева”, готовился принять участие в вооруженной борьбе против Советской власти –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.<sup>-в</sup>

6. МУСИНГЕВИЧ Эдвард Юзефович, 1912 г. рождения, уроженец и житель г. Борислава, Дрогобычской области, из рабочих, поляк, гр. СССР, б/п, образование высшее, закончил Львовский Юридический университет, со слов несудимый, семейный, в период немецкой оккупации и при Советской власти с августа 1944 г. работал начальником планового отдела нефтепромысла № 2 в г. Бориславе,

в том, что:

Изменил Родине, являлся членом антисоветской польской подпольной военной националистической организации „Армия Краева”,

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

4. CYBULSKI Kazimierz s. Jana, urodzony w 1901 r. we wsi Harkłowa rejon jasielski województwo krakowskie, zamieszkały w Borysławiu, przy ulicy Listopada dom nr 1, z chłopów, Polak, ob[ywateł] ZSRS, b/p, wykształcenie 7 klas, wedle słów nie karany, ma rodzinę, w okresie niemieckiej okupacji i za władzy sowieckiej od sierpnia 1944 r. pracował jako destylator w Zakładzie Nr 2 *Ukr-Gaz* w Borysławiu,

o to, że:

Zdradził Ojczyznę, był członkiem antysowieckiej polskiej podziemnej wojskowej nacjonalistycznej organizacji Armia Krajowa, przygotowywał się do wzięcia udziału w zbrojnej walce przeciwko władzy sowieckiej –  
tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

5. PATER-STRASZEWSKI Wawrzyniec s. Stefana, urodzony w 1897 r. we wsi Chłopy rejon rudecki obwód drohobycki, mieszkał w Borysławiu przy ulicy Szaszkiewicza dom nr 8, z robotników, Polak, ob[ywateł] ZSRS, b/p, wykształcenie 6 klas, wedle słów nie karany, ma rodzinę, w okresie niemieckiej okupacji i za władzy sowieckiej od sierpnia 1944 r. pracował w Rafinerii Nr 2 w Borysławiu,

o to, że:

Zdradził Ojczyznę, był członkiem antysowieckiej polskiej podziemnej wojskowej nacjonalistycznej organizacji Armia Krajowa, przygotowywał się do wzięcia udziału w zbrojnej walce przeciwko władzy sowieckiej –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.~c

6. MOSYNGIEWICZ Edward s. Józefa, urodzony w 1912 r. w Borysławiu obwód drohobycki i tam zamieszkały, z robotników, Polak, ob[ywateł] ZSRS, b/p, wykształcenie wyższe, ukończył Wydział Prawa Uniwersytetu Lwowskiego, wedle słów nie karany, ma rodzinę, w okresie niemieckiej okupacji i za władzy sowieckiej od sierpnia 1944 r. pracował jako naczelnik wydziału planowania Zakładu Naftowego Nr 2 w Borysławiu,

o to, że:

готовился принять участие в вооруженной борьбе против Советской власти –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1,а” и 54-11 УК УССР.

7. ДЗЕНГЕЛЬ Войцех Иванович, 1894 г. рождения, уроженец гор. Борислава, Дрогобычской обл., из рабочих, поляк, гр. СССР, б/п, образование 6 классов, со слов несудимый, семейный, в период немецкой оккупации и при Советской власти с августа 1944 г. работал бурильщиком на нефтепромысле № 2 в г. Бориславе,

в том, что:

Изменил Родине, являлся членом антисоветской польской подпольной военной националистической организации „Армия Краева”, готовился принять участие в вооруженной борьбе против Советской власти –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1,а” и 54-11 УК УССР.

8. ХМЕЛЕВСКИЙ Тадеуш Владиславович, 1906 г. рождения, урож. села Посада-Новгородская, Добромильского района, Дрогобычской области, житель г. Борислава, из служащих, поляк, гр. СССР, б/п, имеет высшее образование, закончил Львовский Политехнический институт, по специальности инженер-строитель, со слов несудимый, семейный, в период немецкой оккупации и при Советской власти с августа 1944 г. работал главным инженером в конторе Горводопровода в г. Бориславе,

в том, что:

Изменил Родине, являлся членом антисоветской польской подпольной военной националистической организации „Армия Краева”, готовился принять участие в вооруженной борьбе против Советской власти –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1,а” и 54-11 УК УССР.

Руководствуясь ст. 204 УПК УССР, следственное дело по обвинению: БУГАЙСКОГО О. В., МЕДИЦКОГО Я. М., ЛЕЖОНЬ И. Я., ЦИБУЛЬСКОГО К. Я., ПАТЕР-СТРАШЕВСКОГО Л. С., МУСИНГЕВИЧ Э. Ю., ДЗЕНГЕЛЬ В. И. и ХМЕЛЕВСКОГО Т. В. направить

Zdradził Ojczyznę, był członkiem antysowieckiej polskiej podziemnej wojskowej nacjonalistycznej organizacji Armia Krajowa, przygotowywał się do wzięcia udziału w zbrojnej walce przeciwko władzy sowieckiej – tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

7. DZIĘGIEL Wojciech s. Jana, urodzony w 1894 r. w Borysławiu obwód drohobycki, z robotników, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, wykształcenie 6 klas, wedle słów nie karany, ma rodzinę, w okresie niemieckiej okupacji i za władzy sowieckiej od sierpnia 1944 r. pracował jako wiertniczy w Zakładzie Naftowym Nr 2 w Borysławiu,

o to, że:

Zdradził Ojczyznę, był członkiem antysowieckiej polskiej podziemnej wojskowej nacjonalistycznej organizacji Armia Krajowa, przygotowywał się do wzięcia udziału w zbrojnej walce przeciwko władzy sowieckiej – tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

8. CHMIELEWSKI Tadeusz s. Władysława, urodzony w 1906 r. we wsi Posada Nowomiejska rejon dobro-milski obwód drohobycki, zamieszkały w Borysławiu, z urzędników, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, ma wyższe wykształcenie, ukończył Politechnikę Lwowską, z zawodu inżynier konstruktor, wedle słów nie karany, ma rodzinę, w okresie niemieckiej okupacji i za władzy sowieckiej od sierpnia 1944 r. pracował jako główny inżynier w biurze wodociągu miejs[kiego] w Borysławiu,

o to, że:

Zdradził Ojczyznę, był członkiem antysowieckiej polskiej podziemnej wojskowej nacjonalistycznej organizacji Armia Krajowa, przygotowywał się do wzięcia udziału w zbrojnej walce przeciwko władzy sowieckiej –

°tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.°

Kierując się art. 204 KPK USRS sprawę śledczą dotyczącą oskarżenia – °BUGAJSKIEGO O. W.°, °MEDYCKIEGO J. M., °LEŻONIA I. J., °CYBULSKIEGO K. J., °PATER-STRASZEWSKIEGO W. S.°, °MOSYNGIEWICZA E. J., °DZIĘGIELA W. J. i °CHMIELEWSKIEGO T. W. skierować do Pom[ocnika] Wojskowego Prokuratora Lwowskiego Okręgu Wojskowego w celu przekazania do Trybunału Wojskowego<sup>10</sup>.

Пом. Военного Прокурора Львовского Военного округа для предания  
суду Военного Трибунала<sup>11</sup>.

Ст. следователь Следотдела УНКГБ  
Лейтенант госбезопасности  
(—) АНАНБИН

„Согласен:”

Начальник Следотдела УНКГБ ДО  
Майор госбезопасности  
АКСЕНОВ (—)

Обв. заключение составлено „<sup>а-а</sup>18-<sup>а</sup>” февраля 1945 г., гор. Дрогобыч.  
[...]

*ГДА СБУ, Львів, спр. П-37400, арк. 212–215 зв.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу зліва вгорі кругла печатка з гербом в середині і написом: [Народ]ный Комиссариат Государствен[ной] Безопасности [Укр. ССР]. Управление КГБ по Дрогобычской [области], з правого боку вгорі резолюція, вписана від руки: Утверждаю. Всех обв. предать суду ВТ по ст. ст. 54-1а, 54-11 УК, Пом. ВП ЛЬВО, нерозбірливий підпис і дата: 5/3-1945 г.*

## Примітки

<sup>а-а</sup> Вписано від руки.

<sup>б</sup> Біля лінійки, зліва на полях, дописано від руки: *V*.

<sup>в-в</sup> Фрагмент тексту зазначений вертикальною рисою зліва на полях.

<sup>г-г</sup> Виправлено від руки.

<sup>г-г</sup> Підкреслено від руки.

<sup>1</sup> Майстрок Володимир (нар. 1903), у 1943–1944 заступник начальника УНКВС-УНКДБ УРСР Ворошиловградського району; з травня до жовтня 1944 заступник начальника УНКДБ УРСР Тернопільської області; у 1944–1948 начальник УНКДБ-УМДБ УРСР Дрогобицької області; у 1948–1952 начальник УМДБ УРСР Львівської області; у 1944 полковник державної безпеки.

<sup>2</sup> Бугайський Отто, пс. „Маріан”, у конспірації з 1941, комендант міської організації СЗБ-АК у Бориславі, арештований 11 жовтня 1944, засуджений до 10 років ВТТ, звільнений 9 вересня 1948.

<sup>3</sup> Медицький Ян, пс. „Збігнев”, у конспірації з 1942, командир 1 Бориславської роти, арештований 23 жовтня 1944, засуджений до 10 років ВТТ; дальша доля невідома.

<sup>4</sup> Лежонь Ігнаци, пс. „Зенон”, у конспірації з 1942, командир 2 Бориславської роти, арештований 23 жовтня 1944, засуджений до 10 років ВТТ; помер 30 січня 1951.

<sup>5</sup> Цибульський Казімеж, пс. „Патрон”, у конспірації з 1942, заступник командира лісового відділу, арештований 23 жовтня 1944, засуджений до 10 років ВТТ; помер 24 лютого 1949.



St[arszy] śledczy Oddziału Śled[czego] UNKGB  
Lejtnant bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) ANANBIN

Wyrażam zgodę:

Naczelnik Oddziału Śled[czego] UNKGB DO  
Major bezpieczeństwa państw[owego]  
AKSIENOW (—)

Wniosek osk[arzający] sporządzono „18<sup>a</sup>” lutego 1945 r. w Drohobyczu.  
[...]

WAP SBU, Lwów, spr. P-37400, k. 212–215v.

Oryginał, maszynopis.

W lewym górnym rogu pierwszej strony pieczęć okrągła z herbem i napisem w otoku: [Lud]owy Komisariat Bezpieczeństwa Państw[owego] Ukr. SRS]. Zarząd KGB [obwodu] drohobyckiego, w prawym górnym rogu odręcznie wpisana adnotacja: Zatwierdzam. Wszystkich osk[arżonych] wydać sądowi WT z art. art. 54-1a i 54-11 KK. Pom[ocnik] WP LWO, nieczytelny podpis i data: 5/3-1945 r.

## Przypisy

- <sup>a-a</sup> Wpisano odręcznie.
- <sup>b</sup> Przy wierszu na lewym marginesie dopisano odręcznie: V.
- <sup>c-c</sup> Fragment oznaczony na lewym marginesie pionową linią.
- <sup>d-d</sup> Poprawiono odręcznie.
- <sup>e-e</sup> Podkreślono odręcznie.

<sup>1</sup> Majstruk Włodzimierz (ur. 1903), w l. 1943–1944 zca naczelnika UNKWD-UNKGB USRS obwodu woroszyłowgradzkiego, od maja do października 1944 zca naczelnika UNKGB USRS obwodu tarnopolskiego, w l. 1944–1948 naczelnik UNKGB-UMGB USRS obwodu drohobyckiego, w l. 1948–1952 naczelnik UMGB USRS obwodu lwowskiego. W 1944 płk bezp. państw.

<sup>2</sup> Bugajski Otto, ps. „Marian”, w konspiracji od 1941, kmdt miejskiej organizacji ZWZ-AK w Borysławiu, aresztowany 11 października 1944, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony 9 września 1948.

<sup>3</sup> Medycki Jan, ps. „Zbigniew”, w konspiracji od 1942, dca 1 kompanii borysławskiej, aresztowany 23 października 1944, skazany na 10 lat ITŁ, dalsze jego losy nie są znane.

<sup>4</sup> Leżoń Ignacy, ps. „Zenon”, w konspiracji od 1942, dca 2 kompanii borysławskiej, aresztowany 23 października 1944, skazany na 10 lat ITŁ, zmarł 30 stycznia 1951.

<sup>5</sup> Cybulski Kazimierz, ps. „Patron”, w konspiracji od 1942, zca komendanta oddziału leśnego, aresztowany 23 października 1944, skazany na 10 lat ITŁ, zmarł 24 lutego 1949.

<sup>6</sup> Pater-Straszewski Wawrzyniec, ps. „Mały”, w konspiracji od 1942, dca 3 kompanii borysławskiej, aresztowany 24 listopada 1944 w Sanoku przez „Smiersz”, przekazany w grudniu t. r. do UNKGB obwodu drohobyckiego, skazany na 10 lat ITŁ, zmarł 22 stycznia 1946.

<sup>7</sup> Mosyngiewicz Edward, ps. „Królik”, w konspiracji od 1943, dca plutonu, aresztowany 23 grudnia 1944, skazany na 8 lat ITŁ, dalsze jego losy nie są znane.

<sup>6</sup> Патер-Страшевський Вавжинець, пс. „Мали”, у конспірації з 1942, командир 3 Бориславської роти, арештований 24 листопада 1944 в Сяноці „Смершем”; у грудні того ж року переданий в УНКДБ Дрогобицької області, засуджений до 10 років ВТТ; помер 22 січня 1946.

<sup>7</sup> Мосингевич Едвард, пс. „Крулік”, у конспірації з 1943, командир взводу, арештований 23 грудня 1944, засуджений до 8 років ВТТ; дальша доля невідома.

<sup>8</sup> Дзенгель Войцех, пс. „Хоїнка”, у конспірації з 1943, командир взводу, арештований 23 грудня 1944, засуджений до 8 років ВТТ; дальша доля невідома.

<sup>9</sup> Хмелевський Тадеуш, пс. „Равіч”, у конспірації з 1943, арештований 23 грудня 1944, засуджений до 8 років ВТТ, звільнений 28 грудня 1952; пізніше на примусовому поселенні принаймні ще два роки.

<sup>10</sup> Так у документі; правильно – Хлопчинці.

<sup>11</sup> Усі вищеперераховані поляки були суджені Військовим трибуналом військ НКВС Дрогобицької області 14 травня 1945.

<sup>8</sup> Dziegiel Wojciech, ps. „Choinka”, w konspiracji od 1943, dca plutonu, aresztowany 23 grudnia 1944, skazany na 8 lat ITŁ, dalsze jego losy nie są znane.

<sup>9</sup> Chmielewski Tadeusz, ps. „Rawicz”, w konspiracji od 1943, aresztowany 23 grudnia 1944, skazany na 8 lat ITŁ, zwolniony 28 grudnia 1952, potem na przymusowym osiedleniu jeszcze co najmniej dwa lata.

<sup>10</sup> Wszyscy wyżej wymienieni Polacy byli sądzeni przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD 14 maja 1945.

**17 липня 1945, Рівне. Обвинувальний висновок стосовно  
Марії Мацулевич та Владислава Камінського**

„Утверждаю”  
Зам. нач. УНКГБ Ровенск[ой] обл[асти]  
Подполковник госбезопасн[ости]  
(—) СОЛОИД  
„<sup>а</sup>-17-<sup>а</sup>” июля 1945 г.

По след. делу № 1506

**Обвинительное заключение**

по обвинению:

1. МАЦУЛЕВИЧ Марии Корнеевны<sup>1</sup>
2. КАМИНСКОГО Владислава Казимировича<sup>2</sup>  
по ст. ст. 54-1,<sup>а</sup> и 54-11 УК УССР

За антисоветскую деятельность и принадлежность к польской подпольной антисоветской организации Управлением НКГБ Ровенской области 22 декабря 1944 года арестованы жители г. Сарны того же района Ровенской области – МАЦУЛЕВИЧ Мария Корнеевна и КАМИНСКИЙ Владислав Казимирович.

Расследованием по делу установлено:

Эмигрантское польское правительство, находящееся в Лондоне, в целях ведения подрывной антисоветской деятельности, создало на территории Западной Украины ряд подпольных антисоветских организаций, в том числе организацию гражданского характера так наз. „Панствова служба цивильна” („ПСЦ”) (л.д. <sup>а</sup>-75-<sup>а</sup>).

В Сарненском районе Ровенской области организацию „ПСЦ” возглавлял „повятовый делегат жонду” („ПДР”) ВИТЧАК<sup>3</sup>, входивший в подчинение подокруга инспектора „воевудской делегатуры жонду” („ВДР”) (л.д. <sup>а</sup>-78, 81-<sup>а</sup>).

Обвиняемая МАЦУЛЕВИЧ в 1943 году, летом, по предложению инспектора „ВДР” СОРОКИ (он же „ЮЗЕФ”) вступила в польскую антисоветскую организацию „ПСЦ”, действовавшую в г. Сарны, являлась связной организации и имела псевдоним „ВАНДА” (л.д. <sup>а</sup>-25, 81, 91-<sup>а</sup>).

Будучи связной „ПСЦ”, через других участников организации получала корреспонденцию от „ВДР” и передавала ее „ПДР” ВИТЧАКУ (л.д. <sup>а</sup>-25, 91-<sup>а</sup>).

**17 lipca 1945, Równe. Wniosek oskarżający  
Marii Maculewicz i Władysława Kamińskiego**

„Zatwierdzam”  
Zast[ępc]a nac[elnika] UNKGB  
obw[odu] rówieński[ego]  
Podpułkownik bezpieczeń[stwa]  
państw[owego]  
(—) SOŁOID  
„<sup>a-17-a</sup>” lipca 1945 r.

Dotyczy sprawy śled[czej] nr 1506

Wniosek oskarżający

z oskarżenia:

1. MACULEWICZ Marii<sup>1</sup> c. Kornela
2. KAMIŃSKIEGO Władysława<sup>2</sup> s. Kazimierza  
z art. art. 54-1,<sup>a</sup> i 54-11 KK USRS

Za działalność antysowiecką i przynależność do polskiej podziemnej organizacji antysowieckiej zostali przez Zarząd NKGB obwodu rówieńskiego 22 grudnia 1944 roku aresztowani mieszkańcy m. Sarny tenże rejon obwód rówieński – MACULEWICZ Maria c. Kornela i KAMIŃSKI Władysław s. Kazimierza.

W toku śledztwa w sprawie ustalono:

Polski rząd emigracyjny znajdujący się w Londynie w celu prowadzenia destrukcyjnej antysowieckiej działalności utworzył na terytorium Zachodniej Ukrainy szereg podziemnych antysowieckich organizacji, w tym organizację o charakterze cywilnym tzw. Państwową Służbę Cywilną (PSC) (k.s. <sup>a-75-a</sup>).

W rejonie sarneńskim obwodu rówieńskiego na czele organizacji PSC stał Powiatowy Delegat Rządu (PDR) WITCZAK<sup>3</sup>, podlegający inspektorowi podokręgu Wojewódzkiej Delegatury Rządu (WDR) (k.s. <sup>a-78</sup>, 81<sup>a</sup>).

Oskarżona MACULEWICZ latem 1943 roku, na propozycję inspektora WDR SOROKI (*on-że* „JÓZEF”), wstąpiła do polskiej antysowieckiej organizacji PSC, działającej w m. Sarny, była łączniczką organizacji i miała pseudonim „WANDA” (k.s. <sup>a-25</sup>, 81, 91<sup>a</sup>).

Będąc łączniczką PSC, otrzymywała przez innych członków organizacji korespondencję od WDR i przekazywała ją PDR WITCZAKOWI (k.s. <sup>a-25</sup>, 91<sup>a</sup>).

По поручению „ВДР” хранила денежные средства организации, так наз. „железный фонд” (л.д. <sup>а</sup>92, 93<sup>а</sup>).

Обвиняемый КАМИНСКИЙ имел тесную связь с руководителями польских подпольных антисоветских организаций, действовавших в гор. Сарны, как-то: СОРОКОЙ („ВДР” – „ЮЗЕФ” он же КОВАЛЬСКИЙ), ВИТЧАКОМ („ПДР”), в том числе с руководителями военной организации так наз. „Польски звензек повстанчи” („ПЗП”) РИДЗЕВСКИМ<sup>4</sup>, а также с другими участниками „ПСЦ” и „ПЗП” МАЦУЛЕВИЧ, ТОМЧИКОВОЙ<sup>5</sup> и другими, которые использовали квартиру КАМИНСКОГО для явок и встреч <sup>а</sup>(л.д. 62, 63, 65, 68, 69, 85<sup>а</sup>).

Через КАМИНСКОГО устанавливалась связь представителей инспектора „ВДР” и „ПДР” ВИТЧАКОМ (л.д. <sup>а</sup>59–61<sup>а</sup>).

Допрошенная в качестве обвиняемой МАЦУЛЕВИЧ Мария Корнеевна в предъявленном ей обвинении виновной себя не признала, но показала, что действительно по предложению „ЮЗЕФА” она дала согласие работать в качестве его связной под псевдонимом „ВАНДА” и что, как связная, она получала от „ЮЗЕФА” через других связных корреспонденцию и передавала ее ВИТЧАКУ и что, кроме того, по поручению „ЮЗЕФА” она выполняла функции члена „Комитета помощи полякам” (л.д. <sup>а</sup>25, 33, 34<sup>а</sup>), в этом же изобличается показаниями обвиняемых, привлеченных по другим делам: ВЫРАЖЕМСКОЙ<sup>6</sup> (л.д. <sup>а</sup>91–93<sup>а</sup>), а также СОРОКИ (л.д. <sup>а</sup>81<sup>а</sup>), находящегося в настоящее время на нелегальном положении.

КАМИНСКИЙ свою принадлежность к польской организации категорически отрицает, но показал, что ему было известно о принадлежности к организации самообороны КАРПИНСКОГО, который проживал у него на квартире. Кроме того, назвал ряд лиц, проживавших и бывавших у него на квартире, как-то: „ЮЗЕФА” (он же КОВАЛЬСКИЙ он же СОРОКА), МУНКЕВИЧА, ВИТЧАКА, МАЦУЛЕВИЧ, которые являлись активными участниками польской организации, но о чем он, КАМИНСКИЙ, якобы не знал <sup>б</sup>л.д. 62, 63, 65<sup>б</sup> (л.д. <sup>а</sup>68, 70, 71<sup>а</sup>), однако в этом изобличается показаниями СОРОКИ (л.д. <sup>а</sup>81, 85<sup>а</sup>), находящегося в настоящее время на нелегальном положении.

На основании изложенного, обвиняются:

МАЦУЛЕВИЧ Мария Корнеевна, 1903 г. рождения, уроженка г. Радом, Келецкой области, полька, гражд[анка] СССР, б/п, грамотная, несудима, замужняя,

в том, что:

Являлась участницей польской подпольной антисоветской организации так наз. „<sup>а</sup>Панствова<sup>а</sup> служба цивильна” под псевдонимом

Na polecenie WDR przechowywała środki pieniężne organizacji, tzw. „żelazny fundusz” (k.s. <sup>a</sup>-92, 93<sup>a</sup>).

Oskarżony KAMIŃSKI miał ścisły kontakt z przywódcami polskich podziemnych antysowieckich organizacji działających w m. Sarny, a mianowicie: SOROKĄ (WDR – „JÓZEF” *on-że* KOWALSKI), WITCZAKIEM (PDR), w tym z przywódcami wojskowej organizacji tzw. Polski Związek Powstańczy (PZP) RYDZEWSKIM<sup>4</sup>, a także innymi członkami PSC i PZP: MACULEWICZ, TOMCZYKOWĄ<sup>5</sup> i innymi, którzy wykorzystywali mieszkanie KAMIŃSKIEGO do swoich spotkań <sup>a</sup>(k.s. 62, 63, 65, 68, 69, 85<sup>a</sup>).

Poprzez KAMIŃSKIEGO odbywała się łączność przedstawicieli inspektora WDR – z PDR WITCZAKIEM (k.s. <sup>a</sup>-59–61<sup>a</sup>).

Przesłuchiwana w charakterze oskarżonej MACULEWICZ Maria c. Kornela do przedstawianych jej zarzutów nie przyznała się, ale zeznała, że istotnie na propozycję „JÓZEFA” wyraziła zgodę, żeby pracować w charakterze jego łączniczki pod pseudonimem „WANDA” i że jako łączniczka otrzymywała od „JÓZEFA” przez innych łączników korespondencję i przekazywała ją WITCZAKOWI. Oprócz tego na polecenie „JÓZEFA” pełniła funkcję członka Komitetu Pomocy Polakom (k.s. <sup>a</sup>-25, 33, 34<sup>a</sup>), w czym też obciążają ją zeznania oskarżonych pociągniętych do odpowiedzialności w innych sprawach: WYROŻEMSKIEJ<sup>6</sup> (k.s. <sup>a</sup>-91–93<sup>a</sup>), a także SOROKI (k.s. <sup>a</sup>-81<sup>a</sup>), obecnie ukrywającego się.

KAMIŃSKI swojej przynależności do polskiej organizacji stanowczo zaprzecza, zeznał jednak, że wiedział o przynależności do organizacji samoobrony KARPIŃSKIEGO, który mieszkał w jego domu. Oprócz tego wymienił szereg osób mieszkających i bywających w jego mieszkaniu, a mianowicie: „JÓZEFA” (*on-że* KOWALSKI *on-że* SOROKA), MUNKIEWICZA, WITCZAKA, MACULEWICZ, którzy byli aktywnymi członkami polskiej organizacji, ale o tym on, KAMIŃSKI, rzekomo nie wiedział <sup>b</sup>(k.s. 62, 63, 65<sup>b</sup> (k.s. <sup>a</sup>-68, 70, 71<sup>a</sup>), jednak obciążają go w tym zakresie zeznania SOROKI (k.s. <sup>a</sup>-81, 85<sup>a</sup>), obecnie ukrywającego się.

Na podstawie powyższego, oskarżeni zostają:

MACULEWICZ Maria c. Kornela, urodzona w 1903 r. w Radomiu obwód kielecki, Polka, obyw[atelka] ZSRS, b/p, piśmienna, nie karana, zameżna,

o to, że:

Była członkinią polskiej podziemnej antysowieckiej organizacji tzw. <sup>a</sup>-Państwowa<sup>a</sup> Służba Cywilna pod pseudonimem „WANDA”, pełniła obowiązki łączniczki inspektora WDR i przechowywała środki pieniężne organizacji –

„ВАНДА”, выполняла обязанности связной инспектора „ВДР” и хранила денежные средства организации –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

КАМИНСКИЙ Владислав Казимирович, 1906 г. рождения, уроженец с. Соколов-Дольный, Келецкой области, поляк, гражд[анин] СССР, б/п, грамотный, женат, несудим –

в том, что:

Имел тесную связь с руководителем и участниками польских подпольных антисоветских организаций, предоставлял свою квартиру в их распоряжение, которая использовалась для явок и встреч участников, являлся посредником и осуществлял связь представителей „ВДР” с „ПДР” ВИТЧАКОМ –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

Руководствуясь ст. 204 УПК УССР полагал бы:

Следственное дело № 1506 по обвинению МАЦУЛЕВИЧ Марии Корнеевны и КАМИНСКОГО Владислава Казимировича в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР направить военному прокурору Львовского военного округа для утверждения обвинительного заключения и направления дела на рассмотрение Особого Совещания при НКВД СССР с ходатайством о применении меры наказания обвиняемой МАЦУЛЕВИЧ Марии Корнеевне 7 лет ИТЛ, обвиняемому КАМИНСКОМУ 5 лет ИТЛ с конфискацией лично принадлежащего им имущества.

Следователь следотдела УНКГБ  
[Мл.] лейтенант госбезопас[ости]  
(—) ДОБРОНОГОВ

„Согласен:”

Начальник следотдела УНКГБ Р/О  
Подполковник госбезопас[ности]  
(—) СОЛОИМСКИЙ

Обв. заключение составлено <sup>а</sup>-12<sup>а</sup> июля 1945 г. в гор. Ровно.

[...]

*Да Рівненської обл., спр. П-4826, арк. 107–109.*



tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

KAMIŃSKI Władysław s. Kazimierza, urodzony w 1906 r. we w[si] Sokołów Dolny obwód kielecki, Polak, obyw[atel] ZSRS, b/p, piśmienny, żonaty, nie karany –

o to, że:

Utrzymywał ścisłą łączność z przywódcą i członkami polskich podziemnych antysowieckich organizacji, oddawał do ich dyspozycji swoje mieszkanie, które było wykorzystywane do kontaktów i spotkań członków [organizacji], był pośrednikiem i zapewniał łączność przedstawicieli WDR z PDR WITCZAKIEM –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

Kierując się art. 204 KPK USRS, proponowałbym:

Sprawę śledczą nr 1506 dotyczącą oskarżenia MACULEWICZ Marii c. Kornela i KAMIŃSKIEGO Władysława s. Kazimierza o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS skierować do Wojskowego Prokuratora Lwowskiego Okręgu Wojskowego w celu zatwierdzenia wniosku oskarżającego, [następnie] skierować sprawy do rozpatrzenia przez Kolegium Specjalne przy NKWD ZSRS z wnioskiem o wymierzenie oskarżonej MACULEWICZ Marii c. Kornela kary 7 lat ITŁ, oskarżonemu KAMIŃSKIEMU 5 lat ITŁ z konfiskatą ich osobistego majątku.

Śledczy Oddziału Śledczego UNKGB  
[Młodszy] lejtnant bezpieczeństwa[stwa] państw[owego]  
(—) DOBRONOGOW

„Wyrażam zgodę:”

Naczelnik Oddziału Śledczego UNKGB RO  
Podpułkownik bezpieczeństwa[stwa] państw[owego]  
(—) SOŁOIMSKIJ

Wniosek osk[arżający] sporządzono <sup>a-12-a</sup> lipca 1945 r. w m. Równe.

[...]

*PA obwodu rówieńskiego, spr. P-4826, k. 107–109.*

*Oryginał, maszynopis.*

*Na pierwszej stronie dokumentu u góry, częściowo na tekście, adnotacja wpisana odręcznie: Zatwierdzam. Sprawę skierować do rozpatrzenia przez Kolegium Specjalne przy NKWD ZSRS [...] 25.7.45 r. i podpis; z lewej strony u góry okrągła pieczęć z godłem w środku i napisem w otoku: Ludowy Komisariat Bezpieczeństwa Państw[owego] Ukr[aińskiej] SRS. Zarząd NK[GB] obwodu rówieńskiego; z prawej strony u góry okrągła pieczęć z godłem w środku i napisem w otoku:*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу вгорі, частково на тексті резолюція, вписана від руки: Утверждаю. Дело направить на рассмотрение Особ. Совещания при НКВД СССР [...] 25.7.45 г. та підпис. Зліва вгорі кругла печатка з гербом в середині і написом: Народный Комиссариат Государствен[ной] Безопасности Укр. ССР. Управление НКГБ Ровенской области. З правого боку вгорі кругла печатка з гербом в середині і написом: Прокуратура Союза ССР. Прокурор Ровенской обл. УССР. Прокуратура Союза РСР. Прокурор Ров[енської] области УРСР.*

## Примітки

- <sup>а-а</sup> Вписано від руки.  
<sup>б-б</sup> Дописано від руки.

<sup>1</sup> Мацулевич Марія, рішенням Спецколегії при МВС СРСР від 20 червня 1946 засуджена до 5 років ВТТ.

<sup>2</sup> Камінський Владислав, рішенням Спецколегії при МВС СРСР від 20 червня 1946 засуджений до 4 років ВТТ.

<sup>3</sup> Вітчак Станіслав, Повітовий делегат Уряду в Сарненському районі, водночас Комендант району БХ.

<sup>4</sup> Ридзевський Владислав, нар. 1887, пс. „Кобус”, комендант Сарненського інспекторату АК; арештований 22 грудня 1944, суджений Військовим трибуналом військ НКВС Рівненської області; засуджений 1 серпня 1945 до 10 років ВТТ; нема інформацій про його пізнішу долю.

<sup>5</sup> Томчикова Стефанія, нар. 1906, пс. „Кристина”, зв’язкова в Сарненському інспектораті АК; арештована 24 грудня 1944, суджена Військовим трибуналом військ НКВС Рівненської області; засуджена 1 серпня 1945 до 10 років ВТТ; звільнена 1 лютого 1955.

<sup>6</sup> Вирожемська Зофія, нар. 1919, пс. „Ліда”.

Prokuratura Związku SRS. Prokurator obw[odu] rówieńskiego USRS. Prokuratura Związku SRS.  
Prokurator obwodu rów[ieńskiego] USRS.

## Przypisy

- a- -a Wpisano odręcznie.  
b- -b Dopisano odręcznie.

<sup>1</sup> Maculewicz Maria, uchwałą OSO przy MWD ZSRS z 20 czerwca 1946 skazana na 5 lat ITŁ.

<sup>2</sup> Kamiński Władysław, uchwałą OSO przy MWD ZSRS z 20 czerwca 1946 skazany na 4 lata ITŁ.

<sup>3</sup> Witczak Stanisław, Powiatowy Delegat Rządu w rejonie sarneńskim, zarazem Komendant Obwodu BCh.

<sup>4</sup> Rydzewski Władysław, ur. 1887, ps. „Kobus”, komendant Inspektoratu Sarneńskiego AK. Aresztowany 22 grudnia 1944, sądzony przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu rówieńskiego. Skazany 1 sierpnia 1945 na 10 lat ITŁ. Brak informacji o dalszych losach.

<sup>5</sup> Tomczykowa Stefania, ur. 1906, ps. „Krystyna”, łączniczka w Inspektoracie Sarneńskim AK. Aresztowana 24 grudnia 1944, sądzona przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu rówieńskiego. Skazana 1 sierpnia 1945 na 10 lat ITŁ. Zwolniona 1 lutego 1955.

<sup>6</sup> Wyrożemska Zofia, ur. 1919, ps. „Lida”.

**27 березня 1945, Львів. Витяг із доповідної записки  
Олександра Вороніна Сергієві Савченку про роботу  
Слідчого відділу УНКДБ Львівської області  
за березень 1945 р.**

Управление НКГБ по Львовской Области  
(Следственный отдел)

Совершенно секретно

Народному Комиссару Государственной Безопасности УССР  
Комиссару Государственной Безопасности 3 ранга  
тов. САВЧЕНКО  
гор. Киев

Докладная записка  
о работе Следственного отдела УНКГБ Львовской области  
за март месяц 1945 года

[...]

В отчетном месяце работа отдела шла по линии разворота следствия по делам участников польских антисоветских формирований, а также форсировались расследованием дела на рядовых участников ОУН-УПА, участников польских подпольных националистических организаций, не представляющих перспективы на вскрытие подполья для их окончания.

Всего за март м-ц закончено следствием 151 дело на 194 чел. арестованных, в том числе:

Участников ОУН-УПА	– 81 дело на 110 ч[еловек] арест.
Участников польских а/с формирований	– 14 дел на 21 ч[еловек] арест.
Агентов противника	– 11 дел на 12 ч[еловек] арестован.
Пособников и предателей	– 45 дел на 51 ч[еловек] арестован.

В результате проведенной работы в отчетном месяце нами получены показания, заслуживающие оперативного внимания:

В дополнение к нашему № 091/С от 18/II-с. г. по делу вскрытой и ликвидированной антисоветской польской подпольной эндековской организации, так называемой „Конвент Неподлегловости”<sup>1</sup>, работой над арестованными по этому делу КОЛОВСКОЙ А., ГУСАКОВСКОЙ С. и ЗЕЛИНСКОЙ З. установлена фамилия активного участника этой организации, присутствовавшего в качестве понятого во время обы-

**27 marca 1945, Lwów. Wyciąg ze sprawozdania  
Aleksandra Woronina dla Siergieja Sawczenki z pracy  
Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego za marzec 1945 r.**

Zarząd NKGB obwodu lwowskiego  
(Oddział Śledczy)

Ściśle tajne

Do Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państwowego USRS  
Komisarza bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
tow. SAWCZENKI  
m. Kijów

Sprawozdanie  
z pracy Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego  
za miesiąc marzec 1945 roku

[...]

W miesiącu sprawozdawczym praca Oddziału przebiegała w kierunku poszerzania śledztwa w sprawach członków polskich formacji antysowieckich, a także intensyfikacji dochodzenia w sprawie szeregowych członków OUN-UPA, członków polskich podziemnych organizacji nacjonalistycznych, nie rokujących perspektyw wykrycia podziemia w celu zakończenia tych spraw.

Ogółem w marcu zakończono śledztwo w 151 sprawach wobec aresztowanych 194 os[ób], w tym:

Członków OUN-UPA	– 81 spraw na 110 o[sób] areszt[owanych],
Członków polskich formacji a/s	– 14 spraw na 21 o[sób] areszt[owanych],
Agentów przeciwnika	– 11 spraw na 12 o[sób] aresztowan[yh],
Kolaborantów i zdrajców	– 45 spraw na 51 o[sób] aresztowan[yh]

W wyniku przeprowadzonych działań w miesiącu sprawozdawczym uzyskaliśmy zeznania zasługujące na uwagę operacyjną:

W uzupełnieniu naszego nr 091/S z 18 lutego br. w sprawie wykrytej i zlikwidowanej antysowieckiej polskiej podziemnej organizacji endeckiej, tak zwanego Konwentu Niepodległości<sup>1</sup>, pracując nad aresztowanymi w tej sprawie KOŁOWSKĄ A., HUSAKOWSKĄ Z. i ZIELIŃSKĄ Z. ustalono nazwisko aktywnego członka tej organizacji, obecnego w charakterze świadka podczas rewizji mieszkania KOŁOWSKIEJ i ZIELIŃSKIEJ, który zdołał przejąć od aresztowanej KOŁOWSKIEJ srebrną papierośnicę, złoty zegarek na rękę, złotą bransoletkę i pierścionek z napisem „Najwier-

ска квартиры КОЛОВСКОЙ и ЗЕЛИНСКОЙ, который сумел получить от арестованной КОЛОВСКО серебряный портсигар, золотые ручные часы, золотой браслет и кольцо с надписью: „Самой преданной”, полученное КОЛОВСКО за хорошую работу от польского эмигрантского „правительства”, находящегося в Лондоне.

Так как это кольцо является основным паролем для связей с руководящим составом подполья, то по указанию КОЛОВСКО, этот дворник после окончания обыска в квартире между 12 и 13 часами дня, отнес полученное им заместителю коменданта „АК” Львовской „обшары” ЕЖЕЦКОМУ, что явилось сигналом об аресте КОЛОВСКОЙ и принятие руководителями и другими участниками организации мер предосторожности, в результате чего ЕЖЕЦКИЙ спустя несколько дней после ареста КОЛОВСКО, немедленно выехал в Польшу, избежал этот арест.

Указанный дворник оказался:

ПЕТРУНЯК Антон Мациевич, 1905 года рождения, уроженец с. Сломянка, Мостиского района, Львовской области, гр-н СССР, по национальности поляк, работает слесарем трамвайного треста, проживающего гор. Львов, ул. Гетмана Тарнавского № 80.

Являющимся также активным участником организации „АК” и выполнял в организации обязанности распространителя подпольных газет „Коммуникат” среди рабочих трамвайного депо, где он работал, а также используя свое положение, как муж дворника охранял квартиру КОЛОВСКОЙ от возможного провала.

После ареста КОЛОВСКОЙ – ПЕТРУНЯК А., боясь ареста, перешел на нелегальное положение, оставил работу в трамвайном депо и несколько дней скрывался в ближайших к гор. Львову селах, а при появлении домой, был немедленно арестован.

На допросах ПЕТРУНЯК А. признал свое участие в „АК” с июля 1944 года, куда был завербован слесарем трамвайного депо, комендантом участка БУЧМАН (ранее нами арестован и осужден) и о проводимой им практической работы по заданию организации, т. е. распространение среди рабочих трамвайного депо польских националистических подпольных газет „Коммуникат”, своей связи по организации с КОЛОВСКО и охране, как ее квартиры, так и ее лично.

[...] Дополнительно установлены данные возможного местонахождения коменданта „АК” Львовской „обшары” – „ЯНА”, т. е. установлена со слов КОЛОВСКОЙ фамилия и имя, под которой, якобы, проживает „ЯН” и адрес этой квартиры.

niejszej”, otrzymane przez KOŁOWSKĄ za dobrą pracę od polskiego rządu emigracyjnego, znajdującego się w Londynie.

Ponieważ pierścionek stanowi podstawowe hasło do nawiązania łączności z kadrą przywódczą podziemia, to na polecenie KOŁOWSKIEJ dozorca ten po zakończeniu rewizji w mieszkaniu między godziną 12 a 13 w południe zaniósł otrzymane przedmioty zastępcy komendanta Obszaru Lwowskiego AK JEŻECKIEMU, co było sygnałem o aresztowaniu KOŁOWSKIEJ i zastosowaniu przez przywódców i innych członków organizacji środków ostrożności, w rezultacie czego JEŻECKI już kilka dni po aresztowaniu KOŁOWSKIEJ niezwłocznie wyjechał do Polski, unikając aresztowania.

Wspomnianym dozorcą okazał się:

PIETRUNIAK Antoni s. Macieja, urodzony w 1905 roku we wsi Słomianka rejon mościcki obwód lwowski, ob[y-wat]el ZSRS, narodowości polskiej, pracuje jako ślusarz trustu tramwajowego, zamieszkały we Lwowie, ul. Hetmana Tarnowskiego nr 80.

Będąc też aktywnym członkiem organizacji AK, zajmował się w organizacji kolportażem konspiracyjnych gazet „Komunikat” wśród robotników zajezdni tramwajowej, gdzie pracował, a także wykorzystując swoją sytuację jako mąż dozorczyńni, ochraniał mieszkanie KOŁOWSKIEJ przed możliwością wpadki.

Po aresztowaniu KOŁOWSKIEJ PIETRUNIAK A., obawiając się aresztowania, zszedł do podziemia, porzucił pracę w zajezdni tramwajowej i przez kilka dni ukrywał się w wioskach w pobliżu Lwowa, a gdy pojawił się w domu, został niezwłocznie aresztowany.

Podczas przesłuchań PIETRUNIAK A. przyznał się do przynależności do AK od lipca 1944 roku, do której został zwerbowany przez ślusarza zajezdni tramwajowej, dowódcę odcinka BUCZMANA (wcześniej przez nas aresztowanego i skazanego) i o prowadzonej przez niego rzeczywistej działalności organizacyjnej, to jest rozpowszechniania wśród robotników zajezdni tramwajowej polskich nacjonalistycznych konspiracyjnych gazet „Komunikat”, swojej łączności organizacyjnej z KOŁOWSKĄ i ochronie zarówno jej mieszkania, jak i jej osobiście.

[...] Ponadto ustalono informacje [dotyczące] możliwego miejsca pobytu komendanta Obszaru Lwowskiego AK – „JANA”, to jest ustalono ze słów KOŁOWSKIEJ nazwisko i imię, pod którym podobno zamieszkuje „JAN” i adres tego mieszkania.

[...] wśród skonfiskowanych przy rewizji u KOŁOWSKIEJ dokumentów odkryto dokument w języku niemieckim z fotografią na [nazwisko]

[...] Среди изъятых при обыске у КОЛОВСКОЙ документов, обнаружен документ на немецком языке с фотокарточкой на ЖИЛИХОВСКОГО Людвиг<sup>2</sup>, а также записка некоего ВЕЛЬСКА, такого содержания:

„... Заявляю, что временно уезжаю и квартиру по ул. Монгильского [?], 5/5 оставляю за собой. Во время моего отсутствия оставляю квартиру моему квартиранту Людвигу ЖИЛИХОВСКОМУ...”.

На фотографии указанного выше документа арестованные по делу ГУСАКОВСКАЯ и ЗЕЛИНСКАЯ опознали коменданта „АК” Львовской „обшары” „ЯНА” – СОКОЛОВСКОГО.

Проверкой по дому указанного выше адреса установлен действительно прописанным и проживающим в 5 квартире, как поднаиматель ЖИЛИХОВСКИЙ Л.

Для установки и ареста все материалы направлены во 2-й Отдел для реализации.

Дальнейшую работу над арестованными продолжаем.

13 марта с. г. по данным радиоразведки (пелингами) по адресу г. Львов, ул. Стебелинских, 23, была установлена и изъята действующая радиостанция польской подпольной антисоветской националистической организации „АК”, как только она закончила обмен радиogramмами с Лондоном.

При операции были обнаружены и изъяты:

– действующая портативная приемопередаточная радиостанция (английского типа),

– шифровка от 13/III-1945 г.,

– разные заметки на 7 листах,

– разные радиодетали, а также были арестованы:

СВИТАЛЬСКИЙ Иван Аполинович, 1912 года рождения, уроженец м. Загуж, Краковского воеводства, по национальности поляк, гр-н СССР, образование высшее, окончил Львовский юридический университет, работавший в санбактериологическом институте в должности электромонтера, проживал гор. Львов, Стебелинских № 23, являющийся радистом на коротковолновой станции.

Его брат – СВИТАЛЬСКИЙ Станислав Аполинович, 1919 года рождения, уроженец г. Львова, по национальности поляк, гр-н СССР, образование среднее, холост, по профессии электромеханик, проживал гор. Львов, ул. Стебелинских, 23 – являющийся помощником радиста коротковолновой станции.

СВИТАЛЬСКАЯ Уршуля Вильгельмовна, 1911 года рождения, уроженка м. Загуж, Краковского воеводства, по национальности полька, образование высшее, работала медсестрой дет. дома № 3, про-



ŻELICHOWSKIEGO Ludwika<sup>2</sup>, a także notatkę niejakiego WIELSKA, takiej treści:

„... Melduję, że chwilowo wyjeżdżam i opuszczam mieszkanie przy ul. Mongilskiego [?] 5/5. Podczas mojej nieobecności pozostawiam mieszkanie mojemu sublokatorowi Ludwikowi ŻELICHOWSKIEMU...”

Na fotografii wyżej wymienionego dokumentu aresztowane w sprawie HUSAKOWSKA i ZIELIŃSKA rozpoznały komendanta Obszaru Lwowskiego AK „JANA” – SOKOŁOWSKIEGO.

W wyniku sprawdzenia domu pod wyżej wskazanym adresem ustalono, że istotnie zameldowanym i zamieszkującym w mieszkaniu [nr] 5, jako podnajemca [występuje] ŻELICHOWSKI L.

W celu zatrzymania i aresztowania wszystkie materiały przekazano Wydziałowi 2 do realizacji.

Dalsze opracowanie aresztowanych kontynuujemy.

13 marca br. na podstawie informacji radiowego rozpoznania (pelenacji) pod adresem: Lwów, ul. Stebelińskich 23, została zlokalizowana i skonfiskowana pracująca radiostacja polskiej podziemnej antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji AK, tuż po zakończeniu przez nią wymiany radiodepesz z Londynem.

Podczas operacji zostały znalezione i skonfiskowane:

– czynna przenośna radiostacja nadawczo-odbiorcza (angielskiego typu),

– szyfrogram z 13 marca 1945 r.,

– różne zapiski na 7 kartkach,

– różne części [do] radia, a także zostali aresztowani:

ŚWITALSKI Jan s. Apolinarego, urodzony w 1912 roku w Zagórzach województwo krakowskie, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, wykształcenie wyższe, ukończył [Wydział] Prawa Uniwersytetu Lwowskiego, pracujący w instytucie san[itarno-]bakteriologicznym w charakterze elektromontera, zamieszkały: Lwów, [ul.] Stebelińskich nr 23, będący radiotelegrafistą [radio]stacji krótkofalowej.

Jego brat – ŚWITALSKI Stanisław s. Apolinarego, urodzony w 1919 roku we Lwowie, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, wykształcenie średnie, kawaler, z zawodu elektromechanik, zamieszkały: Lwów, ul. Stebelińskich 23 – będący pomocnikiem radiotelegrafisty [radio]stacji krótkofalowej.

ŚWITALSKA Urszula c. Wilhelma, urodzona w 1911 roku w Zagórzach województwo krakowskie, narodowości polskiej, wykształcenie wyższe, pracowała jako pielęgniarka w Domu Dziec[ka] nr 3, zamieszkała we Lwowie, ul. Steblińskich nr 23, będąca żoną ŚWITALSKIEGO J. A.

живала в г. Львове, ул. Стебелинских № 23, являвшаяся женой СВИТАЛЬСКОГО И. А.

На допросах СВИТАЛЬСКИЙ И. А. признал свое участие в анти-советской польской националистической организации „АК” с 1941 года, где работал под псевдонимом вначале „ЦЕКИН”, а с 1944 года [изменил] этот псевдоним на „ЦЕЛИНА”.

Тогда же СВИТАЛЬСКИЙ показал, что кроме изъятой у него при обыске портативной радиостанции, у него имеется еще вторая коротковолновая радиостанция и приемник, указав место их хранения.

При повторном обыске его квартиры, была изъята вторая коротковолновая портативная радиостанция, приемник, а также обнаружен и изъят склад различных медикаментов.

На допросах также признали свое участие в „АК” и другие с ним арестованные, т. е. брат его – СВИТАЛЬСКИЙ С. А., который в „АК” состоял с 1943 года и работал под псевдонимом „ТАДЕУШ”, как радист.

Его жена – СВИТАЛЬСКАЯ У. В., также участница „АК” с 1943 года, где работала под псевдонимом „ГИБРАЛТАР” в качестве руководителя одной из санитарных дружин, а также руководителем санитарных курсов „АК”.

На дальнейших допросах арестованный СВИТАЛЬСКИЙ И. А. показал, что его работой по связи с Лондоном руководили активные участники „АК” „ЛЕШИК” и „РЫБАК”<sup>3</sup>, не указав ни фамилий, ни адресов местожительства.

[...]

Реализуя агентурные данные, [...] были арестованы:

1. ХОМЕЙ Зофья Михайловна, 1913 года рождения, уроженка и жительница гор. Львова, гр-ка СССР, по национальности полька, образование незаконченное высшее, по профессии портниха на дому, со слов незамужняя, но имеет 9-летнего сына, проживает по ул. Рыбацкая № 5, кв. 1.

2. ЧАЙКОВСКИЙ Марьян Владимирович, рождения 1917 г., уроженец и житель гор. Львова, по национальности поляк, гр-н СССР, бывший подофицер польской армии, образование среднее. До ареста работал начальником снабжения в комбинате глухонемых и проживал г. Львов, ул. Голувки дом № 15, кв. 5.

[...]

При обыске на квартире у арестованного ЧАЙКОВСКОГО М. В. обнаружено и изъято:

- портативная коротковолновая радиостанция,
- коротковолновый портативный радиоприемник,

Podczas przesłuchań ŚWITALSKI J. A. przyznał się do przynależności do antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji AK od 1941 roku, gdzie działał pod pseudonimem na początku „CEKIN”, a od 1944 roku [zmienił] ten pseudonim na „CELINA”.

Wtedy też ŚWITALSKI zeznał, że oprócz skonfiskowanej u niego podczas rewizji przenośnej radiostacji posiada on jeszcze drugą radiostację krótkofalową i odbiornik, podając miejsce ich przechowywania.

Podczas powtórnej rewizji w jego mieszkaniu została skonfiskowana druga krótkofalowa przenośna radiostacja, odbiornik, a także ujawniony i skonfiskowany skład różnorodnych medykamentów.

Podczas przesłuchań przyznali się wraz z nim do przynależności do AK także inni aresztowani, tj. jego brat – ŚWITALSKI S. A., który w AK był od 1943 roku i działał jako radiotelegrafista pod pseudonimem „TADEUSZ”.

Jego żona ŚWITALSKA U. W., także należąca do AK od 1943 roku, gdzie działała pod pseudonimem „GIBRALTAR” w charakterze dowódcy jednej z drużyn sanitarnych, a także kierownika kursów sanitarnych AK.

Na kolejnych przesłuchaniach aresztowany ŚWITALSKI J. A. zeznał, że jego pracą dotyczącą łączności z Londynem kierowali aktywni członkowie AK „LESZEK” i „RYBAK”<sup>3</sup>, nie podając ani nazwisk, ani adresów zamieszkania.

[...]

W wyniku realizacji danych agentury [...] zostali aresztowani:

1. CHOMEJ Zofia c. Michała, urodzona w 1913 roku we Lwowie i tam zamieszkała, ob[ywatelka] ZSRS, narodowości polskiej, wykształcenie nieukończone wyższe, z zawodu krawcowa domowa, według jej słów niezamężna, ale ma 9-letniego syna, mieszka przy ul. Rybackiej nr 5 m. 1.

2. CZAJKOWSKI Marian s. Włodzimierza, urodzony w 1917 roku we Lwowie i tam zamieszkały, narodowości polskiej, ob[ywateł] ZSRS, były podoficer Wojska Polskiego, wykształcenie średnie. Przed aresztowaniem pracował jako naczelnik zaopatrzenia w kombinacie głuchoniemych i mieszkał: m. Lwów, ul. Hołówki dom nr 15 m. 5.

[...]

Podczas rewizji w mieszkaniu aresztowanego CZAJKOWSKIEGO M. W. znaleziono i skonfiskowano:

- przenośną krótkofalową radiostację,
- krótkofalowy przenośny radioodbiornik,
- cztery akumulatory do radiostacji i radioodbiornik[a],
- siedem kluczy do pracy na radiostacji i inne oprzyrządowanie radiowe.

- 4 аккумулятора для радиостанции и радиоприемник,
- 7 ключей для работы на радиостанции и другое радиооборудование.

На допросе арестованный ЧАЙКОВСКИЙ признал свое участие в „АК”, где по заданию организации работал радиотелеграфистом, а при дальнейшем допросе признал, что у него на квартире периодически проводились обучения участников „АК” на радиостанции, назвав известный ему ряд участников только по псевдонимам.

Установка названных участников арестованных по общим приметам продолжается.

Арестованная ХОМЕЙ З. М. на допросе после длительного запирательства, признала свое участие в организации „АК”, где под псевдонимом „ВИКТОРИЯ”, якобы, работала связной между радиотелеграфистом „ЦЕЛИНОЙ” и руководителями связи „ЛЕШИК” и „РЫБАК”.

[...]

ХОМЕЙ является участницей „АК” не с 1944 г., как об этом она дала на следствии показание, а с 1939 г., где весь период времени работала под псевдонимом „ВИКТОРИЯ”, выполняя различные задания организации.

„ВИКТОРИЯ” является женой майора польской армии – КРЕЙВАЛЬД Александра, который разыскивался органами Советской власти еще в 1939–[19]40 г. г., но он вместе с генералом СОСНОВСКИМ, переодевшись в крестьянскую одежду, бежали из г. Львова в Венгрию, а затем в Лондон.

КРЕЙВАЛЬД А. [...] в настоящее время находится в польском эмигрантском правительстве, занимая одно из видных руководящих мест в руководстве „АК” Западных областей, о чем ей известно из получаемых периодически по радио коротких сообщений от мужа [!].

[„ВИКТОРИЯ”], являясь активным участником „АК”, по заданиям организации выполняла работу связной между руководством „АК” округа и радиотелеграфистом, а также была связана и принимала деятельное участие в работе боевиков „АК” по гор. Львову, проводящих физическое уничтожение офицеров Красной Армии, работников НКВД и партийно-советского актива. [...] За последнее время боевики „АК” занимаются грабежами в торговых и других учреждениях крупных сумм денег для финансирования организации „АК”, так как Лондон очень плохо финансирует их.

Также „ВИКТОРИЯ” [...] по заданию организации, якобы, хранит у себя на квартире в специальном тайнике печати и документы совет-

Podczas przesłuchania aresztowany CZAJKOWSKI potwierdził swój udział w AK, gdzie na polecenie organizacji pracował jako radiotelegrafista, a podczas kolejnego przesłuchania zeznał, że w jego mieszkaniu cyklicznie były prowadzone szkolenia dla członków AK z obsługi radiostacji, wymieniając znanych mu wielu uczestników – tylko pseudonimy.

Ustalanie wymienionych uczestników tych szkoleń wśród aresztowanych na podstawie ogólnych rysopisów jest w toku.

Aresztowana CHOMEJ Z. M. podczas przesłuchania, po długotrwałym zaprzeczaniu, potwierdziła swoją przynależność do organizacji AK, gdzie pod pseudonimem „WIKTORIA” rzekomo pracowała jako łączniczka między radiotelegrafistą „CELINĄ” i szefami łączności „LESZKIEM” i „RYBAKIEM”.

[...]

CHOMEJ należy do AK nie od 1944 r., jak zeznała podczas śledztwa, ale od 1939 roku i przez cały ten czas działała pod pseudonimem „WIKTORIA”, wykonując różne zadania organizacji.

„WIKTORIA” jest żoną majora Wojska Polskiego – KREJWALDA Aleksandra, który był poszukiwany przez organy władzy sowieckiej jeszcze w latach 1939–[19]40, ale on razem z generałem SOSNKOWSKIM, przebrawszy się w chłopską odzież, uciekł ze Lwowa na Węgry, a potem do Londynu.

KREJWALD A. [...] w chwili obecnej znajduje się w polskim rządzie emigracyjnym, zajmując jedno ze znaczących stanowisk przywódczych w dowództwie AK zachodnich obwodów [Ukrainy], o czym wiadomo jej z otrzymywanych co pewien czas przez radio krótkich informacji od męża [!].

[„WIKTORIA”], będąc aktywnym członkiem AK, na polecenie organizacji pełniła rolę łączniczki między dowództwem AK okręgu i radiotelegrafistą, a także była związana i brała czynny udział w działalności bojówek AK we Lwowie, przeprowadzających fizyczną likwidację oficerów Armii Czerwonej, pracowników NKWD i aktywu partyjno-sowieckiego [...]. W ostatnim czasie bojówki AK zajmują się grabieżą w instytucjach handlowych i innych instytucjach znacznych sum pieniędzy dla finansowania organizacji AK, gdyż Londyn bardzo słabo ją finansuje.

Ponadto „WIKTORIA” [...] z polecenia organizacji podobno przechowuje w swoim mieszkaniu w specjalnym schowku pieczęcie i dokumenty sowieckiego konsulatu w Lublinie, używane do legalizacji przy przechodzeniu członków organizacji ze Lwowa do Polski i z powrotem.

[...]

Praca nad poszerzeniem śledztwa [w kierunku] ustalenia innych członków organizacji i środków technicznych jest kontynuowana.

ского консульства в Люблине, для легализации перехода участников организации из Львова в Польшу и обратно.

[...]

Работу по развороту следствия [по] установлению других участников организации и техники продолжаем.

По арестованной группе лиц, как участников антисоветской польской националистической организации „АК” высказывавшей террористические тенденции по отношению руководителей партийно-советского актива, а также поляков, лояльно относящихся к мероприятиям, проводимым Советскими органами, следствием добыты следующие данные:

Арестованный КОМАРОВСКИЙ Мечеслав Владимирович, 1920 года рождения, уроженец с. Сихов, Львовской области, по национальности поляк, со средним образованием, до ареста проживал на нелегальном положении, признал, что является участником „АК” с 1942 года, что его действительная фамилия МОДЕЙ, а имя Тадеуш, что в организации он выполнял роль связного между районным комендантом и другими участниками „АК”, категорически отрицая свое участие в боевке и ликвидационной группе „АК”.

Арестованный ХШАНОВСКИЙ Владислав Станиславович, 1928 года рождения, уроженец села Гончары, по национальности поляк, гр-н СССР, грамотный, до ареста проживал в гор. Львове, признал свое участие в организации „АК” с 1944 года, куда, якобы, был вовлечен МОДЕЙ Тодем.

О своей практической работе ХШАНОВСКИЙ показаний не дает, категорически отрицая свое участие в террористической группе „АК” и осуществления им по заданию организации террористических актов в гор. Львове.

Арестованная ДУДА Янина Ивановна, рождения 1926 г., уроженка с. Давыдова, Львовской области, по национальности полька, грамотная, гр-ка СССР, до ареста проживала в гор. Львове, признала, что она от участника „АК” МОДЕЙ Тодея получала задания устанавливать лиц, предавших органам Государственной Безопасности участницу „АК” ДУДУ Брониславу (последняя нами арестована как участник „АК”), для последующего физического уничтожения этих лиц.

Свое же участие в организации ДУДА Янина категорически отрицает.

Арестованный УРБАНСКИЙ Владислав Иосифович, рождения 1923 года, по национальности поляк, образование среднее, гр-н СССР, до ареста проживал в г. Львове.

O aresztowanej grupie członków antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji AK, wyrażającej zamiary terrorystyczne wobec przywódców aktywu partyjno-sowieckiego, a także Polaków lojalnie odnoszących się do działań podejmowanych przez sowieckie organy, uzyskano w śledztwie następujące informacje:

Aresztowany KOMAROWSKI Mieczysław s. Włodzimierza, urodzony w 1920 roku we wsi Sichów obwód lwowski, narodowości polskiej, z wykształceniem średnim, przed aresztowaniem w konspiracji, zeznał, że jest członkiem AK od 1942 roku, że jego prawdziwe nazwisko [to] MADEJ, a imię Tadeusz, że w organizacji pełnił rolę łącznika między komendantem rejonowym i innymi członkami AK, kategorycznie zaprzeczając swojemu udziałowi w bojówce i grupie likwidacyjnej AK.

Aresztowany CHRZANOWSKI Władysław s. Stanisława, urodzony w 1928 roku we wsi Gańczary, narodowości polskiej, ob[ywate]l] ZSRS, piśmienny, do aresztowania mieszkał we Lwowie, potwierdził swój udział w organizacji AK od 1944 roku, do której rzekomo został wciągnięty przez MADEJA Tadeusza.

O swojej rzeczywistej działalności CHRZANOWSKI zeznań nie składa, kategorycznie zaprzeczając swojemu udziałowi w grupie terrorystycznej AK i wykonywaniu przez niego na polecenie organizacji aktów terrorystycznych we Lwowie.

Aresztowana DUDA Janina c. Jana, urodzona w 1926 r. we wsi Dawidów obwód lwowski, narodowości polskiej, piśmienna, ob[ywate]l]ka] ZSRS, przed aresztowaniem mieszkała we Lwowie, zeznała, że od członka AK MADEJA Tadeusza otrzymywała zadania ustalenia osób, [które] zdradziły organom bezpieczeństwa państwowego członkinię AK DUDEŃ Bronisławę (ta ostatnia aresztowana przez nas jako członek AK), aby następnie zlikwidować fizycznie te osoby.

Swojej przynależności do organizacji DUDA Janina kategorycznie jednak zaprzecza.

Aresztowany URBAŃSKI Władysław s. Józefa, urodzony w 1923 roku, narodowości polskiej, wykształcenie średnie, ob[ywate]l] ZSRS, przed aresztowaniem mieszkał we Lwowie.

Na przesłuchaniach zeznał, że w nocy [z 5] na 6 stycznia 1945 r. grupa członków AK w składzie: CHRZANOWSKI, MADEJ i inni w liczbie 4 ludzi, dowiedziawszy się o tym, że jeden z aktywnych członków ich organizacji AK STRUŻYŃSKI jest uwięziony w budynku wiejskiej rady wsi Dawidów, z bronią w rękę napadli na budynek wiejskiej rady, otworzyli ogień, wywołując w ten sposób panikę, wskutek czego udało im się uwolnić STRUŻYŃSKIEGO z aresztu.

На допросах показал, что в ночь на 6 января 1945 г. группа участников „АК” в составе ХШАНОВСКОГО, МОДЕЙ и других в количестве 4-х человек узнав о том, что один из активных участников их организации „АК” СТРУЖИНСКИЙ находится задержанным в здании Сельского совета с. Давыдова, с оружием в руках напали на здание Сельского совета, открыли стрельбу, создав таким образом панику, в результате чего добились освобождения СТРУЖИНСКОГО из-под стражи.

Свое же участие в организации УРБАНСКИЙ категорически отрицает.

Арестованная МАРЧАК Гелена Антоновна, рождения 1920 года, по национальности поляка, гр-ка СССР, грамотная, до ареста проживала в городе Львове,

признала свое участие в организации „АК” где, якобы, по заданию организации распространяла польские подпольные националистические газеты, как среди участников организации, так и националистически настроенных поляков.

Следствие по группе участников „АК”, проявлявших активные террористические высказывания, продолжаем в направлении разоблачения, как находящихся в настоящее время под стражей лиц, так и вскрытие всех других известных им участников „АК” и лиц террористически настроенных.

Арестованный 2-м Отделом „А” УНКГБ, как участник польской подпольной антисоветской организации „АК” –

КОВАЛЬСКИЙ Павел Евгеньевич, уроженец гор. Львова, по национальности поляк, грамотный, гр-н СССР, до ареста проживал в гор. Львове, на следствии признал, что участником антисоветской польской националистической подпольной организации „АК”, он является с 1943 года, куда был привлечен знакомым ему ЯНКОВСКИМ.

По заданиям организации и лично ЯНКОВСКОГО, он весь период времени выполнял функции разведчика, устанавливая лиц, подвергающихся арестам органами Советской власти, а также лиц, лояльно относящихся к Советской власти из числа поляков.

Все собранные им данные он, <sup>а</sup> передавал ЯНКОВСКОМУ, но для чего эти данные последнему требовались, КОВАЛЬСКИЙ, якобы, не знает.

По делу, продолжая работать с КОВАЛЬСКИМ, устанавливаем известные ему данные в отношении ЯНКОВСКОГО, на предмет ареста последнего, а также устанавливаем других известных ему участников организации и его практической работы.



Swojemu udziałowi w organizacji URBAŃSKI jednak kategorycznie zaprzecza.

Aresztowana MARCZAK Helena c. Antoniego, urodzona w 1920 roku, narodowości polskiej, ob[ywatelka] ZSRS, piśmienna, przed aresztowaniem mieszkała w mieście Lwowie,

przyznała się do udziału w organizacji AK, gdzie rzekomo z polecenia organizacji rozpowszechniała polskie konspiracyjne nacjonalistyczne gazety zarówno wśród członków organizacji, jak i nacjonalistycznie nastawionych Polaków.

Śledztwo dotyczące grupy członków AK, którzy czynnie stosują terrorystyczne metody, kontynuujemy w kierunku zdemaskowania zarówno osób znajdujących się obecnie w areszcie, jak i ujawnienia wszystkich znanych im członków AK i osób o terrorystycznym nastawieniu.

Aresztowany przez Oddział 2 „A” UNKGB jako członek polskiej podziemnej antysowieckiej organizacji AK –

KOWALSKI Paweł s. Eugeniusza, urodzony we Lwowie, narodowości polskiej, piśmienny, ob[ywatel] ZSRS, przed aresztowaniem zamieszkały we Lwowie, podczas śledztwa zeznał, że członkiem antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej podziemnej organizacji AK jest od 1943 roku, do której został wprowadzony przez swego znajomego JANKOWSKIEGO.

Z polecenia organizacji i osobiście JANKOWSKIEGO, przez cały czas pełnił funkcję wywiadowcy, ustalając osoby zagrożone aresztowaniem przez organy władzy sowieckiej, a także [te] osoby wśród Polaków, [które] lojalnie odnoszą się do władzy sowieckiej.

Wszystkie zebrane przez niego informacje <sup>a</sup> przekazywał JANKOWSKIEMU, ale do czego te informacje były mu potrzebne, KOWALSKI rzekomo nie wie.

W sprawie, kontynuując pracę z KOWALSKIM, ustalamy znane mu informacje i kontakty JANKOWSKIEGO w celu aresztowania go, a także ustalamy innych znanych mu członków organizacji i jego rzeczywistą działalność.

Aresztowany wcześniej, jako jeden z przywódców AK podpułkownik Wojska Polskiego BELINA-WOJCIECHOWICZ<sup>4</sup>, na jednym z przesłuchań zeznał, że ze słów dowódcy Obszaru Lwowskiego AK generała STRZELECKIEGO<sup>b</sup>, pułkowników „TARNAWY” i SOKOŁOWSKIEGO znany [jest mu] przebywający obecnie we Lwowie jeden z aktywnych członków AK, szef służby sanitarnej doktor KNIAŻEWSKI.

Ранее арестованный, как один из руководителей „АК” подполковник польской армии БЕЛИНА-ВОЙЦЕХОВИЧ<sup>4</sup>, на одном из допросов признал, что ему со слов руководителя „АК” Львовской „обшары” генерала СТШЕЛЕЦКОГО<sup>6</sup>, полковников ТАРНАВА и СОКОЛОВСКОГО, известен проживающий в настоящее время в гор. Львове один из активных участников „АК” шеф санитарной службы доктор КНЯЖЕВСКИЙ.

КНЯЖЕВСКИЙ нами установлен и арестован, но пока показаний о своем участии в „АК” и проводимой им там работы не дает.

По показаниям БЕЛИНЫ-ВОЙЦЕХОВИЧА был арестован и второй участник организации –

ВЕНГЕРСКИЙ Юрий Юрьевич<sup>5</sup>, рождения 1915 года, уроженец и житель гор. Львова, по национальности поляк, образование высшее, инженер-мостовик, работавший по своей специальности в ОШОСдоре НКВД, до ареста проживал в гор. Львове,

который на допросах признал свое участие в организации „АК” с 1941 г. ВЕНГЕРСКИЙ в „АК” работал под псевдонимом „РАДОСЛАВ” и являлся руководителем восточной группы „АК” гор. Львова. ВЕНГЕРСКИЙ категорически отрицает какую бы то ни было свою практическую деятельность за период прихода во Львов советских войск, а также и то, что он являлся одним из руководителей диверсионной группы „АК” и вместе с сыном арестованного нами участника „АК” БЕЛИНЫ-ВОЙЦЕХОВИЧА, незадолго до вступления во Львов частей Красной Армии, неизвестно откуда привез к себе на квартиру, а затем перепрятал значительное количество взрыв-материалов.

По делу ведем дальнейшее следствие по вскрытию всех участников организации, связанных с ВЕНГЕРСКИМ, а также установления всей преступной деятельности арестованного.

[...]

Начальник Управления НКГБ Львовской Обл[асти]  
Комиссар Госбезопасности 3 ранга  
ВОРОНИН

„27” марта 1945 г.

№ ...

гор. Львов

606

KNIAŻEWSKI został przez nas ustalony i aresztowany, ale na razie zeznań o swoim udziale w AK i prowadzonej przez niego tam działalności nie składa.

W wyniku zeznań BELINY-WOJCIECHOWICZA został aresztowany także drugi członek organizacji –

WĘGIERSKI Jerzy<sup>5</sup> s. Jerzego, urodzony w 1915 roku we Lwowie i tam zamieszkały, narodowości polskiej, wykształcenie wyższe, inżynier budowy mostów, zatrudniony w swoim zawodzie w *Oszosdor* NKWD, do aresztowania zamieszkały we Lwowie,

który podczas przesłuchań przyznał się do swojego udziału w organizacji AK od 1941 roku. WĘGIERSKI w AK działał pod pseudonimem „RADOSŁAW” i był dowódcą wschodniej grupy AK m. Lwowa. WĘGIERSKI kategorycznie zaprzecza jakiegokolwiek swojej rzeczywistej działalności w okresie zajęcia Lwowa przez wojska sowieckie, a także temu, że był on jednym z dowódców grupy dywersyjnej AK i razem z synem aresztowanego przez nas członka AK BELINY-WOJCIECHOWICZA, na krótko przed wkroczeniem do Lwowa oddziałów Armii Czerwonej, nie wiadomo skąd przywiózł do swojego mieszkania, a następnie ukrył znaczną ilość materiałów wybuchowych.

W sprawie prowadzimy dalsze śledztwo dla ujawnienia wszystkich członków organizacji związanych z WĘGIERSKIM, a także ustalenia całej przestępczej działalności aresztowanego.

[...]

Naczelnik Zarządu NKGB obw[odu] lwowskiego  
Komisarz bezpieczeństwa państw[owego] 3 rangi  
WORONIN

„27” marca 1945 r.

nr ...

m. Lwów

WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 50, t. 2, k. 1–15.

Kopia, maszynopis.

## Przypisy

<sup>a</sup> Przekreślono odręcznie: *jakoby*.

<sup>b</sup> Nazwisko poprawione odręcznie.

## Примітки

- <sup>a</sup> Закреслено від руки: *якобы*.  
<sup>б</sup> Прізвище виправлене від руки.

<sup>1</sup> Спр. Конвент незалежних організацій.

<sup>2</sup> Спр. Желіховський Людвік – одне з конспіраційних прізвищ Яна Соколовського.

<sup>3</sup> Датка Станіслав, молодший лейтенант запасу піхоти (нар. 1913); 1943–1944 офіцер-сапер у Сільському районі IV Східного району Інспекторату Львів-місто.

<sup>4</sup> Спр. Зигмунт Войцікевич; див. с. 762.

<sup>5</sup> Венгерський Єжи, молодший лейтенант періоду війни; у 1939 член Громадянської охорони безпеки у Львові; крім псевдонімів, вказаних в обвинувальному висновку, також „Гриф” та „Мак”; арештований НКВС 15 лютого 1945, суджений і засуджений Військовим трибуналом Львівського військового округу 7 вересня 1945 до 10 років ВТТ; звільнений 14 серпня 1954.

<sup>1</sup> Właśc. Konwent Organizacji Niepodległościowych.

<sup>2</sup> Właśc. Żelechowski Ludwik – jedno z konspiracyjnych nazwisk Jana Sokołowskiego.

<sup>3</sup> Datka Stanisław, prawdopodobnie ppor. rez. piech. WP (ur. 1913), 1943–1944 oficer saper w Rejonie IV Wiejskim Dzielnicy Wschodniej Inspektoratu Lwów-Miasto.

<sup>4</sup> Właśc. Zygmunt Woycikiewicz; zob. s. 763.

<sup>5</sup> Węgierski Jerzy, ppor. czasu wojny, w 1939 członek Obywatelskiej Straży Bezpieczeństwa we Lwowie, oprócz pseudonimów wymienionych we wniosku oskarżającym również „Gryf” i „Mak”. Aresztowany przez NKWD 15 lutego 1945, sądzony i skazany przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego 7 września 1945 na 10 lat ITŁ. Zwolniony 14 sierpnia 1954.

**30 липня 1945, [Львів]. Обвинувальний висновок  
стосовно Єжи Венгерського та інших**

пк-7

„Утверждаю”  
Начальник Управления НКГБ  
Львовск[ой области]  
Генерал-Лейтенант  
ВОРОНИН  
„<sup>а</sup>30-<sup>а</sup>” июля 1945 г.

К следственному делу № 1810

**Обвинительное заключение**

по обвинению:

1. ВЕНГЕРСКОГО Юрия Юрьевича
2. ИЛЬКОВ Станиславы Станиславовны<sup>1</sup>  
по ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР
3. ВЕНГЕРСКАЯ Стефания Вацлавовна<sup>2</sup>  
по ст. 54-1, „а” УК УССР
4. БИЗАНЦ Ядвига Фридриховна<sup>3</sup>  
по ст. 20-54-1, „а” УК УССР
5. ЖУХОВСКАЯ Ирена Ивановна<sup>4</sup>  
по ст. 54-10 ч. 2-я УК УССР

Управлением НКГБ Львовской области, в феврале м-це 1945 г. была вскрыта и частично ликвидирована группа участников анти-советской подпольной польской военно-повстанческой организации, так называемой „Армия Краева”, созданной польским эмигрантским „правительством” на территории западных областей Украины для борьбы с Советской властью.

[...]

[...] обвиняются

1. ВЕНГЕРСКИЙ Юрий Юрьевич, 1915 года рождения, уроженец и житель гор. Львова, ул. Потоцкого № 38, кв. 2, поляк, гр-н СССР, б/п, несудим, холост, с высшим образованием, по специальности инженер-строитель, военнообязанный ВУС № 133, в Красной Армии не служил, до ареста работал [в] ОСМУ № 9 „Укрдормост” инженером-строителем,

**30 lipca 1945, [Lwów]. Wniosek oskarżający  
Jerzego Węgierskiego i innych**

pk-7

„Zatwierdzam”  
Naczelnik Zarządu NKGB  
obw[odu] lwow[skiego]  
Generał-lejtnant  
WORONIN  
„<sup>a</sup>30-<sup>a</sup>” lipca 1945 r.

Do sprawy śledczej nr 1810

Wniosek oskarżający

z oskarżenia:

1. WĘGIERSKIEGO Jerzego s. Jerzego
2. ILKOW Stanisławy<sup>1</sup> c. Stanisława  
z art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS
3. WĘGIERSKIEJ Stefanii<sup>2</sup> c. Waława  
z art. 54-1, „a” KK USRS
4. BISANZ Jadwigi<sup>3</sup> c. Fryderyka  
z art. 20-54-1, „a” KK USRS
5. RZUCHOWSKIEJ Ireny<sup>4</sup> c. Jana  
z art. 54-10 cz. 2 KK USRS

Przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego w lutym 1945 r. została wykryta i częściowo zlikwidowana grupa członków antysowieckiej podziemnej polskiej wojskowo-powstańczej organizacji, tak zwanej Armii Krajowej, utworzonej przez polski rząd emigracyjny na terytorium zachodnich obwodów Ukrainy do walki z władzą sowiecką.

[...]

[...] oskarżeni zostają:

1. WĘGIERSKI Jerzy s. Jerzego, urodzony w 1915 roku we Lwowie i tam zamieszkały przy ul. Potockiego nr 38 m. 2, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, nie karany, kawaler, z wyższym wykształceniem, z zawodu inżynier budowlany, podlegający służbie wojskowej w WUS nr 133, w Armii Czerwonej nie służył, z urzędników, przed

в том, что:

В январе м-це 1942 г. добровольно вступил членом антисоветской подпольной организации „Армия Краева”, ставившая своей задачей отторжение территории западных областей Украины и присоединение ее к другому государству, принял присягу, имел псевдоним „РАДОСЛАВ” и „АНТЕК”. Состоя в организации работал сначала руководителем конспиративной связи, впоследствии и по день ареста комендантом Винниковского района „АК”, лично производил вербовку новых членов организации, занимался приобретением оружия для проведения борьбы против Советской власти, в январе – феврале 1943 года составил диверсионный план, для чего получил от руководства „АК” два центнера „ВВ”, проводил активную антисоветскую деятельность, читал и распространял антисоветские газеты „Вытравмы”, „Слово польске” и другие –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

2. ИЛЬКОВ Станислава Станиславовна, 1925 г. рождения, уроженка и жительница гор. Винники, Львовской области, полька, гр-ка СССР, сама учащаяся средней школы. В Красной Армии не служила, до ареста училась в 9 классе средней школы № 19, <sup>б</sup>незамужняя, из рабочих, несудимая, б/п,<sup>б</sup>

в том, что:

В феврале м-це 1944 г. добровольно вступила членом антисоветской подпольной польской организации „Армия Краева”, приняла присягу, имела организационный псевдоним „АЛЕКСАНДРА”. В организации работала связной между комендантом Винниковского района „АК” – ВЕНГЕРСКИМ Ю. Ю. – „АНТЕК” и руководителем почтового пункта „ТЕРЕСА” –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

3. ВЕНГЕРСКАЯ Стефания Вацлавовна, 1884 года рождения, уроженка г. Видень (Австрия), полька, гр-ка СССР, б/п, несудимая, вдова, из служащих, [...] <sup>в</sup> с незаконченным средним образованием, до ареста нигде не работала – домохозяйка, проживала гор. Львов, ул. Потоцкого № 38, кв. 2, <sup>б</sup>домохозяйка<sup>б</sup>,

в том, что:



aresztowaniem pracował w OSMU nr 9 *Ukrdormost* jako inżynier budowlany,

o to, że:

W styczniu 1942 r. dobrowolnie wstąpił w szeregi antysowieckiej podziemnej organizacji Armia Krajowa stawiającej sobie za zadanie oderwanie terytorium zachodnich obwodów Ukrainy i przyłączenie go do innego państwa, złożył przysięgę, miał pseudonimy „RADOSŁAW” i „ANTEK”. Będąc w organizacji pracował początkowo jako kierownik łączności konspiracyjnej, następnie, aż do dnia aresztowania, jako komendant Rejonu Winnickiego AK, osobiście prowadził werbunek nowych członków do organizacji, zajmował się pozyskiwaniem broni do prowadzenia walki przeciwko władzy sowieckiej, w styczniu – lutym 1943 roku sporządził plan dywersji, na potrzeby którego otrzymał od dowództwa AK dwa cetnary m[ateryałów] w[ybuchowych], prowadził aktywną antysowiecką działalność, czytał i rozpowszechniał antysowieckie gazety „Wytrwamy”, „Słowo Polskie” i inne –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,<sup>a</sup> i 54-11 KK USRS.

2. ILKOW Stanisława c. Stanisława, urodzona w 1925 roku w Winnikach obwód lwowski, Polka, ob[ywateł]-ka ZSRS, sama uczyła się [w zakresie] szkoły średniej, w Armii Czerwonej nie służyła, przed aresztowaniem uczyła się w 9 klasie Szkoły Średniej Nr 19. <sup>b</sup>Niezamężna, z robotników, nie karana, b/p.<sup>b</sup>

o to, że:

W lutym 1944 roku dobrowolnie wstąpiła w szeregi antysowieckiej podziemnej polskiej organizacji Armia Krajowa, złożyła przysięgę, miała organizacyjny pseudonim „ALEKSANDRA”. W organizacji pracowała jako łączniczka między komendantem Rejonu Winnickiego AK – WĘGIERSKIM J. J. „ANTKIEM” i komendantem punktu pocztowego „TERESA” –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,<sup>a</sup> i 54-11 KK USRS.

3. WĘGIERSKA Stefania c. Wacława, urodzona w 1884 roku w Wiedniu (Austria), Polka, ob[ywateł]ka ZSRS, b/p, nie karana, wdowa, z urzędników, [...] <sup>c</sup> z niepełnym średnim wykształceniem, przed aresztowaniem nigdzie nie pracowała – gospodyni domowa, mieszkała we Lwowie przy ul. Potockiego nr 38 m. 2, <sup>b</sup>-gospodyni domowa<sup>b</sup>,

o to, że:

В период Советской власти, проживая вместе с активным членом антисоветской подпольной польской организации „АК”, ВЕНГЕРСКИМ Ю. Ю. являлась содержателем явочной квартиры, которую посещала связная ВЕНГЕРСКОГО и „ТЕРЕСЫ”. По поручению ВЕНГЕРСКОГО лично производила обмен оставляемой почты, вручала адресату, после ареста ВЕНГЕРСКОГО передала своим знакомым пакет с документами „АК” на хранение –

т. е. в преступлении, предусмотренном ст. 54-1, „а” УК УССР.

г-4. БИЗАНЦ Ядвига Фридриховна, 1922 г. рождения, уроженка гор. Львова, полька, гр-ка СССР, б/п, несудимая, не замужем, образование 9 классов средней школы, из служащих, сама служащая, в Красной Армии не служила, до ареста работала в ОСМУ № 9 „Укрдормост” в ОРС кассиром, проживала в гор. Львове, ул. [Архиепископа] Тепляка № 11, кв. 5,<sup>г</sup>

в том, что:

После освобождения гор. Львова от немецких оккупантов, имела личную связь с активным участником антисоветской подпольной организации „АК” ВЕНГЕРСКИМ. После ареста последнего в феврале м-це 1945 г. получила от ВЕНГЕРСКОЙ С. В. пакет с документами „АК”, который спрятала в своей квартире –

т. е. в преступлении, предусмотренном ст. 20-54-1, „а” УК УССР.

5. ЖУХОВСКАЯ Ирена Ивановна, 1885 года рождения, уроженка с. Черновицы, полька, гр-ка СССР, б/п, несудимая, из служащих, вдова, образование 9 классов <sup>г</sup>ср[едней] школы<sup>г</sup>, домохозяйка, до ареста проживала гор. Львов, ул. Кадетская № 8, кв. 6,

в том, что:

Проживая в гор. Львове в период Советской власти получала и распространяла подпольно-издаваемую антисоветскую газету „Слово польске” при личном обыске 19 февраля 1945 года, в которой обнаружен и изъят экземпляр названной газеты за 17 февраля с. г. –

т. е. в преступлении, предусмотренном ст. 54-10 ч. 2 УК УССР.

Руководствуясь ст. 204 УПК УССР, следственное дело №-1810 по обвинению: ВЕНГЕРСКОГО Юрия Юрьевича, ИЛЬКОВ Станиславы Станиславовны, ВЕНГЕРСКОЙ Стефании Вацлавовны, БИЗАНЦ Ядвиги Фридриховны и ЖУХОВСКОЙ Ирены Ивановны – направить

W okresie władzy sowieckiej, mieszkając razem z aktywnym członkiem antysowieckiej podziemnej polskiej organizacji AK – WĘGIERSKIM J. J., była właścicielką mieszkania kontaktowego, które odwiedzała łączniczka WĘGIERSKIEGO i „TERESY”. Na zlecenie WĘGIERSKIEGO osobiście prowadziła wymianę dostarczanej poczty, wręczała adresatowi, po aresztowaniu WĘGIERSKIEGO przekazała swoim znajomym pakiet z dokumentami AK na przechowanie –

tj. o przestępstwo, przewidziane w art. 54-1, „a” KK USRS.

<sup>d</sup>-4. BISANZ Jadwiga c. Fryderyka, urodzona w 1922 r. we Lwowie, Polka, ob[ywate]l]ka ZSRS, b/p, nie karana, niezamężna, wykształcenie 9 klas szkoły średniej, z urzędników, sama [także] urzędniczka, w Armii Czerwonej nie służyła, przed aresztowaniem pracowała w OSMU Nr 9 *Ukrdormost* w ORS jako kasjerka, mieszkała we Lwowie przy ul. [Arcybiskupa] Cieplaka nr 11 m. 5,<sup>d</sup>

o to, że:

Po wyzwoleniu m. Lwowa od niemieckich okupantów miała osobisty kontakt z aktywnym członkiem antysowieckiej podziemnej organizacji AK WĘGIERSKIM. Po jego aresztowaniu w lutym 1945 r. otrzymała od WĘGIERSKIEJ S. W. pakiet z dokumentami AK, który schowała w swoim mieszkaniu –

tj. o przestępstwo przewidziane w art. 20-54-1, „a” KK USRS.

5. RZUCHOWSKA Irena c. Jana, urodzona w 1885 roku w Czerniowcach, Polka, ob[ywate]l]ka ZSRS, b/p, nie karana, z urzędników, wdowa, wykształcenie 9 klas <sup>e</sup>-szkoły średniej<sup>e</sup>, gospodyni domowa, przed aresztowaniem mieszkała we Lwowie, ul. Kadecka nr 8 m. 6,

o to, że:

Mieszkając we Lwowie, w okresie władzy sowieckiej otrzymywała i rozpowszechniała wydawaną w podziemiu antysowiecką gazetę „Słowo Polskie”; przy rewizji osobistej 19 lutego 1945 roku został znaleziony i skonfiskowany egzemplarz wymienionej gazety z 17 lutego br. –

tj. o przestępstwo przewidziane w art. 54-10 cz. 2. KK USRS.

Kierując się art. 204 KPK USRS, sprawę śledczą nr 1810 dotyczącą oskarżenia WĘGIERSKIEGO Jerzego s. Jerzego, ILKOW Stanisławy c. Stanisława, WĘGIERSKIEJ Stefanii c. Waclawa, BISANZ Jadwigi c. Fryderyka i RZUCHOWSKIEJ Ireny c. Jana – skierować do Wojskowe-

Военному Прокурору ЛьВО для предания обвиняемых суду Военного Трибунала.

Следователь Следотдела УНКГБ ЛО  
Лейтенант (—) ДОНЧЕНКО

„Согласны:”

Нач. 1 Отд. Следотдела УНКГБ ЛО  
Капитан ЯКУБОВИЧ (—)

Нач. Следотдела УНКГБ ЛО  
Майор ТЕРЕНТЬЕВ (—)

Обвинительное заключение составлено „а-30-а” июля 1945 г.

[...]

*ГДА СБУ, Львів, спр. П-29946, арк. 266, 268–269.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу вгорі резолюція, вписана від руки: Обв[инительное] заключение утвердить. Венгерскую С. В и Бизанц Я. Ф. предать суду ВТ по ст. 20-54-1а, Венгерского Ю. Ю. и Ильков С. С. по ст. 54-1а, 54-11 УК УССР, Жуховскую И. И. по ст. 54-10 ч. 2 УК УССР. Зам. ВП ЛьВО подполковник юстиции, нерозбірливий підпис і дата: 6.8.45 г.*

## Примітки

<sup>а-а</sup> Вписано від руки.

<sup>б-б</sup> Дописано від руки.

<sup>в</sup> Нерозбірливе слово дописане від руки.

<sup>г-г</sup> Біля абзацу зліва на полях дописана від руки нерозбірлива приписка.

<sup>г-г</sup> Дописано від руки поряд перекресленого: *Гимназии*.

<sup>1</sup> Ільків Станіслава, арештована 19 лютого 1945, суджена й засуджена Військовим трибуналом Львівського військового округу 7 вересня 1945 до 6 років ВТТ; звільнена 18 жовтня 1948.

<sup>2</sup> Венгерська Стефанія, арештована 19 лютого 1945, суджена 7 вересня 1945 Військовим трибуналом Львівського військового округу, виправдана; згідно рішення голови Найвищого суду СРСР 9 листопада 1945 справу перебрала Військова колегія Найвищого суду СРСР, яка 18 лютого 1946 засудила їй 10 років ВТТ; звільнена в 1955; померла в 1976.

<sup>3</sup> Бізанс Ядвіга, суджена 7 вересня 1945 Військовим трибуналом Львівського військового округу та виправдана; згідно рішення голови Найвищого суду СРСР 9 листопада 1945 справу перебрала Військова колегія Найвищого суду СРСР, яка 18 лютого 1946 засудила їй 10 років ВТТ.

<sup>4</sup> Жуховська Ірена, суджена Військовим трибуналом Львівського військового округу 7 вересня 1945, виправдана, наступного дня звільнена з в'язниці.

go Prokuratora LWO w celu przekazania oskarżonych Trybunałowi Wojskowemu.

Śledczy Oddziału Śled[czego] UNKGB LO  
Lejtnant (—) DONCZENKO

„Wyrażamy zgodę:”

Nacz[elnik] 1 Wydz[iału] Oddziału Śled[czego] UNKGB LO  
Kapitan JAKUBOWICZ (—)

Nacz[elnik] Oddziału Śled[czego] UNKGB LO  
Major TERENTJEW (—)

Wniosek oskarżający sporządzono „<sup>a-30-a</sup>” lipca 1945 r.  
[...]

*WAP SBU, Lwów, spr. P-29946, k. 266, 268–269.*

*Oryginał, maszynopis.*

*Na górze pierwszej strony odręczna adnotacja: Wniosek osk[arżający] zatwierdzić – Węgierską S. W. i Bisanz J. F. skierować do sądu WT z art. 20-54-1, „a” KK. Węgierskiego J. J. i Ilkow S. S. z art. 54-1a, 54-11 KK USRS, Rzuchowską I. J. z art. 54-10 cz. 2. KK USRS. Zast[ępcą] WP LWO podpułkownik sądownictwa, nieczytelny podpis i data 6.8.45 r.*

## Przypisy

- a- a Wpisano odręcznie.
- b- b Dopisano odręcznie.
- c Nieczytelne słowo dopisane odręcznie.
- d- d Przy akapicie na lewym marginesie odręczna nieczytelna adnotacja.
- e- e Dopisano odręcznie obok przekreślonego: *gimnazjum*.

<sup>1</sup> Ilkow Stanisława, aresztowana 19 lutego 1945, sędzona i skazana przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego 7 września 1945 na 6 lat ITŁ. Zwolniona 18 października 1948.

<sup>2</sup> Węgierska Stefania, aresztowana 19 lutego 1945, sędzona 7 września 1945 przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego, uniewinniona. Na skutek decyzji Przewodniczącego Sądu Najwyższego ZSRS 9 listopada 1945 sprawę przejęło Kolegium Wojskowe Sądu Najwyższego ZSRS, które 18 lutego 1946 skazało ją na 10 lat ITŁ. Zwolniona w 1955. Zmarła w 1976.

<sup>3</sup> Bisanz Jadwiga, sędzona 7 września 1945 przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego i uniewinniona. Na skutek decyzji Przewodniczącego Sądu Najwyższego ZSRS 9 listopada 1945 sprawę przejęło Kolegium Wojskowe Sądu Najwyższego ZSRS, które 18 lutego 1946 skazało ją na 10 lat ITŁ.

<sup>4</sup> Rzuchowska Irena, sędzona przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego 7 września 1945, uniewinniona, następnego dnia zwolniona z więzienia.

**31 січня 1946, Львів. Обвинувальний висновок  
стосовно Маріана Чайковського та інших**

„Утверждаю”  
Начальник УНКВД по Львовской обл[асти]  
Комиссар милиции 2-го ранга  
(—) ГРУШКО  
„31-а” января 1946 г.

Обвинительное заключение  
по след. делу № 86

по обвинению:

ЧАЙКОВСКОГО Марьяна Томашевича<sup>1</sup>

ВЕЛЬЧИНСКОГО Тадея Ивановича<sup>2</sup>

ЯВОРСКОГО Тадея Логиновича<sup>3</sup>

ЛЯУДА Збигнева Теофиловича<sup>4</sup>

МЫСЛИНА Зигмунда Марцеловича<sup>5</sup>

ВЕЧЕРКЕВИЧЕК Иосифа Иосифовича<sup>6</sup>

ГРИНЕВЕЦКОГО Юрия Романовича<sup>7</sup>

в пр. пр. ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР

ГРИНЕВЕЦКОЙ Брониславы Яновны<sup>8</sup>

в пр. пр. ст. ст. 20-54-1, „а” и 54-11 УК УССР

ДОРОШКО Эмилии Стефановны<sup>9</sup>

в пр. предусмотренном ст. 54-12 УК УССР

В Управление НКВД по Львовской области поступили данные о том, что жители г. Львова ЧАЙКОВСКИЙ М. Т., ВЕЛЬЧИНСКИЙ Т. И., ЯВОРСКИЙ Т. Л., ЛЯУДА З. Т., МЫСЛИН З. М., ВЕЧЕРКЕВИЧЕК И. И., ГРИНЕВЕЦКИЙ Ю. Р., ГРИНЕВЕЦКАЯ Б. Я. и ДОРОШКО Э. С. продолжительное время состояли в контрреволюционной националистической организации „Армия крайова” – „АК” и занимались антисоветской деятельностью.

На основании этих данных в июле, августе и декабре м-цах 1945 г. были арестованы и привлечены по делу в качестве обвиняемых.

[...]

[...] обвиняются:

**31 stycznia 1946, Lwów. Wniosek oskarżający  
Mariana Czajkowskiego i innych**

„Zatwierdzam”  
Naczelnik UNKWD obw[odu] lwowskiego  
Komisarz milicji 2 rangi  
(—) GRUSZKO  
„<sup>a</sup>31-<sup>a</sup>” stycznia 1946 r.

Wniosek oskarżający  
dotyczy sprawy śled[czej] nr 86

z oskarżenia:

CZAJKOWSKIEGO Mariana<sup>1</sup> s. Tomasza

WILCZYŃSKIEGO Tadeusza<sup>2</sup> s. Jana

JAWORSKIEGO Tadeusza<sup>3</sup> s. Longina

LAUDY Zbigniewa<sup>4</sup> s. Teofila

MYŚLINA Zygmunta<sup>5</sup> s. Marcelego

WIECZORKIEWICZKA Józefa<sup>6</sup> s. Józefa

HRYNIEWIECKIEGO Jerzego<sup>7</sup> s. Romana

o prz[estępstwa] prz[ewidziane] w art. art. 54-1, „a”  
i 54-11 KK USRS

HRYNIEWIECKIEJ Bronisławy<sup>8</sup> c. Jana

o prz[estępstwa] prz[ewidziane] w art. art. 20-54-1, „a”  
i 54-11 KK USRS

DOROSZKO Emilii<sup>9</sup> c. Stefana

o prz[estępstwo] przewidziane w art. 54-12 KK  
USRS

Do Zarządu NKWD obwodu lwowskiego wpłynęły informacje o tym, że mieszkańcy Lwowa CZAJKOWSKI M. T., WILCZYŃSKI T. J., JAWORSKI T. L., LAUDA Z. T., MYŚLIN Z. M., WIECZORKIEWICZEK J. J., HRYNIEWIECKI J. R., HRYNIEWIECKA B. J. i DOROSZKO E. S. przez dłuższy czas pozostawali w kontrrewolucyjnej nacjonalistycznej organizacji Armia Krajowa – AK i zajmowali się antysowiecką działalnością.

Na podstawie tych informacji w lipcu, sierpniu i grudniu 1945 r. zostali aresztowani i pociągnięci [do odpowiedzialności] w charakterze oskarżonych.

61. ЧАЙКОВСКИЙ Марьян Томашевич, 1902 г. рождения, уроженец с. Тулигловы, Брод[ов]ского р-на, Львовской области, житель гор. Львова, по национальности поляк, с высшим юридическим образованием, бывший польский судья, женат, не судим, гр-н СССР,

62. ВЕЛЬЧИНСКИЙ Тадей Иванович, 1915 г. рождения, уроженец г. Прушков (Польша), житель гор. Львова, по национальности поляк, беспартийный, с высшим юридическим образованием, женат, не судим, гр-н СССР,

63. ЯВОРСКИЙ Тадей Логинович, 1922 г. рождения, уроженец г. Межинец, Дрогобычской области, житель г. Львова, беспартийный, по национальности поляк, образование не законченное высшее – 3 курса мединститута, холост, не судим, гр-н СССР,

64. ЛЯУДА Збигнев Теофилович, 1922 г. рождения, уроженец и житель г. Львова, по национальности поляк, со средним образованием, холост, беспартийный, не судим, гр-н СССР,

5. МЫСЛИН Зигмунд Марцелович, 1910 г. рождения, уроженец с. Руда-Мелец, Келецкого воеводства (Польша), житель г. Львова, беспартийный, по национальности поляк, образование среднее, холост, не судим, гр-н СССР,

66. ВЕЧЕРКЕВИЧЕК Иосиф Иосифович, 1887 г. рождения, уроженец г. Ясло, Краковского воеводства (Польша), житель г. Львова, беспартийный, по национальности поляк, образование среднее, холост, не судим, гр-н СССР,

67. ГРИНЕВЕЦКИЙ Юрий Романович, 1922 г. рождения, уроженец г. Бобрка, Львовской области, житель г. Львова, по национальности поляк, беспартийный, образование незаконченное высшее – 3 курса института, женат, не судим, гр-н СССР,



[...]

[...] oskarżeni [zostają]:

<sup>b</sup>1. CZAJKOWSKI Marian s. Tomasz, urodzony w 1902 r. we w[si] Tuligłowy r[ejo]n brodzki obwód lwowski, mieszkaniec m. Lwowa, narodowości polskiej, z wyższym wykształceniem prawniczym, były polski sędzia, żonaty, nie karany, ob[ywate]l ZSRS,

<sup>b</sup>2. WILCZYŃSKI Tadeusz s. Jana, urodzony w 1915 r. w Pruszkowie (Polska), mieszkaniec m. Lwowa, narodowości polskiej, bezpartyjny, z wyższym wykształceniem prawniczym, żonaty, nie karany, ob[ywate]l ZSRS,

<sup>b</sup>3. JAWORSKI Tadeusz s. Longina, urodzony w 1922 roku w Mierzyńcu obwód drohobycki, mieszkaniec m. Lwowa, bezpartyjny, narodowości polskiej, wykształcenie niepełne wyższe – 3 lata instytutu med[yycznego], kawaler, nie karany, ob[ywate]l ZSRS,

<sup>b</sup>4. LAUDA Zbigniew s. Teofila, urodzony w 1922 roku w m. Lwowie i tam zamieszkały, narodowości polskiej, ze średnim wykształceniem, kawaler, bezpartyjny, nie karany, ob[ywate]l ZSRS,

5. MYŚLIN Zygmunt s. Marcelego, urodzony w 1910 r. we w[si] Ruda-Mielec województwo kieleckie (Polska), mieszkaniec m. Lwowa, bezpartyjny, narodowości polskiej, wykształcenie średnie, kawaler, nie karany, ob[ywate]l ZSRS,

<sup>b</sup>6. WIECZORKIEWICZEK Józef s. Józefa, urodzony w 1887 roku w Jaśle województwo krakowskie (Polska), mieszkaniec m. Lwowa, bezpartyjny, narodowości polskiej, wykształcenie średnie, kawaler, nie karany, ob[ywate]l ZSRS,

<sup>b</sup>7. HRYNIEWIECKI Jerzy s. Romana, urodzony w 1922 roku w m. Bóbrce obwód lwowski, mieszkaniec m. Lwowa, narodowości polskiej, bezpartyjny, wykształcenie niepełne wyższe – 3 lata instytutu, żonaty, nie karany, ob[ywate]l ZSRS,

8. ГРИНЕВЕЦКАЯ Бронислава Яновна, 1890 г. рождения, уроженка г. Бобрка, Львовской области, жительница г. Львова, по национальности полька, образование среднее, не судима, гр-ка СССР,

9. ДОРОШКО Эмилия Стефановна, 1908 г. рождения, уроженка и жительница г. Львова, по национальности полька, со средним образованием, не судима, гр-ка СССР,

в том, что:

ЧАЙКОВСКИЙ М. Т. являлся членом „АК” с 1942 года и руководителем этой организации в восточной части г. Львова, вел подрывную работу против Советской власти до дня его задержания, т-е. до июля 1945 года –

т-е. в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

ВЕЛЬЧИНСКИЙ Т. И. является членом „АК” с 1942 года, выполнял должность в „АК” организационного офицера района „АСТРА” и вел подрывную работу против Советской власти до июля м-ца 1945 года –

т-е. в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

ЯВОРСКИЙ Т. Л. является членом „АК” с 1942 года, а также являлся руководителем террористической группы „АК” по совершению террористических актов над советскими гражданами и противниками „АК” –

т-е. в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

ЛЯУДА З. Т. являлся членом „АК” с 1942 года, а также членом террористической группы „АК” по осуществлению террористических актов над советскими гражданами и противниками „АК” –

т-е. в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

МЫСЛИН З. М. являлся членом „АК” с 1944 года, находился во взводе связи „АК” дельницы „ВОСТОК” и вел подрывную работу против Советской власти до декабря 1945 года –

т-е. в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

ВЕЧЕРКЕВИЧЕК И. И. являлся членом „АК” с 1942 года, занимал руководящий пост в городской организации „АК” и вел подрывную работу против Советской власти до сентября м-ца 1945 года –

8. HRYNIEWIECKA Bronisława c. Jana, urodzona w 1890 roku w m. Bóbrce obwód lwowski, mieszkanka m. Lwowa, narodowości polskiej, wykształcenie średnie, nie karana, ob[ywateł]ka ZSRS,

9. DOROSZKO Emilia c. Stefana, urodzona w 1908 roku w m. Lwowie i tam zamieszkała, narodowości polskiej, ze średnim wykształceniem, nie karana, ob[ywateł]ka ZSRS,

o to, że:

CZAJKOWSKI M. T. był członkiem AK od 1942 roku i komendantem tej organizacji we wschodniej części m. Lwowa, prowadził destrukcyjną robotę przeciwko władzy sowieckiej do dnia jego zatrzymania, tj. do lipca 1945 roku –

tj. o przestępstwo przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

WILCZYŃSKI T. J. był członkiem AK od 1942 roku, na stanowisku oficera organizacyjnego AK rejonu „ASTRA” i prowadził destrukcyjną robotę przeciwko władzy sowieckiej do lipca 1945 roku –

tj. o przestępstwo przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

JAWORSKI T. L. jest członkiem AK od 1942 roku, a także był dowódcą terrorystycznej grupy AK do dokonywania aktów terrorystycznych wobec sowieckich obywateli i przeciwników AK –

tj. o przestępstwo przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

LAUDA Z. T. był członkiem AK od 1942 roku, a także członkiem terrorystycznej grupy AK do dokonywania aktów terrorystycznych wobec obywateli sowieckich i przeciwników AK –

tj. o przestępstwo przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

MYŚLIN Z. M. był członkiem AK od 1944 roku, znajdował się w plutonie łączności AK w dzielnicy „WSCHÓD” i prowadził destrukcyjną robotę przeciwko władzy sowieckiej do grudnia 1945 roku –

tj. o przestępstwo przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

WIECZORKIEWICZEK J. J. był członkiem AK od 1942 roku, zajmował kierownicze stanowisko w miejskiej organizacji AK i prowadził destrukcyjną robotę przeciwko władzy sowieckiej do września 1945 roku –

tj. o przestępstwo przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

HRYNIEWIECKI J. R. jest członkiem AK od 1942 roku, w AK zajmował dowódcze stanowisko i do lipca 1945 r. utrzymywał łączność z kadrą dowódczą AK i jednocześnie prowadził robotę wymierzoną przeciwko władzy sowieckiej –

т-е. в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

ГРИНЕВЕЦКИЙ Ю. Р. является членом „АК” с 1942 года, в „АК” занимал командные должности и до июля м-ца 1945 г. поддерживал связь с руководящими работниками „АК” и одновременно проводил работу направленную против Советской власти –

т-е. в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

ГРИНЕВЕЦКАЯ Б. Я. является пособницей террористов „АК”. Ее квартира является конспиративной квартирой членов „АК” –

т-е. в преступлении, предусмотренном ст. ст. 20-54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

ДОРОШКО Э. С. является сожительницей террориста ЧЕКАЛОВСКОГО, которого укрывала в своей квартире, не сообщив об этом в органы Советской власти –

т-е. в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-12 УК УССР.

Руководствуясь ст. 204 УПК УССР, след. дело № 86 по обвинению ЧАЙКОВСКОГО Марьяна Томашевича, ВЕЛЬЧИНСКОГО Тадея Ивановича, ЯВОРСКОГО Тадея Логиновича, ЛЯУДА Збигнева Теофиловича, МЫСЛИНА Зигмунда Марцеловича, ВЕЧЕРКЕВИЧЕК Иосифа Иосифовича, ГРИНЕВЕЦКОГО Юрия Романовича, ГРИНЕВЕЦКОЙ Брониславы Яновны и ДОРОШКО Эмилии Стефановны направить прокурору ЛЬВО на заключение с последующим направлением в Суд Военного Трибунала<sup>10</sup>.

Обвинительное заключение составлено „а-31-а” января 1946 г.  
г. Львов

Ст. следоваель ОББ УНКВД Л/О  
(—) ШЛЯПКИН

„Согласны:”

Начальник Следотдела ОББ УНКВД  
Ст. лейтенант (—) ШУЛЕНОВ

Зам. нач. ОББ УНКВД Львовской обл[асти]  
Капитан (—) АБРАМОВ

[...]

ГДА СБУ, Львів, спр. П-28199, арк. 297–299 зв.  
Оригінал, машинопис.

tj. o przestępstwo przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.  
HRYNIEWIECKA B. J. jest współniczką terrorystów AK. Jej mieszkanie jest konspiracyjnym lokalem członków AK –

tj. o przestępstwo przewidziane w art. art. 20-54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

DOROSZKO E. S. jest współlokatorką terrorysty CZEKAŁOWSKIEGO, którego ukrywała w swoim mieszkaniu, nie informując o tym organów władzy sowieckiej –

tj. o przestępstwo przewidziane w art. 54-12 KK USRS.

Kierując się art. 204 KPK USRS, sprawę śled[czą] nr 86 dotyczącą oskarżenia CZAJKOWSKIEGO Mariana s. Tomasza, WILCZYŃSKIEGO Tadeusza s. Jana, JAWORSKIEGO Tadeusza s. Longina, LAUDY Zbigniewa s. Teofila, MYŚLINA Zygmunta s. Marcelego, WIECZORKIEWICZKA Józefa s. Józefa, HRYNIEWIECKIEGO Jerzego s. Romana, HRYNIEWIECKIEJ Bronisławy c. Jana i DOROSZKO Emilii c. Stefana skierować [do] prokuratora LWO w celu sporządzenia aktu oskarżenia, a następnie skierowania do Trybunału Wojskowego<sup>10</sup>.

Wniosek oskarżający sporządzono „<sup>a-31-a”</sup> stycznia 1946 r.  
m. Lwów

St[arszy] śledczy OBB UNKWD LO  
(—) SZLAPKIN

„Wyrażamy zgodę:”

Naczelnik Oddziału Śled[czego] OBB UNKWD  
St[arszy] lejtnant (—) SZULENOW

Zast[ępca] nacz[elnika] OBB UNKWD ob[wodu] lwowskiego  
Kapitan (—) ABRAMOW

[...]

*WAP SBU, Lwów, spr. P-28199, k. 297–299v.*

*Oryginał, maszynopis.*

*W lewym górnym rogu pierwszej strony pieczęć okrągła z herbem w środku i napisem w otoku w języku ukraińskim: [Lu]dowy Komisariat Spraw Wewnętrznych USRS, w prawym rogu odręczna adnotacja: Wniosek osk[arżający] Czajkowskiego M. T., Wilczyńskiego T. I., Jaworskiego T. L., Laudy Z. T., Myślina Z. M., Wieczorkiewiczka J. J., Hryniewieckiego J. R. przekazac do sądu z art. 54-1,,a” i 54-11 KK, Hryniewiecką B. J. z art. 20-54-1,,a” i 54-11 YK, Doroszko E. S. z art. 54-12 YK, 15/II-46, oraz pieczętka: Prokurator Wojskowy Błagomyślow i nieczytelny podpis.*

На першій сторінці документу зліва вгорі кругла печатка з гербом в середині і написом: [На]родний Комісаріат Внутрішніх Справ УРСР, з правого боку вгорі резолюція, вписана від руки: Обвин. заklючені Чайковського М. Т., Вельчинського Т. И., Яворського Т. Л., Ляуда З. Т., Мыслина З. М., Вечоркевичек И. И., Гринецького Ю. Р. предать суду по ст. 54-1,,а” и 54-11 УК, Гриневицкую Б. Я. по ст. 20-54-1,,а” и 54-11 УК, Дорошко Э. С. по ст. 54-12 УК, 15/II-46, печатка: Военный прокурор Богомислов та нерозбірливий підпис.

## Примітки

<sup>a- a</sup> Вписано від руки.

<sup>6</sup> Біля прізвища зліва на полях вписано від руки: v.

<sup>1</sup> Чайковський Маріан Болеслав, юрист, суддя, молодший лейтенант запасу кавалерії; у 1920 доброволець 14 полку уланів; мобілізований 27 березня 1939 до 1 полку кавалерії Командування захисників Польщі (КОП); попав у совітський полон, з якого втік; з грудня 1939 у СЗБ, потім лейтенант АК, пс. „Томаш”; арештований 23 червня 1945, засуджений до 10 років ВТТ; помер у таборі 2 лютого 1947.

<sup>2</sup> Спр. Вільчинський Тадеуш, пс. „Галіна”, арештований 26 липня 1945, засуджений вперше до 10 років ВТТ, у вересні 1946 знов засуджений до 10 років ВТТ за спробу втечі з табору; звільнений 6 квітня 1955; виїхав до Польщі в грудні 1955.

<sup>3</sup> Яворський Тадеуш, пс. „Тулпан”, арештований 21 липня 1945, засуджений до 10 років ВТТ; звільнений 10 вересня 1953.

<sup>4</sup> Ляуда Збігнев, пс. „Татар”, арештований 26 липня 1945, засуджений до 10 років ВТТ; звільнений з Магадану 24 жовтня 1953.

<sup>5</sup> Спр. Мисліна Зигмунт, пс. „Каменський”, арештований 11 грудня 1945, засуджений до 7 років ВТТ; звільнений 17 лютого 1952.

<sup>6</sup> Вечоркевичек Юзеф, пс. „Беднаж”, арештований 24 вересня 1945, засуджений до 5 років ВТТ; нема інформацій про його дальшу долю.

<sup>7</sup> Гринецький Єжи, пс. „Чайка”, „Зев”, арештований 22 липня 1945, засуджений до 7 років ВТТ; звільнений 9 лютого 1951.

<sup>8</sup> Гринецька Броніслава, арештована 22 липня 1945, засуджена до 5 років ВТТ; нема інформацій про її дальшу долю.

<sup>9</sup> Дорошко Емілія, арештована 23 липня 1945, засуджена до 3 років ВТТ, нема інформацій про звільнення – імовірно померла в в’язниці 29 червня 1947.

<sup>10</sup> Усі перераховані в обвинувальному висновку були суджені Військовим трибуналом військ НКВС Львівської області і засуджені 18 березня 1946.

## Przypisy

<sup>a -a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>b</sup> Przy nazwisku na lewym marginesie dopisano odręcznie: v.

<sup>1</sup> Czajkowski Marian Bolesław, prawnik, sędzia, ppor. rez. kaw. WP, w 1920 ochotnik 14 p. uł. Zmobilizowany 27 marca 1939 do 1 p. kaw. KOP, dostał się do niewoli sowieckiej, z której zbiegł. Od grudnia 1939 w ZWZ, następnie por. AK ps. „Tomasz”, aresztowany 23 czerwca 1945, skazany na 10 lat ITŁ. Zmarł w obozie 2 lutego 1947.

<sup>2</sup> Wilczyński Tadeusz, ps. „Halina”, aresztowany 26 lipca 1945, skazany po raz pierwszy na 10 lat ITŁ, osądzony powtórnie we wrześniu 1946 na 10 lat ITŁ za próbę ucieczki z obozu. Zwolniony 6 kwietnia 1955, wyjechał do Polski w grudniu 1955.

<sup>3</sup> Jaworski Tadeusz, ps. „Tulipan”, aresztowany 21 lipca 1945, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony 10 września 1953.

<sup>4</sup> Lauda Zbigniew, ps. „Tatar”, aresztowany 26 lipca 1945, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony z Magadanu 24 października 1953.

<sup>5</sup> Myślin Zygmunt, ps. „Kamieński”, aresztowany 11 grudnia 1945, skazany na 7 lat ITŁ, zwolniony 17 lutego 1952.

<sup>6</sup> Wieczorkiewicz Józef, ps. „Bednarz”, aresztowany 24 września 1945, skazany na 5 lat ITŁ, brak informacji o dalszych losach.

<sup>7</sup> Hryniewiecki Jerzy, ps. „Czajka”, „Zew”, aresztowany 22 lipca 1945, skazany na 7 lat ITŁ, zwolniony 9 lutego 1951.

<sup>8</sup> Hryniewiecka Bronisława, aresztowana 22 lipca 1945, skazana na 5 lat ITŁ, brak informacji o dalszych losach.

<sup>9</sup> Doroszko Emilia, aresztowana 23 lipca 1945, skazana na 3 lata ITŁ, brak informacji o zwolnieniu – prawdopodobnie zmarła w więzieniu 29 czerwca 1947.

<sup>10</sup> Wszyscy wymienieni we wniosku oskarżającym byli sądzeni przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu lwowskiego i skazani 18 marca 1946.

**29 березня 1945, [Чортків]. Витяг із доповідної записки  
Леоніда Малініна Сергієві Савченку про агентурно-оперативну  
роботу УНКДБ Тернопільської області за березень 1945 р.**

Совершенно секретно

Народному Комиссару Государствен[ной] Безопасности УССР  
Комиссару Государственной Безопасности 3 ранга  
тов. САВЧЕНКО  
гор. Киев

Доклад  
об агентурно-оперативной работе Управления НКГБ по  
Тернопольской области за март месяц 1945 года  
по состоянию на 25 марта 1945 г.

Агентурно-следственная работа

За отчетный период арестовано 329 человек, из них:

Участников ОУН	– 262
Участников УПА	– 30
Участников антисоветских польских формирований	– 26
Агентов противника	– 4
Прочего антисоветского элемента	– 7

[...]

В числе арестованных участников антисоветских польских организаций:

Референт войскового обвода „ОНП”	– 1
Комендант плютона „АК”	– 1
Комендант дружины	– 2
Рядовых участников „АК”	– 22

[...]

Наиболее характерными делами по разоблаченным, в процессе агентурно-следственной работы, участникам антисоветских формирований являются:

Агентурно-следственное дело „ОБРЕЧЕННЫЕ”

7 марта 1945 года 2 Отделом УНКГБ по Тернопольской области на основании агентурных и следственных материалов было заведено агентурное дело „ОБРЕЧЕННЫЕ”.



**29 marca 1945, [Czortków]. Wyciąg ze sprawozdania  
Leonida Malinina dla Siergieja Sawczenki z pracy agenturalno-  
-operacyjnej UNKGB obwodu tarnopolskiego za marzec 1945 r.**

Ścisłe tajne

Do Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państw[owego] USRS  
Komisarza bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
tow. SAWCZENKI  
m. Kijów

Sprawozdanie  
z agenturalno-operacyjnej pracy Zarządu NKGB obwodu  
tarnopolskiego za miesiąc marzec 1945 roku  
według stanu na [dzień] 25 marca 1945 r.

Praca agenturalno-śledcza

W okresie sprawozdawczym aresztowano 329 osób, w tym:

Członków OUN	– 262
Członków UPA	– 30
Członków polskich formacji antysowieckich	– 26
Agentów przeciwnika	– 4
Pozostałego elementu antysowieckiego	– 7
[...]	

Wśród aresztowanych członków polskich organizacji antysowieckich:

Referent wojskowego obwodu ONP	– 1
Dowódca plutonu AK	– 1
Dowódcy drużyn	– 2
Szeregowych członków AK	– 22
[...]	

Najbardziej charakterystycznymi sprawami dotyczącymi zdemaskowanych w toku pracy agenturalno-śledczej członków antysowieckich formacji są:

Agenturalno-śledcza sprawa „SKAZANI”

7 marca 1945 roku przez 2 Oddział UNKGB obwodu tarnopolskiego na podstawie agenturalnych i śledczych materiałów została założona agenturalna sprawa kryptonim „SKAZANI”.

По делу разрабатываются польские националисты, входящие в антисоветскую организацию „Армия Краева”, ставящие своей целью, путем вооруженного восстания, восстановить Польшу в границах до 1939 года.

Основными фигурантами дела являются:

1. ХОРОСТКОВСКИЙ Стефан Антонович, 1916 года рождения, поляк, гражданин СССР, беспартийный, грамотный, холост, в 1944 году работал слесарем на жел. дор. станции Чортков, в настоящее время перешел на нелегальное положение, проживал в гор. Чорткове, Горышня Выгнанка, ул. Вальховедка [?] № 13.

2. ТЕРОКОВСКИЙ Войцех Людвигович, 1920 года рождения, уроженец гор. Чорткова, Тернопольской области, поляк, гражданин СССР, беспартийный, со средним образованием, работал в качестве физинструктора гор. Чорткова, в настоящее время призван в Польскую армию, служит в гор. Люблине в офицерской школе физинструктором.

3. ЯКУБИК Тадеуш Франкович, 1923 года рождения, поляк, гражданин СССР, беспартийный, грамотный, женат, работал слесарем на жел. дор. станции Чортков, проживал в гор. Чорткове по улице Комарова № 11.

4. КРАТУС Болеслав Павлович, 1921 года рождения, поляк, гражданин СССР, женат, работает трактористом МТС гор. Чорткова, проживает в Чорткове, ул. Узловая № 3.

5. САВИНСКИЙ Иосиф Юлианович, 1916 года рождения, поляк, грамотный, беспартийный, гражданин СССР, женат, работает слесарем на жел. дор. ст. Чортков, проживает в гор. Чорткове по улице Ленартовича № 16.

6. ДРОНЖЕК Вацлав Антонович, 1909 года рождения, поляк, гражданин СССР, беспартийный, женат, работает в гор. Чорткове в Райздравотделе санинспектором, проживает в гор. Чорткове, улица Броварова № 3.

7. ФИЛЬ Юлиан Иосифович, 1921 года рождения, поляк, гражданин СССР, холост, со средним образованием, работает ст. техником радиоузла, проживает в гор. Чорткове по ул. Садовского № 10 и др[угие] в количестве 13 человек.

По имеющимся в УНКГБ агентурным данным, участники организации „АК”, действующей в гор. Чорткове, готовясь к вооруженной борьбе с советской властью, приобретали оружие, распространяли среди членов организации контрреволюционную националистическую литературу, воспитывая их в националистическом духе, готовя к вооруженной борьбе за „Великую независимую Польшу”.

W sprawie rozpracowywani są polscy nacjonaści, wchodzący w skład antysowieckiej organizacji Armia Krajowa, stawiający sobie za cel odbudować Polskę w granicach sprzed 1939 roku drogą zbrojnego powstania.

Podstawowymi figurantami sprawy są:

1. CHOROSTKOWSKI Stefan s. Antoniego, urodzony w 1916 roku, Polak, obywatel ZSRS, bezpartyjny, piśmienny, kawaler, w 1944 roku pracował jako ślusarz na stacji kol[ejowej] Czortków, obecnie przeszedł do konspiracji, mieszkał w m. Czortkowie, Górna Wygnanka, ul. Walchowiedka [?] nr 13.

2. TEROKOWSKI Wojciech s. Ludwika, urodzony w 1920 roku w m. Czortkowie obwód tarnopolski, Polak, obywatel ZSRS, bezpartyjny, ze średnim wykształceniem, pracował w charakterze instruktora kultury fiz[ycznej] m. Czortkowa, obecnie powołany do Wojska Polskiego, służy w m. Lublinie w szkole oficerskiej jako instruktor kultury fiz[ycznej].

3. JAKUBIK Tadeusz s. Franciszka, urodzony w 1923 roku, Polak, obywatel ZSRS, bezpartyjny, piśmienny, żonaty, pracował jako ślusarz na stacji kol[ejowej] Czortków, mieszkał w m. Czortkowie przy ulicy Komarowa nr 11.

4. KRATUS Bolesław s. Pawła, urodzony w 1921 roku, Polak, obywatel ZSRS, żonaty, pracuje jako traktorzysta MTS m. Czortkowa, mieszka w Czortkowie, ul. Węzłowa nr 3.

5. SAWIŃSKI Józef s. Juliana, urodzony w 1916 roku, Polak, piśmienny, bezpartyjny, obywatel ZSRS, żonaty, pracuje jako ślusarz na st[acji] kol[ejowej] Czortków, mieszka w Czortkowie przy ulicy Lenartowicza nr 16.

6. DRAŻEK Waław s. Antoniego, urodzony w 1909 roku, Polak, obywatel ZSRS, bezpartyjny, żonaty, pracuje w m. Czortkowie w Rej[onowym] Wydziale Zdrow[ia] jako inspektor san[itarny], mieszka w m. Czortkowie, ulica Browarowa nr 3.

7. FIL Julian s. Józefa, urodzony w 1921 roku, Polak, obywatel ZSRS, kawaler, ze średnim wykształceniem, pracuje jako st[arszy] technik radio-węzła, mieszka w Czortkowie przy ul. Sadowskiego nr 10 i in[ni] w liczbie 13 osób.

Według posiadanych przez UNKGB informacji agenturalnych, członkowie organizacji AK działającej w m. Czortkowie, przygotowując się do zbrojnej walki z władzą sowiecką, zdobywali broń, rozpowszechniali wśród członków organizacji kontrewolucyjną nacjonalistyczną literaturę, wychowując ich w duchu nacjonalistycznym, przygotowując do zbrojnej walki o „Wielką Niepodległą Polskę”.

Jednocześnie zostało ustalone, że członkowie AK DRAŻEK i JAKUBIK w piwnicy swojego domu przechowują broń: automaty, granaty, ka-

Наряду с этим было установлено, что участники „АК” ДРОНЖЕК, ЯКУБИК в подвале своего дома хранят оружие: автоматы, гранаты, винтовки и боеприпасы, распространяют среди участников контрреволюционные националистические газеты „Слово Польске”, „Поляк кресовый” и др., получаемые организацией со Львова и Тернополя.

В январе месяце 1945 года активный участник организации ДРОНЖЕК получил приказ от руководства организации выехать в с. Ягельницу, Чортковского района, Тернопольской области, на тайное совещание участников „АК”, где решались вопросы об антисоветской деятельности организации, в настоящее время, после массовых арестов участников организации г. г. Львова, Тернополе и др. районах нашей области.

На совещании присутствовали представители Тернопольского центра „АК”.

После возвращения ДРОНЖЕКА В. А. с тайного совещания, он был секретно снят и допрошен по существу имеющихся в УНКГБ на него и др. участников организации, материалов.

На допросе ДРОНЖЕК показал, что он являлся активным участником организации „АК”, действующей в период оккупации немцами гор. Чорткова, входил в состав „обвода” „АК”, выполняя функции офицера санитарной службы, назвал руководство „АК” в Чорткове: УРУССКОГО – комендант „обвода” и СВИДЕРСКОГО – референта „обвода”, которому он непосредственно подчинялся.

О своей деятельности в организации при советской власти показал, что в ноябре месяце 1944 года он был завербован в „АК” ХОРОСТКОВСКИМ, но о практической деятельности в организации показаний не дал.

В целях перепроверки имеющихся данных был арестован ЯКУБИК Тадеуш Франкович, который на допросе сознался, что он являлся комендантом „дружины”, в организацию был завербован в сентябре месяце 1944 года жителем гор. Чорткова ХОРОСТКОВСКИМ. После вербовки его в организацию и присяги, ХОРОСТКОВСКИЙ присвоил ему псевдоним „ШАРЫ” и дал задание вербовать новых лиц, из числа патриотически настроенных поляков в организацию.

После того, как ЯКУБИК завербовал пять человек в организацию, ХОРОСТКОВСКИЙ назначил его комендантом „дружины”.

В последующем ЯКУБИК показал, что их организация готовила вооруженное выступление против Советской власти, ставя своей задачей присоединение Западной Украины к будущей Польше.

Руководство их организации исходило со Львова и Тернополя, откуда получали нелегальную литературу и газеты.

ЯКУБИК также подтвердил, что он имеет оружие: автомат, винтовку и гранаты, которые приобрел по заданию организации, указав место их хранения.

rabiny i amunicję, rozpowszechniają wśród członków kontrrewolucyjne nacjonalistyczne gazety „Słowo Polskie”, „Polak Kresowy” i in[ne], otrzymywane przez organizację ze Lwowa i Tarnopola.

W styczniu 1945 roku aktywny członek organizacji DRAŻEK otrzymał rozkaz od dowództwa organizacji, aby wyjechać do wsi Jagielnica rejon czortkowski obwód tarnopolski, na tajną odprawę członków AK, gdzie były omawiane kwestie dotyczące antysowieckiej działalności organizacji w obecnym czasie po masowych aresztowaniach członków organizacji w m[iastach] Lwowie, Tarnopolu i in[nych] rejonach naszego obwodu.

Na odprawie byli obecni przedstawiciele tarnopolskiego ośrodka AK.

DRAŻEK W. A. po powrocie z tajnej odprawy został potajemnie zdjęty i przesłuchany w sprawie posiadanych przez UNKGB na niego i in[nych] członków organizacji materiałów.

Na przesłuchaniu DRAŻEK zeznał, że był aktywnym członkiem organizacji AK, działającej w okresie okupacji m. Czortkowa przez Niemców, wchodził w skład [sztabu] obwodu AK, pełniąc funkcję oficera służby sanitarniej, wymienił dowództwo AK w Czortkowie: URUSKIEGO – komendanta obwodu i ŚWIDERSKIEGO – referenta obwodu, któremu on bezpośrednio podlegał.

O swojej działalności w organizacji pod władzą sowiecką zeznał, że w listopadzie 1944 roku został zwerbowany do AK przez CHOROSTKOWSKIEGO, ale o faktycznej działalności w organizacji zeznań nie złożył.

W celu weryfikacji posiadanych informacji został aresztowany JAKUBIK Tadeusz s. Franciszka, który na przesłuchaniu przyznał się, że jest dowódcą drużyny, do organizacji został zwerbowany we wrześniu 1944 roku przez mieszkańca m. Czortkowa CHOROSTKOWSKIEGO. Po zwerbowaniu go do organizacji i po przysiędze, CHOROSTKOWSKI nadał mu pseudonim „SZARY” i dał zadanie werbowania do organizacji nowych osób z kręgu patriotycznie nastawionych Polaków.

Po tym, jak JAKUBIK zwerbował do organizacji pięć osób, CHOROSTKOWSKI mianował go dowódcą drużyny.

Następnie JAKUBIK zeznał, że ich organizacja przygotowywała zbrojne wystąpienie przeciwko władzy sowieckiej, stawiając sobie za zadanie przyłączenie Zachodniej Ukrainy do przyszłej Polski.

Kierownictwo ich organizacji pochodziło ze Lwowa i Tarnopola, skąd otrzymywali nielegalną literaturę i gazety.

JAKUBIK potwierdził także, że posiada broń: automat, karabin i granaty, które zdobył na polecenie organizacji, wskazując miejsce ich przechowywania.

Oprócz tego JAKUBIK potwierdził posiadane przez nas materiały o uczestnictwie w AK DRAŻKA i CHOROSTKOWSKIEGO. Wymie-

Кроме того, ЯКУБИК подтвердил имеющиеся у нас материалы об участии в „АК” ДРОНЖЕК, ХОРОСТКОВСКОГО. Назвал ряд других участников „АК” по городу Тернополь – САВИНСКОГО, ХОЦ М., ФИЛЬ и других.

На последующем допросе ЯКУБИК рассказал, что в декабре месяце 1944 года он, САВИНСКИЙ и ХОРОСТКОВСКИЙ закопали в сарае, на усадьбе ХОРОСТКОВСКОГО ручной пулемет, винтовку, патроны и запасные части к пулемету.

В ходе частичной реализации агентурного дела „ОБРЕЧЕННЫЕ” нами арестованы как активные участники „АК” САВИНСКИЙ И. Ю., КРАТУС Б. И. [!], которые на следствии подтвердили свое участие в польской антисоветской организации, назвали псевдонимы и указали о месте хранения им принадлежащего оружия. Также КРАТУС подтвердил, что он был завербован в организацию „АК” в декабре 1944 года ЯКУБИК Т. Ф., от которого получил русский автомат и задание вовлекать новых участников в организацию.

Из числа завербованных им лиц, назвал РОСЛАНОВСКОГО и ДОБУЦКОГО.

САВИНСКИЙ подтвердил свое участие в организации и место хранения оружия.

Разработку и следствие по делам арестованных участников организации „АК”, проходящих по агентурному делу „ОБРЕЧЕННЫЕ”, ведем в направлении вскрытия руководящего ядра организации, каналов связи с центром „АК” в гор. Тернополе, Львове и районах нашей области, а также и места хранения оружия.

О ходе разворота разработки и следствия по агентурному делу „ОБРЕЧЕННЫЕ” сообщим дополнительно докладной запиской.

#### Агентурно-следственное дело „КРОТЫ”

В дополнение к ранее сообщенным данным об активизации агентурной разработки и ходе следствия по реализованному аг. делу „КРОТЫ” сообщаем, что в марте месяце с/г был установлен и арестован руководитель Бучачского „обвода” организации „ОНП” – „Организация неподлеглой Польши” под псевдонимом „МИГОР” –

ГОРБАТ Михаил Михайлович, 1914 года рождения, уроженец и житель с. Ган-Ходоровка, Велико-Борковского района, Тернопольской области, поляк, гражданин СССР, со средним образованием, служащий, по специальности дорожный техник, беспартийный, холост, не судим, до ареста работал дорожным техником ОШОСДОРА НКВД, Бучачского района, Тернопольской области, последнее время проживал на нелегальном положении.

nił szereg innych członków AK w mieście Tarnopolu – SAWIŃSKIEGO, CHOC M., FIL i innych.

Na kolejnym przesłuchaniu JAKUBIK opowiedział, że w grudniu 1944 roku on, SAWIŃSKI i CHOROSTKOWSKI zakopali w szopie zagrody CHOROSTKOWSKIEGO ręczny karabin maszynowy, karabin, naboje i części zapasowe do karabinu maszynowego.

W toku częściowej realizacji agenturalnej sprawy „SKAZANI” zostali przez nas aresztowani jako aktywni członkowie AK SAWIŃSKI J. J. i KRATUS B. J. [!], którzy w śledztwie potwierdzili swój udział w polskiej antysowieckiej organizacji, wymienili pseudonimy i wskazali miejsce przechowywania należącej do nich broni. KRATUS potwierdził też, że został zwerbowany do organizacji AK w grudniu 1944 roku przez JAKUBIKA T. F., od którego otrzymał rosyjski automat i zadanie wciągania do organizacji nowych członków.

Spośród zwerbowanych przez niego osób wymienił ROSŁANOWSKIEGO i DOBUCKIEGO.

SAWIŃSKI potwierdził swój udział w organizacji i miejsce przechowywania broni.

Rozpracowanie i śledztwo w sprawach aresztowanych członków organizacji AK, występujących w agenturalnej sprawie „SKAZANI” prowadzimy w kierunku wykrycia kierowniczego ośrodka organizacji, kanałów łączności z ośrodkami AK w m[iastach] Tarnopolu, Lwowie i rejonach naszego obwodu, a także miejsca przechowywania broni.

O przebiegu dalszego rozpracowywania i śledztwa w agenturalnej sprawie „SKAZANI” poinformujemy w raporcie uzupełniającym.

#### Agenturalno-śledcza sprawa „KRETY”

W uzupełnieniu do wcześniej przekazanych informacji o aktywizacji agenturalnego rozpracowania i przebiegu śledztwa w realizowanej ag[enturalnej] sprawie „KRETY” informujemy, że w marcu br. został ustalony i aresztowany przywódca Obwodu Buczackiego organizacji ONP – Organizacja Niepodległej Polski – pod pseudonimem „MIGOR”.

GORBAT Michał s. Michała, urodzony w 1914 roku we wsi Gan-Hodorówka rejon wielko-borkowski obwód tarnopolski i tam zamieszkały, Polak, obywatel ZSRS, ze średnim wykształceniem, urzędnik, z zawodu technik drogowy, bezpartyjny, kawaler, nie karany, przed aresztowaniem pracował jako technik drogowy w *Oszosdor* NKWD w rejonie buczańskim obwód tarnopolski, obecnie w konspiracji.

Komendant Obwodu Buczackiego „MIGOR” przybył do m. Buczacza w końcu października 1944 roku w celu aktywizacji antysowieckiej działal-

Комендант Бучачского „обвода” „МИГОР” в гор. Бучач прибыл в конце октября месяца 1944 года с целью активизировать антисоветскую деятельность организации „Армии Краевой”, активно действующей в Бучачском районе, Тернопольской области, руководителем которой до приезда „МИГОР”, являлся арестованный нами СЛОНСКИЙ Иосиф, под псевдонимом „ПЛЕН”.

С приездом в гор. Бучач, „МИГОР” по заданию областного центра „АК” в гор. Тернополе произвел коренную перестройку организации „АК”, а именно: в связи с тем, что органами Советской власти на территории западных областей Украины были вскрыты и ликвидированы польские организации в гор. Львове, Тернополе и др., с целью конспирации антисоветской деятельности польских националистов в гор. Бучаче, организация „АК” сменила свое название и с октября месяца активно действовала под названием „ОНП” – „Организация неподлеглой Польши”.

В целях дальнейшей конспирации этой организации „МИГОР” заменил всем участникам организации псевдонимы, так, например: СЛОНСКИЙ получил новый псевдоним „ДОН” и по указанию „МИГОР” произвел замену псевдонимов остальным участникам организации.

Бучачская организация „ОНП” была законспирирована под псевдонимом „БОР”.

Оставшись проживать и работать в Бучаче, „МИГОР” взял на себя функции референта военного вышкола и занялся выработкой инструкции по военной подготовке участников организации, сбором сведений о наличии оружия у членов организации и взятия его на учет. Одновременно вместе со СЛОНСКИМ И. возглавил руководство Бучачской организации „ОНП”.

Являясь руководителем организации, СЛОНСКИЙ взял на себя выполнение функции организационного референта. Активный участник организации ЩЕЛЕЦКИЙ (арестован) выполнял функции „политичного” референта.

Аналогично с этим все активные участники организации получили новое назначение и приступили к выполнению положенных функций.

[...]

Будучи арестованы ГОРБАТ М. М. – псевдоним „МИГОР” и СЛОНСКИЙ И. – псевдоним „ДОН” на следствии полностью подтвердили материалы агдела „КРОТЫ” об активизации антисоветской деятельности польского подполья, входящего в состав Бучачского „обвода” „ОНП”.

Например, арестованный ГОРБАТ М. М. на допросе от 22 марта с/г показал:



ności organizacji Armia Krajowa, aktywnie działającej w rejonie buczackim obwód tarnopolski, której przywódcą przed przyjazdem „MIGORA” był aresztowany przez nas SŁOŃSKI Józef, pod pseudonimem „PLON”.

Po przyjeździe do Buczacza, „MIGOR” na polecenie obwodowej centrali AK w m. Tarnopolu przeprowadził gruntowną przebudowę organizacji AK, a mianowicie: w związku z tym, że przez organy władzy sowieckiej na terenie zachodnich obwodów Ukrainy zostały wykryte i zlikwidowane polskie organizacje w m[iastach] Lwowie, Tarnopolu i in[nych], w celu konspiracji antysowieckiej działalności polskich nacjonalistów w Buczaczu, organizacja AK zmieniła swoją nazwę i od października aktywnie działała pod nazwą ONP – Organizacja Niepodległej Polski.

W celu dalszej konspiracji tej organizacji, „MIGOR” zmienił wszystkim członkom organizacji pseudonimy, i tak na przykład: SŁOŃSKI otrzymał nowy pseudonim „DON” i na polecenie „MIGORA” przeprowadził zmianę pseudonimów pozostałym członkom organizacji.

Buczacka organizacja ONP była zakonspirowana pod pseudonimem „BOR”.

Pozostając, aby mieszkać i pracować w Buczaczu, „MIGOR” przyjął na siebie obowiązki referenta do spraw wyszkolenia wojskowego i zajął się opracowaniem instrukcji dla wojskowego przygotowania członków organizacji, zbieraniem informacji o ilości broni u członków organizacji i sporządzaniem jej ewidencji. Jednocześnie razem ze SŁOŃSKIM J. stanął na czele buczackiej organizacji ONP.

Będąc przywódcą organizacji, SŁOŃSKI wziął na siebie pełnienie funkcji referenta organizacyjnego. Aktywny członek organizacji STRZELECKI (aresztowany) pełnił funkcję referenta politycznego.

Analogicznie, wszyscy aktywni członkowie organizacji otrzymali nowe mianowania i przystąpili do pełnienia wyznaczonych funkcji.

[...]

Będąc aresztowanymi GORBAT M. M. – pseudonim „MIGOR” i SŁOŃSKI J. – pseudonim „DON” w śledztwie w pełni potwierdzili materiały ag[enturalnej] sprawy „KRETY” o aktywizacji antysowieckiej działalności polskiego podziemia wchodzącego w skład Obwodu Buczackiego ONP.

Na przykład, aresztowany GORBAT M. M. na przesłuchaniu w [dniu] 22 marca br. zeznał:

„W sierpniu 1943 roku rzeczywiście wstąpiłem w szeregi polskiej organizacji antysowieckiej, nazywanej Armia Krajowa, do której zostałem zwerbowany przez mieszkańca Tarnopola SAWICZA Tadeusza, w obecności nieznanego mi «MIECZYŚLAWA», którzy objaśnili mi cele i zadania AK, przyjęli ode mnie przysięgę i nadali pseudonim «MIGOR».

„В августе месяце 1943 года я действительно вступил в члены польской антисоветской организации, называемой „Армия Краева”, куда был завербован жителем гор. Тернополь САВИЧ Тадеушем, в присутствии неизвестного мне «МЕЧЕСЛАВА», которые разъяснили мне цели и задачи «АК», приняли от меня присягу и назначили псевдоним «МИГОР».

После вербовки я был связан с комендантом роты «АК» гор. Тернополь МИНЦ Яном, который назначил меня комендантом «плютона» (взвода).

По заданию МИНЦ, я занимался вербовкой новых членов в организацию «АК», также установил связь с КОНЮК Ядвигой, ПОЛЕВИЧ Яном и БОГДАНОВИЧ, которые вошли в мое подчинение.

Всего в моем плютоне было двадцать человек участников организации.

После изгнания немцев из Тернополя в августе месяце 1944 года наша организация получила приказ о роспуске, и все участники организации были освобождены от присяги.

В октябре месяце 1944 года я перешел на работу в ОШОСДОР НКВД гор. Бучач, где и поселился на жительство.

В первой половине ноября месяца 1944 года в гор. Бучач я снова встретился с «МЕЧЕСЛАВОМ», который передал мне приказ центра организации, в котором мне поручалось возобновить деятельность Бучачской организации «АК», направив ее против советской власти, имея основную задачу возобновить борьбу с советской властью за создание «неподлеглой» Польши в границах до 1939 г.

Мне предлагалось принять руководство организации «ОНП».

Так как я не был знаком с участниками Бучачской организации, «Мечеслав» познакомил меня с бывшим руководителем «обвода» «АК» СЛОНСКИМ Иосифом, под псевдонимом «ПЛЕН», которого назначил моим заместителем. Я получил назначение коменданта «обвода» «ОНП».

Касаясь деятельности организации, «МЕЧЕСЛАВ» дал нам установку немедленно приступить к созданию весьма законспирированной организации.

В организацию принимали только проверенных, надежных людей, во избежание провала.

В каждом сельском населенном пункте нам предлагалось создать организации не менее 2–3 человек и построить связь организации так, чтобы каждый вновь завербованный участник организации не мог знать больше 2–3 участников.

В первую очередь я и СЛОНСКИЙ приступили к созданию руководящего ядра организации и распределением функций.

Po zwerbowaniu zostałem skontaktowany z dowódcą kompanii AK m. Tarnopol MINCEM Janem, który mianował mnie dowódcą plutonu.

Na polecenie MINCA zajmowałem się werbunkiem nowych członków do organizacji AK, nawiązałem też łączność z KONIUK Jadwigą, POLEWICZEM Janem i BOGDANOWICZ, którzy weszli pod moją komendę.

Łącznie w moim plutonie było dwudziestu ludzi – członków organizacji.

Po wypędzeniu Niemców z Tarnopola w sierpniu 1944 roku nasza organizacja otrzymała rozkaz rozwiązania się i wszyscy członkowie organizacji zostali zwolnieni z przysięgi.

W październiku 1944 roku przeszedłem do pracy w *Oszosdor* NKWD w m. Buczaczu, gdzie osiedliłem się.

W pierwszej połowie listopada 1944 roku w m. Buczaczu ponownie spotkałem się z «MIECZYŚLAWEM» i ten przekazał mi rozkaz centrali organizacji, w którym polecono mi wznowić działalność buczackiej organizacji AK, kierując ją przeciwko władzy sowieckiej, mając jako podstawowe zadanie wznowienie walki z sowiecką władzą o utworzenie «niepodległej» Polski w granicach sprzed 1939 roku.

Zaproponowano mi objęcie dowództwa organizacji ONP.

Ponieważ nie byłem znany członkom buczackiej organizacji, «MIECZYŚLAW» zapoznał mnie z byłym dowódcą obwodu AK SŁOŃSKIM Józefem, pod pseudonimem «PLON», którego mianował moim zastępcą. Ja zostałem mianowany komendantem obwodu ONP.

Co do działalności organizacyjnej, «MIECZYŚLAW» dał nam wytyczne, aby niezwłocznie przystąpić do tworzenia ściśle zakonspirowanej organizacji.

Do organizacji przyjmowaliśmy tylko sprawdzonych, zaufanych ludzi, dla uniknięcia wpadki.

W każdej wiejskiej miejscowości polecono nam utworzyć organizację z co najmniej 2–3 osób i zorganizować łączność organizacji tak, aby każdy nowo zwerbowany członek organizacji nie mógł znać więcej niż 2–3 jej członków.

W pierwszym rzędzie ja i SŁOŃSKI przystąpiliśmy do tworzenia kierowniczego ośrodka organizacji i rozdziału funkcji.

Osobiście zająłem się sprawami pozyskania w Buczaczu konspiracyjno-kontaktowego lokalu dla łączników, przygotowaniem i werbunkiem nowych osób do organizacji w celu pełnienia roli łączników między ośrodkiem dowódczym naszej organizacji i terenem.

Co do kwestii ujawnienia personaliów «MIECZYŚLAWA», GORBAT na razie oświadczył, że tego człowieka on z nazwiska nie zna, wymienił jego pseudonim «WICHURA».

Я лично занялся вопросами приобретения в Бучаче конспиративно-явочной квартиры для связных, подготовкой и вербовкой новых лиц в организацию, для выполнения роли связников между руководящим центром нашей организации и периферией”.

Касаясь вопроса выяснения личности „МЕЧЕСЛАВА” ГОРБАТ пока сообщил, что этого человека он по фамилии не знает, назвал его псевдоним „ВИХУРА”.

Дальнейшую разработку агдела „КРОТЫ” ведем в направлении вскрытия каналов связи Бучачского „обвода” „ОНП” с Чортковским „инспекторатом” и Тернопольским „округом”, с которым по имеющимся у нас данными были непосредственно связаны СЛОНСКИЙ и ГОРБАТ, а также установления личности представителя Тернопольского „округа” „АК” «МЕЧЕСЛАВА» под псевдонимом „ВИХУРИ” с целью его ареста и выявления оружия, принадлежащего Бучачской организации „ОНП”.

По реализованному агентурно-следственному делу „КРОТЫ” в ближайшее время высылаем подробную докладную записку с приложением к ней копий протоколов допроса СЛОНСКОГО, ГОРБАТ и др. арестованных.

[...]

Начальник УНКГБ по Тернопольской Области  
Комиссар Государственной Безопасности  
МАЛИНИН

Отп. 4 экз.

3 адрес.

1 в дело

„<sup>a</sup>-29-<sup>a2</sup>” марта 1945 г.

№ <sup>a</sup>-1532/2-<sup>a</sup>

*ГДА СБУ, ф. 73, оп. 1, спр. 39, т. 2, арк. 40–44 зв., 58.  
Копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>a</sup>-<sup>a</sup> Вписано від руки.

Dalsze rozpracowanie ag[enturalnej] sprawy „KRETY” prowadzimy w kierunku wykrycia kanałów łączności Obwodu Buczackiego ONP z Inspektoratem Czortkowskim i Okręgiem Tarnopolskim, z którym, według posiadanych przez nas informacji, byli bezpośrednio związani SŁOŃSKI i GORBAT, a także ustalenia personaliów przedstawiciela Okręgu Tarnopolskiego AK „MIECZYŚLAWA” pod pseudonimem „WICHURA” w celu jego aresztowania i wykrycia broni, należącej do buczackiej organizacji ONP.

Na temat realizowanej agenturalno-śledczej sprawy „KRETY” w najbliższym czasie wyślemy szczegółowy raport z załączeniem do niego kopii protokołów przesłuchania SŁOŃSKIEGO, GORBATA i in[nych] aresztowanych.

[...]

Naczelnik UNKGB obwodu tarnopolskiego  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego  
MALININ

Sporz[ądzono] 4 egz[emplarze]  
3 adres[at]  
1 do sprawy

„<sup>a-29-a</sup>” marca 1945 r.  
Nr <sup>a-1532/2-a</sup>

*WAP SBU, f. 73, op. 1, spr. 39, t. 2, k. 40–44v, 58.  
Kopia, maszynopis.*

## Przypisy

<sup>a- -a</sup> Wpisano odręcznie.

**Квітень 1945, Львів. Витяг із довідки про результати  
оперативної роботи УНКДБ Львівської області  
за справою „Сейм”**

Совершенно секретно

Справка  
о результатах агентурно-оперативной работы Управления  
НКГБ Львовской области по белопольскому подполью.  
По состоянию на 1.IV-1945 г.  
гор. Львов

---

Совершенно секретно

Справка

По агентурному делу „СЕЙМ”

На основании оперативных материалов и показаний арестованных, Управлением НКГБ Львовской области было заведено 31 июля 1944 года агентурное дело „СЕЙМ” на 301 активного участника белопольского подполья, разработка которых велась и ведется по двум основным направлениям: вскрытие и разоблачение преступной националистической деятельности участников организации „Армии Краевой” (АК), „Панствова служба цивильна” (ПСЦ-ДР) и на ликвидацию, обезвреживание руководящих центров этих организаций.

Националистические организации „Армия Краева” и „Делегатура жонду” создались, субсидировались и поддерживались материальными и техническими средствами связи – эмигрантским польским правительством, находящимся в Лондоне, которое ставило основной своей задачей через эти организации и их массовую разветвленность, подготовить вооруженное восстание в тылу Красной Армии, свергнуть Советскую власть в Западных областях Украины и создать польское государство в границах до 1939 года. Костяком этих организаций явились участники различных польских политпартий и военных формирований, существовавших еще до войны Германии с Польшей, т. е. до 1939 года.

По агентурному делу „СЕЙМ” арестовано более 140 активных участников националистических организаций „Армии Краевой” и „Делегатуры жонду”.

**Kwiecień 1945, Lwów. Wyciąg z informacji o wynikach  
pracy operacyjnej UNKGB obwodu lwowskiego  
w sprawie operacji „Sejm”**

Ścisłe tajne

Informacja  
o wynikach pracy agenturalno-operacyjnej Zarządu NKGB  
obwodu lwowskiego dotyczącej *bielopolskiego* podziemia.  
Stan na dzień 1 kwietnia 1945 r.  
m. Lwów

---

Ścisłe tajne

Informacja

Dotyczy agenturalnej sprawy „SEJM”

Na podstawie materiałów operacyjnych i zeznań aresztowanych, Zarząd NKGB obwodu lwowskiego założył 31 lipca 1944 roku agenturalną sprawę „SEJM” na 301 aktywnych członków *bielopolskiego* podziemia, których rozpracowanie odbywało się i odbywa w dwóch zasadniczych kierunkach: wykrycie i zdemaskowanie przestępczej nacjonalistycznej działalności członków organizacji Armia Krajowa (AK), Państwowa Służba Cywilna (PSC-DR) oraz likwidacja, unieszkodliwienie przywódczych ośrodków tych organizacji.

Nacjonalistyczne organizacje Armia Krajowa i Delegatura Rządu były utworzone, finansowane oraz wspomagane materialnymi i technicznymi środkami łączności przez polski rząd emigracyjny znajdujący się w Londynie, który jako swoje główne zadanie postawił przygotowanie przez te organizacje i ich masowy rozwój – zbrojnego powstania na tyłach Armii Czerwonej, aby obalić władzę sowiecką w zachodnich obwodach Ukrainy i utworzyć państwo polskie w granicach sprzed 1939 roku. Kośćcem tych organizacji byli członkowie różnych polskich partii polit[ycznych] i formacji wojskowych, istniejących jeszcze przed wojną Niemiec z Polską, tj. przed 1939 rokiem.

W ramach agenturalnej sprawy „SEJM” aresztowano ponad 140 aktywnych członków nacjonalistycznych organizacji Armia Krajowa i Delegatura Rządu.

Из числа арестованных по агентурному делу „СЕЙМ” заслуживают внимания:

1. ОСТРОВСКИЙ Адам Францишкович, 1911 года рождения, уроженец и житель гор. Львова, по национальности поляк, беспартийный, гр-н СССР, имеет высшее образование, в 1939 году окончил Юридический факультет Львовского государственного университета. Имеет ученую степень кандидата юридических наук. До войны работал корректором „Укрнацмениздата”. В период немецкой оккупации – служащий противотифозного института<sup>1</sup>.

ОСТРОВСКИЙ в прошлом член „ППС” (Польская Партия Социалистична). В марте 1944 года был назначен руководителем организации „Делегатура жонду” Львовского округа, организационные клички вначале „ГАБРИЕЛЬ”, а затем „ТОМАШ”. В августе 1944 года ОСТРОВСКИЙ Управлением НКГБ Львовской области был арестован.

На следствии дал показания о себе и известных ему участниках организации „Делегатуры жонду”, преимущественно о руководящем активе этой организации, о ее структуре и задачах.

[...]

2. ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ Владислав Владиславович, 1904 года рождения, уроженец села Кжемазово, Тернопольской области, поляк, гр-н СССР, беспартийный, по происхождению из семьи служащих, образование высшее, окончил юридический факультет Львовского университета. Со слов не судим. В дни немецкой оккупации проживал в гор. Львове, до ареста работал в артели „Львовский дезинфектор”.

ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ в 1942 году вступил в антисоветскую военно-повстанческую организацию „Армию Краеву”. Известный в организации под псевдонимом „ЕВСТАФИЙ”, где возглавлял отдел „БИП” (бюро информации и прессы)<sup>2</sup>. В 1943 году перешел на работу в организацию „Делегатура жонду”, организационная кличка „ГЛОВАТСКИЙ”. В этой организации выполнял функции помощника делегата Львовского округа, заведовал канцелярией „Делегатуры жонду”. Как руководитель канцелярии „Делегатуры жонду” ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ руководил и контролировал работу всех отделов „Делегатуры жонду”, распоряжался бюджетными и другими средствами организации, распределяя их на выплату, содержания и приобретения оружия. Ор-



Spśród aresztowanych w agenturalnej sprawie „SEJM” na uwagę zasługują:

1. OSTROWSKI Adam s. Franciszka, urodzony w 1911 roku we Lwowie i tam zamieszkały, narodowości polskiej, bezpartyjny, ob[ywate]l ZSRS, ma wyższe wykształcenie, w 1939 roku ukończył Wydział Prawa Lwowskiego Uniwersytetu Państwowego, posiada stopień naukowy kandydata nauk prawnych. Przed wojną pracował jako korektor *Ukrnacmienizdatu*. W okresie okupacji niemieckiej urzędnik Instytutu Antytyfusowego<sup>1</sup>.

OSTROWSKI w przeszłości był członkiem PPS (Polska Partia Socjalistyczna). W marcu 1944 roku został mianowany przywódcą organizacji Delegatura Rządu Okręgu Lwowskiego, pseudonimy organizacyjne najpierw „GABRIEL”, a potem „TOMASZ”. W sierpniu 1944 roku OSTROWSKI został aresztowany przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego.

W czasie śledztwa składał zeznania o sobie i znanych mu członkach organizacji Delegatura Rządu, w przeważającej części o aktywie przywódczym tej organizacji, o jej strukturze i zadaniach.

[...]

2. GRZĘDZIELSKI Władysław s. Władysława, ur. w 1904 roku we wsi Grzymałowo obwód tarnopolski, Polak, ob[ywate]l ZSRS, bezpartyjny, pochodzący z rodziny urzędniczej, wykształcenie wyższe, ukończył Wydział Prawa Uniwersytetu Lwowskiego. Według słów nie karany. W czasie okupacji niemieckiej mieszkał we Lwowie. Przed aresztowaniem pracował w artelu „Lwowski dezynfektor”.

GRZĘDZIELSKI w 1942 roku wstąpił do antysowieckiej wojskowo-powstańczej organizacji Armia Krajowa. Znany w organizacji pod pseudonimem „EUSTACHY”, gdzie kierował oddziałem BIP (Biuro Informacji i Prasy)<sup>2</sup>. W 1943 roku przeszedł do pracy w organizacji Delegatura Rządu, pseudonim organizacyjny „GŁOWACKI”. W organizacji tej pełnił funkcję pomocnika delegata okręgu lwowskiego, kierował kancelarią Delegatury Rządu. Jako kierownik kancelarii Delegatury Rządu GRZĘDZIELSKI kierował i kontrolował pracę wszystkich wydziałów Delegatury Rządu, dysponując budżetowymi i innymi środkami organizacji, rozdzielając je na płace, utrzymanie i pozyskiwanie broni. Organizował i utrzymywał łączność z warszawską centralą i między wydziałami samej organizacji Delegatura Rządu.

ганизовывал и поддерживал связь с Варшавским центром и между отделами самой организации „Делегатуры жонду”.

Кроме этого, ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ являлся руководителем 2-го отдела организации „Делегатура жонду”, т. е. занимался разведывательной и контрразведывательной работой, руководил аппаратом, собирал и передавал политическую информацию в Варшавский центр, с последующей передачей польскому эмигрантскому правительству, находящемуся в Лондоне.

После освобождения гор. Львова от немецких оккупантов частями Красной Армии, ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ продолжал свою антисоветскую националистическую деятельность, скрывая от органов Советской власти радиостанцию, типографию, денежные средства и т. д.

Перейдя в глубокое подполье, принимал все необходимые меры к тому, чтобы националистическую организацию сделать более жизненной и активной по борьбе с Советской властью, налаживая связь с белопольской организацией „Армией Краевой”.

ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ за националистическую деятельность Управлением НКГБ Львовской области был арестован. На следствии сознался в своей преступной деятельности, 15-го января с/г Военным Трибуналом Львовского Военного Округа осужден на 20 лет ИТЛ, с поражением в правах на 5 лет с конфискацией имущества.

3. НЕЗАБИТОВСКИЙ Чеслав Иванович, 1890 года рождения, уроженец гор. Коломия, Станиславской области, по национальности поляк, по происхождению из семьи служащего, образование высшее, окончил Львовский университет, с 1915 по 1918 год служил в австрийской армии, до дня ареста нигде не работал, проживал в гор. Львове, ул. Гасецкого, № 4, кв. 1.

НЕЗАБИТОВСКИЙ в прошлом член партии „Строничтво людове”. В 1941 году вступил в националистическую организацию „Валька подземна”<sup>3</sup>, в организации известен под псевдонимом „ЕЖИ”, где являлся одним из руководителей этой организации, а затем был руководителем 13-го отдела „Делегатуры жонду” и „Вальки подземной”. Кроме этого, выполнял функции прокурора, руководил деятельностью суда, исполнительно-легализационного и разведывательного отделов. Как руководитель „Вальки подземной”, через специальные отделы „Вывяд и экзекутива”, организовывал слежку, а затем убийство советских граждан.

При непосредственном участии НЕЗАБИТОВСКОГО убито более 15-ти советских граждан, уничтожение которых оформлялось через суд организации от имени польского „правительства”, находящегося в Лондоне.

Oprócz tego GRZĘDZIELSKI był kierownikiem 2 Wydziału organizacji Delegatura Rządu, tj. zajmował się pracą wywiadowczą i kontrwywiadowczą, zawiadywał pracownikami, zbierał i przekazywał polityczne informacje do centrali warszawskiej, przesyłane następnie do polskiego rządu emigracyjnego znajdującego się w Londynie.

Po wyzwoleniu Lwowa spod okupacji niemieckiej przez oddziały Armii Czerwonej, GRZĘDZIELSKI kontynuował swoją antysowiecką i nacjonalistyczną działalność, ukrywał przed organami władzy sowieckiej radiostację, drukarnię, środki pieniężne itd.

Przeszedłszy do głębokiego podziemia, podejmował wszelkie kroki niezbędne do tego, aby nacjonalistyczną organizację uczynić bardziej prężną i aktywną w walce przeciwko władzy sowieckiej, nawiązując łączność z *bielopolską* organizacją Armia Krajowa.

GRZĘDZIELSKI został aresztowany przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego za działalność nacjonalistyczną. W śledztwie przyznał się do swojej przestępczej działalności, 15 stycznia br. został skazany przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego na 20 lat ITŁ, z pozbawieniem praw na 5 lat i konfiskatą mienia.

3. NIEZABITOWSKI Czesław s. Jana, ur. w 1890 roku w Kołomyi obwód stanisławowski, narodowości polskiej, z pochodzenia z rodziny urzędniczej, wykształcenie wyższe, ukończył Uniwersytet Lwowski, od 1915 do 1918 roku służył w armii austriackiej, do dnia aresztowania nigdzie nie pracował, mieszkał w m. Lwowie, ul. Gosiewskiego nr 4 m. 1.

NIEZABITOWSKI był w przeszłości członkiem partii Stronictwo Ludowe. W 1941 roku wstąpił do nacjonalistycznej organizacji Walka Podziemna<sup>3</sup>, w organizacji znany pod pseudonimem „JERZY”, był jednym z przywódców tej organizacji, a następnie kierownikiem 13 Wydziału Delegatury Rządu i Walki Podziemnej. Oprócz tego pełnił funkcję prokuratora, kierował działalnością sądu, oddziału egzekucyjno-legalizacyjnego i wywiadowczego. Jako przywódca Walki Podziemnej, poprzez specjalne wydziały Wywiad i Egzekutywa, organizował śledzenie, a następnie zabójstwa obywateli sowieckich.

Przy bezpośrednim udziale NIEZABITOWSKIEGO zabito ponad 15 sowieckich obywateli, których likwidacja była zalegalizowana przez sąd organizacji w imieniu polskiego rządu, znajdującego się w Londynie.

Po wkroczeniu Armii Czerwonej NIEZABITOWSKI, schodząc w głębokie podziemie, zaktywizował swoją antysowiecką nacjonalistyczną działalność, nawiązał łączność z przywódczymi ośrodkami organizacji Armia

С приходом Красной Армии, НЕЗАБИТОВСКИЙ, перейдя в глубокое подполье, активизировал свою антисоветскую националистическую деятельность, установил связь с руководящими центрами организации „Армии Краевой”, вербовал новых членов в националистическую организацию для деятельной борьбы в условиях советской деятельности.

Под руководством НЕЗАБИТОВСКОГО, активизировала свою деятельность разведка и контрразведка, которая вела наблюдение за советскими органами и отдельными партийно-советскими работниками. По его указанию были созданы склады оружия, боеприпасов, укрыты две радиостанции, типографская ручная машина, ротатор, документы и учеты разведки и контрразведки за прошлое время.

НЕЗАБИТОВСКИЙ Управлением НКГБ Львовской области был арестован, на следствии признал свою преступно-националистическую деятельность и 15 января 1945 года Военным Трибуналом Львовского Военного Округа осужден на 20 лет ИТЛ с поражением в правах на 5 лет и [с] конфискацией имущества.

4. ВАХСМАН Мечислав Леонович, 1902 года рождения, уроженец г. Кракова, по национальности поляк, гр-н СССР, образование высшее, окончил юридический факультет Львовского университета, служил в польской армии в чине поручика пограничного корпуса, со слов не судим, проживал в г. Львове, по ул. Байки, № 39, кв. 9.

ВАХСМАН с 1929 года член „ППС”. В 1943 году вступил в антисоветскую националистическую организацию, организационная кличка „СЕБОСТЯН”. Являлся первым заместителем начальника „Стража саможондова” (СС) Львовского округа и одновременно был заместителем руководителя 13-го отдела „Делегатуры жонду” НЕЗАБИТОВСКОГО.

ВАХСМАН занимался вербовкой новых членов в организацию, на средства организации „Делегатура жонду”, приобретал оружие и боеприпасы, которое шло на вооружение „СС”, имел тесную связь с представителем разведки „Армии Краевой”. Кроме этого, поддерживал связь с подпольным Варшавским центром. Свою квартиру предоставлял для курьеров, приезжавших из Варшавы, которые привозили денежные средства, почту и антисоветскую литературу для белопольского подполья г. Львова.

ВАХСМАН арестован и 15 января 1945 года Военным Трибуналом Львовского Военного Округа осужден на 20 лет ИТЛ, с поражением в правах на 5 лет и [с] конфискацией имущества.

Krajowa, werbował nowych członków do nacjonalistycznej organizacji w celu czynnej walki w warunkach działalności pod władzą sowieckiej.

Pod przywództwem NIEZABITOWSKIEGO nasiliły swoją działalność wywiad i kontrwywiad, które prowadziły obserwację sowieckich organów oraz poszczególnych funkcjonariuszy partyjno-sowieckich. Z jego polecenia były tworzone magazyny broni, amunicji, ukryto dwie radiostacje, ręczną maszynę drukarską, rotator, dokumenty i ewidencje wywiadu i kontrwywiadu z minionego okresu.

NIEZABITOWSKI został aresztowany przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego. Podczas śledztwa przyznał się do działalności przestępczo-nacjonalistycznej i 15 stycznia 1945 roku został skazany przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego na 20 lat ITŁ z utratą praw na 5 lat i konfiskatę mienia.

4. WACHSMAN Mieczysław s. Leona, ur. w 1902 roku w Krakowie, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, wykształcenie wyższe, ukończył Wydział Prawa Uniwersytetu Lwowskiego, służył w Wojsku Polskim w stopniu porucznika z przydziałem do Korpusu [Ochrony] Pogranicza, wedle słów nie karany, mieszkał we Lwowie, przy ul. Na Bajkach nr 39 m. 9.

WACHSMAN jest od 1929 roku członkiem PPS. W 1943 roku wstąpił do antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji, pseudonim organizacyjny „SEBASTIAN”. Był pierwszym zastępcą naczelnika Straży Samorządowej (SS) Okręgu Lwowskiego i jednocześnie był zastępcą kierownika 13 Wydziału Delegatury Rządu NIEZABITOWSKIEGO.

WACHSMAN zajmował się werbowaniem nowych członków do organizacji, ze środków organizacji Delegatura Rządu zdobywał broń i amunicję, które szły na uzbrojenie SS, miał ścisły związek z przedstawicielem wywiadu Armii Krajowej. Oprócz tego, utrzymywał łączność z podziemną centralą warszawską. Swoje mieszkanie udostępniał kurierom przyjeżdżającym z Warszawy, którzy przywozili środki pieniężne, pocztę i antysowiecką literaturę dla *bielopolskiego* podziemia we Lwowie.

WACHSMAN został aresztowany i 15 stycznia 1945 roku skazany przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego na 20 lat ITŁ, z pozbawieniem praw na 5 lat i konfiskatę mienia.

5. PIWOŃSKI Jerzy s. Emila, urodzony w 1915 roku w m. Lwowie, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, bezpartyjny, wykształcenie średnie, wedle słów nie karany, z zawodu zegarmistrz, przed aresztowaniem pra-

5. ПИВОНСКИЙ Ежи Эмильевич, 1915 года рождения, уроженец г. Львова, по национальности поляк, гр-н СССР, беспартийный, образование среднее, со слов не судим, по профессии часовой мастер, до ареста работал на газовом заводе, проживал по ул. Супинского, № 10, кв. 5.

ПИВОНСКИЙ в 1942 году вступил в польскую националистическую организацию „Армию Краеву”, организационная кличка „СЕМИДЖУП”, в этом же году связь с организацией прекратил, в силу того, что явился объектом вербовки гестапо в качестве агента.

ПИВОНСКИЙ свое сотрудничество с гестапо оформил подпиской, обязался выдавать советских граждан карательным немецким органам, а также сообщать последним об участниках подполья, ведущих борьбу с немецкими оккупационными властями.

После освобождения города Львова частями Красной Армии, ПИВОНСКИЙ восстановил связь с подпольно-националистической организацией „Делегатура жонду”, в распоряжение последней предоставил свою квартиру для организации „Стражи саможондовой” (СС), а часовую мастерскую под конспиративную квартиру руководителя 13-го Отдела НЕЗАБИТОВСКОГО, где последним проводились нелегальные совещания и собрания.

ПИВОНСКИЙ, будучи заместителем руководителя 13-го отдела НЕЗАБИТОВСКОГО, по поручению последнего от Советских органов скрывал типографскую ручную машину, радиостанцию, оружие и боеприпасы.

ПИВОНСКИЙ арестован УНКГБ Львовской области и 15-го января 1945 года Военным Трибуналом Львовского Военного Округа осужден на 10 лет ИТЛ с поражением в правах на 5 лет и с конфискацией имущества.

6. ПОКРЫШКО Эмануил Иванович, 1909 года рождения, уроженец гор. Варшавы, по национальности поляк, гр-н СССР, беспартийный, образование высшее, окончил юридический факультет Львовского университета, со слов не судим, до ареста работал на хлебопекарне Горпищеторга, проживал по ул. Стефчика, № 12, кв. 1.

ПОКРЫШКО с 1936 года являлся членом партии „Строництво демократичне”, в 1941 году принимал активное участие в организации „Жагота”<sup>24</sup>, созданной левыми партиями для помощи еврейскому населению от преследования немецких оккупационных властей.

В апреле 1944 года перешел в антисоветскую националистическую организацию „Делегатура жонду”, где возглавил отдел легали-

cował w Zakładzie Gazowniczym, mieszkał przy ul. Su-  
pińskiego, nr 10 m. 5.

PIWOŃSKI w 1942 roku wstąpił do polskiej nacjonalistycznej orga-  
nizacji Armia Krajowa, pseudonim organizacyjny „SIEMIDŹUP”, w tym  
samym roku zerwał kontakty z organizacją, ponieważ stał się obiektem  
werbunku przez Gestapo w charakterze agenta.

PIWOŃSKI sformalizował swoją współpracę z Gestapo podpisem, zo-  
bowiązał się wydawać obywateli sowieckich niemieckim organom ściga-  
nia, a także informować je o członkach podziemia, prowadzących walkę  
przeciwko niemieckim władzom okupacyjnym.

Po wyzwoleniu m. Lwowa przez oddziały Armii Czerwonej, PIWOŃ-  
SKI odnowił kontakty z podziemną nacjonalistyczną organizacją Delega-  
tura Rządu, do dyspozycji tejże oddał swoje mieszkanie [z przeznaczeniem]  
dla organizacji Straż Samorządowa (SS), a pracownię zegarmistrzowską na  
kospiracyjną kwaterę kierownika 13 Wydziału NIEZABITOWSKIEGO,  
gdzie urządził on nielegalne narady i zebrania.

PIWOŃSKI, będąc zastępcą kierownika 13 Wydziału NIEZABITOW-  
SKIEGO, na jego polecenie ukrywał przed sowieckimi organami ręczną  
maszynę drukarską, radiostację, broń i amunicję.

PIWOŃSKI został aresztowany przez UNKGB obwodu lwowskiego  
i 15 stycznia 1945 roku skazany przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego  
Okręgu Wojskowego na 10 lat ITŁ z pozbawieniem praw na 5 lat i konfi-  
skatę mienia.

6. POKRYSZKO Emanuel s. Jana, urodzony w 1909 ro-  
ku w m. Warszawie, narodowości polskiej, ob[ywatel]  
ZSRS, bezpartyjny, wykształcenie wyższe, ukończył  
Wydział Prawa Uniwersytetu Lwowskiego, wedle słów  
nie karany, przed aresztowaniem pracował w piekar-  
ni *Gorpiszczetorgu*, mieszkał przy ul. Stefczyka nr 12  
m. 1.

POKRYSZKO od 1936 roku był członkiem partii Stronnictwo Demo-  
kratyczne, w 1941 roku brał aktywny udział w [pracach] organizacji „Że-  
gota”<sup>24</sup>, utworzonej przez partie lewicowe dla [niesienia] pomocy ludności  
żydowskiej prześladowanej przez niemieckie władze okupacyjne.

W kwietniu 1944 roku przeszedł do antysowieckiej nacjonalistycznej  
organizacji Delegatura Rządu, gdzie kierował Wydziałem Legalizacji, spo-  
rządzając dla członków tej organizacji fałszywe dokumenty.

POKRYSZKO został aresztowany przez UNKGB i 15 stycznia 1945  
roku skazany przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego  
na 10 lat ITŁ z konfiskatą mienia i pozbawieniem praw na 5 lat.

зации, изготавливая для участников этой организации фиктивные документы.

ПОКРЫШКО УНКГБ арестован и 15 января 1945 года Военным Трибуналом Львовского Военного Округа осужден на 10 лет ИТЛ с конфискацией имущества с поражением в правах на 5 лет.

7. СВИРСКИЙ Владислав Казимирович, 1894 года рождения, уроженец гор. Збараж, Тернопольской области, по национальности поляк, гр-н СССР, образование высшее, со слов не судим, проживал в гор. Львове по ул. Пельчинского, № 7, кв. 5.

СВИРСКИЙ в прошлом член „Строничтво Народовэ” (НД), в 1942 году был завербован в военно-повстанческую организацию „Армию Краеву”, в организации известен под псевдонимом „РИ-ШАРД”. В „АК” выполнял функции референта, собирал и концентрировал у себя данные о промышленных предприятиях и запасах продуктов, предназначенных для снабжения „Армии Краевой”.

В 1943 году СВИРСКИЙ вошел в организацию „Делегатуру жонду”, где возглавлял административный отдел. СВИРСКИЙ намечался на пост заместителя руководителя „Делегатуры жонду” Львовского округа, кроме того, он являлся председателем Военного Совета, созданного для координации действий между „Делегатурой жонду” и „Армией Краевой”.

СВИРСКИЙ, будучи руководителем административного отдела „Делегатуры жонду”, осуществлял руководство и помощь националистическим организациям периферии, занимался вербовкой новых членов в организацию.

СВИРСКИЙ УНКГБ арестован и 15 января с/г Военным Трибуналом Львовского Военного Округа осужден к 20-ти годам ИТЛ с поражением в правах на 5 лет с конфискацией имущества.

8. ГЛАДУНСКИЙ Вацлав Брониславович, 1909 года рождения, уроженец гор. Золочев, Львовской области, по национальности поляк, гр-н СССР, беспартийный, образование высшее, окончил Краковскую художественную академию, со слов не судим, до ареста работал художником Львовского оперного театра, проживал по ул. Хмелецкого, дом № 3, кв. 1.

ГЛАДУНСКИЙ в 1942 году вступил в антисоветскую националистическую организацию, где ему была присвоена кличка „СЕНК”, а позднее „СКИБА”.

В организации „Делегатура жонду” возглавлял отдел информации (контрразведки).



7. ŚWIRSKI Władysław s. Kazimierza, ur. w 1894 r. w Zbarażu obwód tarnopolski, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, wykształcenie wyższe, wedle słów nie karany, zamieszkały w m. Lwowie przy ul. Pełczyńskiej nr 7 m. 5.

ŚWIRSKI był w przeszłości członkiem Stronnictwa Narodowego (ND), w 1942 roku został zwerbowany do wojskowo-powstańczej organizacji Armia Krajowa, w organizacji znany pod pseudonimem „RYSZARD”. W AK pełnił funkcję referenta, zbierał i gromadził u siebie informacje o przedsiębiorstwach przemysłowych i zapasach żywności przeznaczonych na wyposażenie Armii Krajowej.

W 1943 roku ŚWIRSKI wszedł do organizacji Delegatura Rządu, gdzie kierował Wydziałem Administracyjnym. ŚWIRSKI był przewidywany na stanowisko zastępcy szefa Delegatury Rządu Okręgu Lwowskiego, oprócz tego był przewodniczącym Rady Wojskowej, utworzonej dla koordynacji działań pomiędzy Delegaturą Rządu a Armią Krajową.

ŚWIRSKI, będąc kierownikiem Wydziału Administracyjnego Delegatury Rządu, zarządzał i realizował pomoc dla lokalnych [struktur] nacjonalistycznych organizacji, zajmował się [też] werbowaniem nowych członków do organizacji.

ŚWIRSKI został aresztowany przez UNKGB i 15 stycznia br. skazany przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego na 20 lat ITŁ z pozbawieniem praw na 5 lat i konfiskatę mienia.

8. CHŁADUŃSKI Waław s. Bronisława, ur. w 1909 roku w Złoczowie obwód lwowski, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, bezpartyjny, wykształcenie wyższe, ukończył krakowską Akademię Sztuk Pięknych, wedle słów nie karany. Przed aresztowaniem pracował jako artysta malarz w lwowskim teatrze operowym, mieszkał przy ul. Chmielowskiego, dom nr 3 m. 1.

CHŁADUŃSKI w 1942 roku wstąpił do antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji, gdzie otrzymał pseudonim „SĘK”, a później „SKIBA”.

W organizacji Delegatura Rządu kierował Wydziałem Informacji (kontrwywiadu).

Po wyzwoleniu miasta Lwowa przez oddziały Armii Czerwonej kontynuował działalność antysowiecką, organizując obserwację sowieckich organów i poszczególnych osób.

CHŁADUŃSKI został aresztowany przez UNKGB i 15 stycznia 1945 roku skazany przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego na 18 lat ITŁ z pozbawieniem praw na 5 lat i konfiskatę mienia.

С освобождением города Львова частями Красной Армии продолжал антисоветскую деятельность, организовывал слежку за советскими органами и отдельными лицами.

ГЛАДУНСКИЙ УНКГБ арестован и 15 января 1945 года Военным Трибуналом Львовского Военного Округа осужден к 18 годам ИТЛ, с поражением в правах на 5 лет и с конфискацией имущества.

9. НЕЗАБИТОВСКИЙ Андрей Чеславович, 1924 года рождения, уроженец гор. Львова, по национальности поляк, гр-н СССР, беспартийный, студент Львовского лесного института, проживал по ул. Гашевского, № 4, кв. 1.

НЕЗАБИТОВСКИЙ в январе 1943 года вступил в антисоветскую националистическую организацию, организационная кличка „БРОНИСЛАВ”, в организации выполнял функции агента „Вывяда” (разведки) „Вальки подземной”, а затем 13-го Отдела „Делегаттуры жонду”.

НЕЗАБИТОВСКИЙ, как доверенное лицо руководителя 13-го Отдела НЕЗАБИТОВСКОГО Чеслава (отец) проверял работу старших групп разведки, занимался вербовкой новых членов организации, в частности, им был завербован ЧУРАК Станислав<sup>5</sup> (арестован).

НЕЗАБИТОВСКИЙ за националистическую деятельность арестован и 15 января с/г осужден Военным Трибуналом Львовского Военного Округа к 10 годам ИТЛ, с поражением в правах на 5 лет и с конфискацией имущества.

10. ДОМБРОВИЦКАЯ Мария Осиповна, 1921 года рождения, уроженка города Борислава, по национальности полька, гр-ка СССР, беспартийная, образование 10 классов, по специальности библиотечарь, работала в научно-исследовательском геологическом институте, проживала в гор. Львове, по ул. Калеча, № 11, кв. 3.

ДОМБРОВИЦКАЯ в сентябре 1943 года была завербована в антисоветскую националистическую организацию, организационная кличка „ИРЕНА”. В организации выполняла функции связной между руководителями организации „Вальки подземной”, НЕЗАБИТОВСКИМ и его помощником ФЛЯК и руководителем „Стражи саможондовой”.

После освобождения гор. Львова частями Красной Армии, ДОМБРОВИЦКАЯ антисоветскую деятельность продолжала, выполняла обязанности секретаря организации „Стражи саможондовой”. От организации „Делегаттуры жонду” получала ежемесячное денежное пособие – 1700 злотых.

9. NIEZABITOWSKI Andrzej s. Czesława, ur. w 1924 roku w m. Lwowie, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, bezpartyjny, student Lwowskiego Instytutu Leśnictwa, zamieszkały przy ul. Gaszyńskiego nr 4 m. 1.

NIEZABITOWSKI w styczniu 1943 roku wstąpił do antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji, pseudonim organizacyjny „BRONISŁAW”, w organizacji pełnił funkcję agenta wywiadu Walki Podziemnej, a następnie 13 Wydziału Delegatury Rządu.

NIEZABITOWSKI, jako osoba zaufana kierownika 13 Wydziału NIEZABITOWSKIEGO Czesława (ojciec), kontrolował pracę dowódców grup wywiadu, zajmował się werbowaniem nowych członków organizacji, w szczególności zwerbowany został przez niego CZURUK Stanisław<sup>5</sup> (aresztowany).

NIEZABITOWSKI za nacjonalistyczną działalność został aresztowany i 15 stycznia br. skazany przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego na 10 lat ITŁ z pozbawieniem praw na 5 lat i konfiskatę mienia.

10. DĄBROWICKA Maria, c. Józefa, ur. w 1921 roku w Boryslawiu, narodowości polskiej, ob[ywate]lka ZSRS, bezpartyjna, wykształcenie 10 klas, z zawodu bibliotekarka, pracowała w Naukowo-Badawczym Instytucie Geologicznym, mieszkała w m. Lwowie, przy ul. Kaleczej nr 11 m. 3.

DĄBROWICKA we wrześniu 1943 roku została zwerbowana do antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji, pseudonim organizacyjny „IRENA”. W organizacji pełniła funkcję łączniczki między przywódcami organizacji Walka Podziemna, NIEZABITOWSKIM oraz jego pomocnikiem FLAKIEM i naczelnikiem Straży Samorządowej.

Po wyzwoleniu m. Lwowa przez oddziały Armii Czerwonej, DĄBROWICKA kontynuowała antysowiecką działalność, pełniła obowiązki sekretarza organizacji Straż Samorządowa. Od organizacji Delegatura Rządu otrzymywała miesięczny zasiłek pieniężny – 1700 złotych.

DĄBROWICKA za nacjonalistyczną działalność została aresztowana i 15 stycznia br. skazana przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego na 10 lat ITŁ z pozbawieniem praw na 5 lat i konfiskatę mienia.

11. FLAK Augustyn s. Franciszka, ur. w 1912 roku we wsi Chatoluk [?] rejon lubaczowski (Polska), narodowości polskiej, bez obywatelstwa, pochodzenia chłopskie-

ДОМБРОВИЦКАЯ за националистическую деятельность арестована и 15 января с/г Военным Трибуналом Львовского Военного Округа осуждена к 10 годам ИТЛ с поражением в правах на 5 лет и с конфискацией имущества.

11. ФЛЯК Августин Францишкович, 1912 года рождения, уроженец села Хатолук [?], Любачевского района (Польша), по национальности поляк, без гражданства, по происхождению из крестьян, образование высшее, по специальности врач, нигде не работал, проживал в г. Львове, по ул. Зебликевича, № 38, кв. 8.

ФЛЯК с 1937 года член „Страництво людове”. В 1943 году был завербован в националистическую организацию НЕЗАБИТОВСКИМ Чеславом, организационная кличка „ЗДИСЛАВ”. С мая 1944 года возглавлял экзекутиву 13-го Отдела организации „Делегатуры жонду”, занимался вербовкой лиц, для осуществления террористических актов. С освобождением гор. Львова частями Красной Армии, продолжал антисоветскую деятельность. По указанию НЕЗАБИТОВСКОГО создал склад вооружения, кроме того, выполнял специальные поручения, числясь как непосредственным его помощником.

ФЛЯК УНКГБ арестован и 15 января с/г Военным Трибуналом Львовского Военного Округа осужден к 18 годам ИТЛ с поражением в правах на 5 лет и с конфискацией имущества.

12. КАССЕК Зигмунд Александрович, 1916 года рождения, уроженец и житель гор. Львова, по национальности поляк, гр-н СССР, беспартийный, образование среднее, работал в Львовском трамвайном тресте бухгалтером, проживал по ул. Бериштейна, № 3, кв. 1.

КАССЕК в 1943 году был завербован в польскую антисоветскую националистическую организацию „Делегатура жонду”. В организации выполнял функции коменданта 2-го участка „Службы саможондовой”, „Делегатуры жонду”, как комендант организовывал разведывательную и контрразведывательную службу, собирал различного характера информационные сведения, рядовых участников „Стражи саможондовой”, подготовлял для выполнения полицейских функций.

КАССЕК УНКГБ арестован и 25 декабря 1944 года Военным Трибуналом Львовского Военного Округа осужден к ссылке на каторжные работы сроком на 20 лет, с конфискацией имущества.

13. СТРАЖАЛКОВСКИЙ Тадеуш Геранимович, 1890 года рождения, уроженец и житель гор. Львова,

go, wykształcenie wyższe, z zawodu lekarz, nigdzie nie pracował, mieszkał w m. Lwowie przy ul. Zyblikiewicza nr 38 m. 8.

FLAK od 1937 roku był członkiem Stronnictwa Ludowego. W 1943 roku został zwerbowany do nacjonalistycznej organizacji przez NIEZABITOWSKIEGO Czesława, pseudonim organizacyjny „ZDZISŁAW”. Od maja 1944 roku kierował egzekutywą 13 Wydziału organizacji Delegatura Rządu, zajmował się werbowaniem osób [nadających się do] przeprowadzania aktów terrorystycznych. Po wyzwoleniu m. Lwowa przez oddziały Armii Czerwonej kontynuował działalność antysowiecką. Na polecenie NIEZABITOWSKIEGO utworzył skład broni, oprócz tego, zaliczając się do jego bezpośrednich pomocników, wykonywał specjalne polecenia.

FLAK został aresztowany przez UNKGB i 15 stycznia br. skazany przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego na 18 lat ITŁ z pozbawieniem praw na 5 lat i konfiskatę mienia.

12. KASSEK Zygmunt s. Aleksandra, ur. w 1916 roku w m. Lwowie i tam zamieszkały, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, bezpartyjny, wykształcenie średnie, pracował w lwowskim truście tramwajowym jako księgowy, mieszkał przy ul. Bernsteina nr 3 m. 1.

KASSEK w 1943 roku został zwerbowany do polskiej antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji Delegatura Rządu. W organizacji pełnił funkcję komendanta 2 odcinka Służby Samorządowej Delegatury Rządu, jako komendant organizował służbę wywiadowczą i kontrwywiadowczą, gromadził różnego rodzaju informacje, szeregowych członków Straży Samorządowej przygotowywał do pełnienia funkcji policyjnych.

KASSEK został aresztowany przez UNKGB i 25 grudnia 1944 roku skazany przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego na zesłanie do katorżniczych robót na 20 lat, z konfiskatą mienia.

13. STRAŻAŁKOWSKI Tadeusz s. Hieronima, ur. w 1890 roku w m. Lwowie i tam zamieszkały, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, bezpartyjny, wykształcenie średnie niepełne, w okresie okupacji niemieckiej i potem pracował jako mechanik trustu wod[no]-kanał[izacyjnego].

STRAŻAŁKOWSKI w maju 1944 roku został zwerbowany do antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji Delegatura Rządu, pseudonim organizacyjny „WODOWSKI”, w organizacji pełnił funkcję komendanta 3 odcinka Straży Samorządowej m. Lwowa, werbował nowych

по национальности поляк, гр-н СССР, беспартийный, образование незаконченное среднее, в дни немецкой оккупации и после работал механиком Водоканалтреста.

СТРАЖАЛКОВСКИЙ в мае 1944 года был завербован в антисоветскую польскую националистическую организацию „Делегатура жонду”, организационная кличка „ВОДОВСКИЙ”, в организации выполнял функции коменданта 3-го участка „Стражи саможондовой” гор. Львова, вербовал новых членов в организацию, занимался разведывательной и контрразведывательной работой, распространял националистическую подпольную прессу, для организации приобретал оружие.

СТРАЖАЛКОВСКИЙ УНКГБ арестован и 25 декабря 1944 года Военным Трибуналом Львовского Военного Округа осужден к ссылке на каторжные работы сроком на 15 лет, с конфискацией всего имущества.

14. ХОРКО Михаил Григорьевич, 1902 года рождения, уроженец села Ставчаны, Городокского района, Львовской области, по национальности поляк, гр-н СССР, беспартийный, по происхождению из семьи рабочего. До ареста работал в трамтресте слесарем, проживал по ул. Стебелинского, № 14, кв. 1.

ХОРКО в марте 1942 года был завербован в польскую антисоветскую националистическую организацию „Делегатура жонду”. Организационная кличка „ТОМАШ”, в организации выполнял функции коменданта 7-го участка „Стражи саможондовой”. Кроме того, занимался вербовкой новых членов в организацию.

ХОРКО за националистическую деятельность арестован и 25-го декабря 1944 года Военным Трибуналом Львовского Военного Округа осужден к ссылке на каторжные работы сроком на 15 лет с конфискацией всего имущества.

15. БЖЕЗИЦКИЙ Мартын Станиславович, 1901 года рождения, уроженец гор. Жорница, Винницкой области, по национальности поляк, гр-н СССР, образование низшее, по соцпроисхождению из крестьян-бедняков, с 1922–[19]27 г. служил в польской армии. В период оккупации и после работал в трамвайном тресте шофером.

БЖЕЗИЦКИЙ – активный участник антисоветской польской националистической организации „Делегатуры жонду”, организационная кличка „ТОМАШ”. В организации выполнял функции коменданта 4-го участка „Службы саможондовой” – „Делегатуры жонду”.

członków do organizacji, zajmował się pracą wywiadowczą i kontrwywiadowczą, rozpowszechniał nacjonalistyczną konspiracyjną prasę, zdobywał broń dla organizacji.

STRAŻAŁKOWSKI został aresztowany przez UNKGB i 25 grudnia 1944 roku skazany przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego na zesłanie do katorżniczych robót na 15 lat, z konfiskatą całego mienia.

14. CHORKO Michał s. Grzegorza, ur. w 1902 roku we wsi Stawczany rejon gródecki obwód lwowski, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, bezpartyjny, pochodzi z rodziny robotniczej. Przed aresztowaniem pracował jako ślusarz trustu tramwajowego, mieszkał przy ul. Stebelskich nr 14 m. 1.

CHORKO w marcu 1942 roku został zwerbowany do polskiej antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji Delegatura Rządu. Pseudonim organizacyjny „TOMASZ”, w organizacji pełnił funkcję komendanta 7 odcinka Straży Samorządowej. Oprócz tego zajmował się werbunkiem nowych członków do organizacji.

CHORKO za działalność nacjonalistyczną został aresztowany i skazany 25 grudnia 1944 roku przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego na zesłanie do katorżniczych robót na 15 lat z konfiskatą całego mienia.

15. BRZEZICKI Marcin s. Stanisława, ur. w 1901 roku w m. Żornicy obwód winnicki, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, wykształcenie podstawowe, pochodzenie społ[eczne] z chłopów-biedniaków, od 1922 [do 19]27 r. służył w Wojsku Polskim. W okresie okupacji i potem pracował w truście tramwajowym jako motorniczy.

BRZEZICKI to aktywny członek antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji Delegatura Rządu, pseudonim organizacyjny „TOMASZ”. W organizacji pełnił funkcję komendanta 4 odcinka Służby Samorządowej Delegatury Rządu.

BRZEZICKI został aresztowany przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego, aktualnie zwolniony i skierowany do Polski.

16. STUS Włodzimierz s. Marcina, ur. w 1897 roku we wsi Przewoziec rejon kałuski obwód stanisławowski, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, bezpartyjny, pochodzenie społ[eczne] z rodziny robotnika. W okre-

БЖЕЗИЦКИЙ был арестован Управлением НКГБ Львовской области, в настоящее время из-под стражи освобожден и направлен в Польшу.

16. СТУС Владимир Мартынович, 1897 года рождения, уроженец села Перевозец, Калушского района, Станиславской области, по национальности поляк, гр-н СССР, беспартийный, по соц. происхождению из семьи рабочего. В период оккупации и после работал слесарем на паровозоремонтном заводе Львовской ж[елезной] д[ороги].

СТУС являлся активным участником польской антисоветской националистической организации „Делегатуры жонду”. В организации известен под кличкой „ЯНОВ”.

СТУС выполнял функции коменданта 11-го участка „Службы саможондовой” – „Делегатуры жонду”.

СТУС был арестован органами НКГБ, в настоящее время из-под стражи освобожден и направлен в Польшу.

17. ЖИГУЛЬСКИЙ Казимир Здиславович, 1919 года рождения, уроженец гор. Борислав, Дрогобычской области, по национальности поляк, гр-н СССР, беспартийный, студент 4-го курса юридического факультета Львовского университета, проживал по ул. Наскольце, № 1, кв. 4.

ЖИГУЛЬСКИЙ в 1943 году вступил в антисоветскую польскую националистическую организацию, организационная кличка „БАЛЬТАЗАР”. В организации выполнял функции шифровальщика при руководителе „Делегатуры жонду” Львовского округа. Кроме того, в 1943 году являлся членом суда „Делегатуры жонду” и от имени польского „правительства” выносил смертные приговоры советским гражданам, как врагам польского государства, при непосредственном участии[и] ЖИГУЛЬСКОГО, таких приговоров было вынесено свыше 15-ти.

ЖИГУЛЬСКИЙ арестован органами НКГБ и 15 января с/г Военным Трибуналом Львовского Военного Округа осужден на 15 лет ИТЛ с поражением в правах на 5 лет и с конфискацией имущества.

18. ВАВРО Юзеф Карлович, 1910 года рождения, уроженец села Скавина, Краковского воеводства, по национальности поляк, гр-н СССР, беспартийный, образование среднее, по профессии художник, со слов не судим, до ареста работал в оперном театре



się okupacji i potem pracował jako ślusarz w zakładzie remontowym parowozów K[olei] Lwowskiej.

STUS był aktywnym członkiem polskiej antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji Delegatura Rządu. W organizacji znany pod pseudonimem „JANOW”.

STUS pełnił funkcję komendanta 11 odcinka Służby Samorządowej Delegatury Rządu.

STUS został aresztowany przez organy NKGB, aktualnie zwolniony i skierowany do Polski.

17. ŻYGULSKI Kazimierz s. Zdzisława, ur. w 1919 roku w m. Borysławiu obwód drohobycki, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, bezpartyjny, student 4 roku Wydziału Prawa Uniwersytetu Lwowskiego, mieszkał przy ul. Na Skałce nr 1 m. 4.

ŻYGULSKI w 1943 roku wstąpił do antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji, organizacyjny pseudonim „BALTAZAR”. W organizacji pełnił funkcję szyfranta przy przewodniczącym Delegatury Rządu Okręgu Lwowskiego. Oprócz tego w 1943 roku był członkiem sądu Delegatury Rządu i w imieniu polskiego rządu wydawał wyroki śmierci na obywateli sowieckich, jako wrogów państwa polskiego; z bezpośrednim udziałem ŻYGULSKIEGO takich wyroków wydano ponad 15.

ŻYGULSKI został aresztowany przez organy NKGB i 15 stycznia br. skazany przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego na 15 lat ITŁ z pozbawieniem praw na 5 lat i konfiskatę majątku.

18. WAWRO Józef s. Karola, ur. w 1910 roku we wsi Skawina województwo krakowskie, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, bezpartyjny, wykształcenie średnie, z zawodu artysta malarz, wedle słów nie karany, przed aresztowaniem pracował w teatrze operowym jako artysta-modelarz, mieszkał w m. Lwowie przy ul. Staszica nr 1 m. 8.

WAWRO został zwerbowany do antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji przez CHŁADUŃSKIEGO, pseudonim organizacyjny „DĄB-2”, był konfidentem-agentem 2 Wydziału (kontrwywiadu) organizacji Delegatura Rządu. W pracy miał bezpośrednią łączność z naczelnikiem Wydziału Informacyjnego.

WAWRO został aresztowany przez UNKGB obwodu lwowskiego i 15 stycznia 1945 roku skazany przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego na 10 lat ITŁ z pozbawieniem praw na 5 lat i konfiskatę majątku.

художником-макетчиком, проживал в г. Львове, по ул. Сташица, № 1, кв. 8.

ВАВРО в антисоветскую националистическую организацию был завербован ГЛАДУНСКИМ, организационная кличка „ДУБ-2”, являлся конфидентом-агентом 2-го Отдела (контрразведки) организации „Делегатуры жонду”. По работе имел непосредственную связь с начальником информационного отдела.

ВАВРО арестован УНКГБ Львовской области и 15-го января 1945 года Военным Трибуналом Львовского Военного Округа осужден к 10 годам ИТЛ с поражением в правах на 5 лет и с конфискацией имущества.

19. КУХАРСКИЙ Леопольд Войцехович, он же ЧАЧКЕС Дунин Геронимович, 1915 года рождения, уроженец города Львова, по национальности еврей, гр-н СССР, беспартийный, образование среднее, со слов не судим, до ареста нигде не работал, проживал в г. Львове.

КУХАРСКИЙ, он же ЧАЧКЕС, в октябре 1943 года был завербован в антисоветскую польскую националистическую организацию, в которой выполнял функции связника между Варшавским Центром и организацией „Делегатуры жонду” Львовского округа. Кроме того, являлся связным между руководителями Львовской „Делегатуры жонду” и периферийными организациями, для которых доставлял нелегальную националистическую прессу, корреспонденцию и директивные указания.

С приходом Красной Армии, КУХАРСКИЙ-ЧАЧКЕС также продолжал антисоветскую националистическую деятельность, предложив свои услуги руководителю „Стражи саможондовой” (СС) – ВАХ-СМАНУ, по указанию которого занимался хозяйственным вопросом в этой организации.

КУХАРСКИЙ-ЧАЧКЕС арестован Управлением НКГБ Львовской области и 15 января 1945 года Военным Трибуналом Львовского Военного Округа осужден к 10 годам ИТЛ, с поражением в правах на 5 лет и с конфискацией имущества.

20. ФИЛИПКОВСКИЙ Владислав Доминикович, 1892 года рождения, уроженец гор. Филиповье, Сувальского уезда, по национальности поляк, гр-н СССР, беспартийный, по происхождению из семьи крупного землевладельца, образование высшее, бывший полковник польской армии, в последней занимал ряд ответственных должностей. Во время войны Германии

19. KUCHARSKI Leopold s. Wojciecha *on-że* CZACZKES Dunin s. Hieronima, ur. w 1915 roku w m. Lwowie, narodowości żydowskiej, ob[ywate]l ZSRS, bezpartyjny, wykształcenie średnie, wedle słów nie karany, przed aresztowaniem nigdzie nie pracował, mieszkał w m. Lwowie.

KUCHARSKI *on-że* CZACZKES w październiku 1943 roku został zwerbowany do antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji, w której pełnił funkcję łącznika pomiędzy warszawską centralą i organizacją Delegatura Rządu Okręgu Lwowskiego. Oprócz tego był łącznikiem między przywódcami lwowskiej Delegatury Rządu i organizacjami lokalnymi, którym dostarczał nielegalną nacjonalistyczną prasę, korespondencję i polecenia kierownictwa.

Po wkroczeniu Armii Czerwonej, KUCHARSKI-CZACZKES również kontynuował antysowiecką nacjonalistyczną działalność, oferując swoje usługi naczelnikowi Straży Samorządowej (SS) – WACHSMANOWI, na polecenie którego zajmował się sprawami gospodarczymi w tej organizacji.

KUCHARSKI-CZACZKES został aresztowany przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego i 15 stycznia 1945 roku skazany przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego na 10 lat ITŁ z pozbawieniem praw na 5 lat i konfiskatę majątku.

20. FILIPKOWSKI Władysław s. Dominika, ur. w 1892 roku w Filipowie powiat suwalski, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, bezpartyjny, pochodzi z rodziny obszarniczej, wykształcenie wyższe, były pułkownik Wojska Polskiego, w którym zajmował szereg odpowiedzialnych stanowisk. W czasie wojny Niemiec z Polską był zastępcą dowódcy 1 Dywizji. Z końcem września 1939 roku został wzięty przez Niemców do niewoli, skąd uciekł w niejasnych okolicznościach, po czym mieszkał w Warszawie, a następnie w m. Lwowie.

FILIPKOWSKI był jednym z wybitnych przywódców *bielopolskiego* podziemia. W organizacji znany pod pseudonimami: „STACH”, „GRANIT”, „JANKA” i ostatnio „CIS”. W 1941 roku został zwerbowany przez niejakiego „GROTA”<sup>6</sup> do polskiej antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji PZP-AK.

W czerwcu 1942 roku został przez „GROTA” wezwany do Warszawy i mianowany inspektorem Obszaru Lwowskiego PZP-AK jako inspektor prowadził kontrole i szkolenia w lokalnych organizacjach, wchodzących

с Польшей, был заместителем командира 1-й дивизии. В конце сентября 1939 года был взят немцами в плен, откуда бежал при сомнительных обстоятельствах, после чего проживал в Варшаве, а затем в г. Львове.

ФИЛИПКОВСКИЙ являлся одним из видных руководителей белопольского подполья. В организации известен под псевдонимами: „СТАХ”, „ГРАНИТ”, „ЯНКА” и впоследствии „ЦИЗ”. В 1941 году был завербован неким „ГРОТОМ”<sup>6</sup> в польскую антисоветскую националистическую организацию „ПЗП-АК”.

В июне 1942 года „ГРОТОМ” был вызван в Варшаву и назначен инспектором Львовского обшара „ПЗП-АК”, как инспектор осуществлял проверку и инструктаж периферийных организаций, входящих в Львовский обшар „ПЗП-АК”, по всем вопросам их антисоветской деятельности и задач.

В июне – июле 1943 года был назначен Варшавским центром на должность коменданта Львовского обшара „ПЗП-АК”. Свою практическую деятельность за восстановление Польши в границах до 1939 года контактировал с организацией „Делегатуры жонду” Львовского округа.

ФИЛИПКОВСКИЙ за активную антисоветскую националистическую деятельность органами НКГБ арестован, на следствии признал свою преступную практическую деятельность и дал ценные показания о руководящих центрах белопольского подполья, действующих в городе Львове и области, а также других областях Западной Украины.

21. ЧЕРВИНСКИЙ Стефан Людвигович<sup>7</sup>, 1895 года рождения, уроженец села Марфач, Калинского уезда, Познанского воеводства, по национальности поляк, по происхождению из крестьян, образование высшее, в прошлом полковник польской армии, проживал в Варшаве, а затем в г. Львове.

ЧЕРВИНСКИЙ бежал из немецкого плена в г. Варшаву, где в 1940 году неким генералом РОВЕЦКИМ был завербован в антисоветскую националистическую организацию „ПЗП-АК”. В организации известен под псевдонимом „ЛЮШНЯ”. В конце 1943 года окончил 3-хнедельные курсы „ПЗП-АК” в г. Варшаве.

После окончания курсов, в конце января 1944 года был назначен заместителем руководителя Львовского округа „ПЗП-АК”. С руководителем этого округа „ЮЛИЯНОМ”<sup>8</sup> связался по паролю на одной из конспиративных квартир, от которого получил практические указания о своих обязанностях и задачах. Спустя две недели „ЮЛИЯН”

w skład Obszaru Lwowski[ego] PZP-AK, we wszystkich kwestiach dotyczących ich antysowieckiej działalności i zadań.

Na przełomie czerwca i lipca 1943 roku został powołany przez warszawską centralę na stanowisko komendanta Obszaru Lwowskiego PZP-AK. Swoją działalność w celu odbudowania Polski w granicach sprzed 1939 roku koordynował z organizacją Delegatura Rządu Okręgu Lwowskiego.

FILIPKOWSKI za aktywną antysowiecką działalność nacjonalistyczną został aresztowany przez organy NKGB, podczas śledztwa przyznał się do swojej przestępczej działalności i złożył cenne zeznania o kierowniczych ośrodkach *bielopolskiego* podziemia działających w mieście Lwowie i obwodzie [lwowskim], a także w innych obwodach Zachodniej Ukrainy.

21. CZERWIŃSKI Stefan<sup>7</sup> s. Ludwika, ur. w 1895 roku we wsi Marchwacz powiat kaliski województwo poznańskie, narodowości polskiej, pochodzenia chłopskiego, wykształcenie wyższe, w przeszłości pułkownik Wojska Polskiego, mieszkał w Warszawie, a potem we Lwowie.

CZERWIŃSKI uciekł z niemieckiej niewoli do Warszawy, gdzie w 1940 roku przez niejakiego generała ROWECKIEGO został zwerbowany do antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji PZP-AK. W organizacji znany pod pseudonimem „LUŚNIA”. Pod koniec 1943 roku ukończył 3-tygodniowe szkolenie PZP-AK w Warszawie.

Po ukończeniu kursów, z końcem stycznia 1944 roku został mianowany zastępcą dowódcy Okręgu Lwowskiego PZP-AK. Z komendantem tego okręgu „JULIANEM”<sup>8</sup> skontaktował się na hasło w jednym z konspiracyjnych mieszkań, od którego otrzymał praktyczne wskazówki co do swoich obowiązków i zadań. Po upływie dwóch tygodni „JULIAN” został odwołany do Warszawy przez Komendę Główną PZP-AK, po czym CZERWIŃSKI został mianowany komendantem Lwowskiego Okręgu PZP-AK i na tym stanowisku kontynuował swoją antysowiecką nacjonalistyczną działalność do dnia aresztowania.

CZERWIŃSKI, jako komendant Lwowskiego Okręgu PZP-AK pod koniec kwietnia 1944 roku sformował dywizję według typu i struktury był[ej] 5 Dywizji polskiej, stacjonującej przed wojną Polski z Niemcami w m. Lwowie. Liczyła ona około 15 tysięcy ludzi. Dywizja dysponowała uzbrojeniem, amunicją i materiałowo-technicznymi środkami łączności.

CZERWIŃSKI za antysowiecką nacjonalistyczną działalność został aresztowany przez organy NKGB, podczas śledztwa złożył zeznania o sobie i o aktywie przywódczym *bielopolskiego* podziemia.

был отозван в Варшаву главной комендатурой „ПЗП-АК”, после чего ЧЕРВИНСКИЙ был назначен комендантом Львовского округа „ПЗП-АК” и в этой должности свою антисоветскую националистическую деятельность продолжал до дня ареста.

ЧЕРВИНСКИЙ, как комендант Львовского округа „ПЗП-АК” к концу апреля 1944 года сформировал дивизию по типу и структуре бывш[ей] 5-й польской дивизии, дислоцировавшейся до войны Польши с Германией в гор. Львове, которая насчитывала около 15-ти тысяч человек личного состава. Дивизия располагала вооружением, боеприпасами и материально-техническими средствами связи.

ЧЕРВИНСКИЙ за антисоветскую националистическую деятельность арестован органами НКГБ, на следствии дал показания о себе и руководящем активе белопольского подполья.

22. СТУДЗИНСКИЙ Францишек Александрович<sup>9</sup>, 1896 года рождения, уроженец села Котлиха, Томаш-Люблинского повята, Люблинского воеводства, по национальности поляк, по происхождению из семьи офицера, образование среднее, со слов не судим. Полковник бывш[ей] польской армии, в дни оккупации и после проживал в г. Тернополе, а затем во Львове.

СТУДЗИНСКИЙ в антисоветскую польскую националистическую организацию „ПЗП-АК” был завербован в конце 1940 года. В организации известен под псевдонимами: „КОТЛИНА”, „СКИБА”, „СКАВА” и „РАВИЧ”.

СТУДЗИНСКИЙ в октябре 1941 года был назначен комендантом Тернопольского округа „ПЗП-АК”, с место[м] пребывания в гор. Тернополе, который непосредственно подчинялся главной комендатуре Львовского обшара. В Тернополе находился до марта 1944 года, т. е. до момента окружения гор. Тернополя войсками Красной Армии, после чего из Тернополя бежал в гор. Львов, откуда продолжал руководить Тернопольским округом „ПЗП-АК”.

СТУДЗИНСКИЙ как комендант „ПЗП-АК” осуществлял практическое руководство всеми низовыми подразделениями, кроме того, непосредственно занимался вербовкой новых членов в организацию „ПЗП-АК”. За время его пребывания на должности коменданта „ПЗП-АК” им завербовано более 100 человек.

Тернопольский округ „ПЗП-АК” в своих подразделениях насчитывал свыше 15 тысяч рядового и офицерского состава. В достаточном количестве располагал вооружением, боеприпасами. На вооружении имели: автоматы, винтовки, гранаты, станковые и ручные пулеметы.

Приобретение оружия шло за счет оставленного частями Красной Армии при отходе в 1941 г., покупали у немецких солдат, а также

22. STUDZIŃSKI Franciszek<sup>9</sup> s. Aleksandra, ur. w 1896 roku we wsi Kotlice powiat Tomaszów Lubelski województwo lubelskie, narodowości polskiej, pochodzi z rodziny oficera, wykształcenie średnie, wedle słów nie karany. Pułkownik był[ego] Wojska Polskiego, w czasie okupacji i później mieszkał w m. Tarnopolu, a następnie we Lwowie.

STUDZIŃSKI do antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji PZP-AK został zwerbowany z końcem 1940 roku. W organizacji znany pod pseudonimami: „KOTLINA”, „SKIBA”, „SKAWA” i „RAWICZ”.

STUDZIŃSKI w październiku 1941 roku został mianowany komendantem Tarnopolskiego Okręgu PZP-AK, przebywał w m. Tarnopolu, bezpośrednio podlegał głównej komendzie Obszaru Lwowskiego. Był w Tarnopolu do marca 1944 roku, tj. do chwili okrażenia m. Tarnopola przez wojska Armii Czerwonej, po czym z Tarnopola zbiegł do Lwowa, skąd nadal dowodził Okręgiem Tarnopolskim PZP-AK.

STUDZIŃSKI jako komendant PZP-AK sprawował faktyczne dowództwo nad wszystkimi pododdziałami, oprócz tego bezpośrednio zajmował się werbunkiem nowych członków do organizacji PZP-AK. W okresie zajmowania przez niego stanowiska komendanta PZP-AK zwerbował [osobiście] ponad 100 osób.

Okręg Tarnopolski PZP-AK w swoich pododdziałach liczył ponad 15 tysięcy szeregowych i kadry oficerskiej. W dostatecznej ilości dysponował uzbrojeniem, amunicją. Na uzbrojeniu mieli: automaty, karabiny, granaty, ciężkie i ręczne karabiny maszynowe.

Zdobywana broń pochodziła z zasobów uzbrojenia porzuconego przez oddziały Armii Czerwonej podczas odwrotu w 1941 r., kupowano [ją] od niemieckich żołnierzy, a także w znacznej ilości była dostarczana z Londynu przez polski rząd emigracyjny.

STUDZIŃSKI za antysowiecką nacjonalistyczną działalność został aresztowany przez organy NKGB, w czasie śledztwa przyznał się do swojej przestępczej działalności i złożył cenne zeznania o znanej mu kadrze dowódczej *bielopolskiego* podziemia oraz jego punktach koncentracji i kanałach łączności.

Podczas częściowego rozbicia i likwidacji ośrodków przywódczych *bielopolskiego* podziemia w m. Lwowie i obwodzie [lwowskim], Zarząd NKGB skonfiskował – 8 ra[diostaja]cji, jeden warsztat napraw [sprzętu] radio[wego], 6 drukarni, ponad 16 kilogramów czcionek drukarskich, dwa granatniki, 6 karabinów maszynowych, 63 karabiny, ponad 10 tysięcy różnych naboju, proporzec Dywizji Karpackiej AK i archiwum 2 Wydziału Delegatury Rządu.

в значительном количестве доставлялось из Лондона эмигрантским польским правительством.

СТУДЗИНСКИЙ за антисоветскую националистическую деятельность арестован органами НКГБ, на следствии признал свою преступную практическую деятельность и дал ценные показания об известном ему руководящем активе белопольского подполья и его центрах концентрации и каналах связи.

В процессе частичного разгрома и ликвидации руководящих центров белопольского подполья в гор. Львове и области, Управлением НКГБ изъято – 8 ра[диостан]ций, одна радиомастерская, 6 типографий, более 16 килограммов типографского шрифта, два миномета, 6 пулеметов, 63 винтовки, более 10 тысяч разных патронов, знамя карпатской дивизии „АК” и архив 2-го Отдела „Делегатуры жонду”.

[...]

Разработка объектов агентурного дела „СЕЙМ” продолжается в направлении вскрытия и разоблачения их преступной деятельности, в первую очередь, руководящего актива белопольского подполья организации „Армии Краевой” и „Делегатуры жонду”, их центров концентрации и каналов связей с эмигрантским польским правительством, находящимся в Лондоне.

На подпольные организации „НОВ”, „НСЗ”<sup>10</sup>, „КОН”, вскрытые агентурным и следственным путем, заведены самостоятельные агентурные дела.

Зам[еститель] Начальника 2 „А” Отдела УНКГБ  
Льв[овской] Обл[асти]  
Майор Государственной Безопасности  
ВОРОБЬЕВ

„ ” апреля 1945 г.

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 58, арк. 1–18.*

*Копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>1</sup> Науково-Дослідний інститут – часто званий Інститутом Вайгеля – займався підготовкою сироваток та сивороток проти епідемічним хворобам, керував ним проф. Рудольф Вайгль, світової слави бактеріолог.

<sup>2</sup> Спр. Бюро інформації й пропаганди.

<sup>3</sup> Спр. Керівництво підпільної боротьби (КПБ); див. примітка 28, с. 284.

<sup>4</sup> „Жегота” – криптонім Ради допомоги євреям при Повноваженому (Делегаті) уряду РП на Польщу. Її початок сягає 1942.



[...]

Rozpracowanie figurantów agenturalnej sprawy „SEJM” jest prowadzone nadal w kierunku wykrycia i zdemaskowania przestępczej działalności, w pierwszym rzędzie przywódczej kadry *bielopolskiego* podziemia organizacji Armia Krajowa i Delegatura Rządu, ich punktów koncentracji i kanałów łączności z polskim rządem emigracyjnym, znajdującym się w Londynie.

Na podziemne organizacje NOW, NSZ<sup>10</sup>, KON, wykryte drogą [działań] agentury i śledztwa, założono samodzielne sprawy agenturalne.

Zast[ępc]a] naczelnika Oddziału 2 „A” UNKGB  
obw[odu] lw[owskiego]  
Major bezpieczeństwa państwowego  
WOROBJOW

„ ” kwietnia 1945 r.

WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 58, k. 1–18.  
Kopia, maszynopis.

## Przypisy

<sup>1</sup> Instytut Naukowo-Badawczy – często nazywany Instytutem Weigla – zajmujący się przygotowaniem surowic i szczepionek przeciwko chorobom epidemicznym, kierowany przez prof. Rudolfa Weigla, światowej sławy bakteriologa.

<sup>2</sup> Właśc. Biuro Informacji i Propagandy.

<sup>3</sup> Właśc. Kierownictwo Walki Podziemnej, zob. przypis 28, s. 285.

<sup>4</sup> „Żegota” – kryptonim Rady Pomocy Żydom przy Pełnomocniku (Delegacie) Rządu RP na Kraj. Początki jej sięgają 1942.

<sup>5</sup> Czuruk Stanisław brał udział w pracach śledczych prokuratury DR i współdziałał z komórką legalizacji, sądzony w procesie lwowskiej delegatury 16–22 stycznia 1945, skazany na 10 lat ITL, do kraju wrócił w 1955, osiadł w Zgorzelcu.

<sup>6</sup> Rowecki Stefan (1895–1944), ps. „Rakoń”, „Grot”, „Grabica”, gen. dyw. WP; w kampanii wrześniowej 1939 dca Warszawskiej BPanc-Mot; od października 1939 szef sztabu i zca Dcy Głównego SZP, potem kmdt okupacji niemieckiej ZWZ, następnie Kmdt Główny ZWZ i Dca AK; aresztowany w 1943 przez Gestapo, zamordowany w obozie koncentracyjnym w Sachsenhausen.

<sup>7</sup> Czerwiński Stefan (1895–1971), ps. „Dalia”, „Karabin”, „Luśnia”, „Stefan”, „Zamek”, „Zamkowski”, płk. dypl. art. WP. W l. 1911–1914 działacz niepodległościowy, następnie w I Brygadzie Legionów Polskich. W WP od 1918 – służył w jednostkach artylerii polowej, krótko przebywał w niewoli litewskiej, potem w 1 pan. Pracował w Oddz. III Szt. Gen., GISZ, gabinecie wojsk. prezydenta RP, w 1938 objął dowództwo 1 pal. Podczas kampanii wrześniowej 1939 dostał się do niewoli niemieckiej, z której zbiegł. W 1939 w SZP, potem w AK, skierowany przez KG na stanowisko zcy kmdta Okręgu Lwów. W lutym 1944 objął komendę Okręgu i funkcję zcy kmdta Obszaru AK Lwów. Podczas „Burzy” dca odtwarzanej

<sup>5</sup> Чурук Станіслав брав участь у слідчих роботах прокуратури ДУ і співдіяв з клітиною легалізації, суджений у процесі львівської делегатури 16–22 січня 1945, засуджений до 10 років ВТТ; до Польщі повернувся в 1955, поселився в Згожельцу.

<sup>6</sup> Ровецький Стефан (1895–1944), пс. „Раконь”, „Грот”, „Гробица”, генерал дивізії ВП; під час вересневої кампанії 1939 командир Варшавської танкової механізованої бригади; з жовтня 1939 начальник штабу та заступник Головного командувача СПП (Служіння перемозі Польщі), потім комендант СЗБ німецької зони окупації, далі Головний командувач СЗБ та АК; арештований гестапо у 1943, вбитий у концтаборі в Заксенхаузені.

<sup>7</sup> Червінський Стефан (1895–1971), пс. „Далія”, „Карабін”, „Люсня”, „Стефан”, „Замек”, „Замковський”, дипломований полковник артилерії ВП; у 1911–1914 незалежний діяч, потім у I Бригаді Польських легіонів; у ВП з 1918 – служив в одиницях польової артилерії, коротко перебував у литовському полоні, потім у 1 пан; працював у Відділі III Генерального штабу, ГПШ, військовому кабінеті президента РП; у 1938 обійняв командування 1 полком артилерії; під час вересневої кампанії 1939 попав у німецький полон, з якого втік; у 1939 у СПП, потім в АК, ГК направлений на становище заступника командира Округу Львів; у лютому 1944 обійняв командування Округу й функцію заступника коменданта Району АК Львів; під час „Бурі” командир, відтворюваної тут, 5 ДП АК і комендант міста; арештований НКВС, перебував у таборах в СРСР до 1947; опісля повернувся до Польщі.

<sup>8</sup> Янсон Фелікс (1900–1970), вживав також прізвища: Цириль Янсон, пс. „Юліан”, „Юлек”, „Каміль”, „Моджев”, „Навар”, „Райграс”, „Сильва”, дипломований підполковник піхоти; у 1918–1919 у 79 пп, в 1920 перебував у литовському полоні, пізніше в 12 пп, інструктор Школи прапорщиків резерву № 5, потім у Головному штабі і Центрі вишколу піхоти; під час вересневої кампанії 1939 операційний офіцер у штабі командира оборони Львова; втік із совітського полону; хотів судном перебраться до Франції, арештований німцями, нерозпізнаний як офіцер, звільнений до СЗБ; у 1942 направлений до Львова як начальник Відділу IV, потім начальник штабу Командування регіону АК Львів; у червні 1944 призначений на становище командира NIE Регіону; арештований і в ув'язненні без санкції прокурора з 19 лютого по 4 квітня 1945; перевезений як свідок до Москви на „процес шістнадцяти”; засуджений Спецкомісією 12 січня 1946 до 5 років ВТТ; звільнений 27 квітня 1950; у засланні залишався ще понад чотири роки; до Польщі повернувся 23 березня 1956.

<sup>9</sup> Студзінський Францішек (1893–1964), вживав також прізвища Анджей Радван, пс. „Котліна”, „Радван”, „Равіч”, „Скава”, „Скіба”, полковник піхоти ВП; у 1914–1917 служив у 1 пп Легіонів, потім у ПВО комендант району, далі округу Піньчув – Олькуш; у 1919–1924 у 25 пп, боровся на більшовицькому фронті, потім командир батальйону КОП та служба на керівних становищах у різних одиницях піхоти, останньо комендант гарнізону Сосновець; після змагань вересневої кампанії 1939, перебрався на Угорщину, де працював у відділенні перекинення при польському консульстві з січня 1941; арештований під час переходу кордону, втік з карного табору півроку пізніше; до Львівського району направлений у вересні 1941, а з грудня того ж року на становище в. о. коменданта Округу Тернопіль; у березні 1944 покликаний на становище заступника коменданта Львівського району АК; арештований совітською контррозвідкою, перебував у таборах інтернування; до Польщі повернувся 4 листопада 1947.

<sup>10</sup> НЗС, Національні збройні сили – військова організація Національної партії, спиралася на, заложеному в 1940, Ящірковому союзу; НЗС виникли напочатку 1942, коли в Національній партії прийнято рішення підпорядкувати НОВ Командуванню Армії Крайової; військовим командиром був полковник Чеслав Озевич, пс. „Чеслав”; відділи НЗС мали національно-радикальний характер; їхнє керівництво вело гостру кампанію проти АК і не перебирало в засобах.

tam 5 DP AK i kmdt miasta. Aresztowany przez NKWD przebywał w obozach w ZSRS do 1947, po czym powrócił do Polski.

<sup>8</sup> Janson Feliks (1900–1970), przybrane nazwisko Cyryl Janson, ps. „Julian”, „Julek”, „Kamil”, „Modrzew”, „Nawar”, „Rajgras”, „Sylwa”, ppłk dypl. piech. W I. 1918–1919 w 79 pp, w 1920 przebywał w niewoli litewskiej, potem w 12 pp, instruktor Szkoły Pchor. Rez. nr 5, następnie w Sztapie Głównym i CWPiech. Podczas kampanii wrześniowej 1939 oficer operacyjny w sztabie dcy obrony Lwowa. Zbiegł z niewoli sowieckiej; usiłując statkiem przedostać się do Francji, aresztowany przez Niemców, nie rozpoznany jako oficer, został zwolniony. Przypuszczalnie w 1941 wstąpił do ZWZ, w 1942 skierowany do Lwowa jako szef Oddz. IV, potem szef sztabu Kmdy Obszaru AK Lwów. Wyznaczony w czerwcu 1944 na stanowisko Kmdta NIE Obszaru. Aresztowany i więziony bez sankcji prokuratora od 19 lutego do 4 kwietnia 1945, przewieziony jako świadek do Moskwy na proces szesnastu. Skazany przez OSO 12 stycznia 1946 na 5 lat ITŁ, zwolniony 27 kwietnia 1950, na zsyłce pozostał jeszcze ponad cztery lata, do Polski powrócił 23 marca 1956.

<sup>9</sup> Studziński Franciszek (1893–1964), przybrane nazwisko Andrzej Radwan, ps. „Kotlina”, „Radwan”, „Rawicz”, „Skawa”, „Skiba”, płk piech. WP. W I. 1914–1917 służył w 1 ppLeg., potem w POW kmdt obwodu, następnie Okręgu Pińczów – Olkusz; w I. 1919–1924 w 25 pp, walczył na froncie bolszewickim, następnie dca baonu KOP i służba na stanowiskach dowódczych w różnych jednostkach piechoty, ostatnio kmdt garnizonu Sosnowiec. Po walkach w kampanii wrześniowej 1939 przedostał się na Węgry, gdzie pracował w placówce przerzutu przy polskim konsulacie do stycznia 1941, aresztowany przy przekraczaniu granicy zbiegł z obozu karnego pół roku później. Do Obszaru Lwowskiego został skierowany we wrześniu 1941, a od grudnia t. r. na stanowisko p. o. kmdta Okręgu Tarnopol. W marcu 1944 powołany na stanowisko zcy kmdta Obszaru Lwowskiego AK. Aresztowany przez sowiecki kontrwywiad, przebywał w obozach internowanych. Do Polski wrócił 4 listopada 1947.

<sup>10</sup> NSZ – Narodowe Siły Zbrojne – organizacja wojskowa Stronnictwa Narodowego, opierała się na założonym w 1940 „Związku Jaszczurczym”. NSZ powstały w początkach 1942, gdy w Stronnictwie Narodowym zapadła decyzja podporządkowania NOW Dowództwu Armii Krajowej. Kmdtem wojskowym NSZ był płk WP Czesław Oziewicz, ps. „Czesław”. Oddziały NSZ posiadały charakter narodowo-radykalny; kierownictwo prowadziło ostrą i nie przebierającą w środkach kampanię przeciwko AK.

**3–4 серпня 1944, Київ. Витяг із протоколу допиту  
Францішека Студзинського**

Выписка из протокола допроса  
1944 года, августа 3 дня, гор. Киев

СТУДЗИНСКОГО Францишека Александровича, 1896 года рождения, уроженца с. Котлица, Томаш-Люблинского повята (района), Люблинского воеводства (губернии), поляка, происходившего из семьи офицера запаса, со средним образованием, беспартийного, ранее в партиях не состоявшего, не судимого, холостого, в период оккупации проживавшего в г. Тернополе и Львове, полковника польской армии.

Допрос начат в 13 часов

**Вопрос:** Расскажите о структуре „АК” и ее руководстве.

**Ответ:** „Армия Краева” – это военная организация польского эмигрантского правительства, находящегося в Лондоне. Ее верховным руководителем являлся генерал СОСНКОВСКИЙ.

Центр организации „АК” находится в Варшаве и называется „Команда Глувна” (Главная Комендантура). В ее руководстве стоит генерал КОМОРОВСКИЙ, известный под псевдонимом „БУР”<sup>1</sup>.

„Главная Комендантура” состоит из 8 отделов:

Первый – организационный, в его руководстве стоит полковник ФИЛЬДОРФ<sup>2</sup>;

Второй – разведывательный, его руководителя не знаю;

Третий – оперативный;

Четвертый – хозяйственный;

Пятый – отдел связи;

Шестой – агитационный;

Седьмой – финансовый;

Восьмой – саперный, диверсионный.

Второй (разведывательный) отдел делится на два – второй „А” разведывательный и второй „Б” контрразведывательный.

Вся территория б. Польши разделена на „обшары”, которые подчинены „Главной Комендантуре”. Всех „обшар[ов]” я не знаю, но мне известны из них следующие: Варшавский, Краковский, Познанский, Львовский. Руководящий состав „обшар[ов]”, кроме Львовского, мне неизвестен.

### 3–4 sierpnia 1944, Kijów. Wyciąg z protokołu przesłuchania Franciszka Studzińskiego

Wyciąg z protokołu przesłuchania  
dnia 3 sierpnia 1944 roku, m. Kijów

STUDZIŃSKIEGO Franciszka s. Aleksandra, urodzonego w 1896 roku we w[si] Kotlice powiat Tomaszów Lubelski województwo lubelskie, Polaka, pochodzącego z rodziny oficera rezerwy, ze średnim wykształceniem, bezpartyjnego, wcześniej do partii nie należącego, nie karanego, kawalera, w okresie okupacji mieszkającego w m. Tarnopolu i Lwowie, pułkownika Wojska Polskiego.

Przesłuchanie rozpoczęło o godzinie 13

**Pytanie:** Opowiedzcie o strukturze AK i jej kierownictwie.

**Odpowiedź:** Armia Krajowa – to wojskowa organizacja polskiego rządu emigracyjnego, znajdującego się w Londynie. Jej najwyższym dowódcą jest generał SOSNKOWSKI.

Centrala organizacji AK znajduje się w Warszawie i nazywa się Komenda Główna. Na jej czele stoi generał KOMOROWSKI, znany pod pseudonimem „BÓR”<sup>1</sup>.

Komenda Główna składa się z 8 oddziałów:

Pierwszy – organizacyjny, na jego czele stoi pułkownik FIELDORF<sup>2</sup>;

Drugi – wywiadowczy, jego dowódcy nie znam;

Trzeci – operacyjny;

Czwarty – gospodarczy;

Piąty – Oddział Łączności;

Szósty – propagandy;

Siódmy – finansowy;

Ósmy – saperski, dywersyjny.

Oddział drugi (wywiadowczy) dzieli się na dwa – drugi „A” – wywiadowczy i drugi „B” – kontrwywiadowczy.

Całe terytorium b[ylej] Polski podzielone jest na obszary, które podlegają Komendzie Głównej. Wszystkich obszarów nie znam, ale znane mi są następujące: [Obszar] Warszawski, Krakowski, Poznański, Lwowski. Kadra dowódcza obszarów, oprócz Lwowskiego, nie jest mi znana.

Struktura obszaru jest podobna, jak Komendy Głównej i składa się z 8 oddziałów.

Структура „обшара” примерно такова, что и „Главной Комендантуры” и состоит из 8 отделов.

В Львовский „обшар” входят три „округа”: Львовский, Тернопольский и Станиславский.

Комендантом Львовского „округа” являлся полковник ЧЕРВИНСКИЙ, Станиславского – „ГЛОБУС”, фамилию не знаю, капитан запаса польской армии, профессор ветеринарии, комендантом Тернопольского „округа” „АК” являюсь я – полковник СТУДЗИНСКИЙ.

В „округе” имеются такие же отделы, что в „обшаре” и „Главной Комендантуре”.

Тернопольский „округ” состоит из четырех инспекторатов: Тернопольского, Злочевского, Бережанского и Чертковского. Каждый инспекторат состоял из нескольких „обводов” (повятов). Тернопольский из четырех – Збаражского, Скалатского, Трембовлянского и Тернопольского; Злочевский из трех „обводов” – Злочевского, Зборовского и Бродского; Бережанский из двух „обводов” – Бережанского и Подгаецкого и Чортковский из пяти „обводов” – Борщевского, Копычинского, Залещицкого, Бучачского и Чортковского. Всего в Тернопольском „округе” было 14 „обводов”.

Каждый „обвод” состоит из нескольких кампаний, которые в свою очередь делятся на плутоны, а последние на дружины.

**Вопрос:** Назовите всех известных Вам участников „АК”, состоящих в Тернопольском „округе”.

**Ответ:** Мне известны следующие лица, которые состоят в „АК”:

1. ПИСПУЛЯ<sup>3</sup>, псевдоним „ТАМА”, майор кавалерии, мой заместитель, в настоящее время в Польском Войске.

2. ШЕВЧИКОВА – жена врача гор. Тернополя, руководила первым отделом округа, проживает во Львове.

3. ВОЗНЯК<sup>4</sup> (не точно), псевдоним „ВИР”, поручик резерва, по профессии учитель, руководитель 2 отдела.

4. „РОЛЯНД” – фамилии не знаю, руководитель контрразведки 2 отдела, постоянно проживал в Чорткове.

5. НЕФИПФ – поручик, руководил саперной (диверсионной) работой.

6. ЗАВАДСКИЙ<sup>5</sup>, псевдоним „СОРОКА”, майор кавалерии, шеф штаба округа. Где находится в данное время, не знаю.

7. ПОМЯН – капитан войск связи, руководитель отдела связи, в Тернополе проживает его нареченная БОРКОВСКАЯ по ул. Котляревского.

8. „ОРДОК”<sup>6</sup>, фамилия ЖЕГЛИН, капитан, инспектор Тернопольского инспектората.

W skład Obszaru Lwowskiego wchodzi 3 Okręgi: Lwowski, Tarnopolski i Stanisławowski.

Komendantem Okręgu Lwowskiego jest pułkownik CZERWIŃSKI, Stanisławowski – „GLOBUS”, nazwiska nie znam, kapitan rezerwy Wojska Polskiego, profesor weterynarii, komendantem Okręgu Tarnopolskiego AK jestem ja – pułkownik STUDZIŃSKI.

W okręgu są takie same oddziały, jak w obszarze i Komendzie Głównej.

Okręg Tarnopolski składa się z czterech Inspektoratów: Tarnopolskiego, Złoczowskiego, Brzeżańskiego i Czortkowskiego. Każdy inspektorat składał się z kilku obwodów (powiatów). Tarnopolski z czterech – Zbarskiego, Skałackiego, Trembowlańskiego i Tarnopolskiego; Złoczowski z trzech obwodów – Złoczowskiego, Zborowskiego i Brodzkiego; Brzeżański z dwóch obwodów – Brzeżańskiego i Podhajeckiego oraz Czortkowski z pięciu obwodów – Borszczowskiego, Kopyczyńskiego, Zaleszczyckiego, Buczackiego i Czortkowskiego. Łącznie w Okręgu Tarnopolskim było 14 obwodów.

Każdy obwód składa się z kilku kompanii, które z kolei dzielą się na plutony, a te na drużyny.

**Pytanie:** Wymieńcie wszystkich znanych wam członków AK, będących w Okręgu Tarnopolskim.

**Odpowiedź:** Znane mi są następujące osoby w AK:

1. PISPULA<sup>3</sup>, pseudonim „TAMA”, major kawalerii, mój zastępca, obecnie w Wojsku Polskim.

2. SZEWCZYKOWA – żona lekarza m. Tarnopola, kierowała pierwszym wydziałem Okręgu, mieszka we Lwowie.

3. WOŹNIAK<sup>4</sup> (nie dokładnie), pseudonim „WIR”, porucznik rezerwy, z zawodu nauczyciel, kierownik 2 Oddziału.

4. „ROLAND” – nazwiska nie znam, kierownik kontrwywiadu 2 Oddziału, stale mieszkał w Czortkowie.

5. NIEFIPF – porucznik, kierował robotą saperską (dywersyjną).

6. ZAWADZKI<sup>5</sup>, pseudonim „SOROKA”, major kawalerii, szef sztabu Okręgu. Gdzie znajduje się obecnie, nie wiem.

7. POMIAN – kapitan wojsk łączności, kierownik Oddziału Łączności, w Tarnopolu mieszka jego narzeczona BORKOWSKA przy ul. Kotlarewskiego.

8. „ORDON”<sup>6</sup>, nazwisko ŻEGLIN, kapitan, inspektor Inspektoratu Tarnopolskiego.

9. CZERNIECKI<sup>7</sup>, pseudonim „PUMEKS”, kapitan, inspektor Inspektoratu Czortkowskiego.

9. ЧАРНЕЦКИЙ<sup>7</sup>, псевдоним „ПУЛЕМКС”, капитан, инспектор Чортковского инспектората.

10. „ДЖИРИТ”, фамилию не помню, капитан, инспектор Бережанского инспектората.

11. „ЛИПА”<sup>8</sup>, псевдоним „ВИХУРА”, поручик, инспектор Злочевского инспектората.

12. ВОЛЬСКИЙ<sup>9</sup>, псевдоним „ВИСУС”, поручик, комендант Тернопольского „обвода”. Перед отступлением немцев из Тернополя арестован гестапо.

13. БАБИРЕЦКАЯ, псевдоним „БАСЬКА”, учительница, курьер округа, проживает в Тернополе на Доминиканской Площади.

Кроме того, я знаю многих других участников „АК”, но фамилии их вспомнить не могу.

**Вопрос:** В чем заключалась Ваша практическая деятельность, как коменданта „округа” ПЗП?

**Ответ:** Моя практическая деятельность, как коменданта Тернопольского округа „АК” заключалась в осуществлении руководства деятельностью всего округа, разработкой планов операции против немцев, а также осуществлении вовлечения новых людей в „АК”. Лично мною вовлечено в „АК” свыше 100 человек. Всего в Тернопольском округе насчитывалось около 15 тыс. человек.

**Вопрос:** Как был вооружен Тернопольский округ „АК” и какими путями приобреталось оружие?

**Ответ:** На вооружении мы имели пулеметы, автоматы, винтовки, гранаты и др. вооружение. Поскольку учет оружия велся в „обводах”, непосредственно принимавших участие в боевых операциях, сказать какое количество оружия имел мой округ, я не могу. Знаю, что имелось по 3 обводам – Злочевскому, Бережанскому и Копычинскому имелось 2 пулемета, около 600 винтовок и карабинов. Кроме того, имелись автоматы и гранаты. Оружие находилось на руках у солдат и офицеров, которые были обязаны его хранить. О существовании складов оружия мне ничего неизвестно.

Приобретение оружия шло за счет оставленного Красной Армией при отступлении в 1941 году, покупки у немецких солдат, а также доставлялось из Лондона от эмигрантского правительства на английских самолетах.

**Вопрос:** Назовите конспиративные квартиры и их содержателей, которые использовались для работы Вашего округа „АК”.

**Ответ:** Могу назвать следующие конспиративные квартиры, на которых работал Тернопольский „округ” „АК”:



10. „DZIRYT”, nazwiska nie pamiętam, kapitan, inspektor Inspektoratu Brzeżańskiego.

11. LIPA<sup>8</sup>, pseudonim „WICHURA”, porucznik, inspektor Inspektoratu Łączowskiego.

12. WOLSKI<sup>9</sup>, pseudonim „BISOS”, porucznik, komendant Obwodu Tarnopolskiego. Przed wycofaniem się Niemców z Tarnopola aresztowany przez Gestapo.

13. BABIRECKA, pseudonim „BAŚKA”, nauczycielka, kurier Okręgu, mieszka w Tarnopolu na Placu Dominikańskim.

Oprócz tego znam wielu innych członków AK, ale ich nazwisk nie mogę sobie przypomnieć.

**Pytanie:** Na czym w istocie polegała wasza działalność jako komendanta okręgu PZP?

**Odpowiedź:** Moja działalność jako komendanta Okręgu Tarnopolskiego AK polegała na kierowaniu działalnością całego okręgu, opracowywaniu planów operacji przeciwko Niemcom, a także wciąganiu nowych ludzi do AK. Osobiście przeze mnie zostało wciągniętych do AK ponad sto osób. Łącznie Okręg Tarnopolski liczył około 15 tys. ludzi.

**Pytanie:** Jak był uzbrojony Okręg Tarnopolski AK i w jaki sposób zdobywano broń?

**Odpowiedź:** Na uzbrojeniu mieliśmy karabiny maszynowe, automaty, karabiny, granaty i in[ne] uzbrojenie. Ponieważ rejestr broni był prowadzony w obwodach, bezpośrednio biorących udział w operacjach bojowych, ja nie mogę powiedzieć, jaką ilość broni miał mój okręg. Wiem, co było w trzech Obwodach – Łączowskim, Brzeżańskim i Kopyczyńskim – były 2 karabiny maszynowe i około 600 strzelb i karabinów. Oprócz tego, mieli automaty i granaty. Broń znajdowała się w rękach żołnierzy i oficerów, którzy byli zobowiązani ją przechowywać. O istnieniu składów broni nic mi nie wiadomo.

Zdobywanie broni było wynikiem [zbierania] pozostawionej przez Armię Czerwoną podczas odwrotu w 1941 roku, zakupów od żołnierzy niemieckich, a także dostarczana była z Londynu od rządu emigracyjnego angielskimi samolotami.

**Pytanie:** Wymieńcie lokale konspiracyjne, które były wykorzystywane do pracy waszego okręgu AK i ich właścicieli.

**Odpowiedź:** Mogę wymienić następujące lokale konspiracyjne, w których pracował Okręg Tarnopolski AK:

1. W Tarnopolu – Sokole 19 – właściciel[ka] mieszkania KRABOWSKA, w którym mieszkałem i pracowałem osobiście.

2. Kotlarewskiego<sup>a</sup> 27 – właściciel SZPIGALIŃSKI Karol.

3. Ostrowskiego 74 – właściciel SOKOŁOWSKI.

1. По гор. Тернополю – Соколе, 19 – содержатель квартиры КРАБОВСКАЯ, на которой проживал и работал лично я.
2. Котляревского<sup>а</sup>, 27 – содержатель ШПИГАЛИНСКИЙ Кароль.
3. Островского, 74 – содержатель СОКОЛОВСКИЙ.
4. Пунчерта, 24 – содержатель учительница РУНЕВИЧ<sup>10</sup> и Пунчерта, 22 – содержатель МАРКОВСКАЯ. На последней квартире принимали радиопередачи из Лондона. Других конспиративных квартир сейчас вспомнить не могу.

**Вопрос:** Какие газеты, журналы и другая литература распространялись среди участников „АК“?

**Ответ:** В Варшаве издавались газеты „Жолнеж“, „Коммуникат“ и „Инзурекция“. Во Львове издавались газеты „Земля Червинска“ и „Жолнеж кресовы“.

Эти газеты являются органами „АК“ и распространялись они среди солдат и офицеров. Из Варшавы и Львова на места газеты доставлялись специальными курьерами.

Кроме того, существовали еще несколько других газет, но они являлись органами различных политических партий.

В частности во Львове выходили газеты „Слово польске“ – Эндеков, „Коммуникат“ – Озона, „Вытрвамы“ – орган вновь возникшей партии „Конфедерация стронництв<sup>а</sup> неподлеглых“<sup>11</sup> и других, которые также распространялись среди участников „АК“.

Допрос окончен в 14 ч. 4.8 и велся с перерывом 3.8 от 17 до 20 час. и 4.8 от 3 до 10 час.

Допросил:

Зам. нач. 11 Отд[еле]ния 2 Управления НКГБ УССР  
Ст. лейтенант госбезопасности СКОКОВ

В допросе участвовала:

Переводчик отдела „В“ НКГБ УССР  
Мл. лейтенант г/б – ГАРМАТИЙ

Верно:

Следователь Следотдела УНКГБ по Терн[опольской] обл[асти]  
Лейтенант (—) БЕССЧАСТНОВ

*Да Тернопільської обл., спр. П-3785, арк. 45–46 зв.*

*Засвідчена копія, машинопис.*

*Під текстом круга печатка з гербом в середині і написом: Народный Комиссариат Государствен[ной] Безопасности Укр. ССР. Управление НКГБ по Тарнопольской области.*

4. Punczerta 24 – właściciel[ka] nauczycielka RUNIEWICZ<sup>10</sup> i Punczerta 22 – właściciel[ka] MARKOWSKA. W tym mieszkaniu odbierano depesze radiowe z Londynu. Innych lokali konspiracyjnych teraz przypomnieć sobie nie mogę.

**Pytanie:** Jakie gazety, magazyny i inna literatura rozpowszechniane były wśród członków AK?

**Odpowiedź:** W Warszawie wydawano gazety „Żołnierz”, „Komunikat” i „Insurekcja”. We Lwowie wydawano gazety „Ziemia Czerwieńska” i „Żołnierz Kresowy”.

Te gazety są organami AK i były rozpowszechniane przez nią wśród żołnierzy i oficerów. Z Warszawy i Lwowa w teren gazety dostarczane były przez specjalnych kurierów.

Oprócz tego istniało jeszcze kilka innych gazet, ale były one organami różnych partii politycznych.

W szczególności we Lwowie wychodziły gazety „Słowo Polskie” – endeków, „Komunikat” – Ozonu, „Wytrwamy” – organ nowo powstałej partii Konfederacja Stronnictwa Niepodległych<sup>11</sup> i innych, które również były rozpowszechniane wśród członków AK.

Przesłuchanie zakończono o godzinie 14 [w dniu] 4.8. i prowadzono z przerwą [w dniu] 3.8. od godziny 17 do 20 i [w dniu] 4.8. od godziny 3 do 10.

Przesłuchał:

Zast[ępcą] nacz[elnika] 11 Wy[dzia]łu 2 Zarządu NKGB USRS  
S[tarszy] lejtnant bezpieczeństwa państw[owego]  
SKOKOW

W przesłuchaniu uczestniczyła:

Tłumacz[ka] Oddziału „W” NKGB USRS  
Mł[odszy] lejtnant b[ezpieczeństwa] p[aństwowego]  
GARMATIJ

Za zgodność:

Śledczy Oddziału Śled[czego] UNKGB obw[odu] tarn[opolskiego]  
Lejtnant (—) BIESSCZASTNOW

*PA obwodu tarnopolskiego, spr. P-3785, k. 45–46v.*

*Kopia uwierzytelniona, maszynopis.*

*Pod tekstem pieczęć okrągła z herbem w środku i napisem w otoku: Ludowy Komisariat Bezpieczeństwa Państw[owego] Ukr[aińskiej] SRS. Zarząd NKGB obwodu tarnopolskiego.*

## Примітки

<sup>a-a</sup> Слово виправлене від руки.

<sup>1</sup> Коморовський Тадеуш (1895–1966), пс. „Бур”, генерал, політик, олімпієць; у 1928–1938 командир 9 полку уланів; 1938–1939 комендант Центру вишколу кавалерії; під час вересневої кампанії 1939 командир відтинка оборони р. Вісла, потім у СЗБ-АК; з 1941 заступник Головного командувача, з липня 1943 Головний командувач – командир АК; учасник Варшавського повстання; 30 вересня 1944 назначений Головним командувачем ПЗС, до травня 1945 у німецькому полоні, потім в еміграції; 1945–1946 виконував обов’язки Головного командувача, у 1947–1949 прем’єр-міністр Польського уряду в еміграції (генерал дивізії ВП – 1944).

<sup>2</sup> Фільдорф Аугуст Еміль (1895–1953), пс. „Лютик Сильвестер”, „Еміль Вельovejський”, „Валенти Гданіцький”, „Ніль”, „Май”, „Йордан”, „Веллер”, генерал бригади ВП (1944); солдат I Бригади Польських легіонів; з 1918 офіцер 5 пп Легіонів та 1 пп Легіонів; учасник боротьби за незалежність; від 1932 заступник командира 1 пп Легіонів, потім у КОП; у 1939 командир 51 пп; після вересневої кампанії у Франції в Штабі СЗБ; у 1940 кур’єр з Лондона до Польщі, з цього моменту в ГК СЗБ-АК, м. ін., зорганізував Кедив і командував ним до березня 1944, потім призначений організатором і комендантом NIE; після Варшавського повстання заступник командувача АК; у березні 1945 арештований НКВС і вивезений у СРСР; у 1947 звільнений, повернувся важко хворий; арештований 9 листопада 1950, суджений і засуджений до смертної кари, вбитий 24 лютого 1953 у Мокотовській в’язниці в Варшаві.

<sup>3</sup> Спр. Пісуля Едвард (1898–1945), пс. „Тама”, підполковник кавалерії ВП; під час Першої світової війни в австрійській армії; з 15 листопада 1918 у ВП, учасник польсько-більшовицької війни; в 1939 брав участь у змаганнях 23 полку уланів, мабуть як заступник командира полку; у 1942 зголосився до АК в Тернополі; від червня 1943 до квітня 1944 керівник Кедиву Командування Округу АК Тернопіль; зголосився добровольцем до Армії Берлінга, назначений командиром 3 полку уланів; арештований у вересні 1944, запроторений у табір в Скробові; помер в лікарні при вул. 11 Листопада в Варшаві внаслідок нелюдського слідства.

<sup>4</sup> Возняк Пйотр, пс. „Вір”, капітан, начальник Відділу II Командування Округу Тернопіль; арештований УБ; у 1947 засуджений до смертної кари; в ув’язненні до 1956.

<sup>5</sup> Завадзький Броніслав, вживав також пс. „Юранд”; з січня 1943 начальник штабу Командування Округу Тернопіль; з квітня 1944 його комендант; у грудні 1944 арештований НКВС.

<sup>6</sup> Жеглін Броніслав, вживав також пс. „Боровець”, з грудня 1944 до грудня 1945 комендант Округу Тернопіль.

<sup>7</sup> Спр. Чернецький Станіслав Зигмунт (1907–1986), пс. „Пумекс”, „Венцлав”, „Жар”; капітан ВП; під час вересневої кампанії у 52 пп; з 20 квітня 1942 заступник коменданта Інспекторату Чортків; з 25 липня 1942 його комендант; потім в організації „NIE”; у березні 1945, загрожений арештуванням, виїхав у Польщу.

<sup>8</sup> Ліпа Мечислав, лейтенант, під час „Бурі” командир 1 роти 52 пп АК.

<sup>9</sup> Вольський Віктор, пс. „Вжос”, солдат Кедиву, арештований НКВС; помер у Сибірі в 1955.

<sup>10</sup> Руневич Станіслава, пс. „Каліна”, з березня 1943 начальниця Військової служби жінок Тернопільського округу.

<sup>11</sup> Спр. Конфедерація незалежних організацій.

## Przypisy

<sup>a-a</sup> Słowo poprawione odręcznie.

<sup>1</sup> Komorowski Tadeusz (1895–1966), ps. „Bór”, generał, polityk, olimpijczyk; w l. 1928–1938 dca 9 pułku ułanów, 1938–1939 kmdt CWK; w kampanii wrześniowej 1939 dca oddziału obrony rz. Wisły, następnie w ZWZ-AK: od 1941 zca Kmdta Głównego, od lipca 1943 Kmdt Główny – Dowódca AK; uczestnik Powstania Warszawskiego, 30 września 1944 nominalnie mianowany Naczelnym Wodzem PSZ, do maja 1945 w niewoli niemieckiej, potem na emigracji: 1945–1946 sprawował obowiązki Naczelnego Wodza, 1947–1949 premier Rządu Polskiego na uchodźstwie (gen. dyw. – 1944).

<sup>2</sup> Fieldorf August Emil (1895–1953), ps. „Lutyk Sylwester”, „Emil Wielowiejski”, „Walenty Gdanicki”, „Nil”, „Maj”, „Jordan”, „Weller”, gen. bryg. WP (1944). Żołnierz I Brygady Legionów Polskich, od 1918 oficer 5 pp Leg. i 1 ppLeg., uczestnik walk o niepodległość, od 1932 zca dcy 1 pp Leg., potem w KOP, w 1939 dca 51 pp. Po kampanii wrześniowej we Francji w Sztapie ZWZ. W 1940 kurier z Londynu do Kraju, odtąd w KG ZWZ-AK, m. in. zorganizował Kedyw i dowodził nim do marca 1944, potem wyznaczony organizatorem i Kmdtem NIE. Po Powstaniu Warszawskim zca Dcy AK. W marcu 1945 aresztowany przez NKWD i wywieziony do ZSRS, w 1947 zwolniony, powrócił ciężko chory. Został aresztowany 9 listopada 1950, sądzony i skazany na karę śmierci, stracony 24 lutego 1953 w więzieniu mokotowskim w Warszawie.

<sup>3</sup> Właśc. Pisula Edward (1898–1945), ps. „Tama”, ppłk kaw. WP. Podczas I wojny w armii austriackiej. Od 15 listopada 1918 w WP, uczestnik wojny polsko-bolszewickiej. Ostatnio w 1939 brał udział w walkach 23 puł., prawdopodobnie jako zca dcy pułku. W 1942 zgłosił się do AK w Tarnopolu, od czerwca 1943 kierownik Kedywu Komendy Okręgu AK Tarnopol do kwietnia 1944. Zgłosił się ochotniczo do Armii Berlinga, mianowany dca 3 puł. Aresztowany we wrześniu 1944, osadzony w obozie w Skrobowie, zmarł w szpitalu przy ul. 11 Listopada w Warszawie w wyniku nieludzkiego śledztwa.

<sup>4</sup> Woźniak Piotr, ps. „Wir”, kpt. WP, szef Oddziału II komendy Okręgu Tarnopol, aresztowany przez UB, w 1947 skazany na karę śmierci, więziony do 1956.

<sup>5</sup> Zawadzki Bronisław, używał także pseudonimu „Jurand”, od stycznia 1943 szef sztabu komendy Okręgu Tarnopol, od kwietnia 1944 jego kmdt, w grudniu 1944 aresztowany przez NKWD.

<sup>6</sup> Żeglin Bronisław, używał także pseudonimu „Borowiec”, od grudnia 1944 do grudnia 1945 kmdt Okręgu Tarnopol.

<sup>7</sup> Czerniecki Stanisław Zygmunt (1907–1986), ps. „Pumeks”, „Więclaw”, „Żar”; kpt. WP. W czasie kampanii wrześniowej w 52 pp. Od 20 kwietnia 1942 zca kmdta Inspektoratu Czortków, od 25 lipca 1942 jego kmdt. Następnie w organizacji NIE. W marcu 1945 zagrożony aresztowaniem wyjechał do Polski.

<sup>8</sup> Lipa Mieczysław, ps. „Wichura”, por. WP, w czasie „Burzy” dca 1 kompanii 52 pp AK.

<sup>9</sup> Wolski Wiktor, ps. „Wrzos”, żołnierz Kedywu, aresztowany przez NKWD, zmarł na Syberii w 1955.

<sup>10</sup> Runiewicz Stanisława, ps. „Kalina”, od marca 1943 szefowa WSK Okręgu Tarnopolskiego.

<sup>11</sup> Właśc. Konfederacja Organizacji Niepodległościowych.

**[20] квітня 1945, Львів. Довідка заступника начальника  
УББ НКДБ УРСР Задої про арешт членів польського підпілля  
органами НКВС і НКДБ станом на 20 квітня 1945 р.**

Совершенно секретно

Справка

Об арестах польского а/с элемента  
органами НКВД и НКГБ Западной Украины  
по состоянию на 20 апреля 1945 г.

Всего арестовано поляков:		орг. НКВД	орг. НКГБ	Всего:
По Львовской	области	2606	1417	4023
По Дрогобычской	– « –	548	1073	1621
По Станиславской	– « –	464	466	930
По Тернопольской	– « –	262	247	509
По Волынской	– « –	64	345	409
По Ровенской	– « –	36	267	303
По Черновицкой	– « –	–	80	80
Всего:		3980	3905	7875

В том числе по окраскам:

По НКВД		По НКГБ	
Нарушители границы	27	Агенты немецкой полиции	22
Фольксдойч и райхсдойч	1807	Участники организ. ПЗП АК	1292
Участники АК	710	Участники организации ПСЦ	
Сотрудники гестапо	17	ДЖ	134
Полицейские	108	Участники организ. эндеков	99
Немецкие пособники	138	Участники организации КОН	2
Польские националисты	106	Участники организ. „Младо- польска”	5
Шпионы	14		
Изменники Родине	230	Участники организации ОЗОН	8
Уклон. от службы в КА	128	Участники ППС	1
Дезертиры из польск. арм.	27	Террористы	7
Прочий антисов. элемент	668	Агенты и работники немецкой контрразведки	257
Всего:	3880 <sup>1</sup>	Агенты румынской разведки	2
		Предатели	154
		Изменники Родине	143

**[20] kwietnia 1945, Lwów. Informacja zastępcy naczelnika  
UBB NKGB USRS Zadoji o aresztowaniu członków polskiego  
podziemia przez NKWD i NKGB  
według stanu na 20 kwietnia 1945 r.**

Ścisłe tajne

Informacja  
o aresztowaniu polskiego elementu a/s  
przez organy NKWD i NKGB Zachodniej Ukrainy  
według stanu na 20 kwietnia 1945 r.

Łącznie aresztowano:	Przez org[ana] NKWD	Przez org[ana] NKGB	Łącznie:
Z obw[odu] lwowskiego	2606	1417	4023
– „ – drohobyckiego	548	1073	1621
– „ – stanisławowskiego	464	466	930
– „ – tarnopolskiego	262	247	509
– „ – wołyńskiego	64	345	409
– „ – rówieńskiego	36	267	303
– „ – czerniowieckiego	–	80	80
Łącznie:	3980	3905	7875

W tym według przynależności:

Przez NKWD		Przez NKGB	
Przekraczających granicę	27	Agenci niemieckiej policji	22
Volks- i Reichsdeutsche	1807	Członkowie organiz[acji] PZP	
Członkowie AK	710	AK	1292
Współpracownicy Gestapo	17	Członkowie organizacji PSC DR	134
Policjanci	108	Członkowie organiz[acji] endec- kiej	99
Niemieccy kolaboranci	138	Członkowie organizacji KON	2
Polscy nacjonałiści	106	Członkowie organizacji „Młoda Polska”	5
Szpiedzy	14	Członkowie organizacji OZON	8
Zdraycy Ojczyzny	230	Członkowie PPS	1
Uchyl[ający się] od służby w ACz	128	Terroryści	7
Dezerterzy z polsk[iej] arm[iii]	27		

Фольксдойч и райхсдойч	44
Прочий антисоветский элемент	1263
<hr/>	<hr/>
Всего:	3905

„ ” апреля 1945 г.  
г. Львов

Зам. Начальника УББ НКВД УССР  
Подполковник ЗАДОЯ

*ГДА СБУ, ф. 1, оп. 43, спр. 2, арк. 37.  
Копія, машинопис.*

### Примітки

<sup>1</sup> У розрахунках є помилки. Пор. додавання, які торкаються НКВС „Разом арештовано” (3980) та „У цьому згідно приналежності” (3880).



Pozostały element antyso- w[iecki]	668	Agenci i prac. niemieckiego kontrwywiadu	257
Łącznie:	3880 <sup>1</sup>	Agenci wywiadu rumuńskiego	2
		Zdraycy	154
		Zdraycy Ojczyzny	143
		Volks- i Reichsdeutsche	44
		Pozostały element antysowiecki	1263
		Łącznie:	3905

„ ” kwietnia 1945 r.  
m. Lwów

Zast[ęzca] naczelnika UBB NKWD USRS  
Podpułkownik ZADOJA

*WAP SBU, f. 1, op. 43, spr. 2, k. 37.  
Kopia, maszynopis.*

## Przypisy

<sup>1</sup> W obliczeniach tkwią błędy. Por. sumowania dot. NKWD „Łącznie aresztowano” (3980) oraz „W tym według przynależności” (3880).

**20 серпня 1945, Львів. Обвинувальний висновок стосовно  
Мечислава Орловського, Броніслава Шеремети та Марії Гнатів**

„Утверждаю”  
Начальник ОКР „СМЕРШ” ЛЬВО  
Генерал-майор  
(—) ПОПЕРЕКА<sup>1</sup>  
„<sup>a</sup>20<sup>a</sup>” августа 1945 года

Обвинительное заключение  
по следственному делу № 410

По обвинению:

ОРЛОВСКОГО Мечислава Юзефовича, он-же ГУРСКИЙ Альберт, он-же <sup>6</sup>ГЖИВАЧ Бернад Юзефович в преступлениях,<sup>6</sup> предусмотренных ст. ст. 54-2, 54-8 и 54-11 УК УССР,

ШЕРЕМЕТА Бронислава Генриховича<sup>2</sup>, он-же ВИШНЕВСКИЙ Бронислав Иванович

и ГНАТУВ Марии-Чеславы Михайловны<sup>3</sup> в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1,<sup>a</sup>, 54-8 и 54-11 УК УССР.

Отделом контрразведки „СМЕРШ” Львовского Военного Округа 5 <sup>в</sup>мая<sup>в</sup> 1945 года были арестованы ОРЛОВСКИЙ Мечислав Юзефович, он-же ГУРСКИЙ Альберт, он-же ГЖИВАЧ Бернад Юзефович, ШЕРЕМЕТА Бронислав Генрихович, он-же ВИШНЕВСКИЙ Бронислав Иванович и ГНАТУВ Мария-Чеслава Михайловна.

Произведенным по делу следствием установлено, что ОРЛОВСКИЙ в мае 1942 года в г. Люблин добровольно вступил в организацию „НОВ” („Народне Организация Войскова”), вошедшую в 1943 году в состав польской подпольной организации „Армия Крайова” („АК”), которая после освобождения Львова частями Красной Армии по указанию польского эмигрантского правительства в Лондоне, ведет активную борьбу с Советской властью за отторжение Львова от Советской Украины и присоединение его к Польше, за восстановление Польши в границах 1939 года. <sup>Г</sup>Под псевдонимом „МАРЕК”, имея звание поручика<sup>Г</sup> польской армии, ОРЛОВСКИЙ во время немецкой оккупации, последовательно, занимал должности: <sup>Г</sup>начальника отдела конспиративной связи главной команды „НОВ” в Варшаве, заместителя<sup>Г</sup> коменданта и коменданта „НОВ” по Западной Украине <sup>Г</sup>(л.д. № 11–13, 63).<sup>Г</sup>

**20 sierpnia 1945, Lwów. Wniosek oskarżający  
Mieczysława Orłowskiego, Bronisława Szeremety i Marii Hnatów**

„Zatwierdzam”  
Naczelnik OKR „SMIERSZ” LWO  
Generał-major  
(—) POPIERIEKA<sup>1</sup>  
„<sup>a</sup>-20<sup>a</sup>” sierpnia 1945 roku

Wniosek oskarżający  
dotyczy sprawy śledczej nr 410

Z oskarżenia:

ORŁOWSKIEGO Mieczysława s. Józefa *on-że* GÓRSKI Albert *on-że*  
<sup>b</sup>GRZYWACZ Bernard s. Józefa o przestępstwa<sup>b</sup> przewidziane w art. art.  
54-2, 54-8 i 54-11 KK USRS,

SZEREMETY Bronisława<sup>2</sup> s. Henryka *on-że* WISZNIEWSKI Broni-  
sław s. Jana

i HNATÓW Marii Czesławy<sup>3</sup> c. Michała o przestępstwa przewidziane  
w art. art. 54-1,<sup>a</sup>, 54-8 i 54-11 KK USRS.

Dnia 5 <sup>c</sup>maja<sup>c</sup> 1945 roku zostali aresztowani przez Wydział Kontr-  
wywiadu „SMIERSZ” Lwowskiego Okręgu Wojskowego ORŁOWSKI  
Mieczysław s. Józefa *on-że* GÓRSKI Albert *on-że* GRZYWACZ Bernard  
s. Józefa, SZEREMETA Bronisław s. Henryka *on-że* WISZNIEWSKI Broni-  
sław s. Jana i HNATÓW Maria Czesława c. Michała.

W toku przeprowadzonego w sprawie śledztwa ustalono, że ORŁOW-  
SKI w maju 1942 roku w m. Lublinie dobrowolnie wstąpił do organiza-  
cji NOW (Narodowa Organizacja Wojskowa), wchodzącej od 1943 roku  
w skład polskiej podziemnej organizacji Armia Krajowa (AK), która po  
wyzwoleniu Lwowa przez oddziały Armii Czerwonej na polecenie polskie-  
go rządu emigracyjnego w Londynie prowadzi aktywną walkę z sowiecką  
władzą o oderwanie Lwowa od Sowieckiej Ukrainy i przyłączenie go do  
Polski, o odbudowanie Polski w granicach z 1939 roku. <sup>d</sup>Pod pseudonimem  
„MAREK”, mając stopień porucznika<sup>d</sup> Wojska Polskiego, ORŁOWSKI  
w czasie niemieckiej okupacji kolejno zajmował stanowiska: <sup>d</sup>naczelnika  
Wydziału Łączności Konspiracyjnej Komendy Głównej NOW w Warsza-  
wie, zastępcy<sup>d</sup> komendanta i komendanta NOW na Zachodnią Ukrainę  
<sup>d</sup>(k.s. 11–13, 63).<sup>d</sup>

Находясь с июля 1943 года во Львове, ОРЛОВСКИЙ организует ликвидационно-экспроприационные группы под руководством „КМИТИЦА”, „РОМАНА” и других, создает школу подхорунжих, а с весны 1944 года является особоуполномоченным коменданта Львовского Округа „АК” полковника ЧЕРВИНСКОГО (псевдоним „КАРАБИН”), по созданию „партизанских” отрядов „АК” в Львовской и Станиславской областях (л.д. № 13–14, 63, 185, 217–220).

После освобождения Львова частями Красной Армии, ОРЛОВСКИЙ, являясь комендантом „НОВ” Западной Украины и, одновременно организационным офицером штаба Львовского округа „АК” через своего личного секретаря ЧАРТОРИССКУЮ Станиславу, устанавливает связь с Краковским обшаром „АК”, также, через обвиняемую по настоящему делу ГНАТУВ, псевдоним „КРИСТИНА”, поддерживает связь командира Карпатской дивизии „АК” капитана САТЫРОВИЧ<sup>4</sup>, псевдоним „ДРАЖЕ” с руководством Львовского округа „АК” (л.д. № 57–59, 64, 97, 135, 183–184).

Вместе со своим заместителем, обвиняемым по настоящему делу ШЕРЕМЕТА, псевдоним „РЫСЬ”, ОРЛОВСКИЙ ведет активную работу по восстановлению разгромленных органами Советской власти организаций „НОВ”, „АК”, ориентирует руководителей низовых звеньев в направлении усиленной конспирации, вовлечения новых членов, приобретение и сохранение оружия.

ОРЛОВСКИЙ, с помощью ШЕРЕМЕТА, организует продовольственное и финансовое снабжение арестованных и семей репрессированных участников „НОВ”, „АК”, создает комурку легализации для обеспечения фиктивными документами находящихся на нелегальном положении членов „НОВ”, „АК”, сам достает бланки этих фиктивных документов (л.д. № 33–36, 63–64, 77–78, 106, 176).

ОРЛОВСКИЙ поддерживает постоянную связь с комуркой пропаганды партии „Стронництво народове” („СН”), при помощи которой организует постоянное снабжение организаций Львовского и Станиславского округов „АК” подпольной газетой „Слово польске” (л.д. № 51, 64, 156).

Из участников „партизанских” отрядов „АК”, ОРЛОВСКИЙ создает во Львове ликвидационно-экспроприационные группы во главе с „РОМАНОМ”, ШЕРЕМЕТА и другими, которым дает задание добывать деньги для „АК” путем вооруженных нападений на государственные организации и частных лиц.

Так, 13 января 1945 года группой ШЕРЕМЕТА было совершено ограбление часовой мастерской гражданина ПЕТРУСЯ по ул. Собеской, дом № 4, 15 января 1945 года ограблена квартира граждани-

Przebywając od lipca 1943 roku we Lwowie, ORŁOWSKI organizuje <sup>d</sup>likwidacyjno-ekspropriacyjne grupy<sup>d</sup> pod dowództwem „KMICICA”, „ROMANA” i innych, tworzy szkołę podchorążych, a od wiosny 1944 roku jest specjalnym pełnomocnikiem komendanta Okręgu Lwowskiego AK<sup>d</sup> pułkownika CZERWIŃSKIEGO (pseudonim „KARABIN”) do spraw tworzenia partyzanckich oddziałów AK w obwodach lwowskim i stanisławowskim (k.s. nr 13–14, 63, 185, 217–220).

Po wyzwoleniu Lwowa przez oddziały Armii Czerwonej ORŁOWSKI, będąc komendantem NOW Zachodniej Ukrainy i jednocześnie <sup>d</sup>oficerem organizacyjnym sztabu<sup>d</sup> Okręgu Lwowskiego AK, przez <sup>d</sup>swojego osobistego sekretarza CZARTORYSSKĄ<sup>d</sup> Stanisławę, nawiązuje kontakt <sup>d</sup>z Obszarem Krakowskim AK<sup>d</sup> przez oskarżoną <sup>d</sup>w niniejszej sprawie HNATÓW, pseudonim „KRYSTYNA”<sup>d</sup>, zapewnia łączność dowódcy <sup>d</sup>Karpackiej Dywizji AK<sup>d</sup> kapitana SOTIROVIČA<sup>d</sup>, pseudonim „DRAŻA” z dowództwem Okręgu Lwowskiego AK (k.s. nr 57–59, 64, 97, 135, 183–184).

Razem ze swoim zastępcą, oskarżonym w niniejszej sprawie SZEREMETA, <sup>d</sup>pseudonim „RYŚ”, ORŁOWSKI prowadzi<sup>d</sup> aktywną robotę przy odbudowaniu rozbitej przez organy władzy sowieckiej <sup>d</sup>organizacji NOW-AK<sup>d</sup>, ukierunkowuje dowódców podstawowych ogniw do pogłębienia <sup>d</sup>konspiracji, wciągania nowych członków, zdobywania i przechowywania broni.<sup>d</sup>

ORŁOWSKI z pomocą SZEREMETY organizuje żywnościowe i finansowe zaopatrzenie dla aresztowanych i rodzin represjonowanych członków NOW-AK, <sup>d</sup>tworzy komórkę legalizacji<sup>d</sup> dla zaopatrywania w fałszywe dokumenty ukrywających się członków NOW-AK, <sup>d</sup>sam zdobywa blankiety tych fałszywych dokumentów<sup>d</sup> (k.s. nr 33–36, 63–64, 77–78, 106, 176).

ORŁOWSKI utrzymuje stałą łączność z komórką propagandy partii <sup>d</sup>Stronnicstwo Narodowe (SN),<sup>d</sup> przy której pomocy organizuje stałe zaopatrzenie organizacji Okręgów Lwowskiego i Stanisławowskiego <sup>d</sup>AK [w] konspiracyjną gazetę „Słowo Polskie”<sup>d</sup> (k.s. nr 51, 64, 156).

Z członków partyzanckich oddziałów AK ORŁOWSKI tworzy we Lwowie grupy likwidacyjno-ekspropriacyjne na czele z „ROMANEM”, SZEREMETĄ i innymi, którym daje zadanie zdobywania pieniędzy dla AK <sup>d</sup>drogą zbrojnych napadów na instytucje państwowe i osoby prywatne.<sup>d</sup>

<sup>d</sup>I tak, 13 stycznia 1945 roku grupa SZEREMETY<sup>d</sup> dokonała grabieży pracowni zegarmistrzowskiej obywatela PIETRUSIA przy ul. Sobieskiego, dom nr 4, <sup>d</sup>15 stycznia 1945 roku ograbione<sup>d</sup> zostało mieszkanie obywatela HAUSSENA przy ul. Kochanowskiego dom nr 11, a 28 stycznia 1945 roku,

на ГАУССЕН по ул. Кохановской, дом № 11, а 28 января 1945 года, по прямому заданию ОРЛОВСКОГО, ШЕРЕМЕТА организовал вооруженное ограбление кассы магазина „Особторга” по Гетманьской улице во Львове, когда было <sup>г</sup>изъято 273 520 рублей, <sup>г</sup>использованные ОРЛОВСКИМ для дальнейшего разворота контрреволюционной борьбы „АК” с Советской властью (л.д. № 36–38, 64, 79, 98–101, 106–107, 155, 186, 188).

ШЕРЕМЕТА Бронислав Генрихович, он-же ВИШНЕВСКИЙ Бронислав Иванович являлся членом „АК” <sup>г</sup>с июня 1943 года<sup>г</sup>, имел псевдоним <sup>г</sup>„РОМАН”, „РИШАРД”, а с июня 1944 года „РЫСЬ”<sup>г</sup>.

Во время немецкой оккупации ШЕРЕМЕТА занимал последовательно должности <sup>г</sup>дружинового и плутонового „НОВ”<sup>г</sup> – военной организации политической партии „Стронництво народове” („СН”) (л.д. № 76, 106).

После освобождения Львова частями Красной Армии, ШЕРЕМЕТА, в качестве заместителя коменданта „НОВ” Западной Украины, организационного офицера штаба Львовского округа „АК”, обвиняемого по настоящему делу ОРЛОВСКОГО, ведет вместе с ним активную работу по восстановлению разгромленных органами госбезопасности организаций „НОВ”-„АК”, <sup>г</sup>организует продовольственную<sup>г</sup> и финансовую помощь арестованным и семьям репрессированных органами Советской власти <sup>г</sup>членов „НОВ”-„АК”, создает по заданию ОРЛОВСКОГО с помощью ГНАТУВ комурку легализации, снабжающую<sup>г</sup> фиктивными документами членов „НОВ”-„АК”, находящихся на нелегальном положении (л.д. № 33–35, 77–78, 106, 138, 168–169).

В начале января 1945 года, ШЕРЕМЕТА, по заданию ОРЛОВСКОГО, организует ликвидационно-экспроприационную группу из 4-х человек, <sup>г</sup>во главе которой осуществляет ряд вооруженных нападений<sup>г</sup> на государственные организации и частные квартиры.

Как указывалось выше, в январе месяце 1945 года, группой ШЕРЕМЕТА при его непосредственном участии, были ограблены: часовая мастерская гражданина ПЕТРУСЯ на ул. Собесской № 4, квартира гражданина ГАУССЕН по Кохановской улице № 11 и магазин „Особторга” на сумму 273 520 рублей, использованную для дальнейшего разворота контрреволюционной борьбы. За организацию и участие <sup>г</sup>в ограблении „Особторга” ШЕРЕМЕТА получил 10 000 рублей<sup>г</sup> (л.д. № 36–38, 79–98–100, 106–107, 140–141, 173–174, 180–181, 188, 234–240).

ШЕРЕМЕТА давал санкцию ГНАТУВ на совершение убийства дворника дома № 39 по Снопковской улице ШИБКО Теклы Николаевны и дворника дома № 65 <sup>г</sup>по Тарновской улице, которые подозревались ГНАТУВ в связи с органами НКВД<sup>г</sup>.

na bezpośrednie polecenie ORŁOWSKIEGO, SZEREMETA zorganizował zbrojną grabież kasy magazynu *Osobtorga* przy ulicy Hetmańskiej we Lwowie, kiedy zostało <sup>d</sup>zrabowane 273 520 rubli,<sup>d</sup> wykorzystanych przez ORŁOWSKIEGO do dalszego rozwijania kontrrewolucyjnej walki AK z władzą sowiecką (k.s. nr 36–38, 64, 79, 98–101, 106–107, 155, 186, 188).

SZEREMETA Bronisław s. Henryka *on-że* WISZNIEWSKI Bronisław s. Jana był członkiem AK <sup>d</sup>od czerwca 1943 roku<sup>d</sup>, miał pseudonimy <sup>d</sup>„ROMAN”, „RYSZARD”, a od czerwca 1944 roku „RYŚ”.<sup>d</sup>

W czasie niemieckiej okupacji SZEREMETA zajmował kolejno stanowiska <sup>d</sup>dowódcy drużyny i plutonu NOW<sup>d</sup> – wojskowej organizacji partii politycznej Stronnictwo Narodowe (SN) (k.s. nr 76, 106).

Po wyzwoleniu Lwowa przez oddziały Armii Czerwonej SZEREMETA, w charakterze zastępcy komendanta NOW Zachodniej Ukrainy, oficera organizacyjnego sztabu Okręgu Lwowskiego AK, oskarżonego w niniejszej sprawie ORŁOWSKIEGO, prowadzi razem z nim aktywną pracę nad odbudowaniem rozbitej przez organy bezpieczeństwa państw[owego] organizacji NOW-AK, <sup>d</sup>organizuje żywnościową<sup>d</sup> i finansową pomoc dla aresztowanych i rodzin prześladowanych przez organy władzy sowieckiej <sup>d</sup>członków NOW-AK, tworzy na polecenie ORŁOWSKIEGO z pomocą HNATÓW komórkę legalizacji, zaopatrującą<sup>d</sup> w fałszywe dokumenty członków NOW-AK, znajdujących się w konspiracji (k.s. nr 33–35, 77–78, 106, 138, 168–169).

Na początku stycznia 1945 roku SZEREMETA, na polecenie ORŁOWSKIEGO, organizuje grupę likwidacyjno-ekspropriacyjną [złożoną] z czterech ludzi, <sup>d</sup>na czele której dokonuje szeregu zbrojnych napadów<sup>d</sup> na instytucje państwowe i mieszkania prywatne.

Jak przedstawiono powyżej, w styczniu 1945 roku przez grupę SZEREMETY, przy jego bezpośrednim udziale, zostały ograbione zakład zegarmistrzowski obywatela PIETRUSIA przy ul. Sobieskiego nr 4, mieszkanie obywatela HAUSSENA przy ulicy Kochanowskiego nr 11 i magazyn *Osobtorgu* na kwotę 273 520 rubli, wykorzystaną do dalszego rozwijania walki kontrrewolucyjnej. Za zorganizowanie i udział <sup>d</sup>w grabieży *Osobtorgu* SZEREMETA otrzymał 10 000 rubli<sup>d</sup> (k.s. nr 36–38, 79–98–100, 106–107, 140–141, 173–174, 180–181, 188, 234–240).

SZEREMETA wydał HNATÓW zezwolenie na dokonanie zabójstwa dozorczy domu nr 39 przy ulicy Snopkowskiej SZYBKO Tekli c. Mikołaja i dozorczy domu nr 65 <sup>d</sup>przy ulicy Tarnowskiego, których HNATÓW podejrzewała o związki z organami NKWD<sup>d</sup>.

W zabójstwie SZYBKO SZEREMETA brał bezpośredni udział: dał on zadanie członkowi AK RUDKOWSKIEMU, pseudonim „CZESIEK”, aby skontaktował się z HNATÓW i wykonał jej polecenie <sup>d</sup>zabójstwa SZYB-

В убийстве ШИБКО, ШЕРЕМЕТА принимал непосредственное участие: он дал задание участнику „АК” РУДКОВСКОМУ, псевдоним „ЧЕСИК”, связаться с ГНАТУВ и выполнить ее приказание <sup>Г</sup>об убийстве ШИБКО, дал ГНАТУВ свой пистолет системы<sup>Г</sup> „Вальтер”, из которого она застрелила ШИБКО, после того, как РУДКОВСКИЙ не выполнил задания ШЕРЕМЕТА (л.д. № <sup>Г</sup>90, 101–103, 143–144, <sup>Г</sup> 148, 166–167, <sup>Г</sup>192<sup>Г</sup>).

Будучи задержан и доставлен в ОКР „СМЕРШ” ЛьВО 5 марта 1945 года, ШЕРЕМЕТА пытался бежать и был ранен в правое предплечье <sup>Г</sup>дежурным вахтером<sup>Г</sup> (л.д. № 73, 107).

ГНАТУВ Мария-Чеслава Михайловна является членом „АК” с июня 1944 года. Имея псевдоним „КРИСТИНА”, ГНАТУВ в июне – июле 1944 года <sup>Г</sup>являлась личным секретарем командира<sup>Г</sup> „партизанских” отрядов „АК”, оперирующих во Львовской области, капитана САТЫРОВИЧ, псевдоним „ДРАЖЕ”.

После освобождения Львова частями Красной Армии, когда САТЫРОВИЧ был арестован и бежал с места заключения, <sup>Г</sup>ГНАТУВ скрывала его у себя на квартире,<sup>Г</sup> организовала его переезд в Польшу и поддерживала постоянный контакт с ним через связных ГРИГОР, псевдоним „БОГУН”, КОТОВСКОГО, псевдоним „ЛИС” и ПАРХАЛЮ, псевдоним „ЦЫГАН”, связывая его через работников штаба Львовского округа „АК”, обвиняемых по настоящему делу ШЕРЕМЕТА и ОРЛОВСКОГО, <sup>Г</sup>с руководством Львовского Округа „АК”<sup>Г</sup>.

Кроме того, ГНАТУВ организовывала переезд бывших членов „партизанских” отрядов САТЫРОВИЧА – КОТОВСКОГО, псевдоним „ЛИС” и ФИЛИППОВА, псевдоним „КОТ”, на территорию Польши в созданные САТЫРОВИЧ „партизанские” отряды „АК” (л.д. № 88, 97, 129–137, 147, 150–152, 168–169).

По заданию ШЕРЕМЕТА, ГНАТУВ привлекла ФИЛИППОВА, псевдоним „КОТ”, к работе в качестве художника [!] в комурке легализации, снабжающей фиктивными документами находящихся на нелегальном положении участников „АК”. Имея тесную, организационную и личную связь с ШЕРЕМЕТА и ОРЛОВСКИМ, ГНАТУВ принимала участие в вооруженном ограблении кассы магазина „Особторга” по Гетманьской улице во Львове 28 января 1945 года.

При этом было изъято 273 520 рублей, использованные для дальнейшего разворота контрреволюционной борьбы.

За участие в ограблении, ГНАТУВ <sup>Г</sup>получила 5000 руб[лей]<sup>Г</sup> (л.д. № 37, 78, 88, 138, 140–142, 147–148 169, 181).

22 февраля 1945 года, ГНАТУВ, по согласованию <sup>Г</sup>с ШЕРЕМЕТА и при его непосредственном участии, застрелила<sup>Г</sup> дворника дома № 39



KO, dał HNATÓW swój pistolet systemu<sup>d</sup> „Walter”, z którego ona zastrzeliła SZYBKO po tym, jak RUDKOWSKI nie wykonał zadania SZEREMETY (k.s. nr <sup>d</sup>90, 101–103, 143–144, <sup>d</sup>148, 166–167, <sup>d</sup>192<sup>d</sup>).

Będąc zatrzymanym i doprowadzonym do OKR „SMIERSZ” LWO 5 marca 1945 roku SZEREMETA próbował uciekać i został ranny przez <sup>d</sup>dyżurnego wartownika<sup>d</sup> w prawe przedramię (k.s. nr 73, 107).

HNATÓW Maria Czesława c. Michała jest członkiem AK od czerwca 1944 roku. Mając pseudonim „KRYSTYNA”, HNATÓW w czerwcu – lipcu 1944 roku <sup>d</sup>była osobistym sekretarzem dowódcy<sup>d</sup> partyzanckich oddziałów AK, operujących w obwodzie lwowskim, kapitana SOTIROVIČA, pseudonim „DRAŽA”.

Po wyzwoleniu Lwowa przez oddziały Armii Czerwonej, kiedy SOTIROVIČ został aresztowany i uciekł z miejsca uwięzienia, <sup>d</sup>HNATÓW ukrywała go w swoim mieszkaniu,<sup>d</sup> organizowała jego wyjazd do Polski i utrzymywała z nim stały kontakt poprzez łączników HRYHORA pseudonim „BOHUN”, KOTOWSKIEGO pseudonim „LIS” i PARCHAŁO, pseudonim „CYGAN”, kontaktując go przez pracowników sztabu Okręgu Lwowskiego AK, oskarżonych w niniejszej sprawie SZEREMETĘ i ORŁOWSKIEGO, <sup>d</sup>z dowództwem Okręgu Lwowskiego AK.<sup>d</sup>

Oprócz tego HNATÓW zorganizowała przejazd byłych członków partyzanckich oddziałów SOTIROVIČA – KOTOWSKIEGO, pseudonim „LIS” i FILIPPOWA, pseudonim „KOT”, na terytorium Polski do utworzonych przez SOTIROVIČA partyzanckich oddziałów AK (k.s. nr 88, 97, 129–137, 147, 150–152, 168–169).

Na polecenie SZEREMETY, HNATÓW wciągnęła FILIPPOWA, pseudonim „KOT” do pracy w charakterze malarza [!] w komórce legalizacji, zaopatrującej w fałszywe dokumenty ukrywających się członków AK. Mając ścisłą, organizacyjną i osobistą łączność z SZEREMETĄ i ORŁOWSKIM, HNATÓW brała udział w zbrojnym rabunku kasy magazynu *Osob-torga* przy ulicy Hetmańskiej we Lwowie 28 stycznia 1945 roku.

Przy tym zostało zrabowane 273 520 rubli, wykorzystanych do dalszego rozwoju walki kontrrewolucyjnej.

Za udział w rabunku HNATÓW <sup>d</sup>otrzymała 5000 rub[li]<sup>d</sup> (k.s. nr 37, 78, 88, 138, 140–142, 147–148, 169, 181).

22 lutego 1945 roku HNATÓW, po uzgodnieniu <sup>d</sup>z SZEREMETĄ i przy jego bezpośrednim udziale, zastrzeliła<sup>d</sup> dozorc[zyni]ę domu nr 39 przy ulicy Snopkowskiej SZYBKO Teklę c. Mikołaja podejrzewaną przez nią o związki z organami NKWD i donos na nią do organów bezpieczeństwa pań[stwowego].

[Dnia] 7 marca 1945 roku HNATÓW zamierzała dokonać zabójstwa dozorc[z]y[ni] domu nr 65 przy ulicy Tarnowskiego, również podejrzewa-

по Снопковской улице ШИБКО Теклу Николаевну, заподозренную ею в связи с органами НКВД и доносе на нее органам госбезопасности.

7 марта 1945 года ГНАТУВ готовилась совершить убийство дворника дома № 65 по Тарновской улице, также подозревая ее в связи с органами НКВД, о чем согласовала вопрос с ШЕРЕМЕТА и получила его санкцию (л.д. № 101–103, 107, 128, 142, 144, 148, 166–167, 190–197).

<sup>1</sup>При задержании у ГНАТУВ изъят пистолет системы „ВИС” и 18<sup>-г</sup> патронов к нему, которые она носила для защиты на случай ареста (л.д. № 116–117, 121, 148).

Допрошенные в качестве обвиняемых ОРЛОВСКИЙ М. Ю., он-же ГУРСКИЙ А., он-же ГЖИВАЧ Б. Ю., ШЕРЕМЕТА Б. Г., он-же ВИШНЕВСКИЙ Б. И., ГНАТУВ М. М. <sup>1</sup>„виновными себя признали” (л.д. № 63–65, 106–107, 147–148). Кроме того, изобличаются показаниями свидетелей [...].

На основании изложенного, обвиняются:

1. ОРЛОВСКИЙ Мечислав Юзефович, он-же ГУРСКИЙ Альберт, он-же ГЖИВАЧ Бернард Юзефович, 1911 года рождения, уроженец г. Залесье (Польша), по национальности поляк, образование высшее, беспартийный, холост, до ареста проживал в гор. Львов, Копцовая 2 кв. 5,

в том, что:

Являясь с мая 1942 года членом „НОВ”, вошедшей в 1943 году в состав „АК”, под псевдонимом „МАРЕК”, после освобождения Львова частями Красной Армии, будучи комендантом „НОВ” по Западной Украине и организационным офицером штаба Львовского округа „АК”, вел активную борьбу с Советской властью, поддерживал связи с руководством „АК” в Польше, организовывал продовольственную и финансовую помощь арестованным и семьям репрессированных органами Советской власти членов „НОВ”-„АК”, создал комурку легализации для обеспечения фиктивными документами находящихся на нелегальном положении членов „НОВ”-„АК”, организовал регулярное снабжение подпольной газетой „Слово польске” организацией Львовского и Станиславского округов „АК”, создал на территории Львова ликвидационно-экспроприационные группы, совершившие ряд вооруженных нападений на государственные организации и частных лиц, с целью добытия денег на нужды „АК” –

то-есть в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-2, 54-8 и 54-11 УК УССР.

jąc ją o związki z organami NKWD, co uzgodniła z SZEREMETA i otrzymała jego zezwolenie (k.s. nr 101–103, 107, 128, 142, 144, 148, 166–167, 190–197).

<sup>d</sup>Podczas zatrzymania u HNATÓW skonfiskowano pistolet systemu „WIS” i 18<sup>d</sup> naboju do niego, które nosiła dla obrony w przypadku aresztowania (k.s. nr 116–117, 121, 148).

Przesłuchiwani w charakterze oskarżonych ORŁOWSKI M. J. *on-że* GÓRSKI A. *on-że* GRZYWACZ B. J., SZEREMETA B. H. *on-że* WISZNIEWSKI B. J., HNATÓW M. M. <sup>d</sup>do winy się przyznali<sup>d</sup> (ks. nr 63–65, 106–107, 147–148). Oprócz tego obciążają ich zeznania świadków [...].

Na podstawie powyższego, oskarżeni zostają:

1. ORŁOWSKI Mieczysław s. Józefa *on-że* GÓRSKI Albert *on-że* GRZYWACZ Bernard s. Józefa, urodzony w 1911 roku w Zalesiu (Polska), narodowości polskiej, wykształcenie wyższe, bezpartyjny, kawaler, do aresztowania mieszkał we Lwowie, [ulica] Kopcowa 2 m. 5,

o to, że:

Będąc od maja 1942 roku członkiem NOW, która w 1943 roku weszła w skład AK, pod pseudonimem „MAREK”, po wyzwoleniu Lwowa przez oddziały Armii Czerwonej, jako komendant NOW na Zachodnią Ukrainę i oficer organizacyjny sztabu Okręgu Lwowskiego AK prowadził aktywną walkę z władzą sowiecką, utrzymywał łączność z dowództwem AK w Polsce, organizował żywnościową i finansową pomoc dla aresztowanych i rodzin represjonowanych przez organy władzy sowieckiej członków NOW-AK, utworzył komórkę legalizacji do zaopatrywania w fałszywe dokumenty ukrywających się członków NOW-AK, organizował regularne zaopatrywanie w podziemną gazetę „Słowo Polskie” organizacji Okręgów Lwowskiego i Stanisławowskiego AK, utworzył na terenie Lwowa grupy likwidacyjno-ekspropriacyjne, które dokonały szeregu zbrojnych napadów na instytucje państwowe i osoby prywatne w celu zdobycia pieniędzy na potrzeby AK –

to jest o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-2, 54-8 i 54-11 KK USRS.

2. SZEREMETA Bronisław s. Henryka *on-że* WISZNIEWSKI Bronisław s. Jana, urodzony w 1916 roku we w[si] Adamy rejon Kamionka Strumiłowa obwód lwowski, narodowości polskiej, wykształcenie wyższe, bezpartyjny, kawaler, obywatel ZSRS, przed aresztowaniem mieszkał we Lwowie, [ul.] Tarnowskiego 37 m. 3,

2. ШЕРЕМЕТА Бронислав Генрихович, он-же ВИШНЕВСКИЙ Бронислав Иванович, 1916 года рождения, уроженец с. Адаме Каменка-Струмиловского района Львовской области, по национальности поляк, образование высшее, беспартийный, холост, гражданин СССР, до ареста проживал во Львове, Тарновская 37 кв. 3,

в том, что:

Являясь с июня 1943 года участником польской подпольной организации „АК”, под псевдонимами „РОМАН”, „РИШАРД” и „РЫСЬ” после освобождения Львова частями Красной Армии, будучи заместителем коменданта „НОВ” по Западной Украине, организационного офицера штаба Львовского округа „АК”, вел активную борьбу с Советской властью, организовывал продовольственную и финансовую помощь арестованным и семьям репрессированных участников „НОВ”-„АК”, создал комурку легализации снабжающую фиктивными документами участников „НОВ”-„АК”, находящихся на нелегальном положении, создал ликвидационно-экспроприационную группу из 4 человек, во главе которой совершил ряд вооруженных нападений и ограблений государственных организаций и частных лиц, дал санкцию на убийство ШИБКО – дворника дома № 39 по Снопковской улице, а также дворника дома № 65 по Тарновской улице, заподозренных ГНАТУВ в связи с органами НКВД и непосредственно принимал участие в убийстве ШИБКО, при задержании пытался бежать и был ранен в правое предплечье дежурным вахтером –

то-есть в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а”, 54-8 и 54-11 УК УССР.

3. ГНАТУВ Мария-Чеслава Михайловна, 1920 года рождения, уроженка гор. Львова, по национальности полька, образование высшее, беспартийная, незамужем, гражданка СССР, до ареста проживала – гор. Львов, ул. 22 Января 73-ц кв. 3,

в том, что:

Являясь с июня 1944 года членом польской подпольной организации „Армия Крайова” („АК”), под псевдонимом „КРИСТИНА”, после освобождения Львова частями Красной Армии вела активную борьбу с Советской властью. Будучи личным секретарем руководителя „партизанских” отрядов „АК” на территории Польши капитана САТЫРОВИЧ, псевдоним „ДРАЖЕ”, Гнатув скрывала его у себя на квартире во Львове, когда он бежал из-под стражи, организовала его переезд

o to, że:

Będąc od czerwca 1943 roku członkiem polskiej podziemnej organizacji AK pod pseudonimami „ROMAN”, „RYSZARD” i „RYŚ”, po wyzwoleniu Lwowa przez oddziały Armii Czerwonej, jako zastępca komendanta NOW na Zachodnią Ukrainę i oficer organizacyjny sztabu Okręgu Lwowskiego AK, prowadził aktywną walkę z władzą sowiecką, organizował żywnościową i finansową pomoc dla aresztowanych i rodzin represjonowanych członków NOW-AK, utworzył komórkę legalizacji zaopatrującą w fałszywe dokumenty członków NOW-AK znajdujących się w podziemiu, utworzył grupę likwidacyjno-ekspropriacyjną złożoną z czterech ludzi, na czele której dokonał szeregu zbrojnych napadów i grabieży instytucji państwowych i osób prywatnych, wydał zgodę na zabójstwo SZYBKO – dozorc[zy]ni domu nr 39 przy ulicy Snopkowskiej, a także dozorc[zy]ni domu nr 65 przy ulicy Tarnowskiego, podejrzewanych przez HNATÓW o związki z organami NKWD i bezpośrednio brał udział w zabójstwie SZYBKO; podczas zatrzymania próbował uciekać i został zraniony przez dyżurnego wartownika w prawe przedramię –

to jest o przestępstwa przewidziane w art. 54-1, „a”, 54-8 i 54-11 KK USRS.

3. HNATÓW Maria Czesława c. Michała, urodzona w 1920 roku we Lwowie, narodowości polskiej, wykształcenie wyższe, bezpartyjna, niezamężna, obywatelka ZSRS, przed aresztowaniem mieszkała – m. Lwów, ul. 22 Stycznia 73-c m. 3,

o to, że:

Będąc od czerwca 1944 roku członkiem polskiej podziemnej organizacji Armia Krajowa (AK) pod pseudonimem „KRYSTYNA”, po wyzwoleniu Lwowa przez oddziały Armii Czerwonej prowadziła aktywną walkę z władzą sowiecką. Będąc osobistym sekretarzem dowódcy partyzanckich oddziałów AK na terytorium Polski kapitana SOTIROWIČA pseudonim „DRAŻA”, HNATÓW ukrywała go w swoim mieszkaniu we Lwowie, kiedy uciekł z aresztu, zorganizowała jego wyjazd do Polski i utrzymywała z nim stały kontakt przez specjalnych łączników, kontaktując go z dowództwem Okręgu Lwowskiego AK oraz wysyłała do niego byłych członków partyzanckiego oddziału AK, którymi on dowodził pod niemiecką okupacją.

HNATÓW brała udział w organizacji komórki legalizacji, zaopatrującej ukrywających się członków AK w fałszywe dokumenty, uczestniczyła także w zbrojnym rabunku magazynu *Osobtorga* we Lwowie 28 stycznia 1945 roku na kwotę 273 520 rubli.

в Польшу и поддерживала с ним постоянный контакт через специальных связных, связывая его с руководством Львовского округа „АК” и посылая к нему бывших членов „партизанского” отряда „АК”, которым он руководил до немецкой оккупации.

ГНАТУВ принимала участие в организации комурки легализации, снабжающей фиктивными документами находящихся на нелегальном положении участников „АК”, также участвовала в вооруженном ограблении магазина „Особторга” во Львове 28 января 1945 года, на сумму 273 520 рублей.

ГНАТУВ лично застрелила дворника дома № 39 по Снопковской улице ШИБКО, заподозренную в связи с органами НКВД и собиравшая убить дворника дома № 65 по ул. Тарновской, по той же причине. При задержании у нее изъят пистолет „ВИС” и 18 патронов к нему – то-есть в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а”, 54-8 и 54-11 УК УССР.

Считая следствие законченным, руководствуясь ст. 204 УПК УССР, настоящее следственное дело № 410 по обвинению ОРЛОВСКОГО Мечислава Юзефовича, он-же ГУРСКИЙ Альберт, он-же ГЖИВАЧ Бернард Юзефович, ШЕРЕМЕТА Бронислава Генриховича, он-же ВИШНЕВСКИЙ Бронислав Иванович и ГНАТУВ Марии-Чеславы Михайловны направить военному прокурору ЛЬВО для передачи по подсудности<sup>5</sup>.

Обвинительное заключение составлено в гор. Львов 18 августа 1945 г.

Следователь ОКР „СМЕРШ” ЛЬВО  
Старший лейтенант (—) КОЗЛОВ

Согласен:

Начальник 5 Отделения  
Майор ВАСИЛЬЕВ (—)

[...]

*ГДА СБУ, Львів, спр. П-7366, арк. 257–263.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу вгорі резолюція, вписана від руки: Утверждаю. Орловского М. Ю., он-же Гурский А., он-же Гживач Б. Ю. предать суду ВТ по ст. 54-2, 54-8 и 54-11 УК, Шеремета Б. Г., он-же Вишневский Б. И. и Гнатув М. Ч. М. по ст. ст. 54-1, „а”, 54-8 и 54-11 УК УССР. Зам. прокурора ЛЬВО та нерозбірливий підпис і дата: 30.VIII.45.*

HNATÓW osobiście zastrzeliła dozorc[zyni]ę domu nr 39 przy ulicy Snopkowskiej SZYBKO, podejrzewaną o związki z organami NKWD i zamierzała zabić dozorc[zyni]ę domu nr 65 przy ul. Tarnowskiego z tego samego powodu. Podczas zatrzymania skonfiskowano u niej pistolet „VIS” i 18 naboju do niego –

to jest o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a”, 54-8 i 54-11 KK USRS.

Uważając śledztwo za zakończone, kierując się art. 204 KPK USRS, niniejszą sprawę śledczą nr 410, dotyczącą oskarżenia ORŁOWSKIEGO Mieczysława s. Józefa *on-że* GÓRSKI Albert *on-że* GRZYWACZ Bernard s. Józefa, SZEREMETY Bronisława s. Henryka *on-że* WISZNIEWSKI Bronisław s. Jana i HNATÓW Marii Czesławy c. Michała, skierować do wojskowego prokuratora LWO w celu przekazania do sądu<sup>5</sup>.

Wniosek oskarżający sporządzono we Lwowie 18 sierpnia 1945 r.

Śledczy OKR „SMIERSZ” LWO  
Starszy lejtnant (—) KOZŁOW

Wyrażam zgodę:

Naczelnik 5 Wydziału  
Major WASILJEW (—)

[...]

WAP SBU, Lwów, spr. P-7366, k. 257–263.

Oryginał, maszynopis.

W górnej części pierwszej strony odręcznie dopisana, częściowo czytelna adnotacja: Zatwierdzam. Orłowski M. J. *on-że* Górski A., *on-że* Grzywacz B. J. przekazać sądowi WT z art. 54-2, 54-8 i 54-11 KK, Szeremetę B. H. *on-że* Wiszniewski B. J. i Hnatów M. Cz. M. z art. art. 54-1, „a”, 54-8 i 54-11 KK USRS. Zast[ępc]a prokuratora LWO i nieczytelny podpis oraz data: 30.VIII.45.

## Przypisy

- a- -a Wpisano odręcznie.
- b- -b Przy wierszu na marginesie dopisano odręcznie: *V*.
- c- -c Nad słowem dopisano odręcznie: *marca*.
- d- -d Podkreślono odręcznie.

<sup>1</sup> Popierieka Michaił (ur. 1910), w l. 1946–1952 wiceminister bezp. państw. USRS; gen. mjr.

<sup>2</sup> Szeremeta Bronisław, po raz pierwszy ujęty przez Sowieców 22 września 1939, wkrótce zbiegł z łagru i po perypetiach dotarł do Lwowa. Po raz drugi aresztowany i więziony przez

## Примітки

- a-а Вписано від руки.
- б-б Біля лінійки на полях дописано від руки: *V*.
- в-в Над словом надписано від руки: *мрта*.
- г-г Підкреслено від руки.

<sup>1</sup> Поперека Михайло (нар. 1910), у 1946–1952 віце-міністр державної безпеки УРСР; генерал-майор.

<sup>2</sup> Шеремета Броніслав, вперше ввійманий совітами 22 вересня 1939, швидко втік з табору і після багатьох невдач успішно добрався до Львова; вдруге арештований і в ув'язненні у „Смерші” без санкції прокурора з 5 березня по 5 травня 1945; засуджений до смертної кари; присуд рішенням Військової колегії Найвищого суду від 1 листопада 1945 замінено на 20 років каторжницьких робіт

<sup>3</sup> Гнатів Марія, арештована й в ув'язненні у „Смерші” без санкції прокурора від 6 березня до 5 травня 1945; засуджена до 20 років каторжницьких робіт; рішенням Військового трибуналу Прикарпатського військового округу від 23 серпня 1957 присуд зменшено до 10 років позбавлення волі у ВТТ.

<sup>4</sup> Сотірович Драган (1912–1987), приbrane французьке прізвище Жак Роман, пс. „Дража”, „Міхал”, югослов'янський офіцер, майор піхоти ВП; у 1941–1942 боровся в обороні Югославії (м. ін., ад'ютант генерала Мігайловича), 1942–1944 у німецькому полоні, втік після перенесення до лікарні у Львові і встановив зв'язок з АК; заступник командира лісових відділів 14 полку уланів АК; під час „Бурі” командував чотирма ескадронами полку; арештований совітською контррозвідкою, втік, після чого на чолі бл. 150 загрожених членів НІЕ перебрався за Сян до відділів „Варти”; далі з вересня 1944 по березень 1945 інтернований совітськими солдатами; його викрали і повернувся до „Варти”; через Катовіце і чеську Прагу перебрався до Франції, де поселився на постійне проживання; помер у Салоніках під час щорічної проці на Гору Афон.

<sup>5</sup> Усі перераховані в обвинувальному висновку були в І інстанції суджені й засуджені Військовим трибуналом військ НКВС Львівської області 15 вересня 1945.



„Smiersz” bez sankcji prokuratora od 5 marca do 5 maja 1945. Skazany na karę śmierci. Wyrok został zamieniony uchwałą Wojskowego Kolegium Sądu Najwyższego z 1 listopada 1945 na 20 lat robót katorżniczych.

<sup>3</sup> Hnatów Maria – aresztowana i więziona przez „Smiersz” bez sankcji prokuratora od 6 marca do 5 maja 1945. Skazana na 20 lat robót katorżniczych. Uchwałą Trybunału Wojskowego Przekarpaccy Okręgu Wojskowego z 23 sierpnia 1957 wyrok zmniejszono do 10 lat pozbawienia wolności w ITŁ.

<sup>4</sup> Sotirovič Dragan (1912–1987), przybrana narodowość francuska i nazwisko Jacques Roman, ps. „Draza”, „Michał”, oficer jugosłowiański, mjr piech. WP. W l. 1941–1942 walczył w obronie Jugosławii (m. in. adiutant gen. Mihailoviča), 1942–1944 w niewoli niemieckiej, zbiegł po przeniesieniu do szpitala we Lwowie i nawiązał kontakt z AK. Zca dcy oddziałów leśnych 14 puł. AK, podczas „Burzy” dowodził czterema szwadronami pułku. Aresztowany przez kontrwywiad sowiecki, zbiegł, po czym na czele ok. 150 zagrożonych członków NIE przedostał się za San do oddziałów „Warty”, następnie od września 1944 do marca 1945 internowany przez żołnierzy sowieckich, został wykradzony i powrócił do „Warty”. Przedostał się poprzez Katowice i Pragę czeską do Francji, gdzie osiadł na stałe. Zmarł w Salonikach podczas corocznej pielgrzymki na Górę Athos.

<sup>5</sup> Wszyscy wymienieni we wniosku oskarżającym byli w I instancji sądzeni i skazani przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu lwowskiego 15 września 1945.

**25 квітня 1945, Львів. Витяг із доповідної записки  
Слідчого відділу УНКДБ Львівської області  
Сергієві Савченку за квітень 1945 р.**

Управление НКГБ по Львовской области  
(Следственный отдел)  
„а-25-а” апреля 1945 г. № а-0242/С-а гор. Львов  
Совершенно секретно

Народному Комиссару Государственной Безопасности УССР  
Комиссару Госбезопасности 3-го ранга  
тов. САВЧЕНКО  
гор. Львов

Докладная записка  
„О работе Следственного отдела УНКГБ ЛО  
за апрель м[еся]ц 1945 г.”

По состоянию на 25-е апреля с. г. в производстве Следственного Отдела Управления НКГБ по Львовской области имеется 316 дел на 670 человек арестованных.

Из общего количества находящихся в производстве дел групповых 98 на 454 человека.

Из общего количества имеющих арестованных сознались в своей преступной деятельности 367 человек и 303 человека не признавшихся.

Имеющиеся в Следственном отделе арестованные по окраскам распределяются:

Участников ОУН-УПА и служителей религиозного культы	– 446 чел[овек]	
Участников польских а/с формирований	– 121	–    –
Агентуры противника	– 27	–    –
Предателей и пособников	– 56	–    –
Антисоветский элемент	– 5	–    –

За отчетный период с 25-го марта с. г. по 25-е апреля с. г. поступили для ведения следствия 143 дела на 214 арестованных, в том числе: групповых 28 на 86 человек.

**25 kwietnia 1945, Lwów. Wyciąg ze sprawozdania  
Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego  
dla Siergieja Sawczenki za kwiecień 1945 r.**

Zarząd NKGB obwodu lwowskiego  
(Oddział śledczy)

„<sup>a</sup>-25-<sup>a</sup>” kwietnia 1945 r.

Nr <sup>a</sup>-0242/S-<sup>a</sup>

m. Lwów  
Ściśle tajne

Do Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państwowego USRS  
Komisarza bezpieczeństwa państw[owego] 3 rangi  
tow. SAWCZENKI  
m. Lwów

Sprawozdanie  
z pracy Wydziału Śledczego UNKGB LO  
w m[iesią]cu kwietniu 1945 r.

Według stanu na 25 kwietnia br. w toku prac Oddziału Śledczego Zarządu NKGB obwodu lwowskiego znajduje się 316 spraw na 670 aresztowanych osób.

Z ogólnej liczby znajdujących się w rozpracowaniu jest spraw grupowych 98, obejmujących 454 osoby.

Z ogólnej liczby aresztowanych do przestępczej działalności przyznało się 367 osób, a 303 osoby nie przyznały się.

Znajdujący się w [dyspozycji] Oddziału Śledczego aresztowani według podziału ze względu na przekonania polityczne:

Członkowie OUN-UPA i służący kultowi religijnemu	– 446 os[ób]
Członkowie polskich formacji a/s	– 121 – II –
Agentura przeciwnika	– 27 – II –
Zdrajcy i kolaboranci	– 56 – II –
Element antysowiecki	– 5 – II –

W okresie sprawozdawczym od 25 marca br. do 25 kwietnia br. wszczęto śledztwo w 143 sprawach wobec 214 aresztowanych, w tym: grupowych 28 wobec 86 osób.

Aresztowano na podstawie materiałów Oddziału Śledczego, tj. na podstawie zeznań aresztowanych – „ ” osób.

Арестовано по материалам Следственного отдела, т. е. по показаниям арестованных – „ ” человек.

Вновь прибывшие арестованные по окраскам распределяются:  
Участников ОУН-УПА и служителей религиозного культа – 87 чел[овек]

Участников польских а/с формирований, подозреваемых в принадлежности к агентуре противника – 60 – « –

Предателей и немецких пособников – 60 – « –

В отчетном месяце работа Следственного отдела была направлена на вскрытие польского националистического подполья, разворота следствия по делам изъятой группы священников-униатов, а также форсировались расследованием дела на рядовых участников ОУН-УПА и участников польских подпольных националистических организаций, не являющихся перспективными по вскрытию подполья.

Всего за апрель месяц закончено следствием 224 дела на 347 человек арестованных, в том числе:

Участников ОУН-УПА – 138 дел на 226 человек

Участников польских а/с формирований – 22 дела на 51 – « –

Агентуры противника, пособников и предателей – 64 дела на 70 – « –

За этот же период произведено расследование по 30 делам, в результате чего, проходившие по ним 35 человек арестованных направлены в спецлагерь НКВД для фильтрации.

Освобождено из-под стражи за отсутствием состава преступления 8 человек арестованных.

Имеющиеся в Следственном Отделе арестованные распределяются по срокам содержания их под стражей следующим образом:

До 2-х месяцев – 196 чел[овек]

Более 2-х м-цев – 216 чел[овек]

Более 3-х м-цев – 144 чел[овека]

Более 4-х м-цев – 65 чел[овек]

Более 5-ти м-цев – 49 чел[овек]

За отчетный период возвращено прокурорами и судами на доследование 16 дел. Причинами, послужившими к возвращению указанных дел на доследование, являются в основном недостаточность улик, изобличающих обвиняемых в их престу[п]ной деятельности.

Из числа имеющихся в производстве дел, наиболее характерными и заслуживающими особого оперативно-следственного внимания, являются следующие:

Nowo przybyli aresztowani według podziału ze względu na przekonania:

Członkowie OUN-UPA i służący kultowi religijnemu	– 87 os[ób]
Członkowie polskich formacji a/s podejrzewani o przynależność do agentury przeciwnika,	– 60 –    –
Zdrajcy i niemieccy kolaboranci	– 60 –    –

W miesiącu sprawozdawczym praca Oddziału Śledczego była ukierunkowana na ujawnienie polskiego podziemia nacjonalistycznego, rozwinięcie śledztwa w sprawie ujętej grupy duchownych-unitów, a także koncentrowano wysiłki nad rozpracowaniem sprawy szeregowych członków OUN-UPA i członków polskich konspiracyjnych organizacji nacjonalistycznych, nie dających perspektyw wykrycia podziemia.

Ogółem w miesiącu kwietniu zakończono śledztwo w 224 sprawach obejmujących 347 aresztowanych osób, w tym:

Członków OUN-UPA	– 138 spraw na 226 osób
Członków polskich formacji a/s	– 22 sprawy na 51 –    –
Agentury przeciwnika, zdrajców i kolaborantów	– 64 sprawy na 70 –    –

W tym samym okresie przeprowadzono dochodzenie w 30 sprawach, w wyniku czego objętych nimi 35 aresztowanych osób skierowano do spec[jalnego] obozu NKWD w celu filtracji.

Zwolniono z aresztu z braku dowodów 8 aresztowanych osób.

Znajdujący się w Oddziale Śledczym aresztowani dzielą się ze względu na czas pozbawienia ich wolności w sposób następujący:

Do 2-ch miesięcy	– 196 os[ób]
Ponad 2 m[iesią]ce	– 216 os[ób]
Ponad 3 m[iesią]ce	– 144 os[oby]
Ponad 4 m[iesią]ce	– 65 os[ób]
Ponad 5 m[iesią]cy	– 49 os[ób]

W okresie sprawozdawczym zwrócono z prokuratury i sądów do dalszego śledztwa 16 spraw. Powodami, dla których zwrócono wymienione sprawy dla dalszego śledztwa, okazują się przede wszystkim niewystarczające poszlaki demaskujące oskarżonych w ich przestępczej działalności.

Spośród będących w toku spraw, najbardziej charakterystycznymi i zasługującymi na szczególną uwagę operacyjno-śledczą, są następujące:

Śledztwo w sprawie członków AK – KORBECKICH (ojciec i dwaj synowie). Sprawie podlegają:

KORBECKI Stanisław s. Andrzeja, urodzony w 1896 roku we w[si] Albigowa województwo krakowskie, Polak, ob[ywatel] ZSRS, wykształcenie średnie, chorąży byłego Wojska Polskiego, mieszkaniec m. Lwowa.

Следственное дело на участников „АК” – КОРБЕЦКИХ (отец и два сына). По делу проходят:

КОРБЕЦКИЙ Станислав Андреевич, 1896 года рождения, уроженец с. Альбагово, Краковского воеводства, поляк, гр-н СССР, образование среднее, хорунжий бывшей польской армии, житель г. Львова.

КОРБЕЦКИЙ Казимир Станиславович, 1921 года рождения, уроженец г. Львова, с незаконченным высшим образованием, с августа по декабрь 1944 года служил в Красной Армии в качестве переводчика.

КОРБЕЦКИЙ Мечеслав Станиславович, 1922 г. рождения, образование среднее, с августа по декабрь 1944 г. служил в Красной Армии в качестве переводчика.

[...]

До конца марта с. г. КОРБЕЦКИЙ С. А., а также и остальные арестованные по этому делу не сознавались в своей принадлежности к организации „АК”.

В результате <sup>б</sup>умелой работы следователя, <sup>б</sup>КОРБЕЦКИЙ М. С. признал следствию о том, что во Львове находился штаб Станиславского „обшара”<sup>1</sup> „АК”, что комендантом штаба был ГЕРМАН Владислав по кличке „ГЛОБУС”, а его заместителем был КОРБЕЦКИЙ С. А. по кличке „ЗЕМБА”, он же „КАРОЛЬ” и помощником последнего был он – КОРБЕЦКИЙ М. С., по кличке „ЗАВОРА”.

Кроме того, КОРБЕЦКИЙ М. С. показал, что в подчинение Станиславского „обшара” входили 3 окружных центра<sup>2</sup> организации „АК”, а именно:

Стрийский округ – комендант СУМСЯДЕК Владислав по кличке „АГА”.

Дрогобычский округ – комендант ЗЕМБРО Михаил, по кличке „ЛЯХ”.

Коломыйский округ – комендант по кличке „БУБР” (фамилию „БУБРА” обвиняемый КОРБЕЦКИЙ не называет).

Связь между комендантом „обшары” „ГЛОБУС”, его заместителем „ЗЕМБОЙ”, осуществлялась через связную „ЯНКА” – ТАРНАВСКУЮ Янину, проживавшую в г. Львове.

Связь комендантов округов с комендантом штаба „ГЛОБУС” и его заместителем „ЗЕМБОЙ” поддерживалась путем личного посещения квартиры „ЗЕМБА” один раз в месяц.

При встречах коменданты округов получали инструкции, указания, а также денежные средства на приобретение оружия. Оружие приобреталось не только на средства штаба „АК”, но и каждым участником „АК” самостоятельно.

KORBECKI Kazimierz s. Stanisława, urodzony w 1921 roku we Lwowie, z nieukończonym wyższym wykształceniem, od sierpnia do grudnia 1944 roku służył w Armii Czerwonej jako tłumacz.

KORBECKI Mieczysław s. Stanisława, urodzony w 1922 r., wykształcenie średnie, od sierpnia do grudnia 1944 r. służył w Armii Czerwonej w charakterze tłumacza.

[...]

Do końca marca br. KORBECKI S. A., a także pozostali aresztowani w tej sprawie nie przyznawali się do swojej przynależności do organizacji AK.

W wyniku <sup>b</sup>-fachowej pracy śledczego<sup>b</sup> KORBECKI M. S. zeznał w śledztwie, że we Lwowie znajdował się sztab Obszaru<sup>1</sup> Stanisławowskiego AK, że komendantem sztabu był HERMAN Władysław pseudonim „GLOBUS”, a jego zastępcą był KORBECKI S. A. pseudonimy „ZIEBA” i „KAROL”, zaś jego pomocnikiem był on – KORBECKI M. S., pseudonim „ZAWORA”.

Oprócz tego KORBECKI M. S. zeznał, że Obszarowi Stanisławowskiemu podlegały 3 okręgowe ośrodki<sup>2</sup> organizacji AK, a mianowicie:

Okręg Stryjski – komendant SAŚIADEK Władysław, pseudonim „AGA”.

Okręg Drohobycki – komendant ZIEMBRO Michał, pseudonim „LACH”.

Okręg Kołomyjski – komendant pseudonim „BÓBR” (nazwiska „BOBRA” oskarżony KORBECKI nie zna).

Łączność między komendantem Obszaru „GLOBUSEM” i jego zastępcą „ZIEBA” odbywała się przez łączniczkę „JANKĘ” – TARNAWSKĄ Janinę, zamieszkałą w m. Lwowie.

Łączność komendantów okręgów z komendantem „GLOBUSEM” i jego zastępcą „ZIEBA” była utrzymywana poprzez osobiste odwiedzanie mieszkania „ZIEBY” raz w miesiącu.

Podczas spotkań komendanci okręgów otrzymywali instrukcje, wskazówki, a także środki pieniężne na pozyskiwanie broni. Broń pozyskiwano nie tylko ze środków sztabu AK, ale i przez każdego członka AK samodzielnie.

Zdobyta broń we Lwowie była magazynowana w tajnym składzie, którym zawiadywał jeden z członków organizacji AK BOWAL Zbigniew, zamieszkały we Lwowie przy ul. Zimorowicza nr 19.

Innym magazynem, w którym znajdowała się broń przeznaczona dla członków sztabu, zawiadywał członek organizacji AK CYDYDŁO-SZAJMAJSKI Adam, zamieszkały przy ul. Łyczakowskiej nr 165.

Приобретаемое оружие во Львове концентрировалось на тайном складе, которым ведал один из участников организации „АК” БО-ВАЛЬ Збигнев, проживающий в г. Львове, по ул. Зиморовича № 19.

Другим складом, на котором находилось оружие, предназначенное для членов штаба, ведал участник организации „АК” ЦИДИД-ЛО-ШАМАЙСКИЙ Адам, проживавший по ул. Лычаковской № 165.

Кроме того, на средства штаба приобретались различные медикаменты, перевязочные средства и медицинские инструменты, которые передавались главному врачу штаба „АК” – КШАКЛЕВСКОМУ Станиславу, проживавшему в г. Львове.

В своих показаниях КОРБЕЦКИЙ М. С. назвал 38 участников „АК”, имевших связь с его отцом – КОРБЕЦКИМ С. А., являвшимся заместителем коменданта штаба.

Допрошенный по существу вышеизложенного обвиняемый КОРБЕЦКИЙ К. С. частично подтвердил показания КОРБЕЦКОГО М. С., причем заявил, что ему многое неизвестно о работе штаба, так как он выполнял только отдельные поручения, что подтверждает также и сам КОРБЕЦКИЙ М. С.

КОРБЕЦКИЙ Станислав, являвшийся заместителем коменданта Станиславского „обшара” „АК”, после длительных запирательств прямого изобличения его принадлежности его сыновей, признал свою причастность к „АК” и дал показания о деятельности Станиславского „обшара” „АК”, полностью подтвердив имеющиеся у нас на него материалы, а также дал развернутую схему построения организации „АК”, в целом назвал 58 человек лично ему известных участников „АК”.

Полученные показания от арестованных КОРБЕЦКИХ нами реализуются, проводится проверка и установка проходящих по показаниям участников „АК” и их ареста, устанавливаются места нахождения складов на предмет их реализации.

Арестованный в марте месяце с. г. участник террористической группы „АК” – МАЛИНОВСКИЙ Эмиль-Адам Витольдович, 1923 года рождения, по кличке „МИЛИК” на следствии показал о том, что с ним был связан по работе в „АК” ХОМА Здислав, по псевдониму „ЕЖ”, который являлся связным видных участников „АК” майора „БАРА”<sup>23</sup> и капитана „РОМАНА”<sup>24</sup>.

Во время операции по изъятию ХОМЫ Здислава, последнего не оказалось по указанному МАЛИНОВСКИМ адресу, но в этом доме была задержана МОРОЗЯК Ольга, которая вначале пыталась скрыться, а затем предприняла попытку уничтожить ряд документов, среди которых были ее фальшивые удостоверения на разные фамилии, но с ее фотографией и документы на имя ХОМЫ.



Oprócz tego ze środków sztabu pozyskiwano różne medykamenty, środki opatrunkowe i instrumenty medyczne, które były przekazywane głównemu lekarzowi sztabu AK – KRZAKLEWSKIEMU Stanisławowi, mieszkającemu w m. Lwowie.

W swoich zeznaniach KORBECKI M. S. wymienił 38 członków AK utrzymujących kontakty z jego ojcem – KORBECKIM S. A., będącym zastępcą komendanta.

Przesłuchany w wyżej przedstawionej kwestii oskarżony KORBECKI K. S. częściowo potwierdził zeznania KORBECKIEGO M. S., przy czym oświadczył, że niewiele mu wiadomo o pracy sztabu, ponieważ on wypełniał tylko pojedyncze polecenia, co potwierdza również KORBECKI M. S.

KORBECKI Stanisław, będący zastępcą komendanta Obszaru Stanisławowskiego AK po długotrwałym wypieraniu się, wobec jednoznacznego zdemaskowania jego przynależności przez synów, przyznał się do swojego uczestnictwa w AK i złożył zeznania o działalności Obszaru Stanisławowskiego AK, potwierdzając w pełni posiadane przez nas na niego materiały, a także przedstawił rozbudowany schemat struktury organizacyjnej AK, ogółem wymienił 58 osób – osobiście mu znanych członków AK.

Zeznania uzyskane od aresztowanych KORBECKICH są przez nas opracowywane, odbywa się weryfikacja oraz umiejscowienie członków AK występujących w zeznaniach i ich aresztowania, ustalane są miejsca lokalizacji magazynów w celu ich [operacyjnej] realizacji.

Aresztowany w marcu br. członek grupy terrorystycznej AK – MALINOWSKI Emil Adam s. Witolda, urodzony w 1923 roku, pseudonim „MILEK” zeznał w śledztwie, że z nim związany był pracą w AK CHOMA Zdzisław, pseudonim „JEŻ”, który był łącznikiem znaczących członków AK majora „BARA”<sup>23</sup> i kapitana „ROMANA”<sup>24</sup>.

W czasie operacji zatrzymania CHOMY Zdzisława, nie zastano go pod wskazanym przez MALINOWSKIEGO adresem, ale w tym domu została zatrzymana MOROZIAK Olga, która początkowo próbowała się ukryć, a potem podjęła próbę zniszczenia szeregu dokumentów, wśród których były jej fałszywe zaświadczenia na różne nazwiska, ale z jej zdjęciem i dokumenty na nazwisko CHOMY.

MOROZIAK została przez nas przesłuchana i zeznała, że jest członkiem AK o pseudonimie „JANKA”, w organizacji jest łączniczką i przygotowywała się do pracy w charakterze łączniczki między Przemyślem i Lwowem. W dalszej kolejności MOROZIAK zeznała, że była łączniczką majora AK o pseudonimie „BAR”.

Na podstawie posiadanych informacji i rysopisu majora „BARA”, 17 kwietnia br. przez Oddział 2 UNKGB LO został zatrzymany

МОРОЗЯК была нами допрошена и показала, что она является участницей „АК” по кличке „ЯНКА”, в организации является связной, причем готовилась для работы в качестве связной между Перемышлем и Львовом. В дальнейшем МОРОЗЯК показала, что она является связной майора „АК” по кличке „БАР”.

На основании имеющихся данных и примет майора „БАР”, 17-го апреля с. г. 2-м Отделом УНКГБ ЛЮ был задержан

КОССАК Станислав Антонович, 1907 года рождения, уроженец г. Ченстохов, житель г. Львова, поляк, образование среднее, без определенного занятия.

КОССАК на первичных допросах во 2-м „А” Отделе показал, что являлся рядовым участником „АК” по кличке „БАР”. О своей практической деятельности ничего существенного не показал, после чего он был передан для дальнейшего ведения следствия в Следственный Отдел УНКГБ.

Произведенным опознанием, путем предъявления фотографии задержанного КОССАК, обвиняемому МАЛИНОВСКОМУ, последний подтвердил, что личность, изображенная на фотографии, действительно является известным ему активный участник „АК” – майор „БАР”.

На следствии КОССАК показал, что он является поручиком польской армии, с 1939 года служит в польских частях, находящихся в эмиграции, принимал участие в боях с немцами на европейском континенте, где был немцами пленен, но из плена, якобы, бежал.

В 1943 году, находясь в Лондоне, снова был зачислен в польскую армию и направлен в диверсионно-разведывательную школу, руководимую „ИНТЕЛЛИЖЕНС-СЕРВИС”, где в течение 4-х месяцев изучал разведывательное дело, способы и средства диверсии, парашютное дело и т. п. Причем, разведслужбу и диверсионное дело преподавалось офицерами „ИНТЕЛЛИЖЕНС-СЕРВИС”.

По окончании школы ему был присвоен псевдоним „БАР”, выдано оружие, и он в составе группы в 12 человек на 3-х английских самолетах был выброшен на парашюте в районе Кельце (Польша), откуда попал в Варшаву, где по полученному им в Лондоне паролю явился в указанный адрес, после чего влился в состав „АК” и для организационной работы был направлен в гор. Львов.

Следствие по делам на МАЛИНОВСКОГО, МОРОЗЯК О. и КОССАК, нами ведется по линии вскрытия террористической группы „АК”, а также по линии вскрытия английской разведывательной сети.

[...]

KOSSAK Stanisław s. Antoniego, urodzony w 1907 roku w Częstochowie, mieszkaniec m. Lwowa, Polak, wykształcenie średnie, bez określonego zajęcia.

KOSSAK na wstępnych przesłuchaniach w Oddziale 2 „A” zeznał, że był szeregowym członkiem AK o pseudonimie „BAR”. O swojej działalności niczego istotnego nie zeznał, po czym został przekazany dla dalszego dochodzenia do Oddziału Śledczego UNKGB.

Podczas przeprowadzonego rozpoznania, drogą okazania fotografii zatrzymanego KOSSAKA oskarżonemu MALINOWSKIEMU, potwierdził on, że osoba przedstawiona na zdjęciu rzeczywiście jest znanym mu aktywnym członkiem AK – majorem „BAREM”.

W śledztwie KOSSAK zeznał, że jest porucznikiem Wojska Polskiego, od 1939 roku służy w polskich oddziałach, znajdujących się na emigracji, brał udział w walkach z Niemcami na kontynencie europejskim, gdzie dostał się do niewoli niemieckiej, ale z niej rzekomo uciekł.

W 1943 roku, znajdując się w Londynie, znowu wstąpił do Wojska Polskiego i został skierowany do szkoły dywersyjno-wywiadowczej, kierowanej przez Intelligence Service, gdzie w czasie 4-ch miesięcy uczył się metod wywiadowczych, sposobów i środków dywersji, spadochroniarstwa itp. Przy czym zasady służby wywiad[owczej] wykładali oficerowie Intelligence Service.

Po ukończeniu szkoły nadano mu pseudonim „BAR”, wydano broń i w składzie grupy 12 ludzi w 3 angielskich samolotach został zrzucony na spadochronie w rejonie Kielc (Polska), skąd przedostał się do Warszawy, gdzie z otrzymanym w Londynie hasłem zjawił się pod wskazanym adresem, po czym wstąpił w szeregi AK i został skierowany do pracy organizacyjnej w m. Lwowie.

Śledztwo w sprawach MALINOWSKIEGO, MOROZIAK O. i KOSSAKA prowadzimy w kierunku wykrycia grupy terrorystycznej AK, a także w kierunku ujawnienia angielskiej siatki wywiadowczej.

[...]

Aresztowana przez nas wcześniej członkini terrorystycznej grupy AK – ŻYSZKIEWICZ Emilia c. Jana zeznała w śledztwie, że jest jej znany jeden z przywódców terrorystycznej grupy AK, posługujący się nazwiskiem MAZUR, innych informacji o nim aresztowana ŻYSZKIEWICZ nie zna.

Dnia 1 kwietnia br. w celu aresztowania MAZURA zastosowaliśmy środki aktywnego poszukiwania poprzez wyprowadzenie aresztowanej ŻYSZKIEWICZ na miejsce możliwego pojawienia się MAZURA, gdzie został zatrzymany, a następnie aresztowany.

Zatrzymany MAZUR to:

Арестованная нами ранее участница террористической группы „АК” – ЖИШКЕВИЧ Эмилия Ивановна, на следствии показала о том, что ей известен один из руководителей террористической группы „АК”, проживающий под фамилией МАЗУР, других данных о нем арестованная ЖИШКЕВИЧ не знает.

1-го апреля с. г. с целью ареста МАЗУРА нами были приняты меры активного розыска путем вывода арестованной ЖИШКЕВИЧ на место возможного появления МАЗУРА, где последний и был задержан, а затем арестован.

Задержанный МАЗУР оказался:

БОРЩЕВСКИЙ Тадеуш Казимирович, 1909 года рождения, уроженец г. Кракова, образование среднее, без определенного занятия и места жительства.

При обыске у БОРЩЕВСКОГО изъято донесение одного из участников террористической группы „АК”, по кличке „КУЛЯ” от 20/III-1945 г., в котором указывалось, что в селе Бжеск уничтожены: „один член партии – украинец, издавна работавший агентом НКВД и второй активист и его семья в количестве 4-х человек”.

На следствии БОРЩЕВСКИЙ показал, что он является участником польской антисоветской националистической организации „АК”, где работал под кличкой „ЛЯС”, что у него на личной связи были СТИБНИЦКАЯ Янина и ее сестра Ирина, которые также являются участниками антисоветского подполья.

СТИБНИЦКИЕ Янина и Ирина, 4-го апреля с. г. нами арестованы и на следствии показали, что они действительно являются участниками польской антисоветской националистической организации и состояли на связи у „ЛЯСА”, выполняя роль связных.

Кроме того, СТИБНИЦКИЕ показали об известных им в г. Львове четырех конспиративных квартирах. Одна из указанных конспиративных квартир на ул. Мицкевича № 26 нами установлена и 7-го апреля с. г. ее содержатели: МАТУШИНСКИЙ Леон, МАТУШИНСКАЯ Бронислава и МАТУШИНСКАЯ Елена – арестованы, которые на следствии признали, что их квартира действительно являлась пунктом встреч участников антисоветского польского подполья и передачи различной корреспонденции организации „АК”.

При обыске на этой квартире изъято:

Пишущая машинка, на которой МАТУШИНСКАЯ выполняла различные работы для подпольной организации, аккумулятор и два радиоприемника.

BARSZCZEWSKI Tadeusz s. Kazimierza, urodzony w 1909 roku w Krakowie, wykształcenie średnie, bez określonego zajęcia i miejsca zamieszkania.

Podczas rewizji u BARSZCZEWSKIEGO skonfiskowano meldunek jednego z członków grupy terrorystycznej AK, pseudonim „KULA”, z 20/III-1945 r., z którego wynikało, że we wsi Brzesk zostali zlikwidowani: jeden członek partii – Ukraińiec, od dawna działający jako agent NKWD oraz drugi aktywista i jego czteroosobowa rodzina.

W czasie śledztwa BARSZCZEWSKI zeznał, że jest członkiem polskiej antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji AK, w której działał pod pseudonimem „LAS”, że jego osobistymi łączniczkami były STEBNICKA Janina i jej siostra Irena, które także należą do antysowieckiego podziemia.

STEBNICKIE Janina i Irena 4 kwietnia br. zostały przez nas aresztowane i w śledztwie zeznały, że istotnie należą do polskiej antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji i utrzymywały łączność z „LASEM”, pełniąc rolę łączniczek.

Oprócz tego STEBNICKIE zeznały o znanych im we Lwowie czterech mieszkaniach konspiracyjnych. Jedno z wymienionych mieszkań konspiracyjnych na ul. Mickiewicza nr 26 zostało przez nas zlokalizowane i 7 kwietnia br. jego właściciele: MATUSZYŃSKI Leon, MATUSZYŃSKA Bronisława i MATUSZYŃSKA Helena – aresztowani. W śledztwie zeznali, że ich mieszkanie rzeczywiście było punktem spotkań członków antysowieckiego polskiego podziemia i przekazywania różnorodnej korespondencji organizacyjnej AK.

Podczas rewizji w tym mieszkaniu skonfiskowano:

Maszynę do pisania, na której MATUSZYŃSKA wykonywała różne prace dla podziemnej organizacji, akumulator i dwa radioodbiorniki.

Śledztwo w tej sprawie prowadzimy w kierunku ujawnienia innych członków polskiego antysowieckiego podziemia, a także podjęto kroki w celu zlokalizowania pozostałych trzech konspiracyjnych mieszkań.

W uzupełnieniu do posiadanych materiałów śledztwa w sprawie CHOMEJ Zofii c. Michała (zob. sprawozdanie z pracy za miesiąc marzec br.), w kwietniu br. uzyskano nowe zeznania, na podstawie których została przez nas aresztowana (zdjęta na ulicy) łączniczka dowództwa Oddziału Łączności organizacji AK –

ORIOŁ Franciszka c. Karola, urodzona w 1906 roku w m. Lwowie i tam zamieszkała, Polka, ze średnim wykształceniem, bez określonego zajęcia.

ORIOŁ, pseudonim „MAGDA” w śledztwie na razie nie przyznaje się.

[...]

Следствие по данному делу ведется по линии выявления других участников польского антисоветского подполья, а также приняты меры по установке остальных трех конспиративных квартир.

В дополнение к имеющимся материалам следствия по делу ХОМЕЙ Зофьи Михайловны (см. докладную записку о работе за март месяц с. г.), в апреле с. г. добыты новые показания, на основании которых нами арестована (снята на улице) связная руководства отдела связи организации „АК” –

ОРИОЛЬ Францишка Королевна, 1906 года рождения, уроженка и жительница гор. Львова, полька, со средним образованием, без определенных занятий.

ОРИОЛЬ, по кличке „МАГДА” на следствии пока признательных показаний не дает.

[...]

Одновременно со снятием ОРИОЛЬ на квартире последней была организована засада, в результате которой был задержан явившийся на квартиру ОРИОЛЬ ксендз-иезуит – МОКШИЦКИЙ<sup>5</sup>.

МОКШИЦКИЙ Иван Станиславович, 1908 года рождения, уроженец м. Ходоров, Львовской области, житель гор. Львова, поляк, образование высшее, служитель религиозного культа [...].

При обыске у МОКШИЦКОГО изъята антисоветская литература и ряд документов подпольной антисоветской организации „Армии Краевой”.

Признательных показаний на следствии МОКШИЦКИЙ пока не дает.

Следствие по делу МОКШИЦКОГО направлено на разоблачение как его лично, так и вскрытия через него известного ему националистического подполья среди духовенства.

Кроме того, обвиняемая ХОМЕЙ Зофья Михайловна на допросе 18-го апреля с. г. показала о том, что ей известна во Львове еще одна радиостанция, на которой работал радист по кличке „ЛУКАШ” и хранил ее у содержателя конспиративной квартиры – участника „АК”, по кличке „ТОМ”, а также признала то, что у нее на квартире имеется тайник, в котором хранятся различные документы организации „АК” и бланки Советского консульства в Люблине, разрешающие въезд через границу в СССР.

[...]

Зам[еститель] Нач[альника] Управления НКГБ Львовской Области  
Полковник Госбезопасности

Jednocześnie z zatrzymaniem ORIOL w mieszkaniu tejże została zorganizowana zasadzka, w wyniku której został zatrzymany ksiądz-jezuita – MOKRZYCKI<sup>5</sup>, który zjawił się w mieszkaniu ORIOL.

MOKRZYCKI Jan s. Stanisława, urodzony w 1908 roku w Chodorowie obwód lwowski, zamieszkały w m. Lwowie, Polak, wykształcenie wyższe, duchowny [...].

Przy rewizji zarekwirowano u MOKRZYCKIEGO antysowiecką literaturę i szereg dokumentów podziemnej antysowieckiej organizacji Armii Krajowej.

W śledztwie MOKRZYCKI na razie nie przyznaje się.

Śledztwo w sprawie MOKRZYCKIEGO idzie w kierunku zdemaskowania go osobiście, jak i wykrycia poprzez niego znanej mu nacjonalistycznej konspiracji wśród duchowieństwa.

Oprócz tego oskarżona CHOMEJ Zofia c. Michała na przesłuchaniu 18 kwietnia br. zeznała, że znana jej jest we Lwowie jeszcze jedna radiostacja, na której pracował radiotelegrafista o pseudonimie „ŁUKASZ” i przechowywał ją u właściciela konspiracyjnego mieszkania – członka AK, pseudonim „TOM”, a ponadto zeznała, że w jej mieszkaniu znajduje się schowek, w którym przechowywane są różnorodne dokumenty organizacji AK i blankiety sowieckiego konsulatu w Lublinie, zezwalające na wjazd przez granicę do ZSRS.

[...]

Zast[ępc]a nacz[elnika] Zarządu NKGB obwodu lwowskiego  
Pułkownik bezpieczeństwa państw[owego]  
KOŁOMIJEK

Naczelnik Oddziału Śled[czego] UNKGB obwodu lwowskiego  
Pułkownik bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) GAWRISZ

WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 50, t. 3, k. 1–16.

Oryginał, maszynopis.

## Przypisy

<sup>a- -a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>b- -b</sup> Dopisano odręcznie ołówkiem nad przekreślonym: *długotrwałej i uporczywej pracy*.

<sup>1</sup> Błąd – właściwie Okręg. Podobnie dalej.

<sup>2</sup> Błąd – właściwie Inspektoraty Rejonowe. Podobnie dalej.

Начальник Следотдела УНКГБ Львовской Области  
Полковник Госбезопасности  
(—) ГАВРИШ

ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 50, т. 3, арк. 1–16.  
Оригінал, машинопис.

**Примітки**

<sup>а-а</sup> Вписано від руки.

<sup>б-б</sup> Закреслено від руки і зверху написано простим олівцем: *длительной и упорной работы.*

<sup>1</sup> Помилка – спр. округ; так і далі.

<sup>2</sup> Помилка – спр. районні інспекторати; так і далі.

<sup>3</sup> Ольшевський Станіслав, нар. 1912, пс. „Бар”, капітан піхоти запасу ВП; у 1939 в 34 пп і Укріпленому регіоні „Вільнюс”, згодом інтернований у Литві; у Франції і під Нарвіком у Самостійній бригаді Підгалянських стрільців; з жовтня 1941 у Великобританії, вишколений у диверсії, член спецзагонів (січосієтпу); десантований з 16 на 17 лютого 1943; приділений до Кедиву Округу АК Львів як командир диверсійного осередка „Північ” у Львові; у 1945–1956 в засланні у СРСР.

<sup>4</sup> Нойгебауер Єжи (1895–1969), пс. „Бук”, „Цезари”, „Грабовський”, „Єжи Остоя”, „Остоя”, „Мілевський”, „Пйотр”, „Роман”, „Сенк”, майор піхоти ВП; з 1910 діяч Організації національної молоді в Лодзі; організатор скаутингу та член „Сокола”; у 1914 відряджений до ПВО; з 1918 у ВП, учасник польсько-більшовицької війни, був у 32 та 36 пп; у 1930–1939 в державній адміністрації; останньо староста в Луцьку; у 1940 діяв в Окружній делегатурі уряду при СЗБ-1 у Львові, згодом у 1941–1942 в Командуванні регіону СЗБ-АК Львів, після чого перенесений до Районної делегатурі уряду – керівник бюро до квітня 1944; про дальшу діяльність невідомо.

<sup>5</sup> Спр. Мокшецький Ян, священик, капелан запасу, арештований 17 вересня 1945, засуджений 25 лютого 1946 Спецколегією до 8 років ВТТ, рішенням Спецколегії від 29 липня 1948 ще не закінчений присуд замінено на видалення за кордони СРСР, що відбулося 9 вересня 1948.



<sup>3</sup> Olszewski Stanisław, ur. 1912, ps. „Bar”, kpt. piech. rez. WP. W 1939 w 34 pp i Obszarze Warownym „Wilno”, później internowany na Litwie. We Francji i pod Narwikiem w SBSpodh. Od października 1941 w W. Brytanii, przeszkolony w dywersji. Cichociemny, skok 16/17 lutego 1943. Przydział do Kedywu Okręgu AK Lwów jako dca ośrodka dywersyjnego „Północ” we Lwowie. W l. 1945–1956 na zesłaniu w ZSRS.

<sup>4</sup> Neugebauer Jerzy (1895–1969), ps. „Buk”, „Cezary”, „Grabowski”, „Jerzy Ostoja”, „Ostoja”, „Milewski”, „Piotr”, „Roman”, „Sęk”, mjr piech. WP. Od 1910 działacz Organizacji Młodzieży Narodowej w Łodzi, organizator skautingu i członek „Sokoła”. W 1914 odkomenderowany do POW, czynny organizacyjnie. Od 1918 w WP, uczestnik wojny polsko-bolszewickiej, służył w 32 i 36 pp. W l. 1930–1939 w administracji państwowej, ostatnio starosta w Łucku. W 1940 czynny w Okręgowej Delegaturze Rządu przy ZWZ-1 we Lwowie, następnie w l. 1941–1942 w Komendzie Obszaru ZWZ-AK Lwów, po czym przeniesiony do ODR – kierownik biura do kwietnia 1944. Jego dalsza działalność nie jest znana.

<sup>5</sup> Właśc. Mokrzecki Jan, ks. kapelan rez.WP, aresztowany 17 września 1945, skazany 25 lutego 1946 przez OSO na 8 lat ITŁ, uchwałą OSO z 29 lipca 1948 nie odbyłą karę zamieniono na usunięcie poza granice ZSRS, co nastąpiło 9 września 1948.

### 13 лютого 1945, Львів. Протокол огляду конфіскованих радіостанцій

Акт

Гор. Львов, 13 февраля 1945 года

Мы, нижеподписавшиеся: ст. инженер отдела связи ГУББ НКВД СССР инженер-капитан ЖУРАВЛЕВ и зам. нач. 1 отделения 4 отдела УББ НКВД УССР капитан ШУСТЕРМАН составили настоящий акт об осмотре изъятой радиоаппаратуры – радиостанции типа ВР-3 и радиостанции типа – 46.

1. Радиостанция типа ВР-3 представляет собой агентурный коротковолновый приемопередатчик с диапазоном волн 150–37,5 м. (2–8 МГц) с полным питанием от сети переменного тока. Мощность в антенне этой станции порядка 70–80 ватт, что позволяет вести связь на расстояния до 2000 кил.

Станция собрана на американских лампах и английских деталях, из чего следует, что это станция выпущена в Англии. В рации отсутствует входная лампа передатчика типа 829. Таким образом, передатчик находится в нерабочем состоянии. По внешнему виду остальные элементы рации находятся в рабочем состоянии, хотя имеют запущенный вид (грязь, пыль, ржавчина).

2. Радиостанция типа 46 (серийный № – 1601) представляет собой маломощный, войсковой, переносный, коротковолновый приемопередатчик для связи с однотипной станцией телефоном и телеграфом на небольшие расстояния.

Радиостанция выпущена в Англии.

Приемник и передатчик рации – кварцованные. Питание производится от сухих батарей. Антенна – штыревая.

По внешнему виду рация исправна.

Ст. инженер отдела связи ГУББ НКВД СССР  
Инженер-капитан  
(—) ЖУРАВЛЕВ

Зам. нач. отделения 4 отдела УББ НКВД УССР  
Капитан  
(—) ШУСТЕРМАН

*ГДА СБУ, спр. П-30376, т. 2, ч. 1, арк. 7.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу зліва вгорі дописано від руки: Приобщить к делу „Глобуса”, з правого боку: т. Задоя.*

## 13 lutego 1945, Lwów. Protokół oględzin skonfiskowanych radiostacji

Protokół  
m. Lwów, 13 lutego 1945 roku

My, niżej podpisani: st[arszy] inżynier Wydziału Łączności GUBB NKWD ZSRS inżynier-kapitan ŻURAWLEW i zast[ępcą] nacz[elnika] 1 Wydziału 4 Oddziału UBB NKWD USRS kapitan SZUSTERMAN sporządziliśmy niniejszy protokół z oględzin skonfiskowanej aparatury radio[wej] – radiostacji typu WR-3 i radiostacji typu – 46.

1. Radiostacja typu WR-3 to agenturalny krótkofalowy odbiornik-nadajnik o zakresie fal 150 do 37,5 m (2–8 Mhz) z pełnym zasilaniem z sieci prądu zmiennego. Moc anteny tej stacji jest rzędu 70–80 W, co pozwala uzyskać łączność o zasięgu do 2000 km.

Stacja jest zbudowana z amerykańskich lamp i angielskich części, z czego wynika, że stacja ta została wyprodukowana w Anglii. W radiostacji brakuje wejściowej lampy nadajnika typu 829. Wobec tego nadajnik jest niesprawny. Według wyglądu zewnętrznego pozostałe elementy radiostacji są sprawne technicznie, chociaż mają zaniedbany wygląd (brud, kurz, rdza).

2. Radiostacja typu 46 (nr seryjny – 1601) to małej mocy wojskowy przenośny krótkofalowy odbiornik-nadajnik do łączności z tego samego typu stacją przez telefon i telegraf na niewielkie odległości.

Radiostacja została wyprodukowana w Anglii.

Odbiornik i nadajnik [radiostacji] – kwarcowe. Zasilanie pochodzi z suchych baterii. Antena – obrotowa.

Według oceny zewnętrznej radiostacja jest sprawna.

St[arszy] inżynier Oddziału Łączności GUBB NKWD ZSRS  
Inżynier-kapitan  
(—) ŻURAWLEW

Zast[ępcą] Nacz[elnika] 1 Wydziału 4 Oddziału UBB NKWD USRS  
Kapitan (—) SZUSTERMAN

*WAP SBU, spr. P-30376, t. 2, cz. 1, k. 7.*

*Oryginał, maszynopis.*

*W lewym górnym rogu pierwszej strony dopisano odręcznie: Włączyć do sprawy „Globusa”, w prawym: t. Zadoja.*

**9 червня 1945, Москва. Протокол вилучення доказових  
матеріалів з метою їхнього використання  
у „процесі шістнадцяти”**

ак-2

Акт  
Гор. Москва, „<sup>а-9-а<sup>2</sup></sup>” июня 1945 года

Военный прокурор Главной Военной Прокуратуры Красной Армии полковник юстиции КИТАЕВ, пом. нач. отделения – майор госбезопасности ПОЛУХИН и нач. отделения – майор госбезопасности МИХАЛЕВ, рассмотрев материалы в отношении участника „Армии Краевой” – САВИЦКОГО Э. М.<sup>1</sup> обнаружили, что в этом деле № ... находятся следующие документы:

1. Организационный приказ № 4 от 10 февраля 1945 года.
2. Офицерский приказ № 4 от 20 января 1945 года.
3. Приказ об обеспечении безопасности от 10 января 1945 года.
4. Приказ о представлении сведений по вооружению от 11 ноября 1944 года.
5. Листовки: „В чем разница”, „О границах”, „Оставление этих земель – преступление”, „Верные права”, „Цель агентуры – Польского комитета национального освобождения в Польше”, воззвание, обращенное к полякам, и другие.

В виду того, то эти документы в подтверждение показаний арестованного САВИЦКОГО свидетельствуют о том, что отряды Станиславского округа „Армии Краевой” проводили подрывную работу в тылу действующей Красной Армии по директивам командования „Армии Краевой” и польского подполья, следовательно они могут быть использованы в качестве документальных доказательств о подрывной работе в тылу действующей Красной Армии, в следственном деле № 7859 по обвинению организаторов и руководителей польского подполья на территории Западных областей Украины и Белоруссии, Литвы и Польши – ОКУЛИЦКОГО П. [!] Б.<sup>2</sup>, ЯНКОВСКОГО Я. И., БЕНЬ А. В.<sup>3</sup> и других.

Настоящий акт составлен в том, что поименованные ниже документы с собственноручными надписями арестованного САВИЦКОГО Э. М.:

1. Организационный приказ № 4 от 10 февраля 1945 года.
2. Офицерский приказ № 4 от 20 января 1945 года.

720

## 9 czerwca 1945, Moskwa. Protokół wyłączenia materiałów dowodowych w celu wykorzystania ich w „procesie szesnastu”

ak-2

### Protokół Mias[to] Moskwa, „<sup>a-9-a7</sup>” czerwca 1945 roku

Wojskowy prokurator Głównej Wojskowej Prokuratury Armii Czerwonej pułkownik sądownictwa KITAJEW, pom[ocnik] nacz[elnika] Wydziału – major bezpieczeństwa państw[owego] POŁUCHIN i nacz[elnik] Wydziału – major bezpieczeństwa państw[owego] MICHAŁEW, rozpatrzywszy materiały dotyczące członka Armii Krajowej – SAWICKIEGO E. M.<sup>1</sup> wykazaliśmy, że w sprawie nr ... znajdują się następujące dokumenty:

1. Rozkaz organizacyjny nr 4 z 10 lutego 1945 roku.
2. Rozkaz oficerski nr 4 z 20 stycznia 1945 roku.
3. Rozkaz o zapewnieniu bezpieczeństwa z 10 stycznia 1945 roku.
4. Rozkaz o przedstawieniu rozliczenia uzbrojenia z 11 listopada 1944 roku.

5. Ulotki: „W czym różnica”, „O granicach”, „Pozostawienie tych ziem [jest] zbrodnią”, „Wierne prawa”, „Cel agentury – Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego w Polsce”, odezwa skierowana do Polaków i inne.

Biorąc pod uwagę, że dokumenty te, potwierdzające zeznania aresztowanego SAWICKIEGO, świadczą o tym, że oddziały Okręgu Stanisławowskiego Armii Krajowej prowadziły destrukcyjną robotę na tyłach Armii Czerwonej według dyrektyw Armii Krajowej i polskiego podziemia, następnie mogą one być wykorzystane w charakterze dowodów rzeczowych o destrukcyjnej robocie na tyłach Armii Czerwonej w sprawie śledczej nr 7859 dotyczącej oskarżenia organizatorów i przywódców polskiego podziemia na terytorium zachodnich obwodów Ukrainy i Białorusi, Litwy i Polski – OKULICKIEGO P. [!] B.<sup>2</sup>, JANKOWSKIEGO J. I., BIENIA A. W.<sup>3</sup> i innych.

Niniejszy protokół został sporządzony dlatego, że wymienione niżej dokumenty z własnoręcznymi adnotacjami aresztowanego SAWICKIEGO E. M.:

1. Rozkaz organizacyjny nr 4 z 10 lutego 1945 roku.
2. Rozkaz oficerski nr 4 z 20 stycznia 1945 roku.
3. Rozkaz o zapewnieniu bezpieczeństwa z 10 stycznia 1945 roku.
4. Rozkaz o przedstawieniu rozliczenia uzbrojenia z 11 listopada 1944 roku.

3. Приказ об обеспечении безопасности от 10 января 1945 года.
4. Приказ о представлении сведений по вооружению от 11 ноября 1944 года.
5. Листовки: 1. „В чем разница”, 2. „О границах”, 3. „Оставление этих земель – преступление”, 4. „Верные права”, 5. „Цель агентуры – Польского комитета национального освобождения в Польше” и воззвание, обращенное к полякам –  
изъяты из следственного дела № ... по обвинению САВИЦКОГО, для приобщения к следственному делу № 7859 по обвинению организаторов и руководителей „Армии Краевой” ОКУЛИЦКОГО и других, в качестве документальных доказательств их подрывной работы.

Военный прокурор Главной Военной  
Прокуратуры Красной Армии  
полковник юстиции (—) КИТАЕВ

Пом. нач. отделения – майор госбезопасности  
(—) ПОЛУХИН

Нач. отделения – майор госбезопасности  
(—) МИХАЛЕВ

*ГДА СБУ, спр. П-30376, т. 2, ч. 1, арк. 76–77.*

*Оригінал, машинопис.*

*Під документом круга печатка з гербом в середині і написом: Главная Военная Прокуратура Красной Армии.*

## Примітки

<sup>a</sup>-<sup>a</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Савіцький Едвард, арештований 5 березня 1945, засуджений Спецколегією 12 січня 1946 до 3 років ВТТ; звільнений 7 березня 1946.

<sup>2</sup> Окуліцький Леопольд (1898–1946), пс. „Кобра 2”, „Недзвядек”, „Терміт”, генерал бригади ВП; молодший офіцер Стрілецького союзу та Польських легіонів; з 1918 офіцер постійної служби ВП; з 1936 начальник Відділу „Схід”; з квітня 1939 начальник Ситуаційного відділу і заступник начальника Відділу III операційного в Штабі Генерального командувача; під час вересневої кампанії 1939 операційний офіцер представництва Верховного головнокомандувача Генерального командувача в Варшаві, опісля начальник штабу сектора Варшава-Захід, потім командир угруповання свого імені на Волі в обороні Варшави; у конспірації з кінця вересня 1939 у СПП-СЗБ, початково воеводський командир СПП в Лодзі, з січня 1940 комендант Округу Лодзь СЗБ; з вересня 1940 інспектор ГК СЗБ, з жовтня 1940 комендант совітської зони окупації СЗБ; арешто-

5. Ulotki: 1. „W czym różnica”, 2. „O granicach”, 3. „Pozostawienie tych ziem [jest] zbrodnią”, 4. „Wierne prawa”, 5. „Cel agentury – Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego w Polsce”, odezwa skierowana do Polaków –

zostały wyłączone ze sprawy śledczej nr ... dotyczącej oskarżenia SAWICKIEGO w celu dołączenia ich do sprawy śledczej nr 7859 dotyczącej oskarżenia organizatorów i przywódców Armii Krajowej OKULICKIEGO i innych, w charakterze dowodów rzeczowych ich destrukcyjnej roboty.

Wojskowy Prokurator Głównej Wojskowej  
Prokuratury Armii Czerwonej  
Pułkownik sądownictwa (—) KITAJEW

Pom[ocnik] nacz[elnika] Oddziału  
Major bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) POŁUCHIN

Nacz[elnik] Wydziału  
Major bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) MICHAŁEW

*WAP SBU, spr. P-30376, t. 2, cz. 1, k. 76–77.*

*Oryginał, maszynopis.*

*Pod tekstem pieczęć okrągła z herbem w środku i napisem w otoku: Główna Prokuratura Wojskowa Armii Czerwonej.*

## Przypisy

<sup>a-a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Sawicki Edward, aresztowany 5 marca 1945, skazany przez OSO 12 stycznia 1946 na 3 lata ITŁ, zwolniony 7 marca 1946.

<sup>2</sup> Okulicki Leopold (1898–1946), ps. „Kobra 2”, „Niedźwiadek”, „Termit”, gen. bryg. WP; podoficer Związku Strzeleckiego i Legionów Polskich, od 1918 oficer służby stałej WP, od 1936 szef Wydz. „Wschód”, od kwietnia 1939 szef Wydziału Sytuacyjnego i zca szefa Oddziału III Operacyjnego w Sztabie Naczelnego Wodza. Podczas kampanii wrześniowej 1939 oficer operacyjny ekspozytury Kwatery Głównej Naczelnego Wodza w Warszawie, potem szef sztabu Odcinka Warszawa-Zachód, następnie dca zgrupowania swojego imienia na Woli w obronie Warszawy. W konspiracji od końca września 1939 w SZP-ZWZ, początkowo dca wojewódzki SZP w Łodzi, od stycznia 1940 kmdt Okręgu Łódź ZWZ, od września 1940 inspektor KG ZWZ, od października 1940 kmdt okupacji sowieckiej ZWZ. Aresztowany w styczniu 1941 we Lwowie, po zwolnieniu z więzienia w sierpniu 1941 kolejno szef sztabu Armii Polskiej w ZSRS, potem dca 7 DP, następnie kmdt bazy nr 10 w Ostuni k. Bari we Włó-

ваний у січні 1941 у Львові, після звільнення з в'язниці в серпні 1941 спершу начальник штабу Польської Армії в СРСР, потім командир 7 ДП, опісля комендант бази № 10 в Остуні б. Барі в Італії; десантований на територію Польщі з 21 на 22 травня 1944; з 3 червня начальник операції і I заступник начальника штабу ГК АК; з 27 липня комендант організації NIE; у зв'язку з цією функцією, після вибуху Варшавського повстання, лишався законспірований, але з 6 вересня був в. о. начальника штабу ГК АК; після падіння повстання, останній командир АК (формально назначений Президентом РП щойно 21 грудня 1944); після розв'язки АК, своїм наказом від 19 січня 1945 – Військовий комендант Польщі, по-іншому Комендант Армії Крайової в ліквідації; арештований НКВС у Прушкові 27 березня 1945; засуджений у „процесі шістнадцяти” до 10 років в'язниці; помер 24 грудня 1946 у в'язниці Бутирки в Москві.

<sup>3</sup> Бень Адам (1899–1998), юрист, суддя Районного суду в Варшаві, свів організатор Союзу сільської молоді РП; у конспірації голова Юридичної комісії Центрального керівництва народного руху „Рох”; з травня 1943 I заступник Делегата уряду РП на Польщу; з травня 1944 член Крайової Ради Міністрів; після Варшавського повстання був також членом Центрального керівництва народного руху; арештований НКВС у Прушкові в березні 1945, засуджений у „процесі шістнадцяти” до 5 років в'язниці; до Польщі повернувся в серпні 1949.



szech. Zrzucony do kraju 21/22 maja 1944, od 3 czerwca Szef Operacji i I zca Szefa Sztabu KG AK, od 27 lipca kmdt organizacji NIE. W związku z tą funkcją po wybuchu Powstania Warszawskiego pozostawał zakonspirowany, ale od 6 września był p. o. Szefa Sztabu KG AK. Po upadku powstania ostatni Dca AK (mianowany formalnie przez Prezydenta RP dopiero 21 grudnia 1944). Po rozwiązaniu AK własnym rozkazem z 19 stycznia 1945 – Wojskowy Komendant Kraju, inaczej Komendant Armii Krajowej w likwidacji. Aresztowany przez NKWD w Pruszkowie 27 marca 1945, skazany w procesie szesnastu na 10 lat więzienia, zmarł 24 grudnia 1946 w więzieniu Butyrki w Moskwie.

<sup>3</sup> Bień Adam (1899–1998), prawnik, sędzia Sądu Okręgowego w Warszawie, współorganizator Związku Młodzieży Wiejskiej RP. W konspiracji przewodniczący Komisji Prawnej Centralnego Kierownictwa Ruchu Ludowego „Roch”, od maja 1943 I zca Delegata Rządu RP na Kraj, od maja 1944 członek Krajowej Rady Ministrów, po Powstaniu Warszawskim był także członkiem Centralnego Kierownictwa Ruchu Ludowego. Aresztowany przez NKWD w Pruszkowie w marcu 1945, skazany w procesie szesnastu na pięć lat więzienia, wrócił do kraju w sierpniu 1949.

**12 червня 1945, Москва. Протокол вилучення доказових  
матеріалів з метою їхнього використання  
у „процесі шістнадцяти”**

ер

Сов. секретно

Акт

Гор. Москва, 1945 года июня „<sup>a</sup>-12-а” дня

Военный прокурор Главной Военной прокуратуры Красной Армии – полковник юстиции КИТАЕВ, зам. начальника отделения – майор госбезопасности ЗАХАРОВ и начальник отделения – майор госбезопасности МИХАЛЕВ, рассмотрев материалы в отношении участника „Армии Краевой” – ГЕРМАНА В. М. обнаружили, что в этом деле № 1636 находятся следующие документы:

1. Организационный приказ № 4 коменданта Станиславского округа „АК” ГЕРМАНА – „КУДАКА” от 10 февраля 1945 года.

2. Документы, разработанные и подписанные руководителем террористической группы „КОНРАДОМ”, связанные с планом нападения и разгрома в г. Дрогобыче помещения комиссии по переселению и уничтожения охраны, а именно:

а) Рапорт „КОНРАДА” от 20 января 1945 года.

б) План действия от 21 января 1945 года с чертежом помещения комиссии.

в) Составленный „КОНРАДОМ” документ о нападении, озаглавленный – работа № 1.

3. Рапорт коменданта Дрогобычского инспектората („Днестр”) – „Югаса” коменданту Станиславского округа „АК” „КУДАКУ” от 30 января 1945 года.

4. Антисоветские листовки: „О границах”, „К действительности” и „К украинским солдатам Советского Союза”.

На всех этих документах имеются собственноручные надписи обвиняемого ГЕРМАНА.

Ввиду того, что эти документы, в подтверждение показаний арестованного участника „АК” ГЕРМАНА В. М., свидетельствуют о том, что отряды округа „Армии Краевой” проводили подрывную работу в тылу действующей Красной Армии по директивам командования „Армии Краевой” и польского подполья, следовательно, они могут быть использованы в качестве документальных доказательств по-

**12 czerwca 1945, Moskwa. Protokół wyłączenia materiałów dowodowych w celu wykorzystania ich w „procesie szesnastu”**

er

Ścis[le] tajne

Protokół  
Mias[to] Moskwa, dnia „12-a” czerwca 1945 roku

Wojskowy prokurator Głównej Wojskowej Prokuratury Armii Czerwonej – pułkownik sądownictwa KITAJEW, zast[ępcą] nacz[elnika] Wydziału – major bezpieczeństwa państw[owego] ZACHAROW i nacz[elnik] Wydziału – major bezpieczeństwa państw[owego] MICHALEW, rozpatrzywszy materiały dotyczące członka Armii Krajowej – HERMANA W. M. wykazali, że w sprawie nr 1636 znajdują się następujące dokumenty:

1. Rozkaz organizacyjny nr 4 komendanta Okręgu Stanisławowskiego AK HERMANA – „KUDAKA” z 10 lutego 1945 roku.

2. Dokumenty opracowane i podpisane przez przywódcę terrorystycznej grupy „KONRADA”, związane z planem napadu i rozbicia w m. Drohobyczu pomieszczenia komisji do spraw przesiedlenia oraz zlikwidowania ochrony, a dokładnie:

a) Raport „KONRADA” z 20 stycznia 1945 roku.

b) Plan działania z 21 stycznia 1945 roku ze szkicem pomieszczenia komisji.

c) Sporządzony przez „KONRADA” dokument o napadzie zatytułowany – „Praca nr 1”.

3. Raport komendanta Inspektoratu Drohobyckiego („Dniestr”) – „JUHASA” dla komendanta Okręgu Stanisławowskiego AK – „KUDAKA” z 30 stycznia 1945 roku.

4. Antysowieckie ulotki: „O granicach”, „W rzeczywistości” i „Do ukraińskich żołnierzy Związku Sowieckiego”.

Na wszystkich tych dokumentach są własnoręczne adnotacje oskarżonego HERMANA.

Zważywszy na to, że dokumenty te, potwierdzające zeznania aresztowanego członka AK HERMANA W. M., świadczą o tym, iż oddziały Okręgu Armii Krajowej prowadziły destrukcyjną robotę na tyłach Armii Czerwonej według dyrektyw komendy Armii Krajowej i polskiego podziemia, a zatem, mogą one zostać wykorzystane w charakterze dowodów

дрывной работы в тылу действующей Красной Армии в следственном деле № 7859 по обвинению организаторов и руководителей польского подполья на территории Западных областей Украины и Белоруссии, Литвы и Польши – ОКУЛИЦКОГО Л. Б., ЯНКОВСКОГО Я. И., БЕНЬ А. В. и других.

Настоящий акт составлен в том, что поименованные ниже документы с собственноручными надписями арестованного ГЕРМАНА В. М.:

1. Организационный приказ № 4 от 10 февраля 1945 года.
2. Рапорт „КОНРАДА” от 20 января 1945 года.
3. План действия от 21 января 1945 года с чертежом помещения комиссии, подписанный „КОНРАДОМ”.
4. Составленный „КОНРАДОМ” документ – работа № 1.
5. Антисоветские листовки: „О границах”, „К действительности” и „К украинским солдатам Советского Союза” изъяты из следственного дела по обвинению ГЕРМАНА В. М. для приобщения к следственному делу № 7859 по обвинению организаторов и руководителей „Армии Краевой” ОКУЛИЦКОГО и других, в качестве документальных доказательств их подрывной работы.

Военный прокурор Главной Военной  
Прокуратуры Красной Армии  
полковник юстиции (—) КИТАЕВ

Зам. нач. отделения  
Майор госбезопасности  
(—) ЗАХАРОВ

Начальник отделения  
Майор госбезопасности  
(—) МИХАЛЕВ

*ГДА СБУ, спр. П-30376, т. 3, арк. 3–4.*

*Оригінал, машинопис.*

*Під документом круга печатка з гербом в середині і написом: Главная Военная Прокуратура Красной Армии.*

## Примітки

<sup>a-a</sup> Вписано від руки.

rzeczowych destrukcyjnej roboty na tyłach Armii Czerwonej w sprawie śledczej nr 7859 dotyczącej oskarżenia organizatorów i przywódców polskiego podziemia na terytorium zachodnich obwodów Ukrainy i Białorusi, Litwy i Polski – OKULICKIEGO L. B., JANKOWSKIEGO J. I., BIENIA A. B. i innych.

Niniejszy protokół został sporządzony w związku z tym, że wymienione niżej dokumenty z własnoręcznymi adnotacjami aresztowanego HERMANA W. M.:

1. Rozkaz organizacyjny nr 4 z 10 lutego 1945 roku.
2. Raport „KONRADA” z 20 stycznia 1945 roku.
3. Plan działania z 21 stycznia 1945 roku ze szkicem pomieszczenia komisji, podpisany przez „KONRADA”.
4. Sporządzony przez „KONRADA” dokument – „Praca nr 1”.
5. Antysowieckie ulotki: „O granicach”, „W rzeczywistości” i „Do ukraińskich żołnierzy Związku Sowieckiego” zostały wyłączone ze sprawy śledczej dotyczącej oskarżenia HERMANA W. M. w celu dołączenia do sprawy śledczej nr 7859 dotyczącej oskarżenia organizatorów i przywódców Armii Krajowej OKULICKIEGO i innych, w charakterze dowodów rzeczowych ich destrukcyjnej roboty.

Wojskowy Prokurator Głównej Wojskowej  
Prokuratury Armii Czerwonej  
Pułkownik sądownictwa (—) KITAJEW

Zast[ępcą] nacz[elnika] Wydziału  
Major bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) ZACHAROW

Naczelnik Wydziału  
Major bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) MICHAŁEW

*WAP SBU, spr. P-30376, t. 3, k. 3–4.*

*Oryginał, maszynopis.*

*Pod tekstem pieczęć okrągła z herbem w środku i napisem w otoku: Główna Prokuratura Wojskowa Armii Czerwonej.*

## Przypisy

<sup>a - a</sup> Wpisano odręcznie.

**27 листопада 1945, б.м.в. Обвинувальний висновок  
стосовно Фелікса Янсона та інших**

„Утверждаю”

Зам. Народного Комиссара Внутренних Дел УССР

Комиссар Милиции 3 ранга

ЛОБУРЕНКО<sup>1</sup>

„<sup>а</sup>-27-<sup>а</sup>” ноября 1945 г.

Обвинительное заключение  
по следделу № 1635

по обвинению:

1. ЯНСОНА Фелікса Александровича, он же ЦАРИЛЬ Юрьевич по ст. ст. 54-1, п. „а”, 54-11 УК УССР
2. ГЕРМАНА Владислава М[а]ксимильяновича
3. САВИЦКОГО Едуарда Марьяновича по ст. ст. 54-1, п. „а”, 54-11 УК УССР
4. КЛЕВЕНХАГЕНА Стефана Максимильяновича<sup>2</sup> по ст. ст. 54-6, 54-11 УК УССР
5. КУЗЬМИНСКОГО, он-же ПАЦАК Андрея Юзефовича<sup>3</sup> по ст. ст. 54-2, 54-8, 54-11 УК УССР

УББ НКВД УССР в январе – марте 1945 года была вскрыта и ликвидирована существовавшая на территории западной Украины подпольная националистическая организация, так называемая „Армия Крайова” – „АК”, впоследствии переформированная под названием „Неподлеглость” – „НЕ”.

„АК”-„НЕ” была создана на территории Польши, а также западной Украины, западной Белоруссии и Виленской области в период немецкой оккупации этих территорий по указанию реакционного польского эмигрантского „правительства” в Лондоне.

На оккупированной территории в г. Варшава находилось главное командование „АК” во главе с фашистским генералом „БУР” – КОМАРОВСКИМ, а после, его заместителем „НЕДЗВЯДСКОМ” – ОКУЛИЦКИМ – один из обвиняемых по делу происходившего в г. Москве в июне 1945 г. процесса.

Главному командованию „АК”-„НЕ” были подчинены обшары и отдельные военные округа.

**27 listopada 1945, b.m.w. Wniosek oskarżający  
Feliksa Jansona i innych**

„Zatwierdzam”  
Zast[ęzca] ludowego komisarza spraw wewnętrznych USRS  
Komisarz milicji 3 rangi  
ŁOBURIENKO<sup>1</sup>  
„<sup>a-27-a</sup>” listopada 1945 r.

Wniosek oskarżający  
dotyczy sprawy śled[czej] nr 1635

z oskarżenia:

1. JANSONA Feliksa s. Aleksandra *on-że* CYRYL s. Jerzego z art. art. 54-1, p. „a”, 54-11 KK USRS
2. HERMANA Władysława s. Maksymiliana
3. SAWICKIEGO Edwarda s. Mariana z art. art. 54-1, p. „a”, 54-11 KK USRS
4. KLEWENHAGENA Stefana<sup>2</sup> s. Maksymiliana z art. art. 54-6, 54-11 KK USRS
5. KUŹMIŃSKIEGO *on-że* PACAK Andrzej<sup>3</sup> s. Józefa z art. art. 54-2, 54-8, 54-11 KK USRS

W styczniu – marcu 1945 roku została przez UBB NKWD USRS wykryta i zlikwidowana istniejąca na terytorium Zachodniej Ukrainy podziemna nacjonalistyczna organizacja, tak zwana Armia Krajowa – AK, następnie zreorganizowana pod nazwą Niepodległość – NIE.

AK-NIE została utworzona na terytorium Polski, a także Zachodniej Ukrainy, Zachodniej Białorusi i obwodu wileńskiego w okresie niemieckiej okupacji tych terytoriów na polecenie reakcyjnego polskiego rządu emigracyjnego w Londynie.

Na okupowanym terytorium w m. Warszawie znajdowała się Komenda Główna AK na czele z faszystowskim generałem „BOREM” – KOMOROWSKIM, a później jego zastępcą „NIEDŹWIADKIEM” – OKULICKIM – jeden z oskarżonych w sprawie odbywającego się procesu w Moskwie w czerwcu 1945 r.

Komendzie Głównej AK-NIE podlegały obszary i poszczególne okręgi wojskowe.

В г. Львове был центр подпольной организации „АК”-„НЕ” обшара, которому подчинялись все военные округа „АК”-„НЕ” находящиеся на западной Украине.

Военным округам подчинялись инспектораты, последним районы и т. д. Все эти подразделения „АК” имели свои руководящие штабы.

Командующим Львовского обшара являлся обвиняемый по настоящему делу ЯНСОН Феликс Александрович, он же „ЦИРИЛЬ” Юрьевич.

Ему был подчинен обвиняемый ГЕРМАН Владислав Максимильянович – командующий Станиславовским округом.

Обвиняемый по настоящему делу САВИЦКИЙ Едуард Марьянович входил в состав штаба Станиславского военного округа „АК”.

Обвиняемый КУЗЬМИНСКИЙ-ПАЦАК Андрей Юзефович являлся комендантом Стрийского инспектората Станиславского военного округа „АК”.

Помимо „АК”-„НЕ” в г. Львове находился руководящий центр разведки „АК” подчинявшийся непосредственно главному командованию „АК” в Варшаве, так называемая экспозитура н/р 8, руководителем которой являлся обв. КЛЕВЕНХАГЕН Стефан Максимильянович, он же СВЕЧКОВСКИЙ Чеслав Иванович.

Маскируя себя под видом подпольной организации ведущей борьбу с немцами, „АК” фактически в соответствии с директивами польского эмигрантского „правительства” саботировала эту борьбу и подготавливала вооруженное выступление против Советского Союза.

В момент освобождения Красной Армией западной Украины и Польши „АК” всячески помогала немцам ведя вооруженную борьбу против Красной Армии не останавливаясь перед осуществлением террористических актов из-за угла.

Процессом в г. Москве полностью разоблачена подрывная про-немецкая деятельность „АК”, осуществившая большое количество террористических актов над офицерами и бойцами Красной Армии, а также представителями Советской власти.

„АК” занималась и широкой диверсионной деятельностью, а также шпионажем в тылу Красной Армии.

Для шпионских целей широко применялись радиостанции связывавшие подполье „АК” с закордоном.

Штабы „АК” располагали специальным пропагандистским аппаратом издававшим и распространявшим враждебные Советской власти газеты, листовки и другую националистическую литературу. Этот же аппарат вел в массах антисоветскую пропаганду провокационного, клеветнического характера.



W m. Lwowie znajdowała się centrala podziemnej organizacji AK-NIE Obszaru, której podlegały wszystkie wojskowe okręgi AK-NIE na Zachodniej Ukrainie.

Wojskowym okręgom podlegały inspektoraty, tym ostatnim rejony itd. Wszystkie te pododdziały AK miały swoje sztaby dowódcze.

Komendantem Obszaru Lwowskiego był oskarżony w niniejszej sprawie JANSON Feliks s. Aleksandra *on-że* CYRYL s. Jerzego.

Jemu podlegał oskarżony HERMAN Władysław s. Maksymiliana – dowodzący Okręgiem Stanisławowskim.

Oskarżony w niniejszej sprawie SAWICKI Edward s. Mariana wchodził w skład sztabu Okręgu Stanisławowskiego AK.

Oskarżony KUŹMIŃSKI-PACAK Andrzej s. Józefa był komendantem Inspektoratu Stryjskiego Okręgu Stanisławowskiego AK.

Oprócz AK-NIE we Lwowie znajdował się kierowniczy ośrodek wywiadu AK podporządkowany bezpośrednio Komendzie Głównej AK w Warszawie, tak zwana Ekspozytura nr 8, której dowódcą był oskarżony KLEWENHAGEN Stefan s. Maksymiliana *on-że* ŚWIECZKOWSKI Czesław s. Jana.

Kamuflując się jako podziemna organizacja prowadząca walkę z Niemcami, AK w rzeczywistości, zgodnie z wytycznymi polskiego rządu emigracyjnego, sabotowała tę walkę i przygotowywała zbrojne wystąpienie przeciwko Związkowi Sowieckiemu.

W chwili wyzwolenia przez Armię Czerwoną Zachodniej Ukrainy i Polski AK wszelkimi sposobami pomagała Niemcom, prowadząc zbrojną walkę przeciwko Armii Czerwonej i nie cofając się przed dokonywaniem aktów terrorystycznych z za węgła.

Podczas procesu w Moskwie została w pełni zdemaskowana destrukcyjna proniemiecka działalność AK, dokonującej znacznej liczby aktów terrorystycznych wobec oficerów i żołnierzy Armii Czerwonej, a także przedstawicieli władzy sowieckiej.

AK zajmowała się też szeroką działalnością dywersyjną oraz szpiegostwem na tyłach Armii Czerwonej.

Do celów szpiegowskich szeroko były używane radiostacje łączące podziemie AK z zagranicą.

Sztaby AK dysponowały specjalnym aparatem propagandowym wydającym i rozpowszechniającym wrogie wobec władzy sowieckiej gazety, ulotki i inną nacjonalistyczną literaturę. Aparat ten prowadził wśród mas antysowiecką propagandę o prowokacyjnym, oszczerczym charakterze.

W programie nowoutworzonej w miejsce AK wojskowo-politycznej organizacji NIE dawano jasne wytyczne do prowadzenia aktywnej antysowieckiej walki w następujących kierunkach:

В программе вновь созданной вместо „АК” военно-политической организации „НЕ” давались прямые установки ведения активной антисоветской борьбы в таких направлениях:

1) Сколачивать кадры организации, сохранять оружие для нелегальной работы и подготовки восстания против СССР.

2) Создавать вооруженные боевые отряды в количестве не более 60-ти человек в каждом.

3) Создавать террористические, так называемые ликвидационные группы и осуществлять террористические акты над противниками „АК” и представителями советского военного командования.

4) Подготавливать кадры диверсантов для осуществления диверсионных актов только в период приближения момента восстания.

5) Заниматься военной разведкой и контрразведывательной работой в тылу Красной Армии.

6) Сохранять радиостанции и поддерживать радиосвязь с главным командованием „АК” через Лондон.

7) Проводить печатную и устную пропаганду, направленную против СССР (Из показаний ЯНСОНА на очной ставке с ОКУЛИЦКИМ от 7 VI [19]45 г., т. 1, л.д. 55).

По указанию главного командования, существование „НЕ” тщательно зашифровывалось. От руководящих участников „АК” брались повторные присяги, что они обязываются вести активную борьбу против Советской власти (т. 1, л.д. 115–117).

Практическая антисоветская деятельность „АК”-„НЕ” на западной Украине характеризуется как наиболее активная.

Следствием установлено, что ЯНСОН будучи завербованным в 1942 году в организацию „ЗВЗ”, впоследствии переименованную в „АК”, был направлен в г. Львов главным командованием „ЗВЗ”-„АК” в качестве квартирмейстера Львовского обшара, а с конца июля 1944 года, после ареста руководителей „АК” генерала ФИЛИПКОВСКОГО и других, был назначен командующим всеми формированиями „АК” на Украине.

Имел псевдоним „КАРМЕН” и „СД-Ш” [?].

Являясь в прошлом майором польской армии, ЯНСОН в 1943 году в „АК” получил звание подполковника, а по занимаемому положению числился генералом (т. 1, л.д. 26).

По указанию ЯНСОНА, после освобождения Красной Армией западной Украины, вся „АК” на западной Украине ушла в глубокое подполье, сохранив свои кадры, оружие и большое количество техники, как то радиостанции, типографии, ротаторы, пишущие машинки,

1) Kompletować kadry organizacji, przechowywać broń dla [celów] nielegalnej roboty i przygotowania powstania przeciwko ZSRS.

2) Tworzyć zbrojne oddziały bojowe liczące nie więcej niż 60 ludzi każdy.

3) Tworzyć terrorystyczne, tak zwane likwidacyjne grupy, i dokonywać aktów terrorystycznych wobec przeciwników AK i przedstawicieli sowieckiego dowództwa wojskowego.

4) Przygotowywać kadry dywersantów dla dokonywania aktów dywersyjnych dopiero w okresie zbliżania się momentu [wybuchu] powstania.

5) Zajmować się wywiadem wojskowym i robotą kontrwywiadowczą na tyłach Armii Czerwonej.

6) Przechowywać radiostacje i utrzymywać łączność radiową z Komendą Główną AK za pośrednictwem Londynu.

7) Prowadzić drukowaną i ustną propagandę skierowaną przeciwko ZSRS (Z zeznań JANSONA na konfrontacji z OKULICKIM w [dniu] 7 VI [19]45 r., t. 1, k.s. 55).

Na polecenie Głównego Dowództwa istnienie NIE było starannie zakonspirowane. Od kadry dowódczej AK odbierano powtórnie przysięgę, że zobowiązuje się ona prowadzić aktywną walkę przeciwko władzy sowieckiej (t. 1, k.s. 115–117).

Antysowiecka działalność AK-NIE na Zachodniej Ukrainie charakteryzuje się największą aktywnością.

W śledztwie ustalono, że JANSON będąc zwerbowanym w 1942 roku do organizacji ZWZ przemianowanej następnie na AK został skierowany do Lwowa przez Komendę Główną ZWZ-AK w charakterze kwatermistrza Obszaru Lwowskiego, a od końca lipca 1944 roku, po aresztowaniu dowódców AK generała FILIPKOWSKIEGO i innych, został mianowany dowódcą wszystkich formacji AK na Ukrainie.

Miał pseudonim „KARMEN” i „SD-SZ” [?].

Będąc w przeszłości majorem Wojska Polskiego, JANSON w 1943 roku w AK otrzymał stopień podpułkownika, a zgodnie z zajmowaną pozycją był uznawany za generała (t. 1, k.s. 26).

Na polecenie JANSONA, po wyzwoleniu przez Armię Czerwoną Zachodniej Ukrainy, cała AK na Zachodniej Ukrainie zesłała do głębokiego podziemia, zachowując swoje kadry, broń i znaczną ilość środków technicznych, a mianowicie radiostacje, drukarnie, powielacze, maszyny do pisania, wyposażenie fabryki granatów; część środków technicznych została podczas rewizji skonfiskowana, w szczególności dwie radiostacje, wyposażenie fabryki granatów, rotatory i in[ne] (t. 1, k.s. 20, t. 2, k.s. 3–6).

оборудование гранатной фабрики; часть техники была при обысках изъята, в частности 2 радиостанции, оборудование гранатной фабрики, ротаторы и др. (т. 1, л.д. 20, т. 2, л.д. 3–6).

Кроме того, специально для подпольной работы в советском тылу, ЯНСОН получил для обшара большую сумму валюты, в том числе золотой фонд рассчитанный на финансирование организации в течении одного года после прихода Красной Армии.

При обыске у ЯНСОНА был изъят золотой фонд „АК” в сумме 5680 американских долларов и 1835 рублей царской чеканки, а также 14 000 бумажных долларов (т. 1, л.д. 8–12, 112–115).

По указанию ЯНСОНА переданному через командующих округами, в том числе через обв. ГЕРМАНА, имевшего псевдонимы „ГЛЮБУС” и „КУДАК”, на территории Станиславского округа было осуществлено ряд террористических актов.

„Комендант обшара «СД-3» [?], «КАРМЕН», в конце января или начала февраля 1945 года, в беседе со мной предложил усилить террористическую деятельность, дав более широкие права в самостоятельном решении этих вопросов, не только комендантам инспекторатов, но и комендантам обводов, создав при этих обводах специальные ликвидационные группы, предусматривая использование для террористических актов и женщин” (т. 1, л.д. 229 из показаний ГЕРМАНА от 16–19/II.45 г.).

По показаниям обв. ГЕРМАНА в инспекторате руководимом обв. КУЗЬМИНСКИМ, по псевдониму „ЯРЕМА”, в январе 1945 г. в соответствии с его, ГЕРМАНА, директивами КУЗЬМИНСКОМУ, убито два офицера советского военного командования и несколько представителей военного командования польской армии БЕРЛИНГА (т. 2, л.д. 364).

„... Я действительно сообщил как своему начальнику ГЕРМАНУ о том, что по сообщению коменданта Стрийского обвода «ОЛЕНЬ», подчиненные ему члены «АК» между ноябрем 1944 года и январем 1945 года убили 2-х представителей советского военного командования” (т. 2, л.д. 365 – из показаний КУЗЬМИНСКОГО от 26 мая 1945 года).

Как аппарат обшара, так и округов и инспекторатов занимались и диверсионной деятельностью.

Из изъятых у обв. ГЕРМАНА документов устанавливается, что подчиненные ему подразделения „АК” намечали осуществление ряда диверсионных актов на железной дороге и по взрыву мостов (т. 1, л.д. 344–345).

Oprócz tego, specjalnie dla podziemnej roboty na sowieckich tyłach, JANSON otrzymał dla obszaru dużą sumę waluty, w tym złoty fundusz obliczony na finansowanie organizacji w okresie jednego roku po wkroczeniu Armii Czerwonej.

Podczas rewizji u JANSONA został skonfiskowany złoty fundusz AK w kwocie 5680 dolarów amerykańskich i 1835 rubli carskiego bicia, a także 14 000 papierowych dolarów (t. 1, k.s. 8–12, 112–115).

Na polecenie JANSONA przekazane przez dowodzących okręgami, w tym przez osk[arżonego] HERMANA, mającego pseudonimy „GLOBUS” i „KUDAK”, na terenie Okręgu Stanisławowskiego zostało przeprowadzonych kilka aktów terrorystycznych.

„Komendant Obszaru «SD-Z» [?], «KARMEN» z końcem stycznia lub początkiem lutego 1945 roku w rozmowie ze mną polecił nasilić działalność terrorystyczną, dając szersze prawa samodzielnego decydowania w tych kwestiach, nie tylko komendantom inspektoratów, ale i komendantom obwodów, tworząc przy tych obwodach specjalne grupy likwidacyjne, przewidując wykorzystanie do dokonywania aktów terrorystycznych również kobiet” (t. 1, k.s. 229 z zeznań HERMANA z [dni] 16–19/II.45 r.).

Według zeznań oskarżonego HERMANA w inspektoracie dowodzonym przez osk[arżonego] KUŹMIŃSKIEGO, pseudonim „JAREMA”, w styczniu 1945 r. zgodnie z jego, HERMANA, rozkazami dla KUŹMIŃSKIEGO, zabito dwóch oficerów sowieckiego dowództwa wojskowego i kilku przedstawicieli wojskowego dowództwa polskiej armii Berlinga (t. 2, k.s. 364).

„... Istotnie poinformowałem HERMANA jako swojego naczelnika o tym, że według informacji komendanta Obwodu Stryjskiego «JELENIA», podlegający mu członkowie AK między listopadem 1944 roku a styczniem 1945 roku zabili dwóch przedstawicieli sowieckiego dowództwa wojskowego” (t. 2, k.s. 365 – z zeznań KUŹMIŃSKIEGO z 26 maja 1945 roku).

Zarówno aparat obszaru, jak [aparaty] okręgów i inspektoratów zajmowały się także działalnością dywersyjną.

Ze skonfiskowanych u osk[arżonego] HERMANA dokumentów wynika, że podlegające mu oddziały AK planowały przeprowadzenie szeregu aktów dywersyjnych na linii kolejowej oraz wysadzenie mostów (t. 1, k.s. 344–345).

W styczniu 1945 roku w podległym HERMANOWI Inspektoracie Drohobyckim członkowie AK dokonali podpalenia budynku komitetu do spraw przesiedlenia ludności polskiej w celu zlikwidowania dokumentów i ludzi, w tym pracujących tam obywateli sowieckich (t. 3, k.s. 5–8)<sup>4</sup>.

В январе месяце 1945 года в подчиненном ГЕРМАНУ Дрогобычском инспекторате участниками „АК” был осуществлен поджог здания комитета по переселению польского населения, с целью уничтожения документов и людей, в том числе работавших там советских граждан (т. 3, л.д. 5–8)<sup>4</sup>.

„... Мы пришли к выводу, что необходимо парализовать деятельность Польского комитета национального освобождения путем нападения на канцелярию.

В ночь с 21 на 22 января 1945 года намеченное нападение было осуществлено «КОНРАДОМ» совместно с другим, мне неизвестным членом «АК» – швейцаром здания делегатуры комитета.

Во время нападения «КОНРАД» поджог здание внутри намереваясь его сжечь вместе с находившимися в здании тремя советскими гражданами и двумя представителями делегатуры” (т. 1, л.д. 341 – из показаний ГЕРМАНА от 1.VI.45 г.).

„... Я санкционировал «ЮГАСУ» при отсутствии взрывчатых веществ, помимо подрыва паровоза, обстреливать поезда с переселенцами, или совершать на эти поезда вооруженные нападения” (т. 1, л.д. 345 – из показаний ГЕРМАНА от 1 июня 1945 г.).

В соответствии с указаниями главного командования „АК” обв. ЯНСОН организовал через своих подчиненных широкую разветвленную сеть.

При помощи этой сети собирались систематически для информирования через Лондон главное командование „АК” шпионские сведения о Красной Армии, военной промышленности и стратегических пунктах.

Большую работу в этом направлении развернул командующий Станиславским военным округом обв. ГЕРМАН и его подчиненный обв. КУЗЬМИНСКИЙ.

„... Приблизительно в ноябре 1944 г. командующий Львовского обшара «АК» ЯНСОН мне предложил продолжать помещать в «Информационный бюллетень» раздел военной разведки, что я и делал” (Том 1, л.д. 363 – из показаний ГЕРМАНА от 1 июня 1945 г.).

В целях параллельной перепроверки разведывательных данных по линии „АК”, как более квалифицированная и более законспирированная сеть в г. Львове, существовала разведка главного командования „АК” под названием экспозитура н/р 8.

Руководителем этой экспозитуры являлся КЛЕВЕНХАГЕН – СВЕЧКОВСКИЙ, под псевдонимом „Стефан” (т. 2, л.д. 236–238).

Утеряв связи с главным командованием „АК” в городе Варшаве летом 1944 года в связи с продвижением фронта обв. КЛЕВЕНХА-

„... Doszliśmy do wniosku, że konieczne jest sparaliżowanie działalności Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego poprzez napady na kancelarię.

W nocy z 21 na 22 stycznia 1945 roku planowany napad został dokonany przez «KONRADA» wspólnie z innym, nieznanym mi członkiem AK – woźnym w budynku delegatury komitetu.

Podczas napadu «KONRAD» podpalił budynek wewnątrz, zamierzając spalić go wraz ze znajdującymi się w budynku trzema sowieckimi obywatelami i dwoma przedstawicielami delegatury” (t. 1, k.s. 341 – z zeznań HERMANA z 1.VI.45 r.).

„... Zezwoliłem «JUHASOWI» w przypadku braku materiałów wybuchowych, oprócz wysadzenia parowozu, ostrzeliwać pociągi z przesiedleńcami, albo dokonywać na te pociągi zbrojnych napadów” (t. 1, k.s. 345 – z zeznań HERMANA z 1 czerwca 1945 r.).

Zgodnie ze wskazówkami Komendy Głównej AK, osk[arżony] JANSON przez swoich podkomendnych zorganizował szeroko rozgałęzioną siatkę.

Za pomocą tej siatki były zbierane systematycznie, w celu informowania poprzez Londyn Komendy Głównej AK, szpiegowskie informacje o Armii Czerwonej, przemyśle zbrojeniowym i punktach strategicznych.

Znaczną pracę w tym kierunku rozwinął dowodzący Okręgiem Stanisławowskim osk[arżony] HERMAN i jego podkomendny osk[arżony] KUŹMIŃSKI.

„... Mniej więcej w listopadzie 1944 r. komendant Obszaru Lwowskiego AK JANSON zaproponował mi, aby nadal zamieszczać w «Biuletynie Informacyjnym» rozdział o wojskowym wywiadzie, co też uczyniłem” (t. 1, k.s. 363 – z zeznań HERMANA z 1 czerwca 1945 r.).

W celu równoczesnego weryfikowania danych wywiadowczych AK, jako najbardziej wykwalifikowana i zakonspirowana siatka we Lwowie, działał wywiad Komendy Głównej AK pod nazwą Ekspozytura nr 8.

Kierownikiem tej ekspozytury był KLEWENHAGEN – ŚWIECZKOWSKI, pseudonim „STEFAN” (t. 2, k.s. 236–238).

Utraciwszy łączność z Komendą Główną AK w m. Warszawie latem 1944 roku w związku z przesuwaniem się frontu, osk[arżony] KLEWENHAGEN – ŚWIECZKOWSKI poprzez swojego sekretarza ZABDYRA, pseudonim „ADA” skontaktował się z osk[arżonym] HERMANEM i przez niego z JANSONEM, planując zorganizować przekazywanie przez Obszar Lwowski AK systematycznie zbieranych przez jego wywiad informacji szpiegowskich dla Komendy Głównej AK (t. 1, k.s. 356, t. 2, k.s. 220).

Podobnie jak obszar AK, KLEWENHAGEN – ŚWIECZKOWSKI dysponował specjalnym funduszem walutowym przeznaczonym na prace na

ГЕН – СВЕЧКОВСКИЙ через своего секретаря ЗАБДЫР, по псевдониму „АДА”, связался с обв. ГЕРМАНОМ и через него с ЯНСОНОМ, имея ввиду через Львовский обшар „АК” наладить передачу систематически собиравшихся его разведкой шпионских сведений в адрес главного командования „АК” (т. 1, л.д. 356, т. 2, л.д. 220).

Как и обшар „АК”, КЛЕВЕНХАГЕН – СВЕЧКОВСКИЙ располагал специальным валютным фондом предназначенным для работы в тылу Красной Армии в течение 6-ти месяцев после освобождения города Львова (т. 2, л.д. 213).

При обыске у обв. КЛЕВЕНХАГЕНА – СВЕЧКОВСКОГО и работников его разведки, в частности на его конспиративной квартире, было обнаружено большое количество шпионских материалов и общей информации о положении на западной Украине в тылу Красной Армии (т. 3, л.д. 46–137).

Большое место „АК” уделялось вопросам антисоветской пропаганды.

По заданию ЯНСОНА обв. ГЕРМАН с помощью своего аппарата создал ряд подпольных типографий, издавая и распространяя в большом количестве националистическую литературу.

Одна из таких типографий была обнаружена при обыске на квартире обв. САВИЦКОГО Эдуарда по псевдониму „СОВА” с большим количеством напечатанных антисоветских листовок (т. 2, л.д. 3–6).

У него же на ротаторе печаталась основная директива написанная обв. ГЕРМАНОМ 10 II 45 г. под заголовком „Организационный приказ”, в котором указывалось об усилении подрывной работы и расширении сети „АК”.

Этот приказ и ряд других документов были изъяты у обв. ГЕРМАНА при обыске (т. 2, л.д. 158–184; т. 3, л.д. 9–18).

Там же были изъяты две радиостанции и пишущие машинки (т. 2, л.д. 3–6).

Квартира обв. САВИЦКОГО использовывалась ГЕРМАНОМ в конспиративных целях по приему там основных руководящих участников „АК”.

Подготавливая свои кадры для борьбы против Советской власти, поднятия восстания в благоприятный с точки зрения „АК” момент, эта организация еще в период напряженных кровопролитных боев Красной Армии против немецких саттелитов, вела переговоры с военным командованием фашистских государств о совместных действиях против Советской власти.

По разрешению главнокомандующего „АК” „БУР” – КОМАРОВСКОГО ЯНСОН санкционировал ведение переговоров с командова-



tyłach Armii Czerwonej w okresie 6 miesięcy po wyzwoleniu miasta Lwo-wa (t. 2, k.s. 213).

Podczas rewizji u osk[arżonego] KLEWENHAGENA – ŚWIECZKOW-SKIEGO i pracowników jego wywiadu, w szczególności w jego konspiracyjnej kwaterze, została odkryta znaczna ilość materiałów szpiegowskich i ogólnych informacji o sytuacji na Zachodniej Ukrainie na tyłach Armii Czerwonej (t. 3, k.s. 46–137).

Wiele miejsca poświęcała AK kwestiom propagandy antysowieckiej.

Na polecenie JANSONA osk[arżony] HERMAN przy pomocy swoich podwładnych utworzył szereg podziemnych drukarni, wydając i rozpowszechniając w dużej ilości nacjonalistyczną literaturę.

Jedna z takich drukarni została znaleziona podczas rewizji w mieszkaniu osk[arżonego] SAWICKIEGO Edwarda, pseudonim „SOWA”, ze znaczną ilością wydrukowanych antysowieckich ulotek (t. 2, k.s. 3–6).

U niego też na powielaczu drukowano podstawowy rozkaz napisany przez osk[arżonego] HERMANA [w dniu] 10 II 45 r. z nagłówkiem „Rozkaz organizacyjny”, w którym nakazywano wzmożenie destrukcyjnej roboty i rozszerzenie siatki AK.

Ten rozkaz i szereg innych dokumentów skonfiskowano u osk[arżonego] HERMANA podczas rewizji (t. 2, k.s. 158–184; t. 3, k.s. 9–18).

Tam też zostały skonfiskowane dwie radiostacje i maszyny do pisania (t. 2, k.s. 3–6).

Mieszkanie osk[arżonego] SAWICKIEGO było wykorzystywane przez HERMANA w celach konspiracyjnych do przyjmowania kadry dowódczej AK.

Przygotowując swoje kadry do walki przeciwko władzy sowieckiej, wybuchu powstania w sprzyjającym z punktu widzenia AK momencie, organizacja ta jeszcze w okresie natężonych, krwawych walk Armii Czerwonej przeciwko niemieckim satelitom prowadziła rokowania z wojskowym dowództwem państw faszystowskich o wspólnych działaniach przeciwko władzy sowieckiej.

Za zezwoleniem głównodowodzącego AK „BORA” – KOMOROW-SKIEGO JANSON wydał zgodę na prowadzenie rokowań z dowództwem węgierskich faszystów o dostarczeniu im wywiadowców spośród członków AK do szpiegowskiej roboty na sowieckich tyłach.

W takich rokowaniach osobiście brał udział jeszcze w l[atach] 1942–1943 osk[arżony] HERMAN (t. 1, k.s. 262–263).

Wszyscy oskarżeni do przedstawionych im zarzutów w pełni przyznali się.

нием венгерских фашистов о предоставлении им разведчиков из числа членов „АК” для шпионской работы в Советском тылу.

В таких переговорах принимал личное участие еще в 1942–1943 г. обв. ГЕРМАН (т. 1, л.д. 262, 263).

Все обвиняемые в предъявленном им обвинении полностью признали себя виновными.

На основании изложенного, обвиняются:

<sup>6</sup>-1. ЯНСОН Феликс Александрович, он же ЦИРИЛЬ Юрьевич, 1900 года рождения, уроженец с. Куцо, Петриковского уезда (Польша), по национальности поляк, бывшего польского подданства, с высшим военным образованием, бывший кадровый офицер польской армии, в звании подполковника, в 1939 году офицер по мобилизационной работе в министерстве военных дел. До ареста проживал в г. Львове,<sup>-6</sup>

в том, что:

1. В 1942 году вступил в организацию „АК”, с 1943 года являлся квартирмейстером Львовского обшара, а затем шефом штаба „АК” этого же обшара.

В конце июля 1944 года был назначен командующим Львовского обшара – руководителем „АК” на западной Украине, которая впоследствии реформировалась в организацию „Неподлеглость” „НЕ”, имел организационные псевдонимы „КАРМЕН” и „СД-3” [?].

В „АК” получил военное звание подполковника, по занимаемому положению генерал.

2. В июле 1944 года, после освобождения западной Украины от немецких захватчиков, по его указаниям действующая на данной территории „АК” ушла в глубокое подполье для вооруженной борьбы против Советской власти.

3. Для ведения подпольной работы в тылу Красной Армии, получил для обшара большую сумму инвалюты и золото, рассчитанной на один год работы.

4. В конце 1944 и в начале 1945 года давал указания об осуществлении террористических актов над бойцами и офицерами Красной Армии, совпартактивом и сбора разведывательных данных.

В 1944–[19]45 г. г. поддерживал регулярную радиосвязь, через Лондон, с главным командованием „АК” –

т. е. в совершении преступлений, предусмотренных ст. ст. 54 п. 2, 54-11 УК УССР.

Na podstawie powyższego, oskarżeni zostają:

<sup>b-1.</sup> JANSON Feliks s. Aleksandra *on-że* CYRYL s. Jerzego, urodzony w 1900 roku we w[si] Kuców powiat piotrkowski (Polska), narodowości polskiej, byłego polskiego obywatelstwa, z wyższym wojskowym wykształceniem, były oficer służby stałej Wojska Polskiego w stopniu podpułkownika, w 1939 roku oficer do spraw mobilizacyjnych w Ministerstwie Spraw Wojskowych. Przed aresztowaniem mieszkał we Lwowie,<sup>-b</sup>

o to, że:

1. W 1942 roku wstąpił do organizacji AK, od 1943 roku był kwatermistrzem Obszaru Lwowskiego, a następnie szefem sztabu AK tegoż obszaru.

W końcu lipca 1944 roku został mianowany dowódcą Obszaru Lwowskiego – przywódcą AK na Zachodniej Ukrainie, która następnie przeformowała się w organizację Niepodległość – NIE, miał organizacyjne pseudonimy „KARMEN” i „SD-Z” [?].

W AK otrzymał wojskowy stopień podpułkownika, a według zajmowanej pozycji był równy generałowi.

2. W lipcu 1944 roku, po wyzwoleniu Zachodniej Ukrainy od niemieckich najeźdźców, na jego rozkazy działająca na tym terytorium AK zesłała w głębokie podziemie w celu [prowadzenia] walki zbrojnej przeciwko władzy sowieckiej.

3. Dla prowadzenia podziemnej roboty na tyłach Armii Czerwonej otrzymał dla obszaru znaczną sumę zagr[anicznej] waluty i złoto, obliczone na jeden rok pracy.

4. W końcu 1944 i na początku 1945 roku wydawał rozkazy o przeprowadzeniu aktów terrorystycznych wobec żołnierzy i oficerów Armii Czerwonej, sow[ieckiego] aktywu part[yjnego] oraz zbieraniu informacji wywiadowczych.

W latach 1944–[19]45 utrzymywał regularną łączność radiową poprzez Londyn z Komendą Główną AK –

tj. o dokonanie przestępstw przewidzianych w art. art. 54 p. 2, 54-11 KK USRS.

<sup>b-2.</sup> HERMAN Władysław s. Maksymiliana, urodzony w 1901 r. w m. Lwowie i tam zamieszkały, żonaty, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, z wyższym agro-zootechnicznym wykształceniem, b/p, były porucznik Wojska Polskiego, przed aresztowaniem pracował jako profesor Lwowskiego Instytutu Weterynaryjnego i Politechnicznego,<sup>-b</sup>

<sup>б</sup>-2. ГЕРМАН Владислав Максимилианович, 1901 г. рождения, уроженец и житель гор. Львова, женат, по национальности поляк, гр-н СССР, с высшим агрозоотехническим образованием, б/п, бывший поручик польской армии, до ареста работал профессором Львовского Ветеринарного и Политехнического института,<sup>б</sup>

в том, что:

1. В 1941 году вступил в организацию „АК” и с 1943 года по день ареста являлся командующим Станиславского округа „АК”, имел организационные псевдонимы „ГЛОБУС” и „КУДАК”. По занимаемой должности числился генералом.

2. После изгнания немецких захватчиков, вел активную работу по подготовке „АК” к вооруженному восстанию против Советской власти.

3. По его указаниям, в конце 1944 года, на территории Станиславского округа „АК” было проведено ряд террористических актов над представителями советского военного командования.

4. По указанию ГЕРМАНА, в январе 1945 года было осуществлено нападение на здание польского комитета по переселению, во время которого нападавшие подожгли здание, намереваясь уничтожить находившихся там сотрудников, в том числе советских граждан.

5. В том же январе 1945 года санкционировал осуществление диверсионных актов по взрыву паровозов и нападение на поезда с поляками – переселенцами.

В соответствии с его же указаниями, в Дрогобычском инспекторате „АК” разрабатывались планы подрыва железнодорожных мостов.

6. В декабре 1944 г. – январе 1945 г. ГЕРМАН и подчиненные ему работники штаба округа и инспекторатов „IV” [?] задавали и распространяли антисоветские провокационные листовки и газеты –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

<sup>б</sup>-3. САВИЦКИЙ Едуард Марьянович, <sup>в</sup>-1893-<sup>в</sup> года рождения, уроженец гор. Тернополя, поляк, гр-н СССР, б/партийный, грамотный, по профессии железнодорожный служащий, до ареста работал зам. нач. станции в гор. Львове,<sup>б</sup>

в том, что:

1. В 1941 году вступил в организацию „АК” и с начала 1943 года до дня его ареста являлся пом. нач. отдела по пропаганде Станис-

o to, że:

1. W 1941 roku wstąpił do organizacji AK i od 1943 roku do dnia aresztowania był komendantem Okręgu Stanisławowskiego AK, miał organizacyjne pseudonimy „GLOBUS” i „KUDAK”. Według zajmowanego stanowiska był generałem.

2. Po wygnaniu niemieckich najeźdźców prowadził aktywną robotę nad przygotowaniem AK do zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej.

3. Na jego rozkazy, w końcu 1944 roku, na terenie Okręgu Stanisławowskiego AK przeprowadzono szereg aktów terrorystycznych wobec przedstawicieli sowieckiego dowództwa wojskowego.

4. Na rozkaz HERMANA, w styczniu 1945 roku został dokonany napad na budynek polskiego komitetu do spraw przesiedlenia, podczas którego napastnicy podpalili budynek, zamierzając zlikwidować znajdujących się tam współpracowników, w tym obywateli sowieckich.

5. W tymże styczniu 1945 roku zezwolił na przeprowadzanie aktów dywersyjnych, mianowicie wysadzania parowozów i napadania na pociągi z Polakami – przesiedleńcami.

Zgodnie z jego rozkazami, w Inspektoracie Drohobyckim AK opracowywano plany wysadzenia mostów kolejowych.

6. W grudniu 1944 r. – styczniu 1945 r. HERMAN i podlegli mu pracownicy sztabu okręgu i inspektoratów „IV” [?] wydawali i rozpowszechniali antysowieckie prowokacyjne ulotki i gazety –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1 „a” i 54-11 KK USRS.

<sup>b-3</sup> SAWICKI Edward s. Mariana, urodzony w <sup>c</sup>1893<sup>c</sup> roku w m. Tarnopolu, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/partyjny, piśmienny, z zawodu kolejarz, urzędnik, przed aresztowaniem pracował jako zast[ępc]a nacz[elnika] stacji w m. Lwowie,<sup>b</sup>

o to, że:

1. W 1941 roku wstąpił do organizacji AK i od początku 1943 roku do dnia aresztowania był pom[ocnikiem] nacz[elnika] [Wydziału] Propagandy Okręgu Stanisławowskiego AK. Miał organizacyjne pseudonimy „DĄB” i „SOWA”.

2. Po wygnaniu niemieckich okupantów w jego mieszkaniu znajdowała się drukarnia AK, gdzie na rotatorze drukowano antysowieckie prowokacyjne ulotki, w drukowaniu których brał osobisty udział.

3. W latach 1944–[19]45 udostępniał również swoje mieszkanie dla konspiracyjnych celów AK, przechowywał dwie radiostacje, maszyny do pisania i inne środki techniczne organizacji –

лавского округа „АК”. Имел организационные псевдонимы „ДУБ” и „СОВА”.

2. После изгнания немецких оккупантов, на его квартире содержалась типография „АК”, где на ротаторе печатались антисоветские провокационные листовки, в печатании которых принимал личное участие.

3. В 1944–[19]45 г. г. представлял также свою квартиру для конспиративных целей „АК”, перепрыгивал 2 радиостанции, пишущие машинки и другую технику организации –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54 п. 2, 54-11 УК УССР.

<sup>б-4</sup>. КЛЕВЕНХАГЕН Стефан Максимильянович, он же СВЕЧКОВСКИЙ Чеслав Иванович, 1903 года рождения, уроженец гор. Лодзь, Познанского воеводства (Польша), поляк, бывшего польского подданства, с высшим техническим образованием, женат, б/партийный, бывший подхорунжий польской армии. До ареста проживал в гор. Львове,<sup>-б</sup>

в том, что:

1. В марте 1943 года вступил в члены „АК” и был направлен в гор. Львов на должность заместителя шефа экспозитуры н/р 8 главного командования „АК”, а в 1944 году был назначен шефом этой же экспозитуры и имел псевдоним „ШТУКАС”.

2. В 1944 году, вплоть до декабря месяца через созданную им сеть резидентов и разведчиков экспозитуры, собирал шпионские сведения по Львовской и Станиславской областям о воинских подразделениях Красной Армии, промышленных и стратегических объектах.

3. Финансировал подчиненный ему аппарат разведки из сумм присланных ему главным командованием „АК” для работы в советском тылу в течение шести месяцев –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-6, 54-11 УК УССР.

<sup>б-5</sup>. КУЗЬМИНСКИЙ, он же ПАЦАК Андрей Юзефович, 1906 года рождения, уроженец гор. Варшавы, поляк, подданства бывшего польского, образование среднее, б/партийный, холостяк, без определенных занятий,<sup>-б</sup>

в том, что:

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54 p. 2, 54-11 KK USRS.

<sup>b</sup>4. KLEWENHAGEN Stefan s. Maksymiliana *on-że* ŚWIECZKOWSKI Czesław s. Jana, urodzony w 1903 roku w Łodzi województwo poznańskie (Polska), Polak, byłego polskiego obywatelstwa, z wyższym technicznym wykształceniem, żonaty, b/p, były podchorąży Wojska Polskiego, do aresztowania mieszkał w m. Lwowie,<sup>b</sup>

o to, że:

1. W marcu 1943 roku wstąpił w szeregi AK i został skierowany do Lwowa na stanowisko zastępcy szefa Ekspozytury nr 8 Komendy Głównej AK, a w 1944 roku został mianowany szefem teje ekspozytury i miał pseudonim „SZTUKAS”.

2. W 1944 roku aż do grudnia poprzez utworzoną przez siebie siatkę rezydentów i wywiadowców Ekspozytury zbierał szpiegowskie informacje z Obwodów Lwowskiego i Stanisławowskiego o wojskowych pododdziałach Armii Czerwonej, obiektach przemysłowych i strategicznych.

3. Finansował podległy mu aparat wywiadu z sum przysyłanych przez Komendę Główną AK na robotę w ciągu sześciu miesięcy na sowieckich tyłach –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-6, 54-11 KK USRS.

<sup>b</sup>5. KUŹMIŃSKI *on-że* PACAK Andrzej s. Józefa, urodzony w 1906 roku w m. Warszawie, Polak, byłego polskiego obywatelstwa, wykształcenie średnie, b/partyjny, kawaler, bez określonego zajęcia,<sup>b</sup>

o to, że:

1. W 1943 roku wstąpił do organizacji AK i od stycznia 1945 roku był komendantem Inspektoratu Stryjskiego AK pod pseudonimem „JAREMA”.

Po wkroczeniu Armii Czerwonej w lipcu 1944 roku utrzymywał leśne bandyckie zbrojne oddziały AK.

2. W końcu 1944 i na początku 1945 roku wydawał rozkazy o tworzeniu grup terrorystycznych i dokonywaniu aktów terrorystycznych na terenie Inspektoratu.

3. Zgodnie z jego rozkazami w styczniu 1945 r. na terenie m. Stryja zostało zabitych 2 oficerów Armii Czerwonej –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-2, 54-8, 54-11 KK USRS.

1. В 1943 году вступил в организацию „АК” и с января месяца 1945 года являлся комендантом Стрийского инспектората „АК” под псевдонимом „ЯРЕМА”.

После прихода Красной Армии в июле 1944 года содержал лесные бандитские вооруженные отряды „АК”.

2. В конце 1944 и в начале 1945 года давал директивные указания о создании террористических групп и осуществлении террористических актов на территории инспектората.

3. В соответствии с его указаниями в январе 1945 г. на территории г. Стрия, было убито 2 офицера Красной Армии –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-2, 54-8, 54-11 УК УССР.

#### А ПОСЕМУ ПОЛАГАЛ-БЫ:

Следдело н/р 1635 по обвинению ЯНСОНА, ГЕРМАНА, САВИЦКОГО, КЛЕВЕНХАГЕНА-СВЕЧКОВСКОГО и КУЗЬМИНСКОГО-ПАЦАК направить «военному» прокурору «КВО» для предания обвиняемых суду Особого Совещания при НКВД СССР.

Несмотря на то, что все обвиняемые по настоящему делу совершили тяжчайшие преступления перед Советской властью и заслуживают самого сурового наказания, однако принимая во внимание их чистосердечные признания на следствии, а также то, что в условиях, когда Красная Армия и Советский народ одержали величайшую в мире победу, вышеперечисленные преступники не представляют уже той опасности, которая требовала бы применения к ним заслуженной ими меры наказания, а потому ходатайствовать перед Особым Совещанием НКВД СССР о применении к обвиняемым:

1. ЯНСОНУ Феликсу Александровичу – ЦИРИЛЮ Юрьевичу – 5 лет ИТЛ с конфискацией изъятых у него вещдоков, согласно актов.

2. ГЕРМАНУ Владиславу Максимильяновичу – 3-х лет ИТЛ с конфискацией изъятых у него вещдоков, согласно протоколов обыска.

3. КЛЕВЕНХАГЕНУ (СВЕЧКОВСКОМУ) Стефану Максимильяновичу 3-х лет ИТЛ.

4. КУЗЬМИНСКОМУ (ПАЦАК) Андрею Юзефовичу – 3-х лет ИТЛ с конфискацией изъятых у него вещдоков, согласно акта.

5. САВИЦКОМУ Едуарду Марьяновичу – 3-х лет ИТЛ с конфискацией изъятых у него вещдоков, согласно актов и протоколов обыска.

Ст. следователь следчасти УББ НКВД УССР

Ст. лейтенант

(—) [...]ИДКИЙ



### I DLATEGO UWAŻAM:

Sprawę śled[czą] nr 1635 dotyczącą oskarżenia JANSONA, HERMANA, SAWICKIEGO, KLEWENHAGENA-ŚWIECZKOWSKIEGO, KUŹMIŃSKIEGO-PACAKA skierować do <sup>d</sup>-wojskowego<sup>-d</sup> prokuratora <sup>e</sup>-KWO<sup>-e</sup> w celu przekazania oskarżonych osądowi OSO przy NKWD ZSRS.

Pomimo to, że wszyscy oskarżeni w niniejszej sprawie dokonali najcięższych przestępstw wobec władzy sowieckiej i zasługują na najsurowszą karę, jednak biorąc pod uwagę ich szczere zeznania w śledztwie, a także to, że w sytuacji, gdy Armia Czerwona i naród sowiecki odniosły największe na świecie zwycięstwo, wyżej wymienieni przestępcy nie stanowią już takiego zagrożenia, które wymagałoby wymierzenia im zasłużonego przez nich wymiaru kary, a w związku z tym można wnosić przed Kolegium Specjalnym NKWD ZSRS prośbę o wymierzenie oskarżonym [kar]:

1. JANSONOWI Feliksowi s. Aleksandra – CYRYŁOWI s. Jerzego – 5 lat ITŁ z konfiskatą znalezionych u niego dow[odów] rzecz[owych], zgodnie z protokołem.

2. HERMANOWI Władysławowi s. Maksymiliana – 3 lata ITŁ z konfiskatą znalezionych u niego dow[odów] rzecz[owych], zgodnie z protokołami rewizji.

3. KLEWENHAGENOWI (ŚWIECZKOWSKIEMU) Stefanowi s. Maksymiliana – 3 lata ITŁ.

4. KUŹMIŃSKIEMU (PACAKOWI) Andrzejowi s. Józefa – 3 lata ITŁ z konfiskatą znalezionych u niego dow[odów] rzecz[owych], zgodnie z protokołem.

5. SAWICKIEMU Edwardowi s. Mariana – 3 lata ITŁ z konfiskatą znalezionych u niego dow[odów] rzecz[owych], zgodnie z aktami i protokołami rewizji.

St[arszy] śledczy Jednostki Śled[czej] UBB NKWD USRS

St. lejtnant

(—) [...]IDKIJ

Wyrażam zgodę:

<sup>f</sup>Za<sup>f</sup> nacz[elnika] Oddziału Śled[czego] UBB NKWD USRS

Major SPIWAKOWSKIJ (—)

*WAP SBU, spr. P-30376, k. 425–439.*

*Oryginał, maszynopis.*

*Na pierwszej stronie nieczytelna, odręczna adnotacja.*

Согласен:

л-За<sup>д</sup> нач. следотдела УБ НКВД УССР  
Майор СПИВАКОВСКИЙ (—)

ГДА СБУ, спр. П-30376, арк. 425–439.

Оригінал, машинопис.

На першій сторінці документу нерозбірлива приписка від руки.

## Примітки

- а-а Вписано від руки.
- б-б Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: в.
- в-в Виправлено від руки з: 1890.
- г-г Надписано від руки.
- ґ-ґ Виправлено від руки з: [...] НКВД.
- д-д Дописано від руки.

<sup>1</sup> Лобуренко Іван (нар. 1906), заступник народного комісара (з 1946 віце-міністр) внутрішніх справ УРСР; до 1948 начальник Управління виправних трудових таборів та Виправних трудових колоній НКВС-МВС УРСР; комісар міліції 3 рангу.

<sup>2</sup> Клевенгаген Стефан, *він же* Свечковський Чеслав, арештований 2 березня 1945, засуджений Спецколегією 12 січня 1946 до 3 років ВТТ; звільнений 6 березня 1946.

<sup>3</sup> Спр. Пацак (Пацак-Кузьмірський) Здзіслав Юзеф (1910–1981), вживав також прізвища Анджей Кужмінський, пс. „Анджей”, „Ярема”, „Мандарин”, капітан піхоти, командир роти 40 пп; після оборони Варшави в німецькому полоні, з якого втік у березні 1942 і у Варшаві вступив до АК; заступник командира Організації спеціальних бойових акцій „Оса”, потім заступник командира „Коси 30” та з початку 1943 командир ансамблю в диспозиційних відділах Кедиву ГК АК; у вересні 1943 обійняв керівництво Інспекторату Стрий; арештований 12 березня 1945, 25 травня того ж року перевезений до Москви в характері свідка на процес генерала Л. Окуліцького, засуджений Спецколегією 12 січня 1946 до 3 років ВТТ; звільнений у 1946 повернувся до Польщі; арештований УБ 8 серпня 1950, засуджений до 10 років в’язниці, звільнений у 1956; помер у Кракові.

<sup>4</sup> *Польща та Україна у тридцятих – сорокових роках ХХ століття*, т. 2, *Переселення поляків та українців 1944–1946*; пор. Документ № 38.

## Przypisy

- a- -a Wpisano odręcznie.
- b- -b Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: v.
- c- -c Poprawiono odręcznie z: *1890*.
- d- -d Nadpisano odręcznie.
- e- -e Poprawiono odręcznie z: [...] *NKWD*.
- f- -f Dopisano odręcznie.

<sup>1</sup> Łoburienko Iwan (ur. 1906), zca ludowego komisarza (od 1946 wiceminister) spraw wewnętrznych USRS, do 1948 naczelnik Zarządu Poprawczych Obozów Pracy i Poprawczych Kolonii Pracy NKWD-MWD USRS; komisarz milicji 3 rangi.

<sup>2</sup> Klewenhagen Stefan *vel* Świeczkowski Czesław, aresztowany 2 marca 1945, skazany przez OSO 12 stycznia 1946 na 3 lata ITŁ, zwolniony 6 marca 1946.

<sup>3</sup> Właśc. Pacak (Pacak-Kuźmirski) Zdzisław Józef (1910–1981), używał też nazwiska Andrzej Kuźmiński, ps. „Andrzej”, „Jarema”, „Mandaryn”, kpt. piech. WP, dca komp. 40 pp. Po obronie Warszawy w niewoli niemieckiej, z której zbiegł w marcu 1942 i wstąpił w Warszawie do AK: zca dcy Organizacji Specjalnych Akcji Bojowych „Osa”, potem zca dcy „Kosy 30” i od początku 1943 dca zespołu w oddziałach dyspozycyjnych Kedywu KG AK. We wrześniu 1943 objął kierownictwo Inspektoratu Stryj; aresztowany 12 marca 1945, 25 maja t. r. przewieziony do Moskwy w charakterze świadka na proces gen. L. Okulickiego, skazany przez OSO 12 stycznia 1946 na 3 lata ITŁ, zwolniony w 1946 powrócił do Polski. Aresztowany przez UB 8 sierpnia 1950, skazany na 10 lat więzienia, zwolniony w 1956. Zmarł w Krakowie.

<sup>4</sup> *Polska i Ukraina w latach trzydziestych – czterdziestych XX wieku*, t. 2, *Przesiedlenia Polaków i Ukraińców 1944–1946*; por. dok. nr 38.

**24 серпня 1945, Львів. Обвинувальний висновок  
стосовно Марії Гжендельської, Яна Мокшецького  
та Зигмунта Трушковського**

7/мд.

„Утверждаю”  
Начальник УНКГБ Львовской  
обл[асти]  
Генерал-лейтенант  
(—) ВОРОНИН  
„<sup>а</sup>24<sup>-а</sup>” августа 1945 г.

По следственному делу № 2772

**Обвинительное заключение**

по обвинению:  
ГЖЕНДЕЛЬСКОЙ Марии Владиславовны<sup>1</sup>  
МОКШИЦКОГО Яна Станиславовича  
ТРУШКОВСКОГО Зигмунда Францишковича<sup>2</sup>  
по ст. ст. 54-1,<sup>а</sup> и 54-11 УК УССР

Управлением НКГБ Львовской области в апреле – июне 1945 года вскрыта и арестована группа участников <sup>б</sup>-польской антисоветской организации „Армия Крайова”, связанных<sup>б</sup> по своей работе в организации с радиоотделом Львовского обшара „АК”.

Арестованы и привлечены к уголовной ответственности:

- ГЖЕНДЕЛЬСКАЯ Мария Владиславовна
- МОКШИЦКИЙ Ян Станиславович
- ТРУШКОВСКИЙ Зигмунд Францишкович.

Произведенным по делу следствием установлено:

Арестованная ГЖЕНДЕЛЬСКАЯ Мария Владиславовна в 1941 году вступила в польскую подпольную националистическую организацию „Союз вооруженной борьбы”, которая затем в 1943 году влилась в созданную польским эмигрантским „правительством” организацию „Армия Крайова”<sup>3</sup> (л.д. 16, 17).

Имела организационный псевдоним „ФЛОРИЯН”. В „АК” работала в отделе связи Львовского обшара вначале связной, а затем в качестве секретаря шефа отдела „ФАКИРА” (л.д. 16–18).

Как секретарь вела всю канцелярию отдела и принимала участие в вербовках новых участников „АК”, так при ее участии были завер-

**24 sierpnia 1945, Lwów. Wniosek oskarżający Marii Grzędzielskiej,  
Jana Mokrzyckiego i Zygmunta Truszkowskiego**

7/md.

„Zatwierdzam”  
Naczelnik UNKGB obw[odu]  
lwowskiego  
Generał-lejtnant  
(—) WORONIN  
„<sup>a</sup>24<sup>-a</sup>” sierpnia 1945 r.

Dotyczy sprawy śledczej nr 2772

Wniosek oskarżający

z oskarżenia:

GRZĘDZIELSKIEJ Marii<sup>1</sup> c. Władysława  
MOKRZYCKIEGO Jana s. Stanisława  
TRUSZKOWSKIEGO Zygmunta<sup>2</sup> s. Franciszka  
z art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS

Przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego w kwietniu – czerwcu 1945 roku została wykryta i aresztowana grupa członków <sup>b</sup> polskiej antysowieckiej organizacji Armia Krajowa, związanych <sup>b</sup> w swojej pracy organizacyjnej z Wydziałem Radiowym Obszaru Lwowskiego AK.

Aresztowani i pociągnięci do odpowiedzialności karnej zostali:

- GRZĘDZIELSKA Maria c. Władysława
- MOKRZYCKI Jan s. Stanisława
- TRUSZKOWSKI Zygmunt s. Franciszka.

W toku przeprowadzonego w sprawie śledztwa ustalono:

Aresztowana GRZĘDZIELSKA Maria c. Władysława w 1941 roku wstąpiła do polskiej podziemnej nacjonalistycznej organizacji Związek Walki Zbrojnej, która w 1943 roku wtopiła się w utworzoną przez polski rząd emigracyjny organizację Armia Krajowa<sup>3</sup> (k.s. 16–17).

Miała organizacyjny pseudonim „FLORIAN”. W AK pracowała w Oddziale Łączności Obszaru Lwowskiego, najpierw jako łączniczka, a później w charakterze sekretarza szefa Oddziału „FAKIRA” (k.s. 16–18).

Jako sekretarz prowadziła całą kancelarię Oddziału i brała udział w werbunku nowych członków AK i tak z jej udziałem zostali zwerbowani: ORIOL Franciszka i MOKRZYCKI Jan, dla którego ona wybierała pseudonim (k.s. 18–19).

бованы: ОРИОЛЬ Франтишка и МОКШИЦКИЙ Ян – для которого она выбирала псевдоним (л.д. 18–19).

Одновременно с этим являлась содержательницей конспиративной квартиры организации (л.д. 18).

МОКШИЦКИЙ Ян Станиславович до 1939 года – военный капеллан польской армии в чине капитана.

В националистическую польскую организацию вступил в 1943 году при посредстве шефа отдела связи Львовского обшара „АК” „ФАКИРА” (л.д. 61, 62, 65), имел организационный псевдоним „БОЖИДАР” и „БОГУСЛАВ”, причем псевдоним „БОЖИДАР” для МОКШИЦКОГО выбран ГЖЕНДЕЛЬСКОЙ (л.д. 19). Имел задание использоваться в качестве капеллана „АК”.

Как участник „АК” занимался подбором новых кандидатур для вербовок в организацию „АК”, принятием присяг от вновь завербованных, подыскиванием квартир для нужд организации (л.д. 65, 66, 67). Был связан в организации с ТРУШКОВСКИМ (л.д. 62, 63).

ТРУШКОВСКИЙ Зигмунд Францишкович, в польской националистической организации „АК” был связан с руководством „АК”, по заданию которого и по специальным паролям являлся к МОКШИЦКОМУ для разрешения вопроса о капелланстве в „АК” МОКШИЦКОГО (л.д. 62 об., 63, 63 об.). Имел право назначения капелланов в „АК” (л.д. 63 об.).

В предъявленном обвинении обвиняемые ГЖЕНДЕЛЬСКАЯ Мария Владиславовна и МОКШИЦКИЙ Ян Станиславович виновными себя в преступной деятельности признали и кроме этого изобличаются показаниями ОРИОЛЬ Ф. К. (л.д. 21, 25, 27, 28, 43, 62).

ТРУШКОВСКИЙ Зигмунд Францишкович виновным себя не признал, но достаточно изобличается показаниями МОКШИЦКОГО и ОРИОЛЬ, а также очной ставкой (л.д. 28, 62, 63, 86, 87).

На основании изложенного – обвиняются:

ГЖЕНДЕЛЬСКАЯ Мария Владиславовна, 1906 г. р., уроженка г. Скалат, Тарнопольской области, полька, гр-ка СССР, образование высшее, работала лаборантом Львовского института охраны материнства и младенчества. Проживала в г. Львов, ул. [Св.] Николая, 19, кв. 7 –

МОКШИЦКИЙ Ян Станиславович, 1908 года рожд., уроженец г. Ходоров Станиславской области, поляк, гр-н СССР, образование высшее, до 1939 капеллан

Jednocześnie była właścicielką konspiracyjnego mieszkania organizacji (k.s. 18).

MOKRZYCKI Jan s. Stanisława do 1939 roku był wojskowym kapelaniem Wojska Polskiego w stopniu kapitana.

Do nacjonalistycznej polskiej organizacji wstąpił w 1943 roku za pośrednictwem szefa Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK „FAKIRA” (k.s. 61, 62, 65), miał organizacyjny pseudonim „BOŻYDAR” i „BOGUSŁAW”, przy czym pseudonim „BOŻYDAR” dla MOKRZYCKIEGO został wybrany przez GRZĘDZIELSKĄ (k.s. 19). Miał za zadanie pełnić rolę kapelana AK.

Jako członek AK zajmował się typowaniem nowych kandydatur do werbunku do organizacji AK, odbieraniem przysięgi od nowo zwerbowanych, wyszukiwaniem mieszkań na potrzeby organizacji (k.s. 65, 66, 67). Był związany w organizacji z TRUSZKOWSKIM (k.s. 62, 63).

TRUSZKOWSKI Zygmunt s. Franciszka w polskiej nacjonalistycznej organizacji AK był związany z dowództwem AK, na polecenie którego i na specjalne hasła zjawił się u MOKRZYCKIEGO w celu zadecydowania o pełnieniu przez MOKRZYCKIEGO funkcji kapelana AK (k.s. 62 odwr., 63, 63 odwr.). Miał prawo mianowania kapelanów w AK (k.s. 63 odwr.).

Do przedstawionych im zarzutów przestępczej działalności oskarżeni GRZĘDZIELSKA Maria c. Władysława i MOKRZYCKI Jan s. Stanisława przyznali się, a oprócz tego obciążają ich zeznania ORIOL F. K. (k.s. 21, 25, 27, 28, 43, 62).

TRUSZKOWSKI Zygmunt s. Franciszka do winy się nie przyznał, jednak dostatecznie obciążają go zeznania MOKRZYCKIEGO i ORIOL, a także konfrontacja (k.s. 28, 62, 63, 86, 87).

Na podstawie powyższego – oskarżeni zostają:

GRZĘDZIELSKA Maria c. Władysława, ur. w 1906 r. w m. Skałacie obwód tarnopolski, Polka, ob[ywate]lka ZSRS, wykształcenie wyższe, pracowała jako laborant[ka] w Lwowskim Instytucie Ochrony Macierzyństwa i Niemowlęctwa. Mieszkała we Lwowie, ul. [Św.] Mikołaja 19 m.7,

MOKRZYCKI Jan s. Stanisława, urodz. w 1908 roku w m. Chodorowie obwód stanisławowski, Polak, ob[ywate]l ZSRS, wykształcenie wyższe, do 1939 roku kapelan Wojska Polskiego. Przed aresztowaniem ksiądz kościoła jezuitów, mieszkał przy placu Trybunalskim 2,

польской армии. До ареста ксендз костела иезуитов, проживал пл. Трибунальская д. 2 –

ТРУШКОВСКИЙ Зигмунд Францишкович, 1876 года рожд., уроженец г. Любостронец, Познанского воеводства (Польша), поляк, гр-н СССР, образование высшее, ксендз на пенсии, проживал ул. Олышанская № 6, кв. 1, гор. Львов –

в том, что:

Являлись участниками польской антисоветской националистической организации „Армия Крайова”, входили в состав отдела связи Львовского обшара „АК”, проводили вербовки других участников „АК”,

т. е. – в совершении преступлений, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

Руководствуясь ст. 204 УПК УССР, следственное дело № 2772, по обвинению: ГЖЕНДЕЛЬСКОЙ Марии Владиславовны, МОКШИЦКОГО Яна Станиславовича и ТРУШКОВСКОГО Зигмунда Францишковича направить на рассмотрение Особого Совещания при НКВД СССР.

Мерой наказания в отношении обвиняемых, предлагается избрать: ГЖЕНДЕЛЬСКОЙ М. В. [и] МОКШИЦКОМУ Я. С. по 8 лет ИТЛ каждому; ТРУШКОВСКОМУ З. Ф. – 5 лет ИТЛ с конфискацией имущества, принадлежащего лично ГЖЕНДЕЛЬСКОЙ и ТРУШКОВСКОМУ.

Сотрудник УНКГБ Львовской обл[асти]  
Капитан (—) ЯКУБОВИЧ

Согласны:

Нач. 1 Отд. Следотдела УНКГБ  
Капитан (—) НЕСТЕРЕНКО

Начальник Следотдела УНКГБ  
Майор (—) ТЕРЕНТЬЕВ

Обв. заключение составлено „<sup>а</sup>-24-<sup>а</sup>” авг[уста] 1945 г., г. Львов.

Справка:

- Обвиняемые: ГЖЕНДЕЛЬСКАЯ М. В. арестована 25 VI 1945 г.  
МОКШИЦКИЙ Я. С. арестован 23 IV 1945 г.  
ТРУШКОВСКИЙ З. Ф. – « – 18 VII 1945 г.  
содержатся под стражей во внутренней тюрьме УНКГБ г. Львов



TRUSZKOWSKI Zygmunt s. Franciszka, urodz. w 1876 roku w Lubostroniu województwo poznańskie (Polska), Polak, ob[ywatel] ZSRS, wykształcenie wyższe, ksiądz na emeryturze, mieszkał przy ul. Olszynki nr 6 m. 1, m. Lwów –

o to, że:

Byli członkami polskiej antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji Armia Krajowa, wchodzili w skład Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK, prowadzili werbunek innych członków AK,

tj. o dokonanie przestępstw przewidzianych w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

Kierując się art. 204 KPK USRS, sprawę śledczą nr 2772 dotyczącą oskarżenia GRZĘDZIELSKIEJ Marii c. Władysława, MOKRZYCKIEGO Jana s. Stanisława i TRUSZKOWSKIEGO Zygmunta s. Franciszka skierować do rozpatrzenia przez Kolegium Specjalne przy NKWD ZSRS.

Proponujemy zastosować wobec oskarżonych [następujący] wymiar kary: GRZĘDZIELSKIEJ M. W. i MOKRZYCKIEMU J. S. po 8 lat ITŁ każdemu; TRUSZKOWSKIEMU Z. F. 5 lat ITŁ, z konfiskatą mienia należącego osobiście do GRZĘDZIELSKIEJ i TRUSZKOWSKIEGO.

Pracownik UNKGB obw[odu] lwowskiego  
Kapitan (—) JAKUBOWICZ

Wyrażamy zgodę:

Nacz[elnik] 1 Wydz[iału] Oddziału Śled[czego] UNKGB  
Kapitan (—) NIESTIERIENKO

Naczelnik Oddziału Śled[czego] UNKGB  
Major (—) TERENCEW

Wniosek oskarż[ający] sporządzono „24<sup>a7</sup>” sier[pnia] 1945 r., m. Lwów.

Informacja:

- Oskarżeni GRZĘDZIELSKA M. W.      aresztowana    25 VI 1945 r.  
MOKRZYCKI J. S.                      aresztowany    23 IV 1945 r.  
TRUSZKOWSKI Z. F.                    – „ –            18 VII 1945 r.  
trzymani są w areszcie w wewnętrznym więzieniu UNKGB m. Lwów.
- Dowodów rzeczowych w sprawie nie ma.

Pracownik UNKGB obw[odu] lwowskiego  
Kapitan (—) JAKUBOWICZ

## 2. Вещественных доказательств по делу нет.

Сотрудник УНКГБ Львовской обл[асти]  
Капитан (—) ЯКУБОВИЧ

*ГДА СБУ, Львів, спр. П-32660, арк. 104–105.*

*Оригінал, машинопис.*

*У правому горішньому розі першої сторінки дві нерозбірливі резолюції від руки з підписами, обидві з датою: 12.II.46 р.*

### Примітки

<sup>а-а</sup> Вписано від руки.

<sup>б-б</sup> Підкреслено від руки.

<sup>1</sup> Гжендзельська Марія, нар. 1906, пс. „Флоріан”, „Моніка”, до війни член Військової підготовки жінок, солдат СЗБ-АК; з осені 1941 у Військовій службі жінок Командування Району Львів та секретарка Відділу Во Командування Округу Львів; арештована 21 червня 1945, засуджена 25 лютого 1946 Спецколегією до 8 років ВТТ; до Польщі повернулася в 1948, поселилася в Любліні; професор Університету ім. Марії Кюрі-Склодовської.

<sup>2</sup> Трушковський Зигмунт (1876–1949), пс. „Дрогослав”, священник, декан (підполковник ВП); священничі обіти склав 30 червня 1901; у 1919–1920 капелан 12 пп, далі капелан гарнізону Вільнюс та декан 3 Армії ВП; обов'язки військового душпастиря виконував до 1 січня 1931, після чого перейшов у відставку; затверджений начальником душпастирства Району АК Львів 1 липня 1943, свої обов'язки виконував до 31 липня 1944; арештований 18 липня 1945, засуджений 25 лютого 1946 Спецколегією до 3 років ВТТ; звільнений на основі рішення Найвищого суду СРСР; помер у Львові.

<sup>3</sup> Спр. СЗБ перейменовано на АК у 1942.

WAP SBU, Lwów, spr. P-32660, k. 104–105.

Oryginał, maszynopis.

W prawym górnym rogu pierwszej strony dwie nieczytelne odręczne adnotacje z podpisami, obie datowane na 12.II.46 r.

## Przypisy

a- -a Wpisano odręcznie.

b- -b Podkreślono odręcznie.

<sup>1</sup> Grzędzielska Maria, ur. 1906, ps. „Florian”, „Monika”, przed wojną członek Przysposobienia Wojskowego Kobiet, żołnierz ZWZ-AK, od jesieni 1941 w WSK Komendy Obszaru Lwów oraz sekretarka Oddziału Vo Komendy Okręgu Lwów. Aresztowana 21 czerwca 1945, skazana 25 lutego 1946 przez OSO na 8 lat ITŁ. Do Polski wróciła w 1948, osiadła w Lublinie, profesor na UMCS.

<sup>2</sup> Truszkowski Zygmunt (1876–1949), ps. „Drogosław”, ks., dziekan (ppłk). Świecenią kapłańskie otrzymał 30 czerwca 1901. W l. 1919–1920 kapelan 12 pp, następnie kapelan garnizonu Wilno oraz dziekan 3 Armii WP. Obowiązki duszpasterza wojskowego sprawował do 1 stycznia 1931, po czym przeszedł w stan spoczynku. Zatwierdzony szefem duszpasterstwa Obszaru AK Lwów 1 lipca 1943, obowiązki swe pełnił do 31 lipca 1944. Aresztowany 18 lipca 1945, skazany 25 lutego 1946 przez OSO na 3 lata ITŁ, 7 lipca 1945 zwolniony na podstawie uchwały Sądu Najwyższego ZSRS. Zmarł we Lwowie.

<sup>3</sup> Właśc. ZWZ przemianowano na AK w 1942.

**Квітень 1945, [Львів]. Витяг із довідки на заарештованого  
Зигмунта Беліну-Войцікевича**

Совершенно секретно

Справка на арестованного  
БЕЛИНУ-ВОЙЦИКЕВИЧА Зигмунда Марьяновича<sup>1</sup>

В ноябре месяце 1944 года во Львов в сопровождении подполковника жандармерии и адъютантов (фамилии не были известны), прибыл генерал-майор польского войска СТШЕЛЕЦКИЙ Кароль, он же „СТШЕМЯ”, а по ориентировке НКГБ УССР – ШИШКО-БОГУШ, он же МАРШИНСКИЙ Казимир<sup>2</sup>.

Как впоследствии было установлено, СТШЕЛЕЦКИЙ прибыл во Львов для подбора офицеров и подофицеров, с последующей их отправкой в польское войско.

Прибыв во Львов, СТШЕЛЕЦКИЙ командованию Львовского Военного Округа и коменданту города представился под фамилией КРУЛЕВИЧ.

Располагая данными о том, что СТШЕЛЕЦКИЙ является одним из руководителей польского националистического подполья, и непосредственным руководителем „Армии Краевой”, нами, для подтверждения этих данных и выявления действительных целей его приезда во Львов, была направлена агентура.

[...] Установлено, что последний действительно является руководителем „Армии Краевой, и что он был направлен для этой цели из Варшавы во Львов, имеет организационный псевдоним „СТШЕМЯ”.

[...] СТШЕЛЕЦКИЙ в период немецкой оккупации развернул активную деятельность по линии „Армии Краевой”, получал много корреспонденции, и что для связи с ним по подпольной работе, по заданию польского эмигрантского правительства, направлялись парашютисты.

Перед выездом из Люблина во Львов, СТШЕЛЕЦКИЙ, якобы, вел там переговоры с командованием польского войска о том, чтобы вывезти официальным путем всех своих людей из Львова и Львовской области в Польшу и включить их в состав польского войска.

[...] СТШЕЛЕЦКИЙ в настоящее время служит в польском войске, находится, якобы, под Варшавой, в Зеленцах. В польское войско попал при содействии „ТАРНАВЫ”.

**Kwiecień 1945, [Lwów]. Wyciąg z informacji o aresztowanym  
Zygmuncie Belinie-Wojcikiewiczu**

Ścisłe tajne

Informacja o aresztowanym  
BELINIE-WOJCIKIEWICZU Zygmuncie<sup>1</sup> s. Mariana

W listopadzie 1944 roku przybył do Lwowa w asyście podpułkownika żandarmerii i adiutantów (nazwiska nie były znane) generał brygady [ludowego] Wojska Polskiego STRZELECKI Karol *on-że* „STRZEMIE”, a według rozeznania NKGB USRS – SZYSZKO-BOGUSZ *on-że* MARSZYŃSKI Kazimierz<sup>2</sup>.

Jak następnie ustalono, STRZELECKI przybył do Lwowa w celu [przeprowadzenia] selekcji oficerów i podoficerów z zamiarem wysłania ich następnie do Wojska Polskiego.

Przybywszy do Lwowa, STRZELECKI przedstawił się komendzie Okręgu Lwowskiego wojskowego i komendantowi miasta nazwiskiem KRÓLEWICZ.

Dysponując informacjami o tym, że STRZELECKI jest jednym z przywódców polskiego nacjonalistycznego podziemia i bezpośrednim dowódcą Armii Krajowej, dla potwierdzenia tych informacji i ujawnienia rzeczywistego celu jego przyjazdu do Lwowa skierowaliśmy [w jego otoczenie] agenturę.

[...] Ustalono, że istotnie jest on dowódcą Armii Krajowej i że w tym celu został skierowany z Warszawy do Lwowa, nosi organizacyjny pseudonim „STRZEMIE”.

[...] STRZELECKI w okresie okupacji niemieckiej rozwinął aktywną działalność w ramach Armii Krajowej, otrzymywał dużo korespondencji, i w celu utrzymywania z nim łączności w działalności konspiracyjnej, na polecenie polskiego rządu emigracyjnego, wysyłano spadochroniarzy.

Przed wyjazdem z Lublina do Lwowa STRZELECKI rzekomo prowadził tam rozmowy z dowództwem Wojska Polskiego o tym, aby wyprowadzić oficjalnie wszystkich swoich ludzi ze Lwowa oraz obwodu lwowskiego do Polski i wcielić ich do Wojska Polskiego.

[...] STRZELECKI w chwili obecnej służy w Wojsku Polskim, znajduje się podobno pod Warszawą w Zielonce. Do Wojska Polskiego trafił przy pomocy „TARNAWY”.

[...] „TARNAWA” w [ludowym] Wojsku Polskim prowadzi destrukcyjną i demoralizującą działalność, mającą na celu zdyskredytowanie na-

[...] „ТАРНАВА” в польском войске ведет подрывную и разложеческую работу, направленную на дискредитацию главного командования польского войска. По этому поводу один из приближенных „ТАРНАВЫ”, находящийся с ним в польском войске, рассказал: „... «ТАРНАВА» в польскую армию Берлинга пошел с расчетом сплотить вокруг себя «Армию Краеву», из г. Львова он взял 10 человек, в том числе и меня, ТАРНАВА хочет конспиративно разбить БЕРЛИНГА”.

Ставя своей задачей вскрытие польского националистического подполья во Львове и Львовской области, нами было проведено ряд агентурно-оперативных мероприятий, в результате которых было установлено, что прибывший вместе с генералом подполковник по фамилии БЕЛИНА-ВОЙЦИКЕВИЧ, именовавший себя подполковником жандармерии, является активным участником польской подпольной националистической организации, связан с немецкими разведывательными органами, одновременно являясь агентом гестапо.

Это подтвердилось и тем, что после отступления немецких войск из гор. Львова, в бывшем здании охранной полиции и „СД”, по улице Пельчинского, № 55, были обнаружены списки агентуры „СД”, в которых значился под секретным номером „40а-181” – ВОЙЦИКЕВИЧ Зигмунд (других данных нет), состоявший на связи у офицера „СД” НАЙМАНА.

Среди других, обнаруженных документов охранной полиции была найдена докладная записка командира охранной полиции и „СД” ГАЛИЦИИ – ВИТИКСА, в которой он излагает данные об организации резидентур в нашем тылу с придачей этим резидентурам радистов.

В качестве агента-радиста ВИТИКСА рекомендует своего агента „40-101” ВОЙЦИКЕВИЧА Збигнева, он же КОСИНОВИЧ (сын ВОЙЦИКЕВИЧА Зигмунда)<sup>3</sup>.

Когда подполковник жандармерии ВОЙЦИКЕВИЧ прибыл с генералом ШТЕЛЕЦКИМ во Львов для подбора офицеров и подофицеров в польское войско, наш источник [...], работающий по розыску агента „СД” ВОЙЦИКЕВИЧА Зигмунда, сообщил:

„... В гор. Львове, по ул. Сташица, 5 (3-й этаж), проживает ВОЙЦИКЕВИЧ Зигмунд. В 1939 году, перед вступлением частей Красной Армии в гор. Львов, бежал в Германию. Лично он мне говорил в 1940 году о том, что переходил Советско-польскую границу, но был задержан пограничниками, из-под стражи бежал на территорию Германии.

В период оккупации г. Львова немецкими войсками, в 1941 году он снова вернулся во Львов и поступил работать в полицию, кото-

czelnego dowództwa Wojska Polskiego. Z tego powodu jeden z zaufanych „TARNAWY”, znajdujący się z nim w [ludowym] Wojsku Polskim, opowiadał: „... «TARNAWA» do polskiej Armii Berlinga poszedł z zamiarem skupienia wokół siebie Armii Krajowej, ze Lwowa wziął 10 ludzi, w tym i mnie, «TARNAWA» chce konspiracyjnie rozbić BERLINGA”.

Stawiając sobie za zadanie ujawnienie polskiego nacjonalistycznego podziemia we Lwowie i obwodzie lwowskim, przeprowadziliśmy szereg przedsięwzięć agenturalno-operacyjnych, w wyniku których ustalono, że przybyły razem z generałem podpułkownik o nazwisku BELINA-WOJCIKIEWICZ, mieniący się podpułkownikiem żandarmerii, jest aktywnym członkiem polskiej podziemnej nacjonalistycznej organizacji, związanym z niemieckimi organami wywiadowczymi, jednocześnie będąc agentem Gestapo.

Potwierdził to między innymi fakt, że po ustąpieniu wojsk niemieckich ze Lwowa, w byłym budynku policji bezpieczeństwa i SD, przy ulicy Pełczyńskiej nr 55, zostały znalezione wykazy agentury SD, w których figurował pod tajnym numerem „40a-181” – WOJCIKIEWICZ Zygmunt (innych danych brak), prowadzony przez oficera SD NEUMANA.

Wśród innych ujawnionych dokumentów policji bezpieczeństwa zostało znalezione sprawozdanie dowódcy policji bezpieczeństwa i SD GALICJI – WITIKSA, w którym przedstawia on informacje o organizacji rezydentur na naszych tyłach z przydzieleniem tym rezydenturom radiotelegrafistów.

W charakterze agenta radiotelegrafisty WITIKS rekomenduje swojego agenta „40-101” WOJCIKIEWICZA Zbigniewa *on-że* KOSINOWICZ (syn WOJCIKIEWICZA Zygmunta)<sup>3</sup>.

Kiedy podpułkownik żandarmerii WOJCIKIEWICZ przybył z generałem STRZELECKIM do Lwowa w celu selekcji oficerów i podoficerów do [ludowego] Wojska Polskiego, nasz informator [...], pracujący nad rozpracowaniem agenta SD WOJCIKIEWICZA Zygmunta, poinformował:

„... We Lwowie, przy ul. Staszica, 5 (2 piętro), mieszka WOJCIKIEWICZ Zygmunt. W 1939 roku, przed wkroczeniem oddziałów Armii Czerwonej do m. Lwowa, uciekł do Niemiec. Osobiście mówił mi w 1940 roku o tym, że przekraczał sowiecko-polską granicę, ale został zatrzymany przez pograniczników, uciekł z aresztu na terytorium Niemiec.

W okresie okupacji m. Lwowa przez wojska niemieckie, w 1941 roku znów wrócił do Lwowa i wstąpił do pracy w policji, która mieściła się przy ulicy Akademickiej. Dzisiaj widziałem go we Lwowie na ulicy Staszica, w mundurze polskiego oficera”.

Uzyskawszy takie informacje, drogą działań agenturalno-operacyjnych zorganizowaliśmy potajemne zatrzymanie WOJCIKIEWICZA i dostarczyliśmy go do UNKGB w celu przesłuchania.

рая размещалась по улице Академической. Сегодня я его видел в гор. Львове, по улице Сташицы, в форме польского офицера”.

Получив такие данные, рядом агентурно-оперативных мероприятий организовали секретную съемку ВОЙЦИКЕВИЧА и доставили его в УНКГБ для допроса.

Будучи задержанным, ВОЙЦИКЕВИЧ 8-го декабря 1944 года на следствии показал, что он в период немецкой оккупации арестовывался гестапо и действительно после освобождения из-под стражи был завербован криминальным комиссаром ПАПЭ в качестве агента „СД” по разработке участников „Армии Краевой”.

Кроме этого, ВОЙЦИКЕВИЧ рассказал, что он нелегально переходил польско-советскую границу, т. е. подтвердил имеющиеся у нас данные [...].

Касаясь деятельности польских подпольных националистических организаций, ВОЙЦИКЕВИЧ назвал ряд активных участников, проводящих активную антисоветскую деятельность, как на территории Западных областей Украины, так и на территории, освобожденных районов Польши и, в первую очередь, в польском войске.

О себе ВОЙЦИКЕВИЧ показал следующее:

„... С 1915 года по настоящее время с небольшим перерывом служил в польской армии. В 1918 году служил в Главном Штабе Польской Армии офицером связи при маршале ПИЛСУДСКОМ. Позже – на разных должностях.

В настоящее время служит в польском войске офицером по особым поручениям при командующем 3-й польской армии – генерале СВИРЧЕВСКОМ<sup>4</sup>. Имел в своем подчинении около 20-ти солдат и офицеров и обеспечивал охрану и безопасность генерала СВИРЧЕВСКОГО”.

Переход Советско-германской границы ВОЙЦИКЕВИЧ на предварительном допросе также признал, сообщив:

„... В 1939 году, когда Красная Армия освободила Западную Украину, я, как офицер польской армии, боясь оставаться на Советской территории совместно с другими лицами, которые не желали оставаться в СССР, – пытался перейти советско-венгерскую границу, но был пограничниками задержан и арестован.

После моего освобождения из тюрьмы гор. Станислава, я выехал на жительство во Львов, где проживал по улице Потоцкого, 58, кв. 3.

Во Львове я проживал всего 6 дней, а затем нелегально перешел Советско-польскую границу на сторону Германии и проживал в гор. Котовице, где у меня находилось 2 сына: ВОЙЦИКЕВИЧ Збигнев и Ежи”.



Przebywając w areszcie, WOJCIKIEWICZ 8 grudnia 1944 roku podczas śledztwa zeznał, że w okresie niemieckiej okupacji był aresztowany przez Gestapo i rzeczywiście po zwolnieniu z aresztu został zwerbowany przez komisarza kryminalnego PAPE w charakterze agenta SD do rozpracowania członków Armii Krajowej.

Oprócz tego WOJCIKIEWICZ opowiedział, że nielegalnie przekraczał polsko-sowiecką granicę, to jest potwierdził posiadane przez nas informacje [...].

Jeśli chodzi o działalność polskich podziemnych nacjonalistycznych organizacji, WOJCIKIEWICZ wymienił szereg czynnych członków, prowadzących aktywną antysowiecką działalność, zarówno na terytorium zachodnich obwodów Ukrainy, jak i na wyzwolonych terenach Polski i przede wszystkim w Wojsku Polskim.

O sobie WOJCIKIEWICZ zeznał, co następuje:

„... Od 1915 roku do chwili obecnej z niewielką przerwą służył w Wojsku Polskim. W 1918 roku służył w Sztapie Głównym Wojska Polskiego jako oficer łączności przy marszałku PIŁSUDSKIM. Później – na różnych stanowiskach.

Obecnie służy w Wojsku Polskim jako oficer do specjalnych poruczeń przy dowódcy 3 Armii Polskiej – generale ŚWIERCZEWSKIM<sup>4</sup>. Miał pod swoją komendą około 20 żołnierzy i oficerów i odpowiadał za ochronę i bezpieczeństwo generała ŚWIERCZEWSKIEGO”.

Przekraczanie sowiecko-niemieckiej granicy WOJCIKIEWICZ na wstępnym przesłuchaniu także potwierdził, oświadczając:

„... W 1939 roku, kiedy Armia Czerwona oswoodziła Zachodnią Ukrainę, ja jako oficer Wojska Polskiego, obawiając się pozostać na sowieckim terytorium, wspólnie z innymi osobami, które nie chciały pozostać w ZSRS – próbowałem przekroczyć sowiecko-węgierską granicę, ale zostałem zatrzymany przez pograniczników i aresztowany.

Po moim zwolnieniu z aresztu w m. Stanisławowie, wyjechałem do Lwowa, gdzie zamieszkałem przy ulicy Potockiego 58 m. 3.

We Lwowie przebywałem tylko 6 dni, a potem nielegalnie przekroczyłem sowiecko-polską granicę na stronę Niemiec i zamieszkałem w Katowicach, gdzie byli ze mną dwaj synowie: WOJCIKIEWICZ Zbigniew i Jerzy”.

Odnosnie swojego i synów aresztowania przez Gestapo, WOJCIKIEWICZ złożył następujące zeznania:

„... Mój syn – WOJCIKIEWICZ Zbigniew został aresztowany przez Niemców jako członek polskiej nacjonalistycznej organizacji Armia Krajowa, a Jerzy został aresztowany razem z nim, ponieważ mieszkali razem.

Касаясь своего и сыновей ареста гестапо, ВОЙЦИКЕВИЧ дал следующие показания:

„... Мой сын – ВОЙЦИКЕВИЧ Збигнев был арестован немцами, как участник польской националистической организации «Армия Краева», а Ежи был арестован вместе с ним, поскольку они проживали вместе. Я был арестован немцами, как участник польской подпольной организации «Збройне Визволене».

При аресте ВОЙЦИКЕВИЧА Збигнева, у него при обыске были обнаружены: списки участников польской националистической организации «Армия Краева», поскольку он был комендантом разведки «Армии Краевой», много различной военной амуниции и оружия, а также рация и информационные материалы, добытые путем разведки”.

Далее ВОЙЦИКЕВИЧ показал, что он и его сыновья были освобождены из-под стражи, он и сын – Збигнев после вербовки в качестве агента гестапо, сын – Ежи был освобожден за недоказательством состава преступления.

Сына Збигнева и ВОЙЦИКЕВИЧА Зигмунда вербовали в одной комнате одновременно, где они криминальному комиссару ПАПЭ дали подписку о сотрудничестве с гестапо.

ВОЙЦИКЕВИЧ Збигнев (сын арестованного нами ВОЙЦИКЕВИЧА Зигмунда), в настоящее время служит в польском войске в качестве адъютанта командира 1-го Отдельного полка, входящего в резерв главного командования.

Из показаний ВОЙЦИКЕВИЧА видно, что проводивший мобилизацию в польское войско генерал СТШЕЛЕЦКИЙ являлся активным участником польской националистической организации и руководителем „Армии Краевой” по Львову, руководство „Армией Краевой” он принял на себя, как показывает ВОЙЦИКЕВИЧ, по приказу БУРА, после ареста органами НКГБ – ФИЛИПКОВСКОГО.

В конце октября 1944 года из Люблина прибыли полковники „ТАРНАВА” и „РАВИЧ”<sup>5</sup> за СТШЕЛЕЦКИМ и нелегальным путем увезли его в Люблин.

В Люблине СТШЕЛЕЦКИЙ был представлен „ТАРНАВОЙ” и „РАВИЧЕМ” главнокомандующему польским войском РОЛЯ-ЖИМЕРСКОМУ<sup>6</sup>, говоря о своей деятельности, СТШЕЛЕЦКИЙ скрыл свое участие в „Армии Краевой”, а упомянул лишь только о том, что состоял в „Корпусе Беспеченства” и в организации „Збройне Визволене”.

Далее ВОЙЦИКЕВИЧ назвал целый ряд участников и руководителей польского националистического подполья, как на территории УССР, так и в Польше.

Ja zostałem aresztowany przez Niemców jako członek polskiej podziemnej organizacji Zbrojne Wyzwolenie.

Podczas aresztowania WOJCIKIEWICZA Zbigniewa, przy rewizji znaleziono u niego: wykazy członków polskiej nacjonalistycznej organizacji Armia Krajowa, gdyż był on komendantem wywiadu Armii Krajowej, dużo różnorodnej wojskowej amunicji i broni, a także przenośną radiostację i materiały informacyjne uzyskane drogą wywiadu.”

Następnie WOJCIKIEWICZ zeznał, że on i jego synowie zostali zwolnieni z aresztu, on i syn Zbigniew po zwerbowaniu w charakterze agenta Gestapo, syn Jerzy został zwolniony z braku dostatecznych dowodów przestępstwa.

Syna Zbigniewa i WOJCIKIEWICZA Zygmunta werbowano w jednym pokoju jednocześnie, gdzie złożyli komisarzowi kryminalnemu PAPE pisemne zobowiązanie o współpracy z Gestapo.

WOJCIKIEWICZ Zbigniew (syn aresztowanego przez nas WOJCIKIEWICZA Zygmunta) obecnie służy w Wojsku Polskim jako adiutant dowódcy 1 samodzielnego pułku, wchodzącego w skład rezerwy naczelnego dowództwa.

Z zeznań WOJCIKIEWICZA wynika, że prowadzący mobilizację do Wojska Polskiego generał STRZELECKI był aktywnym członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji i dowódcą Armii Krajowej we Lwowie. Dowodzenie Armią Krajową przejął on, jak zeznaje WOJCIKIEWICZ, z rozkazu „BORA”, po aresztowaniu przez organy NKGB – FILIPKOWSKIEGO.

Z końcem października 1944 roku z Lublina przybyli po STRZELECKIEGO pułkownicy „TARNAWA” i „RAWICZ”<sup>5</sup> i drogą nielegalną wywieźli go do Lublina.

W Lublinie STRZELECKI został przedstawiony przez „TARNAWĘ” i „RAWICZA” głównodowodzącemu polskim wojskiem ROLI-ŻYMIERSKIEMU<sup>6</sup>, mówiąc o swojej działalności, STRZELECKI zataił swój udział w Armii Krajowej, a wspominał tylko o tym, że służył w Korpusie Bezpieczeństwa i w organizacji Zbrojne Wyzwolenie.

Następnie WOJCIKIEWICZ wymienił cały szereg członków i przywódców polskiego nacjonalistycznego podziemia, zarówno na terytorium USRS, jak i w Polsce.

Wśród nich:

Kapitana KLIMOWICZA, będącego oficerem do [specjalnych] poruczeń przy głównodowodzącym Wojska Polskiego ROLI-ŻYMIERSKIM.

KLIMOWICZ podaje się za komunistę, w związku z czym cieszy się dużym autorytetem w Polskim Komitecie Wyzwolenia Narodowego. W rzeczywistości jednak prowadzi destrukcyjną działalność w Wojsku Pol-

Среди них:

Капитана КЛИМОВИЧА, являющегося офицером для поручений при главнокомандующем польского войска РОЛЯ-ЖИМЕРСКОМ.

КЛИМОВИЧ выдает себя за коммуниста, в связи с чем пользуется большим авторитетом в польском комитете национального освобождения. В действительности же ведет подрывную работу в польском войске, будучи связан с полковниками ТАРНАВОЙ, РАВИЧЕМ и генералом СТШЕЛЕЦКИМ.

СОКОЛОВСКОГО – капитана бывшей польской армии, последний является в настоящее время руководителем „Армии Краевой” 4-х воеводств: Львовского, Станиславского, Тернопольского, Жешовского, находится на нелегальном положении во Львове. Является редактором подпольных газет „Коммуникат” и „Вытривамы”.

СОКОЛОВСКИЙ после сдачи в плен немцам „БУРА”, объявил себя генералом и комендантом „Армии Краевой” Львовского обшара.

Нужно отметить, что генерал СТШЕЛЕЦКИЙ часто встречался с СОКОЛОВСКИМ по организационной работе, а также в курсе его деятельности в настоящее время.

Пытался установить связь с СОКОЛОВСКИМ, будучи во Львове в период работы комиссии, но, якобы, эта встреча не состоялась. СТШЕЛЕЦКИЙ думал встретиться с СОКОЛОВСКИМ конфиденциально под видом перетягивания его в польское войско.

СКОТНИЦУ-<sup>а</sup>ПИТЕРЬ-<sup>а</sup> – подполковника польского войска. Прибыл из Англии в конце 1943 или в начале 1944 года.

СТШЕЛЕЦКИЙ сообщил ВОЙЦИКЕВИЧУ, что СКОТНИЦА-<sup>а</sup>ПИТЕРЬ-<sup>а</sup> был сброшен, якобы, на парашюте.

СКОТНИЦА-<sup>а</sup>ПИТЕРЬ-<sup>а</sup> является одним из активнейших деятелей „Армии Краевой”, первый помощник бывшего руководителя Львовского обшара – СТШЕЛЕЦКОГО.

Следует заметить, что в сентябре 1944 года СТШЕЛЕЦКИЙ и СКОТНИЦА-<sup>а</sup>ПИТЕРЬ-<sup>а</sup> одновременно записались в польское войско, однако СКОТНИЦА, одев мундир, заручившись документами подполковника польского войска, вернулся во Львов и продолжает активно работать в „Армии Краевой”.

Будучи во Львове, генерал СТШЕЛЕЦКИЙ систематически встречался со СКОТНИЦЕЙ и вел с ним какие-то переговоры.

ЗАЙДЛЕРА Владислава, он же КШИЖАНОВСКИЙ, участника „Армии Краевой”, адъютант „ТАРНАВЫ” и его секретарь организовывал работу вместе с МАКОВЕЦКОЙ – содержательницей конспиративной квартиры по закупке у венгров оружия для „Армии Краевой”.

skim, będąc związanym z pułkownikami „TARNAWĄ”, „RAWICZEM” i generałem STRZELECKIM.

SOKOŁOWSKIEGO – kapitana byłego Wojska Polskiego. Jest on obecnie przywódcą Armii Krajowej czterech województw: lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego, rzeszowskiego, przebywa nielegalnie we Lwowie. Jest redaktorem podziemnych gazet „Komunikat” i „Wytrwamy”.

SOKOŁOWSKI, po oddaniu się do niewoli Niemcom „BORA”, ogłosił się generałem i komendantem Armii Krajowej Obszaru Lwowskiego.

Należy zaznaczyć, że generał STRZELECKI często spotykał się z SOKOŁOWSKIM w ramach działalności organizacyjnej, a także po linii jego działalności obecnie.

Usiłował nawiązać kontakt z SOKOŁOWSKIM, będąc we Lwowie w okresie pracy komisji, ale podobno do tego spotkania nie doszło. STRZELECKI zamierzał spotkać się z SOKOŁOWSKIM poufnie pod pozorem werbowania go do Wojska Polskiego.

SKOTNICĘ<sup>a</sup>-PITERA<sup>a</sup> – podpułkownika Wojska Polskiego. Przybył z Anglii z końcem 1943 albo na początku 1944 roku.

STRZELECKI poinformował WOJCIKIEWICZA, jakoby SKOTNICA<sup>a</sup>-PITER<sup>a</sup> miał zostać zrzucony na spadochronie.

SKOTNICA<sup>a</sup>-PITER<sup>a</sup> jest jednym z bardziej aktywnych działaczy Armii Krajowej, prawą ręką byłego komendanta Obszaru Lwowskiego – STRZELECKIEGO.

Trzeba zaznaczyć, że we wrześniu 1944 roku STRZELECKI i SKOTNICA<sup>a</sup>-PITER<sup>a</sup> jednocześnie zaciągnęli się do Wojska Polskiego, jednak SKOTNICA, założywszy mundur, zaopatrzony w dokumenty podpułkownika Wojska Polskiego, powrócił do Lwowa i nadal aktywnie działa w Armii Krajowej.

Będąc we Lwowie, generał STRZELECKI systematycznie spotykał się ze SKOTNICĄ i prowadził z nim jakieś pertraktacje.

ZAJDLERA Władysława *on-że* KRZYŻANOWSKI, członka Armii Krajowej, adiutanta „TARNAWY” i jego sekretarza, [który] organizował razem z MAKOWIECKĄ, właścicielką konspiracyjnego mieszkania, zakup od Węgrów broni dla Armii Krajowej.

EWNERTA – byłego tureckiego ambasadora przy Generalnym Gubernatorstwie, ukrywającego się we Lwowie. Ten ambasador jest zięciem „TARNAWY”, z poparciem „TARNAWY” dostał się do Wojska Polskiego, ale w Wojsku Polskim nie służył, a przebywa nielegalnie we Lwowie, gdzie zajmuje się aktywną działalnością w polskich nacjonalistycznych organizacjach, związany z SOKOŁOWSKIM.

[...]

ЭВНЕРТ – бывшего турецкого посла при Генерал-Губернаторстве, скрывающегося во Львове. Этот посол является зятем „ТАРНАВЫ”, по протекции ТАРНАВЫ попал в польское войско, но в польском войске не служил, а находится на нелегальном положении во Львове, где занимается активной деятельностью в польских националистических организациях, связан с СОКОЛОВСКИМ.

[...]

КОЛЬБЕРГА [?] – генерала б[ывшей] польской армии, в 1939 году. Возраст 52–53 лет, поляк. До войны проживал в начале в г. Варшаве, последнее время в Познани. В 1939 году, когда началась польско-немецкая война, был комендантом одной из армий, действующих под Варшавой.

После оккупации немцами гор. Варшавы, в 1939 г. КОЛЬБЕРГ создал нелегальную польскую организацию „Збройне Вывольнене”, ставящую своей целью восстановление польского государства, эта организация действовала лишь на оккупированной немцами территории Польши.

В 1942 году продолжала свои действия также на территории Западной Украины и Белоруссии.

Генерал КОЛЬБЕРГ в 1940 году был арестован немцами, его дальнейшая судьба мне не известна, со слов полковника „ТАРНАВА”, якобы, КОЛЬБЕРГ умер в немецком концлагере.

„ТАРНАВУ”, он же „ЗАВАДА” по имени Андрей (настоящее имя), возраст 44-х лет, уроженец Варшавы, поляк, его отец и он являлись владельцами фабрики „Штучна Бижутерия” в Варшаве.

После ареста немцами генерала КОЛЬБЕРГА, полковник „ТАРНАВА” возглавлял организацию „Збройне Вывольнене”.

В 1943 году ТАРНАВА организовал так называемую „Самооборону Сполечну”.

В 1944 году организовал т. н. „Корпус Беспеченства” (КБ), был его комендантом. Некоторое время выполнял обязанности заместителя квартмейстера 3-й польской армии в Советском Союзе, после роспуска этой армии выехал в г. Люблин.

Как руководитель „Корпуса Беспеченства”, так же „Збройне Вывольнене” – контактировал свою работу с „Армией Краевой”.

В настоящее время находится в гор. Люблине в польском войске.

„РАВИЧА” – полковник польского войска, по национальности поляк. Возраст около 45-ти лет, является шефом штаба организации „Збройне Вывольнене” и „Корпуса Беспеченства”.

В настоящее время начальник офицерской школы польского войска, около Холма.

KOLBERGA [?] – generała b[yłego] Wojska Polskiego, w 1939 roku. Wiek 52–53 lata, Polak. Przed wojną mieszkał na początku w m. Warszawie, w ostatnim czasie w Poznaniu. W 1939 roku, kiedy rozpoczęła się wojna polsko-niemiecka, był dowódcą jednej z armii działających pod Warszawą.

Po zajęciu Warszawy przez Niemców, w 1939 r. KOLBERG utworzył nielegalną polską organizację Zbrojne Wyzwolenie, stawiającą sobie za cel odbudowanie państwa polskiego. Organizacja ta działała tylko na okupowanym przez Niemców terytorium Polski.

W 1942 roku kontynuowała swoje działania także na terytorium Zachodniej Ukrainy i Białorusi.

Generał KOLBERG w 1940 roku został aresztowany przez Niemców, jego dalsza służba nie jest mi znana, ze słów pułkownika „TARNAWY” [wynika], jakoby KOLBERG miał umrzeć w niemieckim obozie koncentracyjnym.

„TARNAWE” *on-że* „ZAWADA” o imieniu Andrzej (prawdziwe imię), wiek 44 lata, urodzony w Warszawie, Polak, jego ojciec i on byli właścicielami fabryki „Sztuczna Biżuteria” w Warszawie.

Po aresztowaniu przez Niemców generała KOLBERGA, pułkownik „TARNAWA” stanął na czele organizacji Zbrojne Wyzwolenie.

W 1943 roku „TARNAWA” organizował tak zwaną Samoobronę Społeczną.

W 1944 roku organizował tzw. Korpus Bezpieczeństwa (KB), był jego komendantem. Przez jakiś czas pełnił obowiązki zastępcy kwatermistrza 3 Armii Polskiej w Związku Sowieckim, po rozwiązaniu tej armii wyjechał do Lublina.

Jako przywódca Korpusu Bezpieczeństwa, a także Zbrojnego Wyzwolenia – koordynował swoją pracę z Armią Krajową.

Obecnie znajduje się w Lublinie w Wojsku Polskim.

„RAWICZA” – pułkownik Wojska Polskiego, narodowości polskiej, wiek około 45 lat, jest szefem sztabu organizacji Zbrojne Wyzwolenie i Korpus Bezpieczeństwa.

Obecnie komendant Oficerskiej Szkoły Wojska Polskiego koło Chełma.

PIASECKIEGO – <sup>b</sup>obecnie-<sup>b</sup> minister komunikacji w był[ej] Polsce.

W 1943 roku PIASECKI został mianowany przez polski rząd emigracyjny w Londynie pełnomocnikiem Delegatury Rządu na całe terytorium b[yłej] Polski.

Podlegały mu wszystkie lokalne Delegatury Rządu, znajdujące się na terenie b[yłego] państwa polskiego.

Ostatnio był w Warszawie. Obecne miejsce pobytu nieznane.

ПЯСЕЦКОГО – <sup>б</sup>ныне<sup>б</sup> министр путей сообщений в бывш[ей] Польше.

В 1943 году, эмигрантским польским правительством в Лондоне, ПЯСЕЦКИЙ был назначен уполномоченным „Делегатуры жонду” на всю территорию б[ывшей] Польши.

В его подчинение входили все периферийные „Делегатуры жонду”, находящиеся на территории б[ывшего] польского государства.

Последнее время был в Варшаве. Местонахождение в настоящее время неизвестно.

Приметы: возраст около 50-ти лет, выше среднего роста, блондин.

ЗЕЛИНСКОГО Адама – майора кавалерии б[ывшей] польской армии, проживает в г. Львове, по ул. Потоцкого, 34, работает заведующим хозяйством в с. Зубжи<sup>7</sup> под ведомственным управлению НКВД Львовской области.

Являлся комендантом „Армии Краевой” села Билка Шляхетская (за Винниками), Львовского района и области. Встречается со СКОТНИЦЕЙ на своей квартире, по ул. Потоцкого, № 34. Арестован.

ЗАЙДЛЕР – по профессии учительница, проживает по улице Пилсудского, № 11.

Содержательница конспиративной квартиры, где бывают генерал СТШЕЛЕЦКИЙ, „ТАРНАВА”, СКОТНИЦА, ЭВНЕРТ – турецкий консул и другие.

Приметы: возраст 45 лет, волосы с проседью.

Имеет две дочери: Зося и Яся. Арестована.

ТОКАЖЕВСКУЮ Терезу<sup>8</sup> – сестру генерала ТОКАЖЕВСКОГО, по профессии учительница.

Содержатель явочной квартиры, на которой бывает СОКОЛОВСКИЙ. Местожительство точно не знает. Встречалась с СОКОЛОВСКИМ, а также с генералом СТШЕЛЕЦКИМ на улице Набеяки, № 23 или 25.

Лично я был один раз в этой квартире по поручению „РАВИЧА”, от последнего привез лист – письмо к ТОКАЖЕВСКОМУ, это было два месяца назад, в октябре 1944 года.

Приметы: возраст 46-ти лет, блондинка, среднего роста, носит плащ пепельного цвета.

Арестована.

Будучи во Львове, СТШЕЛЕЦКИЙ вел переговоры с представителями римо-католической и греко-католической церковью об оказании влияния церковью на организации „Народови Демократы” и „Армию



Rysopis: wiek około 50 lat, wzrostu powyżej średniego, blondyn.

ZIELIŃSKIEGO Adama – majora kawalerii b[yłego] Wojska Polskiego, mieszka w m. Lwowie przy ul. Potockiego 34, pracuje jako zarządca gospodarstwa rolnego we w[si] Zubrza podlegającego Zarządowi NKGB obwodu lwowskiego.

Był komendantem Armii Krajowej wsi Biłka Szlachecka (koło Winnik), Rejonu i Obwodu Lwowskiego. Spotyka się ze SKOTNICĄ w swoim mieszkaniu przy ul. Potockiego nr 34. Aresztowany.

ZAJDLER – z zawodu nauczycielka, zamieszkała przy ulicy Piłsudskiego nr 11.

Właścicielka konspiracyjnego mieszkania, gdzie bywają generał STRZELECKI, „TARNAWA”, SKOTNICA, EWNERT – turecki ambasador i inni.

Rysopis: wiek 45 lat, włosy szpakowate.

Ma dwie córki: Zosia i Jasia. Aresztowana.

TOKARZEWSKĄ Teresę<sup>7</sup> – siostrę generała TOKARZEWSKIEGO, z zawodu nauczycielkę.

Właściciel[ka] lokalu kontaktowego, w którym bywa SOKOŁOWSKI. Miejsca zamieszkania dokładnie nie zna. Spotykała się z SOKOŁOWSKIM, a także z generałem STRZELECKIM na ulicy Nabelaka nr 23 albo 25.

Osobiście byłem jeden raz w tym mieszkaniu na polecenie „RAWICZA”, od którego przywozłem kartkę – list do TOKARZEWSKIEGO, było to dwa miesiące temu, w październiku 1944 roku.

Rysopis: wiek 46 lat, blondynka, średniego wzrostu, nosi płaszcz popielatego koloru.

Aresztowana.

Będąc we Lwowie, STRZELECKI prowadził pertraktacje z przedstawicielami Kościoła rzymskokatolickiego i greckokatolickiej Cerkwi w sprawie wywarcia przez [oba] Kościoły wpływu na organizacje Narodowi Demokraci i Armię Krajową w kwestii ich zjednoczenia dla wspólnej walki przeciwko Związkowi Sowieckiemu.

Z tego powodu, jak zeznaje WOJCIKIEWICZ, generał prowadził pertraktacje w kancelarii przeora bernardynów, następującej treści:

„... «KAROL» prosił przeora o wpłynięcie na organizacje Narodowi Demokraci i Armię Krajową, aby między nimi była przyjaźń i solidarność w pracy przeciwko Związkowi Sowieckiemu, we wspólnym interesie – utworzeniu państwa polskiego. Prosił przeora o propagowanie wśród polskiej ludności, żeby mężczyźni szli do wojska BERLINGA, oświadczając: «Im więcej będzie w nim naszych ludzi, tym wojsko będzie zdrowsze i przyniesie więcej korzyści państwu polskiemu»...”.

Краеву” в части их объединения для совместной борьбы против Советского Союза.

По этому поводу, как показывает ВОЙЦИКЕВИЧ, генерал вел переговоры в канцелярии преора Бернардинов, следующего содержания:

„... «КАРОЛЬ» просил преора повлиять на организации «Народовы Демократы» и «Армию Краеву», чтобы между ними была дружба и спайка в работе против Советского Союза, в общих интересах – создание польского государства. Дальше просил преора вести пропаганду среди польского населения, чтобы мужчины шли в войско БЕРЛИНГА, заявляя: «Чем больше будет в нем наших людей, тем армия будет здоровее и принесет больше пользы польскому государству»...”.

Такая же беседа была с преором Францишканов:

„... «КАРОЛЬ» после этого попросил меня выйти и еще вел с ними наедине разговоры, о чем, я не знаю, но говорил, что это личное дело”.

Кроме всего этого, СТШЕЛЕЦКИЙ был связан с уполномоченным польской комиссии по эвакуации польского населения – РОГЕРОМ.

Связь эта, видимо, имела организационный характер, так как СТШЕЛЕЦКИЙ часто встречался с РОГЕРОМ.

По этому поводу ВОЙЦИКЕВИЧ показывает:

„... РОГЕР часто имел беседы с генералом СТШЕМЯ-СТШЕЛЕЦКИМ. В одной из таких бесед генерал дал задание РОГЕРУ, чтобы он, как можно меньше, проводил работу по переселению поляков из гор. Львова, так как в отношении Львова вопрос еще не решен, поэтому поляки должны оставаться на жительстве во Львове”.

Учитывая, что СТШЕЛЕЦКИЙ Кароль является одним из руководителей „Армии Краевой”, одновременно руководит польским националистическим подпольем во Львове, надо полагать, что приезд его во Львов, не был связан только с подбором офицеров и подофицеров в польское войско, а имел совершенно другие задачи – связь с польским подпольем, направление в работе подполья в настоящее время, переброска части участников организации в польское войско, для проведения подрывной работы в его рядах и установления связей польского подполья с руководящими центрами.

Эти выводы подтверждаются показаниями арестованного нами ВОЙЦИКЕВИЧА.

Для вскрытия организованного польского националистического подполья во Львове, как базы для проведения антисоветской деятельности в Западных областях Украины, намечаем мероприятия по изъятию основных участников подполья.

Taka sama rozmowa odbyła się z przeorem franciszkanów:  
„... «KAROL» po tym poprosił mnie, żebym wyszedł i jeszcze prowadził z nimi rozmowę na osobności, o czym, [tego] ja nie wiem, ale mówił, że to sprawa osobista”.

Oprócz tego wszystkiego, STRZELECKI był powiązany z pełnomocnikiem polskiej komisji do spraw ewakuacji ludności polskiej – ROGEREM.

Związki te najwidoczniej miały charakter organizacyjny, ponieważ STRZELECKI często spotykał się z ROGEREM.

Toteż WOJCIKIEWICZ zeznaje:

„... ROGER często prowadził rozmowy z generałem STRZEMIĘ-STRZELECKIM. Podczas jednej z takich rozmów generał dał ROGEROWI zadanie, aby ten najwolniej jak się da prowadził prace nad przesiedleniem Polaków z m. Lwowa [do Polski], ponieważ co do Lwowa kwestia jeszcze nie jest rozstrzygnięta i dlatego Polacy powinni pozostawać we Lwowie”.

Biorąc pod uwagę, że STRZELECKI Karol jest jednym z przywódców Armii Krajowej, jednocześnie kieruje polskim nacjonalistycznym podziemiem we Lwowie, należy przypuszczać, że jego przyjazd do Lwowa nie był związany wyłącznie z naborem oficerów i podoficerów do Wojska Polskiego, ale miał zgoła inne zadania – kontakt z polskim podziemiem, ukierunkowanie działalności podziemia w obecnym czasie, przerzucenie części członków organizacji do Wojska Polskiego w celu prowadzenia destrukcyjnej roboty w jego szeregach i nawiązania łączności polskiego podziemia z ośrodkami dowodzenia.

Te wnioski znalazły potwierdzenie w zeznaniach aresztowanego przez nas WOJCIKIEWICZA.

W celu wykrycia zorganizowanego nacjonalistycznego polskiego podziemia we Lwowie, jako bazy dla prowadzenia antysowieckiej działalności w zachodnich obwodach Ukrainy, podejmujemy kroki w celu ujęcia głównych członków podziemia.

Naczelnik Zarządu NKGB obwodu lwowskiego  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
WORONIN

„ ” kwietnia 1945 r.

*WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 58, k. 51–62.  
Kopia, maszynopis.*

Начальник Управления НКГБ Львовской Области  
Комиссар Государственной Безопасности 3 ранга  
ВОРОНИН

„ ” апреля 1945 г.

ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 58, арк. 51–62.  
Копія, машинопис.

### Примітки

<sup>а-а</sup> Виправлено від руки з: *ПИТЕЛ*.

<sup>б-б</sup> Закреслено від руки.

<sup>1</sup> Спр. Войцікевич Зигмунт, інформація, опрацьована на основі його допитів, поміщає багато неправдивих даних.

<sup>2</sup> Шишко-Богущ Зигмунт (1892–1982), генерал дивізії, командир СБСП 1940, у 1941 начальник військової місії в СРСР, начальник штабу АП в СРСР – 1942, у 1942–1943 командир 5 КДП, 1943–1945 заступник командира і в. о. командира 2 Корпусу, залишився в еміграції – поєднання його особи з К. Маршинським і перебуванням у Львові, засвідчує про помилку спецслужб УРСР.

<sup>3</sup> Войцікевич Збігнев (1920–1953), вживав також прізвища Косінович Казімеж, взводний прапорщик, пс. „Жбік”, коротко командир взводу в Осередку Вінники-Підгірці, у відпустці.

<sup>4</sup> Сверчевський Кароль (1897–1947), пс. „Вальтер”, учасник громадянської війни в Іспанії, у 1944 заступник командира I Корпусу, у 1944–1945 командир 2 Армії, світський генерал-майор (1940), генерал броні НВП (1945); загинув у сутичці з УПА.

<sup>5</sup> Бонковський Леон, підполковник НВП, пс. „Равіч”, осінню 1944 в Головному командуванні НВП.

<sup>6</sup> Жимерський-Роля (нар. Лижвінський) Міхал (1890–1989), пс. „Роля”, у 1924–1927 генерал бригади, розжалуваний, Головний командир АН у 1944 та НВП у 1944–1945, керівник ділянки оборони ПКНВ та міністр оборони Уряду національної єдності у 1944–1949; у НВП генерал броні; з 1945 маршал Польщі.

<sup>7</sup> Так у документі; правильно – Зубра.

<sup>8</sup> Спр. Токажевська Ядвіга, пс. „Тереса”, під керуванням полковника Соколовського видавала гектографовані конспіраційні часописи „Радіовий бюлетень ВП”, „Політично-пресова інформація”, „Ком’юніке” та ін.

## Przypisy

a- -a Poprawiono odręcznie z: *PITEL*.

b- -b Odręcznie skreślono.

<sup>1</sup> Właśc. Woycikiewicz Zygmunt, jego zaprotokołowane zeznanie zawiera wiele nieprawdziwych informacji.

<sup>2</sup> Szyszko-Bohusz Zygmunt (1892–1982), gen. dyw. WP, dca SBSPodh. 1940, w 1941 szef misji wojskowej w ZSRS, szef sztabu AP w ZSRS – 1942, w l. 1942–1943 dca 5 KDP, 1943–1945 zca dcy i p. o. dcy 2 Korpusu, pozostał na emigracji – wiązanie jego osoby z K. Marszyńskim i pobytem we Lwowie świadczy o pomyłce służb specjalnych USRS.

<sup>3</sup> Woycikiewicz Zbigniew (1920–1953), używał także nazwiska Kosinowicz Kazimierz, plut. pchor. WP, ps. „Żbik”, krótko dca plutonu w Ośrodku Winniki-Podhorce, urlopowany.

<sup>4</sup> Świerczewski Karol (1897–1947), ps. „Walter”, uczestnik wojny domowej w Hiszpanii, w 1944 zca dcy I Korpusu, w l. 1944–1945 dca 2 Armii, sow. gen. mjr (1940), gen. broni ludowego WP (1945).

<sup>5</sup> Bąkowski Leon, ps. „Rawicz”, ppłk ludowego WP, jesienią 1944 w Naczelnym Dowództwie ludowego WP.

<sup>6</sup> Żymierski-Rola (ur. Łyżwiński) Michał (1890–1989), ps. „Rola”, w l. 1924–1927 gen. bryg., zdegradowany, Naczelny Dca AL w 1944 i ludowego WP w l. 1944–1945, kierownik resortu obrony PKWN i minister obrony RJN w l. 1944–1949, w ludowym WP gen. broni, od 1945 Marszałek Polski.

<sup>7</sup> Właśc. Tokarzewska Jadwiga, ps. „Teresa”, pod kierunkiem płk. Sokołowskiego wydawała powielane czasopisma konspiracyjne „Biuletyn radiowy W. P.”, „Informacja polityczno-prasowa”, „Komunikat” i in.

**4 травня 1945, б.м.в. Довідка про агентурно-оперативну роботу з викриття членів польського підпілля у Рівненській області за період з 1 січня по 1 травня 1945 р.**

Совершенно секретно

Справка  
об агентурно-оперативной работе  
о вскрытии белопольского подполья по Ровенской области  
за период с 1 января по 1 мая 1945 года

До начала эвакуации польского населения в Польшу согласно Люблинского соглашения на территории Ровенской области проживало 63 880 человек поляков, из них записалось на выезд 63 380 человек, выехало в Польшу 22 800 чел[овек].

В процессе агентурно-оперативной работы по полякам за период первого квартала 1945 г. аппаратом 11-го отделения 2 отдела Управления НКГБ проделана следующая работа:

Стало известно, что в гор. Ровно существует филиал польской подпольной организации т. н. „Армии Краевой” (АК). По получении этих данных было проведено ряд агентурно-оперативных мероприятий, в результате чего было арестовано 12 человек участников „АК”, из числа арестованных, наиболее активными являются:

НЕЙМАН Генрих Генрихович<sup>1</sup>, 1885 г. рождения, поляк, грамотный, работал в г. Ровно председателем польской комиссии по переселению поляков в Польшу.

КРАСУСКИЙ Станислав Мартынович<sup>2</sup>, 1901 г. рождения, поляк, со средним образованием, проживал в гор. Ровно, работал гл. бухгалтером в группе [!] Управления спиртзаводов. В „АК” был известен под псевдонимами „ХЕЛЬ” и „МАЛЫЙ”.

ПАРАТ Надежда Казимировна<sup>3</sup>, 1910 г. рождения, полька, грамотная, работала начальником соцобеспечения в польской комиссии по переселению поляков в Польшу.

ФЕДОРИШИНА Галина Петровна, 1912 г. рождения, полька, грамотная, проживала в г. Тарнополе, нигде не работала.

Следствием установлено, что организация „АК” в своей практической антисоветской работе руководствовалась указаниями исходившими из гор. Львова через некоего ПРОКОПОВИЧ, он-же ГРОДЗИЦКИЙ, который периодически приезжал в г. Ровно. Кроме того, для получения соответствующих установок по проведению работы,

**4 maja 1945, b.m.w. Informacja o pracy agenturalno-operacyjnej  
i wykryciu polskiego podziemia w obwodzie rówieńskim  
w okresie od 1 stycznia do 1 maja 1945 r.**

Ścisłe tajne

Informacja  
o pracy agenturalno-operacyjnej nad wykryciem  
*bielopolskiego* podziemia obwodu rówieńskiego  
za okres od 1 stycznia do 1 maja 1945 roku

Przed rozpoczęciem ewakuacji ludności polskiej do Polski zgodnie z porozumieniem lubelskim, na terytorium obwodu rówieńskiego zamieszkiwało 63 880 Polaków, do wyjazdu zgłosiło się 63 380 osób, wyjechało do Polski 22 800 os[ób].

W toku pracy agenturalno-operacyjnej nad Polakami w okresie pierwszego kwartału 1945 r. została wykonana następująca praca przez aparat 11 Wydziału 2 Oddziału Zarządu NKGB:

Wiadomo było, że w m. Równe istnieje filia polskiej podziemnej organizacji tzw. Armii Krajowej (AK). Po otrzymaniu tych informacji został wykonany szereg agenturalno-operacyjnych przedsięwzięć, w wyniku czego zostało aresztowanych 12 osób – członków AK. Spośród aresztowanych najbardziej aktywni to:

NEJMAN Henryk<sup>1</sup> s. Henryka, urodzony w 1885 r., Polak, piśmienny, pracował w Równem jako przedstawiciel polskiej komisji do spraw przesiedlenia Polaków do Polski.

KRASUSKI Stanisław<sup>2</sup> s. Marcina, urodzony w 1901 r., Polak, ze średnim wykształceniem, zamieszkały w m. Równe, pracował jako gł[ówny] księgowy w grupie [!] Zarządu Zakładów Spiryt[usowych]. W AK był znany pod pseudonimami „HEL” i „MAŁY”.

PARATT Nadzieja<sup>3</sup> c. Kazimierza, urodzona w 1910 r., Polka, piśmienna, pracowała jako naczelnik socjalnego zabezpieczenia polskiej komisji do spraw przesiedlenia Polaków do Polski.

FEDORYSZYNA Halina c. Piotra, urodzona w 1912 r., Polka, piśmienna, zamieszkała w Tarnopolu, nigdzie nie pracowała.

W śledztwie ustalono, że organizacja AK w swojej rzeczywistej antysowieckiej robocie kierowała się wskazówkami dostarczonymi z m. Lwowa przez niejakiego PROKOPOWICZA *on-że* GRODZICKI, który regularnie przyjeżdżał do Równego. Oprócz tego w celu otrzymania odpowiednich wytycznych do prowadzenia roboty, wymierzonej w zerwanie porozumie-

направленной на срыв Люблинского соглашения в гор. Львов неоднократно НЕЙМАНОМ посылались арестованная ПАРАТ.

Помимо своей антисоветской работы, направленной на срыв Люблинского соглашения о выезде поляков в Польшу, вскрытая организация „АК” занималась вербовкой новых членов, проведением антисоветской агитации, сбором сведений шпионского характера, подготовкой тайников для хранения оружия, которое должно было в ближайшее время поступить из Львова и одновременно с этим установить контакт с украинскими националистами для совместной борьбы против советской власти. О причастности к „АК” почти все арестованные дали признательные показания.

В марте с. г. по агентурным данным было установлено, что в г. Острог проживает поляк ЗАЙОНЧКОВСКИЙ Чеслав Федорович<sup>4</sup>, 1918 г. рождения, поляк, грамотный, нигде не работал, который является участником „ПСЦ”. Для вскрытия белопольского подполья по гор. Острог ЗАЙОНЧКОВСКИЙ нами был арестован.

На допросе он показал, что он действительно был участником „ПСЦ”, а с освобождением города Острога от немецких захватчиков примкнул к „АК”, где и работал под псевдонимом „ЖАК”.

Рассказал о практической деятельности организации „АК” по гор. Острог, направленной для проведения антисоветской агитации и срыва Люблинского соглашения о выезде поляков в Польшу. ЗАЙОНЧКОВСКИЙ назвал ряд участников „АК” по г. Острог, с которыми был связан по антисоветской работе. После этого по г. Острог нами была вскрыта организация „АК” с арестом 4-х человек. Все арестованные в причастности к „АК” признались.

Начальник 2 Отдела УНКГБ Ров[енской] области  
Майор госбезопасности  
БОРИСЕНКО

„4” мая 1945 г.

*ГДА СБУ, спр. С-9975, т. 2, розд. 1, арк. 70.  
Копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>1</sup> Спр. Нойман Генрик, арештований 15 лютого 1945, суджений Військовим трибуналом військ НКВС Рівненської області та засуджений 5 січня 1946 до 10 років ВТТ, під час судового розгляду відкликав показання і справу передано до поновного роз-



nia lubelskiego, do Lwowa wielokrotnie była posyłana przez NEJMANA aresztowana PARATT.

Oprócz antysowieckiej działalności, nakierowanej na zerwanie porozumienia lubelskiego o wyjeździe Polaków do Polski, wykryta organizacja AK zajmowała się werbunkiem nowych członków, prowadzeniem antysowieckiej agitacji, zbieraniem informacji o charakterze szpiegowskim, przygotowywaniem schowków do przechowywania broni, którą należało w najbliższym czasie dostarczyć ze Lwowa i jednocześnie nawiązać kontakt z ukraińskimi nacjonalistami w celu wspólnej walki przeciwko władzy sowieckiej. O przynależności do AK prawie wszyscy aresztowani złożyli potwierdzające zeznania.

W marcu br. na podstawie danych agencji ustalono, że w m. Ostróg mieszka Polak ZAJĄCZKOWSKI Czesław<sup>4</sup> s. Teodora, urodzony w 1918 r., Polak, piśmienny, nigdzie nie pracujący, który jest członkiem PSC. W celu wykrycia *bielopolskiego* podziemia w m. Ostrogu ZAJĄCZKOWSKI został przez nas aresztowany.

Na przesłuchaniu zeznał on, że istotnie był członkiem PSC, a z chwilą wyzwolenia miasta Ostroga od niemie[ckich] najeźdźców przyłączył się do AK, gdzie pracował pod pseudonimem „ŻAK”.

Opowiedział o rzeczywistej działalności organizacji AK w Ostrogu nastawionej na prowadzenie antysowieckiej agitacji i zerwanie lubelskiego porozumienia o wyjeździe Polaków do Polski. ZAJĄCZKOWSKI wymienił szereg członków AK w Ostrogu, z którymi był związany w antysowieckiej działalności. Po tym w m. Ostrogu została przez nas wykryta organizacja AK i aresztowano 4 ludzi. Wszyscy aresztowani przyznali się do przynależności do AK.

Naczelnik 2 Oddziału UNKGB obwodu rów[ieńskiego]  
Major bezpieczeństwa państw[owego]  
BORYSENKO

„4” maja 1945 r.

WAP SBU, spr. S-9975, t. 2, rozdz. 1, k. 70.  
Kopia, maszynopis.

## Przypisy

<sup>1</sup> Neuman Henryk, aresztowany 15 lutego 1945, sądzony przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu rówieńskiego i skazany 5 stycznia 1946 na 10 lat ITŁ, podczas roz-

гляду; рішенням військового прокурора військ НКВС від 7 березня 1946 11 березня 1946 його звільнено.

<sup>2</sup> Красуський Станіслав, арештований 12 лютого 1945, засуджений Військовим трибуналом військ МВС Рівненської області 26 серпня 1946 до 10 років ВТТ, звільнений 27 жовтня 1954.

<sup>3</sup> Парат-Пултавська Надія, в конспірації з 1942, арештована 20 січня 1945, засуджена 5 січня 1946 Військовим трибуналом військ НКВС Рівненської області до 10 років ВТТ; під час судового розгляду відкликала свої показання як вимушені під час слідства, справу передано до поновного розгляду, але Військовий трибунал військ НКВС Рівненської області присуд підтримав; померла в таборі 28 лютого 1951.

<sup>4</sup> Зайончковський Чеслав, арештований 11 квітня 1945, засуджений 22 листопада 1945 Військовим трибуналом військ НКВС Рівненської області до 10 років ВТТ; помер у таборі.

prawy sądowej odwołał zeznania i sprawę przekazano do ponownego rozpatrzenia, decyzją wojskowego prokuratora wojsk NKWD z 7 marca 1946 został 11 marca 1946 zwolniony.

<sup>2</sup> Krasuski Stanisław, aresztowany 12 lutego 1945, skazany przez Wojskowy Trybunał wojsk MWD obwodu rówieńskiego 26 sierpnia 1946 na 10 lat ITŁ, zwolniony 27 października 1954.

<sup>3</sup> Paratt-Półtawska Nadzieja, w konspiracji od 1942, aresztowana 20 stycznia 1945, skazana 5 stycznia 1946 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu rówieńskiego na 10 lat ITŁ, podczas rozprawy sądowej odwołała zeznania jako wymuszone w śledztwie, sprawę przekazano do ponownego rozpoznania, ale Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu rówieńskiego wyrok podtrzymał; zmarła w obozie 28 lutego 1951.

<sup>4</sup> Zajączkowski Czesław, aresztowany 11 kwietnia 1945, skazany 22 listopada 1945 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu rówieńskiego na 10 lat ITŁ, zmarł w obozie.

## 6 лютого 1945, Рівне. Протокол допиту Надії Парат

Протокол допроса  
Арестованной ПАРАТ Надежды Казимировны

от 6 февраля 1945 года  
г. Ровно

ПАРАТ Н. К. 1910 г. рождения, уроженка г. Хелм, Люблинской области, полька, гр-ка СССР, б/п, служащая, образование высшее, в период оккупации арестовывалась за связь с советскими партизанами, работала начальником соцобеспечения при польской комиссии в г. Ровно, проживала по ул. Свердлова в доме № 18.

**Вопрос:** На допросе от 23.1.45 г. Вы показали, что НЕЙМАН и СТАНЕК<sup>1</sup> тормозили переселение поляков с антисоветской целью. Расскажите конкретно, в чем их антисоветская деятельность заключалась.

**Ответ:** Первое время, как я уже сказала, как НЕЙМАН, а также и СТАНЕК полякам из числа интеллигенции давали явные антисоветские установки – записываться можете, <sup>а</sup>но с выселением не спешите, т. к. к весне обстановка может измениться, а поэтому и переселяться не будет необходимости. Но когда запись поляков на переселение продолжается <sup>б</sup>НЕЙМАН, БАРАНОВСКИЙ и СТАНЕК<sup>б</sup> избрали другой способ, который мог повлиять на активизацию записи польского населения для выезда. Прекратили работу комиссии по оценке имущества поляков желавших записаться на выезд и также того или другого поляка имущество было не оценено, то он не мог выехать в Польшу. А когда в городе начались аресты органами НКГБ антисоветских элементов, указанные лица с целью скрыть от ареста <sup>в</sup>антисоветский элемент<sup>в</sup> начали в первую очередь отправлять их в Польшу с таким расчетом, чтобы указанные антисоветские элементы соединились с организацией „АК” и вместе с участниками „АК” вести подрывную деятельность против Люблинского правительства Польши.<sup>-а</sup>

Таким образом транспорт перегружался людьми, в выселении которых был заинтересован НЕЙМАН, БАРАНОВСКИЙ и СТАНЕК,

## 6 lutego 1945, Równe. Protokół przesłuchania Nadziei Paratt

Protokół przesłuchania  
Aresztowanej PARATT Nadziei c. Kazimierza

z 6 lutego 1945 roku  
m. Równe

PARATT N. K. urodzona w 1910 r. w Chełmie obwód lubelski, Polka, ob[ywate]l]ka ZSRS, b/p, urzędniczka, wykształcenie wyższe, w okresie okupacji była aresztowana za kontakty z partyzantami sowieckimi, pracowała jako naczelnik opieki społ[ecznej] przy polskiej komisji w Równem, mieszkała przy ul. Swierdłowa w domu nr 18.

**Pytanie:** Na przesłuchaniu z 23.1.45 r. zeznaliście, że NEJMAN i STANEK<sup>1</sup> hamowali przesiedlanie Polaków w antysowieckim celu. Opowiedzcie konkretnie, na czym polegała ich antysowiecka działalność.

**Odpowiedź:** Początkowo, jak już powiedziałam, zarówno NEJMAN, jak i STANEK wśród polskiej inteligencji powodowali jawnie antysowieckie nastawienie – zapisywać się możecie, <sup>a</sup>ale z wysiedleniem nie spieszcie się, bo bliżej wiosny warunki mogą się zmienić i dlatego nie będzie konieczności przesiedlania się. Jednak gdy zapisywanie Polaków na przesiedlenie trwa nadal, <sup>b</sup>NEJMAN, BARANOWSKI i STANEK<sup>b</sup> wybrali inny sposób, który mógł wpłynąć na aktywizację zapisywania się polskiej ludności na wyjazd. Przerwali pracę komisji do oceny majątku Polaków chcących zapisać się na wyjazd i ponieważ [gdy] tego czy innego Polaka majątek był nie wyceniony, nie mógł on wyjechać do Polski. A kiedy w mieście zaczęły się aresztowania antysowieckich elementów przez organy NKGB, wymienione osoby w celu ukrycia przed aresztowaniem <sup>c</sup>antysowieckiego elementu<sup>c</sup> zaczęły w pierwszej kolejności wyprawiać do Polski z takim założeniem, żeby wymienione antysowieckie elementy połączyły się z organizacją AK i razem z członkami AK mogły prowadzić destrukcyjną działalność przeciwko lubelskiemu rządowi Polski.<sup>a</sup>

W ten sposób w transporcie przeważali ludzie, w których wysiedleniu był zainteresowany NEJMAN, BARANOWSKI i STANEK, a osoby z wiejskich miejscowości umyślnie zatrzymywano. W tej kwestii NEJ-

а лица с сельской местности умышленно задерживались. По этому вопросу НЕЙМАН заявил: „...<sup>б</sup>В Польшу должны ехать только настоящие поляки и мы должны следить, чтобы туда не проникли чуждые нам люди”.<sup>б</sup>

После того, как было указание о том, что в первую очередь переселять поляков из сельской местности, то НЕЙМАН, БАРАНОВСКИЙ и СТАНЕК это указание игнорировали, делали наоборот, успокаивая крестьян тем, что срок до конца выезда большой и весной переселиться вообще легче. Эта антисоветская работа руководством польской комиссии проводилась с той целью, чтобы сорвать посевную кампанию на польской территории, чем создать продовольственное затруднение среди польского населения и вызвать недовольство в массе к Люблинскому правительству.

В одной из бесед, где присутствовали СТАНЕК, БАРАНОВСКИЙ и я, НЕЙМАН рассказывал „... Я не хотел быть уполномоченным по переселению поляков, т. к. эта работа несовместима с моими взглядами, но меня заставило НКГБ”.

Записано с моих слов правильно, мне вслух прочитано, что и подтверждаю своей подписью –

ПАРАТ

Допросил:

Нач. 11 Отд[еления] 2 Отдела УНКГБ  
Ров[енской] обл[асти]  
Капитан госбезопасности  
МАРИНЯКО

*ГДА СБУ, Рівне, спр. П-7045, арк. 121–122.*

*Копія, машинопис.*

*Знизу першої сторінки та вкінці документу нерозбірливий підпис однієї і тієї ж особи.*

## Примітки

- <sup>а-а</sup> Фрагмент тексту зазначений вертикальною рисою зліва на полях.
- <sup>б-б</sup> Підкреслено від руки.
- <sup>в-в</sup> Виправлено від руки з: *антисоветскому элементу*.

<sup>1</sup> Станек Мечислав, арештований 15 лютого 1945, суджений Військовим трибуналом військ НКВС Рівненської області і засуджений 5 січня 1946 до 10 років ВТТ, під час розгляду відкликав свої показання, справу передано до поновного розгляду і рішенням військового прокурора військ НКВС від 7 березня 1946 його звільнено 11 березня 1946.

MAN oświadczył: „...<sup>b</sup>Do Polski powinni jechać tylko prawdziwi Polacy i my powinniśmy pilnować, żeby tam nie przeniknęli obcy ludzie”<sup>b</sup>.

Po tym, jak było wydane zalecenie, żeby w pierwszej kolejności przesiedlać Polaków z miejscowości wiejskich, NEJMAN, BARANOWSKI i STANEK to zalecenie ignorowali, robili odwrotnie, uspokajając chłopów tym, że termin do końca wyjazdu jest długi i wiosną przesiedlać się w ogóle jest źle. Ta antysowiecka robota prowadzona była przez kierownictwo polskiej komisji w tym celu, żeby udaremnić kampanię siewną na polskim terytorium, stworzyć przez to trudności żywnościowe wśród polskiej ludności i wywołać wśród mas niezadowolenie wobec rządu lubelskiego.

W jednej z rozmów, przy której obecni byli STANEK, BARANOWSKI i ja, NEJMAN opowiadał: „... Ja nie chciałem być pełnomocnikiem do spraw przesiedlenia Polaków, gdyż ta praca jest sprzeczna z moimi poglądami, ale zmusiło mnie NKGB”.

Zapisano z moich słów prawidłowo, odczytano mi głośno, co potwierdzam swoim podpisem.

PARATT

Przesłuchał:

Nacz[elnik] 11 Wydz[iału] 2 Oddziału UNKGB  
obw[odu] rów[ieńskiego]  
Kapitan bezpieczeństwa państw[owego]  
MARINIAKO

WAP SBU, Równe, spr. P-7045, k. 121–122.

Kopia, maszynopis.

Na dole pierwszej strony i na końcu dokumentu nieczytelna parafa tej samej osoby.

## Przypisy

- <sup>a-a</sup> Fragment oznaczony pionową linią na lewym marginesie.
- <sup>b-b</sup> Podkreślono odręcznie.
- <sup>c-c</sup> Poprawiono odręcznie z: *elementowi antysowieckiemu*.

<sup>1</sup> Stanek Mieczysław, aresztowany 15 lutego 1945, sądzony przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu rówieńskiego i skazany 5 stycznia 1946 na 10 lat ITŁ, podczas rozprawy odwołał zeznania, sprawę przekazano do ponownego rozpoznania i decyzją wojskowego prokuratora wojsk NKWD z 7 marca 1946 został zwolniony 11 marca 1946.

**30 листопада 1945, Рівне. Обвинувальний висновок  
стосовно Генрика Ноймана, Надії Парат  
та Мечислава Станека**

мв-9

„Утверждаю”  
Начальник УНКГБ по Ровенской области  
Полковник  
(—) ЦВЕТУХИН  
„30<sup>а</sup>” ноября 1945 года

по следделу № 1671

Обвинительное заключение

по обвинению:

1. НЕЙМАН Генриха Генриховича
2. ПАРАТ Надежды Казимировны  
в преступлениях, предусмотренных  
ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР –
3. СТАНЕК Мечислава Иосифовича  
в преступлениях, предусмотренных  
ст. ст. 54-10 ч. 2 УК УССР

В УНКВД Ровенской области поступили материалы о том, что житель г. Ровно – ПАРАТ Надежда Казимировна является участником антисоветской польско-националистической организации – „АК” и проводит антисоветскую работу. Будучи арестована 20-го января 1945 г. последняя назвала в числе известных ей участников „АК” – жителей г. Ровно – НЕЙМАН Генриха Генриховича и СТАНЕК Мечислава Иосифовича.

На основании этого НЕЙМАН Генрих Генрихович и СТАНЕК Мечислав Иосифович 15 февраля 1945 года были арестованы УНКГБ Ровенской области и все привлечены к уголовной ответственности по настоящему делу.

Произведенным по делу расследованием установлено, что ПАРАТ, являясь с 1942 года участником антисоветской польско-националистической организации „АК”, приехала из гор. Львова в октябре месяце 1944 года в гор. Ровно по заданию „АК” и, связавшись с участником „АК” – НЕЙМАН, поступила по приглашению последнего на работу



**30 listopada 1945, Równe. Wniosek oskarżający Henryka Neumana,  
Nadziei Paratt i Mieczysława Stanka**

mw-9

„Zatwierdzam”  
Naczelnik UNKGB obwodu  
rówieńskiego  
Pułkownik  
(—) CWIETUCHIN  
„<sup>a</sup>-30-<sup>a</sup>” listopada 1945 roku

Dotyczy sprawy śledczej nr 1671

Wniosek oskarżający

z oskarżenia:

1. NEJMANA Henryka s. Henryka
2. PARATT Nadziei c. Kazimierza  
o przestępstwa przewidziane  
w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS –
3. STANKA Mieczysława s. Józefa  
o przestępstwa przewidziane  
w art. art. 54-10 cz. 2 KK USRS

Do UNKWD obwodu rówieńskiego dotarły materiały o tym, że mieszkańka m. Równe – PARATT Nadzieja c. Kazimierza jest członkiem antysowieckiej polsko-nacjonalistycznej organizacji AK i prowadzi antysowiecką działalność. Będąc aresztowana 20 stycznia 1945 r. wymieniła ona wśród znanych jej członków AK – mieszkańców m. Równe – NEJMANA Henryka s. Henryka i STANKA Mieczysława s. Józefa.

Na podstawie tego NEJMAN Henryk s. Henryka i STANEK Mieczysław s. Józefa 15 lutego 1945 roku zostali aresztowani przez UNKGB obwodu rówieńskiego i wszyscy pociągnięci do odpowiedzialności karnej w niniejszej sprawie.

W toku przeprowadzonego w sprawie śledztwa ustalono, że PARATT, będąc od 1942 roku członkiem antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji AK, przyjechała z m. Lwowa w październiku 1944 roku do m. Równe na polecenie AK i skontaktowała się z członkiem AK – NEJMANEM, na jego propozycję podjęła pracę w polskiej komisji do spraw przesiedlenia Polaków z Zachodniej Ukrainy do Polski (k.s. 101–104, 107–109, 112, 114–117, 132–133, 144) [...] <sup>b</sup>.

в польскую комиссию по переселению поляков из Западной Украины в Польшу (л.д. 101–104, 107–109, 112, 114–117, 132–133, 144) [...]»<sup>6</sup>.

В ноябре месяце 1944 года НЕЙМАН, как уполномоченный польской комиссии, находясь в г. Львове на совещании районных уполномоченных, имел встречу и антисоветский разговор по польскому вопросу с участником „АК” МАДЕЙСКИМ, от которого получил указания о проведении антисоветской работы в польской комиссии. Тогда же МАДЕЙСКИЙ обещал снабжать НЕЙМАНА антисоветской польско-националистической литературой (л.д. 33, 34, 36–38, 105, 111).

Выступая в г. Львове на совещании районных уполномоченных НЕЙМАН в одном из своих выступлений провозгласил польско-националистический лозунг антисоветского содержания (л.д. 78, 79).

По приезду из гор. Львова, в ноябре 1944 года НЕЙМАН, встретившись у себя на дому с ПАРАТ, имел с последней антисоветский разговор по польскому вопросу в свете состоявшегося у него разговора с участником „АК” МАДЕЙСКИМ. Антисоветский разговор по польскому вопросу НЕЙМАН имел также и с секретарем польской комиссии – СТАНЕК, которому тогда же дал указание в работе антисоветского характера, заключающееся в том, чтобы сорвать выезд поляков из Западной Украины в Польшу (л.д. 91, 105, 107, 114, 124, 133, 144, 156–157).

Следствием установлено, что НЕЙМАН, СТАНЕК и ПАРАТ, руководствуясь указаниями „АК”, во время работы в польской комиссии г. Ровно проводили в вопросе переселения поляков антисоветскую работу: преследуя цель восстановления Польши в рамках 1939 года, срывали, путем создания всяческих затруднений выезд поляков из Западной Украины в Польшу. Кроме того проводили среди поляков агитацию, направленную на невыезд из Западной Украины. Для прикрытия своей антисоветской деятельности НЕЙМАН и СТАНЕК переселяли в Польшу поляков, которые были антисоветски настроены (л.д. 67–68, 83, 85, 87, 90, 105, 119–123, 127–128, 140–143, 159–161, 166–170).

Следствием также установлено, что НЕЙМАН дважды давал задания ПАРАТ привезти из г. Львова от участника „АК” МАДЕЙСКОГО антисоветскую польско-националистическую литературу, а ПАРАТ дважды принимала его задание (л.д. 34, 47–48, 106, 111–112, 114–115, 117, 132–133, 135, 158, 162–165).

НЕЙМАН в предъявленном обвинении по ст. ст. 54-1 „а” и 54-11 УК УССР виновным себя признал частично в том, что он с 1939 г. настроен антисоветски, что он имел встречу и антисоветский разговор по поль-

W listopadzie 1944 roku NEJMAN, jako pełnomocnik polskiej komisji, będąc w m. Lwowie na zebraniu rejonowych pełnomocników, miał spotkanie i antysowiecką rozmowę w kwestii polskiej z członkiem AK MADEJSKIM, od którego otrzymał wskazówki co do prowadzenia antysowieckiej roboty w polskiej komisji. Wtedy też MADEJSKI obiecał zaopatrywać NEJMANA w antysowiecką polską literaturę nacjonalistyczną (k.s. 33, 34, 36–38, 105, 111).

Występując we Lwowie na zebraniu rejonowych pełnomocników, NEJMAN w jednym ze swoich wystąpień głosił polskie nacjonalistyczne hasła o antysowieckiej treści (k.s. 78, 79).

Po przyjeździe ze Lwowa, w listopadzie 1944 roku NEJMAN, spotkawszy się w swoim domu z PARATT, miał z nią antysowiecką rozmowę w kwestii polskiej, w świetle przeprowadzonej przez niego rozmowy z członkiem AK MADEJSKIM. Antysowiecką rozmowę w kwestii polskiej NEJMAN miał również z sekretarzem polskiej komisji – STANKIEM, któremu wtedy też dał wskazówkę co do pracy o antysowieckim charakterze, sprowadzającą się do tego, żeby udaremnić wyjazd Polaków z Zachodniej Ukrainy do Polski (k.s. 91, 105, 107, 114, 124, 133, 144, 156–157).

W śledztwie ustalono, że NEJMAN, STANEK i PARATT, kierując się wskazówkami AK, w czasie pracy w polskiej komisji m. Równe prowadzili w kwestii przesiedlenia Polaków antysowiecką robotę: mając na celu odbudowanie Polski w granicach z 1939 roku, udaremniali poprzez tworzenie wszelakich utrudnień wyjazd Polaków z Zachodniej Ukrainy do Polski. Oprócz tego prowadzili wśród Polaków agitację, skierowaną na niewyjeżdżanie z Zachodniej Ukrainy. Dla zamaskowania swojej antysowieckiej działalności NEJMAN i STANEK przesiedlali do Polski Polaków, którzy byli nastawieni antysowiecko (k.s. 67–68, 83, 85, 87, 90, 105, 119–123, 127–128, 140–143, 159–161, 166–170).

W śledztwie ustalono również, że NEJMAN dwukrotnie dawał PARATT zadanie przywiezienia z m. Lwowa od członka AK MADEJSKIEGO antysowieckiej polsko-nacjonalistycznej literatury, a PARATT dwukrotnie podejmowała się tego zadania (k.s. 34, 47–48, 106, 111–112, 114–115, 117, 132–133, 135, 158, 162–165).

NEJMAN do przedstawionych mu zarzutów z art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS przyznał się częściowo – do tego, że od 1939 roku był nastawiony antysowiecko, że miał spotkanie i antysowiecką rozmowę w kwestii polskiej z członkiem AK MADEJSKIM i że dawał PARATT zadanie dostarczenia z m. Lwowa od MADEJSKIEGO antysowieckiej, polskiej literatury nacjonalistycznej (k.s. 26, 28, 33, 45).

Przynależności do AK i prowadzeniu antysowieckiej roboty w polskiej komisji i wśród Polaków – zaprzecza (k.s. 23, 42, 44, 50, 161–162). Jed-

скому вопросу с участником „АК” МАДЕЙСКИМ и что он давал задание ПАРАТ доставить из г. Львова от МАДЕЙСКОГО антисоветскую, польско-националистическую литературу (л.д. 26, 28, 33, 45).

Принадлежность к „АК” и проведение антисоветской работы в польской комиссии и среди поляков – отрицает (л.д. 23, 42, 44, 50, 161–162). Однако, в этом изобличается показаниями обвиняемых ПАРАТ Н. К., СТАНЕК М. И. и очными ставками с ними (л.д. 67–68, 83, 85, 87, 90, 104, 105, 107, 111–112, 114–115, 117, 119–123, 127–128, 132, 133, 140–143, 156–157, 159–165, 167–170).

ПАРАТ в предъявленном обвинении по ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР виновной себя также признала частично в том, что она в прошлом являлась участником „АК”, имела с НЕЙМАНОМ антисоветский разговор по польскому вопросу и приняла от НЕЙМАНА два задания доставить из г. Львова от участника „АК” МАДЕЙСКОГО антисоветскую польско-националистическую литературу. Отрицает практическую антисоветскую деятельность, как участник „АК” (л.д. 101–103, 112, 117–118, 132, 162<sup>в</sup>-166<sup>в</sup>).

СТАНЕК в предъявленном обвинении по ст. ст. 54-10 ч. 2 УК УССР виновным себя признал полностью (л.д. 67–68, 85, 90, 166–170), кроме этого изобличается показаниями обв. ПАРАТ (л.д. 105, 114, 119–123, 127–128, 132, 140–143, 159–161).

На основании изложенного обвиняются:

г-НЕЙМАН Генрих Генрихович, 1886 года рождения, уроженец г. Конин (Польша), до ареста работал районным уполномоченным г. Ровно по переселению поляков, происходит из служащих, б/п, образование высшее агрономическое, женат, поляк, гражданин СССР –г

в том, что:

Являясь участником антисоветской польско-националистической организации „АК”, проводил по заданию „АК” в польской комиссии антисоветскую работу, направленную на срыв выезда поляков из Западной Украины в Польшу, то-есть в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

ПАРАТ Надежда Казимировна, 1910 года рождения, уроженка г. Хелм (Польша), до ареста работала в польской комиссии г. Ровно референтом, происходит из служащих, образование высшее, б/п, замужняя, полька, гр-ка СССР –

nak w tym [zakresie] obciążają go zeznania oskarżonych PARATT N. K. i STANKA M. J. oraz konfrontacje z nimi (ks. 67–68, 83, 85, 87, 90, 104, 105, 107, 111–112, 114–115, 117, 119–123, 127–128, 132, 133, 140–143, 156–157, 159–165, 167–170).

PARATT do przedstawionych zarzutów z art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS przyznała się także częściowo – do tego, że w przeszłości była członkiem AK, miała z NEJMANEM antysowiecką rozmowę w kwestii polskiej i przyjęła od NEJMANA dwa zadania, aby dostarczyć z m. Lwowa od członka AK MADEJSKIEGO antysowiecką polską literaturę nacjonalistyczną. Zaprzecza rzeczywistej antysowieckiej działalności jako członek AK (k.s. 101–103, 112, 117–118, 132, 162–<sup>c</sup>166<sup>c</sup>).

STANEK do przedstawionych zarzutów z art. art. 54–10 cz. 2 KK USRS przyznał się w całości (k.s. 67–68, 85, 90, 166–170), oprócz tego obciążają go zeznania oskarżonej PARATT (k.s. 105, 114, 119–123, 127–128, 132, 140–143, 159–161).

Na podstawie powyższego oskarżeni zostają:

<sup>d</sup>NEJMAN Henryk s. Henryka, urodzony w 1886 roku w Koninie (Polska), przed aresztowaniem pracował jako rejonowy pełnomocnik m. Równe do spraw przesiedlenia Polaków, pochodzi z urzędników, b/p, wykształcenie wyższe agronomiczne, żonaty, Polak, obywatel ZSRS –<sup>d</sup>

o to, że:

Będąc członkiem antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji AK, prowadził na polecenie AK w polskiej komisji antysowiecką robotę, skierowaną na udaremnienie wyjazdu Polaków z Zachodniej Ukrainy do Polski, to jest o przestępstwo przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

PARATT Nadzieja c. Kazimierza, urodzona w 1910 w Chełmie (Polska), przed aresztowaniem pracowała w polskiej komisji m. Równe jako referent, pochodzi z urzędników, wykształcenie wyższe, b/p, zamężna, Polka, ob[ywatel]ka ZSRS –

o to, że:

Będąc członkiem antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji AK, wykonywała polecenia NEJMANA o antysowieckiej treści, to jest o przestępstwo przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

в том, что:

Являясь участником антисоветской польско-националистической организации „АК”, выполняла задания НЕЙМАНА антисоветского содержания, то-есть в преступлении, предусмотренном ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

†СТАНЕК Мечислав Иосифович, 1891 года рождения, уроженец с. Тростянка, Корытницкого района, Волынской области, до ареста работал секретарем польской комиссии г. Ровно, происходит из служащих, б/п, образование среднее, женат, поляк, гр-н СССР —†

в том, что:

Будучи связан по работе в польской комиссии с участником „АК” НЕЙМАН, проводил по его заданию среди поляков антисоветскую работу, направленную на срыв выезда поляков из Западной Украины в Польшу, то-есть в преступлении, предусмотренном ст. 54-10 ч. 2 УК УССР.

В соответствии со ст. 204 УПК следственное дело № 1671 по обвинению НЕЙМАНА Генриха Генриховича и ПАРАТ Надежды Казимировны в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР и СТАНЕКА Мечислава Иосифовича в преступлениях, предусмотренных ст. 54-10 ч. 2 УК УССР, направить Пом. Военного Прокурора Львовского Военного Округа для утверждения обвинительного заключения и направления по подсудности.

Обвинительное заключение составлено 29 ноября 1945 г. в г. Ровно.

Начальник Отделения Следотдела УНКГБ  
Капитан (—) МОТОРКИН

„Согласен:”

Начальник Следотдела Управления НКГБ  
Подполковник (—) СОЛОИМСКИЙ

Справка:

1. Обвиняемые НЕЙМАН Г. Г. и СТАНЕК М. И. содержатся под стражей в тюрьме № 1 НКВД г. Ровно, а ПАРАТ Н. К. в тюрьме № 3 г. Ровно.
2. Вещественных доказательств по делу не имеется.
3. Личные документы обвиняемых находятся при деле.

STANEK Mieczysław s. Józefa, urodzony w 1891 roku we w[si] Trościanka rejon korytnicki obwód wołyński, przed aresztowaniem pracował jako sekretarz polskiej komisji m. Równe, pochodzi z urzędników, b/p, wykształcenie średnie, żonaty, Polak, ob[ywate]l ZSRS –<sup>e</sup>

o to, że:

Będąc związany przez pracę w polskiej komisji z członkiem AK NEJMANEM, prowadził na jego polecenie wśród Polaków antysowiecką robotę, zmierzającą do udaremnienia wyjazdu Polaków z Zachodniej Ukrainy do Polski, to jest o przestępstwo przewidziane w art. 54-10 cz. 2 KK USRS.

Zgodnie z art. 204 KPK sprawę śledczą nr 1671 dotyczącą oskarżenia NEJMANA Henryka s. Henryka i PARATT Nadziei c. Kazimierza o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS oraz STANKA Mieczysława s. Józefa o przestępstwa przewidziane w art. 54-10 cz. 2 KK USRS, skierować do Pom[ocnika] Wojskowego Prokuratora Lwowskiego Okręgu Wojskowego w celu zatwierdzenia wniosku oskarżającego i skierowania do sądu.

Wniosek oskarżający sporządzono 29 listopada 1945 r. w m. Równe.

Naczelnik Wydziału Oddziału Śled[czego] UNKGB  
Kapitan (—) MOTORKIN

„Wyrażam zgodę:”

Naczelnik Oddziału Śled[czego] Zarządu NKGB  
Podpułkownik (—) SOŁOIMSKIJ

Informacja:

1. Oskarżeni NEJMAN H. H. i STANEK M. J. trzymani są w areszcie w więzieniu nr 1 NKWD m. Równe, a PARATT N. K. w więzieniu nr 3 m. Równe.
2. Dowodów rzeczowych w sprawie nie ma.
3. Osobiste dokumenty oskarżonych są dołączone do akt sprawy.
4. Świadców w sprawie nie ma.

Naczelnik Wydziału Oddziału Śled[czego] UNKGB  
Kapitan (—) MOTORKIN

WAP SBU, Równe, spr. P-7045, k. 193–196.  
Oryginał, maszynopis.

#### 4. Свидетелей по делу нет.

Начальник Отделения Следотдела УНКГБ  
Капитан (—) МОТОРКИН

*ГДА СБУ, Рівне, спр. П-7045, арк. 193–196.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу з правого боку вгорі резолюція, вписана від руки: Утверждаю [...] та нерозбірливий підпис.*

#### Примітки

- <sup>а-а</sup> Вписано від руки.
- <sup>б</sup> Слово нерозбірливе, перекреслене від руки.
- <sup>в-в</sup> Виправлено від руки.
- <sup>г-г</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *13.II.45. г. Луцк.*
- <sup>г-г</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *[...] II.45.*



*W prawym górnym rogu pierwszej strony częściowo czytelna, odręczna adnotacja: Zatwierdzam [...] oraz nieczytelny podpis.*

## Przypisy

- a--a Wpisano odręcznie.
- b Słowo nieczytelne, odręcznie skreślone.
- c--c Poprawiono odręcznie.
- d--d Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: *13.II.45. m. Łuck.*
- e--e Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: *[...] II.45.*

**17 травня 1945, Київ. Вказівка Івана Лобуренка  
начальникам управлінь НКВС щодо організації  
групи оперпрацівників для роботи по польській лінії**

а-Копія<sup>а</sup>

Совершенно секретно

экз. № ...

Начальникам УНКВД	Львов	– ГРУШКО
	Дрогобыч	– САБУРОВ
	Станислав	– ХРАПКО

В целях активизации работы по вскрытию и ликвидации польских к/р националистических формирований Вам необходимо приступить к немедленной организации оперработников по польской линии работы, за счет частичного уменьшения оперативных работников в других отделениях ОББ УНКВД.

Управление НКВД УССР по ББ устанавливает состав группы по польской работе в аппарате вверенного Вам ОББ в 7 человек. Включить со 2 отделения по борьбе с дезертирством 3 оперработника и за счет 3-го отделения (по обслуживанию гор. Львова) – 4 оперработника.

Прошу поручить Начальнику ОББ осуществить немедленное создание группы в указанном выше порядке, путем привлечения в группу лучших, наиболее квалифицированных работников.

Руководство группой возложите на одного из Заместителей начальников отделений ОББ, по Вашему усмотрению, освободив его от какой бы то ни было работы.

Список с указанием руководителя группы и оперсостава вышлите в 1-й Отдел Управления НКВД УССР по ББ к 25 мая с. г.

Вместе с тем, поручите Начальнику ОББ к 1 июня 1945 года выслать материалы, требуемые нашим № 8/1/157100 от 12.V.1945 года, о высылке меморандумов на разрабатываемые польские подпольные контрреволюционные формирования, материал на ценную агентуру и осведомление, а также план работы организуемой группы на июнь – июль месяцы с. г.

Заместитель Народного Комиссара Внутренних Дел УССР  
Комиссар Милиции 3 ранга  
ЛОБУРЕНКО

**17 maja 1945, Kijów. Wytyczne Iwana Łoburienki  
dla naczelników obwodowych UNKWD w sprawie grup operacyjnych  
skierowanych do rozpracowania polskiego podziemia**

<sup>a</sup>Kopia<sup>a</sup>  
Ścisłe tajne  
egz. nr ...

Do naczelników UNKWD:      Lwów                      – GRUSZKO  
   Drohobycz                – SABUROW  
   Stanisławów               – CHRAPKO

W celu aktywizacji pracy nad wykryciem i likwidacją polskich k/r formacji nacjonalistycznych musicie przystąpić do niezwłocznej organizacji pracowników oper[acyjnych] na polskim odcinku pracy, kosztem częściowego zmniejszenia [liczby] pracowników operacyjnych w innych wydziałach OBB UNKWD.

Zarząd NKWD USRS BB ustala skład grupy do pracy nad sprawami polskimi w aparacie powierzonego Wam OBB na 7 osób. Włączyć z 2 Wydziału ds. Walki z Dezercją 3 pracowników oper[acyjnych] i kosztem 3 Wydziału (do obsługi m. Lwowa) – 4 pracowników oper[acyjnych].

Proszę polecić naczelnikowi OBB przeprowadzenie niezwłocznego utworzenia grupy we wskazanym wyżej porządku, drogą powołania do grupy najlepszych, najwyżej wykwalifikowanych pracowników.

Dowodzenie grupą powierzyć jednemu z zastępców naczelników wydziałów OBB, według waszego uznania, zwolniwszy go od wszelkiej innej pracy.

Listę z wykazem dowódcy grupy i składu oper[acyjnego] prześlijcie do 1 Oddziału Zarządu NKWD USRS BB do dnia 25 maja br.

Łącznie z tym, polećcie naczelnikowi OBB do 1 czerwca 1945 roku przesłać materiały wymagane w naszym piśmie nr 8/1/157100 z 12 V 1945 roku o wysyłce memorandów na rozpracowywane polskie podziemne formacje kontrrewolucyjne, materiału na wartościową agenturę i informatorów, a także plan pracy zorganizowanej grupy na miesiące czerwiec – lipiec br.

Zastępca ludowego komisarza spraw wewnętrznych USRS  
Komisarz milicji 3 rangi  
ŁOBURIENKO

„<sup>a</sup>17-<sup>a</sup>” maja 1945 r.

„<sup>a</sup>17-<sup>a</sup>” мая 1945 г.  
№ <sup>a</sup>8/1/157114-<sup>a</sup>  
г. Киев

*ГДА СБУ, ф. 1, оп. 43, спр. 1, арк. 8.  
Копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>a</sup>-<sup>a</sup> Дописано від руки.

Nr <sup>a</sup>-8/1/157114-<sup>a</sup>  
m. Kijów

*WAP SBU, f. 1, op. 43, spr. 1, k. 8.  
Kopia, maszynopis.*

## **Przypisy**

<sup>a</sup>- <sup>a</sup> Dopisano odręcznie.

**22 травня 1945, Москва. Записка по ВЧ-зв'язку Богдана Кобулова  
Василеві Рясному і Сергієві Савченку  
щодо документування фактів вбивств учасниками  
Армії Крайової совітських військовослужбовців**

Москва 23.V-45 г.  
3.00

Записка по „ВЧ”

Народному Комиссару Внутренних Дел УССР  
Комиссару Государственной Безопасности 3 ранга  
тов. РЯСНОМУ

Народному Комиссару Государственной Безопасности УССР  
Комиссару Госбезопасности 3 ранга  
тов. САВЧЕНКО

По указанию Народного Комиссара Внутренних Дел СССР тов. БЕРИЯ и Народного Комиссара Государственной Безопасности СССР тов. МЕРКУЛОВА<sup>1</sup> срочно мобилизуйте все возможности и в течение 24-х часов тщательно документируйте все факты убийств участниками Армии Краевой и другими польскими бандформированиями военнослужащих Красной Армии и войск НКВД.

По каждому отдельному случаю убийства офицеров и бойцов Красной Армии необходим акт, составленный с участием понятых или другие документы (справки воинских частей, советских органов) с указанием: когда, где, при каких обстоятельствах, кем и кто убит – обязательно должность, звание, фамилия, имя, отчество и по возможности, другие установочные данные убитого.

Все материалы с документацией самолетом шлите в следчасть по Особо Важным делам НКГБ СССР.

Подписал:  
Зам[еститель] Народного Комиссара  
Государственной Безопасности  
Комиссар Госбезопасности 2-го ранга  
КАБУЛОВ<sup>2</sup>

22 мая 1945 г.  
Передал – РОДОС

**22 maja 1945, Moskwa. Depesza WCz Bogdana Kibułowa  
do Wasilija Riasnoja i Siergieja Sawczenki  
w sprawie dokumentowania zabójstw dokonanych  
na sowieckich żołnierzach przez członków Armii Krajowej**

Moskwa 23.V-45 r.  
[godzina] 3.00

Depesza WCz

Do Ludowego Komisarza Spraw Wewnętrznych USRS  
Komisarza bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
tow. RIASNOJA

Do Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państwowego USRS  
Komisarza bezpieczeństwa państw[owego] 3 rangi  
tow. SAWCZENKI

Na polecenie ludowego komisarza spraw wewnętrznych ZSRS tow. BERII i ludowego komisarza bezpieczeństwa państwowego ZSRS tow. MIERKUŁOWA<sup>1</sup> pilnie mobilizujcie wszystkie możliwości i w ciągu 24 godzin starannie udokumentujcie wszystkie fakty zabójstw żołnierzy Armii Czerwonej i wojsk NKWD przez członków Armii Krajowej i inne polskie band[yckie] formacje.

Odnosnie do każdego pojedynczego przypadku zabójstwa oficerów i żołnierzy Armii Czerwonej wymagany jest dokument, sporządzony z udziałem świadków albo inne dokumenty (raporty oddziałów wojskowych, organów sowieckich) z podaniem: kiedy, gdzie, w jakich okolicznościach, przez kogo i kto został zabity – obowiązkowo stanowisko, stopień, nazwisko, imię, *otczestwo* i w miarę możliwości inne ustalone dane zabitego.

Wszystkie materiały i dokumenty przesyłajcie samolotem do Jednostki Śledczej do Spraw Szczególnej Wagi NKGB ZSRS.

Podpisał:  
Zast[ępcą] ludowego komisarza  
bezpieczeństwa państwowego  
Komisarz bezpieczeństwa państw[owego] 2 rangi  
KABUŁOW<sup>2</sup>

22 maja 1945 r.  
Przekazał – RODOS

ГДА СБУ, ф. 16, оп. 38 (1951 р.), спр. 1, арк. 102.

Копія, машинопис.

Зліва вгорі приписка від руки: В дело та нерозбірливий підпис.

## Примітки

<sup>1</sup> Меркулов Всеволод (1895–1953), у 1943–1946 народний комісар (потім міністр) державної безпеки СРСР; у 1947–1950 начальник Головного управління до справ совітського майна за кордоном при Раді Міністрів СРСР; у 1943 комісар державної безпеки 1 рангу; 1945 генерал армії; у грудні 1953 розстріляний разом з Берією.

<sup>2</sup> Спр. Кобулов Борис, ген., у 1939 радник совітського посольства в Берліні, в 1940 у складі *тройки*, яка з 5 березня 1940 підіймала рішення про виконання смертної кари на польських офіцерах і поліціантах із таборів у Козельську, Старобельську та Осташкові; потім заступник Лаврентія Берії; після арешту Берії у 1953 їхні долі зійшлися – арештований та в грудні 1953 розстріляний.



WAP SBU, f. 16, op. 38 (1951 r.), spr. 1, k. 102.

Kopia, maszynopis.

W lewym górnym rogu odręczny dopisek: Do sprawy i nieczytelna paraafa.

## Przypisy

<sup>1</sup> Mierkułow Wsiewołod (ur. 1895), komisarz bezp. państw. 3 rangi, w l. 1938–1943 I zca ludowego komisarza spraw wewnętrznych ZSRS, jednocześnie do 1941 naczelnik GUGB NKWD ZSRS, w 1941 i w l. 1943–1946 ludowy komisarz (minister) bezpieczeństwa państwowego ZSRS, rozstrzelany wraz z Berią w grudniu 1953.

<sup>2</sup> Właśc. Kobiłow Borys, gen., w 1939 radca ambasady sowieckiej w Berlinie, w 1940 w składzie *trojki*, która od 5 marca 1940 podejmowała decyzje wykonania kary śmierci na polskich oficerach i policjantach z obozów w Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie. Następnie zca Ławrientija Berii; po aresztowaniu Berii w 1953 podzielił jego los – aresztowany i w grudniu tr. rozstrzelany.

**23 травня 1945, [Київ]. Записка по ВЧ-зв'язку Василя Рясного  
начальникам УНКВС щодо документування фактів вбивств  
учасниками Армії Крайової совітських військовослужбовців**

Вручить немедленно

Записка по „ВЧ”

Начальники УНКВД	Львов <sup>а</sup>	Луцк <sup>б</sup>
	Ровно <sup>а</sup>	Тернополь <sup>а</sup>
	Станислав <sup>б</sup>	Дрогобыч <sup>а</sup>

Срочно мобилизуйте все возможности и в течение 24-х часов тщательно документируйте все факты убийств участниками Армии Краевой и другими польскими бандформированиями военнослужащих Красной Армии и войск НКВД.

По каждому отдельному случаю убийства офицеров и бойцов Красной Армии необходим акт, составленный с участием понятых или другие документы (справки воинских частей, советских органов) с указанием: когда, где, при каких обстоятельствах, кем и кто убит – обязательно должность, звание, фамилия, имя, отчество и по возможности, другие установочные данные убитого.

Все материалы с документацией самолетом шлите в НКВД УССР.

Народный комиссар внутренних дел УССР  
Комиссар государственной безопасности 3 ранга  
(—) РЯСНОЙ

23.V-45 г.  
3.20

*ГДА СБУ, ф. 16, оп. 38, спр. 1, арк. 103.  
Оригінал, машинопис.*

### Примітки

- <sup>а</sup> Біля назви міста з обох боків вписано від руки: в.  
<sup>б</sup> Біля назви міста з лівого боку вписано від руки: в.

**23 maja 1945, [Kijów]. Depesza WCz Wasilija Riasnoja  
do naczelników UNKWD w sprawie dokumentowania  
zabójstw dokonanych na sowieckich żołnierzach  
przez członków Armii Krajowej**

Doręczyć niezwłocznie

Depesza WCz

Naczelnicy UNKWD	Lwów <sup>a</sup>	Łuck <sup>b</sup>
	Równe <sup>a</sup>	Tarnopol <sup>a</sup>
	Stanisławów <sup>b</sup>	Drohobycz <sup>a</sup>

Pilnie zmobilizujcie wszystkie możliwości i w ciągu 24 godzin szczegółowo dokumentujcie wszystkie fakty zabójstw dokonanych przez członków Armii Krajowej i innych polskich band[yskich] formacji na wojskowych Armii Czerwonej i wojsk NKWD.

W każdym pojedynczym przypadku zabójstwa oficerów i żołnierzy Armii Czerwonej niezbędny jest protokół sporządzony z udziałem świadków lub inne dokumenty (informacje oddziałów wojskowych, organów sowieckich) z wyszczególnieniem: kiedy, gdzie, w jakich okolicznościach, przez kogo i kto został zabity – obowiązkowo stanowisko, stopień, nazwisko, imię, *otczestwo* i w miarę możliwości inne dane identyfikacyjne zabitego.

Wszystkie materiały wraz z dokumentacją wysyłajcie samolotem do NKWD USRS.

Ludowy komisarz spraw wewnętrznych USRS  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
(—) RIASNOJ

23.V-45 r.  
[godzina] 3.20

*WAP SBU, f. 16, op. 38, spr. 1, k. 103.  
Oryginał, maszynopis.*

### Przypisy

- <sup>a</sup> Przy nazwie miasta z obu stron wpisano odręcznie: v.
- <sup>b</sup> Przy nazwie miasta z lewej strony wpisano odręcznie: v.

**23 травня 1945, Дрогобич. Записка по ВЧ-зв'язку  
Василеві Рясному щодо фактів вбивств учасниками  
Армії Крайової совітських військовослужбовців  
у Дрогобицькій області**

Дрогобыч

Записка по „ВЧ”

Народному Комиссару Внутренних Дел УССР  
Комиссару Госбезопасности 3 ранга  
Тов. РЯСНОМУ

Фактов совершения убийств участниками „АК” и другими польскими бандформированиями военнослужащих Красной Армии и войск НКВД по Дрогобычской области не зарегистрировано.

САБУРОВ

23/V-45 г.  
приняла Радкевич  
передал Семенов

*ГДА СБУ, ф. 16, оп. 38 (1951 р.), спр. 1, арк. 106.*

*Копія, машинопис.*

*Під текстом дописано від руки: Вх. № 8/390, 24.5.45.*

**23 maja 1945, Drohobycz. Depesza WCz do Wasilija Riasnoja  
w sprawie zabójstw dokonanych na sowieckich żołnierzach  
przez członków Armii Krajowej w obwodzie drohobyckim**

Drohobycz

Depesza WCz

Do Ludowego Komisarza Spraw Wewnętrznych USRS  
Komisarza Bezpieczeństwa Państ[wowego] 3 rangi  
tow. RIASNOJA

W obwodzie drohobyckim nie odnotowano faktów dokonania zabójstw  
wojskowych Armii Czerwonej i wojsk NKWD przez członków AK i in-  
nych polskich band[yckich] formacji.

SABUROW

23/V-45 r.  
przyjęła Radkiewicz  
przekazał Siemionow

*WAP SBU, f. 16, op. 38 (1951 r.), spr. 1, k. 106.*

*Kopia, maszynopis.*

*Pod tekstem dopisano odręcznie: Wch. nr 8/390, 24.5.45.*

**23 травня 1945, Рівне. Записка по ВЧ-зв'язку  
Василеві Рясному щодо фактів вбивств учасниками  
Армії Крайової совітських військовослужбовців  
у Рівненській області**

из Ровно

Записка по „ВЧ”

Народному комиссару внутренних дел УССР  
Комиссару государственной безопасности 3 ранга  
тов. РЯСНОМУ

За весь период 1944 года и 5 месяцев 1945 года случаев убийств участниками „АК” и другими польскими националистическими бандформированиями военнослужащих Красной Армии, войск НКВД и сотрудников НКВД-НКГБ, а также гражданского населения на территории Ровенской области не было.

Подпольных польских к/р националистических организаций и бандформирований по состоянию на 23 мая с. г. по области не выявлено.

ТРУБНИКОВ

23/V-45 г.  
№ 03/1930

приняла Радкевич  
передал Жильцов

*ГДА СБУ, ф. 16, оп. 38, спр. 1, арк. 104.*

*Копія, машинопис.*

*Зліва вгорі вписана від руки резолюція: Т. Демехину, 23/V та нерозбірливий підпис.*

**23 maja 1945, Równe. Depesza WCz do Wasilija Riasnoja  
w sprawie zabójstw dokonanych na sowieckich żołnierzach  
przez członków Armii Krajowej w obwodzie rówieńskim**

z Równego

Depesza WCz

Do Ludowego Komisarza Spraw Wewnętrznych USRS  
Komisarza bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
tow. RIASNOJA

Za cały okres 1944 roku i 5 miesięcy 1945 roku przypadków zabójstw przez członków AK żołnierzy Armii Czerwonej, wojsk NKWD i pracowników NKWD-NKGB, a także ludności cywilnej na terenie obwodu rówieńskiego nie było.

Podziemnych polskich nacjonalistycznych organizacji kontrrewolucyjnych i band według stanu na 23 maja br. w obwodzie nie wykryto.

TRUBNIKOW

23/V-45 r.  
Nr 03/1930

przyjęła Radkiewicz  
przekazał Żylcow

*WAP SBU, f. 16, op. 38, spr. 1, k. 104.*

*Kopia, maszynopis.*

*W lewym górnym rogu odręczna adnotacja: T. Diemiechinowi, 23/V i nieczytelny podpis.*

**23 травня 1945, [Тернопіль]. Записка по ВЧ-зв'язку  
Василеві Рясному щодо фактів вбивств учасниками  
Армії Крайової совітських військовослужбовців  
у Тернопільській області**

Записка по „ВЧ”

Народному комиссару внутренних дел УССР  
Комиссару госбезопасности 3-го ранга  
тов. РЯСНОМУ

На территории Тернопольской области фактов убийств участниками „АК” и др. польскими бандформированиями военнослужащих Красной Армии и войск НКВД не зарегистрировано.

Нач. УНКВД Тернопольской области  
Полковник госбезопасности  
САРАЕВ

передал – Коробченко  
принял – Ленченко

23/V-45 г.

*ГДА СБУ, ф. 16, оп. 38, спр. 1, арк. 105.*

*Копія, машинопис.*

*На документі зліва вгорі нерозбірливий підпис. Знизу сторінки печатка з частково розбірливим написом: [...] УББ НКВД УССР, а-24/V-а 194<sup>а</sup>-5<sup>а</sup> г. Вх. а-8/382<sup>а</sup>.*

### Примітки

<sup>а-а</sup> Вписано від руки.



**23 maja 1945, [Tarnopol]. Depesza WCz do Wasilija Riasnoja  
w sprawie zabójstw dokonanych na sowieckich żołnierzach  
przez członków Armii Krajowej w obwodzie tarnopolskim**

Depesza WCz

Do Ludowego Komisarza Spraw Wewnętrznych USRS  
Komisarza bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
tow. RIASNOJA

Na terenie obwodu tarnopolskiego faktów zabójstw żołnierzy Armii Czerwonej i wojsk NKWD przez członków AK i in[nych] polskich formacji band[yskich] nie odnotowano.

Nacz[elnik] UNKWD obwodu tarnopolskiego  
Pułkownik bezpieczeństwa państw[owego]  
SARAJEW

przekazał Korobczenko  
przyjął Lenczenko

23/V-45 r.

*WAP SBU, f. 16, op. 38, spr. 1, k. 105.*

*Kopia, maszynopis.*

*W lewym górnym rogu nieczytelna parafa. Pod tekstem pieczęć z częściowo czytelnym napisem:  
[...] UBB NKWD USRS, <sup>a-24/V-a-194</sup><sup>a-5-a</sup>r. Przych. <sup>a-8/382</sup><sup>a</sup>.*

## Przypisy

<sup>a--a</sup> Wpisano odręcznie.

**25 травня 1945, Київ. Повідомлення Василя Рясного  
Л. Владзімірському щодо фактів вбивств учасниками  
Армії Крайової совітських військовослужбовців**

Совершенно секретно

Начальнику Следственной Части По Особо Важным Дела  
НКГБ СССР – комиссару госбезопасности  
тов. ВЛАДИМИРСКОМУ

Сообщение

На территории Львовской области имели место следующие террористические акты со стороны участников Армии Краевой:

5-го декабря 1944 года в гор. Львове по ул. [Св.] Софии выстрелом из огнестрельного оружия был убит пом[ощник] оперуполномоченного 5-го Городского отделения Милиции – мл[адший] лейтенант милиции – МУКОВНИКОВ Василий Федорович, 1923 года рождения, русский, беспартийный, уроженец с. Петровка, Костылинского района, Курской области, в органах НКВД работал с 1942 года.

Произведенным расследованием было установлено, что убийство т. МУКОВНИКОВА совершила жительница г. Львова – ЖУЛЬКЕВИЧ Мария Васильевна, по национальности полька, выполняя задание участников Армии Краевой.

Военным Трибуналом Львовского Военного Округа ЖУЛЬКЕВИЧ приговорена к расстрелу. Приговор приведен в исполнение.

27-го ноября 1944 года в поселке Линовка, предместье гор. Львова – группой членов Армии Краевой был обезоружен участковый уполномоченный 4-го Городского отделения Милиции – БЕЛОУСОВ.

28-го ноября 1944 года, в результате предпринятых мер, преступники были установлены и оказались: КОЧУРА Станислав Иванович, КОЧУРА Тадеуш Иванович, КОЧЕРЕВСКИЙ Иосиф Францевич и ПЕКЛО Стефан Иванович<sup>1</sup>.

При аресте указанных лиц, последние оказали вооруженное сопротивление, в результате которого трое из них были убиты, а ПЕКЛО Стефан был задержан раненым.

При допросе ПЕКЛО Стефан Иванович показал, что в Армии Краевой он состоит с июля месяца 1944 года, имеет псевдоним „СОКОЛ”

**25 maja 1945, Kijów. Informacja Wasilija Riasnoja  
dla Ł. Władimirskiego w sprawie zabójstw dokonanych  
na sowieckich funkcjonariuszach przez członków Armii Krajowej**

Ścisłe tajne

Do Naczelnika Jednostki Śledczej do Spraw Szczególnej Wagi  
NKGB ZSRS – Komisarza bezpieczeństwa państ[wowego]  
tow. WŁADZIMIRSKIEGO

Informacja

Na terytorium obwodu lwowskiego miały miejsce następujące akty terrorystyczne ze strony członków Armii Krajowej:

5 grudnia 1944 roku w m. Lwowie przy ul. [Św.] Zofii wystrzałem z broni palnej został zabity pom[ocnik] oficera oper[acyjnego] 5 Miejskiego Wydziału Milicji – mł[odszy] lejtant milicji –

MUKOWNIKOW Wasilij Fiodorowicz, ur. w 1923 roku, Rosjanin, bezpartyjny, urodzony we wsi Pietrowka rejon kostyliński obwód kurski, w organach NKWD pracował od 1942 roku.

W wyniku przeprowadzonego śledztwa ustalono, że zabójstwa t. MUKOWNIKOWA dokonała mieszkanka Lwowa – ŻULKIEWICZ Maria c. Bazylego, narodowości polskiej, wykonując zadanie członków Armii Krajowej.

Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego skazał ŻULKIEWICZ na rozstrzelanie. Wyrok został wykonany.

27 listopada 1944 roku w osadzie Linowka, przedmieście m. Lwowa – przez grupę członków Armii Krajowej został rozbrojony posterunkowy pełnomocnik 4 Miejskiego Wydziału Milicji – BIEŁOUSOW.

28 listopada 1944 roku w wyniku podjętych działań, przestępcy zostali ustalen i okazali się [nimi]: KOCZURA Stanisław s. Jana, KOCZURA Tadeusz s. Jana, KOCZEREWski Józef s. Franciszka i PIEKŁO Stefan<sup>1</sup> s. Jana.

Podczas aresztowania wymienieni ludzie stawili zbrojny opór, w wyniku którego trzech z nich zostało zabitych, a PIEKŁO Stefan ujęty, będąc rannym.

и что нападение на БЕЛОУСОВА преследовало цель приобретения оружия.

Следствие по делу ПЕКЛЮ С. И. продолжается.

Народный Комиссар Внутренних Дел УССР  
Комиссар Государственной Безопасности 3 ранга  
РЯСНОЙ

„<sup>a</sup>-25-<sup>a</sup>” мая 1945 г.

№ <sup>a</sup>-640/СН<sup>a</sup>

г. Киев

*ГДА СБУ, ф. 16, оп. 38 (1951 р.), спр. 1, арк. 109–109 зв.*

*Копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>a</sup>-<sup>a</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Пекло Стефан, нар. 1921 у Боженціні Брестського повіту, арештований 29 листопада 1944, разом з властителькою конспіраційної квартири на вул. Лесеницькій, 19 у Львові, Францішкою Врубель, були суджені Військовим трибуналом Львівського військового району 27 липня 1945 і засуджені до 10 років ВТТ; С. Пекло помер 16 червня 1947, Ф. Врубель звільнено 6 жовтня 1954, але на засланні перебувала ще майже два роки.

Podczas przesłuchania PIEKŁO Stefan s. Jana zeznał, że do Armii Krajowej należy od lipca 1944 roku, ma pseudonim „SOKÓŁ” i że napaść na BIEŁOUSOWA miała na celu zdobycie broni.

Śledztwo w sprawie PIEKŁY S. J. jest kontynuowane.

Ludowy komisarz spraw wewnętrznych USRS  
Komisarz bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
RIASNOJ

„<sup>a</sup>25-<sup>a</sup>” maja 1945 r.

nr <sup>a</sup>-640/SN<sup>-a</sup>

m. Kijów

*WAP SBU, f. 16, op. 38 (1951 r.), spr. 1, k. 109–109v.  
Kopia, maszynopis.*

## Przypisy

<sup>a</sup>-<sup>a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Piekło Stefan (ur. 1921 w Borzęcinie pow. brzeski), aresztowany 29 listopada 1944 wraz z właścicielką mieszkania konspiracyjnego na ul. Lesienickiej 19 we Lwowie Franciszką Wróbel, sądzeni byli przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego 27 lipca 1945 i skazani na 10 lat ITŁ; S. Piekło zmarł 16 czerwca 1947, F. Wróbel została zwolniona 6 października 1954, ale na zsyłce przebywała jeszcze prawie dwa lata.

**26 травня 1945, Львів. Витяг із доповідної записки  
про роботу Слідчого відділу УНКДБ  
Львівської області за травень 1945 р.**

Управление НКГБ Львовской Области  
Следственный отдел

„<sup>a</sup>26-<sup>a</sup>” мая 1945 г.

№ ...

гор. Львов

Совершенно секретно

Начальнику Управления НКГБ Львовской Области  
Комиссару Государственной Безопасности 3 ранга  
тов. ВОРОНИНУ  
г. Львов

Докладная Записка  
о работе Следственного Отдела УНКГБ Львовской обл[асти]  
за май месяц 1945 года

[...]

За отчетный период заведено новых следственных дел на <sup>a</sup>146-<sup>a</sup> человек арестованных, в том числе:

- |  |   |
|--|---|
| а) На участников „ОУН-УПА”                 | <sup>a</sup> 88 чел[овек] <sup>-a</sup> |
| б) На участников польских а/с формирований | <sup>a</sup> 17 —    — <sup>a</sup>     |
| в) На агентуру противника                  | <sup>a</sup> 4 чел[овека] <sup>-a</sup> |
| г) На пособников и предателей              | <sup>a</sup> 37 чел[овек] <sup>-a</sup> |

Из общего количества вновь заведенных дел, по материалам следствия арестовано <sup>a</sup>13-<sup>a</sup> челов[ек].

В течение мая месяца Следственным Отделом и райорганами НКГБ Львовской области закончено следственных дел на <sup>a</sup>511-<sup>a</sup> человек арестованных, которые направлены:

- |   |   |
|---|---|
| На рассмотрение Военного Трибунала              | <sup>a</sup> 334 чел[овека] <sup>-a</sup> |
| На рассмотрение Особого Совещания при НКВД СССР | <sup>a</sup> 10 чел[овек] <sup>-a</sup>   |
| Передано в другие органы                        | <sup>a</sup> 7 —    — <sup>a</sup>        |
| Прекращено                                      | <sup>a</sup> 88 —    — <sup>a</sup>       |
| Направлено в спецлагерь                         | <sup>a</sup> 62 чел[овека] <sup>-a</sup>  |
| Прекращено за смертью                           | <sup>a</sup> 10 чел[овек] <sup>-a</sup>   |

[...]

## 56

### 26 maja 1945, Lwów. Wyciąg ze sprawozdania z pracy Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego za maj 1945 r.

Zarząd NKGB obwodu lwowskiego  
Oddział Śledczy

„<sup>a-26-a</sup>” maja 1945 r.

Nr ...

m. Lwów

Ścisłe tajne

Do Naczelnika Zarządu NKGB obwodu lwowskiego  
Komisarza bezpieczeństwa państwowego 3 rangi  
tow. WORONINA  
m. Lwów

Sprawozdanie  
z pracy Oddziału Śledczego UNKGB obw[odu] lwowskiego  
za miesiąc maj 1945 roku

[...]

W okresie sprawozdawczym założono nowe sprawy śledcze na <sup>a-146-a</sup> aresztowanych osób, w tym:

- a) Na członków OUN-UPA <sup>a-88</sup> os[ób]<sup>-a</sup>
- b) Na członków polskich formacji a/s <sup>a-17</sup> – || –<sup>a</sup>
- c) Na agenturę przeciwnika <sup>a-4</sup> os[oby]<sup>-a</sup>
- d) Na kolaborantów i zdrajców <sup>a-37</sup> os[ób]<sup>-a</sup>

Z ogólnej liczby ponownie otwartych spraw na podstawie materiałów śledztwa aresztowano <sup>a-13-a</sup> os[ób].

W miesiącu maju zostały zakończone przez Oddział Śledczy i rej[onowe] organy NKGB obwodu lwowskiego sprawy śledcze wobec <sup>a-511-a</sup> os[ób] aresztowanych, które zostały skierowane:

- Do rozpatrzenia przez Trybunał Wojskowy <sup>a-334</sup> os[oby]<sup>-a</sup>
- Do rozpatrzenia przez Kolegium Specjalne przy NKWD  
ZSRS <sup>a-10</sup> os[ób]<sup>-a</sup>
- Przekazano innym organom <sup>a-7</sup> – || –<sup>a</sup>
- Przerwano <sup>a-88</sup> – || –<sup>a</sup>
- Skierowano do obozu spec[jalnego] <sup>a-62</sup> os[oby]<sup>-a</sup>
- Zawieszono z powodu śmierci [podejrzanego] <sup>-a10</sup> os[ób]<sup>-a</sup>

[...]

В отчетном месяце основной упор в следствии был взят на окончание следствия по делам арестованных, содержащихся под стражей сверх установленного законом срока, как на участников „ОУН”-„УПА”, так и на участников польских националистических антисоветских формирований.

Кроме того, за истекший месяц продолжали углублять и разворачивать следствие по делам на участников польских антисоветских формирований, арестованных за антисоветскую деятельность священников униатской церкви и руководящий состав „ОУН”-„УПА”.

В результате проведенной работы за отчетный период добыты следующие, заслуживающие внимания показания:

<sup>а</sup>„Дело участников „АК” Карбецкого и других”<sup>а</sup>

По делу <sup>б</sup>активных участников польской военной повстанческой организации „Армия Краева”<sup>б</sup> – КАРБЕЦКОГО Станислава Андреевича, КАРБЕЦКОГО Казимира Станиславовича и КАРБЕЦКОГО Мечислава Станиславовича, в результате проведенных следственных мероприятий была установлена мать заведующего складом оружия ЦЕДЫЛЮ Адама – ЦЕДЫЛЮ Елена Томашевна.

На основании этих данных ЦЕДЫЛЮ Елена Томашевна нами была допрошена, которая дала показания о том, что ее сын оружие для хранения передал участнику „АК” ЗЕМБЕ Брониславу Михайловичу, проживающему в гор. Львове по ул. Галюза № 284.

Кроме того, в процессе следствия было установлено, что КАРБЕЦКИЙ Станислав имеет у себя на квартире спрятанный в тайнике схематический план места хранения оружия.

Проведенным дополнительным обыском квартиры КАРБЕЦКОГО Станислава план места хранения оружия был обнаружен и изъят.

На основании этих данных 2-го мая с. г. Следственным Отделом УНКГБ была произведена операция по розыску склада с оружием, в результате которой склад был обнаружен и при этом изъято:

- 10 пистолетов разных систем
- 2 гранаты
- 1 автомат „ППШ”
- 1772 патронов разного калибра
- 3 диска к ручному пулемету „Дегтярева”
- 7 телефонных аппаратов
- 6 коммутаторов полевых телефонов
- 12 противогазов
- 8 компасов
- 2 пишущие машинки.



W miesiącu sprawozdawczym główny nacisk był kładziony na zakończenie śledztwa w sprawach aresztowanych, znajdujących się w areszcie ponad określony ustawą czas, zarówno wobec członków OUN-UPA, jak i wobec członków polskich nacjonalistycznych antysowieckich formacji.

Oprócz tego w minionym miesiącu kontynuowano pogłębianie i rozwijanie śledztwa w sprawach członków polskich antysowieckich formacji, aresztowanych za antysowiecką działalność duchownych cerkwi unickiej oraz kadry przywódczej OUN-UPA.

W wyniku wykonanej pracy w okresie sprawozdawczym uzyskano następujące, zasługujące na uwagę, zeznania:

#### <sup>a</sup>-Sprawa członków AK KORBECKIEGO i innych<sup>a</sup>

W sprawie <sup>b</sup>aktywnych członków polskiej wojskowej organizacji powstańczej Armia Krajowa<sup>b</sup> – KORBECKIEGO Stanisława s. Andrzeja, KORBECKIEGO Kazimierza s. Stanisława i KORBECKIEGO Mieczysława s. Stanisława, w wyniku działań podjętych w śledztwie została ustalona matka zawiadującego magazynem broni CEDYŁO Adama – CEDYŁO Helena c. Tomasza.

Na podstawie tych informacji CEDYŁO Helena c. Tomasza została przez nas przesłuchana i złożyła zeznania o tym, że jej syn przekazał broń na przechowanie członkowi AK ZIĘBIE Bronisławowi s. Michała, zamieszkałemu we Lwowie przy ul. Haluzy nr 284.

Oprócz tego w toku śledztwa ustalono, że KORBECKI Stanisław posiada w swoim mieszkaniu ukryty w schowku schematyczny plan miejsca przechowywania broni.

W wyniku przeprowadzenia uzupełniającego przeszukania mieszkania KORBECKIEGO Stanisława plan miejsca przechowywania broni został odnaleziony i skonfiskowany.

Na podstawie tych danych 2 maja br. Oddział Śledczy UNKGB przeprowadził operację poszukiwania składu broni, w rezultacie której magazyn został odnaleziony i przy tym skonfiskowano:

- 10 pistoletów różnych systemów
- 2 granaty
- 1 automat „PPSza”
- 1772 naboje różnego kalibru
- 3 dyski do ręcznego karabinu maszynowego „Diegtariewa”
- 7 aparatów telefonicznych
- 6 łącznic do telefonów polowych
- 12 masek przeciwgazowych
- 8 kompasów
- 2 maszyny do pisania.

При вскрытии ящика с оружием были обнаружены зашифрованные списки руководящих участников „АК” и топографические карты с нанесением знаков дислокации организаций „АК” на территории Львовской и Станиславской областей.

Во время операции был арестован ведавший складом оружия участник „АК” –

ЗЕМБА Бронислав Михайлович, 1911 г. р., уроженец гор. Гримало<sup>1</sup>, Тернопольской области, происходит из крестьян-кулаков, поляк, гр-н СССР, б/п, образование 4 класса. До ареста проживал в г. Львове по ул. Галюза № 284 и работал шофером на курсах усовершенствования медсостава Львовского Военного округа.

Допрошенный в качестве обвиняемого ЗЕМБА виновным себя в принадлежности к „АК” признал и рассказал об известных ему участниках антисоветской польской организации, принимавших вместе с ним участие в создании и хранении склада с оружием.

Реализуя показания КАРБЕЦКИХ 22-го мая с. г. была установлена на жительстве в гор. Львове и подвергнута аресту связанная штаба Станиславского округа „АК” –

ЮРЬЕВИЧ Евгения Мечиславовна, 1920 г. р., полька, со средним образованием, б/п, до ареста работала кассиром Газового Завода, проживала в гор. Львове по ул. Арцишевского № 8.

Несмотря на наличие уличающих материалов, ЮРЬЕВИЧ причастность к „АК” отрицает, заявляя, что она в феврале 1945 г. арестовывалась органами НКВД по этим же мотивам и была из-под стражи освобождена за недоказанностью состава преступления.

Следствие по делу КАРБЕЦКИХ, ЗЕМБА и др[угих] продолжаем в направлении вскрытия руководящего центра „АК” в г. Львове, выявления материально-технических средств „АК” и средств связи с центрами „АК”, находящимся за границей.

<sup>а</sup>-Дело начальника  
3 операт[ивного] отдела Станиславского округа „АК”  
Пьотровского-Бернаковича<sup>а</sup>

10-го февраля 1945 г. 2-м Отделом УНКГБ Л/О был арестован ПЬОТРОВСКИЙ Александр Антонович, 1900 г. р., по национальности поляк, со средним образованием.

Przy [okazji] znalezienia skrzynki z bronią zostały ujawnione zaszyfrowane spisy przywódców AK i mapy topograficzne z naniesionymi znakami rozlokowania organizacji AK na terenie obwodu lwowskiego i stanisławowskiego.

Podczas operacji został aresztowany zawiadujący magazynem broni, członek AK –

ZIĘBA Bronisław s. Michała, ur. w 1911 r. w m[iejscowości] Grzymałów obwód tarnopolski, pochodzi z chłopów kułaków, Polak, ob. ZSRS, b/p, wykształcenie 4 klasy. Przed aresztowaniem mieszkał w m. Lwowie przy ul. Haluzy nr 284 i pracował jako kierowca na kursach uzupełniających personelu medycznego Lwowskiego Okręgu Wojskowego.

Przesłuchany w charakterze oskarżonego ZIĘBA przyznał się do przynależności do AK i opowiedział o znanych mu członkach antysowieckiej polskiej organizacji, biorących wraz z nim udział w zorganizowaniu i przechowywaniu magazynu broni.

Na podstawie zeznań KORBECKICH 22 maja br. ustalono miejsce zamieszkania w m. Lwowie i aresztowano łączniczkę sztabu Okręgu Stanisławowskiego AK –

JURJEWICZ Eugenię c. Mieczysława, ur. w 1920 r., Polkę, ze średnim wykształceniem, b/p, przed aresztowaniem pracowała jako kasjerka Zakładu Gazowniczego, mieszkała w m. Lwowie przy ul. Arciszewskiego nr 8.

Nie zważając na ilość kompromitujących materiałów, JURJEWICZ zaprzecza [swojej] przynależności do AK, wyjaśniając, że w lutym 1945 r. była aresztowana przez organy NKWD z takich samych powodów i została zwolniona z aresztu z braku dowodów przestępstwa.

Śledztwo w sprawie KORBECKICH, ZIĘBY i in[nych] kontynuujemy, dążąc do wykrycia ośrodka kierowniczego AK w m. Lwowie, ujawnienia materiałowo-technicznych środków AK oraz środków łączności z ośrodkami AK znajdującymi się za granicą.

<sup>a</sup>-Sprawa naczelnika  
3 Oddziału Operac[yjnego] Okręgu Stanisławowskiego AK  
Piotrowskiego-Bernakiewicza<sup>a</sup>

10 lutego 1945 r. został aresztowany przez 2 Oddział UNKGB L/O PIOTROWSKI Aleksander s. Antoniego, ur. w 1900 r., narodowości polskiej, z wykształceniem średnim.

Основанием к его аресту послужило агентурное донесение о том, что ПЬОТРОВСКИЙ является одним из руководителей „АК” в чине полковника польской армии.

Несмотря на упорную работу, ПЬОТРОВСКИЙ длительный период времени никаких признательных показаний не давал, а материалов, которые бы подтверждали донесение агента следственным и оперативным путем, добыто не было.

Поскольку никаких материалов, уличающих ПЬОТРОВСКОГО в преступной деятельности не было, он нами был подведен для опознания к сознавшимся участника „АК” – КАРБЕЦКИМ.

КАРБЕЦКИЕ – Станислав, Казимир и Мечислав, после проведенного опознания, дали показания о том, что опознанный ими гражданин является БЕРНАКОВИЧ Александром, активным участником польской военно-повстанческой организации „АК”, являющийся <sup>в</sup> начальником 3-го оперативного отдела Станиславского округа организации „АК”<sup>в</sup>.

Будучи уличен на следствии показаниями КАРБЕЦКИХ, ПЬОТРОВСКИЙ признал, что он действительно является БЕРНАКОВИЧЕМ Александром Юзефовичем, капитаном польской армии и участником антисоветской организации „АК”.

В ходе следствия БЕРНАКОВИЧ показал, что с 1939 по июнь 1941 г. проживал в г. Львове на нелегальном положении, а с приходом немцев легализовался и с этого же времени начал работать начальником 3-го оперативного отдела Станиславского округа „АК”, <sup>б</sup>занимался <sup>б</sup> руководил <sup>г</sup> подпольной подофицерской <sup>г</sup>школой<sup>г</sup>, в которой <sup>б</sup>сам был <sup>б</sup> преподавал <sup>г</sup> и как начальник 3-го оперативного отдела принимал экзамены от курсантов.

Следствие по делу БЕРНАКОВИЧА – ПЬОТРОВСКОГО продолжаем в направлении вскрытия военных подпольных школ, созданных <sup>б</sup>антисоветской организацией<sup>б</sup> „АК” на территории Львовской и Станиславской областей.

<sup>а</sup>Дело руководителя  
легализационного отдела Львовского обшара АК Кулинского<sup>2. -а</sup>

24-го апреля 1945 г. 2-м <sup>а</sup>А-<sup>а</sup> Отделом УНКГБ Л/О, как активный участник польской подпольной организации „Армия Краева”, имевший связь с руководителями Львовского обшара „АК”, „КАРМЕН”, „ПИТЕР”, „СЫВЫЙ”, был арестован –

КУЛИНСКИЙ Станислав Брониславович, 1898 г. р., уроженец г. Крихва<sup>3</sup>, Станиславской обл[асти], поляк, гр-н СССР, б/п, до ареста проживал в г. Львове на нелегальном положении.

Za podstawę jego aresztowania posłużyło agenturalne doniesienie o tym, że PIOTROWSKI jest jednym z przywódców AK w stopniu pułkownika Wojska Polskiego.

Pomimo usilnej pracy nad PIOTROWSKIM, przez dłuższy czas nie składał on żadnych potwierdzających zeznań, a materiałów, które potwierdziłyby doniesienie agenta, w drodze śledztwa i działań operacyjnych nie uzyskano.

Ponieważ żadnych materiałów kompromitujących PIOTROWSKIEGO co do jego przestępczej działalności nie było, został on doprowadzony przez nas w celu rozpoznania do członków AK, [którzy już] się przyznali – KORBECKICH.

KORBECCY – Stanisław, Kazimierz i Mieczysław, po przeprowadzeniu konfrontacji, złożyli zeznania o tym, że rozpoznany przez nich obywatel to BERNAKIEWICZ Aleksander, aktywny członek polskiej wojskowo-powstańczej organizacji AK, będący <sup>c</sup>naczelnikiem 3 Oddziału Operacyjnego Okręgu Stanisławowskiego organizacji AK<sup>c</sup>.

Będąc zdemaskowany w śledztwie zeznaniami KORBECKICH, PIOTROWSKI przyznał, że rzeczywiście jest BERNAKIEWICZEM Aleksandrem s. Józefa, kapitanem Wojska Polskiego i członkiem antysowieckiej organizacji AK.

W toku śledztwa BERNAKIEWICZ zeznał, że od 1939 do czerwca 1941 r. mieszkał nielegalnie w m. Lwowie, a po wejściu Niemców zalegalizował swój pobyt i od tego czasu zaczął pracować jako naczelnik 3 Oddziału Operacyjnego Okręgu Stanisławowskiego AK, <sup>b</sup>zajmował się<sup>b</sup> <sup>d</sup>kierował<sup>d</sup> konspiracyjną szkołą podoficerską, <sup>d</sup>szkołą<sup>d</sup>, w której <sup>b</sup>sam<sup>b</sup> <sup>d</sup>wykładał<sup>d</sup> i jako naczelnik 3 Oddziału Operacyjnego egzaminował kursantów.

Śledztwo w sprawie BERNAKIEWICZA – PIOTROWSKIEGO kontynuujemy w kierunku wykrycia podziemnych wojskowych szkół, utworzonych przez <sup>b</sup>antysowiecką organizację<sup>b</sup> AK na terytorium obwodu lwowskiego i stanisławowskiego.

<sup>a</sup>Sprawa kierownika Oddziału Legalizacyjnego  
Obszaru Lwowskiego AK Kulińskiego<sup>1, -a</sup>

24 kwietnia 1945 r. został aresztowany przez Oddział 2 <sup>a</sup>A<sup>a</sup> UNKGB L/O, jako aktywny członek polskiej podziemnej organizacji Armia Krajowa, mający łączność z przywódcami Obszaru Lwowskiego AK „KARMEN”, „PITER”, „SIWY” –

KULIŃSKI Stanisław s. Bronisława, ur. w 1898 r. w m[iejscowości] Krychwa obw[ód] stanisławowski, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, przed aresztowaniem mieszkał w m. Lwowie nielegalnie.

В результате упорной работы, КУЛИНСКИЙ 19-го мая с. г. дал показания о том, что он в марте 1944 г. был завербован в „АК” вербовщиком Львовского обшара БУЦКИМ Виктором.

В конце марта 1944 г. КУЛИНСКИЙ встретился с генералом СТШЕЛЕЦКИМ и по предложению последнего начал работать у него личным секретарем, а также занимался закупкой медикаментов и перевязочного материала для „АК”.

В сентябре 1944 г. КУЛИНСКИЙ устанавливает связь с руководителем Львовского округа „АК” „КАРМЕН” и назначается им на должность шефа легализационного отдела Львовского обшара „АК”, в должности которого работал до апреля месяца 1945 г. под псевдонимами „ПОКОРА”, „СКРИПКА”. В марте месяце 1945 г. по указаниям руководства „АК” КУЛИНСКИЙ начал подготавливаться к выезду в Польшу, передавши обязанности шефа легализационного отдела бывшему секретарю этого отдела СТРУТИНСКОЙ Владиславе, известной в „АК” под кличкой „АЛИНА”.

Реализуя показания КУЛИНСКОГО, СТРУТИНСКАЯ нами арестована в гор. Львове, однако показаний о своей практической антисоветской деятельности пока еще не дала.

Следствие по делу КУЛИНСКОГО и СТРУТИНСКОЙ ведем в направлении вскрытия места нахождения складов с легализационными документами и техническими средствами этого отдела.

<sup>б</sup>-(Протоколы допроса КУЛИНСКОГО прилагаются).<sup>-б</sup>

<sup>а</sup>-Дело активных участников АК Ориоль и Мокшицкого<sup>-а</sup>

Как сообщалось в докладной записке за апрель месяц, Следственным Отделом УНКГБ была арестована – ОРИОЛЬ Францишка Каролевна и МОКШИЦКИЙ Ян Станиславович, первая как связная „АК”, а второй как участник „АК”.

Несмотря на упорную работу, ОРИОЛЬ до конца апреля месяца признательных показаний не давала, хотя [...] было известно, что она является активной участницей „АК”, выполняет обязанности связной под псевдонимом „ЛЕНА” и „МАГДА”.

28-го апреля с. г. ОРИОЛЬ дала развернутые показания о своем участии с 1943 г. в „АК” и выполняемой антисоветской работе. ОРИОЛЬ назвала около 20-ти человек участников „АК” и, в том числе, свою дочь ОРИОЛЬ Елену, являющуюся агентом английской разведки (находится в Польше).

Одновременно с этим ОРИОЛЬ показала, что задержанный на ее квартире ксендз иезуит МОКШИЦКИЙ также является участником „АК” и к работе в организации привлечен ею лично.

W wyniku usilnej pracy nad KULIŃSKIM, 19 maja br. złożył on zeznania o tym, że w marcu 1944 r. został zwerbowany do AK przez werbunkowego Obszaru Lwowskiego BUCKIEGO Wiktora.

Z końcem marca 1944 r. KULIŃSKI spotkał się z generałem STRZELECKIM i na jego polecenie zaczął pracować u niego jako osobisty sekretarz, a także zajmował się zakupem leków i materiałów opatrunkowych dla AK.

We wrześniu 1944 r. KULIŃSKI nawiązuje łączność z dowódcą Okręgu Lwowskiego AK [pseudonim] „KARMEN” i zostaje mianowany przez niego szefem Oddziału Legalizacyjnego Obszaru Lwowskiego AK i na tym stanowisku pracował do kwietnia 1945 r. pod pseudonimami „POKORA”, „SKRZYPEK”. W marcu 1945 roku, na polecenie dowództwa AK, KULIŃSKI zaczął przygotowywać się do wyjazdu do Polski, przekazawszy obowiązki szefa Oddziału Legalizacyjnego byłemu sekretarzowi Oddziału STRUTYŃSKIEJ Władysławie, znanej w AK pod pseudonimem „ALINA”.

Na podstawie zeznań KULIŃSKIEGO, STRUTYŃSKA została przez nas aresztowana w m. Lwowie, jednak zeznań o swojej rzeczywistej antysowieckiej działalności na razie jeszcze nie złożyła.

Śledztwo w sprawie KULIŃSKIEGO i STRUTYŃSKIEJ prowadzimy w kierunku wykrycia miejsca przechowywania dokumentów legalizacyjnych i środków technicznych tego oddziału.

<sup>b</sup>(Protokoły przesłuchania KULIŃSKIEGO w załączeniu).<sup>b</sup>

<sup>a</sup>Sprawa aktywnych członków AK Oriol i Mokrzyckiego<sup>a</sup>

Jak informowaliśmy w sprawozdaniu za miesiąc kwiecień, przez Oddział Śledczy UNKGB została aresztowana ORIOŁ Franciszka c. Karola oraz MOKRZYCKI Jan s. Stanisława, pierwsza jako łączniczka AK, a drugi jako członek AK.

Pomimo usilnej pracy [Oddziału Śledczego], ORIOŁ do końca kwietnia nie składała zeznań potwierdzających, chociaż [...] wiadomo było, że jest ona aktywną członkinią AK, pełni obowiązki łączniczki pod pseudonimami „LENA” i „MAGDA”.

28 kwietnia br. ORIOŁ złożyła obszernie zeznania o swoim uczestnictwie od 1943 r. w AK i wykonywanej antysowieckiej robocie. ORIOŁ wymieniła około 20 członków AK i wśród nich swoją córkę ORIOŁ Helenę, będącą agentem angielskiego wywiadu (znajduje się w Polsce).

Jednocześnie ORIOŁ zeznała, że zatrzymany w jej mieszkaniu ksiądz jezuita MOKRZYCKI także jest członkiem AK i do pracy w organizacji został wciągnięty przez nią osobiście.

МОКШИЦКИЙ имел псевдонимы „БОЖИЙ ДАР” и „БОГУСЛАВ”, являлся капелланом „Армии Краевой”, в прошлом капитан польской армии.

Изобличенный показаниями ОРИОЛЬ, ксендз МОКШИЦКИЙ признался в причастности к „АК” и, в свою очередь, назвал ксендза ТРУШКОВСКОГО, связанного с руководством „АК” и санкционировавшего МОКШИЦКОМУ вступление в организацию и ксендзов ДЛУГОША и СЕВЕРИНА, поддерживающих тесную связь с „АК”.

Следствие по этим делам ведем в направлении вскрытия резидентуры английской разведки на территории Львовской области, а также выявления роли католического духовенства в антисоветской деятельности „АК” и связях с английской разведкой.

<sup>а</sup>Дело радистки Гролинской-Седлецкой<sup>4</sup>  
и содержателя конспират[ивной] квартиры Шабатовского,  
Гишевича и других<sup>а</sup>

В результате проведенных агентурно-оперативных мероприятий и использования оперативной техники, Управлением НКГБ Львовской области 11-го мая с. г. были установлены и ликвидированы действовавшие в тылу Красной Армии радиостанции антисоветской польской повстанческой организации „Армия Краева”, через которые поддерживалась связь с польским эмигрантским правительством в Лондоне.

По этому делу были арестованы:

ШАБАТОВСКИЙ Иосиф Иосифович, 1911 г. р., уроженец и житель села Дубляны, Львовского района, Львовской области, поляк, гр-н СССР, с незаконченным средним образованием, по специальности электромонтер, в момент ареста работал начальником электроучастка в селе Дубляны.

<sup>г</sup>ГРОЛИНСКАЯ<sup>г</sup> Алина Леонидовна, она же РОМАНОВСКАЯ Мария, 1923 г. р., уроженка гор. Львова, полька, гр-ка СССР, до ареста работала в артели им. 8 марта в качестве трикотажницы.

ГИШЕВИЧ Чеслав-Антон Игнатьевич, 1899 г. р., уроженец Львовской области, поляк, до ареста работал в селе Грибовичи, Львовского р-на, на мельнице. Участник „АК” и содержатель конспиративной квартиры.



MOKRZYCKI miał pseudonimy „BOŻY DAR” i „BOGUSŁAW”, był kapelanem Armii Krajowej, w przeszłości kapitanem Wojska Polskiego.

Zdemaskowany zeznaniami ORIOL, ksiądz MOKRZYCKI przyznał się do przynależności do AK i z kolei wymienił księdza TRUSZKOWSKIEGO, związanego z dowództwem AK, który zatwierdził wstąpienie MOKRZYCKIEGO do organizacji oraz księży DŁUGOSZA i SEWERYNA, utrzymujących ściśle związki z AK.

Śledztwo w tych sprawach prowadzimy w kierunku wykrycia rezydentury angielskiego wywiadu na terytorium obwodu lwowskiego, a także ujawnienia roli katolickiego duchowieństwa w antysowieckiej działalności AK i związkach z angielskim wywiadem.

<sup>a</sup>-Sprawa radiotelegrafistki Grolńskiej-Siedleckiej<sup>2</sup>  
i właścicieli konspirac[yjnego] mieszkania Szabatowskiego,  
Giszewicza i innych<sup>a</sup>

W wyniku prowadzonych działań agenturalno-operacyjnych i wykorzystania techniki operacyjnej, przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego zostały 11 maja br. zlokalizowane i zlikwidowane działające na tyłach Armii Czerwonej radiostacje antysowieckiej polskiej powstańczej organizacji Armia Krajowa, przez które utrzymywano łączność z polskim rządem emigracyjnym w Londynie.

W tej sprawie zostali aresztowani:

SZABATOWSKI Józef s. Józefa, ur. w 1911 roku we wsi Dublany rejon lwowski obwód lwowski i tam zamieszkały, Polak, ob[ywate]l ZSRS, z niedokończonym średnim wykształceniem, z zawodu elektromonter, w chwili aresztowania pracował jako naczelnik elektr[ycznego] odcinka we wsi Dublany.

<sup>d</sup>-GROLIŃSKA<sup>d</sup> Alina c. Leonida *ona-że* ROMANOWSKA Maria, ur. w 1923 r. w m. Lwowie, Polka, ob[ywate]l]-ka ZSRS, przed aresztowaniem pracowała w artelu im. 8 Marca w charakterze dziewiarki.

GISZEWICZ Czesław Antoni s. Ignacego, ur. w 1899 r. w obwodzie lwowskim, Polak, przed aresztowaniem pracował we wsi Grzybowice rejon lwowski, we młynie. Członek Armii Krajowej i właściciel mieszkania konspiracyjnego.

ОГОРОДНИК Иосиф Иосифович<sup>5</sup>, 1917 г. р., уроженец и житель села Семеновка, Сокольницкого района, Львовской области, поляк, гр-н СССР, в момент ареста без определенных занятий.

Во время обысков на квартирах арестованных были изъяты 3 действовавших радиостанции и большое количество запасных частей к ним, инструкций, шифры, коды, расписания приема радиопередач и фиктивные документы, изготовленные легализационным отделом Львовского обшара „АК”.

На допросах все арестованные признались в принадлежности к „АК” и в том, что через имеющиеся у них радиостанции поддерживали связь с польским эмигрантским правительством в Лондоне, передавая туда шпионские и провокационные сведения, собранные и сфабрикованные участниками „АК”, проживающими в Львовской области.

Вся изъятая аппаратура и арестованные направлены в распоряжение НКГБ СССР.

Подробное спецсообщение по этому делу нами направлено в адрес НКГБ УССР 19-го мая с. г. за № 175.

[...]

Начальник Следственного Отдела УНКГБ ЛО  
Майор Государственной Безопасности  
(—) ТЕРЕНТЬЕВ

„ ” мая — 45 г.

№ ...

г. Львов

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 50, т. 4, арк. 1–8 зв.*

*Оригінал, машинопис.*

## Примітки

- <sup>а-а</sup> Вписано від руки.
- <sup>б-б</sup> Закреслено від руки.
- <sup>в-в</sup> Підкреслено від руки.
- <sup>г-г</sup> Виправлено від руки.

<sup>1</sup> Так у документі; правильно – Гримайлів.

<sup>2</sup> Кулінський Станіслав (1903–1954), пс. „Папцьо”, „Скшипек”, лейтенант піхоти запасу ВП, від 1918 у ПВО, учасник польсько-більшовицької війни; під час вересневої

OGRODNIK Józef<sup>3</sup> s. Józefa, ur. w 1917 r. we wsi Siemianówka rejon sokolnicki obwód lwowski i tam zamieszkały, Polak, ob[ywate]l ZSRS, w chwili aresztowania bez określonego zajęcia.

Podczas rewizji w mieszkaniach aresztowanych zostały skonfiskowane 3 sprawne radiostacje i duża ilość części zapasowych do nich, instrukcje, szyfry, kody, harmonogram odbioru radiodepesz i fałszywe dokumenty, sporządzone przez Oddział Legalizacyjny Obszaru Lwowskiego AK.

Na przesłuchaniach wszyscy aresztowani przyznali się do przynależności do AK i do tego, że poprzez posiadane przez nich radiostacje utrzymywali łączność z polskim rządem emigracyjnym w Londynie, przekazując tam szpiegowskie i prowokacyjne informacje, zebrane i sfabrykowane przez członków AK zamieszkałych w obwodzie lwowskim.

Cała skonfiskowana aparatura i aresztowani zostali przekazani do dyspozycji NKGB ZSRS.

Szczegółowe specsprawozdanie w tej sprawie przesłaliśmy na adres NKGB USRS 19 maja br. pod nr. 175.

[...]

Naczelnik Oddziału Śledczego UNKGB LO  
Major bezpieczeństwa państwowego  
(—) TERENTJEW

„ ” maja – 45 r.

Nr ...

m. Lwów

*WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 50, t. 4, k. 1–8v.*

*Oryginał, maszynopis.*

## Przypisy

- a- -a Wpisano odręcznie.
- b- -b Skreślono odręcznie.
- c- -c Podkreślono odręcznie.
- d- -d Poprawiono odręcznie.

<sup>1</sup> Kuliński Stanisław (1903–1954), ps. „Papcio”, „Skrzypek”, por. piech. rez. WP, od 1918 w POW, uczestnik wojny polsko-bolszewickiej; w kampanii wrześniowej 1939 w 55 pp. W konspiracji we Lwowie od listopada 1939, członek ZWZ-2, od kwietnia 1943 w Komen-dzie Obszaru AK Lwów, aresztowany pod koniec 1944 – zbiegł, potem w NIE (legalizacja). Aresztowany w maju 1945 skazany w grupie członków Kedywu 20 sierpnia 1945 przez

кампанії 1939 в 55 пп; у конспірації у Львові з листопада 1939; член СЗБ-2, з квітня 1943 в Командуванні Району АК Львів, арештований під кінець 1944 – втік, потім у NIE (легалізація); арештований у травні 1945, засуджений у групі членів Кедиву 20 серпня 1945 Військовим трибуналом військ НКВС у Львові, втік з львівського пересильного табору; перекинений через „зелений” кордон до Польщі, де й поселився в Новій Солі.

<sup>3</sup> Так у документі; правильно – Крихівці.

<sup>4</sup> Гролінська-Седлецька Аліна, пс. „Бжоза”, радіотелеграфістка Командування Району АК Львів; арештована німцями в Зимній Воді під час роботи радіостанції 5 липня 1944; звільнена 18 липня, повернулася до роботи як командир патрулю радіо.

<sup>5</sup> Огороднік Юзеф, арештований 14 травня 1945, засуджений до 15 років ВТГ; звільнений 30 грудня 1954.

Wojskowy Trybunał wojsk NKWD we Lwowie, zbiegł z lwowskiego obozu przesyłkowego. Przerzucony przez „zieloną” granicę do Polski, osiadł w Nowej Soli.

<sup>2</sup> Grolińska-Siedlecka Alina, ps. „Brzoza”, radiotelegrafistka Komendy Obszaru AK Lwów, aresztowana przez Niemców w Zimnej Wodzie podczas pracy radiostacji 5 lipca 1944. Zwolniona 18 lipca, powróciła do pracy jako dca patrolu radio.

<sup>3</sup> Ogrodnik Józef, aresztowany 14 maja 1945, skazany na 15 lat ITŁ, zwolniony 30 grudnia 1954.

**22 серпня 1945, Львів. Обвинувальний висновок  
стосовно Юліана Віктора та інших**

7/мд

„Утверждаю” По следственному делу  
Начальник УНКГБ Львовской обл[асти] № 2643  
Генерал-лейтенант  
(—) ВОРОНИН  
„а-22-а” августа 1945 года

**Обвинительное заключение**

по обвинению:

- б, в-1. -в ВИКТОР Юлиана Стефановича<sup>1</sup> г-2146-г
- г 2. ВЫСОЦКОГО Збигнева Казимировича<sup>2</sup> г-3758-г  
(ВИШНЕВСКОГО Романа Антоновича<sup>а</sup>)
- г 3. ТЫЧИНСКОГО Фелициана Станиславовича<sup>3</sup> г-3758-г
4. ЛЕХОВИЧ Стефании Ивановны<sup>4</sup> г-1173-г
5. ХВОСТОВСКОЙ Ванды Мечеславовны<sup>5</sup> г-2110-г
6. НАЙГЕБАУЭР Софии Людвиговны<sup>6</sup> г-3599-г
- г, в-7. -в ДУНКА Анны Логиновны<sup>7</sup> г-2093-г
- г, в-8. -в БРОЯНОВСКОГО Кароля Ивановича<sup>8</sup> г-20-54-1-г г-3611-г
9. СКВАРЧИНСКОЙ<sup>е</sup> Анны Станиславовны<sup>9</sup> г-1183-г
10. СКВАРЧИНСКОГО<sup>е</sup> Яна Станиславовича<sup>10</sup> г-3610-г
- г, в-11. -в ЗАЙОНЦ Марии Михайловны<sup>11</sup> г-3594-г
12. ШУМЕР Дануты Алойзовны<sup>12</sup> г-2109-г
- г, в-13. -в ГИЛЕВИЧ Чеслава-Антоня Игнатъевича<sup>13</sup> г-1064-г
14. ОГОРОДНИК Иосифа Иосифовича г-1037-г  
по ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР и
15. ШИМАНСКОГО Владислава Ивановича<sup>14</sup>
16. АНТОНИЦКОГО Иосифа Ивановича<sup>15</sup>  
по ст. ст. 20-54-1, „а” УК УССР

Управлением НКГБ Львовской области в мае – июне 1945 года вскрыт и ликвидирован <sup>в</sup>-отдел радиосвязи повстанческой <sup>в</sup>-организации „Армия Крайова” („АК”).

Отдел радиосвязи „АК” имел в своем распоряжении ряд подпольных действующих радиостанций, осуществлявших двухстороннюю связь с Лондонским польским эмиграционным „правительством”, принимая от последнего указания по развертыванию антисоветской

**22 sierpnia 1945, Lwów. Wniosek oskarżający  
Juliana Wiktora i innych**

7/md

„Zatwierdzam”  
Naczelnik UNKGB obw[odu]  
lwowskiego  
Generał-lejtnant  
(—) WORONIN  
„<sup>a</sup>-22-<sup>a</sup>” sierpnia 1945 roku

Dotyczy sprawy śledczej nr 2643

Wniosek oskarżający

z oskarżenia:

- <sup>b</sup>. <sup>c</sup>-1.-<sup>c</sup> WIKTORA Juliana<sup>1</sup> s. Stefana <sup>d</sup>-2146-<sup>d</sup>
- <sup>e</sup>2. WYSOCKIEGO Zbigniewa<sup>2</sup> s. Kazimierza <sup>d</sup>-3758-<sup>d</sup>  
(WISZNIOWSKIEGO Romana s. Antoniego<sup>f</sup>)
- <sup>e</sup>3. TYCZYŃSKIEGO Felicjana<sup>3</sup> s. Stanisława <sup>d</sup>-3758-<sup>d</sup>
4. LECHOWICZ Stefani<sup>4</sup> c. Jana <sup>d</sup>-1173-<sup>d</sup>
5. CHWASTOWSKIEJ Wandy<sup>5</sup> c. Mieczysława <sup>d</sup>-2110-<sup>d</sup>
6. NAJGEBAUER Zofii<sup>6</sup> c. Ludwika <sup>d</sup>-3599-<sup>d</sup>
- <sup>e</sup>. <sup>c</sup>-7.-<sup>c</sup> DUNKI Anny<sup>7</sup> c. Longina <sup>d</sup>-2093-<sup>d</sup>
- <sup>e</sup>. <sup>c</sup>-8.-<sup>c</sup> BROJANOWSKIEGO Karola<sup>8</sup> s. Jana <sup>d</sup>-20-54-1-<sup>d</sup> <sup>d</sup>-3611-<sup>d</sup>
9. SKWARCZYŃSKIEJ<sup>g</sup> Anny<sup>9</sup> c. Stanisława <sup>d</sup>-1183-<sup>d</sup>
10. SKWARCZYŃSKIEGO<sup>h</sup> Jana<sup>10</sup> s. Stanisława <sup>d</sup>-3610-<sup>d</sup>
- <sup>e</sup>. <sup>c</sup>-11.-<sup>c</sup> ZAJĄC Marii<sup>11</sup> c. Michała <sup>d</sup>-3594-<sup>d</sup>
12. SZUMER Danuty<sup>12</sup> c. Alojzego <sup>d</sup>-2109-<sup>d</sup>
- <sup>e</sup>. <sup>c</sup>-13.-<sup>c</sup> GILEWICZA Czesława Antoniego<sup>13</sup> s. Ignacego <sup>d</sup>-1064-<sup>d</sup>
14. OGRODNIAK Józefa s. Józefa <sup>d</sup>-1037-<sup>d</sup>  
z art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS i
15. SZYMAŃSKIEGO Władysława<sup>14</sup> s. Jana
16. ANTONICKIEGO Józefa<sup>15</sup> s. Jana  
z art. art. 20-54-1, „a” KK USRS

Przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego w maju – czerwcu 1945 roku został wykryty i zlikwidowany <sup>c</sup>-Oddział Łączności Radio[wej] organizacji powstańczej-<sup>c</sup> Armia Krajowa (AK).

Oddział Łączności Radio[wej] AK miał w swojej dyspozycji szereg nielegalnych czynnych radiostacji, zapewniających dwustronną łączność

подрывной работы и в свою очередь передавая сведения шпионского характера.

Арестованы и привлечены к уголовной ответственности по настоящему делу: ВИКТОР Ю. С., ВЫСОЦКИЙ З. К. (ВИШНЕВСКИЙ Р. И. [!]), ТЫЧИНСКИЙ Ф. С., ЛЕХОВИЧ С. И., ХВОСТОВСКАЯ В. М., НАЙГЕБАУЭР С. Л., ДУНКА А. Л., БРОЯНОВСКИЙ К. И., СКВОРЧИНСКАЯ А. С., СКВОРЧИНСКИЙ Я. С., ЗАЙОЦ М. М., ШУМЕР Д. А., ГИЛЕВИЧ [Ч.-] А. И., ОГОРОДНИК И. И., ШИМАНСКИЙ В. И., АНТОНИЦКИЙ И. И.

Проведенным по делу следствием – установлено:

Арестованный ВИКТОР Юлиан Стефанович, с 1943 года является участником польской антисоветской военно-повстанческой организации „Армия Крайова” („АК”). В <sup>в</sup>-названной организации работал в Отделе радиосвязи Львовского обшара<sup>в</sup> (л.д. 19 об, 20 об.). До апреля 1945 года руководителем ремонтно-снабженческой группы, а с апреля 1945 года шефом радиоотдела. Имел организационные псевдонимы: <sup>в</sup>- „ДАЙ”, „МАЦЕЙ”, „НЕОН”, „ОРГАН”, „ЦЕКАС”<sup>в</sup> и др. (л.д. 20, 27 т. 1).

До дня ареста проводил подрывную антисоветскую работу, принимая непосредственное участие в передаче через подпольные радиостанции шпионских сведений польскому эмиграционному „правительству в Лондоне”. <sup>в</sup>-Лично завербовал<sup>в</sup> ряд участников „АК”.

Как шеф радиоотдела руководил работой радиостанции „АК” <sup>в</sup>-№ 36, организовал подпольные радиопункты: „Долина”, „Огород”, „Поляна”<sup>в</sup>, имел в своем подчинении плютон радистов <sup>в</sup>-„ОПАЧА”<sup>в</sup> и сеть связных (л.д. 21, 27, 27 об., 28, 28 об. том 1).

За свою антисоветскую работу от руководства <sup>в</sup>-обшара „АК” получал 3000 руб. в месяц<sup>в</sup> (л.д. 31 том 1).

ВЫСОЦКИЙ Збигнев Казимирович, он-же ВИШНЕВСКИЙ Роман Антонович. В 1942 г. вступил в польскую антисоветскую организацию „Армия Крайова”, окончил школу радистов-разведчиков в Англии, <sup>в</sup>-а затем в сентябре 1943 года выброшен<sup>в</sup> на парашюте в районе гор. Варшавы для проведения подпольной работы „АК” (л.д. 81, 81 об. т. 1).

В организации „АК” работал под псевдонимом <sup>в</sup>-„АРТУР”, „ОПАЧ”<sup>в</sup> и др. <sup>в</sup>-В ноябре 1943 года был переброшен<sup>в</sup> командованием „АК” в гор. Львов, где выполнял обязанности радиста (л.д. 82 том 1), с апреля 1944 года до изгнания немцев из гор. <sup>в</sup>-Львова выполнял обязанности начальника радиоотдела связи Львовского<sup>в</sup> обшара „АК”.

После [...] <sup>ж</sup> установления в гор. Львове Советской власти был руководителем радиоплютона Отдела связи „АК”, в задачи которого



z londyńskim polskim rządem emigracyjnym, przyjmując od niego wytyczne dotyczące wywiadowczej antysowieckiej destrukcyjnej roboty i ze swojej strony przekazując informacje o charakterze szpiegowskim.

Aresztowani i pociągnięci do odpowiedzialności karnej w niniejszej sprawie zostali: WIKTOR J. S., WYSOCKI Z. K. (WISZNIOWSKI R. A), TYCZYŃSKI F. S., LECHOWICZ S. J., CHWASTOWSKA W. M., NAJGEBAUER Z. L., DUNKA A. L., BROJANOWSKI K. J., SKWARCZYŃSKA A. S., SKWARCZYŃSKI J. S., ZAJĄC M. M., SZUMER D. A., GILEWICZ [Cz.] A. I., OGRODNIK J. J., SZYMAŃSKI W. J., ANTONICKI J. J.

W wyniku przeprowadzonego w sprawie śledztwa – ustalono:

Aresztowany WIKTOR Julian s. Stefana, od 1943 roku jest członkiem polskiej antysowieckiej wojskowo-powstańczej organizacji Armia Krajowa (AK). W <sup>c</sup>wymienionej organizacji pracował w Oddziale Łączności Radio[wej] Obszaru Lwowskiego<sup>c</sup> (k.s. 19 odwr., 20 odwr.). Do kwietnia 1945 roku jako kierownik grupy remontowo-zaopatrzeniowej, a od kwietnia 1945 roku szef Oddziału [Łączności] Radiowej. Miał organizacyjne pseudonimy: <sup>c</sup>„DAJ”, „MACIEJ”, „NEON”, „ORGAN”, „CIEKAS”<sup>c</sup> i in[ne] (k.s. 20, 27, t. 1).

Do dnia aresztowania prowadził destrukcyjną antysowiecką robotę, biorąc bezpośredni udział w przekazywaniu przez podziemne radiostacje szpiegowskich informacji polskiemu rządowi emigracyjnemu w Londynie. <sup>c</sup>Osobiście zwerbował<sup>c</sup> szereg członków AK.

Jako szef Oddziału [Łączności] Radiowej kierował pracą radiostacji AK <sup>c</sup>nr 36, zorganizował nielegalne punkty radiowe: „Dolina”, „Ogród”, „Polana”<sup>c</sup>, miał pod swoją komendą pluton radiowców <sup>c</sup>„Opacz”<sup>c</sup> i siatkę łączników (k.s. 21, 27, 27 odwr., 28, 28 odwr., tom 1).

Za swoją antysowiecką pracę <sup>c</sup>otrzymywał<sup>c</sup> od dowództwa <sup>c</sup>obszaru AK 3000 rub[li] miesięcznie<sup>c</sup> (k.s. 31 tom 1).

WYSOCKI Zbigniew s. Kazimierza *on-że* WISZNIOWSKI Roman s. Antoniego do polskiej antysowieckiej organizacji Armia Krajowa wstąpił w 1942 roku, ukończył szkołę radiowców – wywiadowców w Anglii, <sup>c</sup>a następnie we wrześniu 1943 roku został zrzucony<sup>c</sup> na spadochronie w rej[onie] m. Warszawy w celu prowadzenia podziemnej roboty AK (k.s. 81, 81 odwr., t. 1).

W organizacji AK pracował pod pseudonimem <sup>c</sup>„ARTUR”, „OPACZ”<sup>c</sup> i in[nymi]. <sup>c</sup>W listopadzie 1943 roku został przerzucony<sup>c</sup> przez dowództwo AK do m. Lwowa, gdzie pełnił obowiązki radiowca (k.s. 82 tom 1), od kwietnia 1944 do wypędzenia Niemców z m. <sup>c</sup>Lwowa pełnił obowiązki dowódcy Oddziału Łączności Radio[wej] Obszaru Lwowskiego<sup>c</sup> AK.

входило поддерживать двухстороннюю радиосвязь с польским эмиграционным правительством в Лондоне (л.д. 82, 83 том 1).

Кроме этого обучал радистов „АК”, принимал участие в подыскании конспиративных квартир для радиостанции, в-хранил радиоаппаратуру и оружие<sup>-в</sup> (л.д. 83 том 1).

ТЫЧИНСКИЙ Фелициан Станиславович. В 1944 году вступил в польскую антисоветскую организацию „Армия Крайова”. В организации „АК” работал в в-отделе радиосвязи в качестве оператора под псевдонимом „АДАМ”, „ПИЛА”<sup>-в</sup> (л.д. 109, 110 том 1).

Работал на подпольных радиостанциях плютона ВЫСОЦКОГО по осуществлению двухсторонней радиосвязи с Лондонским эмиграционным польским „правительством”. в-Хранил у себя радиоаппаратуру и оружие<sup>-в</sup> (л.д. 107 и 112 том 1).

ЛЕХОВИЧ Стефания Ивановна. В 1944 вступила в организацию „АК”, работала в Отделе радиосвязи Львовского обшара „АК”, в-начале в качестве связной под псевдонимом „ГРАЖИНА”,<sup>-в</sup> „ДЕВАЙТИС” и др., а затем выполняла обязанности секретаря в-руководителя радиоплютона<sup>-в</sup> „ОПАЧА” (л.д. 140, 141 том 1).

С установлением в г. Львове Советской власти одновременно с прежними обязанностями стала выполнять функции радиооператора по приему телеграмм и руководила подчиненной ей группой радиооператоров (л.д. 142, 142 об. том 1). Хранила у себя радиоаппаратуру и документы „АК”. За свою антисоветскую деятельность получала в-2000 руб. в месяц.<sup>-в</sup>

ХВОСТОВСКАЯ Ванда Мечеславовна. В организацию „АК” вступила в 1944 году. Выполняла функции связной при шефе Отдела радиосвязи Львовского обшара „АК” ВИКТОР Ю. С., работала под псевдонимом „МЕТКА”. Одновременно с этим являлась секретарем радиоотдела и в-содержательницей конспиративной квартиры<sup>-в</sup> „Н-7”. Хранила у себя архив и денежные суммы отдела. За свою антисоветскую работу в-получала 2000 руб. в месяц<sup>-в</sup> (л.д. 175, 176, 183, 181 об. том 1).

НАЙГЕБАУЭР София Людвиговна. В мае 1945 года вступила в польскую антисоветскую организацию „Армия Краева”. В организации работала в качестве в-радиста – оператора радиоотдела Львовского<sup>-в</sup> обшара „АК”. Входила в группу ЛЕХОВИЧ под псевдонимом „ВАНДА”. На своей квартире в специальном тайнике хранила портативную в-радиоаппаратуру и документы „АК”. За свою антисоветскую<sup>-в</sup> работу получала в-1200 рублей в месяц<sup>-в</sup> (л.д. 194–195 том 1).

ДУНКА Анна Логиновна. В польскую антисоветскую организацию „АК” вступила в 1944 году, работала под псевдонимом в-„ИРИ-

Po [...]i wprowadzeniu w m. Lwowie władzy sowieckiej był dowódcą plutonu Oddziału Łączności Radio[wej] AK, do którego zadań należało utrzymywanie dwustronnej łączności radiowej z polskim rządem emigracyjnym w Londynie (k.s. 82, 83, tom 1).

Oprócz tego szkolił radiowców AK, brał udział w wyszukiwaniu lokali konspiracyjnych dla radiostacji, przechowywał aparaturę radiową i broń (k.s. 83 tom 1).

TYCZYŃSKI Felicjan s. Stanisława do polskiej antysowieckiej organizacji Armia Krajowa wstąpił w 1944 roku. W organizacji AK pracował w Oddziale Łączności Radio[wej] w charakterze operatora pod pseudonimem „ADAM”, „PIŁA” (k.s. 109, 110 tom 1).

Pracował na nielegalnych radiostacjach plutonu WYSOCKIEGO przy zapewnianiu dwustronnej łączności radiowej z londyńskim rządem emigracyjnym. Przechowywał u siebie aparaturę radiową i broń (k.s. 107 i 112 tom 1).

LECHOWICZ Stefania c. Jana do organizacji AK wstąpiła w 1944 roku, pracowała w Oddziale Łączności Radio[wej] Obszaru Lwowskiego AK, na początku w charakterze łączniczki pod pseudonimem „GRAZYNA”, „DEWAJTIS” i in[nymi], a potem pełniła obowiązki sekretarza dowódcy Oddziału Łączności Radio[wej] „OPACZ” (k.s. 140, 141 tom 1).

Po wprowadzeniu w m. Lwowie władzy sowieckiej jednocześnie z dotychczasowymi obowiązkami zaczęła pełnić funkcję radiooperatora do przyjmowania telegramów i kierowała podlegającą jej grupą radiooperatorów (k.s. 142, 142 odwr. tom 1). Przechowywała u siebie aparaturę radiową i dokumenty AK. Za swoją antysowiecką działalność otrzymywała 2000 rub[li] miesięcznie.

CHWASTOWSKA Wanda c. Mieczysława. Do organizacji AK wstąpiła w 1944 roku. Pełniła funkcję łączniczki przy szefie Oddziału Łączności Radio[wej] Obszaru Lwowskiego AK WIKTORZE J. S., pracowała pod pseudonimem „MIETKA”. Jednocześnie była sekretarzem Oddziału Łączności Radio[wej] i właścicielką lokalu konspiracyjnego „N-7”. Przechowywała u siebie archiwum i pieniądze oddziału. Za swoją antysowiecką pracę otrzymywała 2000 rub[li] miesięcznie (k.s. 175, 176, 183, 181 odwr. tom 1).

NAJGEBAUER Zofia c. Ludwika. Do polskiej antysowieckiej organizacji Armia Krajowa wstąpiła w maju 1945 roku. W organizacji pracowała w charakterze radiowca-operatora Oddziału Łączności Radio[wej] Lwowskiego Obszaru AK. Wchodziła w skład grupy LECHOWICZ pod pseudonimem „WANDA”. W swoim mieszkaniu, w specjalnym schowku przechowywała przenośną aparaturę radio[wą] i dokumenty AK. Za swo-

НА”, „АДА”, „АНИТА”<sup>в</sup> и др. в качестве связной отдела радиосвязи Львовского обшара „АК”.

Как связная передавала корреспонденцию между ВЫСОЦКИМ, ТЫЧИНСКИМ и ЛЕХОВИЧ и переносила радиоаппаратуру. За анти-советскую работу в организации <sup>в</sup>получала 1200 руб. в месяц<sup>в</sup>.

**БРОЯНОВСКИЙ** Кароль Иванович. В организацию „АК” вступил в феврале 1945 года, <sup>в</sup>выполнял обязанности мастера<sup>в</sup> по изготовлению батарей и зарядке аккумуляторов для подпольных радиостанций. Изготовил до 35 электробатарей и зарядил до 20 аккумуляторов. Имел у себя на производстве специальный тайник для хранения радиоаппаратуры. За свою антисоветскую работу <sup>в</sup>получил от организации 4000 руб.<sup>в</sup> (л.д. 222, 223 том 1).

<sup>3</sup>**СКВОРЧИНСКАЯ** Анна Станиславовна. В польскую анти-советскую организацию <sup>в</sup>„Армия Крайова” вступила в ноябре<sup>в</sup> 1944 года. Работала в качестве <sup>в</sup>связной шефа отдела<sup>в</sup> радиосвязи обшара „АК” <sup>в</sup>„ЦЕКАС”<sup>в</sup>, имела псевдоним <sup>в</sup>„БЕДРОНКА”<sup>в</sup>. Как связная переносила почту и радиоаппаратуру. Имела у себя на квартире специальный тайник для хранения радиостанций (л.д. 240, 241, 244, 254 том 1).<sup>3</sup>

**СКВОРЧИНСКИЙ** Ян Станиславович. В польскую анти-советскую организацию „Армия Крайова” вступил в 1941 г. Работал в качестве связиста в отделе радиосвязи Львовского обшара „АК”. <sup>в</sup>Имел псевдоним „ГВОЗДЬ” и „РУРА”<sup>в</sup> (л.д. 265, 266 том 1).

<sup>3</sup>Был связан с <sup>в</sup>шефом радиоотдела „ЦЕКАСЬ”, хранил у себя радиоаппаратуру<sup>в</sup> (л.д. 267 том 1).<sup>3</sup>

<sup>3</sup>**ЗАЙОНЦ** Мария Михайловна. В польскую анти-советскую организацию „Армия Крайова” вступила в 1944 году. Работала <sup>в</sup>в качестве связной содержательницы передаточного<sup>в</sup> почтового Отдела радиосвязи, под <sup>в</sup>псевдонимом „ЭВИВА”<sup>в</sup>. Передавала между связными ХВОСТОВСКОЙ, ШУМЕР и ЛЕХОВИЧ корреспонденцию и <sup>в</sup>оружие радиоотдела „АК”<sup>в</sup> (л.д. 10, 11 том II) <sup>г-г-г</sup>.<sup>3</sup>

**ШУМЕР** Данута Алойзовна. В организацию „Армия Крайова” вступила в 1943 году. <sup>в</sup>Работала в качестве связной<sup>в</sup> Винниковской организации „АК” до июля 1944 года под псевдонимом <sup>в</sup>„АДЕЛЯ”<sup>в</sup> (л.д. 39 том II). С установлением в гор. Львове Советской власти возобновила работу в „АК”, работая связной отдела радиосвязи Львовского обшара „АК” под псевдонимом <sup>в</sup>„ДРАГУН”<sup>в</sup> (л.д. 39 том II).

Принимала непосредственное участие в организации и оборудовании подпольного радиопункта „Поляна” в селе Чишки (л.д. 35, 36 том II). Как связная переносила корреспонденцию и радиоаппаратуру (л.д. 37 том II). <sup>в</sup>Была связана с ВИКТОРОМ, ВЫСОЦКИМ и ХВОСТОВСКОЙ.<sup>в</sup>

ją antysowiecką<sup>c</sup> pracę otrzymywała<sup>c</sup> 1200 rubli miesięcznie<sup>c</sup> (k.s. 194–195, tom I).

DUNKA Anna c. Longina. Do polskiej antysowieckiej organizacji AK wstąpiła w 1944 roku, pracowała pod pseudonimami<sup>c</sup> „IRENA”, „ADA”, „ANITA”<sup>c</sup> i in[nymi] w charakterze łączniczki Oddziału Łączności Radio[wej] Obszaru Lwowskiego AK.

Jako łączniczka przekazywała korespondencję między WYSOCKIM, TYCZYŃSKIM i LECHOWICZ i przenosiła aparaturę radio[wą]. Za antysowiecką pracę w organizacji<sup>c</sup> otrzymywała 1200 rub[li] miesięcznie<sup>c</sup>.

BROJANOWSKI Karol s. Jana do organizacji AK wstąpił w lutym 1945 roku, <sup>c</sup>pełnił obowiązki majstra<sup>c</sup> do sporządzania baterii i ładowania akumulatorów dla podziemnych radiostacji. Sporządził około 35 baterii elektrycznych i naładował około 20 akumulatorów. Miał w swoim zakładzie specjalny schowek do przechowywania aparatury radio[wej]. Za swoją antysowiecką pracę<sup>c</sup> otrzymał od organizacji 4000 rub[li]<sup>c</sup> (k.s. 222, 223, tom I).

<sup>†</sup>SKWARCZYŃSKA Anna c. Stanisława. Do polskiej antysowieckiej organizacji<sup>c</sup> Armia Krajowa wstąpiła w listopadzie<sup>c</sup> 1944 roku. Pracowała w charakterze<sup>c</sup> łączniczki szefa Oddziału<sup>c</sup> Łączności Radio[wej] Obszaru AK<sup>c</sup> „CIEKASA”<sup>c</sup>, miała pseudonim<sup>c</sup> „BIEDRONKA”<sup>c</sup>. Jako łączniczka przenosiła pocztę i aparaturę radio[wą]. Miała w swoim mieszkaniu specjalny schowek do przechowywania radiostacji (k.s. 240, 241, 244, 254 tom I).<sup>†</sup>

SKWARCZYŃSKI Jan s. Stanisława. Do polskiej antysowieckiej organizacji Armia Krajowa wstąpił w 1941 r. Pracował w charakterze łącznika w Oddziale Łączności Radio[wej] Obszaru Lwowskiego AK. <sup>c</sup>Miał pseudonim „GWÓŹDŹ” i „RURA”<sup>c</sup> (k.s. 265, 266 tom I).

<sup>†</sup>Miał kontakt z<sup>c</sup> szefem Oddziału Łączności Radio[wej] „CIEKASEM”, przechowywał u siebie aparaturę radio[wą]<sup>c</sup> (k.s. 267 tom I).<sup>†</sup>

<sup>†</sup>ZAJĄC Maria c. Michała, do polskiej antysowieckiej organizacji Armia Krajowa wstąpiła w 1944 roku. Pracowała w<sup>c</sup> charakterze łączniczki, właścicielki nadawczego<sup>c</sup> punktu pocztowego Oddziału Łączności Radio[wej], pod<sup>c</sup> pseudonimem „EWIWA”<sup>c</sup>. Przekazywała między łącznikami CHWASTOWSKĄ, SZUMER i LECHOWICZ korespondencję i<sup>c</sup> broń Oddziału Łączności Radiowej AK<sup>c</sup> (k.s. 10, 11 tom II)<sup>d-?d-†</sup>.

SZUMER Danuta c. Alojzego. Do organizacji Armia Krajowa wstąpiła w 1943 roku. <sup>c</sup>Pracowała w charakterze łączniczki<sup>c</sup> winnickiej organizacji AK do lipca 1944 roku pod pseudonimem<sup>c</sup> „ADELA”<sup>c</sup> (k.s. 39 tom II). Wraz z wprowadzeniem w m. Lwowie władzy sowieckiej wznowiła pracę w AK, pracowała jako łączniczka Oddziału Łączności Radio[wej] Obszaru Lwowskiego AK pod pseudonimem<sup>c</sup> „DRAGON”<sup>c</sup> (k.s. 39 tom II).

ГИЛЕВИЧ Чеслав-Антон Игнатьевич. В польскую антисоветскую организацию „Армия Крайова” вступил в 1943 году, имел организационный псевдоним <sup>в</sup> „АНТОНИЙ”<sup>в</sup> (л.д. 66 об.).

В апреле 1945 года установил связь, через „ОПАЧА” ВЫСОЦКОГО с отделом радиосвязи Львовского обшара „АК” и представил свою квартиру для организации подпольного радиопередаточного пункта „Долина”.

Лично доставил радиооборудование (л.д. 49, 50 том I, 65 том II), с квартиры ГИЛЕВИЧА дважды велись радиопередачи, <sup>в</sup> для охраны радиостанции получил от организации „АК” пистолет<sup>в</sup> (л.д. 67 том II), хранил у себя <sup>в</sup> портативную коротковолновую радиостанцию<sup>в</sup> (л.д. 65 об., 66 том II).

ОГОРОДНИК Иосиф Иосифович. В польскую антисоветскую организацию вступил в 1943 году, имел организационный псевдоним „СТЕФАН” (л.д. ... <sup>в</sup> том II). В марте 1945 года<sup>в</sup> установил связь с ВЫСОЦКИМ З. К. и по предложению последнего предоставил свою квартиру для подпольного радиопункта „Вода” (л.д. 98, 99, 100–102 том II), откуда дважды осуществлялась связь с Лондоном. Кроме этого до мая 1945 года <sup>в</sup> хранил у себя портативную радиостанцию, оружие и фиктивные документы на предмет<sup>в</sup> перехода на нелегальное положение (л.д. 101 том II).

ШИМАНСКИЙ Владислав Иванович хранил у себя на квартире портативную радиостанцию, принадлежащую радиоотделу Львовского обшара „АК”, кроме этого хранил <sup>в</sup> огнестрельное боевое оружие<sup>в</sup> и гранаты (л.д. 129–130 том II).

АНТОНИЦКИЙ Иосиф Иванович <sup>в</sup> являлся содержанием<sup>в</sup> конспиративной квартиры „АК”, в которой в марте 1945 года была установлена <sup>в</sup> подпольная радиостанция Львовского Обшара „АК”.<sup>в</sup>

До мая 1945 года радиоаппаратуру хранил у себя в доме (л.д. 141, 142–144 том II).

В предъявленном обвинении обвиняемые: ВИКТОР Юлиан Стефанович, ВЫСОЦКИЙ Збигнев Казимирович (ВИШНЕВСКИЙ), ТЫЧИНСКИЙ Фелициан Станиславович, ЛЕХОВИЧ Стефания Ивановна, ХВОСТОВСКАЯ Ванда Мечеславовна, НАЙГЕБАУЭР София Людвиговна, ДУНКА Анна Логиновна, БРОЯНОВСКИЙ Кароль Иванович, СКВОРЧИНСКАЯ Анна Станиславовна, СКВОРЧИНСКИЙ Ян Станиславович, ЗАЙОНЦ Мария Михайловна, ШУМЕР Данута Алойзовна, ГИЛЕВИЧ Чеслав-Антон Игнатьевич, ОГОРОДНИК Иосиф Иосифович, ШИМАНСКИЙ Владислав Иванович и АНТОНИЦКИЙ Иосиф Иванович – <sup>в</sup> виновными себя в преступной деятельности признали<sup>в</sup> (л.д. 33–35, 90–91, 106, 152, 179, 197–198, 210, 225, 253, 270–271 том № 1, л.д. 13, 33, 69–70, 104–105, 132, 146–147 том № 2).

Brała bezpośredni udział w organizowaniu i wyposażeniu konspiracyjnego punktu radiowego „Polana” we wsi Czyszki (k.s. 35, 36 tom II). Jako łączniczka przenosiła korespondencję i aparaturę radio[wą] (k.s. 37 tom II). °Miała kontakt z WIKTOREM, WYSOCKIM i CHWASTOWSKĄ.°

GILEWICZ Czesław Antoni s. Ignacego. Do polskiej antysowieckiej organizacji Armia Krajowa wstąpił w 1943 roku, miał organizacyjny pseudonim °„ANTONI”° (k.s. 66 odwr.).

W kwietniu 1945 roku nawiązał kontakt przez „OPACZA” WYSOCKIEGO z Oddziałem Łączności Radio[wej] Obszaru Lwowskiego AK i udostępnił swoje mieszkanie dla zorganizowania podziemnego punktu radionadawczego „Dolina”.

Osobiście dostarczył wyposażenie radiowe (k.s. 49, 50 tom 1, 65 tom II); z mieszkania GILEWICZA dwukrotnie prowadzono nadawanie, °do ochrony radiostacji otrzymał od organizacji AK pistolet° (k.s. 67 tom II), przechowywał u siebie °przenośną radiostację krótkofalową° (k.s. 65 odwr., 66 tom II).

OGRODNIK Józef s. Józefa. Do polskiej antysowieckiej organizacji wstąpił w 1943 roku, miał organizacyjny pseudonim „STEFAN” (k.s. ... °tom II). W marcu 1945 roku °nawiązał kontakt z WYSOCKIM Z. K. i na jego propozycję udostępnił swoje mieszkanie dla konspiracyjnego punktu radiowego „Woda” (k.s. 98, 99, 100–102 tom II), skąd dwukrotnie przeprowadzono połączenie z Londynem. Oprócz tego do maja 1945 roku °przechowywał u siebie przenośną radiostację, broń i fałszywe dokumenty na wypadek° [konieczności] przejścia do konspiracji (k.s. 101 tom II).

SZYMAŃSKI Władysław s. Jana przechowywał w swoim mieszkaniu przenośną radiostację, należącą do Oddziału Łączności Radio[wej] Obszaru Lwowskiego AK, oprócz tego przechowywał °bojową broń palną° i granaty (k.s. 129–130 tom II).

ANTONICKI Józef s. Jana °był właścicielem° mieszkania konspiracyjnego AK, w którym w marcu 1945 roku została zainstalowana °nielegalna radiostacja Obszaru Lwowskiego AK.°

Do maja 1945 roku aparaturę radiową przechowywał w swoim domu (k.s. 141, 142–144 tom II).

Do przedstawionych zarzutów oskarżeni: WIKTOR Julian s. Stefana, WYSOCKI Zbigniew s. Kazimierza (WISZNIOWSKI), TYCZYŃSKI Felicjan s. Stanisława, LECHOWICZ Stefania c. Jana, CHWASTOWSKA Wanda c. Mieczysława, NAJGEBAUER Zofia c. Ludwika, DUNKA Anna c. Longina, BROJANOWSKI Karol s. Jana, SKWARCZYŃSKA Anna c. Stanisława, SKWARCZYŃSKI Jan s. Stanisława, ZAJĄC Maria c. Michała, SZUMER Danuta c. Alojzego, GILEWICZ Czesław Antoni s. Ignacego, OGRODNIK Józef s. Józefa, SZYMAŃSKI Władysław s. Jana i AN-

На основании изложенного – обвиняются:

1. ВИКТОР Юлиан Стефанович, 1910 года рождения, уроженец гор. Львова, поляк, гр-н СССР, образование высшее, ранее не судим, до ареста работал главным инженером <sup>в</sup>Львовской районной<sup>в</sup> электросети, проживал <sup>в</sup>по ул. Тарнавского д. 82, кв. 2,<sup>в</sup>

2. ВЫСОЦКИЙ Збигнев Казимирович (ВИШНЕВСКИЙ Роман Антонович), 1918 года рождения, уроженец гор. Белостока, поляк, гр-н СССР, образование незаконченное высшее, подпоручик польской армии, в 1939 году осужден Особым Совецанием НКВД СССР сроком на 5 лет ИТЛ за попытку перехода границы, без определенных занятий, проживал на нелегальном положении,

3. ТЫЧИНСКИЙ Фелициан Станиславович, 1916 года рожд[ения], уроженец г. Тарнополя, поляк, гр-н СССР, образование среднее, не судим, без определенных занятий, проживал в <sup>в</sup>г. Львов, ул. Д[ы]бовского 13, кв. 1,<sup>в</sup>

4. ЛЕХОВИЧ Стефания Ивановна, 1922 г. р., уроженка города Львова, полька, гр-ка СССР, образование среднее, не судима, без определенных занятий, проживала в городе <sup>в</sup>Львове, ул. Зибликевича д. 31, кв. 5,<sup>в</sup>

5. ХВОСТОВСКАЯ Ванда Мечеславовна, 1916 г. р., уроженка г. Львова, полька, гр-ка СССР, образование среднее, работала чертежницей Облдоротдела, <sup>в</sup>проживала в г. Львов, Снопковского 13, кв. 7,<sup>в</sup>

6. НАЙГЕБАУЭР София Людвиговна, 1925 г. р., уроженка г. Краков, полька, гр-ка СССР, студентка университета им. И. Франка, проживала в <sup>в</sup>г. Львов, ул. Марии Магдалены 3 кв. 10,<sup>в</sup>

7. ДУНКА Анна Логиновна, 1920 года рожд[ения], уроженка гор. Владивостока, полька, гр-ка СССР, б/п, не судимая, работала в тресте столовых санитарной сестрой, проживала в <sup>в</sup>г. Львов, ул. Зибликевича – 24 „а” кв. 7,<sup>в</sup>

8. БРОЯНОВСКИЙ Кароль Иванович, 1905 г. р., уроженец села Дубляны, Львовского р-на, поляк, гр-н СССР, образование среднее, не судим, работал электротехником Львовской электросети, <sup>в</sup>проживал ул. М[арко] Вовчка, д. 16, кв. 12,<sup>в</sup>

9. СКВОРЧИНСКАЯ Анна Станиславовна, 1922 г. р., уроженка г. Львова, полька, гр-ка СССР, б/п, не судимая, работала чертежницей Львовского электрокомбината, проживала в <sup>в</sup>г. Львов, ул. Чехова [?] № 12 кв. 3,<sup>в</sup>

10. СКВОРЧИНСКИЙ Ян Станиславович, 1919 г. р., уроженец гор. Львова, поляк, гр-н СССР, образование среднее, не судим, работал бухгалтером энергокомбината, проживал <sup>в</sup>г. Львов, ул. Чехова [?] № 12, кв. 3,<sup>в</sup>



TONICKI Józef s. Jana – °do przestępczej działalności przyznali się° (k.s. 33–35, 90–91, 106, 152, 179, 197–198, 210, 225, 253, 270–271 tom nr 1, k.s. 13, 33, 69–70, 104–105, 132, 146–147 tom nr 2).

Na podstawie powyższego – oskarżeni zostają:

1. WIKTOR Julian s. Stefana, urodzony w 1910 roku w m. Lwowie, Polak, ob[ywate]l ZSRS, wykształcenie wyższe, wcześniej nie karany, przed aresztowaniem pracował jako główny inżynier °Lwowskiej Rejonowej° Sieci Elektrycznej, mieszkał °przy ul. Tarnawskiego d. 82 m. 2,°

2. WYSOCKI Zbigniew s. Kazimierza (WISZNIOWSKI Roman s. Antoniego), urodzony w 1918 roku w Białymstoku, Polak, ob[ywate]l ZSRS, wykształcenie niepełne wyższe, podporucznik Wojska Polskiego, w 1939 roku skazany Przez Kolegium Specjalne przy NKWD ZSRS na karę 5 lat ITŁ za próbę przekroczenia granicy, bez określonego zajęcia, ukrywał się.

3. TYCZYŃSKI Felicjan s. Stanisława, urodz[ony] w 1916 roku w Tarnopolu, Polak, ob[ywate]l ZSRS, wykształcenie średnie, nie karany, bez określonego zajęcia, mieszkał w °m. Lwowie, ul. Dybowskiego 13 m. 1,°

4. LECHOWICZ Stefania c. Jana, ur. w 1922 r. w mieście Lwowie, Polka, ob[ywate]lka ZSRS, wykształcenie średnie, nie karana, bez określonego zajęcia, mieszkała w mieście °Lwowie, ul. Zyblikiewicza d. 31 m. 5,°

5. CHWASTOWSKA Wanda c. Mieczysława, ur. w 1916 r. w m. Lwowie, Polka, ob[ywate]lka ZSRS, wykształcenie średnie, pracowała jako kreślarka *Obłdorotdiela*, °mieszkała w m. Lwowie, [ul.] Snopkowska 13 m. 7,°

6. NAJGEBAUER Zofia c. Ludwika, ur. w 1925 r. w m. Krakowie, Polka, ob[ywate]lka ZSRS, studentka Uniwersytetu im. I[wana] Franki, mieszkała w °m. Lwowie, ul. Marii Magdaleny 3 m. 10,°

7. DUNKA Anna c. Longina, urodz[ona] w 1920 roku w m. Władystoku, Polka, ob[ywate]lka ZSRS, b/p, nie karana, pracowała w truście jądłodajni jako siostra sanitarna, mieszkała w °m. Lwowie, ul. Zyblikiewicza 24 „a” m. 7,°

8. BROJANOWSKI Karol s. Jana, ur. w 1905 r. we wsi Dublany r[e]jo[n] lwowski, Polak, ob[ywate]l ZSRS, wykształcenie średnie, nie karany, pracował jako elektrotechnik we Lwowskiej Rejonowej Sieci Elektrycznej, °mieszkał [przy] ul. M[arko] Wowczka, d. 16 m. 12,°

9. SKWARCZYŃSKA Anna c. Stanisława, ur. w 1922 r. w m. Lwowie, Polka, ob[ywate]lka ZSRS, b/p, nie karana, pracowała jako kreślarka Lwowskiego Elektrokombinatu, mieszkała w °m. Lwowie, ul. Czechowa [?] nr 12 m. 3,°

10. SKWARCZYŃSKI Jan s. Stanisława, ur. w 1919 r. w m. Lwowie, Polak, ob[ywate]l ZSRS, wykształcenie średnie, nie karany, pracował jako

11. ЗАЙОНЦ Мария Михайловна, 1899 г. р., уроженка гор. Львов, полька, гр-ка СССР, не судимая, работала в цветочном магазине огородной артели, <sup>в</sup>проживала в[о Львове], ул. Пекарская № 16 кв. 12,<sup>в</sup>

12. ШУМЕР Данута Алойзовна, 1925 г. р., уроженка г. Винники Львовской обл[асти], полька, гр-ка СССР, б/п, без определенных занятий, проживала в г. Винники.

13. ГИЛЕВИЧ Чеслав-Антон Игнатьевич, 1899 г. р., уроженец села Грибовичи, Львовской области, поляк, гр-н СССР, б/п, образование низшее, работал мельником Львовского Райпромкомбината, проживал с. Грибовичи Львовского р-на,

14. ОГОРОДНИК Иосиф Иосифович, 1917 г. р., уроженец села Семеновка, Сокольницкого р-на, Львовской обл., поляк, гр-н СССР, образование среднее, без определенных занятий, проживал в селе Семеновка, Сокольницкого р-на, Львовской области,

в том, что:

Являясь участниками польской подпольной военно-повстанческой антисоветской организации „Армия Крайова”, входили в состав отдела радиосвязи Львовского обшара „АК”, проводили подрывную антисоветскую деятельность, осуществляя двухстороннюю радио-связь с польским эмиграционным правительством в Лондоне, получая от последнего указания о развертывании антисоветской деятельности и передавая в свою очередь сведения шпионского характера от руководства Львовского обшара „АК” –

т. е. совершили преступление, предусмотренное <sup>в</sup>ст. ст. 54-1,<sup>а</sup>” и 54-11 УК УССР.<sup>в</sup>

15. ШИМАНСКИЙ Владислав Иванович, 1898 г. р., уроженец и житель с. Берездовицы<sup>16</sup>, Ходоровского р-на, Дрогобычской области, поляк, гр-н СССР, б/п, не судимый, работал в своем хозяйстве,

16. АНТОНИЦКИЙ Иосиф Иванович, 1894 г. р., уроженец и житель с. Берездовицы, Ходоровского р-на, Дрогобычской обл., поляк, гр-н СССР, б/п, не судимый, работал в своем хозяйстве,

в том, что:

Поддерживали связи с участниками польской подпольной антисоветской организации „Армия Крайова”, представляли свои квартиры для работы подпольных радиостанций и хранили у себя радиоаппаратуру –

т. е. совершили преступление, предусмотренное <sup>в</sup>ст. 20-54-1,<sup>а</sup>”<sup>в</sup> УК УССР.

Руководствуясь ст. 204 УПК УССР, следственное дело № 2643 по обвинению: ВИКТОР Ю. С., ВЫСОЦКОГО З. К., ТЫЧИНСКОГО

księgowy [Lwowskiego] Energokombinatu, mieszkał <sup>c</sup>m. Lwów, ul. Czechowa [?] nr 12 m. 3,<sup>c</sup>

11. ZAJĄC Maria c. Michała, ur. w 1899 r. w m. Lwowie, Polka, ob[ywate]lka ZSRS, nie karana, pracowała w kwaciarni Artelu Ogrodniczego, <sup>c</sup>mieszkała we [Lwowie], ul. Piekarska nr 16 m. 12,<sup>c</sup>

12. SZUMER Danuta c. Alojzego, ur. w 1925 r. w Winnikach obw[ód] lwowski, Polka, ob[ywate]lka ZSRS, b/p, bez określonego zajęcia, mieszkała w Winnikach.

13. GILEWICZ Czesław Antoni s. Ignacego, ur. w 1899 r. we wsi Grzybowice obwód lwowski, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, wykształcenie podstawowe, pracował jako młynarz w Lwowskim *Rajpromkombinacie*, mieszkał [we] w[si] Grzybowice r[ejo]n lwowski,

14. OGRODNIK Józef s. Józefa, ur. w 1917 r. we wsi Siemianówka r[ejo]n sokalski obw[ód] lwowski, Polak, ob[ywate]l ZSRS, wykształcenie średnie, bez określonego zajęcia, mieszkał we wsi Siemianówka r[ejo]n sokalski obwód lwowski,

o to, że:

Będąc członkami polskiej podziemnej wojskowej powstańczej antysowieckiej organizacji Armia Krajowa, wchodzili w skład Oddziału Łączności Radio[wej] Obszaru Lwowskiego AK, prowadzili destrukcyjną antysowiecką działalność, utrzymując dwustronną łączność radiową z polskim rządem emigracyjnym w Londynie, otrzymując od niego wytyczne co do rozwijania antysowieckiej działalności i przekazując ze swej strony informacje o charakterze szpiegowskim od dowództwa Obszaru Lwowskiego AK –

tj. dokonali przestępstwa przewidzianego <sup>c</sup>w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.<sup>c</sup>

15. SZYMAŃSKI Władysław s. Jana, ur. 1898 r. we w[si] Brzozdowce r[ejo]n chodorowski obwód drohobycki i tam zamieszkały, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, nie karany, pracował w swoim gospodarstwie,

16. ANTONICKI Józef s. Jana, ur. w 1894 r. we w[si] Brzozdowce r[ejo]n chodorowski obwód drohobycki i tam zamieszkały, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, nie karany, pracował w swoim gospodarstwie,

o to, że:

Utrzymywali kontakt z członkami polskiej podziemnej antysowieckiej organizacji Armia Krajowa, udostępniali swoje mieszkania do pracy podziemnych radiostacji i przechowywali u siebie aparaturę radiową –

tj. dokonali przestępstwa przewidzianego w <sup>c</sup>art. 20-54-1,,a”<sup>c</sup> KK USRS.

Ф. С., ЛЕХОВИЧ С. И., ХВОСТОВСКОЙ В. М., НАЙГЕБАУЭР Софии Людвиговны, ДУНКА Анны Логиновны, БРОЯНОВСКОГО Кароля Ивановича, СКВОРЧИНСКОЙ А. С., СКВОРЧИНСКОГО Я. С., ЗАЙОНЦ М. М., ШУМЕР Д. А., ГИЛЕВИЧ А. И., ОГОРОДНИК И. И., ШИМАНСКОГО В. И. и АНТОНИЦКОГО И. И. – направитъ Прокурору Львовского Военного Округа для предания суду Военного Трибунала<sup>17</sup>.

Сотрудник УНКГБ Львовской обл.  
Капитан (—) ЯКУБОВИЧ

„Согласны.”

Нач. 1 Отд. Следотдела УНКГБ  
Капитан (—) НЕСТЕРЕНКО

<sup>и</sup> Нач. Следотдела УНКГБ ЛО  
Майор (—) РЕЦЬ

Обв. заключение составлено „<sup>а-22-а</sup>” авг[уста] 1945 г., г. Львов

*ГДА СБУ, Львів, спр. П-14951, т. 2, арк. 176–179 зв.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу з правого боку вгорі резолюція, вписана від руки: Утверждаю. Предать суду ВТ: Виктор, Высоцкого [он же] Вишневого, Тычинского, Лехович, Хвостовского [!], Найгебауэр, Дунка, Скварчинскую, Скварчинского, Зайонц, Шумер, Гилевич и Огородник по ст. 54-1а и 54-11 УК УССР. Брояновского, Шиманского и Антоницкого по ст. 20-54-1а и 54-11. Пом. ВП ЛВО гвардии майор юстиции та нерозбірливий підпис і дата: 25/VIII 45 г.*

## Примітки

- <sup>а-а</sup> Вписано від руки.
- <sup>б</sup> Біля лінійки, зліва на полях, дописано два рази від руки: *И*.
- <sup>в-в</sup> Підкреслено від руки.
- <sup>г-г</sup> Дописано від руки.
- <sup>г</sup> Біля лінійки, зліва на полях, дописано від руки *И*.
- <sup>д</sup> Слово виправлене від руки.
- <sup>е</sup> Виправлено від руки зі: *Скворчинской*.
- <sup>е</sup> Виправлено від руки зі: *Скворчинского*.
- <sup>ж</sup> Нерозбірливе слово, надписане від руки.
- <sup>з-з</sup> Біля абзацу, з правого боку на полях, дописано від руки: *10* та підкреслено двічі від руки.
- <sup>и</sup> Перекреслено від руки: *зам*.

Kierując się art. 204 KPK USRS, sprawę śledczą nr 2643 dotyczącą oskarżenia: WIKTORA J. S., WYSOCKIEGO Z. K., TYCZYŃSKIEGO F. S., LECHOWICZ S. J., CHWASTOWSKIEJ W. M., NAJGEBAUER Zofii c. Ludwika, DUNKI Anny c. Longina, BROJANOWSKIEGO Karola s. Jana, SKWARCZYŃSKIEJ A. S., SKWARCZYŃSKIEGO J. S., ZAJĄC M. M., SZUMER D. A., GILEWICZA [Cz.] A. I., OGRODNIKA J. J., SZYMAŃSKIEGO W. J. i ANTONICKIEGO J. J. – skierować do Prokuratora Lwowskiego Okręgu Wojskowego w celu przekazania Trybunałowi Wojskowemu<sup>16</sup>.

Pracownik UNKGB obw[odu] lwowskiego  
Kapitan (—) JAKUBOWICZ

„Wyrażamy zgodę:”

Nacz[elnik] 1 Wydz[iału] Oddziału Śled[czego] UNKGB  
Kapitan (—) NIESTIERIENKO

<sup>k</sup>Nacz[elnik] Oddziału Śled[czego] UNKGB LO  
Major (—) RIEĆ

Wniosek osk[arzający] sporządzono „<sup>a-22-a</sup>” sierp[nia] 1945 r., m. Lwów

WAP SBU, Lwów, spr. P-14951, t. 2, k. 176–179v.

Oryginał, maszynopis.

W prawym górnym rogu pierwszej strony odręczna adnotacja: Zatwierdzam. Przekazać sądowi WT Wiktora, Wysockiego, Wiszniewskiego, Tyczyńskiego, Lechowicz, Chwastowskiego [!], Neugebauer, Dunkę, Skwarczyńską, Skwarczyńskiego, Zajęc, Szumer, Gilewicz i Ogrodnika z art. 54-1a i 54-11 KK USRS. Brojanowskiego, Szymańskiego i Antonickiego z art. 20-54-1a i 54-11 KK USRS. Pom[ocnik] WP LWO major sądownictwa, nieczytelny podpis i data: 25/VIII 45 r.

## Przypisy

- a- -a Wpisano odręcznie.
- b Przy wierszu na lewym marginesie dopisano dwukrotnie odręcznie: *V*.
- c- -c Podkreślono odręcznie.
- d- -d Dopisano odręcznie.
- e Przy wierszu na lewym marginesie dopisano odręcznie: *V*.
- f Słowo poprawione odręcznie.
- g Poprawiono odręcznie ze: *Skwarczyńskiej*.
- h Poprawiono odręcznie ze: *Skwarczyńskiego*.
- i Nieczytelne słowo odręcznie nadpisane.
- j- -j Przy fragmencie na prawym marginesie dopisano odręcznie: *10* i podkreślono odręcznie dwiema liniami.
- k Przekreślono odręcznie: *zast*.

<sup>1</sup> Віктор Юліан Стефан (1910–1953), молодший лейтенант артилерії ВП, вживав також пс. „Адам”, „Рибак”. У вересні 1939 мобілізований до 12 дивізійону важкої артилерії, у січні 1940 втягнений до організації підполковника Я. Соколовського, після реорганізації СЗБ-АК в Районі Львів увійшов до штабу Командування Округу Львів, з жовтня 1943 комендант зв'язку у Відділі V Району; після „Бурі” начальник Відділу V/O у NIE; арештований 10 червня 1945, засуджений 22 вересня 1945 Військовим трибуналом військ НКВС Військового львівського округу до 20 років ВТТ; загинув 7 травня 1953 у шахті в Боркуті.

<sup>2</sup> Спр. Вішньовський Роман Владислав (1920–1989), вживав також прізвиськ: Людвік Белік, Роман Вішня, Збігнев Висоцький, пс. „Гарцеж”, „Ірис”, „Йоаса”, „Оріон”, „Гарча”, „Томек”, „Артур”, „Римвід”, лейтенант зв'язку запасу ВП, гарцерський інструктор, під час вересневої кампанії 1939 останньо в 6 полку підгалянських стрільців; попав у німецький полон, з якого втік до Станіславова і включився в конспірацію; арештований НКВС 4 грудня 1939 на угорському кордоні, засуджений до 5 років ВТТ; звільнений; 20 вересня 1941 зголосився до ВП – 7 ДП Армії Польської в СРСР; потім у Великобританії, де його вишколено в обсязі радіотелеграфії; парашутист – член спецзагонів (сі-схосіетпу); десантований з 14 на 15 вересня 1943, приділений до Відділу V Району АК Львів як радіотелеграфіст і інструктор, згодом командир відділу радіо-зв'язку „Опач”; після „Бурі” керівник радіостанції NIE; арештований 5 червня 1945, засуджений до 20 років ВТТ 22 вересня 1945 Військовим трибуналом військ НКВС Львівської області, звільнений 22 вересня 1955; поселився в Любліні.

<sup>3</sup> Тичинський Феліціан, молодший лейтенант, обслуговував радіостанції Командування Північного району, арештований 5 червня 1945, засуджений до 15 років ВТТ, звільнений 15 серпня 1955.

<sup>4</sup> Леховіч Стефанія, в конспірації з грудня 1943, арештована 10 червня 1945, засуджена до 10 років ВТТ, звільнена 23 квітня 1955.

<sup>5</sup> Хвастовська Ванда, арештована 10 червня 1945, засуджена до 10 років ВТТ, звільнена 9 вересня 1948.

<sup>6</sup> Найгебауер Зофія, арештована 24 червня 1945, засуджена до 7 років ВТТ, звільнена 3 квітня 1955.

<sup>7</sup> Дунка Анна, арештована 10 червня 1945, засуджена до 7 років ВТТ, звільнена 9 вересня 1948.

<sup>8</sup> Брояновський Кароль, арештований 26 червня 1945, засуджений до 10 років ВТТ, звільнений 14 жовтня 1954.

<sup>9</sup> Скварчинська Анна, арештована 27 червня 1945, засуджена до 10 років ВТТ, звільнена 6 вересня 1948.

<sup>10</sup> Скварчинський Ян, арештований 27 травня 1945, засуджений до 10 років ВТТ, звільнений 15 вересня 1948.

<sup>11</sup> Зайонц Марія, арештована 20 травня 1945, засуджена до 10 років ВТТ, звільнена 15 вересня 1948.

<sup>12</sup> Шумер Данута, арештована 10 червня 1945, засуджена до 7 років ВТТ, звільнена 8 квітня 1952.

<sup>13</sup> Гілевич Чеслав Антоні, арештований 10 травня 1945, засуджений до 10 років ВТТ, помер 11 лютого 1950.

<sup>14</sup> Шиманський Владислав, арештований 19 травня 1945, засуджений до 10 років ВТТ, звільнений 21 червня 1955.

<sup>15</sup> Антоніцький Юзеф, арештований 19 травня 1945, засуджений до 10 років ВТТ, помер 11 січня 1953.

<sup>16</sup> Так у документі; правильно – Берездівці.

<sup>17</sup> Усі перераховані в обвинувальному висновку були засуджені Військовим трибуналом військ МВС Львівської області 21–22 вересня 1945.

<sup>1</sup> Wiktor Julian Stefan (1910–1953), używał także ps. „Adam”, „Rybak”, ppor. art. WP. We wrześniu 1939 zmobilizowany do 12 dac, w styczniu 1940 wciągnięty do organizacji ppłk. J. Sokołowskiego, po reorganizacji ZWZ-AK w Obszarze Lwów wszedł do sztabu Kmdy Okręgu Lwów, od października 1943 kmdt parku łączności w Oddz. V Obszaru. Po „Burzy” szef Oddz. Vo w NIE, aresztowany 10 czerwca 1945, skazany 22 września 1945 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD Wojskowego Okręgu Lwowskiego na 20 lat ITŁ, zginął 7 maja 1953 w wypadku w kopalni węgla w Workucie

<sup>2</sup> Wiszniewski Roman Władysław (1920–1989), przybrane nazwiska Ludwik Bielik, Roman Wisznia, Zbigniew Wysocki, ps. „Harcerz”, „Irys”, „Joasia”, „Orion”, „Tarcza”, „Opacz”, „Tomek”, „Artur”, „Rymwid”, por. łącz. rez. WP, instruktor harcerski, w kampanii wrześniowej 1939 ostatnio w pspodh., dostał się do niewoli niemieckiej, z której zbiegł do Stanisławowa i włączył się do konspiracji. Aresztowany przez NKWD 4 grudnia 1939 na granicy węgierskiej, skazany na 5 lat ITŁ. Zwolniony 20 września 1941, zgłosił się do WP – 7 DP Armii Polskiej w ZSRS, potem w W. Brytanii, gdzie został przeszkolony w zakresie radiotelegrafii. Spadochroniarz – cichociemny, skok 14/15 września 1943, przydział do Oddz. V Obszaru AK Lwów jako radiotelegrafista i instruktor, następnie dowódca oddziału łączności radiowej „Opacz”. Po „Burzy” kierownik radiostacji NIE. Aresztowany 5 czerwca 1945, skazany na 20 lat ITŁ 22 września 1945 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD Wojskowego Okręgu Lwowskiego, zwolniony 22 września 1955, osiadł w Lublinie.

<sup>3</sup> Tyczyński Felicjan, ppor. WP, obsługa radiostacji Komendy Dzielniczy Północnej, aresztowany 5 czerwca 1945, skazany na 15 lat ITŁ, zwolniony 15 sierpnia 1955.

<sup>4</sup> Lechowicz Stefania, w konspiracji od grudnia 1943, aresztowana 10 czerwca 1945, skazana na 10 lat ITŁ, zwolniona 23 kwietnia 1955.

<sup>5</sup> Chwastowska Wanda, aresztowana 10 czerwca 1945, skazana na 10 lat ITŁ, zwolniona 9 września 1948.

<sup>6</sup> Najgebauer Zofia, aresztowana 24 czerwca 1945, skazana na 7 lat ITŁ, zwolniona 3 kwietnia 1955.

<sup>7</sup> Dunka Anna, aresztowana 10 czerwca 1945, skazana na 7 lat ITŁ, zwolniona 9 września 1948.

<sup>8</sup> Brojanowski Karol, aresztowany 26 czerwca 1945, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony 14 października 1954.

<sup>9</sup> Skwarczyńska Anna, aresztowana 27 czerwca 1945, skazana na 10 lat ITŁ, zwolniona 6 września 1948.

<sup>10</sup> Skwarczyński Jan, aresztowany 27 maja 1945, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony 15 września 1948.

<sup>11</sup> Zając Maria, aresztowana 20 maja 1945, skazana na 10 lat ITŁ, zwolniona 15 września 1948.

<sup>12</sup> Szumer Danuta, aresztowana 10 czerwca 1945, skazana na 7 lat ITŁ, zwolniona 8 kwietnia 1952.

<sup>13</sup> Gilewicz Czesław Antoni, aresztowany 10 maja 1945, skazany na 10 lat ITŁ, zmarł 11 lutego 1950.

<sup>14</sup> Szymański Władysław, aresztowany 19 maja 1945, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony 21 czerwca 1955.

<sup>15</sup> Antonicki Józef, aresztowany 19 maja 1945, skazany na 10 lat ITŁ, zmarł 11 stycznia 1953.

<sup>16</sup> Wszyscy wymienieni we wniosku oskarżającym byli sądzeni przez Wojskowy Trybunał wojsk MWD obwodu lwowskiego 21–22 września 1945.

**25 червня 1945, Львів. Витяг із доповідної записки  
про роботу Слідчого відділу УНКДБ Львівської області  
за червень 1945 р.**

Совершенно секретно

Начальнику Управления НКГБ Львовской Обл[асти]  
Комиссару Госбезопасности 3 ранга  
тов. ВОРОНИНУ  
Здесь

Докладная записка  
о работе Следственного Отдела УНКГБ Львовской области  
за июнь 1945 г.

По состоянию на 25-е июня с. г. в следственном производстве УНКГБ Львовской области имеются следственные дела на 1157 человек арестованных.

[...]

За отчетный период заведены новые следственные дела на 142 человека арестованных, в том числе:

- |   |                 |
|---|-----------------|
| а) Участников ОУН-УПА                               | – 97 чел[овек]  |
| б) Участников польских а/с формирований             | – 16 чел[овек]  |
| в) Агентуры противника                              | – 5 чел[овек]   |
| г) Пособников и предателей и разн[ого] а/с элемента | – 24 чел[овека] |

[...]

Имеющиеся в следственном производстве Управления НКГБ области арестованные по окраскам учета распределяются:

- |   |                  |
|---|------------------|
| а) Участников ОУН-УПА                                   | – 807 чел[овек]  |
| б) Участников польских а/с формирований                 | – 153 чел[овека] |
| в) Подозреваемых в принадлежности к агентуре противника | – 36 чел[овек]   |
| г) Предателей и пособников                              | – 142 чел[овека] |
| д) Разный а/с элемент                                   | – 19 чел[овек]   |

[...]

В отчетном месяце главная задача следственного отдела заключалась в развороте следствия по делам на активных участников антисоветского польского националистического подполья, а также форсирование следствия и окончание дел на участников ОУН-УПА, немецких пособников и предателей, имеющих просроченные сроки ведения следствия, возникшие в 1944 и в начале 1945 г. г.



**25 czerwca 1945, Lwów. Wyciąg ze sprawozdania z pracy  
Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego  
za czerwiec 1945 r.**

Ścisłe tajne

Do Naczelnika Zarządu NKGB obw[odu] lwowskiego  
Komisarza bezpieczeństwa państw[owego] 3 rangi  
tow. WORONINA  
w miejscu

Sprawozdanie  
z pracy Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego  
za czerwiec 1945 r.

Według stanu na dzień 25 czerwca br. w opracowaniu śledczym UNKGB obwodu lwowskiego znajdują się sprawy śledcze obejmujące 1157 aresztowanych osób.

[...]

W okresie sprawozdawczym otwarto nowe sprawy śledcze na 142 aresztowane osoby, w tym:

- |  |              |
|--|--------------|
| a) Członków OUN-UPA                                | – 97 os[ób]  |
| b) Członków polskich formacji a/s                  | – 16 os[ób]  |
| c) Agentury przeciwnika                            | – 5 os[ób]   |
| d) Kolaborantów, zdrajców i róż[nego] elementu a/s | – 24 os[oby] |

[...]

Znajdujący się w śledztwie [prowadzonym przez] Zarząd NKGB obwodu aresztowani pod względem poglądów dzielą się [na]:

- |   |               |
|---|---------------|
| a) Członków OUN-UPA                                     | – 807 os[ób]  |
| b) Członków polskich formacji a/s                       | – 153 os[oby] |
| c) Podejrzanych o przynależność do agentury przeciwnika | – 36 os[ób]   |
| d) Zdrajców i kolaborantów                              | – 142 os[oby] |
| e) Różny element a/s                                    | – 19 os[ób]   |

[...]

W miesiącu sprawozdawczym głównym zadaniem Oddziału Śledczego było rozwijanie śledztwa w sprawach na aktywnych członków antysowieckiego polskiego nacjonalistycznego podziemia, a także nasilenie śledztwa i zakończenie spraw na członków OUN-UPA, niemieckich kolaborantów

[...]

Из числа дел, находящихся в производстве Следственного отдела УНКГБ Львовской области, наиболее характерными являются следующие:

[I.] Следственное дело на руководящий состав отдела связи Львовского обшара организации „АК” – ВЫСОЦКОГО, ВИКТОРА, ТЫЧИНСКОГО и других.

В конце мая и начале июня с. г. пелленгаторной станцией УНКГБ была зафиксирована работа подпольной радиостанции.

В результате принятых срочных агентурно-следственных мероприятий с использованием пелленгаторной станции в с. с. Вулька<sup>1</sup> и Чишки, Винниковского р-на, Львовской области, 5-го июня с. г. были задержаны:

ВЫСОЦКИЙ Збигнев-Роман Казимирович, 1918 года рождения, уроженец г. Белосток, поляк, без определенных занятий,

ТЫЧИНСКИЙ Филипп Станиславович<sup>2</sup>, 1915 года рождения, уроженец г. Тарнополь, житель г. Львова, поляк, гр-н СССР, по специальности шофер,

ЛАМАШ Ян Казимирович, 1922 года рождения, уроженец и житель села Чишки, Винниковского р-на, поляк, работал сельским исполнителем [?],

ЛАМАШ Регина Казимировна, 1911 года рождения, уроженка и жительница с. Чишки, Винниковского р-на, Львовской области, полька, домохозяйка, муж служит в [народном] польском войске,

ЛАМАШ Ядвига Казимировна<sup>3</sup>, 1925 года рождения, уроженка и жительница с. Чишки, Винниковского р-на, Львовской области, полька, домохозяйка,

ЛАМАШ Чеслав Казимирович, 1912 года рождения, уроженец и житель с. Чишки, Винниковского р-на, Львовской области, поляк, занимался сельским хозяйством.

На первичном допросе ВЫСОЦКИЙ и ТЫЧИНСКИЙ заявили, что они являются радистами отдела связи Львовского обшара „АК”;

i zdrajców, mających przekroczone terminy prowadzenia śledztw, rozpoczętych w 1944 i na początku 1945 r.

[...]

Spośród spraw znajdujących się w opracowaniu Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego najbardziej charakterystycznymi są następujące:

[I.] Śledztwo w sprawie kadry kierowniczej Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego organizacji AK – WYSOCKIEGO, WIKTORA, TYCZYŃSKIEGO i innych.

W końcu maja i na początku czerwca br. stacja pelengacyjna UNKGB zarejestrowała pracę nielegalnej radiostacji.

W wyniku podjętych natychmiast działań agenturalno-śledczych z wykorzystaniem stacji pelengacyjnej we w[siach] Wólka i Czyszki rejon winnicki obwód lwowski, 5 czerwca br. zostali zatrzymani:

WYSOCKI Zbigniew Roman s. Kazimierza, ur. 1918 roku w Białymstoku, Polak, bez określonego zajęcia,

TYCZYŃSKI Filip<sup>1</sup> s. Stanisława, ur. w 1915 roku w m. Tarnopolu, mieszkaniec m. Lwowa, Polak, ob[ywatel] ZSRS, z zawodu kierowca,

ŁAMASZ Jan s. Kazimierza, ur. w 1922 roku we w[si] Czyszki r[ejo]n winnicki i tam zamieszkały, Polak, pracował jako wiejski egzекutor [?],

ŁAMASZ Regina c. Kazimierza, ur. w 1911 roku we w[si] Czyszki r[ejo]n winnicki obwód lwowski i tam zamieszkała, Polka, gospodyni domowa, mąż służy w [ludowym] Wojsku Polskim.

ŁAMASZ Jadwiga<sup>2</sup> c. Kazimierza, ur. w 1925 roku we w[si] Czyszki r[ejo]n winnicki obwód lwowski i tam zamieszkała, Polka, gospodyni domowa,

ŁAMASZ Czesław s. Kazimierza, ur. w 1912 roku we w[si] Czyszki r[ejo]n winnicki obwód lwowski i tam zamieszkały, Polak, zajmuje się rolnictwem.

Na wstępnym przesłuchaniu WYSOCKI i TYCZYŃSKI zeznali, że są radiotelegrafistami Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK, na pole-

по заданию которых на квартире ЛАМАШ Ядвиги Казимировны в ночь на 5-е июня с. г. работали на нелегальной радиостанции, по которой передали польскому эмигрантскому правительству в Лондон две радиограммы и, что после работы на этой радиостанции неизвестные ВЫСОЦКОМУ и ЛАМАШ участники организации „АК” эту радиостанцию унесли неизвестно куда.

В результате произведенного тщательного обыска были обнаружены во ржи два револьвера – „Кольт” и „Смит-Вильсон”, а также два велосипеда, на которых ВЫСОЦКИЙ и ТЫЧИНСКИЙ прибыли к ЛАМАШ вечером из города Львова. Радиостанция, на которой проводилась работа, не была обнаружена.

Вышеуказанные лица были доставлены в Следственный Отдел и взяты в активный допрос, однако, никто из них вначале правдивых показаний не давал.

В результате упорной работы над ЛАМАШ Яном Казимировичем, последний на допросе высказал предположение, что радиостанция, на которой работали дважды у него на квартире ВЫСОЦКИЙ и ТЫЧИНСКИЙ, должна быть спрятана в „схроне” подвала его сестры – ЛАМАШ Регины Казимировны, проживающей по соседству с ним.

В целях перепроверки показаний ЛАМАШ Яна, в ночь на 6-е июня с. г. руководство Управления НКГБ выехало на обыск, в результате чего был обнаружен тайник и в нем радиостанция английского происхождения, портативная типа „АП-2” № 2055, радиоприемник английского производства и необходимая для работы радиоаппаратура.

Таким образом, с обнаружением радиостанции было установлено, что ЛАМАШ Регина причастна к подпольной антисоветской работе „АК” и на основании этого она была подвергнута аресту.

На последующем допросе ВЫСОЦКИЙ после долгого запирательства признал, что он и его помощник – радист ТЫЧИНСКИЙ, уловив в эфире работу пелленгаторной станции, и услышав лай собак, в связи с приближением оперативной группы сотрудников УНКГБ, работу на радиостанции прекратили, и успели спрятать в тайнике дома ЛАМАШ Регины, а сами скрыться не могли, т. к. были задержаны.

Тогда же ВЫСОЦКИЙ признался, что в рукоятках его велосипеда находятся две зашифрованные радиограммы, на 300 и 800 групп [чисел], которые нами были изъяты.

Однако ВЫСОЦКИЙ признательных показаний не давал и скрывал от следствия подлинное свое лицо, выполняемую роль в организации и известных участников „АК”.

В результате проведенных агентурно-оперативных мероприятий [установлено, что] ВЫСОЦКИЙ является активным участником „АК”, подпоручик польской армии, закончивший в Англии разведы-

cenie którego w mieszkaniu ŁAMASZ Jadwigi c. Kazimierza w nocy [z 4] na 5 czerwca br. pracowali na nielegalnej radiostacji, przez którą przekazali polskiemu rządowi emigracyjnemu w Londynie dwie radiodepesze i że po zakończeniu pracy na tej radiostacji nieznani WYSOCKIEMU i ŁAMASZ członkowie organizacji AK zabrali tę radiostację nie wiadomo dokąd.

W wyniku przeprowadzenia drobiazgowej rewizji zostały znalezione w życie dwa rewolwery – „Colt” i „Smith-Wesson”, a także dwa rowery, na których WYSOCKI i TYCZYŃSKI przybyli do ŁAMASZ wieczorem z miasta Lwowa. Radiostacja, na której pracowano, nie została znaleziona.

Wyżej wymienione osoby zostały dostarczone do Oddziału Śledczego i poddane aktywnemu przesłuchaniu, jednak żadna z nich na początku nie składała prawdziwych zeznań. W wyniku usilnej pracy nad ŁAMASZ Janem s. Kazimierza wyraził on na przesłuchaniu przypuszczenie, że radiostacja, na której pracowali dwukrotnie u niego w mieszkaniu WYSOCKI i TYCZYŃSKI, powinna być ukryta w „schronie” piwnicy jego siostry – ŁAMASZ Reginy c. Kazimierza, mieszkającej w sąsiedztwie.

W celu zweryfikowania zeznań ŁAMASZ Jana, w nocy [z 5] na 6 czerwca br. kierownictwo Zarządu NKGB pojechało na przeszukanie, w rezultacie czego został odnaleziony schowek i w nim przenośna radiostacja angielskiego pochodzenia typu „AP-2” nr 2055, radioodbiornik angielskiej produkcji i niezbędna do pracy aparatura radiowa.

W ten sposób, wraz ze zdemaskowaniem radiostacji ustalono, że ŁAMASZ Regina współuczestniczy w podziemnej antysowieckiej pracy AK i na tej podstawie została ona aresztowana.

Na kolejnym przesłuchaniu WYSOCKI po długim zaprzeczaniu przyznał, że on i jego pomocnik – radiotelegrafista TYCZYŃSKI, wyłapawszy w eterze pracę stacji pelengacyjnej i usłyszawszy szczekanie psów, w związku ze zbliżaniem się grupy operacyjnej funkcjonariuszy UNKGB, przerwali pracę na radiostacji i zdążyli ukryć ją w schowku domu ŁAMASZ Reginy, zaś sami ukryć się nie mogli, toteż zostali zatrzymani.

Wtedy też WYSOCKI przyznał się, że w rączkach kierownicy jego roweru znajdują się dwie zaszyfrowane radiodepesze, na 300 i 800 grup [cyfr], które zostały przez nas zabrane.

Jednak WYSOCKI nie przyznawał się i zatajał w śledztwie przez dłuższy czas kim jest, jaką pełni rolę w organizacji i znanych mu członków AK.

W wyniku przeprowadzonych działań agenturalno-operacyjnych [ustalono, że] WYSOCKI to aktywny członek AK, podporucznik Wojska Polskiego, [który] ukończył szkołę wywiadowczą w Anglii, skąd na polecenie polskiego rządu emigracyjnego w 1943 r. został zrzucony z samolotu do Polski w celu [prowadzenia] podziemnej działalności, a następnie na rozkaz dowództwa Obszaru Lwowskiego pozostawiony w m. Lwowie do prowadzenia roboty szpiegowskiej za władzy sowieckiej.

вательную школу, откуда по заданию польского эмигрантского правительства в 1943 г. был заброшен на самолете в Польшу для подпольной работы, а затем по приказанию руководства Львовского обшара оставлен в гор. Львове для шпионской работы при Советской власти.

ВЫСОЦКИЙ, работая в отделе связи Львовского обшара „АК”, занимал должность коменданта радиоплютона, имел различные псевдонимы: „ОПАЧ”, „РИНВИТ”, „ТОМИК”, „КРИПТОН” и другие.

[...] Кроме того, нами предъявлена в числе различных фотокарточек, фотокарточка ВЫСОЦКОГО, арестованной ранее участнице отдела связи Львовского обшара „МАГДЕ” – ОРИОЛЬ, которая по фотокарточке опознала ВЫСОЦКОГО, как руководителя радиоплютона, непосредственно работающего под руководством коменданта отдела связи Львовского обшара – „РЫБАКА” и назвала его псевдоним.

Таким образом, располагая собранными данными, мы на последующих допросах разоблачили ВЫСОЦКОГО, который сознался в том, что его настоящая фамилия –

ВИШНЕВСКИЙ Роман, из семьи ж[елезно]д[орожно-го] служащего, со средним образованием, до 1939 г. проживал в гор. Станиславе. При Советской власти в 1939 г. за нелегальный переход границы в сторону Венгрии был арестован и Особым совещанием НКВД СССР осужден к заключению сроком на 5 лет ИТЛ, наказание отбывал в Колыме, откуда в 1941 г. по амнистии советского правительства был освобожден и в числе 4000 поляков, призванных в армию Андерса, выехал через Иран и Южную Африку в Англию.

Находясь в Англии, ВЫСОЦКИЙ был завербован польским офицером в организацию „АК” и направлен для обучения в офицерскую школу разведки, в которой на протяжении 9-ти месяцев обучался разведывательному и радиоделу, окончив ее в чине подпоручика и в 1943 году в числе других радистов-разведчиков на английском самолете был доставлен в район Варшавы, где и выброшен на парашюте. Прибыв в гор. Варшаву, ВЫСОЦКИЙ по паролю, полученному в Англии, связался с командованием „АК”, от которого получил приказание выехать в гор. Львов для ведения подпольной работы в пользу польского эмигрантского правительства.

С приходом Советской власти в гор. Львов, ВЫСОЦКИЙ получил распоряжение от шефа отдела связи Львовского обшара – „РЫБАКА” оставаться в подполье и вести работу в направлении:

1) Организации конспиративных квартир и радиостанций, именуемых под номером 36, на которых передавать зашифрованные сведе-

WYSOCKI, pracując w Oddziale Łączności Obszaru Lwowskiego AK, zajmował stanowisko dowódcy plutonu radio[wego], miał liczne pseudonimy: „OPACZ”, „RYMWID”, „TOMEK”, „KRYPTON” i inne.

[...] Oprócz tego okazaliśmy wśród rozlicznych fotografii zdjęcie WYSOCKIEGO aresztowanej wcześniej członkini Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego „MAGDZIE” – ORIOL, która na zdjęciu rozpoznała WYSOCKIEGO jako dowódcę plutonu radio[wego], bezpośrednio pracującego pod kierownictwem komendanta Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego – „RYBAKA” i wymieniła jego pseudonim.

W ten sposób, dysponując zebranymi informacjami, na kolejnych przesłuchaniach zdemaskowaliśmy WYSOCKIEGO, który przyznał się do tego, że jego prawdziwe nazwisko to –

WISZNIOWSKI Roman, z rodziny urzędnika k[olei], z wykształceniem średnim, przed 1939 r. mieszkał w m. Stanisławowie. Za władzy sowieckiej w 1939 r. za nielegalne przekroczenie granicy na stronę Węgier został aresztowany i decyzją Kolegium Specjalnego NKWD ZSRS skazany na pozbawienie wolności na 5 lat w ITŁ, wyrok odbywał na Kołymie, skąd w 1941 r. po amnestii rządu sowieckiego został zwolniony i w liczbie 4000 Polaków, powołanych do armii Andersa, wyjechał przez Iran i Południową Afrykę do Anglii.

Przebywając w Anglii, WYSOCKI został zwerbowany przez polskiego oficera do organizacji AK i skierowany na szkolenie do oficerskiej szkoły wywiadu, w której przez okres 9 miesięcy uczył się spraw wywiadowczych i radiowych. Ukończywszy ją w stopniu podporucznika, w 1943 roku w grupie innych radiotelegrafistów – wywiadowców został angielskim samolotem przerzucony w rejon Warszawy i tam zrzucony na spadochronie. Przybywszy do m. Warszawy, WYSOCKI na hasło otrzymane w Anglii skontaktował się z dowództwem AK, od którego otrzymał rozkaz wyjazdu do m. Lwowa w celu prowadzenia pracy konspiracyjnej na rzecz polskiego rządu emigracyjnego.

Wraz z wkroczeniem władzy sowieckiej do m. Lwowa, WYSOCKI otrzymał polecenie od szefa Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego – „RYBAKA”, aby pozostać w podziemiu i prowadzić [dalszą] pracę w kierunku:

- 1) Organizacji konspiracyjnych lokali i radiostacji, posiadających numer 36, na których [należy] przekazywać zaszyfrowane informacje o politycznej i gospodarczej sytuacji w zachodnich obwodach sowieckiej Ukrainy.
- 2) Organizacji stacji odbioru radiowego do przyjmowania wszelkich rozporządzeń i informacji od polskiego rządu emigracyjnego.

ния о политическом и экономическом положении в Западных областях советской Украины.

2) Организации радиоприемочных станций для приемов всех распоряжений и информации от польского эмигрантского правительства.

3) Вербовка новых участников „АК” и подготовка их в качестве радистов и операторов.

Работая под руководством „РЫБАКА” при Советской власти, ВЫСОЦКИЙ организовал радиопередаточные станции в ряде населенных пунктов Львовской и Дрогобычской областей, поддерживавших с сентября 1943 года до июня 1945 года двухстороннюю связь с польским эмигрантским правительством.

Названные ВЫСОЦКИМ конспиративные квартиры и радиостанции Управлением НКГБ по Львовской области одновременно ликвидированы, радисты ГОРЛИНСКАЯ – „ОЛЬГА”, СВИТАЛЬСКИЙ и другие содержатели конспиративных квартир – нами арестованы.

По показаниям ВЫСОЦКОГО шефом отдела связи Львовского обшара „АК” с мая 1945 г. стал работать вместо „РЫБАКА” некий „ЦЕКАС”, от которого ВЫСОЦКИЙ получал необходимую для работы радиоаппаратуру, шифрованные телеграммы, деньги для оплаты радистам, связным и содержателям конспиративных квартир.

ВЫСОЦКИЙ также показал, что помимо личной связи с „ЦЕКАСОМ”, фамилию которого и местожительства не знает, он поддерживал деловую связь через связную „ЛИДКУ”, известную нам по показаниям ГОРЛИНСКОЙ, по фамилии ЛЕХОВИЧ. Последняя была его связной и имела связь со связной „ЦЕКАСА” – „МЕТКОЙ” –

ХВОСТОВСКАЯ Ванда Мечеславовна, 1916 года рождения, уроженка и жительница гор. Львова, полька, без определенных занятий,

на квартире которой была установлена засада, куда 9-го июня с. г. пришел „ЦЕКАС”, где он и был арестован.

„ЦЕКАС” оказался по фамилии –

ВИКТОР Юлиан Стефанович, 1910 года рождения, поляк, подхорунжий бывшей польской армии, инженер-электрик, работал главным инженером районной электросети Львовского электрокомбината, проживал в гор. Львове.

По показаниям ВЫСОЦКОГО и ЛЕХОВИЧ у последней были изъяты радиоприемник, 7 пистолетов и разные документы, представляющие интерес (шифр-телеграммы, коды, списки участников отдела



3) Werbunku nowych członków AK i przygotowania ich w charakterze radiotelegrafistów i [radio]operatorów.

Pracując pod dowództwem „RYBAKA” za władzy sowieckiej, WY-SOCKI organizował stacje odbioru radiowego w wielu miejscowościach obwodów lwowskiego i drohobyckiego, które od września 1943 roku do czerwca 1945 roku utrzymywały dwustronną łączność z polskim rządem emigracyjnym.

Wymienione przez WY-SOCKIEGO konspiracyjne lokale i radiostacje zostały przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego równocześnie zlikwidowane, radiotelegrafści GROLIŃSKA – „OLGA”, ŚWITALSKI i inni właściciele konspiracyjnych mieszkań – zostali przez nas aresztowani.

Według zeznań WY-SOCKIEGO szefem Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK od maja 1945 r. został w miejsce „RYBAKA” niejaki „CIEKAS”, od którego WY-SOCKI otrzymywał niezbędną do pracy aparaturę radiową, zaszyfrowane telegramy, pieniądze na opłacanie radiotelegrafistów, łączników i właścicieli konspiracyjnych mieszkań.

WY-SOCKI zeznał także, że pomimo osobistych kontaktów z „CIEKASEM”, którego nazwiska i miejsca zamieszkania nie zna, utrzymywał roboczą łączność poprzez łączniczkę „LIDKĘ”, znaną nam z zeznań GROLIŃSKIEJ, o nazwisku LECHOWICZ. Była ona jego łączniczką i miała kontakt z łączniczką „CIEKASA” – „MIETKĄ” –

CHWASTOWSKA Wanda c. Mieczysława, ur. w 1916 roku w m. Lwowie i tam zamieszkała, Polka, bez określonego zajęcia,

w mieszkaniu której został założony kocioł, tam 9 czerwca br. przyszedł „CIEKAS”, gdzie też został aresztowany.

„CIEKASEM” okazał się z nazwiska –

WIKTOR Julian s. Stefana, ur. w 1910 roku, Polak, podchorąży byłego Wojska Polskiego, inżynier elektryk, pracował jako główny inżynier rejonowej sieci elektrycznej Lwowskiego Kombinatoru Elektrycznego, mieszkał we Lwowie.

Na podstawie zeznań WY-SOCKIEGO i LECHOWICZ, został u niej skonfiskowany radioodbiornik, 7 pistoletów i różne godne zainteresowania dokumenty (szyfrogramy, kody, spisy członków Oddziału Łączności AK i inna korespondencja organizacyjna). Oprócz tego na podstawie ich zeznań została aresztowana łączniczka TYCZYŃSKIEGO –

DUNKA Anna c. Longina, ur. w 1920 roku w m. Władystok, mieszkanka Lwowa, Polka, pseudonim „ANITA”.

связи „АК” и другая организационная переписка). Кроме того, по их показаниям была арестована связанная ТЫЧИНСКОГО –

ДУНКА Анна Леонтьевна<sup>4</sup>, 1920 года рождения, уроженка гор. Владивосток, жительница гор. Львова, полька, псевдоним „АЛИТА”.

Будучи допрошенным ВИКТОР – „ЦЕКАС”, после длительных заpirательств сознался в том, что он являлся дублером шефа отдела связи Львовского обшара „АК”, работая под руководством указанного выше „РЫБАКА”, непосредственно руководил ВЫСОЦКИМ, снабжая его радиоаппаратурой и необходимым оборудованием для радиостанции, а также передавал ВЫСОЦКОМУ зашифрованные радиogramмы, получаемые от „РЫБАКА” для передачи их польскому эмигрантскому правительству.

Однако, где находится „РЫБАК” и другие руководители „АК”, а также зашифровальный отдел Львовского обшара – „ЦЕКАС” не называет, утверждая, что это ему не известно. Кроме того, „ЦЕКАС” сознался, что на квартире его связанной „МЕТКИ” имелся в паркетном полу тайник, в котором хранятся деньги и документы отдела связи Львовского обшара „АК”.

Произведенным 25-го июня с. г. обыском было обнаружено и изъято в указанном тайнике 74 тысячи советских денег, личные документы „РЫБАКА”, отчетность в адрес коменданта обшара о деятельности отдела связи и о провалах участников этого отдела, имевших место в мае м-це с. г., а также другая организационная переписка.

По показаниям „ЦЕКАСА” нами разоблачена ранее арестованная 2-м отделом УНКГБ, как участница „АК”, связанная „ЦЕКАСА” –

СКВОРЧИНСКАЯ Анна Станиславовна, 1922 года рождения, уроженка и жительница г. Львова, гр-ка СССР, со средним образованием, работала чертежницей энергокомбината г. Львова, по кличке „БЕДРОНКА”.

СКВОРЧИНСКАЯ – „БЕДРОНКА” созналась, что в 1944 г. была завербована ВИКТОРОМ в организацию „АК”, приняла присягу и получила псевдоним „БЕДРОНКА”, выполняла роль связанной „ЦЕКАСА”, относя исходящую от него корреспонденцию к „МАГДЕ” и „МЕТКЕ”, а также радиоаппаратуру к некому БРОНЕВСКОМУ для ремонта, а после ремонта по указанию „ЦЕКАСА” передавала девушке по имени Софья (последняя нами устанавливается).

[...]

На допросе ЛЕХОВИЧ показала, что она работала оператором на радиоприемочной станции, получала с лондонской радиостанции

Poddany przesłuchaniom WIKTOR – „CIEKAS”, po długotrwałym zaprzeczaniu przyznał się do tego, że był dublerem szefa Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK, pracował pod dowództwem wyżej wymienionego „RYBAKA”, bezpośrednio kierował WYSOCKIM, opatrując go w aparaturę radiową i niezbędne oprzyrządowanie do radiostacji, a także przekazywał WYSOCKIEMU zaszyfrowane radiodespesze, otrzymywane od „RYBAKA” w celu przekazania ich polskiemu rządowi emigracyjnemu.

Jednak, gdzie znajduje się „RYBAK” i inni przywódcy AK, a także wydział szyfrów Obszaru Lwowskiego – „CIEKAS” nie mówi, twierdząc, że tego nie wie. Oprócz tego, „CIEKAS” przyznał się, że w mieszkaniu jego łączniczki „MIETKI” znajdował się pod parkietem podłogi schowek, w którym przechowywane są pieniądze i dokumenty Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK.

W wyniku przeszukania przeprowadzonego 25 czerwca br. znaleziono i skonfiskowano w odszukanym schowku 74 tysiące sowieckich pieniędzy, osobiste dokumenty „RYBAKA”, referat sprawozdawczy adresowany do komendanta obszaru o działalności Oddziału Łączności i o wypadkach członków Oddziału mających miejsce w maju br. oraz inną korespondencję organizacyjną.

Na podstawie zeznań „CIEKASA” została przez nas zdemaskowana, aresztowana wcześniej przez 2 Oddział UNKGB jako członkini AK, łączniczka „CIEKASA” –

SKWARCZYŃSKA Anna c. Stanisława, ur. w 1922 roku w m. Lwowie i tam zamieszkała, ob[ywatel]ka ZSRS, z wykształceniem średnim, pracowała jako kreślarka w Kombinacie Energetycznym m. Lwowa, pseudonim „BIEDRONKA”.

SKWARCZYŃSKA – „BIEDRONKA” przyznała się, że w 1944 r. została zwerbowana przez WIKTORA do organizacji AK, złożyła przysięgę i otrzymała pseudonim „BIEDRONKA”, pełniła rolę łączniczki „CIEKASA”, zanosząc wychodzącą od niego korespondencję do „MAGDY” i „MIETKI”, a także aparaturę radiową do niejakiego BRONIEWSKIEGO do naprawy, a po naprawie na polecenie „CIEKASA” przekazywała dziewczynie o imieniu Zofia (tę ostatnią ustalamy).

[...]

Na przesłuchaniu LECHOWICZ zeznała, że obsługiwała radiową stację odbiorczą, otrzymywała z londyńskiej radiostacji polskiego rządu emigracyjnego informacje i przekazywała je WYSOCKIEMU, a także osobiście spotykała się roboczo z „RYBAKIEM” i „CIEKASEM”. Oprócz tego, LE-

польского эмигрантского правительства информации и передавала их ВЫСОЦКОМУ, а также лично встречалась по работе с „РЫБАКОМ” и „ЦЕКАСОМ”. Кроме того, ЛЕХОВИЧ – „ЛИДКА” назвала радиооператоров отдела связи Львовского обшара „АК” – НАГИБАУЭР Софью Людвиговну, польку, проживавшую в гор. Львове, по ул. [Марии] Магдалины, дом № 3, кв. 10, у которой по ее данным должен находить[ь]ся портативный приемник и соответствующая к нему радиоаппаратура.

Произведенным обыском на квартире НАГИБАУЭР было обнаружено в тайнике и изъято: радиоприемник типа „КВ-1” № 2, радиоприемник типа „ОСВ-№ 146”, батареи и аккумуляторы, 6-ть штук ключей для радиопередачи и другая аппаратура.

НАГИБАУЭР созналась в своей принадлежности к антисоветской организации „АК” и подтвердила данные ВЫСОЦКОГО и ЛЕХОВИЧ о ней.

Допрошенный ТЫЧИНСКИЙ Филипп, псевдоним „АДАМ”, после долгих запирательств, будучи уличен показаниями ВЫСОЦКОГО и „ЦЕКАСА”, сознался в том, что с 1944 г. является участником „АК”, лично ВЫСОЦКИМ был обучен радиоделу. В начале работал у себя на квартире в качестве оператора на радиоприемочных станциях, а затем совместно с ВЫСОЦКИМ дважды работал на конспиративной квартире ЛАМАШ на радиопередаточной станции № 36, через которую передавал шпионские сведения польскому эмигрантскому правительству в Лондон через станцию № 35.

Арестованная ЛАМАШ Ядвига Казимировна, также будучи уличенной во лжи, призналась в том, что она является участницей организации „АК”, что братья ее ЛАМАШ Ян и Чеслав, а также и ее сестра Регина, являются участниками организации „АК”, что у него на квартире по предложению участницы организации ШУМЕР Донуты Альзовны – жительницы м. Винники, польки, учащейся средней школы, была организована в мае м-це 1945 г. конспиративная квартира для радиостанции Львовского обшара „АК”, на которой дважды производилась работа.

На основе этих данных, ШУМЕР Донута была арестована и на допросе созналась, что она является участницей организации „АК”, псевдоним „ДРАГУН”, лично была связана с ВЫСОЦКИМ и „ЦЕКАСОМ”, по заданию которых подыскивала конспиративные квартиры для радиостанций и для этой цели привлекла ЛАМАШ Ядвигу и ЛАМАШ Регину. ШУМЕР также созналась, что она лично из гор. Львова, доставила радиостанцию и необходимое оборудование на квартиру ЛАМАШ Регины, а последняя сохраняла ее в специально оборудованном тайнике своего дома.

CHOWICZ – „LIDKA” wymieniła radiotelegrafistów Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK – NAJGEBAUER Zofię c. Ludwika, Polkę, zamieszkałą w m. Lwowie przy ul. [Marii] Magdaleny dom nr 3 m. 10, u której według jej informacji powinien znajdować się przenośny odbiornik i odpowiednia dla niego aparatura radiowa.

W wyniku rewizji przeprowadzonej w mieszkaniu NAJGEBAUER znaleziono w schowku i skonfiskowano: radioodbiornik typu „KW-1” nr 2, radioodbiornik typu „OSW-nr 146”, baterie i akumulatory, 6 sztuk kluczy radionadawczych i inną aparaturę.

NAJGEBAUER przyznała się do przynależności do antysowieckiej organizacji AK i potwierdziła informacje WYSOCKIEGO i LECHOWICZ o sobie.

Przesłuchiwany TYCZYŃSKI Felicjan, pseudonim „ADAM”, po długotrwałym zaprzeczaniu, wobec dowodów w postaci zeznań WYSOCKIEGO i „CIEKASA”, przyznał się, że od 1944 r. był członkiem AK, osobiście przez WYSOCKIEGO został wyszkolony do obsługi radiostacji. Na początku pracował w swoim domu w charakterze operatora odbiorczych stacji radiowych, a potem wspólnie z WYSOCKIM dwukrotnie pracował w konspiracyjnym mieszkaniu ŁAMASZ na stacji radionadawczej nr 36, przez którą przekazywał szpiegowskie informacje polskiemu rządowi emigracyjnemu w Londynie poprzez stację nr 35.

Aresztowana ŁAMASZ Jadwiga c. Kazimierza także, wobec udowodnienia jej kłamstwa, przyznała się do tego, że jest członkinią organizacji AK, że jej bracia ŁAMASZ Jan i Czesław, a także jej siostra Regina, są członkami organizacji AK, że u niej w mieszkaniu na polecenie członkini organizacji SZUMER Danuty c. Alojzego – mieszkanki m[iejscowości] Winniki, Polki, uczennicy szkoły średniej, został zorganizowany w maju 1945 r. konspiracyjny lokal dla radiostacji Obszaru Lwowskiego AK, na której dwukrotnie pracowano.

Na podstawie tych informacji SZUMER Danuta została aresztowana i podczas przesłuchania przyznała się, że jest członkinią organizacji AK, pseudonim „DRAGON”, osobiście miała kontakt z WYSOCKIM i „CIEKASEM”, na polecenie których wyszukiwała konspiracyjne lokale dla radiostacji i do tego celu pozyskała ŁAMASZ Jadwigę i ŁAMASZ Reginę. SZUMER także przyznała się, że osobiście dostarczyła z m. Lwowa radiostację i niezbędne wyposażenie do mieszkania ŁAMASZ Reginy, która przechowywała ją w swoim domu w specjalnie sporządzonym schowku.

W ten sposób, w wyniku działań śledczych i agenturalnych, Oddział Łączności Obszaru Lwowskiego AK został przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego zasadniczo rozbity, aparatura radiowa w różnym czasie skonfiskowana, a członkowie Oddziału zostali poddani represjom.

Таким образом, в результате следственных и агентурных мероприятий Управлением НКГБ по Львовской области в основном разгромлен отдел связи Львовского обшара „АК”, радиоаппаратура в разное время изъята и участники этого отдела репрессированы.

Арестованные ВЫСОЦКИЙ, „ЦЕКАС” и другие пока что признательных показаний не дают, в частности, не называют руководящего состава Львовского обшара „АК” и лиц, работающих в шифровальном отделе.

В этом направлении нами ведется следствие и проводятся мероприятия по розыску „РЫБАКА” и других известных нам участников отдела связи.

[Ш.] Следственное дело на руководящий состав диверсионно-террористического отдела организации „АК” Львовского округа.

На основе агентурных и следственных материалов в апреле – июне 1945 г. были арестованы:

КВЯТКОВСКИЙ Андрей Марьянович<sup>5</sup>, 1908 года рождения, уроженец и житель гор. Львова, гр-н СССР, поляк, с высшим образованием, капитан бывшей польской армии, шеф диверсионно-террористического отдела антисоветской польской организации „АК” Львовского округа, организационный псевдоним „АНЖИЙ” и „ИРЕНА”, проживал в гор. Львове до ареста на нелегальном положении.

СКОРУПА Веслав Владиславович<sup>6</sup>, 1916 года рождения, уроженец гор. Варшавы, гр-н СССР, поляк, со средним образованием, в 1942 году в Англии закончил диверсионно-террористическую школу „ИНТЕЛЛИЖЕНС-СЕРВИС”, поручик „Армии Краевой”, в 1943 г. был заброшен на территорию Польши самолетом, заместитель шефа диверсионно-террористического отдела „АК” Львовского округа, псевдоним „ЮРИК”, до ареста проживал во Львове на нелегальном положении.

КОССАК-ОЛЬШЕВСКИЙ Станислав Антонович, 1907 г. рождения, уроженец гор. Ченстохов (Польша), гр-н СССР, поляк, со средним образованием, учитель, поручик польской армии, в 1942 г. в Англии закончил диверсионно-террористическую школу

Aresztowani WYSOCKI, „CIEKAS” i inni na razie w swoich zeznaniach nie przyznają się, w szczególności nie wymieniają kadry dowodczej Obszaru Lwowskiego AK i osób pracujących w Oddziale Szyfrów.

W tym kierunku prowadzimy śledztwo i podejmujemy działania w celu znalezienia „RYBAKA” i innych znanych nam członków Oddziału Łączności.

[II.] Sprawa śledcza dotycząca kadry kierowniczej Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego Okręgu Lwowskiego organizacji AK.

Na podstawie materiałów agenturalnych i śledczych w kwietniu i czerwcu 1945 r. zostali aresztowani:

KWIATKOWSKI Andrzej<sup>3</sup> s. Mariana, ur. w 1908 roku w m. Lwowie i tam zamieszkały, ob[ywate]l ZSRS, Polak, z wyższym wykształceniem, kapitan byłego Wojska Polskiego, szef Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego antysowieckiej polskiej organizacji AK Okręgu Lwowskiego, organizacyjny pseudonim „ANDRZEJ” i „IRENA”, do czasu aresztowania zamieszkiwał w m. Lwowie nielegalnie.

SKORUPA Wiesław<sup>4</sup> s. Władysława, ur. w 1916 roku w Warszawie, ob[ywate]l ZSRS, Polak, ze średnim wykształceniem, w 1942 roku w Anglii ukończył dywersyjno-terrorystyczną szkołę Intelligence Service, porucznik Armii Krajowej, w 1943 r. został zrzucony z samolotu na terytorium Polski, zastępca szefa Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego AK Okręgu Lwowskiego, pseudonim „JUREK”, przed aresztowaniem mieszkał we Lwowie nielegalnie.

KOSSAK-OLSZEWSKI Stanisław s. Antoniego, ur. w 1907 r. w m. Częstochowie (Polska), ob[ywate]l ZSRS, Polak, ze średnim wykształceniem, nauczyciel, porucznik Wojska Polskiego. W 1942 r. w Anglii ukończył dywersyjno-terrorystyczną szkołę przy Intelligence Service, w 1943 r. razem ze SKORUPĄ zrzucony z angielskiego samolotu na terytorium Polski do pracy w organizacji AK. Przed aresztowaniem zajmował stanowisko zastępcy szefa Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego

при „Интеллиженс-Сервис”, в 1943 г. вместе со СКО-РУПОЙ заброшен английским самолетом на территорию Польши для работы в организации „АК”. До ареста занимал должность заместителя шефа диверсионно-террористического отдела Львовского обшара „АК”, псевдоним „БАР”, проживал во Львове на нелегальном положении.

СТЕЦ Иван Иванович, 1913 года рождения, уроженец села Тулипово [?], Дрогобычской области, гр-н СССР, поляк, студент 4-го курса Политехнического института, комендант Городокского инспектората „АК”, псевдоним „МАРВА”, до ареста проживал во Львове.

КОЗИКОВСКАЯ Зофья Александровна, 1915 г. рождения, уроженка м. Закопанцы [?], гр-ка СССР, полька, с высшим образованием, псевдоним „ИСКРА”, связная КВЯТКОВСКОГО, до ареста работала ассистенткой кафедры зоологии Львовского института.

РЫШКЕВИЧ Анна Андреевна, 1914 года рождения, уроженка гор. Кракова, гр-ка СССР, полька, с высшим образованием, член организации „АК”, являлась связной СКОРУПЫ, кличка „КАМА”, до ареста проживала во Львове, без определенных занятий.

На предварительных допросах КВЯТКОВСКИЙ сознался в том, что он в 1942 г., находясь в гор. Варшаве, добровольно вступил в антисоветскую подпольную организацию „Армия Краева”, получив псевдоним „ИРЕНА” и для практической работы был направлен командующим „АК” в гор. Львов, где получил назначение на должность шефа саперов при Львовском округе „АК”, а затем был шефом диверсионно-террористического отдела – „КЕДИВ” Львовского округа „АК”.

Заместителем КВЯТКОВСКОГО по диверсионно-террористическому отделу был назначен СКОРУПА – „ЮРИК”.

Руководителем школы диверсантов-террористов в составе 12 человек был КОССАК – „БАР”.

СКОРУПА – „ЮРИК” и КОССАК – „БАР”, будучи офицерами польской армии, в Англии закончили диверсионно-террористическую школу под руководством английских офицеров „ИНТЕЛЛИЖЕНС-СЕРВИС”, и в начале 1943 года на английских самолетах были доставлены в район Варшавы, где были выброшены на парашютах.



Obszaru Lwowskiego AK, pseudonim „BAR”, mieszkał we Lwowie nielegalnie.

STEC Jan s. Jana, ur. w 1913 roku we wsi Tulipowo [?] obwód drohobycki, ob[ywatel] ZSRS, Polak, student IV roku Instytutu Politechnicznego, komendant Gródeckiego Inspektoratu AK, pseudonim „MARWA”, do aresztowania mieszkał we Lwowie.

KOZIKOWSKA Zofia c. Aleksandra, ur. w 1915 roku w m. Zakopancy [?], ob[ywatel]ka ZSRS, Polka, z wyższym wykształceniem, pseudonim „ISKRA”, łączniczka KWIATKOWSKIEGO, przed aresztowaniem pracowała jako asystentka w Katedrze Zoologii Instytutu Lwowskiego.

RYSZKIEWICZ Anna c. Andrzeja, ur. w 1914 roku w m. Krakowie, ob[ywatel]ka ZSRS, Polka, z wyższym wykształceniem, członek organizacji AK, była łączniczką SKORUPY, pseudonim „KAMA”, przed aresztowaniem mieszkała we Lwowie, bez określonego zajęcia.

Podczas wstępnych przesłuchań KWIATKOWSKI przyznał się do tego, że w 1942 r., znajdując się w Warszawie, dobrowolnie wstąpił do antysowieckiej podziemnej organizacji Armia Krajowa, otrzymując pseudonim „IRENA” i do pracy został skierowany przez dowódcę AK do m. Lwowa, gdzie uzyskał przydział na stanowisko szefa saperów przy Okręgu Lwowskim AK, a następnie był szefem Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego – KEDYW Okręgu Lwowskiego AK.

Zastępcą KWIATKOWSKIEGO w Oddziale Dywersyjno-Terrorystycznym został mianowany SKORUPA – „JUREK”.

Kierownikiem szkoły dywersantów-terrorystów w składzie 12 ludzi był KOSSAK – „BAR”.

SKORUPA – „JUREK” i KOSSAK – „BAR”, będąc oficerami Wojska Polskiego, w Anglii ukończyli dywersyjno-terrorystyczną szkołę pod kierunkiem angielskich oficerów Intelligence Service i na początku 1943 roku angielskimi samolotami zostali przetrzuceni w rejon Warszawy, gdzie zrzucono ich na spadochronach. W dowództwie AK w m. Warszawie otrzymali przydział do pracy w AK Obszaru Lwowskiego.

W związku z wygnaniem niemieckich najeźdźców z zachodnich obwodów Ukrainy i ustanowieniem władzy sowieckiej, KWIATKOWSKI,

От командования „АК” в гор. Варшаве получили назначение на работу в „АК” Львовского обшара.

В связи с изгнанием немецких захватчиков из западных областей Украины и установлением Советской власти, КВЯТКОВСКИЙ, СКОРУПА и КОССАК, получили указания от коменданта Львовского округа „АК” – „МЛОТ”<sup>7</sup> и начальника штаба – „РАДЦА”<sup>8</sup>, остаться в тылу Красной Армии и проводить подпольную работу против Советской власти. Тогда же руководством обшара „АК” было дано распоряжение сохранить кадры диверсионно-террористического отдела, имевшееся оружие и взрывчатые вещества, в свое время доставленные на английских самолетах из Англии.

В соответствии с указаниями, полученными от „МЛОТ”, КВЯТКОВСКИЙ реорганизовал диверсионно-террористический отдел в так называемый „ликвидационный отдел” и являлся его шефом до момента ареста, а СКОРУПА оставался его заместителем.

КОССАК получил назначение на должность заместителя коменданта „ликвидационного отдела” Львовского обшара, комендантом которого являлся „ВИЛЬК”<sup>9</sup>.

Практически КВЯТКОВСКИЙ, СКОРУПА и КОССАК, при Советской власти разрабатывали планы по подготовке террористических актов против советских людей и проведения диверсии, планы о возможном вооруженном восстании против Советской власти, при случае если сложится „благоприятная” ситуация, когда благодаря вмешательству Англии и Америки, СССР вынужден будет возвратить западные области Украины Польше.

Указанные планы разрабатывались начальником штаба „РАДЦА” и комендантом „АК” Львовского округа „МЛОТ” при непосредственном участии КВЯТКОВСКОГО.

КВЯТКОВСКИЙ также сознался в том, что он получил от коменданта округа „МЛОТ” 6 приговоров на физическое уничтожение лиц, заподозренных организацией „АК” в секретных связях с органами НКВД-НКГБ, но, якобы, эти приговоры не были исполнены. Касаясь вопроса сохранения складов с оружием диверсионно-террористического отдела, КВЯТКОВСКИЙ назвал коменданта Городокского инспектората по кличке „МАРВА”, который в марте 1945 г. на совещании у начальника штаба округа „АК” – „РАДЦА”, где присутствовал и КВЯТКОВСКИЙ, доложил, что склад с оружием и взрывчаткой находится в селе Вочалы [?], Дрогобычевской области в надлежащем порядке. Тогда же „РАДЦА” предложил „МАРВЕ” организовать доставку оружия и взрывчатки в гор. Львов для использования его в диверсионно-террористических целях.

Однако, КВЯТКОВСКИЙ не дал нам конкретных показаний о месте расположения склада и не назвал его владельца, указав лишь, что об этом знает „МАРВА”.

SKORUPA i KOSSAK otrzymali polecenie od komendanta Okręgu Lwowskiego AK – „MŁOTA”<sup>5</sup> i szefa sztabu – „RADCY”<sup>6</sup>, aby pozostać na tyłach Armii Czerwonej i prowadzić podziemną działalność przeciwko władzy sowieckiej. Wtedy też dowództwo [Lwowskiego] Obszaru AK wydało rozporządzenie, aby ukryć kadry Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego, posiadaną broń i materiały wybuchowe dostarczone w swoim czasie przez angielskie samoloty z Anglii.

Zgodnie z poleceniami otrzymanymi od „MŁOTA”, KWIATKOWSKI zreorganizował Oddział Dywersyjno-Terrorystyczny oraz tak zwany Oddział Likwidacyjny i był jego szefem do chwili aresztowania, a SKORUPA pozostawał jego zastępcą.

KOSSAK otrzymał przydział na stanowisko zastępcy dowódcy Oddziału Likwidacyjnego Obszaru Lwowskiego, którego dowódcą był „WILK”<sup>7</sup>.

W praktyce KWIATKOWSKI, SKORUPA i KOSSAK za władzy sowieckiej opracowywali plany aktów terrorystycznych przeciwko ludziom sowieckim i prowadzenia dywersji, plany o możliwym zbrojnym powstaniu przeciwko władzy sowieckiej w przypadku, gdy nadarzy się „sprzyjająca” sytuacja, kiedy dzięki wtrąceniu się Anglii i Ameryki, ZSRS będzie zmuszony zwrócić Polsce zachodnie obwody Ukrainy.

Wymienione plany były opracowywane przez szefa sztabu „RADCE” i komendanta AK Okręgu Lwowskiego „MŁOTA” przy bezpośrednim udziale KWIATKOWSKIEGO.

KWIATKOWSKI przyznał się też do tego, że otrzymał od komendanta okręgu „MŁOTA” 6 wyroków fizycznej likwidacji osób, podejrzanych przez organizację AK o tajne związki z organami NKWD-NKGB, ale rzekomo wyroki te nie zostały wykonane. Co do kwestii utrzymywania składów broni Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego, KWIATKOWSKI wymienił komendanta Inspektoratu Gródeckiego o pseudonimie „MARWA”, który w marcu 1945 r. na naradzie u szefa sztabu okręgu AK – „RADCY”, gdzie był obecny także KWIATKOWSKI, zameldował, że magazyn broni i materiałów wybuchowych znajduje się we wsi Woczały [?] obwód drohobycki w należyтым porządku. Wtedy też „RADCA” polecił „MARWIE” zorganizować dostarczenie broni i materiałów wybuchowych do m. Lwowa dla wykorzystania ich w celach dywersyjno-terrorystycznych.

Jednak KWIATKOWSKI nie złożył konkretnych zeznań o miejscu położenia magazynu i nie wymienił jego dysponenta, wskazując tylko, że o tym wie „MARWA”.

W wyniku podjętych poszukiwań „MARWA” został ustalony pod nazwiskiem –

STEC Jan s. Jana, który został aresztowany 14 kwietnia 1945 r. przez kolejowy RO NKGB m. Lwowa, ale na oko-

Принятыми мерами розыска „МАРВА” был установлен по фамилии –

СТЕЦ Иван Иванович, который оказался арестованный 14 апреля 1945 г. ж. д. РО НКГБ гор. Львова, но по существу своего участия в организации „АК” там никаких показаний не давал.

„МАРВА” – СТЕЦ был доставлен в следственный отдел УНКГБ и после активного допроса сознался в том, что он является комендантом Городокского инспектората „АК”, полностью подтвердил показания КВЯТКОВСКОГО и согласился указать место расположения указанного склада с боеприпасами.

25-го июня с. г. работники Следственного отдела и 2-го отдела „А” УНКГБ, реализуя показания КВЯТКОВСКОГО и СТЕЦА, вместе с арестованным СТЕЦ, выехали в село Бочалы [?], где в одном из заброшенных сараев обнаружили тайник, в котором было изъято 25 револьверов „Смит-Вессон”, 35 автоматов, 3 пулемета и 120 магазинов к ним, 2 миномета, 13 мин, 39 гранат и не менее 15 000 патронов.

Обнаруженное оружие – английского производства, доставленное на английских самолетах и сброшено на парашютах.

Взрывчатых веществ, которых по данным КВЯТКОВСКОГО и „МАРВЫ” должно быть не менее 150 кг, в этом тайнике не оказалось, изъятое оружие доставлено в УНКГБ Львовской области.

Кроме того, КВЯТКОВСКИЙ назвал свою связную „ИСКРУ” – КОЗИКОВСКУЮ Зофью Александровну, во дворе у которой с ее помощью он до ареста спрятал 3 пистолета и документы диверсионно-террористического отдела (планы, инструкции и др.).

14-го июня 1945 г. КОЗИКОВСКАЯ Зофья нами была арестована, при личном обыске у нее обнаружено: 3800 рублей денег и зашифрованная записка, в которой говорилось, что эти деньги предназначаются для закупки продовольствия и передачи его арестованным – КВЯТКОВСКОМУ, СКОРУПЕ и СТЕЦ.

Будучи допрошенной КОЗИКОВСКАЯ созналась в том, что она с 1942 г. является участницей „АК”, имеет псевдоним „ИСКРА”, вместе с комендантом участвовала в разработке инструкций по диверсии и составлении различных расчетов, а также и в том, что хранила у себя оружие и документы диверсионно-террористического отдела.

Реализуя показания КВЯТКОВСКОГО и КОЗИКОВСКОЙ, в результате произведенного обыска было обнаружено и изъято: 3 пистолета, 4 капсуля-детонатора, а также документы диверсионно-террористического отдела, относящиеся к периоду немецкой оккупации.

Арестованный СКОРУПА пока отрицает практическую деятельность в период Советской власти, в своих показаниях назвал связную

liczność swojego uczestnictwa w organizacji AK żadnych zeznań tam nie składał.

„MARWA” – STEC został dostarczony do Oddziału Śledczego UNKGB i po aktywnym przesłuchaniu przyznał się, że jest komendantem Inspektoratu Gródeckiego AK, w pełni potwierdził zeznania KWIATKOWSKIEGO i zgodził się wskazać miejsce położenia wymienionego składu z amunicją.

25 czerwca br. funkcjonariusze Oddziału Śledczego i Oddziału 2 „A” UNKGB, kierując się zeznaniami KWIATKOWSKIEGO i STECA, razem z aresztowanym STECEM pojechali do wsi Boczały [?], gdzie w jednej z opuszczonych szop znaleźli schowek, w którym zostało skonfiskowanych 25 rewolwerów „Smith-Wesson”, 35 automatów, 3 karabiny maszynowe i 120 magazynków do nich, 2 granatniki, 13 min, 39 granatów i nie mniej niż 15 000 naboji.

Znalezioną broń – produkcji angielskiej, dostarczono angielskimi samolotami i zrzucono na spadochronach.

Materiałów wybuchowych, których według informacji KWIATKOWSKIEGO i „MARWY” miało być nie mniej niż 150 kg, w tym schowku nie było, skonfiskowaną broń dostarczono do UNKGB obwodu lwowskiego.

Oprócz tego KWIATKOWSKI wymienił swoją łączniczkę „ISKRE” – KOZIKOWSKĄ Zofię c. Aleksandra, u której na podwórku przy jej pomocy ukrył przed [swoim] aresztowaniem 3 pistolety i dokumenty Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego (plany, instrukcje i in[ne]).

Dnia 14 czerwca 1945 r. KOZIKOWSKA Zofia została przez nas aresztowana, podczas osobistej rewizji znaleziono u niej: 3800 rubli i zaszyfrowaną notatkę, w której była mowa, że pieniądze te są przeznaczone na zakup żywności i przekazanie jej aresztowanym – KWIATKOWSKIEMU, SKORUPIE i STECOWI.

Podczas przesłuchania KOZIKOWSKA przyznała się, że od 1942 r. jest członkinią AK, ma pseudonim „ISKRA”, razem z dowódcą uczestniczyła w opracowaniu instrukcji dywersyjnej i zestawianiu różnorodnych rozliczeń, a także do tego, że przechowywała broń i dokumenty Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego.

Na podstawie zeznań KWIATKOWSKIEGO i KOZIKOWSKIEJ, w wyniku przeprowadzonej rewizji znaleziono i skonfiskowano: 3 pistolety, 4 detonatory, a także dokumenty Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego, odnoszące się do okresu okupacji niemieckiej.

Aresztowany SKORUPA na razie zaprzecza swej działalności w okresie władzy sowieckiej, w zeznaniach wymienił łączniczkę RYSZKIEWICZ Annę c. Andrzeja, pseudonim „KAMA”, która została przez nas areszto-

РЫШКЕВИЧ Анну Андреевну, по кличке „КАМА”, которая нами арестована и созналась в том, что она с 1943 г. является участницей „АК” и работала в диверсионно-террористическом отделе.

Арестованный КОССАК долгое время отрицал свою практическую антисоветскую деятельность, ссылаясь на то, что он работал по обучению диверсантов и террористов лишь в период немецкой оккупации. На последующих допросах КОССАК сознался, что работая в „ликвидационном” отделе Львовского обшара „АК”, уже при Советской власти от шефа отдела „ВИЛЬКА” получил указание, исходящее от коменданта Львовского обшара „КАРМЕН”, приступить к контрразведывательной работе по выявлению сотрудников НКВД-НКГБ, в отношении которых применять террористические действия.

В январе 1945 г. КОССАК получил от шефа „ВИЛЬК” 2 приговора на физическое уничтожение выявленных 2-х сотрудников НКВД-НКГБ по[д] псевдонимами „БОГДАН” и „ЯНУШ”. Во исполнение этого приказа, КОССАК поручил участнику „ликвидационного” отдела Веславу СКОМОРОВСКОМУ, он же МАДЕЙ Тадеуш (нами арестован) и „ЕВИ” – ПРАЧКОВСКОМУ привести этот приговор в исполнение. В январе 1945 г. на улице Дворницкого по приказанию КОССАКА „БОГДАН” был убит, а „ЯНУШУ” удалось скрыться. Эти обстоятельства нами проверяются.

Допрошенный по показанию КОССАКА, МАДЕЙ Тадеуш отрицает свою принадлежность к „ликвидационному” отделу и участие в совершении террористического акта, заявляя, что КОССАКА вообще он не знает.

В своих показаниях КВЯТКОВСКИЙ, СКОРУПА, КОССАК и СТЕЦ далеко не откровенны, как в части выдачи складов с боеприпасами, а также и в проведении ими и их соучастниками террористической и подрывной деятельности против Советской власти.

[...]

Начальник Следотдела УНКГБ ЛО  
Майор Госбезопасности  
(—) ТЕРЕНТЬЕВ

„25<sup>а</sup>” июня 1945 г.

№ <sup>а</sup>-0386/С-<sup>а</sup>

гор. Львов

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 50, т. 5, арк. 1–15.*

*Оригінал, машинопис.*

wana i przyznała się do tego, że od 1943 r. jest członkinią AK i pracowała w Oddziale Dywersyjno-Terrorystycznym.

Aresztowany KOSSAK przez długi czas zaprzeczał swojej praktycznej działalności antysowieckiej, zasłaniając się tym, że pracował nad szkoleniem dywersantów i terrorystów tylko w okresie okupacji niemieckiej. Na kolejnych przesłuchaniach KOSSAK przyznał się, że pracował w Oddziale Likwidacyjnym Obszaru Lwowskiego AK. Już za władzy sowieckiej otrzymał od szefa Oddziału „WILKA” polecenie, pochodzące od komendanta Obszaru Lwowskiego „KARMEN”, aby przystąpić do pracy kontrwywiadowczej w celu wykrycia konfidentów NKWD-NKGB, wobec których [należy] podjąć działania terrorystyczne.

W styczniu 1945 r. KOSSAK otrzymał od szefa „WILKA” 2 wyroki fizycznej likwidacji wykrytych dwóch współpracowników NKWD-NKGB pod pseudonimami „BOGDAN” i „JANUSZ”. Wykonując ten rozkaz, KOSSAK polecił członkowi Oddziału Likwidacyjnego Wiesławowi SKOMOROWSKIEMU *on-że* MADEJ Tadeusz (aresztowany przez nas) i „JEWI” – PRACZKOWSKIEMU przeprowadzić wykonanie tego wyroku. W styczniu 1945 r. na ulicy Dwernickiego z rozkazu KOSSAKA „BOGDAN” został zabity, a „JANUSZOWI” udało się ukryć. Te okoliczności są przez nas sprawdzane.

Przesłuchiwany ponownie po zeznaniach KOSSAKA MADEJ Tadeusz zaprzecza swojej przynależności do Oddziału Likwidacyjnego i udziałowi w przeprowadzeniu aktu terrorystycznego twierdząc, że KOSSAKA w ogóle nie zna.

W swoich zeznaniach KWIATKOWSKI, SKORUPA, KOSSAK i STEC w znacznym stopniu nie są szczerzy zarówno w części [dotyczącej] ujawnienia składów amunicji, jak i prowadzenia przez nich i ich współpracowników działalności terrorystycznej i destrukcyjnej przeciwko władzy sowieckiej.

[...]

Naczelnik Oddziału Śled[czego] UNKGB LO  
Major bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) TARENTJEW

„a-25-a” czerwca 1945 r.

Nr a-0386/S-a

m. Lwów

WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 50, t. 5, k. 1–15.

Oryginał, maszynopis.

## Примітки

<sup>a</sup> - а Вписано від руки.

<sup>1</sup> У Вінниківському районі було три хутори: Вулька Перша, Вулька Друга і Вулька Третя, і перейменовані вони відповідно: Волиця, Бережани і Соснівка.

<sup>2</sup> Спр. Тичинський Феліціан.

<sup>3</sup> Спр. Бжезінська Ядвіга з д. Ламаш, нар. 1925, санітарка 14 полку уланів, ранена.

<sup>4</sup> Так у документі; правильно – Дунка Анна Логиновна.

<sup>5</sup> Спр. Брудковський Адам (1912–1986), після війни Анджей Адам Квятковський, пс. „Анджей”, „Челядник”, „Ірена”, „Марс”, „Оляф”, капітан саперів ВП; до війни і під час вересневої кампанії 1939 служив у 1 батальйоні саперів; з жовтня 1939 до травня 1940 у СПП в Варшаві, потім, до 1942 у СЗБ-АК в Любліні, Красніку і Янові Люблінському; з 1 серпня 1942 в керівництві саперів і Кедиву в Командуванні Округу АК Львів; під час „Бурі” командир угруповання, згодом в організації НІЕ начальник Відділу II Командування Округу Львів; арештований 30 квітня 1945 і 20 серпня 1945 за-суджений Військовим трибуналом військ НКВС до 15 років каторги; до листопада 1955 на засланні; до Польщі повернувся в грудні 1955; поселився у Вроцлаві.

<sup>6</sup> Спр. Ковальський Єжи, нар. 1916, пс. „Альфа”, „Баба”, „Юрек”, лейтенант саперів ВП; під час вересневої кампанії 1939 у 4 полку саперів; у Великобританії перешколений в диверсії, член спецзагонів (cichociemny); десантований з 16 на 17 березня 1943; приділений до Кедиву Округу АК Львів – заступник начальника Кедиву Округу, учасник змагань за Львів у липні 1944; арештований НКВС у 1945; до Польщі повернувся в 1955.

<sup>7</sup> Савіцький Анатоль (1897–1948), вживав також прізвиська Єжи або Анатоль Дембський, пс. „Цибульський”, „Домб”, „Юзеф”, „Корона”, „Ковальський”, „Марс”, „Млот”, „Сиви”, „Віктор”, майор артилерії ВП; у 1918 в 1 полку саперів I Корпусу, учасник польсько-більшовицької війни, під час вересневої кампанії 1939 командир дивізійону 28 полку артилерії; з 1940 в конспірації; 1941–1942 комендант Району Краснистав СЗБ-АК, потім Району і Інспекторату Холм; у 1942 перенесений до Львова, 1943–1944 комендант Інспекторату Бібрка; після „Бурі” не виявився і був в організації НІЕ як в. о. коменданта Округу Львів до кінця 1945, опісля виїхав за Сян; із 1946 у ВіН; арештований 16 березня 1948 в Любаню Сілезькому, 8 серпня 1948 під час допиту жорстоко побитий і після смерті викинений крізь вікно в в'язниці у Вроцлаві.

<sup>8</sup> Яблонський Альфонс (1899–1946), вживав також прізвиськ: Орновський, Станіслав Урбан, пс. „Гольц”, „Інженер”, „Радца”, майор піхоти ВП, початково з 1919 в авіації, з 1921 в піхоті, під час вересневої кампанії 1939 в командуванні оборони проти авіації в Сарнах; у конспірації з лютого 1940, інструктор Сірих шеренгів; на початку 1943 направлений до Львова – комендант Інспекторату Городок Ягеллонський, потім начальник Відділу III Командування Округу АК Львів; після приєднання Львова до УРСР, докінця діяв на посту начальника штабу Округу Львів НІЕ, потім хворий туберкульозом виїхав до Польщі; після підлікування, діяв у ВіН, 1 червня 1946, в облозі, ранений, спійманий УБ, помер у в'язничній лікарні у Вроцлаві.

<sup>9</sup> Це, ймовірно, Войтковський Януш.



## Przypisy

<sup>a- -a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Właśc. Tyczyński Felicjan.

<sup>2</sup> Właśc. Brzezińska Jadwiga z domu Łamasz, ur. 1925, sanitariuszka 14 puł, ranna.

<sup>3</sup> Właśc. Brudkowski Adam (1912–1986), po wojnie Andrzej Adam Kwiatkowski, ps. „Andrzej”, „Czeladnik”, „Irena”, „Mars”, „Olaf”, kpt. sap. WP. Przed wojną i podczas kampanii wrześniowej 1939 służył w 1 baonie sap. Od października 1939 do maja 1940 w SZP w Warszawie, potem do 1942 w ZWZ-AK w Lublinie, Kraśniku i Janowie Lubelskim, od 1 sierpnia 1942 w kierownictwie saperów i Kedywu w Komendzie Okręgu AK Lwów. Podczas „Burzy” dca zgrupowania, następnie w organizacji – NIE szef Oddz. II Komendy Okręgu Lwów. Aresztowany 30 kwietnia 1945 i 20 sierpnia 1945 skazany przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD na 15 lat katorgi. Do listopada 1955 na zesłaniu, do Polski wrócił w grudniu 1955, osiadł we Wrocławiu.

<sup>4</sup> Właśc. Kowalski Jerzy, ur. 1916, ps. „Alfa”, „Baba”, „Jurek”, por. sap. WP. W kampanii wrześniowej 1939 w 4 psap. W W. Brytanii przeszkolony w dywersji, cichociemny, skok 16/17 marca 1943. Przydzielony do Kedywu Okręgu AK Lwów – zca szefa Kedywu Okręgu, uczestnik walk o Lwów w lipcu 1944. Aresztowany przez NKWD w 1945. Do Polski powrócił w 1955.

<sup>5</sup> Sawicki Anatol (1897–1948), przybrane nazwisko Jerzy lub Anatol Dębski, ps. „Cybulski”, „Dąb”, „Józef”, „Korona”, „Kowalski”, „Mars”, „Młot”, „Siwy”, „Wiktor”, mjr art. WP. W 1918 w 1 psap. I Korpusu, uczestnik wojny polsko-bolszewickiej, w kampanii wrześniowej 1939 dca dyonu 28 pal. Od 1940 w konspiracji, 1941–1942 kmndt Obwodu Krasnystaw ZWZ-AK, potem Obwodu i Inspektoratu Chełm. W 1942 przeniesiony do Lwowa, 1943–1944 kmndt Inspektoratu Bóbrka. Po „Burzy” nie ujawnił się i był w organizacji NIE jako p. o. kmndta Okręgu Lwów do końca 1945, po czym wyjechał za San. Od 1946 w WiN. Aresztowany 16 marca 1948 w Lubaniu Śląskim, 8 sierpnia 1948 podczas przesłuchania zmarł bestialsko pobity i został wyrzucony przez okno w więzieniu we Wrocławiu.

<sup>6</sup> Jabłoński Alfons (1899–1946), przybrane nazwiska Ornowski, Stanisław Urban, ps. „Golc”, „Inżynier”, „Radca”, mjr piech. WP, początkowo od 1919 w lotnictwie, od 1921 w piechocie, w kampanii wrześniowej 1939 w dowództwie obrony plot. w Sarnach. W konspiracji od lutego 1940, instruktor Szarych Szeregów. Na początku 1943 skierowany do Lwowa – kmndt Inspektoratu Gródek Jagielloński, następnie Szef Oddz. III Komendy Okręgu AK Lwów. Po włączeniu Lwowa do USRS działał do końca na stanowisku szefa sztabu Okręgu Lwów NIE, następnie chory na gruźlicę wyjechał do Polski. Po podleczeniu się działał w WiN, 1 czerwca 1946 osaczony, ranny, ujęty przez UB zmarł w szpitalu więziennym we Wrocławiu.

<sup>7</sup> Prawdopodobnie jest to Wojtkowski Janusz.

**26 вересня 1945, Рівне. Обвинувальний висновок  
стосовно Генрика Козловського та Едварда Щавинського**

„Утверждаю” по след. делу № 2162  
Зам. нач. УНКГБ Ровенск[ой] обл[асти]  
Подполковник  
(—) СОЛОИД  
„<sup>а</sup>-26-<sup>а</sup>” сентября 1945 г.

Обвинительное заключение

по обвинению:

1. КОЗЛОВСКОГО Генриха Станиславовича<sup>1</sup>
2. и ЩАВИНСКОГО Эдуарда Антоновича<sup>2</sup>  
в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а”  
и 54-11 УК УССР

За принадлежность к антисоветской подпольной польской националистической организации так наз. „АК” („Армия Крайова”), 8 и 19 апреля 1945 г. были арестованы и привлечены к следствию по настоящему делу жители г. Острог Ровенской области – ЩАВИНСКИЙ Эдуард Антонович и КОЗЛОВСКИЙ Генрих Станиславович.

Произведенным по делу предварительным следствием установлено:

КОЗЛОВСКИЙ Г. С., проживая на временно оккупированной немецкими захватчиками территории в г. Острог Ровенской области в июле 1943 г. добровольно вступил в антисоветскую подпольную польскую националистическую организацию так наз. „Армия Крайова” („АК”), созданную польским эмигрантским правительством, находящимся в Лондоне, с целью борьбы за восстановление профашистской Польши в границах 1939 года (л.д. 16, 17, 29).

Будучи вовлеченным в данную организацию активным участником ее – БУЖИНСКИМ, КОЗЛОВСКИЙ принял на себя и исполнял в организации обязанности оружейного мастера, занимался ремонтом различного стрелкового оружия и радиоаппаратуры, приобретаемых участниками организации для вооруженной борьбы против Советской власти и временного польского правительства (л.д. 21, 24).

В конце 1943 г. – начале 1944 г. участники Острогской организации „АК” в подавляющем своем большинстве под руководством ру-

**26 września 1945, Równe. Wniosek oskarżający  
Henryka Kozłowskiego i Edwarda Szczawińskiego**

„Zatwierdzam”  
Zast[ępc]a nac[elnika] UNKGB  
obw[odu] rówieński[ego]  
Podpułkownik  
(—) SOŁOID  
„a-26-a” września 1945 r.

Dotyczy sprawy śled[czej] nr 2162

**Wniosek oskarżający**

z oskarżenia:

1. KOZŁOWSKIEGO Henryka<sup>1</sup> s. Stanisława
2. SZCZAWIŃSKIEGO Edwarda<sup>2</sup> s. Antoniego  
o przestępstwa przewidziane w art. 54-1, „a” i 54-11  
KK USRS

Za przynależność do antysowieckiej podziemnej polskiej nacjonalistycznej organizacji tzw. AK (Armia Krajowa), 8 i 19 kwietnia 1945 r. zostali aresztowani i objęci śledztwem w niniejszej sprawie mieszkańcy m. Ostróg obwód rówieński – SZCZAWIŃSKI Edward s. Antoniego i KOZŁOWSKI Henryk s. Stanisława.

W toku przeprowadzonego w sprawie wstępnego śledztwa ustalono:

KOZŁOWSKI H. S., mieszkając na czasowo okupowanym przez niemieckich najeźdźców terytorium w m. Ostróg obwód rówieński w lipcu 1943 r. dobrowolnie wstąpił do antysowieckiej podziemnej polskiej nacjonalistycznej organizacji, tzw. Armii Krajowej (AK), utworzonej przez polski rząd emigracyjny, znajdujący się w Londynie, w celu walki o odbudowanie profaszystowskiej Polski w granicach z 1939 roku (k.s. 16, 17, 29).

Będąc wciągniętym do tej organizacji przez aktywnego jej członka – BURZYŃSKIEGO, KOZŁOWSKI przyjął na siebie i pełnił w organizacji obowiązki zbrojmistrza, zajmował się naprawą rozmaitej broni palnej i aparatury radiowej, zdobywanej przez członków organizacji do zbrojnej walki przeciwko władzy sowieckiej i tymczasowemu rządowi polskiemu (k.s. 21, 24).

Pod koniec 1943 r. – na początku 1944 r. członkowie ostrogskiej organizacji AK w przeważającej swej większości pod przywództwem dowódcy organizacji ORLIŃSKIEGO<sup>3</sup> utworzyli oddział AK i wyruszyli za rz[ekę]

ководителя организации ОРЛИНСКОГО<sup>3</sup> создали отряд „АК” и выступили за р. Буг с целью активных боевых действий против частей Красной Армии (л.д. 17), КОЗЛОВСКИЙ был оставлен в г. Острог, как связной (л.д. 17).

Будучи призван в армию, КОЗЛОВСКИЙ оказавшись на территории Польши, установил связь с б. участником организации по г. Острогу, находящимся в г. Хелме – ГОНЧАРУКОМ<sup>4</sup> и одним подофицером „АК”, фамилия которого не установлена (л.д. 15, 28, 30, 32, 33).

Являясь убежденным врагом советской власти, КОЗЛОВСКИЙ свою антисоветскую польско-националистическую деятельность не прекращал до последнего дня, в чем изобличается собственноручно сделанными им записями в дневнике (л.д. 33 и ...); уже находясь под стражей КОЗЛОВСКИЙ<sup>6</sup> продолжал<sup>6</sup> вести антисоветскую польско-националистическую агитацию среди заключенных сокамерников, при проведении подобной агитации КОЗЛОВСКИЙ<sup>6</sup> допускал<sup>6</sup> злобно-клеветнические оскорбительные выпады против вождя народов (л.д. 66, 67).

ЩАВИНСКИЙ Э. А. в организацию „АК” вступил также в 1943 году. В организации ЩАВИНСКИЙ занимался подбором и вербовкой новых участников „АК” (л.д. 19). Кроме того, как специалист по радиотехнике, ЩАВИНСКИЙ, имея у себя на квартире радиоприемник, организовал слушание радиопередач и информацию по этим материалам участников организации (л.д. 54–55). В 1943 г. ЩАВИНСКИЙ занимался скупкой оружия, якобы для самообороны, которое передал ушедшим, якобы в партизанский отряд братьям (л.д. 48, 50, 52).

В конце 1943 г. – начале 1944 г. <sup>6</sup>ксендзом<sup>6</sup> г. Острог (осужден по другому делу) была организована так наз. „Самооборона поляков от бандеровцев”. В этой „Самообороне” ЩАВИНСКИЙ принимал активное участие, занимаясь изготовлением ручных гранат (л.д. 19, 47, 50).

Допрошенный в качестве обвиняемого по ст. ст. 54-1 „а” и 54-11 УК УССР КОЗЛОВСКИЙ Г. С. по предъявленному ему обвинению признал себя виновным в том, что являлся участником „АК” в г. Остроге и производил сборку и ремонт оружия и радиоаппаратуры организации (л.д. 21), а также в том, что имел оргсвязи с участником „АК” ГОНЧАРУКОМ и неизвестным подофицером „АК” до 1945 г. и в том, что до настоящего времени не отказался от борьбы за восстановление „Великой Польши” (л.д. 33), в связях с участниками „АК” изобличается показаниями свидетелей ОПАНАСЮК Е. Ф. (л.д. 58), ГОНЧАРУК В. П. (л.д. 59, 62, 63), ЩАВИНСКОЙ В. Л. (л.д. 60), КАПУСТИН-

Bug w celu podjęcia aktywnych działań bojowych przeciwko oddziałom Armii Czerwonej (k.s. 17), [zaś] KOZŁOWSKI pozostał w m. Ostrogu jako łącznik (k.s. 17).

Po powołaniu do wojska KOZŁOWSKI, znalazłszy się na terytorium Polski, nawiązał kontakt z b[yłym] członkiem organizacji w m. Ostrogu, znajdującym się w m. Chełmie – GONCZARUKIEM<sup>4</sup> oraz pewnym podoficerem AK, którego nazwiska nie ustalono (k.s. 15, 28, 30, 32, 33).

Będąc nieprzejednanym wrogiem władzy sowieckiej, KOZŁOWSKI swojej antysowieckiej polsko-nacjonalistycznej działalności nie przerywał do ostatniego dnia, czego dowodzą własnoręcznie przez niego zrobione zapisy w dzienniku (k.s. 33 i ...); już znajdując się w areszcie KOZŁOWSKI<sup>b</sup>-nadal<sup>b</sup> prowadził antysowiecką polsko-nacjonalistyczną agitację wśród współwięźniów w celi, przy prowadzeniu podobnej agitacji KOZŁOWSKI<sup>b</sup>-dopuszczał się<sup>b</sup> złośliwych, oszczerczych i ubliżających napaści [słownych] na wodza narodów (k.s. 66, 67).

SZCZAWIŃSKI E. A. do organizacji AK wstąpił także w 1943 roku. W organizacji SZCZAWIŃSKI zajmował się dobozem i werbunkiem nowych członków AK (k.s. 19). Oprócz tego, jako specjalista do spraw radiotechniki SZCZAWIŃSKI, mając w swoim mieszkaniu radioodbiornik, organizował słuchanie audycji radiowych i [sporządzał] informację z tych materiałów dla członków organizacji (k.s. 54–55). W 1943 r. SZCZAWIŃSKI zajmował się skupowaniem broni, rzekomo dla samoobrony, i przekazał ją braciom, [którzy] podobno uciekli do oddziału partyzanckiego (k.s. 48, 50, 52).

Z końcem 1943 r. – początkiem 1944 r. przez<sup>b</sup>-księdza<sup>b</sup> z m. Ostroga (skazany w innej sprawie) została zorganizowana tak zw. „Samoobrona Polaków przed banderowcami”. W tej „Samoobronie” SZCZAWIŃSKI brał aktywny udział, zajmując się sporządzaniem ręcznych granatów (k.s. 19, 47, 50).

Przesłuchany w charakterze oskarżonego z art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS KOZŁOWSKI H. S. do przedstawionych mu zarzutów przyznał się, że był członkiem AK w m. Ostrogu. Zajmował się zbiórką i naprawą broni oraz aparatury radio[wej] należącej do organizacji (k.s. 21), a także do tego, że miał do 1945 r. org[anizacyjne] kontakty z członkiem AK GONCZARUKIEM i nieznanym podoficerem AK oraz do tego, że do chwili obecnej nie wyrzekł się walki o odbudowanie „Wielkiej Polski” (k.s. 33); o [jego] związkach z członkami AK dowodzą zeznania świadków OPANASIUK E. F. (k.s. 58), GONCZARUKA W. P. (k.s. 59, 62, 63), SZCZAWIŃSKIEJ W. L. (k.s. 60), KAPUŚCIŃSKIEGO N. A. (k.s. 61) i o antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej agitacji oraz oszczerstwie rzuconym na wodza narodów – zeznania świadka PUSZA S. J. (k.s. 66–67).

СКОГО Н. А. (л.д. 61) и в антисоветской польско-националистической агитации и клевете на вождя народов – показаниями свидетеля ПУША С. Я. (л.д. 66–67).

Допрошенный в качестве обвиняемого по ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР ЩАВИНСКИЙ Э. А. виновным в предъявленном ему обвинении себя не признал (л.д. 47), но в принадлежности и деятельности в „АК” изобличается показаниями обвиняемого по настоящему делу КОЗЛОВСКОГО Г. С. (л.д. 19, 29) и очной ставкой с ним (л.д. 68, 69), а также показаниями обвиняемого по следделу № 2158 ЗАЙОНЧКОВСКОГО Ч. Ф. (л.д. 53–55), в связи с активными участниками „АК” уличается показаниями свидетеля ДУДИНА П. М. (л.д. 57).

На основании изложенного, обвиняются:

<sup>в</sup>КОЗЛОВСКИЙ Генрих Станиславович, 1920 г. рождения, уроженец г. Борисов Минской обл[асти], БССР, поляк, гражд[анин] СССР, из крестьян, по специальности радио-монтер, б/п, холост, несудим, имеющий среднее образование, до ареста без определенных занятий, проживал в г. Острог, ул. Хетагурова, д. 13, <sup>в</sup>г-10 кл.<sup>г</sup>

в том, что:

Изменил Советской Родине: с июля 1943 г. является активным участником антисоветской подпольной польской националистической организации „АК”, созданной польским эмигрантским правительством для борьбы за восстановление профашистской Польши в границах 1939 г., проводил среди окружения антисоветскую агитацию, возводил оскорбительную клевету на вождя народов –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

<sup>г</sup>ЩАВИНСКИЙ Эдуард Антонович, 1921 г. рождения, уроженец г. Одессы, поляк, гражд[анин] СССР, из служащих, по специальности слесарь-монтер, б/п, холост, несудим, имеющий незаконченное среднее образование. До ареста без определенных занятий, проживал в г. Острог, ул. 1-ая линия, 3, <sup>г</sup>г-8 кл.<sup>г</sup>

в том, что:

Изменил Советской Родине: в 1943 г. вступил в состав участников подпольной антисоветской польской националистической организации так наз. <sup>д</sup>„АК”<sup>д</sup>, созданной польским эмигрантским правительством для борьбы за восстановление профашистской Польши в гра-

Przesłuchany w charakterze oskarżonego z art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS SZCZAWIŃSKI E. A. do przedstawionych mu zarzutów się nie przyznał (k.s. 47), ale jego przynależność i działalność w AK demaskują zeznania oskarżonego w niniejszej sprawie KOZŁOWSKIEGO H. S. (k.s. 19, 29) i konfrontacja z nim (k.s. 68, 69), a także zeznania oskarżonego w sprawie śled[czej] nr 2158 ZAJĄCZKOWSKIEGO Cz. T. (k.s. 53–55), zaś związku z aktywnymi członkami AK dowodzą zeznania świadka DUDINA P. M. (k.s. 57).

Na podstawie powyższego oskarżeni zostają:

<sup>c</sup>-KOZŁOWSKI Henryk s. Stanisława, urodzony w 1920 roku w Borysowie obw[ód] miński, BSRS, Polak, obyw[atel] ZSRS, z chłopów, z zawodu radiomechanik, b/p, kawaler, nie karany, mający średnie wykształcenie, przed aresztowaniem bez określonego zajęcia, mieszkał w Ostrogu, ul. Chetagurowa d. 13,<sup>c d-10</sup> kl[as]<sup>-d</sup>

o to, że:

Zdradził Sowiecką Ojczyznę: od lipca 1943 r. jest aktywnym członkiem antysowieckiej podziemnej polskiej nacjonalistycznej organizacji AK, utworzonej przez polski rząd emigracyjny do walki o odbudowanie profaszystowskiej Polski w granicach z 1939 roku, prowadził w swoim otoczeniu antysowiecką agitację, wygłaszał ubliżające oszczerstwa o wodzu narodów –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

<sup>e</sup>-SZCZAWIŃSKI Edward s. Antoniego, urodzony w 1921 roku w m. Odessa, Polak, obyw[atel] ZSRS, z urzędników, z zawodu ślusarz-mechanik, b/p, kawaler, nie karany, mający niepełne średnie wykształcenie. Przed aresztowaniem bez określonego zajęcia, mieszkał w m. Ostrogu, ul. 1-sza Linia 3,<sup>e d-8</sup> kl[as]<sup>-d</sup>

o to, że:

Zdradził Sowiecką Ojczyznę: w 1943 r. wstąpił w szeregi członków podziemnej antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji, tzw. <sup>f</sup>AK<sup>-f</sup>, utworzonej przez polski rząd emigracyjny do walki o odbudowanie profaszystowskiej Polski w granicach z 1939 r., w organizacji zajmował się robotą werbunkową i zawiadywał aparaturą radio[wą] –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

ницах 1939 г., в организации занимался вербовочной работой и ведал радиоаппаратурой –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1,а” и 54-11 УК УССР.

В соответствии со ст. 204 УПК УССР, след. дело № 2162 направит пом. воен. прокурора ЛьВО для утверждения обвинительного заключения и направления по подсудности.

Обв[инительное] заключение составлено 24 сентября 1945 г. в гор. Ровно.

Нач. отделения Следотдела УНКГБ Р/О  
Капитан (—) МОТОРКИН

„Согласен:”

Начальник Следотдела УНКГБ Р/О  
Подполковник (—) СОЛОИМСКИЙ  
[...]

*ГДА СБУ, Рівне, спр. П-11450, арк. 90–92.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу вгорі резолюція, вписана від руки: Утверждаю. Дело направит ВТ войск НКВД для рассмотрения. Пом. ВП ЛьВО та нерозбірливий підпис і дата: 11.10.45.*

## Примітки

<sup>а-а</sup> Вписано від руки.

<sup>б-б</sup> Виправлено від руки.

<sup>в-в</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: 14[19?].4. Над текстом дописано від руки нерозбірливі приписки.

<sup>г-г</sup> Дописано від руки.

<sup>г-г</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: 4.4. Над текстом дописано від руки нерозбірливі приписки. Цілий абзац перекреслено від руки.

<sup>д-д</sup> Підкреслено від руки.

<sup>1</sup> Козловський Генрик, засуджений 22 листопада 1945 Військовим трибуналом військ НКВС Рівненської області до 10 років ВТТ, увільнений 12 липня 1953.

<sup>2</sup> Справу Е. Щавінського, який у слідстві заперечував в приналежності до АК, під час судового засідання вичеркнено для поновного розгляду.

<sup>3</sup> Орлінський Маріан, лейтенант ВП, пс. „Єжи”, командир самооборони в Острозі, потім у 27 ВДП.

<sup>4</sup> Гончарук Анатоль, пс. „Учень”.



Zgodnie z art. 204 KPK USRS, sprawę śled[czą] Nr 2162 skierować [do] pom[ocnika] Wojsk[owego] Prokuratora LWO do zatwierdzenia wniosku oskarżającego i skierowania do sądu.

Wniosek osk[arżający] sporządzono 24 września 1945 r. w m. Równe.

Nacz[elnik] Wydziału Oddziału Śled[czego] UNKGB RO  
Kapitan (—) MOTORKIN

„Wyrażam zgodę:”

Naczelnik Oddziału Śled[czego] UNKGB R/O

Podpułkownik (—) SOŁOIMSKIJ

[...]

*WAP SBU, Równe, spr. P-11450, k. 90–92.*

*Oryginał, maszynopis.*

*W górnej części pierwszej strony dokumentu częściowo czytelna odręczna adnotacja: Zatwierdzam. Sprawę skierować do WT wojsk NKWD w celu rozpatrzenia. Pom[ocnik] WP LWO oraz nieczytelny podpis i data: 11.10.45.*

## Przypisy

- a-a Wpisano odręcznie.
- b-b Poprawiono odręcznie.
- c-c Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: 14[19?].4. Nad akapitem odręczne nieczytelne dopiski.
- d-d Dopisano odręcznie.
- e-e Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: 4.4. Nad akapitem odręczne nieczytelne dopiski. Cały akapit przekreślono.
- f-f Podkreślono odręcznie.

<sup>1</sup> Kozłowski Henryk, skazany 22 listopada 1945 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu rówieńskiego na 10 lat ITŁ, zwolniony 12 lipca 1953.

<sup>2</sup> Sprawę E. Szczawińskiego, który w śledztwie zaprzeczał przynależności do AK, podczas posiedzenia sądowego wyłączono do ponownego rozpoznania.

<sup>3</sup> Orliński Marian, ps. „Jerzy, por. WP, dca samoobrony w Ostrogu, potem w 27 WDP.

<sup>4</sup> Gonczaruk Anatol, ps. „Uczeń”.

**27 липня 1945, Львів. Витяг із доповідної записки про роботу  
Слідчого відділу УНКДБ Львівської області за липень 1945 р.**

Совершенно секретно

Начальнику Управления НКГБ Львовской Области  
Генерал-Лейтенанту  
тов. ВОРОНИНУ  
г. Львов

Докладная записка  
о работе Следственного Отдела УНКГБ  
Львовской области за июль 1945 г.

[...]

Из числа наиболее характерных дел, возникших в отчетном периоде, является следственное дело на группу активных участников „АК” и террористов, действовавших по селу Семеновка Сокольницкого р-на Львовской области.

По делу арестованы:

БОЯКОВСКИЙ Иван Михайлович<sup>1</sup>, 1928 года рожд[ения], уроженец и житель с. Семеновка, Сокольницкого р-на, Л/О, гр-н СССР, поляк, б/п, грамотный, без определенных занятий, нелегал.

ГОЛОВACHEВСКИЙ Владислав Павлович<sup>2</sup>, 1928 года рожд[ения], уроженец и житель с. Семеновка, Сокольницкого р-на, Л/О, гр-н СССР, поляк, б/п, грамотный, без определенных занятий, находился не нелегальном положении.

ТРОЯНОВСКИЙ Марьян Франкович, 1911 года рожд[ения], уроженец и житель с. Семеновка, Сокольницкого р-на, Л/О, гр-н СССР, поляк, б/п, работал заведующим мельницы.

ДЕРЕНЬ Михаил Юзефович, 1908 года рождения, уроженец с. Семеновка, Сокольницкого р-на, Л/О, гр-н СССР, поляк, ж. д. рабочий депо станции Львов – и другие, всего 12 человек.

27 lipca 1945, Lwów. Wyciąg z informacji o pracy  
Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego za lipiec 1945 r.

Ścisłe tajne

Do Naczelnika Zarządu NKGB obwodu lwowskiego  
Generała lejtnanta  
tow. WORONINA  
m. Lwów

Informacja  
o pracy Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego  
za lipiec 1945 r.

[...]

Wśród najbardziej charakterystycznych spraw, jakie zaistniały w okresie sprawozdawczym, jest sprawa śledcza dotycząca grupy aktywnych członków AK i terrorystów, działających we wsi Siemianówka r[ejo]n sokalski obwód lwowski.

W związku ze sprawą aresztowani zostali:

BOJAKOWSKI Jan<sup>1</sup> s. Michała, urodz[ony] w 1928 roku we w[si] Siemianówka r[ejo]n sokalski, L/O i tam zamieszkały, ob[ywate]l ZSRS, Polak, b/p, piśmienny, bez określonego zajęcia, *nielegal*.

GŁOWACZEWSKI Władysław<sup>2</sup> s. Pawła, urodz[ony] w 1928 roku we w[si] Siemianówka r[ejo]n sokalski, L/O i tam zamieszkały, ob[ywate]l ZSRS, Polak, b/p, piśmienny, bez określonego zajęcia, *nielegal*.

TROJANOWSKI Marian s. Franciszka, urodz[ony] w 1911 roku we w[si] Siemianówka r[ejo]n sokalski, L/O i tam zamieszkały, ob[ywate]l ZSRS, Polak, b/p, pracował jako kierownik młyna.

DEREŃ Michał s. Józefa, urodzony w 1908 roku we w[si] Siemianówka r[ejo]n sokalski L/O, ob[ywate]l ZSRS, Polak, robotnik kolejowy stacji remontowej Lwów –

i inni, razem 12 osób.

По агентурным и следственным данным Управления НКГБ Львовской области стало известно, что в селе Семеновка, Соколыницкого района, Львовской области, действует нелегальная антисоветская польская повстанческая организация „АК”, участники которой находятся на нелегальном положении, имеют в большом количестве огнестрельное оружие и совершают террористические акты против Советских работников.

Так, в июне м-це 1945 г. в с. Семеновка, Соколыницкого района, был совершен террористический акт над участковым милиционером РО НКВД т. ЩЕПИНЫМ, последний убит из огнестрельного оружия.

7 июля 1945 г. в том же селе убит из огнестрельного оружия участник „АК” – ВОЙТОВИЧ Юзеф Янович, 1916 года рождения, уроженец с. Семеновка, Соколыницкого р-на, поляк, гр-н СССР, который 29 июня с. г. явился с повинной, после чего был отпущен домой, а 7/VII-с. г. как указано, был убит.

На основании этих данных, 9 июля с. г. была проведена чекистско-войсковая операция, в результате которой задержаны, а затем арестованы выше названные лица, причем при обыске у них изъяты револьверы, винтовки, автоматы, гранаты, большое количество патронов и т. п. (всего 14 экзempl[яров]).

На следствии арестованные признают свою принадлежность к организации „АК” и антисоветскую работу, проводимую против Советской власти, а БОЯКОВСКИЙ сознался и в том, что он совместно с ГОЛОВАЧЕВСКИМ Владиславом, по заданию одного из руководителей „АК” – ПРУСС Владислава<sup>3</sup> (нами разыскивается) в первых числах июля с. г. совершил террористический акт над участковым милиционером Соколыницкого РО НКВД ЩЕПИНЫМ, убив его двумя выстрелами из пистолета.

В совершении террористического акта над т. ЩЕПИНЫМ признался и ГОЛОВАЧЕВСКИЙ, подтвердив полностью показания БОЯКОВСКОГО, и изложил обстоятельства, при которых был совершен террористический акт.

Арестованный ДЕРЕНЬ Михаил Юзефович, на допросе признал, что он по заданию руководителей „АК” приобретал огнестрельное оружие и хранил его для вооруженной борьбы с Советской властью, а также назвал 10 человек известных ему участников „АК”, в том числе БОЯКОВСКОГО, ТРОЯНОВСКОГО, ЧУХНОВСКОГО Ивана и других, нами уже арестованных.

Следствие ведем в направлении вскрытия всех участников организации „АК” по Соколыницкому району, разоблачения совершенной ими террористической и антисоветской деятельности и изъятия оружия.

Z danych agenturalnych i śledczych Zarządu NKGB obwodu lwowskiego wynika, że we wsi Siemianówka rejon sokalski obwód lwowski, działa nielegalna antysowiecka polska powstańcza organizacja AK, której członkowie znajdują się w konspiracji, dysponują znaczną ilością broni palnej i dokonują aktów terrorystycznych przeciwko sowieckim funkcjonariuszom.

I tak, w czerwcu 1945 r. we w[si] Siemianówka rejon sokalski, został dokonany akt terrorystyczny wobec posterunkowego milicjanta RO NKWD t. SZCZEPINA, który został zabity z broni palnej.

7 lipca 1945 r. w tej samej wsi został zabity z broni palnej członek AK – WÓJTOWICZ Józef s. Jana, urodzony w 1916 roku we w[si] Siemianówka r[ejo]n sokalski, Polak, ob[ywate]l ZSRS, który 29 czerwca br. przyznał się do winy, po czym został zwolniony do domu, a 7/VII br., jak wspomniano, został zabity.

Na podstawie tych danych, 9 lipca br. została przeprowadzona czeki-stowsko-wojskowa operacja, w wyniku której zatrzymano, a następnie aresztowano wymienione wyżej osoby, przy czym podczas rewizji skonfiskowano u nich rewolwery, karabiny, automaty, granaty, wielką ilość nabo-  
jów itp. (łącznie 14 egzempl[arzy]).

Podczas śledztwa aresztowani potwierdzają swoją przynależność do organizacji AK i antysowiecką działalność prowadzoną przeciwko władzy sowieckiej, a BOJAKOWSKI przyznał się też do tego, że wspólnie z GŁOWACZEWSKIM Władysławem, na polecenie jednego z przywódców AK – PRUSA Władysława<sup>3</sup> (poszukiwany przez nas) w pierwszych dniach lipca br. dokonał aktu terrorystycznego wobec posterunkowego milicjanta sokalskiego RO NKWD SZCZEPINA, zabijając go dwoma strzałami z pistoletu.

Do dokonania aktu terrorystycznego wobec t. SZCZEPINA przyznał się też GŁOWACZEWSKI, potwierdzając w pełni zeznania BOJAKOWSKIEGO, i przedstawił okoliczności, w jakich został dokonany akt terrorystyczny.

Aresztowany DEREŃ Michał s. Józefa na przesłuchaniu zeznał, że na polecenie przywódców AK zdobywał broń palną i przechowywał ją w celu zbrojnej walki z władzą sowiecką, a także wymienił 10 osób znanych mu jako członkowie AK, w tym BOJAKOWSKIEGO, TROJANOWSKIEGO, CZUCHNOWSKIEGO Jana i innych, już przez nas aresztowanych.

Śledztwo prowadzimy w kierunku wykrycia wszystkich członków organizacji AK w rejonie sokalskim, zdemaskowania przeprowadzonych przez nich działań terrorystycznych i antysowieckich oraz konfiskaty broni.

## Следственное дело на руководителей отдела радиосвязи „АК” Львовского обшара

В докладной записке за июнь м-ц 1945 года мы сообщали, что Управлением НКГБ Львовской области в июне м-це ликвидирована группа активных участников и руководителей отдела связи Львовского обшара „АК”, что во время обысков были изъяты радиостанция, радиоприемники, коды, зашифрованные телеграммы, нелегальная переписка и др.

По делу арестовано 19 человек, в том числе:

ВИКТОР Юльян Станиславович, организационный псевдоним „ЦЕКАС” – начальник отдела радиосвязи.

ВЫСОЦКИЙ, он же ВИШНЕВСКИЙ Збигнев-Роман Казимирович, псевдоним „ОПАЧ” – командир радиоплютона.

ТЫЧИНСКИЙ Филипп Станиславович<sup>4</sup>, псевдоним „АДАМ”, радист радиоотдела связи.

ЛАМАШ Ядвига Казимировна, псевдоним „ВИСЯ” – содержательница конспиративной квартиры, на которой была установлена радиостанция „Поляна”, и другие.

В результате следственной и агентурной работы над арестованными ЛАМАШ Ядвигой Казимировной и ЗАИНЧКОВСКОЙ Кристиной Петровной<sup>5</sup> и др. были получены показания о том, что в Винниковском районе Львовской области существует широко разветвленная антисоветская польская повстанческая организация „АК”, которая в данное время проводит активную антисоветскую работу, распространяет нелегально издаваемые организацией газеты „Слово польске” и „Вытрвамы”, участники организации занимаются шпионажем, сообщая данные о Красной Армии и проходящих воинских частях руководству Львовскому обшара, коменданты плутонов в Винниковской организации хранят большое количество вооружения, завезенного в свое время на самолетах из Англии, и другое.

На основе этих данных нами были установлены и 18 июля с. г. арестованы следующие участники организации „АК”:

ЛЮБИНСКИЙ Владимир Васильевич<sup>6</sup>, 1900 года рожд[ения], уроженец гор. Львова, лесничий, организационный псевдоним „ГУЦУЛ”, в „АК” состоит с 1943 г. занимает должность коменданта села Вульки-2.

КЕМПА Андрей Иванович, 1902 года рождения, уроженец с. Чишки, до ареста председатель сельсовета,

Sprawa śledcza dotycząca przywódców  
Oddziału Łączności Radio[wej] AK Obszaru Lwowskiego

W sprawozdaniu za m[iesiąc] czerwiec 1945 roku informowaliśmy, że Zarząd NKGB obwodu lwowskiego zlikwidował w czerwcu grupę aktywnych członków i kierownictwo Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK [oraz] że podczas rewizji zostały skonfiskowane radiostacje, radioodbiorniki, kody, zaszyfrowane depesze, nielegalna korespondencja i in[ne].

W sprawie aresztowano 19 osób, w tym:

WIKTOR Julian s. Stanisława, organizacyjny pseudonim „CIEKAS” – dowódca Oddziału Łączności Radio[wej].

WYSOCKI *on-że* WISZNIOWSKI Zbigniew Roman s. Kazimierza, pseudonim „OPACZ” – dowódca plutonu radio[wego].

TYCZYŃSKI Filip<sup>4</sup> s. Stanisława, pseudonim „ADAM”, radiotelegrafista Radiowego Oddziału Łączności.

ŁAMASZ Jadwiga c. Kazimierza, pseudonim „WISIA” – właścicielka konspiracyjnego mieszkania, w którym była zainstalowana radiostacja „Polana” i inni.

W wyniku śledczej i agenturalnej pracy nad aresztowanymi ŁAMASZ Jadwigą c. Kazimierza, ZAJĄCZKOWSKĄ Krystyną<sup>5</sup> c. Piotra i in[nymi], uzyskano zeznania o tym, że w rejonie winnickim obwodu lwowskiego istnieje szeroko rozgałęziona antysowiecka polska powstańcza organizacja AK, która aktualnie prowadzi aktywną działalność antysowiecką i rozpow szechnia nielegalnie wydawane przez organizację gazety „Słowo Polskie” i „Wytrwamy”. Członkowie organizacji zajmują się szpiegostwem, przekazując informacje o Armii Czerwonej i przemieszczających się oddziałach wojskowych kierownictwu Obszaru Lwowskiego, a dowódcy plutonów w winnickiej organizacji przechowują znaczną ilość broni, dostarczonej w swoim czasie samolotami z Anglii, i inne.

Na podstawie tych danych zostali przez nas zlokalizowani i 18 lipca br. aresztowani następujący członkowie organizacji AK:

LUBIŃSKI Włodzimierz<sup>6</sup> s. Wasyla, urodz[ony] w 1900 roku we Lwowie, leśniczy, organizacyjny pseudonim „HUCUŁ”, w AK znajduje się od 1943 r., zajmując stanowisko komendanta wsi Wólki-2.

KEMPA Andrzej s. Jana, urodzony w 1902 roku we w[si] Czyszki, przed aresztowaniem przewodniczący wiejskiej rady, w organizacji AK od 1943 r., zajmował stanowisko komendanta w[si] Czyszki, organizacyjny pseudonim „DZIK”<sup>7</sup>.

в организации „АК” с 1943 г., занимал должность коменданта с. Чишки, организационный псевдоним „ДИК”<sup>7</sup>.

ЛАМАШ Казимир Казимирович, 1904 года рожд[ения], житель с. Виннички, в организации состоит с 1943 г., занимал должность коменданта с. Виннички, организационный псевдоним „ВИХ-2”<sup>8</sup>.

ФАЧИНСКИЙ Станислав Марьянович, 1924 года рожд[ения], уроженец с. Гончары, образование 9 кл., до ареста заведующий школы с. Гончары, в организации с 1945 г., работал в качестве коменданта села Гончары, организационный псевдоним „ПИК”.

ДОБУШ Юзефа Ромуальдовна, 1898 года рожд[ения], образование среднее, до ареста работала учительницей Винниковской средней польской школы, в организации „АК” состоит с 1943 г., где занимает должность начальника почтового пункта, Винниковского района, псевдоним „ТЕРЕСА”.

САЛЯК Антонина Станиславовна<sup>9</sup>, 1909 г. р., портная, в организации „АК” состоит с 1944 г. работала в качестве связной, организационный псевдоним „ЕВА”

и другие, всего 16 человек.

Во время обыска и ареста было изъято: 1 пистолет, 2 винтовки немецкого образца, 2 гранаты и 300 винтовочных патронов, а также переписка, поступившая из штаба Львовского обшара „АК” коменданту Винниковской организации „АК” – „АДАМУ”.

Все арестованные на предварительных допросах сознались в своей принадлежности к организации „АК”, рассказали о структурном построении в Винниковском районе данной организации, а также об антисоветской работе, проводимой ими уже при Советской власти.

Арестованный ЛЮБИНСКИЙ – комендант села Вульки-2<sup>10</sup> показал, что комендантом Винниковского района является БАРИЦ Казимир Станиславович<sup>11</sup>, 30 лет, педагог, псевдоним „АДАМ”, в данное время находится на нелегальном положении.

Заместитель его –



ŁAMASZ Kazimierz s. Kazimierza, urodz[ony] w 1904 roku, mieszkaniec w[si] Winniczki, w organizacji od 1943 r., zajmował stanowisko komendanta w[si] Winniczki, organizacyjny pseudonim „WICH-2”<sup>8</sup>.

FACZYŃSKI Stanisław s. Mariana, urodz[ony] w 1924 roku we w[si] Gańczary, wykształcenie 9 kl[as], przed aresztowaniem kierownik szkoły we w[si] Gańczary, w organizacji od 1945 r., służył jako komendant wsi Gańczary, organizacyjny pseudonim „PIK”.

DOBUSZ Józefa c. Romualda, urodz[ona] w 1898 roku, wykształcenie średnie, przed aresztowaniem pracowała jako nauczycielka winnickiej średniej polskiej szkoły, w organizacji AK znajduje się od 1943 r., gdzie zajmuje stanowisko naczelnika punktu pocztowego winnickiego rejonu, pseudonim „TERESA”.

SALAK Antonina<sup>9</sup> c. Stanisława, ur[odzona] w 1909 r., krawcowa, w organizacji AK od 1944 r., służyła w charakterze łączniczki, organizacyjny pseudonim „EWA”

i inni, łącznie 16 osób.

Podczas rewizji i aresztowania skonfiskowano: 1 pistolet, 2 karabiny wzoru niemieckiego, 2 granaty i 300 nabojów karabinowych, a także korespondencję, przesłaną ze sztabu Obszaru Lwowskiego AK do komendanta winnickiej organizacji AK – „ADAMA”.

Wszyscy aresztowani na wstępnych przesłuchaniach przyznali się do swojej przynależności do organizacji AK, opowiedzieli o strukturze organizacyjnej w winnickim rejonie tej organizacji, a także o antysowieckiej działalności, prowadzonej przez nich już za władzy sowieckiej.

Aresztowany LUBIŃSKI – komendant wsi Wólki-2<sup>10</sup> zeznał, że komendantem rejonu winnickiego jest BARSZCZ Kazimierz<sup>11</sup> s. Stanisława, 30 lat, pedagog, pseudonim „ADAM”, obecnie ukrywa się.

Jego zastępca – GIERON Zbigniew<sup>12</sup>, urodzony w Krakowie, 25–27 lat, pseudonim „SOKÓŁ”, również ukrywa się.

Obok komendanta rejonowego, w każdej miejscowości rejonu byli wyznaczeni komendanci wiejscy, którzy mieli w formie pisemnej informować rejonowego komendanta albo jego zastępcę o nastrojach politycznych ludności polskiej i jej stosunku do władzy sowieckiej, o sytuacji ekonomicznej wsi, podatkach, które nakładane są przez władze sowieckie, o pododdzia-

ГЕРОН Збигнев<sup>12</sup>, уроженец гор. Кракова, 25–27 лет, псевдоним „СОКОЛ”, проживает также на нелегальном положении.

Помимо районного коменданта в каждом населенном пункте района были назначены сельские коменданты, которые должны были в письменной форме информировать районного коменданта или его заместителя о политических настроениях польского населения и отношении его к Советской власти, об экономическом положении села, налогах, которые устанавливаются Советской властью, о войсковых подразделениях проходящих по населенным пунктам, об арестах, проводимых органами НКВД-НКГБ и другим вопросам.

Кроме того, сельские коменданты должны были учесть всех лиц, пригодных к военной службе, приобретать или хранить имеющееся огнестрельное оружие.

Эти сведения ЛЮБИНСКИЙ регулярно передавал коменданту „АДАМУ” или его заместителю „СОКОЛУ”, что то же самое делали и другие сельские коменданты.

Районный комендант обобщал получаемые от сельских комендантов материалы и передавал их через связных в штаб Львовского округа „АК”.

ЛЮБИНСКИЙ также признал, что он по заданию бывшего коменданта „АК” по Винниковскому району „АНТЕК” – ВЕНГЕРСКИЙ (нами ранее арестован по другому делу) организовал в лесном массиве, вблизи села Вульки-вторые, два оружейных склада, в которых хранилось до дня его ареста: 2 пулемета, 8 автоматов, 2 винтовки, 9 пистолетов, 10 гранат и патронов до 1000 шт.

Наряду с этим ЛЮБИНСКИЙ показал, что он, как и другие сельские коменданты, имел в своем подчинении от 7 до 8 участников польской националистической организации „АК”, которых воспитывал в духе непримиримости к Советской власти, периодически снабжал их нелегально издаваемыми организацией газетами „Слово польске” и „Вытрвамы”, которые получал через связных от районного коменданта или его заместителя.

Кто является издателем этих антисоветских газет, ЛЮБИНСКИЙ не называет и заявляет, что ему эти лица неизвестны.

В целях перепроверки показаний ЛЮБИНСКОГО и изъятия названного склада оружия, 22 июля с. г. группа <sup>а</sup>сотрудников УНКГБ-а совместно с ЛЮБИНСКИМ выезжали в Винниковский район, где ЛЮБИНСКИЙ показал в лесу схроны (склады) для оружия, однако оружия там не было обнаружено. Нужно полагать, что, оставшись на нелегальном положении, комендант „АДАМ” и его заместитель „СОКОЛ” узнав, что организация в известной мере разгромлена, приняли меры к тому, чтобы этот склад перебазировать в другое место.

łach wojskowych przechodzących przez miejscowości, o aresztowaniach, prowadzonych przez organy NKWD-NKGB i [o] innych kwestiach.

Oprócz tego komendanci wiejscy mieli uwzględnić wszystkie osoby podlegające służbie wojskowej, zdobywać lub przechowywać posiadaną broń palną.

Te informacje LUBIŃSKI regularnie przekazywał komendantowi „ADAMOWI” albo jego zastępcy „SOKOŁOWI”, to samo robili też inni komendanci wiejscy.

Komendant rejonowy uogólniał materiały otrzymywane od wiejskich komendantów i przekazywał je przez łączników do sztabu Okręgu Lwowskiego AK.

LUBIŃSKI zeznał też, że na polecenie byłego komendanta AK rejonu winnickiego „ANTKA” – WĘGIERSKIEGO (aresztowany przez nas wcześniej w innej sprawie) organizował w kompleksie leśnym, w pobliżu wsi Wólki-2, dwa magazyny broni, w których znajdowało się do czasu jego aresztowania: 2 karabiny maszynowe, 8 automatów, 2 karabiny, 9 pistoletów, 10 granatów i do 1000 szt[uk] nabojów.

Jednocześnie LUBIŃSKI zeznał, że on, podobnie jak inni wiejscy komendanci, miał pod swoją komendą od 7 do 8 członków polskiej nacjonalistycznej organizacji AK, których wychowywał w duchu nieprzejednania wobec władzy sowieckiej, okresowo zaopatrywał ich w nielegalnie wydawane przez organizację gazety „Słowo Polskie” i „Wytrwamy”, które otrzymywał przez łączników od rejonowego komendanta lub jego zastępcy.

Kto jest wydawcą tych antysowieckich gazet, LUBIŃSKI nie mówi i utrzymuje, że te osoby nie są mu znane.

W celu weryfikacji zeznań LUBIŃSKIEGO oraz konfiskaty wymienionego magazynu broni, 22 lipca br. grupa <sup>a</sup>pracowników UNKGB <sup>a</sup>wspólnie z LUBIŃSKIM jeździła do rejonu winnickiego, gdzie LUBIŃSKI wskazał w lesie schowki (składy) broni, jednak broni tam nie znaleziono. Należy przypuszczać, że pozostający w konspiracji komendant „ADAM” i jego zastępca „SOKÓL” dowiedziawszy się, że organizacja w znacznym stopniu została rozbita, podjęli kroki, aby ten magazyn [broni] przenieść w inne miejsce.

Aresztowany ŁAMASZ Kazimierz s. Kazimierza – wiejski komendant organizacji AK, pseudonim „WICH-2”, w pełni potwierdza zeznania LUBIŃSKIEGO. Przyznał się, że przechowywał u siebie karabin i do niego 600 szt[uk] nabojów.

Zeznał on także, że członkowie organizacji prowadzą wśród miejscowej ludności propagandę o tym, że Polska będzie istnieć w granicach z 1939 roku, <sup>b-i-b</sup> [o tym, że] zachodnie obwody Ukrainy oraz Białorusi powinny

Арестованный ЛАМАШ Казимир Казимирович – сельский комендант организации „АК” по кличке „ВИХ-2”, полностью перекрывает показания ЛЮБИНСКОГО, признался, что хранил у себя карабин и 600 шт. патронов к нему.

Он также признал, что участниками организации среди местного населения ведется пропаганда о том, что Польша будет существовать в пределах 1939 года, <sup>6</sup>-и<sup>6</sup> Западные области Украины и Белоруссии должны отойти к буржуазной Польше, что в этом направлении „АК” ведет свою работу, сохраняет кадры и огнестрельное оружие.

Кроме того, ЛАМАШ Казимир признал, что ему было известно о том, что по заданию Львовского окружного „АК” на квартире его сестры – ЛАМАШ Ядвиги была организована радиостанция, имевшая двухстороннюю связь с Лондонским польским эмигрантским „правительством”.

Зам. коменданта Винниковского района „СОКОЛ” также был осведомлен о работе этой радиостанции и в момент работы ее выделял вооруженную группу участников „АК” для несения охраны.

По показанию арестованной САЛЯК Антонины – связная коменданта Винниковского района, устанавливается, что она имела контакт со связным Львовского округа „АК” по псевдониму „БРОНИСЛАВ”<sup>13</sup>, от которого получала корреспонденцию для вручения „АДАМУ” и наоборот, корреспонденцию, идущую от „АДАМА” она передавала „БРОНИСЛАВУ” для передачи во Львовский округ „АК”. Встречи САЛЯК с „БРОНИСЛАВОМ” проходили у нее на квартире в Винниках два раза в неделю.

Следствие по данному делу ведем в направлении вскрытия всей вражеской деятельности участников организации „АК” по Винниковскому району, выявления лиц, издающих подпольные антисоветские газеты „Слово польске” и „Вытравмы”, выявления склада оружия, а также принимаются меры <sup>в</sup> к установке и аресту районного коменданта „АДАМА” и его заместителя „СОКОЛА”, через которых возможно будет выйти на руководство Львовского округа „АК”.

[...]

Из числа дел, по которым в отчетном периоде закончено расследование, характерными являются следующие:

Следственное дело № 2555 на группу  
участников диверсионно-террористического отдела  
организации Львовского округа и обшара

В предыдущих докладных записках мы сообщали о том, что нами в марте – мае месяцах 1945 г. была вскрыта и ликвидирована

przejsć do burżuazyjnej Polski, że w tym kierunku AK prowadzi swoją pracę, zachowuje kadry i broń palną.

Oprócz tego ŁAMASZ Kazimierz zeznał, że wiedział o tym, iż z polecenia lwowskiego okręgowego AK w mieszkaniu jego siostry – ŁAMASZ Jadwigi została zorganizowana stacja radiowa, utrzymująca dwustronną łączność z londyńskim rządem emigracyjnym.

Zast[ępcą] komendanta winnickiego rejonu „SOKÓŁ” także wiedział o tej radiostacji i na czas jej pracy przydzielał uzbrojoną grupę członków AK do ochrony.

Według zeznania aresztowanej SALAK Antoniny – łączniczki komendanta winnickiego rejonu ustalono, że miała ona kontakt z łącznikiem Okręgu Lwowskiego AK o pseudonimie „BRONISŁAW”<sup>13</sup>, od którego otrzymywała korespondencję do doręczenia „ADAMOWI” i odwrotnie, korespondencję wychodzącą od „ADAMA” doręczała „BRONISŁAWOWI” w celu przekazania do Okręgu Lwowskiego AK. Spotkania SALAK z „BRONISŁAWEM” odbywały się w jej mieszkaniu w Winnikach dwa razy w tygodniu.

Śledztwo w danej sprawie prowadzimy w kierunku wykrycia całej wrogiej działalności członków organizacji AK rejonu winnickiego, ujawnienia osób wydających podziemne antysowieckie gazety „Słowo Polskie” i „Wytrwamy”, ujawnienia składu broni, a także podejmowane są kroki w celu ustalenia i aresztowania rejonowego komendanta „ADAMA” i jego zastępcy „SOKOŁA”, przez których możliwe będzie dotarcie do kierownictwa Okręgu Lwowskiego AK.

[...]

Spośród spraw, w których w okresie sprawozdawczym śledztwo zakończono, charakterystycznymi są następujące:

Sprawa śledcza nr 2555 na grupę członków  
Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego organizacji  
Lwowskiego Okręgu i Obszaru

W poprzednich sprawozdaniach informowaliśmy o tym, że w miesiącach marcu – maju 1945 r. została przez nas wykryta i zlikwidowana grupa aktywnych członków i przywódców Oddziałów: Dywersyjno-Terrorystycznego i Legalizacyjnego AK Okręgu Lwowskiego i Obszaru.

W sprawie w różnym czasie zostali aresztowani:

KWIATKOWSKI Andrzej s. Mariana, kapitan Wojska Polskiego, szef Dywersyjno-Terrorystycznego Oddziału AK, pseudonim „IRENA”.

SKORUPA Wiesław s. Władysława, w 1942 roku porucznik Wojska Polskiego, ukończył w Anglii dywersyjno-terrorystyczną szkołę Intelligen-

группа активных участников и руководителей диверсионно-террористического и легализационного отделов „АК” Львовского округа и обшара.

По делу одновременно были арестованы:

КВЯТКОВСКИЙ Андрей Марьянович, капитан польской армии, шеф диверсионно-террористического отдела „АК”, псевдоним „ИРЕНА”.

СКОРУПА Веслав Владиславович, в 1942 году поручик польской армии, закончил в Англии диверсионно-террористическую школу „Интеллиженс-сервис”, заброшен на английском самолете в Польшу, заместитель коменданта диверсионно-террористического отдела Львовского округа.

КОССАК-ОЛЬШЕВСКИЙ Станислав Антонович, заместитель шефа отдела „КЕДИВ” Львовского обшара „АК”, по кличке „БАР”, окончил диверсионно-террористическую школу „Интеллиженс-сервис”, заброшен в Польшу на английском самолете.

СКОМАРОВСКИЙ Вячеслав Вячеславович, он же МАДЕЙ Тадеуш Степанович, участник „АК” с 1943 г., по кличке „ВЕСЛАВ” – террорист.

МАЛИНОВСКИЙ Эмиль-Адам Витольдович, по кличке „МИЛЕК”, террорист, на вооружении имел 2 пистолета.

КУЛИНСКИЙ Станислав Брониславович, участник „АК” с ноября 1943 г., по кличке „СКШИПЕК”, шеф отдела легализации „АК”.

БОРЩЕВСКИЙ Тадеуш Казимирович, участник „АК”, по кличке „ЛЯС”, руководитель патруля диверсионно-террористического отдела „АК”, а затем начальник связи и информации района „АК” северной части города Львова.

КОЗИК Иван Юзефович<sup>14</sup>, участник „АК” с 1942 г., по кличкам „ЗДИСЛАВ”, „КАРСКИЙ”, комендант западной дельницы „АК” города Львова.

СТЕЦЬ Иван Иванович, участник „АК” с 1942 г., псевдоним[ы] „ЧЕРНЫЙ” и „МАРВА”, комендант Городокского инспектората „АК”.

СТРУШИНСКАЯ Здислава Иосифовна<sup>15</sup>, участница „АК” с 1943 г., по кличке „АЛИНА”, секретарь отдела легализации Львовского обшара „АК”, а затем шеф отдела легализации.

ОБСТ Мария Иосифовна, участница „АК” с января 1943 г., выполняла обязанности связной, а затем личного секретаря участника „АК” генерала СТШЕЛЕЦКОГО, содержательница центральной конспиративной квартиры „АК”.

КОЗИКОВСКАЯ Зофья Александровна, участница польского подполья с 1942 г., по псевдониму „ИСКРА”, личная связная КВЯТКОВСКОГО.

ce Service, zrzucony z angielskiego samolotu do Polski, zastępca komendanta Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego Okręgu Lwowskiego.

KOSSAK-OLSZEWSKI Stanisław s. Antoniego, zastępca szefa Oddziału KEDYW Obszaru Lwowskiego AK, pseudonim „BAR”, ukończył dywersyjno-terrorystyczną szkołę Intelligence Service, zrzucony do Polski z angielskiego samolotu.

SKOMOROWSKI Mieczysław s. Mieczysława *on-że* MADEJ Tadeusz s. Stefana, członek AK od 1943 r., pseudonim „WIESŁAW” – terrorysta.

MALINOWSKI Emil Adam s. Witolda, pseudonim „MILEK”, terrorysta, uzbrojony w 2 pistolety.

KULIŃSKI Stanisław s. Bronisława, członek AK od listopada 1943 r., pseudonim „SKRZYPEK”, szef Oddziału Legalizacji AK.

BARSZCZEWSKI Tadeusz s. Kazimierza, członek AK, pseudonim „LAS”, dowódca patrolu Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego AK, a następnie szef łączności i informacji AK rejonu północnej części miasta Lwowa.

KOZIK Jan<sup>14</sup> s. Józefa, członek AK od 1942 r., pseudonimy „ZDZIŚLAW”, „KARSKI”, komendant zachodniej dzielnicy AK miasta Lwowa.

STEC Jan s. Jana, członek AK od 1942 r., pseudonim[y] „CZARNY” i „MARWA”, komendant Inspektoratu Gródeckiego AK.

STRUSZYŃSKA Zdzisława<sup>15</sup> c. Józefa, członkini AK od 1943 r., pseudonim „ALINA”, sekretarz Oddziału Legalizacji Obszaru Lwowskiego AK, a następnie szef Oddziału Legalizacji.

OBST Maria c. Józefa, członkini AK od stycznia 1943 r., pełniła funkcję łączniczki, a następnie osobistego sekretarza członka AK generała STRZELECKIEGO, właścicielka głównego konspiracyjnego lokalu AK.

KOZIKOWSKA Zofia c. Aleksandra, członkini polskiego podziemia od 1942 r., pseudonim „ISKRA”, osobista łączniczka KWIATKOWSKIEGO.

RYSZKIEWICZ Anna c. Andrzeja, członkini AK od 1943 r., pseudonim „KAMA”, łączniczka zastępcy komendanta Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego AK – SKORUPY.

STEBNICKA Janina Bronisława c. Eustachego, członkini AK od wiosny 1944 r., pseudonim „LENA”, pełniła obowiązki kurierki.

STEBNICKA Irena c. Eustachego, członkini AK, pseudonim „MAGDA”, pełniła obowiązki kurierki.

MATUSZYŃSKA Helena c. Leona, członkini polskiego podziemia od 1942 r., właścicielka mieszkania konspiracyjnego.

MATUSZYŃSKA Bronisława c. Wojciecha, członkini AK od 1944 r., właścicielka mieszkania konspiracyjnego AK.

РИШКЕВИЧ Анна Андреевна, участница „АК” с 1943 г., по кличке „КАМА”, связная заместителя коменданта диверсионно-террористического отдела „АК” – СКОРУПА.

СТЕБНИЦКАЯ Янина-Бронислава Евстафьевна, участница „АК” с весны 1944 г., по кличке „ЛЕНА”, выполняла обязанности курьерки.

СТЕБНИЦКАЯ Ирена Евстафьевна, участница „АК” по кличке „МАГДА”, выполняла обязанности курьерки.

МАТУШИНСКАЯ Елена Леоновна, участница польского подполья с 1942 г., содержательница конспиративной квартиры.

МАТУШИНСКАЯ Бронислава Войцеховна, участница „АК” с 1944 г., содержательница конспиративной квартиры „АК”.

СКУЛЬСКАЯ Ванда Иосифовна, участница „АК” с 1944 г., выполняла обязанности связной, по кличке „ВАНДА”.

МОЙЗЕСОВИЧ Самуил Кайтанович, участник „АК” с 1944 г., имел связь с КУЛИНСКИМ и другими участниками „АК”. Используя свое служебное положение, выдавал им фиктивные справки о месте работы.

СКУЛЬСКАЯ Ирена Иосифовна, проживая нелегально на центральной конспиративной квартире польской подпольной военно-повстанческой организации „Армия Краева”, поддерживала тесную связь с участниками „АК” – ОБСТ, КОССАК, КУЛИНСКИЙ, „ПИТЕР” и другими, знала о их враждебных намерениях. Кроме того, неофициально выполняла обязанности связной содержательницы центральной квартиры Марии ОБСТ.

Привлеченные по настоящему делу в качестве обвиняемых КВЯТКОВСКИЙ, КОССАК, СКОРУПА и другие сознались и изобличены материалами дела в том, что они по директивам, исходящим от польского эмигрантского „правительства” на освобожденной от немецких захватчиков Советской территории Западной Украины, продолжали вести антисоветскую работу, сохранив широко-разветвленную организацию „АК” с ее штабами, отделами и плютонами, разрабатывали планы вооруженного выступления против Советской власти, совершали террористические акты над Советскими людьми, хранили большие склады с вооружением, завезенным в свое время из Англии на самолетах.

Занимались шпионской деятельностью, изготавливали различные фиктивные документы, с помощью которых укрывались от Советских органов на многочисленных, организованных ими конспиративных квартирах, и другое.



SKULSKA Wanda c. Józefa, członkini AK od 1944 r., pełniła obowiązki łączniczki, pseudonim „WANDA”.

MOJZESOWICZ Samuel s. Kajetana, członek AK od 1944 r., miał łączność z KULIŃSKIM i innymi członkami AK. Wykorzystując swoje stanowisko służbowe, wydawał im fikcyjne zaświadczenia o miejscu pracy.

SKULSKA Irena c. Józefa, mieszkając nielegalnie w głównym konspiracyjnym lokalu polskiej podziemnej wojskowo-powstańczej organizacji Armia Krajowa, utrzymywała ścisły związek z członkami AK – OBST, KOSSAKIEM, KULIŃSKIM, „PITEREM” i innymi, wiedziała o ich wrogich zamiarach. Oprócz tego nieoficjalnie pełniła obowiązki łączniczki właścicielki głównego mieszkania [AK] Marii OBST.

Dołączeni do tej sprawy w charakterze oskarżonych KWIATKOWSKI, KOSSAK, SKORUPA i inni przyznali się i zostali zdemaskowani materiałami sprawy, że zgodnie z wytycznymi, pochodzącymi od polskiego rządu emigracyjnego na wyzwolonym od niemieckich najeźdźców sowieckim terytorium Zachodniej Ukrainy, prowadzili nadal antysowiecką robotę, zachowując szeroko rozgałęzioną organizację AK z jej sztabami, oddziałami i plutonami, opracowywali plany zbrojnego wystąpienia przeciwko władzy sowieckiej, przeprowadzali akty terrorystyczne wobec sowieckich ludzi, posiadali duże składy broni, dostarczonej swego czasu z Anglii samolotami.

Zajmowali się działalnością szpiegowską, sporządzali przeróżne fałszywe dokumenty, z pomocą których ukrywali się przed sowieckimi organami w licznych zorganizowanych przez nich mieszkaniach konspiracyjnych i inne.

I tak, KWIATKOWSKI przyznał się do tego, że razem z szefem sztabu „RADCA” i komendantem AK Okręgu Lwowskiego „MŁOTEM” już za władzy sowieckiej uczestniczyli w opracowaniu planów zbrojnego wystąpienia przeciwko władzy sowieckiej w sprzyjającej sytuacji z zamiarem oderwania zachodnich obwodów Ukrainy i Białorusi od ZSRS i przyłączenia ich do burżuazyjnej Polski. On też zmuszony był potwierdzić [istnienie] i wydać magazyn broni z automatami, karabinami maszynowymi, rewolwerami, granatami, granatnikami i innym uzbrojeniem przeznaczonym do walki z władzą sowiecką, dokumentów Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego i in[nych].

Aresztowany KOSSAK zeznał, że on, podobnie jak inni członkowie AK, prowadził aktywną walkę z władzą sowiecką i zajmował się przeprowadzaniem aktów terrorystycznych wobec ludzi sowieckich, osobiście przygotował 12 dywersantów – terrorystów, do chwili aresztowania był zastępcą szefa Oddziału KEDYW Obszaru Lwowskiego AK, miał pod swoją

Так, КВЯТКОВСКИЙ сознался в том, что он совместно с начальником штаба „РАТЦА” и комендантом „АК” Львовского округа „МЛОТ” уже при Советской власти участвовали в составлении планов вооруженного выступления против Советской власти в момент подходящей для этого ситуации с целью отторжения Западных областей Украины и Белоруссии от СССР и присоединения их к буржуазной Польше. Он же вынужден был признать и выдать склад оружия с автоматами, пулеметами, револьверами, гранатами, минометами и другим вооружением, предназначенным для борьбы с Советской властью, документов диверсионно-террористического отдела и др.

Арестованный КОССАК признал, что он, как и другие участники „АК”, вел активную борьбу с Советской властью и занимался совершением террористических актов над советскими людьми, лично подготовил 12 диверсантов – террористов, до момента ареста был заместителем шефа отдела „КЕДИВ” Львовского обшара „АК”, имел в своем подчинении 6 вооруженных террористов – разведчиков, которые совершали террористические акты.

В январе 1945 г. КОССАК поручил соучастнику по делу СКОМАРОВСКОМУ совершить террористический акт над советским гражданином, что и было им выполнено.

Обвиняемый СКОМАРОВСКИЙ признался в том, что он занимался вербовкой новых членов в „АК”, одновременно выполнял обязанности связного.

24 февраля 1945 г. вместе с террористом по кличке „ЕЖИ” совершил террористический акт над жителем города Львова – ДЮШИНЬИМ, который был заподозрен ими в секретных связях с Советскими органами.

В январе – феврале 1945 г. вместе с другими участниками „АК” совершил вооруженное ограбление квартиры арестованной ЖЕППЫ, занимался выявлением лиц, которые выдали Советским органам участницу „АК” ЖЕППУ, для последующего физического уничтожения их.

Кроме того получал, читал и систематически распространял анти-советскую газету „Коммуникат”, выпускаемую подпольно польскими националистами.

Обвиняемый СКОРУПА, будучи поручиком Армии польской, в Лондоне закончил диверсионную школу при „Интеллиженс-сервис”, а затем был заброшен на английском самолете в Западную Украину для ведения подпольной работы и организации польско-националистического подполья на вооруженную борьбу против Советского Союза.

komendą 6 uzbrojonych terrorystów – wywiadowców, którzy dokonywali aktów terrorystycznych.

W styczniu 1945 r. KOSSAK polecił współoskarżonemu w sprawie SKOMOROWSKIEMU dokonać aktu terrorystycznego wobec obywatela sowieckiego, co też zostało przez niego wykonane.

Oskarżony SKOMOROWSKI przyznał się do tego, że zajmował się werbowaniem nowych członków do AK, jednocześnie pełnił obowiązki łącznika.

24 lutego 1945 r. razem z terrorystą o pseudonimie „JERZY” dokonał terrorystycznego aktu wobec mieszkańca miasta Lwowa – DIUSZYNA, który był podejrzewany przez nich o tajne związki z organami sowieckimi.

W styczniu – lutym 1945 r. wspólnie z innymi członkami AK przeprowadził zbrojny napad rabunkowy na mieszkanie aresztowanej RZEP-PY, zajmował się wykrywaniem osób, które wydały sowieckim organom członkinię AK RZEPPE, w celu późniejszej ich fizycznej likwidacji.

Oprócz tego otrzymywał, czytał i systematycznie rozpowszechniał antysowiecką gazetę „Komunikat”, wydawaną w podziemiu przez polskich nacjonalistów.

Oskarżony SKORUPA, będąc porucznikiem Wojska Polskiego, w Londynie ukończył dywersyjną szkołę przy Intelligence Service, a następnie został zrzucony z angielskiego samolotu na Zachodnią Ukrainę w celu prowadzenia podziemnej działalności i organizowania polskiego nacjonalistycznego podziemia do zbrojnej walki przeciwko Związkowi Sowieckiemu.

Przed wypędzeniem Niemców z m. Lwowa w Okręgu Lwowskim AK zajmował stanowisko zastępcy komendanta Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego, po czym znajdował się przy sztabie Okręgu w charakterze oficera rezerwy, utrzymywał ścisłą łączność z dowództwem sztabu Okręgu, co miesiąc otrzymywał pieniężny zasiłek w kwocie 2000 rubli.

Oskarżony MALINOWSKI był członkiem AK od marca 1944 r., wchodził w skład grupy dywersyjno-terrorystycznej, mieszkał nielegalnie i jako terrorysta był uzbrojony w 2 pistolety (odebrane przy przeszukaniu).

Oskarżony KULIŃSKI w listopadzie 1943 r. ochotniczo wstąpił do AK, do stycznia 1944 r. był zastępcą szefa Oddziału Legalizacji, a następnie był szefem Oddziału do dnia aresztowania.

Po wkroczeniu Armii Czerwonej do Lwowa szczególnie zaktywizował pracę dowodzonego przez siebie Oddziału, wyszukiwał i sporządzał fałszywe dokumenty [służące] do legalizacji kadry dowódczej AK i poszczególnych [jej] członków, sporządzał pieczęcie i różne blankiety sowieckich

В „АК” Львовского округа занимал должность заместителя коменданта диверсионно-террористического отдела до изгнания немцев из г. Львова, после чего находился при штабе округа, в качестве офицера резерва, поддерживал тесную связь с руководством штаба округа, ежемесячно получал денежное содержание в сумме 2000 рублей.

Обвиняемый МАЛИНОВСКИЙ являлся участником „АК” с марта 1944 г. входил в состав диверсионно-террористической группы, проживал нелегально и как террорист имел на вооружении 2 пистолета (отобранных при обыске).

Обвиняемый КУЛИНСКИЙ, в ноябре 1943 г. добровольно вступил в „АК”, до января 1944 г. являлся заместителем шефа отдела легализации, а затем был шефом этого отдела до дня его ареста.

С приходом Красной Армии во Львов особенно активизировал работу руководимого им отдела, изыскивал и изготовлял фиктивные документы для легализации руководящего состава „АК” и отдельных участников, изготовлял печати и различные бланки советских документов, по заданию руководства „АК” переправлял в Польшу участников „АК” для подпольной работы против Люблинского правительства, и другое.

По антисоветской работе был тесно связан с КВЯТКОВСКИМ, СКОРУПОЙ, ОБСТ Марией и другими.

За проведение подпольной антисоветской работы получал ежемесячно денежное вознаграждение в сумме 4500 руб.

Обвиняемый БОРЩЕВСКИЙ с начала 1943 года являлся участником польской националистической организации „ЗВЗ” („Союз Вооруженной Борьбы”) [1], а затем перешел в „АК”, где с декабря 1943 г. по июль 1944 г. состоял в диверсионно-террористическом отделе, в должности руководителя „ПАТРОЛЯ”.

С приходом частей Красной Армии во Львов продолжал оставаться в подполье, работал начальником связи и информации Северного района „АК” города Львова, занимался вербовкой новых членов „АК” в диверсионный отдел.

При аресте у БОРЩЕВСКОГО изъято донесение о проведении террора над мирными гражданами.

Обвиняемый КОЗИК – с весны 1942 года являлся участником военно-повстанческой организации „ЗВЗ” („Союз Вооруженной Борьбы”) [1], а затем перешел в „АК”, где состоял в должности коменданта так называемой „Западной дельницы” „АК” гор. Львова, проводил вербовку новых членов „АК”, распространял среди участников „АК” нелегальные газеты – „Вытрвамы”, „Жолнеж польски” и другие, имел связь с террористами „АК” – КВЯТКОВСКИМ и КОССАК.

dokumentów, na polecenie dowództwa AK przerzucał do Polski członków AK do podziemnej roboty przeciwko rządowi lubelskiemu i inne.

W antysowieckiej robocie był ściśle związany z KWIATKOWSKIM, SKORUPĄ, OBST Marią i innymi.

Za prowadzenie podziemnej antysowieckiej roboty otrzymywał co miesiąc wynagrodzenie pieniężne w kwocie 4500 rub[li].

Oskarżony BARSZCZEWSKI od początku 1943 roku był członkiem polskiej nacjonalistycznej organizacji ZWZ (Związek Walki Zbrojnej) [!], a następnie przeszedł do AK, gdzie od grudnia 1943 r. do lipca 1944 r. znajdował się w Oddziale Dywersyjno-Terrorystycznym, na stanowisku dowódcy patrolu.

Po wkroczeniu oddziałów Armii Czerwonej do Lwowa nadal pozostawał w podziemiu, pracował jako szef łączności i informacji północnego rejonu AK miasta Lwowa, zajmował się werbunkiem nowych członków AK do Oddziału Dywersyjnego.

Podczas aresztowania BARSZCZEWSKIEMU skonfiskowano raport o stosowaniu terroru wobec ludności cywilnej.

Oskarżony KOZIK – od wiosny 1942 roku był członkiem wojskowo-powstańczej organizacji ZWZ (Związek Walki Zbrojnej) [!], a następnie przeszedł do AK, gdzie znajdował się na stanowisku komendanta tak zwanej „Zachodniej Dzielnicy” AK m. Lwowa, prowadził werbunek nowych członków AK, rozpowszechniał wśród członków AK nielegalne gazety – „Wytrwamy”, „Żołnierz Polski” i inne, miał łączność z terrorystami AK – KWIATKOWSKIM i KOSSAKIEM.

Oskarżony STEC – członek AK od 1943 r., był najpierw referentem, a następnie komendantem Inspektoratu Gródeckiego AK.

Na podstawie zeznań STECA w czerwcu br. Zarząd NKGB obwodu lwowskiego zlikwidował magazyn broni, należący do Inspektoratu Gródeckiego AK – 35 automatów, 25 rewolwerów, 3 karabiny maszynowe, 120 magazynków do nich, 2 granatniki, 13 min, 39 granatów i nie mniej niż 15 tys[ięcy] szt[uk] naboju.

Oskarżona STRUSZYŃSKA – członkini AK od 1943 roku, pełniła obowiązki sekretarza Oddziału Legalizacji Obszaru Lwowskiego AK.

Od kwietnia br. (po aresztowaniu KULIŃSKIEGO) była szefem Oddziału Legalizacyjnego, w swoim mieszkaniu przechowywała tajną korespondencję, pieczętki, blankiety dokumentów i pieniądze należące do Oddziału.

Oskarżona OBST Maria – członkini AK od stycznia 1943 roku, pierwotnie pełniła obowiązki łączniczki, a następnie osobistego sekretarza generała STRZELECKIEGO, jej mieszkanie było głównym lokalem konspiracyjnym AK we Lwowie, gdzie ukrywali się i prowadzili swoją wrogą

Обвиняемый СТЕЦ – участник „АК” с 1943 г., являлся сначала референтом, а затем комендантом Городокского инспектората „АК”.

По показаниям СТЕЦ в июне с. г. Управлением НКГБ Львовской области ликвидирован склад оружия, принадлежавшего Городокскому инспекторату „АК” – 35 автоматов, 25 револьверов, 3 пулемета, 120 магазинов к ним, 2 миномета, 13 мин, 39 гранат и не менее 15 тыс. шт. патронов.

Обвиняемая СТРУШИНСКАЯ – участница „АК” с 1943 года, выполняла обязанности секретаря отдела легализации Львовского обшара „АК”.

С апреля с. г. (после ареста КУЛИНСКОГО) была шефом легализационного отдела, у себя на квартире хранила секретную переписку, печати, бланки документов и деньги, принадлежавшие отделу.

Обвиняемая ОБСТ Мария – участница „АК” с января 1943 года, первоначально выполняла обязанности связной, а затем личного секретаря генерала СТШЕЛЕЦКОГО, ее квартира являлась центральной конспиративной квартирой „АК” во Львове, где скрывались и проводили свою вражескую деятельность террористы КВЯТКОВСКИЙ и КОССАК, шеф отдела легализации КУЛИНСКИЙ и другие.

Обвиняемая КОЗИКОВСКАЯ – участница „АК” с 1942 года, выполняла роль связной. С 1943 года являлась связной шефа диверсионно-террористического отдела Львовского округа „АК” – КВЯТКОВСКОГО.

Кроме того, участвовала в разработке планов диверсии и террора.

При обыске в квартире КОЗИКОВСКОЙ изъято оружие и архив диверсионно-террористического отдела „АК”.

Остальные обвиняемые, проходящие по настоящему делу – РИШКЕВИЧ Анна, СТЕБНИЦКАЯ Янина, СТЕБНИЦКАЯ Ирена, МАТУШИНСКАЯ Ирина, МАТУШИНСКАЯ Бронислава, СКУЛЬСКАЯ Ванда, МОИЗЕСОВИЧ Самуил и СКУЛЬСКАЯ Ирена, также сознались, что являются участниками „АК”, выполняли роль связных, курьеров, и являлись содержателями конспиративных квартир, всячески помогали проводить вражескую работу участникам диверсионно-террористического отдела „АК” и скрывали последних от органов Советской власти.

Следственное дело по обвинению КВЯТКОВСКОГО, СКОРУПА, КОССАК, КУЛИНСКОГО и других, всего 20 человек, закончено и направлено в Военный Трибунал Львовского округа, дело будет заслушано с участием сторон – Государственного обвинения и Защиты.

На проходящих по показаниям арестованных – коменданта „АК” Львовского округа „МЛОТ”, начальника штаба „РАТЦА”

działalność terroryści KWIATKOWSKI i KOSSAK, szef Oddziału Legalizacji KULIŃSKI i inni.

Oskarżona KOZIKOWSKA – członkini AK od 1942 roku, pełniła rolę łączniczki, od 1943 roku była łączniczką szefa Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego Okręgu Lwowskiego AK – KWIATKOWSKIEGO.

Oprócz tego uczestniczyła w opracowywaniu planów dywersji i terroru.

Podczas rewizji w mieszkaniu KOZIKOWSKIEJ skonfiskowano broń i archiwum Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego AK.

Pozostali oskarżeni, występujący w sprawie – RYSZKIEWICZ Anna, STEBNICKA Janina, STEBNICKA Irena, MATUSZYŃSKA Irena, MATUSZYŃSKA Bronisława, SKULSKA Wanda, MOJZESOWICZ Samuel i SKULSKA Irena – również przyznali się, że są członkami AK, pełnili rolę łączników, kurierów i byli właścicielami konspiracyjnych mieszkań, na wszelkie sposoby pomagali prowadzić wrogą robotę członkom Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego AK i ukrywali ich przed organami władzy sowieckiej.

Sprawa śledcza w celu [przygotowania aktu] oskarżenia KWIATKOWSKIEGO, SKORUPY, KOSSAKA, KULIŃSKIEGO i innych, łącznie 20 osób, została zakończona i skierowana do Wojskowego Trybunału Okręgu Lwowskiego, sprawa ta będzie rozpatrywana z udziałem stron – państwowego oskarżenia i obrony.

Na występujących w zeznaniach aresztowanych – komendanta AK Okręgu Lwowskiego „MŁOTA”, szefa sztabu „RADCE” i innych [materiały zostały] wyłączone i przekazane do 2 Oddziału UNKGB w celu ustalenia i ich aresztowania.

#### Sprawa śledcza nr 947 na grupę aktywnych członków Okręgu Stanisławowskiego AK

W sprawie zostali aresztowani:

KORBECKI Stanisław s. Andrzeja, członek polskiego nacjonalistycznego podziemia od 1942 r., pod pseudonimami „ZIEBA”, „KAROL”, szef kancelarii sztabu Okręgu Stanisławowskiego i oficer do zleceń specjalnych.

KORBECKI Kazimierz s. Stanisława, członek AK od 1943 r., pseudonim „KAJTUŚ”, był dowódcą drużyny san[itarnej] AK.

и других выделены и переданы во 2-й Отдел УНКГБ для установки и ареста их.

Следственное дело № 947 на группу активных участников  
Станиславского округа „АК”

По делу арестованы:

КОРБЕЦКИЙ Станислав Андреевич, участник польского националистического подполья с 1942 г., под псевдонимом „ЗЕМБА”, „КАРОЛЬ”, шеф канцелярии штаба Станиславского округа и офицер по особо важным поручениям.

КОРБЕЦКИЙ Казимир Станиславович, участник „АК” с 1943 г., по кличке „КАЙТУС”, являлся комендантом сандружины „АК”.

КОРБЕЦКИЙ Мечислав Станиславович, участник польского подполья с 1942 г., помощник шефа канцелярии штаба округа, одновременно являлся помощником коменданта спецплютона и помощником коменданта района „АК”.

БЕРНАКЕВИЧ Александр Юзефович, он же ПЬОТРОВСКИЙ Александр Антонович, участник польского националистического подполья с 1941 г. по кличке „АЛЕКС”, начальник 3 операционного отдела Станиславского округа „АК”, капитан польской армии.

ЗЕМБА Бронислав-Леслав Михайлович, участник „АК” с 1943 г., ведал тайными складами оружия и боеприпасов Станиславского округа „АК”.

Произведенным по делу расследованием установлено, что КОРБЕЦКИЙ Станислав, его два сына – Казимир и Мечеслав, ПЬОТРОВСКИЙ и ЗЕМБА, будучи польскими националистами – сторонниками польского реакционного „правительства”, и враждебно настроенными к Советской власти, являлись активными участниками антисоветской военно-повстанческой организации польских националистов – „Армия Краева”, вели борьбу за отторжение Западной Украины



KORBECKI Mieczysław s. Stanisława, członek polskiego podziemia od 1942 r., pomocnik szefa kancelarii sztabu Okręgu, jednocześnie był pomocnikiem dowódcy plutonu spec[jalnego] i pomocnikiem komendanta rejonu AK.

BERNAKIEWICZ Aleksander s. Józefa *on-że* PIOTROWSKI Aleksander s. Antoniego, członek polskiego nacjonalistycznego podziemia od 1941 r., pseudonim „ALEKS”, naczelnik 3 Oddziału Operacyjnego Okręgu Stanisławowskiego AK, kapitan Wojska Polskiego.

ZIĘBA Bronisław Lesław s. Michała, członek AK od 1943 r., zawiadywał tajnymi magazynami broni i amunicji Okręgu Stanisławowskiego AK.

W wyniku przeprowadzonego w sprawie śledztwa ustalono, że KORBECKI Stanisław, jego dwaj synowie – Kazimierz i Mieczysław, PIOTROWSKI i ZIĘBA, będący polskimi nacjonalistami – stronnikami polskiego reakcyjnego rządu wrogo nastawionymi do władzy sowieckiej, byli aktywnymi członkami antysowieckiej wojskowej powstańczej organizacji polskich nacjonalistów – Armia Krajowa, prowadzili walkę o oderwanie Zachodniej Ukrainy i Białorusi od Związku Sowieckiego i przyłączenie ich do pańskiej Polski.

Oskarżony KORBECKI Stanisław, będąc członkiem polskiego nacjonalistycznego podziemia od 1942 r., do marca 1943 r. pełnił obowiązki instruktora szkolenia wojskowego dla członków podziemia, wyszkolił do 100 osób, a także zajmował się werbunkiem nowych ludzi do podziemnej organizacji.

Od marca 1943 r. do 22 grudnia 1944 r., tj. do dnia aresztowania, zajmował stanowisko szefa kancelarii sztabu Okręgu Stanisławowskiego AK, jednocześnie będąc oficerem do szczególnie ważnych zleceń, swoje mieszkanie udostępnił organizacji AK w charakterze lokalu konspiracyjnego AK, gdzie spotykała się kadra dowódcza AK, w nim też odbywało się czytanie antysowieckich gazet „Słowo Polskie”, „Wytrwamy”, „Komunikat” i innych.

Jako szef kancelarii sztabu Okręgu, otrzymywał bezpośrednio od komendanta Okręgu HERMANA (uczestniczył [jako świadek] w procesie moskiewskim), wszystkie rozkazy i rozporządzenia, a także środki pieniężne na wypłaty i zakup broni, amunicji i wyposażenia, a następnie przekazywał to wszystkim komendantom inspektoratów Okręgu Stanisławowskie-

и Белоруссии от Советского Союза и присоединение их к панской Польше.

Обвиняемый КОРБЕЦКИЙ Станислав, являясь участником польского националистического подполья с 1942 г. до марта 1943 г., выполнял обязанности инструктора по обучению военному делу участников подполья, обучив этому до 100 человек, а также занимался вербовкой новых лиц в подпольную организацию.

С марта 1943 г. по 22 декабря 1944 г., т. е. по день ареста, занимал должность шефа канцелярии штаба Станиславского округа „АК”, одновременно являясь офицером по особо важным поручениям, свою квартиру предоставил организации „АК” в качестве конспиративной квартиры „АК”, где встречался руководящий состав „АК”, в ней же проводились читки антисоветских газет „Слово польске”, „Вытравмы”, „Коммуникат” и другие.

Как шеф канцелярии штаба округа „АК”, получал непосредственно от коменданта округа ГЕРМАНА (прошел по Московскому процессу), все приказы и распоряжения, а также денежные средства на зарплату и закупку оружия, боеприпасов и снаряжения, а затем передавал все это комендантам инспекторатов Станиславского округа „АК”, а также инструктировал последних о порядке приобретения и хранения оружия, вербовки новых лиц в „АК” и конспирации, лично сам завербовал 8 человек в „АК”, которые впоследствии находились под его руководством.

На средства организации „АК” через своих сыновей – Казимира и Мечеслава и других участников „АК” закупал в большом количестве различное оружие – автоматы, винтовки, пистолеты, гранаты и боеприпасы, а также организовывал тайные склады для хранения этого оружия.

По приказу коменданта округа „АК” создал специальный „плютон” по охране руководящего состава округа „АК” и собиранию сведений разведывательного характера, лично сам руководил комендантами [?] этого плютона.

Кроме того, организовал подпольную школу подофицеров „АК”, возложив руководство этой школой на соучастника по делу ПЬОТРОВСКОГО А. А.

Обвиняемый КОРБЕЦКИЙ Казимир – завербован в „АК” своим отцом – КОРБЕЦКИМ Станиславом весной 1943 года, являлся комендантом сандружины „АК” и выполнял различные поручения своего отца, как шефа канцелярии штаба округа, имел личное оружие – пистолет.

go AK, a także instruował ich o zasadach zdobywania i przechowywania broni, werbunku nowych osób do AK i konspiracji, osobiście zwerbował 8 osób do AK, które ostatnio znajdowały się pod jego dowództwem.

Ze środków organizacji AK przez swoich synów – Kazimierza i Mieczysława oraz innych członków AK kupował w znacznych ilościach różną broń – automaty, karabiny, pistolety, granaty i amunicję, a także organizował tajne magazyny do przechowywania tej broni.

Z rozkazu komendanta Okręgu AK utworzył specjalny pluton do ochrony kadry dowódczej okręgu AK i zbierania informacji o charakterze zwiadowczym, osobiście dowodził komendantami [?] tego plutonu.

Oprócz tego zorganizował konspiracyjną szkołę podoficerów AK, powierzając kierowanie tą szkołą współoskarżonemu w sprawie PIOTROWSKIEMU A. A.

Oskarżony KORBECKI Kazimierz, zwerbowany do AK przez swojego ojca – KORBECKIEGO Stanisława wiosną 1943 roku, był dowódcą drużyny san[itarnej] AK i wypełniał różnorodne polecenia swojego ojca jako szefa kancelarii sztabu Okręgu, miał osobistą broń – pistolet.

Oskarżony BERNAKIEWICZ A. przyznał się do tego, że od 1939 roku do czerwca 1941 r. mieszkał we Lwowie nielegalnie, a po wkroczeniu do Lwowa okupantów niemieckich – zalegalizował się i jesienią 1941 r. został członkiem polskiego nacjonalistycznego podziemia, od 1943 r. był kierownikiem 3 Oddziału Operacyjnego Okręgu Stanisławowskiego, kierował podziemną szkołą podoficerów AK, osobiście egzaminował kończących tę szkołę, opracowywał plany przeprowadzenia aktów dywersji na terytorium obwodu stanisławowskiego, zajmował się rozpowszechnianiem podziemnych antysowieckich gazet.

Oskarżony ZIĘBA znajdował się w AK od 1943 r. do maja 1945 r. w charakterze zawiadującego tajnym magazynem broni i amunicji Okręgu Stanisławowskiego AK.

W toku śledztwa w tej sprawie został wykryty i zlikwidowany w maju br. magazyn broni należącej do Okręgu Stanisławowskiego AK:

- 10 pistoletów różnych systemów,
- 2 granaty
- 1 automat „pepesza”
- 1772 naboje różnego kalibru
- 3 dyski do ręcznego karabinu maszynowego Diegtariewa,
- a także różnorodny sprzęt:
- 7 aparatów telefonicznych,
- 6 łącznic do telefonów polowych,
- 12 masek przeciwgazowych,
- 8 kompasów,

Обвиняемый БЕРНАКЕВИЧ А. сознался в том, что с 1939 года по июнь 1941 г. проживал во Львове нелегально, а с приходом во Львов немецких оккупантов – легализовался и осенью 1941 г. стал участником польского националистического подполья, с 1943 г. являлся начальником 3-го операционного отдела Станиславского округа, ведал подпольной школой подофицеров „АК”, лично сам экзаменовал оканчивающих эту школу, составлял планы совершения диверсионных актов на территории Станиславской области, занимался распространением подпольных антисоветских газет.

Обвиняемый ЗЕМБА в „АК” состоял с 1943 г. по май 1945 г. в качестве заведующего тайным складом оружия и боеприпасов Станиславского округа „АК”.

В процессе следствия по данному делу был вскрыт и ликвидирован в мае м-це с. г. склад оружия, принадлежавшего Станиславскому округу „АК”:

- 10 пистолетов разных систем,
- 2 гранаты
- 1 автомат „ППШ”
- 1772 патрона разного калибра
- 3 диска к ручному пулемету Дегтярева,
- а также различное имущество:
- 7 телефонных аппаратов,
- 6 коммутаторов полевых телефонов,
- 12 противогазов,
- 8 компасов,
- 2 пишущих машинки.

Дело по обвинению КОРБЕЦКОГО Станислава, КОРБЕЦКОГО Казимира, КОРБЕЦКОГО Мечеслава, БЕРНАКЕВИЧА и ЗЕМБЫ следствием окончено и направлено на рассмотрение в Военном Трибунале.

Следственное дело № 2056 на группу  
участников подпольной организации польских  
националистов так называемой „НОВ” – „АК”  
(„Народова организация войскова Армии Краевой”)

По делу арестованы:

- ОСТРОВСКИЙ Адольф Николаевич,
- КОЧАРОВСКИЙ Ярослав Юзефович,
- ШНАЙДЕР Иосиф Александрович,
- ЦИСЕК Тадеуш Михайлович<sup>16</sup>,

2 maszyny do pisania.

Sprawa z oskarżenia KORBECKIEGO Stanisława, KORBECKIEGO Kazimierza, KORBECKIEGO Mieczysława, BERNAKIEWICZA i ZIĘBY została zakończona i skierowana do rozpatrzenia przez Trybunał Wojskowy.

Sprawa śledcza nr 2056 na grupę członków podziemnej organizacji polskich nacjonalistów tak zwanej NOW – AK (Narodowa Organizacja Wojskowa – Armia Krajowa)

W sprawie aresztowani zostali:

- OSTROWSKI Adolf s. Mikołaja,
- KOCZAROWSKI Jarosław s. Józefa,
- SZNAJDER Józef s. Aleksandra,
- CISEK Tadeusz<sup>16</sup> s. Michała,
- JAZIENICKA Zdzisława c. Bronisława.

W wyniku śledztwa w sprawie ustalono, że wymieniona grupa oskarżonych, będących członkami polskiego nacjonalistycznego podziemia, z polecenia dowództwa i ze swojej osobistej inicjatywy, zajmowała się zbrojnym ograbianiem spokojnych mieszkańców w celu uzyskania środków pieniężnych na potrzeby podziemnej organizacji.

I tak, w styczniu 1945 r. OSTROWSKI na polecenie dowódcy tej grupy „RYSIA” (aresztowany przez UKR „SMIERSZ”) i z jego udziałem, w biały dzień dokonali zbrojnej grabieży prywatnego zakładu zegarmistrzowskiego przy ulicy Komsomolskiej nr 4, gdzie zabrali kosztowności na kwotę do 50 tys. rubli.

W lutym 1945 r. KOCZAROWSKI i SZNAJDER, dysponując informacjami o tym, że obywatelka zamieszkała przy ul. Pijarów (nazwiska nie ustalono) posiada znaczną sumę pieniędzy, w biały dzień dokonali zbrojnego napadu na mieszkanie. Jednak nie udało się im dokonać rabunku z powodu obecności w mieszkaniu sowieckiego oficera.

W marcu 1945 r. CISEK, SZNAJDER i KOCZAROWSKI także w biały dzień dokonali zbrojnego napadu na mieszkanie mieszkańca m. Lwowa – BIRBAUMA, u którego zrabowali około 80 tys. rubli w gotówce, 2 złote pierścionki i zegarek.

JAZIENICKA Zdzisława, będąc członkinią polskiego antysowieckiego podziemia, utrzymywała ścisłą łączność z dowódcą tej grupy „RYSIEM”, któremu udostępniała swoje mieszkanie na konspiracyjny lokal danej grupy, gdzie ukrywali się „RYŚ”, CISEK, OSTROWSKI i inni.

Oskarżeni OSTROWSKI, KOCZAROWSKI, SZNAJDER, CISEK i JAZIENICKA przyznali się w pełni do dokonanych przez nich przestępstw.

– ЯЗЕНИЦКАЯ Здислава Брониславовна.

Следствием по делу установлено, что указанная группа обвиняемых, являясь участниками польского националистического подполья по заданию руководства и по своей личной инициативе, занималась вооруженным ограблением мирных жителей с целью изыскания денежных средств для нужд подпольной организации.

Так, в январе 1945 г. ОСТРОВСКИЙ по заданию руководителя данной группы „РЫСЬ” (арестован Окр „СМЕРШ”) и с его участием, в дневное время совершили вооруженное ограбление частной часовой мастерской по улице Комсомольская № 4, где ими было взято ценностей на сумму до 50 тыс. рублей.

В феврале 1945 г. КОЧАРОВСКИЙ и ШНАЙДЕР, располагая данными о том, что гражданка, проживающая по ул. Пиаров (фамилия не установлена), имеет крупную сумму денег, в дневное время совершили вооруженный налет на квартиру. Однако совершить ограбление им не удалось, ввиду присутствия на квартире Советского офицера.

В марте 1945 г. ЦИСЕК, ШНАЙДЕР и КОЧАРОВСКИЙ также в дневное время совершили вооруженный налет на квартиру жителя гор. Львова – БИРБАУМА, у которого они изъяли около 80 тыс. рублей денег, 2 золотых кольца и часы.

ЯЗЕНИЦКАЯ Здислава, будучи участницей польского антисоветского подполья, поддерживала тесную связь с руководителем данной группы „РЫСЬ”, которому предоставила свою квартиру под конспиративную квартиру данной группы, где скрывались „РЫСЬ”, ЦИСЕК, ОСТРОВСКИЙ и другие.

Обвиняемые ОСТРОВСКИЙ, КОЧАРОВСКИЙ, ШНАЙДЕР, ЦИСЕК и ЯЗЕНИЦКАЯ виновными себя в совершенных ими преступлениях признали полностью.

Следствие по данному делу окончено и дело направлено на рассмотрение в Военном Трибунале, где оно будет заслушано с участием сторон.

[...]

Начальник Следственного Отдела УНКГБ  
Майор (—) ТЕРЕНТЬЕВ

„Г-27-Г” июля 1945 г.

№ ...

гор. Львов

Г-Отчет у СысковаГ

ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 50, т. 6, арк. 1–45.

Оригінал, машинопис.

Śledztwo zakończono i sprawę skierowano do rozpatrzenia przez Wojskowy Trybunał, gdzie będzie ona rozpatrzona z udziałem stron.

[...]

Naczelnik Oddziału Śledczego UNKGB  
Major (—) TERENTJEW

„<sup>d</sup>-27-<sup>d</sup>” lipca 1945 r.

Nr ...

m. Lwów

“Sprawozdanie u Syskowa”<sup>e</sup>

WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 50, t. 6, k. 1–45.

Oryginał, maszynopis.

## Przypisy

<sup>a</sup>-<sup>a</sup> Poprawiono odręcznie z: *funkcjonariuszy śledczych*.

<sup>b</sup>-<sup>b</sup> Poprawiono odręcznie z: *a więc*.

<sup>c</sup> Skreślono odręcznie: *po linii 2 Oddziału UNKGB*.

<sup>d</sup>-<sup>d</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>e</sup>-<sup>e</sup> Dopisano odręcznie.

<sup>1</sup> Bojakowski Jan, przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu lwowskiego skazany 13 listopada 1945 na 15 lat katorgi.

<sup>2</sup> Głowaczewski Władysław, ps. „Kosa”, przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu lwowskiego skazany 13 listopada 1945 na 15 lat katorgi.

<sup>3</sup> Prus Władysław, przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu lwowskiego skazany 13 listopada 1945 na 20 lat katorgi.

<sup>4</sup> Właśc. Tyczyński Felicjan; por. przypis 3, s. 851.

<sup>5</sup> Właśc. Rutkowska Krystyna z domu Zajączkowska, ur. 1923, ps. „Halina”, sanitariuszka 14 puł.

<sup>6</sup> Lubiński Włodzimierz, kpr. rez. sap./plut. WP, mając 14 lat uciekł z domu do Legionów i był łącznikiem sztabowym w I Brygadzie, potem w armii austriackiej, uczestnik obrony Lwowa, uczestnik 3 powstania śląskiego, w 1939 zmobilizowany do 2 baonu mostów kolejowych, dostał się do niewoli niemieckiej, w 1942 uciekł z robót w Niemczech, następnie w AK.

<sup>7</sup> Kempa Andrzej, inny ps. „Wicek”, wachm. kaw. rez. z 14 puł. WP.

<sup>8</sup> Łamasz Kazimierz, inny ps. „Lawina”.

<sup>9</sup> Salak Antonina, aresztowana w 1944 we Lwowie, skazana na ITŁ.

<sup>10</sup> Zmieniono na Bereżany.

<sup>11</sup> Barszcz Kazimierz, ur. 1916, inne ps. „Zenon”, „Choroszewicz”, plut. pchor. piech. WP, kmtd Ośrodka Winniki-Podhorce od sierpnia 1942 do maja 1944 oraz instruktor dywersji.

<sup>12</sup> Właśc. Gerono Zbigniew, ps. „Sokół (I)”, plut. pchor. z 19 puł/ppor. rez. piech. WP; w konspiracji początkowo w Ośrodku A (Winniki-Podhorce), następnie w oddziale leśnym 14 puł; zca dcy plutonu, potem dca 1 plutonu w 2 szwadronie.

## Примітки

- <sup>a-а</sup> Виправлено від руки зі: *следственных работников*.  
<sup>б-б</sup> Виправлено від руки зі: *следовательно*.  
<sup>в</sup> Закреслено від руки: *по линии 2-го Отдела УНКГБ*.  
<sup>г-г</sup> Вписано від руки.  
<sup>г-г</sup> Дописано від руки.

<sup>1</sup> Бояковський Ян, Військовим трибуналом військ НКВС Львівської області засуджений 13 листопада 1945 до 15 років каторги.

<sup>2</sup> Гловачевський Владислав, пс. „Коса”, Військовим трибуналом військ НКВС Львівської області засуджений 13 листопада 1945 до 15 років каторги.

<sup>3</sup> Прус Владислав, Військовим трибуналом військ НКВС Львівської області засуджений 13 листопада 1945 до 20 років каторги.

<sup>4</sup> Спр. Тичинський Феліціан; пор. прим. 3, с. 850.

<sup>5</sup> Спр. Рутковська Кристина з д. Зайончковська, нар. 1923, пс. „Галіна”, санітарка 14 полку уланів.

<sup>6</sup> Любінський Владзімеж, капрал запасу саперів, взводний ВП; коли йому було 14 років, утік з хати до Легіонів і був зв'язковим штабу в І Бригаді, потім у австрійській армії, учасник оборони Львова, учасник 3 Сілезького повстання; у 1939 мобілізований до 2 батальйону залізничних мостів, попав у німецький полон; у 1942 втік з робіт у Німеччині; потім в АК.

<sup>7</sup> Кемпа Анджей, інший пс. „Віцек”, вахмістр Кавалерії запасу ВП з 14 полку уланів.

<sup>8</sup> Ламаш Казімеж, інший пс. „Лявіна”.

<sup>9</sup> Саяк Антоніна, арештована в 1944 у Львові, засуджена на перебування у ВТТ.

<sup>10</sup> Перейменовано на х. Бережани.

<sup>11</sup> Барщ Казімеж, нар. 1916, інші пс. „Зенон”, „Хорошевич”, взводний прапорщик піхоти ВП, комендант Осередка Вінники-Підгірці з серпня 1942 до травня 1944 та інструктор диверсії.

<sup>12</sup> Спр. Героно Збігнев, пс. „Сокул (І)”, взводний прапорщик з 19 полку уланів, молодший лейтенант запасу піхоти ВП; у конспірації початково в Осередку А (Вінники-Підгірці), далі в лісовому відділі 14 полку уланів; заступник командира взводу, потім командир 1 взводу в 2 ескадроні.

<sup>13</sup> „Броніслав”, імовірно, Марцелі Туш, м. ін., організатор АК у Чижках, який сюди приходив зі Львова.

<sup>14</sup> Козік Ян (1906–1958), інші пс. „Червони”, „Валек”, капітан піхоти ВП; під час вересневої кампанії 1939 у 6 полку підгалянських стрільців; з 1939 у СЗБ у Львові; з осені 1941 організатор, потім комендант Західного району Львова; учасник „Бурі” у Львові, потім знов на своєму посту в Західному районі, але в організації НІЕ; арештований НКВС 17 або 18 лютого 1945, засуджений до 10 років ВТТ; визнаний інвалідом, у червні 1953 звільнений; перейнятий польською владою 9 січня 1954.

<sup>15</sup> Струшинська Здзіслава, в листопаді 1945 вивезена до табору Широкаг „Боліндер-4”.

<sup>16</sup> Цісек Тадеуш, пс. „Кміціц”, молодший лейтенант ВП, солдат Самостійного партизанського загону Відділу в Корчунку; засуджений у липні 1945 Військовим трибуналом Прикарпатського військового округу до 15 років.



<sup>13</sup> „Bronisław”, pseudonim. Marceli Tusch, m. in. organizator AK w Czyszkach, dochodzący tam ze Lwowa.

<sup>14</sup> Kozik Jan (1906–1958), inne ps. „Czerwony”, „Walek”, kpt. piech. WP. W kampanii wrześniowej 1939 w 6 pspodh. Od 1939 w ZWZ we Lwowie. Od jesieni 1941 organizator, potem kmndt Dzielnicy Zachodniej Lwowa. Uczestnik „Burzy” we Lwowie, następnie na powrót na swoim stanowisku w Dzielnicy Zachodniej, lecz w organizacji NIE. Aresztowany przez NKWD 17 lub 18 lutego 1945, skazany na 10 lat ITŁ. Uznany za inwalidę, w czerwcu 1953 zwolniony, przejęty przez władze polskie 9 stycznia 1954.

<sup>15</sup> Struszyńska Zdzisława, w listopadzie 1945 wywieziona do obozu Szyrokłag „Bolder-4”.

<sup>16</sup> Cisek Tadeusz, ps. „Kmicic”, ppor. WP, żołnierz Samodzielnego Oddziału Partyzanckiego w Korczunku. Skazany w lipcu 1945 przez Wojskowy Trybunał Przykarpackiego Okręgu Wojskowego na 15 lat.

**25 жовтня 1945, Львів. Обвинувальний висновок  
стосовно Владислава Пруса та інших**

15/мд

„Утверждаю”  
Зам. нач. УНКГБ Львовской области  
Полковник  
(—) КОЛОМИЕЦ  
„<sup>а</sup>25-<sup>а</sup>” октября 1945 года

По следственному делу  
№ 2749

**Обвинительное заключение**

по обвинению:

ПРУССА Владислава Ивановича  
БОЯКОВСКОГО Ивана Михайловича  
ГОЛОВАЧЕВСКОГО Владислава Павловича  
по ст. ст. 54-1, „а”, 54-8 и 54-11 УК УССР  
ГЕРУСА Здислава Павловича<sup>1</sup>  
САМБОРСКОГО Михаила Григорьевича<sup>2</sup>  
по ст. ст. 54-1, „а”, 54-11 УК УССР  
БАРАНЮК Иосифа Степановича<sup>3</sup>  
по ст. ст. 54-12 и 196 УК УССР

В Управление НКГБ Львовской области поступили данные о том, что в селе Семеновке, Сокольницкого района, Львовской области существует вооруженная польская подпольная военно-повстанческая антисоветская организация именуемая „Армия Крайова” („АК”) и проводит активную антисоветско-террористическую работу на территории Сокольницкого района, Львовской обл[асти].

На основании этих материалов в период с 6 по 8 июля 1945 г. Управлением НКГБ Львовской области была проведена чекистско-войсковая операция по изъятию участников вышеупомянутой организации „АК”; при этом были задержаны с огнестрельным оружием и привлечены к уголовной ответственности по настоящему делу в качестве обвиняемых:

БОЯКОВСКИЙ Иван Михайлович, ГОЛОВАЧЕВСКИЙ Владислав Павлович, ГЕРУС Здислав Павлович, САМБОРСКИЙ Михаил Григорьевич, БАРАНЮК Иосиф Степанович и после 8 сентября 1945 г. ПРУСС Владислав Иванович.

918

**25 października 1945, Lwów. Wniosek oskarżający  
Władysława Prusa i innych**

15/md

„Zatwierdzam”  
Zast[ępc]a nacz[elnika] UNKGB  
obwodu lwowskiego  
Pułkownik  
(—) KOŁOMIJEC  
„<sup>a</sup>-25-<sup>a</sup>” października 1945 roku

Dotyczy sprawy śledczej nr 2749

**Wniosek oskarżający**

z oskarżenia:

PRUSA Władysława s. Jana  
BOJAKOWSKIEGO Jana s. Michała  
GŁOWACZEWSKIEGO Władysława s. Pawła  
z art. art. 54-1, „a”, 54-8 i 54-11 KK USRS  
GIERUSA Zdzisława<sup>1</sup> s. Pawła  
SAMBORSKIEGO Michała<sup>2</sup> s. Grzegorza  
z art. art. 54-1, „a”, 54-11 KK USRS  
BARANIUKA Józefa<sup>3</sup> s. Stefana  
z art. art. 54-12 i 196 KK USRS

Do Zarządu NKGB obwodu lwowskiego wpłynęły informacje o tym, że we wsi Siemianówka rejon sokalski obwód lwowski istnieje zbrojna polska podziemna wojskowo-powstańcza antysowiecka organizacja o nazwie Armia Krajowa (AK) i prowadzi aktywną antysowiecką terrorystyczną działalność na terenie rejonu sokalskiego, obw[ód] lwowski.

Na podstawie tych materiałów w okresie od 6 do 8 lipca 1945 r. przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego została przeprowadzona czekistowsko-wojskowa operacja zdjęcia członków wyżej wspomnianej organizacji AK; przy tym zostali zatrzymani z bronią palną i pociągnięci do odpowiedzialności karnej w niniejszej sprawie w charakterze oskarżonych:

BOJAKOWSKI Jan s. Michała, GŁOWACZEWSKI Władysław s. Pawła, GIERUS Zdzisław s. Pawła, SAMBORSKI Michał s. Grzegorza, BARANIUK Józef s. Stefana i po 8 września 1945 r. PRUS Władysław s. Jana.

[...]

[...]

[...] обвиняются:

ПРУСС Владислав Иванович, 1922 года рожд[е-  
ния], уроженец с. Семеновка, Сокольного района,  
Львовской области, из семьи крестьянина-сред-  
няка, поляк, гр[аждани]н СССР, б/п, с начальным  
<sup>б-5-б</sup> образованием, холост, ранее не судим, близких  
родственников в Красной Армии не имеет, до ареста  
проживал нелегально в с. Семеновка, <sup>б-8/IX 45 г.-б</sup>

БОЯКОВСКИЙ Иван Михайлович, 1928 <sup>в-6/VIII-в</sup>  
года рождения, уроженец с. Мелишкевичи<sup>4</sup>, Соколь-  
нического р[айо]на, Львовской области, из семьи крес-  
тьянина-бедняка, [...]г, поляк, гр[ажданин] СССР, бес-  
партийный, бывш[ий] чл[ен] ВЛКСМ, с начальным  
<sup>б-4-б</sup> образованием, холост, ранее не судим, мастер  
спиртоварения. Из близких родственников в Крас-  
ной Армии никто не служит, до ареста проживал не-  
легально в с. Семеновке, <sup>б-7.VII.45 г.-б</sup>

ГОЛОВАЧЕВСКИЙ Владислав Павлович, <sup>в-май-в</sup>  
1928 г. р., уроженец с. Семеновки, Сокольного р[а-  
йо]на, Львовской области, из семьи крестьянина-се-  
редняка, [...]г поляк, гр[аждани]н СССР, с низшим <sup>б-7-б</sup>  
образованием, б/п, холост, ранее не судим, учащий-  
ся, в армиях не служил. [Из] близких родственников  
в Красной Армии никто не служит. Проживал неле-  
гально в с. Семеновке, <sup>б-7.VII.45 г.-б</sup>

в том, что:

Являлись участниками польской подпольной военно-повстанческой  
антисоветской организации „Армия Крайова”, на вооружении у себя  
имели огнестрельное оружие, в период оккупации немцами Львовской  
области участвовали в вооруженном нападении, с целью грабежей, на  
украинские села Милошевичи и др., в период после изгнания немецких  
окупантов из Львовской области совершили террористический акт  
над оперуполномоченным Сокольного РО НКВД ЩИПИНЫМ –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а”, 54-8 и 54-  
-11 УК УССР.

ГЕРУС Здислав Павлович, <sup>в-29/I-в</sup> 1928 г. р., уроженец  
и житель с. Семеновки, Сокольного района, Львов-

[...] oskarżeni [zostają]:

PRUS Władysław s. Jana, urodz[ony] w 1922 roku we w[si] Siemianówka rejon sokalski obwód lwowski, z rodziny chłopa-średniaka, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, z podstawowym <sup>b-5-b</sup> wykształceniem, kawaler, wcześniej nie karany, bliskich krewnych w Armii Czerwonej nie ma, przed aresztowaniem ukrywał się we w[si] Siemianówka, <sup>b-8/IX 45 r.-b</sup>

BOJAKOWSKI Jan s. Michała, urodzony w 1928 <sup>c-6/VIII<sup>c</sup></sup> roku we w[si] Miłaszewicze r[ejo]n sokalski obwód lwowski, z rodziny chłopa-biedniaka, [...] <sup>d</sup>, Polak, ob[ywate]l ZSRS, bezpartyjny, by[ły] czł[onek] WLKSM, z podstawowym <sup>b-4-b</sup> wykształceniem, kawaler, wcześniej nie karany, mistrz gorzelnictwa. Z bliskich krewnych w Armii Czerwonej nikt nie służy, przed aresztowaniem ukrywał się we w[si] Siemianówka, <sup>b-7.VII.45 r.-b</sup>

GŁOWACZEWSKI Władysław s. Pawła, ur. w <sup>c-maju<sup>c</sup></sup> 1928 r. we w[si] Siemianówka r[ejo]n sokalski obwód lwowski, z rodziny chłopa-średniaka, [...] <sup>d</sup>, Polak, ob[ywate]l ZSRS, z niższym <sup>b-7-b</sup> wykształceniem, b/p, kawaler, wcześniej nie karany, uczący się, w wojsku nie służył. [Z] bliskich krewnych w Armii Czerwonej nikt nie służy. Ukrywał się we w[si] Siemianówka, <sup>b-7.VII.45 r.-b</sup>

o to, że:

Byli członkami polskiej podziemnej wojskowo-powstańczej antysowieckiej organizacji Armia Krajowa, uzbrojeni byli w broń palną, w okresie okupacji obwodu lwowskiego przez Niemców uczestniczyli w zbrojnym napadzie, w celu grabieży, na ukraińskie wsie Miłaszewicze i in[ne], w okresie po wypędzeniu niemieckich okupantów z obwodu lwowskiego dokonali aktu terrorystycznego wobec oficera oper[acyjnego] Sokalskiego RO NKWD SZCZYPINA –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a”, 54-8 i 54-11 KK USRS.

GIERUS Zdzisław s. Pawła, urodzony <sup>c-29/I<sup>c</sup></sup> 1928 r. we w[si] Siemianówka rejon sokalski obwód lwowski i tam zamieszkały, z chłopów-średniaków, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, z niższym <sup>b-7-b</sup> wykształceniem, kawaler, wcześniej nie karany, uczący się, w wojsku nie służył.

ской области, из крестьян-середняков, поляк, гр[аждани]н СССР, б/п, с низшим <sup>6-7-6</sup> образованием, холост, ранее не судим, учащийся, в армиях не служил. [Из] близких родственников в Красной армии никто не служит. До ареста без определенных занятий, <sup>6-7.VII.45 г.-6</sup>

САМБОРСКИЙ Михаил Григорьевич, <sup>в-10/XII-в</sup> 1928 года рождения, уроженец и житель с. Семеновки, Сокольниковского района, Львовской области, из семьи крестьянина-середняка, поляк, гр[аждани]н СССР, б/п, холост, с низшим <sup>6-7-6</sup> образованием, ранее не судим, в армиях не служил. Из близких родственников в Красной армии никто не служит. До ареста проживал нелегально в с. Семеновке, <sup>6-7/VII.45 г.-6</sup>

в том, что:

С августа 1943 г. и до дня ареста 7.VII-1945 г. являлись участниками польской подпольной военно-повстанческой антисоветской организации „Армия Крайова”, на вооружении у себя имели огнестрельное оружие, поддерживали тесную связь с участниками организации „АК” – террористами БОЯКОВСКИМ И. М., ГОЛОВАЧЕВСКИМ В. П. и ПРУСС В. И. и были в курсе подготавливаемого и совершенного теракта над оперуполномоченным Сокольниковского РО НКВД – ЩИПИНЫМ –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а”, 54-11 УК УССР.

БАРАНЮК Иосиф Степанович, <sup>в-21.III-в</sup> 1928 г. р., уроженец и житель с. Семеновки, Сокольниковского района, Львовской области, из крестьян-середняков, <sup>6-4 кл.-6</sup> поляк, гр[аждани]н СССР, б/п, холост, ранее не судим. В армиях не служил. Из близких родственников в Красной армии никто не служит, до ареста работал в своем хозяйстве в с. Семеновке, <sup>6-7/VII.45 г.-6</sup>

в том, что:

Поддерживал тесную связь с участниками польской подпольной военно-повстанческой антисоветской организации „Армия Крайова” – террористами ГОЛОВАЧЕВСКИМ В. П., ГЕРУС З. П. И БОЯКОВСКИМ И. М., от последнего знал о готовившемся ими теракте над оперуполномоченным Сокольниковского РО НКВД ЩИПИНЫМ, после совершения теракта встречался с БОЯКОВСКИМ И. М. и др. участниками организации „АК” и не донес об этом органам НКГБ, и кроме

[Z] bliskich krewnych w Armii Czerwonej nikt nie służy. Przed aresztowaniem bez określonego zajęcia, <sup>b-7</sup>VII.45 r.<sup>b</sup>

SAMBORSKI Michał s. Grzegorza, urodzony <sup>c-10</sup>XII<sup>c</sup> 1928 roku we w[si] Siemianówka rejon sokalski obwód lwowski i tam zamieszkały, z rodziny chłopca-średniaka, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, kawaler, z niższym <sup>b-7</sup><sup>b</sup> wykształceniem, wcześniej nie karany, w wojsku nie służył. [Z] bliskich krewnych w Armii Czerwonej nikt nie służy. Przed aresztowaniem ukrywał się we w[si] Siemianówka, <sup>b-7</sup>VII.45 r.<sup>b</sup>

o to, że:

Od sierpnia 1943 roku aż do dnia aresztowania 7.VII-45 r. byli członkami polskiej podziemnej wojskowo-powstańczej antysowieckiej organizacji Armia Krajowa, byli uzbrojeni w broń palną, utrzymywali ścisłą łączność z członkami organizacji AK – terrorystami BOJAKOWSKIM J. M., GŁOWACZEWSKIM W. P. i PRUSEM W. J. i byli poinformowani o przygotowywanym i dokonanym akcie ter[rorystycznym] wobec oficera oper[acyjnego] Sokalskiego RO NKWD – SZCZYPINA –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a”, 54-11 KK USRS.

BARANIUK Józef s. Stefana, ur. <sup>c-21</sup>.III<sup>c</sup> 1928 r. we w[si] Siemianówka rejon sokalski obwód lwowski i tam zamieszkały, z chłopów-średniaków, <sup>b-4</sup>kl[asy]<sup>b</sup>, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, kawaler, wcześniej nie karany, w wojsku nie służył. [Z] bliskich krewnych w Armii Czerwonej nikt nie służy, przed aresztowaniem pracował w swoim gospodarstwie we w[si] Siemianówka, <sup>b-7</sup>VII.45 r.<sup>b</sup>

o to, że:

Utrzymywał ścisłą łączność z członkami polskiej podziemnej wojskowo-powstańczej antysowieckiej organizacji Armia Krajowa – terrorystami GŁOWACZEWSKIM W. P., GIERUSEM Z. P. i BOJAKOWSKIM J. M., od tego ostatniego wiedział o przygotowywanym przez nich akcie ter[rorystycznym] wobec oficera oper[acyjnego] Sokalskiego RO NKWD SZCZYPINA, po dokonaniu aktu ter[rorystycznego] spotykał się z BOJAKOWSKIM J. M. oraz in[nymi] członkami organizacji AK i nie doniósł o tym organom NKGB. Oprócz tego w antysowieckich celach przechowywał karabin i pistolet wzięty przez niego na przechowanie od brata – członka organizacji AK –

того в антисоветских целях хранил винтовку и пистолет, принятый им на хранение от своего брата – участника организации „АК” – т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-12 и 196 УК УССР.

Руководствуясь ст. 204 УПК УССР, следственное дело № 2749 по обвинению БОЯКОВСКОГО И. М., ГОЛОВАЧЕВСКОГО В. П. и ПРУСС В. И. и других – всего 6 человек, направить Военному Прокурору ЛЬВО на рассмотрение и дальнейшее направление по подсудности.

Ст. следователь Следотдела УНКГБ ЛО  
Лейтенант (—) НАКОНЕЧНЫЙ

Согласен:

Начальник Следотдела УНКГБ ЛО  
Майор (—) ТЕРЕНТЬЕВ

Обвинительное заключение составлено „<sup>а-24-а</sup>” октября 1945 г.  
гор. Львов

[...]

*ГДА СБУ, Львів, спр. П-20604, арк. 354–360.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу з правого боку вгорі резолюція, вписана від руки: Утверждаю. Предать суду ВТ Прусса, Бояковского, Головачевского, Геруса, Самборского по ст. 54-1а и 54-11 УК УССР, Баранюк по ст. 54-12 и 54-11 УК УССР. Пом. ВП ЛВО [...] майор юстиции та нерозбірливий підпис і дата: 30/Х 45 г.*

## Примітки

- <sup>а-а</sup> Вписано від руки.
- <sup>б-б</sup> Дописано від руки.
- <sup>в-в</sup> Надписано від руки.
- <sup>г</sup> Слово нерозбірливе, надписане від руки.

<sup>1</sup> Герус Здзіслав, пс. „Лешек”, Військовим трибуналом військ НКВС Львівської області засуджений 13 листопада 1945 до 10 років ВТТ.

<sup>2</sup> Самборський Міхал, пс. „Островський”, Військовим трибуналом військ НКВС Львівської області засуджений 13 листопада 1945 до 10 років ВТТ.

<sup>3</sup> Баранюк Юзеф, Військовим трибуналом військ НКВС Львівської області засуджений 13 листопада 1945 до 5 років ВТТ.

<sup>4</sup> Так у документі; правильно – Милошевичі.



tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-12 i 196 KK USRS.

Kierując się art. 204 KPK USRS, sprawę śledczą nr 2749 dotyczącą oskarżenia BOJAKOWSKIEGO J. M., GŁOWACZEWSKIEGO W. P., PRUSA W. J. i innych – łącznie 6 osób, skierować do Wojskowego Prokuratora LWO do rozpatrzenia i dalszego przekazania do sądu.

St[arszy] śledczy Oddziału Śled[czego] UNKGB LO  
Lejtnant (—) NAKONIECZNYJ

Wyrażam zgodę:

Naczelnik Wydziału Śled[czego] UNKGB LO  
Major (—) TERENCEW

Wniosek oskarżający sporządzono „<sup>a-24-a<sup>27</sup></sup>” października 1945 r.  
m. Lwów

[...]

*WAP SBU, Lwów, spr. P-20604, k. 354–360.*

*Oryginał, maszynopis.*

*W prawym górnym rogu pierwszej strony odręczna, częściowo czytelna adnotacja: Zatwierdzam. Przekazać sądowi WT Prusa, Bojakowskiego, Głowaczewskiego, Gierusa, Samborskiego z art. 54-1a i 54-11 KK USRS, Baraniuka z art. 54-12 i 54-11 KK USRS. Pom[ocnik] WP LWO [...] major sądownictwa oraz nieczytelny podpis i data: 30/X 45 r.*

## Przypisy

- a- a Wpisano odręcznie.
- b- b Dopisano odręcznie.
- c- c Nadpisano odręcznie.
- d Słowo nieczytelne, odręcznie nadpisane.

<sup>1</sup> Gierus Zdzisław, ps. „Leszek”, przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu lwowskiego skazany 13 listopada 1945 na 10 lat ITŁ.

<sup>2</sup> Samborski Michał, ps. „Ostrowski”, przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu lwowskiego skazany 13 listopada 1945 na 10 lat ITŁ.

<sup>3</sup> Baraniuk Józef, przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu lwowskiego skazany 13 listopada 1945 na 5 lat ITŁ.

**Липень 1945, Львів. Довідка Олександра Вороніна  
про результати роботи УНКДБ Львівської області  
з ліквідації польського підпілля  
з липня 1944 по липень 1945 рр.**

Совершенно секретно  
Управление НКГБ Львовской Области

Справка  
о результатах работы УНКГБ  
Львовской области по ликвидации белопольского  
подполья за период с июля 1944 по июль 1945 года

гор. Львов, 1945 г.

В результате осуществления агентурно-оперативных мероприятий по ликвидации антисоветского белопольского подполья за период с момента освобождения города Львова от немецких оккупантов (июль 1944 – июль 1945 г.) Управлением НКГБ были вскрыты и ликвидированы полностью или частично польские антисоветские националистические организации – „Панствова служба цивильна” – „Делегатура жонду” (ПСЦ-ДР), „Народова организация войскова” (НОВ), „Народова организация войскова – кобет” (НОВК), „Конвент неподлеглостевых”, диверсионно-террористический отдел, отделы легализации связи Львовского обшара „АК” и др.

Арестовано активных участников белопольского подполья 1535 человек, в том числе: руководитель Львовского обшара ФИЛИП-КОВСКИЙ, начальники отделов обшара – „АК” КВЯТКОВСКИЙ, КУЛИНСКИЙ, ВИКТОР; руководители ПСЦ-ДР – ОСТРОВСКИЙ, ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ и др.

При аресте участников белопольского подполья и ликвидации организации было изъято:

Складов с оружием	28
Пулеметов станковых	1
Пулеметов ручных	10
Автоматов	38
Винтовок	63
Пистолетов	48
Гранат	67
Боеприпасов	49 000
Минометов	13

**Lipiec 1945, Lwów. Informacja Aleksandra Woronina  
o wynikach pracy UNKGB obwodu lwowskiego  
nad likwidacją polskiego podziemia  
w okresie od lipca 1944 r. do lipca 1945 r.**

Ścisłe tajne

Zarząd NKGB obwodu lwowskiego

Informacja  
o wynikach pracy UNKGB  
obwodu lwowskiego nad likwidacją *bielopolskiego* podziemia  
za okres od lipca 1944 do lipca 1945 roku

m. Lwów, 1945 r.

W wyniku przeprowadzenia agenturalno-operacyjnych przedsięwzięć w celu likwidacji antysowieckiego *bielopolskiego* podziemia w okresie od chwili wyzwolenia miasta Lwowa spod niemieckiej okupacji (lipiec 1944 r. – lipiec 1945 r.) zostały przez Zarząd NKGB wykryte i zlikwidowane w całości lub częściowo polskie antysowieckie nacjonalistyczne organizacje: Państwowa Służba Cywilna – Delegatura Rządu (PSC-DR), Narodowa Organizacja Wojskowa (NOW), Narodowa Organizacja Wojskowa Kobiet (NOWK), Konwent [Organizacji] Niepodległościowych, Oddział Dywersyjno-Terrorystyczny, Oddziały Legalizacji [i] Łączności Obszaru Lwowskiego AK oraz in[ne].

Aresztowano aktywnych członków *bielopolskiego* podziemia [w liczbie] 1535 osób, w tym: dowódcę Obszaru Lwowskiego FILIPKOWSKIEGO, naczelników oddziałów Obszaru AK KWIATKOWSKIEGO, KULIŃSKIEGO, WIKTORA; przywódców PSC-DR – OSTROWSKIEGO, GRZĘDZIELSKIEGO i in[nych].

Podczas aresztowania członków *bielopolskiego* podziemia i likwidacji organizacji skonfiskowano:

Magazynów broni	28
Ciężkich karabinów maszynowych	1
Ręcznych karabinów maszynowych	10
Automatów	38
Karabinów	63
Pistoletów	48
Granatów	67

Ликвидировано 18 нелегальных радиостанций, действовавших на территории города Львова и Львовской области и поддерживавших двухстороннюю связь с польским эмигрантским правительством в Лондоне. При их ликвидации изъято:

приемо-передатчиков английского производства – 18,  
специальных портативных радиоприемников – 4,  
складов с электропитанием и радиодетальями для нелегальных радиостанций – 8,

а также оружие, коды, шифрованные радиogramмы, переданные в Лондон – свыше 100 тысяч руб. денег совзнаками и польскими злотыми.

Установлено и ликвидировано подпольных типографий – 8.

Изъято множительных аппаратов (ротаторы, стеклографы) – 10,  
пишущих машинок – 12,

большое количество изготовленных антисоветских газет – „Витрваме”, „Слово Польске”, различные националистические листовки, бумага и другие материалы для выпуска газет и листовок.

---

## КРАТКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛИКВИДИРОВАННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ И АРЕСТОВАННЫХ УЧАСТНИКОВ БЕЛОПОЛЬСКОГО ПОДПОЛЬЯ

### Военно-повстанческая организация „Армия Краева”

Ставя основной задачей – подготовку и проведение вооруженного восстания в тылу Красной Армии, организация „Армия Краева” проводила на территории Львовской области активную антисоветскую, шпионскую, террористическую деятельность. Создавала склады с оружием, готовила повстанческие кадры.

С приходом Красной Армии во Львов, участники „АК” по указанию польского эмигрантского правительства в Лондоне, уйдя в подполье, продолжали вести активную подрывную деятельность против Советской власти.

В результате проведенных УНКГБ агентурно-оперативных мероприятий по разгрому и ликвидации „АК” были арестованы:

Руководитель Львовского обшара „Армия Краева”

**ФИЛИПКОВСКИЙ** Владислав Доминикович, 1892 года рождения, уроженец гор. Филипповье, Сувальского уезда (Польша), поляк, с высшим образованием, бывший полковник польской армии. В период войны Польши с Германией являлся заместителем

Amunicji  
Granatników

49 000  
13

Zlikwidowano 18 nielegalnych radiostacji, działających na terenie miasta Lwowa i obwodu lwowskiego, utrzymujących dwustronną łączność z polskim rządem emigracyjnym w Londynie. Podczas ich likwidacji skonfiskowano:

odbiorczo-nadawczych [aparatów radiowych] produkcji angielskiej – 18,  
specjalnych przenośnych radioodbiorników – 4,  
magazynów z zasilaniem elektr[ycznym] i częściami radio[wymi] do nielegalnych radiostacji – 8,

a także broń, kody, szyfrowane depesze radio[we] przekazane do Londynu, ponad 100 tysięcy rub[li] w sow[ieckich] banknotach i polskich złotych.

Zlokalizowano i zlikwidowano podziemnych drukarni – 8.

Skonfiskowano powielaczy (rotatory, *stiekłografy*) – 10,

maszyn do pisania – 12,

znaczłą ilość gotowych antysowieckich gazet – „Wytrwamy”, „Słowo Polskie”, rozmaite nacjonalistyczne ulotki, papier i inne materiały do wydawania gazet i ulotek.

---

## KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA ZLIKWIDOWANYCH ORGANIZACJI I ARESZTOWANYCH CZŁONKÓW BIEŁOPOLSKIEGO PODZIEMIA

### Wojskowo-powstańcza organizacja Armia Krajowa

Stawiając sobie za podstawowe zadanie – przygotowanie i przeprowadzenie zbrojnego powstania na tyłach Armii Czerwonej, organizacja Armia Krajowa prowadziła na terenie obwodu lwowskiego aktywną antysowiecką – szpiegowską i terrorystyczną działalność. Tworzyła magazyny broni, przygotowywała kadry powstańcze.

Po wkroczeniu Armii Czerwonej do Lwowa członkowie AK, zgodnie z zaleceniem polskiego rządu emigracyjnego w Londynie, schodząc do podziemia, kontynuowali prowadzenie aktywnej destrukcyjnej działalności przeciwko władzy sowieckiej.

W wyniku przeprowadzonych przez UNKGB przedsięwzięć agenturalno-operacyjnych w celu rozbicia i likwidacji AK zostali aresztowani:

командира 1-й дивизии, в сентябре 1939 года попал в плен к немцам, откуда при сомнительных обстоятельствах бежал и проживал сперва в Варшаве, а затем во Львове. Арестован „ ” августа 1944 года.

ФИЛИПКОВСКИЙ являлся одним из видных руководителей белопольского подполья, в организации известен под псевдонимом „СТАХ”, „ГРАНИТ”, „ЯНКА” и „ЦЫЗ”, участник „АК” с 1941 года. В июле 1943 года Варшавским центром „АК” был назначен комендантом Львовского обшара „АК” и оставался на этом посту до момента ареста.

Руководитель Львовского округа „Армия Краева”

ЧЕРВИНСКИЙ Стефан Людвигович, 1895 года рождения, уроженец Калинского уезда, Познанского воеводства, поляк, с высшим образованием, в прошлом полковник польской армии, проживал в Варшаве, затем во Львове. До 1940 года находился в немецком плену, откуда бежал в Варшаву, где в этом же году был завербован в „АК” генералом РОВЕЦКИМ. Арестован „ ” августа 1944 г.

После подготовки на специальных курсах ЧЕРВИНСКИЙ в конце [января] 1944 года был назначен заместителем руководителя Львовского округа „АК”, а в феврале этого же года – руководителем округа. До дня ареста проводил активную антисоветскую националистическую деятельность.

Как комендант Львовского округа „АК” в апреле 1944 года сформировал дивизию, насчитывавшую до 15-ти тысяч личного состава. Дивизия располагала вооружением, боеприпасами и материально-техническими средствами.

Заместитель руководителя диверсионно-террористического отдела Львовского обшара „АК” –

КОСАК Станислав Иванович, 1907 года рождения, уроженец гор. Ченстахова, поляк, со средним образованием, в момент ареста – без определенных занятий. Проживал во Львове на нелегальном положении.

КОСАК в 1940 году выехал с территории Польши в Норвегию, а затем в Англию, где установил связь с военными кругами польского реакционного эмигрантского правительства и был зачислен в польскую армию эмигрантского правительства. В начале 1943 года окончил 4-хмесячную школу „интеллиженс-сервис”, где изучал разведывательную и контрразведывательную службу, способы диверсии, террора и парашютное дело. По окончании школы ему было выдано оружие и присвоен псевдоним „БАР” и в составе группы

#### Dowódca Obszaru Lwowskiego Armii Krajowej

FILIPKOWSKI Władysław s. Dominika, urodzony w 1892 roku w m. Filipowie powiat suwalski (Polska), Polak, z wyższym wykształceniem, były pułkownik Wojska Polskiego. W okresie wojny Polski z Niemcami był zastępcą dowódcy 1 Dywizji, we wrześniu 1939 roku dostał się do niemieckiej niewoli, skąd w niejasnych okolicznościach uciekł i mieszkał najpierw w Warszawie, a następnie we Lwowie. Aresztowany „ ” sierpnia 1944 roku.

FILIPKOWSKI był jednym ze znaczących przywódców *bielopolskiego* podziemia, w organizacji znany pod pseudonimami: „STACH”, „GRANIT”, „JANKA” i „CIS”, członek AK od 1941 roku. W lipcu 1943 roku został mianowany przez warszawską centralę AK komendantem Obszaru Lwowskiego AK i pozostawał na tym stanowisku do chwili aresztowania.

#### Dowódca Okręgu Lwowskiego Armii Krajowej

CZERWIŃSKI Stefan s. Ludwika, urodzony w 1895 roku w powiecie kaliskim, województwo poznańskie, Polak, z wyższym wykształceniem, w przeszłości pułkownik Wojska Polskiego, mieszkał w Warszawie, następnie we Lwowie. Do 1940 roku znajdował się w niewoli niemieckiej, skąd uciekł do Warszawy, gdzie w tymże roku został zwerbowany do AK przez generała ROWECKIEGO. Aresztowany „ ” sierpnia 1944 r.

Po przygotowaniu na specjalnych kursach CZERWIŃSKI pod koniec [stycznia] 1944 roku został mianowany zastępcą komendanta Okręgu Lwowskiego AK, a w lutym tegoż roku – komendanta Okręgu. Do dnia aresztowania prowadził aktywną antysowiecką nacjonalistyczną działalność.

Jako komendant Okręgu Lwowskiego AK w kwietniu 1944 roku sformował dywizję, liczącą do 15 tysięcy ludzi. Dywizja dysponowała uzbrojeniem, amunicją i środkami materiałowo-technicznymi.

#### Zastępca dowódcy Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego Obszaru Lwowskiego AK –

KOSSAK Stanisław s. Jana, urodzony w 1907 roku w m. Częstochowie, Polak, ze średnim wykształceniem, w chwili aresztowania bez określonego zajęcia. Mieszkał we Lwowie nielegalnie.

из 12 человек на английских самолетах был сброшен на парашюте в районе города Кельце (Польша), откуда прибыл в Варшаву и по полученному в Англии паролю связался с главной комендатурой „Армия Краева”. Через 5 месяцев был направлен на подпольную работу в гор. Львов.

В декабре 1944 года был назначен заместителем руководителя диверсионно-террористического отдела обшара „АК”, в задачи которого входило проведение контрразведывательных мероприятий по установке советски-настроенных поляков, а также польских патриотов, поддерживавших Варшавское [!] польское правительство. Диверсионно-террористическим отделом выносились смертные приговоры, а затем приводились с исполнение.

Руководитель ликвидационно-террористического отдела Львовского округа „АК” –

КВЯТКОВСКИЙ Андрей Марьянович, 1910 года рождения, уроженец гор. Львова, поляк, с высшим образованием, без определенных занятий, проживал в гор. Львове.

КВЯТКОВСКИЙ в 1942 году в гор. Варшаве был завербован в организацию „АК” одним из руководителей белопольского подполья майором „АК” „ХУХРО”<sup>1</sup>, с которым был знаком еще в 1938 году. По его заданию был направлен на подпольную работу в гор. Львов, где в мае месяце 1943 года был назначен руководителем диверсионно-террористического отдела округа „АК”, а затем руководителем так называемого ликвидационного отдела округа „АК”, в задачу которого входило физическое уничтожение польских граждан, помогающих органам Советской власти.

На квартире КВЯТКОВСКОГО изъято большое количество оружия, документы о наличии склада с оружием и взрыввеществами, принадлежащими „АК”.

В результате реализации данных, изложенных в этих документах, было изъято:

Минометов	2
Пулеметов	2
Автоматов	38
Винтовочных патронов	5000
Гранат	40
Мин	13

Заместитель руководителя диверсионно-террористического отдела Львовского округа „АК” –



KOSSAK w 1940 roku wyjechał z terytorium Polski do Norwegii, a następnie do Anglii, gdzie nawiązał łączność z kręgami wojskowymi polskiego reakcyjnego rządu emigracyjnego i został wcielony do Wojska Polskiego rządu emigracyjnego. Na początku 1943 roku ukończył 4-miesięczną szkołę Intelligence Service, gdzie uczył się [zasad] służby wywiadowczej i kontrwywiadowczej, metod dywersji, terroru i spadochroniarstwa. Po ukończeniu szkoły wydano mu broń, nadano pseudonim „BAR” i w składzie dwunastoosobowej grupy został zrzucony na spadochronie z angielskiego samolotu w rejonie miasta Kielce (Polska), skąd przybył do Warszawy i na otrzymane w Anglii hasło nawiązał kontakt z Komendą Główną Armii Krajowej. Po 5 miesiącach został skierowany do pracy konspiracyjnej do m. Lwowa.

W grudniu 1944 roku został mianowany zastępcą dowódcy Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego Obszaru AK, do którego zadań należało prowadzenie działań kontrwywiadowczych w celu ustalenia prosovietcko nastawionych Polaków, a także polskich patriotów, popierających Warszawski [!] rząd polski. Oddział Dywersyjno-Terrorystyczny wydawał wyroki śmierci, a następnie przeprowadzał [ich] wykonanie.

Dowódca Oddziału Likwidacyjno-Terrorystycznego Okręgu Lwowskiego AK –

KWIATKOWSKI Andrzej s. Mariana, urodzony w 1910 roku w m. Lwowie, Polak, z wyższym wykształceniem, bez określonego zajęcia, mieszkał w m. Lwowie.

KWIATKOWSKI w 1942 roku w m. Warszawie został zwerbowany do organizacji AK przez jednego z przywódców *bielopolskiego* podziemia majora AK „CHUCHRO”<sup>1</sup>, z którym znał się jeszcze w 1938 roku. Na jego polecenie został skierowany do podziemnej pracy do m. Lwowa, gdzie w maju 1943 roku mianowano go dowódcą Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego Okręgu AK, a następnie dowódcą tak zwanego Oddziału Likwidacyjnego Okręgu AK, do którego zadań należało fizyczne likwidowanie polskich obywateli, wspomagających organy władzy sowieckiej.

W mieszkaniu KWIATKOWSKIEGO skonfiskowano znaczną ilość broni, dokumenty [świadczące] o istnieniu magazynu broni i materiałów wybuchowych, należących do AK.

W wyniku realizacji informacji, zawartych w tych dokumentach, skonfiskowane zostało:

Granatników	2
Karabinów maszynowych	2
Automatów	38
Nabojów karabinowych	5000

СКОРУПА Веслав Владиславович, 1916 года рождения, уроженец гор. Тарнов, Краковского воеводства (Польша), поляк, гр[аждани]н СССР, проживал в гор. Львове.

СКОРУПА в 1939 году, после разгрома польской армии немцами, перешел границу в Венгрию, откуда выехал в Англию, где поступил в польскую армию эмигрантского правительства. В 1943 году окончил диверсионную школу при „интеллиженс-сервис” и в этом же году, в составе группы из 4-х человек на самолете был направлен в район Варшавы, где был сброшен на парашюте. По прибытии в Варшаву, связался с главной комендатурой „АК” и был направлен для подпольной работы в гор. Львов, где был назначен руководителем диверсионно-террористического отдела.

По показаниям арестованных руководителей диверсионно-террористического отдела и в результате проведенных агентурно-оперативных мероприятий арестовано свыше 50-ти участников диверсионно-террористических групп, подготавливавших совершение террористических актов.

Руководитель отдела легализации Львовского обшара „АК”

КУЛИНСКИЙ Станислав Брониславович, 1898 года рождения, уроженец гор. Краковицы<sup>2</sup>, Станиславской области, поляк, со средним образованием, без определенных занятий. Проживал в гор. Львове на нелегальном положении.

КУЛИНСКИЙ является участником „АК” с марта 1943 года. В организации известен под псевдонимом „ПОКОРНЫЙ” и „СКШИПЕК”. Руководителем отдела легализации работал с сентября 1944 года.

Как руководитель отдела легализации проводил активную работу по изготовлению фиктивных документов для легализации участников „АК”.

При аресте КУЛИНСКОГО было изъято большое количество чистых бланков различных учреждений, печати и изготовленные документы для легализуемых членов „АК”. Подготавливаясь к выезду в Польшу, КУЛИНСКИЙ передал дела отдела участнику „АК” СТРУШИНСКОЙ Здиславе Иосифовне – 1907 года рождения, уроженке гор. Львова, польке, со средним образованием, работавшей секретарем отдела. СТРУШИНСКАЯ 26 мая с. г. была арестована и дала важные показания на ряд других участников организации, работавших в отделе легализации.

Отдел связи Львовского обшара „АК”

В результате проведенных агентурно-оперативных мероприятий и использования оперативной техники, Управлением НКГБ за период

Granatów	40
Min	13

Zastępca dowódcy Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego Okręgu Lwowskiego AK –

SKORUPA Wiesław s. Władysława, urodzony w 1916 roku w m. Tarnowie województwo krakowskie (Polska), Polak, ob[ywatel] ZSRS, mieszkał we Lwowie.

SKORUPA w 1939 roku, po rozbiciu polskiej armii przez Niemców, przeszedł przez granicę na Węgry, skąd wyjechał do Anglii, gdzie wstąpił do Wojska Polskiego rządu emigracyjnego. W 1943 roku ukończył szkołę dywersji przy Intelligence Service i w tym samym roku, w składzie czteroosobowej grupy był przetrzucony samolotem w rejon Warszawy, gdzie został zrzucony na spadochronie. Po przybyciu do Warszawy, skontaktował się z Komendą Główną AK i został skierowany do pracy konspiracyjnej do m. Lwowa, gdzie został mianowany dowódcą Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego.

Na podstawie zeznań aresztowanych dowódców Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego i w wyniku przeprowadzonych działań agenturalno-operacyjnych aresztowano ponad 50 członków dywersyjno-terrorystycznych grup, przygotowujących przeprowadzenie aktów terrorystycznych.

Kierownik Oddziału Legalizacji Obszaru Lwowskiego AK

KULIŃSKI Stanisław s. Bronisława, urodzony w 1898 roku w m. Krakowiec obwód lwowski, Polak, ze średnim wykształceniem, bez określonego zajęcia. Mieszkał we Lwowie nielegalnie.

KULIŃSKI jest członkiem AK od marca 1943 roku. W organizacji znany pod pseudonimami „POKORNY” i „SKRZYPEK”. Jako kierownik Oddziału Legalizacji pracował od września 1944 roku.

Jako kierownik Oddziału Legalizacji prowadził aktywną pracę nad sporządzaniem fałszywych dokumentów do legalizacji członków AK.

Podczas aresztowania KULIŃSKIEGO została skonfiskowana znaczna ilość blankietów rozmaitych instytucji, pieczęcie i przygotowane dokumenty dla legalizowanych członków AK. Przygotowując się do wyjazdu do Polski, KULIŃSKI przekazał sprawy Oddziału członkowi AK STRUSZYŃSKIEJ Zdzisławie c. Józefa – urodzonej w 1907 roku w m. Lwowie, Polce, ze średnim wykształceniem, pracującej jako sekretarz Oddziału. STRUSZYŃSKA 26 maja br. została aresztowana i złożyła ważne zeznania [obciążające] innych członków organizacji, pracujących w Oddziale Legalizacji.

с октября 1944 по июнь 1945 года ликвидировано 18 действовавших на территории гор. Львова и области нелегальных радиостанций польской антисоветской военно-повстанческой организации „Армия Краева”, поддерживавших связь с польским эмигрантским правительством в Лондоне.

Выявлено и ликвидировано 22 конспиративные квартиры, на которых были установлены нелегальные радиостанции и организованы явочные пункты отдела связи Львовского обшара „АК”.

За этот же период арестовано 47 активных сотрудников отдела связи Львовского обшара „АК”, в том числе:

начальник отдела связи Львовского обшара „АК” – „ЦЕКАС”,  
командир радиоплютона – он же заместитель шефа отдела связи обшара „АК” – „ТОМИК”, он же – „РЫМВИТ”, он же „АРТУР”,  
содержателей конспиративных квартир – 28  
радиооператоров – 9  
связных руководства отдела связи – 8

При ликвидации радиостанций изъято:

приемопередаточных радиостанций английского производства – 18  
специальных портативных радиоприемников – 4  
большое количество радиодеталей и запасных частей для ремонта радиостанций и склад с электропитанием.

За последние два месяца изъято оружия:

автоматов 2  
пулеметов 1  
пистолетов 21  
гранат 28  
винтовок 4  
боеприпасов 2600 шт.

Кроме того, изъято: золото в монетах царской чеканки и инвалюты – польские злотые, американские доллары на сумму 200 рублей, а также захвачен архив отдела связи обшара „АК”, шифрованные радиogramмы и коды с начала работы нелегальных радиостанций.

В числе арестованных заслуживают внимания:

ВИКТОР Юлиан Степанович, 1910 года рождения, поляк, подхорунжий польской армии, инженер-электрик, в момент ареста – главный инженер районной электросети Львовского энергокомбината, проживал в гор. Львове. Арестован в июне 1945 года.

## Oddział Łączności Obszaru Lwowskiego AK

W wyniku przeprowadzonych działań agenturalno-operacyjnych i wykorzystania techniki operacyjnej, Zarząd NKGB w okresie od października 1944 do czerwca 1945 roku zlikwidował 18 działających na terenie m. Lwowa i obwodu [lwowskiego] nielegalnych radiostacji polskiej antysowieckiej wojskowo-powstańczej organizacji Armia Krajowa, utrzymujących łączność z polskim rządem emigracyjnym w Londynie.

Ujawniono i zlikwidowano 22 mieszkania konspiracyjne, w których były zainstalowane nielegalne radiostacje i zorganizowane punkty kontaktowe Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK.

W tym samym okresie aresztowano 47 aktywnych współpracowników Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK, w tym:

naczelnika Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK – „CIEKASA”,  
komendanta plutonu radio[wego] – zarazem zastępcę szefa Oddziału Łączności Obszaru AK – „TOMKA” *on-że* – „RYMWID” *on-że* „ARTUR”

właściciele konspiracyjnych mieszkań	– 28
radiooperatorów	– 9
łączników dowództwa Oddziału Łączności	– 8

Podczas likwidacji radiostacji skonfiskowano:

nadawczo-odbiorczych radiostacji produkcji angielskiej	– 18
specjalnych przenośnych radioodbiorników	– 4
znaczną ilość detali radiowych i części zapasowych do naprawy radiostacji oraz magazyn z zasilaniem elektr[ycznym].	

W ciągu ostatnich dwóch miesięcy skonfiskowano [następującą] broń:

automatów	2
karabinów maszynowych	1
pistoletów	21
granatów	28
karabinów	4
nabojów	2600 szt[uk].

Oprócz tego skonfiskowano: złoto w monetach carskiej mennicy i ob[ca] walutę – polskie złote, amerykańskie dolary na kwotę 200 rubli, a także przejęto archiwum Oddziału Łączności Obszaru AK, zaszyfrowane radiodepesze i kody z początków pracy nielegalnych radiostacji.

Wśród aresztowanych zasługują na uwagę:

Участник организации „АК” с 1943 года, руководил подготовкой радиоаппаратуры и оборудования, а также снабжением радиоточек источниками электропитания.

С апреля 1945 года является шефом отдела радиосвязи Львовского обшара „АК”. Организационный псевдоним „ЦЕКАС”.

Используя свое положение главного инженера электросети энергокомбината, получал в адрес предприятия вместе с электрооборудованием радиоаппаратуру. С марта 1944 года по июль 1944 г. получил из Варшавы 18 радиостанций английского производства типа „А-1”, „АП-2”, „АП-4”, „МР-3” и 10 радиоприемников, которые были распределены им между радиоплютонами отдела связи.

„ЦЕКАС” осуществлял руководство работой радиосвязи с Лондоном, организовывал подготовку радиотелеграфистов, конспиративных квартир и проводил вербовку связных.

ВЫСОЦКИЙ Збигнев, он же Роман Казимирович, 1918 года рождения, уроженец гор. Белосток, поляк, поручик польской армии, со средним образованием, в момент ареста без определенных занятий, проживал в гор. Львове, участник „АК” с 1943 года.

В 1939 году за нелегальный переход госграницы был арестован и сослан в Кандалакшу, а в 1942 году в числе 4000 освобожденных поляков, через Иран выехал в Лондон.

В Лондоне был завербован в „АК”, окончил школу радиодела и в 1943 году на английском самолете был с парашютом выброшен в районе Варшавы. В этом же году прибыл во Львов и установил связь с руководством подполья „АК” через арестованную по делу связную „АК” „МАГДА” – ОРИОЛЬ Францишку Королевну, 1906 года рождения, польку, без определенных занятий, проживавшую в гор. Львове.

И был назначен командиром радиоплютона отдела связи Львовского обшара „АК”, а затем одновременно исполнял обязанности зам[естителя] шефа отдела связи. Работал под псевдонимом „ТОМИК”, „РЫМВИТ”, „АРТУР” и др. Арестован при ликвидации радиостанции № 2055 5 июня 1945 года.

За активную антисоветскую деятельность в организации „Армия Краева” награжден польским эмигрантским правительством в Лондоне „серебряным крестом заслуги” и знаком парашютиста.

До дня ареста практически руководил работой радиостанций и лично работал по передаче шифрованных радиogramм в Лондон польскому эмигрантскому правительству.

WIKTOR Julian s. Stefana, urodzony w 1910 roku, Polak, podchorąży Wojska Polskiego, inżynier elektryk, w chwili aresztowania – główny inżynier rejonowej sieci elektrycznej Lwowskiego Kombinatoru Elektrycznego, mieszkał w m. Lwowie. Aresztowany w czerwcu 1945 roku.

Członek organizacji AK od 1943 roku, kierował przygotowaniem aparatury radio[wej] i oprzyrządowania, a także zaopatrzeniem punktów radio[wych] w źródła elektrycznego zasilania.

Od kwietnia 1945 roku jest szefem Oddziału Łączności Radio[wej] Obszaru Lwowskiego AK. Organizacyjny pseudonim „CIEKAS”.

Wykorzystując swoją pozycję głównego inżyniera sieci elektrycznej zakładu energetycznego, otrzymywał na adres przedsiębiorstwa razem z elektrooprzyrządowaniem aparaturę radio[wą]. Od marca 1944 roku do lipca 1944 r. otrzymał z Warszawy 18 radiostacji produkcji angielskiej typu „A-1”, „AP-4”, „MP-3” i 10 radioodbiorników, które zostały przez niego rozdzielone między plutony radio[we] Oddziału Łączności.

„CIEKAS” kierował pracą łączności radio[wej] z Londynem, organizował przygotowanie radiotelegrafistów, konspiracyjnych mieszkań i prowadził werbunek łączników.

WYSOCKI Zbigniew *on-że* Roman s. Kazimierza, urodzony w 1918 roku w m. Białymstoku, Polak, porucznik Wojska Polskiego, ze średnim wykształceniem, w chwili aresztowania bez określonego zajęcia, mieszkał w m. Lwowie, członek AK od 1943 roku.

W 1939 roku za nielegalne przekroczenie granicy został aresztowany i zesłany do Kandałakszy, a w 1942 roku wśród 4000 zwolnionych Polaków, przez Iran wyjechał do Londynu.

W Londynie został zwerbowany do AK, ukończył szkołę radiową i w 1943 roku został zrzucony na spadochronie z angielskiego samolotu w rejonie Warszawy. W tym samym roku przybył do Lwowa i nawiązał kontakt z dowództwem AK przez aresztowaną w tej sprawie łączniczkę AK „MAGDE” – ORIOL Franciszkę c. Karola, urodzoną w 1906 roku, Polkę, bez określonego zajęcia, mieszkającą w m. Lwowie.

Został mianowany dowódcą plutonu radio[wego] Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK, a następnie jednocześnie pełnił obowiązki zast[ępcy] szefa Oddziału Łączności. Pracował pod pseudonimami „TOMEK”, „RYMWID”, „ARTUR” i in[nymi]. Aresztowany podczas likwidacji radiostacji nr 2055 [w dniu] 5 czerwca 1945 roku.

## Польская антисоветская организация „Делегатура жонду”

Наряду с созданием на территории бывшей Польши военно-повстанческих формирований, польское эмигрантское правительство в Лондоне создало широко разветвленную антисоветскую организацию „ПСЦ” – „Делегатура жонду”, которая является территориальной „гражданской” организацией, охватывавшей территорию бывшей Польши, западные области УССР и БССР.

Основной политической задачей организации являлась подготовка восстания за создание „Великой Польши” в границах до 1939 года, с воссоединением Силезии, Поморья, Данцига, Восточной Пруссии и организации, под руководством Польши, союза с соседними государствами против СССР.

Практически осуществляя эту задачу „ПСЦ-ДР” проводила:

- а) подбор и подготовку кадров для аппаратов местных самоуправлений и карательных органов на случай захвата власти,
- б) оказание повседневной практической помощи военно-повстанческим организациям, пополнение их людским составом, вооружением и специальными кадрами для руководящей работы,
- в) приобретение и создание складов и баз для хранения оружия, боеприпасов, продовольствия и медикаментов,
- г) разведывательную и контрразведывательную работу,
- д) активную антисоветскую пропаганду среди польского населения и воспитание его в националистическом духе.

В результате проведенных агентурно-оперативных мероприятий, после освобождения города Львова, весь руководящий состав „Делегатуры жонду” был арестован. В числе арестованных:

Помощник руководителя „Делегатуры жонду” по Львовской области –

ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ Владислав Владиславович,  
1904 года рождения, уроженец Тернопольской области, поляк, с высшим юридическим образованием.

ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ руководил и контролировал работу всех отделов „Делегатуры жонду”, распоряжался бюджетом и другими средствами организации, организовывал приобретение оружия и поддерживал непосредственную связь с Варшавским центром. Проводил активную разведывательную и контрразведывательную работу, собирал и передавал политическую информацию по Львовской области польскому эмигрантскому правительству в Лондоне.

Продолжительное время скрывал от органов советской власти радиостанции, типографию и крупные денежные средства. Перейдя в глубокое подполье, принимал меры к организации активной борьбы



Za czynną antysowiecką działalność w organizacji Armia Krajowa odznaczony przez polski rząd emigracyjny w Londynie Srebrnym Krzyżem Zasługi i odznaką spadochroniarza.

Do dnia aresztowania praktycznie kierował pracą radiostacji i osobiście pracował przy przekazywaniu zaszyfrowanych radiodepesz do Londynu dla polskiego rządu emigracyjnego.

### Polska antysowiecka organizacja Delegatura Rządu

Równoległe z tworzeniem na terytorium byłej Polski wojskowo-powstańczych formacji, polski rząd emigracyjny w Londynie utworzył szeroko rozgałęzioną antysowiecką organizację PSC – Delegatura Rządu, która jest terenową „obywatelską” organizacją, obejmującą tereny byłej Polski, zachodnie obwody USRS i BSRs.

Podstawowym zadaniem politycznym organizacji jest przygotowanie powstania [w celu] utworzenia „Wielkiej Polski” w granicach sprzed 1939 roku, z przyłączeniem Śląska, Pomorza, Gdańska, Prus Wschodnich oraz zorganizowanie pod przywództwem Polski sojuszu z sąsiednimi państwami przeciwko ZSRS.

Wykonując w praktyce to zadanie, PSC-DR prowadziła:

- a) dobór i przygotowanie kadr dla lokalnej administracji samorządowej i organów wymiaru sprawiedliwości na okoliczność zdobycia władzy,
- b) udzielanie codziennej praktycznej pomocy wojskowo-powstańczym organizacjom, uzupełnianie ich składu osobowego, uzbrojenia i specjalistycznych kadr do pracy kierowniczej,
- c) zdobywanie i tworzenie magazynów i baz do przechowywania broni, amunicji, żywności i lekarstw,
- d) pracę wywiadowczą i kontrwywiadowczą,
- e) aktywną antysowiecką propagandę wśród polskiej ludności i wychowywanie jej w duchu nacjonalistycznym.

W wyniku przeprowadzonych działań agenturalno-operacyjnych, po wyzwoleniu miasta Lwowa, cała kadra przywódcza Delegatury Rządu została aresztowana. Wśród aresztowanych są:

Pomocnik przywódcy Delegatury Rządu na obwód lwowski –

GRZĘDZIELSKI Władysław s. Władysława, urodzony w 1904 roku w obwodzie tarnopolskim, Polak, z wyższym wykształceniem prawniczym.

GRZĘDZIELSKI kierował i kontrolował pracę wszystkich wydziałów Delegatury Rządu, rozporządzał budżetem i innymi środkami organizacji,

с Советской властью, для чего установил контакт с военно-повстанческой организацией „Армия Краева”.

Руководитель разведывательного отдела „ПСЦ-ДР”

НЕЗАБИТОВСКИЙ Вячеслав Иванович, 1898 года рождения, уроженец г. Коломыя, Станиславской области, поляк, с высшим образованием, без определенных занятий, в прошлом член „Строництво людове”.

Являясь одним из видных руководителей „Делегатуры жонду”, в разное время руководил: 13-м отделом „ПСЦ-ДР”, выполнял функции прокурора, руководил деятельностью суда, экзекутивы и последнее время легализационным и разведывательным отделами.

Через специальные отделы и экзекутивы организовал слежку, затем убийство ряда советских граждан.

При непосредственном его участии было убито более 15-ти советских граждан, приговора на которых оформлялись через суды, организации от имени польского эмигрантского правительства в Лондоне.

С приходом Советской власти НЕЗАБИТОВСКИЙ, уйдя в глубокое подполье, проводил активную антисоветскую националистическую деятельность в контакте с руководящим центром организации „Армия Краева”. Под его руководством проводилась активная разведывательная и контрразведывательная деятельность организации, организовывалась слежка и наблюдение за отдельными партийными и советскими работниками.

По указанию НЕЗАБИТОВСКОГО были созданы склады с оружием и боеприпасами, организованы 2 радиостанции, приобретена типографская ручная машина и др[угие] множительные аппараты и тщательно укрыты все документы организации о разведывательной и контрразведывательной деятельности на территории Львовской области.

В период немецкой оккупации города Львова ряд видных руководителей Львовской организации „Делегатуры жонду” поддерживал активную связь с гестапо, а часть из них являлась прямыми агентами немецких контрразведывательных органов.

Заместитель НЕЗАБИТОВСКОГО – ПИВОНСКИЙ, являясь агентом гестапо, выдавал немецким карательным органам советских граждан, а также и участников белопольского подполья, враждебно настроенных по отношению к немцам.

Арестом руководящего состава „Делегатуры жонду” и значительного количества ее рядовых участников, Управлением НКГБ был нанесен серьезный удар по организации „ПСЦ-ДР”. Работу по розыску и разоблачению оставшихся нерепрессированными, участников организации продолжаем.

organizował zdobywanie broni i utrzymywał bezpośrednią łączność z warszawską centralą. Prowadził aktywną pracę wywiadowczą i kontrwywiadowczą, gromadził i przekazywał informacje polityczne z terenu obwodu lwowskiego polskiemu rządowi emigracyjnemu w Londynie.

Przez długi czas ukrywał przed organami władzy sowieckiej radiostacje, drukarnię i znaczne środki pieniężne. Przechodząc do głębokiego podziemia, podejmował kroki w kierunku organizowania aktywnej walki z władzą sowiecką, nawiązując w tym celu kontakt z wojskowo-powstańczą organizacją Armią Krajową.

#### Dowódca Wydziału Wywiadu PSC-DR

NIEZABITOWSKI Czesław s. Jana, urodzony w 1898 roku w Kołomyi obwód stanisławowski, Polak, z wyższym wykształceniem, bez określonego zajęcia, w przeszłości członek Stronnictwa Ludowego.

Będąc jednym ze znaczących przywódców Delegatury Rządu, w różnym czasie kierował: 13 Wydziałem PSC-DR, pełnił funkcję prokuratora, kierował działalnością sądu, wykonywaniem wyroków i w ostatnim czasie Wydziałami Legalizacji i Wywiadu.

Poprzez specjalne wydziały i wykonawców organizował śledzenie, następnie zabójstwa szeregu obywateli sowieckich.

Przy jego bezpośrednim udziale zostało zabitych ponad 15 obywateli sowieckich, na których wyroki wydawały sądy organizacji w imieniu polskiego rządu emigracyjnego w Londynie.

Z nastaniem władzy sowieckiej NIEZABITOWSKI, schodząc w głębokie podziemie, prowadził aktywną antysowiecką nacjonalistyczną działalność w łączności z kierowniczą centralą organizacji Armia Krajowa. Pod jego kierownictwem odbywała się aktywna działalność wywiadowcza i kontrwywiadowcza organizacji, organizowano śledzenie i obserwację poszczególnych funkcjonariuszy partyjnych i sowieckich.

Na polecenie NIEZABITOWSKIEGO zostały utworzone magazyny broni i amunicji, zorganizowane 2 radiostacje, zdobyta ręczna maszyna drukarska oraz in[ne] powielacze i starannie ukryte wszystkie dokumenty organizacji o działalności wywiadowczej i kontrwywiadowczej na terenie obwodu lwowskiego.

W okresie okupacji niemieckiej miasta Lwowa wielu znaczących przywódców lwowskiej organizacji Delegatura Rządu utrzymywało czynne kontakty z Gestapo, część z nich to bezpośredni agenci niemieckich organów kontrwywiadowczych.

Zastępca NIEZABITOWSKIEGO – PIWOŃSKI, będąc agentem Gestapo, wydawał niemieckim organom karnym sowieckich obywateli, a tak-

## Польская антисоветская организация „Конвент неподлеглостных”

Организация „Конвент неподлеглостных” создана польским эмигрантским правительством из числа польских националистов-пилсудчиков. Организацией проводилась активная подготовка повстанческих кадров для вооруженной борьбы против советского правительства, велась широкая антисоветская националистическая пропаганда среди польского населения.

В распоряжении организации имелась радиостанция, множительные аппараты, издавался свой печатный орган газета „Коммуникат” профашистского направления. В газете широко пропагандировались идеи вооруженной борьбы за создание самостоятельного польского государства фашистского типа в границах до 1939 года.

По делу арестованы:

Редактор подпольной газеты организации „Коммуникат”

КОЛОВСКАЯ-ТАКАЖЕВСКАЯ Анна Вицентевна,  
1893 года рождения, уроженка Виленской области, со средним образованием, без определенных занятий.

КОЛОВСКАЯ примкнула к организации „КОН” в 1939 году, являясь кадровым участником белопольского подполья, состояла и в ряде других польских националистических организаций, проводивших борьбу против Советского Союза.

Как член организации возглавляла отдел прессы и являлась редактором подпольной газеты „Коммуникат” и содержала центральную явочную квартиру организации. При аресте КОЛОВСКОЙ было изъято: знамя Карпатской дивизии „АК”, множительный аппарат для выпуска подпольной газеты и листовок, типографский шрифт, пишущие машинки, радиоприемник, свыше трехсот экземпляров очередной газеты „Коммуникат”, директивные указания о деятельности организации „КОН”.

Связной руководства организации „КОН” –

ЖУРАКОВСКИЙ Станислав Иванович, 1922 года рождения, поляк, с незаконченным высшим образованием, без определенных занятий, проживал в гор. Львове на нелегальном положении.

ЖУРАКОВСКИЙ выполнял в организации функции связного между руководящим активом организации. На него же было возложено осуществление террористических актов по заданию организации. При задержании, ЖУРАКОВСКИМ был убит боец Красной Армии.

że członków *bielopolskiego* podziemia, wrogo nastawionych wobec Niemców.

Poprzez aresztowanie kadry przywódczej Delegatury Rządu i znacznej liczby jej szeregowych członków, Zarząd NKGB zadał poważny cios organizacji PSC-DR. Kontynuujemy pracę nad odnalezieniem i zdemaskowaniem nierepresjonowanych dotąd członków organizacji.

### Polska antysowiecka organizacja Konwent [Organizacji] Niepodległościowych

Organizacja Konwent [Organizacji] Niepodległościowych została utworzona przez polski rząd emigracyjny spośród polskich nacjonalistów-piłsudczyków. Organizacja prowadziła aktywne przygotowanie kadr powstańczych do zbrojnej walki przeciwko rządowi sowieckiemu, szerzyła antysowiecką nacjonalistyczną propagandę wśród ludności polskiej.

W dyspozycji organizacji znajdowała się radiostacja, powielacze, wydawano własny organ prasowy – gazetę „Komunikat” [o] profaszystowskim nastawieniu. W gazecie szeroko propagowano idee walki zbrojnej o utworzenie niepodległego państwa polskiego typu faszystowskiego w granicach sprzed 1939 roku.

W sprawie aresztowani zostali:

Redaktor podziemnej gazety organizacji „Komunikat”

KOŁOWSKA-TOKARZEWSKA Anna c. Wincentego,  
urodzona w 1893 roku w obwodzie wileńskim, ze średnim wykształceniem, bez określonego zajęcia.

KOŁOWSKA przystąpiła do organizacji KON w 1939 roku, była kadrowym członkiem *bielopolskiego* podziemia, należała też do wielu innych polskich nacjonalistycznych organizacji, prowadzących walkę przeciwko Związkowi Sowieckiemu.

Jako członek organizacji kierowała wydziałem prasy i była redaktorem podziemnej gazety „Komunikat” oraz właścicielką głównego lokalu kontaktowego organizacji. Podczas aresztowania KOŁOWSKIEJ skonfiskowano: proporzec Karpackiej Dywizji AK, powielacz do wydawania podziemnej gazety i ulotek, czcionki drukarskie, maszyny do pisania, radioodbiornik, ponad trzysta egzemplarzy kolejnej gazety „Komunikat”, zalecenia [dotyczące] działalności organizacji KON.

Łącznik kierownictwa organizacji KON –

ŻURAKOWSKI Stanisław s. Jana, urodzony w 1922 roku, Polak, z niepełnym wyższym wykształceniem, bez określonego zajęcia, mieszkał w m. Lwowie nielegalnie.

Комендант Львовской группы „КОН” –

МАСЛАКОВСКИЙ Марьян Адамович, 1893 года рождения, уроженец Требовичского района [?] (Польша), с незаконченным высшим образованием, без определенных занятий. Проживал в гор. Львове на нелегальном положении.

МАСЛАКОВСКИЙ с 1941 года являлся участником антисоветской польской организации, так называемой „Союз вооруженной борьбы”, затем в августе этого же года был неким ЗАБЕЖОВСКИМ завербован в организацию „КОН” под псевдонимом „ТШЕЧАК”, который выполнял функции коменданта Львовской группы „КОН”, в которой насчитывалось свыше 40 участников, преимущественно из числа бывших легионеров-пилсудчиков. По заданию руководства „КОН” занимался разведывательной работой, собирал данные о настроениях, дисциплине и моральном состоянии солдат и офицеров армии Берлинга.

Кроме указанных участников организации, УНКГБ арестован и ряд других активных участников организации „КОН”.

#### Польская националистическая организация „Народова организация войскова”

Организация „НОВ” ставила своей задачей подготовку вооруженного выступления против советской власти, за восстановление Польши в границах до 1939 года, организовывала подготовку кадров-террористов, для чего выпущена была специальная инструкция с описанием оружия.

По делу арестовано свыше 15 участников организации, в том числе:

Инструктор военного дела организации –

КЛИМЧИК Кристина Эдуардовна, 1925 года рождения, полька, без определенных занятий, проживала в гор. Львове на нелегальном положении.

За активную антисоветскую деятельность в подпольной организации и неоднократный нелегальный переход границы КЛИМЧИК была награждена эмигрантским правительством орденом „Крест борьбы”.

При аресте КЛИМЧИК было изъято: свыше 100 экземпляров первого номера нелегальной газеты организации „Польский жовнеж”, множительные аппараты и материалы для издания газеты. После нанесенного удара газета „Польский жовнеж” прекратила свое существование.

ŻURAKOWSKI pełnił w organizacji funkcję łącznika między kadrą przywódczą organizacji. Na niego też nałożono dokonywanie z polecenia organizacji aktów terrorystycznych. Podczas zatrzymania został przez ŻURAKOWSKIEGO zabity żołnierz Armii Czerwonej.

Komendant lwowskiej grupy KON

MASŁAKOWSKI Marian s. Adama, urodzony w 1893 roku w rejonie trebowickim [?] (Polska), z niepełnym wyższym wykształceniem, bez określonego zajęcia. Mieszkał w m. Lwowie nielegalnie.

MASŁAKOWSKI od 1941 roku był członkiem antysowieckiej polskiej organizacji, tak zwanej Związek Walki Zbrojnej, następnie w sierpniu tegoż roku został przez niejakiego ZABIERZOWSKIEGO zwerbowany do organizacji KON pod pseudonimem „TRZECIAK” i pełnił funkcję komendanta lwowskiej grupy KON, liczącej ponad 40 członków, przeważnie wywodzących się spośród byłych legionistów-piłsudczyków. Na polecenie kierownictwa KON zajmował się pracą wywiadowczą, zbierał informacje o nastrojach, dyscyplinie i moralnej kondycji żołnierzy i oficerów armii Berlinga.

Oprócz wymienionych członków organizacji, został aresztowany przez UNKGB również szereg innych aktywnych członków organizacji KON.

#### Polska nacjonalistyczna organizacja Narodowa Organizacja Wojskowa

Organizacja NOW postawiła sobie za zadanie przygotowanie zbrojnego wystąpienia przeciwko władzy sowieckiej o odbudowanie Polski w granicach sprzed 1939 roku, organizowała przygotowanie kadr terrorystów, do czego wydana została specjalna instrukcja z opisem broni.

W sprawie aresztowano ponad 15 członków organizacji, w tym:

Instruktor spraw wojskowych organizacji –

KLIMCZYK Krystyna c. Edwarda, urodzona w 1925 roku, Polka, bez określonego zajęcia, mieszkała w m. Lwowie nielegalnie.

Za aktywną antysowiecką działalność w podziemnej organizacji i wielokrotne nielegalne przekraczanie granicy KLIMCZYK została nagrodzona przez rząd emigracyjny orderem Krzyż Walecznych.

Podczas aresztowania KLIMCZYK skonfiskowano: ponad 100 egzemplarzy pierwszego numeru nielegalnej gazety organizacji „Polski Żołnierz”,

Инструктор военного дела организации –

БОЛТОВСКАЯ Лидия Ивановна, 1925 года рождения, организационный псевдоним „ИРИНИНА”, проживала в гор. Львове на нелегальном положении.

При аресте БОЛТОВСКОЙ изъят конспект по изучению оружия с участниками организации „НОВ”.

Кроме организации „НОВ” параллельно существовала так называемая организация „НОВК” – „Народова организация войскова кобет”, готовившая кадры санитаров, связных и курьеров для польского националистического подполья.

Организация имела значительное количество конспиративных и явочных квартир, на которых проводили сборища участников польского националистического подполья. В целях усиления антисоветской деятельности, организация „НОВК” влилась в организацию „Армия Краева”.

#### Данные о деятельности белопольского подполья за последнее время (июнь – июль 1945 г.)

За последнее время, в результате ряда последовательных мероприятий, проведенных Управлением НКГБ по разгрому польских антисоветских националистических формирований в городе Львове, со стороны руководства белопольского подполья, приняты меры к усилению конспирации и контрразведывательной работы по выявлению и уничтожению польских патриотов, помогающих органам советской власти.

В течение июня – июля месяцев участниками белопольского подполья было осуществлено в гор. Львове и области ряд террористических актов против советски настроенных польских граждан и было убито 4 человека.

С целью сохранения кадров участников антисоветских организаций, руководством белопольского подполья наиболее активные действия перенесены в пригороды гор. Львова, а также в ближайшие районы.

В июне – июле месяцах в районах области было изъято несколько действующих нелегальных радиостанций „АК” и арестован целый ряд активных участников националистических организаций.

В начале июля с. г. по заданию руководства „АК” в селе Семеновка, Сокольнического района был совершен террористический акт над участковым милиционером, а затем над участником „АК” – нелегалом, явившимся с повин[н]ой в районные организации.

В результате проведенных чекистско-войсковых операций и использования агентуры, в селе Семеновка было задержано и арестовано 32 активных участника организации „Армия Краева”, в том числе



powielacze i materiały do wydawania gazet. Po otrzymanym ciosie gazeta „Polski Żołnierz” zakończyła swoje istnienie.

Instruktor spraw wojskowych organizacji –

BOŁTOWSKA Lidia c. Jana, urodzona w 1925 roku, organizacyjny pseudonim „IRININA”, przebywała w m. Lwowie nielegalnie.

Podczas aresztowania BOŁTOWSKIEJ skonfiskowano konspekt do nauki [o] broni dla członków organizacji NOW.

Obok organizacji NOW równolegle istniała tak zwana organizacja NOWK – „Narodowa Organizacja Wojskowa Kobiet”, przygotowująca kadry sanitariuszek, łączniczek i kurierek dla polskiego podziemia nacjonalistycznego.

Organizacja posiadała znaczną liczbę mieszkań konspiracyjnych i kontaktowych, w których prowadzono zbiórki członków polskiego nacjonalistycznego podziemia. W celu nasilenia antysowieckiej działalności, organizacja „NOWK” połączyła się z organizacją Armia Krajowa.

#### Informacje o działalności *bielopolskiego* podziemia w ostatnim okresie (czerwiec – lipiec 1945 r.)

W ostatnim czasie, w wyniku szeregu konsekwentnych działań Zarządu NKGB w celu rozbicia polskich antysowieckich formacji nacjonalistycznych w mieście Lwowie, ze strony dowództwa *bielopolskiego* podziemia zostały podjęte kroki w kierunku wzmocnienia konspiracji i pracy kontrwywiadowczej w celu ujawnienia oraz likwidacji polskich patriotów, pomagających organom władzy sowieckiej.

W miesiącach czerwiec – lipiec członkowie *bielopolskiego* podziemia przeprowadzili w m. Lwowie i obwodzie [lwowskim] szereg aktów terrorystycznych przeciwko [pro]sowiecko nastawionym polskim obywatelom i zostały zabite 4 osoby.

W celu zachowania kadr członków antysowieckich organizacji, dowództwo *bielopolskiego* podziemia przeniosło najbardziej aktywne działania na przedmieścia m. Lwowa, a także w pobliskie rejony.

W miesiącach czerwiec – lipiec w rejonach obwodu skonfiskowano kilka działających nielegalnych radiostacji AK i aresztowano cały szereg aktywnych członków nacjonalistycznych organizacji.

Na początku lipca br. na polecenie dowództwa AK we wsi Siemianówka rejon sokalski dokonano aktu terrorystycznego wobec posterunkowego milicjanta, a następnie wobec członka AK – *nielegala*, który ujawnił się wobec rejonowych [sowieckich] organizacji.

и террористы, совершившие теракт над участковым милиционером. При проведении операций было изъято:

Винтовок	– 6
Автоматов	– 2
Пистолетов	– 4
Гранат	– 3
Патронов	– 60

Под влиянием нанесенного оперативного удара и проведенных профилактических мероприятий по разложению организации „АК”, ряд активных участников „АК” явился с повин[н]ой. 13 июля с. г. в Сокольникские районные организации явилось с повин[н]ой из села Семеновка – 17 участников „АК” – нелегалов, кот[о]рые принесли и сдали оружие: винтовок – 6, пистолетов – 2, гранату – 1.

Явка с повин[н]ой участников „АК” является первым случаем и свидетельствует о том, что, по-видимому, указания польского эмигрантского правительства подполье перестает выполнять.

Используя указанный опыт чекистско-войсковых операций, проведенных в Сокольникском районе по ликвидации польских националистических формирований, Управлением НКГБ намечено провести ряд операций по другим населенным пунктам области, с целью изъятия руководящего ядра подполья и склонения остальных участников к явке с повин[н]ой.

Несмотря на значительный оперативный удар, нанесенный по польскому националистическому подполью, имеющиеся в Управлении НКГБ материалы свидетельствуют о том, что в городе Львове и области польская националистическая организация продолжает активную антисоветскую работу. Продолжают периодически выходить нелегальные газеты „Слово польске”, „Витрвама” и „Коммуникат”.

В настоящее время польское националистическое подполье проводит свою работу в направлении выявления, в первую очередь, лиц польской национальности лояльно настроенных к советской власти и поддерживающих польское временное правительство. Одной из основных задач ставит перед собой – перенесение своей подрывной деятельности на территории – собственно Польши. Одновременно ведется активная работа по срыву Люблинского соглашения о переселении поляков из Львова в Польшу, пропагандируя идею о том, что Львов будет принадлежать Польше, распространяя среди польского населения различные провокационные измышления, в частности о том, что вопрос о границах Польши и присоединении гор. Львова – будет решен на конференции „Большой Тройки” или на мирной конференции, которая, как считает подполье, якобы, должно состояться в августе месяце 1945 года.

W wyniku przeprowadzenia operacji czekistowsko-wojskowych i wykorzystania agentury we wsi Siemianówka zostało zatrzymanych i aresztowanych 32 aktywnych członków organizacji Armia Krajowa, w tej liczbie także terrorystów, którzy dokonali aktu ter[rorystycznego] wobec post-runkowego milicjanta. Podczas przeprowadzania operacji skonfiskowano:

Karabinów	– 6
Automatów	– 2
Pistoletów	– 4
Granatów	– 3
Nabojów	– 60

Pod wpływem celnie wymierzonego uderzenia operacyjnego i przeprowadzonych profilaktycznych działań w celu zdemoralizowania organizacji AK, szereg aktywnych członków AK przyznało się do winy. Dnia 13 lipca br. ujawniło się wobec sokalskich rejonowych organizacji ze wsi Siemionówka – 17 członków AK – *nielegalów*, którzy przynieśli i zdali broń: karabinów – 6, pistoletów – 2, granat – 1.

Ujawnienie się członków AK jest pierwszym [takim] przypadkiem i świadczy o tym, że, jak widać, podziemie przestaje realizować wytyczne polskiego rządu emigracyjnego.

Wykorzystując wymienione doświadczenie [z] czekistowsko-wojskowych operacji, przeprowadzonych w rejonie sokalskim w celu likwidacji polskich nacjonalistycznych formacji, Zarząd NKGB planuje przeprowadzić szereg operacji w innych miejscowościach obwodu, w celu odizolowania kierowniczego jądra podziemia i nakłonienia pozostałych członków do ujawnienia się.

Bez względu na znaczenie uderzenia operacyjnego, wymierzonego w polskie nacjonalistyczne podziemie, posiadane przez Zarząd NKGB materiały świadczą o tym, że w mieście Lwowie i obwodzie polska nacjonalistyczna organizacja kontynuuje aktywną antysowiecką robotę. Nadal okresowo wychodzą nielegalne gazety „Słowo Polskie”, „Wytrwamy” i „Komunikat”.

Obecnie polskie nacjonalistyczne podziemie prowadzi swoją pracę w kierunku ujawnienia w pierwszym rzędzie osób narodowości polskiej lojalnie nastawionych wobec władzy sowieckiej i popierających polski rząd tymczasowy. Jako jedno z podstawowych zadań stawia przed sobą – przeniesienie swojej destrukcyjnej działalności na terytorium własne – do Polski. Jednocześnie prowadzone są aktywne działania mające na celu zerwanie porozumienia lubelskiego o przesiedleniu Polaków ze Lwowa do Polski, rozpowszechniając pomysły, że Lwów będzie należał do Polski, rozpuszczając wśród polskiej ludności różnorodne prowokacyjne wymysły, głównie o tym, że kwestie granic Polski i przyłączenia m. Lwowa będą roz-

О настроениях различных слоев польского населения  
и участников белопольских формирований, в связи  
с созданием польского правительства  
„Национального Единства”

В связи с созданием польского правительства „Национального единства” большая часть населения, из числа рабочих, служащих и демократически-настроенной интеллигенции, высказывается за поддержку правительства „Национального единства”, такие же настроения и высказываются рядовыми участниками подполья.

Реакционная часть интеллигенции и участников белопольского подполья ориентированная, в свое время, на польское эмигрантское правительство в Лондоне, встретила создание правительства „Национального единства” враждебно. И, по указанию руководства националистических организаций, организует активную враждебную деятельность, с целью подрыва авторитета польского правительства „Национального единства” и подготавливает перенесение центра враждебной деятельности против правительства „Национального единства” на территорию Польши.

А также для организации предвыборной борьбы против демократических элементов из состава правительства „Национального единства”.

Начальник Управления НКГБ Львовской Области  
Генерал-Лейтенант ВОРОНИН

№ ...  
„ ” июля 1945 года  
гор. Львов

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, стр. 63, арк. 1–24.  
Копія, машинопис.*

### Примітки

<sup>1</sup> Левінський Єжи, пс. „Юрек Хухро”, капітан, майор саперів, командир Кедиву Варшавського округу АК.

<sup>2</sup> Так у документі; правильно – Краковець Львівської області.

strzygnięte na konferencji „Wielkiej Trójki” albo na konferencji pokojowej, która, jak uważa podziemie, ma się jakoby odbyć w sierpniu 1945 roku.

O nastrojach różnych warstw polskiego społeczeństwa  
i członków *bielopolskich* formacji, w związku z utworzeniem  
polskiego Rządu Jedności Narodowej

W związku z utworzeniem polskiego Rządu Jedności Narodowej znaczna część ludności spośród robotników, urzędników i demokratycznie nastawionej inteligencji wypowiada się za poparciem Rządu Jedności Narodowej, także nastawienie wyrażane jest też przez szeregowych członków podziemia.

Reakcyjna część inteligencji i członków *bielopolskiego* podziemia zorientowana w swoim czasie na polski rząd emigracyjny w Londynie, przyjęła utworzenie Rządu Jedności Narodowej wrogo. Organizuje, na polecenie przywództwa nacjonalistycznych organizacji, aktywną wrogą działalność w celu podważenia autorytetu polskiego Rządu Jedności Narodowej i przygotowuje przeniesienie centrali wrogiej działalności przeciwko Rządowi Jedności Narodowej na terytorium Polski.

[Robi to] także w celu organizowania przedwyborczej walki przeciwko demokratycznym elementom w składzie Rządu Jedności Narodowej.

Naczelnik Zarządu NKGB obwodu lwowskiego  
Generał lejtnant WORONIN

Nr ...  
„ ” lipca 1945 roku  
m. Lwów

WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 63, k. 1–24.  
Kopia, maszynopis.

## Przypisy

<sup>1</sup> Lewiński Jerzy, ps. „, Jurek Chuchro”, kpt./mjr sap. WP, dca Kedywu Okręgu Warszawskiego AK.

**29 липня 1945, Львів. Обвинувальний висновок  
стосовно Стефана Юзефовича та інших**

„Утверждаю”  
Зам. нач. ТО НКГБ Львов[ской] обл[асти]  
Майор ЖУПИКОВ  
„<sup>a</sup>-29-<sup>a</sup>” июля 1945 г.

Обвинительное заключение  
по следственному делу № 743

по обвинению:

1. ЮЗЕФОВИЧА Стефана Аполлоновича  
в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-  
-1, „а”, 54-8, 54-9, 54-11 УК УССР
2. ТОТ Мячеслава Юзефовича<sup>1</sup>  
в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-  
1, „а”, 54-9, 54-11 УК УССР
3. ГЕНТОШ Мирославу Иосифовну<sup>2</sup>  
в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а”,  
54-9, 54-11 <sup>6</sup>-170 п. „Е”, 174 ч. III УК УССР<sup>6</sup>
4. БУЦА Эдварда Антоновича<sup>3</sup>  
в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-  
1, „а”, 54-8, 54-11 <sup>6</sup>-174 ч. III УК УССР<sup>6</sup>
5. УРБАНОВИЧ Генриха Станиславовича<sup>4</sup>  
<sup>6</sup>-54-1, „а”, 54-11, 170 п. „Е”, 174 ч. III УК УССР<sup>6</sup>
6. ДРОНСКОГО Станислава Ивановича<sup>5</sup>  
<sup>6</sup>-54-1, „а”, 54-11, 170 п. „Е”, 174 ч. III УК УССР<sup>6</sup>
7. КРАКОВСКОГО Теофи[л]я Томашевича<sup>6</sup>
8. ОРСКОГО Ромуальда Ивановича<sup>7</sup>
9. БАШАК Варвару Михайловну<sup>8</sup>
10. ЛЬОРЕТ Ирину Иосифовну<sup>9</sup>
11. ЗЕМНЯК Марию Иосифовну<sup>10</sup>
12. ЩЕПАНЬСКУЮ Здиславу Евгеньевну<sup>11</sup>
13. СЬВИДНЯК Владиславу Ивановну<sup>12</sup>
14. ГИГЕЛЬ Брониславу Бартоломоновну<sup>13</sup>
15. ПОПЕК Ольгу Францишковну<sup>14</sup>
16. БРУДКА Юзефу Петровну<sup>15</sup>
17. БУКОВЫЙ Тадеуша Юзефовича<sup>16</sup>

**29 lipca 1945, Lwów. Wniosek oskarżający  
Stefana Józefowicza i innych**

„Zatwierdzam”  
Zast[ępc]a nacz[elnika] TO NKGB Lwow[skiej] K[olei]  
Major ŻUPIKOW  
„<sup>a</sup>-29-<sup>a</sup>” lipca 1945 roku

Wniosek oskarżający  
dotyczy sprawy śledczej nr 743

Z oskarżenia:

1. JÓZEFOWICZA Stefana s. Apoloniusza  
za przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a”,  
54-8, 54-9, 54-11 KK USRS
2. TOTA Mieczysława<sup>1</sup> s. Józefa  
za przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a”,  
54-9, 54-11 KK USRS
3. GENTOSZ Mirosławy<sup>2</sup> c. Józefa  
za przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a”,  
54-9, 54-11, <sup>b</sup>-170 p. „E”, 174 cz. III KK USRS<sup>-b</sup>
4. BUCY Edwarda<sup>3</sup> s. Antoniego  
za przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a”,  
54-8, 54-11, <sup>b</sup>-174 cz. III KK USRS<sup>-b</sup>
5. URBANOWICZA Henryka<sup>4</sup> s. Stanisława  
<sup>b</sup>-54-1, „a”, 54-11, 170 p. „E”, 174 cz. III KK USRS<sup>-b</sup>
6. DRONSKIEGO Stanisława<sup>5</sup> s. Jana  
<sup>b</sup>-54-1, „a”, 54-11, 170 p. „E”, 174 cz. III KK USRS<sup>-b</sup>
7. KRAKOWSKIEGO Teofila<sup>6</sup> s. Tomasza
8. ORSKIEGO Romualda<sup>7</sup> s. Jana
9. BASZAK Barbary<sup>8</sup> c. Michała
10. LORET Ireny<sup>9</sup> c. Józefa
11. ZIEMNIAK Marii<sup>10</sup> c. Józefa
12. SZCZEPAŃSKIEJ Zdzisławy<sup>11</sup> c. Eugeniusza
13. ŚWIDNIAK Władysławy<sup>12</sup> c. Jana
14. GIGIEL Bronisławy<sup>13</sup> c. Bartłomieja
15. POPEK Olgi<sup>14</sup> c. Franciszka
16. BRUDKI Józefy<sup>15</sup> c. Piotra
17. BUKOWEGO Tadeusza<sup>16</sup> s. Józefa

18. ФЯЛКЕВИЧА Ваврина Антоновича<sup>17</sup>
19. ВЕСЕЛОВСКОГО Юзефа Ивановича<sup>18 6-V-6</sup>
20. АНГЕЛЬСКОГО Августа Леонтьевича<sup>19 6-\_-6</sup>
21. ПЕТРУШКА Михаила Владиславовича<sup>20</sup>
22. ДУРКАЛЕЦ Иосифа Иосифовича<sup>21</sup>
23. ГРИГУСЬ Иосифа Мартыновича<sup>22</sup>
24. КУЛЬЧИТСКОГО Владислава Валентиновича<sup>23</sup>
25. ВОХ Станислава Иосифовича<sup>24</sup>
26. ПУК Збигнева Антоновича<sup>25</sup>
27. ЛЕНАРТ Антона Мартыновича<sup>26</sup>
28. ВИЛЬГЕЛЬМИ Леопольда Владиславовича<sup>27</sup>
29. СКРАБА Тодея Юзефовича<sup>28</sup>
30. КОСТУРЕК Чеслава Тодеевича<sup>29</sup>
31. КРУЛЬ Короля Себастьяновича<sup>30</sup>
32. ОЛИВА Витольда Адамовича<sup>31</sup>
33. ДРОГОМЕРЕЦКОГО Вильгельма Марьяновича<sup>32</sup>
34. ЯРОШ Фердинанда Михайловича<sup>33</sup>  
в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а”  
и 54-11 УК УССР
35. ГЕНТОШ Иосифа Григорьевича<sup>34</sup>
36. ПУК Антона Михайловича<sup>35</sup>  
в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 20-54-  
-1, „а” и 54-11 УК УССР
37. ЩИГЕЛЬ Збигнева Владиславовича<sup>36</sup>
38. ВЫТЫЧАК Франца Иосифовича<sup>37</sup>  
в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а”  
и 54-11 УК УССР

В Транспортный Отдел НКГБ Львовской жел. дор. поступили материалы о том, что в гор. Самборе существует подпольная антисоветская польская националистическая организация „Армия Крайова”<sup>в”</sup>, участники которой проводят подрывную деятельность, направленную на подрыв мощи Советского Союза путем вооруженного отторжения западных областей Украины от СССР и присоединения их к Польскому государству.

На основании этих данных в мае мес. 1945 г. было арестовано 38 чел. участников названной организации „АК” и все они были привлечены по настоящему делу к уголовной ответственности.

Произведенным по делу следствием установлено, что после освобождения частями Красной Армии от немецких захватчиков территории Западной Украины, руководством „Армии Крайовой” был из-



18. FIAŁKIEWICZA Wawrzyńca<sup>17</sup> s. Antoniego
19. WESOŁOWSKIEGO Józefa<sup>18</sup> s. Jana <sup>b-V-b</sup>
20. ANGIELSKIEGO Augusta<sup>19</sup> s. Leona <sup>b--b</sup>
21. PIETRUSZKI Michała<sup>20</sup> s. Władysława
22. DURKALCA Józefa<sup>21</sup> s. Józefa
23. GRIGUSIA Józefa<sup>22</sup> s. Marcina
24. KULCZYCKIEGO Władysława<sup>23</sup> s. Walentego
25. WOCHA Stanisława<sup>24</sup> s. Józefa
26. PUKA Zbigniewa<sup>25</sup> s. Antoniego
27. LENARTA Antoniego<sup>26</sup> s. Marcina
28. WILHELMIEGO Leopolda<sup>27</sup> s. Władysława
29. SKRABY Tadeusza<sup>28</sup> s. Józefa
30. KOSTURKA Czesława<sup>29</sup> s. Tadeusza
31. KRÓLA Karola<sup>30</sup> s. Sebastiana
32. OLIWY Witolda<sup>31</sup> s. Adama
33. DROHOMIRECKIEGO Wilhelma<sup>32</sup> s. Mariana
34. JAROSZA Ferdynanda<sup>33</sup> s. Michała  
– za przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a”  
i 54-11 KK USRS
35. GENTOSZA Józefa<sup>34</sup> s. Grzegorza
36. PUKA Antoniego<sup>35</sup> s. Michała  
– za przestępstwa przewidziane w art. art. 20-54-1, „a”  
i 54-11 KK USRS
37. SZCZYGŁA Zbigniewa<sup>36</sup> s. Władysława
38. WYTYCZAKA Franciszka<sup>37</sup> s. Józefa  
– za przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a”  
i 54-11 KK USRS

Do Oddziału Transportowego NKGB Lwowskiej Kolei dotarły materiały o tym, że w Samborze istnieje podziemna antysowiecka polska nacjonalistyczna organizacja Armia Krajowa<sup>e</sup>, której członkowie prowadzą destrukcyjną działalność, nakierowaną na osłabienie potęgi Związku Sowieckiego poprzez oderwanie drogą zbrojną zachodnich obwodów Ukrainy od ZSRS i przyłączenia ich do państwa polskiego.

Na podstawie tych informacji w maju 1945 r. zostało aresztowanych 38 osób – członków wymienionej organizacji AK i wszyscy zostali pociągnięci do odpowiedzialności karnej w niniejszej sprawie.

W wyniku przeprowadzonego w sprawie śledztwa ustalono, że po wyzwoleniu przez oddziały Armii Czerwonej od niemieckich najeźdźców terytorium zachodniej Ukrainy, dowództwo Armii Krajowej wydało rozkaz, w którym była mowa o tym, że Armia Krajowa schodzi do głębokiego

дан приказ, в котором говорилось о том, что „Армия Крайова” уходит в глубокое подполье и что всю свою работу будет проводить в строгой конспирации. Предлагалось, чтобы все оружие, средства связи, радиостанции, денежные средства и т. д. законспирировать и сохранить, работу необходимо развернуть в направлении вербовки новых участников „АК”. В этом же приказе и в других установках, руководство „АК” ставило перед „Армией Крайовой” задачу подготовить участников „АК” к вооруженной борьбе против Советского Союза за отторжение западных областей Украины.

В разрезе этих установок и была создана в сентябре мес. 1944 г. Самборская организация „АК” и входивший в ее состав Лесной отдел „АК” во главе с ЮЗЕФОВИЧ – „ГРОТ-2”. Под руководством ЮЗЕФОВИЧА и его приближенных ТОТ, ВАНАТ и КШИЖАНОВСКОГО участниками Лесного отдела Самборской организации в конце 1944 г. и в текущем 1945 г. усиленно проводилась вербовка новых участников в организацию и восстанавливались связи с лицами, входившими в „АК” в период немецкой оккупации.

В организацию вербовались подростки, из которых формировались дружины, так называемых „Орлят Подгалянских”, которые использовывались в качестве связных и разведчиков.

Усиленно проводилась антисоветская агитация среди польского населения и самих участников организации „АК” за невыезд с территории СССР в Польшу. С этой целью комендант Самборского обвода „АК” „СТАХ” – БАРИЦ Зигмунд организовал в гор. Самборе нелегальную типографию, которая выпускала газету „Подгалянин”. В гор. Дрогобыче выходила подпольная газета „Кшиве Звертядло” и кроме того организация получила из гор. Львова газету „Слово польске”. Вся антисоветская печать и литература „АК” возводила различную злостную клевету на Советский Союз, призывая польское население не выезжать в Польшу и ориентироваться на эмигрантское польское правительство, находящееся в Лондоне.

Наряду с этим Самборская организация „АК” располагала оружием: пулеметами, винтовками, пистолетами, в большом количестве боеприпасами и взрывчатыми веществами. При аресте участников „АК” было изъято: винтовок – 8, 4 автомата, один пулемет, 4 пистолета и т. д.

С целью воспрепятствовать выезду польского населения в Польшу, обвиняемый ЮЗЕФОВИЧ, как руководитель организации издал приказ, на основании полученных установок от руководства „АК” о совершении диверсионных актов на железнодорожном транспорте со всеми эшелонами поляков выезжающими в Польшу и о соверше-

podziemia i że całą swoją pracę będzie prowadziła w ścisłej konspiracji. Zalecano, aby wszystką broń, środki łączności, radiostacje, środki pieniężne itd. zakonspirować i przechować, pracę koniecznie rozwijać w kierunku werbowania nowych członków AK. W tymże rozkazie i w innych zaleceniach dowództwo AK stawiało przed Armią Krajową zadanie przygotowania członków AK do zbrojnej walki przeciwko Związkowi Sowieckiemu o oderwanie zachodnich obwodów Ukrainy.

Pod kątem tych zaleceń została utworzona we wrześniu 1944 r. samborska organizacja AK i wchodzący w jej skład oddział leśny AK na czele z JÓZEFOWICZEM – [pseudonim] „GROT-2”. Pod dowództwem JÓZEFOWICZA i jego przybocznych TOTA, WANATA i KRZYŻANOWSKIEGO członkowie oddziału leśnego samborskiej organizacji pod koniec 1944 r. i w bieżącym 1945 r. usilnie prowadzili werbunek nowych członków organizacji i odnawiali kontakty z członkami AK z okresu niemieckiej okupacji.

Do organizacji werbowano nastolatków, z których formowano drużyny, tak zwanych „Orląt Podhalańskich”, wykorzystywanych w charakterze łączników i wywiadowców.

Nasilono prowadzenie antysowieckiej agitacji wśród polskiej ludności i samych członków organizacji AK za niewyjeżdżaniem z terytorium ZSRS do Polski. W tym celu komendant Obwodu Samborskiego AK „STACH” – BARSZCZ Zygmunt zorganizował w m. Samborze nielegalną drukarnię, która wydawała gazetę „Podhalanin”. W m. Drohobyczu wychodziła podziemna gazeta „Krzywe Zwierciadło” i oprócz tego organizacja otrzymywała z m. Lwowa gazetę „Słowo Polskie”. Cała antysowiecka prasa i literatura AK wywoływała różne złośliwe oszczerstwa pod adresem Związku Sowieckiego wzywając polską ludność, aby nie wyjeżdżała do Polski i orientowała się na polski rząd emigracyjny, znajdujący się w Londynie.

Równocześnie samborska organizacja AK dysponowała bronią: karabinami maszynowymi, karabinami, pistoletami, znaczną ilością amunicji i materiałami wybuchowymi. Podczas aresztowania członków AK skonfiskowano: 8 karabinów, 4 automaty, jeden karabin maszynowy, 4 pistolety itd.

W celu udaremnienia wyjazdu polskiej ludności do Polski, oskarżony JÓZEFOWICZ jako dowódca organizacji wydał rozkaz, na podstawie otrzymanych wytycznych od dowództwa AK, o dokonaniu aktów dywersyjnych na transporcie kolejowym ze wszystkimi eszelonami Polaków wyjeżdżających do Polski i o dokonaniu aktów terrorystycznych wobec osób, które swoimi czynami przeszkadzały pracy AK. Te rozkazy zostały przez organizację AK wykonane.

W styczniu 1945 r. członek grupy terrorystycznej, wchodzącej w skład organizacji AK, oskarżony BUCA dokonał aktu terrorystycznego wobec

нии террористических актов в отношении лиц, которые своими действиями препятствовали работе „АК”. Эти приказы были организацией „АК” выполнены.

В январе мес. 1945 г. участником террористической группы, входившей в состав организации „АК” обвиняемым БУЦ был совершен террористический акт в отношении ЖИГАДЛОВСКОГО, являющегося представителем Временного польского национального правительства [?] в гор. Самборе, по переселению польского населения в Польшу. ЖИГАДЛОВСКИЙ выстрелом из пистолета был тяжело ранен в грудь.

В марте мес. 1945 г. диверсионной группой в составе участников организации „АК” АНТКЕВИЧА и ГЕНТОШ на ст. Самбор был совершен диверсионный акт. В результате взрыва было разбито три вагона и поврежден железнодорожный путь.

Помимо указанного Самборская организация „АК” занималась убийствами советских граждан, их ограблением, совершением краж со складов с продовольствием и т. д. для финансирования участников „АК”, находившихся на нелегальном положении.

[...]

Настоящее дело в порядке ст. 204 УПК УССР направить Военному Прокурору Львовской жел. дор. для рассмотрения и передачи по подсудности<sup>38</sup>.

Обвинительное заключение составлено в гор. Львове „<sup>a-27-a2</sup>” июля 1945 г.

Ст. следователь ТО НКГБ Львов[ской] ж. д.  
Лейтенант (—) ШАТАЛИН

„Согласен.”

Начальник 4 Отделения ТО НКГБ  
Майор (—) СЕРЯКОВ

[...]

*ГДА СБУ, Тернопіль, спр. П-28830, арк. 862–[864], 889.  
Оригінал, машинопис.*

## Примітки

<sup>a- a</sup> Вписано від руки.

<sup>b- b</sup> Дописано від руки.

<sup>b</sup> Виправлено від руки з: *Крайової*.

ŻEGADŁOWSKIEGO, będącego w Samborze przedstawicielem polskiego Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej [?] do spraw przesiedlenia polskiej ludności do Polski. ŻEGADŁOWSKI strzałem z pistoletu został ciężko ranny w pierś.

W marcu 1945 r. przez grupę dywersyjną złożoną z członków organizacji AK ANTKIEWICZA i GENTOSZ na st[acji] Sambor został dokonany akt dywersyjny. W wyniku wybuchu zostały rozbite trzy wagony i uszkodzona linia kolejowa.

Oprócz wyżej wymienionego, samborska organizacja AK zajmowała się zabójstwami obywateli sowieckich, ich rabunkiem, dokonywaniem rabunków w magazynach z artykułami spożywczymi itd. dla finansowania ukrywających się członków AK.

[...]

Niniejszą sprawę w myśl art. 204 KPK USRS skierować do Wojskowego Prokuratora Lwowskiej Kolei do rozpatrzenia i przekazania do sądu<sup>38</sup>.

Wniosek oskarżający sporządzono we Lwowie „<sup>a-27-a</sup>” lipca 1945 r.

St[arszy] śledczy TO NKGB Lwow[skiej] K[olei]  
Lejtnant (—) SZATALIN

„Wyrażam zgodę:”

Naczelnik 4 Wydziału TO NKGB  
Major (—) SIERIAKOW

[...]

WAP SBU, Tarnopol, spr. P-28830, k. 862–[864], 889.  
*Oryginał, maszynopis.*

## Przypisy

- <sup>a-a</sup> Wpisano odręcznie.
- <sup>b-b</sup> Dopisano odręcznie.
- <sup>c</sup> Poprawiono odręcznie z: *Krajowej*.

<sup>1</sup> Tot Mieczysław ur. 1906, aresztowany 9 maja 1945, skazany na 25 lat ITŁ, zwolniony 30 czerwca 1956.

<sup>2</sup> Gentosz Mirosława ur. 1927, aresztowana 21 maja 1945, skazana na karę śmierci przez rozstrzelanie, wyrok zamieniono na 20 lat katorgi.

<sup>3</sup> Buca Edward ur. 1926, aresztowany 4 maja 1945, skazany na karę śmierci przez rozstrzelanie, wyrok zamieniono na 20 lat katorgi.

<sup>4</sup> Urbanowicz Henryk ur. 1928, aresztowany 5 maja 1945, skazany na 10 lat ITŁ.

<sup>5</sup> Droński Stanisław ur. 1923, aresztowany 4 maja 1945, skazany na 10 lat ITŁ.

<sup>1</sup> Тот Мечислав, нар. 1906, арештований 9 травня 1945, засуджений до 25 років ВТТ, звільнений 30 червня 1956.

<sup>2</sup> Гентош Мирослава, нар. 1927, арештована 21 травня 1945, засуджена до смертної кари через розстріл, присуд замінено на 20 років каторги.

<sup>3</sup> Буца Едвард, нар. 1926, арештований 4 травня 1945, засуджений до смертної кари через розстріл, присуд замінено на 20 років каторги.

<sup>4</sup> Урбанович Генрик, нар. 1928, арештований 5 травня 1945, засуджений до 10 років ВТТ.

<sup>5</sup> Дронський Станіслав, нар. 1923, арештований 4 травня 1945, засуджений до 10 років ВТТ.

<sup>6</sup> Краковський Теофіль, нар. 1923, арештований 4 травня 1945, засуджений до 10 років ВТТ.

<sup>7</sup> Орський Ромуальд, нар. 1923, арештований 12 травня 1945, засуджений до 10 років ВТТ, звільнений 16 вересня 1954.

<sup>8</sup> Башак Барбара, нар. 1918, арештована 9 травня 1945, засуджена до 8 років ВТТ, звільнена 18 жовтня 1948.

<sup>9</sup> Лорет Ірена, нар. 1916, арештована 12 травня 1945, засуджена до 6 років ВТТ, звільнена 29 вересня 1948.

<sup>10</sup> Земняк Марія, нар. 1920, арештована 14 травня 1945, засуджена до 6 років ВТТ, звільнена 6 жовтня 1948.

<sup>11</sup> Щепанська Здзіслава, нар. 24 травня 1926, арештована 12 травня 1945, засуджена до 6 років ВТТ, звільнена 6 жовтня 1948.

<sup>12</sup> Свідняк Владислава, нар. 1924, арештована 12 травня 1945, засуджена до 6 років ВТТ.

<sup>13</sup> Гігель Броніслава, нар. 1923, арештована 14 травня 1945, засуджена до 6 років ВТТ.

<sup>14</sup> Попек Ольга, нар. 1925, арештована 19 травня 1945, засуджена до 6 років ВТТ, звільнена 10 травня 1951.

<sup>15</sup> Брудка Юзефа, нар. 1902, арештована 12 травня 1945, засуджена до 6 років ВТТ, звільнена 10 травня 1951.

<sup>16</sup> Букови Тадеуш, нар. 1929, арештований 9 травня 1945, засуджений до 6 років ВТТ.

<sup>17</sup> Фялкевич Вавжинець, нар. 1902, арештований 10 травня 1945, засуджений до 6 років ВТТ.

<sup>18</sup> Весоловський Юзеф, нар. 1911, арештований 9 травня 1945, засуджений до 10 років ВТТ, звільнений 26 жовтня 1954.

<sup>19</sup> Ангельський Аугуст, нар. 1909, арештований 5 червня 1945, засуджений до 10 років ВТТ, звільнений 14 вересня 1954.

<sup>20</sup> Петрушка Міхал, нар. 1927, арештований 10 травня 1945, засуджений до 6 років ВТТ, звільнений 18 листопада 1950.

<sup>21</sup> Дуркалець Юзеф, нар. 17 березня 1924, арештований 5 травня 1945, засуджений до 6 років ВТТ, звільнений 13 червня 1951.

<sup>22</sup> Грігусь Юзеф, нар. 1912, арештований 16 травня 1945, засуджений до 10 років ВТТ, звільнений 14 жовтня 1954.

<sup>23</sup> Кульчицький Владислав, нар. 1922, арештований 11 травня 1945, засуджений до 8 років ВТТ.

<sup>24</sup> Вох Станіслав, нар. 1923, арештований 12 травня 1945, засуджений до 8 років ВТТ.

<sup>25</sup> Пук Збігнев, нар. 1926, арештований 21 травня 1945, засуджений до 7 років ВТТ, звільнений 3 жовтня 1951.

- <sup>6</sup> Krakowski Teofil ur. 1923, aresztowany 4 maja 1945, skazany na 10 lat ITŁ.
- <sup>7</sup> Orski Romuald ur. 1923, aresztowany 12 maja 1945, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony 16 września 1954.
- <sup>8</sup> Baszak Barbara ur. 1918, aresztowana 9 maja 1945, skazana na 8 lat ITŁ, zwolniona 18 października 1948.
- <sup>9</sup> Loret Irena ur. 1916, aresztowana 12 maja 1945, skazana na 6 lat ITŁ, zwolniona 29 września 1948.
- <sup>10</sup> Ziemniak Maria ur. 1920, aresztowana 14 maja 1945, skazana na 6 lat ITŁ, zwolniona 6 października 1948.
- <sup>11</sup> Szczepańska Zdzisława ur. 24 maja 1926, aresztowana 12 maja 1945, skazana na 6 lat ITŁ, zwolniona 6 października 1948.
- <sup>12</sup> Świdniak Władysława ur. 1924, aresztowana 12 maja 1945, skazana na 6 lat ITŁ.
- <sup>13</sup> Gigiel Bronisława ur. 1923, aresztowana 14 maja 1945, skazana na 6 lat ITŁ.
- <sup>14</sup> Popek Olga ur. 1925, aresztowana 19 maja 1945, skazana na 6 lat ITŁ, zwolniona 10 maja 1951.
- <sup>15</sup> Brudka Józefa ur. 1902, aresztowana 12 maja 1945, skazana na 6 lat ITŁ, zwolniona 10 maja 1951.
- <sup>16</sup> Bukowy Tadeusz ur. 1929, aresztowany 9 maja 1945, skazany na 6 lat ITŁ.
- <sup>17</sup> Fiałkiewicz Wawrzyniec ur. 1902, aresztowany 10 maja 1945, skazany na 6 lat ITŁ.
- <sup>18</sup> Wesołowski Józef ur. 1911, aresztowany 9 maja 1945, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony 26 października 1954.
- <sup>19</sup> Angielski August ur. 1909, aresztowany 5 czerwca 1945, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony 14 września 1954.
- <sup>20</sup> Pietruszka Michał ur. 1927, aresztowany 10 maja 1945, skazany na 6 lat ITŁ, zwolniony 18 listopada 1950.
- <sup>21</sup> Durkalec Józef ur. 17 marca 1924, aresztowany 5 maja 1945, skazany na 6 lat ITŁ, zwolniony 13 czerwca 1951.
- <sup>22</sup> Griguś Józef ur. 1912, aresztowany 16 maja 1945, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony 14 października 1954.
- <sup>23</sup> Kulczycki Władysław ur. 1922, aresztowany 11 maja 1945, skazany na 8 lat ITŁ.
- <sup>24</sup> Woch Stanisław ur. 1923, aresztowany 12 maja 1945, skazany na 8 lat ITŁ.
- <sup>25</sup> Puk Zbigniew ur. 1926, aresztowany 21 maja 1945, skazany na 7 lat ITŁ, zwolniony 3 października 1951.
- <sup>26</sup> Lenart Antoni ur. 1920, aresztowany 19 maja 1945, skazany na 6 lat ITŁ, zwolniony 3 czerwca 1951.
- <sup>27</sup> Wilhelmi Leopold ur. 1918, aresztowany 19 maja 1945, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony 13 listopada 1954.
- <sup>28</sup> Skraba Tadeusz ur. 1929, aresztowany 28 maja 1945, skazany na 5 lat ITŁ, zwolniony 31 stycznia 1950.
- <sup>29</sup> Kosturek Czesław ur. 1927, aresztowany 12 maja 1945, skazany na 7 lat ITŁ, zwolniony 29 września 1948.
- <sup>30</sup> Król Karol ur. 1901, aresztowany 16 maja 1945, skazany na 2 lata 6 miesięcy ITŁ.
- <sup>31</sup> Oliwa Witold ur. 1927, aresztowany 10 maja 1945, skazany na 7 lat ITŁ, zwolniony 26 września 1948.
- <sup>32</sup> Drohomirecki Wilhelm ur. 1927, aresztowany 13 maja 1945, skazany na 6 lat ITŁ.
- <sup>33</sup> Jarosz Ferdynand ur. 1928, aresztowany 23 maja 1945, skazany na 7 lat ITŁ, zwolniony 23 maja 1952.
- <sup>34</sup> Gentosz Józef ur. 1893, aresztowany 22 maja 1945, uniewinniony.
- <sup>35</sup> Puk Antoni ur. 1892, aresztowany 20 maja 1945, skazany na 4 lata ITŁ, zmarł 25 lutego 1948 w Karlagu.

<sup>26</sup> Ленарт Антоні, нар. 1920, арештований 19 травня 1945, засуджений до 6 років ВТТ, звільнений 3 червня 1951.

<sup>27</sup> Вільгельмі Леопольд, нар. 1918, арештований 19 травня 1945, засуджений до 10 років ВТТ, звільнений 13 листопада 1954.

<sup>28</sup> Скраба Тадеуш, нар. 1929, арештований 28 травня 1945, засуджений до 5 років ВТТ, звільнений 31 січня 1950.

<sup>29</sup> Костурек Чеслав, нар. 1927, арештований 12 травня 1945, засуджений до 7 років ВТТ, звільнений 29 вересня 1948.

<sup>30</sup> Круль Кароль, нар. 1901, арештований 16 травня 1945, засуджений до 2 років 6 місяців ВТТ.

<sup>31</sup> Оліва Вітольд, нар. 1927, арештований 10 травня 1945, засуджений до 7 років ВТТ, звільнений 26 вересня 1948.

<sup>32</sup> Дрогомірецький Вільгельм, нар. 1927, арештований 13 травня 1945, засуджений до 6 років ВТТ.

<sup>33</sup> Ярош Фердинанд, нар. 1928, арештований 23 травня 1945, засуджений до 7 років ВТТ, увільнений 23 травня 1952.

<sup>34</sup> Гентош Юзеф, нар. 1893, арештований 22 травня 1945, виправданий.

<sup>35</sup> Пук Антоні, нар. 1892, арештований 20 травня 1945, засуджений до 4 років ВТТ, помер 25 лютого 1948 у Карлазі.

<sup>36</sup> Щигел Збігнев, нар. 1922, арештований 11 травня 1945.

<sup>37</sup> Витчак Францішек, нар. 1902, арештований 12 травня 1945.

<sup>38</sup> Вищеперераховані солдати з самбірської АК були суджені 20–23 серпня 1945 Військовим трибуналом Львівської залізниці.



<sup>36</sup> Szczygieł Zbigniew ur. 1922, aresztowany 11 maja 1945.

<sup>37</sup> Wytyczak Franciszek ur. 1902, aresztowany 12 maja 1945.

<sup>38</sup> Wyżej wymienieni żołnierze z samborskiej AK byli sądzeni 20–23 sierpnia 1945 przez Wojskowy Trybunał Kolei Lwowskiej.

**[1] серпня 1945, Львів. Витяг із доповідної записки  
Олександра Вороніна Сергієві Савченку щодо роботи  
по ліквідації польського підпілля  
з 1 травня по 1 серпня 1945 р.**

Совершенно секретно

Народному Комиссару Госбезопасности УССР  
Генерал-Лейтенанту  
тов. САВЧЕНКО

гор. Киев

Докладная записка  
о результатах выполнения Управлением НКГБ Львовской  
области указанных оперативной группы НКГБ СССР  
от 16.V-45 г. за период с 1.V по 1.VIII-45 г.

В соответствии с предложениями оперативной группы НКГБ СССР, агентурно-оперативная и следственная работа за отчетный период Управлением НКГБ проводилась в направлении усиления борьбы с вооруженными бандами УПА и разгрому организующих звеньев украинского и белопольского националистического подполья, активизации розыска агентуры иноразведок, усиления агентурно-оперативной работы среди интеллигенции, молодежи, на объектах промышленности и сельского хозяйства и оказания практической помощи районным аппаратам НКГБ в организации агентурно-следственной работы.

[...]

**Борьба с польским националистическим подпольем**

В результате проведенных Управлением НКГБ, за последнее время, оперативных мероприятий по разгрому белопольского подполья в гор. Львове и области со стороны руководства польских антисоветских националистических организаций приняты меры к усилению конспирации и изменению методов антисоветской работы.

Руководящие центры из гор. Львова перенесены в пригород и ближайшие районы.

Имеющиеся в УНКГБ данные, свидетельствуют о том, что польское антисоветское подполье ведет работу в направлении: усиления контрразведывательной работы – главным образом по выявлению нашей агентуры и лиц, поддерживающих временное польское правительство Националистического единства, организации террористиче-

**[1] sierpnia 1945, Lwów. Wyciąg z informacji Aleksandra Woronina dla Sergieja Sawczenki o pracy nad likwidacją polskiego podziemia w okresie od 1 maja do 1 sierpnia 1945 r.**

Ścisłe tajne

Do Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państw[owego] USRS  
 Generała lejtnanta  
 tow. SAWCZENKI

m. Kijów

Informacja  
 o wynikach realizacji przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego  
 wytycznych grupy operacyjnej NKGB ZSRS z 16.V-45 r.  
 za okres od 1 V do 1 VIII-45 r.

Zgodnie z zaleceniami grupy operacyjnej NKGB ZSRS, agenturalno-operacyjna i śledcza praca Zarządu NKGB w okresie sprawozdawczym przebiegała w kierunku nasilenia walki ze zbrojnymi bandami UPA i rozbicia organizacyjnych ogniw ukraińskiego oraz *bielopolskiego* nacjonalistycznego podziemia, aktywizacji wyszukiwania agentury zag[ranicznych] wywiadów, nasilenia agenturalno-operacyjnej pracy wśród inteligencji, młodzieży, na terenie obiektów przemysłu i rolnictwa oraz okazania faktycznej pomocy rejonowym aparatom NKGB w organizacji pracy agenturalno-śledczej.

[...]

**Walka z polskim nacjonalistycznym podziemiem**

W wyniku przeprowadzonych w ostatnim okresie przez Zarząd NKGB przedsięwzięć operacyjnych, w celu rozbicia *bielopolskiego* podziemia w m. Lwowie i obwodzie, ze strony przywództwa polskich antysowieckich nacjonalistycznych organizacji zostały podjęte kroki w celu pogłębienia konspiracji i zmiany metod antysowieckiej roboty.

Przywódcze ośrodki z m. Lwowa zostały przeniesione na przedmieścia i w pobliskie okolice.

Posiadane przez UNKGB informacje świadczą o tym, że polskie antysowieckie podziemie prowadzi robotę w kierunku: nasilenia pracy kontrwywiadowczej – przede wszystkim nad wykryciem naszej agentury i osób popierających polski Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej, organizacji terrorystycznych bojówek wśród polskiej młodzieży i przeprowadzania ak-

ских боевок из числа польской молодежи и осуществления терактов против нашей агентуры и проведения систематической антисоветской националистической пропаганды.

Издаются и распространяются среди польского населения нелегальные газеты: „Слово Польске”, „Вытрваме” и „Коммуникат”, в которых помещаются статьи со всякого рода антисоветскими измышлениями и призывом к саботажу Люблинского соглашения.

Агентурно-оперативные мероприятия по польской линии строились с расчетом активизации разработки белопольского подполья и, прежде всего, на вскрытие и ликвидацию его руководящих центров, изъятие складов с оружием, боеприпасами, типографий, редакций и других материально-технических средств.

За период с 1 мая по 1-ое августа с/г Управлением НКГБ частично или полностью были ликвидированы три отдела Львовского обшара и округа „АК”, диверсионно-террористический отдел, отдел радиосвязи и легализационный отдел.

Установлено и ликвидировано: 28 конспиративных и явочных квартир организации, в том числе 4 квартиры руководства обшара „АК”, 2 нелегальных радиостанции, 3 склада с оружием и боеприпасами и большое количество документов.

Арестовано участников белопольского националистического подполья – 69 человек, в том числе: шеф отдела связи Львовского обшара „АК” – ВИКТОР, его заместитель и командир радиоплютона – ВЫСОЦКИЙ, содержательница центральной конспиративной квартиры обшара, руководитель отдела легализации обшара „АК” – СТРУШИНСКАЯ и другие.

За этот же период взято на оперативный учет антисоветского элемента из числа поляков – 339 человек.

[...]

Проведена оперативная реализация агентурных дел: „СЕЙМ”, „ЯНУСЫ”, „БЛИЗНЕЦЫ”.

#### Агентурно-следственное дело „СЕЙМ”

По делу арестовано за отчетный период 22 активных участника отдела радиосвязи Львовского обшара „АК”.

В июне 1945 года была зафиксирована работа подпольной радиостанции.

В результате оперативных мер, в селах Вулька и Чишки, Винниковского района, Львовской области были задержаны:

ВЫСОЦКИЙ Збигнев-Роман Казимирович, 1918 года рождения, уроженец гор. Белосток, поляк, без определенных занятий.

tów ter[rorystycznych] przeciwko naszej agenturze oraz prowadzenia systematycznej antysowieckiej nacjonalistycznej propagandy.

Wydawane są i rozpowszechniane wśród polskiej ludności nielegalne gazety: „Słowo Polskie”, „Wytrwamy” i „Komunikat”, w których zamieszczane są artykuły z wszelkiego rodzaju antysowieckimi wymysłami i wezwaniem do sabotowania porozumienia lubelskiego.

Agenturalno-operacyjne przedsięwzięcia na odcinku polskim podejmowane były z uwzględnieniem aktywizacji rozpracowania *bielopolskiego* podziemia i przede wszystkim z nastawieniem na wykrycie i likwidację jego ośrodków przywódczych, skonfiskowanie magazynów z bronią, amunicją, drukarni, redakcji i innych środków materiałowo-technicznych.

W okresie od 1 maja do 1 sierpnia br. przez Zarząd NKGB częściowo lub w całości zostały zlikwidowane trzy oddziały Obszaru i Okręgu Lwowskiego AK, Oddział Dywersyjno-Terrorystyczny, Oddział Radiołączności i Oddział Legalizacyjny.

Ustalono i zlikwidowano: 28 konspiracyjnych i kontaktowych lokali organizacji, w tym 4 mieszkania dowództwa Obszaru AK, 2 nielegalne radiostacje, 3 składy broni i amunicji oraz znaczną ilość dokumentów.

Aresztowano członków *bielopolskiego* nacjonalistycznego podziemia – 69 osób, w tym: szefa Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK – WIKTORA, jego zastępcę i komendanta plutonu radio[wego]– WYSOCKIEGO, właścicielkę głównego lokalu konspiracyjnego Obszaru, dowódcę Oddziału Legalizacji Obszaru AK – STRUSZYŃSKĄ i innych.

W tym samym okresie wzięto na ewidencję operacyjną 339 osób antysowieckiego elementu spośród Polaków.

[...]

Przeprowadzona została operacyjna realizacja agenturalnych spraw: „SEJM”, „JANUSY”, „BLIŹNIACY”.

#### Agenturalno-śledcza sprawa „SEJM”

W okresie sprawozdawczym w sprawie aresztowano 22 aktywnych członków Oddziału Radiołączności Obszaru Lwowskiego AK.

W czerwcu 1945 roku została zarejestrowana praca podziemnej radiostacji.

W wyniku kroków operacyjnych, we wsiach Wólka i Czyszki rejon winnicki obwód lwowski zostali zatrzymani:

WYSOCKI Zbigniew Roman s. Kazimierza, urodzony w 1918 roku w Białymstoku, Polak, bez określonego zajęcia,

ТЫЧИНСКИЙ Филипп Станиславович<sup>1</sup>, 1915 года рождения, уроженец гор. Тернополя, житель гор. Львова, поляк, гр-н СССР, по специальности шофер.

ЛАМАШ Ян Казимирович, 1922 года рождения, уроженец и житель села Чишки, Винниковского района, Львовской области, поляк, работал сельским исполнителем [!].

ЛАМАШ Регина Казимировна, 1911 года рождения, уроженка и жительница с. Чишки, Винниковского района, Львовской области, полька, домохозяйка, муж служит в польском войске.

ЛАМАШ Ядвига Казимировна, 1925 года рождения, уроженка и жительница села Чишки, Винниковского района, Львовской области, полька, домохозяйка.

ЛАМАШ Чеслав Казимирович, 1912 года рождения, уроженец и житель с. Чишки, Винниковского района, Львовской области, поляк, занимался сельским хозяйством.

На первичном допросе ВЫСОЦКИЙ и ТЫЧИНСКИЙ заявили, что они являются радистами отдела связи Львовского обшара „АК” и, в ночь на 5-ое июня на квартире ЛАМАШ Ядвиги Казимировны работали на нелегальной радиостанции, по которой передали польскому эмигрантскому правительству в Лондоне 2 радиограммы. После работы на этой радиостанции, неизвестные ВЫСОЦКОМУ и ЛАМАШ, участники „АК” эту радиостанцию спрятали.

При тщательном обыске, возле квартиры ЛАМАШ были найдены 2 револьвера, 2 велосипеда, но радиостанция обнаружена не была.

6-го июня с/г, по показаниям ЛАМАШ Яна был [произведен] повторный обыск на квартире ЛАМАШ Регины, в результате которого обнаружен тайник и в нем радиостанция английского происхождения типа „АП-2” № 2055, радиоприемник английского производства и другая радиоаппаратура.

На последующих допросах ВЫСОЦКИЙ признал, что во время передачи телеграммы в Лондоне им была поймана в эфире работа пелленгаторной станции, в связи с чем они прекратили передачу и успели спрятать радиостанцию в тайник, а сами скрыться не смогли и были задержаны.

TYCZYŃSKI Filip<sup>1</sup> s. Stanisława, urodzony w 1915 roku w m. Tarnopolu, mieszkaniec m. Lwowa, Polak, ob[ywa-  
te]l ZSRS, z zawodu kierowca,

ŁAMASZ Jan s. Kazimierza, urodzony w 1922 roku we wsi Czyszki rejon winnicki obwód lwowski i tam zamieszkały, Polak, pracował jako wiejski egzekutor [!],

ŁAMASZ Regina c. Kazimierza, urodzona w 1911 roku we w[si] Czyszki rejon winnicki obwód lwowski i tam zamieszkała, Polka, gospodyni domowa, mąż służy w Wojsku Polskim,

ŁAMASZ Jadwiga c. Kazimierza, urodzona w 1925 roku we wsi Czyszki rejon winnicki obwód lwowski i tam zamieszkała, Polka, gospodyni domowa,

ŁAMASZ Czesław s. Kazimierza, urodzony w 1912 roku we w[si] Czyszki rejon winnicki obwód lwowski i tam zamieszkały, Polak, zajmował się rolnictwem.

Na wstępnym przesłuchaniu WYSOCKI i TYCZYŃSKI zeznali, że są radiowcami Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK i w nocy [z 4] na 5 czerwca w mieszkaniu ŁAMASZ Jadwigi c. Kazimierza pracowali na nielegalnej radiostacji, przez którą przekazali polskiemu rządowi emigracyjnemu w Londynie dwie radiodepesze. Po [zakończeniu] pracy na radiostacji nieznani WYSOCKIEMU i ŁAMASZOWI członkowie AK ukryli tę radiostację.

Podczas szczegółowego przeszukania, obok mieszkania ŁAMASZÓW zostały znalezione 2 rewolwery, 2 rowery, ale radiostacja nie została odnaleziona.

6 czerwca br. na podstawie zeznań ŁAMASZA Jana została [przeprowadzona] powtórna rewizja w mieszkaniu ŁAMASZ Reginy, w wyniku której znaleziono schowek, a w nim radiostację angielskiego pochodzenia typu „AP-2” nr 2055, radiodbiornik produkcji angielskiej i inną aparaturę radio[wą].

Na kolejnych przesłuchaniach WYSOCKI przyznał, że w czasie przekazywania depeszy do Londynu została przez niego złapana w eterze praca stacji pelengacyjnej, w związku z czym przerwali nadawanie i zdążyli ukryć radiostację w schowku, ale sami ukryć się nie zdołali i zostali zatrzymani.

Тогда же ВЫСОЦКИЙ признался, что в рукоятках его велосипеда находятся 2 зашифрованные радиogramмы на 300 и 800 групп, которые нами были изъяты. Других показаний ВЫСОЦКИЙ и ТЫЧИНСКИЙ не давали.

В целях перепроверки показаний ВЫСОЦКОГО, в результате агентурно-оперативных мероприятий установлено, что ВЫСОЦКИЙ является активным участником „АК”, подпоручик польской армии, закончивший в Англии разведывательную школу, откуда, по заданию польского эмигрантского правительства в 1943 году, был заброшен на самолете в Польшу для подпольной работы, а затем, по приказанию Львовского обшара, оставлен в гор. Львове для шпионской работы при Советской власти.

ВЫСОЦКИЙ, работая в отделе связи Львовского обшара „АК”, занимал должность коменданта радиоплютона и имел различные псевдонимы: „ОПАЧ”, „РИНВИД”, „ТОМИК”, „КРИПТОН” и другие.

Используя полученные данные, в целях их перепроверки, нами в числе различных фотокарточек, была предъявлена фотокарточка ВЫСОЦКОГО, ранее арестованной связной отдела связи Львовского обшара „АК” – „МАГДЕ” – ОРИОЛЬ, которая также опознала ВЫСОЦКОГО, как руководителя радиоплютона, работавшего под руководством коменданта отдела связи Львовского обшара – „РЫБАКА” и назвала его псевдоним.

На последующих допросах, при помощи собранных материалов, ВЫСОЦКИЙ был нами разоблачен, который дал показание, что его настоящая фамилия ВИШНЕВСКИЙ Роман, из семьи железнодорожного служащего, со средним образованием, до 1939 года проживал в гор. Станиславе. В 1939 году за нелегальный переход границы в сторону Венгрии, ВИШНЕВСКИЙ был арестован органами НКВД и особым совещанием осужден, а затем, по ходатайству польского правительства был освобожден и в числе 4000 поляков, призванных в армию Андерса, выехал, через Иран и Южную Африку, в Англию.

Находясь в Англии, ВИШНЕВСКИЙ-ВЫСОЦКИЙ был завербован польским офицером в „АК” и направлен в офицерскую школу разведки, где находился 9 месяцев и изучал разведывательное и радиodelo. В 1943 году в числе других радистов-разведчиков на английском самолете был доставлен в район гор. Варшавы, связался с командованием „АК” и получил направление в гор. Львов для ведения подпольной работы в пользу польского эмигрантского правительства.

С приходом Советской власти в гор. Львов, ВИШНЕВСКИЙ-ВЫСОЦКИЙ организовал радиопередаточные станции в ряде населенных пунктов Львовской и Дрогобычской областей, при помощи которых поддерживал двухстороннюю связь с польским эмигрантским правительством.



Wtedy też WYSOCKI przyznał się, że w rączkach [kierownicy] jego roweru znajdują się 2 zaszyfrowane radiogramy na 300 i 800 grup, które zostały przez nas skonfiskowane. Innych zeznań WYSOCKI i TYCZYŃSKI nie składali.

W celu weryfikacji zeznań WYSOCKIEGO, w wyniku działań agencuralno-operacyjnych ustalono, że WYSOCKI jest aktywnym członkiem AK, podporucznikiem Wojska Polskiego, który ukończył w Anglii szkołę wywiadowczą, skąd na polecenie polskiego rządu emigracyjnego w 1943 roku został zrzucony z samolotu do Polski dla [prowadzenia] podziemnej roboty, a następnie, na rozkaz Obszaru Lwowskiego, pozostawiony w m. Lwowie w celu szpiegowskiej roboty pod władzą sowiecką.

WYSOCKI, pracując w Oddziale Łączności Obszaru Lwowskiego AK, zajmował stanowisko dowódcy plutonu radio[wego] i miał różne pseudonimy: „OPACZ”, „RYMWID”, „TOMEK”, „KRYPTON” i inne.

Wykorzystując uzyskane informacje, w celu ich weryfikacji, wśród różnych fotografii pokazaliśmy fotografię WYSOCKIEGO wcześniej aresztowanej łączniczce Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK „MAGDZIE” – ORIOL, która rozpoznała WYSOCKIEGO jako dowódcę plutonu radio[wego], pracującego pod dowództwem komendanta Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego – „RYBAKA” i wymieniła jego pseudonim.

Na kolejnych przesłuchaniach, przy pomocy zebranych materiałów, WYSOCKI został przez nas zdemaskowany i złożył zeznanie, że jego prawdziwe nazwisko to WISZNIOWSKI Roman, z rodziny urzędnika kolejowego, ze średnim wykształceniem, przed 1939 rokiem mieszkał w m. Stanisławowie. W 1939 roku za nielegalne przekroczenie granicy na stronę Węgier WISZNIOWSKI został aresztowany przez organy NKWD i skazany przez Kolegium Specjalne, a następnie za wstawiennictwem polskiego rządu został zwolniony i wśród 4000 Polaków, powołanych do armii Andersa, wyjechał przez Iran i Południową Afrykę do Anglii.

Znajdując się w Anglii, WISZNIOWSKI – WYSOCKI został zwerbowany przez polskiego oficera do AK i skierowany do oficerskiej szkoły wywiadu, gdzie był przez 9 miesięcy i uczył się spraw wywiadowczych i radiowych. W 1943 roku wśród innych radiowców-wywiadowców angielskim samolotem został przerzucony w rejon m. Warszawy, skontaktował się z Komendą [Główną] AK i otrzymał skierowanie do m. Lwowa w celu prowadzenia podziemnej roboty na rzecz polskiego rządu emigracyjnego.

Od nastania władzy sowieckiej w m. Lwowie WISZNIOWSKI-WYSOCKI organizował stacje radionadawcze w wielu miejscowościach lwowskiego i drohobyckiego obwodów, przy pomocy których utrzymywał dwustronną łączność z polskim rządem emigracyjnym.

По показаниям ВИШНЕВСКОГО-ВЫСОЦКОГО, шефом отдела связи Львовского обшара „АК” с мая 1945 года стал работать некто „ЦЕКАС” вместо „РЫБАКА”, являвшегося шефом связи до этого.

С „ЦЕКАСОМ” ВИШНЕВСКИЙ-ВЫСОЦКИЙ встречался при помощи своей связной „ЛИДКИ”, известной нам по показаниям ранее арестованной ГРОЛИНСКОЙ под фамилией ЛЕХОВИЧ.

В целях установки и ареста „ЦЕКАС”, была [арестована] ЛЕХОВИЧ, которая показала на допросе, что с „ЦЕКАСОМ” была связана через связную „МЕТКА” – ХВОСТОВСКУЮ Ванду Мечиславовну, 1916 года рождения, уроженку и жительницу гор. Львова.

9-го июня 1945 года на квартире „МЕТКИ” была сделана засада, которая задержала пришедшего туда „ЦЕКАСА”. При проверке документов, „ЦЕКАС” оказался:

ВИКТОР Юлиан Стефанович, 1910 года рождения, подхорунжий бывшей польской армии, поляк, гр-н СССР, с высшим образованием, до ареста работал главным инженером районной электросети Львовского электрокомбината.

Будучи допрошен ВИКТОР – „ЦЕКАС”, после длительного запирательства, сознался в том, что он являлся дублером шефа отдела связи Львовского обшара „АК” – „РЫБАКА”, работал под руководством последнего и осуществлял непосредственное руководство ВЫСОЦКИМ-ВИШНЕВСКИМ, снабжал его радиоаппаратурой и передавал ему зашифрованные радиogramмы, получаемые от „РЫБАКА” для передачи их польскому эмигрантскому правительству в Лондон.

„ЦЕКАС” также показал, что на квартире у его связной „МЕТКИ” имеется в паркетном полу тайник, в котором хранятся деньги и документы отдела связи Львовского обшара „АК”.

25-го июня с/г на квартире „МЕТКИ” был произведен обыск, в результате которого был обнаружен тайник и в нем 74 тысячи рублей советских денег, личные документы „РЫБАКА”, отчетность в адрес коменданта обшара о деятельности отдела связи и о провалах участников этого отдела, имевших место в мае месяце с/г.

По показаниям „ЦЕКАСА”, нами была разоблачена ранее арестованная 2-м Отделом УНКГБ – СКВОРЧИНСКАЯ Анна Станиславовна, 1922 года рождения, уроженка и жительница гор. Львова, гр-ка СССР, работавшая до ареста чертежницей на энергокомбинате [?].

На допросах СКВОРЧИНСКАЯ созналась, что в 1944 году была завербована ВИКТОРОМ в организацию „АК”. В организации выполняла роль связной „ЦЕКАСА”, и передавала от него корреспонденцию к „МАГДЕ” и „МЕТКЕ”.

Арестованная ЛЕХОВИЧ показала, что у нее на квартире хранится: 7 пистолетов и разные документы отдела связи. О себе сообщила,

Według zeznań WISZNIOWSKIEGO-WYSOCKIEGO, jako szef Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK od maja 1945 roku zaczął pracować niejaki „CIEKAS” na miejscu „RYBAKA”, będącego dotąd szefem łączności.

Z „CIEKASEM” WISZNIOWSKI-WYSOCKI spotykał się przy pomocy swojej łączniczki „LIDKI”, znanej nam z zeznań wcześniej aresztowanej GROLIŃSKIEJ pod nazwiskiem LECHOWICZ.

W celu ustalenia i aresztowania „CIEKASA”, została [aresztowana] LECHOWICZ, która zeznała na przesłuchaniu, że z „CIEKASEM” miała kontakt przez łączniczkę „MIETKĘ” – CHWASTOWSKĄ Wandę c. Mieczyślawa, urodzoną w 1916 roku w m. Lwowie i tam zamieszkałą.

9 czerwca 1945 roku w mieszkaniu „MIETKI” została przygotowana zasadzka, w której zatrzymany został przybyły tam „CIEKAS”. Przy sprawdzaniu dokumentów, „CIEKASEM” okazał się:

WIKTOR Julian s. Stefana, urodzony w 1910 roku, podchorąży byłego Wojska Polskiego, Polak, ob[ywatel] ZSRS, z wyższym wykształceniem, przed aresztowaniem pracował jako główny inżynier rejonowej sieci elektr[ycznej] Lwowskiego Elektrokombinatu.

Przesłuchiwany WIKTOR – „CIEKAS” po długotrwałym zaprzeczaniu przyznał się, że był zastępcą szefa Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK – „RYBAKA”, pracował pod jego kierunkiem i sprawował bezpośrednie zwierzchnictwo nad WYSOCKIM-WISZNIOWSKIM, zaopatrywał go w aparaturę radiową i dostarczał mu zaszyfrowane radiogramy, otrzymywane od „RYBAKA” w celu przekazania ich polskiemu rządowi emigracyjnemu w Londynie.

„CIEKAS” zeznał też, że w mieszkaniu jego łączniczki „MIETKI” jest w klepkach parkietu schowek, w którym przechowywane są pieniądze i dokumenty Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK.

25 czerwca br. w mieszkaniu „MIETKI” została przeprowadzona rewizja, w wyniku której został znaleziony schowek, a w nim 74 tysiące rubli w sowieckich banknotach, osobiste dokumenty „RYBAKA”, sprawozdanie dla dowódcy Obszaru o działalności Oddziału Łączności i o wypadkach członków Oddziału, mających miejsce w maju br.

Na podstawie zeznań „CIEKASA”, została przez nas zdemaskowana, aresztowana wcześniej przez 2 Oddział UNKGB – SKWARCZYŃSKA Anna c. Stanisława, urodzona w 1922 roku w m. Lwowie i tam zamieszkała, ob[ywatel]ka ZSRS, pracująca przed aresztowaniem jako kreślarka w Energokombinacie [?].

Podczas przesłuchań SKWARCZYŃSKA przyznała się, że w 1944 roku została zwerbowana przez WIKTORA do organizacji AK. W organiza-

что она работала оператором на радиоприемочной станции, получала с радиостанции польского эмигрантского правительства информации и передавала их ВЫСОЦКОМУ.

Кроме того, ЛЕХОВИЧ назвала радиооператора отдела связи Львовского обшара „АК” – НАГИБАУЭР Софью Людвиговну, у которой хранится портативный приемник и соответствующая к нему радиоаппаратура.

Произведенным обыском, на квартире НАГИБАУЭР было обнаружено в тайнике и изъято: радиоприемник типа „КВ-1” № 2, радиоприемник типа „ОСВ” № 146, батареи и аккумуляторы, 6 ключей для радиопередачи и другая аппаратура.

На основании показания ЛЕХОВИЧ и результатов обыска, НАГИБАУЭР была нами арестована и на допросах созналась о принадлежности к антисоветской организации „АК”.

Арестованная ЛАМАШ Ядвига Казимировна, будучи уличена показаниями ВЫСОЦКОГО и ТЫЧИНСКОГО, созналась, что является участницей „АК” и, что у нее на квартире по предложению участницы „АК” ШУМЕР Дануты Алезовны, жительницы м. Винники, в мае 1945 года была организована конспиративная квартира для радиостанции Львовского обшара „АК”, где ВЫСОЦКИЙ и ТЫЧИНСКИЙ дважды производили работу на радиостанции.

Наряду с этим, ЛАМАШ Ядвига дала показания о том, что в Винниковском районе, Львовской области существует польская повстанческая организация „АК”, которая в настоящее время проводит активную антисоветскую работу, распространяет нелегально издаваемые газеты „Слово Польске” и „Витрвамы”. Участники организации занимаются шпионажем, сообщают данные о Красной Армии, а также хранят большое количество оружия, в свое время сброшенного с английских самолетов.

Реализуя показания ЛАМАШ Ядвиги, 18.VII-45 года была проведена операция, в результате которой арестовано 15 человек, в числе которых:

ЛЮБИНСКИЙ Владимир Васильевич, 1900 года рождения, уроженец гор. Львова, лесничий, организационный псевдоним „ГУЦУЛ”, в „АК” состоит с 1943 года, занимает должность коменданта села Вульки-2,

КЕМПА Андрей Иванович, 1902 года рождения, уроженец с. Чишки, до ареста председатель сельсовета, в организации „АК” с 1943 года, занимал должность коменданта с. Чишки, организационный псевдоним „ДИК”,

cji pełniła rolę łączniczki „CIEKASA” i przekazywała korespondencję od niego „MAGDZIE” i „MIETCE”.

Aresztowana LECHOWICZ zeznała, że w jej mieszkaniu są przechowywane: 7 pistoletów i różne dokumenty Oddziału Łączności. O sobie poinformowała, że pracowała jako operator stacji radioodbiorczej, otrzymywała przez radiostację polskiego rządu emigracyjnego informacje i przekazywała je WYSOCKIEMU.

Oprócz tego LECHOWICZ wymieniła radiooperatora Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK – NAJGEBAUER Zofię c. Ludwika, u której jest przechowywany przenośny odbiornik i odpowiednia do niego aparatura radio[wa].

W wyniku przeprowadzonej rewizji, w mieszkaniu NAJGEBAUER zostały wykryte w schowku i skonfiskowane: radioodbiornik typu „KW-1” Nr 2, radioodbiornik typu „OSW” Nr 146, baterie i akumulatory, 6 kluczy radionadawczych i inna aparatura.

Na podstawie zeznań LECHOWICZ i wyników rewizji NAJGEBAUER została przez nas aresztowana i na przesłuchaniach przyznała się do przynależności do antysowieckiej organizacji AK.

Aresztowana ŁAMASZ Jadwiga c. Kazimierza, zdemaskowana zeznaniami WYSOCKIEGO i TYCZYŃSKIEGO, przyznała się, że jest członkinią AK i że w jej mieszkaniu na propozycję członkini AK SZUMER Danuty c. Alojzego, mieszkanki m[iejscowości] Winniki, w maju 1945 roku został zorganizowany konspiracyjny lokal dla radiostacji Obszaru Lwowskiego AK, gdzie WYSOCKI i TYCZYŃSKI dwukrotnie pracowali na radiostacji.

Jednocześnie ŁAMASZ Jadwiga złożyła zeznania o tym, że w rejonie winnickim obwód lwowski istnieje polska powstańcza organizacja AK, która obecnie prowadzi aktywną antysowiecką robotę, rozpowszechnia nielegalnie wydawane gazety „Słowo Polskie” i „Wytrwamy”. Członkowie organizacji zajmują się szpiegostwem, przekazują informacje o Armii Czerwonej, a także przechowują dużą ilość broni, zrzuconej swego czasu z angielskich samolotów.

Na podstawie zeznań ŁAMASZ Jadwigi, 18.VII-45 roku została przeprowadzona operacja, w wyniku której aresztowano 15 osób, wśród których byli:

LUBIŃSKI Włodzimierz s. Bazylego, urodzony w 1900 roku we Lwowie, leśniczy, organizacyjny pseudonim „HUCUŁ”, w AK jest od 1943 roku, zajmuje stanowisko komendanta wsi Wólka-2.

ЛАМАШ Казимир Казимирович, 1904 года рождения, житель с. Виннички, в организации состоит с 1943 года, занимал должность коменданта с. Виннички, организационный псевдоним „ВИХ-2”,

ФАЧИНСКИЙ Станислав Марьянович, 1924 года рождения, уроженец с. Гончары, образование 9 классов, до ареста – заведующий школы с. Гончары, в организации с 1945 года, работал в качестве коменданта села Гончары, организационный псевдоним „ПИК”,

ДОВБУШ Юзефа Ромуальдовна, 1898 года рождения, образование среднее, до ареста работала учительницей Винниковской средней школы, в организации „АК” состоит с 1943 года, где занимает должность начальника почтового пункта Винниковского района, псевдоним „ТЕРЕСА”,

САЛЯК Антонина Станиславовна, 1909 года рождения, портная, в организации „АК” состоит с 1944 года, работала в качестве связной, организационный псевдоним „ЕВА”.

Все арестованные на предварительных допросах сознались в своей принадлежности к организации „АК”, рассказали о структурном построении в Винниковском районе данной организации, а также об антисоветской работе, проводимой ими уже при Советской власти.

#### Агентурно-следственное дело „ЯНУСЫ”

По делу были подвергнуты аресту объекты разработки: заместитель шефа диверсионно-террористического отдела „АК” – КОССАК, шеф диверсионно-террористического отдела округа „АК” – КВЯТКОВСКИЙ, его заместитель – СКАРУПА, шеф отдела легализации обшара „АК” – КУЛИНСКИЙ, его заместитель СТРУШИНСКАЯ, содержательница центральной конспиративной квартиры обшара „АК” – ОБСТ Мария, участник „АК” – МАЙЗЕСОВИЧ – выдававший фиктивные документы для легализации руководящего состава обшара „АК” и связные обшара – сестры СКУЛЬСКИЕ и РЫШКЕВИЧ.

Разрабатывается 16 человек, из них заслуживают внимания:

1. „ПИТЕР”, „СИВЫ[Й]”, „ЧЕР” (организационные псевдонимы), 45-ти лет, поляк, проживает на нелегальном положении. В органи-

KEMPA Andrzej s. Jana, urodzony w 1902 roku we w[si] Czyszki, przed aresztowaniem przewodniczący rady wiejskiej, w organizacji AK od 1943 roku, zajmował stanowisko komendanta we w[si] Czyszki, organizacyjny pseudonim „DZIK”.

ŁAMASZ Kazimierz s. Kazimierza, urodzony w 1904 roku, mieszkaniec w[si] Winniczki, w organizacji znajduje się od 1943 roku, zajmował stanowisko komendanta w[si] Winniczki, organizacyjny pseudonim „WICH-2”.

FACZYŃSKI Stanisław s. Mariana, urodzony w 1924 roku we w[si] Gańczary, wykształcenie 9 klas, przed aresztowaniem – kierownik szkoły we w[si] Gańczary, w organizacji od 1945 roku, pracował w charakterze komendanta wsi Gańczary, organizacyjny pseudonim „PIK”.

DOBUSZ Józefa c. Romualda, urodzona w 1898 roku, wykształcenie średnie, przed aresztowaniem pracowała jako nauczycielka winnickiej szkoły średniej, w organizacji AK znajduje się od 1943 roku, zajmuje stanowisko szefa pocztowego punktu rejonu winnickiego, pseudonim „TERESA”.

SALAK Antonina c. Stanisława, urodzona w 1909 roku, krawcowa, w organizacji AK znajduje się od 1944 roku, pracowała w charakterze łączniczki, organizacyjny pseudonim „EWA”.

Wszyscy aresztowani na wstępnych przesłuchaniach przyznali się do przynależności do organizacji AK, opowiedzieli o strukturze organizacyjnej w winnickim rejonie organizacji, a także o antysowieckiej robocie, prowadzonej przez nich już za władzy sowieckiej.

#### Agenturalno-śledcza sprawa „JANUSY”

W sprawie zostały aresztowane [następujące] obiekty rozpracowania: zastępca szefa Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego AK – KOSSAK, szef Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego Okręgu AK – KWIATKOWSKI, jego zastępca – SKORUPA, szef Oddziału Legalizacji Obszaru AK

зации выполнял функции руководителя диверсионно-террористического отдела по городу Львову.

2. ЧИЖОВСКИЙ Станислав Романович, поляк, работает в польском театре. Продолжительный период находился на нелегальном положении. Поддерживал тесную связь с руководящим составом округа „АК”.

3. МАЙСНЕР Вися, поляк, проживает на нелегальном положении, занимается изготовлением фиктивных документов для руководящего состава „АК”.

4. ШУЛЬМАН Елена Михайловна, 1910 года рождения, поляк, медицинская сестра. Распространяет нелегальные газеты и является связной между руководящим составом в организации „АК”.

[...]

Так как по делу „ЯНУСЫ” большая часть известного нам руководящего состава обшара арестованы, а остальная часть разрабатывается, нами принято решение все материалы, касающиеся руководителей обшара концентрировать в деле „ЯНУСЫ” в соответствии с указаниями Опергруппы НКГБ СССР.

#### Агентурное дело „КОНВЕНТ”

Дело заведено в октябре 1944 года на группу активных участников польско-антисоветской националистической организации „КОН” (конвент организации неподлеглоустевых).

Участники организации – выходцы из буржуазно-военных кругов, как в прошлом, так и в настоящем являются активными сторонниками и последователями ПИЛСУДСКОГО, а также сохранения режима довоенной Польши. Проводя подпольную работу против Советской власти и демократической польской республики, организация ставит своей задачей проведение борьбы за восстановление Польши в границах до 1939 года.

В конце 1944 года и в начале 1945 года агентурное дело „КОНВЕНТ” было частично реализовано. Объекты разработки: КОЛОВСКАЯ-ТОКАЖЕВСКАЯ, МИСЛАКОВСКИЙ, ЖУРАКОВСКИЙ, занимавшие руководящее положение в организации были арестованы. На следствии дали показания о своей практической деятельности, назвали ряд участников, в числе которых руководителя организации СОКОЛОВСКОГО Яна.

[...]

В результате осуществления агентурных мероприятий в июле с/г установлены следующие участники „КОН”:

1. ЖМУТСКАЯ Мария, 50-ти лет, уроженка гор. Львова, поляк, с высшим образованием, без определенных занятий, проживает



– KULIŃSKI, jego zastępca STRUSZYŃSKA, właścicielka głównego mieszkania konspiracyjnego Obszaru AK – OBST Maria, członek AK MOJZESOWICZ, wydający fałszywe dokumenty legalizacyjne kadrze dowódczej Obszaru AK oraz łączniczki Obszaru – siostry SKULSKIE i RYSZKIEWICZ.

Rozpracowywanych jest 16 osób, wśród nich zasługują na uwagę:

1. „PITER”, „SIWY”, „CZER” (organizacyjne pseudonimy), [około] 45 lat, Polak, ukrywa się. W organizacji pełnił funkcję kierownika Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego miasta Lwowa.

2. CZYŻEWSKI Stanisław s. Romana, Polak, pracuje w polskim teatrze. Przez dłuższy czas ukrywał się. Utrzymywał ścisłą łączność z kadrami dowódczą Okręgu AK.

3. MAJSNER Wisia, Polka, ukrywa się, zajmuje się sporządzaniem fałszywych dokumentów dla kadry przywódczej AK.

4. SZULMAN Helena c. Michała, urodzona w 1910 roku, Polka, pielęgniarka. Rozpowszechnia nielegalne gazety i jest łączniczką między kadrami przywódczą w organizacji AK.

[...]

Ponieważ w sprawie „JANUSY” znaczna część znanej nam kadry dowódczej Obszaru została aresztowana, a pozostała część jest rozpracowywana, podjęliśmy decyzję, aby wszystkie materiały dotyczące dowódców Obszaru skoncentrować w sprawie „JANUSY” stosownie do wskazówek Grupy Oper[acyjnej] NKGB ZSRS.

#### Agenturalna sprawa „KONWENT”

Sprawa została założona w październiku 1944 roku na grupę aktywnych członków polskiej antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji KON (Konwent Organizacji Niepodległościowych).

Członkowie organizacji – wywodzący się z kręgów burżuazyjno-wojskowych, tak w przeszłości, jak i obecnie – są aktywnymi zwolennikami i naśladowcami PIŁSUDSKIEGO, a także zachowania ustroju przedwojennej Polski. Prowadząc podziemną robotę przeciwko władzy sowieckiej i polskiej republice demokratycznej, organizacja stawia sobie za zadanie podjęcie walki o odbudowanie Polski w granicach sprzed 1939 roku.

Z końcem 1944 roku i na początku 1945 roku agenturalna sprawa „KONWENT” była częściowo zrealizowana. Obiekty rozpracowania: KOŁOWSKA-TOKARZEWSKA, MYŚLAKOWSKI, ŻURAKOWSKI, zajmujący przywódcze stanowiska w organizacji, zostali aresztowani. W śledztwie złożyli zeznania o swojej działalności, wymienili szereg członków, wśród nich przywódcę organizacji SOKOŁOWSKIEGO Jana.

[...]

во Львове, ее квартира является явочной, где также скрывался в свое время руководитель организации СОКОЛОВСКИЙ.

2. ГРИГЛЯШЕВСКАЯ Мария, 45-ти лет, уроженка гор. Львова, поляка, без определенных занятий, проживает во Львове. Принимает активное участие в выпуске нелегальной газеты „Коммуникат”.

3. РЫБЫЦКИЙ Андрей, 45-ти лет, поляк, уроженец г. Львова, является корреспондентом газеты „Коммуникат”.

Выше перечисленные участники „КОН” после ареста редактора газеты „Коммуникат” ТОКАЖЕВСКОЙ, она же руководитель отдела прессы организации, снова начали выпуск этой газеты.

ЖМУТСКАЯ и ГРИГЛЯШЕВСКАЯ восстановили организационную связь между участниками организации. Из созданного денежного фонда оказывают помощь семьям арестованных. Проводят активную антисоветскую работу, распространяя различного рода провокационные измышления среди польского населения, главным образом через нелегальную газету.

Разработку агентурного дела „КОНВЕНТ” продолжаем в направлении вскрытия практической деятельности организации и ее ликвидации в ближайшее время.

#### Агентурное дело „ЛЯХИ”

Агентурное дело „ЛЯХИ” заведено в мае с/г на группу участников польской подпольной организации „Армии Краевой” в составе 10 человек.

Объекты агентурного дела поддерживают систематическую связь через курьеров с подпольем, находящимся в Польше, откуда получают указания по проведению националистической работы в гор. Львове.

По агентурному делу заслуживают внимания следующие лица:

1. ВАЛЕНТА Иосиф Иосифович, 1897 года рождения, поляк, старший лаборант политехнического института. В организации значится под псевдонимом „ОРЕЛ”, в звании полковника „АК”, является одним из руководителей организации.

2. „ГРОЙ” (фамилия, имя и отчество неизвестны), в организации выполняет функции инструктора военной подготовки. Проживает на нелегальном положении.

3. СВИРСКИЙ Владимир, он же ВЕРХОЛА Юзеф, 1922 года рождения, в организации значится под псевдонимом „СТАСИК”. Выполняет функции коменданта дружины № 3.

и другие.

[...]

W wyniku przeprowadzenia agenturalnych działań w lipcu br. zostali ustaleni następujący członkowie KON:

1. ŻMUTSKA Maria, około 50 lat, urodzona w m. Lwowie, Polka, z wyższym wykształceniem, bez określonego zajęcia, mieszka we Lwowie, jej mieszkanie jest [lokałem] kontaktowym, gdzie ukrywał się swego czasu przywódca organizacji SOKOŁOWSKI.

2. GRYGLASZEWSKA Maria, około 45 lat, urodzona w m. Lwowie, Polka, bez określonego zajęcia, mieszka we Lwowie. Bierze aktywny udział w wydawaniu nielegalnej gazety „Komunikat”.

3. RYBICKI Andrzej, około 45 lat, Polak, urodzony w m. Lwowie, jest korespondentem gazety „Komunikat”.

Wyżej wymienieni członkowie KON po aresztowaniu redaktora gazety „Komunikat” TOKARZEWSKIEJ, która była też kierownikiem wydziału prasy organizacji, znowu rozpoczęli wydawanie tej gazety.

ŻMUTSKA i GRYGLASZEWSKA odbudowały łączność organizacyjną między członkami organizacji. Z utworzonego funduszu pieniężnego wspomagają rodziny aresztowanych. Prowadzą aktywną antysowiecką robotę, rozpowszechniając wśród polskiej ludności różnorodne prowokacyjne wymysły, głównie poprzez nielegalną gazetę.

Rozpracowanie agenturalnej sprawy „KONWENT” kontynuujemy w kierunku wykrycia praktycznej działalności organizacji i jej likwidacji w najbliższym czasie.

### Agenturalna sprawa „LACHY”

Agenturalna sprawa „LACHY” została założona w maju br. na grupę członków polskiej podziemnej organizacji Armia Krajowa składającej się z 10 osób.

Obiekty sprawy agenturalnej utrzymują systematyczną łączność przez kurierów z podziemiem znajdującym się w Polsce, skąd otrzymują wytyczne do prowadzenia nacjonalistycznej roboty w m. Lwowie.

W sprawie agenturalnej zasługują na uwagę następujące osoby:

1. WALENTA Józef s. Józefa, urodzony w 1897 roku, Polak, starszy laborant Instytutu Politechnicznego. W organizacji figuruje pod pseudonimem „ORZEŁ” w stopniu pułkownika AK, jest jednym z przywódców organizacji,

2. „GROJ” (nazwisko, imię i imię ojca nieznane), w organizacji pełni funkcję instruktora Przysposobienia Wojskowego, ukrywa się,

3. ŚWIRSKI Włodzimierz *on-że* WIERCHOŁA Józef, urodzony w 1922 roku, w organizacji figuruje pod pseudonimem „STASIK”. Pełni funkcję dowódcy drużyny nr 3

## Агентурное дело „ДЕЛЕГАТУРА”

Агентурное дело „ДЕЛЕГАТУРА” было заведено на группу участников организации ПСЦ-ДР. Среди них представляют интерес:

1. СТАШИНСКАЯ София Генриховна, 1894 года рождения, полька, проживала во Львове. В организации выполняет функции одного из руководителей. Последнее время перешла на нелегальное положение.

2. ЗГОДА-ЗУЗИНСКИЙ Владислав Зигмундович, 1898 года рождения, работает учителем в польской профшколе, активный член „Делегатуры Жонду”.

3. ШУЦ Варфаламей Францевич, ксендз, активный член „Делегатуры Жонду”, проживает во Львове.

## Агентурное дело „НЕПОКОРНЫЕ”

Агентурное дело „НЕПОКОРНЫЕ” было заведено на группу участников польской организации „АК” Перемышлянского района, Львовской области, скрывающихся в г. Львове. По агентурной разработке проходит 11 участников организации. Наиболее характерными объектами разработки являются:

1. ВОЙТОВИЧ Казимир Степанович<sup>2</sup>, 1908 года рождения, руководитель Перемышлянского обвода „АК”. В организации известен под псевдонимом „ГЛУК” и „ЕЖИК”, скрывается в предместьях гор. Львова.

2. РЕМБИШ Михаил<sup>3</sup>, 1920 года рождения, в организации выполняет роль руководителя связи инспектората „АК”. Известен под псевдонимом „ВЕРНЫЙ”.

3. ВЕНГРИН Мечислав, 1916 года рождения, в организации „АК” является связным от Львовского инспектората, организационный псевдоним „КАКТУС”. В настоящее время скрывается во Львове.

[...]

По данному агентурному делу 10-го июня с/г арестован фигурант ГУРАЛЬСКИЙ Тадей Антонович<sup>4</sup>, до дня ареста работал техноруком Перемышлянского Леспромхоза. На допросе арестованный показал, что он после прихода Красной Армии по приказанию коменданта Перемышлянского обвода „АК” ВОЙТОВИЧА К. С., организационная кличка „ГЛУК”, работал комендантом Городской Перемышлянской организации „АК”, под псевдонимом „ДИК” [?].

Указанный выше ВОЙТОВИЧ посылал ГУРАЛЬСКОМУ польские подпольные газеты „Вытравмы” и „Слово Польске”, одновременно ГУРАЛЬСКОМУ давались приказы о возможно большем бронировании поляков в системе лесной промышленности, для сохранения своих кадров. Между ВОЙТОВИЧЕМ – Львов и ГУРАЛЬСКИМ – Перемышляны, использовались связные „АК”: „СВИТЯЗЬ” и „БЕЛЫЙ”.

i inni.

[...]

### Agenturalna sprawa „DELEGATURA”

Agenturalna sprawa „DELEGATURA” została założona na grupę członków organizacji PSC-DR. Wśród nich godni zainteresowania są:

1. STASZYŃSKA Zofia c. Henryka, urodzona w 1894 roku, Polka, mieszkała we Lwowie. W organizacji pełni funkcję jednego z przywódców. W ostatnim czasie przeszła do konspiracji.

2. ZGODA-ZUZIŃSKI Władysław s. Zygmunta, urodzony w 1898 roku, pracuje jako nauczyciel w polskiej szkole zaw[odowej], aktywny członek Delegatury Rządu.

3. SZUC Bartłomiej s. Franciszka, ksiądz, aktywny członek Delegatury Rządu, mieszka we Lwowie.

### Agenturalna sprawa „NIEPOKORNI”

Agenturalna sprawa „NIEPOKORNI” została założona na grupę członków polskiej organizacji AK rejonu przemysłańskiego obwód lwowski, ukrywających się we Lwowie. Agenturalnemu opracowaniu podlega 11 członków organizacji. Najbardziej charakterystycznymi figurantami opracowania są:

1. WOJTOWICZ Kazimierz<sup>2</sup> s. Stefana, urodzony w 1908 roku, przywódca przemysłańskiego obwodu AK, w organizacji znany pod pseudonimem „GŁÓG” i „JEŻYK”, ukrywa się na przedmieściach Lwowa.

2. RĘBISZ Michał<sup>3</sup>, urodzony w 1920 roku, w organizacji pełni rolę dowódcy łączności inspektoratu AK, znany pod pseudonimem „WIERNY”.

3. WĘGRZYN Mieczysław, urodzony w 1916 roku, w organizacji AK jest łącznikiem Inspektoratu Lwowskiego, organizacyjny pseudonim „KAKTUS”. Obecnie ukrywa się we Lwowie.

[...]

W sprawie agenturalnej 10 czerwca br. został aresztowany figurant GÓRALSKI Tadeusz<sup>4</sup> s. Antoniego. Do dnia aresztowania pracował jako kierownik techniczny przemysłańskiego *Lespromchozu*. Na przesłuchaniu aresztowany zeznał, że po wkroczeniu Armii Czerwonej na polecenie komendanta Obwodu Przemysłańskiego AK WOJTOWICZA K. S., organizacyjny pseudonim „GŁÓG”, pracował jako dowódca miejskiej przemysłańskiej organizacji AK pod pseudonimem „DZIK” [?].

Wymieniony wyżej WOJTOWICZ przesyłał GÓRALSKIEMU polskie podziemne gazety „Wytrwamy” i „Słowo Polskie”, jednocześnie GÓRAL-

27-го июня с/г арестован КИСИЛЬ Антон Войтехович, занимавшийся в своем сельском хозяйстве, который при допросе показал, что он является комендантом Свиржской организации „АК” и до дня ареста был также связан с ВОЙТОВИЧЕМ К. С.

КИСИЛЬ от ВОЙТОВИЧА через связных „АК” „КАКТУС” и ЛОМИНСКОГО Казимира получал письменные и устные приказания о задержании польского населения в селе Свирж, Перемышлянского района, агитируя при этом против выезда в Польшу. Получал также подпольные газеты и, по приказанию ВОЙТОВИЧА, содержание их распространял среди польского населения.

КИСИЛЬ, кроме того, показал, что в одной из бесед с[о] связным „КАКТУС”, ему удалось узнать о договоренности руководящих членов „АК”, проживающих в г. Львове с власовцами, находящимися, якобы, в лесах Ново-Ярычевского района.

По этому же делу арестованы другие два человека, которые признательных показаний пока не дали.

Упомянутые выше ВОЙТОВИЧ, ВЕНГРИН Михаил [!]<sup>6</sup> – „КАКТУС”, РЕМБИШ Михаил – „БЕЛЫЙ” в данное время проживают на полулегальном положении в гор. Львове.

#### Агентурное дело „РЫСЬ”

Агентурное дело „РЫСЬ” заведено в марте 1945 года на группу участников НСЗ (Народове Сили Збройны).

По делу проходят:

1. КОВАЛЬСКИЙ Павел Евгеньевич, 1926 года рождения, уроженец гор. Львова, поляк, учащийся, проживал по ул. [Св.] Софии, № 3, кв. 10,
2. ДЫБИЧ Мечислав Иванович – житель гор. Львова,
3. ЯНКОВСКИЙ Станислав, проживает в гор. Львове на нелегальном положении

и другие, всего 7 человек.

Агентурное дело „РЫСЬ” заведено по имеющимся материалам, что в гор. Львове существует подпольная организация НСЗ, участники которой проводят антисоветскую деятельность и готовят ряд террористических актов на партийно-советских работников и польских граждан, лояльно настроенных к Советской власти.

В ходе разработки, один из объектов агентурного дела „РЫСЬ” – КОВАЛЬСКИЙ был установлен и впоследствии подвергнут аресту. В это же время ОКР „СМЕРШ” ЛЬВО были арестованы из руководящего актива НСЗ – „РЫСЬ” и „МАРИК”.

В настоящее время, как установлено, из объектов агентурного дела „РЫСЬ” находится на нелегальном положении в гор. Львове ЯНКОВСКИЙ Станислав, остальные же нелегально выехали в Польшу.

SKIEMU wydawano polecenia możliwie licznego zatrudniania Polaków w systemie przemysłu leśnego dla ochrony własnych kadr. Między WOJTOWICZEM – Lwów i GÓRALSKIM – Przemyślany wykorzystywani byli łącznicy AK: „ŚWITEŻ” i „BIAŁY”.

27 czerwca br. został aresztowany KISIL Antoni s. Wojciecha, pracujący w swoim gospodarstwie wiejskim, który na przesłuchaniu zeznał, że jest komendantem świrskiej organizacji AK i do dnia aresztowania miał też łączność z WOJTOWICZEM K. S.

KISIL otrzymywał od WOJTOWICZA przez łączników AK „KAKTUSA” i ŁOMNICKIEGO Kazimierza pisemne i ustne rozkazy o zatrzymaniu ludności polskiej we wsi Świrz rejon przemysłański, agitując przy tym przeciwko wyjazdowi do Polski. Otrzymywał także podziemne gazety i na polecenie WOJTOWICZA rozpowszechniał ich treść wśród ludności polskiej.

KISIL oprócz tego zeznał, że w jednej z rozmów z łącznikiem „KAKTUSEM” udało mu się dowiedzieć o porozumieniu mieszkających we Lwowie dowódców AK z własowcami, znajdującymi się podobno w lasach w rejonie nowojaryczewskim.

W tej samej sprawie zostali aresztowani inni dwaj ludzie, którzy potwierdzających zeznań jeszcze nie złożyli.

Wspomniani wyżej WOJTOWICZ, WĘGRZYN Michał [!]<sup>b</sup> – „KAKTUS”, RĘBISZ Michał – „BIAŁY” obecnie mieszkają pół-legalnie w m. Lwowie.

### Agenturalna sprawa „RYŚ”

Agenturalna sprawa „RYŚ” została założona w marcu 1945 roku na grupę członków NSZ (Narodowe Siły Zbrojne).

W sprawie występują:

1. KOWALSKI Paweł s. Eugeniusza, urodzony w 1926 roku w m. Lwowie, Polak, uczący się, mieszkał przy ul. [Św.] Zofii nr 3 m. 10,
2. DYBICZ Mieczysław s. Jana – mieszkaniec m. Lwowa,
3. JANKOWSKI Stanisław, mieszka w m. Lwowie nielegalnie i inni, łącznie 7 osób.

Agenturalna sprawa „RYŚ” została założona na podstawie posiadanych materiałów, że w m. Lwowie istnieje podziemna organizacja NSZ, której członkowie prowadzą antysowiecką działalność i przygotowują szereg aktów terrorystycznych wobec partyjno-sowieckich pracowników i polskich obywateli, lojalnie nastawionych do władzy sowieckiej.

W toku rozpracowania jeden z obiektów agenturalnej sprawy „RYŚ” – KOWALSKI został ustalony i następnie aresztowany. W tym samym czasie

Исходя из этого, дальнейшее ведение агентурного дела „РЫСЬ” считаем нецелесообразным.

На ЯНКОВСКОГО нами выделены материалы и заведено розыскное дело.

### Агентурное дело „БЛИЗНЕЦЫ”

Агентурное дело „БЛИЗНЕЦЫ” заведено в апреле с/г на участников организации „АК”, проявляющих террористические намерения.

По делу проходят:

1. КОРЕЦКАЯ-БОЙКО-РЬЮКОН Ирина Константиновна, 1919 года рождения, уроженка гор. Львова, полька,

2. КУМОР Адам Францевич, 1909 года рождения, уроженец гор. Львова, поляк, ассистент ветеринарного института,

3. КРИНИЦКАЯ Сильва Ришардовна, 1916 года рождения, уроженка гор. Львова, полька, без определенных занятий и другие, всего 5 человек.

В июне 1945 года КУМОР Адам и КРИНИЦКАЯ Сильва нами арестованы. Показаний, заслуживающих внимания не получено, следствие по их делу продолжаем.

[...]

В ходе разработки и ликвидации руководящих центров белопольского подполья в гор. Львове и области было установлено ряд складов вооружения, боеприпасов и материально-технических средств, при ликвидации которых изъято:

Станковых пулеметов	1
Ручных пулеметов	10
Минометов	4
Автоматов	38
Наганов	48
Гранат	67
Патрон	43 675
Мин	13
Телефон. полевых коммутаторов	7
Телефонных аппаратов	5
Пишущих машинок	3
Противогазов	10
Денег советских около	100 <sup>в</sup> т. руб.
Стеклограф	4
Ротаторов	1



przez OKR „SMIERSZ” LWO zostali aresztowani członkowie dowództwa aktywu NSZ – „RYS” i „MAREK”.

Obecnie, jak ustalono, spośród obiektów agenturalnej sprawy „RYS” znajduje się w konspiracji w m. Lwowie JANKOWSKI Stanisław, pozostali zaś nielegalnie wyjechali do Polski.

W związku z tym dalsze prowadzenie agenturalnej sprawy „RYS” uważamy za niecelowe.

Materiały na JANKOWSKIEGO zostały przez nas wydzielone i założona sprawa dochodzeniowa.

### Agenturalna sprawa „BLIŹNIACY”

Agenturalna sprawa „BLIŹNIACY” została założona w kwietniu br. na członków organizacji AK, przejawiających zamiary terrorystyczne.

W sprawie występują:

1. KORECKA-BOJKO-RJUKON Irena c. Konstantego, urodzona w 1919 roku w m. Lwowie, Polka,

2. KUMOR Adam s. Franciszka, urodzony w 1909 roku w m. Lwowie, Polak, asystent w Instytucie Weterynaryjnym,

3. KRYNICKA Sylwia c. Ryszarda, urodzona w 1916 roku w m. Lwowie, Polka, bez określonego zajęcia  
i inni, łącznie 5 osób.

W czerwcu 1945 roku KUMOR Adam i KRYNICKA Sylwia zostali przez nas aresztowani. Zeznań zasługujących na uwagę nie uzyskano, śledztwo w ich sprawie kontynuujemy.

[...]

W toku rozpracowania i likwidacji kierowniczych ośrodków *bielopolskiego* podziemia w m. Lwowie i obwodzie został ustalony szereg magazynów broni, amunicji i środków materiałowo-technicznych, podczas likwidacji których skonfiskowano:

Ciężkich karabinów maszynowych	1
Ręcznych karabinów maszynowych	10
Granatników	4
Automatów	38
Naganów	48
Granatów	67
Nabojów	43 675
Min	13
Telefon[icznych] łącznic polowych	7
Aparatów telefonicznych	5

Кроме того, изъят архив диверсионно-террористического отдела и отдела радиосвязи Львовского обшара „АК” и другие материально-технические средства.

[...]

Начальник Управления НКГБ Львовской Области  
Генерал-Лейтенант ВОРОНИН

№ ...  
„ ” августа 1945 г.  
гор. Львов

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 67, арк. 1, 14–30, 81.  
Копія, машинопис.*

### Примітки

- <sup>a</sup> -a Вписано від руки.
- <sup>b</sup> Вище: *Мечислав*.
- <sup>в</sup> Виправлено від руки з: *10*.

<sup>1</sup> Спр. Тичинський Феліціан; пор. прим. 3, с. 850.

<sup>2</sup> Войтович Казімеж, вахмистр 14 полку уланів ВП, літом 1943 комендант Району АК Ганачів, потім командир лісового відділу в Районі АК Перемишляни; призначений лейтенантом періоду війни за оборону Ганачева; ранений.

<sup>3</sup> Спр. Рембіш Міхал, вживав також пс. „Бяли”, капрал ВП, командир патрулю з Ганачева.

<sup>4</sup> Гуральський Тадеуш (нар. 1903), магістр інженер, пс. „Дзік”, квартирмейстер Району АК Перемишляни.

Maszyn do pisania	3
Masek przeciwgazowych	10
Pieniądzy sowieckich około	– 100 <sup>c</sup> t[ysięcy] rub[li]
<i>Stiektograf[ów]</i>	4
Rotatorów	1

Oprócz tego skonfiskowano archiwum Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego i Oddziału Łączności Radio[wej] Obszaru Lwowskiego AK oraz inne środki materiałowo-techniczne.

[...]

Naczelnik Zarządu NKGB obwodu lwowskiego  
Generał lejtnant WORONIN

Nr ...

„ ” sierpnia 1945 r.

m. Lwów

*WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 67, k. 1, 14–30, 81.*  
*Kopia, maszynopis.*

## Przypisy

- <sup>a- a</sup> Wpisano odręcznie.
- <sup>b</sup> Wyżej: *Mieczysław*.
- <sup>c</sup> Poprawiono odręcznie z: *10*.

<sup>1</sup> Właśc. Tyczyński Felicjan; por. przypis 3, s. 851.

<sup>2</sup> Wojtowicz Kazimierz, wachm. 14 puł, latem 1943 kmdt Rejonu AK Hanaczów, następnie dca oddziału leśnego w Obwodzie AK Przemysłany. Mianowany por. cz. woj. za obronę Hanaczowa, ranny.

<sup>3</sup> Rębisz Michał, używał także ps. „Biały”, kpr. WP, dca patrolu z Hanaczowa.

<sup>4</sup> Góralski Tadeusz (ur. 1903), ps. „Dzik”, mgr inż., kwatermistrz Obwodu AK Przemysłany.

**25 серпня 1945, Київ. Довідка 6-го відділу  
2-го Управління НКДБ УРСР про агентурні справи  
на учасників польського підпілля**

Совершенно секретно

Справка

о ликвидированных и имеющихся в разработке агентурных  
делах на участников белопольского подполья.

Участники белопольского подполья разрабатываются по централизованному агентурному делу „СЕЙМ”, в которое входят также агентурные дела, заводимые в областях на отдельные белопольские группы.

В результате разработки за 1944–1945 годы вскрыты и ликвидируются следующие белопольские организации:

1. Польская военная диверсионно-террористическая и повстанческая организация ПЗП-АК („Польски звензак Повстанчы” – „Армия Краева”).

2. Действующая в прямом контакте с ПЗП-АК польская гражданская организация ПСЦ-ДР („Панствова Служба Цивильна” – „делегатура жонду”).

3. Входящие в АК организации: „НСЗ” („Народове Силы Збройне”), „НОВ” („Народова организация войскова”) и „КОН” („Конвент организаций неподлеглоцевых”).

4. „Млода Польска”.

5. Ответвления [?] польских антисоветских групп и партий – эндеков, ОЗОН, ПОВ, ППС и других.

6. Молодежные белопольские организации: „Стшелец”<sup>1</sup>, „Орлента”.

Все эти белопольские подпольные организации руководились польским эмигрантским правительством в Лондоне, ставя своей задачей отторжение от СССР западных областей Украины и Белоруссии, установление „Великой Польши” „от можа до можа”, саботирование борьбы с немецкими оккупантами и организацию активной борьбы с Советской властью и Красной Армией путем шпионажа, диверсий и террора, создания вооруженных формирований для повстанческих действий, активной антисоветской националистической пропаганды, всемерного разжигания вражды к Советскому Союзу, провоцирова-

**25 sierpnia 1945, Kijów. Informacja 6 Wydziału 2 Zarządu  
NKGB USRS o sprawach agenturalnych założonych  
na członków polskiego podziemia**

Ścisłe tajne

Informacja  
o zlikwidowanych i znajdujących się w rozpracowaniu  
agenturalnych sprawach na członków *bielopolskiego* podziemia

Członkowie *bielopolskiego* podziemia są rozpracowywani [w ramach] scentralizowanej agenturalnej sprawy „SEJM”, w którą wchodzi również sprawy agenturalne założone w obwodach na poszczególne *bielopolskie* grupy.

W wyniku rozpracowania w latach 1944–1945 zostały ujawnione i zlikwidowane następujące *bielopolskie* organizacje:

1. Polska wojskowa dywersyjno-terrorystyczna i powstańcza organizacja PZP-AK (Polski Związek Powstańczy – Armia Krajowa).

2. Działająca w bezpośrednim związku z PZP-AK polska obywatelska organizacja PSC-DR (Państwowa Służba Cywilna – Delegatura Rządu).

3. Wchodzące w skład AK organizacje: NSZ (Narodowe Siły Zbrojne), NOW (Narodowa Organizacja Wojskowa) i KON (Konwent Organizacji Niepodległościowych).

4. Młoda Polska.

5. Odgałęzienia [?] polskich antysowieckich grup i partii – endeków, OZON, POW, PPS i innych.

6. Młodzieżowe *bielopolskie* organizacje: „Strzelec”<sup>1</sup>, „Orlęta”.

Wszystkie te *bielopolskie* podziemne organizacje były kierowane przez polski rząd emigracyjny w Londynie, stawiając sobie za zadanie oderwanie od ZSRS zachodnich obwodów Ukrainy i Białorusi, utworzenie „Wielkiej Polski od morza do morza”, sabotowanie walki z niemieckim okupantem i organizację aktywnej walki z władzą sowiecką i Armią Czerwoną drogą szpiegostwa, dywersji i terroru, tworzenia zbrojnych formacji do działań powstańczych, aktywnej antysowieckiej nacjonalistycznej propagandy, szerzenia wszelkimi sposobami nienawiści do Związku Sowieckiego, prowokowania międzynarodowych incydentów przeciwko ZSRS i aktywnego sabotażu gospodarczo-politycznych przedsięwzięć władzy sowieckiej.

W swojej strukturze organizacje te stanowiły głęboko zakonspirowane podziemne formacje, dysponujące znacznymi środkami pieniężnymi,

ния международных инцидентов против СССР и активного саботажа хозяйственно-политических мероприятий Советской власти.

По своей структуре эти организации представляли собой глубоко-законспирированные подпольные формирования, располагающие значительными денежными средствами, многочисленными кадрами, вооружением, нелегальными радиостанциями, типографиями и прочей техникой.

Кроме того, были вскрыты провокационные белопольские подпольные организации, созданные гестапо и непосредственно сотрудничавшие с немцами („Белый Орел”, „Меч и Плуг”).

В ходе работы по вскрытию и ликвидации белопольского подполья был разгромлен ряд центров организаций – ПЗП – ПСЦ на Украине (Львовский обшар ПЗП-АК во главе с ген[ералом] ФИЛИПКОВСКИМ, Львовская „делегатура жонду” во главе с ОСТРОВСКИМ, Львовский, Тернопольский и Станиславский округа ПЗП-АК, Луцкий, Ровенский, Дрогобычский, Владимир-Волынский и ряд других инспекторатов, обводов ПЗП-АК, уездных „делегатур жонду” и многочисленные низовые звенья белопольских подпольных организаций), перехвачены связи этих организаций с закордонными центрами (Варшава, Люблин, Краков, Лондон), изъято большое количество оружия, нелегальные радиостанции, типографии и другие средства связи и техника.

По отдельным областям (включая работу, проведенную аппаратом и опергруппами НКГБ УССР), за 1944–1945 годы ликвидированы:

По Волынской области – инспектораты ПЗП-ПСЦ в г. г. Луцке, Владимир-Волынской и их дублиеры (вторично сформированные после первоначального разгрома). Вскрыта подготовка участников белопольского подполья к биодиверсии. Ликвидирована группа участников созданной гестапо провокационной организации „Белый Орел”.

По неполным данным отдела „А” на 1.5.45 года по Волынской области ликвидировано 33 белопольских подпольных организаций и групп.

По неполным оперативным данным на 20.8.45 г. всего по Волынской области арестовано поляков (включая выявленную агентуру противника, немецких пособников и разный антисоветский элемент) – 347 человек.

По Ровенской области – инспектораты и уездные организации ПЗП-ПСЦ в г. г. Ровно, Дубно, Здолбуново, Сарны, Острог, Костополь, курьеры Варшавского центра ПЗП-ПСЦ и др. Также получены агентурно-следственные данные о подготовке участниками белопольского подполья биодиверсии.

licznymi kadrami, uzbrojeniem, nielegalnymi radiostacjami, drukarniami i inną techniką.

Oprócz tego ujawnione zostały prowokacyjne *bielopolskie* podziemne organizacje utworzone przez Gestapo i bezpośrednio współpracujące z Niemcami („Orzeł Biały”, „Miecz i Pług”).

W toku pracy nad ujawnieniem i likwidacją *bielopolskiego* podziemia został rozbity szereg ośrodków organizacji PZP – PSC na Ukrainie (Lwowski Obszar PZP-AK na czele z gen. FILIPKOWSKIM, Lwowska Delegatura Rządu na czele z OSTROWSKIM, Okręgi: Lwowski, Tarnopolski i Stanisławowski PZP-AK, Łucki, Rówieński, Drohobycki, Włodzimierski i szereg innych inspektoratów, obwodów PZP-AK, powiatowych Delegatur Rządu i liczne lokalne ogniwa *bielopolskich* podziemnych organizacji), przechwycona łączność tych organizacji z zagranicznymi ośrodkami (Warszawa, Lublin, Kraków, Londyn), skonfiskowana znaczna ilość broni, nielegalne radiostacje, drukarnie oraz inne środki łączności i techniczne.

W poszczególnych obwodach (włączając pracę wykonaną przez aparat i grupy oper[acyjne] NKGB USRS) w latach 1944–1945 zostały zlikwidowane:

W obwodzie wołyńskim – inspektoraty PZP-PSC w mias[tach] Łucku, Włodzimierzu Wołyńskim i ich następcy (powtórnie sformowane po pierwszym rozbiciu). Ujawnione zostały przygotowania członków *bielopolskiego* podziemia do dywersji bio[logicznej]. Zlikwidowana została grupa członków utworzonej przez Gestapo prowokacyjnej organizacji „Orzeł Biały”.

Według niepełnych danych Oddziału „A” na [dzień] 1.5.45 roku w obwodzie wołyńskim zlikwidowano 33 *bielopolskie* podziemne organizacje i grupy.

Według niepełnych danych operacyjnych na [dzień] 20.8.45 r. łącznie w obwodzie wołyńskim aresztowano Polaków (włączając ujawnioną agencję przeciwnika, niemieckich kolaborantów i różny element antysowiecki) – 347 osób.

W obwodzie rówieńskim – inspektoraty i powiatowe organizacje PZP-PSC w mias[tach:] Równe, Dubno, Zdołbunów, Sarny, Ostrog, Kostopol, kurierzy warszawskiej centrali PZP-PSC i in[ne]. Uzyskano także agenturalno-śledcze informacje o przygotowywaniu przez członków *bielopolskiego* podziemia dywersji bio[logicznej].

Według niepełnych danych Oddziału „A” na [dzień] 1.5.45 roku w obwodzie rówieńskim zlikwidowano 8 *bielopolskich* organizacji i grup.

Aresztowano łącznie, według niepełnych danych operacyjnych, na [dzień] 20.8.45 r. – 277 Polaków.

По неполным данным отдела „А” на 1.5.45 года по Ровенской области ликвидировано 8 белопольских организаций и групп.

Арестовано всего поляков, по неполным оперативным данным, на 20.8.45 г. – 277 человек.

По Тернопольской области – окружное руководство ПЗП-АК и ряд периферийных организаций ПЗП-ПСЦ, инспектораты ПЗП-ПСЦ в гор. Кременце, группы участников „ОЗОН” (г. Трембовля) и „Млода Польска” (г. Тернополь).

По неполным данным отдела „А” на 1.5.45 г. по Тернопольской области ликвидировано 8 белопольских организаций и групп.

Всего арестовано поляков на 20.8.45 г. – по неполным оперативным данным – 285 человек.

По Дрогобычской области – руководство инспекторатов и обводы ПЗП-АК в г. г. Дрогобыче, Самборе, Стрие; молодежные белопольские организации „Стшелец” и „Орлента” (агентурные дела „ЗАГОВОРЩИКИ”, „ДВУЛИЧНЫЕ”, „МОЛОДЫЕ”).

По неполным данным отдела „А” на 1.5.45 года по Дрогобычской области ликвидировано 58 организаций и групп.

Арестовано поляков на 20.8.45 г., по неполным оперативным данным – 1073 чел.

По Львовской области – руководство Львовского обшара и округа ПЗП-АК, „делегатура жонду” с „политическим советом”, шефами служб и комендантами участков, городские организации НОВ-НСЗ, эндеков, КОН, группы участников ОЗОН, ПОВ и др., ряд диверсионно-террористических групп АК-НОВ-НСЗ, в том числе лиц, выброшенных из Англии на парашютах (агентурное дело „ЯНУСЫ”).

Обнаружены материалы гестапо по польскому националистическому подполью, из которых установлено прямое сотрудничество с гестапо, по особому договору, организаций НСЗ и „Меч и Плуг”.

В разработке перспективные дела: „ЯНУСЫ” (на руководство обшара АК, диверсионно-террористические группы и английскую агентуру среди белополяков) и „БРЕД” (на городскую организацию „НОВ”).

По неполным данным отдела „А” на 1.5.45 г. по Львовской области ликвидировано 37 белопольских организаций и групп.

Всего арестовано поляков, по неполным оперативным данным, на 20.8.45 г. – 1547 человек.

По Черновицкой области – ликвидированы группы участников ПЗП-АК в г. Черновцах, имевшие в прошлом связь с зарубежными белопольскими центрами (в Румынии, Турции; агентурное дело



W obwodzie tarnopolskim – okręgowe dowództwo PZP-AK i szereg lokalnych organizacji PZP-PSC, inspektoraty PZP-PSC w m. Krzemieńcu, grupy członków OZON (m. Trembowła) i Młoda Polska (m. Tarnopol).

Według niepełnych danych Oddziału „A” na [dzień] 1.5.45 r. w obwodzie tarnopolskim zlikwidowano 8 *bielopolskich* organizacji i grup.

Łącznie na [dzień] 20.8.45 r. aresztowano – według niepełnych danych operacyjnych – 285 Polaków.

W obwodzie drohobyckim – dowództwo inspektoratów i obwody PZP-AK w mias[tach] Drohobyczu, Samborze, Stryju; młodzieżowe *bielopolskie* organizacje „Strzelec” i „Orlęta” (agenturalne sprawy „SPISKOWCY”, „DWULICOWCY”, „MŁODZI”).

Według niepełnych danych Oddziału „A” na [dzień] 1.5.45 roku w obwodzie drohobyckim zlikwidowano 58 organizacji i grup.

Na [dzień] 20.8.45 r., według niepełnych danych operacyjnych, aresztowano Polaków – 1073 os[oby].

W obwodzie lwowskim – dowództwo Obszaru Lwowskiego i Okręgu PZP-AK, Delegatura Rządu [wraz] z Radą Polityczną, szefami służb i komendantami odcinków, miejskie organizacje NOW-NSZ, endeków, KON, grupy członków OZON, POW i in[ne], szereg dywersyjno-terrorystycznych grup AK-NOW-NSZ, w tym osoby zrzucone z Anglii na spadochronach (agenturalna sprawa „JANUSY”).

Odkryte zostały materiały Gestapo [dotyczące] polskiego nacjonalistycznego podziemia, z których ustalono bezpośrednią współpracę z Gestapo na podstawie oddzielnego porozumienia organizacji NSZ oraz „Miecz i Pług”.

W rozpracowaniu perspektywiczne sprawy: „JANUSY” (na dowództwo Obszaru AK, dywersyjno-terrorystyczne grupy i angielską agenturę wśród *bielopolaków*) i „BRED” (na gródecką organizację NOW).

Według niepełnych danych Oddziału „A” na [dzień] 1.5.45.r. w obwodzie lwowskim zlikwidowano 37 *bielopolskich* organizacji i grup.

Według niepełnych danych operacyjnych, na [dzień] 20.8.45 r. aresztowano łącznie 1547 Polaków.

W obwodzie czerniowieckim – zlikwidowane grupy członków PZP-AK w m. Czerniowce, mające w przeszłości łączność z zagranicznymi ośrodkami *bielopolskimi* (w Rumunii, Turcji; agenturalna sprawa „POLSKA KUCHNIA”). W rozpracowaniu znajduje się agenturalna sprawa „NIEZADOWOLENI” na grupę *bielopolskiej* młodzieży studenckiej.

Według niepełnych danych Oddziału „A” na [dzień] 1.5.45 r. w obwodzie czerniowieckim zlikwidowano dwie *bielopolskie* grupy. Na [dzień] 20.8.45 r., według niepełnych danych operacyjnych, aresztowano 80 ludzi.

„ПОЛЬСКАЯ КУХНЯ”). В разработке имеется агентурное дело „НЕДОВОЛЬНЫЕ” на группу белопольской студенческой молодежи.

По неполным данным отдела „А” на 1.5.45 г. по Черновицкой области ликвидированы две белопольские группы. Арестовано поляков на 20.8.45 г., по неполным оперативным данным – 80 человек.

По Каменец-Подольской области – в разработке имеются агентурные дела „ДОМИНИКАНЦЫ” и „БЕЖЕНЦЫ” на антисоветские группы поляков, связанных с участниками белопольского подполья в западных областях УССР и в Польше и ведущих подрывную антисоветскую работу.

По неполным данным, в 1944 году по Каменец-Подольской области арестовано поляков – 59 человек.

По Житомирской области – вскрыты антисоветские группы поляков, связанных с ксендзами, а также активные немецкие пособники, агенты гестапо (агентурные дела „ЛЕСНИКИ”, „ОТЖИВШИЕ”).

По неполным данным, в 1944 году арестовано поляков по Житомирской области – 88 человек.

По Винницкой области – ликвидирован ряд немецких агентов и активных антисоветчиков из числа поляков.

Арестовано, по неполным данным, в 1944 году – 31 человек.

По Одесской области – вскрыты попытки организации белопольского подполья ксендзами (агентурное дело „ИЕЗУИТЫ”, ксендзы Леони и Никола) и ряд активных немецких агентов и пособников из числа поляков.

Арестовано, по неполным данным, в 1944 г. – 23 человека.

По Киевской области – (Включая работу аппарата НКГБ УССР) вскрыт ряд активных немецких агентов и пособников из числа поляков, связи польконсульств и лица, пытающиеся установить нелегальные связи с участниками белопольского подполья в западных областях Украины и в Польше. Арестовано, по неполным данным – 29 человек, и кроме того, проведено следствие на 2 группы в 50 чел.

По остальным восточным областям аресты антисоветских элементов из числа поляков незначительны.

Особо следует отметить также проведенную работу по арестам римо-католического духовенства, связанного с белопольским подпольем (Луцкий архиепископ ШЕЛЕНЖЕК<sup>2</sup> и ряд ксендзов в западных и восточных областях УССР).

Нач[альник] 6 Отдела 2 Управления НКГБ УССР  
Майор МАЗИН

W obwodzie kamienieckim – w rozpracowaniu znajdują się sprawy agenturalne: „DOMINIKANIE” i „BIEŻENICY” na antysowieckie grupy Polaków, związanych z członkami *bielopolskiego* podziemia w zachodnich obwodach USRS oraz w Polsce i prowadzących destrukcyjną robotę antysowiecką.

Według niepełnych danych w 1944 roku w obwodzie kamienieckim aresztowano 59 Polaków.

W obwodzie żytomierskim – ujawnione antysowieckie grupy Polaków, związanych z księżmi, a także aktywni kolaboranci niemieccy, agenci Gestapo (sprawy agenturalne „LEŚNICY”, „OBUMARLI”).

Według niepełnych danych, w 1944 roku aresztowano w obwodzie żytomierskim 88 Polaków.

W obwodzie winnickim – zlikwidowano wśród Polaków szereg niemieckich agentów i aktywnych [osób o nastawieniu] antysowieckim.

Aresztowano, według niepełnych danych, w 1944 roku – 31 osób.

W obwodzie odeskim – ujawniono próby organizacji *bielopolskiego* podziemia przez księży (agenturalna sprawa „JEZUICI”, księża Leoni i Nikoła) i szereg aktywnych niemieckich agentów i kolaborantów wśród Polaków.

Aresztowano, według niepełnych danych, w 1944 r. – 23 osoby.

W obwodzie kijowskim – (włączając pracę aparatu NKGB USRS) wśród Polaków ujawniono szereg aktywnych niemieckich agentów i kolaborantów, kontakty konsulatów pol[skich] i osoby, usiłujące nawiązać nielegalną łączność z członkami *bielopolskiego* podziemia w zachodnich obwodach Ukrainy i w Polsce. Aresztowano, według niepełnych danych, 29 osób i oprócz tego przeprowadzono śledztwo wobec dwóch grup [liczących] 50 os[ób].

W pozostałych wschodnich obwodach aresztowania antysowieckich elementów wśród Polaków były nieliczne.

Oddzielnie należy też zaznaczyć wykonaną pracę nad aresztowaniem rzymskokatolickiego duchowieństwa związanego z *bielopolskim* podziemiem (łucki arcybiskup SZELAŻEK<sup>2</sup> i szereg księży w zachodnich i wschodnich obwodach USRS).

Nacz[elnik] 6 Oddziału 2 Zarządu NKGB USRS  
Major MAZIN

Nacz[elnik] Wydziału 2 Zarządu  
Kapitan WOŁKOW<sup>3</sup>

„<sup>a-25-a</sup>” sierpnia 1945 r.

Нач[альник] Отделения 2 Управления  
Капитан ВОЛКОВ<sup>3</sup>

„<sup>а-а</sup>25-а” августа 1945 г.  
г. Киев

*ГДА СБУ, ф. 1, оп. 87 (1954 р.), спр. 5, арк. 141–144.  
Копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>а-а</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> „Стшелець”, спр. Стрілецький союз; покликана в грудні 1919 державна парамілітарна суспільно-виховна організація масового характеру, назвою і традицією приєдналася до стрілецького руху з часів окупацій; у її рядах перш за все допризовна робітнича й сільська молодь, але мала також дитяче відділення („Орлята”, „Стшельчики”); у 1939 нараховувала понад 500 тис. членів.

<sup>2</sup> Шельонжек Адольф, арештований ніччю з 3 на 4 січня 1945; рішенням Спецколегії при МВС СРСР від 6 травня 1946 примусово видалений із СРСР до Польщі; за іншими джерелами – за старанням Апостольської Столиці 15 травня 1946 звільнений з в’язниці в Києві.

<sup>3</sup> Волков Микола (нар. 1905), у 1944–1946 начальник 2 Відділу 6 Відділення 2 Управління НКДБ УРСР; 1946–1947 в. о. заступника начальника Відділу 2 „А” УНКДБ-УМДБ УРСР Львівської області; у 1947–1948 заступник начальника 2 Відділу УМДБ УРСР Львівської області; у 1945 капітан державної безпеки, потім майор державної безпеки.

m. Kijów

*WAP SBU, f. 1, op. 87 (1954 r.), spr. 5, k. 141–144.  
Kopia, maszynopis.*

## Przypisy

<sup>a - a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> „Strzelec”, właśc. Związek Strzelecki. Powołana w grudniu 1919 państwowa paramilitarna organizacja społeczno-wychowawcza o charakterze masowym, nawiązywała nazwą i tradycją do ruchu strzeleckiego z okresu zaborów. Gromadziła głównie przedpoborową młodzież robotniczą i wiejską, ale posiadała również pion dziecięcy („Orleńta” i „Strzelczyki”); w 1939 liczyła ponad 500 tys. członków.

<sup>2</sup> Szelażek Adolf, aresztowany nocą 3/4 stycznia 1945. Decyzją OSO przy MWD ZSRS z 6 maja 1946 przymusowo wydalony z ZSRS do Polski. Wg innego źródła – na skutek starań Stolicy Apostolskiej 15 maja 1946 zwolniony z więzienia w Kijowie.

<sup>3</sup> Wołkow Nikołaj (ur. 1905), w l. 1944–1946 naczelnik 2 Wydz. 6 Oddz. 2 Zarządu NKGB USRS, 1946–1947 p. o. zey naczelnika Wydz. 2 „A” UNKGB-UMGB USRS obwodu lwowskiego, w l. 1947–1948 zca naczelnika 2 Wydz. UMGB USRS obwodu lwowskiego; w 1945 kpt. bezp. państw., następnie mjr bezp. państw.

**2 березня 1945, Дрогобич. Обвинувальний висновок  
стосовно Фелікса Міляна та інших**

„Утверждаю”  
Начальник Управления НКГБ Д/О  
Полковник госбезопасности  
(—) МАЙСТРУК  
„2-а” марта 1945 года  
гор. Дрогобыч

Обвинительное заключение  
По следственному делу № 744

по обвинению:

МИЛЯНА Феликса Станиславовича<sup>1</sup>  
ОСМАКЕВИЧА Леслава Иосифовича<sup>2</sup>  
ШАНДРОВСКОГО Зенона Викторовича<sup>3</sup>  
БЛАШКОВА Ивана Францишковича<sup>4</sup>  
ИОХМАНА Януша Францишковича<sup>5</sup>  
МЕЛЬХЕРТА Романа Евгеньевича<sup>6</sup>  
ВЕРНЕРА Кристофа Адольфовича<sup>7</sup>  
СТАРУШКЕВИЧ Адама Владиславовича<sup>8</sup>  
по ст. ст. 54-1,а” и 54-11 УК УССР

Управлением НКГБ по Дрогобычской области в октябре месяце 1944 г. была вскрыта и ликвидирована в г. Дрогобыч подпольная антисоветская националистическая организация польской молодежи под названием „Орлента”, ставившая своей целью объединение и воспитание польской молодежи в антисоветском, националистическом духе и подготовку ее к вооруженной борьбе с Советской властью за создание буржуазной Польши в границах 1939 г. во главе с польским эмигрантским правительством в Лондоне.

На основании этих данных были арестованы: МИЛЯН Ф. С., ОСМАКЕВИЧ Л. И. – 16 октября 1944 г., ШАНДРОВСКИЙ З. В. – 4 ноября 1944 г., ИОХМАН Я. Ф. – 9 декабря 1944 г., СТАРУШКЕВИЧ А. В. – 22 декабря 1944 г., БЛАШКОВ И. Ф. – 23 декабря 1944 г., ВЕРНЕР К. А. – 26 декабря 1944 г. и МЕЛЬХЕРТ Р. Е. – 12 января 1945 г. При аресте участников организации было изъято: два карабина и один радиоприемник.

**2 marca 1945, Drohobycz. Wniosek oskarżający  
Feliksa Milana i innych**

„Zatwierdzam”  
Naczelnik Zarządu NKGB DO  
Pułkownik bezpieczeństwa pańs[twowego]  
(—) MAJSTRUK  
„<sup>a-2-a</sup>” marca 1945 roku  
m. Drohobycz

Wniosek oskarżający  
w sprawie śledczej nr 744

z oskarżenia:

MILANA Feliksa<sup>1</sup> s. Stanisława  
<sup>b</sup>OSMAKIEWICZA Lesława<sup>2</sup> s. Józefa  
SZANDROWSKIEGO Zenona<sup>3</sup> s. Wiktora  
BŁASZKOWA Jana<sup>4</sup> s. Franciszka  
JOCHMANA Janusza<sup>5</sup> s. Franciszka  
MELCHERTA Romana<sup>6</sup> s. Eugeniusza  
WERNERA Krzysztofa<sup>7</sup> s. Adolfa  
STARUSZKIEWICZA Adama<sup>8</sup> s. Władysława  
z art. art. 54-1,<sup>a</sup> i 54-11 KK USRS

Przez Zarząd NKGB obwodu drohobyckiego w październiku 1944 r. została wykryta i zlikwidowana w m. Drohobyczu podziemna antysowiecka nacjonalistyczna organizacja polskiej młodzieży pod nazwą „Orlęta”, stawiająca sobie za cel zjednoczenie i wychowanie polskiej młodzieży w antysowieckim, nacjonalistycznym duchu i przygotowanie jej do walki zbrojnej z władzą sowiecką o utworzenie burżuazyjnej Polski w granicach z 1939 r. na czele z polskim rządem emigracyjnym w Londynie.

Na podstawie tych informacji zostali aresztowani – MILAN F. S., OSMAKIEWICZ L. J. – 16 października 1944 r., SZANDROWSKI Z. W. – 4 listopada 1944 r., JOCHMAN J. F. – 9 grudnia 1944 r., STARUSZKIEWICZ A. W. – 22 grudnia 1944 r., BŁASZKOW J. F. – 23 grudnia 1944 r., WERNER K. A. – 26 grudnia 1944 r. i MELCHERT R. E. – 12 stycznia 1945 r. Podczas aresztowania członków organizacji zostały skonfiskowane dwa karabiny i jeden radioodbiornik.

W wyniku przeprowadzonego w sprawie śledztwa ustalono:

Произведенным по делу расследованием установлено:

Подпольная молодежная антисоветская организация „Орлента” была создана из числа учащихся старших классов мужских и женских школ г. Дрогобыч по заданию польского эмигрантского правительства в Лондоне в целях объединения и воспитания польской молодежи в духе преданности этому правительству, проведения антисоветской и националистической агитации, сбора оружия и подготовки своих членов к вооруженной борьбе с Советской властью за создание буржуазной Польши в границах 1939 г. и возглавлялась членами организации „Армия Краева” – учителями МОРОНЬ и ДУДЗЯК.

С этой целью МОРОНЬ организовал в г. Дрогобыч группу учителей, которые занимались нелегальной подготовкой учеников польских школ в указанном выше духе под предлогом репетирования отстающих учеников и обучения их по программе гимназии, причем оплату этого обучения учителям производил сам МОРОНЬ из средств отпускаемых организацией „Армия Краева” (л.д. 14, 22, 24, 27, 30, 32, 46, 48, 53, 63).

Руководитель антисоветской организации „Орлента” МИЛЯН Ф. С., будучи учеником торговой школы, в 1942 г. по предложению учителя ДУДЗЯК, стал систематически посещать его квартиру для изучения математики, физики и латыни. В процессе учебы ДУДЗЯК воспитывал МИЛЯНА в антисоветском националистическом духе.

«В начале 1943 г.» предложил ему создать из учеников торговой школы нелегальную организацию под названием „Орлента”, что МИЛЯНОМ и было выполнено. Первоначально в организацию им были завербованы ученики: ГАЛИЦКИЙ, ГОЛУХ, КРУБИЦКИЙ и КЕЛЕСНИ[ЦКИЙ] (л.д. 14, 22, 27, 32).

Второй руководитель данной организации ОСМАКЕВИЧ Л. И. в конце 1941 г. по указанию и под руководством учителя МОРОНЬ создал из учеников торговой школы нелегальную организацию польской молодежи „Союз Возрождения” („Звензек Одрудzenia”), завербовав в эту организацию учеников: ШАНДРОВСКОГО, ВЕРНЕРА, СТАРУШКЕВИЧА, ШАФРАН, ИОХМАН. Посещая квартиру МОРОНЯ, ОСМАКЕВИЧ систематически получал от него информацию о политике проводимой польским эмигрантским правительством в Лондоне и передавал эту информацию членам организации (л.д. 48, 49, 59, 61).

До изгнания немцев из г. Дрогобыч обе организации – „Орлента” и „Союз Возрождения” – существовали отдельно. Участники организаций занимались вербовкой новых членов, приемом антисоветских информации польского эмигрантского правительства, путем слушания радиопередач из Лондона и распространяли их среди своих членов.



Podziemna młodzieżowa antysowiecka organizacja „Orlęta” została utworzona wśród uczniów starszych klas męskich i żeńskich szkół m. Drohobycza na polecenie polskiego rządu emigracyjnego w Londynie w celu zjednoczenia i wychowania polskiej młodzieży w duchu oddania temu rządowi, prowadzenia antysowieckiej i nacjonalistycznej agitacji, zbierania broni i przygotowywania swoich członków do zbrojnej walki z władzą sowiecką o utworzenie burżuazyjnej Polski w granicach z 1939 r. i była kierowana przez członków organizacji Armia Krajowa – nauczycieli MORONIA i DUDZIAKA.

W tym celu MOROŃ zorganizował w m. Drohobyczu grupę nauczycieli, którzy zajmowali się nielegalnym przygotowaniem uczniów polskich szkół w wyżej wymienionym duchu pod pretekstem korepetycji dla opóźnionych uczniów i nauczania ich według programu gimnazjum, przy czym opłatę za to nauczanie przekazywał nauczycielom sam MOROŃ ze środków wydzielanych przez organizację Armia Krajowa (k.s. 14, 22, 24, 27, 30, 32, 46, 48, 53, 63).

Przywódca antysowieckiej organizacji „Orlęta” MILAN F. S. będący uczniem szkoły handlowej, w 1942 r. na propozycję nauczyciela DUDZIAKA zaczął regularnie odwiedzać jego mieszkanie w celu uczenia się matematyki, fizyki i łaciny. W trakcie nauczania DUDZIAK wychowywał MILANA w antysowieckim nacjonalistycznym duchu.

°Na początku 1943 r.° zaproponował mu utworzenie z uczniów szkoły handlowej nielegalnej organizacji pod nazwą „Orlęta”, co też zostało przez MILANA wykonane. Najpierw do organizacji zostali przez niego zworbowani uczniowie: GALICKI, GOŁUCH, KRUBICKI i KIELEŚNI[CKI] (k.s. 14, 22, 27, 32).

Drugi przywódca tej organizacji OSMAKIEWICZ L. J. z końcem 1941 r. na polecenie i pod kierunkiem nauczyciela MORONIA utworzył z uczniów szkoły handlowej nielegalną organizację polskiej młodzieży „Związek Odrodzenia”, zwerbował do tej organizacji uczniów: SZANDROWSKIEGO, WERNERA, STARUSZKIEWICZA, SZAFRANA, JOCHMANA. Odwiedzając mieszkanie MORONIA, OSMAKIEWICZ regularnie otrzymywał od niego informacje o polityce prowadzonej przez polski rząd emigracyjny w Londynie i przekazywał te informacje członkom organizacji (k.s. 48, 49, 59, 61).

Przed wypędzeniem Niemców z m. Drohobycza obie organizacje – „Orlęta” i „Związek Odrodzenia” – istniały oddzielnie. Członkowie organizacji zajmowali się werbowaniem nowych członków, odbieraniem antysowieckich informacji polskiego rządu emigracyjnego słuchając audycji radiowych z Londynu i rozpowszechniali je wśród członków [organizacji]. Radiowe informacje dla organizacji przekazywał przez OSMAKIEWICZA

Радиоинформацию для организации передавал через ОСМАКЕВИЧА учитель ШАФРАН К. М. имевший у себя на квартире ламповый радиоприемник. Информацию по радио принимал также через свой приемник член организации ГАЛИЦКИЙ (л.д. 15, 19, 20, 27, 49, 55, 59).

После восстановления Советской власти в г. Дрогобыч МИЛЯН и ОСМАКЕВИЧ, по указанию бежавших с немцами МОРОНЬ и ДУДЗЯКА в сентябре 1944 г. объединили обе организации в одну под названием „Орлента”, для управления организацией создали „Совет” состоящий из 4-х человек:

1. МИЛЯН – председатель и секретарь,
2. ОСМАКЕВИЧ – разведка, а также изучение и проверка новых членов,
3. БОБЕР – связь между членами „Совета” и сбор их,
4. ШАНДРОВСКИЙ – отвечал за сбор и хранение оружия.

На заседаниях „Совета” были приняты решения об активизации работы организации и уклонении членов организации от призыва в Красную и Польскую армии, о саботировании Люблинского соглашения, о выезде поляков в Польшу, об усилении сбора оружия и приведению имеющегося в годное состояние, о срыве мероприятий по созданию в школе пионерской организации, о регулярном выпуске бюллетеня-листочка под названием „Меркуриус” по материалам радиопередач польского правительства в Лондоне, о вербовке новых членов, было принято решение о структурном построении организации по „тройкам”, введена система замены псевдонимов, были намечены командиры отделений (л.д. 15, 16, 19, 20, 22, 32, 49, 50, 60, 61, 63).

После изгнания немецких оккупантов из г. Дрогобыч деятельность организации активизировалась. Были завербованы новые члены: в августе 1944 БЛАШКОВ, в сентябре СТАРУШКЕВИЧ, ЯРОШ и ИОХМАН, в октябре МЕЛЬХЕРТ, ОЛЕАРЧИК и принята присяга от ранее вступившего ВЕРНЕРА, был вновь принят, ранее исключенный за принадлежность к „фолкс-дойтчерам” и „Гитлер-юнг” ИОХМАН.

В сентябре 1944 г. МИЛЯН и ГАЛИЦКИЙ выпустили первый номер листочки бюллетеня „Меркуриус” и распространяли его среди членов организации (л.д. 15, 17, 20, 27, 28, 61, 62, 63, 78, 79, 89, 108, 114, 117, 130, 154, 159).

При прохождении линии фронта участники организации БОБЕР и ШАНДРОВСКИЙ приобретают оружие (л.д. 78, 79, 141, 152, 155).

Допрошенные в качестве обвиняемых МИЛЯН, ОСМАКЕВИЧ, ШАНДРОВСКИЙ, БЛАШКОВ, ИОХМАН, МЕЛЬХЕРТ, ВЕРНЕР и СТАРУШКЕВИЧ – «виновными себя признали» (л.д. 26, 58, 75, 89, 119, 130, 143, 154).

nauczyciel SZAFRAN K. M., mający w swoim mieszkaniu radioodbiornik lampowy. Informacje przez radio odbierał także przez swój odbiornik członek organizacji GALICKI (k.s. 15, 19, 20, 27, 49, 55, 59).

Po wprowadzeniu władzy sowieckiej w m. Drohobyczu MILAN i OSMAKIEWICZ, na polecenie uciekających wraz z Niemcami MORONIA i DUDZIAKA, we wrześniu 1944 r. połączyli obie organizacje w jedną pod nazwą „Orlęta”; w celu kierowania organizacją utworzyli „Radę” składającą się z 4 osób:

1. MILAN – przewodniczący i sekretarz,
2. OSMAKIEWICZ – wywiad, a także dobór i sprawdzanie nowych członków,
3. BOBER – łączność pomiędzy członkami „Rady” i ich zwoływanie,
4. SZANDROWSKI – odpowiadał za gromadzenie i przechowywanie broni.

Na posiedzeniach „Rady” podjęto decyzje: o aktywizacji pracy organizacji, o uchylaniu się członków organizacji od powołania do Armii Czerwonej i [ludowego] Wojska Polskiego, o sabotowaniu lubelskiego porozumienia o wyjeździe Polaków do Polski, wzmożeniu zdobywania broni i doprowadzeniu posiadanej do odpowiedniego stanu, udaremnianiu przedsięwzięć zmierzających do utworzenia w szkołach organizacji pionierskiej, regularnym wydawaniu biuletynu-ulotki pod nazwą „Merkuriusz” na podstawie materiałów z audycji radiowych polskiego rządu w Londynie, werbowaniu nowych członków; podjęto decyzję o tworzeniu „trójkowej” struktury organizacji, wprowadzono system zmiany pseudonimów, zostali mianowani dowódcy oddziałów (k.s. 15, 16, 19, 20, 22, 32, 49, 50, 60, 61, 63).

Po wypędzeniu niemieckich okupantów z m. Drohobycza działalność organizacji uaktywniła się; zostali zwerbowani nowi członkowie: w sierpniu 1944 r. BŁASZKOW, we wrześniu STARUSZKIEWICZ, JAROSZ i JOCHMAN, w październiku MELCHERT, OLEJARCZYK oraz zaprzysiężono WERNERA [który] wstąpił wcześniej; ponownie został przyjęty, wykluczony uprzednio za przynależność do Volksdeutschow i Hitlerjugend – JOCHMAN.

We wrześniu 1944 r. MILAN i GALICKI wydali pierwszy numer ulotki-biuletynu „Merkuriusz” i rozpowszechnili go wśród członków organizacji (k.s. 15, 17, 20, 27, 28, 61, 62, 63, 78, 79, 89, 108, 114, 117, 130, 154, 159).

Podczas przechodzenia frontu członkowie organizacji BOBER i SZANDROWSKI zdobywają broń (k.s. 78, 79, 141, 152, 155).

Przesłuchiwani w charakterze oskarżonych MILAN, OSMAKIEWICZ, SZANDROWSKI, BŁASZKOW, JOCHMAN, MELCHERT, WERNER

На основании изложенного, обвиняются:

1. МИЛЯН Феликс Станиславович, 1927 г. рождения, уроженец и житель г. Дрогобыч, поляк, гр. СССР, б/п, из семьи торговца, ученик 8 класса средней польской школы, холостой, со слов несудимый,

в том, что:

Будучи враждебно настроен к советскому государственному строю, выполняя указания члена антисоветской польской организации „Армия Краева” – ДУДЗЯК, <sup>в</sup>создал в 1942<sup>в</sup> из числа учеников польской школы нелегальную антисоветскую националистическую молодежную организацию „Орлента”, являлся членом „совета”, в котором выполнял функции председателя и секретаря. Поддерживал связь с участником „Армии Краевой” ДУДЗЯК, получал от него практические указания по руководству организацией и различные антисоветские провокационные сообщения исходящие от польского эмигрантского правительства в Лондоне, распространял их среди членов организации. Совместно с членом организации ГАЛИЦКИМ организовал выпуск нелегального бюллетеня-листочка, как член организации готовился к вооруженной борьбе против Советской власти за создание буржуазной Польши в границах 1939 г.

С восстановлением Советской власти активизировал деятельность организации, участвовал в заседаниях „Совета” организации, производил вербовку новых членов. Для конспирации имел псевдоним „ЭМИР” –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

2. ОСМАКЕВИЧ Леслав Иосифович, 1927 г. рождения, уроженец и житель г. Дрогобыч, поляк, гр. СССР, б/п, из семьи служащего, ученик 8 класса средней польской школы, холостой, со слов несудим,

в том, что:

Будучи враждебно настроен к советскому государственному строю, выполнял указания члена антисоветской польской организации „Армия Краева” – МОРОНЬ, <sup>в</sup>создал в конце 1941 г. из числа учеников нелегальную<sup>в</sup> антисоветскую националистическую молодежную организацию „Союз Возрождения” („Звензек Одрудzenia”), а после слияния ее с подобной же организацией, созданной МИЛЯНОМ под названием „Орлента” являлся членом „совета”, вел работу по разведке, а также подбору и проверке членов организации. Поддерживал связь с членом „Армии Краевой” учителем МОРОНЬ, получал от него практические указания по руководству организацией и антисо-

i STARUSZKIEWICZ – „przyznali się do winy” (k.s. 26, 58, 75, 89, 119, 130, 143, 154).

Na podstawie powyższego oskarżenia zostają:

1. MILAN Feliks s. Stanisława, urodzony w 1927 r. w m. Drohobyczu i tam zamieszkały, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, z rodziny handlowca, uczeń 8 klasy polskiej szkoły średniej, kawaler, wedle słów nie karany,

o to, że:

Będąc wrogo nastawiony do sowieckiego ustroju państwowego, wykonując polecenia członka antysowieckiej polskiej organizacji Armia Krajowa – DUDZIAKA, „utworzył w 1942 r.” wśród uczniów polskiej szkoły nielegalną antysowiecką nacjonalistyczną młodzieżową organizację „Orleńca”, był członkiem „Rady”, w której pełnił funkcję przewodniczącego i sekretarza. Utrzymywał łączność z członkiem Armii Krajowej DUDZIAKIEM, otrzymywał od niego praktyczne wskazówki dotyczące kierowania organizacją i różne antysowieckie prowokacyjne informacje, pochodzące od polskiego rządu emigracyjnego w Londynie, rozpowszechniał je wśród członków organizacji. Wspólnie z członkiem organizacji GALICKIM zorganizował wydanie nielegalnego biuletynu-ulotki. Jako członek organizacji przygotowywał się do zbrojnej walki przeciwko władzy sowieckiej o utworzenie burżuazyjnej Polski w granicach z 1939 r.

Z chwilą [ponownego] wprowadzenia władzy sowieckiej zaktywizował działalność organizacji, uczestniczył w posiedzeniach „Rady” organizacji, prowadził werbunek nowych członków. Dla konspiracji miał pseudonim „EMIR” –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

2. OSMAKIEWICZ Lesław s. Józefa, urodzony w 1927 r. w Drohobyczu i tam zamieszkały, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, z rodziny urzędnika, uczeń 8 klasy polskiej szkoły średniej, kawaler, wedle słów nie karany,

o to, że:

Będąc wrogo nastawiony do sowieckiego ustroju państwowego, wykonywał polecenia członka antysowieckiej polskiej organizacji Armia Krajowa MORONIA, „utworzył pod koniec 1941 r. wśród uczniów nielegalną, antysowiecką, nacjonalistyczną, młodzieżową organizację „Związek Odrodzenia”, a po połączeniu jej z podobną organizacją utworzoną przez MILANA pod nazwą „Orleńca” był członkiem „Rady”. Prowadził pracę wywiadowczą, a także dobór i sprawdzanie członków organizacji. Utrzymywał kontakt z członkiem Armii Krajowej nauczycielem MORONIEM,

ветскую клеветническую информацию исходящую от польского эмигрантского правительства в Лондоне, распространял ее среди членов организации.

С восстановлением Советской власти активизировал деятельность организации, лично завербовал в члены организации – БЛАШКОВА, СТАРУШКЕВИЧ, ИОХМАН, МЕЛЬХЕРТ и ОЛЕАРЧИК, намечал командиров отделений, устанавливал псевдонимы, как член организации готовился к вооруженной борьбе с Советской властью за создание буржуазной Польши в границах 1939 г. Для конспирации имел псевдонимы: „ЛИСТЕР”, „РИХТГОФЕН” и „Х-27” –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

3. ШАНДРОВСКИЙ Зенон Викторович, 1929 г. рождения, уроженец и житель г. Дрогобыч, поляк, гр. СССР, б/п, из семьи рабочего, ученик 8 класса средней польской школы, холостой, со слов несудимый,

в том, что:

Будучи враждебно настроен к советскому государственному строю, «летом 1944 года» добровольно вступил в подпольную антисоветскую националистическую польскую молодежную организацию „Орлента” и как член таковой готовился к вооруженной борьбе с Советской властью за создание буржуазной Польши в границах 1939 г. В организации являлся членом „Совета”, после восстановления Советской власти в г. Дрогобыч ведал вооружением организации, принимал от участников организации подобранные ими при прохождении фронта оружие. Лично завербовал в организацию ВЕРНЕРА и МЕЛЬХЕРТА и принял от них присягу. Для конспирации имел псевдоним „КМИЧИЧ” –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

4. БЛАШКОВ Иван Францишкович, 1929 г. рождения, урож. и житель г. Дрогобыч, поляк, гр. СССР, б/п, из семьи служащего, ученик 7 класса средней польской школы, холостой, со слов несудим,

в том, что:

Будучи враждебно настроен к советскому государственному строю, «в августе 1944 г.» добровольно вступил в подпольную антисоветскую националистическую польскую молодежную организацию „Орлента”, и как член таковой готовился к вооруженной борьбе с Советской властью за создание буржуазной Польши в границах 1939 г.

otrzymywał od niego praktyczne wskazówki dotyczące kierowania organizacją oraz antysowieckie oszczercze informacje pochodzące od polskiego rządu emigracyjnego w Londynie i rozpowszechniał je wśród członków organizacji.

Z chwilą [ponownego] ustanowienia władzy sowieckiej zaktywizował działalność organizacji, osobiście zwerbował w szeregi członków organizacji – BŁASZKOWA, STARUSZKIEWICZA, JOCHMANA, MELCHERTA i OLEJARCZYKA, mianował dowódców oddziałów, nadawał pseudonimy, jako członek organizacji przygotowywał się do zbrojnej walki przeciwko władzy sowieckiej o utworzenie burżuazyjnej Polski w granicach z 1939 r. Dla konspiracji miał pseudonimy: „LISTER”, „RICHTHOFFEN” i „H-27” –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

3. SZANDROWSKI Zenon s. Wiktora, urodzony w 1929 r. w Drohobyczu i tam zamieszkały, Polak, ob[ywatel] ZSRS, b/p, z rodziny robotnika, uczeń 8 klasy polskiej szkoły średniej, kawaler, wedle słów nie karany,

o to, że:

Będąc wrogo nastawiony do sowieckiego ustroju państwowego <sup>c</sup>latem 1944 roku<sup>c</sup> dobrowolnie wstąpił do podziemnej antysowieckiej, nacjonalistycznej polskiej organizacji młodzieżowej „Orlęta” i jako jej członek przygotowywał się do zbrojnej walki przeciwko władzy sowieckiej o utworzenie burżuazyjnej Polski w granicach z 1939 r. W organizacji był członkiem „Rady”, po wprowadzeniu władzy sowieckiej w Drohobyczu zawiadywał uzbrojeniem organizacji, przyjmował od członków organizacji broń pozyskaną przez nich podczas przechodzenia frontu. Osobiście zwerbował do organizacji WERNERA i MELCHERTA i przyjął od nich przysięgę. Dla konspiracji miał pseudonim „KMICIC” –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

4. BŁASZKOW Jan s. Franciszka, urodzony w 1929 r. w m. Drohobyczu i tam zamieszkały, Polak, ob[ywatel] ZSRS, b/p, z rodziny urzędnika, uczeń 7 klasy polskiej szkoły średniej, kawaler, wedle słów nie karany,

o to, że:

Będąc wrogo nastawiony do sowieckiego ustroju państwowego, <sup>c</sup>w sierpniu 1944 r.<sup>c</sup> dobrowolnie wstąpił do podziemnej, antysowieckiej, nacjonalistycznej, polskiej młodzieżowej organizacji „Orlęta”, jako członek teŹe przygotowywał się do zbrojnej walki przeciwko władzy sowieckiej o utworzenie burżuazyjnej Polski w granicach z 1939 r. Przez „Radę”

„Советом” организации был назначен командиром отделения, по поручению ОСМАКЕВИЧ принял от участника организации ЛОТОЦКОГО присягу на верность организации и взял его к себе на связь. Для конспирации имел псевдоним „Л-2” –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1,а” и 54-11 УК УССР.

5. ИОХМАН Януш Францишкович, 1928 г. рождения, уроженец и житель г. Дрогобыч, поляк, гр. СССР, б/п, из семьи служащего, ученик 8 класса средней польской школы, холост, со слов несудим,

в том, что:

Проживая на временно оккупированной немцами территории в гор. Дрогобыч являлся „Фольксдойчером”, пользовался всеми преимуществами как „Фольксдойчер”, являлся участником фашистской, молодежной организации „Гитлер-юнг”. Будучи враждебно настроен к советскому государственному строю, в целях подготовки себя к вооруженной борьбе против Советской власти за создание буржуазной Польши в границах 1939 г. в сентябре 1944 г. добровольно вступил в подпольную антисоветскую польскую националистическую организацию „Орлента”. В организации являлся командиром отделения и имел у себя на связи СТАРУШКЕВИЧ и ШАФРАН Юрия, хранил у себя польскую антисоветскую листовку, для конспирации имел псевдонимы: „АС-ПИК”, „БИЛЬ” и „Л-1” –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1,а” и 54-11 УК УССР.

6. МЕЛЬХЕРТ Роман Евгеньевич, 1928 г. рождения, уроженец г. Вильно, житель г. Дрогобыч, поляк, гр. СССР, б/п, из семьи служащего, ученик 8 класса средней польской школы, холостой, со слов несудим,

в том, что:

Будучи враждебно настроен к советскому государственному строю, в октябре 1944 г. добровольно вступил в подпольную антисоветскую националистическую польскую организацию молодежи „Орлента” в целях подготовки себя к вооруженной борьбе с Советской властью за создание буржуазной Польши в границах 1939 г., дал присягу на верность организации – по поручению ОСМАКЕВИЧА вербовал и принял присягу от него ШАНДРОВСКИЙ. „Советом” организации был назначен командиром отделения, для конспирации имел псевдоним: „К-2” –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1,а” и 54-11 УК УССР.



organizacji został mianowany dowódcą oddziału, na polecenie OSMAKIEWICZA przyjął od członka organizacji ŁOTOCKIEGO przysięgę na wierność organizacji i wziął go do siebie jako łącznika, dla konspiracji miał pseudonim „Ł-2” –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

5. JOCHMAN Janusz s. Franciszka, urodzony w 1928 r. w m. Drohobyczu i tam zamieszkały, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, z rodziny urzędnika, uczeń 8 klasy polskiej szkoły średniej, kawaler, wedle słów nie karany,

o to, że:

Zamieszkując na czasowo okupowanym przez niemieckie wojska terytorium w m. Drohobyczu, był Volksdeutschem, korzystał ze wszystkich przywilejów jako Volksdeutsch, był członkiem faszystowskiej, młodzieżowej organizacji Hitlerjugend. Będąc wrogo nastawionym do sowieckiego ustroju państwowego, w celu przygotowania się do zbrojnej walki przeciwko władzy sowieckiej o utworzenie burżuazyjnej Polski w granicach z 1939 r. – <sup>c</sup>we wrześniu 1944 r.<sup>c</sup> dobrowolnie wstąpił do podziemnej, antysowieckiej, polskiej, nacjonalistycznej organizacji młodzieżowej „Orleń”. W organizacji był dowódcą oddziału i miał kontakt ze STARUSZKIEWICZEM i SZAFRANEM Jerzym, przechowywał u siebie polską antysowiecką ulotkę, dla konspiracji miał pseudonim „AS-PIK”, „BIL” i „Ł-1” –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

6. MELCHERT Roman s. Eugeniusza, urodzony w 1928 r. w m. Wilnie, mieszkaniec m. Drohobycza, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, z rodziny urzędnika, uczeń 8 klasy polskiej szkoły średniej, kawaler, wedle słów nie karany,

o to, że:

Będąc wrogo nastawiony do sowieckiego ustroju państwowego, <sup>c</sup>w październiku 1944 roku<sup>c</sup> dobrowolnie wstąpił do podziemnej, antysowieckiej, nacjonalistycznej, polskiej organizacji młodzieżowej „Orleń” w celu przygotowania się do walki zbrojnej przeciwko władzy sowieckiej o utworzenie burżuazyjnej Polski w granicach z 1939 r., złożył przysięgę na wierność organizacji – na polecenie OSMAKIEWICZA zwerbował go i przyjmował przysięgę <sup>d</sup>od niego SZANDROWSKI<sup>d</sup>. Został mianowany przez „Radę” organizacji dowódcą oddziału, dla konspiracji miał pseudonim „K-2” –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

7. ВЕРНЕР Кристоф Адольфович, 1928 г. рождения, уроженец и житель г. Дрогобыч, поляк, гр. СССР, б/п, из семьи служащего (отец репрессирован советскими органами и в 1940 г. выслан в глубь страны), ученик 8-го класса средней польской школы, холост, со слов несудим,

в том, что:

Будучи враждебно настроен к советскому государственному строю, <sup>в</sup> в ноябре 1942 г. <sup>в</sup> добровольно вступил в подпольную анти-советскую националистическую организацию польской молодежи „Союз Возрождения” (впоследствии „Орлента”), в октябре 1944 г. дал присягу на верность организации, как член организации готовил себя к вооруженной борьбе против Советской власти за создание буржуазной Польши в границах 1939 г., приобретал оружие. „Советом” организации был назначен командиром отделения, для конспирации имел псевдоним „К-1” –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

8. СТАРУШКЕВИЧ Адам Владиславович, 1928 г. рождения, уроженец и житель г. Дрогобыч, поляк, гр. СССР, б/п, из семьи служащего, ученик 8-го класса средней польской школы, холостой, со слов несудим,

в том, что:

Будучи враждебно настроен к советскому государственному строю, <sup>в</sup> в сентябре 1944 г. <sup>в</sup> добровольно вступил в подпольную анти-советскую националистическую организацию польской молодежи „Орлента”, в целях подготовки себя к вооруженной борьбе против Советской власти за создание буржуазной Польши в границах 1939 г., состоял в отделении ИОХМАНА и для конспирации имел псевдоним „Л-1/3” –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1[„а”] и 54-11 УК УССР.

Руководствуясь ст. 204 УПК УССР, следственное дело № 744 по обвинению МИЛЯНА Ф. С., ОСМАКЕВИЧА Л. И., ШАНДРОВСКОГО З. В., БЛАШКОВА И. Ф., ИОХМАН Я. Ф., МЕЛЬХЕРТА Р. Е., ВЕРНЕРА К. А. и СТАРУШКЕВИЧА А. В. по ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР направить Пом. Военного Прокурора Львовского Военного Округа по Дрогобычской области для направления по подсудности<sup>9</sup>.

7. WERNER Krzysztof s. Adolfa, urodzony w 1928 r. w m. Drohobyczu i tam zamieszkały, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, z rodziny urzędnika (ojciec represjonowany przez sowieckie organy i w 1940 r. zesłany w głąb kraju), uczeń 8 klasy polskiej szkoły średniej, kawaler, wedle słów nie karany,

o to, że:

Będąc wrogo nastawiony do sowieckiego ustroju państwowego, °w listopadzie 1942 r.° dobrowolnie wstąpił do podziemnej antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji polskiej młodzieży „Związek Odrodzenia” (następnie „Orleń”), w październiku 1944 r. złożył przysięgę na wierność organizacji. Jako członek organizacji przygotowywał się do walki zbrojnej przeciwko władzy sowieckiej o utworzenie burżuazyjnej Polski w granicach z 1939 roku, zdobywał broń. Przez „Radę” organizacji został mianowany dowódcą oddziału, dla konspiracji miał pseudonim „K-1” –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,„a” i 54-11 KK USRS.

8. STARUSZKIEWICZ Adam s. Władysława, urodzony w 1928 r. w m. Drohobyczu i tam zamieszkały, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, z rodziny urzędnika, uczeń 8 klasy polskiej szkoły średniej, kawaler, wedle słów nie karany,

o to, że:

Będąc wrogo nastawiony do sowieckiego ustroju państwowego, °we wrześniu 1944 r.° dobrowolnie wstąpił do podziemnej, antysowieckiej, nacjonalistycznej organizacji polskiej młodzieży „Orleń” w celu przygotowania się do walki zbrojnej przeciwko władzy sowieckiej o utworzenie burżuazyjnej Polski w granicach z 1939 r., był w oddziale JOCHMANA i dla konspiracji miał pseudonim „Ł-1/3” –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1[„a”] i 54-11 KK USRS.

Kierując się art. 204 KPK USRS sprawę śledczą nr 744 dotyczącą oskarżenia MILANA F. S., OSMAKIEWICZA L. J., SZANDROWSKIEGO Z. W., BŁASZKOWA J. F., JOCHMANA J. F., MELCHERTA R. E., WERNERA K. A. i STARUSZKIEWICZA A. W. z art. art. 54-1,„a” i 54-11 KK USRS skierować do Pom[ocnika] Wojskowego Prokuratora Lwowskiego Okręgu Wojskowego obwodu drohobyckiego w celu przekazania do sądu<sup>9</sup>.

Ст. следователь Следотдела УНКГБ ДО  
Ст. лейтенант госбезопасности  
(—) ПРЯННИКОВ

„Согласен:”

Начальник Следотдела УНКГБ ДО  
Майор госбезопасности  
(—) АКСЕНОВ

Обвинительное заключение составлено „<sup>a-28-a</sup>” февраля 1945 г.  
[...]

*ГДА СБУ, Львів, спр. П-26965, арк. 195–197 зв.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу вгорі резолюція, вписана від руки: Обвин. заключение по делу Миляна и других по ст. 54-1[„a”] и 54-11 УК УССР утверждаю. Пом. военного прокурора ЛВО та нерозбірливий підпис і дата: 9/3.45 г.*

## Примітки

<sup>a- a</sup> Вписано від руки.

<sup>b</sup> Поруч, зліва на полях, дописано від руки: 23732 і нерозбірливу приписку.

<sup>b- b</sup> Підкреслено від руки.

<sup>r- r</sup> Виправлено від руки з: *от ШАНДРОВСКОГО*.

<sup>1</sup> Мілян Фелікс, засуджений до 15 років каторги; рішенням Військового трибуналу військ НКВС Українського округу від 24 жовтня 1945 присуд зменшено на 10 років ВТТ; звільнений 22 вересня 1952.

<sup>2</sup> Осмакевич Леслав, засуджений до 15 років каторги, рішенням Військового трибуналу військ НКВС Українського округу присуд зменшено на 10 років ВТТ; звільнений 7 серпня 1954.

<sup>3</sup> Шандровський Зенон, засуджений до 10 років ВТТ; помер (місця не встановлено).

<sup>4</sup> Блашков Ян, засуджений до 10 років ВТТ; рішенням Військової колегії Найвищого суду СРСР від 11 червня 1947 присуд зменшено на 5 років ВТТ; помер у 1984 (місця не встановлено).

<sup>5</sup> Йохман Януш, засуджений до 10 років ВТТ; помер (місця не встановлено).

<sup>6</sup> Мельхерт Роман, засуджений до 10 років ВТТ, помер 28 лютого 1951 у Сіблазі.

<sup>7</sup> Вернер Кшиштоф, засуджений до 10 років ВТТ, звільнений 19 серпня 1954.

<sup>8</sup> Старушкевич Адам, засуджений до 10 років ВТТ, рішенням Військової колегії Найвищого суду СРСР від 11 червня 1947 присуд зменшено на 5 років ВТТ.

<sup>9</sup> Усі вищеперераховані були суджені 20 березня 1945 Військовим трибуналом військ НКВС Дрогобицької області.

St[arszy] śledczy Oddziału Śled[czego] UNKGB DO  
St[arszy] lejtnant bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) PRIANNIKOW

„Wyrażam zgodę:”

Naczelnik Oddziału Śled[czego] UNKGB DO  
Major bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) AKSIENOW

Wniosek oskarżający sporządzono „28” lutego 1945 r.  
[...]

*WAP SBU, Lwów, spr. P-26965, k. 195–197v.*

*Oryginał, maszynopis.*

*W górnej części pierwszej strony odręczna adnotacja: Wniosek osk[arżający] w sprawie Milana i innych z art. art. 54-1[„a”] i 54-11 KK USRS zatwierdzam. Pomocnik Wojskowego Prokuratora LWO oraz nieczytelny podpis i data: 9/3.45 r.*

## Przypisy

- a-<sup>a</sup> Wpisano odręcznie.
- b Obok, na lewym marginesie dopisana odręcznie liczba: 23732 i nieczytelny dopisek.
- c-<sup>c</sup> Podkreślono odręcznie.
- d-<sup>d</sup> Poprawiono odręcznie z: *od SZANDROWSKIEGO*.

<sup>1</sup> Milan Feliks, skazany na 15 lat katorgi, uchwałą Trybunału Wojskowego wojsk NKWD Okręgu Ukraińskiego z 24 października 1945 karę zmniejszono do 10 lat ITŁ, zwolniony 22 września 1952.

<sup>2</sup> Osmakiewicz Lesław, skazany na 15 lat katorgi, uchwałą Trybunału Wojskowego wojsk NKWD Okręgu Ukraińskiego karę zmniejszono do 10 lat ITŁ, zwolniony 7 sierpnia 1954.

<sup>3</sup> Szandrowski Zenon, skazany na 10 lat ITŁ. Zmarł (miejsce nieustalone).

<sup>4</sup> Błaszkwow Jan, skazany na 10 lat ITŁ, uchwałą Kolegium Wojskowego Sądu Najwyższego ZSRS z 11 czerwca 1947 karę zmniejszono do 5 lat ITŁ, zmarł w 1984 (miejsce nieustalone).

<sup>5</sup> Jochman Janusz, skazany na 10 lat ITŁ. Zmarł (miejsce nieustalone).

<sup>6</sup> Melchert Roman, skazany na 10 lat ITŁ, zmarł 28 lutego 1951 w Sibłagu.

<sup>7</sup> Werner Krzysztof, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony 19 sierpnia 1954.

<sup>8</sup> Staruszkiewicz Adam, skazany na 10 lat ITŁ, uchwałą Kolegium Wojskowego ZSRS z 11 czerwca 1947 karę zmniejszono do 5 lat ITŁ.

<sup>9</sup> Wszyscy wyżej wymienieni byli sądzeni 20 marca 1945 przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu drohobyckiego.

**Після 24 травня 1945, Київ. Обвинувальний висновок  
стосовно Адольфа Шельонжека та інших**

„Утверждаю”

Зам. народного комиссара госбезопасности УССР

Комиссар госбезопасности

ЕСИПЕНКО

„ ” мая 1945 года

Обвинительное заключение  
по следственному делу № 148321

по обвинению:

1. ШЕЛЕНЖЕКА Адольфа Станиславовича
- <sup>a</sup>2. ДЖЕПЕЦКОГО Бронислава Петровича<sup>1</sup>
- <sup>a</sup>3. КУЧИНСКОГО Иосифа Антоновича<sup>2</sup>
- <sup>a</sup>4. ЩИПТА Станислава Иосифовича<sup>3</sup>
- <sup>a</sup>5. КУКУРУЗИНСКОГО Адольфа Феликсовича<sup>4</sup>
- <sup>a</sup>6. БЕНЬ Александра Степановича<sup>5</sup>
7. ГАЛЕНЗОВСКОГО Карла Викентьевича<sup>6</sup>
- <sup>b</sup>8. БУКОВИНСКОГО Владислава Иосифовича<sup>7</sup>  
в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а”  
и 54-11 УК УССР<sup>8</sup>

[...]

[...] обвиняются:

1. ШЕЛЕНЖЕК Адольф Станиславович, 1865 года рождения, уроженец с. Сточек-Луковский, Луковско-го уезда (Польша), поляк, гражданин СССР, доктор богословия, бискуп Луцкой епархии, имеет высшее духовное образование. До ареста проживал в г. Луцке, Волынской области,

в том, что:

В течение ряда лет руководил разведывательной работой в пользу Ватикана и проводил активную подрывную работу против Советской власти. Лично сам руководил деятельностью агентов Ватикана на советской территории.

Имел нелегальную связь с Папой Римским, собранные агентурой Ватикана разведывательные данные направлял через советско-поль-

**Po 24 maja 1945, Kijów. Wniosek oskarżający  
Adolfa Szelażka i innych**

„Zatwierdzam”  
Zast[ępc]a ludowego komisarza  
bezpieczeństwa pańs[twowego] USRS  
Komisarz bezpieczeństwa pańs[twowego]  
JESIPIENKO  
„ ” maja 1945 roku

Wniosek oskarżający  
dotyczy sprawy śledczej nr 148321

z oskarżenia:

1. SZELAŻKA Adolfa s. Stanisława
- <sup>a</sup>2. DRZEPECKIEGO Bronisława<sup>1</sup> s. Piotra
- <sup>a</sup>3. KUCZYŃSKIEGO Józefa<sup>2</sup> s. Antoniego
- <sup>a</sup>4. SZCZYPTY Stanisława<sup>3</sup> s. Józefa
- <sup>a</sup>5. KUKURUZIŃSKIEGO Adolfa<sup>4</sup> s. Feliksa
- <sup>a</sup>6. BIENIA Aleksandra<sup>5</sup> s. Stefana
7. GAŁĘZOWSKIEGO Karola<sup>6</sup> s. Wincentego
- <sup>b</sup>8. BUKOWIŃSKIEGO Władysława<sup>7</sup> s. Józefa –  
o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-  
-11 KK USRS<sup>8</sup>

[...]

[...] oskarżeni [zostają]:

1. SZELAŻEK Adolf s. Stanisława, urodzony w 1865 roku we w[si] Stoczek Łukowski powiat łukowski (Polska), Polak, obywatel ZSRS, doktor teologii, biskup diecezji łuckiej, ma wyższe wykształcenie duchowne. Przed aresztowaniem mieszkał w m. Łucku obwód wołyński,

o to, że:

Przez wiele lat kierował pracą wywiadowczą na rzecz Watykanu i prowadził aktywną destrukcyjną robotę przeciwko władzy sowieckiej. Osobiście kierował działalnością agentów Watykanu na terytorium sowieckim.

Utrzymywał nielegalną łączność z papieżem rzymskim, zebrane przez agenturę Watykanu informacje wywiadowcze kierował przez so-

скую границу папскому нунцию в Берлине – ОРСЕНИГО с целью передачи этих сведений в Ватикан Папе Пию XII.

Засылал эмиссаров Ватикана в восточные области Украины для антисоветской деятельности, насаждения католицизма и сбора разведывательных данных для Ватикана.

Кроме того проводил антисоветскую польско-националистическую работу, направленную на восстановление бывшего польского государства, существовавшего до 1939 года, всячески помогая антисоветским повстанческим организациям.

В силу своего враждебного отношения к Советской власти, санкционировал участие католического духовенства Луцкой епархии в антисоветских польско-националистических повстанческих организациях, ставивших своей задачей отторжение территории западных областей Украины и Белоруссии от Советского Союза.

Руководил деятельностью ксендзов, направленной на срыв Люблинского<sup>в</sup> соглашения о переселении поляков в Польшу. Кроме того возглавлял антисоветскую деятельность католического духовенства Луцкой епархии, направленную к срыву заключения арендных договоров с органами Советской власти. В результате его указаний католическое духовенство Луцкой епархии сорвало заключение арендных договоров,

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

г-2. ДЖЕПЕЦКИЙ Бронислав Петрович, 1906 года рождения, уроженец м. Фельштын, Каменец-Подольской области, поляк, гражданин СССР, имеет высшее духовное образование, закончил в Риме институт „Ангеликум”. Происходит из семьи крестьянина-середняка. В 1922 году бежал из СССР в Польшу, проживал в гор. Житомире,

в том, что:

В 1922 году нелегально бежал из СССР в Польшу и проживая там, стал активным агентом Ватикана. Имел связь с ШЕЛЕНЖЕКОМ, по заданию которого занимался антисоветской подрывной деятельностью. Собирал разведывательные сведения на советской территории и направлял их ШЕЛЕНЖЕКУ для последующей передачи в Ватикан.

Кроме того, руководил антисоветской деятельностью эмиссаров и агентуры Ватикана в Житомирской области по насаждению католицизма в Советском Союзе и сбору политико-экономических сведений



wiecko-polską granicę [do] papieskiego nuncjusza w Berlinie – ORSI-NIEGO w celu przekazania tych informacji papieżowi Piusowi XII do Watykanu.

Wysyłał emisariuszy Watykanu do wschodnich obwodów Ukrainy w celu antysowieckiej działalności, zaszczerpienia katolicyzmu i zbierania informacji wywiadowczych dla Watykanu.

Oprócz tego prowadził antysowiecką polsko-nacjonalistyczną pracę nakierowaną na odbudowanie byłego państwa polskiego, istniejącego do 1939 roku, wszelkimi sposobami pomagając antysowieckim organizacjom powstańczym.

Z powodu swego wrogiego stosunku do władzy sowieckiej, sankcjonował udział katolickiego duchowieństwa diecezji łuckiej w antysowieckich polskich nacjonalistycznych organizacjach powstańczych, stawiających sobie za zadanie oderwanie terytoriów zachodnich obwodów Ukrainy i Białorusi od Związku Sowieckiego.

Kierował działalnością księży, która zmierzała do zerwania porozumienia lubelskiego<sup>o</sup> o przesiedleniu Polaków do Polski. Oprócz tego stał na czele antysowieckiej działalności katolickiego duchowieństwa diecezji łuckiej, skierowanej na udaremnienie zawarcia porozumień dzierżawnych z organami władzy sowieckiej. W rezultacie jego zaleceń katolickie duchowieństwo diecezji łuckiej udaremniało zawarcie porozumień dzierżawnych –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

<sup>d</sup>2. DRZEPECKI Bronisław s. Piotra, urodzony w 1906 roku w m[iejscowości] Felsztyn obwód kamieniecki, Polak, obywatel ZSRS, ma wyższe duchowne wykształcenie, ukończył w Rzymie Instytut „Angelikum”. Pochodzi z rodziny chłopca średniaka. W 1922 roku zbiegł z ZSRS do Polski, mieszkał w Żytomierzu,

o to, że:

W 1922 roku nielegalnie zbiegł z ZSRS do Polski i mieszkając tam, został aktywnym agentem Watykanu. Miał kontakt z SZELAŹKIEM, na polecenie którego zajmował się antysowiecką destrukcyjną działalnością. Zbierał informacje wywiadowcze na sowieckim terytorium i kierował je do SZELAŹKA w celu przekazania ich do Watykanu.

Oprócz tego kierował antysowiecką działalnością emisariuszy i agencji Watykanu w obwodzie żytomierskim przy krzewieniu katolicyzmu w Związku Sowieckim i zbieraniu polityczno-gospodarczych informacji w celu przekazania ich do Watykanu. Razem z KUCZYŃSKIM otwierał nielegalne kościoły i odprawiał w nich nabożeństwa.

для передачи в Ватикан. Вместе с КУЧИНСКИМ открывал нелегальные костелы и отправлял в них богослужения.

Стремясь распространить влияние Ватикана в СССР, ДЖЕПЕЦКИЙ посылал с заданием КУЧИНСКОГО в г. г. Харьков, Днепропетровск и Днепродзержинск для насаждения католицизма и сбора сведений политико-экономического характера,

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.<sup>г</sup>

<sup>г</sup>3. КУЧИНСКИЙ Иосиф Антонович, 1904 года рождения, уроженец с. Бучки, Чоповичского района, Житомирской области, поляк, гражданин СССР, происходит из семьи крестьянина-кулака, в 1935 году окончил Парижский католический институт, имеет высшее духовное и философское образование. В 1924 году нелегально бежал из СССР в Польшу, без определенного местожительства,<sup>г</sup>

в том, что:

В 1924 году нелегально бежал из СССР в Польшу являлся агентом Ватикана и имел связь с ШЕЛЕНЖ[ЕКОМ и] [...] <sup>а</sup>, по заданию которых занимался антисоветской под[ривной деятель]ностью.

В соответствии с антисоветской политикой Ватикана, проводил активную работу по насаждению католицизма в восточных областях Советской Украины. Открывал нелегальные костелы и отправлял богослужения.

Проживая в Польше до 1939 года, являлся активным членом антисоветской организации „Акция католическая” и руководил в этой организации отделом молодежи. Выступал с публичными лекциями и докладами на антисоветские темы. Сотрудничал в епархиальной антисоветской газете „Жизнь католическая”, на страницах которой публиковал свои статьи антисоветского, клеветнического характера. Находясь в Киеве, Харькове и других городах Украины, проводил антисоветскую агитацию среди польского населения –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.<sup>е</sup>

4. ЩИПТА Станислав Иосифович, 1914 года рождения, уроженец м. Ст. Быстры, Краковского воеводства (Польша), поляк, гражданин СССР, имеет высшее духовное образование. Происходит из семьи крестьянина, ксендз, проживал в гор. Житомире,

Dążąc do rozszerzania wpływu Watykanu w ZSRS, DRZEPECKI posyłał KUCZYŃSKIEGO do m[iast:] Charków, Dniepropietrowsk i Dnieprodzierżyńsk z zadaniem zaszczepienia katolicyzmu i zbierania informacji o charakterze polityczno-gospodarczym –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.<sup>d</sup>

<sup>e</sup>3. KUCZYŃSKI Józef s. Antoniego, urodzony w 1904 roku we w[si] Buczki rejon czopowski obwód żytomierski, Polak, obywatel ZSRS, pochodzi z rodziny chłopu kułaka. W 1935 roku ukończył paryski instytut katolicki, ma wyższe wykształcenie duchowne i filozoficzne. W 1924 roku nielegalnie zbiegł z ZSRS do Polski, bez określonego miejsca zamieszkania,<sup>e</sup>

o to, że:

W 1924 roku nielegalnie zbiegł z ZSRS do Polski, był agentem Watykanu i miał kontakt z SZELAŻ[KIEM i] [...]<sup>f</sup>, na polecenie którego zajmował się antysowiecką de[strukcyjną działaln]ością.

Zgodnie z antysowiecką polityką Watykanu, prowadził aktywną pracę przy krzewieniu katolicyzmu we wschodnich obwodach sowieckiej Ukrainy. Otwierał nielegalne kościoły i odprawiał nabożeństwa.

Mieszkając w Polsce do 1939 roku, był aktywnym członkiem antysowieckiej organizacji Akcja Katolicka i kierował w tej organizacji wydziałem młodzieży. Występował z publicznymi odczytami i wykładami na tematy antysowieckie. Współpracował z diecezjalną antysowiecką gazetą „Życie Katolickie”, na której łamach publikował swoje artykuły o antysowieckim, oszczerczym charakterze. Znajdując się w Kijowie, Charkowie i innych miastach Ukrainy, prowadził antysowiecką agitację wśród polskiej ludności –

tj. o przestępstwa przewidziane w <sup>g</sup>art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS<sup>g</sup>.

4. SZCZYPTA Stanisław s. Józefa, urodzony w 1914 roku w m[iejscowości] St[are] Bystre województwo krakowskie (Polska), Polak, obywatel ZSRS, ma wyższe wykształcenie duchowne, pochodzi z rodziny chłopu, ksiądz, mieszkał w m. Żytomierzu,

o to, że:

Był agentem Watykanu i miał kontakt z SZELAŻ[KIEM i] DRZEPECKIM, na polecenie których zbierał informacje o charakterze polityczno-gospodarczym i przekazywał je DRZEPECKIEMU w celu przesłania do Watykanu papieżowi Piusowi XII.

в том, что:

Являлся агентом Ватикана и имел связь с ШЕЛЕНЖЕКОМ и ДЖЕПЕЦКИМ, по заданию которых собирал сведения политико-экономического характера и передавал их ДЖЕПЕЦКОМУ с целью направления в Ватикан Папе Пию XII.

Проводил активную работу по насаждению католицизма в восточных областях Советской Украины и с этой целью распространял католическую религиозную литературу среди советских граждан. Принимал в католическую веру лиц, отказавшихся от православной религии. Самовольно открывал недействовавшие костелы.

Кроме того, проживая на оккупированной немецкими войсками советской территории, участвовал в отрядах так называемой „самообороны”, созданных польской националистической повстанческой организацией ПЗП, ставившей своей задачей отторжение территории западных областей Украины и Белоруссии от Советского Союза и восстановление польского государства существовавшего в границах 1939 года –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК СССР.

5. КУКУРУЗИНСКИЙ Адольф Феликсович, 1894 года рождения, уроженец с. Витава, Винницкой области, поляк, гражданин СССР, имеет высшее духовное образование, ксендз, с 1941 по 1944 год служил в консистории Луцкой епархии, являлся администратором Каменецкой епархии,

в том, что:

Являясь агентом Ватикана, имел связь с ШЕЛЕНЖЕКОМ, по заданию которого собирал политико-экономические сведения на советской территории и нелегальным образом направлял их ШЕЛЕНЖЕКУ для передачи в Ватикан. В мае 1944 года подготовил донесение в Ватикан о политическом положении дел на Волыни и передал это донесение ШЕЛЕНЖЕКУ.

Возглавляя Каменец-Подольскую епархию, руководил деятельностью агентуры Ватикана, проводившей подрывную работу на советской территории.

В соответствии с антисоветской политикой Ватикана, руководил насаждением католицизма в Каменец-Подольской области.

Проживая в Польше, являлся членом антисоветской организации „Акция католическая”, по заданию которой публично читал лекции

Prowadził aktywną pracę przy zaszczepianiu katolicyzmu we wschodnich obwodach sowieckiej Ukrainy i w tym celu rozpowszechniał wśród sowieckich obywateli religijną literaturę katolicką. Przyjmował do katolickiej wiary osoby wyrzekające się prawosławnej religii. Samowolnie otwierał niedziałające kościoły.

Oprócz tego, mieszkając na okupowanym przez niemieckie wojska sowieckim terytorium, uczestniczył w oddziałach tak zwanej Samoobrony, utworzonych przez polską nacjonalistyczną powstańczą organizację PZP, stawiającą sobie zadanie oderwania terytoriów zachodnich obwodów Ukrainy i Białorusi od Związku Sowieckiego i odbudowanie państwa polskiego istniejącego w granicach z 1939 roku –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

5. KUKURUZIŃSKI Adolf s. Feliksa, urodzony w 1894 roku we wsi Witawa obwód winnicki, Polak, obywatel ZSRS, ma wyższe wykształcenie duchowne, ksiądz, od 1941 do 1944 roku służył w konsystorii diecezji łuckiej, był administratorem diecezji kamienieckiej,

o to, że:

Będąc agentem Watykanu, miał kontakt z SZELAŹKIEM, na polecenie którego zbierał na sowieckim terytorium informacje polityczno-gospodarcze i nielegalnym sposobem przekazywał je SZELAŹKOWI w celu przesłania ich do Watykanu. W maju 1944 roku przygotował doniesienie do Watykanu o politycznej sytuacji na Wołyniu i przekazał to doniesienie SZELAŹKOWI.

Stojąc na czele diecezji kamienieckiej, kierował działalnością agentury Watykanu, prowadzącej destrukcyjną robotę na terytorium sowieckim.

Zgodnie z antysowiecką polityką Watykanu kierował krzewieniem katolicyzmu w obwodzie kamienieckim.

Mieszkając w Polsce, był członkiem antysowieckiej organizacji Akcja Katolicka, na polecenie której publicznie wygłaszał prelekcje i wykłady na tematy antysowieckie. Oprócz tego aktywnie współpracował z antysowiecką gazetą „Życie Katolickie” –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

6. BIEŃ Aleksander s. Stefana, urodzony w 1912 roku w miejs[cowości] Dołhomościska rejon Sądowa Wisznia obwód lwowski, Polak, obywatel ZSRS, ma wyższe wykształcenie duchowne, pochodzi z rodziny chałupnika, ksiądz-zakonnik, franciszkanin, mieszkał w m. Kamieniec Podolski,

и доклады на антисоветские темы. Кроме того, активно сотрудничал в антисоветской газете „Жизнь католическая” –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

6. БЕНЬ Александр Степанович, 1912 года рождения, уроженец мест. Долгомостиска, Судово-Вышнянского района, Львовской области, поляк, гражданин СССР, имеет высшее духовное образование, происходит из семьи кустика, ксендз-монах, член ордена Францишканцев, проживал в гор. Каменец-Подольске,

в том, что:

Являлся агентом Ватикана и имел связь с ШЕЛЕНЖЕКОМ и КУКУРУЗИНСКИМ, по заданию которых проводил активную антисоветскую работу по насаждению католицизма в Советском Союзе и с этой целью распространял католическую религиозную литературу среди советской молодежи.

По заданию КУКУРУЗИНСКОГО доставлял епископу ШЕЛЕНЖЕКУ сведения, собранные на территории Каменец-Подольской епархии с целью передачи этих сведений в Ватикан.

Представлял ШЕЛЕНЖЕКУ информацию о политических событиях, происходивших в западных областях Советской Украины с 1939 по 1941 г. Будучи антисоветски настроен, проводил антисоветскую агитацию, направленную против мероприятий партии и Советского правительства –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

7. ГАЛЕНЗОВСКИЙ Карл Викентьевич, 1879 года рождения, уроженец гор. Летичев, Каменец-Подольской области, поляк, гражданин СССР, имеет высшее духовное образование, происходит из семьи офицера царской армии, ксендз, член капитулы Луцкой епархии. Проживал в гор. Луцке,

в том, что:

Являясь агентом Ватикана, имел связь с ШЕЛЕНЖЕКОМ, по заданию которого занимался сбором сведений о политических настроениях польского населения в гор. Луцке и его окрестностях, передавал сведения ШЕЛЕНЖЕКУ о ходе выполнения Люблинского соглаше-

o to, że:

Był agentem Watykanu i miał kontakt z SZELAŹKIEM i KUKURUZIŃSKIM, na polecenie których prowadził aktywną antysowiecką pracę nad krzewieniem katolicyzmu w Związku Sowieckim i w tym celu rozpowszechniał wśród sowieckiej młodzieży religijną literaturę katolicką.

Na polecenie KUKURUZIŃSKIEGO dostarczał biskupowi SZELAŹKOWI informacje, zebrane na terytorium diecezji kamienieckiej w celu przekazania tych informacji do Watykanu.

Przedstawiał SZELAŹKOWI informacje o wydarzeniach politycznych, zachodzących w zachodnich obwodach sowieckiej Ukrainy od 1939 do 1941 r. Będąc nastawionym antysowiecko, prowadził antysowiecką agitację wymierzoną przeciwko przedsięwzięciom partii i sowieckiego rządu –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

7. GAŁĘZOWSKI Karol s. Wincentego, urodzony w 1879 w Latyczowie obwód kamieniecki, Polak, obywatel ZSRS, ma wyższe wykształcenie duchowne, pochodzi z rodziny oficera carskiej armii, ksiądz, członek kapituły diecezji łuckiej. Mieszkał w m. Łucku,

o to, że:

Będąc agentem Watykanu, miał kontakt z SZELAŹKIEM, na polecenie którego zajmował się zbieraniem informacji o politycznych nastrojach polskiej ludności w m. Łucku i jego okolicach, przekazywał SZELAŹKOWI informacje o przebiegu realizacji porozumienia lubelskiego dotyczącego przesiedlenia Polaków do Polski, w celu przekazania tych informacji do Watykanu.

Wspólnie z BUKOWIŃSKIM prowadził antysowiecką agitację skierowaną na udaremnienie przedsięwzięć dotyczących przesiedlania Polaków do Polski. Będąc wrogo nastawionym do władzy sowieckiej, prowadził antysowiecką polsko-nacjonalistyczną agitację i wyrażał nadzieję na odbudowanie byłego państwa polskiego, istniejącego w granicach sprzed 1939 roku.

Niejednokrotnie uczestniczył w nielegalnych zebraniach księży, słuchających audycji radiowych polskiego rządu emigracyjnego, gdzie też wypowiadał swoje antysowieckie nacjonalistyczne poglądy –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

8. BUKOWIŃSKI Władysław s. Józefa, urodzony w 1904 r. w m. Berdyczów obwód żytomierski, Polak,

ния о переселении поляков в Польшу, с целью направления этих сведений в Ватикан.

Совместно с БУКОВИНСКИМ проводил антисоветскую агитацию, направленную на срыв мероприятий по переселению поляков в Польшу. Будучи враждебно настроен к Советской власти, проводил антисоветскую польско-националистическую агитацию и выражал надежду на восстановление бывшего польского государства, существовавшего в границах до 1939 года.

Неоднократно участвовал в нелегальных сборищах ксендзов, слушавших радиопередачи польского эмигрантского правительства, где также высказывал свои антисоветские националистические настроения –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

8. БУКОВИНСКИЙ Владислав Иосифович, 1904 г. рождения, уроженец гор. Бердичев, Житомирской области, поляк, гражданин СССР, имеет высшее юридическое и духовное образование, ксендз. 22 августа 1940 г. арестовывался органами НКВД как участник антисоветской польской националистической организации. В 1941 году из-под стражи бежал, проживал в гор. Луцке и работал настоятелем кафедрального собора,

в том, что:

Являлся участником антисоветской польско-националистической повстанческой организации ЗВЗ (Звензек Вальки Збройней), по заданию которой проводил агитацию за отторжение территории западных областей Украины и Белоруссии от СССР.

В 1943 году установил связь с руководителями польской антисоветской военной организации ПЗП-АК, ставившей своей целью восстановление бывшей Польши, существовавшей в границах до 1939 года и по заданию этой организации также проводил антисоветскую польско-националистическую агитацию.

Имел связь с националистической организацией „Делегатура Жонду” – ДР-ПСЦ, от которой получал нелегальные антисоветские газеты и использовал их для националистической агитации.

В соответствии с указаниями епископа ШЕЛЕНЖЕКА совместно с ГАЛЕНЗОВСКИМ проводил антисоветскую агитацию, направленную на срыв заключенного договора между польским временным



obywatel ZSRS, ma wyższe prawnicze i duchowne wykształcenie, ksiądz. [Dnia] 22 sierpnia 1940 r. był aresztowany przez organy NKWD jako członek antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji. W 1941 roku uciekł z aresztu, mieszkał w m. Łucku i pracował jako proboszcz katedry,

o to, że:

Był członkiem antysowieckiej polsko-nacjonalistycznej powstańczej organizacji ZWZ (Związek Walki Zbrojnej), na zlecenie której prowadził agitację za oderwaniem terytoriów zachodnich obwodów Ukrainy i Białorusi od ZSRS.

W 1943 roku nawiązał kontakt z przywódcami polskiej antysowieckiej wojskowej organizacji PZP-AK, stawiającej sobie za cel odbudowanie byłej Polski, istniejącej w granicach sprzed 1939 roku i na zlecenie tej organizacji prowadził także antysowiecką polsko-nacjonalistyczną agitację.

Miał kontakty z nacjonalistyczną organizacją Delegatura Rządu DR-PSC, od której otrzymywał nielegalne antysowieckie gazety i wykorzystywał je do nacjonalistycznej agitacji.

Zgodnie ze wskazówkami biskupa SZELAŻKA, wspólnie z GAŁĘZOWSKIM prowadził antysowiecką agitację skierowaną na udaremnienie porozumienia zawartego między polskim rządem tymczasowym i rządem ukraińskim o dobrowolnym przesiedleniu Polaków do Polski.

Był aktywnym członkiem antysowieckiej organizacji Akcja Katolicka, występował z publicznymi prelekcjami i wykładami na antysowieckie tematy. Na łamach gazety „Życie Katolickie” publikował swoje antysowieckie artykuły –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

Kierując się art. 204 KPK USRS i rozkazem NKWD ZSRS nr 001613 z 21 XI 1941 roku, sprawę śledczą nr 148321 dotyczącą oskarżenia SZELAŻKA Adolfa s. Stanisława, DRZEPECKIEGO Bronisława s. Piotra, KUCZYŃSKIEGO Józefa s. Antoniego, SZCZYPTY Stanisława s. Józefa, KUKURUZIŃSKIEGO Adolfa s. Feliksa, BIENIA Aleksandra s. Stefana, GAŁĘZOWSKIEGO Karola s. Wincentego i BUKOWIŃSKIEGO Władysława s. Józefa – skierować do rozpatrzenia przez Kolegium Specjalne przy NKWD ZSRS.

NKGB ZSRS proponuje SZELAŻKA Adolfa s. Stanisława, DRZEPECKIEGO Bronisława s. Piotra, KUKURUZIŃSKIEGO Adolfa s. Feliksa, KUCZYŃSKIEGO Józefa s. Antoniego i BUKOWIŃSKIEGO Władysława s. Józefa skazać na najwyższą karę – ROZSTRZELANIE z konfiskatą całego należącego do nich osobistego mienia.

правительством и украинским правительством о добровольном переселении поляков в Польшу.

Являлся активным членом антисоветской организации „Акция католическая”, выступал с публичными лекциями и докладами на антисоветские темы. На страницах газеты „Жизнь католическая” публиковал свои антисоветские статьи –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

Руководствуясь ст. 204 УПК УССР и приказом НКВД СССР № 001613 от 21 XI 1941 года, следственное дело №-148321 по обвинению: ШЕЛЕНЖЕКА Адольфа Станиславовича, ДЖЕПЕЦКОГО Бронислава Петровича, КУЧИНСКОГО Иосифа Антоновича, ЩИПТА Станислава Иосифовича, КУКУРУЗИНСКОГО Адольфа Феликсовича, БЕНЬ Александра Степановича, ГАЛЕНЗОВСКОГО Карла Викентьевича и БУКОВИНСКОГО Владислава Иосифовича – направить на рассмотрение Особого Совещания при НКВД СССР.

НКГБ УССР предлагает ШЕЛЕНЖЕКА Адольфа Станиславовича, ДЖЕПЕЦКОГО Бронислава Петровича, КУКУРУЗИНСКОГО Адольфа Феликсовича, КУЧИНСКОГО Иосифа Антоновича и БУКОВИНСКОГО Владислава Иосифовича подвергнуть высшей мере наказания – РАССТРЕЛУ с конфискацией всего лично им принадлежащего имущества.

ЩИПТА Станислава Иосифовича, БЕНЬ Александра Степановича и ГАЛЕНЗОВСКОГО Карла Викентьевича подвергнуть ссылке на каторжные работы сроком на 15 лет каждого с конфискацией всего лично им принадлежащего имущества.

Зам. начальника Отд. Следчасти НКГБ УССР  
Ст. лейтенант госбезопасности  
(—) МАЙОРОВ

„Согласен:”

Начальник Следчасти НКГБ УССР  
Полковник госбезопасности  
(—) ПАВЛОВСКИЙ

Обвинительное заключение составлено: „<sup>е</sup>-24<sup>е</sup>” мая 1945 г. в г. Киеве.

*ГДА СБУ, ф. 6, спр. 75204-ФП, арк. 187–209.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу з правого боку вгорі резолюція, вписана від руки: Обвинительное закл[ючение] утверждаю. Дело направить на рассмотрение О[собого] Совещания*

SZCZYPTĘ Stanisława s. Józefa, BIENIA Aleksandra s. Stefana i GAŁĘZOWSKIEGO Karola s. Wincentego poddać karze zsyłki na roboty katorżnicze, na okres 15 lat każdego z konfiskatą całego należącego do nich osobistego mienia.

Zast[ępc]a naczelnika Wydziału Jednostki Śled[czej] NKGB USRS  
St[arszy] lejtnant bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) MAJOROW

„Wyrażam zgodę:”

Naczelnik Jednostki Śled[czej] NKGB USRS  
Pułkownik bezpieczeństwa państw[owego]  
(—) PAWŁOWSKIJ

Wniosek oskarżający sporządzono „<sup>h-24-h</sup>” maja 1945 r. w m. Kijowie.

*WAP SBU, f. 6, spr. 75204-FP, k. 187–209.*

*Oryginał, maszynopis.*

*W prawym górnym rogu pierwszej strony odręczna adnotacja: Wnios[ek] oskarżający zatwierdzam. Sprawę skierować do rozpatrzenia przez Kolegium S[pecjalne] przy NKWD ZSRS. Wymiar kary zal[ecić] 10 lat ITŁ dla każdego. Zast[ępc]a WP KWO major sąd[ownictwa], nieczytelny podpis oraz data: 15/VI-45 r.*

## Przypisy

- <sup>a</sup> Przy wierszu z lewej strony dostawiona pozioma kreska.
- <sup>b</sup> Przy wierszu z lewej strony dopisano odręcznie: *V*.
- <sup>c</sup> Słowo odręcznie poprawione.
- <sup>d-d</sup> Fragment oznaczony pionową linią na prawym marginesie.
- <sup>e-e</sup> Fragment oznaczony pionową linią na lewym marginesie.
- <sup>f</sup> Fragment nieczytelny.
- <sup>g-g</sup> Podkreślono odręcznie.
- <sup>h-h</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Drzepecki Bronisław, aresztowany 10 stycznia 1945, skazany na 10 lat ITŁ poczynając od 10 stycznia 1945.

<sup>2</sup> Kuczyński Józef, aresztowany 18 stycznia 1945, skazany na 10 lat ITŁ poczynając od 10 stycznia 1945.

<sup>3</sup> Szczypta Stanisław, aresztowany 23 stycznia 1945, skazany na 5 lat ITŁ poczynając od 23 stycznia 1945.

<sup>4</sup> Kukuruziński Adolf, aresztowany 28 grudnia 1944, skazany na 10 lat ITŁ poczynając od 28 grudnia 1944.

<sup>5</sup> Bień Aleksander, aresztowany 23 stycznia 1945, skazany na 8 lat ITŁ poczynając od 20 stycznia 1945.

<sup>6</sup> Gałęzowski Karol, aresztowany 3 stycznia 1945, skazany na 8 lat ITŁ poczynając od 4 stycznia 1945, zmarł 6 września 1950 na zesłaniu.

при НКВД СССР Меру наказания пред[ложить] 10 лет ИТЛ каждому. Зам. ВП КВО майор юст[иции], *нерозбірливий підпис і дата: 15/VI 45 г.*

## Примітки

- <sup>а</sup> Біля лінійки зліва дописана від руки горизонтальна риска.
- <sup>б</sup> Біля лінійки зліва дописано від руки: *И*.
- <sup>в</sup> Слово виправлене від руки.
- <sup>г-г</sup> Фрагмент тексту зазначений вертикальною рисою з правого боку на полях.
- <sup>г-г</sup> Фрагмент тексту зазначений вертикальною рисою зліва на полях.
- <sup>д</sup> Фрагмент *нерозбірливий*.
- <sup>е-е</sup> Підкреслено від руки.
- <sup>е-е</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Дзепецький Броніслав, арештований 10 січня 1945, засуджений до 10 років ВТТ, починаючи з 10 січня 1945.

<sup>2</sup> Кучинський Юзеф, арештований 18 січня 1945, засуджений до 10 років ВТТ, починаючи з 10 січня 1945.

<sup>3</sup> Щипта Станіслав, арештований 23 січня 1945, засуджений до 5 років ВТТ, починаючи з 23 січня 1945.

<sup>4</sup> Кукурузінський Адольф, арештований 28 грудня 1944, засуджений до 10 років ВТТ, починаючи з 28 грудня 1944.

<sup>5</sup> Бень Александер, арештований 23 січня 1945, засуджений до 8 років ВТТ, починаючи з 20 січня 1945.

<sup>6</sup> Галензьовський Кароль, арештований 3 січня 1945, засуджений до 8 років ВТТ, починаючи з 4 січня 1945; помер 6 вересня 1950 на засланні.

<sup>7</sup> Буковинський Владислав, арештований НКВС 22 серпня 1940 – втік, знов арештований 3 січня 1945, засуджений до 10 років ВТТ, починаючи з 4 січня 1945.

<sup>8</sup> Усі вищеперераховані священники були засуджені 6 травня 1946 Спецколегією при МВС СРСР.

<sup>7</sup> Bukowiński Władysław, aresztowany przez NKWD 22 sierpnia 1944 – zbiegł, powtórnie aresztowany 3 stycznia 1945, skazany na 10 lat ITŁ poczynając od 4 stycznia 1945.

<sup>8</sup> Wszyscy wymienieni wyżej księża zostali skazani 6 maja 1946 przez OSO przy MWD ZSRS.

**27 серпня 1945, Львів. Витяг із доповідної записки  
про роботу Слідчого відділу УНКДБ  
Львівської області за серпень 1945 р.**

Совершенно секретно

Начальнику Управления НКГБ Львовской Области  
Генерал-Лейтенанту  
тов. ВОРОНИНУ

Докладная записка  
о работе Следственного Отдела УНКГБ  
Львовской области за август 1945 г.

Общие сведения

[...]

Анализ причин прекращения следственных дел и освобождение арестованных из-под стражи за недоказанностью состава преступления <sup>а</sup>-показывает<sup>а</sup>, что в прошлом оперативные отделы Управления НКГБ, <sup>б</sup>-и главным образом, районные [...] НКГБ<sup>б</sup>, допускали случаи арестов по недостаточно проверенным агентурным материалам, свидетельским показаниям, и показаниям арестованных, находящихся под следствием.

В силу этого, в течение длительного времени мы не смогли добыть дополнительных материалов, изобличающих арестованного в совершенных им преступлениях, к тому же сами обвиняемые также не давали признательных показаний.

Поэтому мы вынуждены дела на такую категорию арестованных прекращать за недоказанностью состава преступления.

<sup>в</sup>-Дело Жмуда и других<sup>в</sup>

Так, например:

В феврале с. г. железнодорожным РО НКГБ гор. Львова на основании непроверенных и ничем не подтвержденных донесений [...] были арестованы как участники „Армии Краевой”:

ЖМУДА Стефан Станиславович  
МАЙХРОВИЧ Юзефа Владиславовна  
ЗАБЛОЦКАЯ Теофила Иосифовна и

**27 sierpnia 1945, Lwów. Wyciąg ze sprawozdania z pracy  
Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego  
za sierpień 1945 r.**

Ścisłe tajne

Do Naczelnika Zarządu NKGB obwodu lwowskiego  
Generała-lejtnanta  
tow. WORONINA

Sprawozdanie  
z pracy Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego  
za sierpień 1945 r.

Informacje ogólne

[...]

Analiza przyczyn zawieszenia spraw śledczych i zwolnienia aresztowanych z aresztu z powodu niedostatecznych dowodów przestępstwa<sup>a</sup> wskazuje na to<sup>a</sup>, że w przeszłości wydziały operacyjne Zarządu NKGB, <sup>b</sup>i przede wszystkim rejonowe [...] NKGB<sup>b</sup>, dopuszczały przypadki aresztowania na podstawie niedostatecznie zweryfikowanych materiałów agenturalnych, zeznań świadków i zeznań aresztowanych pozostających w śledztwie.

Na skutek tego od dłuższego czasu nie zdołaliśmy zdobyć uzupełniających materiałów demaskujących aresztowanego i dokonane przez niego przestępstwa, do tego jeszcze sami oskarżeni również nie składali potwierdzających zeznań.

Dlatego jesteśmy zmuszeni przerwać sprawy wobec takiej kategorii aresztowanych z powodu niedostatecznych dowodów przestępstwa.

<sup>c</sup>-Sprawa Żmudy i innych<sup>c</sup>

I tak na przykład:

W lutym br. przez kolejowy RO NKGB m. Lwowa na podstawie nie zweryfikowanych i niczym nie potwierdzonych doniesień [...] zostali aresztowani jako członkowie Armii Krajowej:

ŻMUDA Stefan s. Stanisława  
MAJCHROWICZ Józefa c. Władysława  
ZABŁOCKA Teofila c. Józefa  
i TOMCZAK Stanisław s. Karola.

ТОМЧАК Станислав Карлович.

В процессе следствия по делу и проверки имеющихся агентурных материалов, последние не нашли своего подтверждения и были опровергнуты показаниями свидетелей, а также и обвиняемых.

Других каких-либо данных о причастности ЖМУДА, МАЙХРОВИЧ, ЗАБЛОЦКОЙ и ТОМЧАК к „Армии Краевой” следствием не добыто, в виду чего следствие по делу прекращено и арестованные из-под стражи освобождены в августе с. г.

#### в-Дело Пшибильских<sup>в</sup>

В феврале и мае м-цах с. г. 2-м Отделом УНКГБ арестованы за принадлежность к организации „АК”:

ПШИБИЛЬСКИЙ Саверин Владиславович и

ПШИБИЛЬСКАЯ Янина Осиповна.

Основанием к аресту данных лиц послужили агентурные донесения [...].

Произведенным по делу расследованием установлено, что ПШИБИЛЬСКИЕ никакой причастности к „АК” не имели, допрошенные по делу свидетели характеризуют ПШИБИЛЬСКИХ, как лиц, настроенных лояльно по отношению к Советской власти.

[...]

Следствие по данному делу в августе с. г. прекращено и арестованные из-под стражи освобождены. [...]

#### в-Дело Княжевского<sup>в</sup>

16-го марта 1945 г. Управлением НКГБ арестован, как руководитель санитарного отдела „АК” – КНЯЖЕВСКИЙ Евгений Эмильевич.

Основанием к аресту КНЯЖЕВСКОГО послужило показание обвиняемого БЕЛИНА-ВОЙЦЕХОВИЧА<sup>1</sup> Зигмунда Марьяновича о том, что, якобы, КНЯЖЕВСКИЙ является руководителем санитарного отдела „АК”.

Обвиняемый БЕЛИНА-ВОЙЦЕХОВИЧ показал:

„... В ноябре 1944 г. генерал СТШЕЛЕЦКИЙ познакомил меня с доктором КНЯЖЕВСКИМ, которого он представил как руководителя санитарного отдела «АК». Причем это заявление КНЯЖЕВСКИЙ подтвердил сам...”.



W toku śledztwa w sprawie i weryfikacji posiadanych materiałów agenturalnych nie znalazły one potwierdzenia i zostały obalone przez zeznania świadków, a także samych oskarżonych.

Innych jakichkolwiek informacji o przynależności ŻMUDY, MAJCHROWICZ, ZABŁOCKIEJ i TOMCZAKA do Armii Krajowej w śledztwie nie uzyskano, wobec czego śledztwo w sprawie przerwano i aresztowani zostali zwolnieni z aresztu w sierpniu br.

#### °Sprawa Przybylskich°

W lutym i maju br. zostali przez 2 Oddział UNKGB aresztowani za przynależność do organizacji AK:

PRZYBYLSKI Seweryn s. Władysława  
i PRZYBYLSKA Janina c. Józefa.

Za podstawę do aresztowania wymienionych osób posłużyły agenturalne doniesienia [...].

W wyniku przeprowadzonego w sprawie dochodzenia ustalono, że PRZYBYLSCY żadnego związku z AK nie mieli, przesłuchani w sprawie świadkowie charakteryzują PRZYBYLSKICH jako osoby nastawione lojalnie wobec władzy sowieckiej.

[...]

Śledztwo w tej sprawie zostało w sierpniu br. przerwane i aresztowani zwolnieni z aresztu. [...]

#### °Sprawa Książewskiego°

[Dnia] 16 marca 1945 r. został przez Zarząd NKGB aresztowany, jako dowódca Oddziału Sanitarnego AK – KNIAŻEWSKI Eugeniusz s. Emila.

Za podstawę do aresztowania KNIAŻEWSKIEGO posłużyło zeznanie oskarżonego BELINY-WOJCIECHOWICZA Zygmunta<sup>1</sup> s. Mariana o tym, jakoby KNIAŻEWSKI miał być kierownikiem Oddziału Sanitarnego AK.

Oskarżony BELINA-WOJCIECHOWICZ zeznał:

„... W listopadzie 1944 r. generał STRZELECKI zapoznał mnie z doktorem KNIAŻEWSKIM, którego przedstawił jako kierownika Oddziału Sanitarnego AK. Przy czym to oświadczenie KNIAŻEWSKI potwierdził sam...”.

W śledztwie osk[arżony] KNIAŻEWSKI nie złożył potwierdzających zeznań o swojej przynależności do polskiego nacjonalistycznego podziemia.

На следствии обв[иняемый] КНЯЖЕВСКИЙ признательных показаний о своей принадлежности к польскому националистическому подполью не дал.

Будучи допрошенным с целью конкретизации данных ранее показаний, БЕЛИНА-ВОЙЦЕХОВИЧ на допросе 7 июля с. г. изменил свои показания и заявил, что:

„... С доктором КНЯЖЕВСКИМ меня познакомил «ТАРНАВА» в ноябре 1944 г., который мне его представил как санитарного шефа польской армии, формирующейся в Люблине. Я с КНЯЖЕВСКИМ имел несколько встреч, но он никогда мне не говорил о своей принадлежности к организации «АК»...”.

Допрошенные по делу свидетели, хорошо знающие КНЯЖЕВСКОГО по месту жительства, охарактеризовали последнего с положительной стороны и о его причастности к „АК” ничего не показали.

Других каких-либо компрометирующих материалов на КНЯЖЕВСКОГО следствием не добыто.

Данное дело следствием прекращено в августе с. г. и арестованный КНЯЖЕВСКИЙ из-под стражи освобожден.

По аналогичным мотивам прекращены в отчетном периоде следственные дела по обвинению: ВИНЯВСКОГО, СВИТАЛЬСКОЙ, ХШАНА, МОСКАЛЕНКО Григория, ГОЛОВАТОГО Ивана, МИХАЙЛЮК Степаниды и другие.

## ХОД СЛЕДСТВИЯ

[...]

К числу дел вновь возникших, а также дела ранее заведенные, по которым нами достигнуты существенные результаты, относятся:

### Следственное дело г-Высоцкого, Виктора и других<sup>г</sup>

В докладных записках за два предыдущих отчетных месяца мы уже сообщали о вскрытом и ликвидированном Управлением НКГБ, в мае – июне месяцах, Отделе радиосвязи антисоветской военно-повстанческой организации „Армия Краева”.

По делу арестовано 37 человек, в том числе:

ВИКТОР Юлиан Степанович

ВЫСОЦКИЙ Збигнев Казимирович

ТЫЧИНСКИЙ Фелициан Степанович

Będąc przesłuchiwanym w celu uściślenia złożonych wcześniej zeznań, BELINA-WOJCIECHOWICZ na przesłuchaniu 7 lipca br. zmienił swoje zeznania i oświadczył, że:

„... Z doktorem KNIAŻEWSKIM poznał mnie «TARNAWA» w listopadzie 1944 r. i przedstawił mi go jako sanitarnego szefa Wojska Polskiego, formującego się w Lublinie. Miałem z KNIAŻEWSKIM kilka spotkań, ale on nigdy nie mówił mi o swojej przynależności do organizacji AK...”.

Przesłuchiwani w sprawie świadkowie, dobrze znający KNIAŻEWSKIEGO z miejsca zamieszkania, scharakteryzowali go pozytywnie i o jego przynależności do AK niczego nie zeznali.

Innych jakichkolwiek kompromitujących materiałów na KNIAŻEWSKIEGO w śledztwie nie uzyskano.

Śledztwo przerwano w sierpniu br. i aresztowany KNIAŻEWSKI został z aresztu zwolniony.

Z analogicznych powodów zostały przerwane w okresie sprawozdawczym śledcze sprawy z oskarżenia: WINIAWSKIEGO, ŚWITALSKIEJ, CHRZANA, MOSKALENKI Grzegorza, GOŁOWATEGO Jana, MI-CHAJLUK Stefanii i inne.

## PRZEBIEG ŚLEDZTWA

[...]

Do spraw wznowionych, a także spraw wcześniej założonych, w których zostały przez nas uzyskane istotne wyniki, należą:

### Sprawa śledcza

<sup>d</sup>Wysockiego, Wiktora i innych<sup>d</sup>

W sprawozdaniach za dwa poprzednie miesiące sprawozdawcze informowaliśmy już o ujawnionym i zlikwidowanym przez Zarząd NKGB w miesiącach maj – czerwiec Oddziale Łączności Radio[wej] antysowieckiej wojskowo-powstańczej organizacji Armia Krajowa.

W sprawie aresztowano 37 osób, w tym:

WIKTORA Juliana s. Stefana

WYSOCKIEGO Zbigniewa s. Kazimierza

TYCZYŃSKIEGO Felicjana s. Stefana

KEMPEŃ Andrzeja s. Jana

LUBIŃSKIEGO Włodzimierza s. Bazylego i in[nych].

W wyniku drobiazgowo przeprowadzonego śledztwa została przez nas ustalona antysowiecka działalność każdego z oskarżonych i ich wzajemny przestępczy związek.

КЕМПА Андрей Иванович  
ЛЮБИНСКИЙ Владимир Васильевич и др.

Тщательно проведенным следствием нами установлена антисоветская деятельность каждого обвиняемого и их взаимная преступная связь.

Путем сопоставления полученных от обвиняемых данных, нами из общего количества обвиняемых выделена группа радистов-разведчиков, на которых заведено отдельное следственное дело.

По этому следственному делу проходит 16 человек обвиняемых, «являвшихся сотрудниками радиоотдела.»<sup>в</sup> На остальных обвиняемых, в количестве 21 человек, заведено самостоятельное следственное дело, как на членов Винниковской организации «Армия Краева».

«Следственное дело на руководителей отдела радиосвязи «АК» Львовского обшара

На основании показаний, проходящих по данному делу обвиняемых (ВИКТОРА, ВЫСОЦКОГО и др.), изъятых при их аресте вещественных доказательств и других оперативно-следственных документов установлено, что эта группа обвиняемых по заданию вышестоящих инстанций «АК» и эмиграционного польского правительства в Лондоне, занимались шпионской и антисоветской деятельностью в тылу Советского Союза [!].

Отдел радиосвязи «АК» имел в своем распоряжении ряд подпольных действующих радиостанций, осуществлявших двухстороннюю связь с Лондонским польским эмигрантским правительством, принимая от него указания по развертыванию антисоветской подрывной работы в тылу Советского Союза [!] и, в свою очередь, передавая в Лондон сведения шпионского характера.

Как установлено следствием, отдельные из обвиняемых прошли специальное обучение по разведывательной деятельности в Лондоне и были переброшены нелегальным путем на Советскую территорию.

На допросах один из основных обвиняемых по делу, ВЫСОЦКИЙ Збигнев Казимирович, он же ВИШНЕВСКИЙ Роман Антонович, показал, что он вступил в польскую антисоветскую военно-повстанческую организацию «Армия Краева» в 1942 г. Окончил школу радистов-разведчиков в Англии, а затем в сентябре 1943 г. был выброшен на парашюте в районе г. Варшавы для установления связи с местными организациями «АК» и проведения шпионской деятельности.

Для этой цели в ноябре 1943 года ВЫСОЦКИЙ был переброшен командованием «АК» в город Львов, в котором выполнял обязанно-

W drodze porównania informacji uzyskanych od oskarżonych, wyłoniśmy z ogólnej liczby oskarżonych grupę radiowców-wywiadowców, na których założono oddzielną sprawę śledczą.

W tej sprawie śledczej występuje 16 os[ób] oskarżonych, °będących współpracownikami Wydziału Radio[wego].° Na pozostałych oskarżonych, w liczbie 21 os[ób], założono samodzielną sprawę śledczą, jako na członków winniczej organizacji Armia Krajowa.

°Sprawa śledcza na dowódców Oddziału Łączności Radio[wej]  
Obszaru Lwowskiego AK

Na podstawie zeznań objętych sprawą oskarżonych (WIKTORA, WY-SOCKIEGO i in[nych]) oraz skonfiskowanych podczas ich aresztowania dowodów rzeczowych i innych operacyjno-śledczych dokumentów ustalono, że ta grupa oskarżonych na polecenie wyższych instancji AK i emigracyjnego rządu polskiego w Londynie zajmowała się szpiegowską i antysowiecką działalnością na tyłach Związku Sowieckiego [!].

Oddział Łączności Radio[wej] AK miał w swojej dyspozycji szereg podziemnych czynnych radiostacji, umożliwiających dwustronną łączność z londyńskim polskim rządem emigracyjnym, przyjmując od niego wytyczne w sprawie rozwijania antysowieckiej destrukcyjnej roboty na tyłach Związku Sowieckiego [!] i ze swojej strony przekazując do Londynu informacje o charakterze szpiegowskim.

Jak ustalono w śledztwie, niektórzy z oskarżonych przeszli w Londynie specjalne szkolenie z działalności wywiadowczej i zostali przerzuceni drogą nielegalną na terytorium sowieckie.

Podczas przesłuchań jeden z głównych oskarżonych w sprawie – WY-SOCKI Zbigniew s. Kazimierza *on-że* WISZNIOWSKI Roman s. Antoniego – zeznał, że wstąpił do polskiej antysowieckiej wojskowo-powstańczej organizacji Armia Krajowa w 1942 r. Ukończył szkołę radiowców-wywiadowców w Anglii, a następnie we wrześniu 1943 r. został zrzucony na spadochronie w rejonie Warszawy w celu nawiązania łączności z miejscowymi organizacjami AK i prowadzenia działalności szpiegowskiej.

W tym celu w listopadzie 1943 roku WY-SOCKI został przerzucony przez dowództwo AK do miasta Lwowa, w którym pełnił obowiązki radiowca-wywiadowcy. Od kwietnia 1944 roku do wypędzenia Niemców z m. Lwowa pełnił obowiązki kierownika Oddziału Łączności Radio[wej] Obszaru Lwowskiego AK.

Po wprowadzeniu we Lwowie władzy sowieckiej WY-SOCKI był dowódcą radio[wego] plutonu Oddziału Łączności AK, do którego zadań na-

сти радиста-разведчика. С апреля 1944 года до изгнания немцев из г. Львова выполнял обязанности начальника радиоотдела связи Львовского обшара „АК”.

С установлением во Львове Советской власти, ВЫСОЦКИЙ являлся руководителем радиоплютона отдела связи „АК”, в задачу которого входило, – поддержание антисоветской связи с польским эмигрантским правительством в Лондоне.

Не менее колоритной фигурой является обвиняемый ВИКТОР Юлиан Стефанович, главный инженер электрокомбината гор. Львова, который вступил в польскую военно-повстанческую организацию „Армия Краева” в 1943 году. В организации занимал положение шефа отдела радиосвязи „АК” Львовского обшара.

До апреля 1945 г. руководил ремонтно-снабженческой группой, после чего являлся шефом радиоотдела, имел ряд организационных псевдонимов.

До дня ареста проводил подрывную антисоветскую деятельность, принимая непосредственное участие в передаче через подпольные радиостанции шпионских сведений польскому эмигрантскому правительству в Лондоне.

Лично завербовал ряд участников „АК”.

Как шеф радиоотдела руководил работой радиостанции „АК” № 36. Организовал подпольные радиопункты: „Долина”, „Огород” и „Поляна”.

Имел в своем подчинении плутон радистов „Опача” и сеть связанных.

За проводимую шпионскую деятельность в ущерб Советского Союза, ВИКТОР от руководства Львовского обшара „АК” получал ежемесячно по 3000 руб.

Остальные обвиняемые по этому делу не показанные нами в двух предыдущих докладных записках:

БРОЯНОВСКИЙ Кароль Иванович, 1905 года рожд., уроженец с. Дубляны, Львовского р-на, Львовской обл., поляк, гр-н СССР, образование среднее, со слов ранее не судим, до ареста – электротехник Львовской электросети,

ЗАЙОНЦ Мария Михайловна, 1899 года рожд., уроженка и жительница г. Львова, полька, гр-ка СССР, со слов ранее не судимая, работала в цветочном магазине огородной артели,

leżało utrzymywanie antysowieckiej łączności z polskim rządem emigracyjnym w Londynie.

Nie mniej barwną postacią jest oskarżony WIKTOR Julian s. Stefana, główny inżynier kombinatu elektr[ycznego] m. Lwowa, który wstąpił do polskiej wojskowo-powstańczej organizacji Armia Krajowa w 1943 roku. W organizacji zajmował stanowisko szefa Oddziału Łączności Radio[wej] AK Obszaru Lwowskiego.

Do kwietnia 1945 r. kierował grupą remontowo-zaopatrzeniową, potem był szefem Oddziału Radiowego, miał szereg pseudonimów organizacyjnych.

Do dnia aresztowania prowadził destrukcyjną antysowiecką działalność, biorąc bezpośredni udział w przekazywaniu przez podziemne radiostacje szpiegowskich informacji polskiemu rządowi emigracyjnemu w Londynie.

Osobiście zwerbował wielu członków AK.

Jako szef Oddziału Radiowego kierował pracą radiostacji AK nr 36. Organizował podziemne punkty radio[we]: „Dolina”, „Ogród” i „Polana”.

Miał pod swoją komendą pluton radiowców „OPACZ” i sieć łączników.

Za prowadzoną działalność szpiegowską na szkodę Związku Sowieckiego WIKTOR otrzymywał miesięcznie od dowództwa Obszaru Lwowskiego AK 3000 rub[li].

Pozostali oskarżeni w tej sprawie, nie wymienieni przez nas w dwóch poprzednich sprawozdaniach:

BROJANOWSKI Karol s. Jana, urodz[ony] w 1905 roku we w[si] Dublany r[ejo]n lwowski obw[ód] lwowski, Polak, ob[ywate]l ZSRS, wykształcenie średnie, wedle słów wcześniej nie karany, przed aresztowaniem – elektrotechnik lwowskiej sieci elektr[ycznej],

ZAJĄC Maria c. Michała, urodz[ona] w 1899 roku we Lwowie i tam zamieszkała, Polka, ob[ywate]lka ZSRS, wedle słów wcześniej nie karana, pracowała w kwiatarni artelu ogrodniczego,

SZUMER Danuta c. Alojzego, urodzona w 1925 roku w m[iejscowości] Winniki obwód lwowski i tam zamieszkała, Polka, ob[ywate]lka ZSRS, wedle słów wcześniej nie karana, bez określonego zajęcia,

ШУМЕР Данута Алойзовна, 1925 года рождения, уроженка и жительница г. Винники, Львовской области, поляка, гр-ка СССР, со слов ранее не судимая, без определенных занятий,

ГИЛЕВИЧ Чеслав-Антон Игнатъевич, 1899 года рождения, уроженец с. Грибовичи, Львовской области, поляк, гр-н СССР, со слов ранее не судим, образование низшее, работал мельником Львовского райпромкомбината – и

ОГОРОДНИК Иосиф Иосифович, 1917 года рожд., уроженец села Семеновка, Соколыницкого р-на, Львовской области, поляк, гр-н СССР, со слов ранее не судим, образование среднее, без определенных занятий,

– как члены „АК” активно содействовали радиоотделу „АК” в проведении им шпионской деятельности против СССР.

ЗАЙОНЦ и ШУМЕР являлись связными отдела радиосвязи Львовского обшара „АК”.

ГИЛЕВИЧ и ОГОРОДНИК, после установления связи с радиоотделом Львовского обшара „АК”, предоставили свои квартиры для организации подпольных радиопередаточных станций.

БРОЯНОВСКИЙ в организацию „АК” вступил в феврале 1945 г., выполняя обязанности мастера по изготовлению батарей и зарядке аккумуляторов для подпольных радиостанций. Изготовил до 35-ти электробатарей и зарядил до 20-ти аккумуляторов. Имел у себя на производстве специальный тайник для хранения радиоаппаратуры.

Следственное дело на эту группу радистов-разведчиков нами закончено и направлено для рассмотрения в Военный Трибунал Львовского Военного округа.

Материалы на неустановленных нами „РЫБАКА” и других лиц из числа руководящего состава Львовского обшара „АК” выделены в копиях в отдельное производство для их оперативного использования.

#### Следственное дело на членов Винниковской организации „АК”

По существу этого дела мы подробно информировали НКГБ УССР своей докладной запиской в июле 1945 года.



GILEWICZ Czesław Antoni s. Ignacego, urodzony w 1899 roku we w[si] Grzybowice obwód lwowski, Polak, ob[ywate]l ZSRS, wedle słów wcześniej nie karany, wykształcenie podstawowe, pracował jako młynarz lwowskiego *Rajpromkombinatu*,

OGRODNIK Józef s. Józefa, urodz[ony] w 1917 roku we wsi Siemianówka r[ejo]n sokalski obwód lwowski, Polak, ob[ywate]l ZSRS, wedle słów wcześniej nie karany, wykształcenie średnie, bez określonego zajęcia –

– jako członkowie AK aktywnie współpracowali z Oddziałem Radio[wym] AK przy prowadzeniu przez niego szpiegowskiej działalności przeciwko ZSRS.

ZAJĄC i SZUMER były łączniczkami Oddziału Łączności Radio[wej] Obszaru Lwowskiego AK.

GILEWICZ i OGRODNIK, po nawiązaniu łączności z Oddziałem Radiowym Obszaru Lwowskiego AK, udostępnili swoje mieszkania w celu zorganizowania podziemnych stacji radionadawczych.

BROJANOWSKI do organizacji AK wstąpił w lutym 1945 r., pełniąc obowiązki majstra [zajmującego się] przygotowaniem baterii i ładowaniem akumulatorów dla podziemnych radiostacji. Sporządził około 35 baterii elektr[ycznych] i naładował około 20 akumulatorów. Miał w swoim przedsiębiorstwie specjalny schowek do przechowywania aparatury radio[wej].

Sprawa śledcza tej grupy radiowców-wywiadowców została przez nas zakończona i skierowana do rozpatrzenia przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego.

Materiały na nieustalonego przez nas „RYBAKA” i inne osoby spośród kadry przywódczej Obszaru Lwowskiego AK wyłączone zostały w kopiach do oddzielnego opracowania w celu wykorzystania operacyjnego.

#### Sprawa śledcza na członków winnickiej organizacji AK

O sprawie tej szczegółowo informowaliśmy NKGB USRS w naszym sprawozdaniu z lipca 1945 r.

W miesiącu sprawozdawczym śledztwo w sprawie prowadzone było w kierunku ujawnienia konkretnej rzeczywistej działalności każdego z oskarżonych jako członka podziemnej wojskowo-powstańczej organizacji AK.

За отчетный месяц следствие по делу проводилось в направлении выявления конкретной практической деятельности каждого из обвиняемых, как члена подпольной военно-повстанческой организации „АК”.

Результатом этому явилось то, что 17 проходящих по делу обвиняемых (из 21), дали подробные показания о своей и других обвиняемых, практической антисоветской деятельности.

К ним относятся:

ЛАМАШ Казимир Казимирович,

ЛАМАШ Ядвига Казимировна,

КЕМПА Андрей Иванович,

ДОБОШ Камилия Ромуальдовна<sup>2</sup> и др.

На основании полученных нами показаний от коменданта организации „АК” села Вульки-вторые, ЛЮБИНСКОГО Владимира, 14 августа 1945 г. арестован комендант организации „АК” Винниковского района Львовской области –

БАРЦ Казимир Станиславович, 1916 г. р., уроженец и житель гор. Винники, Львовской области, поляк, гр-н СССР, с незаконченным средним образованием, со слов ранее не судимый, без определенных занятий.

БАРЦ, видя нанесенный разгром органами НКГБ Винниковской организации „АК”, в последних числах июня 1945 года, перешел на нелегальное положение.

Несмотря на то, что следствие против БАРЦ располагает конкретными данными о его вражеской деятельности, обвиняемый пытается увильнуть от ответственности, заявляя, что он с июня 1945 г. прекратил всякую работу по линии „АК”. В течение двух с лишним месяцев, якобы, скрывался на вокзале, намереваясь нелегальными путями выехать в Польшу.

Уличенный очными ставками с обвиняемыми КЕМПА, СОЛЯК и другими, БАРЦ вынужден был признать, что действительно являлся комендантом Винниковской организации „АК” после ВЕНГЕРСКОГО (осужден).

Назвал ряд участников „АК” по Винниковскому р-ну, в том числе заместителя коменданта Винниковской организации „АК” под псевдонимом „СОКОЛ”.

Развернутых показаний о своей и других членов „АК” по г. Винники и Львову, практической антисоветской деятельности БАРЦ пока еще не дал.

W wyniku tego okazało się, że 17 objętych sprawą oskarżonych (spośród 21) złożyło szczegółowe zeznania o swojej i innych oskarżonych działalności antysowieckiej.

Do nich należą:

ŁAMASZ Kazimierz s. Kazimierza,

ŁAMASZ Jadwiga c. Kazimierza,

KEMPA Andrzej s. Jana,

DOBOSZ Kamila<sup>2</sup> c. Romualda i in[ni].

Na podstawie uzyskanych przez nas zeznań komendanta organizacji AK wsi Wólki-2, LUBIŃSKIEGO Włodzimierza, 14 sierpnia 1945 r. został aresztowany komendant organizacji AK rejonu winnickiego obwód lwowski –

BARSZCZ Kazimierz s. Stanisława, ur[odzony] w 1916 r. w Winnikach obwód lwowski i tam zamieszkały, Polak, ob[ywate]l ZSRS, z niepełnym średnim wykształceniem, wedle słów wcześniej nie karany, bez określonego zajęcia.

BARSZCZ, widząc rozbitcie przez organy NKGB winnickiej organizacji AK, w ostatnich dniach czerwca 1945 roku zszedł do podziemia.

Nie zważając na to, że śledztwo przeciwko BARSZCZOWI dysponuje konkretnymi informacjami o jego wrogiej działalności, oskarżony próbuje uniknąć odpowiedzialności oświadczając, że w czerwcu 1945 r. przerwał wszelką robotę związaną z AK. W ciągu dwóch ostatnich miesięcy miał się rzekomo ukrywać na dworcu kolejowym, zamierzając w nielegalny sposób wyjechać do Polski.

Zdemaskowany podczas bezpośrednich konfrontacji z oskarżonymi KEMPA, SALAK i innymi, BARSZCZ był zmuszony przyznać, że istotnie był komendantem winnickiej organizacji AK po WĘGIERSKIM (skazany).

Wymienił szereg członków AK r[ejo]nu winnickiego, w tej liczbie zastępcę komendanta winnickiej organizacji AK pod pseudonimem „SOKÓŁ”.

Rozwiniętych zeznań o antysowieckiej działalności – swojej i innych członków AK w m[iejscowościach] Winniki i Lwów – BARSZCZ na razie jeszcze nie złożył.

Stosując uporcezywe przesłuchania ustalamy schowki, w których ukrywano broń po aresztowaniu szeregu członków AK w Winnikach, a także ujawniamy jego antysowieckie kontakty w m. Lwowie wśród kadry dowódczej Obszaru Lwowskiego AK.

Настойчивыми допросами его устанавливаем схроны, в которые перепрятано оружие после ареста ряда членов „АК” в Винниках, а также выявляем его антисоветские связи по городу Львову из числа руководящего состава Львовского обшара „АК”.

Ввиду нецелесообразности окончания дела на БАРИЩ, в силу не дачи им признательных показаний следствию, оно нами выделено в отдельное делопроизводство. На остальных же участников „АК” по Винниковскому району следствие закончено и дело на них направляется для рассмотрения в Военный Трибунал.

[...]

Начальник Следотдела УНКВД ЛО  
Майор (—) ТЕРЕНТЬЕВ

„в-27-в” августа 1945 г.

№ ...

гор. Львов

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 50, т. 7, арк. 1–17.*

*Оригінал, машинопис.*

## Примітки

- <sup>а-а</sup> Дописано від руки над закресленим: *свидетельствует о том.*
- <sup>б-б</sup> Дописано від руки над закресленим: *а также и Горрайорганы НКГБ области.*
- <sup>в-в</sup> Вписано від руки.
- <sup>г-г</sup> Дописано від руки над закресленим: *на группу членов „АК” по Винниковскому району ЛО.*
- <sup>д</sup> Весь текст, що стосується справи керівників Львівського обшару, кимсь закреслений.

<sup>1</sup> Спр. Войцікевич Зигмунт.

<sup>2</sup> Добош Каміля (1898–1984), вчителька; з серпня 1942 до 31 липня 1944 керівник конспіраційного зв'язку в Вінниках, Район ІV Сільський Східного району Інспекторату Львів-місто.

Wobec niecelowości zakończenia sprawy BARSZCZA, z powodu niezłożenia przez niego potwierdzających zeznań w śledztwie, została ona przez nas wydzielona do oddzielnego rozpracowania. W stosunku do pozostałych członków AK rejonu winnickiego śledztwo zakończono i ich sprawa zostaje skierowana do rozpatrzenia przez Trybunał Wojskowy.

[...]

Naczelnik Oddziału Śled[czego] UNKGB LO  
Major (—) TERENTJEW

„<sup>c-27-c</sup>” sierpnia 1945 r.

Nr ...

m. Lwów

*WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 50, t. 7, k. 1–17.*

*Oryginał, maszynopis.*

## Przypisy

- a- -a Dopisano odręcznie nad przekreślonym: *dowodzi tego.*
- b- -b Dopisano odręcznie nad przekreślonym: *a także miejs[ko]-rej[onowe] organy NKGB obwodu.*
- c- -c Wpisano odręcznie.
- d- -d Dopisano odręcznie nad przekreślonym: *na grupę członków AK Rejonu Winnickiego LO.*
- e W oryginale cały rozdział przekreślony.

<sup>1</sup> Właśc. Woycikiewicz Zygmunt.

<sup>2</sup> Dobosz Kamila (1898–1984), nauczycielka, od sierpnia 1942 do 31 lipca 1944 kierowniczka łączności konspiracyjnej w Winnikach, Rejon IV Wiejski Dzielnicy Wschodniej Inspektoratu Lwów-miasto.

**27 серпня 1945, Київ. Вказівка О. Гриценка щодо активізації боротьби з польським підпіллям у західних областях України**

<sup>a</sup>Копія<sup>a</sup>

Совершенно секретно

Начальнику ОББ УНКВД по <sup>b</sup>Волынской<sup>b</sup> Области

<sup>b</sup>майору милиции<sup>b</sup>

тов. <sup>b</sup>Дядюн<sup>b</sup>

С окончанием войны в Европе деятельность польского антисоветского националистического подполья на территории западных областей Украины не только не сократилась, а усилилась – и значительно обострилась.

Польские националисты продолжают довольно организованную активную, глубоко законспирированную антисоветскую деятельность за возрождение Польши в границах до 1939 года с довоенным профашистским режимом.

Руководящие центры польского подполья, меняя методы и тактику своих действий, активно ведут антисоветскую пропаганду, распространяют нелегально выпускаемые газеты и листовки, довольно часто совершают террористические акты против лиц, мешающих в их работе.

В городе Львове и в настоящее время регулярно продолжает нелегально издаваться еженедельная газета „Выдержим”.

Страницы этой газеты переполнены антисоветской клеветой, призывают поляков к выдержке в борьбе за так называемую „Великую Польшу”, обнадеживая польское население Английской и Американской помощью и возвратом клики АРЦИШЕВСКОГО<sup>1</sup> путем реванша на предстоящих выборах в Польский сейм.

Весьма серьезного нашего внимания заслуживают отдельные установки этой газеты участникам польского националистического подполья, так, например, в № 304 от 13 июля 1945 г. о целях и методах борьбы польских националистов газета пишет:

„... Сегодня перед краем вновь стоят большие и ответственные задачи. Изменились условия, а по этому другими будут пути и методы действий...”

и далее:

**27 sierpnia 1945, Kijów. Wytyczne O. Hrycenki w sprawie nasilenia walki z polskim podziemiem w zachodnich obwodach Ukrainy**

<sup>a</sup>Kopia<sup>a</sup>  
Ścisłe tajne

Do Naczelnika OBB UNKWD obwodu <sup>b</sup>wołyńskiego<sup>b</sup>  
<sup>b</sup>Majora milicji<sup>b</sup>  
tow. <sup>b</sup>Diadiuna<sup>b</sup>

Od zakończenia wojny w Europie działalność polskiego antysowieckiego nacjonalistycznego podziemia na terenie zachodnich obwodów Ukrainy nie tylko nie ustała, ale nasiliła się – i znacznie zaostrzyła.

Polscy nacjonaści kontynuują dobrze zorganizowaną aktywną, głęboko zakonspirowaną antysowiecką działalność na rzecz odrodzenia Polski w granicach sprzed 1939 roku z przedwojennym profaszystowskim reżimem.

Przywódcze ośrodki polskiego podziemia, zmieniając metody i taktykę swoich działań, aktywnie prowadzą antysowiecką propagandę, rozpowszechniają nielegalnie wydawane gazety i ulotki, dosyć często dokonują aktów terrorystycznych przeciwko osobom przeszkadzającym w ich robocie.

Obecnie w mieście Lwowie nadal regularnie wydawana jest nielegalna cotygodniowa gazeta „Wytrwamy”.

Strony tej gazety przepełnione są antysowieckimi oszczerstwami, nawiązują Polaków do wytrwania w walce o tak zwaną „Wielką Polskę”, dając polskiej ludności nadzieję na angielską i amerykańską pomoc oraz powrót klikki ARCISZEWSKIEGO<sup>1</sup> w drodze rewanzu w nadchodzących wyborach do polskiego Sejmu.

Na dużą uwagę zasługują poszczególne zalecenia tej gazety dla członków polskiego nacjonalistycznego podziemia, na przykład w nr. 304 z 13 lipca 1945 r. na temat celów i metod walki polskich nacjonalistów w gazecie jest napisane:

„... Dziś przed krajem znowu stoją wielkie i odpowiedzialne zadania. Zmieniły się warunki i dlatego inne będą drogi oraz metody działania...”

i dalej:

„... Bezpodstawnym, zgubnym i defetystycznym byłoby opuścić ręce twierdząc z góry, że nasz naród, zahartowany w sześcioletniej ciężkiej walce, nie zdoła sobie poradzić. Ważne są wewnętrzne czynniki, ważne jest

„... Безосновательным, гибельным и дефектестическим было бы опустить руки, утверждая зара[н]ее, что наш народ, закаленный в шестилетней тяжелой борьбе, не сможет справит[ь]ся.

Важным являются внутренние факторы, важной является и поддержка союзников, однако всегда главным и решающим фактором является воля народа, его энергия и политический ум”,

и далее:

„... Ни союзники, ни польское легальное правительство, ни польские независимые политики, которые в последнее время вошли в состав Варшавского правительства, не ратифицировали отчленения Львова и нефтяного района от Польши. «Правда» в последнее время писала, что точка зрения СССР и союзников на вопрос о линии Керзона является разной. Одним словом, вопрос о принадлежности восточных районов Польши остается открытым”.

Целый ряд террористических актов, совершенных так называемыми ликвидационными группами „АК” в июне и июле с. г. по гор. Львову против лиц, преимущественно поляков, заподозренных в сотрудничестве с нашими органами и лояльном отношении к Советской власти, свидетельствуют о[б] организованности, глубокой конспирации и большой активности польского националистического подполья.

25 июля 1945 г. в гор. Львове террористами „АК” была убита поляка ПЕРЛЬМУТЕР, заподозренная „аковцами” в сотрудничестве с нашими органами.

3 августа убийцы ПЕРЛЬМУТЕР – МАКАРЖАК И. С., РЫБАК М. М. и СУРУВКА М. Д. при попытке выехать в Польшу были задержаны сотрудниками УР УМ гор. Львова. Как выяснилось на следствии, все они в марте 1945 г. из гор. Львова эвакуировались в Польшу и по заданию руководства „АК” в мае – июне нелегально возвратились для совершения террористических актов, притом МАКАРЖАК за два месяца пребывания в Польше успел окончить полуторамесячную школу террористов „АК” (в гор. Загужье, Катовицкого воеводства [?]).

Этот факт в достаточной степени свидетельствует о наличии довольно налаженной связи „аковских” организаций западных областей Украины и руководством „АК” в Польше.

Из ряда агентурных разработок также видно, что организации „Армии Краевой” и по настоящее время продолжают вовлекать в свои ряды лиц польской национальности и накапливать оружие в ожидании сигнала для вооруженного выступления против Советской власти, с целью присоединения западных областей Украины к Польше.



poparcie sojuszników, jednak zawsze głównym i decydującym czynnikiem jest wola narodu, jego energia i polityczna mądrość”,

i dalej:

„... ani sojusznicy, ani polski legalny rząd, ani polscy niezależni politycy, którzy w ostatnim czasie weszli w skład rządu warszawskiego, nie ratyfikowali odłączenia Lwowa i zagłębia naftowego od Polski. «Prawda» w ostatnim czasie pisała, że zapatrywanie się ZSRS i aliantów na kwestię linii Curzona jest różne. Jednym słowem, kwestia przynależności wschodnich rejonów Polski pozostaje otwarta”.

Cały szereg aktów terrorystycznych, dokonanych przez tak zwane grupy likwidacyjne AK w czerwcu i lipcu br. w m. Lwowie wobec osób, poważnie Polaków podejrzewanych o współpracę z naszymi organami i lojalny stosunek do władzy sowieckiej, świadczy o zorganizowaniu głębokiej konspiracji i dużej aktywności polskiego nacjonalistycznego podziemia.

[Dnia] 25 lipca 1945 r. w m. Lwowie została zabita przez terrorystów AK Polka PERLMUTER, podejrzewana przez akowców o współpracę z naszymi organami.

[Dnia] 3 sierpnia zabójcy PERLMUTER – MAKARŻAK J. S., RYBAK M. M. i SURÓWKA M. D. podczas próby wyjazdu do Polski zostali zatrzymani przez współpracowników UR UM m. Lwowa. Jak wyjaśniło się w śledztwie, wszyscy oni w marcu 1945 r. ewakuowali się ze Lwowa do Polski i na polecenie dowództwa AK w maju – czerwcu nielegalnie powrócili w celu dokonywania aktów terrorystycznych, przy tym MAKARŻAK w ciągu 2 miesięcy pobytu w Polsce zdążył ukończyć półtoramiesięczną szkołę terrorystów AK (w m. Zagórze województwo katowickie [?]).

Ten fakt w dostatecznym stopniu świadczy o istnieniu dosyć sprawnej łączności akowskich organizacji zachodnich obwodów Ukrainy z dowództwem AK w Polsce.

Z wielu agenturalnych rozpracowań także widać, że organizacje Armii Krajowej obecnie nadal wciągają w swoje szeregi osoby narodowości polskiej i trzymają w pogotowiu broń w oczekiwaniu na sygnał do zbrojnego wystąpienia przeciwko władzy sowieckiej w celu przyłączenia zachodnich obwodów Ukrainy do Polski.

Ośrodki przywódcze AK (inspektoraty, okręgi), jak widać z napływających w lipcu i sierpniu br. agenturalnych doniesień i zeznań aresztowanych członków AK, nadal działają i przejawiają dostatecznie zorganizowaną elastyczność w robocie.

I tak na przykład, aresztowany przez OBB UNKWD obwodu tarnopolskiego figurant agenturalnego rozpracowania „Szlachcice” – SMOŁA złożył zeznania o działalności Inspektoratu Czortkowskiego AK, z których widać, że komendant Inspektoratu – RZEPAK, w związku z aresz-

Руководящие центры „АК” (инспектораты, округа), как видно из поступивших в июле и августе с. г. агентурных донесений и показаний арестованных участников „АК”, продолжают действовать и проявляют довольно организованную гибкость в работе.

Так, например, арестованный ОББ УНКВД по Тернопольской области фигурант агентурной разработки „Шляхтичи” – СМОЛА дал показания о деятельности Чертковского инспектората „АК”, из которых видно, что комендант этого инспектората – ЖЕПАК в связи с арестами в январе и феврале с. г. участников „АК” по Тернопольской области и руководства Львовского обшара „АК”, он с адъютантом и первым заместителем в феврале месяце 1945 г. выехал в Польшу, а руководство инспекторатом принял на себя заранее подготовленный для этого – РОГОЗОВСКИЙ, который и руководил деятельностью „АК” по Чертковскому инспекторату до момента ареста СМОЛЫ.

Однако, не взирая на то, что во всех ОББ УНКВД западных областей Украины имеется достаточно данных о[б] активной антисоветской деятельности польского националистического подполья, некоторые начальники ОББ вскрытию и ликвидации его не уделяют должного внимания, а выделенных для работы по польской линии оперативных работников направляют на разработку польского националистического подполья только „попутно” при выполнении заданий по борьбе с бандами УПА.

В результате такого применения выделенных для работы по польской линии групп оперативных работников в ОББ УНКВД по Дрогобычской и Тернопольской областях, значительная часть агентурных разработок по польскому националистическому подполью консервируется по 4–5 месяцев, несмотря на то, что по этим делам арестована только часть „аковцев”, а остальные перешли на нелегальное положение. И оружие, имеющееся в разрабатываемых организациях „АК”, не изъято. К таким агентурным делам можно отнести: по Дрогобычской области – „Осторожные”, „Нелегальщики” и др., по Тернопольской области – „Конфедераты”, „Осторожные” и др.

С информацией и отчетностью перед УББ в указанных ОББ неблагополучно, спецсообщения по конкретным делам зачастую высылаются через 2–3 месяца после проведения операций, а отдельные запросы УББ исполняются только после 3–4 напоминаний.

О том, что в этих областях активность польских националистов весьма значительна, свидетельствует и то, что к 10 августа с. г. еще не записались на эвакуацию в Польшу по Дрогобычской области 41 700 человек и по Тернопольской области 27 000 человек польской национальности.

towaniami w styczniu i lutym br. członków AK obwodu tarnopolskiego i dowództwa Obszaru Lwowskiego AK, wyjechał do Polski w lutym 1945 r. wraz z adiutantem i pierwszym zastępcą, a dowodzenie Inspektorem wziął na siebie wcześniej przygotowany do tego – ROGOZOWSKI, który kierował działalnością AK Inspektoratu Czortkowskiego do chwili aresztowania SMOŁY.

Jednak, pomimo tego, że we wszystkich OBB UNKWD zachodnich obwodów Ukrainy znajduje się wystarczająca ilość informacji o aktywnej antysowieckiej działalności polskiego nacjonalistycznego podziemia, niektórzy naczelnicy OBB nie poświęcają jego wykryciu i likwidacji należytej uwagi, a wyznaczonych do pracy na odcinku polskim pracowników operacyjnych kierują do rozpracowania polskiego nacjonalistycznego podziemia tylko „przy okazji”, podczas wypełniania zadań dotyczących walki z bandami UPA.

W wyniku takiego wykorzystania wyznaczonych do pracy na odcinku polskim grup pracowników operacyjnych w OBB UNKWD obwodów drohobyckiego i tarnopolskiego, znaczna część agenturalnych rozpracowań polskiego nacjonalistycznego podziemia przeciąga się do 4–5 miesięcy mimo, że w tych sprawach została aresztowana tylko część akowców, a pozostali przeszli do konspiracji. Także broń, posiadana przez rozpracowywane organizacje AK, nie została skonfiskowana. Do takich agenturalnych spraw można zaliczyć: w obwodzie drohobyckim – „Ostrożni”, „Nielegalni” i in[ne], w obwodzie tarnopolskim – „Konfederaci”, „Ostrożni” i in[ne].

Z informacją i sprawozdawczością wobec UBB w wymienionych OBB nie jest dobrze, informacje specjalne dotyczące konkretnych spraw często wysyłane są po 2–3 miesiącach po przeprowadzeniu operacji, a [odpowiedzi na] poszczególne zapytania UBB są udzielane dopiero po 3–4 ponagleniach.

O tym, że w tych obwodach aktywność polskich nacjonalistów jest ogólnie dość duża, świadczy także to, że około do 10 sierpnia br. jeszcze nie zgłosiło się w obwodzie drohobyckim na wyjazd do Polski 41 700 osób, a w obwodzie tarnopolskim 27 000 osób polskiej narodowości.

Biorąc pod uwagę wyjątkowe znaczenie walki z polskim nacjonalistycznym podziemiem w zachodnich obwodach Ukrainy:

#### MUSICIE KONIECZNIE:

1) Przerwać wykorzystywanie do innych robót grup pracowników operacyjnych OBB wyznaczonych do walki z polskim nacjonalistycznym podziemiem i zapewnić im określone odcinki do rozpracowania polskiego antysowieckiego elementu, konkretne agenturalne rozpracowania i agencje do nich.

Учитывая исключительную важность борьбы с польским националистическим подпольем в западных областях Украины:

**ВАМ НЕОБХОДИМО:**

1) Прекратить использование на других работах выделенных на борьбу с польским националистическим подпольем групп оперативных работников ОББ и закрепить за ними определенные участки по разработке польского антисоветского элемента, конкретные агентурные разработки и агентуру по ним.

2) Решительно улучшить работу с агентурой, обслуживающей польский антисоветский элемент, на участках, где ее нет – немедленно приступить к подработке и вербовке ее.

3) Пересмотреть все имеющиеся агентурные и следственные материалы по польскому националистическому подполью и принять активные меры по доработке и реализации их в ближайшее время.

4) К <sup>в-8-в</sup> сентября с. г. представить в 1 отдел УББ, утвержденный начальником УНКВД подробный план агентурно-оперативных мероприятий по разгрому польского националистического подполья на период сентября – октября 1945 г.

Зам. Нач. Управления НКВД УССР по ББ  
Подполковник ГРИЦЕНКО

„<sup>в-27-в</sup>” августа 1945 г.

№ <sup>в-8</sup>/1/157926<sup>-в</sup>

г. Киев

*ГДА СБУ, ф. 1, оп. 43, спр. 1, арк. 18–21.*

*Копія, машинопис.*

## Примітки

- <sup>а-а</sup> Дописано від руки.
- <sup>б-б</sup> Вписано та закреслено від руки.
- <sup>в-в</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Арцішевський Томаш (1877–1955), пс. „Анджей”, діяч ППС-ВРН та її голова у 1939–1944, член Уряду національної єдності; прем’єр-міністр уряду РП в еміграції з 1944.

2) Zdecydowanie poprawić pracę z agenturą, obsługującą polski anty-sowiecki element, a na tych odcinkach, gdzie jej nie ma – niezwłocznie przystąpić do jej przygotowania i werbunku.

3) Przejrzeć wszystkie posiadane materiały agenturalne i śledcze dotyczące polskiego nacjonalistycznego podziemia i podjąć aktywne kroki w celu ich dopracowania i realizacji w najbliższym czasie.

4) Do <sup>c-8-c</sup> września br. przedłożyć w 1 Oddziale UBB zatwierdzony przez naczelnika UNKWD szczegółowy plan agenturalno-operacyjnych przedsięwzięć w celu rozbicia polskiego nacjonalistycznego podziemia w okresie września – października 1945 r.

Zast[ępc]a nacz[elnika] Zarządu NKWD USRS BB  
Podpułkownik HRYCENKO

„<sup>c-27-c</sup> sierpnia 1945 r.

Nr <sup>c-8/1/157926-c</sup>

m. Kijów

*WAP SBU, f. 1, op. 43, spr. 1, k. 18–21.*

*Kopia, maszynopis.*

## Przypisy

- <sup>a- -a</sup> Dopisano odręcznie.
- <sup>b- -b</sup> Wpisano odręcznie i skreślono.
- <sup>c- -c</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Arciszewski Tomasz (1877–1955), ps. „Andrzej”, działacz PPS-WRN i jej przewodniczący w l. 1939–1944, członek RJN, premier rządu RP na emigracji od 1944.

**28 серпня 1945, Київ. Витяг із циркуляру Василя Рясного  
щодо викриття організації „Не” (Незалежність)  
і активізації боротьби з польським підпіллям**

Совершенно секретно

Начальникам Управлений НКВД  
Западных областей Украинской ССР

только .....

гор. ....

В первом полугодии 1945 года органами НКВД западных областей Украины по ликвидации польского националистического подполья проделана значительная работа, однако, подрывная деятельность его не парализована и продолжает оставаться весьма активной.

На территории Львовской и других областей, в последнее время участились террористические проявления со стороны ликвидационных групп „АК”, организации „Армии Краевой” продолжают вовлекать поляков в свои ряды и накапливать оружие в ожидании удобного момента для выступления против Советской власти. В городе Львове польскими националистами и в настоящее время нелегально издается и распространяется среди польского населения еженедельная газета „Вытривамы” (Выдержим).

Судебным процессом и следствием по делу – ОКУЛИЦКОГО и других руководителей польского националистического подполья установлено, что еще летом 1944 года, прикрываясь объявлением о формальном роспуске „АК”, бывш[ий] главнокомандующий „Армии Краевой” „БУР” – КОМАРОВСКИЙ, а позднее ОКУЛИЦКИЙ приступили к созданию из наиболее проверенного офицерского и рядового состава „АК” новой, глубоко законспирированной военно-политической организации „НЕ” (Независимость).

Инструкцией о создании „НЕ” предусматривалось, что центр организации должен состоять из трех человек, которые назначают комендантов воеводств, а последние – комендантов уездов.

При комендантах создаются тройки с нелегальным аппаратом, в составе комитетов: вооруженной борьбы, пропагандистского, разведывательного и судебной комиссий.

Программой „НЕ” предусматривалось:

1. Сколачивать кадры организации, сохранять оружие для нелегальной работы и подготовки восстания против СССР.

**28 sierpnia 1945, Kijów. Wyciąg z pisma okólnego Wasilija Riasnoja  
o wykryciu organizacji „Nie” i aktywizacji walki  
z polskim podziemiem**

Ścisłe tajne

Do Naczelników Zarządów NKWD  
zachodnich obwodów Ukraińskiej SRS

Do rąk własnych .....  
mias[to] .....

W pierwszym półroczu 1945 roku organy NKWD zachodnich obwodów Ukrainy wykonały znaczącą pracę przy likwidacji polskiego nacjonalistycznego podziemia, jednak jego destrukcyjna działalność nie została sparaliżowana i nadal pozostaje bardzo aktywna.

Na terenie obwodu lwowskiego i innych w ostatnim czasie mnożą się przejawy [działalności] terrorystycznej ze strony grup likwidacyjnych AK, organizacje Armii Krajowej nadal wciągają Polaków w swoje szeregi i oliwią broń w oczekiwaniu dogodnego momentu do wystąpienia przeciwko władzy sowieckiej. W mieście Lwowie także obecnie jest wydawana nielegalnie przez polskich nacjonalistów i rozpowszechniana wśród polskiej ludności cotygodniowa gazeta „Wytrwamy”.

W procesie sądowym i śledztwie w sprawie OKULICKIEGO i innych przywódców polskiego nacjonalistycznego podziemia ustalono, że jeszcze latem 1944 roku, pod przykrywką ogłoszenia o formalnym rozwiązaniu Armii Krajowej, był[y] głównodowodzący Armii Krajowej „BÓR” – KOMOROWSKI, a później OKULICKI, przystąpili do tworzenia z najbardziej sprawdzonych oficerów i szeregowych członków AK nowej, głęboko zakonspirowanej wojskowo-politycznej organizacji NIE (Niepodległość).

Instrukcja o utworzeniu NIE przewidywała, że centrala organizacji ma składać się z trzech osób, które mianują komendantów wojewódzkich, a ci z kolei – komendantów powiatowych.

Przy komendantach tworzą się trójki z nielegalną administracją, składającą się z komitetów: walki zbrojnej, propagandowego, wywiadowczego i sądniczego.

Program NIE przewidywał:

1. Koncentrowanie kadry organizacji, przechowywanie broni do nielegalnej roboty i przygotowania powstania przeciwko ZSRS.
2. Tworzenie zbrojnych oddziałów liczących do 60 osób każdy, przygotowywanie kadry dywersantów dla prowadzenia dywersji i organizowanie

2. Создать вооруженные отряды численностью до 60 человек в каждом, готовить кадры диверсантов для совершения диверсий и организовать ликвидационные группы для осуществления террористических актов над противниками „АК” и представителями советского военного командования.

3. Занимат[ь]ся военной разведкой и контрразведывательной работой, проводить печатную и устную пропаганду против СССР, сохранять радиостанции и через Лондон поддерживать связь с руководством „НЕ” в Польше.

Для инструктажа комендантов обшаров и округов по реализации программы „НЕ” по заданию „БУР” – КОМАРОВСКОГО, летом 1944 г. в Западную Украину выезжал генерал ФИЛЬДОРФ – „НИЛЬ”.

По показаниям бывшего коменданта Львовского обшара „АК” ЯНСОНА – „КАРМЕН” по Львовской, Дрогобычской, Станиславской и Тернопольской областях к февралю 1945 г. в организации „НЕ” было вовлечено свыше 7000 человек.

В целях конспирации, работа по созданию „НЕ” проводилась в отрыве от формального роспуска „АК”, однако с использованием последней как „крыши” для организации „НЕ”. Действуя параллельно с „Армией Краевой” и часто внутри ее, организация „НЕ” сохранялась в неизвестности для рядовых участников „АК”, не завербованных в нее.

От завербованных в „НЕ” отбирается присяга, так как приказом из Лондона в связи с расформированием „АК”, все участники ее были освобождены от ранее данной ими присяги.

Следствием по делу ОКУЛИЦКОГО и других также установлено, что в феврале 1945 г. так называемый подпольный „Совет министров” на своем заседании в местечке МИЛЬЯНУВЕК (под Варшавой) принял решение о создании „Политического центра” для руководства организацией „НЕ” из представителей нелегальных политических партий: „Стронництво Людове”, „Стронництво Народове”, „ППС”, „Стронництво Праци” и „Союз демократов”, которые в своей антисоветской деятельности блокируются между собой как в центре, так и на периферии.

Все это свидетельствует о довольно организованной глубоко законспирированной и весьма ядовитой антисоветской деятельности польского националистического подполья, вскрытием которого Управления НКВД западных областей Украины занимаются слабо, в результате организация „НЕ” и польские политические партии не вскрыты.



grup likwidacyjnych do przeprowadzania aktów terrorystycznych wobec przeciwników AK i przedstawicieli sowieckiego dowództwa wojskowego.

3. Prowadzenie wywiadu wojskowego i działalności kontrwywiadowczej, prowadzenie drukowanej i ustnej propagandy przeciwko ZSRS, przechowywanie radiostacji i utrzymywanie przez Londyn łączności z dowództwem NIE w Polsce.

W celu instruowania komendantów obszarów i okręgów w sprawie realizacji programu NIE na polecenie „BORA” – KOMOROWSKIEGO, latem 1944 r. na Zachodnią Ukrainę wyjeżdżał generał FIEDORF – „NIL”.

Według zeznań byłego komendanta Obszaru Lwowskiego AK JANSONA – „KARMENA” w obwodach lwowskim, drohobyckim, stanisławowskim i tarnopolskim do lutego 1945 r. do organizacji NIE zostało wciągniętych ponad 7000 ludzi.

W celach konspiracyjnych praca nad utworzeniem NIE prowadzona była w oderwaniu od formalnego rozwiązania AK, jednak z wykorzystaniem jej jako „przykrywki” dla organizacji NIE. Działając równoległe z Armią Krajową i często wewnątrz niej, organizacja NIE pozostawała nieznaną większości szeregowych członków AK nie zwerbowanych do niej.

Od zwerbowanych do NIE odbierana jest przysięga, gdyż rozkazem z Londynu w związku z rozformowaniem AK, wszyscy jej członkowie zostali zwolnieni od wcześniej złożonej przez nich przysięgi.

W toku śledztwa w sprawie OKULICKIEGO i innych ustalono również, że w lutym 1945 r. tak zwana podziemna Rada Ministrów na swoim posiedzeniu w miasteczku Milanówek (pod Warszawą) podjęła uchwałę o utworzeniu Politycznego Centrum dla kierowania organizacją NIE z przedstawicieli nielegalnych partii politycznych: Stronnictwo Ludowe, Stronnictwo Narodowe, PPS, Stronnictwo Pracy i Związek Demokratów, które w antysowieckiej działalności jednoczą się zarówno w centrum, jak i w terenie.

Wszystko to świadczy o dobrze zorganizowanej, głęboko zakonspirowanej i niezwykle ostrej antysowieckiej działalności polskiego nacjonalistycznego podziemia, wykryciem którego Zarządy NKWD zachodnich obwodów Ukrainy zajmują się w niewielkim stopniu. W rezultacie organizacja NIE i polskie partie polityczne nie zostały wykryte.

#### POLECAM:

1. Zdecydowanie poprawić pracę zarządów i terenowych organów NKWD nad wykryciem i likwidacją polskiego nacjonalistycznego podziemia, w szczególności organizacji i ośrodków przywódczych NIE oraz antysowieckich partii politycznych.

[...]

## ПРЕДЛАГАЮ:

1. Решительно улучшить работу управлений и периферийных органов НКВД по вскрытию и ликвидации польского националистического подполья, в особенности организаций и руководящих центров „НЕ” и антисоветских политических партий.

[...]

3. Принять самые энергичные меры к доработке и реализации имеющихся материалов по агентурным разработкам, показаниям арестованных и отдельным агентурным зацепкам.

4. Аресты участников польского националистического подполья производить только по точно проверенным данным.

5. Через местные советско-партийные органы добит[ь]ся максимального улучшения политико-воспитательной работы среди польского населения, [о]собенно молодежи, привлекая его к активному участию в проводимых хозяйственно-политических мероприятиях, парализуя тем самым влияние на него участников антисоветского подполья, создавая благоприятные условия для ликвидации последних.

6. Упорядочить состояние оперативного учета, обработки и реализации имеющихся в ОББ материалов по польским националистам и наладить своевременное представление информации в УББ – о ходе каждой действующей агентурной разработки и проводимых мероприятиях по борьбе с польскими формированиями.

Народный Комиссар Внутренних Дел СССР  
Генерал-Лейтенант  
(—) РЯСНОЙ

„<sup>a</sup>-28-<sup>a</sup>” августа 1945 года

№ ...

гор. Киев

*ГДА СБУ, ф. 1, оп. 43, спр. 1, арк. 22–25.*

*Оригінал, машинопис.*

## Примітки

<sup>a</sup>-<sup>a</sup> Вписано від руки.

3. Podjąć najbardziej energiczne kroki dla dopracowania i realizacji posiadanych materiałów dotyczących rozpracowań agenturalnych, zeznań aresztowanych i pojedynczych agenturalnych punktów zaczepienia.

4. Aresztowań członków polskiego nacjonalistycznego podziemia dokonywać tylko na podstawie dokładnie sprawdzonych informacji.

5. Poprzez lokalne sowiecko-partyjne organy doprowadzić do maksymalnego polepszenia pracy polityczno-wychowawczej wśród ludności polskiej, szczególnie młodzieży, przyciągając ją do aktywnego uczestnictwa w przeprowadzanych przedsięwzięciach gospodarczo-politycznych, paraliżując tym samym wpływ na nią członków antysowieckiego podziemia, tworząc sprzyjające okoliczności do ich likwidacji.

6. Uporządkować stan ewidencji operacyjnej, opracowania i realizacji posiadanych przez OBB materiałów dotyczących polskich nacjonalistów i uaktualnić przekazywane do UBB informacje o przebiegu każdego odbywającego się rozpracowania agenturalnego i prowadzonych działań dotyczących walki z polskimi formacjami.

Ludowy komisarz spraw wewnętrznych USRS  
Generał lejtnant  
(—) RIASNOJ

„<sup>a-28-a</sup>” sierpnia 1945 roku

Nr ...

m. Kijów

*WAP SBU, f. 1, op. 43, spr. 1, k. 22–25.*

*Oryginał, maszynopis.*

## Przypisy

<sup>a- -a</sup> Wpisano odręcznie.

**31 серпня 1945, Львів. Витяг із доповідної записки  
Олександра Вороніна Сергієві Савченку про підсумки  
агентурно-оперативної роботи УНКДБ Львівської області  
за період з 1 серпня 1944 по травень 1945 рр.**

Совершенно секретно  
Экз. № ...

Народному Комиссару Государственной Безопасности УССР  
Генерал-лейтенанту  
тов. САВЧЕНКО  
гор. Киев

Докладная записка  
об итогах агентурно-оперативной работы УНКГБ  
Львовской области за период с 1.VIII-[19]44 г. по май [19]45 г.

В результате проведенных агентурно-оперативных мероприятий по разгрому оуновского и белопольского подполья, организации борьбы с антисоветским элементом среди духовенства и розыска агентуры иностранных разведок, за отчетный период арестовано антисоветского элемента – 3321 человек, вскрыто и ликвидировано антисоветских организаций и групп – 376, с общим количеством арестованных – 1446 человек. В том числе украинских националистических организаций и групп – 267, с арестом 1035 человек, польских антисоветских националистических организаций 57, с арестом 269 чел. Вскрыто и ликвидировано 6 резидентур иноразведок, с арестом 11 человек.

[...]

**Борьба с белопольским националистическим подпольем**

Находящееся в Лондоне польское эмигрантское „правительство” и лидеры польских политических партий, после оккупации немецкими войсками Польши, а затем Западных областей Украины, создали на указанной территории нелегальные националистические организации, в основу борьбы которых было положено: подготовка вооруженных выступлений против Красной Армии на случай ее прихода на территорию Западной Украины и собственно Польши, проведение антисоветской работы и оставление подпольных организаций и групп для разведывательной, диверсионной и террористической работы в нашем тылу.

**31 sierpnia 1945, Lwów. Wyciąg z raportu Aleksandra Woronina  
dla Siergieja Sawczenki o wynikach pracy UNKGB  
obwodu lwowskiego za okres od 1 sierpnia 1944 r. do maja 1945 r.**

Ścisłe tajne  
Egz. nr ...

Do Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państwowego USRS  
Generała-lejtnanta  
tow. SAWCZENKI  
m. Kijów

Raport  
o wynikach pracy agenturalno-operacyjnej UNKGB  
obwodu lwowskiego za okres od 1 VIII [19]44 r. do maja [19]45 r.

W wyniku przeprowadzonych przedsięwzięć agenturalno-operacyjnych w sprawie rozbicia ounowskiego i *bielopolskiego* podziemia, walki z antysowieckim elementem wśród duchowieństwa oraz wyszukiwania agenty zagranicznych wywiadów, w okresie sprawozdawczym aresztowano antysowieckiego elementu – 3321 osób, wykryto i zlikwidowano antysowieckich organizacji i grup – 376, z łączną liczbą aresztowanych – 1446 osób. W tej liczbie ukraińskich nacjonalistycznych organizacji i grup – 267 z aresztowaniem 1035 osób, polskich antysowieckich nacjonalistycznych organizacji 57 z aresztowaniem 269 os[ób]. Wykryto i zlikwidowano 6 rezydentur zagr[anicznych] wywiadów z aresztowaniem 11 osób.

[...]

Walka z *bielopolskim* podziemiem nacjonalistycznym

Znajdujący się w Londynie polski rząd emigracyjny i liderzy polskich partii politycznych po okupacji przez wojska niemieckie Polski, a następnie zachodnich obwodów Ukrainy, utworzyli na tym terenie nielegalne nacjonalistyczne organizacje, podstawą walki których było założenie: przygotowanie zbrojnych wystąpień przeciwko Armii Czerwonej na wypadek jej wkroczenia na terytorium Zachodniej Ukrainy i właściwej Polski, prowadzenie antysowieckiej działalności i pozostawienie podziemnych organizacji i grup w celu [prowadzenia] wywiadowczej, dywersyjnej i terrorystycznej roboty na naszych tyłach.

Вся деятельность польского эмигрантского правительства и политических партий разворачивалась вокруг основной проблемы – о характере границ будущей Польши. С приближением Красной Армии к быв[шим] границам (Збруч) и собственно Польши (Буг) велась бешенная пропаганда за присоединение Западной Украины к Польше, особенно гор. Львова, указывая, что „город был и будет польским”.

При продвижении Красной Армии на запад, польское эмигрантское „правительство”, стараясь замаскировать свою работу, издало приказ о роспуске нелегальных организаций, созданных и существовавших в период временной немецкой оккупации. В действительности же белопольское подполье продолжало свою работу в гор. Львове и еще глубже ушло в подполье, изменило тактику борьбы с Советской властью.

С приходом частей Красной Армии во Львов, руководство наиболее многочисленной, законспирированной, антисоветской националистической организации „Армии Краевой”, действуя в соответствии с полученными директивами из Лондона, официально заявило органам Советской власти о роспуске этой организации. В действительности же вся организационная сеть „Армии Краевой” была предупреждена о том, что это заявление является только маневром, а членам организации предлагалось быть мобилизационно подготовленными к активной борьбе с Советской властью.

Во избежание возможных провалов организации, членам ее были заменены псевдонимы, потом, заменялись и вновь организовывались явочные и конспиративные квартиры, а к руководству всей антисоветской работой на территории области приступил запасной, глубоко законспирированный центр, располагавший крупным запасом оружия, боеприпасов, радиостанций, финансами и другими материально-техническими средствами, скрытыми от органов Советской власти.

Своей основной задачей „АК” ставила: подготовить и провести вооруженное восстание в тылу Красной Армии. На протяжении всего отчетного периода „АК”, на территории Львовской области проводит активную антисоветскую, шпионскую, террористическую деятельность.

Наряду с созданием на территории бывш[ей] Польши военно-повстанческих формирований, польское эмигрантское правительство в Лондоне, создало широко-разветвленную антисоветскую организацию „ПСЦ” – „Делегатуру жонду”, которая является территориальной, внешне „гражданской” организацией.

Основной политической задачей организации являлась также подготовка вооруженного восстания за создание „Великой Польши”, в границах до 1939 года, с воссоединением Силезии, Поморья, Данцига, Восточной Пруссии и организации, под руководством Польши, союза с соседними государствами против СССР.

Wszelka działalność polskiego rządu emigracyjnego i partii politycznych obraca się wokół podstawowego problemu – granice przyszłej Polski. Wraz z przybliżaniem się Armii Czerwonej do był[ych] granic (Zbrucz) i właściwej Polski (Bug) prowadzono wściekłą propagandę za przyłączeniem Zachodniej Ukrainy do Polski, zwłaszcza m. Lwowa, wskazując, że „miasto było i będzie polskim”.

W miarę posuwania się Armii Czerwonej na zachód, polski rząd emigracyjny, starając się zamaskować swoją robotę, wydał rozkaz o rozwiązaniu nielegalnych organizacji utworzonych i istniejących w okresie czasowej okupacji niemieckiej. W rzeczywistości jednak *bielopolskie* podziemie kontynuowało swoją działalność w m. Lwowie i jeszcze bardziej zakonspirowało się, zmieniło taktykę walki z władzą sowiecką.

Wraz z wejściem oddziałów Armii Czerwonej do Lwowa, dowództwo najliczniejszej zakonspirowanej antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji Armia Krajowa, działając zgodnie z otrzymanymi z Londynu dyrektywami, oficjalnie poinformowało organy władzy sowieckiej o rozwiązaniu tej organizacji. W rzeczywistości jednak cała sieć organizacyjna Armii Krajowej została uprzedzona o tym, że to oświadczenie jest tylko posunięciem taktycznym, a członkom organizacji zalecano, aby byli gotowi do aktywnej walki z władzą sowiecką.

Dla uniknięcia możliwych wpadek organizacji, jej członkom zostały zmienione pseudonimy, następnie zmieniano i na nowo zorganizowano lokale kontaktowe i mieszkania konspiracyjne, a do kierowania całą antysowiecką robotą na terenie obwodu przystąpiła rezerwowa, głęboko zakonspirowana centrala, dysponująca znacznymi zapasami broni, amunicji, radiostacji, środkami finansowymi i innymi środkami materiałowo-technicznymi, ukrytymi przed organami władzy sowieckiej.

Za swe podstawowe zadanie AK uznała: przygotowanie i przeprowadzenie zbrojnego powstania na tyłach Armii Czerwonej. Przez cały okres sprawozdawczy na terenie obwodu lwowskiego AK prowadzi aktywną antysowiecką, szpiegowską i terrorystyczną działalność.

Równoległe z powołaniem na terytorium był[ej] Polski wojskowo-powstańczych formacji polski rząd emigracyjny w Londynie utworzył szeroko rozgałęzioną antysowiecką organizację PSC – Delegaturę Rządu, która jest terytorialną, pozornie obywatelską organizacją.

Podstawowym politycznym zadaniem organizacji jest również przygotowanie zbrojnego powstania w celu utworzenia „Wielkiej Polski” w granicach sprzed 1939 roku, z przyłączeniem Śląska, Pomorza, Gdańska, Prus Wschodnich oraz organizowania, pod przywództwem Polski, związku z sąsiednimi państwami przeciwko ZSRS.

Практически осуществляя эту задачу „ПСЦ”-„ДР” проводила:

- а) подбор и подготовку кадров для аппаратов местных самоуправлений и карательных органов на случай захвата власти;
- б) оказание повседневной практической помощи военно-повстанческим организациям, пополнение их людским составом, вооружением и специальными кадрами для руководящей работы;
- в) приобретение и создание складов и баз для хранения оружия, боеприпасов, продовольствия и медикаментов;
- г) разведывательную и контрразведывательную работу;
- д) активную антисоветскую пропаганду среди польского населения и воспитание его в националистическом духе.

Руководящие круги организации „ПСЦ-ДР” контактировали свою деятельность по антисоветской работе с „Армией Краевой”, а в период немецкой оккупации гор. Львова ряд видных руководителей Львовской организации „Делегатуры Жонду” поддерживали активную связь с гестапо, а часть из них являлась прямыми агентами немецких разведывательных органов.

Арестом руководящего состава, основных польских подпольных организаций „Армии Краевой” и „Делегатуры жонду” и значительного количества рядовых участников, а также проведением других мероприятий, Управление НКГБ нанесен серьезный удар по указанным организациям.

Не оставляют мысли о создании „Великой Польши” и другие слои польского националистического подполья – пилсудчики.

В гор. Львове организована и действует польская подпольная организация, так называемая „Конвент [организаций] неподлеглоствевых”. Указанная организация была создана также польским эмигрантским правительством.

В распоряжении организации имелись радиостанции, множительные аппараты, издавался свой печатный орган – газета „Коммуникат” профашистского направления. Организация широко пропагандировала идеи вооруженной борьбы за создание самостоятельного польского государства фашистского типа в границах до 1939 года.

На протяжении всего периода польское подполье меняло методы и тактику борьбы с Советской властью. За последнее время, в результате последовательных мероприятий, проведенных по разгрому польских антисоветских формирований в городе Львове, со стороны руководства белопольского подполья приняты меры к усилению конспирации и контрразведывательной работы по выявлению и уничтожению польских патриотов, ориентирующихся на Польское правительство национального единства и лояльно настроенных к Советской власти. В некоторых случаях подполье перешло к более активным методам борьбы – террору, т. е. физическому уничтожению указанных лиц.



Realizując to zadanie, PSC-DR prowadziła:

- a) dobór i przygotowanie kadr dla administracji lokalnych samorządów i wymiaru sprawiedliwości na wypadek przejęcia władzy;
- b) okazywanie codziennej praktycznej pomocy wojskowo-powstańczym organizacjom, uzupełnienie ich uzbrojenia, składu osobowego oraz specjalistycznej kadry do sprawowania czynności dowódczych;
- c) zdobycie i utworzenie magazynów oraz baz do przechowywania broni, amunicji, żywności i medykamentów;
- d) robotę wywiadowczą i kontrwywiadowczą;
- e) aktywną antysowiecką propagandę wśród ludności polskiej i wychowywanie jej w duchu nacjonalistycznym.

Kierownicze kręgi organizacji PSC-DR koordynowały swoją działalność antysowiecką z Armią Krajową, a w okresie niemieckiej okupacji m. Lwowa wielu znanych przywódców lwowskiej organizacji Delegatury Rządu utrzymywało ożywione kontakty z Gestapo, a część z nich była wprost agentami niemieckich organów wywiadowczych.

Aresztowaniem kadry przywódczej głównych polskich podziemnych organizacji Armii Krajowej i Delegatury Rządu oraz znacznej liczby szeregowych członków, a także przeprowadzeniem innych działań, Zarząd NKGB zadał poważny cios wymienionym organizacjom.

Nie porzucają także myśli o utworzeniu „Wielkiej Polski” inne warstwy polskiego nacjonalistycznego podziemia – piłsudczycy.

W m. Lwowie została zorganizowana i działa polska podziemna organizacja, tak zwany Konwent [Organizacji] Niepodległościowych. Wymieniona organizacja także została utworzona przez polski rząd emigracyjny.

W dyspozycji organizacji były radiostacje, powielacze, wydawany był własny organ prasowy – gazeta „Komunikat” nastawiona profaszystowsko. Organizacja szeroko propagowała idee walki zbrojnej o utworzenie niepodległego państwa polskiego typu faszystowskiego w granicach sprzed 1939 roku.

W ciągu całego okresu polskie podziemie zmieniało metody i taktykę walki z władzą sowiecką. W ostatnim czasie, w wyniku represyjnych przedsięwzięć przeprowadzonych w celu rozbicia polskich antysowieckich formacji w mieście Lwowie, ze strony dowództwa *bielopolskiego* podziemia podjęte zostały kroki, by pogłębić konspirację i pracę kontrwywiadowczą nad ujawnieniem i likwidacją polskich patriotów, sprzyjających polskiemu Rządowi Jedności Narodowej i lojalnie nastawionych do władzy sowieckiej. W niektórych przypadkach podziemie przeszło do bardziej aktywnych metod walki – terroru, tj. fizycznej likwidacji wymienionych osób.

W celu zachowania przez przywódców polskiego podziemia kadr członków organizacji antysowieckich, najbardziej aktywne działania

С целью сохранения кадров участников антисоветских организаций руководством польского подполья, наиболее активные действия, в одно время были перенесены в пригороды города Львова, а также в ближайшие районы.

После нанесения ощутительных ударов польское подполье одной из основных своих задач ставит перед собой – перенесение подрывной деятельности на территорию собственно Польши. Часть руководства Львовского обшара и округа „АК” в настоящее время переведена в гор. Краков, откуда должна направляться вся деятельность по подрывной работе во Львове и территории области.

Одновременно ведется, на протяжении всего периода, активная работа по срыву Люблинского соглашения о переселении поляков из Львова в Польшу, пропагандируются идеи, что Львов будет принадлежать Польше. Распространяются различные провокационные измышления и одна из последних версий, что вопрос о границах Польши и присоединении Львова – будет решен на мирной конференции.

В связи с созданием польского правительства „Национального единства” большая часть населения из числа рабочих, служащих и демократически настроенной интеллигенции, высказывается за поддержку правительства „Национального единства”, такие же настроения отмечаются и среди рядовых участников подполья.

Реакционная часть интеллигенции и участников белопольского подполья, ориентировавшаяся в свое время на польское эмигрантское правительство в Лондоне, встретила создание правительства „Национального единства” враждебно и, по указанию руководства националистических организаций, организует активную враждебную деятельность с целью подрыва авторитета польского правительства „Национального единства” и подготавливает перенесение центра враждебной работы, с этой целью, на территорию Польши.

### Агентурное дело „СЕЙМ”

На основании оперативных материалов и показаний арестованных, Управлением НКГБ Львовской области, было заведено 31-го июля 1944 года агентурное дело „СЕЙМ” на 301 активного участника белопольского подполья, разработка которых велась и ведется по двум основным направлениям: вскрытие и разоблачение преступной националистической деятельности участников организации „Армии Краевой” („АК”), „Панство[ва] служба цивильна” („ПСЦ-ДР”) и на ликвидацию руководящих центров этих организаций.

По агентурному делу „СЕЙМ” арестовано более 140 активных участников националистических организаций „Армии Краевой” и „Делегатуры Жонду”.

w tym czasie zostały przeniesione na przedmieścia Lwowa, a także w pobliskie rejony.

Po odniesieniu dotkliwych ciosów polskie podziemie stawia sobie jako jedno z podstawowych zadań – przeniesienie destrukcyjnej działalności na terytorium właściwej Polski. Część dowództwa Obszaru i Okręgu Lwowskiego AK obecnie została przeniesiona do m. Krakowa, skąd ma być kierowana wszelka działalność destrukcyjna we Lwowie i na terenie obwodu.

Jednocześnie w całym okresie sprawozdawczym prowadzona jest aktywna robota w celu zerwania porozumienia lubelskiego o przesiedleniu Polaków ze Lwowa do Polski, propagowane są idee, że Lwów będzie należał do Polski. Rozpowszechniane są rozliczne prowokacyjne wymysły i jedna z ostatnich wersji – że kwestia granic Polski i przyłączenia Lwowa będzie rozstrzygnięta na konferencji pokojowej.

W związku z utworzeniem polskiego Rządu Jedności Narodowej duża część ludności spośród robotników, urzędników i demokratycznie nastawionej inteligencji wypowiada się za poparciem Rządu Jedności Narodowej, także nastroje notowane są również wśród szeregowych członków podziemia.

Reakcyjna część inteligencji i członków *bielopolskiego* podziemia, zorientowana w swoim czasie na polski rząd emigracyjny w Londynie, przyjęła utworzenie Rządu Jedności Narodowej wrogo i na polecenie przywódców nacjonalistycznych organizacji organizuje aktywną wrogą działalność w celu poderwania autorytetu polskiego Rządu Jedności Narodowej i przygotowuje w tym celu przeniesienie centrum wrogiej działalności na terytorium Polski.

#### Agenturalna sprawa „SEJM”

Na podstawie materiałów operacyjnych i zeznań aresztowanych, Zarząd NKGB obwodu lwowskiego 31 lipca 1944 roku założył agenturalną sprawę „SEJM” na 301 aktywnych członków *bielopolskiego* podziemia, których rozpracowanie było i jest prowadzone w dwóch podstawowych kierunkach: wykrycia i zdemaskowania przestępczej nacjonalistycznej działalności członków organizacji Armia Krajowa (AK), Państwowa Służba Cywilna (PSC-DR) oraz likwidacji przywódczych ośrodków tych organizacji.

W agenturalnej sprawie „SEJM” aresztowano ponad 140 aktywnych członków nacjonalistycznej organizacji Armia Krajowa i Delegatura Rządu.

Из числа арестованных заслуживают внимания:

1. ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ Владислав Владиславович, 1901 года рождения, урож. села Кжемазово, Тернопольской области, поляк, гр-н СССР, беспартийный, образование высшее, окончил юридический факультет Львовского университета. Со слов не судим. В дни немецкой оккупации проживал в г. Львове, до ареста работал в артели „Львовский дезинфектор”.

ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ в 1942 году вступил в антисоветскую военно-повстанческую организацию „Армию Краеву”. Известный в организации под псевдонимом „ЕВСТАФИЙ”, где возглавлял отдел „БИП” (Бюро информации и прессы<sup>1</sup>). В 1943 году перешел на работу в организацию „Делегатура Жонду”, организационная кличка „ГЛОВАТСКИЙ”. В этой организации выполнял функции помощника делегата Львовского округа, заведывал канцелярией „Делегатуры Жонду”. Как руководитель канцелярии „Делегатуры Жонду” ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ руководил и контролировал работу всех отделов „Делегатуры Жонду”, распоряжался бюджетными и другими средствами организации, распределял их на выплату содержания и приобретение оружия. Организовывал и поддерживал связь с Варшавским центром и между отделами самой организации „Делегатуры Жонду”.

Кроме этого, ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ являлся руководителем 2-го Отдела организации „Делегатуры Жонду”, занимался разведывательной и контрразведывательной работой, руководил аппаратом, собирал и передавал политическую информацию в Варшавский центр, с последующей передачей польскому эмигрантскому „правительству”, находящемуся в Лондоне.

После освобождения города Львова от немецких оккупантов частями Красной Армии, ГЖЕНДЗЕЛЬСКИЙ продолжал свою антисоветскую националистическую деятельность, скрывая от органов Советской власти: радиостанцию, типографию, денежные средства и т. д.

Перейдя в глубокое подполье, принимал все необходимые меры к тому, чтобы националистическую организацию сделать более жизнеспособной и активной по борьбе с Советской властью, налаживая связь с белопольской организацией „Армией Краевой”.

На следствии сознался в своей преступной деятельности, 15-го января с. г. Военным Трибуналом Львовского Военного округа осужден на 20 лет ИТЛ, с поражением в правах на 5 лет и с конфискацией имущества.

2. НЕЗАБИТОВСКИЙ Чеслав Иванович, 1890 года рождения, уроженец гор. Коломия, Станиславской

Spośród aresztowanych zasługują na uwagę:

1. GRZĘDZIELSKI Władysław s. Władysława, urodzony w 1901 roku we wsi Grzymałowo obwód tarnopolski, Polak, ob[ywatel] ZSRS, bezpartyjny, wykształcenie wyższe, ukończył Wydział Prawa Uniwersytetu Lwowskiego. Wedle słów nie karany. W okresie okupacji niemieckiej mieszkał we Lwowie, przed aresztowaniem pracował w artelu „Lwowski Dezynfektor”.

GRZĘDZIELSKI w 1942 roku wstąpił do antysowieckiej wojskowo-powstańczej organizacji Armia Krajowa. Znany w organizacji pod pseudonimem „EUSTACHY”, stał na czele wydziału BIP (Biuro Informacji i Prasy<sup>1</sup>). W 1943 roku przeszedł do pracy w organizacji Delegatura Rządu, organizacyjny pseudonim „GŁOWACKI”. W organizacji tej pełnił funkcję pomocnika delegata Okręgu Lwowskiego, kierował kancelarią Delegatury Rządu. Jako kierownik kancelarii Delegatury Rządu GRZĘDZIELSKI kierował i kontrolował pracę wszystkich wydziałów Delegatury Rządu, dysponując budżetowymi i innymi środkami organizacji, rozdzielał je na wypłatę wynagrodzenia i zdobywanie broni. Organizował i utrzymywał łączność z warszawską centralą i między wydziałami samej organizacji Delegatura Rządu.

Oprócz tego GRZĘDZIELSKI był kierownikiem 2 Wydziału organizacji Delegatura Rządu, zajmował się robotą wywiadowczą i kontrwywiadowczą, kierował administracją, zbierał i przekazywał informacje polityczne do warszawskiej centrali, przesyłane następnie polskiemu rządowi emigracyjnemu, znajdującemu się w Londynie.

Po wyzwoleniu miasta Lwowa od niemieckich okupantów przez oddziały Armii Czerwonej, GRZĘDZIELSKI kontynuował swoją antysowiecką nacjonalistyczną działalność, ukrywając przed organami władzy sowieckiej: radiostację, drukarnię, środki pieniężne itd.

Przeszedłszy do głębokiej konspiracji, podejmował wszelkie niezbędne kroki ku temu, aby nacjonalistyczną organizację uczynić bardziej żywotną i aktywną w walce z władzą sowiecką, usprawniając łączność z *bielopolską* organizacją Armia Krajowa.

Podczas śledztwa przyznał się do swojej przestępczej działalności, 15 stycznia br. został skazany przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego na 20 lat ITŁ z pozbawieniem praw na 5 lat i konfiskatę mienia.

2. NIEZABITOWSKI Czesław s. Jana, urodzony w 1890 roku w Kołomyi obwód stanisławowski, narodowości

области, по национальности поляк, из семьи служащего, окончил Львовский университет, с 1915 по 1918 г. служил в австрийской армии, до дня ареста нигде не работал, проживал в гор. Львове.

НЕЗАБИТОВСКИЙ в прошлом член партии „Строництво людове”. В 1941 году вступил в националистическую организацию „Валька подземна”<sup>2</sup>, в организации известен под псевдонимом „ЕЖИ”, где являлся одним из руководителей этой организации, а затем был руководителем 13-го отдела „Делегатуры Жонду” и „Вальки подземной”. Кроме этого, выполнял функции прокурора, руководил деятельностью суда, исполнительно-легализационным и разведывательным отделами. Как руководитель „Вальки подземной”, через специальные отделы „Вывяд и экзекутива” организовывал слежку, а затем убийство советских граждан.

При непосредственном участии НЕЗАБИТОВСКОГО убито более 15-ти советских граждан, уничтожение которых оформлялось через суд организации от имени польского „правительства”, находящегося в Лондоне.

С приходом Красной Армии, НЕЗАБИТОВСКИЙ, перейдя в глубокое подполье, активизировал антисоветскую националистическую деятельность, установил связь с руководящими центрами организации „Армии Краевой”, вербовал новых членов в националистическую организацию для деятельной борьбы в условиях советской действительности.

НЕЗАБИТОВСКИЙ активизировал деятельность разведки и контрразведки, которая вела наблюдение за советскими органами и отдельными партийно-советскими работниками. По его указанию были созданы склады оружия, боеприпасов, укрыты две радиостанции, типографская ручная машина, ротатор, документы и учеты разведки и контрразведки за прошлое время.

НЕЗАБИТОВСКИЙ Управлением НКГБ Львовской области был арестован. На следствии признал свою преступно-националистическую деятельность и 15-го января 1945 г. Военным Трибуналом Львовского Военного округа осужден на 20 лет ИТЛ с поражением в правах на 5 лет и с конфискацией имущества.

3. ПИВОНСКИЙ Ежи Эмилевич, 1915 г. рожд., урож. г. Львова, по национальности поляк, гр-н СССР, б/п, образование среднее, со слов не судим, по профессии часовой мастер, до ареста работал на газовом заводе, проживал по ул. Супинского № 10, кв. 5.

ПИВОНСКИЙ в 1942 г. вступил в польскую националистическую организацию „Армию Краеву”, организационная кличка „СЕМИ-

polskiej, z rodziny urzędnika, ukończył Uniwersytet Lwowski, od 1915 do 1918 r. służył w armii austriackiej, do dnia aresztowania nigdzie nie pracował, mieszkał w m. Lwowie.

NIEZABITOWSKI w przeszłości był członkiem partii Stronictwo Ludowe. W 1941 roku wstąpił do nacjonalistycznej organizacji Walka Podziemna<sup>2</sup>, w organizacji znany pod pseudonimem „JERZY”, był jednym z przywódców tej organizacji, a następnie kierownikiem 13 Wydziału Delegatury Rządu i Walki Podziemnej. Oprócz tego pełnił funkcję prokuratora, kierował działalnością sądu, Wydziałami Egzekucyjno-Legalizacyjnym i Wywiadowczym. Jako przywódca Walki Podziemnej, przez specjalne wydziały wywiad i egzekutywa organizował śledzenie, a następnie zabijanie sowieckich obywateli.

Przy bezpośrednim udziale NIEZABITOWSKIEGO zabito ponad 15 obywateli sowieckich, których likwidacja została zatwierdzona przez sąd organizacji w imieniu polskiego rządu, znajdującego się w Londynie.

Wraz z nadejściem Armii Czerwonej, NIEZABITOWSKI, przechodząc do głębokiej konspiracji, zaktywizował antysowiecką nacjonalistyczną działalność, nawiązał łączność z przywódczymi ośrodkami organizacji Armia Krajowa, werbował nowych członków do nacjonalistycznej organizacji mającej na celu czynną walkę w warunkach sowieckiej rzeczywistości.

NIEZABITOWSKI zaktywizował działalność wywiadu i kontrwywiadu, które prowadziły obserwację sowieckich organów i poszczególnych pracowników partyjno-sowieckich. Na jego polecenie zostały utworzone magazyny broni i amunicji, ukryte dwie radiostacje, ręczna maszyna drukarska, rotator, dokumenty i ewidencje wywiadu i kontrwywiadu z minionego okresu.

NIEZABITOWSKI został aresztowany przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego. W śledztwie przyznał się do swojej przestępczej nacjonalistycznej działalności i 15 stycznia 1945 r. Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego skazał go na 20 lat ITŁ z pozbawieniem praw na 5 lat i konfiskatą mienia.

3. PIWOŃSKI Jerzy s. Emila, urodzony w 1915 roku w m. Lwowie, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, b/p, wykształcenie średnie, wedle słów nie karany, z zawodu zegarmistrz, przed aresztowaniem pracował w zakładzie gazowniczym, mieszkał przy ul. Supińskiego nr 10 m. 5.

PIWOŃSKI w 1942 r. wstąpił do polskiej nacjonalistycznej organizacji Armia Krajowa, organizacyjny pseudonim „SIEMIDŻUP”, w tym samym

ДЖУП”, в этом же году связь с организацией прекратил, в силу того, что являлся объектом вербовки гестапо в качестве агента.

ПИВОНСКИЙ свое сотрудничество с гестапо оформил подпиской, обязался выдавать советских граждан карательным немецким органам, а также сообщать последним об участниках подполья, ведущих борьбу с немецкими оккупационными властями.

После освобождения гор. Львова частями Красной Армии ПИВОНСКИЙ восстановил связь с подпольно-националистической организацией „Делегатура Жонду”. В распоряжение последней предоставил свою квартиру для организации „Стражи саможондовой” („СС”), а частную мастерскую – под конспиративную квартиру руководителя 13-го отдела НЕЗАБИТОВСКОГО, где последним проводились нелегальные совещания и собрания.

ПИВОНСКИЙ, будучи заместителем руководителя 13-го отдела НЕЗАБИТОВСКОГО, по поручению последнего от советских органов скрыл типографскую ручную машину, радиостанцию, оружие и боеприпасы.

ПИВОНСКИЙ арестован УНКГБ Львовской области и 15-го января с. г. Военным Трибуналом Львовского Военного округа осужден на 10 лет ИТЛ с поражением в правах на 5 лет и с конфискацией имущества.

4. СВИРСКИЙ Владислав Казимирович, 1894 г. рождения, уроженец гор. Збараж, Тернопольской области, по национальности поляк, гр-н СССР, образование высшее, со слов не судим, проживал в городе Львове, по ул. Пельчинского 7, кв. 5.

СВИРСКИЙ в прошлом член „Стронництво Народове” („НД”), в 1942 году был завербован в военно-повстанческую организацию „Армию Краеву”, в организации известен под псевдонимом „РИШАРД”. В „АК” выполнял функции референта, собирал и концентрировал у себя данные о промышленных предприятиях и запасах продуктов, предназначенных для снабжения „Армии Краевой”.

В 1943 году СВИРСКИЙ вошел в организацию „Делегатура Жонду”, где возглавлял административный отдел. СВИРСКИЙ намечался на пост заместителя руководителя „Делегатуры Жонду” Львовского округа. Кроме того, он являлся председателем военного совета, созданного для координации действий между „Делегатурой Жонду” и „Армией Краевой”.

СВИРСКИЙ, будучи руководителем административного отдела „Делегатуры Жонду”, осуществлял руководство и помощь национа-



roku zerwał kontakt z organizacją z tego powodu, że był obiektem werbunku Gestapo w charakterze agenta.

PIWOŃSKI swoją współpracę z Gestapo sformalizował podpisem, zobowiązując się wydawać obywateli sowieckich niemieckim organom karnym, a także informować je o członkach podziemia, prowadzących walkę z niemieckimi władzami okupacyjnymi.

Po wyzwoleniu m. Lwowa przez oddziały Armii Czerwonej PIWOŃSKI odnowił kontakt z podziemną nacjonalistyczną organizacją Delegatura Rządu. Do jej dyspozycji oddał swoje mieszkanie dla organizacji Straży Samorządowej (SS), a pracownię zegarmistrzowską – na mieszkanie konspiracyjne kierownika 13 Wydziału NIEZABITOWSKIEGO, gdzie przeprowadzał on nielegalne odprawy i zebrania.

PIWOŃSKI, będąc zastępcą kierownika 13 Wydziału NIEZABITOWSKIEGO, na jego polecenie ukrył przed organami sowieckimi ręczną maszynę drukarską, radiostację, broń i amunicję.

PIWOŃSKI został aresztowany przez UNKGB obwodu lwowskiego i 15 stycznia br. przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego skazany na 10 lat ITŁ z pozbawieniem praw na 5 lat i konfiskatą mienia.

4. ŚWIRSKI Władysław s. Kazimierza, urodzony w 1894 r. w Zbarażu obwód tarnopolski, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, wykształcenie wyższe, wedle słów nie karany, mieszkał w mieście Lwowie przy ul. Pełczyńskiej 7 m. 5.

ŚWIRSKI w przeszłości był członkiem Stronnictwa Narodowego (ND), w 1942 roku został zwerbowany do wojskowo-powstańczej organizacji Armia Krajowa, w organizacji znany pod pseudonimem „RYSZARD”. W AK pełnił funkcję referenta, zbierał i gromadził u siebie informacje o przedsiębiorstwach przemysłowych i zapasach żywności, przeznaczonych dla zaopatrzenia Armii Krajowej.

W 1943 roku ŚWIRSKI został członkiem organizacji Delegatura Rządu, gdzie stał na czele Wydziału Administracyjnego. ŚWIRSKI był przewidywany na stanowisko zastępcy kierownika Delegatury Rządu Okręgu Lwowskiego. Oprócz tego był on przewodniczącym rady wojskowej, powołanej do koordynacji działań między Delegaturą Rządu i Armią Krajową.

ŚWIRSKI, będąc kierownikiem Wydziału Administracyjnego Delegatury Rządu, kierował i wspomagał nacjonalistyczne organizacje w terenie, zajmował się werbunkiem nowych członków do organizacji.

ŚWIRSKI został przez UNKGB obwodu lwowskiego aresztowany i 15 stycznia br. przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojsko-

листическим организациям периферии, занимался вербовкой новых членов в организацию.

СВИРСКИЙ УНКГБ Львовской области арестован и 15-го января с. г. Военным Трибуналом Львовского Военного округа осужден к 20-ти годам ИТЛ с поражением в правах на 5 лет и с конфискацией имущества.

5. НЕЗАБИТОВСКИЙ Андрей Чеславович, 1924 г. рожд., урож. города Львова, поляк, гр-н СССР, б/п, студент Львовского лесного института, проживал по улице Гашевского, 4, кв. 1.

НЕЗАБИТОВСКИЙ в январе 1943 года вступил в антисоветскую националистическую организацию, организационная кличка „БРО-НИСЛАВ”, в организации выполнял функции агента „выведа” (разведки) (Вальки подземной), а затем 13-го отдела „Делегатуры Жонду”.

НЕЗАБИТОВСКИЙ, как доверенное лицо руководителя 13-го отдела НЕЗАБИТОВСКОГО Чеслава (отец) проверял работу старших групп разведки, занимался вербовкой новых членов в организацию, в частности, им был завербован ЧУРАК Станислав (арестован).

НЕЗАБИТОВСКИЙ за националистическую деятельность арестован и 15-го января с. г. осужден Военным Трибуналом Львовского Военного округа к 10-ти годам ИТЛ с поражением в правах на 5 лет и с конфискацией имущества.

6. ЖИГУЛЬСКИЙ Казимир Здиславович, 1919 года рождения, уроженец гор. Борислав, Дрогобычской области, поляк, гр-н СССР, б/п, студент 4 курса юридического факультета Львовского университета, проживал [во Львове] по улице Насколье, 1, кв. 4.

ЖИГУЛЬСКИЙ в 1943 году вступил в антисоветскую польскую националистическую организацию, организационная кличка „БИЛЬ-ТАБОР”. В организации выполнял функции шифровальщика при руководителе „Делегатуры Жонду” Львовского округа. Кроме того, в 1943 году являлся членом суда „Делегатуры Жонду” и от имени польского „правительства” выносил смертные приговоры советским гражданам, как „врагам” польского государства. При непосредственном участии ЖИГУЛЬСКОГО таких приговоров было вынесено свыше 15-ти.

ЖИГУЛЬСКИЙ арестован органами НКГБ и 15-го января с. г. Военным Трибуналом Львовского Военного округа осужден на 15 лет ИТЛ с поражением в правах на 5 лет и с конфискацией имущества.

wego skazany na 20 lat ITŁ z pozbawieniem praw na 5 lat i konfiskatą mienia.

5. NIEZABITOWSKI Andrzej s. Czesława, urodzony w 1924 r. we Lwowie, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, student Lwowskiego Instytutu Leśnego, mieszkał przy ulicy Gaszyńskiego 4 m. 1.

NIEZABITOWSKI w styczniu 1943 roku wstąpił do antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji, pseudonim organizacyjny „BRONISŁAW”, w organizacji pełnił funkcję agenta wywiadu Walki Podziemnej, a następnie 13 Wydziału Delegatury Rządu.

NIEZABITOWSKI, jako osoba zaufana kierownika 13 Wydziału NIEZABITOWSKIEGO Czesława (ojciec), kontrolował pracę starszych grup wywiadu, zajmował się werbunkiem nowych członków do organizacji, w szczególności przez niego został zwerbowany CZURUK Stanisław (aresztowany).

NIEZABITOWSKI za nacjonalistyczną działalność został aresztowany i 15 stycznia br. skazany przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego na 10 lat ITŁ z pozbawieniem praw na 5 lat i konfiskatą mienia.

6. ŻYGULSKI Kazimierz s. Zdzisława, urodzony w 1919 roku w Borysławiu obwód drohobycki, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, student 4 roku Wydziału Prawa Uniwersytetu Lwowskiego, mieszkał [we Lwowie] przy ulicy Na Skałce 1 m. 4.

ŻYGULSKI w 1943 roku wstąpił do antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji, organizacyjny pseudonim „BALTAZAR”. W organizacji pełnił funkcję szyfranta przy kierowniku Delegatury Rządu Okręgu Lwowskiego. Oprócz tego w 1943 roku był członkiem sądu Delegatury Rządu i w imieniu polskiego rządu orzekał wyroki śmierci wobec obywateli sowieckich, jako wrogów państwa polskiego. Przy bezpośrednim udziale ŻYGULSKIEGO takich wyroków było orzeczonych więcej niż 15.

ŻYGULSKI został aresztowany przez organy NKGB i 15 stycznia br. przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego skazany na 15 lat ITŁ z pozbawieniem praw na 5 lat i konfiskatą mienia.

7. KUCHARSKI Leopold s. Wojciecha *on-że* CZACKES Dunin s. Hieronima, urodzony w 1915 roku w m. Lwowie, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, wykształcenie średnie, przed aresztowaniem nigdzie nie pracował, mieszkał we Lwowie.

7. КУХАРСКИЙ Леопольд Войцехович, он же ЧАЧКЕС Дунин Гернимович, 1915 года рождения, уроженец гор. Львова, поляк, гр-н СССР, б/п, образование среднее, до ареста нигде не работал, проживал в гор. Львове.

КУХАРСКИЙ-ЧАЧКЕС в октябре 1943 года был завербован в антисоветскую польскую националистическую организацию, в которой выполнял функции связника между варшавским центром и организацией „Делегатура Жонду” Львовского округа.

Кроме того, являлся связным между руководителями Львовской „Делегатуры Жонду” и периферийными организациями, для которых доставлял нелегальную националистическую прессу, корреспонденцию и директивные указания.

С приходом Красной Армии КУХАРСКИЙ-ЧАЧКЕС также продолжал антисоветскую деятельность, предложив свои услуги руководителю „Стражи Саможондовой” ВАХСМАНУ, по указанию которого занимался хозяйственными вопросами в этой организации.

КУХАРСКИЙ-ЧАЧКЕС арестован Управлением НКГБ Львовской области и 15-го января с. г. Военным Трибуналом Львовского Военного округа осужден к 10-ти годам ИТЛ с поражением в правах на 5 лет и с конфискацией имущества.

8. ФИЛИПКОВСКИЙ Владислав Доминикович, 1892 г. рожд., урож. гор. Филиповье, Сувальского уезда, по национальности поляк, гр-н СССР, б/п, по происхождению из семьи крупного землевладельца, образование высшее, бывший полковник польской армии, в последней занимал ряд ответственных должностей. Во время войны Германии с Польшей был заместителем командира 1-й дивизии. В конце сентября [19]39 г. был взят немцами в плен, откуда бежал при сомнительных обстоятельствах, после чего проживал в Варшаве, а затем в городе Львове.

ФИЛИПКОВСКИЙ являлся одним из видных руководителей белопольского подполья. В организации известен под псевдонимами: „СТАХ”, „ГРАНИТ”, „ЯНКА” и впоследствии „ЦИЗ”. В 1941 году был завербован неким „ГРОТОМ” в польскую антисоветскую националистическую организацию „ПЗП”-„АК”.

В июне 1942 г. „ГРОТОМ” был вызван в Варшаву и назначен инспектором Львовского обшара „ПЗП-АК”, как инспектор осуществлял проверку и инструктаж периферийных организаций, входящих в Львовский обшар „АК” по всем вопросам их антисоветской деятельности и задач.

KUCHARSKI-CZACZKES w październiku 1943 roku został zwerbowany do antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji, w której pełnił funkcję łącznika między warszawską centralą i organizacją Delegatura Rządu Okręgu Lwowskiego.

Oprócz tego był łącznikiem między kierownikami lwowskiej Delegatury Rządu i organizacjami terenowymi, którym dostarczał nielegalną nacjonalistyczną prasę, korespondencję i wytyczne.

Po wkroczeniu Armii Czerwonej KUCHARSKI-CZACZKES nadal prowadził antysowiecką działalność, proponując swoje usługi dowódcy Straży Samorządowej WACHSMANOWI, na polecenie którego zajmował się sprawami gospodarczymi tej organizacji.

KUCHARSKI-CZACZKES został aresztowany przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego i 15 stycznia br. przez Wojskowy Trybunał Lwowskiego Okręgu Wojskowego skazany na 10 lat ITŁ z pozbawieniem praw na 5 lat i konfiskatą mienia.

8. FILIPKOWSKI Władysław s. Dominika, urodzony w 1892 roku w Filipowie powiat suwalski, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, b/p, pochodzi z rodziny wielkiego właściciela ziemskiego, wykształcenie wyższe, były pułkownik Wojska Polskiego, w którym zajmował szereg odpowiedzialnych stanowisk. W czasie wojny Niemiec z Polską był zastępcą dowódcy 1 Dywizji. Z końcem września [19]39 r. został wzięty przez Niemców do niewoli, z której zbiegł w niejasnych okolicznościach, po czym mieszkał w Warszawie, a następnie w mieście Lwowie.

FILIPKOWSKI był jednym z ważniejszych dowódców *bielopolskiego* podziemia. W organizacji znany pod pseudonimami: „STACH”, „GRANIT”, „JANKA”, a następnie „CIS”. W 1941 roku został zwerbowany przez niejakiego „GROTA” do polskiej antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji PZP-AK.

W czerwcu 1942 roku został przez „GROTA” wezwany do Warszawy i mianowany inspektorem Obszaru Lwowskiego PZP-AK. Jako inspektor przeprowadzał kontrole i szkolenia terenowych organizacji należących do Obszaru Lwowskiego AK we wszystkich kwestiach ich antysowieckiej działalności i zadań.

W czerwcu – lipcu 1943 roku został mianowany przez warszawską centralę AK komendantem Obszaru Lwowskiego AK. Swoją faktyczną działalność na rzecz odbudowania Polski w granicach sprzed 1939 r. koordynował z organizacją Delegatura Rządu Okręgu Lwowskiego.

В июне – июле 1943 года Варшавским центром „АК” был назначен на должность коменданта Львовского обшара „АК”. Свою практическую деятельность за восстановление Польши в границах до 1939 г. контактировал с организацией „Делегатура Жонду” Львовского округа.

ФИЛИПКОВСКИЙ за антисоветскую националистическую деятельность органами НКГБ арестован, на следствии признал свою преступную практическую деятельность и дал ценные показания о руководящих центрах белопольского подполья, действующих в городе Львове и области, а также в других областях Западной Украины.

9. ЧЕРВИНСКИЙ Стефан Людвигович, 1895 г. рожд., урож. с. Марфач, Калининского уезда, Познаньского воеводства, по национальности поляк, по происхождению из крестьян, образование высшее, в прошлом полковник польской армии, проживал в Варшаве, а затем в г. Львове.

ЧЕРВИНСКИЙ бежал из немецкого плена в г. Варшаву, где в 1940 году неким генералом РОВЕЦКИМ был завербован в антисоветскую националистическую организацию „ПЗП-АК”. В организации известен под псевдонимом „ЛЕШНЯ”. В конце 1943 года окончил 3-хнедельные курсы „ПЗП-АК” в гор. Варшаве.

После окончания курсов, в конце января 1944 года был назначен заместителем руководителя Львовского округа „ПЗП-АК”. С руководителем этого округа „ЮЛИАНОМ” связался по паролю на одной из конспиративных квартир, от которого получил практические указания о своих обязанностях и задачах. Спустя две недели „ЮЛИАН” был отозван в Варшаву главной комендатурой „ПЗП-АК”, после чего ЧЕРВИНСКИЙ был назначен комендантом Львовского округа „ПЗП-АК” и в этой должности свою антисоветскую националистическую деятельность продолжал до дня ареста.

ЧЕРВИНСКИЙ, как комендант Львовского округа „ПЗП-АК”, к концу апреля 1944 г. сформировал дивизию по типу и структуре бывшей 5-й польской дивизии, дислоцировавшейся до войны Польши с Германией в гор. Львове, которая насчитывала около 15-ти тыс. человек личного состава. Дивизия располагала вооружением, боеприпасами и материально-техническими средствами связи.

ЧЕРВИНСКИЙ за антисоветскую националистическую деятельность арестован органами НКГБ, на следствии дал показания о себе и руководящем активе белопольского подполья.

10. СТУДЗИНСКИЙ Францишек Александрович, 1896 г. рожд., урож. села Котлиха, Люблинского повята, по национальности поляк, по происхождению из

FILIPKOWSKI za antysowiecką nacjonalistyczną działalność został przez organy NKGB aresztowany, w śledztwie przyznał się do swojej przestępczej działalności i złożył cenne zeznania o kierowniczych ośrodkach *bielopolskiego* podziemia, działających w mieście Lwowie i obwodzie, a także w innych obwodach Zachodniej Ukrainy.

9. CZERWIŃSKI Stefan s. Ludwika, urodzony w 1895 roku we w[si] Marchwacz powiat kaliski województwo poznańskie, narodowości polskiej, pochodzenie z chłopów, wykształcenie wyższe, w przeszłości pułkownik Wojska Polskiego, mieszkał w Warszawie, a następnie we Lwowie.

CZERWIŃSKI zbiegł z niemieckiej niewoli do Warszawy, gdzie w 1940 roku przez niejakiego generała ROWECKIEGO został zwerbowany do antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji PZP-AK. W organizacji znany był pod pseudonimem „LUŚNIA”. Pod koniec 1943 roku ukończył trzytygodniowy kurs PZP-AK w m. Warszawie.

Po ukończeniu kursu, z końcem stycznia 1944 roku został mianowany zastępcą dowódcy Okręgu Lwowskiego PZP-AK. Z dowódcą tego okręgu „JULIANEM” skontaktował się na hasło w jednym z lokali konspiracyjnych. Otrzymał od niego wytyczne dotyczące swoich obowiązków i zadań. Dwa tygodnie później „JULIAN” został odwołany do Warszawy przez Komendę Główną PZP-AK, po czym CZERWIŃSKIEGO mianowano dowódcą Okręgu Lwowskiego PZP-AK i na tym stanowisku swoją antysowiecką nacjonalistyczną działalność kontynuował do dnia aresztowania.

CZERWIŃSKI, jako dowódca Okręgu Lwowskiego PZP-AK, pod koniec kwietnia 1944 r. sformował dywizję według typu i struktury byłej polskiej 5 Dywizji, stacjonującej przed wojną Polski z Niemcami w m. Lwowie, która liczyła około 15 tys. ludzi. Dywizja dysponowała bronią, amunicją i materiałowo-technicznymi środkami łączności.

CZERWIŃSKI za antysowiecką nacjonalistyczną działalność został aresztowany przez organy NKGB, w śledztwie złożył zeznania o sobie i aktywie kierowniczym *bielopolskiego* podziemia.

10. STUDZIŃSKI Franciszek s. Aleksandra, urodzony w 1896 roku we wsi Kotlice powiat Tomaszów Lubelski, narodowości polskiej, z pochodzenia z rodziny oficera, wykształcenie średnie, wedle słów nie karany. Pułkownik byłego Wojska Polskiego, w czasie okupacji i później mieszkał w m. Tarnopolu, a następnie we Lwowie.

STUDZIŃSKI do antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji PZP-AK został zwerbowany pod koniec 1940 roku. W organizacji znany był pod pseudonimami: „KOTLINA”, „SKIBA”, „SKAWA” i „RAWICZ”.

семьи офицера, образование среднее, со слов не судим. Полковник бывшей польской армии, в дни оккупации и после проживал в г. Тернополе, а затем во Львове.

СТУДЗИНСКИЙ в антисоветскую польскую националистическую организацию „ПЗП-АК” был завербован в конце 1940 года. В организации известен под псевдонимами: „КОТЛИНА”, „СКИБА”, „СКАВА” и „РАВИЧ”.

СТУДЗИНСКИЙ в октябре 1943 года был назначен комендантом Тернопольского округа „ПЗП-АК” с местом пребывания в г. Тернополе, который непосредственно подчинялся главной комендатуре Львовского обшара. В Тернополе находился до марта 1944 года, т. е. до момента окружения гор. Тернополя войсками Красной Армии, после чего из Тернополя бежал в гор. Львов, откуда продолжал руководить Тернопольским округом „ПЗП-АК”.

СТУДЗИНСКИЙ как комендант „ПЗП-АК” осуществлял практическое руководство всеми низовыми подразделениями, кроме того, непосредственно занимался вербовкой новых членов в организацию „ПЗП-АК”. За время его пребывания на должности коменданта „ПЗП-АК” им завербовано более 100 человек.

Тернопольский округ „ПЗП-АК” в своих подразделениях насчитывал свыше 15-ти тысяч рядового и офицерского состава. В достаточном количестве располагал вооружением, боеприпасами. На вооружении имели автоматы, винтовки, гранаты, станковые и ручные пулеметы.

СТУДЗИНСКИЙ за антисоветскую националистическую деятельность арестован органами НКГБ, на следствии признал свою преступную практическую деятельность и дал ценные показания об известном ему руководящем составе белопольского подполья и его центрах концентрации и каналах связи.

#### Агентурное дело „КОНВЕНТ”

В конце 1944 года и начале 1945 г. агентурным и следственным путем была вскрыта и частично ликвидирована польская антисоветская националистическая организация, так называемая „Конвент организация неподлеглостных”, созданная эмигрантским польским „правительством”, находящимся в Лондоне. Как было установлено впоследствии, организация „КОН” активно подготовляла повстанческие кадры для вооруженной борьбы против Советского Союза, вела широкую националистическую агитацию и пропаганду среди польского населения. В своем распоряжении имела радиосвязь, печатную и другую технику, периодически выпускала и распространяла профашистскую газету „Коммуникат”.



STUDZIŃSKI w październiku 1943 roku został mianowany komendantem Tarnopolskiego Okręgu PZP-AK, z miejscem pobytu w m. Tarnopolu, i podlegał bezpośrednio głównej komendanturze Obszaru Lwowskiego. W Tarnopolu znajdował się do marca 1944 roku, tj. do chwili okrażenia m. Tarnopol przez wojska Armii Czerwonej, po czym z Tarnopola zbiegł do Lwowa, skąd nadal kierował Tarnopolskim Okręgiem PZP-AK.

STUDZIŃSKI jako komendant PZP-AK dowodził wszystkimi terenowymi oddziałami, oprócz tego bezpośrednio zajmował się werbunkiem nowych członków do organizacji PZP-AK. W czasie pozostawania na stanowisku komendanta PZP-AK zostało przez niego zwerbowanych ponad 100 osób.

Tarnopolski Okręg PZP-AK w swoich oddziałach liczył ponad 15 tysięcy szeregowych i oficerów. W dostatecznej ilości dysponował bronią i amunicją. Na uzbrojeniu były automaty, karabiny, granaty, ciężkie i ręczne karabiny maszynowe.

STUDZIŃSKI za antysowiecką nacjonalistyczną działalność został aresztowany przez organy NKGB, w śledztwie przyznał się do swojej przestępczej działalności i złożył cenne zeznania o znanych mu przywódcach *bielopolskiego* podziemia oraz jego ośrodkach koncentracji i kanałach łączności.

### Agenturalna sprawa „KONWENT”

Pod koniec 1944 roku i na początku 1945 drogą agenturalną i śledczą została wykryta i częściowo zlikwidowana polska antysowiecka nacjonalistyczna organizacja, tak zwany Konwent Organizacji Niepodległościowych, utworzona przez polski rząd emigracyjny, znajdujący się w Londynie. Jak zostało następnie ustalone, organizacja KON aktywnie przygotowywała kadry powstańcze do zbrojnej walki przeciwko Związkowi Sowieckiemu, prowadziła szeroką nacjonalistyczną agitację i propagandę wśród ludności polskiej. Do swojej dyspozycji miała łączność radio[wą], technikę drukarską i inną, regularnie wydawała i rozpowszechniała profaszystowską gazetę „Komunikat”.

Organizacja KON za swoje podstawowe zadanie przyjęła walkę o utworzenie niepodległego państwa polskiego o ustroju profaszystowskim w granicach sprzed 1939 roku.

Spośród aresztowanych członków wojskowo-powstańczej organizacji KON, będących obiektami rozpracowania agenturalnej sprawy „KONWENT”, na uwagę zasługują:

Организация „КОН” основной своей задачей ставила борьбу за создание самостоятельного польского государства профашистского режима в границах до 1939 года.

Из числа арестованных участников военно-повстанческой организации „КОН”, являвшихся объектами разработки агентурного дела „КОНВЕНТ” заслуживают внимания:

1. ЖУРАКОВСКИЙ Станислав Иванович, 1922 г. рожд., урож. гор. Львова, поляк, гр-н СССР, б/п, образование незаконченное высшее, без определенных занятий, проживал по ул. Задвужанской, 122, кв. 4.

ЖУРАКОВСКИЙ летом 1943 года был завербован в антисоветскую националистическую организацию, организационная кличка „СУЛИМА”. В организации выполнял функции связного между руководящим активом „КОН”.

Будучи арестован, ЖУРАКОВСКИЙ на следствии дал показания о своей преступной националистической деятельности и назвал ряд активных участников белопольского подполья, в числе которых такие, как: комендант организации „КОН” – „ЯН” – СОКОЛОВСКИЙ, он же ЖЕЛЕХОВСКИЙ, заместитель коменданта „СИМОН”, он же „СТРЕЛА” и другие. Кроме того, в числе своих организационных связей назвал КОЛОВСКУЮ-ТОКАЖЕВСКУЮ.

2. КОЛОВСКАЯ-ТОКАЖЕВСКАЯ Анна Винцентьевна, 1893 года рождения, урож. г. Рукайне, Виленской области, полька, б/п, гр-ка СССР, образование среднее, без определенных занятий, проживала по ул. Тернавского, 78, кв. 3.

При аресте у нее изъяты: радиостанция, множительный аппарат для выпуска газеты, 10 кг типографского шрифта, стеклограф, пишущая машинка, радиоприемник, 300 экз. газеты „Коммуникат”, разная переписка, директивные указания и распоряжения, принадлежащие организации „КОН” за прошлые месяцы.

КОЛОВСКАЯ свою националистическую деятельность начала с 1939 года. За это время состояла в ряде организаций белопольского подполья, деятельность которых была направлена на борьбу с Советским Союзом.

В дни немецкой оккупации и после являлась участницей антисоветско-националистической организации „КОН”, КОЛОВСКАЯ принимала в ней деятельное участие, продолжительное время являлась редактором подпольной газеты „Коммуникат”, одновременно воз-

1. ŻURAKOWSKI Stanisław s. Jana, urodzony w 1922 roku w m. Lwowie, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, wykształcenie niepełne wyższe, bez określonego zajęcia, mieszkał przy ul. Zadwórzeńskiej 122 m. 4.

ŻURAKOWSKI latem 1943 roku został zwerbowany do antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji, organizacyjny pseudonim „SULIMA”. W organizacji pełnił funkcję łącznika między przywódcami KON.

Będąc aresztowanym, ŻURAKOWSKI w śledztwie złożył zeznania o swojej przestępczej nacjonalistycznej działalności i wymienił szereg aktywnych członków *bielopolskiego* podziemia, wśród których są: komendant organizacji KON „JAN” – SOKOŁOWSKI *on-że* ŻELECHOWSKI, zastępca komendanta „SIMON” *on-że* „STRZAŁA” i inni. Oprócz tego wśród swoich organizacyjnych kontaktów wymienił KOŁOWSKĄ-TOKARZEWSKĄ.

2. KOŁOWSKA-TOKARZEWSKA Anna c. Wincen- tego, urodzona w 1893 roku w m. Rukojnie obwód wileński, Polka, b/p, ob[ywate]lka ZSRS, wykształcenie średnie, bez określonego zajęcia, mieszkała przy ul. Tarnowskiego 78 m. 3.

Podczas aresztowania skonfiskowano u niej: radiostację, powielacz [służący] do wydawania gazety, 10 kg czcionek drukarskich, *stieklograf*, maszynę do pisania, radioodbiornik, 300 egz[emplarzy] gazety „Komunikat”, różną korespondencję, wytyczne i rozporządzenia z poprzednich miesięcy, należące do organizacji KON.

KOŁOWSKA swoją nacjonalistyczną działalność rozpoczęła w 1939 roku. Od tego czasu działała w wielu organizacjach *bielopolskiego* podziemia, których działalność była skierowana na walkę ze Związkiem Sowieckim.

W czasie niemieckiej okupacji i po niej KOŁOWSKA była członkinią antysowiecko-nacjonalistycznej organizacji KON, brała w jej [przedsięwzięciach] czynny udział, przez dłuższy czas była redaktorem podziemnej gazety „Komunikat”, jednocześnie stała na czele wydziału nielegalnej prasy organizacji KON i była właścicielką głównego lokalu kontaktowego organizacji.

Ustalono, że KOŁOWSKA jest TOKARZEWSKĄ Teresą – siostrą znanego generała TOKARZEWSKIEGO. KOŁOWSKA-TOKARZEWSKA miała kontakt z poszukiwanym przez nas komendantem Obszaru Lwowskiego organizacji KON – pułkownikiem „JANEM” – SOKOŁOWSKIM, który ukrywa się.

главляла отдел нелегальной прессы организации „КОН” и содержала центральную явочную квартиру организации.

Установлено, что КОЛОВСКАЯ является ТОКАЖЕВСКОЙ Терезой – сестрой известного генерала ТОКАЖЕВСКОГО. КОЛОВСКАЯ-ТОКАЖЕВСКАЯ имела связь с разыскиваемым нами комендантом Львовского обшара организации „КОН” – полковника „ЯНЕ” – СОКОЛОВСКОМ, который находится на нелегальном положении.

3. МИСЛАКОВСКИЙ Марьян Адамович, 1893 года рождения, уроженец с. Мошница, Требовичского [?] р-на, поляк, б/п, образование незаконченное высшее, без определенных занятий и места жительства.

МИСЛАКОВСКИЙ на следствии показал, что он с 1941 года являлся участником антисоветской польской организации „Союз вооруженной борьбы” и, что в августе того же года неким ЗАБЕЖОВСКИМ был завербован в организацию „КОН” под псевдонимом „ТШЕЧАК”, в которой выполнял функции коменданта Львовской группы „КОН”, в последней насчитывалось более 40 человек, состоящих преимущественно из бывших легионеров и пилсудчиков. Кроме указанной группы были созданы: Станиславская и Рава-Русская группы, первой руководил капитан б[ывшей] польской армии „ДЕМБ” и последней ЗАБЕЖОВСКИЙ, организационная кличка „ГЕНРИХ”, которые в своих подразделениях насчитывали более 200 человек рядового и офицерского состава. Организация „КОН” создавалась по принципу бывшей прикарпатской польской дивизии, которую возглавлял полковник СОКОЛОВСКИЙ-ЖЕЛИХОВСКИЙ.

МИСЛАКОВСКИЙ, будучи комендантом Львовской группы „КОН”, по заданию полковника СОКОЛОВСКОГО занимался разведывательной работой, собирал данные о настроении, дисциплине, моральном состоянии солдат и офицеров „Армии Берлинга”.

За последнее время нами выявлены дополнительно участники организации „КОН”, такие, как ГРИГЛЯШЕВСКАЯ, ШМУДСКАЯ и другие, которые в значительной степени в настоящее время активизировали антисоветскую националистическую деятельность. Обеспечивают периодически выпуск подпольной газеты „Коммуникат” и ее распространение среди польского населения.

Разработку объектов агентурного дела „КОНВЕНТ” продолжаем в направлении вскрытия руководящих центров организации и их каналов связей, как внутри организации, а также с подпольными центрами, находящимися на территории Польши.

[...]

3. MYSŁAKOWSKI Marian s. Adama, urodzony w 1893 roku we w[si] Mosznica rejon trebowicki [?], Polak, b/p, wykształcenie niepełne wyższe, bez określonego zajęcia i miejsca zamieszkania.

MYSŁAKOWSKI w śledztwie zeznał, że od 1941 roku był członkiem antysowieckiej polskiej organizacji Związek Walki Zbrojnej i że w sierpniu tegoż roku przez niejakiego ZABIERZOWSKIEGO został zwerbowany do organizacji KON pod pseudonimem „TRZECIAK”, w której pełnił funkcję komendanta lwowskiej grupy KON, liczącej ponad 40 osób, wywodzących się przeważnie spośród byłych legionistów i piłsudczyków. Oprócz wymienionej grupy zostały utworzone: grupa stanisławowska i rawska. Pierwszą dowodził kapitan b[yłego] Wojska Polskiego „DAŁB”, a drugą ZABIERZOWSKI, pseudonim organizacyjny „HENRYK”, które w swoich oddziałach liczyły ponad 200 szeregowców i oficerów. Organizacja KON była tworzona na wzór byłej Polskiej Dywizji Karpackiej, na której czele stał pułkownik SOKOŁOWSKI-ŻELECHOWSKI.

MYSŁAKOWSKI, będąc komendantem lwowskiej grupy KON, na polecenie pułkownika SOKOŁOWSKIEGO zajmował się robotą wywiadowczą, zbierał informacje o nastrojach, dyscyplinie, moralnej kondycji żołnierzy i oficerów armii Berlinga.

Ostatnio zostali przez nas wykryci dodatkowo członkowie organizacji KON, tacy jak GRYGLASZEWSKA, SZMUDSKA i inni, którzy obecnie w znacznym stopniu zaktywizowali antysowiecką nacjonalistyczną działalność. Zapewniają regularne wydawanie podziemnej gazety „Komunikat” i jej rozpowszechnianie wśród ludności polskiej.

Rozpracowanie obiektów agenturalnej sprawy „KONWENT” kontynuujemy w kierunku wykrycia kierowniczych ośrodków organizacji i ich kanałów łączności, zarówno wewnątrz organizacji, jak i z podziemnymi ośrodkami znajdującymi się na terytorium Polski.

[...]

### Agenturalna sprawa „JANUSY”

Agenturalna sprawa „JANUSY” została założona 23 kwietnia 1945 r. przez Oddział Zarządu 2 „A” NKGB obwodu lwowskiego na grupę aktywnych członków *bielopolskiej* nacjonalistycznej organizacji Armia Krajowa.

W agenturalnej sprawie „JANUSY” w charakterze obiektów rozpracowania występuje 20 osób, przede wszystkim dowództwo Obszaru i Okręgu Lwowskiego Armii Krajowej, spośród których 11 osób kadry dowódczej AK zostało w tym roku aresztowanych.

## Агентурное дело „ЯНУСЫ”

Агентурное дело „ЯНУСЫ” заведено 23-го апреля 1945 г. 2 „А” Отделом Управления НКГБ Львовской области на группу активных участников белопольской националистической организации „Армии Краевой”.

По агентурному делу „ЯНУСЫ” в качестве объектов разработки проходят 20 человек, в основном руководящий актив Львовского обшара и округа „Армии Краевой”, из числа которых 11 человек руководящего состава „АК” в этом году арестованы.

Из числа арестованных заслуживают внимания:

1. КОССАК Станислав Антонович, 1907 года рождения, уроженец гор. Ченстохово, по национальности поляк, гр-н СССР, б/п, образование среднее, без определенных занятий.

КОССАК на следствии показал, что его настоящая фамилия ОЛЬШАНСКИЙ<sup>3</sup>, под которой он в 1940 году выехал из Польши в Норвегию, а затем в Англию, где установил связь с военными реакционными кругами эмигрантского польского „правительства”, которыми, как поручик бывшей польской армии, был немедленно зачислен в польскую армию.

В начале 1943 года КОССАК-ОЛЬШАНСКИЙ был направлен в диверсионно-разведывательную школу „Интелиженс-Сервис”, где в течение 4-х месяцев изучал разведывательную и контрразведывательную службу, способы и средства диверсии, террора и парашютного дела.

После окончания школы „Интелиженс-Сервис” КОССАКУ-ОЛЬШАНСКОМУ был присвоен псевдоним „БАР”, выдано оружие и с группой в составе 12 человек на 3-х английских самолетах сброшен на парашюте в районе г. Кельце (Польша), откуда вскоре прибыл в Варшаву и по полученному еще в Англии паролю, связался с главной комендатурой польской подпольной организации „Армии Краевой”. От Варшавского центра „АК” КОССАК получил документы на фамилию КОМАР и через пять месяцев был направлен во Львов для усиления подпольной работы в[о] Львовском обшаре „АК”.

В декабре 1944 года был назначен заместителем руководителя диверсионно-террористического отдела Львовского обшара „АК”, в задачи которого входило: проведение контрразведывательных мероприятий по установке советски-настроенных поляков, а также польских патриотов, поддерживающих польское правительство национальности единства. Диверсионно-террористическим отделом выносились смертные приговоры, а затем приводились в исполнение.

Лично КОССАКОМ было получено таких приговоров на 6 человек, которые, как он заявил на следствии, не были приведены в исполнение в силу отсутствия боевок организации „Армии Краевой”.

Wśród aresztowanych zasługują na uwagę:

1. KOSSAK Stanisław s. Antoniego, urodzony w 1907 roku w m. Częstochowie, narodowości polskiej, ob[ywatel] ZSRS, b/p, wykształcenie średnie, bez określonego zajęcia.

KOSSAK w śledztwie zeznał, że jego prawdziwe nazwisko to OLSZAŃSKI<sup>3</sup>, pod którym w 1940 roku wyjechał z Polski do Norwegii, a następnie do Anglii, gdzie nawiązał kontakt z wojskowymi reakcyjnymi kręgami emigracyjnego polskiego rządu, przez które, jako porucznik byłego Wojska Polskiego, został niezwłocznie wcielony do Wojska Polskiego.

Na początku 1943 roku KOSSAK-OLSZAŃSKI został skierowany do dywersyjno-wywiadowczej szkoły Intelligence Service, gdzie przez cztery miesiące uczył się [zasad] służby wywiadowczej i kontrwywiadowczej, sposobów i środków dywersji, terroru i spadochroniarstwa.

Po ukończeniu szkoły Intelligence Service KOSSAKOWI-OLSZAŃSKIEMU został nadany pseudonim „BAR”, wydana broń i w grupie 12 ludzi (w trzech angielskich samolotach) został zrzucony na spadochronie w rejonie m. Kielce (Polska), skąd wkrótce przybył do Warszawy i na otrzymane jeszcze w Anglii hasło skontaktował się z Komendą Główną polskiej podziemnej organizacji Armia Krajowa. Od warszawskiej centrali AK KOSSAK otrzymał dokumenty na nazwisko KOMAR i po pięciu miesiącach został skierowany do Lwowa w celu wzmożenia podziemnej roboty w Obszarze Lwowskim AK.

W grudniu 1944 roku został mianowany zastępcą kierownika Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego Obszaru Lwowskiego AK, do którego zadań wchodziło: przeprowadzanie kontrwywiadowczych działań dla ustalenia prosovietcko nastawionych Polaków, a także polskich patriotów, popierających polski Rząd Jedności Narodowej. Oddział Dywersyjno-Terrorystyczny wydawał wyroki śmierci, a następnie przeprowadzał ich wykonanie.

Osobiście KOSSAK otrzymał takie wyroki na 6 osób, których, jak oświadczył w śledztwie, nie wykonano z powodu braku bojówek organizacji Armii Krajowej.

2. KWIATKOWSKI Andrzej s. Mariana, urodzony w 1910 roku w m. Lwowie, narodowości polskiej, ob[ywatel] ZSRS, b/p, wykształcenie średnie, bez określonego zajęcia, mieszkał w mieście Lwowie przy ul. Hauke-Bosaka nr 12 m. 5.

KWIATKOWSKI w 1942 roku został zwerbowany w m. Warszawie do organizacji Armia Krajowa przez jednego z przywódców *bielopolskiego*

2. КВЯТКОВСКИЙ Андрей Марьянович, 1910 года рождения, уроженец гор. Львова, по национальности поляк, гр-н СССР, б/п, образование среднее, без определенных занятий, проживал в городе Львове, по ул. Гауки-Босака № 12, кв. 5.

КВЯТКОВСКИЙ в 1942 году в г. Варшаве был завербован в организацию „Армию Краеву” одним из руководителей белопольского подполья – майором „АК” „ХУХРО”, с которым был знаком еще в 1938 году. По его заданию был направлен на подпольную работу в [о] Львов, где в мае 1943 года был назначен руководителем диверсионно-террористического отдела Львовского округа „АК”, а затем руководителем так называемого ликвидационного отдела этого же округа, в задачу которого входило физическое уничтожение польских граждан, помогающих органам Советской власти.

На квартире КВЯТКОВСКОГО изъято большое количество оружия, документы о наличии склада с оружием и взрывчатыми веществами, принадлежавшие „АК”.

3. СКОРУПА Веслав Владиславович, 1916 года рождения, уроженец г. Тарнов, Краковского воеводства, по национальности поляк, гр-н СССР, б/п, образование среднее, проживал в г. Львове, по улице [Св.] Софии, 20, кв. 7.

СКОРУПА в 1939 году, после разгрома польской армии немцами, перешел границу в Венгрию, откуда выехал в Англию, где поступил в польскую армию эмигрантского „правительства”. В 1943 году окончил диверсионную школу при „Интелиженс-Сервис” и в этом же году в составе группы из 4-х человек на самолете был направлен в район города Варшавы, где был сброшен на парашюте.

По прибытии в Варшаву, связался с главной комендатурой „АК” и был направлен для подпольной работы в г. Львов, где был назначен руководителем диверсионно-террористического отдела Львовского округа „АК”, в должности которого работал до дня ареста.

4. КУЛИНСКИЙ Станислав Брониславович, 1898 года рождения, уроженец г. Краховицы, Станиславской области, по национальности поляк, гр-н СССР, беспартийный, образование среднее, без определенных занятий, нелегал.

КУЛИНСКИЙ является участником „АК” с марта 1943 года, в организации известен под псевдонимами „ПОКОРНЫЙ”, „СКШИ-



podziemia – majora AK „CHUCHRO”, z którym znał się od 1938 roku. Na jego polecenie został skierowany do podziemnej roboty do Lwowa, gdzie w maju 1943 roku został mianowany dowódcą Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego Okręgu Lwowskiego AK, a następnie kierownikiem tak zwanego Oddziału Likwidacyjnego tegoż okręgu, do którego zadań należała fizyczna likwidacja polskich obywateli, pomagających organom władzy sowieckiej.

W mieszkaniu KWIATKOWSKIEGO skonfiskowano znaczną ilość broni, dokumenty [świadczące] o istnieniu magazynu z bronią i materiałami wybuchowymi, należącymi do AK.

3. SKORUPA Wiesław s. Władysława, urodzony w 1916 roku w Tarnowie województwo krakowskie, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, b/p, wykształcenie średnie, mieszkał w m. Lwowie przy ulicy [Św.] Zofii 20 m. 7.

SKORUPA w 1939 roku, po rozbiciu Wojska Polskiego przez Niemców, przeszedł granicę na Węgry, skąd wyjechał do Anglii, gdzie wstąpił do Wojska Polskiego rządu emigracyjnego. W 1943 roku ukończył dywersyjną szkołę przy Intelligence Service i w tym samym roku w czteroosobowej grupie samolotem został przetransportowany w rejon miasta Warszawy, gdzie został zrzucony na spadochronie.

Po przybyciu do Warszawy skontaktował się z Komendą Główną AK i skierowano go do podziemnej roboty do m. Lwowa, gdzie został mianowany kierownikiem Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego Okręgu Lwowskiego AK; na stanowisku tym pracował do dnia aresztowania.

4. KULIŃSKI Stanisław s. Bronisława, urodzony w 1898 roku w Krechowicach obwód stanisławowski, narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, bezpartyjny, wykształcenie średnie, bez określonego zajęcia, ukrywa się.

KULIŃSKI jest członkiem AK od marca 1943 roku, w organizacji znany pod pseudonimami „POKORNY”, „SKRZYPEK”. Od września 1944 roku był kierownikiem Oddziału Legalizacji Obszaru Lwowskiego AK.

Jako kierownik Oddziału Legalizacji prowadził aktywną pracę nad sporządzaniem fałszywych dokumentów dla legalizacji członków AK.

Podczas aresztowania KULIŃSKIEGO została skonfiskowana znaczna ilość czystych blankietów różnych sowieckich instytucji, pieczęci i gotowe dokumenty dla członków AK.

KULIŃSKI, przygotowując się do wyjazdu do Polski, sprawy Oddziału przekazał członkini AK – STRUSZYŃSKIEJ Zdzisławie c. Józefa, która pracowała w tym czasie jako sekretarz Oddziału Legalizacji.

ПЕК”. С сентября 1944 года являлся руководителем отдела легализации Львовского обшара „АК”.

Как руководитель отдела легализации, проводил активную работу по изготовлению фиктивных документов для легализации участников „АК”.

При аресте КУЛИНСКОГО было изъято большое количество чистых бланков, различных советских учреждений, печати и изготовленные документы для участников „АК”.

КУЛИНСКИЙ, подготавливаясь к выезду в Польшу, дела отдела передал участнице „АК” – СТРУШИНСКОЙ Здиславе Иосифовне, которая работала в то время секретарем отдела легализации.

СТРУШИНСКАЯ 26-го мая с. г. была нами установлена и арестована, на допросе дала важные показания на ряд других участников организации „АК”, работавших в отделе легализации.

5. ОБСТ Мария Иосифовна, 1899 года рождения, уроженка гор. Львова, по национальности полька, гр-ка СССР, б/п, образование среднее, по социальному происхождению из семьи рабочего, без определенных занятий, проживала по ул. Задвужанского, 49.

ОБСТ является активной участницей белопольского националистического подполья, в период немецкой оккупации гор. Львова примкнула к военно-повстанческой организации „Армии Краевой”, в которой известна под псевдонимом „БОГДА-БОГДАНКА”

Как участница организации, в начале продолжительное время являлась связной руководящего актива, а затем – содержательницей центральной конспиративной квартиры Львовского обшара „АК”, на которой продолжительное время скрывались видные руководители „АК” – „ПИТЕР”, „БАР” – КОССАК и другие.

Разработку объектов агентурного дела „ЯНУСЫ” продолжаем в направлении вскрытия и ликвидации руководящих центров организации „Армии Краевой”, ее каналов связи с подпольными центрами, находящимися на территории Польши.

[...]

#### Радиоотдел связи Львовского обшара „АК”

В результате осуществленных агентурно-оперативных мероприятий и использования оперативной техники, Управлением НКГБ за период с октября 1944 по июнь 1945 года ликвидировано 18 действовавших на территории гор. Львова и области нелегальных портативных

STRUSZYŃSKA 26 maja br. została przez nas ustalona i aresztowana, na przesłuchaniu złożyła ważne zeznania o wielu innych członkach organizacji AK, pracujących w Oddziale Legalizacji.

5. OBST Maria c. Józefa, urodzona w 1899 roku w m. Lwowie, narodowości polskiej, ob[ywate]lka ZSRS, b/p, wykształcenie średnie, pochodzenie społeczne z rodziny robotnika, bez określonego zajęcia, mieszkała [we Lwowie] przy ul. Zadwórzeńskiej 49.

OBST jest aktywną członkinią *bielopolskiego* nacjonalistycznego podziemia, w okresie niemieckiej okupacji m. Lwowa przyłączyła się do wojskowo-powstańczej organizacji Armia Krajowa, w której znana jest pod pseudonimem „BOGDA-BOGDANKA”.

Jako członkini organizacji na początku przez dłuższy czas była łączniczką kadry dowódczej, a następnie – właścicielką głównego konspiracyjnego lokalu Obszaru Lwowskiego AK, w którym przez dłuższy czas ukrywali się znaczący dowódcy AK – „PITER”, „BAR” – KOSSAK i inni.

Rozpracowanie obiektów agenturalnej sprawy „JANUSY” prowadziemy dalej w kierunku wykrycia i likwidacji ośrodków dowódczych organizacji Armia Krajowa i jej kanałów łączności z podziemnymi ośrodkami znajdującymi się na terytorium Polski.

[...]

### Radiowy Oddział Łączności Obszaru Lwowskiego AK

W wyniku przeprowadzonych działań agenturalno-operacyjnych i wykorzystania techniki operacyjnej Zarząd NKGB w okresie od października 1944 do czerwca 1945 roku zlikwidował 18 działających na terenie m. Lwowa i obwodu nielegalnych przenośnych radiostacji polskiej antysowieckiej wojskowo-powstańczej organizacji Armia Krajowa, utrzymujących dwustronną łączność z polskim rządem emigracyjnym w Londynie.

Wykryto i zlikwidowano 22 mieszkania konspiracyjne, w których były zainstalowane nielegalne radiostacje i zorganizowane punkty kontaktowe Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK.

W tym samym okresie aresztowano 47 aktywnych współpracowników Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK, w tym: kierownik Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK – „CIEKAS”, dowódca plutonu radio[wego] *on-że* zastępca kierownika Oddziału Łączności Obszaru AK – „TOMEK”, „RYMWID” *on-że* „ARTUR”, właściciele konspiracyjnych mieszkań – 28, radiooperatorów – 9, łączników dowództwa Oddziału Łączności – 8.

радиостанций польской антисоветской военно-повстанческой организации „Армии Краевой”, поддерживающих 2-хстороннюю связь с польским эмигрантским „правительством” в Лондоне.

Выявлено и ликвидировано 22 конспиративных квартиры, на которых были установлены нелегальные радиостанции и организованы явочные пункты отдела связи Львовского обшара „АК”.

За этот же период арестовано 47 активных сотрудников отдела радиосвязи Львовского обшара „АК”, в том числе: начальник отдела связи Львовского обшара „АК” – „ЦЕКАС”, командир радиоплютона, он же заместитель шефа отдела связи обшара „АК” – „ТОМИК”, „РЫМВИТ”, он же „АРТУР”, содержателей конспиративных квартир 28, радиооператоров – 9, связных руководства отдела связи – 8.

При ликвидации радиостанций изъято: приемопередаточных радиостанций английского производства – 18, специальных портативных радиоприемников – 4, большое количество радиодеталей и запасных частей для ремонта радиостанций и склад с электропитанием.

Кроме того, изъято: золото в монетах царской чеканки и инвалюте, польские злоты[е], американские доллары, а также захвачен архив отдела связи обшара „АК”, шифрованная радиограмма и коды, с начала работы нелегальных радиостанций.

Из числа арестованных заслуживают внимания:

1. ВИКТОР Юлиан Степанович, 1910 г. рождения, уроженец г. Львова, поляк, гр-н СССР, б/п, образование высшее, по специальности инженер-электрик, до ареста работал главным инженером районной электросети Львовского энергокомбината, проживал в гор. Львове.

ВИКТОР на следствии показал, что он в 1943 году вступил в подпольную антисоветскую националистическую организацию „Армию Краеву”, в организации известен под псевдонимом „ЦЕКАС”, продолжительное время руководил подготовкой нелегальных радиоточек, источниками электропитания, осуществлял технический контроль над исполнением радиоаппаратуры и оборудования.

С марта по июль 1944 года „ЦЕКАС” получил из Варшавы 18 портативных радиостанций английского производства типа „А-1”, „АП-2”, „АП-4”, „МР-3” и 10 радиоприемников, которые были распределены им между радиоплютонами отдела связи.

В начале 1945 года „ЦЕКАС” был назначен шефом отдела радиосвязи Львовского обшара „Армии Краевой”, как руководитель этого отдела осуществлял руководство радиосвязью с реакционным польским правительством, находящимся в Лондоне и главным штабом организации „АК” в Варшаве.

Podczas likwidacji radiostacji skonfiskowano: nadawczo-odbiorczych radiostacji produkcji angielskiej – 18, specjalnych przenośnych radioodbiorników – 4, znaczną liczbę detali radiowych i części zapasowych do naprawy radiostacji oraz magazyn z elektrozasilaniem.

Oprócz tego skonfiskowano: złoto w monetach carskiej czekanki i w zagr[anicznej] walucie, polskie złote, amerykańskie dolary, a także przejęte zostało archiwum Oddziału Łączności Obszaru AK, zaszyfrowana radiodepesza i kody z początków pracy nielegalnych radiostacji.

Wśród aresztowanych zasługują na uwagę:

1. WIKTOR Julian s. Stefana, urodzony w 1910 r. we Lwowie, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, wykształcenie wyższe, z zawodu inżynier elektryk, przed aresztowaniem pracował jako główny inżynier rejonowej sieci elektrycznej Lwowskiego Kombinatu Energetycznego, mieszkał we Lwowie.

WIKTOR w śledztwie zeznał, że w 1943 roku wstąpił do podziemnej antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji Armia Krajowa, w organizacji znany pod pseudonimem „CIEKAS”, przez dłuższy czas kierował przygotowaniem nielegalnych punktów radiowych, źródłami zasilania elektrycznego, przeprowadzał techniczną kontrolę wykorzystania radioaparatury i wyposażenia.

Od marca do lipca 1944 roku „CIEKAS” otrzymał z Warszawy 18 przenośnych radiostacji produkcji angielskiej typu „A-1”, „AP-2”, „AP-4”, „MP-3” i 10 radioodbiorników, które zostały przez niego rozdzielone między plutony radio[wej] Oddziału Łączności.

Na początku 1945 roku „CIEKAS” został mianowany szefem Oddziału Łączności Radio[wej] Obszaru Lwowskiego Armii Krajowej, jako dowódca tego Oddziału kierował łącznością radiową z reakcyjnym rządem polskim znajdującym się w Londynie i z Komendą Główną organizacji AK w Warszawie.

Oprócz tego organizował przygotowanie radiowców, szyfrantów, werbował łączników i właścicieli mieszkań konspiracyjnych, zaopatrywał w broń, amunicję i fałszywe dokumenty pracowników Oddziału Łączności Radio[wej].

Podczas aresztowania „CIEKASA” zostały skonfiskowane różne dokumenty, rozkazy, rozporządzenia i wskazówki podziemnej centrali AK.

2. WYSOCKI Zbigniew *on-że* [WISZNIOWSKI] Roman s. Kazimierza, urodzony w 1918 roku w m. Białymstoku,

Кроме того, организовал подготовку радистов, шифровальщиков, вербовал связных и содержателей конспиративных квартир, обеспечивал оружием, боеприпасами и фиктивными документами работников отдела радиосвязи.

При аресте „ЦЕКАСА” изъяты разные документы, приказы, распоряжения и указания подпольного центра „АК”.

2. ВЫСОЦКИЙ Збигнев, он же [ВИШНЬОВСКИЙ] Роман Казимирович, 1918 г. рожд., урож. гор. Белосток, поляк, гр-н СССР, б/п, образование среднее, без определенных занятий, проживал в г. Львове на нелегальном положении.

ВЫСОЦКИЙ, будучи задержан в секторе работы нелегальной портативной радиостанции, на допросе о себе сообщил, что он в село Чишки, Винниковского района прибыл в ночь с 4 на 5-е июня с. г. за продуктами, проживает в гор. Львове и является студентом медицинского института.

Эти объективные данные, которые сообщил о себе ВЫСОЦКИЙ привлекали внимание, ибо обстоятельства его задержания говорили о другом.

В результате тщательного обыска квартиры ЛОМАШ, на которой был задержан ВЫСОЦКИЙ, была найдена записка, адресованная „ВИСЕ”, которой предлагалось прибыть в гор. Львов на пл. Бернардинов и доставить три аккумулятора. Подписал эту записку „ДАНКА”, известный нам, как один из руководителей отдела радиосвязи.

Это вещественное доказательство было использовано при допросе ВЫСОЦКОГО, который после долгих запирательств, на следствии показал, что он в прошлом поручик бывшей польской армии, в 1939 г. за нелегальный переход государственной границы, был осужден и сослан в Кандалакшу, а в 1942 г. из-под стражи был освобожден и призван в польскую армию, организуемую в то время на территории СССР. Впоследствии, в числе 4000 освобожденных поляков, через Иран, выехал в Лондон, где установил связь с военными кругами эмигрантского польского правительства.

В Лондоне окончил школу радиоразведчиков, после чего, в 1943 году на английском самолете был выброшен с парашюта в районе гор. Варшавы. По распоряжению варшавского подпольного центра „АК”, в этом же году, для усиления подпольной работы прибыл в гор. Львов, и через связную „АК” – „МАГДУ” – ОРИОЛЬ Францишку Королеву (арестована), установил связь с руководством Львовского обшара „АК” и был назначен комендантом радиоплютона отдела связи, а позже, наряду с этим, выполнял функции заместителя шефа отдела связи Львовского обшара „АК”.

Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, wykształcenie średnie, bez określonego zajęcia, mieszkał w m. Lwowie nielegalnie.

WYSOCKI, będąc zatrzymanym w rejonie pracy nielegalnej przenośnej radiostacji, na przesłuchaniu oznajmił, że do wsi Czyszki rejon winnicki przybył w nocy z 4 na 5 czerwca br. po żywność, mieszka w m. Lwowie i jest studentem Instytutu Medycznego.

Te subiektywne informacje, których udzielił o sobie WYSOCKI, zwracały uwagę, bowiem okoliczności jego zatrzymania mówiły o czymś innym.

W rezultacie szczegółowego przeszukania mieszkania ŁAMASZ, w którym został zatrzymany WYSOCKI, została znaleziona notatka adresowana do „WISI”, której zlecano przybycie do m. Lwowa na pl. Bernardyński i dostarczenie trzech akumulatorów. Podpisał tę notatkę „DANKA”, znany nam jako jeden z kierowników Oddziału Łączności Radio[wej].

Ten dowód rzeczowy został wykorzystany podczas przesłuchania WYSOCKIEGO, który po długim zaprzeczaniu zeznał w śledztwie, że był on w przeszłości porucznikiem byłego Wojska Polskiego, w 1939 r. za nielegalne przekroczenie granicy państwowej został skazany i zesłany do Kandałakszy, a w 1942 roku zwolniony z łagru i powołany do polskiej armii, organizowanej w tym czasie na terytorium ZSRS. Następnie, wśród 4000 zwolnionych Polaków, przez Iran wyjechał do Londynu, gdzie nawiązał kontakt z wojskowymi kręgami emigracyjnego rządu polskiego.

W Londynie ukończył szkołę radiowywiadowców, po czym w 1943 roku został zrzucony z angielskiego samolotu w rejonie m. Warszawy. Zgodnie z rozkazem warszawskiej podziemnej centrali AK, w tym samym roku dla wzmocnienia podziemnej roboty przybył do m. Lwowa i przez łączniczkę AK – „MAGDĘ” – ORIOL Franciszkę c. Karola (aresztowana), nawiązał kontakt z dowództwem Obszaru Lwowskiego AK i został mianowany dowódcą plutonu radio[wego] Oddziału Łączności, a później równocześnie z tym pełnił funkcję zastępcy szefa Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego AK.

Za aktywną antysowiecką podziemną działalność w organizacji AK WYSOCKI został przez polski rząd emigracyjny nagrodzony Srebrnym Krzyżem Zasługi i odznaką spadochroniarza.

Razem z WYSOCKIM został zatrzymany i aresztowany radiowiec TYCZYŃSKI Felicjan s. Stanisława – znany w organizacji pod pseudonimem „ADAM”.

Oprócz kierowników Oddziału Łączności Radio[wej] WIKTORA i WYSOCKIEGO zostali ustalen i aresztowani łącznicy i właściciele m[ieszkań] k[onspiracyjnych] Oddziału.

За активную антисоветскую подпольную деятельность в организации „АК”, ВЫСОЦКИЙ польским эмигрантским „правительством” награжден „серебряным крестом заслуги” и знаком парашютиста.

Вместе с ВЫСОЦКИМ был задержан и арестован радист ТЫЧИНСКИЙ Филициан Станиславович – известный в организации под псевдонимом „АДАМ”.

Кроме руководителей отдела радиосвязи ВИКТОРА и ВЫСОЦКОГО были установлены и арестованы связные и содержатели к/к этого отдела.

3. ЛЯХОВИЧ Станислава Ивановна<sup>4</sup>, 1922 г. рожд., урож. гор. Львова, полька, образование среднее, нигде не работала, проживала по ул. Зибликевича, 31, кв. 5.

ЛЯХОВИЧ в организации известна под псевдонимом „ЛИДКА”, выполняла функции связной руководителя радиоплютона отдела связи Львовского обшара ВЫСОЦКОГО.

4. ХВОСТОВСКАЯ Ванда Мечиславовна, 1916 г. рожд., уроженка гор. Львова, полька, гр-ка СССР, б/п, без определенных занятий, проживала по ул. Снопковского, 13, кв. 7.

ХВОСТОВСКАЯ продолжительное время принимала активное участие в деятельности организации „АК”, выполняла функции связной шефа отдела радиосвязи Львовского обшара „ВИКТОРА”. Одновременно заведывала общей канцелярией 7 [?] этого же отдела.

При аресте ХВОСТОВСКОЙ на ее квартире изъято 7000 рублей, принадлежавших отделу радиосвязи.

ХВОСТОВСКАЯ в организации „АК” известна под псевдонимом „МЕТКА”.

5. ЗАЯНЧКОВСКАЯ Кристина Петровна, 1923 года рожд., урож. гор. Винники, Львовской области, полька, б/п, гр-ка СССР, образование 9 классов, проживала в селе Вторая Булька<sup>5</sup>, Винниковского района.

ЗАЯНЧКОВСКАЯ – активная участница „АК”, в организации известна под кличкой „ГАЛИНА”, при аресте на квартире ЗАЯНЧКОВСКОЙ изъяты шифры и радиокоды, принадлежавшие отделу радиосвязи.

#### Склады вооружения и боеприпасы

В ходе разработки и ликвидации руководящих центров белопольского подполья в городе Львове и области было установлено ряд скла-



3. LACHOWICZ Stanisława<sup>4</sup> c. Jana, urodzona w 1922 roku w m. Lwowie, Polka, wykształcenie średnie, nigdzie nie pracowała, mieszkała przy ul. Zyblikiewicza 31 m. 5.

LACHOWICZ w organizacji znana pod pseudonimem „LIDKA” pełniła funkcję łączniczki dowódcy plutonu radio[wego] Oddziału Łączności Obszaru Lwowskiego WYSOCKIEGO.

4. CHWASTOWSKA Wanda c. Mieczysława, urodzona w 1916 r. w m. Lwowie, Polka, ob[ywate]lka ZSRS, b/p, bez określonego zajęcia, mieszkała przy ul. Snopkowskiej 13 m. 7.

CHWASTOWSKA przez dłuższy czas brała aktywny udział w działalności organizacji AK, pełniła funkcję łączniczki szefa Oddziału Łączności Radio[wej] Obszaru Lwowskiego AK WIKTORA. Jednocześnie zawiadywała ogólną kancelarią 7 [?] Oddziału.

Podczas aresztowania CHWASTOWSKIEJ w jej mieszkaniu skonfiskowano 7000 rubli, należących do Oddziału Łączności Radio[wej].

CHWASTOWSKA w organizacji AK znana jest pod pseudonimem „MIETKA”.

5. ZAJĄCZKOWSKA Krystyna c. Piotra, urodzona w 1923 roku w Winnikach obwód lwowski, Polka, b/p, ob[ywate]lka ZSRS, wykształcenie 9 klas, mieszkała we wsi Wólka-2 rejon winnicki.

ZAJĄCZKOWSKA – aktywna członkini AK, w organizacji znana jest pod pseudonimem „HALINA”; podczas aresztowania w mieszkaniu ZAJĄCZKOWSKIEJ zostały skonfiskowane szyfry i kody radiowe, należące do Oddziału Łączności Radio[wej].

#### Składy broni i amunicja

W toku rozpracowywania i likwidacji ośrodków przywódczych *bielo-polskiego* podziemia w mieście Lwowie i obwodzie został ustalony szereg składów broni, amunicji i środków materiałowo-technicznych, podczas likwidacji których skonfiskowano:

Ciężkich karabinów maszynowych	– 1
Ręcznych karabinów maszynowych	– 10
Granatników	– 4
Automatów	– 38
Naganów	– 48

дов вооружения, боеприпасов и материально-технических средств, при ликвидации которых изъято:

Станковых пулеметов	–	1
Ручных пулеметов	–	10
Минометов	–	4
Автоматов	–	38
Наганов	–	48
Гранат	–	67
Патронов	–	43 675
Мин	–	13
Телефон. полевых коммутат.	–	18
Портативных радиоприемников	–	4
Телефон. полевых коммутат.	–	7
Телефон. аппаратов	–	5
Пишущих машинок	–	3
Противогазов	–	10
Денег советских	–	около 130 тыс.
Стеклографов	–	4
Ротаторов	–	1
Типографского шрифта	–	16 кг.

Кроме того, изъят архив диверсионно-террористического отдела и отдела радиосвязи Львовского обшара „АК” и разные материально-технические средства.

[...]

### Агентурное дело „ОСТОРОЖНЫЕ”

В начале марта с. г. по показаниям арестованного руководителя подпольной польской молодежной организации „Польский жовнеж” (польский солдат) ДОЗОРЦЕВА Стефана Владимировича, 1928 года рождения, уроженца Чехословакии, поляка, учащегося 10-го класса польской средней школы, жителя города Львова, нами было заведено дело на группу лиц, из учащейся молодежи.

По делу проходят:

„РОМАН” – является руководителем вышестоящей инстанции организации „АК”. Его приметы: лет 35–37-ми, выше среднего роста, среднего телосложения, шатен, волосы зачесывает вверх, лицо овальное, смуглое, чистое, лоб высокий, прямой, брови широ-

Granatów	–	67
Nabojów	–	43 675
Min	–	13
Przenośnych radiost[acji]	–	18
Przenośnych radiodbiorników	–	4
Telefon[icznych] łącznic polowych	–	7
Aparatów telefon[icznych]	–	5
Maszyn do pisania	–	3
Masek przeciwgazowych	–	10
Pieniądzy sowieckich	–	około 130 tys[ięcy]
<i>Stieklografów</i>	–	4
Rotatorów	–	1
Czcionki drukarskiej	–	16 kg.

Oprócz tego skonfiskowano archiwum Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego i Oddziału Łączności Radio[wej] Obszaru Lwowskiego AK oraz różne środki materiałowo-techniczne.

[...]

#### Agenturalna sprawa „OSTROŻNI”

Na początku marca br. na podstawie zeznań aresztowanego przywódcy podziemnej polskiej młodzieżowej organizacji „Polski Żołnierz” DOZORCEWA Stefana s. Włodzimierza, urodzonego w 1928 roku w Czechosłowacji, Polaka, ucznia 10 klasy polskiej średniej szkoły, mieszkańca miasta Lwowa, została przez nas założona sprawa na grupę uczącej się młodzieży.

W sprawie występują:

„ROMAN” – jest dowódcą wyższego szczebla organizacji AK. Jego rysopis: lat około 35–37, powyżej średniego wzrostu, średniej budowy ciała, szatyn, włosy zaczesuje do góry, twarz owalna, śniada, cera czysta, czoło wysokie, proste, brwi szerokie, ciemne, oczy ciemnoszare, głęboko osadzone, nos średni, prosty, nosi angielskie wąsy, brodę goli,

KOCZAROWSKI Jarosław s. Józefa, urodzony w 1923 roku w Tarnopolu, Polak, organizacyjny pseudonim „SŁAWIK”, kierownik do spraw rozpowszechniania gazet AK,

кие, темные, глаза темно-серые, впалые, нос средний, прямой, носит английские усы, бороду бреет.

КОЧАРОВСКИЙ Ярослав Юзефович, 1923 года рождения, уроженец гор. Тернополь, поляк, организационная кличка „СЛАВИК”, руководитель по распространению газет „АК”.

ВИНКЛЕР Елизавета Владиславовна, 1929 года рождения, уроженка гор. Краков, полька, учащаяся 10 класса школы № 27, организационная кличка „НЕВИДОМА”.

КОЖУХОВСКАЯ Алиция Альфредовна, 1926 г. рождения, уроженка села Татарев, Надвornянского района, Станиславской области, полька, учащаяся 10 класса школы № 27, организационная кличка „ИРЕНА”.

БАЛЫНСКАЯ Кристина Адамовна, 1925 г. рождения, уроженка села Закопаны (Польша), полька, организационная кличка „КРЕСТИНА”.

Из показаний арестованного ДОЗОРЦЕВА установлено, что польская молодежная националистическая организация, существующая в гор. Львове, через своих участников занимается подбором кандидатур на вербовку новых членов, сбором информации о всех событиях, происходящих в городе и районах области, выявлением лиц, связанных с НКГБ-НКВД, ведет разведку о местонахождении складов с боеприпасами и оружием, расположений воинских частей и т. п.

Выполняя указания руководителей организации, объект дела КОЖУХОВСКАЯ Алиция в ноябре месяце 1944 г. подготовила на вербовку в члены организации ученицу 10 класса школы № 27 – ВИНКЛЕР Елизавету, вербовку которой осуществил ДОЗОРЦЕВ.

Наряду с вышеуказанными функциями, участники организации „Польский жовнеж” поддерживают связь с отделом пропаганды „АК” через одного из руководителей, некоего „РОМАНА”.

По его заданию, член организации КОЧАРОВСКИЙ Я. Ю. среди участников „АК” распространяет нелегальные газеты „Слово польске”, издаваемые подпольной типографией.

БАЛЫНСКАЯ К. А. является с 1943 года личной связной „РОМАНА”. По показаниям БАЛЫНСКОЙ установлено, что „РОМАН” через

WINKLER Elżbieta c. Władysława, urodzona w 1929 roku w m. Krakowie, Polka, uczennica 10 klasy szkoły nr 27, organizacyjny pseudonim „NIEWIDOMA”,

KOŻUCHOWSKA Alicja c. Alfreda, urodzona w 1926 roku we wsi Tatarów rejon nadwórniański obwód staniśławowski, Polka, uczennica 10 klasy szkoły nr 27, organizacyjny pseudonim „IRENA”.

BAŁYŃSKA Krystyna c. Adama, urodzona w 1925 roku we wsi Zakopane (Polska), Polka, organizacyjny pseudonim „KRYSTYNA”.

Z zeznań aresztowanego DOZORCEWA ustalono, że polska młodzieżowa nacjonalistyczna organizacja w m. Lwowie poprzez swoich członków zajmuje się doбором kandydatów do werbunku nowych członków, zbieraniem informacji o wszelkich wydarzeniach zachodzących w mieście i rejonach obwodu, wykrywaniem osób związanych z NKGB i NKWD, prowadzi wywiad o lokalizacji magazynów z amunicją i bronią, dyslokacji oddziałów wojskowych itp.

Wypełniając polecenia dowódców organizacji, figurant sprawy KOŻUCHOWSKA Alicja w listopadzie 1944 r. przygotowała do wciągnięcia do organizacji uczennicę 10 klasy szkoły nr 27 – WINKLER Elżbietę, której werbunek przeprowadził DOZORCEW.

Jednocześnie z wyżej wymienionymi funkcjami, członkowie organizacji „Polski Żołnierz” utrzymują łączność z Oddziałem Propagandy AK przez jednego z dowódców, niejakiego „ROMANA”.

Na jego polecenie członek organizacji KOCZAROWSKI J. J. rozposzechnia wśród członków AK nielegalne gazety „Słowo Polskie”, wydawane w podziemnej drukarni.

BAŁYŃSKA K. A. jest od 1943 roku osobistą łączniczką „ROMANA”. Na podstawie zeznań BAŁYŃSKIEJ ustalono, że „ROMAN” przez członka AK – „ŻNYKA” [?] na początku marca 1945 r. dał polecenie, żeby wszyscy członkowie AK, którym grozi aresztowanie, niezwłocznie wyjeżdżali do Polski.

W pierwszych dniach marca 1945 r. „ROMAN” podał przez łączniczkę „MARIĘ” adres konspiracyjny dla „IRENY” w celu przekazania jej niektórych poleceń dowództwa AK.

[...]

члена „АК” – „ЖНЫК” [?], в начале марта 1945 г. дал указание о том, чтобы все члены „АК”, которым угрожает арест, немедленно выезжали в Польшу.

В первых числах марта месяца 1945 г. „РОМАНОМ” через связную „МАРИЮ” была назначена явка „ИРЕНЕ” для передачи ей некоторых указаний руководства „АК”.

[...]

По разработке объектов дела нами намечен план агентурно-оперативных мероприятий [...].

### Агентурное дело „СЕЙМ-68”

В январе мес. 1945 г. железнодорожным РО НКГБ гор. Львова был получен материал о том, что в гор. Львове в Политехническом институте существует польская молодежная националистическая подпольная военная организация „Армии Краевой”, которая имеет связь с организациями: Дрогобычской, Станиславской и др[угими] областями Западной Украины.

Руководство этой организации находится в гор. Львове, имеет подпольную типографию и редакцию, издает нелегальную газету „Вытрвамы” и через участников организации распространяет ее среди польского населения.

На основании этих данных было заведено агентурное дело „СЕЙМ-68”, по которому проходят как активные участники „АК”:

ПОДГУРСКИЙ Стефан Матвеевич, 1921 г. рождения, поляк, студент Львовского Политехнического института,

ГОЛИНЧАНКА Генрих Владимирович, 1920 года рождения, поляк, студент Политехнического института,

БРИЛА Зигмунд Станиславович, 1922 года рождения, поляк, студент Политехнического института,

БРИЛА Здислав Станиславович, 1923 г. рождения, поляк, студент Политехнического института.

Всего по делу проходят 8 человек.

В процессе последующей разработки объектов агентурного дела „СЕЙМ-68” было установлено, что участники организации активизировали свою деятельность по вовлечению в организацию новых членов из числа студенческой молодежи, оказывая свое влияние и на лиц, социально-близкой им среды.

Располагая перепроверенными данными о существовании антисоветской польской молодежной националистической военной организации „АК” в Политехническом институте, нами начата частичная реализация агентурного дела „СЕЙМ-68”, путем ареста ее руководящего состава.

Do rozpracowania obiektów sprawy nakreśliśmy plan przedsięwzięć agenturalno-operacyjnych. [...]

### Agenturalna sprawa „SEJM-68”

W styczniu 1945 roku Kolejowy RO NKGB m. Lwowa otrzymał materiał o tym, że w m. Lwowie na Politechnice istnieje polska młodzieżowa nacjonalistyczna podziemna wojskowa organizacja Armii Krajowej, która ma łączność z organizacjami: drohobycką, stanisławowską i innymi obwodami Zachodniej Ukrainy.

Kierownictwo tej organizacji znajduje się w m. Lwowie, posiada podziemną drukarnię i redakcję, wydaje nielegalną gazetę „Wytrwamy” i przez członków organizacji rozpowszechnia ją wśród polskiej ludności.

Na podstawie tych informacji została założona agenturalna sprawa „SEJM-68”, w której występują jako aktywni członkowie AK:

PODGÓRSKI Stefan s. Macieja, urodzony w 1921 r., Polak, student Politechniki Lwowskiej,

GOLINCZANKA Henryk s. Włodzimierza, urodzony w 1920 roku, Polak, student Politechniki,

BRYŁA Zygmunt s. Stanisława, urodzony w 1922 roku, Polak, student Politechniki,

BRYŁA Zdzisław s. Stanisława, urodzony w 1923 roku, Polak, student Politechniki.

Łącznie występuje w sprawie 8 osób.

W toku kolejnego rozpracowania obiektów agenturalnej sprawy „SEJM-68” ustalono, że członkowie organizacji zaktywizowali działalność dotyczącą wciągania do organizacji nowych członków spośród młodzieży studenckiej, wywierając swój wpływ także na osoby społecznie bliskiego nam środowiska.

Dysponując zweryfikowanymi danymi o istnieniu antysowieckiej polskiej młodzieżowej nacjonalistycznej wojskowej organizacji AK na Politechnice, została przez nas rozpoczęta częściowa realizacja agenturalnej sprawy „SEJM-68” drogą aresztowania jej kadry przywódczej.

W kwietniu br. zostali przez nas aresztowani jako aktywni członkowie AK:

PODGÓRSKI Stefan s. Macieja,

BRYŁA Zygmunt s. Stanisława,

BRYŁA Zdzisław s. Stanisława

i STEC Jan s. Jana.

Na przesłuchaniu aresztowani przyznali, że faktycznie są oni członkami AK i wymienili szereg innych znanych im członków tej organizacji.

В апреле мес. с. г. нами были арестованы как активные участники „АК”:

ПОДГУРСКИЙ Стефан Матвеевич,  
БРИЛА Зигмунд Станиславович,  
БРИЛА Здислав Станиславович  
и СТЕЦ Иван Иванович.

На допросе арестованные признали, что они действительно являются участниками „АК” и назвали ряд других, известных им участников этой организации.

[...]

Начальник Управления НКГБ Львовской Области  
Генерал-лейтенант ВОРОНИН

№ <sup>а</sup>-С/405-<sup>а</sup>

„<sup>а</sup>-31-<sup>а</sup>” августа 1945 г.  
гор. Львов

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 65, арк. 1, 21–45, 78–82, 85.  
Копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>а</sup>-<sup>а</sup> Вписано від руки.

- <sup>1</sup> Спр. Бюро інформації й пропаганди.
- <sup>2</sup> Спр. Керівництво підпільної боротьби.
- <sup>3</sup> Спр. Ольшевський Станіслав.
- <sup>4</sup> Спр. Лехович Стефанія.
- <sup>5</sup> Так у документі; правильно – Вулька Друга.



[...]

Naczelnik Zarządu NKGB obwodu lwowskiego  
Generał-lejtnant WORONIN

Nr <sup>a</sup>-S/405-<sup>a</sup>

„<sup>a</sup>-31-<sup>a</sup>” sierpnia 1945 r.

m. Lwów

*WAP SBU, f. 71, dok. 9, spr. 65, k. 1, 21–45, 78–82, 85.  
Kopia, maszynopis.*

### Przypisy

<sup>a</sup>-<sup>a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Właśc. Biuro Informacji i Propagandy.

<sup>2</sup> Właśc. Kierownictwo Walki Podziemnej.

<sup>3</sup> Właśc. Olszewski Stanisław.

<sup>4</sup> Właśc. Lechowicz Stefania.

# III

## ЗАКІНЧЕННЯ ОПЕРАЦІЇ

# III

## ZAKOŃCZENIE OPERACJI

**12 вересня 1945, Київ. Циркуляр Тимофія Строкача  
начальникам управлінь НКВС західних областей УРСР  
щодо боротьби з діяльністю поляків,  
які нелегально повернулися з Польщі**

<sup>a</sup>- Копія<sup>a</sup>

<sup>a</sup>-4 отделение 1 отд[ела] УББ<sup>-a</sup>  
Совершенно секретно

Начальникам УНКВД  
Западных областей Украины

В последнее время, руководящие круги польского националистического подполья принимают ряд мер по срыву эвакуации польского населения и укреплению своих глубоко законспирированных организаций в западных областях Украины, путем заброски из Польши ранее эвакуированных польских националистов, преимущественно участников „АК” из числа молодежи для –

1. Распространения провокационных слухов о невыносимых условиях жизни в Польше для эвакуировавшихся из Западной Украины, ввиду преследования их со стороны „аковцев”, высоких цен на товары и т. д.
2. Проведения усиленной агитации за невыезд в Польшу обнадеживанием польского населения тем, что с помощью Англии и США Польша возвратит себе Западную Украину и восстановит свои довоенные восточные границы.
3. Совершения террористических актов над работниками НКВД-НКГБ и лицами, сотрудничающими с нашими органами.
4. Связи руководства „АК” – „НЕ” с организациями Западной Украины и т. д.

Привожу одну из наиболее характерных забросок террористической группы „АК”.

В 19.00 25.VII.45 г. в гор. Львове по ул. Пекарского, в подъезде дома № 26 был обнаружен труп жительницы гор. Львова – ПЕРЛЬМУТТЕР Янины, 1925 года рождения, полька, убитой из огнестрельного оружия.

Принятыми мерами ОУР УМ гор. Львова 4 августа на ж. д. ст. Львов в эшелоне эвакуирующихся поляков, убийца был задержан и оказался:

1112

**12 września 1945, Kijów. Okólnik Timofieja Strokacza  
do naczelników UNKWD zachodnich obwodów Ukrainy w sprawie  
zwalczania działalności Polaków nielegalnie powracających z Polski**

<sup>a</sup>-Kopia<sup>a</sup>

<sup>a</sup>-4 Wydział 1 Oddz[iału] UBB<sup>a</sup>  
Ścisłe tajne

Do Naczelników UNKWD  
zachodnich obwodów Ukrainy

Ostatnio przywódcze kręgi polskiego nacjonalistycznego podziemia podejmują szereg kroków w celu przerwania ewakuacji polskiej ludności i umocnienia swoich głęboko zakonspirowanych organizacji w zachodnich obwodach Ukrainy drogą przerzutu z Polski ewakuowanych wcześniej polskich nacjonalistów, przeważnie członków AK spośród młodzieży w celu –

1. rozpowszechniania prowokacyjnych pogłosek o ciężkich warunkach życia w Polsce dla ewakuujących się z Zachodniej Ukrainy, z powodu prześladowania ich ze strony akowców, wysokich cen towarów itp.,

2. prowadzenia wzmożonej agitacji za niewyjeżdżaniem do Polski poprzez łudzenie polskiej ludności tym, że z pomocą Anglii i USA Polska odzyska Zachodnią Ukrainę i odbuduje swoje przedwojenne wschodnie granice,

3. przeprowadzenia aktów terrorystycznych wobec pracowników NKWD-NKGB i osób współpracujących z naszymi organami,

4. łączności dowództwa AK – NIE z organizacjami Zachodniej Ukrainy itp.

Przytaczam jeden z najbardziej charakterystycznych [przykładów] przerzutu terrorystycznej grupy AK.

O [godzinie] 19.00 [w dniu] 25.VII.45 r. w m. Lwowie przy ul. Piekarskiej, w sieni domu nr 26 zostało znalezione ciało mieszkanki Lwowa – PERLMUTER Janiny, urodzonej w 1925 roku, Polki, zabitej z broni palnej.

W wyniku kroków podjętych przez OUR UM m. Lwowa 4 sierpnia na sta[cji] k[olejowej] Lwów w eszelonie ewakuowanych Polaków, zabójca został zatrzymany i okazał się nim:

MAKARŻAK Jan s. Stanisława, urodzony w 1926 roku, Polak, w przeszłości mieszkaniec m. Lwowa, ewakuowany do Polski w marcu 1945 r.

МАКАРЖАК Иван Станиславович, 1926 года рождения, поляк, в прошлом житель гор. Львова, эвакуировавшийся в Польшу в марте 1945 г.

На предварительном следствии МАКАРЖАК сознался, что 3 марта 1945 года, он вместе с двумя участниками „АК”, оба по имени Марьяны, эвакуировался в Польшу.

8 марта с. г. на территории Польши, в лесу в районе с. Загужье, Катовицкого воеводства [?], они явились в лесной отряд „АК” численностью 300 человек.

В отряде от них была отобрана присяга, присвоены новые клички и после предварительного ознакомления через несколько дней они были зачислены в полуторамесячную террористическую школу „АК”.

Дальше МАКАРЖАК показал:

„В отряде мы проходили военную учебу, учились стрелять, а иногда по очереди ходили в села отбирать у крестьян продукты для отряда.

Одновременно со мной в этой же школе обучались на террористов и приехавшие со мной оба Марьяны, а всего в школе обучалось 86 человек.

Числа 9 апреля 1945 г. со школы я был выпущен и всех нас разбили по отрядам численностью по 12 человек в каждом.

В школе нас учили о том, что «АК» ведет вооруженную борьбу против частей Красной Армии, дислоцируемых на территории Польши и против органов Временного Польского Правительства.

В нашу задачу, как террористических групп, входило совершение убийств лиц, враждебных «АК».

Преимущественно на территории Польши, наши группы совершали убийство поляков, отказывающихся вступить в «АК», после получения ими повестки о призыве на службу в «Армию Краеву».

Насколько я припоминаю, за время моего пребывания в соединении «АК» нашими группами убито 11 поляков, по указанным выше мотивам и 3–4 военнослужащих Красной Армии.

4 мая с. г., я совместно с указанными Марьянами был вызван в штаб, где нам объявили о том, что мы должны направит[ь]ся в гор. Львов с террористической целью, т. е. находясь в гор. Львове, устанавливать лиц, имеющих связи с Советской разведкой и выдающих членов «АК», в отношении которых и совершать террористические акты, причем я получил задание выехать в гор. Львов один, для подготовки указанных сведений, а оба Марьяны должны приехать ко мне через 1,5 месяца и по подготовленным мною сведениям, совершать убийства”.

We wstępnym śledztwie MAKARŻAK przyznał się, że 3 marca 1945 roku, razem z dwoma członkami AK, obaj o imieniu Marian, ewakuował się do Polski.

8 marca br. na terytorium Polski, w lesie w rejonie w[si] Zagórze województwo katowickie [?], stawili się oni w leśnym oddziale AK liczącym 300 ludzi.

W oddziale odebrano od nich przysięgę, nadano nowe pseudonimy i po wstępnym zapoznaniu, po kilku dniach, zostali umieszczeni w półtoramiesięcznej terrorystycznej szkole AK.

Dalej MAKARŻAK zeznał:

„W oddziale przeszliśmy szkolenie wojskowe, uczyliśmy się strzelać, a niekiedy po kolei chodziliśmy do wsi zabierać chłopom żywność dla oddziału.

Jednocześnie ze mną w tej samej szkole szkolili się na terrorystów także przybyli wraz ze mną obaj Marianowie, a łącznie w szkole uczyło się 86 osób.

W dniu 9 kwietnia 1945 r. ukończyłem szkołę i wszystkich nas rozrzucili po oddziałach, po 12 osób w każdym.

W szkole uczono nas o tym, że AK prowadzi zbrojną walkę przeciwko oddziałom Armii Czerwonej znajdującym się na terytorium Polski i przeciwko organom tymczasowego rządu polskiego.

Do naszych zadań jako grup terrorystycznych należało zabijanie osób wrogich AK.

Przeważnie na terytorium Polski nasze grupy dokonywały zabójstw Polaków, odmawiających wstąpienia do AK, po otrzymaniu przez nich zawiadomienia o powołaniu do służby w Armii Krajowej.

O ile sobie przypominam, w czasie mojego pobytu w jednostce AK zostało zabitych 11 Polaków przez nasze grupy ze wskazanych wyżej powodów oraz 3–4 wojskowych Armii Czerwonej.

Dnia 4 maja br. wraz z wymienionymi Marianami zostałem wezwany do sztabu, gdzie nam oznajmiono, że mamy udać się do Lwowa w celu [prowadzenia działalności] terrorystycznej, tj. znajdując się w m. Lwowie, mamy ustalać osoby utrzymujące kontakty z sowieckim wywiadem i wydające członków AK, wobec których mamy też dokonywać aktów terrorystycznych. Ja otrzymałem zadanie wyjechania do Lwowa sam dla przygotowania wskazanych informacji, a obaj Marianowie mieli przyjechać do mnie za 1,5 miesiąca i na podstawie przygotowanych przeze mnie informacji dokonywać zabójstw”.

Dnia 6 maja 1945 r., nielegalnie przekraczając państw[ową] granicę, MAKARŻAK przybył do Lwowa i, mieszkając u swojej matki przy ul. Piekarskiej w domu nr 26, przystąpił do wypełniania zadania.

6 мая 1945 г. нелегально перейдя гос[ударственную] границу, МАКАРЖАК прибыл в гор. Львов и, проживая у своей матери по ул. Пекарского в доме № 26, приступил к выполнению задания.

14–15 июля 1945 года на водном бассейне он познакомился с ПЕРЛЬМУТЕР Яниной и начал проводить с ней время.

Прибывшим с Польши во второй половине июля Марьянам при одной из встреч он рассказал о своем знакомстве с ПЕРЛЬМУТТЕР, на что те заявили, что они располагают данными о связи ПЕРЛЬМУТТЕР с Советской разведкой и предложили МАКАРЖАК убить ее.

Во исполнение этого указания 25 июля МАКАРЖАК пригласил ПЕРЛЬМУТТЕР к себе на квартиру и в 19.00 провожая домой, в подъезде выстрелом из „парабеллума” убил ее и скрылся.

После доклада Марьянам о совершенном убийстве, все трое решили скрыться в Польшу с отходившим со Львова 4 августа эшелоном эвакуирующихся поляков, где МАКАРЖАК и был задержан.

Принятыми мерами 5-го августа в указанном поезде на контрольном пункте советско-польской границы по приметам Марьяны, были установлены, задержаны и оказались:

- РЫБАК Марьян Михайлович, 1927 года рождения, поляк, житель гор. Львова, образование среднее.
- СУРУВКА Марьян Юзефович, 1927 года рождения, поляк, образование среднее.

Оба задержанных сознались, что прибыли с Польши по заданию командования „АК” для совершения терактов и сопровождения связанных руководства „Армии Краевой” подпоручиков „АЛИНАРДА” и „ЯНА”, которым было поручено доставить в гор. Львов руководящие приказы и директивы „АК”.

Из показаний РЫБАК и СУРУВКА видно, что в одном из сел в пяти километрах от города Лежайска (Польша) действует подофицерская школа „АК”, в которой они обучались с мая по 25 июня сего года.

В подофицерской школе обучалось 60 участников „АК”. Начальником школы является капитан „ВОЛЫНЯК”<sup>1</sup>, а инструкторами поручик „МИКО” и подпоручики – „АЛИНАРД” и „ЯН”.

О проводимых занятиях в подофицерской школе СУРУВКА 6.VIII.1945 года показал:

„В школе кроме строевых и стрелковых занятий, с нами проводились занятия по изучению приказов Лондонского польского эмиграционного правительства. В приказах говорилось, что единственным законным польским правительством является Лондонское правительство, а временное польское правительство, что в Варшаве незаконно,



W dniach 14–15 lipca 1945 roku na basenie zapoznał się z PERLMUTER Janiną i zaczął spędzać z nią czas.

Przybyłym z Polski w drugiej połowie lipca Marianom, podczas jednego ze spotkań, opowiedział o swojej znajomości z PERLMUTER, na co tamci oznajmili, że dysponują informacjami o związku PERLMUTER z sowieckim wywiadem i zaproponowali MAKARŻAKOWI zabicie jej.

Dla wykonania tego polecenia 25 lipca MAKARŻAK zaprosił PERLMUTER do swojego mieszkania i o [godzinie] 19.00, po odprowadzeniu jej do domu, w sieni wystrzelał z parabellum zabił ją i ukrył się.

Po zreferowaniu Marianom o dokonanym zabójstwie, wszyscy trzej postanowili ukryć się w Polsce, [wyjeżdżając] odchodzącym ze Lwowa 4 sierpnia eszelonem ewakuujących się Polaków, w którym MAKARŻAK został zatrzymany.

W wyniku podjętych kroków 5 sierpnia we wskazanym pociągu na punkcie kontrolnym sowiecko-polskiej granicy, na podstawie rysopisu, Marianowie zostali ustaleni, zatrzymani i okazali się nimi:

- RYBAK Marian s. Michała, urodzony w 1927 roku, Polak, mieszkaniec m. Lwowa, wykształcenie średnie.
- SURÓWKA Marian s. Józefa, urodzony w 1927 roku, Polak, wykształcenie średnie.

Obaj zatrzymani przyznali się, że przybyli z Polski na polecenie dowództwa AK w celu przeprowadzenia aktów ter[rorystycznych] oraz eskortowania łączników dowództwa Armii Krajowej podporuczników „ALINARDA” i „JANA”, którym polecono dostarczyć do Lwowa rozkazy kierownictwa i wytyczne AK.

Z zeznań RYBAKA i SURÓWKI wynika, że w jakiejś wsi leżącej około 5 km od miasta Leżajska (Polska) działa podoficerska szkoła AK, w której oni szkolili się od maja do 25 czerwca tego roku.

W szkole podoficerskiej uczyło się 60 członków AK. Dowódcą szkoły jest kapitan „WOŁYNIAK”<sup>1</sup>, a instruktorami porucznik „MIKO” i podporucznicy – „ALINARD” i „JAN”.

O prowadzonych w szkole podoficerskiej zajęciach SURÓWKA 6 VIII 1945 roku zeznał:

„W szkole, oprócz zajęć z musztry i strzelania, prowadzono z nami zajęcia z nauki rozporządzeń londyńskiego polskiego rządu emigracyjnego. W rozporządzeniach tych mówiło się, że jedynym legalnym polskim rządem jest rząd londyński, a tymczasowy polski rząd będący w Warszawie jest nielegalny, że Armia Krajowa ma prowadzić walkę z tym rządem i osobami, które występują przeciwko Armii Krajowej.

что «Армия Краева» должна вести борьбу против этого правительства и лиц, которые идут против «Армии Краевой».

Борьбу вести против указанных лиц, означало убивать их. Для этого при нашем соединении в Лежайске была ликвидационная группа.

25 июня с. г. капитан «ВОЛЫНЯК» вызвал к себе меня и РЫБАК Марьяна и предложил нам выехать в гор. Львов, сопровождать двух офицеров – подпоручиков «АЛИНАРДА» и «ЯНА», которые везли во Львов приказы и директивы „АК”. Перед отъездом «ВОЛЫНЯК» выдал нам с РЫБАКОМ 750 рублей советскими деньгами. Деньги получил я. Эти деньги нам были даны на питание в дороге.

Из Лежайска мы ехали пассажирским поездом до Перемышля. В Перемышле мы сели в вагон с углем, причем в вагон вошли через окно. В вагоне мы закопались в уголь и таким образом проехали границу. Этим поездом доехали до ст. Садовая Вишня, а из Садовой Вишни ехали военной автомашиной. Шоферу уплатили по 80 рублей за каждого человека, т. е. 320 рублей. Во Львов мы приехали в последних числах июня месяца 1945 года.

Прибыв во Львов, «АЛИНАРД» дал мне пистолет «парабеллум» и здесь мы с ним расстались. Они пошли в гор. Львов, куда именно, мне неизвестно, а я и РЫБАК пошли к его матери, проживающей на поселке Сигневка, по ул. Берестецкая, дом 3.

Кому «АЛИНАРД» сдал здесь во Львове директивы и приказы, для меня неизвестно, но в беседах он говорил, что должен сдать в поселке Голоски, что в 3–4 км от Львова.

После нашего приезда во Львов, я и РЫБАК два раза встречались с «АЛИНАРДОМ» и «ЯНОМ». Встречи были около кино Спартак. Последняя встреча была 17 или 18 VII 45 г. Тогда они нам сказали, что из Львова в Лежайск уедут ближайшим поездом, идущим в Польшу с переселяющимися поляками”.

Следует отметить, что только за июнь – август мес. 1945 г. Отделом уголовного розыска УМ гор. Львов (начальник отдела – майор милиции тов. ЧУВЕНКО), при расследовании четырех терактов, совершенных ликвидационными группами „АК”, были задержаны и разоблачены 12 террористов. При этом ни один террористический акт по Львову за этот период не остался безнаказанным.

Наряду с этим, по Волынской и Ровенской областям, установлено ряд лиц, нелегально возвратившихся с Польши, проводящих антисоветскую пропаганду и безнаказанно, легально проживающих у своих родственников.

Prowadzić walkę przeciwko wymienionym osobom oznaczało zabić je. W tym celu przy naszej jednostce w Leżajsku była grupa likwidacyjna.

25 czerwca br. kapitan «WOŁYNIAK» wezwał do siebie mnie oraz RYBAKA Mariana i polecił nam wyjechać do m. Lwowa, eskortować dwóch oficerów – podporuczników «ALINARDA» i «JANA», którzy wieźli do Lwowa rozkazy i wytyczne AK. Przed odjazdem «WOŁYNIAK» dał mnie i RYBAKOWI 750 rubli w sowieckich banknotach. Pieniądze otrzymałem ja. Te pieniądze dano nam na wyżywienie w drodze.

Z Leżajska wyjechaliśmy pociągiem osobowym do Przemyśla. W Przemyślu wsiedliśmy do wagonu z węglem, przy czym do wagonu weszliśmy przez okno. W wagonie zakopaliśmy się w węglu i takim sposobem przejechaliśmy granicę. Tym pociągiem dojechaliśmy do st[acji] Sądowa Wisznia, a z Sądowej Wiszni jechaliśmy wojskowym samochodem. Kierowcy zapłaciliśmy po 80 rubli od osoby, tj. 320 rubli. Do Lwowa przyjechaliśmy w ostatnich dniach czerwca 1945 roku.

Po przybyciu do Lwowa «ALINARD» dał mi pistolet parabellum i tu się rozstaliśmy. Oni poszli do m. Lwowa, dokąd dokładnie, nie jest mi wiadome, a ja i RYBAK poszliśmy do jego matki, mieszkającej na osiedlu Sygniewka, przy ul. Beresteckiej, dom 3.

Komu «ALINARD» przekazał tu we Lwowie wytyczne i rozkazy, nie wiem, ale w rozmowach mówił, że ma oddać [je] w osadzie Hołosko, około 3–4 km od Lwowa.

Po naszym przyjeździe do Lwowa ja i RYBAK dwa razy spotkaliśmy się z «ALINARDEM» i «JANEM». Spotkania odbywały się koło kina «Spartak». Ostatnie spotkanie miało miejsce 17 lub 18 VII 45 r. Wtedy powiedzieli nam, że ze Lwowa do Leżajska wyjadą najbliższym pociągiem, jadącym do Polski z przesiedlającymi się Polakami”.

Należy zaznaczyć, że tylko w miesiącach czerwiec – sierpień 1945 r. Oddział Urzędu Kryminalnego UM m. Lwów (naczelnik Oddziału – major milicji tow. CZUWENKO), podczas dochodzenia [w sprawie] czterech terr[orystycznych] aktów dokonanych przez grupy likwidacyjne AK, zatrzymał i zdemaskował 12 terrorystów. Przy tym ani jeden akt terrorystyczny we Lwowie w tym okresie nie pozostał bezkarny.

Jednocześnie w obwodach wołyńskim i rówieńskim ustalono szereg osób, [które] nielegalnie powróciły z Polski, prowadzących antysowiecką propagandę i bezkarnie, legalnie mieszkających u swoich krewnych.

Для пресечения антисоветской деятельности польских националистов нелегально возвратившихся с Польши,

ПРЕДЛАГАЮ:

Всех лиц, нелегально прибывших из Польши подвергнуть конспиративному аресту, форсированному и тщательному допросу в направлении выявления причастности их к нелегальным националистическим организациям и цели прибытия в Западную Украину.

Разоблаченных в возвращении с Польши по заданию руководства националистического подполья, при необходимости и наличии возможностей использовать для оперативных целей.

Остальных привлекать к ответственности как нарушителей госграницы.

Заместитель Народного Комиссара Внутренних Дел УССР  
Генерал-Лейтенант (—) Т. СТРОКАЧ<sup>2</sup>

„12-а” сентября 1945 г.

а-8/1/158044-а

гор. Киев

*ГДА СБУ, ф. 1, оп. 43, спр. 1, арк. 30–34.*

*Оригінал, машинопис.*

## Примітки

<sup>а-а</sup> Дописано від руки.

<sup>1</sup> Задзерський Юзеф (1923–1946), пс. „Волиняк”, „Завіша”, з осені 1939 в конспірації національної орієнтації, потім в НОВ; з травня 1943 в Ряшівському окрузі НОВ; на початку 1944 неподалік Лежайська створив диспозиційний відділ Командування Округу НОВ; боровся з українцями й німцями; у липні 1944 зорганізував міліцію в Лежайську і став її комендантом; у вересні того ж року, арештований НКВС, утік з транспорту і утворив партизанський відділ; ранений в ніч з 28 на 29 грудня 1946; покінчив життя самогубством.

<sup>2</sup> Строкач Тимофій (1903–1963), у 1941–1946 заступник народного комісара внутрішніх справ УРСР; 1942–1945 начальник Українського штабу партизанського руху; у 1946–1956 міністр внутрішніх справ УРСР; 1944 генерал-лейтенант.

Aby przerwać antysowiecką działalność polskich nacjonalistów, nielegalnie wracających z Polski,

POLECAM:

Wszystkie osoby, które nielegalnie przybyły z Polski, potajemnie aresztować, poddać forsownemu i szczegółowemu przesłuchaniu w kierunku wykrycia ich przynależności do nielegalnych nacjonalistycznych organizacji oraz celu ich przybycia na Zachodnią Ukrainę.

Zdemaskowanych jako wracających z Polski na polecenie kierownictwa nacjonalistycznego podziemia, w razie konieczności i w miarę możliwości, wykorzystać do celów operacyjnych.

Pozostałych pociągać do odpowiedzialności za nielegalne naruszenie granicy państw[owej].

Zastępca ludowego komisarza spraw wewnętrznych USRS  
Generał lejtnant (—) T. STROKACZ<sup>2</sup>

„12<sup>a</sup>” września 1945 r.

<sup>a</sup>8/1/158044<sup>a</sup>

m. Kijów

*WAP SBU, f. 1, op. 43, spr. 1, k. 30–34.*

*Oryginał, maszynopis.*

## Przypisy

<sup>a</sup> - <sup>a</sup> Dopisano odręcznie.

<sup>1</sup> Zadzierski Józef (1923–1946), ps. „Wołyniak”, „Zawisza”, od jesieni 1939 w konspiracji o orientacji narodowej, potem w NOW, od maja 1943 w Okręgu Rzeszowskim NOW, na początku 1944 utworzył koło Leżajska oddział dyspozycyjny Kmdy Okręgu NOW, walczył z Ukraińcami i Niemcami, w lipcu 1944 zorganizował w Leżajsku milicję i został jej kmdtem, we wrześniu t. r. aresztowany przez NKWD zbiegł z transportu i utworzył oddział partyzancki, ranny w nocy 28/29 grudnia 1946 popełnił samobójstwo.

<sup>2</sup> Strokacz Timofiej (1903–1963), w l. 1941–1946 zca ludowego komisarza spraw wewnętrznych USRS, 1942–1945 naczelnik Ukraińskiego Sztabu Ruchu Partyzanckiego, w l. 1946–1956 minister spraw wewnętrznych USRS; 1944 gen. lejtnant.

**23 вересня 1945, Львів. Витяг із доповідної записки  
Олександрові Вороніну про роботу Слідчого відділу УНКДБ  
Львівської області за вересень 1945 р.**

Совершенно секретно

Начальнику Управления НКГБ Львовской Области  
Генерал-Лейтенанту  
тов. ВОРОНИНУ

Докладная записка  
о работе Следственного Отдела УНКГБ  
Львовской области за сентябрь 1945 г.

Общие сведения

По состоянию на 25 сентября 1945 года в Следственном производстве Управления НКГБ Львовской области имеются следственные дела на <sup>a-</sup>372-<sup>a</sup> человек арестованных.

Из них в производстве Следственного отдела УНКГБ находится <sup>a-</sup>92-<sup>a</sup> дела<sup>b</sup> на <sup>a-</sup>141-<sup>a</sup> человек арестованных, в том числе групповых <sup>a-</sup>11-<sup>a</sup> дел на <sup>a-</sup>55-<sup>a</sup> человек арестованных.

В производстве Горрайорганов НКГБ области находятся дела на <sup>a-</sup>231-<sup>a</sup> человека<sup>b</sup> арестованных.

[...]

За отчетный период заведены новые следственные дела на <sup>a-</sup>110-<sup>a</sup> человек арестованных, в том числе:

- |  |  |
|--|--|
| а) участн[иков] ОУН-УПА                      | <sup>a-</sup> 75- <sup>a</sup> чел[овек] |
| б) участн[иков] польск[их ] а/с формирований | <sup>a-</sup> 4- <sup>a</sup> чел[овека] |
| в) агентура иностр[анных] развед[ок]         | <sup>a-</sup> 5- <sup>a</sup> чел[овек]  |
| г) предателей, пособников и а/с элемент      | <sup>a-</sup> 26- <sup>a</sup> чел[овек] |

[...]

Имеющиеся в Следственном производстве Управления НКГБ области арестованные по окраскам учета распределяются:

- |                                    |   |
|------------------------------------|---|
| а) участники ОУН-УПА               | <sup>a-</sup> 246- <sup>a</sup> чел[овек] |
| б) – « – польск[их ] а/с формиров. | <sup>a-</sup> 42- <sup>a</sup> чел[овека] |
| в) агентура иностр. развед.        | <sup>a-</sup> 12- <sup>a</sup> чел[овек]  |

**23 września 1945, Lwów. Wyciąg z informacji  
dla Aleksandra Woronina o pracy Oddziału Śledczego UNKGB  
obwodu lwowskiego za wrzesień 1945 r.**

Ścisłe tajne

Do Naczelnika Zarządu NKGB obwodu lwowskiego  
Generała-lejtnanta  
tow. WORONINA

Informacja  
z pracy Oddziału Śledczego UNKGB  
obwodu lwowskiego za wrzesień 1945 r.

Informacje ogólne

Według stanu na 25 września 1945 roku w opracowaniu śledczym Zarządu NKGB obwodu lwowskiego znajdują się sprawy śledcze na <sup>a-372-a</sup> aresztowane osoby.

Z tego w opracowaniu Oddziału Śledczego UNKGB znajdują się <sup>a-92-a</sup> sprawy<sup>b</sup> na <sup>a-141-a</sup> os[ób] aresztowanych, w tym grupowych <sup>a-11-a</sup> spraw na <sup>a-55-a</sup> os[ób] aresztowanych.

W opracowaniu miej[sko]-rej[onowych] organów NKGB obwodu znajdują się sprawy na <sup>a-231-a</sup> osób<sup>b</sup> aresztowanych.

[...]

W okresie sprawozdawczym założono nowe sprawy śledcze na <sup>a-110-a</sup> os[ób] aresztowanych, w tym:

- |   |                          |
|---|--------------------------|
| a) członk[ów] OUN-UPA                   | <sup>a-75-a</sup> os[ób] |
| b) członków polsk[ich] formacji a/s     | <sup>a-4-a</sup> os[oby] |
| c) agentura zagran[icznych] wywiad[ów]  | <sup>a-5-a</sup> os[ób]  |
| d) zdrajców, kolaborantów i element a/s | <sup>a-26-a</sup> os[ób] |

[...]

Znajdujący się w śledczym opracowaniu Zarządu NKGB obwodu aresztowani ze względu na przekonania dzielą się [następująco]:

- |   |                           |
|---|---------------------------|
| a) członkowie OUN-UPA                   | <sup>a-246-a</sup> os[ób] |
| b) członkowie polsk[ich] form[acji] a/s | <sup>a-42-a</sup> os[oby] |
| c) agentura zagran[icznych] wywiad[ów]  | <sup>a-12-a</sup> os[ób]  |

г) предатели и пособники  
д) разный антисов. элемент

<sup>а</sup>-33<sup>а</sup> чел[овека]  
<sup>а</sup>-39<sup>а</sup> чел[овек]

[...]

В отчетном периоде органами прокуратуры и судами возвращено в Следственный отдел для доследования <sup>а</sup>-11<sup>а</sup> следственных дел на <sup>а</sup>-14<sup>а</sup> челов[ек] арестованных.

Анализ причин возвращения дел на доследование говорит о том, что со стороны органов Прокуратуры и суда до настоящего времени продолжают иметь место факты несерьезного и формального отношения к рассмотрению и судебному разбирательству по делам, о чем нами уже неоднократно указывалось в предыдущих докладных записках.

Так, например:

[...]

Следственное дело по обвинению:

БАЙГЕР Янины Юзефовны, 1896 г. р., уроженки и жительницы г. Львова, гр-ки СССР, польки.

БАЙГЕР арестована Управлением НКГБ Л/О 15 июня 1945 г. как содержательница конспиративной квартиры „АК”, на которой происходили встречи руководящего состава Львовского обшара.

Это обвинение БАЙГЕР не признала, однако показала, что участники „АК” действительно посещали ее квартиру и беседовали с ее дочерью, но она сама к этим лицам никакого отношения не имела.

Дочь БАЙГЕР – БАЙГЕР Барбара, как член организации „АК”, долгое время находилась на нелегальном положении, а затем выехала в Польшу, о чем в деле БАЙГЕР Янины имеется соответствующий документ.

Несмотря на это, Военная прокуратура ЛьВО 8 сентября с. г., возвращая дело БАЙГЕР на доследование, требует допросить ряд свидетелей о месте нахождения дочери БАЙГЕР. Требования Прокуратуры по данному делу нами выполнено и дело вновь направлено по подсудности.

Прекращенные нами в отчетном периоде дела возникли, <sup>а</sup>главным образом, в райотделах НКГБ<sup>а</sup> в январе – марте 1945 г., которые, как видно теперь из материалов расследования, были заведены по <sup>а</sup>недостаточно<sup>а</sup> перепроверенным и недоработанным агентурным материалам, а также по показаниям арестованных и свидетелей, которые допрашивались <sup>а</sup>конкретно<sup>а</sup> [?], и <sup>а</sup>их показания<sup>а</sup> подтверждались показаниями других обвиняемых или свидетелей, к тому же обвиня-



d) zdrajcy i kolaboranci  
e) różny element antysow[iecki]

<sup>a-33-a</sup> os[oby]  
<sup>a-39-a</sup> os[ób]

[...]

W okresie sprawozdawczym organy prokuratury i sądy zwróciły do Oddziału Śledczego w celu dalszego śledztwa <sup>a-11-a</sup> spraw śledczych na <sup>a-14-a</sup> os[ób] aresztowanych.

Analiza przyczyn zwrócenia spraw do uzupełnienia śledztwa wskazuje na to, że ze strony organów prokuratury i sądu do chwili obecnej nadal mają miejsce fakty niepoważnego i formalnego podejścia do rozpatrywania i osądzania spraw, na co już niejednokrotnie wskazywaliśmy w poprzednich informacjach.

A zatem, na przykład:

[...]

Sprawa śledcza z oskarżenia:

BAJGER Janiny c. Józefa, ur. w 1896 r. w m. Lwowie i tam zamieszkałej, ob[ywateł]ki ZSRS, Polki.

BAJGER została aresztowana przez Zarząd NKGB L/O 15 czerwca 1945 r. jako właścicielka konspiracyjnego mieszkania AK, w którym odbywały się spotkania kadry przywódczej Obszaru Lwowskiego.

Do tego zarzutu BAJGER nie przyznała się, zeznała jednak, że członkowie AK istotnie odwiedzali jej mieszkanie i rozmawiali z jej córką, ale ona sama z tymi osobami nie miała żadnego związku.

Córka BAJGER – BAJGER Barbara, jako członek organizacji AK, długi czas była w konspiracji, a następnie wyjechała do Polski, o czym w sprawie BAJGER Janiny znajduje się stosowny dokument.

Mimo to Prokuratura Wojskowa LWO 8 września br., zwracając sprawę BAJGER do uzupełnienia śledztwa, domaga się przesłuchania szeregu świadków na temat miejsca pobytu córki BAJGER. Żądania prokuratury w danej sprawie spełniliśmy i sprawa została ponownie skierowana do rozpatrzenia przez sąd.

Zawieszono przez nas w okresie sprawozdawczym sprawy zaistniały <sup>a-w</sup> znacznym stopniu, w rej[onowych] wydziałach NKGB-<sup>a</sup> w styczniu – marcu 1945 r., które, jak teraz widać z materiałów śledztwa, zostały założone na podstawie <sup>a-niedostatecznie-a</sup> zweryfikowanych i niedopracowanych materiałów agenturalnych, a także na podstawie zeznań aresztowanych i świadków, których przesłuchiowano <sup>a-rzeczowo-a</sup> [?], i <sup>a-ich</sup> zeznania-<sup>a</sup> zostały potwierdzone zeznaniami innych oskarżonych lub świadków. Także oskarżeni występujący w tych sprawach nie złożyli zeznań potwierdzających w toku <sup>a-wstępnego</sup> śledztwa-<sup>a</sup>.

емые, проходящие по этим делам, не дали признательных показаний в процессе <sup>а</sup>предварительного расследования.<sup>-а</sup>

В силу этого <sup>а</sup>УНКГБ<sup>-а</sup> потребовалось много <sup>а</sup>усилий и <sup>а</sup>времени, чтобы <sup>а</sup>провести необходимую документацию по делам, на основе каждой можно было принять окончательное решение по делу<sup>а</sup>.

[...]

#### Ход следствия:

В отчетном периоде <sup>а</sup>основной<sup>а</sup> задачей следственной <sup>а</sup>работы УНКГБ являлось<sup>-а</sup> окончание следственных дел, сроки ведения следствия, по которым затянулись свыше указанного законом времени, и одновременно развернуть активную работу над арестованными, представляющими оперативный интерес, с целью дальнейшего выявления и разгрома антисоветского подполья украинско-немецких и бело-польских националистов, а также агентуры иноразведок.

Из числа перспективных дел, имеющихся в производстве <sup>в</sup>, наиболее характерными являются следующие:

Следственное дело на участников „АК” – террористов, действовавших по селу Семеновка Сокольницкого р-на Л/О

В своей докладной записке за июль 1945 года мы уже сообщали о проведенных арестах Управлением НКГБ Львовской области, участников организации „АК” – террористов по селу Семеновке Сокольницкого района – БОЯКОВСКИЙ, ГОЛОВАЧЕВСКИЙ, ТРОЯНОВСКИЙ, ДЕРЕНЬ и другие, и о ходе следствия по этому делу.

Дальнейшими активными допросами обвиняемых их разработкой нам удалось от большинства из них получить признательные показания о принадлежности к польской подпольной военно-повстанческой организации „АК”, проводимой ими деятельности в организации, местах нахождения складов с оружием и о принадлежности ряда других лиц к „АК”.

Обвиняемый ГОЛОВАЧЕВСКИЙ, подтвердив данные им ранее показания о совершении террористического акта совместно с БОЯКОВСКИМ над участковым милиционером Сокольницкого РО НКВД – ЩЕПЕЛЕМ, дал дополнительные показания на 48 участников „АК”, работавших в Сокольницкой организации.

Эти показания ГОЛОВАЧЕВСКОГО были перекрыты показаниями обвиняемых БОЯНКОВСКОГО, ГЕРУСА и других, проходящих по настоящему делу.

Z tego powodu <sup>a</sup>UNKGB<sup>a</sup> włożyło dużo <sup>a</sup>wysiłków i<sup>a</sup> czasu, żeby <sup>a</sup>przeprowadzić niezbędną dokumentację w sprawach, by na podstawie każdej można było podjąć decyzję o zamknięciu sprawy<sup>a</sup>.

[...]

#### Przebieg śledztwa:

W okresie sprawozdawczym <sup>a</sup>podstawowym<sup>a</sup> zadaniem śledczej <sup>a</sup>pracy UNKGB było<sup>a</sup> zakończenie spraw śledczych, których terminy prowadzenia śledztwa przeciągnęły się powyżej określonego prawem czasu, a jednocześnie rozwinąć aktywną pracę nad aresztowanymi przedstawiającymi [przedmiot] zainteresowania operacyjnego, w celu dalszego ujawnienia i rozbicia antysowieckiego podziemia ukraińsko-niemieckich i *biełopolskich* nacjonalistów, a także agentury zagr[anicznych] wywiadów.

Spośród spraw perspektywicznych, znajdujących się w opracowaniu <sup>c</sup>, najbardziej charakterystycznymi są następujące:

#### Sprawa śledcza na członków AK – terrorystów, działających we wsi Siemianówka r[ejo]n sokalski LO

W sprawozdaniu za lipiec 1945 roku informowaliśmy już o przeprowadzonych przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego aresztowaniach członków organizacji AK – terrorystów ze wsi Siemianówka rejon sokalski – BOJAKOWSKI, GŁOWACZEWSKI, TROJANOWSKI, DEREŃ i inni oraz o przebiegu śledztwa w tej sprawie.

W wyniku dalszych aktywnych przesłuchań oskarżonych i ich rozprawowania udało nam się uzyskać od większości z nich zeznania potwierdzające przynależność do polskiej podziemnej wojskowo-powstańczej organizacji AK, o prowadzonej przez nich działalności w organizacji, miejscach magazynów z bronią i o przynależności szeregu innych osób do AK.

Oskarżony GŁOWACZEWSKI, potwierdziwszy złożone przez siebie wcześniej zeznania o dokonaniu aktu terrorystycznego wspólnie z BOJAKOWSKIM wobec posterunkowego milicjanta Sokalskiego RO NKWD – SZCZEPIELA, złożył uzupełniające zeznania na [temat] 48 członków AK, działających w sokalskiej organizacji.

Te zeznania GŁOWACZEWSKIEGO pokrywały się z zeznaniami oskarżonych BOJAKOWSKIEGO, GIERUSA i innych, występujących w niniejszej sprawie.

W ramach wykorzystania tych zeznań została przez nas przeprowadzona w sierpniu 1945 roku czekistowsko-wojskowa operacja, w wyniku której zostało ustalonych i zatrzymanych 7 członków AK. Należą do nich:

В порядке реализации этих показаний нами в августе 1945 года была проведена чекистско-войсковая операция, в результате которой установлены и задержаны 7 участников „АК”. К ним относятся:

ЕДНОРУК Адам Андреевич, 1928 г. р., уроженец и житель с. Семеновки, Сокольницкого р-на, Львовской области, гр-н СССР, поляк, с низшим образованием, без определенных занятий.

ДЕРЕНЕВСКИЙ Марьян Михайлович, 1928 г. р., уроженец и житель с. Семеновки, Сокольницкого р-на, Львовской области, гр-н СССР, поляк, с низшим образованием, без определенных занятий

и другие. Все они показали о своей принадлежности к „АК”, отрицая проводимую ими антисоветскую деятельность после изгнания немецких оккупантов с территории Львовской области.

Наряду с задержанием вышепоименованных лиц, нами обнаружен тайник, в котором изъято:

- 5 винтовок русского образца,
- 2 пистолета,
- более 100 боевых патронов и другое военное снаряжение.

Проведенным розыском нами установлен и 10-го сентября 1945 г. арестован активный участник „АК” – террорист

ПРУСС Владислав Иванович, 1922 г. р., уроженец и житель с. Семеновка, Сокольницкого р-на, Львовской области, гр-н СССР, поляк, с низшим образованием, холост, находившийся на нелегальном положении.

По материалам дела видно, что ПРУСС склонил к совершению террористического акта над участковым милиционером Сокольницкого РО НКВД обвиняемых ГОЛОВАЧЕВСКОГО и БОЯКОВСКОГО. Кроме того, ПРУСС подозревается в убийстве члена „АК” Сокольницкой организации ВОЙТОВИЧ Юзефа, явившегося с повинной, о чем нами уже указывалось в докладной записке за июль м-ц с. г.

Несмотря на наличие против ПРУССА неопровержимых доказательств о его антисоветской террористической деятельности, он до сих пор не дал признательных показаний.

[...]

На основании показаний, проходящих по данному делу обвиняемых и агентурных материалов видно, что организация „АК” в селе Семеновка насчитывала более 1000 чело[век]. Руководителем этой

JEDNORÓG Adam s. Andrzeja, ur. w 1928 r. we w[si] Siemianówka r[ejo]n sokalski obwód lwowski i tam zamieszkały, ob[ywate]l ZSRS, Polak, z wykształceniem podstawowym, bez określonego zajęcia.

DERENIEWSKI Marian s. Michała, ur. w 1928 r., we w[si] Siemianówka r[ejo]n sokalski obwód lwowski i tam zamieszkały, ob[ywate]l ZSRS, Polak, z wykształceniem podstawowym, bez określonego zajęcia

i inni. Wszyscy oni zeznali o swojej przynależności do AK, zaprzeczając prowadzeniu przez nich antysowieckiej działalności po wygnaniu niemieckich okupantów z terenu obwodu lwowskiego.

Równoległe z zatrzymaniem wyżej wymienionych osób został przez nas odkryty schowek, w którym skonfiskowano:

- pięć karabinów wzoru rosyjskiego,
- dwa pistolety,
- ponad 100 ostrych nabojęw i inny ekwipunek wojskowy.

W wyniku przeprowadzonych poszukiwań został przez nas ustalony i 10 września 1945 r. aresztowany aktywny członek AK – terrorysta

PRUS Władysław s. Jana, ur. w 1922 r. we w[si] Siemianówka r[ejo]n sokalski obwód lwowski i tam zamieszkały, ob[ywate]l ZSRS, Polak z wykształceniem podstawowym, kawaler, działający w konspiracji.

Z materiałów sprawy widać, że PRUS nakłonił do przeprowadzenia aktu terrorystycznego wobec posterunkowego milicjanta Sokalskiego RO NKWD oskarżonych GŁOWACZEWSKIEGO i BOJAKOWSKIEGO. Oprócz tego PRUS jest podejrzany o zabójstwo członka AK sokalskiej organizacji WÓJTOWICZA Józefa, który ujawnił się, o czym już informowaliśmy w sprawozdaniu za miesiąc lipiec br.

Mimo istnienia niepodważalnych dowodów przeciwko PRUSOWI [świadczących] o jego antysowieckiej terrorystycznej działalności, do tej pory nie złożył on zeznań potwierdzających.

[...]

Na podstawie zeznań występujących w sprawie oskarżonych i materiałów agenturalnych widać, że organizacja AK we wsi Siemianówka liczyła ponad 1000 członków. Przywódcą tej organizacji był kapitan b[yłego] Wojska Polskiego TUŁA<sup>1</sup> (inne dane identyfikacyjne nieznane), mający trzech zastępców (nazwisk nie ustalono).

Organizacja systematycznie w ciągu półtora roku otrzymywała broń, amunicję i aprowizację od polskiego rządu emigracyjnego w Londynie,

организации являлся капитан б[ывшей] польской армии ТУЛЛА<sup>1</sup> (другие установочные данные неизвестны), имевший 3-х заместителей (фамилии их не установлены).

Организация систематически на протяжении полутора лет получала оружие, амуницию и продовольствие от польского эмигрантского „правительства” в Лондоне, которое доставлялось на английских самолетах, в результате чего участники организации „АК” села Семеновки были вооружены минометами, пулеметами, винтовками, автоматами и другим вооружением.

Деятельность данной организации „АК” в период немецкой оккупации сводилась к военной подготовке участников организации и обороне села от нападения бандеровцев и немцев.

В первые дни освобождения с. Семеновка от немцев по приказу местного коменданта „АК” ТУЛЛА участники организации для видимости должны были частично сдать оружие, однако основная масса оружия сохранилась, как и осталась существовать и действовать сама организация „АК”.

Имея в виду, что в селе Семеновка, как установлено материалами следствия, остались многие участники „АК”, мы свою следственную работу контактируем со 2 „А” Отделом УНКГБ в целях полной ликвидации данной организации „АК”, обнаружение и изъятие складов оружия. [...]

Следственное дело по обвинению:

БАЛИЦКОГО Яна Станиславовича, 1903 г. р., уроженца гор. Грудек-Ягелонский, жителя гор. Краков, гр-на Польши, поляка, с высшим юридическим образованием, ранее служившего в полиции, без определенных занятий в настоящее время.

БАЛИЦКИЙ арестован 8 августа 1945 г. Управлением НКГБ Львовской области за то, что в период немецкой оккупации служил заместителем начальника криминальной полиции в г. Львове.

Следствием по делу установлено, что БАЛИЦКИЙ в 1925 году в г. Варшаве поступил на службу в государственную полицию в качестве практиканта и до 1927 года работал в политическом отделе этой полиции, после чего был направлен на учебу в институт криминалистики в г. Вена (Австрия), где проучился до 1929 г. и по окончании учебы выехал в г. Варшаву, где на протяжении нескольких месяцев работал в следственной части государственной криминальной полиции, в конце 1929 г. БАЛИЦКИЙ был переведен на работу в г. Львов в должности Начальника отдела криминальной полиции по борьбе с бандитизмом,

dostarczane angielskimi samolotami, w wyniku czego członkowie organizacji AK wsi Siemianówka byli uzbrojeni w granatniki, karabiny maszynowe, karabiny, automaty i inne uzbrojenie.

Działalność organizacji AK w okresie okupacji niemieckiej sprowadzała się do wojskowego przygotowania członków organizacji i obrony wsi przed napaścią banderowców i Niemców.

W pierwszych dniach po wyzwoleniu w[si] Siemianówka od Niemców na rozkaz miejscowego komendanta AK TUŁY członkowie organizacji dla pozorów mieli częściowo złożyć broń, jednak główną część broni zachowano, podobnie jak nadal istniała i działała sama organizacja AK.

Mając na względzie, że we wsi Siemianówka, jak ustalono z materiałów śledztwa, pozostali liczni członkowie AK, koordynujemy naszą pracę śledczą z Oddziałem 2 „A” UNKGB w celu całkowitego zlikwidowania organizacji AK, odnalezienia i skonfiskowania składów broni. [...].

Sprawa śledcza z oskarżenia:

BALICKIEGO Jana s. Stanisława, ur. w 1903 r. w m. Gródek Jagielloński, mieszkańca m. Krakowa, ob[ywa-te]la Polski, Polaka, z wyższym wykształceniem prawniczym, wcześniej służącego w policji, obecnie bez określonego zajęcia.

BALICKI został aresztowany 8 sierpnia 1945 r. przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego za to, że w czasie okupacji niemieckiej służył jako zastępca naczelnika policji kryminalnej we Lwowie.

W wyniku śledztwa ustalono, że BALICKI rozpoczął w 1925 roku w Warszawie służbę w Policji Państwowej w charakterze praktykanta i do 1927 roku pracował w Wydziale Politycznym policji, po czym został skierowany na studia do Instytutu Kryminalistyki w Wiedniu (Austria) i tam uczył się do 1929 r. Po ukończeniu nauki wyjechał do m. Warszawy, gdzie przez kilka miesięcy pracował w dziale śledczym Państwowej Policji Kryminalnej, pod koniec 1929 r. BALICKI został przeniesiony do pracy do m. Lwowa na stanowisko naczelnika Wydziału Policji Kryminalnej do walki z bandytyzmem, przepracował na tym stanowisku dwa lata, po czym został skierowany na kursy dla podwyższenia kwalifikacji do m. Warszawy. Po ukończeniu kursów został odkomenderowany do m. Krakowa z prawem objęcia poprzedniego stanowiska; po miesiącu pracy otrzymał stopień kapitana i stanowisko naczelnika policji kryminalnej, pracując następnie na tym stanowisku w m[iastach] Stanisławowie, Tczewie i Gdyni.

W chwili napaści Niemiec na Polskę w 1939 r. BALICKI zajmował w Policji Państwowej m. Gdynia stanowisko naczelnika Oddziału Śledczego i podczas okupacji miasta pozostał u Niemców.

проработав на этой должности 2 года, после чего был направлен на курсы по повышению своей квалификации в г. Варшаву и по окончании этих курсов был откомандирован в г. Краков, с правом занятия прежней должности, где после одного м-ца работы получил звание капитана и должность начальника криминальной полиции, работая впоследствии в этой должности в г. г. Станиславове, Тиреве и Гдыне.

В момент нападения Германии на Польшу в 1939 г. БАЛИЦКИЙ занимал в государственной полиции г. Гдыня должность начальника следственной части и при оккупации города остался у немцев.

После 13-месячного пребывания в лагере военнопленных офицеров, БАЛИЦКИЙ был направлен на работу в г. Краков на должность начальника одного из комиссариатов созданной там немцами криминальной полиции, где и работал до начала военных действий Германии против Советского Союза.

В период оккупации немцами территории Западной Украины в 1941 году БАЛИЦКИЙ был направлен немецкими оккупантами в г. Львов, с заданием организации криминальной полиции преимущественно из бывших ее работников в период польского государства, что и было им выполнено.

После того, как полиция была организована, БАЛИЦКИЙ получил назначение на должность заместителя начальника этой полиции и работал в этой должности весь период оккупации немцами гор. Львова, проводя в жизнь все мероприятия оккупационных властей, занимаясь в основном истреблением еврейского населения, арестами лиц, выражающих недовольство по отношению к немецким оккупантам и вскрытием подпольных организаций, боровшихся за освобождение оккупированных территорий от немецких захватчиков, имел тесную связь с гестапо.

На следствии БАЛИЦКИЙ дал развернутые показания о работе криминальной полиции гор. Львова в период немецкой оккупации, назвал около 100 человек официальных сотрудников полиции и показал о их вражеской деятельности, назвал несколько человек секретных сотрудников гестапо.

Материалы на всех лиц, проходящих по показаниям БАЛИЦКОГО, переданы в Оперативный отдел УНКГБ на предмет установки и ареста их.

О своей практической деятельности БАЛИЦКИЙ правдивых показаний не дает, что, якобы, он весь период работы в немецкой криминальной полиции никакой агентурно-оперативной работой не занимался, а руководил вопросами хозяйства и кадров полиции.



Po 13-miesięcznym pobycie w oflagu, BALICKI został skierowany do pracy w m. Krakowie na stanowisko naczelnika jednego z komisariatów utworzonej tam przez Niemców policji kryminalnej, gdzie pracował do rozpoczęcia działań wojennych Niemiec przeciwko Związkowi Sowieckiemu.

W okresie okupacji przez Niemców terytorium Zachodniej Ukrainy w 1941 roku BALICKI został skierowany przez niemieckich okupantów do m. Lwowa z zadaniem zorganizowania policji kryminalnej, przede wszystkim z byłych jej pracowników z okresu państwa polskiego, co też zostało przez niego wykonane.

Po zorganizowaniu policji BALICKI otrzymał nominację na stanowisko zastępcy jej naczelnika i pracował na tym stanowisku cały okres okupacji niemieckiej m. Lwowa, wprowadzając w życie wszystkie przedsięwzięcia władz okupacyjnych, zajmując się głównie tępieniem ludności żydowskiej, aresztowaniem osób wyrażających niezadowolenie wobec niemieckich okupantów i wykrywaniem podziemnych organizacji, walczących o wyzwolenie okupowanych terenów od niemieckich najeźdźców; miał ściśle związki z Gestapo.

Podczas śledztwa BALICKI złożył obszernie zeznania o pracy policji kryminalnej m. Lwowa w okresie niemieckiej okupacji, wymienił około 100 oficjalnych współpracowników policji i zeznał o ich wrogiej działalności, wymienił kilku tajnych współpracowników Gestapo.

Materiały na wszystkie osoby, występujące w zeznaniach BALICKIEGO, zostały przekazane do Oddziału Operacyjnego UNKGB w celu ich ustalenia i aresztowania.

BALICKI nie składa prawdziwych zeznań o swojej działalności [utrzymując], że przez cały okres pracy w niemieckiej policji kryminalnej nie zajmował się rzekomo żadną robotą agenturalno-operacyjną, ale kierował sprawami gospodarczymi i kadrowymi policji.

Śledztwo w sprawie prowadzimy w kierunku wykrycia faktycznej działalności BALICKIEGO w policji kryminalnej, jego związków z niemieckimi organami wywiadowczymi i kontrwywiadowczymi oraz ujawnienia agentury, którą znał i miał na kontakcie.

[...]

#### Sprawa śledcza z oskarżenia

GROSSEK Henryki<sup>2</sup> c. Zenona, ur. w 1909 r. w województwie krakowskim, ob[ywate]lki ZSRS, Polki, wykształcenie średnie. Zamieszkiwała w m. Lwowie, bez określonego zajęcia.

Следствие по данному делу ведется в направлении вскрытия практической деятельности БАЛИЦКОГО в криминальной полиции, его связей с немецкими разведывательными и контрразведывательными органами, вскрытия агентуры, которую он знал и имел у себя на связи.

[...]

Следственное дело по обвинению:

ГРОССЕК Генрики Зеноновны<sup>2</sup>, 1909 г. р., урож. Краковского воеводства, гр-ки СССР, польки, образование среднее. Проживала в г. Львов, без определенных занятий.

ГРОССЕК арестована 20 августа 1945 года 2 „А” Отделом УНКГБ Львовской области, как связь взятого под наружное наблюдение участника „АК” – „МАЙ”, прибывшего по специальному поручению организации „АК” из гор. Станислава в гор. Львов (других данных о нем неизвестно).

При аресте у ГРОССЕК изъят специально оборудованный чемодан с двойным дном, в котором находилось 30 850 рублей советских денег, кроме того, изъята переписка „АК” и несколько фиктивных документов.

На следствии ГРОССЕК призналась в том, что она с 1943 года является участницей „АК”, имела псевдонимы „АНЕЛЯ” и „МАРИСЯ”.

До июля с. г. выполняла обязанности связной, а с июля являлась дублером своего шефа „ДАМЫ”.

ГРОССЕК показала, что она осуществляла связь своей руководительницей, известной ей под псевдонимом „ДАМА” и двумя другими участницами „АК” – „БЛОНДИНКОЙ” и „ШАТЕНКОЙ”.

Обнаруженные при аресте ГРОССЕК деньги, получены ею от „ДАМЫ” и предназначались для передачи участнику „АК” – „МАЮ”, для доставки в Станиславскую организацию „АК”.

Признав участие в „АК” и практическую деятельность в организации, ГРОССЕК называет известных ей участников „АК” только по псевдонимам, ссылаясь на то, что другие данные о них ей неизвестны.

[...]

В процессе изучения изъятых у ГРОССЕК фиктивных документов установлен автор одной из фиктивных справок на имя ГРОССЕК – владелица магазина канцелярских принадлежностей ГОРГОНЕ.

Допрошенная по существу этого вопроса ГРОССЕК подтвердила, что справку ей выдала действительно ГОРГОН, но о причастности

GROSSEK została aresztowana 20 sierpnia 1945 roku przez Oddział 2 „A” UNKGB obwodu lwowskiego jako kontakt wziętego pod zewnętrzną obserwację członka AK – „MAJA”, przybyłego ze specjalnym poruczeniem organizacji AK z m. Stanisławowa do m. Lwowa (innych danych o nim brak).

Podczas aresztowania u GROSSEK skonfiskowano specjalnie wyposażoną walizkę z podwójnym dnem, w której znajdowało się 30 850 rubli sowieckimi banknotami, oprócz tego skonfiskowana została korespondencja AK i kilka fałszywych dokumentów.

W śledztwie GROSSEK przyznała się, że od 1943 roku jest członkinią AK, miała pseudonimy „ANIELA” i „MARYSIA”.

Do lipca br. pełniła obowiązki łączniczki, a od lipca była zastępcą swojego szefa „DAMY”.

GROSSEK zeznała, że utrzymywała łączność ze swoją przełożoną, znaną jej pod pseudonimem „DAMA” i dwiema innymi członkiniami AK – „BLONDYNKA” i „SZATYNKA”.

Ujawnione przy aresztowaniu GROSSEK pieniądze otrzymała ona od „DAMY”. Miały być one przekazane członkowi AK – „MAJOWI” w celu dostarczenia ich do stanisławowskiej organizacji AK.

Potwierdziwszy [swój] udział w AK i działalność w organizacji, GROSSEK wymienia znanych jej członków AK tylko z pseudonimów, tłumacząc to tym, że nie posiada innych informacji na ich temat.

[...]

W toku badania skonfiskowanych u GROSSEK fałszywych dokumentów został ustalony autor jednego z fałszywych zaświadczeń na nazwisko GROSSEK – właścicielka sklepu z przyborami kancelaryjnymi GORGON.

Przesłuchana w tej kwestii GROSSEK potwierdziła, że zaświadczenie wydała jej rzeczywiście GORGON, ale o przynależności GORGON do AK lub o jej wiedzy na temat działalności organizacji AK GROSSEK zeznań nie złożyła.

Materiały na GORGON zostały przekazane do Wydziału Operacyjnego UNKGB do wykorzystania.

Śledztwo prowadzimy pod kątem wykrycia działającej organizacji AK na terenie obwodu lwowskiego i ujawnienia jej kadry dowódczej.

[...]

Naczelnik Oddziału Śledczego UNKGB LO  
Major (—) TERENTJEW

Nr a-0629-a

ГОРГОН к „АК” или о ее осведомленности о деятельности организации „АК” ГРОССЕК показаний не дала.

Материалы на ГОРГОН переданы в Оперативный отдел УНКГБ для использования.

Следствие ведется в разрезе вскрытия действующей организации „АК” на территории Львовской области и выявления ее руководящего состава.

[...]

Начальник Следственного Отдела УНКГБ ЛО  
Майор (—) ТЕРЕНТЬЕВ

№ <sup>a</sup>-0629-<sup>a</sup>  
<sup>a</sup> „23-<sup>a</sup>” сентября 1945 г.  
гор. Львов

*ГДА СБУ, ф. 71, акт 9, спр. 50, т. 8, арк. 1–27 зв.  
Оригінал, машинопис.*

### Примітки

- <sup>a</sup> -<sup>a</sup> Вписано від руки.
- <sup>b</sup> Слово виправлене від руки.
- <sup>в</sup> Закреслено від руки: *следственного отдела*.

<sup>1</sup> Тула Юзеф (1902–1984), пс. „Адам”, старший сержант піхоти, під час вересневої кампанії 1939 в роті Зебжидовіце Цешинського батальйону ОН; комендант Району ІІ Семенівка, який утворив на початку 1943; арештований бл. 15 травня 1940 гестапо і незабаром звільнений; учасник „Бурі”.

<sup>2</sup> Гроссек Генрика, пс. „Патриція”, у 1942 зв’язкова Бюро інформації й пропаганди Командування Львівського регіону АК.

„<sup>a-23-a</sup> 23 września 1945 r.  
m. Lwów

*WAP SBU, f. 71 dok. 9, spr. 50, t. 8, k. 1–27v.*  
*Oryginał, maszynopis.*

## Przypisy

- <sup>a- -a</sup> Wpisano odręcznie.
- <sup>b</sup> Wyraz odręcznie poprawiony.
- <sup>c</sup> Skreślono odręcznie: *Oddziału Śledczego*.

<sup>1</sup> Tuła Józef (1902–1984), ps. „Adam”, st. sierż. piech. WP, w kampanii wrześniowej 1939 w kompanii Zebrzydowice Batalionu Cieszyńskiego ON. Kmdt Obwodu II Siemianówka, który utworzył na początku 1943, aresztowany ok. 15 maja 1940 przez Gestapo i wkrótce zwolniony, uczestnik „Burzy”.

<sup>2</sup> Grossek Henryka, ps. „Patrycja”, w 1942 łączniczka BIP Komendy Obszaru Lwowskiego AK.

**30 вересня 1945, Київ. Циркуляр Тимофія Строкача  
начальникам УНКДБ областей  
щодо створення „Військового союзу самозахисту”**

Совершенно секретно

Начальникам Управлений НКВД  
Западных Областей УССР  
Только .....

НКВД Белорусской ССР агентурным путем перехвачен приказ коменданта Бело-Подляского обвода „АК” от 7 июля с. г., в котором указано:

„В связи с официальной ликвидацией «АК» и возникновением вместо нее «Войсковы звензек самообороны» (Воинский Союз самозащиты) изменяется и названия низовых организаций”.

- а) Обвуд имеет новое название – „Повитовый заженд войсковы”,
- б) Район – „Самоделько едноть войскова”,
- в) Батальон – „Пляцувка войскова”,
- г) Дружина – „Зеспул войсковы”,
- д) Секция – „Комурка войскова”,

Меняются и звания командиров указанных соединений:

- командир „Заженду войсковы” должен именоваться „президент”,
- командир „Самодельки едноти войсковы” – „директор”,
- командир „Пляцувки войсковы” – „шеф”,
- командир „Зеспул войсковы” – „руководитель”,
- командир „Комурки войсковы” – „инспектор”.

В приказе указано, что новая организация имеет те же задачи, которые стояли перед „АК”. Особое внимание обращается на организацию разведки и на улучшение связи с использованием в этих целях велосипедистов и пеших связников из женщин преклонного возраста.

Сообщается для ориентировки в практической агентурной и следственной работе.

О всех вновь добытых данных о структурных изменениях в организации польского националистического антисоветского подполья немедленно информируйте Управление НКВД УССР по ББ.

Зам. Народного комиссара внутренних дел УССР  
Генерал-Лейтенант (—) СТРОКАЧ

**30 września 1945, Kijów. Okólnik Timofieja Strokacza  
do naczelników obwodowych UNKGB w sprawie utworzenia  
Wojskowego Związku Samoobrony**

Ścisłe tajne

Do Naczelników Zarządów NKWD  
zachodnich obwodów USRS  
Do rąk własnych .....

NKWD Białoruskiej SRS przechwycił drogą agenturalną rozkaz komendanta Bialskiego Obwodu AK z 7 lipca br., w którym rozkazano:

„W związku z oficjalną likwidacją AK i powstaniem w jej miejsce Wojskowego Związku Samoobrony zmienia się też nazwy terenowych organizacji”.

- a) Obwód ma nową nazwę – Powiatowy Zarząd Wojskowy,
- b) Rejon – Samodzielna Jednostka Wojskowa,
- c) Batalion – Placówka Wojskowa,
- d) Drużyna – Zespół Wojskowy,
- e) Sekcja – Komórka Wojskowa.

Zmieniają się też stopnie dowódców wymienionych jednostek:

- dowódca Zarządu Wojskowego ma się nazywać prezydent,
- dowódca Samodzielnej Jednostki Wojskowej – dyrektor,
- dowódca Placówki Wojskowej – szef,
- dowódca Zespołu Wojskowego – kierownik,
- dowódca Komórki Wojskowej – inspektor.

W rozkazie podano, że nowa organizacja ma takie same zadania, jakie stawiano przed AK. Szczególną uwagę zwraca się na organizację wywiadu i na poprawienie łączności z wykorzystaniem w tych celach rowerzystów i pieszych łączników spośród kobiet w podeszłym wieku.

Zawiadamia się o tym dla orientacji w pracy agenturalnej i śledczej.

O wszelkich nowo uzyskanych informacjach strukturalnych zmian w organizacji dotyczących polskiego nacjonalistycznego antysowieckiego podziemia niezwłocznie informujcie Zarząd NKWD USRS BB.

Zast[ępc]a ludowego komisarza spraw wewnętrznych USRS  
Generał lejtnant (—) STROKACZ

„<sup>a-30-a</sup>” września 1945 r.

Nr <sup>a-8/1/158118-a</sup>

m. Kijów

„<sup>a</sup>30<sup>a</sup>” септjабря 1945 г.  
№ <sup>a</sup>8/1/158118<sup>a</sup>  
г. Киев

*ГДА СБУ, ф. 1, оп. 43, спр. 1, арк. 43–44.  
Оригінал, машинопис.*

## Примітки

<sup>a</sup> - <sup>a</sup> Вписано від руки.



*WAP SBU, f. 1, op. 43, spr. 1, k. 43–44.*  
*Oryginał, maszynopis.*

## **Przypisy**

<sup>a- -a</sup> Wpisano odręcznie.

**22 жовтня 1945, Львів. Витяг із доповідної записки  
Олександрові Вороніну про роботу Слідчого відділу УНКДБ  
Львівської області за жовтень 1945 р.**

Совершенно секретно

Начальнику Управления НКГБ Львовской Области  
Генерал-Лейтенанту  
тов. ВОРОНИНУ  
г. Львов

Докладная записка  
о работе Следственного Отдела УНКГБ  
Львовской области за октябрь 1945 г.

Общие сведения

По состоянию на 25 октября 1945 года в Следственном производстве Управления НКГБ Львовской области имеются следственные дела на <sup>a-313-a</sup> человек арестованных.

[...]

За отчетный период заведены новые следственные дела на <sup>a-129-a</sup> человек арестованных, в том числе:

- |                                     |                             |
|-------------------------------------|-----------------------------|
| а) Участн. ОУН-УПА                  | <sup>a-85-a</sup> чел[овек] |
| б) Участн. польск. а/с формирований | <sup>a-10-a</sup> —    —    |
| в) Агентура иностр. развед.         | <sup>a-7-a</sup> —    —     |
| г) Предатели, пособники             | <sup>a-13-a</sup> —    —    |
| и а/с элемент                       | <sup>a-14-a</sup> —    —    |

Из общего количества вновь заведенных дел, по материалам следствия арестовано <sup>a-4-a</sup> человек.

[...]

Имеющиеся в следственном производстве Управления НКГБ области арестованные по окраскам учета распределяются:

- |                                     |                              |
|-------------------------------------|------------------------------|
| а) участники ОУН-УПА                | <sup>a-215-a</sup> чел[овек] |
| б) участн. польск. а/с формирований | <sup>a-25-a</sup> —    —     |
| в) агентура иностр. разв.           | <sup>a-11-a</sup> —    —     |
| г) предатели и пособники            | <sup>a-19-a</sup> —    —     |
| д) разный антисов. элемент          | <sup>a-43-a</sup> чел[овека] |

[...]

**22 października 1945, Lwów. Wyciąg z informacji  
dla Aleksandra Woronina o pracy Oddziału Śledczego UNKGB  
obwodu lwowskiego za październik 1945 r.**

Ścisłe tajne

Do Naczelnika Zarządu NKGB obwodu lwowskiego  
Generała-lejtnanta  
tow. WORONINA  
m. Lwów

Informacja  
o pracy Oddziału Śledczego UNKGB obwodu lwowskiego  
za październik 1945 r.

Informacje ogólne

Według stanu na 25 października 1945 roku w opracowaniu śledczym Zarządu NKGB Obwodu Lwowskiego znajdują się sprawy śledcze na <sup>a-313-a</sup> aresztowanych osób.

[...]

W okresie sprawozdawczym zostały założone nowe sprawy śledcze na <sup>a-129-a</sup> aresztowanych osób, w tym:

- |  |                          |
|--|--------------------------|
| a) Członek[ów] OUN-UPA                 | <sup>a-85-a</sup> os[ób] |
| b) Członek[ów] polsk[ich] formacji a/s | <sup>a-10-a</sup> –    – |
| c) Agentura zagr[anicznych] wywiad[ów] | <sup>a-7-a</sup> –    –  |
| d) Zdraycy, kolaboranci                | <sup>a-13-a</sup> –    – |
| i element a/s                          | <sup>a-14-a</sup> –    – |

Z ogólnej liczby ponownie założonych spraw, na podstawie materiałów śledztwa aresztowano <sup>a-4-a</sup> osoby.

[...]

Znajdujący się w opracowaniu śledczym Zarządu NKGB obwodu aresztowani według poglądów dzielą się [następująco]:

- |  |                           |
|--|---------------------------|
| a) członek[owie] OUN-UPA                 | <sup>a-215-a</sup> os[ób] |
| b) członek[owie] polsk[ich] formacji a/s | <sup>a-25-a</sup> –    –  |
| c) agentura zagr[anicznych] wyw[iadów]   | <sup>a-11-a</sup> –    –  |
| d) zdraycy, kolaboranci                  | <sup>a-19-a</sup> –    –  |
| e) różny element antysow[iecki]          | <sup>a-43-a</sup> os[oby] |

[...]

В числе прекращенных в отчетном периоде <sup>а-43-а</sup> следственных дел на <sup>а-46-а</sup> человек, по ст. 197 ч. 2 УК УССР, имеются следующие:

[...]

Следственное дело по обвинению:

СЛОПЕЦКОГО Марьяна Леонтьевича, 1895 г. р., уроженца с. Сагары<sup>1</sup>, Збаражского района, Тернопольской области, поляка, гр-на СССР, грамотного, б/п, со слов ранее не судим, до ареста работавшего дорожным мастером на участке Пологов – Лагодив Перемышлянского района Львовской области, проживал в гор. Перемышляны.

СЛОПЕЦКИЙ М. Л. арестован 29 июня 1945 г. Перемышлянским РО НКГБ, как участник польской подпольной военно-повстанческой организации „Армия Краева”.

В процессе следствия установлено, что СЛОПЕЦКИЙ, проживая на временно оккупированной немцами территории в гор. Перемышляны, добровольно вступил в 1943 г. в польскую подпольную военно-повстанческую организацию „Армия Краева” и под псевдонимом „КОРОБ” входил в состав диверсионной группы „АК”.

В организации состоял до прихода Красной Армии в Перемышлянский район. С установлением Советской власти СЛОПЕЦКИЙ никакой деятельности по линии „АК” не проводил.

В предъявленном обвинении СЛОПЕЦКИЙ виновным себя признал и наряду с этим заявил, что в период немецкой оккупации он скрывал в своей усадьбе преследуемых немцами евреев, возбуждал ходатайство перед немецкими карательными органами об освобождении из-под стражи бывшего комсомольца ПРИШЛЯКОВСКОГО.

Допрошенные в качестве свидетелей – ЛЯУФЕР Р., ПРИШЛЯКОВСКИЙ Р., КОРТЕН П. подтвердили показания СЛОПЕЦКОГО, охарактеризовав его с положительной стороны.

ЛЯУФЕР Р. на допросе 4 сентября 1945 г. показала, что СЛОПЕЦКИЙ в 1943–[19]44 г. г. скрывал в своей квартире ее дочь – ЛЯУФЕР Люсю на протяжении 6 месяцев. Некоторое время ЛЯУФЕР Р. у СЛОПЕЦКОГО скрывалась и сама.

Свидетель ПРИШЛЯКОВСКИЙ Р. на допросе 5 сентября 1945 года показал, что он после прихода немецких оккупантов в 1942 г. украинской полицией был арестован как комсомолец-активист, где и просидел под стражей до 28 марта того же года, затем за недоказанностью преступлений и по ходатайству СЛОПЕЦКОГО из-под стражи был освобожден.

Wśród przerwanych w okresie sprawozdawczym <sup>a-43-a</sup> spraw śledczych na <sup>a-46-a</sup> osób z art. 197 cz. 2 Kodeksu Postępowania Karnego USRS, znajdują się następujące:

[...]

Sprawa śledcza z oskarżenia:

SŁONECKIEGO Mariana s. Leona, ur. w 1895 r. we w[si] Sahary [?] rejon zbaraski obwód tarnopolski, Polaka, ob[ywate]ła ZSRS, piśmiennego, b/p, wedle słów wcześniej nie karanego, przed aresztowaniem pracującego jako majster drogowy na odcinku Poluchów – Łahodów rejon przemysłański obwód lwowski, zamieszkałego w m. Przemysłany.

SŁONECKI M. L. został aresztowany 29 czerwca 1945 r. przez Przemysłański RO NKGB, jako członek polskiej podziemnej wojskowo-powstańczej organizacji Armia Krajowa.

W toku śledztwa ustalono, że SŁONECKI, mieszkając na czasowo okupowanym przez Niemców terytorium w m. Przemysłany, ochotniczo wstąpił w 1943 r. do polskiej podziemnej wojskowo-powstańczej organizacji Armia Krajowa i pod pseudonimem „KORAB” należał do grupy dywersyjnej AK.

W organizacji znajdował się do czasu wkroczenia Armii Czerwonej do rejonu przemysłańskiego. Od [chwili] ustanowienia władzy sowieckiej SŁONECKI żadnej działalności w AK nie prowadził.

We wniesionej skardze SŁONECKI uznał się za winnego i jednocześnie oświadczył, że w okresie niemieckiej okupacji ukrywał w swojej zagrodzie prześladowanych przez Niemców Żydów i składał prośby do niemieckich organów karnych w sprawie zwolnienia z aresztu byłego komsomolca PRISZLAKOWSKIEGO.

Przesłuchani w charakterze świadków – LAUFER R., PRISZLAKOWSKI R., KORTEN P. potwierdzili zeznania SŁONECKIEGO, oceniając go pozytywnie.

LAUFER R. na przesłuchaniu 4 września 1945 r. zeznała, że SŁONECKI w l[atach] 1943–[19]44 ukrywał w swoim mieszkaniu jej córkę – LAUFER Lusię przez 6 miesięcy. Przez jakiś czas LAUFER R. sama [też] ukrywała się u SŁONECKIEGO.

Świadek PRISZLAKOWSKI R. na przesłuchaniu 5 września 1945 roku zeznał, że po wkroczeniu niemieckich okupantów w 1942 r. był aresztowany przez ukraińską policję jako komsomolec-aktywista i przesiedział w areszcie do 28 marca tegoż roku, następnie z braku dowodów przestępstwa i za wstawiennictwem SŁONECKIEGO został z aresztu zwolniony.

Свидетель КОРТЕН также показала о том, что СЛОПЕЦКИЙ в период немецкой оккупации скрывал в своей квартире преследуемых немцами евреев. В частности, он скрывал еврейку ГРОСС и ее детей.

Учитывая, что СЛОПЕЦКИЙ, хотя и являлся в период немецкой оккупации участником „АК”, но никакой антисоветской деятельности не проводил и своими действиями оказывал помощь советским гражданам, – данное дело следствием прекращено и арестованный СЛОПЕЦКИЙ в октябре с. г. из-под стражи освобожден.

[...]

#### Ход следствия

В отчетном периоде основной задачей следственной работы УНКГБ являлось окончание следственных дел, сроки ведения следствия по которым затянулись свыше положенного законом времени, а также активная работа над арестованными, представляющими оперативный интерес, с целью дальнейшего выявления и разгрома антисоветского подполья украинско-немецких и бело-польских националистов, агентов иноразведок.

Из числа перспективных дел, имеющихся в производстве, наиболее характерными являются следующие:

[...]

Следственное дело по обвинению:

БАРЦ Казимира Станиславовича, 1916 г. р., уроженца гор. Винники, Львовской области, проживал в гор. Львове на нелегальном положении, поляка, б/п, гр-на СССР, по специальности учителя, со средним образованием, происходит из кустарей.

БАРЦ К. С. арестован 11 августа 1945 года Железнодорожным РО НКГБ гор. Львова, как активный участник польской подпольной антисоветской организации „Армия Краева”.

Материалами следствия, и, в частности, показаниями руководителей сельских групп „АК” Винниковского района – КЕМПА Андрея, ЛЮБИНЬСКОГО Владислава, участников – СОЛЯК Антонины и ЗАЙОНЧКОВСКОЙ Кристины, установлено, что после ареста руководителя Винниковской организации „АК” „АНТЕКА” – ВЕНГЕРСКОГО, на должность коменданта по названному району, руководством „АК” был назначен БАРЦ, работавший под псевдонимами „АДАМ” и „ОМАР”.

В антисоветскую организацию „АК” БАРЦ вступил осенью 1943 года, <sup>б</sup>находился<sup>б</sup> на руководящей работе. В мае месяце 1944

Świadek KORTEN również zeznała o tym, że SŁONECKI w okresie niemieckiej okupacji ukrywał w swoim mieszkaniu prześladowanych przez Niemców Żydów. W szczególności ukrywał Żydówkę GROSS i jej dzieci.

Uwzględniając [to], że SŁONECKI, chociaż był w okresie okupacji niemieckiej członkiem AK, jednak żadnej antysowieckiej działalności nie prowadził i swoimi czynami okazywał pomoc sowieckim obywatelom, – śledztwo w danej sprawie przerwano i aresztowany SŁONECKI został w październiku br. zwolniony z aresztu.

[...]

### Przebieg śledztwa

W okresie sprawozdawczym podstawowe zadanie pracy śledczej UNKGB stanowiło zakończenie spraw śledczych, których czas prowadzenia śledztwa przedłużył się ponad dopuszczalny prawem termin, a także aktywna praca nad aresztowanymi stanowiącymi [przedmiot] zainteresowania operacyjnego, w celu dalszego wykrycia i rozbicia antysowieckiego podziemia ukraińsko-niemieckich i *bielopolskich* nacjonalistów oraz agencji zagr[anicznych] wywiadów.

Spośród perspektywicznych spraw, znajdujących się w opracowaniu, najbardziej charakterystycznymi są następujące:

[...]

Sprawa śledcza z oskarżenia:

BARSZCZA Kazimierza s. Stanisława, ur. w 1916 r. w Winnikach obwód lwowski, zamieszkałego we Lwowie nielegalnie, Polaka, b/p, ob[ywate]la ZSRS, z zawodu nauczyciela, ze średnim wykształceniem, pochodzącego z chałupników.

BARSZCZ K. S. został aresztowany 11 sierpnia 1945 roku przez Kolejowy RO NKGB m. Lwowa, jako aktywny członek polskiej podziemnej antysowieckiej organizacji Armia Krajowa.

Na podstawie materiałów śledztwa i w szczególności zeznań dowódców wiejskich grup AK rejonu winnickiego – KEMPY Andrzeja, LUBIŃSKIEGO Włodzimierza, członków – SALAK Antoniny i ZAJĄCZKOWSKIEJ Krystyny ustalono, że po aresztowaniu dowódcy winnickiej organizacji AK „ANTKA” – WĘGIERSKIEGO, na stanowisko komendanta wymienionego rejonu został przez dowództwo AK mianowany BARSZCZ, działający pod pseudonimami „ADAM” i „OMAR”.

Do antysowieckiej organizacji AK BARSZCZ wstąpił jesienią 1943 roku, <sup>b</sup>znajdował się<sup>b</sup> na kierowniczym stanowisku. W maju 1944 roku został aresztowany przez Niemców za przynależność do polskiego podzie-

года немцами за принадлежность к польскому подполью арестовывался, под арестом находился в тюрьме „СД” до освобождения города Львова от немецких оккупантов.

После освобождения из-под стражи работу в „АК” не прекратил, стал на путь активной антисоветской деятельности.

Так, весной 1945 года через своего помощника под псевдонимом „СОКОЛ” – ГЕРОН занимался сбором сведений по селам Винниковского района об экономическом состоянии и политическом настроении польского населения, проводил учет наличия оружия у участников „АК”, занимался распространением среди населения нелегальных польских газет, давал задание комендантам сельских групп проводить агитацию среди польского населения <sup>в</sup>за<sup>в</sup> невыезд на территорию Польши.

БАРЩ на следствии не сознается, что он являлся комендантом „АК” Винниковского района, и заявляет, что он являлся только заместителем, а комендантом, якобы, был „СОКОЛ” – ГЕРОН.

Признал, что проводил нелегальные сборища руководителей сельских групп „АК”, на которых давал им задание о предоставлении ему сведений об экономическом состоянии и политическом настроении польского населения, по селам Винниковского района, о наличии у участников „АК” оружия.

Сам лично от участницы „АК” ДОБОШ (арестована нами) весной 1945 года взял автомат и, якобы, передал его „СОКОЛУ”.

По показаниям СОЛЯК, БАРЩ как комендант установил ей связь со связным штаба округа „АК” в городе Львове неким „ЧАЙКОВСКИМ”, через которого она получила почту для Винниковской организации. БАРЩ в этом пока <sup>г</sup> не признается.

Из материалов следствия видно, что БАРЩ, являясь комендантом „АК” Винниковского района, имел связь с руководителем окружной организации „АК”.

Следствие ведем в направлении разоблачения БАРЩ как коменданта „АК” Винниковского района и вскрытия его практической деятельности, выявления руководящего состава Винниковской организации „АК” и выход на руководство штаба округа „АК”.

[...]

Следственное дело на группу активных участников белопольского националистического подполья „АК”

17-го сентября с. г. Красноармейским РО НКГБ города Львова на основании агентурных материалов были арестованы, как читавшие



mia, w areszcie przebywał w więzieniu SD do wyzwolenia miasta Lwowa spod okupacji niemieckiej.

Po zwolnieniu z aresztu pracy w AK nie przerwał, wstąpił na drogę aktywnej działalności antysowieckiej.

I tak wiosną 1945 roku za pośrednictwem swojego pomocnika pod pseudonimem „SOKÓŁ” – GERONO zajmował się zbieraniem informacji po wsiach rejonu winnickiego o sytuacji gospodarczej i nastrojach politycznych polskiej ludności, prowadził rejestr ilości broni u członków AK, zajmował się rozpowszechnianiem wśród ludności nielegalnych polskich gazet, dawał polecenia komendantom wiejskich grup, aby prowadzili agitację wśród polskiej ludności <sup>c</sup>za<sup>c</sup> niewyjeżdżaniem na terytorium Polski.

BARSZCZ w śledztwie nie przyznaje się, że był komendantem AK rejonu winnickiego i oświadcza, że był tylko zastępcą, a komendantem miał być rzekomo „SOKÓŁ” – GERONO.

Przyznał, że przeprowadzał nielegalne odprawy dowódców wiejskich grup AK, na których dawał im zadanie dostarczania mu informacji o sytuacji ekonomicznej i politycznych nastrojach ludności polskiej we wsiach rejonu winnickiego oraz o ilości broni znajdującej się u członków AK.

Osobiście od członkini AK DOBOSZ (aresztowana przez nas) wiosną 1945 roku wziął automat i rzekomo przekazał go „SOKOŁOWI”.

Według zeznań SALAK, BARSZCZ jako komendant ustanowił jej kontakt z łącznikiem sztabu Okręgu AK w mieście Lwowie jakimś „CZAJKOWSKIM”, przez którego ona otrzymała pocztę dla winnickiej organizacji. BARSZCZ do tego na razie <sup>d</sup> nie przyznaje się.

Z materiałów śledztwa widać, że BARSZCZ, będąc komendantem AK Rejonu Winnickiego, miał łączność z dowódcą okręgowej organizacji AK.

Śledztwo prowadzimy w kierunku zdemaskowania BARSZCZA jako komendanta AK Rejonu Winnickiego oraz wyjaśnienia jego działalności, ujawnienia kadry dowódczej winnickiej organizacji AK i wyjścia na kierownictwo sztabu Okręgu AK.

[...]

Sprawa śledcza na grupę aktywnych członków *bielopolskiego* nacjonalistycznego podziemia AK

[Dnia] 17 września br. przez Czerwonooarmijski RO NKGB miasta Lwowa na podstawie materiałów agenturalnych zostały aresztowane jako czytające i rozpowszechniające antysowieckie gazety polskich nacjonalistów następujące osoby:

HEGEDIUSZ Józef s. Karola, urodz. w 1888 roku w m. Lwowie i tam zamieszkały, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p,

и распространявшие антисоветские газеты польских националистов, следующие лица:

ГЕГЕДИС Иосиф Каролевич, 1888 года рожд., уроженец и житель г. Львова, поляк, гр-н СССР, б/п, в прошлом купец и домовладелец, работал в артели „Червоный пральщик”.

ГЕГЕДИС Людвиг Каролевич, 1885 года рожд., уроженец г. Станислава, поляк, гр-н СССР, б/п, проживал в г. Львове без определенных занятий.

ВОЙТИШЕК Иосиф Иосифович<sup>2</sup>, 1889 года рожд., уроженец и житель г. Львова, поляк, гр-н СССР, работал зав. складом Львовской конторы „Укрфот”.

РОМАШКАН Генрих Иосифович, он же ТОМАСИК Витольд Иосифович, 1893 г. р., уроженец и житель г. Львова, поляк, гр-н СССР, с высшим образованием, работал юрисконсультom при артели „Красный бурильщик”.

На следствии ГЕГЕДИС Иосиф показал, что он с апреля месяца с. г. по день его ареста действительно читал подпольные газеты польских националистов, которые брал у некого СКОРКА Станислава и после прочтения, якобы, возвращал их последнему, названия газет он не знает.

Допрошенный ГЕГЕДИС Людвиг показал, что он с апреля по август с. г. получал и читал антисоветские газеты польских националистов „Коммуникат”, которые ему давал ВОЙТИШЕК Иосиф, и что после прочтения он передавал газеты для чтения СКОРКЕ Станиславу.

Показания ГЕГЕДИС Людвиг подтвердил арестованный ВОЙТИШЕК Иосиф и заявил, что он с апреля с. г. по день ареста получал подпольные газеты „Коммуникат” от РОМАШКАНА-ТОМАСИКА, читал их и передавал для чтения ГЕГЕДИС Людвигу.

Допрошенный РОМАШКАН-ТОМАСИК также сознался, что он получал, читал и распространял газету „Коммуникат”.

Причем при задержании РОМАШКАН, у него была обнаружена и изъята статья для газеты антисоветского содержания, которую, якобы, ему дала неизвестная девушка по имени Ляня.

w przeszłości kupiec i kamienicznik, pracował w artelu „Czerwona Pralnia”.

HEGEDIUSZ Ludwik s. Karola urodz. w 1885 roku w m. Stanisławowie, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, mieszkał w m. Lwowie, bez określonego zajęcia.

WOJCIESZKO Józef<sup>1</sup> s. Józefa, urodz. w 1889 roku w m. Lwowie i tam zamieszkały, Polak, ob[ywate]l ZSRS, pracował jako kier[ownik] magazynu lwowskiego przedsiębiorstwa „Ukrfoto”.

ROMASZKAN Henryk s. Józefa *on-że* TOMASIK Witold s. Józefa, ur. w 1893 r. w m. Lwowie i tam zamieszkały, Polak, ob[ywate]l ZSRS, z wyższym wykształceniem, pracował jako radca prawny artelu „Czerwony Wiertacz”.

W śledztwie HEGEDIUSZ Józef zeznał, że od kwietnia br. do dnia aresztowania istotnie czytał podziemne gazety polskich nacjonalistów, które brał od niejakiego SKORKA Stanisława i po przeczytaniu rzekomo jemu zwracał, tytułu gazet nie zna.

Przesłuchiwany HEGEDIUSZ Ludwik zeznał, że od kwietnia do sierpnia br. otrzymywał i czytał antysowieckie gazety polskich nacjonalistów „Komunikat”, które dawał mu WOJCIESZKO Józef i po przeczytaniu przekazywał gazety do czytania SKORCE Stanisławowi.

Zeznania HEGEDIUSZA Ludwika potwierdził aresztowany WOJCIESZKO Józef i oświadczył, że od kwietnia br. do dnia aresztowania otrzymywał podziemne gazety „Komunikat” od ROMASZKANA-TOMASIKA, czytał je i przekazywał do czytania HEGEDIUSZOWI Ludwikowi.

Przesłuchiwany ROMASZKAN-TOMASIK także przyznał się, że otrzymywał, czytał i rozpowszechniał gazetę „Komunikat”.

Przy tym podczas zatrzymania ROMASZKANA, został u niego znaleziony i skonfiskowany artykuł do gazety o treści antysowieckiej, który rzekomo dała mu nieznaną dziewczyną o imieniu Lenia.

26 września br. ROMASZKAN-TOMASIK, znajdując się w areszcie w Czerwonoarmijskim RO NKGB m. Lwowa, uciekł.

W toku podjętych działań operacyjnych w celu odnalezienia ROMASZKANA-TOMASIKA został zatrzymany i następnie aresztowany jego brat:

26 сентября с. г. РОМАШКАН-ТОМАСИК, находясь под стражей в Красноармейском РО НКГБ гор. Львова, совершил побег.

В процессе предпринятых оперативных мер по розыску РОМАШКАН-ТОМАСИКА был задержан и впоследствии арестован его брат:

ТОМАСИК Северин Иосифович, 1882 года рожд., уроженец и житель г. Львова, поляк, гр-н СССР, по профессии юрист, проживал без определенных занятий.

При обыске ТОМАСИК Северина Иосифовича было обнаружено и изъято:

1. Газет „Слово Польске” за 1943–[19]44–[19]45 г. г. – 162 экз.
2. – «– „Коммуникат” за 1943–[19]44–[19]45 г. г. – 300 «
3. – «– „Валька” за 1943–[19]44–[19]45 г. г. – 80 «
4. – «– „Информация Львовска” – 85 «
5. – «– „Вытрвамы” за 1943–[19]45 г. г. – 28 «
6. – «– „Информация политична працьова” – 35 «
7. Рукописей для газеты „Коммуникат” – 15 лист.
8. Различные рукописи со штампом „Коммуникат” – 34 «
9. Газет „Справи укр. польске” за 1943–[19]44 г. г. – 10 экз.
10. – «– „Млода Польска” – 13 «
11. – «– „Жолниж вольной Польски” – 14 «
12. – «– „Служба панства” – 11 «
13. – «– „Орлянда” за 1944 г. – 3 «
14. Разных газет и листовок – 19 «
15. Незаполненных бланков – 56 шт.
16. Домашний детский шрифт – 1 компл.

Из вышеизложенного видно, что ТОМАСИК С. И. является одним из активных участников белопольского националистического подполья. Однако на допросе отрицает свою принадлежность к польскому националистическому подполью. По существу изъятой у него указанной антисоветской литературы ТОМАСИК показал, что последняя принадлежит его брату – РОМАШКАН-ТОМАСИКУ.

В результате предпринятых агентурно-оперативных мер по розыску бежавшего из-под стражи РОМАШКАН-ТОМАСИКА было установлено, что организаторами побега РОМАШКАН-ТОМАСИКА явились:

– Дочь РОМАШКАН-ТОМАСИКА – ТОМАСИК Христина Витольдовна, 1923 г. р., уроженка и жительница гор. Львова, полька, гр-ка СССР, со сред-

TOMASIK Seweryn s. Józefa, urodz. w 1882 roku w m. Lwowie i tam zamieszkały, Polak, ob[ywate]l ZSRS, z zawodu prawnik, pozostawał bez określonego zajęcia.

Podczas rewizji u TOMASIKA Seweryna s. Józefa znaleziono i skonfiskowano:

1. Gazety „Słowo Polskie” z lat 1943–[19]44–[19]45 – 162 egz.
2. – „ – „Komunikat” z lat 1943–[19]44–[19]45 – 300 egz.
3. – „ – „Walka” z lat 1943–[19]44–[19]45 – 80 „
4. – „ – „Informacja Lwowska” – 85 „
5. – „ – „Wytrwamy” z lat 1943–[19]45 – 28 „
6. – „ – „Informacja polityczna prasowa” – 35 „
7. Rękopisy dla gazety „Komunikat” – 15 kart
8. Różne rękopisy ze stemplem „Komunikat” – 34 „
9. Gazety „Sprawy ukr[aińsko]-polskie” z lat 1943–[19]44 – 10 egz.
10. Gazety „Młoda Polska” – 13 „
11. – „ – „Żołnierz Wolnej Polski” – 14 „
12. – „ – „Służba Państw[ow]a” – 11 „
13. – „ – „Orlęta” za 1944 r. – 3 „
14. Różne gazety i ulotki – 19 „
15. Niewypełnione blankiety – 56 szt[uk]
16. Domowe dziecięce czcionki drukarskie – 1 kompl[et]

Z powyższego widać, że TOMASIK S. J. jest jednym z aktywnych członków *bielopolskiego* nacjonalistycznego podziemia. Jednak na przesłuchaniu zaprzecza swojej przynależności do polskiego nacjonalistycznego podziemia. W kwestii skonfiskowanej u niego wyżej wymienionej antysowieckiej literatury TOMASIK zeznał, że należy ona do jego brata – ROMASZKANA-TOMASIKA.

W wyniku podjętych kroków agenturalno-operacyjnych w celu znalezienia zbiegłego z aresztu ROMASZKANA-TOMASIKA zostało ustalone, że organizatorami ucieczki ROMASZKANA-TOMASIKA byli:

– Córka ROMASZKANA-TOMASIKA – TOMASIK Krystyna c. Witolda, ur. w 1923 r. w m. Lwowie i tam zamieszkała, Polka, ob[ywate]lka ZSRS, ze średnim wykształceniem, pracuje jako agent zaopatrzeniowy w artele „Czerwony Wiertacz”.

– Sublokatorka ROMASZKANA – KIS Anna (dane identyfikacyjne nieznane), ukrywa się. Podjęto aktywne kroki w celu jej odnalezienia.

ним образованием, работает агентом по снабжению в артели „Красный бурильщик”.

– Сожительница РОМАШКАНА – КИСЬ Анна (установочные данные неизвестны), находится на нелегальном положении. Приняты активные меры розыска последней.

– ДОМИНИК Франц Леопольдович, 1883 г. р., уроженец гор. Перемышляны, Л/О, б/п, образование высшее, инженер артели „Красный бурильщик”.

– ЖУРАВСКИЙ Иван Андреевич, 1890 г. р., уроженец и житель гор. Львова, поляк, гр-н СССР, со средним образованием, частный торговец, и его жена –

– ЖУРАВСКАЯ Евгения Владиславовна, 1895 г. р., уроженка и жительница г. Львова, полька, гр-ка СССР, образование 7 кл., домохозяйка.

Вышеуказанные лица (за исключением КИСЬ Анны) арестованы и на следствии сознались в том, что они действительно явились организаторами побега арестованного РОМАШКАН-ТОМАСИКА, и что побег ими был организован путем передачи РОМАШКАНУ в камеру ножовки, после получения от последнего записки к своей дочери ТОМАСИК Христине с просьбой оказать ему содействие в побеге.

Причем ЖУРАВСКИЕ показали, что записку от находящегося под стражей РОМАШКАНА они получили от неизвестного [маль]чика и передали ее ТОМАСИК Христине, а последняя вместе с КИСЬ Анной купила ножовку и передали в камеру РОМАШКАНУ, якобы, через того же мальчика, который принес записку ЖУРАВСКИМ.

Свою принадлежность к польскому националистическому подполью вышеуказанные лица отрицают.

Следствие по данному делу ведется в направлении разоблачения обвиняемых, как участников белопольского националистического подполья, вскрытия подпольной организации и ее руководства, а также вскрытия и изъятия подпольных типографий.

В числе законченных в отчетном периоде следственных дел, характерными являются следующие:

– DOMINIK Franciszek s. Leopolda, ur. w 1883 r. w m. Przemyślany OL, b/p, wykształcenie wyższe, inżynier w artelu „Czerwony Wiertacz”.

– ŻURAWSKI Jan s. Andrzeja, ur. w 1890 r. w m. Lwowie i tam zamieszkały, Polak, ob[ywate]l ZSRS, ze średnim wykształceniem, prywatny handlowiec,

– i jego żona ŻURAWSKA Eugenia c. Władysława, ur. w 1895 r. we Lwowie i tam zamieszkała, Polka, ob[ywate]l-ka ZSRS, wykształcenie 7 kl[as], gospodyni domowa.

Wyżej wymienione osoby (z wyjątkiem KIS Anny) zostały aresztowane i w śledztwie przyznały się do tego, że istotnie były organizatorami ucieczki aresztowanego ROMASZKANA-TOMASIKA, i że ucieczka została zorganizowana poprzez przekazanie ROMASZKANOWI do celi wąskiej ręcznej piłki po tym, jak jego córka TOMASIK Krystyna otrzymała od niego gryps z prośbą o udzielenie mu pomocy w ucieczce.

Przy tym ŻURAWSCY zeznali, że gryps od znajdującego się w areszcie ROMASZKANA przyniósł nieznany chłopiec. Oni zaś przekazali ten gryps TOMASIK Krystynie, a ta razem z KIS Anną kupiła wąską piłkę i przesłała ją do celi ROMASZKANOWI, rzekomo przez tego samego chłopca, który przyniósł gryps ŻURAWSKIM.

Swojej przynależności do polskiego nacjonalistycznego podziemia wyżej wymienione osoby zaprzeczają.

Śledztwo w tej sprawie prowadzone jest w kierunku zdemaskowania oskarżonych jako członków *bielopolskiego* nacjonalistycznego podziemia, wykrycia podziemnej organizacji i jej kierownictwa, a także odkrycia i skonfiskowania podziemnych drukarni.

Wśród zakończonych w okresie sprawozdawczym spraw śledczych charakterystycznymi są następujące:

#### Sprawa śledcza na grupę członków AK – terrorystów

<sup>a</sup>-Prusa<sup>a</sup> Władysława s. Jana,  
BOJAKOWSKIEGO Jana s. Michała,  
GŁOWACZEWSKIEGO Władysława s. Pawła,  
TROJANOWSKIEGO Mariana s. Franciszka,  
DERENIA Michała s. Józefa,  
JEDNOROGA Adama s. Andrzeja,

Следственное дело  
на группу участников „АК” – террористов

<sup>а</sup>Прусс<sup>а</sup> Владислава Ивановича,  
БОЯКОВСКОГО Ивана Михайловича,  
ГОЛОВАЧЕВСКОГО Владислава Павловича,  
ТРОЯНОВСКОГО Марьяна Франковича,  
ДЕРЕНЬ Михаила Юзефовича,  
ЕДНОРУК Адама Андреевича,  
ДЕРЕВЕНСКОГО Марьяна Михайловича  
и других, всего 12 человек.

Как указывалось нами в докладных записках за июль и сентябрь <sup>в</sup>м-цах<sup>в</sup> с. г., проходящие по данному делу обвиняемые являлись активными участниками белопольского националистического подполья „АК”, совершали террористические акты над советскими гражданами, приобретали оружие и боеприпасы, готовясь к вооруженному выступлению против Советской власти.

Участниками данной террористической группы совершен теракт над участковым Сокольницкого РО НКВД т. ЩЕПИНЫМ, убили ВОЙТОВИЧА Юзефа Яновича, жителя села Семеновка, Сокольницкого р-на, львовской области за то, что последний явился с повинной в Советские органы – как участник „АК”.

<sup>в</sup>Все обвиняемые по данному делу признали себя виновными в совершенных преступлениях. А интересующий Вас Иван [!] Прусс<sup>в</sup> [...].

<sup>в</sup>В процессе следствия по данному делу в июле с. г. был вскрыт и изъят склад оружия: винтовки, автоматы, револьверы, гранаты, большое количество патронов и др. (всего 14 предметов).

В августе с. г. был ликвидирован склад – тайник, в котором изъято:

- 5 винтовок русского образца
- 2 пистолета
- более 100 боевых патронов и различное боевое снаряжение.<sup>г</sup>

Проходящие по данному делу обвиняемые признали свою вину, дело следствием закончено и направлено по подсудности.



DERENIEWSKIEGO Mariana s. Michała  
i innych, łącznie 12 osób.

Jak informowaliśmy w sprawozdaniach za <sup>o</sup>m[iesią]ce<sup>o</sup> lipiec i wrzesień br., występujący w tej sprawie oskarżeni byli aktywnymi członkami *bielopolskiego* nacjonalistycznego podziemia AK, dokonywali aktów terrorystycznych wobec sowieckich obywateli, zdobywali broń i amunicję, przygotowując się do zbrojnego wystąpienia przeciwko władzy sowieckiej.

Członkowie tej grupy terrorystycznej dokonali ter[rorystycznego] aktu wobec posterunkowego Sokalskiego RO NKWD t. SZCZEPINA, zabili WÓJTOWICZA Józefa s. Jana, mieszkańca wsi Siemianówka r[ejo]n sokalski obwód lwowski za to, że ujawnił się on wobec organów sowieckich jako członek AK.

<sup>o</sup>Wszyscy oskarżeni w danej sprawie przyznali się do winy za dokonane przestępstwa. A interesujący Was Jan [!] Prus<sup>o</sup> [...].

<sup>o</sup>W toku śledztwa w sprawie w lipcu br. został odkryty i skonfiskowany skład broni: karabiny, automaty, rewolwery, granaty, duża ilość nabojów i in[ne] (łącznie 14 przedmiotów).

W sierpniu br. został zlikwidowany magazyn – schowek, z którego skonfiskowano:

- pięć karabinów wzoru rosyjskiego
- dwa pistolety
- ponad 100 ostrych nabojów i różnorodne wyposażenie bojowe.<sup>o</sup>

Występujący w danej sprawie oskarżeni przyznali się do winy, śledztwo w sprawie zakończono i przekazano do rozpatrzenia przez sąd.

#### Sprawa śledcza z oskarżenia aktywnego członka AK – terrorysty

MARCZAKA Stanisława s. Antoniego, ur. w 1925 r. we w[si] Dawidów rejon winnicki obwód lwowski i tam zamieszkałego, Polaka, ob[ywate]la ZSRS, pochodzenia robotniczego, wykształcenie 7 kl[as], kawalera. Do czasu aresztowania ukrywał się.

i jego siostry, pociągniętej do odpowiedzialności za niezłożenie donosu – MARCZAK Heleny c. Antoniego, ur. w 1920 r. we w[si] Dawidów, r[ejo]n winnicki obwód lwowski i tam zamieszkałej, Polki, ob[ywate]lki ZSRS, wykształcenie 7 kl[as], niezamężnej, bez określonego zajęcia.

Следственное дело по обвинению  
активного участника „АК” – террориста

МАРЧАК Станислава Антоновича, 1925 г. р., уроженца и жителя с. Давыдово, Винниковского района, Львовской области, поляка, гр-на СССР, из рабочих, образование 7 кл., холостого. Проживавшего до ареста на нелегальном положении.

и его сестру, привлеченную к ответственности за недоносительство –

МАРЧАК Елену Антоновну, 1920 г. р., уроженку и жительницу с. Давыдово, Винниковского р-на, Львовской области, польку, гр-ку СССР, образование 7 кл., незамужнюю, без определенных занятий.

МАРЧАК Станислав и МАРЧАК Елена арестованы 16-го августа 1945 г. Винниковским РО НКГБ <sup>г</sup>Львовской области, и для ведения следствия переданы в Следственный отдел УНКГБ Л/О.<sup>г</sup>

На следствии МАРЧАК Станислав сознался в том, что он является активным участником „АК” с июля 1944 г., имеет псевдоним „КОБРА”. В период немецкой оккупации он, якобы, никакой работы в организации не проводил, и активизировал свою деятельность как участник „АК” после изгнания немецких оккупантов с территории Львовской области.

В ночь с 14 на 15 октября 1944 г. МАРЧАК совместно с другими участниками „АК” – НАЙДА, ПЛОШАЙ, ХШАНОВСКИМ, ОЖЕХОВСКИМ, во главе с террористом СТРУЖИНСКИМ зверски убили в с. Товщево<sup>3</sup> Винниковского р-на <sup>г</sup>Львовской области<sup>г</sup> две семьи: СТЕЦКОГО Михаила и его жену, СТЕЦКУЮ Владиславу, ПАРКАЛО Янку, ХОЛОДЕЙ Галину и ее 3-х внуков – Ольгу, 12 лет, Михаила, 8 лет и Галину, 5 лет.

В ночь на 7 января 1945 г. этими же бандитами произведен вооруженный налет на сельский совет с. Давыдово, в результате чего ими был освобожден находившийся <sup>в</sup>там<sup>в</sup> в это время под стражей террорист Стружинский.

В ночь на 10 января 1945 г. МАРЧАК вместе с другими участниками „АК” совершили убийство жителей с. Гончары – СТУПАНСКОГО Иосифа и МАЗУР Иосифа, которые состояли в истребительном батальоне НКВД.

МАРЧАК Елена на следствии показала о том, что ей было известно о готовившемся налете на сельский совет с. Давыдово, так как

MARCZAK Stanisław i MARCZAK Helena zostali aresztowani 16 sierpnia 1945 r. przez Winnicki RO NKGB „obwodu lwowskiego i w celu prowadzenia śledztwa przekazani do Oddziału Śledczego UNKGB L/O.”

W śledztwie MARCZAK Stanisław przyznał się do tego, że jest aktywnym członkiem AK od lipca 1944 r., ma pseudonim „KOBRA”. W okresie okupacji niemieckiej rzekomo żadnej działalności w organizacji nie prowadził i zaktywizował swoją działalność jako członek AK po wygnaniu niemieckich okupantów z terytorium obwodu lwowskiego.

W nocy z 14 na 15 października 1944 r. MARCZAK wspólnie z innymi członkami AK – NAJDA, PŁOSZAJ, CHRZANOWSKIM, ORZECZOWSKIM, na czele z terrorystą STRUŻYŃSKIM w bestialski sposób wymordowali we w[si] Tołszczów r[ejo]n winnicki „obwód lwowski” dwie rodziny: STECKIEGO Michała i jego żonę, STECKĄ Władysławę, PARKAŁO Jankę, CHOŁODEJ Halinę i jej troje wnuków – Olgę, 12 lat, Michała, 8 lat i Halinę, 5 lat.

W nocy [z 6] na 7 stycznia 1945 r. przez tych samych bandytów dokonany został zbrojny napad na wiejską radę w[si] Dawidów, w wyniku czego został przez nich uwolniony znajdujący się „tam” w areszcie terrorysta STRUŻYŃSKI.

W nocy [z 9] na 10 stycznia 1945 r. MARCZAK wraz z innymi członkami AK zabił mieszkańców w[si] Gańczary – STUPAŃSKIEGO Józefa i MAZURA Józefa, którzy służyli w *istriebitielnym batalionie* NKWD.

MARCZAK Helena zeznała w śledztwie, że wiedziała o przygotowywanym napadzie na wiejską radę we w[si] Dawidów, że członkowie AK spotykali się w tym celu w „jej” domu<sup>f</sup>, jednak świadomie nie doniosła o tym sowieckim organom.

Śledztwo w sprawie zakończono i skierowano do rozpatrzenia przez sąd.

Pozostali współnicy MARCZAKA zostali aresztowani i skazani wcześniej.

[...]

Naczelnik Oddziału Śled[czego] UNKGB LO  
Major (—) TERENTJEW

Nr ...  
„a-22-a” październik] 1945 r.  
m. Lwów

WAP SBU, f. 71, dok. 93, spr. 50, t. 9, k. 1–50.  
Oryginał, maszynopis.

участники „АК” собирались для этого в <sup>в-е</sup>е-<sup>в</sup> доме <sup>д</sup>, но последняя умышленно не донесла об этом Советским органам.

Дело следствием закончено и направлено по подсудности.

Остальные соучастники МАРЧАКА были арестованы и осуждены ранее.

[...]

Начальник Следотдела УНКГБ ЛО  
Майор (—) ТЕРЕНТЬЕВ

№ ...

„<sup>а-22-а</sup>” окт[ября] 1945 г.  
гор. Львов

ГДА СБУ, ф. 71, акт 93, спр. 50, т. 9, арк. 1–50.  
Оригінал, машинопис.

### Примітки

- <sup>а-а</sup> Вписано від руки.
- <sup>б-б</sup> Дописано від руки над закресленим: *работал*.
- <sup>в-в</sup> Дописано від руки.
- <sup>г</sup> Закреслено від руки: *что*.
- <sup>г-г</sup> Фрагмент закреслений від руки.
- <sup>д</sup> Закреслено від руки: *МАРЧАК Елены*.

<sup>1</sup> Так у документі; правильно – Сагани.

<sup>2</sup> Войцешко Юзеф та Гегедіуш Юзеф і Гегедіуш Людвік були суджені Військовим трибуналом військ НКВС Львівської області і 25 грудня 1945 засуджені до 8 років ВТТ кожному.

<sup>3</sup> Так у документі; правильно – Товщів.

## Przypisy

- a- -a Wpisano odręcznie.
- b- -b Dopisano odręcznie nad przekreślonym: *pracował*.
- c- -c Dopisano odręcznie.
- d Skreślono odręcznie: *że*.
- e- -e Fragment skreślony odręcznie.
- f Skreślono odręcznie: *MARCZAK Heleny*.

<sup>1</sup> Wojcieszko Józef oraz Hegediusz Józef i Hegediusz Ludwik byli sądzeni przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu lwowskiego i 25 grudnia 1945 skazani na 8 lat ITŁ każdy.

**Жовтень 1945, Рівне. Довідка Федора Цвстухіна  
про заарештованих членів АК і ПСЦ**

Совершенно секретно

Справка  
(по полякам)

Всего Управлением НКГБ арестовано 230 человек польского антисоветского элемента, в том числе участников „АК” и „ПСЦ”-АК 67 чел.

Из числа вскрытых и ликвидированных польских антисоветских организаций, заслуживают внимания –

Ровенский обвод „АК”<sup>1</sup>

В декабре 1944 года по делу арестовано 7 человек, в числе:

ЗУБ Иван <sup>2</sup>	– комендант обвода „АК”,
КЕНЦИК Геннадий <sup>3</sup>	– начальник отдела информации обвода,
САВИНСКИЙ Юзеф <sup>4</sup>	– начальник отдела вооружения <sup>5</sup> .

Сарненский обвод „АК”

В декабре 1944 г. по делу арестовано 7 человек, в числе:

РИДЗЕВСКИЙ Владислав	– комендант обвода „АК”,
КАМИНСКИЙ Владислав	– содержатель конспиративной квартиры организации,
ТОМЧИКОВА Стефания	– связная организации.

При аресте коменданта организации был изъят радиопередатчик.

Здолбуновский инспекторат „ПСЦ”

В декабре 1944 года по делу арестовано 12 человек, в том числе:

КОХАНЧИК Ян	– зам. делегата правительства по Здолбуновскому уезду,
РОГОВСКАЯ Мария	– руководитель отдела социального обеспечения организации,
БУРКОВИЧ Ал[ексан]др	– начальник отдела по пропаганде,
ЗРОБЕК Франц	– содержатель ахива организации.

При аресте участников этой организации изъято: винтовок 12 шт., гранат 42, патрон 3000 шт., пистолет 1, шапирограф, пишущая машинка и радиоприемник.

Костопольская организация „ПСЦ”

В декабре 1944 года по делу арестовано 5 чел., в том числе:

**Październik 1945, Równe. Informacja Fiodora Cwietuchina  
o aresztowanych członkach AK i PSC**

Ścisłe tajne

Informacja  
(dotyczy Polaków)

Zarząd NKGB łącznie aresztował 230 osób – polskiego elementu antysowieckiego, w tym członków AK i PSC-AK – 67 osób.

Spośród wykrytych i zlikwidowanych polskich organizacji antysowieckich zasługują na uwagę –

Obwód Rówieński AK<sup>1</sup>

W grudniu 1944 r. w sprawie zostało aresztowanych 7 osób, w tym:

- |                              |  |
|------------------------------|--|
| ZUB Jan <sup>2</sup>         | – komendant Obwodu AK,                         |
| KĘCIK Giennadij <sup>3</sup> | – naczelnik Wydziału Informacji Obwodu,        |
| SAWIŃSKI Józef <sup>4</sup>  | – naczelnik Wydziału Uzbrojenia <sup>5</sup> . |

Obwód Sarneński AK

W grudniu 1944 r. w sprawie zostało aresztowanych 7 osób, w tym:

- |                     |  |
|---------------------|--|
| RYDZEWSKI Władysław | – komendant Obwodu AK,                           |
| KAMIŃSKI Władysław  | – właściciel lokalu konspiracyjnego organizacji, |
| TOMCZYKOWA Stefania | – łączniczka organizacji.                        |

Przy aresztowaniu komendanta organizacji skonfiskowano radiostację.

Inspektorat Zdołbunowski PSC

W grudniu 1944 r. w sprawie zostało aresztowanych 12 osób, w tym:

- |                      |   |
|----------------------|---|
| KOCHAŃCZYK Jan       | – zastępca delegata rządu na powiat zdołbunowski,           |
| ROGOWSKA Maria       | – kierownik Wydziału Zabezpieczenia Socjalnego organizacji, |
| BURKOWICZ Aleksander | – naczelnik Wydziału Propagandy,                            |
| ZROBEK Franciszek    | – właściciel archiwum organizacji.                          |

Przy aresztowaniu członków tej organizacji skonfiskowano: karabinów 12 szt., granatów 42 szt., naboju 3000 szt., pistolet 1, *szapirograf*, maszynę do pisania i radiodbiornik.

Kostopolska organizacja PSC

W grudniu 1944 r. w sprawie zostało aresztowanych 5 os[ób], w tym:

- СКУЛЬСКИЙ Здислав – делегат „правительства” по Костопольскому уезду,  
 ВЫРОЖЕМСКАЯ София – содержательница конспиративной квартиры организации,  
 ЗУБЯНИНА – связная организации.

При аресте участников организации изъято: винтовок 2, пистолет 1, патрон 1900 шт., пишущая машинка и радиоприемник.

#### Ровенский округ „АК”

В марте 1945 г. по делу арестовано 12 человек, в том числе:

- НЕЙМАН Генрих – до ареста работал председателем польской комиссии по репатриации – комендант округа „АК”,  
 КРАСУСКИЙ Станислав – зам. коменданта округа „АК”,  
 ФЕДОРИШИНА Галина – связная организации.

После ареста руководящих участников названных организаций было выявлено и в марте – апреле с. г. арестовано ряд активных участников польского националистического подполья, в том числе:

- ЗАИНЧКОВСКИЙ Чеслав – связной Острогского обвода „АК”,  
 КОЗЛОВСКИЙ Генрих – нелегально прибывший в феврале с. г. из Люблина в г. Острог с заданием по активизации антисоветской работы „АК”,  
 ГРАБОВСКИЙ Казимир – содержатель конспиративной квартиры организации,  
 САУТЕР Анна – содержательница конспиративной квартиры обвода „АК”,  
 СТАННИК Елена – содержательница переправочного пункта Волынского округа и связная с руководством Ровенского обвода „АК”.

Начальник Управления НКГБ Ровенской обл[асти]  
 Полковник ЦВЕТУХИН

„ ” окт[ября] 1945 г.  
 г. Ровно

*ГДА СБУ, спр. С-9975, т. 2, ч. 2, арк. 160–162.  
 Копія, машинопис.*



- SKULSKI Zdzisław – delegat rządu na powiat kostopolski,  
 WYROŻEMSKA Zofia – właścicielka lokalu konspiracyjnego organizacji,  
 ZUBIANINA – łączniczka organizacji.  
 Przy aresztowaniu członków tej organizacji skonfiskowano: karabinów 2 szt., pistolet 1, naboń 1900 szt., maszynę do pisania i radiodbiornik.

#### Okręg Rówieński AK

W marcu 1945 r. w sprawie zostało aresztowanych 12 osób, w tym:

- NEUMAN Henryk – przed aresztowaniem pracował jako przewodniczący polskiej komisji repatriacyjnej, komendant Okręgu AK,  
 KRASUSKI Stanisław – zastępca komendanta Okręgu AK,  
 FEDORYSZYNA Halina – łączniczka organizacji.

Po aresztowaniu członków kierownictwa wymienionych organizacji wykryto i w marcu – kwietniu br. aresztowano wielu aktywnych członków polskiego podziemia nacjonalistycznego, w tym:

- ZAJĄCZKOWSKI Czesław – łącznik Obwodu Ostrońskiego AK,  
 KOZŁOWSKI Henryk – przybył nielegalnie w lutym br. z Lublina do Ostroga z zadaniem aktywizowania antysowieckich działań AK,  
 GRABOWSKI Kazimierz – właściciel lokalu konspiracyjnego organizacji,  
 SAUTER Anna – właścicielka lokalu konspiracyjnego Obwodu AK,  
 STANNIK Helena – właścicielka punktu przerzutowego Okręgu Wołyńskiego i łączniczka Obwodu Rówieńskiego AK.

Naczelnik Zarządu NKGB obw[odu] rówieńskiego  
 Pułkownik CWIETUCHIN

„ ” paźdz[iernika] 1945 r.  
 m. Równe

*WAP SBU, spr. S-9975, t. 2, cz. 2, ark. 160–162.  
 Kopia, maszynopis.*

## Примітки

<sup>1</sup> Спр. Повітова делегатура уряду (ПДУ) в Рівному.

<sup>2</sup> Зуб Ян, нар. 1901, пс. „Гяздовський”, керівник ПДУ в Рівному, арештований 23 грудня 1944, засуджений до 10 років ВТТ, звільнений 13 вересня 1954.

<sup>3</sup> Спр. Кенцік Генрик, нар. 1906 в Любліні, пс. „Людніцький”, референт Відділу інформації ПДУ в Рівному, арештований 23 грудня 1944, засуджений до 10 років ВТТ, звільнений 9 серпня 1954.

<sup>4</sup> Спр. Совінський Юліан, нар. 1905 в Житомирі, пс. „Станіслав”, комендант самооборони в Рівному, арештований 22 грудня 1944, засуджений до 10 років ВТТ, звільнений 28 жовтня 1954.

<sup>5</sup> Усі вищеперераховані були засуджені Військовим трибуналом військ МВС Рівненської області – присуд прийнято 7 серпня 1945.

## Przypisy

<sup>1</sup> Właśc. Powiatowa Delegatura Rządu w Równem.

<sup>2</sup> Zub Jan, ur. 1901, ps. „Gwiazdowski”, kierownik PDR w Równem, aresztowany 23 grudnia 1944, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony 13 września 1954.

<sup>3</sup> Właśc. Kęcik Henryk, ur. 1906 w Lublinie, ps. „Ludnicki”, referent Wydziału Informacji PDR w Równem, aresztowany 23 grudnia 1944, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony 9 sierpnia 1954.

<sup>4</sup> Właśc. Sowiński Julian, ur. 1905 w Żytomierzu, ps. „Stanisław”, komendant samoobrony w Równem, aresztowany 22 grudnia 1944, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony 28 października 1954.

<sup>5</sup> Wszyscy wyżej wymienieni byli sądzeni przez Wojskowy Trybunał wojsk MWD obwodu rówieńskiego – wyrok zapadł 7 sierpnia 1945.

**5 липня 1945, б.м.в. Обвинувальний висновок  
стосовно Владислава Ридзевського та інших**

„Утверждаю”  
<sup>а</sup> Нач[альник] УНКГБ  
Ров[енской] обл[асти]  
Подполковник госбезопасн[ости]  
(—) СОЛОИД  
„<sup>б-5-67</sup>” июля 1945 г.

По след. делу № 1550

**Обвинительное заключение**

по обвинению:

1. РЫДЗЕВСКОГО Владислава Михайловича
2. ШЛЯХЕТКО Олимпии Антоновны<sup>1</sup>
3. ТОМЧИКОВОЙ Стефании Ивановны и
4. БЖОЗОВСКОГО Мартына Ульяновича<sup>2</sup>  
по ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР

За принадлежность к польской подпольной антисоветской националистической организации, в разное время декабря 1944 г. и февраля 1945 г. арестованы и привлечены к следствию: РЫДЗЕВСКИЙ В. М., ШЛЯХЕТКО О. А., ТОМЧИКОВА С. И. и БЖОЗОВСКИЙ М. У.

Произведенным по делу расследованием установлено:

Польское эмигрантское правительство, находящееся в Лондоне, в целях ведения подрывной деятельности на территории Советского государства, создало в ряде районов Ровенской области польские подпольные антисоветские организации так наз. „Польски звензек повстанчи” – („ПЗП”), организация военного характера, в последующем переименована на „Армию Краеву” („АК”).

1. РЫДЗЕВСКИЙ В. М., являясь сторонником польского эмигрантского правительства, находящегося в Лондоне, в мае 1943 года вступил в состав членов организации „ПЗП”, где занял должность коменданта Сарненского района Ровенской обл[асти] и для конспиративной деятельности избрал себе псевдоним „КОБУС” (л.д. 12, 13 15–17).

Вступая в антисоветскую организацию „ПЗП” принял присягу, где указывалось о верной службе и беспрекословном исполнении всех распоряжений данной организации (л.д. 17).

Находясь на должности коменданта Сарненского района от окружного руководства „ПЗП” получил задание об организации по селам ра-

**5 lipca 1945, b.m.w. Wniosek oskarżający  
Władysława Rydzewskiego i innych**

„Zatwierdzam”  
<sup>a</sup> Nacz[elnik] UNKGB  
obw[odu] rówień[skiego]  
Podpułkownik bezpiecz[eństwa]  
państ[wowego]  
(—) SOŁOID  
„<sup>b-5-b</sup>” lipca 1945 r.

Dotyczy sprawy śled[czej] nr 1550

Wniosek oskarżający

z oskarżenia:

1. RYDZEWSKIEGO Władysława s. Michała
2. SZLACHETKO Olimpii<sup>1</sup> c. Antoniego
3. TOMCZYKOWEJ Stefanii c. Jana
4. BRZOZOWSKIEGO Marcina<sup>2</sup> s. Juliana  
z art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS

Za przynależność do polskiej podziemnej antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji, w różnym czasie grudnia 1944 r. i lutego 1945 r. [zostali] aresztowani i objęci śledztwem: RYDZEWSKI W. M., SZLACHETKO O. A., TOMCZYKOWA S. J. i BRZOZOWSKI M. J.

W toku przeprowadzonego w sprawie śledztwa ustalono:

Polski rząd emigracyjny znajdujący się w Londynie, w celu prowadzenia destrukcyjnej działalności na terytorium państwa sowieckiego, utworzył w wielu rejonach obwodu rówieńskiego polskie podziemne antysowieckie organizacje tzw. Polski Związek Powstańczy (PZP) – organizacja o charakterze wojskowym, następnie przemianowana na Armię Krajową (AK).

1. RYDZEWSKI W. M. będąc zwolennikiem polskiego rządu emigracyjnego znajdującego się w Londynie, w maju 1943 roku wstąpił do organizacji PZP, gdzie objął stanowisko komendanta Rejonu Sarneńskiego obw[ód] rówieński i dla konspiracyjnej działalności wybrał sobie pseudonim „KOBUS” (k.s. 12, 13, 15–17).

Wstępując do antysowieckiej organizacji PZP złożył przysięgę, w której była mowa o wiernej służbie i posłusznym wypełnianiu wszystkich rozkazów organizacji (k.s. 17).

йона самообороны (будущие резервы „АК”), о подготовке кадров для совершения диверсии на железнодорожных коммуникациях, а также о сборе медикаментов и обмундирования для „ПЗП” (л.д. 17–18).

Получал от МУНКЕВИЧА („ПДР”) через связную ТОМЧИКОВУ для участников вооруженных групп „ПЗП” медикаменты, табак и другие предметы необходимости. В целях развития деятельности организации вербовал новых участников ее (л.д. 21, 24, 25, 46).

2. ШЛЯХЕТКО О. А. по предложению РЫДЗЕВСКОГО в июле 1943 года вступила в польскую подпольную антисоветскую организацию „ПЗП”, где в целях конспирации преступной деятельности избрала себе псевдоним „СКАЛА” (л.д. 46).

Как член подпольной польской антисоветской организации, выполняла обязанности связной и осуществляла связь руководителя РЫДЗЕВСКОГО с другими участниками организации, как-то: „ЩУПАК”, главной связной „ЗОЖА” и другими (л.д. 46, 47, 48, 50, 51, 52).

Вступая, приняла присягу на верность и честность службы делу польской подпольной антисоветской организации и сохранения в строгой тайне ее участников и их деятельности (л.д. 49).

3. ТОМЧИКОВА С. И. вступила в подпольную польскую антисоветскую организацию по предложению МУНКЕВИЧА („ПДР”) летом 1943 года, где приняла на себя обязанности связной под псевдонимом „ХРИСТИНА” (л.д. 74–76).

Выполняя принятые обязанности, осуществляла связь руководителей организации РЫДЗЕВСКОГО с МУНКЕВИЧЕМ и участниками организации БЖОЗОВСКИМ и другими (л.д. 75–77, 80).

Принимала от участников организации нелегальную литературу и передавала ее руководителям организации (от ВЫРАЖЕМСКОЙ МУНКЕВИЧУ) (л.д. 73–78).

На квартире ТОМЧИКОВОЙ встречались и вели переговоры руководители организации РЫДЗЕВСКИЙ и участник польской антисоветской националистической организации, так наз. „Паньствова служба цивильна” – „ПСЦ” – Юзеф КОВАЛЬСКИЙ (л.д. 83, 84, 86, 87, 89).

Получала от РЫДЗЕВСКОГО, хранила у себя на квартире, а затем передавала вооруженным группам „ПЗП” медикаменты, табак, бумагу (л.д. 73).

4. БЖОЗОВСКИЙ М. У. весной 1943 года вступил в подпольную польскую организацию „ПЗП”, являясь членом которой имел псевдоним „ЛЕХ” (л.д. 109, 116).

Как член подпольной организации БЖОЗОВСКИЙ являлся организатором самообороны (вооруженных групп) в окрестностях сел Антоновки и Рафаловки Сарненского района (л.д. 116–117).

Znajdując się na stanowisku komendanta Rejonu Sarneńskiego otrzymał od okręgowego kierownictwa PZP zadanie organizowania Samoobrony (przyszłe rezerwy AK) we wsiach rejonu, przygotowania kadr do przeprowadzania dywersji na szlakach kolejowych, a także gromadzenia medykamentów i umundurowania dla PZP (k.s. 17–18).

Otrzymywał od MUNKIEWICZA (PDR) przez łączniczkę TOMCZYKOWĄ dla członków zbrojnych grup PZP medykamenty, tytoń i inne niezbędne przedmioty. W celu rozwijania działalności organizacji werbował nowych jej członków (k.s. 21, 24, 25, 46).

2. SZLACHETKO O. A. na propozycję RYDZEWSKIEGO w lipcu 1943 roku wstąpiła do polskiej podziemnej antysowieckiej organizacji PZP, gdzie w celu zakonspirowania przestępczej działalności wybrała sobie pseudonim „SKAŁA” (k.s. 46).

Jako członek podziemnej polskiej antysowieckiej organizacji, pełniła obowiązki łączniczki i zapewniała łączność komendanta RYDZEWSKIEGO z innymi członkami organizacji, a mianowicie: „SZCZUPAKIEM”, główną łączniczką „ZORZĄ” i innymi (k.s. 46, 47, 48, 50, 51, 52).

Wstępując [do organizacji], złożyła przysięgę na wierność i uczciwość służenia sprawie w polskiej podziemnej antysowieckiej organizacji oraz zachowania w ścisłej tajemnicy informacji o jej członkach i ich działalności (k.s. 49).

3. TOMCZYKOWA S. J. wstąpiła do podziemnej polskiej antysowieckiej organizacji na propozycję MUNKIEWICZA (PDR) latem 1943 roku, w której przyjęła na siebie obowiązki łączniczki pod pseudonimem „KRYSTYNA” (k.s. 74–76).

Wypełniając przyjęte obowiązki, zapewniała łączność przywódców organizacji RYDZEWSKIEGO z MUNKIEWICZEM i członkami organizacji BRZOZOWSKIM i innymi (k.s. 75–77, 80).

Przyjmowała od członków organizacji nielegalną literaturę i przekazywała ją przywódcom organizacji (od WYROŻEMSKIEJ MUNKIEWICZOWI) (k.s. 73–78).

W mieszkaniu TOMCZYKOWEJ spotykali się i prowadzili rokowania przywódcy organizacji RYDZEWSKI i członek polskiej antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji, tzw. Państwowa Służba Cywilna – PSC – Józef KOWALSKI (k.s. 83, 84, 86, 87, 89).

Otrzymywała od RYDZEWSKIEGO, przechowywała w swoim mieszkaniu, a następnie przekazywała zbrojnym grupom PZP medykamenty, tytoń, papier (k.s. 73).

4. BRZOZOWSKI M. J. wiosną 1943 roku wstąpił do podziemnej polskiej organizacji PZP i jako jej członek miał pseudonim „LECH” (k.s. 109, 116).

Имел тесную связь по делам подпольной организации с руководителем организации РЫДЗЕВСКИМ посредством связной ТОМЧИКОВОЙ С. И. (л.д. 114–116, 117).

Встречался и имел разговор о помощи участникам самообороны с командиром вооруженного отряда „АК” „БОМБОЙ”<sup>3</sup>, а также с инспектором подпольной польской организации „ПСЦ” КОВАЛЬСКИМ Юзефом (л.д. 113–114).

С приходом советской власти участники этой антисоветской организации, следуя установкам своих вышестоящих инстанций, активно себя не проявляли, законспирировали перед органами советской власти свое участие в организации и ожидая указаний своей организационной связи друг с другом не порывали (л.д. 87–89).

Допрошенные в качестве обвиняемых в предъявленном им обвинении по ст. ст. 54-1 „а” и 54-11 УК УССР РЫДЗЕВСКИЙ В. М., ШЛЯХЕТКО О. А., ТОМЧИКОВА С. И. и БЖОЗОВСКИЙ М. У. признали, что являлись активными участниками подпольной организации (л.д. 128–129), а также уличают показаниями друг друга и показаниями обвиняемой ВЫРАЖЕМСКОЙ С. К. (л.д. 118–125).

На основании изложенного, обвиняются:

в-РЫДЗЕВСКИЙ Владислав Михайлович, 1887 г. рождения, уроженец с. Золотой Поток, Келецкого воеводства, из служащих, поляк, гражд[анин] СССР, б/п, со средним образованием, несудим. До ареста проживал и работал в Сарненском лесхозе старшим лесничим,<sup>в</sup>

в том, что:

Является участником подпольной польской националистической организации так наз. „ПЗП”, в которой занимал должность коменданта Сарненского района под псевдонимом „КОБУС”, на верность службе в организации принял присягу. Занимался подготовкой кадров для совершения диверсий и сбором медикаментов и обмундирования для организации, вербовал новых участников ее –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1 „а” и 54-11 УК УССР.

в-ШЛЯХЕТКО Олимпия Антоновна, 1910 г. рождения, уроженка г. Лида, Виленской области, из рабочих, полька, гражд[анка] СССР, со средним образованием, несудима. До ареста работала в Сарненском лесхозе помощником глав[ного] бухгалтера, проживала в г. Сарны, ул. Грабовая, № 2,<sup>в</sup> г-5 кл., зам<sup>г</sup>



Będąc członkiem podziemnej organizacji, BRZOZOWSKI był organizatorem Samoobrony (zbrojnych grup) w okolicach wsi Antonówka i Rafałówka rejon sarneński (k.s. 116–117).

W sprawach podziemnej organizacji miał ścisłą łączność z przywódcą organizacji RYDZEWSKIM za pośrednictwem łączniczki TOMCZYKOWEJ S. J. (k.s. 114–116, 117).

Spotykał się i rozmawiał o pomocy dla członków Samoobrony z dowódcą zbrojnego oddziału AK „BOMBA”<sup>3</sup>, a także z inspektorem podziemnej polskiej organizacji PSC KOWALSKIM Józefem (k.s. 113–114).

Z nastaniem władzy sowieckiej członkowie tej antysowieckiej organizacji, wypełniając zalecenia swoich wyższych instancji, nie występowali aktywnie, zakonspirowywali przed organami władzy sowieckiej swój udział w organizacji i oczekując wskazówek, nie zrywali wzajemnych kontaktów organizacyjnych (k.s. 87–89).

Przesłuchiwani w charakterze oskarżonych w przedstawionym im oskarżeniu z art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS RYDZEWSKI W. M., SZLACHETKO O. A., TOMCZYKOWA S. J. i BRZOZOWSKI M. J. przyznali, że byli aktywnymi członkami podziemnej organizacji (k.s. 128–129), a także wzajemnie obciążają się zeznaniami oraz [obciążają ich] zeznania oskarżonej WYROŻEMSKIEJ S. K. (k.s. 118–125).

Na podstawie powyższego, oskarżeni zostają:

°RYDZEWSKI Władysław s. Michała, urodzony w 1887 r. we w[si] Złoty Potok województwo kieleckie, z urzędników, Polak, obyw[atel] ZSRS, b/p, ze średnim wykształceniem, nie karany. Przed aresztowaniem mieszkał i pracował w sarneńskim *leschozie* jako starszy leśniczy,°

o to, że:

Jest członkiem podziemnej polskiej nacjonalistycznej organizacji tzw. PZP, w której zajmował stanowisko komendanta Rejonu Sarneńskiego pod pseudonimem „KOBUS”, złożył przysięgę na wierność służbie w organizacji. Zajmował się przygotowaniem kadr do przeprowadzania dywersji i gromadzeniem medykamentów oraz umundurowania dla organizacji, werbował nowych jej członków –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

°SZLACHETKO Olimpia c. Antoniego, urodzona w 1910 roku w m. Lidzie obwód wileński, z robotników, Polka, obyw[atelka] ZSRS, ze średnim wykształceniem, nie karana. Przed aresztowaniem pracowała w sarneń-

в том, что:

Являлась участницей подпольной польской националистической антисоветской организации так наз. „ПЗП” под псевдонимом „СКА-ЛА”. Как член организации выполняла обязанности связной между руководителем РЫДЗЕВСКИМ и другими участниками, как-то: „ЗОЖА” и „ЩУПАК”. Вступая в организацию, приняла присягу на верность делу данной организации –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

<sup>Г</sup>ТОМЧИКОВА Стефания Ивановна, 1906 г. рождения, уроженка с. Ситко Варшавской области, из рабочих, поляка, гражд[анка] СССР, б/п, грамотная, несудима. До ареста проживала в гор. Сарны, ул. Гжибова, № 10, нигде не работала,<sup>Г</sup> <sup>Г</sup>-5 кл., зам.<sup>Г</sup>

в том, что:

Являлась участницей подпольной польской националистической антисоветской организации „ПЗП”, где выполняла обязанности связной под псевдонимом „ХРИСТИНА”. В своей практической деятельности, как связная, осуществляла связь между руководителями организации РЫДЗЕВСКИМ и МУНКЕВИЧЕМ, передавала нелегально литературу руководителям организации, для них же представляла свою квартиру для секретных переговоров, передавала вооруженным группам организации табак, бумагу, медикаменты –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

<sup>Д</sup>БЖОЗОВСКИЙ Мартын Ульянович, 1906 г. рождения, уроженец с. Выдымер, Владимирецкого района, Ровенской области, из крестьян, поляк, гражд[анин] СССР, б/п, образование среднее, несудим. До ареста работал учителем в польской школе, проживал в г. Сарны, ул. Грушева, дом № 2,<sup>Д</sup> [...] <sup>Е</sup>

в том, что:

Являясь участником подпольной польской антисоветской националистической организации так наз. „ПЗП” под псевдонимом „ЛЕХ” занимался организацией самообороны в окрестных селах Сарненского района, по делам организации имел связь с руководителем РЫДЗЕВСКИМ, встречался с командиром вооруженного отряда „АК” „БОМБОЙ” и с инспектором подпольной организации „ПСЦ” – Юзефом [КОВАЛЬСКИМ] –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

skim *leschozie* jako pomocnik głów[nego] księgowego, mieszkała w m. Sarny, ul. Grabowa nr 2<sup>-c</sup> d<sup>-5</sup>[...], zam<sup>-d</sup>

o to, że:

Była członkinią podziemnej polskiej nacjonalistycznej antysowieckiej organizacji tzw. PZP pod pseudonimem „SKAŁA”. Jako członek organizacji pełniła obowiązki łączniczki między komendantem RYDZEWSKIM i innymi członkami, mianowicie: „ZORZA” i „SZCZUPAKIEM”. Wstępując do organizacji, złożyła przysięgę na wierność sprawie tej organizacji –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

<sup>e</sup>TOMCZYKOWA Stefania c. Jana, urodzona w 1906 roku we w[si] Sitko obwód warszawski, z robotników, Polka, obyw[atelka] ZSRS, b/p, piśmienna, nie karana. Przed aresztowaniem mieszkała w m. Sarny, ul. Grzybo-  
wa nr 10, nigdzie nie pracowała, <sup>e</sup> d<sup>-5</sup> kl., zam.<sup>-d</sup>

o to, że:

Była członkinią podziemnej polskiej nacjonalistycznej antysowieckiej organizacji PZP, gdzie pełniła obowiązki łączniczki pod pseudonimem „KRYSTYNA”. W swojej działalności jako łączniczka zapewniała łączność między przywódcami organizacji RYDZEWSKIM i MUNKIEWICZEM, przekazywała nielegalną literaturę przywódcom organizacji, udostępniała im swoje mieszkanie do tajnych rozmów, przekazywała grupom zbrojnym organizacji tytoń, papier, medykamenty –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

<sup>f</sup>BRZOZOWSKI Marcin s. Juliana, urodzony w 1906 roku we w[si] Wydymer rejon włodzimierski obwód rówieński, z chłopów, Polak, obyw[atel] ZSRS, b/p, wykształcenie średnie, nie karany. Przed aresztowaniem pracował jako nauczyciel w polskiej szkole, mieszkał w Sarnach, ul. Gruszewa, dom nr 2<sup>-f</sup> [...]<sup>g</sup>

o to, że:

Będąc członkiem podziemnej polskiej antysowieckiej nacjonalistycznej organizacji tzw. PZP, pod pseudonimem „LECH” zajmował się organizacją Samoobrony w okolicznych wsiach rejonu sarneńskiego, w sprawach organizacji miał łączność z komendantem RYDZEWSKIM, spotykał się z dowódcą oddziału zbrojnego AK „BOMBA” i z inspektorem podziemnej organizacji PSC – Józefem [KOWALSKIM] –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

Руководствуясь ст. 204 УПК УССР, следственное дело № 1550 по обвинению РЫДЗЕВСКОГО В. М., ШЛЯХЕТКО О. А., ТОМЧИКОВОЙ С. И. и БЖОЗОВСКОГО М. У. направить военному прокурору ЛьВО для утверждения обвинительного заключения и направления дела по подсудности.

Следователь следотдела УНКГБ Р/О  
(—) БАЛАНДИН

Согласен:

Начальник следотдела УНКГБ  
Подполковник го[с]безопасн[ости]  
(—) СОЛОИМСКИЙ

Обв[инительное] заключение составлено 3 июля 1945 г.

*ГДА СБУ, ф. 6, спр. П-6507, арк. 139–142.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу зліва вгорі кругла печатка з гербом в середині і написом: Народный Комиссариат Государствен[ной] Безопасности Укр. ССР. Управление НКГБ по Ровенской области. На тексті резолюція, вписана від руки: Утверждаю. Дело направит ВТ Войск НКВД для рассмотрения Пом. ВП ЛьВО гв[ардии] майор юстиции 12.7.45 та нерозбірливий підпис.*

## Примітки

- <sup>а</sup> Перекреслено від руки: *зам.*
- <sup>б-б</sup> Вписано від руки.
- <sup>в-в</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *22.XII.*
- <sup>г-г</sup> Дописано від руки.
- <sup>г-г</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *24.XII.*
- <sup>д-д</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *26.I.*
- <sup>е</sup> Нерозбірливе слово, дописане від руки.

<sup>1</sup> Шляхетко Олімпія, арештована 22 грудня 1944, суджена Військовим трибуналом військ НКВС, засуджена 1 серпня 1945 до 10 років ВТТ, звільнена 14 жовтня 1954.

<sup>2</sup> Бжозовський Марцін, арештований 2 лютого 1945, суджений Військовим трибуналом військ НКВС, засуджений 1 серпня 1945 до 10 років ВТТ, звільнений 1 листопада 1954.

<sup>3</sup> Коханський Владислав Тадеуш (1918–1980), пс. „Бомба”, „Вуск”, лейтенант, капітан ВП, член спецзагонів (січосіємну); під час вересневої кампанії 1939 у 53 пп, пізніше у Великобританії вишколений у диверсії; десантований з 1 на 2 вересня 1942, приділений до „Вахляжа”; з лютого 1943 в Кедиві Округу АК Волинь – командир диверсійного відділу, потім партизанського відділу в Районному інспектораті Рівне; ранений; 20 грудня 1943 інтернований совітською партизанкою; у 1944 вивезений літаком у Москву; до Польщі повернувся в половині п'ятидесятих років.

Kierując się art. 204 KPK USRS, sprawę śledczą nr 1550 z oskarżenia RYDZEWSKIEGO W. M., SZLACHETKO O. A., TOMCZYKOWEJ S. J. i BRZOZOWSKIEGO M. J. przekazać wojskowemu prokuratorowi LWO w celu zatwierdzenia wniosku oskarżającego i skierowania sprawy do sądu.

Śledczy Oddziału Śled[czego] UNKGB R/O  
(—) BAŁANDIN

Wyrażam zgodę:

Naczelnik Oddziału Śled[czego] UNKGB  
Pułkownik bezpieczeń[stwa] państw[owego]  
(—) SOŁOIMSKIJ

Wniosek osk[arżający] sporządzono 3 lipca 1945 r.

*WAP SBU, f. 6, spr. P-6507, k. 139–142.*

*Oryginał, maszynopis.*

*W lewym górnym rogu pierwszej strony okrągła pieczęć z herbem i napisem w otoku: Ludowy Komisariat Bezpieczeństwa Państw[owego] Ukr[aińskiej] SRS. Zarząd NKGB obwodu rówieńskiego. Na tekście pierwszej strony odręcznie dopisana adnotacja: Zatwierdzam. Sprawę skierować do WT wojsk NKWD do rozpatrzenia. Pom[ocnik] WP LWO major gwardii sądownictwa, 12.7.45 oraz nieczytelny podpis.*

## Przypisy

- <sup>a</sup> Skreślono odręcznie: *zast[ępca]*.
- <sup>b-b</sup> Wpisano odręcznie.
- <sup>c-c</sup> Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: *22.XII*.
- <sup>d-d</sup> Dopisano odręcznie.
- <sup>e-e</sup> Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: *24.XII*.
- <sup>f-f</sup> Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: *26.I*.
- <sup>g</sup> Nieczytelne słowo dopisane odręcznie.

<sup>1</sup> Szlachetko Olimpia, aresztowana 22 grudnia 1944, sądzona przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD, skazana 1 sierpnia 1945 na 10 lat ITŁ, zwolniona 14 października 1954.

<sup>2</sup> Brzozowski Marcin, aresztowany 2 lutego 1945, sądzony przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD, skazany 1 sierpnia 1945 na 10 lat ITŁ, zwolniony 1 listopada 1954.

<sup>3</sup> Kochański Władysław Tadeusz (1918–1980), ps. „Bomba”, „Wujek”, por./kpt. WP, cichociemny, podczas kampanii wrześniowej 1939 w 53 pp, później w W. Brytanii przeszkolony w dywersji, skok 1/2 września 1942, przydzielony do „Wachlarza”, od lutego 1943 w Kedywie Okręgu AK Wołyń – dca oddziału dywersyjnego, następnie oddziału partyzanckiego w Inspektoracie Rejonowym Równe, ranny, 20 grudnia 1943 internowany przez sowiecką partyzantkę, w 1944 wywieziony samolotem do Moskwy. Do Polski wrócił w połowie lat pięćdziesiątych.

**26 вересня 1945, Рівне. Обвинувальний висновок  
стосовно Чеслава Зайончковського та Казімежа Грабовського**

„Утверждаю”  
Зам. нач. УНКГБ Ровенск[ой] обл[асти]  
Подполковник  
(—) СОЛОИД  
„<sup>а</sup>26<sup>-а</sup>” сентября 1945 г.

По след. делу № 2158

**Обвинительное заключение**

по обвинению:  
ЗАЙОНЧКОВСКОГО Чеслава Федоровича  
по ст. ст. 54-1,<sup>а</sup> и 54-11 УК УССР  
ГРАБОВСКОГО Казимира Ивановича<sup>1</sup>  
по ст. ст. 54-1,<sup>а</sup>, 54-10 ч. 2 и 54-11 УК УССР

В разное время апреля месяца 1945 г. за принадлежность к антисоветской подпольной польской националистической организации так наз. „ПСЦ” (Паньствова служба цивильна) были арестованы и привлечены к следствию по настоящему делу ЗАЙОНЧКОВСКИЙ Чеслав Федорович и ГРАБОВСКИЙ Казимир Иванович.

Произведенным по делу предварительным следствием установлено:

Летом 1943 года в г. Острог возникла подпольная польская националистическая организация так наз. „ПСЦ” – „Паньствова служба цивильна” – созданная польским эмигрантским правительством, находящимся в г. Лондоне и ставящая своей целью – объединение поляков для борьбы за восстановление профашистской Польши в границах 1939 г. Организатором и руководителем организации в Остроге являлся бывший польский офицер ЗАРЕМБА, известный в подполье под псевдонимом „СЕРП” (л.д. 12).

Обв. ЗАЙОНЧКОВСКИЙ в организацию „ПСЦ” вступил летом 1943 г. под псевдонимом „ЖАК” и выполнял в ней функции связного между ЗАРЕМБОЙ и руководителем повятовой (уездной) организации „ПСЦ” в г. Здолбуново КОХАНЧИКОМ Я. Т., от которого систематически на протяжении 1943 г. получал и передавал ЗАРЕМБЕ польскую подпольную националистическую литературу, почту и деньги на нужды Острогской организации „ПСЦ” (л.д. 10–17, 20–24).

**26 września 1945, Równe. Wniosek oskarżający  
Czesława Zajączkowskiego i Kazimierza Grabowskiego**

„Zatwierdzam”  
Zast[ępcą] nacz[elnika] UNKGB  
obw[odu] rówieńsk[iego]  
Podpułkownik (—) SOŁOID  
„<sup>a</sup>-26-<sup>a</sup>” września 1945 r.

Dotyczy sprawy śled[czej] nr 2158

Wniosek oskarżający

z oskarżenia:  
ZAJĄCZKOWSKIEGO Czesława s. Teodora  
z art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS  
GRABOWSKIEGO Kazimierza<sup>1</sup> s. Jana  
z art. art. 54-1, „a”, 54-10 cz. 2 i 54-11 KK USRS

W różnym czasie w kwietniu 1945 r. za przynależność do antysowieckiej podziemnej polskiej nacjonalistycznej organizacji tzw. PSC (Państwowa Służba Cywilna) zostali aresztowani i objęci śledztwem w niniejszej sprawie ZAJĄCZKOWSKI Czesław s. Teodora i GRABOWSKI Kazimierz s. Jana.

W toku przeprowadzonego w sprawie wstępnego śledztwa ustalono:

Latem 1943 roku w m. Ostróg powstała podziemna polska nacjonalistyczna organizacja tzw. PSC – Państwowa Służba Cywilna – utworzona przez polski rząd emigracyjny znajdujący się z m. Londynie i stawiająca sobie za cel zjednoczenie Polaków do walki o odbudowanie profaszystowskiej Polski w granicach z 1939 r. Organizatorem i przywódcą organizacji w Ostrogu był były polski oficer ZARĘBA znany w podziemiu pod pseudonimem „SIERP” (k.s. 12).

Osk[arżony] ZAJĄCZKOWSKI do organizacji PSC wstąpił latem 1943 r. pod pseudonimem „ŻAK” i pełnił w niej funkcję łącznika między ZARĘBĄ i przywódcą powiatowej organizacji PSC w Zdołbunowie KOCHAŃCZYKIEM J. T., od którego regularnie przez cały 1943 r. otrzymywał i przekazywał ZARĘBIE polską podziemną nacjonalistyczną literaturę, pocztę i pieniądze na potrzeby ostrogskiej organizacji PSC (k.s. 10–17, 20–24).

Osk[arżony] GRABOWSKI za czasów b[yłej] Polski był członkiem organizacji piłsudczyków tzw. „Strzelcy”. W chwili wyzwolenia Zachodniej

Обв. ГРАБОВСКИЙ при б/Польше являлся участником организации пилсудчиков так наз. „Щельцы”. В момент освобождения Западной Украины – в сентябре 1939 г. от власти панской Польши участвовал в вооруженной борьбе „Щельцев” против частей Красной Армии. В 1941 г., в момент отступления частей Красной Армии под напором немцев из г. Острога, ГРАБОВСКИЙ обстреливал отдельные группы красноармейцев из пулемета с чердака дома (л.д. 43, 60–63, 67–70, 73, 74, 76, 77, 82–84).

Будучи убежденным польским националистом и врагом советской власти, ГРАБОВСКИЙ в 1941–1943 г. проводил среди окружающих антисоветскую и профашистскую агитацию (л.д. 73, 76, 82, 83).

В 1943 г. летом присутствовал на нелегальном сборище поляков вместе с ЗАЙОНЧКОВСКИМ, где обсуждался вопрос о необходимости создания организации (л.д. 12, 20, 21), а в конце 1943 г. и начале 1944 г. принимал участие в созданной польскими националистами так наз. „самообороне поляков” в г. Остроге (л.д. 61, 63, 64).

Уже после освобождения г. Острога от немцев, т. е. в 1944–1945 г. г. ГРАБОВСКИЙ среди окружения вел польско-националистическую антисоветскую агитацию (л.д. 78–84, 86–87).

Допрошенный в качестве обвиняемого по ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР ЗАЙОНЧКОВСКИЙ Ч. Ф. виновным в предъявленном ему обвинении себя признал (л.д. 19). Кроме того уличается показаниями допрошенного в качестве свидетеля КОХАНЧИКА Я. Т. (л.д. 75).

Допрошенный в качестве обвиняемого по ст. ст. 54-1, „а” и 54-10 ч. 2 и 54-11 УК УССР ГРАБОВСКИЙ К. И. признал себя виновным лишь в проведении антисоветской агитации, отрицая участие в подпольной организации польских националистов и вооруженные выступления против частей Красной Армии (л.д. 41, 58), но изобличается показаниями обв. ЗАЙОНЧКОВСКОГО Ч. Ф. (л.д. 14, 20, 21) и свидетелей: КАПУСТИНСКОГО Н. А. (л.д. 60–63, 69), ОЗИМКОВСКОГО В. П. (л.д. 66, 67, 70), ТОМАШЕВСКОГО Н. А. (л.д. 73, 74, 76, 77), КУРОЧКИ П. В. (л.д. 78, 79), КИНОХА Ю. Е. (л.д. 80, 81), ГОЛОВНИ И. Ф. (л.д. 82–84), ПУША С. Я. (л.д. 86–87) и очными ставками с обв. ЗАЙОНЧКОВСКИМ (л.д. 88) и свидетелями КАПУСТИНСКИМ (л.д. 89, 90), ТОМАШЕВСКИМ (л.д. 91, 92), КИНОХОМ (л.д. 93, 94) и КУРОЧКОЙ (л.д. 95, 96).

На основании изложенного, обвиняются:

<sup>б</sup>-ЗАЙОНЧКОВСКИЙ Чеслав Федорович, 1918 г. рождения, уроженец<sup>в</sup> с. Хатынь, Плужанского района, Каменец-Подольской области, поляк, гражд[анин]



Ukrainy, we wrześniu 1939 r. spod władzy pańskiej Polski, uczestniczył w zbrojnej walce „Strzelców” przeciwko oddziałom Armii Czerwonej. W 1941 r., gdy z Ostroga wycofywały się oddziały Armii Czerwonej pod naporem Niemców, GRABOWSKI ostrzeliwał ze strychu domu pojedyncze grupy czerwonoarmistów z karabinu maszynowego (k.s. 43, 60–63, 67–70, 73, 74, 76, 77, 82–84).

Będąc przekonany polskim nacionalistą i wrogiem władzy sowieckiej, GRABOWSKI w 1941–1943 r. prowadził w swoim otoczeniu antysowiecką i profaszystowską agitację (k.s. 73, 76, 82, 83).

W 1943 r. latem uczestniczył w nielegalnym zebraniu Polaków razem z ZAJĄCZKOWSKIM, na którym omawiano kwestię konieczności utworzenia organizacji (k.s. 12, 20, 21), a pod koniec 1943 r. i na początku 1944 r. brał udział w utworzonej przez polskich nacionalistów tzw. Samoobronie Polaków w m. Ostroga (k.s. 61, 63, 64).

Już po wyzwoleniu m. Ostroga od Niemców, tj. w latach 1944–1945, GRABOWSKI w swoim otoczeniu prowadził polsko-nacionalistyczną antysowiecką agitację (k.s. 78–84, 86–87).

Przesłuchiwany w charakterze oskarżonego z art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS ZAJĄCZKOWSKI Cz. T. przyznał się do przedstawionych mu zarzutów (k.s. 19). Oprócz tego obciążają go zeznania przesłuchanego w charakterze świadka KOCHAŃCZYKA J. T. (k.s. 75).

Przesłuchany w charakterze oskarżonego z art. art. 54-1, „a”, 54-10 cz. 2 i 54-11 KK USRS GRABOWSKI K. J. przyznał się do winy tylko w zakresie prowadzenia antysowieckiej agitacji, zaprzeczając uczestnictwu w podziemnej organizacji polskich nacionalistów i zbrojnym wystąpieniom przeciwko oddziałom Armii Czerwonej (k.s. 41, 58), jednak obciążają go zeznania osk[arżonego] ZAJĄCZKOWSKIEGO Cz. T. (k.s. 14, 20, 21) i świadków: KAPUŚCIŃSKIEGO N. A. (k.s. 60–63, 69), OZIMKOWSKIEGO W. P. (k.s. 66, 67, 70), TOMASZEWSKIEGO N. A. (k.s. 73, 74, 76, 77), KUROCZKI P. W. (k.s. 78, 79), KINOCCHA J. E. (k.s. 80, 81), HOŁOWNI I. F. (k.s. 82–84), PUSZA S. J. (k.s. 86–87) oraz konfrontacje z osk[arżonym] ZAJĄCZKOWSKIM (k.s. 88) i świadkami KAPUŚCIŃSKIM (k.s. 89, 90), TOMASZEWSKIM (k.s. 91, 92), KINOCHEM (k.s. 93, 94) i KUROCZKĄ (k.s. 95, 96).

Na podstawie powyższego oskarżenia zostają:

<sup>b</sup>ZAJĄCZKOWSKI Czesław s. Teodora, urodzony<sup>c</sup> w 1918 r. we w[si] Chatyń rejon płużański obwód kamieniecki, Polak, obyw[atel] ZSRS, b/p, nie karany, kawaler, mający niepełne średnie wykształcenie, przed areszto-

СССР, б/п, несудимый, холост, имеющий неполное среднее образование, до ареста без определенных занятий, <sup>г</sup> проживал в г. Остроге по ул. Красногорская, дом № 31,<sup>-б</sup>

в том, что:

Изменил Советской Родине: летом 1943 года, по своим польско-националистическим убеждениям, добровольно вступил в число участников антисоветской подпольной польской националистической организации „ПСЦ” в г. Остроге, в которой исполнял функции связного между руководителями Острогской и Здолбуновской организации „ПСЦ” –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

<sup>б</sup>-ГРАБОВСКИЙ Казимир Иванович, 1909 г. рождения, уроженец г. Острог, Ровенской области, поляк, гражд[анин] СССР, б/п, несудим, холост, грамотный, до ареста работал парикмахером военторга [?] г. Острог, проживал в г. Остроге, ул. Татарская, дом № 62,<sup>-б</sup>

в том, что:

В 1939 и 1941 г. принимал участие в вооруженных выступлениях против частей Красной Армии, систематически проводил среди окружающих антисоветскую агитацию польского националистического характера, летом 1943 г. изменил Советской Родине, добровольно вступил в число участников подпольной польской националистической организации „ПСЦ”, после освобождения г. Острога проводил антисоветскую агитацию до дня ареста –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а”, 54-10 ч. 2 и 54-11 УК УССР.

В соответствии со ст. 204 УПК УССР, следственное дело № 2158 по обвинению ЗАЙОНЧКОВСКОГО Чеслава Федоровича и ГРАБОВСКОГО Казимира Ивановича направить пом. воен. прокурора ЛЬВО для утверждения обвинительного заключения и направления по подсудности.

Обвинительное заключение составлено 24 сентября 1945 г. в гор. Ровно.

Нач. Отделения Следотдела УНКГБ  
Капитан (—) МОТОРКИН

waniem bez określonego zajęcia, <sup>d</sup> mieszkał w Ostrogu przy ul. Krasnogórskiej, dom nr 31,<sup>-b</sup>

o to, że:

Zdradził Sowiecką Ojczyznę: latem 1943 roku, zgodnie ze swoimi polsko-nacjonalistycznymi przekonaniem, dobrowolnie wstąpił w szeregi członków antysowieckiej podziemnej polskiej nacjonalistycznej organizacji PSC w Ostrogu, w której pełnił funkcję łącznika między przywódcami ostrogskiej i zdołbunowskiej organizacji PSC –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

<sup>b</sup>-GRABOWSKI Kazimierz s. Jana, urodzony w 1909 r. w m. Ostrogu obwód rówieński, Polak, obyw[atel] ZSRS, b/p, nie karany, kawaler, piśmienny, przed aresztowaniem pracował jako fryzjer hand[lu] wojsk[owego] [?] m. Ostrog, mieszkał w Ostrogu, ul. Tatarska, dom nr 62,<sup>-b</sup>

o to, że:

W 1939 i 1941 r. brał udział w zbrojnych wystąpieniach przeciwko oddziałom Armii Czerwonej, systematycznie prowadził w swoim otoczeniu antysowiecką agitację o polskim nacjonalistycznym charakterze, latem 1943 r. zdradził Sowiecką Ojczyznę, dobrowolnie wstąpił w szeregi członków podziemnej polskiej nacjonalistycznej organizacji PSC, po wyzwoleniu m. Ostroga do dnia aresztowania prowadził antysowiecką agitację –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a”, 54-10 cz. 2 i 54-11 KK USRS.

Zgodnie z art. 204 KPK USRS, sprawę śledczą nr 2158 dotyczącą oskarżenia ZAJĄCZKOWSKIEGO Czesława s. Teodora i GRABOWSKIEGO Kazimierza s. Jana skierować do Pom[ocnika] Wojsk[owego] Prokuratora LWO do zatwierdzenia wniosku oskarżającego i skierowania do sądu.

Wniosek oskarżający sporządzono 24 września 1945 r. w m. Równe.

Nacz[elnik] Wydziału Oddziału Śled[czego] UNKGB  
Kapitan (—) MOTORKIN

„Wyrażam zgodę:”

Naczelnik Oddziału Śled[czego] UNKGB RO  
Podpułkownik (—) SOŁOIMSKIJ

[...]

WAP SBU, f. 6, spr. P-11448, k. 110–113.  
Kopia, maszynopis.

„Согласен:”

Начальник Следотдела УНКГБ Р/О  
Подполковник (—) СОЛОИМСКИЙ  
[...]

*ГДА СБУ, ф. 6, спр. П-11448, арк. 110–113.*

*Копія, машинопис.*

*На першій сторінці документу зліва вгорі резолюція, вписана від руки: Утверждаю. Дело направитъ ВТ войск НКВД для рассмотрения. Пом. ВП ЛЬВО гв[ардии] майор юст[иции] 11.10.45 та нерозбірливий підпис.*

## Примітки

- <sup>a</sup> -<sup>a</sup> Вписано від руки.
- <sup>b</sup> -<sup>b</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *11.4.*, з правого боку нерозбірлива приписка від руки.
- <sup>в</sup> Виправлено від руки з: *уроженка*.
- <sup>г</sup> Перекреслено від руки: *до ареста*.

<sup>1</sup> Грабовський Казімеж, арештований 8 квітня 1945, суджений Військовим трибуналом військ НКВС, засуджений 22 листопада 1945 до 10 років ВТТ, звільнений 15 вересня 1954.

*W lewym górnym rogu pierwszej strony odręczna adnotacja: Zatwierdzam. Sprawę skierować do WT wojsk NKWD do rozpatrzenia. Pom[ocnik] WP LWO, major gwardii sądow[nictwa], 11.10.45 oraz nieczytelny podpis.*

## Przypisy

- a- -a Wpisano odręcznie.
- b- -b Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: *11.4.*, z prawej strony nieczytelna odręczna adnotacja.
- c Poprawiono odręcznie z: *urodzona*.
- d Skreślono odręcznie: *do aresztowania*.

<sup>1</sup> Grabowski Kazimierz, aresztowany 8 kwietnia 1945, sądzony przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD, skazany 22 listopada 1945 na 10 lat ITŁ, zwolniony 15 września 1954.

**11 грудня 1945, Київ. Циркуляр Василя Рясного  
щодо інформації литовського НКВС про емісарів,  
які прибули з Польщі**

Совершенно секретно

Начальнику УНКВД по ..... обл.  
<sup>а</sup>Разослано всем нач[альникам] УНКВД  
 Зап[адных] обл[астей] УССР и подполковнику<sup>а</sup>  
 тов. <sup>а</sup>Задоля<sup>а</sup>  
<sup>а</sup>В<sup>а</sup> гор. <sup>а</sup>Львов<sup>а</sup>

Народным Комиссариатом Внутренних Дел Литовской ССР на территории Вильнюсского уезда зафиксирована деятельность эмисаров, прибывших из Польши с задачей сколачивания антисоветских повстанческих кадров из среды польского населения и, особенно из числа молодежи.

В октябре месяце с. г. в Турельскую область под видом отпускника приезжал поручик Войска Польского ДРОЗДОК Ясюк и в г. Вильнюс прибыла группа поляков, во главе с неизвестным по фамилии, бывшим начальником полиции в звании капитана.

Поручик ДРОЗДОК и „капитан” проводили подбор вербовщиков [!] для формирования повстанческих групп, заявляя вербуемым о якобы предстоящей войне Польши против СССР и нецелесообразности выезда поляков в Польшу.

Одновременно перед вербуемыми ставились задачи по организации польской молодежи в повстанческие группы и сбора оружия.

По заявлению „капитана” уход польской молодежи в банды будет законспирирован уводом ее специальными людьми, одетыми в форму работников НКВД, семьям же бандитов будет выплачиваться пенсия.

Не исключена возможность проведения аналогичной антисоветской деятельности возвращающихся по разным причинам и предложениям польских граждан (как легально, так и нелегально) на территорию западных областей Украины, – в места прежнего жительства.

В связи с изложенным –

**ПРЕДЛАГАЮ:**

1. Активизировать агентурные разработки по польскому антисоветскому подполью, находящиеся в производстве отделов ББ УНКВД.

**11 grudnia 1945, Kijów. Okólnik Wasilija Riasnoja  
w sprawie informacji litewskiego NKWD  
o przybyłych z Polski emisariuszach**

Ścisłe tajne

Do Naczelnika UNKWD obw[odu] .....  
<sup>a-</sup>Rozesłano do wszystkich nacz[elników] UNKWD  
 zach[odnich] obw[odów] USRS i do podpułkownika<sup>a-</sup>  
 tow. <sup>a-</sup>Zadoji<sup>a-</sup>  
<sup>a-w</sup> m. <sup>a-</sup>Lwów<sup>a-</sup>

Ludowy Komisariat Spraw Wewnętrznych Litewskiej SRS odnotował na terytorium powiatu wileńskiego działalność emisariuszy, przybyłych z Polski z zadaniem kompletowania antysowieckich polskich kadr powstańczych spośród polskiej ludności, zwłaszcza spośród młodzieży.

W październiku br. do obwodu turgielskiego pod pozorem urlopu przyjeżdżał porucznik Wojska Polskiego DROZDOK Jasiuk oraz do m. Wilno przybyła grupa Polaków, na czele z nieznanym z nazwiska byłym naczelnikiem policji w stopniu kapitana.

Porucznik DROZDOK i kapitan prowadzili selekcję werbowników [!] w celu formowania grup powstańczych, informując werbowanych o rzekomo zbliżającej się wojnie Polski przeciwko ZSRS i niecelowości wyjeżdżania Polaków do Polski.

Jednocześnie przed werbowanymi stawiano zadanie organizowania polskiej młodzieży w grupy powstańcze oraz gromadzenia broni.

Według oświadczenia kapitana odejście polskiej młodzieży do band będzie zakonspirowane poprzez „uprowadzenie jej” przez specjalnych ludzi, ubranych w mundury pracowników NKWD, zaś rodzinom bandytów będzie wypłacana pensja.

Nie jest wykluczona możliwość prowadzenia analogicznej antysowieckiej działalności powracających z różnych powodów i pod różnymi pretekstami polskich obywateli (tak legalnie, jak i nielegalnie) na terytorium zachodnich obwodów Ukrainy, do miejsc poprzedniego zamieszkania.

W związku z powyższym –

**POLECAM:**

1. Zaktywizować agenturalne rozpracowania polskiego antysowieckiego podziemia, realizowane przez oddziały BB UNKWD.
2. Nasilić agenturalną robotę wśród polskiej młodzieży, zwrócić szczególną uwagę na przeświadczenie byłych polskich wojskowych, policjantów,

2. Усилить агентурную работу среди польской молодежи, уделить особое внимание по освещению бывших польских военнослужащих, полицейских, легализованных членов „АК” и прочих лиц, имевших или имеющих в настоящее время отношение к польским националистическим формированиям.

3. Тщательно изучить все случаи отказа поляков от выезда в Польшу, подозреваемых в антисоветской деятельности взять на оперативный учет.

4. Всех лиц польской национальности легально прибывающих в тот или иной населенный пункт из других местностей, – устанавливать и подозрительный элемент брать в активную разработку.

О результатах проведенных мероприятий донесите специальной докладной запиской на мое имя в гор. Львов к „<sup>а</sup>1-<sup>а</sup>” января<sup>б</sup> 194<sup>а</sup>-6<sup>-а</sup> г.

Народный Комиссар Внутренних Дел УССР  
Генерал-Лейтенант (—) РЯСНОЙ

„<sup>а</sup>11-<sup>а</sup>” декабря 1945 г.

№ <sup>а</sup>8/1/158461-<sup>а</sup>

г. Киев

*ГДА СБУ, ф. 1, оп. 43, спр. 1, арк. 85–87.*

*Оригінал, машинопис.*

## Примітки

<sup>а-а</sup> Вписано від руки.

<sup>б</sup> Виправлено від руки з: *декабря*.



ujawnionych członków AK i innych osób, mających w przeszłości lub obecnie związki z polskimi nacjonalistycznymi formacjami.

3. Szczegółowo zbadać wszystkie przypadki odmowy Polaków wyjazdu do Polski; podejrzanych o antysowiecką działalność wziąć na ewidencję operacyjną.

4. Wszystkie osoby narodowości polskiej legalnie przybywające do takiej czy innej miejscowości z jakiegóż innej – identyfikować i podejrzany element brać w aktywne rozpracowanie.

O wynikach przeprowadzonych działań poinformujecie specjalnym raportem na moje nazwisko do m. Lwowa do [dnia] „<sup>a-1-a</sup>” stycznia<sup>b</sup> 194<sup>a-6-a</sup> r.

Ludowy komisarz spraw wewnętrznych USRS  
Generał-lejtnant (—) RIASNOJ

„<sup>a-11-a</sup>” grudnia 1945 r.

Nr <sup>a-8/1/158461</sup>-<sup>a</sup>

m. Kijów

*WAP SBU, f. 1, op. 43, spr. 1, k. 85–87.*

*Oryginał, maszynopis.*

## Przypisy

<sup>a- -a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>b</sup> Poprawiono odręcznie z: *grudnia*.

**24 січня 1946, Київ. Спеціальне повідомлення Сергія Савченка  
Петрові Федотову про ліквідацію АК у Сокольському районі**

эк[з.]-3

Совершенно секретно  
экз. № а-2-а

Начальнику 2 Управления НКГБ СССР  
Генерал-лейтенанту  
тов. ФЕДОТОВУ<sup>1</sup>  
г. Москва

Специальное сообщение  
о практической антисоветской деятельности участников  
польской подпольной группы „АК”, ликвидированной  
в Сокольницком районе, Львовской области

В дополнение к нашему спецсообщению № 2525/с от 31 октября 1945 года сообщаем факты практической антисоветской деятельности участников польской подпольной группы „АК”, арестованных Управлением НКГБ Львовской области на территории Сокольницкого района.

Указанная подпольная группа „АК” была создана в селе Семеновка, Сокольницкого района, Львовской области в мае месяце 1944 года, бывшим полицейским ТУЛОЙ Юзефом.

В первый период своей деятельности участники этой группы несли службу по охране польских сел от нападения бандеровцев.

Затем участники „АК” стали проводить подготовку к борьбе против Красной Армии. В июне месяце 1944 года в село Семеновку прибыл майор бывшей польской армии, участник „АК” – „РОСЧИЦ”<sup>2</sup>. Последний руководил приемом оружия и радиоаппаратуры, сбрасываемых для „АК” с английских самолетов накануне прихода Красной Армии в Сокольницкий район.

Полученное таким образом оружие „РОСЧИЦ” частично раздавал его участникам „АК”, а остальное укрывал в специальных тайниках.

Сброшенная с английского самолета радиостанция была установлена у жителя села Семеновка ОГОРОДНИК Иосифа, впоследствии нами арестованного.

Перед приходом Красной Армии, ТУЛА и „РОСЧИЦ”, в целях более глубокой конспирации, предлагали участникам „АК” сдать командованию Красной Армии все непригодное к использованию оружие, а исправное скрыть и самым уйти в подполье.

1190

**24 stycznia 1946, Kijów. Informacja specjalna Siergieja Sawczenki  
dla Piotra Fiedotowa o zlikwidowaniu AK w rejonie sokalskim**

eg[z.]-3

Ścisłe tajne  
egz. nr <sup>a</sup>-2-<sup>a</sup>

Do Naczelnika 2 Zarządu NKGB ZSRS  
Generała-lejtnanta  
tow. FIEDOTOWA<sup>1</sup>  
m. Moskwa

Informacja specjalna  
o rzeczywistej antysowieckiej działalności członków  
polskiej podziemnej grupy AK zlikwidowanej  
w rejonie sokalskim obwód lwowski

W uzupełnieniu do naszej informacji specjalnej nr 2525/s z 31 października 1945 roku informujemy o rzeczywistych faktach antysowieckiej działalności członków polskiej podziemnej grupy AK, aresztowanych przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego na terenie rejonu sokalskiego.

Wymieniona podziemna grupa AK została utworzona we wsi Siemianówka rejon sokalski obwód lwowski w maju 1944 roku przez byłego policjanta TUŁĘ Józefa.

W pierwszym okresie swojej działalności członkowie tej grupy pełnili służbę przy ochronie polskich wsi przed napadami banderowców.

Następnie członkowie AK zaczęli prowadzić przygotowania do walki przeciwko Armii Czerwonej. W czerwcu 1944 roku do wsi Siemianówka przybył major byłego Wojska Polskiego, członek AK – „ROŚCIC”<sup>2</sup>. Dowodził on odbiorem broni i aparatury radio[wej], zrzucanej dla AK z angielskich samolotów w przededniu wkroczenia Armii Czerwonej do rejonu sokalskiego.

Otrzymaną takim sposobem broń „ROŚCIC” częściowo rozdawał członkom AK, a pozostałą ukrywał w specjalnych schowkach.

Zrzucona z angielskiego samolotu radiostacja została zainstalowana u mieszkańca wsi Siemianówka OGRODNIAKA Józefa, później przez nas aresztowanego.

Przed wkroczeniem Armii Czerwonej, TUŁA i „ROŚCIC” radzili członkom AK, w celu głębszego zakonspirowania się, aby zdali oni do-

<sup>6</sup>В августе – сентябре 1944 года, после объявления мобилизации поляков, руководство „АК” приказало всем участникам подполья вступать в ряды Красной Армии с тем, чтобы в пути следования дезертировать, а по возвращении домой переходить на нелегальное положение.<sup>6</sup>

Организацией побегов мобилизованных участников „АК” из пересыльных пунктов руководил „РОСЧИЦ”, который находился в тот момент в гор. Ярославе, в форме старшего лейтенанта.

Руководимая ТУЛОЙ и „РОСЧИЦЕМ” группа „АК” занималась грабежом украинского населения, а также совершением террористических актов над мирными гражданами и военнослужащими Красной Армии. Так, боевкой „АК”, возглавлявшейся ЧУХНОВСКИМ Андреем, был совершен террористический акт над оперуполномоченным Сокольницкого РО НКВД ШЕПИНЫМ.

<sup>6</sup>4 июля 1945 года, после явки с повинной был убит бывший участник „АК” ВОЙТОВИЧ Юзеф.<sup>6</sup>

С целью ликвидации подпольной группы „АК” Управлением НКГБ Львовской области в разное время было проведено три чекистско-войсковых операции, во время которых было задержано и арестовано 16 активных участников польской подпольной организации „АК”.

Кроме ранее нами указанных лиц, в числе арестованных находятся:

1. БОЯКОВСКИЙ Иван Михайлович, 1928 г. рождения, участник „АК” с мая 1944 г., имел на вооружении автомат и пистолет, участвовал в нападении на украинское село Малашевичи<sup>3</sup> и в совершении теракта над ШЕПИНЫМ.

2. ПРУС Владислав Иванович, 1922 г. рождения, участник „АК” с июня 1944 г., дезертир Красной Армии, являлся организатором одной из групп польского подполья.

3. ГЕРУС Здислав Павлович, 1928 г. рождения, участник „АК”, организационная кличка „ЛИПИН”.

4. САМБОРСКИЙ Михаил Григорьевич, 1928 г. рождения, участник „АК”, кличка „ОСТРОВСКИЙ”.

5. БАРАНОК Иосиф Степанович, 1926 г. рождения, участник „АК” и другие.

Все арестованные дали показания о своем активном участии в борьбе против Советской власти.

<sup>6</sup>Из 16 арестованных участников „АК”, 6 человек осуждены на сроки от 10 до 20 лет тюремного заключения.<sup>6</sup>

Решение суда по делу всех арестованных участников „АК” нами будет сообщено дополнительно.

Народный комиссар государственной безопасности УССР  
Генерал-лейтенант САВЧЕНКО

wództwu Armii Czerwonej wszelką nieprzydatną i zużytą broń, a sprawną ukryli i zeszli do podziemia.

<sup>b</sup>W sierpniu – wrześniu 1944 roku, po ogłoszeniu mobilizacji Polaków, dowództwo AK nakazało wszystkim członkom podziemia wstępować w szeregi Armii Czerwonej po to, aby następnie dezertować, a po powrocie do domu przechodzić do konspiracji.<sup>b</sup>

Organizacją ucieczek zmobilizowanych członków AK z punktów etapowych kierował „ROŚCIC”, który znajdował się wtedy w Jarosławiu, w mundurze starszego lejtnanta.

Kierowana przez TUŁĘ i „ROŚCICA” grupa AK zajmowała się grabieżą ukraińskiej ludności, a także dokonywaniem aktów terrorystycznych wobec ludności cywilnej i wojskowych Armii Czerwonej. I tak, bojówka AK, dowodzona przez CZUCHNOWSKIEGO Andrzeja, dokonała aktu terrorystycznego wobec oficera oper[acyjnego] Sokalskiego RO NKWD SZCZEPINA.

<sup>b</sup>4 lipca 1945 roku został zabity, po ujawnieniu się, były członek AK WÓJTOWICZ Józef.<sup>b</sup>

W celu likwidacji podziemnej grupy AK przez Zarząd NKGB obwodu lwowskiego w różnym czasie zostały przeprowadzone trzy czekistowsko-wojskowe operacje, podczas których zostało zatrzymanych i aresztowanych 16 aktywnych członków polskiej podziemnej organizacji AK.

Oprócz wcześniej wymienionych przez nas osób, wśród aresztowanych znajdują się:

1. BOJAKOWSKI Jan s. Michała, urodzony w 1928 r., członek AK od maja 1944 r., był uzbrojony w automat i pistolet, uczestniczył w napadzie na ukraińską wieś Małaszewicze i w przeprowadzeniu ter[rorystycznego] aktu wobec SZCZEPINA.

2. PRUS Władysław s. Jana, urodzony w 1922 r., członek AK od czerwca 1944 r., dezert z Armii Czerwonej, był organizatorem jednej z grup polskiego podziemia.

3. GIERUS Zdzisław s. Pawła, urodzony w 1928 r. członek AK, organizacyjny pseudonim „LIPIN”.

4. SAMBORSKI Michał s. Grzegorza, urodzony w 1928 r., członek AK, pseudonim „OSTROWSKI”.

5. BARANIUK Józef s. Stefana, urodzony w 1926 r., członek AK i inni.

Wszyscy aresztowani złożyli zeznania o swoim aktywnym udziale w walce przeciwko władzy sowieckiej.

<sup>b</sup>Spośród 16 aresztowanych członków AK, 6 osób zostało skazanych wyrokami od 10 do 20 lat więzienia.<sup>b</sup>

O postanowieniu sądu w sprawie wszystkich aresztowanych członków AK poinformujemy dodatkowo.

№ <sup>a</sup>-243/[...]-<sup>a</sup>  
„<sup>a</sup>-24-<sup>a</sup>” января 1946 г.  
г. Киев

Отпечатано 3 экз.

1-й экз. – адресату

2-й экз. – в д. Секретариата НКГБ УССР

3-й экз. – в д. 2 Упр. НКГБ УССР

Исполнитель – ДЕУЛИН – 6 отдел

Основание <sup>a</sup>-с/с УНКГБ Львовск[ой] обл[асти] за № 01704 от 4/ХІІ-  
-45 г.<sup>a</sup>

печатала Гельман

<sup>b</sup>-Верно:

Оперуполном[оченный] 6 Отд[ела] 2 Упр[авления] НКГБ УССР  
ст. лейт[енант] (—)

25.I.46 г. Деулин<sup>b</sup>

*ГДА СБУ, ф. 16, оп. 7, спр. 4, т. 3, арк. 1–4.  
Засвідчена копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>a</sup>-<sup>a</sup> Вписано від руки.

<sup>b</sup>-<sup>b</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *V*.

<sup>b</sup>-<sup>b</sup> Дописано від руки.

<sup>1</sup> Федотов Петро (1900–1963), у 1941–1946 начальник 2 (з травня 1946) Головного управління НКВС-НКДБ-МДБ СРСР, у 1946–1947 віце-міністр державної безпеки СРСР та начальник 1 Головного управління МДБ СРСР; з 1940 комісар державної безпеки 3 рангу; 1945 генерал-лейтенант.

<sup>2</sup> Давіскіба Генрик (1914–1993), пс. „Петрос”, „Рашиц”, молодший лейтенант артилерії постійної служби ВП (1939), лейтенант НВП (1946); під час вересневої кампанії 1939 капрал прапорщик у 18 полку артилерії; попав у німецький полон, утік; у червні 1941 поступив в Велюню у СЗБ; з 1942 у Львові в контррозвідці; 11 травня 1944 обійняв командування Району ІІ Семенівка в Південному інспектораті – зорганізував три роти самооборони, почав організацію лісового відділу – 3 роту 40 пп АК; взяв участь у „Бурі”; у жовтні 1944 арештований в Ярославі, вивезений до табору в Узловій неподалік Тули, звідки втік; до Польщі повернувся 2 серпня 1946 і добровольцем вступив до НВП – служив у 38 полку артилерії до 1949; Повітовим судом у Плоцку 3 грудня 1955 засуджений до 6 років ув’язнення і позбавлений офіцерського звання; помер у Сосновці.

<sup>3</sup> Так у документі; правильно – Милошевичі.

Ludowy komisarz bezpieczeństwa państwowego USRS  
Generał-lejtnant SAWCZENKO

Nr <sup>a-</sup>243/[...]-<sup>a</sup>

„<sup>a-</sup>24-<sup>a</sup>” stycznia 1946 r.

m. Kijów

Przepisano 3 egz[emplarze]

1 egz. – dla adresata

2 egz. – do a[kt] Sekretariatu NKGB USRS

3 egz. – do a[kt] 2 Zarz[ądu] NKGB USRS

Wykonawca – DIEULIN – 6 Oddział

Podstawa <sup>a-</sup>s/s UNKGB obw[odu] lwowsk[iego] za nr 01704 z 4/XII-45 r.<sup>a</sup>  
przepisała Helman

<sup>c-</sup>Za zgodność:

Oficer oper[acyjny] 6 Oddz[iału] 2 Zarz[ądu] NKGB USRS

St[arszy] lejtnant] (—)

25.I.46 r. Dieulin<sup>c</sup>

*WAP SBU, f. 16, op. 7, spr. 4, t. 3, k. 1–4.*

*Kopia uwierzytelniona, maszynopis.*

## Przypisy

<sup>a-</sup> -<sup>a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>b-</sup> -<sup>b</sup> Obok akapitu na lewym marginesie dopisano odręcznie: *V*

<sup>c-</sup> -<sup>c</sup> Dopisano odręcznie.

<sup>1</sup> Fiedotow Piotr (1900–1963), w l. 1941–1946 naczelnik 2, od maja 1946 Głównego Zarządu NKWD-NKGB-MGB ZSRS, w l. 1946–1947 wiceminister bezp. państw. ZSRS oraz naczelnik 1 Głównego Zarządu MGB ZSRS; od 1940 komisarz bezp. państw. 3 rangi, 1945 gen. lejtnant.

<sup>2</sup> Dawiskiba Henryk (1914–1993), ps. „Petros”, „Raszczyc”, ppor. art. sł. st. WP (1939), por. ludowego WP (1946). W kampanii wrześniowej 1939 kpr. pchor. w 18 pal. Dostał się do niewoli niemieckiej, zbiegł, w czerwcu 1941 wstąpił w Wieluniu do ZWZ. Od 1942 w Lwowie w kontrwywiadzie, 11 maja 1944 objął komendę Obwodu II Siemianówka w Inspektoracie Południowym – zorganizował trzy kompanie Samoobrony, rozpoczął organizację oddziału leśnego – 3 komp. 40 pp AK, wziął udział w „Burzy”. W październiku 1944 aresztowany w Jarosławiu, wywieziony do obozu w Użłowej k. Tuły, skąd uciekł. Do Polski wrócił 2 sierpnia 1946 i zgłosił się ochotniczo do ludowego WP – służył w 38 pal do 1949. Przez Sąd Powiatowy w Plocku został 3 grudnia 1955 skazany na 6 lat więzienia i pozbawiony stopnia oficerskiego. Zmarł w Sosnowcu.

**5 лютого 1946, Київ. Витяг із спецповідомлення Сергія Савченка  
Петрові Федотову про викрите польське підпілля ПСЦ-ДУ  
у Станіславській області**

<sup>a</sup>Копия  
Серия „ОК”<sup>a</sup>  
Совершенно секретно  
Экз. № ...

Начальнику 2 Управления НКГБ Союза ССР  
Генерал-лейтенанту  
тов. ФЕДОТОВУ  
г. Москва

Специальное сообщение  
о вскрытом польском подполье ПСЦ-ДР  
в Станиславской обл.  
(агентурное дело „СЕЙМ”)

Управлением НКГБ Станиславской области арестован заместитель шефа отдела информации Станиславского инспектората „АК” ЛЕВИЦКИЙ Ю. К., который на допросе 4.11.45 г. показал, что параллельно с военной организацией „АК” в Станиславской области существует польская националистическая антисоветская организация ПСЦ-ДР („Панствова служба цивильна”, или иначе именуемая „Делегатура Жонду”), которой руководит –

ГЕНИШ Александр Карлович<sup>1</sup>, 1886 г. рождения, уроженец с. Кудринци, Тернопольского воеводства, из крестьян-середняков, поляк, гражданин СССР, образование высшее техническое, инженер машиностроения, женат, в гор. Станиславе проживает без определенных занятий. Организационная кличка в подполье „ГЕНРИК”.

ЛЕВИЦКИЙ также показал, что руководители Станиславского инспектората „АК” КОВАЧ и КЛИМЧАК организационно были связаны с инженером ГЕНИШ.

На основании этих данных ГЕНИШ установлен и арестован.



**5 lutego 1946, Kijów. Wyciąg z informacji specjalnej  
Siergieja Sawczenki dla Piotra Fiedotowa o wykryciu  
polskiego podziemia PSC-DR w obwodzie stanisławowskim**

<sup>a</sup>Kopia  
Seria „OK”<sup>a</sup>  
Ścisłe tajne  
Egz. nr ...

Do Naczelnika 2 Zarządu NKGB Związku SRS  
Generała-lejtnanta  
tow. FIEDOTOWA  
m. Moskwa

Informacja specjalna  
o wykrytym polskim podziemiu PSC-DR  
w obw[odzie] stanisławowskim  
(agenturalna sprawa „SEJM”)

Zarząd NKGB obwodu stanisławowskiego aresztował zastępcę szefa Oddziału Informacji Inspektoratu Stanisławowskiego AK LEWICKIEGO J. K., który na przesłuchaniu 4.11.45 r. zeznał, że równoległe z wojskową organizacją AK w Obwodzie Stanisławowskim istnieje polska nacjonalistyczna antysowiecka organizacja PSC-DR (Państwowa Służba Cywilna zwana inaczej: Delegatura Rządu), którą kieruje –

HENISZ Aleksander<sup>1</sup> s. Karola, urodzony w 1886 roku we wsi Kudryńce województwo tarnopolskie, z chłopów średniaków, Polak, obywatel ZSRS, wykształcenie wyższe techniczne, inżynier budowy maszyn, żonaty, w Stanisławowie przebywa bez określonego zajęcia. Organizacyjny pseudonim w podziemiu „HENRYK”.

LEWICKI zeznał również, że przywódcy Inspektoratu Stanisławowskiego AK KOWACZ i KLIMCZAK byli organizacyjnie związani z inżynierem HENISZEM.

Na podstawie tych informacji HENISZ został ustalony i aresztowany.

Na przesłuchaniu w UNKGB HENISZ zeznał, że do konspiracji został wciągnięty w kwietniu 1942 roku przez obwodowego kierownika wymie-

На допросе в УНКГБ ГЕНИШ показал, что в подполье он был вовлечен в апреле 1942 года областным руководителем названной организации ЯГУШ – „МИРОСЛАВ”, после чего был назначен руководителем промышленного отдела организации.

ГЕНИШ также показал, что после ареста ЯГУШ в конце 1942 года немцами, организацию возглавил ДУШНЯК – „МАРЬЯН”, он же „ХУГО”, а после выезда его из Львова в июле 1942 г. в Польшу, руководство осуществлял некий „ПРАДЗИЦ”<sup>2</sup> (установочных данных не добыто).

В марте 1945 года „ПРАДЗИЦ” якобы был арестован и руководство организацией принял ГЕНИШ.

Организационную связь с подпольем ГЕНИШ осуществлял до дня ареста с заместителем руководителя этой организации, проживающим во Львове под кличкой „ЮНОША”, путем личных встреч и через специальных курьеров.

ГЕНИШ в июле – августе п. г. получил от „ЮНОШИ” свыше 20 000 рублей на организационные расходы.

Касаясь связи руководства „Делегатуры Жонду” с польским эмигрантским правительством, ГЕНИШ показал, что в гор. Варшаве или Кракове имеется Краевая „Делегатура Жонду”, в составе которой есть представитель эмигрантского польского „правительства”.

В гор. Львове имеется представитель Краевой „Делегатуры Жонду” (общар), заместителями которого с 1943 г. были „РОМАН”, „ПЕТРО”, „ЦЕЗАРЬ”, а с июня 1945 года „ЮНОША”.

Как показал ГЕНИШ, Станиславская областная (воеводская) „Делегатура Жонду” имела следующие отделы:

Служба безпеки (безопасности). Этим отделом руководил СЕМИНОВИЧ – „ВЕСПО”, а с марта 1944 г. после его выезда в Польшу РОСИАКЕВИЧ – „АЛЬБРОМСКИЙ”, ныне арестован по этому же делу.

Промышленный отдел, которым руководил сам ГЕНИШ.

Отдел здравоохранения, во главе которого стоял доктор ЛЯХОВЕЦ – „СТЕПАН”.

Административный отдел – ведал отделом КРАВЧУК – „ЛЕОН”.

Отдел самоуправления, которым руководил БЛЕХАРСКИЙ – „АЛЕКСАНДР”.

Отдел пропаганды, во главе которого стоял журналист КОМЯНКОВСКИЙ – „АНДЖИ”.

Земельный отдел – возглавлялся ШЕПРИЦЕМ – „ВЛАДИСЛАВОМ”.

nionej organizacji JAGUSZA – „MIROŚLAWA”, po czym został mianowany kierownikiem Wydziału Przemysłowego organizacji.

HENISZ zeznał też, że po aresztowaniu JAGUSZA przez Niemców pod koniec 1942 roku na czele organizacji stanął DUSZNIAK – „MARIAN” *on-że* „HUGO”, a po jego wyjeździe ze Lwowa w lipcu 1942 r. do Polski, kierownictwo sprawował niejaki „PRA[W]DZIC”<sup>2</sup> (danych identyfikacyjnych nie uzyskano).

W marcu 1945 roku „PRA[W]DZIC” był ponoć aresztowany i kierowanie organizacją objął HENISZ.

Łączność organizacyjną z podziemiem HENISZ utrzymywał do dnia aresztowania z zastępcą przywódcy tej organizacji, mieszkającym we Lwowie pod pseudonimem „JUNOSZA”, drogą osobistych spotkań i poprzez specjalnych kurierów.

HENISZ w lipcu – sierpniu ub. r. otrzymał od „JUNOSZY” ponad 20 000 rubli na wydatki organizacyjne.

Jeśli chodzi o łączność kierownictwa Delegatury Rządu z polskim rządem emigracyjnym, HENISZ zeznał, że w Warszawie lub Krakowie istnieje Krajowa Delegatura Rządu, w składzie której jest przedstawiciel emigracyjnego rządu polskiego.

W m. Lwowie jest przedstawiciel Krajowej Delegatury Rządu (obszaru), którego zastępcami od 1943 r. byli „ROMAN”, „PIOTR”, „CEZAR”, a od czerwca 1945 roku „JUNOSZA”.

Jak zeznał HENISZ, stanisławowska obwodowa (województwa) Delegatura Rządu miała następujące wydziały:

Służba Bezpieczeństwa. Tym wydziałem kierował SIEMINOWICZ – „WESPO”, a od marca 1944 r. po jego wyjeździe do Polski ROSIAKIEWICZ – „OLBROMSKI”, obecnie aresztowany w niniejszej sprawie.

Wydział Przemysłowy, którym kierował sam HENISZ.

Wydział Ochrony Zdrowia, na czele którego stał doktor LACHOWIEC – „STEFAN”.

Wydział Administracyjny – kierował wydziałem KRAWCZUK – „LEON”.

Wydział Samorządowy, którym kierował BLECHARSKI – „ALEKSANDER”.

Wydział Propagandy, na czele którego stał dziennikarz KOMIANKOWSKI – „ANDRZEJ”.

Wydział Ziemi – na czele z SZEPRYCEM – „WŁADYSŁAWEM”.

Wydział Poczty i Radio[łączności] – pod kierownictwem inżyniera BUKOWSKIEGO – „LUDWIKA”.

Wydział Finansowy – kierował nim inżynier HUDO – „TADEUSZ”.

Отдел почты и радио – находился под руководством инженера БУКОВСКОГО – „ЛЮДВИГА”.

Финансовый отдел – руководил им инженер ГУДО – „ТАДЕУШ”.

Ликвидационным отделом руководил РУБАШЕВСКИЙ – „ВИКТОР”<sup>3</sup>.

Судебным руководителем был судья ВИЛИНСКИЙ – „НАЛЫЧ”.

По данным ГЕНИША, перечисленные выше руководители отделов выехали в Польшу в разное время 1944 и 1945 г. г.

Бургомистром гор. Станислава намечался ПОЗОВСКИЙ – „ЮЗЕФ”, ныне арестован по этому же делу.

В Станиславскую областную „Делегатуру Жонду” входило 11 повитов: Станиславский, Коломыйский, Косовский, Городенковский, Тлумачский, Снятинский, Надворнянский, Калушский, Стрийский и Жидогувский<sup>4</sup>.

Повитовая „Делегатура Жонду” в свою очередь имела рефераты безопасности, хозяйства и продовольствия.

В своих показаниях ГЕНИШ назвал известных ему руководителей повитов и рефератов Станислава, Тлумача, Надворной и Коломыи.

На основании добытых агентурных данных, полученных показаний ГЕНИША и документов – списков руководящего состава организации, изъятых при обыске на квартире у ГЕНИША, УНКГБ Станиславской области арестованы также:

РОСИАКЕВИЧ Тадеуш Иосифович, 1894 г. рождения, уроженец м. Солотвино, Станиславской области, поляк, гражданин СССР, образование высшее сельскохозяйственное, холост, в гор. Станиславе работал зоотехником Облземотдела, последнее время нигде не работал. Арестовывался гестапо.

ПОЗОВСКИЙ Марьян Юзефович, 1893 г. рождения, уроженец г. Львова, поляк, гражданин СССР, со средним образованием, женат, в гор. Станиславе имеет собственную переплетную мастерскую. Арестовывался гестапо.

РОМАНИК Мария Адамовна<sup>5</sup>, 1908 г. рождения, уроженка г. Коломыя, Станиславской области, полька, гражданка СССР, со средним образованием, учительница, в г. Станиславе проживает без определенных занятий.

РОМАНИК Виктор Станиславович, 1892 года рождения, уроженец г. Санок (Польша), поляк, гражданин СССР, со средним образованием, женат на РОМАНИК Марии. В г. Станиславе проживает без определенных занятий.

Арестованный РОСИАКЕВИЧ на первичных допросах показал, что в польскую националистическую организацию он был завербован

Wydziałem Likwidacyjnym kierował RUBASZEWSKI – „WIKTOR”<sup>3</sup>.

Sądownictwem kierował sędzia WILIŃSKI – „HALICZ”.

Według informacji HENISZA, wyżej wymienieni kierownicy wydziałów wyjechali do Polski w różnym czasie w latach 1944 i 1945.

Burmistrzem m. Stanisławowa miał zostać POZOWSKI – „JÓZEF”, obecnie aresztowany w niniejszej sprawie.

W skład Stanisławowskiej Obwodowej Delegatury Rządu wchodziło 11 powiatów: stanisławowski, kołomyjski, kosowski, horodeński, tłumacki, śniatyński, nadwórniański, kałuski, stryjski i żydaczowski.

Powiatowa Delegatura Rządu z kolei miała referaty bezpieczeństwa, gospodarki i zaopatrzenia.

W swoich zeznaniach HENISZ wymienił znanych mu kierowników powiatów i referatów Stanisławowa, Tłumacza, Nadwórnej i Kołomyi.

Na podstawie informacji zdobytych przez agenturę, uzyskanych zeznań HENISZA i dokumentów – spisów składu kierownictwa organizacji, skonfiskowanych podczas rewizji w mieszkaniu HENISZA, przez UNKGB obwodu stanisławowskiego aresztowani zostali także:

ROSIAKIEWICZ Tadeusz s. Józefa, urodzony w 1894 r. w Sołotwinie obwód stanisławowski, Polak, obywatel ZSRS, wykształcenie wyższe rolnicze, kawaler, w m. Stanisławowie pracował jako zootechnik *Obłziemotdiela*, w ostatnim czasie nigdzie nie pracował. Był aresztowany przez Gestapo.

POZOWSKI Marian s. Józefa, urodzony w 1893 r. w m. Lwowie, Polak, obywatel ZSRS, ze średnim wykształceniem, żonaty, w Stanisławowie ma własny zakład introligatorski. Był aresztowany przez Gestapo.

ROMANIK Maria<sup>4</sup> c. Adama, urodzona w 1908 r. w m. Kołomyi obwód stanisławowski, Polka, obywatelka ZSRS, ze średnim wykształceniem, nauczycielka, w m. Stanisławowie przebywa bez określonego zajęcia.

ROMANIK Wiktor s. Stanisława, urodzony w 1892 roku w Sanoku (Polska), Polak, obywatel ZSRS, ze średnim wykształceniem, żonaty z ROMANIK Marią. W Stanisławowie zamieszkuje bez określonego zajęcia.

Aresztowany ROSIAKIEWICZ na wstępnych przesłuchaniach zeznał, że do polskiej nacjonalistycznej organizacji został zwerbowany przez HENISZA w kwietniu 1943 roku pod pseudonimem „OLBROMSKI” i wtedy też został mianowany kierownikiem Wydziału Służby Bezpieczeństwa. Za pracę w Wydziale Bezpieczeństwa ROSIAKIEWICZ – „OLBROMSKI” otrzymywał od HENISZA po 1000 rubli miesięcznie.

W czasie rewizji w mieszkaniu ROSIAKIEWICZA zostały skonfiskowane: maszyna do pisania należąca do organizacji, kilka ampułek z nieznaną cieczą i dwa litry eteru.

ГЕНИШЕМ в апреле 1943 года под псевдонимом „АЛЬБРОМСКИЙ” и тогда же назначен руководителем отдела службы безопасности. За работу в отделе безопасности РОСИАКЕВИЧ – „АЛЬБРОМСКИЙ” получал от ГЕНИША по 1000 рублей ежемесячно.

Во время обыска на квартире РОСИАКЕВИЧА изъяты пишущая машинка, принадлежащая организации, несколько ампул с неизвестной жидкостью и два литра эфира.

Арестованный ПОЗОВСКИЙ показал, что в польской националистической организации состоит с 1942 года под псевдонимом „ЮЗЕФ”, куда вовлечен был ГЕНИШЕМ.

Арестованная связная организации РОМАНИК Мария, организационный псевдоним „ВИХРЬ” признательных показаний еще не дает, однако она достаточно изобличается показаниями арестованного ГЕНИША и материалами обыска.

В результате тщательных обысков во время арестов областной „Делегатуры Жонду” изъяты: списки состава организации, директивные указания, политические информационные и денежные отчеты, воззвания к польскому и украинскому населению, нелегальные националистические газеты, пишущая машинка, шифр-код и ампулы с неисследованной жидкостью.

Организация имела в своем пользовании радиопередатчик и приемник, которые, как показал ГЕНИШ, находятся у ГРАБОВСКОГО – участника организации, находящегося на нелегальном положении.

Принимаются меры к изъятию радиоаппаратуры и ареста ГРАБОВСКОГО.

Следствие по настоящему делу ведется в направлении выявления новых участников организации, оставшихся на нашей территории, установления практической антисоветской деятельности организации, выявления руководящих центров и каналов связей подполья.

О вновь добытых данных по делу будем информировать дополнительно.

Народный Комиссар Государственной Безопасности УССР  
Генерал-лейтенант САВЧЕНКО

№ а-337/С-а

„а-5-а” а-II-а 1946 года

г. Киев

Aresztowany POZOWSKI zeznał, że w polskiej nacjonalistycznej organizacji, do której został wciągnięty przez HENISZA, jest od 1942 roku pod pseudonimem „JÓZEF”.

Aresztowana łączniczka organizacji ROMANIK Maria, organizacyjny pseudonim „WICHER” potwierdzających zeznań jeszcze nie składa, jednak jest ona dostatecznie skompromitowana zeznaniami aresztowanego HENISZA i materiałami z rewizji.

W wyniku dokładnych rewizji podczas aresztowań Obwodowej Delegatury Rządu zostały skonfiskowane: spisy składu organizacji, wytyczne, sprawozdania polityczne, informacyjne i finansowe, odezwy do ludności polskiej i ukraińskiej, nielegalne nacjonalistyczne gazety, maszyna do pisania, szyfr i ampułki z niezidentyfikowaną cieczą.

Organizacja posiadała radionadajnik i odbiornik, które, jak zeznał HENISZ, znajdują się u GRABOWSKIEGO – ukrywającego się członka organizacji.

Podjęmowane są kroki w celu skonfiskowania aparatury radio[wej] i aresztowania GRABOWSKIEGO.

Śledztwo w niniejszej sprawie prowadzone jest w kierunku ujawnienia nowych członków organizacji pozostających na naszym terenie, ustalenia antysowieckiej działalności organizacji, wykrycia ośrodków kierowniczych i kanałów łączności podziemia.

O nowouzyskanych informacjach w sprawie będziemy informować dodatkowo.

Ludowy komisarz bezpieczeństwa państwowego USRS  
Generał-lejtnant SAWCZENKO

Nr <sup>a</sup>337/S-<sup>a</sup>

„<sup>a</sup>5-<sup>a</sup>” <sup>a</sup>II-<sup>a</sup> 1946 roku

m. Kijów

Przepisano 3 egz[emplarze]

<sup>a</sup>Za zgodność:<sup>a</sup> (—)

1 egz. dla adresata

2 „ do a[kt] Sekr[etariatu] NKGB  
USRS

Podstawa <sup>a</sup>Informacja specjalna  
Stanis[ławowski] UNKGB-<sup>a</sup>

3 „ do a[kt] 2 Zarz[ądu] NKGB  
USRS

Wykonawca Tkaczenko  
– 6 Oddział

Przepisała Helman

<sup>a</sup>Nr 2/114303-<sup>a</sup>

*WAP SBU, f. 16, op. 7, spr. 4 (1948 r.), t. 3, k. 111–116.  
Kopia uwierzytelniona, maszynopis.*

Отпечатано 3 экз.

<sup>a</sup>Верно:<sup>a</sup> (—)

1-й экз. адресату

2-й  »  в д[ело] Секр[етариата]  
          НКГБ УССР

Основание <sup>a</sup>Докладная записка<sup>a</sup>

<sup>a</sup>Станис[лавского] УНКГБ<sup>a</sup>

3-й  »  в д[ело] 2 Упр[авления]  
          НКГБ УССР

Исполнитель Ткаченко  
— 6 отдел

печатала Гельман

<sup>a</sup>№ 2/114303<sup>a</sup>

*ГДА СБУ, ф. 16. оп. 7, спр. 4 (1948 р.), т. 3, арк. 111–116.  
Засвідчена копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>a</sup> <sup>a</sup> Вписано від руки.

<sup>1</sup> Геніш Александер (1886 – 21 жовтня 1947), арештований 5 листопада 1945, суджений Військовим трибуналом військ МВС Станіславської області і 30 червня 1946 засуджений до 10 років ВТТ, помер у місці відділення.

<sup>2</sup> Забокшецький-Зралко Юзеф (нар. 1891), пс. „Гілари”, „Правдзіц”, у 1943 у Станіславській делегатурі уряду, загрожений арештом виїхав до Львова; потім призначений на станіславського воєводу; арештований НКВС 14 лютого 1945, суджений Військовим трибуналом військ НКВС Київської області, 23 січня 1946 засуджений до 10 років ВТТ, звільнений з табору 7 вересня 1954; помер у засланні.

<sup>3</sup> Імовірно, цей же, що начальник Військового реферату ПДУ в Перемишлі Станіслав Рубашевський.

<sup>4</sup> Так у документі; правильно – Жидачівський.

<sup>5</sup> Романік Марія (нар. 1903), арештована 8 листопада 1945, суджена Військовим трибуналом військ МВС Станіславської області і 30 червня 1946 засуджена до 10 років ВТТ, звільнена 29 листопада 1954.



## Przypisy

<sup>a- a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Henisz Aleksander (1886 – 21 października 1947), aresztowany 5 listopada 1945, sądzony przez Wojskowy Trybunał wojsk MWD obwodu stanisławowskiego i 30 czerwca 1946 skazany na 10 lat ITŁ, zmarł w miejscu odosobnienia.

<sup>2</sup> Zabokrzecki-Żrałko Józef (ur. 1891), ps. „Hilary”, „Prawdź”, w 1943 w stanisławowskiej delegaturze rządu, zagrożony aresztowaniem wyjechał do Lwowa, następnie wyznaczony na wojewodę stanisławowskiego, aresztowany przez NKWD 14 lutego 1945, sądzony przez Wojskowy Trybunał wojsk NKWD obwodu kijowskiego, 23 stycznia 1946 skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony z obozu 7 września 1954, zmarł na syfilis.

<sup>3</sup> Być może tożsamy z szefem Referatu Wojskowego PDR w Przemysłu Stanisławem Rubaszewskim.

<sup>4</sup> Romanik Maria (ur. 1903), aresztowana 8 listopada 1945, sądzona przez Wojskowy Trybunał wojsk MWD obwodu stanisławowskiego i 30 czerwca 1946 skazana na 10 lat ITŁ, zwolniona 29 listopada 1954.

**21 червня 1946, Станіслав. Обвинувальний висновок  
стосовно Александра Геніша та інших**

мл-7

„Утверждаю”  
Начальник Управления МГБ по СО  
Полковник  
(—) МИХАЙЛОВ  
„<sup>а</sup>21-<sup>а</sup>” июня 1946 года

Обвинительное заключение  
(По следственному делу №-1919)

по обвинению:

- <sup>6</sup>1. ГЕНИША Александра Карловича
2. СМИГЕЛЬСКОГО Станислава Леоновича<sup>1</sup>
- <sup>6</sup>3. БЕЛОУС Тадеуша Антоновича<sup>2</sup>
- <sup>6</sup>4. ВИРТ Фердинанда Карловича<sup>3</sup>
5. РОМАНИК Марии Адамовны  
в пр. пр. ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР
- <sup>6</sup>6. ГРАБОВСКОГО Ромуальда Мерцельевича<sup>4</sup>
- <sup>6</sup>7. КОССОВСКОЙ Ядвиги Карловны<sup>5</sup>  
в пр. пр. ст. ст. 20-54-1, „а” и 54-11 УК УССР

[...]

[...] обвиняются

<sup>в</sup>-1. ГЕНИШ Александр Карлович, 1886 года рождения, уроженец села Кудринцы, бывшего Борщевского повята, Тернопольского воеводства (Польша), из крестьян-середняков, поляк, гр-н СССР, б/п, с высшим образованием, инженер-машиностроения, женат, до ареста проживал в Станиславе, без определенных занятий, родственников в Красной Армии не имеет,<sup>-в</sup>

в том, что:

Будучи польским националистом, в 1942 году вступил в антисоветскую польскую националистическую организацию „Польски Звензек Повстанчи”, принял присягу и являлся руководителем промышленного отдела, собирал сведения о наличии и состоянии промышленных

**21 czerwca 1946, Stanisławów. Wniosek oskarżający  
Aleksandra Henisza i innych**

mł-7

„Zatwierdzam”  
Naczelnik Zarządu MGB SO  
Pułkownik  
(—) MICHAJŁOW  
„<sup>a</sup>21-<sup>a2</sup>” czerwca 1946 roku

Wniosek oskarżający  
(dotyczy sprawy śledczej nr 1919)

z oskarżenia:

- <sup>b</sup>1. HENISZA Aleksandra s. Karola
  2. ŚMIGIELSKIEGO Stanisława<sup>1</sup> s. Leona
  - <sup>b</sup>3. BIEŁOUSA Tadeusza<sup>2</sup> s. Antoniego
  - <sup>b</sup>4. WIRTHA Ferdynanda<sup>3</sup> s. Karola
  5. ROMANIK Marii c. Adama  
o prz[estępstwa] prz[ewidziane] w art. art. 54-1, „a”  
i 54-11 KK USRS.
  - <sup>b</sup>6. GRABOWSKIEGO Romualda<sup>4</sup> s. Marcelgo
  - <sup>b</sup>7. KOSSOWSKIEJ Jadwigi<sup>5</sup> c. Karola  
o prz[estępstwa] prz[ewidziane] w art. art. 20-54-1, „a”  
i 54-11 KK USRS
- [...]

[...] oskarżeni zostają:

<sup>c</sup>1. HENISZ Aleksander s. Karola, urodzony w 1886 roku we wsi Kudryńce, były powiat borszczowski województwo tarnopolskie (Polska), z chłopów średniaków, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, z wyższym wykształceniem, inżynier budowy maszyn, żonaty, przed aresztowaniem mieszkał w Stanisławowie, bez określonego zajęcia, krewnych w Armii Czerwonej nie ma,<sup>c</sup>

o to, że:

Będąc polskim nacjonalistą w 1942 roku wstąpił do antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji Polski Związek Powstańczy, złożył przysięgę i był kierownikiem Wydziału Przemysłowego, zbierał informacje o liczbie i stanie obiektów przemysłowych w obwodzie stanisławowskim.

предприятий в Станиславской области. С февраля 1943 года являлся заместителем областного руководителя „ПЗП” и оставался и после реорганизации „ПЗП” в „Делегатуру Жонду” [!]. С марта 1945 года по день ареста был областным руководителем националистической организации „Делегатура Жонду”, руководил контрреволюционной деятельностью, направленной на отторжение Западной Украины от СССР и передачи власти реакционному эмигрантскому „правительству” в Лондоне. Вербовал участников националистической организации и собирал секретные сведения о Красной Армии, авиации и деятельности советских государственных учреждений, которые через курьеров и лично передавал Делегатуре во Львов. Проводил саботаж общественных, политических и хозяйственных мероприятий советского правительства, приобретал и хранил оружие и пищевую машинку, редактировал антисоветский националистический „Бюллетень”, хранил антисоветские националистические документы организации, выплачивал участникам организации денежные средства и получал денежные вознаграждения по две тысячи рублей –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

г-2. СМИГЕЛЬСКИЙ Станислав Леонович, 1888 года рождения, уроженец села Винники, бывшего Львовского повята, Львовского воеводства (Польша), из рабочих, поляк, гр-н СССР, б/п, с высшим образованием, по специальности инженер химик, женат, до ареста проживал в Станиславе, без определенных занятий, родственников в Красной Армии не имеет, г-

в том, что:

В июле 1943 года вступил в антисоветскую польскую националистическую организацию „Делегатура Жонду”, в составе которой проводил работу за отторжение Западной Украины от СССР и создание буржуазного государства в границах 1939 года во главе с эмигрантским „правительством” в Лондоне. По день ареста встречался с областным руководителем националистической организации ГЕ-НИШЕМ, от которого получал указания по работе, агитировал поляков не выезжать в Польшу, получал денежные вознаграждения.

Работал помощником немецкой биржи труда „Арбейтсамт”, где регистрировал поступающих на работу лиц и был референтом по садоводству в немецком хозяйстве „г-Лигеншафт” г- –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

Od lutego 1943 roku był zastępcą obwodowego przywódcy PZP, gdzie też pozostał po przekształceniu PZP w Delegaturę Rządu [!]. Od marca 1945 roku do dnia aresztowania był obwodowym przywódcą nacjonalistycznej organizacji Delegatura Rządu, kierował kontrrewolucyjną działalnością zmierzającą do oderwania Zachodniej Ukrainy od ZSRS i przekazania władzy reakcyjnemu emigracyjnemu rządowi w Londynie. Werbował członków nacjonalistycznej organizacji i zbierał tajne informacje o Armii Czerwonej, lotnictwie i działalności sowieckich instytucji państwowych, które przez kurierów i osobiście przekazywał Delegaturze do Lwowa. Prowadził sabotaż społecznych, politycznych i gospodarczych przedsięwzięć rządu sowieckiego, zdobywał i przechowywał broń oraz maszynę do pisania, redagował antysowiecki nacjonalistyczny „Biuletyn”, przechowywał antysowieckie nacjonalistyczne dokumenty organizacji, wypłacał członkom organizacji środki pieniężne i otrzymywał wynagrodzenie pieniężne w [wysokości] dwóch tysięcy rubli –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

<sup>d</sup>2. ŚMIGIELSKI Stanisław s. Leona, urodzony w 1888 roku we wsi Winniki były powiat lwowski województwo lwowskie (Polska), z robotników, Polak, ob[ywatel] ZSRS, b/p, z wyższym wykształceniem, z zawodu inżynier chemik, żonaty, przed aresztowaniem mieszkał w Stanisławowie, bez określonego zajęcia, krewnych w Armii Czerwonej nie ma,<sup>d</sup>

o to, że:

W lipcu 1943 roku wstąpił do antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji Delegatura Rządu, w której prowadził pracę na rzecz oderwania Zachodniej Ukrainy od ZSRS i utworzenia burżuazyjnego państwa w granicach z 1939 roku na czele z emigracyjnym rządem w Londynie. Do dnia aresztowania spotykał się z obwodowym przywódcą nacjonalistycznej organizacji HENISZEM, od którego otrzymywał wskazówki dotyczące pracy, agitował Polaków, aby nie wyjeżdżali do Polski, otrzymywał wynagrodzenie pieniężne.

Pracował jako pomocnik niemieckiej giełdy pracy Arbeitsamt, gdzie rejestrował zgłaszające się do pracy osoby i był referentem do spraw sadownictwa w niemieckim gospodarstwie <sup>e</sup>„Liegenschaft<sup>e</sup> –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

<sup>f</sup>3. BIEŁOUS Tadeusz s. Antoniego, urodzony w 1916 roku w Stanisławowie i tam zamieszkały, z robotników, Polak, ob[ywatel] ZSRS, b/p, z wyższym wykształceniem

д-3. БЕЛОУС Тадеуш Антонович, 1916 года рождения, уроженец и житель города Станислава, из рабочих, поляк, гр-н СССР, б/п, с высшим юридическим образованием, по специальности юрист-экономист, холост, до ареста временно работал в „Облпромкооппостач“<sup>д</sup>, врид главного бухгалтера, родственников в Красной Армии не имеет,<sup>д</sup>

в том, что:

Встал на путь активной борьбы против Советской власти, в июле 1943 года вступил в антисоветскую польскую националистическую организацию „Делегатура Жонду“, принял присягу, имел псевдоним „СЕМП“ и по день ареста являлся начальником областного продовольственного Управления, проводил националистическую деятельность по захвату власти поляками и создания польского государства в границах 1939 года во главе с реакционным эмигрантским „правительством“ в Лондоне, собирал для организации сведения о наличии зерновых культур и скота в области, <sup>д</sup>а в период оккупации Станиславской области <sup>д</sup>являлся<sup>д</sup> активным пособником<sup>д</sup> немецких властей, работал начальником продовольственного Отдела окружного немецкого старосты „Крайсгаунтманшафт“ –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1,а” и 54-11 УК УССР.

ж-4. ВИРТ Фердинанд Карлович, 1913 года рождения, уроженец города Станислава, из рабочих, поляк, б/п, с незаконченным высшим образованием, женат, родственников в Красной Армии не имеет, в 1939 году служил в польской армии в чине подхорунжего,<sup>ж</sup>

в том, что:

Встал на путь борьбы против Советской власти, в июле 1944 года вступил в антисоветскую польскую националистическую организацию „Жонд Польский“, принял присягу, имел организационный псевдоним „ЗИГМУНД“, по день ареста являлся референтом безопасности. Проводил националистическую работу за отторжение Западной Украины от СССР и создания польского государства с эмигрантским „правительством“ в Лондоне. Собирал разведывательные сведения. С 1938 года по сентябрь [1939] проводил разведывательную работу в польской контрразведывательной экспозитуре –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1,а” и 54-11 УК УССР.

prawniczym, z zawodu prawnik ekonomista, kawaler, przed aresztowaniem czasowo pracował w <sup>g</sup>*Oblpromko-oppostaczu*<sup>g</sup> jako czasowo pełniący obowiązki głównego księgowego, krewnych w Armii Czerwonej nie ma,<sup>f</sup>

o to, że:

Rozpoczął aktywną walkę przeciwko władzy sowieckiej, w lipcu 1943 roku wstąpił do antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji Delegatura Rządu, złożył przysięgę, miał pseudonim „SEP” i do dnia aresztowania był naczelnikiem Obwodowego Zarządu Apropowizacji, prowadził nacjonalistyczną działalność na rzecz przejęcia władzy przez Polaków i utworzenia państwa polskiego w granicach z 1939 roku na czele z reakcyjnym emigracyjnym rządem w Londynie, zbierał dla organizacji informacje o ilości upraw zbóż i [hodowli] bydła w obwodzie,<sup>h</sup> a w okresie okupacji obwodu stanisławowskiego <sup>g</sup>był<sup>g</sup> aktywnym współpracownikiem<sup>h</sup> władz niemieckich, pracował jako naczelnik wydziału żywnościowego okręgowego niemieckiego starosty Kreishauptmannschaft –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

<sup>i</sup>4. WIRTH Ferdynand s. Karola, urodzony w 1913 roku w Stanisławowie, z robotników, Polak, b/p, z niepełnym wyższym wykształceniem, żonaty, krewnych w Armii Czerwonej nie ma, w 1939 roku służył w Wojsku Polskim w stopniu podchorążego,<sup>i</sup>

o to, że:

Rozpoczął walkę przeciwko władzy sowieckiej, w lipcu 1944 roku wstąpił do antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji Rząd Polski, złożył przysięgę, miał organizacyjny pseudonim „ZYG MUNT”, do dnia aresztowania był referentem bezpieczeństwa. Prowadził nacjonalistyczną robotę na rzecz oderwania Zachodniej Ukrainy od ZSRS i utworzenia państwa polskiego z emigracyjnym rządem w Londynie. Zbierał informacje wywiadowcze. Od 1938 roku do września [1939] roku prowadził pracę wywiadowczą w polskiej ekspozyturze kontrwywiadowczej –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

<sup>j</sup>5. ROMANIK Maria c. Adama, urodzona w 1903 roku w mieście Kołomyi obwód stanisławowski, z robotników, b/p, Polka, ze średnim wykształceniem, nauczycielka, zamężna, przed aresztowaniem mieszkała w Stanisławowie, bez określonego zajęcia, rodzony brat – SMOGOWICZ Stanisław s. Adama w 1945 roku był aresztowa-

<sup>3</sup>-5. РОМАНИК Мария Адамовна, 1903 года рождения, уроженка города Коломия, Станиславской области, из рабочих, б/п, полька, со средним образованием, учительница, замужняя, до ареста проживала в г. Станиславе, без определенных занятий, родной брат – СМОГОВИЧ Станислав Адамович в 1945 году арестован органами МГБ за националистическую деятельность, родственников в Красной Армии не имеет,<sup>-3</sup>

в том, что:

Встала на путь активной борьбы против Советской власти, в декабре 1944 года вступила в антисоветскую польскую националистическую организацию „Делегатура Жонду”, имела псевдоним „ВИХОР”, по день ареста являлась связной между областным руководителем националистической организации и „Делегатурой Жонду” в г. Львове, возила отчеты о работе организации и привозила директивные указания, получала денежные вознаграждения –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

<sup>4</sup>-6. ГРАБОВСКИЙ Ромуальд Мерцельевич, 1896 года рождения, уроженец села Порхово, Коропецкого района, Тернопольской области, из служащих, поляк, гр-н СССР, б/п, образование 8 классов, агроном, женат, в 1915 году служил в Австрийской армии, принимал участие в боях против русских войск, родственников в Красной Армии не имеет,<sup>-4</sup>

в том, что:

Встал на путь борьбы против Советской власти, по заданию областного руководителя польской организации ГЕНИША по день ареста для националистической организации принимал антисоветскую информацию эмигрантского „правительства” из Лондона и собирал разведывательные сведения об офицерском составе, о частях Красной Армии и вооружении, а в период оккупации Станислава являлся десятником немецкой господарской комиссии [...] оказывал помощь немецким властям –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 20-54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

<sup>5</sup>-7. КОССОВСКАЯ Ядвига Карловна, <sup>5</sup>1893-<sup>6</sup> года рождения, уроженка села <sup>7</sup>Кудринцы<sup>7</sup>, бывшего



ny przez organy MGB za nacjonalistyczną działalność, krewnych w Armii Czerwonej nie ma,<sup>j</sup>

o to, że:

Rozpoczęła aktywną walkę przeciwko władzy sowieckiej, w grudniu 1944 roku wstąpiła do antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej organizacji Delegatura Rządu, miała pseudonim „WICHER”, do dnia aresztowania była łączniczką między obwodowym przywódcą nacjonalistycznej organizacji i Delegaturą Rządu w m. Lwowie, woziła sprawozdania z pracy organizacji i przywoziła wytyczne, otrzymywała wynagrodzenie pieniężne – tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

<sup>k</sup>-6. GRABOWSKI Romuald s. Marcelego, urodzony w 1896 roku we wsi Porchowo rejon koropiecki obwód tarnopolski, z urzędników, Polak, ob[ywate]l ZSRS, b/p, wykształcenie 8 klas, agronom, żonaty, w 1915 roku służył w armii austriackiej, brał udział w walkach przeciwko wojskom rosyjskim, krewnych w Armii Czerwonej nie ma,<sup>k</sup>

o to, że:

Rozpoczął walkę przeciwko władzy sowieckiej; do dnia aresztowania na polecenie obwodowego przywódcy polskiej organizacji HENISZA odbierał dla nacjonalistycznej organizacji antysowieckie informacje emigracyjnego rządu z Londynu i zbierał informacje wywiadowcze o kadrze oficerskiej, o oddziałach Armii Czerwonej i ich uzbrojeniu, a w okresie okupacji Stanisławowa był dziesiątnikiem niemieckiej komisji gospodarczej, [...] udzielał pomocy niemieckim władzom –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. art. 20-54-1, „a” i 54-11 KK USRS.

<sup>m</sup>-7. KOSSOWSKA Jadwiga c. Karola, urodzona w <sup>e</sup>-1893<sup>e</sup> roku we wsi <sup>e</sup>Kudryńce<sup>e</sup> były powiat borszczowski województwo tarnopolskie (Polska), z chłopów, Polka, ob[ywate]lka ZSRS, b/p, ze średnim wykształceniem, nauczycielka, przed aresztowaniem mieszkała w Stanisławowie, bez określonego zajęcia, brat HENISZ Aleksander s. Karola został aresztowany i pociągnięty do odpowiedzialności karnej w niniejszej sprawie, krewnych w Armii Czerwonej nie ma,<sup>m</sup>

o to, że:

Rozpoczęła walkę przeciwko władzy sowieckiej, mieszkając w Stanisławowie okazywała aktywną pomoc polskiej nacjonalistycznej organizacji

Борщевского повята, Тернопольского воеводства (Польша), из крестьян, гр-ка СССР, б/п, со средним образованием, учительница, до ареста проживала в г. Станиславе, без определенных занятий, брат ГЕНИШ Александр Карлович арестован и привлекается к уголовной ответственности по настоящему делу, родственников в Красной Армии не имеет,<sup>1</sup>

в том, что:

Встала на путь борьбы против Советской власти, проживая в Станиславе оказывала активную помощь польской националистической организации „Делегатура Жонду”, возила отчеты о работе организации в Делегатуру г. Львов, откуда привозила директивные указания, хранила националистические документы, получала денежные вознаграждения –

т. е. в преступлениях, предусмотренных ст. ст. 20-54-1, „а” и 54-11 УК УССР.

На основании изложенного и руководствуясь ст. 204 УПК УССР, следственное дело №-1919 по обвинению: ГЕНИША Александра Карловича, СМИГЕЛЬСКОГО Станислава Леоновича, БЕЛОУС Тадеуша Антоновича, ВИРТ Фердинанда Карловича, РОМАНИК Марии Адамовны, ГРАБОВСКОГО Ромуальда Мерцельевича и КОССОВСКОЙ Ядвиги Карловны направить Военному Прокурору Войск МВД Станиславской области для предания обвиняемых суду Военного Трибунала<sup>6</sup>.

Ст. следователь УМГБ по СО  
Ст. лейтенант (—) ЛОМЫКИН

„Согласен:”

Зам. начальника Следотдела УМГБ СО  
Подполковник (—) НОВИКОВ

Составлено:

„<sup>а</sup>-18-<sup>а</sup>” /VI-46 г.  
г. Станислав

*ГДА СБУ, Івано-Франківськ, спр. П-11281, арк. 533–543.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу з правого боку вгорі резолюція, вписана від руки: Обвинит[ельное] заключение утверждаю. Дело направить на рассмотрение ВТ МВД С/О. Пом. ВП Прик. ВО. Кап[итан] юстиции, нерозбірливий підпис і дата: 24.6.46 г.*

1214

Delegatura Rządu, wozila sprawozdania z pracy organizacji do delegatury we Lwowie, skąd przywozila wytyczne, przechowywala nacjonalistyczne dokumenty, otrzymywala wynagrodzenie pieniężne –

tj. o przestępstwa przewidziane w art. 20-54-1,,a” i 54-11 KK USRS.

Na podstawie powyższego i kierując się art. 204 KPK USRS, sprawę śledczą nr 1919 dotyczącą oskarżenia: HENISZA Aleksandra s. Karola, ŚMIGIELSKIEGO Stanisława s. Leona, BIEŁOUSA Tadeusza s. Antoniego, WIRTHA Ferdynanda s. Karola, ROMANIK Marii c. Adama, GRABOWSKIEGO Romualda s. Marcelego i KOSSOWSKIEJ Jadwigi c. Karola skierować do Wojskowego Prokuratora wojsk MWD obwodu stanisławowskiego w celu przekazania oskarżonych sądowi Trybunału Wojskowego<sup>6</sup>.

St[arszy] śledczy UMGB SO  
St[arszy] lejtnant (—) ŁOMYKIN

„Wyrażam zgodę:”

Zast[ępcą] Naczelnika Oddziału Śled[czego] UMGB SO  
Podpułkownik (—) NOWIKOW

Sporządzono:

„18-a”/VI-46 r.

m. Stanisławów

*WAP SBU, Iwano-Frankowsk, spr. P-11281, k. 533–543.*

*Oryginał, maszynopis.*

*W prawym górnym rogu pierwszej strony odręczna adnotacja: Wniosek oskarż[ający] zatwierdzam. Sprawę skierować do rozpatrzenia przez WT MWD S/O. Pom[ocnik] WP Przyk[arpackiego] OW Kapit[an] sądownic[stwa], nieczytelny podpis i data: 24.6.46 r.*

## Przypisy

- a-a Wpisano odręcznie.
- b Przy wierszu na lewym marginesie dopisano odręcznie: *V*.
- c-c Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: *5/XI 45 r.*
- d-d Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: *4/XI 1945 r.*
- e-e Poprawiono odręcznie.
- f-f Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: *31/I 46 r.*
- g-g Dopisano na maszynie.
- h-h Przy wierszu na lewym marginesie dopisano odręcznie znak zapytania.
- i-i Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: *13/I 45 [!]*.
- j-j Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: *8/XI 45 r.*
- k-k Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: *1/XII 45* i znak zapytania.

## Примітки

- а-а Вписано від руки.
- б Біля лінійки, зліва на полях, дописано від руки: *V*.
- в-в Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *5/XI 45 з.*
- г-г Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *4/XI 1945 з.*
- г-г Виправлено від руки.
- д-д Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *31/I 46 з.*
- е-е Дописано пізніше на друкарській машинці.
- е-е Біля лінійки, зліва на полях дописано від руки знак питання.
- ж-ж Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *13/I 45 [!]*.
- з-з Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *8/XI 45 з.*
- и-и Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *1/XII 45* та знак питання.
- і Слово нерозбірливе.
- ї-ї Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *6/XI 45*.

<sup>1</sup> Смігельський Станіслав (1888 – 30 квітня 1947), арештований 4 листопада 1945, засуджений до 10 років ВТТ, помер у місці відділення.

<sup>2</sup> Белоус Тадеуш (нар. 1916), арештований 31 січня 1946, засуджений до 8 років ВТТ, звільнений 31 січня 1954.

<sup>3</sup> Вірт Фердинанд (нар. 1913), арештований 13 січня 1946, засуджений до 10 років ВТТ, звільнений 15 червня 1955.

<sup>4</sup> Грабовський Ромуальд (1896 – 21 лютого 1948), арештований 1 грудня 1945, засуджений до 8 років ВТТ, помер у місці відділення.

<sup>5</sup> Коссовська Ядвіга (нар. 1890), арештована 6 листопада 1945, засуджена до 8 років ВТТ; нема інформації про її дальшу долю.

<sup>6</sup> Вищепераховані члени ДУ були суджені й засуджені 30 червня 1946 Військовим трибуналом військ МВС Станіславської області.

<sup>1</sup> Słowo nieczytelne.  
m-m Przy akapicie na lewym marginesie dopisano odręcznie: 6/XI 45.

<sup>1</sup> Śmigielski Stanisław (1888 – 30 kwietnia 1947), aresztowany 4 listopada 1945, skazany na 10 lat ITŁ, zmarł w miejscu odosobnienia.

<sup>2</sup> Bielous Tadeusz (ur. 1916), aresztowany 31 stycznia 1946, skazany na 8 lat ITŁ, zwolniony 31 stycznia 1954.

<sup>3</sup> Wirth Ferdynand (ur. 1913), aresztowany 13 stycznia 1946, skazany na 10 lat ITŁ, zwolniony 15 czerwca 1955.

<sup>4</sup> Grabowski Romuald (1896 – 21 lutego 1948), aresztowany 1 grudnia 1945, skazany na 8 lat ITŁ, zmarł w miejscu odosobnienia.

<sup>5</sup> Kossowska Jadwiga (ur. 1890), aresztowana 6 listopada 1945, skazana na 8 lat ITŁ, brak informacji o dalszych losach.

<sup>6</sup> Wymienieni wyżej członkowie DR byli sądzeni i skazani 30 czerwca 1946 przez Wojskowy Trybunał wojsk MWD obwodu stanisławowskiego.

**5 червня 1946, Київ. Доповідна записка Сергія Савченка  
Віктору Абакумові, Петру Федотові та Микиті Хрущову  
про контакти між українськими та польськими  
націоналістичними формуваннями**

Серия „ОК”  
Совершенно секретно  
экз. № ...

тов. АБАКУМОВУ<sup>1</sup>  
тов. ФЕДОТОВУ  
тов. ХРУЩЕВУ

Докладная записка  
о контакте между украинскими и польскими  
националистическими формированиями в их совместной  
борьбе против Советской власти

агентурное дело „БЕРЛОГА”

Органами МГБ УССР, в ходе ликвидации украинских и польских националистических формирований в западных областях Украины добыты агентурные и следственные данные, а также документы оуновского и польского подполья, свидетельствующие о том, что главарь этих формирований активно ведут переговоры о прекращении борьбы между ОУН и „Армией Краевой” – АК и об объединении и направлении сил этих нелегальных формирований против Советской власти и Польского Правительства Национального Единства.

Такие переговоры возникали и раньше. Причем эти переговоры становились особо активными каждый раз, когда политическая ситуация складывалась не в пользу указанных выше украинских и польских националистических формирований.

Так было, например, в 1942 году, когда наступление немцев по территории СССР было приостановлено, и возникла угроза разгрома для немецких оккупантов; так было и в последующие 1943 и 1944 годы, когда разгром немецких вооруженных сил приближался к завершению.

Переговоры главарей ОУН с подпольем АК имели место и в 1945 году и продолжают в настоящее время, после окончательного разгрома фашистской Германии, в новых послевоенных условиях. Так:

**5 czerwca 1946, Kijów. Informacja Siergieja Sawczenki  
dla Wiktora Abakumowa, Piotra Fiedotowa i Nikity Chruszczowa  
o kontaktach między podziemiem ukraińskim i polskim**

Seria „OK”  
Ścisłe tajne  
egz. nr ...

do  
tow. ABAKUMOWA<sup>1</sup>  
tow. FIEDOTOWA  
tow. CHRUSZCZOWA

Informacja  
o kontakcie między ukraińskimi i polskimi  
nacjonalistycznymi formacjami w sprawie ich wspólnej  
walki przeciwko władzy sowieckiej

sprawa agenturalna „BIERŁOGA”

Organa MGB USRS, w trakcie likwidacji ukraińskich i polskich nacjonalistycznych formacji w zachodnich obwodach Ukrainy uzyskały agenturalne i śledcze informacje, a także dokumenty ounowskiego i polskiego podziemia świadczące o tym, że przywódcy tych formacji aktywnie prowadzą rokowania na temat przerwania walk między OUN i Armią Krajową – AK, zjednoczenia i skierowania sił tych nielegalnych formacji przeciwko władzy sowieckiej i Polskiemu Rządowi Jedności Narodowej.

Takie rozmowy zdarzały się też i wcześniej. Przy czym stawały się one szczególnie intensywne za każdym razem, gdy sytuacja polityczna układała się niekorzystnie dla wymienionych wyżej ukraińskich i polskich organizacji nacjonalistycznych.

Tak było na przykład w 1942 roku, kiedy posuwanie się Niemców w głąb terytorium ZSRS zostało powstrzymane i zaistniała groźba klęski niemieckich okupantów; tak było też w kolejnych latach 1943 i 1944, kiedy zbliżało się rozbitcie niemieckich sił zbrojnych.

Rozmowy przywódców OUN z podziemiem AK miały miejsce także w 1945 roku i są kontynuowane obecnie, po ostatecznym rozbitciu faszystowskich Niemiec, w nowych powojennych warunkach. A zatem:

W maju 1945 roku, po zajęciu przez oddziały Armii Czerwonej m. Pragi, w jednym z magazynów niemieckiego dowództwa w m[iejscu-

В мае 1945 года, после занятия частями Красной Армии гор. Праги, на одном из складов немецкого командования в м. Ржичаны [?] опергруппой МГБ были изъяты оуновские документы, среди которых обнаружена копия документа на польском языке с отметкой: „гор. Львов, 7.1.1945 г.” в адрес „делегата УПА «ВИКТОРА»”. В этом документе заместитель коменданта АК некий „БОГУМИЛ” пишет:

„... Чрезмерно рад Вашему письму. Вопрос, о котором Вы пишете, представляет большой интерес, как для Вас, так и для нас. Польско-украинское соглашение является неотложным делом на сегодня и завтра, на будущее двух наших народов.

Не будем смотреть на наши и Ваши ошибки, пусть они не озлобляют нас, а учат.

Наше положение одинаково, мы имели и имеем общих врагов. Как нас, так и Вас одинаково били когда-то, бьют и сейчас Германия и Россия – исконные враги Польши и Украины.

И сегодня, когда оба эти могущества сражаются, мы вместо того, чтобы радоваться, или хотя бы, затаив дыхание, ожидать – ведем борьбу...

... Наша судьба, наши действия, жизнь наша неразрывны. Отсюда, судьба наша – только соглашение.

Кроме того, скажу, что Англия и Америка, несмотря на результаты состоявшихся конференций, целиком на нашей стороне”.

В конце письма „БОГУМИЛ”, настойчиво призывая делегата УПА „ВИКТОРА” прекратить междоусобную вражду, заявляет:

„... Кровь, пролитая совместно от большевистской пули, Ваших и наших партизан – солдат на нашей старинной, вместе обитаемой земле – сегодня вызывает нам завершить дело”<sup>2</sup>.

Значительно позже – в октябре 1945 года агент УМГБ Тернопольской области сообщил, что в с. Большой-Кут [?], Ровенского района, той же области, приезжали представители польского подполья во главе с неким генералом „САЛЬСКИМ”<sup>3</sup>, который встречался с видным вожаком банд УПА „ЭНЕЕМ”<sup>4</sup> и другими оуновцами, оперировавшими в то время в южной части Ровенской и северной части Тернопольской области для переговоров и урегулирования вопросов по практическому осуществлению совместной, подполья ОУН и АК, борьбы против Советской власти.

Агент УМГБ Дрогобычской области 27 ноября 1945 г. сообщил, что через село Гориславичи проходила группа вооруженных бандитов в количестве до 60 человек, проводниками у которых были жители Крукеничского района – один поляк и второй украинец-нелегал.



wości] Rżyczany [?] grupa oper[acyjna] MGB skonfiskowała ounowskie dokumenty, wśród których znaleziono kopię dokumentu w języku polskim z adnotacją: „m. Lwów, 7.1.1945 r.” na adres delegata UPA „WIKTORA”. W tym dokumencie zastępca komendanta AK niejaki „BOGUMIŁ” pisze:

„... Niezmiernie cieszy mnie Wasz list. Kwestia, o której piszecie, jest bardzo interesująca, zarówno dla Was, jak i dla nas. Polsko-ukraińskie porozumienie wydaje się nieodzowną sprawą na dziś i na jutro, dla przyszłości obu naszych narodów.

Nie będziemy zważać na nasze i Wasze błędy, niech one nas nie rozjątrzą, ale uczą.

Nasza sytuacja jest jednakowa, mieliśmy i mamy wspólnych wrogów. Tak nas, jak i Was jednakowo bili kiedyś, biją i teraz Niemcy i Rosja – odwieczni wrogowie Polski i Ukrainy.

I dzisiaj, kiedy oba te mocarstwa walczą ze sobą, my zamiast się cieszyć, albo chociażby, wstrzymując oddech, czekać – prowadzimy walkę...

... Nasz los, nasze działania, życie nasze nierozdzielnie [złączone]. Stąd, los nasz – tylko porozumienie.

Oprócz tego powiem, że Anglia i Ameryka, bez względu na wyniki odbywających się konferencji, całkowicie są po naszej stronie”.

Na końcu listu „BOGUMIŁ”, wciąż wzywając delegata UPA „WIKTORA” do przerwania bratobójczej wrogości, oświadcza:

„... Krew, przelana wspólnie od bolszewickiej kuli, Waszych i naszych partyzantów – żołnierzy na naszej przastarej, wspólnie zamieszkiwanej ziemi – dziś wzywa nas do dokończenia dzieła”<sup>2</sup>.

Znacznie później – w październiku 1945 roku agent UMGB obwodu tarnopolskiego poinformował, że do w[si] Wielki Kut [?] rejon rówieński tegoż obwodu przyjeżdżali przedstawiciele polskiego podziemia na czele z jakimś generałem „SALSKIM”<sup>3</sup>, który spotykał się ze znanym przywódcą band UPA „ENEJEM”<sup>4</sup> i innymi ounowcami, operującymi w tym czasie w południowej części [obwodu] rówieńskiego i w północnej części obwodu tarnopolskiego w celu [prowadzenia] rozmów i uregulowania kwestii prowadzenia wspólnej walki przeciwko władzy sowieckiej przez podziemie OUN i AK.

Agent UMGB obwodu drohobyckiego 27 listopada 1945 r. poinformował, że przez wieś Horysławice przechodziła grupa uzbrojonych bandytów w liczbie do 60 ludzi, których przewodnikami byli mieszkańcy rejonu krukienickiego – jeden Polak i drugi Ukraińiec – *nielegal*.

Zatrzymując się na odpoczynek w tej wsi, dowódca bandy opowiadał informatorowi o tym, że podziemiowi OUN-UPA znany jest rozkaz Stepana BANDERY<sup>5</sup> o połączeniu się z bandami polskich nacjonalistów AK i kontynuowaniu wspólnej walki zbrojnej przeciwko władzy sowieckiej, chociaż

Остановившись на отдых в этом селе, руководитель банды рассказывал источнику о том, что подполью ОУН-УПА известен приказ Степана БАНДЕРЫ<sup>5</sup> объединиться с бандами польских националистов АК и продолжить совместную вооруженную борьбу против Советской власти, хотя оуновцы и не доверяют полякам, считая их кровными врагами украинцев.

Арестованный руководитель политической референтуры Борщевского районного „Провода” ОУН, Тернопольской области ШМОРГУН Василий, кличка „ВИЙ”, при допросе 20 февраля с. г. показал, что, как ему известно, <sup>а</sup>в конце 1945 года в подполье распространялось информационное сообщение заграничного бюро Центрального „Провода” ОУН о проходивших летом 1945 г. переговорах главарей украинских националистов с польским подпольем.<sup>-а</sup>

ШМОРГУН показал, что представителем ОУН на этих переговорах являлся бывший руководитель „УНДО” – МУДРЫЙ Василий<sup>6</sup>, выступавший <sup>а</sup>здесь от имени „Украинской Головной Вызвольной Рады”<sup>а</sup> – УГВР.

Как показал ШМОРГУН, представители ОУН и АК пришли к соглашению <sup>а</sup>прекратить борьбу между украинскими и польскими националистами<sup>-а</sup> и объединить свои силы для вооруженной борьбы против Советского Союза и Польского Правительства Национального Единства.

Неразрешенными во время этих переговоров между ОУН и АК, как и прежде, остались вопросы территориальные – „будущие границы самостийной Украины”.

В связи с изложенным, как утверждает далее ШМОРГУН, главари ОУН и АК обязались активно противодействовать переселению поляков с украинских земель и украинцев с земель польских с тем, чтобы использовать польское и украинское население этих территорий, как базу в проведении подрывной деятельности против СССР и Польши.

Мы располагаем фактами, когда местные националистически настроенные поляки входят в контакт с руководителями подполья ОУН-УПА, снабжают оуновских нелегалов продуктами и одеждой, оказывают им активное содействие в укрытии от преследований нашими органами. Так:

Арестованный УМГБ Тернопольской области поляк ХИТЕР Иван Стахович при допросе 1 февраля с. г. показал, что прибыв домой в с. Залесье, после демобилизации из польской армии, он намеревался забрать свою семью и выехать в порядке переселения поляков в Польшу. Однако, после беседы с руководителем военной референтуры районного „Провода” ОУН „СМЕРЕКОЙ”, от выезда в Польшу он

ounowcy nie dowierzają Polakom, uważając ich za żywotnych nieprzyjaciół Ukraińców.

Aresztowany kierownik referatu politycznego borszczowskiego rejonowego prowidu OUN obwodu tarnopolskiego SZMORHUN Wasyl, pseudonim „WIJ”, podczas przesłuchania 20 lutego br. zeznał, że, jak mu wiadomo, <sup>a</sup>pod koniec 1945 roku w podziemiu rozpowszechniano informację zagranicznego biura Centralnego Prowidu OUN o prowadzonych latem 1945 r. rozmowach dowódców ukraińskich nacjonalistów z polskim podziemiem.<sup>-a</sup>

SZMORHUN zeznał, że przedstawicielem OUN w tych rozmowach był były przywódca UNDO – MUDRYJ Wasyl<sup>6</sup>, występujący <sup>a</sup>tu w imieniu Ukraińskiej Głównej Rady Wyzwoleńczej<sup>a</sup> – UHWR.

Jak zeznał SZMORHUN, przedstawiciele OUN i AK doszli do porozumienia [ , żeby] <sup>a</sup>przerwać walkę między ukraińskimi i polskimi nacjonalistami<sup>a</sup> i połączyć swoje siły w zbrojnej walce przeciwko Związkowi Sowieckiemu i Polskiemu Rządowi Jedności Narodowej.

Nierozstrzygniętymi w czasie tych rozmów między OUN i AK, jak i wcześniej, pozostały kwestie terytorialne – „przyszłe granice niepodległej Ukrainy”.

W związku z powyższym, jak twierdzi dalej SZMORHUN, przywódcy OUN i AK zobowiązali się aktywnie przeciwdziałać przesiedlaniu Polaków z ziem ukraińskich i Ukraińców z ziem polskich z tym, aby wykorzystać polską i ukraińską ludność tych terenów jako bazę dla prowadzenia destrukcyjnej działalności przeciwko ZSRS i Polsce.

Dysponujemy faktami, że miejscowi nacjonalistycznie nastawieni Polacy wchodzą w kontakty z dowódcami podziemia OUN-UPA, zaopatrują ounowskich konspiratorów w żywność i odzież, okazują im aktywną pomoc w ukrywaniu się przed represjami naszych organów.

I tak, aresztowany przez UMGB obwodu tarnopolskiego Polak CHITER Jan s. Stacha na przesłuchaniu 1 lutego br. zeznał, że przybywszy do domu we w[si] Zalesie po demobilizacji z Wojska Polskiego, zamierzał zabrać swoją rodzinę i wyjechać w ramach przesiedlania Polaków do Polski. Jednak po rozmowie z kierownikiem referatu wojskowego rejonowego Prowidu OUN „SMEREKA”, z wyjazdu do Polski zrezygnował i na propozycję „SMEREKI” urządził w swoim domu schronienie, w którym następnie ukrywał trzech ounowskich bandytów.

Z końcem lutego br. przez ten sam UMGB we w[si] Międzygórze została przeprowadzona operacja likwidacji podziemia OUN-UPA. W rezultacie, w zagrodach tamtejszych mieszkańców – Polaków BORECKIEGO Andrzeja, KWIATKOWSKIEGO Jana i BORECKIEGO Stefana zostały znalezione schrony z ukrywającymi się w nich 6 ounowskimi bandytami.

отказался и по предложению „СМЕРЕКИ” в своем доме оборудовал убежище, в котором затем укрывал трех оуновских бандитов.

В конце февраля с. г. тем же УМГБ в с. Межгирье была проведена операция по ликвидации подполья ОУН-УПА. В результате, в усадьбах местных жителей – поляков БОРЕЦКОГО Андрея, КВЯТКОВСКОГО Ивана и БОРЕЦКОГО Степана были обнаружены убежища с[о] скрывающимися в них 6 оуновскими бандитами. После отказа сдать оружие, последние в завязавшейся перестрелке были уничтожены.

По данным агента УМГБ Тернопольской области, подтвержденными затем донесением другого агента, известно, что скрывающиеся в Гадыновском лесу, Чортковского района участники АК вместе с группой оуновского бандита „ГОЛУБА” во время вооруженного налета на с. Шидловцы в октябре 1945 года ограбили сельский кооператив.

Из добытого нами письма Степана БАНДЕРЫ, датированного 18 ноября 1945 года и направленного подполью ОУН в Западной Украине через личного связного „ДЕМИДА” (арестован нами) видно, что Степан БАНДЕРА информирует члена Центрального „Провода” ОУН Романа ШУХЕВИЧА<sup>7</sup> о положении украинской эмиграции в зоне оккупации союзников, взаимоотношениях украинских националистов с последними и дальнейшем направлении деятельности ОУН, ориентирующейся на английские и американские правительственные круги, а также о переговорах ОУН с поляками.

Степан БАНДЕРА пишет Роману ШУХЕВИЧУ следующее:

„... Везде расширяется братство между украинцами и союзниками. Это имеет сильное политическое влияние и дает для украинского дела хорошую репутацию.

Вот теперь поляки выдвигают свою концепцию общего союза государств между Балтийским, Черным и Адриатическим морями (без народов Кавказа и далее на восток). Это их концепционная лавочка.

Как раз теперь, поляки выступили с предложением договориться с нами... инициатива исходит из кругов АНДЕРСА. Мы будем стоять на тех позициях, что и в прежних переговорах.

Все же необходимо договориться с ними. Трудности будут те же, что и раньше – на основе спорных территорий. Можно было бы вместо этнографического принципа принять форму свободного самоопределения с предложением о проведении некоторых переселений, которые обязаны провести оккупационные государства.

У некоторых из наших людей имеются опасения, что это имело бы плохой отклик среди украинцев. По-моему, такая формула, по сути, ничего не изменяет, т. к. наши территории самоопределяются к Укра-

Po odmowie złożenia broni, w wyniku wymiany strzałów, zostali oni zlikwidowani.

Z informacji agenta UMGB obwodu tarnopolskiego, potwierdzonych następnie przez doniesienie innego agenta wiadomo, że ukrywający się w hadynowskim lesie rejon czortkowski członkowie AK, razem z grupą ounowskiego bandyty „HOŁUBA” podczas zbrojnego napadu na w[ieś] Szydłowiec w październiku 1945 roku obrabowali wiejską spółdzielnię.

Ze zdobytego przez nas listu Stepana BANDERY, datowanego na 18 listopada 1945 roku i skierowanego do podziemia OUN na Zachodniej Ukrainie przez osobistego łącznika „DEMIDA” (aresztowany przez nas) wynika, że Stepan BANDERA informuje członka Centralnego Prowidu OUN Romana SZUCHEWYCZA<sup>7</sup> o sytuacji ukraińskiej emigracji w strefie okupowanej przez aliantów, o stosunkach ukraińskich nacjonalistów z nimi i dalszych kierunkach działalności OUN, zorientowanej na angielskie i amerykańskie kręgi rządowe, a także o rokowaniach OUN z Polakami.

Stepan BANDERA pisze do Romana SZUCHEWYCZA, co następuje:

„... Wszędzie szerzy się braterstwo między Ukraińcami i aliantami. Ma to silny wpływ polityczny i daje ukraińskiej sprawie dobrą opinię.

Oto teraz Polacy podnoszą swoją koncepcję wspólnego związku państw [położonych] między morzami Bałtyckim, Czarnym i Adriatykiem (bez narodów Kaukazu i dalej na wschód). To ich koncepcyjne szachrajstwo.

Właśnie teraz Polacy wystąpili z propozycją dogadania się z nami... inicjatywa pochodzi z kręgów ANDERSA. My będziemy stać na tym samym stanowisku, co i w poprzednich rozmowach.

Jednak konieczne jest dogadanie się z nimi. Trudności będą takie same, jak i wcześniej – na temat spornych terenów. Można by było w miejsce zasady etnograficznej przyjąć formułę swobodnego samookreślenia z propozycją przeprowadzenia pewnych przesiedleń, które państwa okupacyjne są zobowiązane przeprowadzić.

Niektórzy z naszych ludzi obawiają się, że miałyby to niedobry odźwięk wśród Ukraińców. Moim zdaniem, taka formuła w istocie niczego nie zmienia, gdyż nasze tereny samookreślają się jako ukraińskie. A takie postawienie kwestii stawia Polaków w położeniu, w którym trudno im będzie podważyć taką zasadę.

Trzeba powiedzieć, że z rozmów z Polakami coś wyjdzie, oni życzą sobie otrzymać z kraju (z Zachodniej Ukrainy – uwaga nasza) potwierdzenie o uregulowaniu wzajemnych stosunków między UPA i AK.

Jeśli chodzi o ogólną sytuację polityczną, trudno jeszcze powiedzieć, do czego ona doprowadzi. Jasne jest tylko, że teraz istnieje polityczny konflikt między Związkiem Sowieckim z jednej strony i aliantami – z drugiej.

ине. А такая постановка вопроса ставит поляков в положение, при котором им трудно будет противостоять такому принципу.

Нужно сказать, что из разговоров с поляками кое-что выйдет, они желают иметь с края (с Западной Украины – примечание наше) подтверждение об урегулировании взаимоотношений УПА и АК.

Относительно общей политической ситуации еще трудно сказать к чему она приведет. Единственно ясно, что теперь налицо политический конфликт между Советским Союзом с одной стороны и союзниками – с другой. Союзники представляют себе дело так, что время само действует на пользу большевиков... требует твердой постановкой вопроса заставить большевиков отступить на линию (границу) 1939 г.

Настойчивая позиция большевиков может привести к войне... Ситуация подобна той, которая была в 1940–1941 г. г...”

Письмо свое Степан БАНДЕРА заканчивает указаниями Роману ШУХЕВИЧУ о развертывании активной антисоветской националистической деятельности оуновского подполья в Западной Украине, в связи с неизбежностью, по его мнению, возникновения войны между союзниками и СССР.

Таким образом, анализируя приведенные выше фактические материалы о взаимоотношениях между подпольем ОУН и подпольем АК в Западной Украине и представителями их за кордоном, имея также ввиду, что в последнее время бандитско-террористическая деятельность ОУН-УПА против польского населения на нашей территории прекратилась совершенно, в чем, как это видно из письма, заинтересован и БАНДЕРА, напрашивается вывод, что имеющиеся в нашем распоряжении материалы следствия агентуры и документы оуновского подполья действительно подтверждают наличие активно ведущихся переговоров ОУН и АК о совместной борьбе их против Советской власти.

По сути изложенного выше ориентированы УМГБ западных областей для принятия активных агентурно-оперативных мер по борьбе и ликвидации остатков украинско-польского националистического подполья.

О результатах будем информировать.

Министр Государственной Безопасности УССР  
Генерал-лейтенант САВЧЕНКО

№ 6-1993/С-6

„6-5-6” июня 1946 года

г. Киев

1226

Alianci interpretują sprawę tak, że czas sam działa na korzyść bolszewików... trzeba zdecydowanym postawieniem sprawy zmusić bolszewików do wycofania się na granicę z 1939 r.

Nieustępliwa postawa bolszewików może doprowadzić do wojny... Sytuacja podobna jest do tej, jaka była w latach 1940–1941...”

List swój Stepan BANDERA kończy wskazówkami dla Romana SZUCHEWYCZA o rozwijaniu aktywnej antysowieckiej nacjonalistycznej działalności ounowskiego podziemia na Zachodniej Ukrainie, w związku z nieuchronnością, w jego mniemaniu, wybuchu wojny między aliantami i ZSRS.

W ten sposób, analizując przytoczony wcześniej materiał faktograficzny o wzajemnych relacjach między podziemiem OUN i podziemiem AK na Zachodniej Ukrainie oraz ich przedstawicielami za granicą, mając też na uwadze, że w ostatnim czasie bandycko-terrorystyczna działalność OUN-UPA przeciwko polskiej ludności na naszym terenie całkowicie ustała, czym, jak to widać z listu, jest zainteresowany też BANDERA, nasuwa się wniosek, że znajdujące się w naszej dyspozycji materiały śledztwa, agentury i dokumenty ounowskiego podziemia rzeczywiście potwierdzają istnienie aktywnie prowadzonych rozmów OUN i AK o wspólnej ich walce przeciwko władzy sowieckiej.

W związku z powyższym UMGB zachodnich obwodów są ukierunkowywane na podjęcie aktywnych kroków agenturalno-operacyjnych do walki i likwidacji resztek ukraińsko-polskiego nacjonalistycznego podziemia.

O wynikach będziemy informować.

Minister bezpieczeństwa państwowego USRS  
Generał-lejtnant SAWCZENKO

Nr <sup>b</sup>-1993/S-<sup>b</sup>

„<sup>b-5-b</sup>” czerwca 1946 roku  
m. Kijów

odb[ito] 6 egz[emplarzy]

1 – dla t. Abakumowa

1 – dla t. Fiedotowa

1 – dla t. Chruszczowa

<sup>c</sup>-1 – dla 1 Zarz[ądu] MGB USRS<sup>c</sup>

1 – dla Sekr[etariatu] MGB USRS

1 – dla 2 Zarz[ądu] MGB USRS

wyk. Pawlenko – 6 Oddz[iał]

отпеч. 6 экз.

1 – т. Абакумову

1 – т. Федотову

1 – т. Хрущеву

<sup>в-1</sup> – 1 Упр[авление] МГБ УССР<sup>в</sup>

1 – Секр[етариат] МГБ УССР

1 – 2 Упр[авление] МГБ УССР

исп[олнитель] Павленко – 6 отд[ел]

основание: <sup>б-с</sup>/сообщ[ение] УМГБ Терноп[ольской] обл[асти] № 20/2/  
/1462 от 18.3.46 г.<sup>б</sup>

печатала Гельман

<sup>г-Верно:</sup>г (—)

ГДА СБУ, ф. 16, оп. 7, спр. 4 (1948 р.), арк. 31–37.

Засвідчена копія, машинопис.

## Примітки

<sup>а-а</sup> Підкреслено від руки.

<sup>б-б</sup> Вписано від руки.

<sup>в-в</sup> Закреслено від руки.

<sup>г-г</sup> Дописано від руки.

<sup>1</sup> Абакумов Віктор (1908–1954), у 1943–1946 начальник „Смерш”, водночас (серпень – листопад 1944) заступник представника Ради народних комісарів СРСР при ПКНВ; у 1946–1951 міністр державної безпеки СРСР; у 1943 комісар державної безпеки 2 рангу; 1945 генерал-полковник.

<sup>2</sup> Пор. Документ № 26 у: *Польща та Україна у тридцятих – сорокових роках ХХ століття. Поляки і українці між двома тоталітарними системами 1942–1945*, Варшава – Київ 2005.

<sup>3</sup> Сальський Тадеуш (1910–1981), діяч Національно-Радикального табору, у 1942–1943 начальник Відділу пропаганди ГК НЗС; у 1943 емісар до Лондону; до 1971 в еміграції.

<sup>4</sup> Олійник Петро (1909–1946), у 1941 в одній із похідних груп ОУН-Б, у 1942 районний провідник ОУН-Б в Дніпропетровську, у 1943–1945 командир ТВ „Богун”, загинув у боротьбі з НКВС.

<sup>5</sup> Бандера Степан (1909–1959), провідник ОУН-СД; ув’язнений німцями, після війни в еміграції; замордований совітським агентом.

<sup>6</sup> Мудрий Василь (1893–1966), український політичний діяч, головний редактор журналу „Діло”; у 1935–1939 голова Української національно-демократичної партії та віце-маршал Сейму РП; після 1945 в еміграції.

<sup>7</sup> Шухевич Роман (1907–1950), пс. „Тарас”, „ген. Т. Чупринка”, „Р. Лозовий”, „Тарас Чупринка”, „Тур”, генерал бригади, діяч ОУН-Б; крайовий провідник з 1942 і командир УПА з 1943; загинув у боротьбі з функціонерами МДБ.



podstawa: <sup>b</sup>-s[pecjalna] inform[acja] UMGB obw[odu] tarnop[olskiego]  
nr 20/2/1462 z 18.3.46 r.<sup>b</sup>  
przepisała Helman

<sup>d</sup>-Za zgodność:<sup>d</sup> (—)

WAP SBU, f. 16, op. 7, spr. 4 (1948 r.), k. 31–37.  
Kopia uwierzytelniona, maszynopis.

## Przypisy

- <sup>a</sup>-<sup>a</sup> Podkreślono odręcznie.
- <sup>b</sup>-<sup>b</sup> Wpisano odręcznie.
- <sup>c</sup>-<sup>c</sup> Skreślono odręcznie.
- <sup>d</sup>-<sup>d</sup> Dopisano odręcznie.

<sup>1</sup> Abakumow Wiktor (1908–1954), w l. 1943–1946 naczelnik „Smiersz”, jednocześnie (sierpień–listopad 1944) zca przedstawiciela RKL ZSRS przy PKWN; w l. 1946–1951 minister bezp. państw. ZSRS. W 1943 komisarz bezp. państw. 2 rangi, 1945 gen. płk.

<sup>2</sup> Por. dok. 26 w: *Polska – Ukraina w latach trzydziestych – czterdziestych XX wieku. Polacy i Ukraińcy pomiędzy dwoma systemami totalitarnymi 1942–1945*, Warszawa – Kijów 2005.

<sup>3</sup> Salski Tadeusz (1910–1981), działacz Obozu Narodowo-Radykalnego, w l. 1942–1943 szef. Wydz. Propagandy KG NSZ, w 1943 emisariusz do Londynu, do 1971 na emigracji.

<sup>4</sup> Olijnyk Petro (1909–1946), w 1941 w jednej z grup marszowych OUN-B, w 1942 obwodowy prowidyk OUN-B w Dniepropietrowsku, w l. 1943–1945 dca OW „Bohun”, zginął w walce z NKWD.

<sup>5</sup> Bandera Stepan (1909–1959), przywódca OUN-SD, uwięziony przez Niemców, po wojnie na emigracji, zamordowany przez agenta sowieckiego.

<sup>6</sup> Mudryj Wasyl (1893–1966), ukraiński działacz polityczny, redaktor naczelny dziennika „Diło”. W l. 1935–1939 prezes UNDP i wicemarszałek Sejmu RP, po 1945 na emigracji.

<sup>7</sup> Szuchewycz Roman (1907–1950), ps. „Taras”, „gen. T. Czuprynka”, „R. Łozowyj”, „Taras Czuprynka”, „Tur”, gen. bryg., działacz OUN-B, krajowy prowidyk od 1942 i dca UPA od 1943, zginął w walce z funkcjonariuszami MGB.

**14 червня 1946, Київ. Спецповідомлення Сергія Савченка Петру Федотові про ліквідування групи, пов'язаної з АК у Львові**

эк[з.]-3

Совершенно секретно

экз. № а-2-а

Начальнику 2 Управления  
Министерства Госбезопасности СССР  
Генерал-лейтенанту  
тов. ФЕДОТОВУ П. В.

Специальное сообщение  
о ликвидированной группе участников АК в гор. Львове

УМГБ Львовской области, осуществляя дальнейшие мероприятия по ликвидации остатков польского националистического подполья, были получены данные, свидетельствующие о том, что в гор. Львове националистически настроенная группа поляков распространяет среди польского населения нелегальные антисоветские газеты.

В ходе проверки этих данных было установлено, что выявленная группа поляков связана с белопольским подпольем „Армии Краевой” – АК, от которого по нелегальным каналам получает антисоветские газеты „Слово польске”, „Вытравмы”, „Коммуникат” и другие.

Располагая достаточными и проверенными материалами о деятельности группы АК в гор. Львове на выявленных ее участников, УМГБ Львовской области были арестованы –

ТОМАСЕК Северин Иосифович, 1882 г. рождения, уроженец и житель г. Львова, поляк, с высшим образованием, по профессии адвокат, пенсионер. Руководитель группы АК,

ГЕГЕДИС Иосиф Каролевич, 1899 г. рождения, уроженец и житель г. Львова, поляк, в прошлом крупный купец и домовладелец. Активный участник АК,

ГЕГЕДИС Людвиг Каролевич (брат Иосифа), 1885 г. рождения, уроженец г. Станислава, поляк, без определенных занятий, проживал в г. Львове. Активный участник АК,

и другие, всего 8 человек.

Следствием установлено, что руководители Львовского округа АК из числа активных участников белопольского подполья создали спе-

**14 czerwca 1946, Kijów. Informacja specjalna Siergieja Sawczenki  
dla Piotra Fiedotowa o zlikwidowaniu we Lwowie  
grupy związanej z AK**

eg[z.]-3

Ścisłe tajne  
egz. nr <sup>a</sup>-2<sup>a</sup>

Do Naczelnika 2 Zarządu  
Ministerstwa Bezpieczeństwa Państw[owego] ZSRS  
Generała-lejtnanta  
tow. FIEDOTOWA P. W.

Informacja specjalna  
o zlikwidowanej grupie członków AK w m. Lwowie

Przeprowadzając dalsze działania w sprawie likwidacji resztek polskiego nacjonalistycznego podziemia, UMGB obwodu lwowskiego uzyskał informacje świadczące o tym, że w m. Lwowie nacjonalistycznie nastawiona grupa Polaków rozpowszechnia wśród polskiej ludności nielegalne antysowieckie gazety.

W toku weryfikacji tych informacji ustalono, że wykryta grupa Polaków związana jest z *bielopolskim* podziemiem Armii Krajowej – AK, od którego nielegalnymi kanałami otrzymuje antysowieckie gazety „Słowo Polskie”, „Wytrwamy”, „Komunikat” i inne.

Dysponując wystarczającymi i zweryfikowanymi materiałami o działalności grupy AK we Lwowie na wykrytych jej członków, zostali aresztowani przez UMGB obwodu lwowskiego –

TOMASIK Seweryn s. Józefa, urodzony w 1882 r. w m. Lwowie i tam zamieszkały, Polak, z wyższym wykształceniem, z zawodu adwokat, emeryt. Przywódca grupy AK,  
HEGEDIUSZ Józef s. Karola, urodzony w 1899 r. w m. Lwowie i tam zamieszkały, Polak, w przeszłości znaczny kupiec i kamienicznik. Aktywny członek AK,  
HEGEDIUSZ Ludwik s. Karola (brat Józefa), urodzony w 1885 roku w m. Stanisławowie, Polak, bez określonego zajęcia, mieszkał w m. Lwowie. Aktywny członek AK

i inni – łącznie 8 osób.

W śledztwie ustalono, że dowódcy Okręgu Lwowskiego AK spośród aktywnych członków *bielopolskiego* podziemia utworzyli specjalną gru-

циальную группу АК по распространению среди поляков гор. Львова националистической нелегальной литературы.

Арестованный ТОМАСЕК Северин на допросах показал, что он летом 1945 года через связную АК КИС Анну, кличка „ЛЕЛЯ” встретился с членом Львовского округа АК, родным братом – нелегалом ТОМАСЕК Витольдом Иосифовичем, от которого получил задание создать в гор. Львове специальную группу по распространению польских антисоветских газет.

Приняв это задание, ТОМАСЕК Северин связался с участниками АК ГЕГЕДИС Иосифом, ВОЙЦИШКО, ГЕГЕДИС Людвигом, ТОМАСЕК Христиной и другими, создав из них националистическую группу АК.

Сообщив ТОМАСЕК Витольду об этой группе АК, ТОМАСЕК Северин в течение 1945 года получал от Львовского округа АК антисоветскую литературу, которую вместе с другими участниками группы АК распространял среди польского населения гор. Львова.

Следствием также установлено, что участники ликвидированной группы АК приобретали печати и штампы, изготовляли фиктивные документы, которые использовались белопольским подпольем для легализации активных участников АК.

Арестованные ТОМАСЕК, ГЕГЕДИС и другие признали, что они писали антисоветские статьи, направляли их через связную КИС в округ АК, которые впоследствии печатались в нелегальных националистических газетах „Вытрвамы”, „Коммуникат” и „Слово польске”.

Антисоветская националистическая деятельность ликвидированной группы АК подтверждена изъятыми в момент ареста ее участников большого количества нелегальных польских газет „Слово польске”, „Коммуникат”, „Вытрвамы”, а также печатями, штампами и фиктивными документами.

Военным Трибуналом войск МВД Львовской области ТОМАСЕК Северин осужден к 10 годам ИТЛ, ГЕГЕДИС Иосиф, ГЕГЕДИС Людвиг и ВОЙЦИШКО – к 8 годам ИТЛ, остальные участники группы АК – к 3 годам ИТЛ каждый.

Проводим дальнейшие мероприятия по розыску и ликвидации ТОМАСЕКА Витольда, КИС и других руководителей остатков белопольского подполья.

О результатах будем информировать.

Министр государственной безопасности УССР  
Генерал-лейтенант САВЧЕНКО

pę AK do spraw rozpowszechniania wśród Polaków m. Lwowa nacjonalistycznej nielegalnej literatury.

Aresztowany TOMASIK Seweryn na przesłuchaniach zeznał, że latem 1945 roku poprzez łączniczkę AK KIS Annę, pseudonim „LELA” spotkał się z członkiem Okręgu Lwowskiego AK, rodzonym bratem – ukrywającym się TOMASIEM Witoldem s. Józefa, od którego otrzymał zadanie utworzenia w m. Lwowie specjalnej grupy do rozpowszechniania polskich antysowieckich gazet.

Przyjąwszy to zadanie, TOMASIK Seweryn skontaktował się z członkiem AK HEGEDIUSZEM Józefem, WOJCIESZKĄ, HEGEDIUSZEM Ludwikiem, TOMASIK Krystyną i innymi, utworzywszy z nich nacjonalistyczną grupę AK.

Poinformowawszy TOMASIKA Witolda o tej grupie AK, TOMASIK Seweryn w ciągu 1945 roku otrzymywał od Okręgu Lwowskiego AK antysowiecką literaturę, którą wraz z innymi członkami AK rozpowszechniał wśród polskiej ludności m. Lwowa.

W śledztwie ustalono też, że członkowie zlikwidowanej grupy AK zdobywali pieczętki i stemple, sporządzali fałszywe dokumenty, które były wykorzystywane przez *bielopolskie* podziemie do legalizacji aktywnych członków AK.

Aresztowani TOMASIK, HEGEDIUSZ i inni przyznali, że pisali antysowieckie artykuły, przekazując je poprzez łączniczkę KIS do okręgu AK, które następnie były drukowane w nielegalnych nacjonalistycznych gazetach „Wytrwamy”, „Komunikat” i „Słowo Polskie”.

Antysowiecka nacjonalistyczna działalność zlikwidowanej grupy AK została potwierdzona skonfiskowaną w chwili aresztowania jej uczestników znaczną ilością nielegalnych polskich gazet „Słowo Polskie”, „Komunikat”, „Wytrwamy”, a także pieczęciami, stemplami i fałszywymi dokumentami.

Wojskowy Trybunał wojsk MWD obwodu lwowskiego skazał TOMASIKA Seweryna na 10 lat ITŁ, HEGEDIUSZA Józefa, HEGEDIUSZA Ludwika i WOJCIESZKĘ – na 8 lat ITŁ, pozostałych członków grupy AK – na 3 lata ITŁ każdego.

Prowadzimy dalsze działania w celu odnalezienia i likwidacji TOMASIKA Witolda, KIS i innych przywódców resztek *bielopolskiego* podziemia.

O rezultatach będziemy informować.

Minister bezpieczeństwa państwowego USRS  
Generał-lejtnant SAWCZENKO

<sup>б</sup>-Отпеч. 3 экз.

[...] адресату

[...] Секр. МГБ УССР

[...] 2 Упр. МГБ УССР

[...] Власов – 6 отд.

[осн]ование:<sup>б</sup> № <sup>а</sup>-01490/2с. от 25.10.45 г. и № 12/3/1314 от 15.5.46

УМГБ Львов<sup>а</sup>

печатала Гельман <sup>в</sup>-(2416)<sup>в</sup>

„<sup>а</sup>-14-<sup>а</sup>” июня 1946 года

<sup>в</sup>-№ 2125/с<sup>в</sup>

<sup>в</sup>-Верно:

Оперуполномоч. 6-го отдела 2 Упр[авления] МГБ УССР

лейтенант Марц[...] <sup>в</sup>(—)

*ГДА СБУ, ф. 16, оп. 7, спр. 4, т. 13, арк. 253–255.*

*Засвідчена копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>а</sup>-<sup>а</sup> Вписано від руки.

<sup>б</sup>-<sup>б</sup> Дописано на полях на друкарській машинці.

<sup>в</sup>-<sup>в</sup> Дописано від руки.

<sup>b</sup>Odbit[o] 3 egz[emplarze]  
[...] dla adresata  
[...] dla Sekr[etariatu] MGB USRS  
[...] dla 2 Zarz[ądu] MGB USRS  
[...] Własow – 6 Oddz[iał]  
[podst]awa:<sup>b</sup> Nr <sup>a</sup>01490/2s. z 25.10.45 r. i nr 12/3/1314 z 15.5.46  
UMGB Lwów<sup>a</sup>  
przepisała Helman <sup>c</sup>(2416)<sup>c</sup>

„<sup>a</sup>14-<sup>a</sup>” czerwca 1946 roku  
<sup>c</sup>nr 2125/s<sup>c</sup>

<sup>c</sup>Za zgodność:  
Oficer oper[acyjny] 6 Oddziału 2 Zarz[ądu] MGB USRS  
lejtnant Marc[...]<sup>c</sup> (—)

*WAP SBU, f. 16, op. 7, spr. 4, t. 13, k. 253–255.*  
*Kopia uwierzytelniona, maszynopis.*

## Przypisy

- <sup>a</sup> - <sup>a</sup> Wpisano odręcznie.
- <sup>b</sup> - <sup>b</sup> Dopisano na marginesie na maszynie do pisania.
- <sup>c</sup> - <sup>c</sup> Dopisano odręcznie.

**25 червня 1946, Київ. Доповідна записка Сергія Савченка  
Петру Федотові про розпрацювання та ліквідування  
польського підпілля органами МДБ УРСР**

эк[з.]-3

<sup>a</sup>-Серия „К”<sup>a</sup>

Совершенно секретно

экз. № 6-3-6

Начальнику 2 Упр[авления]  
Министерства Госбезопасности СССР  
Генерал-лейтенанту  
тов. ФЕДОТОВУ П. В.

Докладная записка  
об агентурно-оперативной работе МГБ УССР  
по польской линии

Укрепление Советской власти в западных областях Украины и возрастающие оперативно-чекистские удары органов МГБ УССР привели к тому, что к началу 1946 года остатки польских антисоветских организаций и групп перешли в глубокое подполье и по заданиям реакционных центров из-за кордона пытаются активизировать диверсионно-террористическую, повстанческую и разведывательную работу.

Известно, что польское эмигрантское „правительство” на протяжении 1945 [!] года направляло в западные области УССР обученные руководящие кадры польских националистических организаций, снабжало последних вооружением, боеприпасами, радиоаппаратурой, печатными средствами, нелегальной антисоветской литературой, щедро финансируя их подрывную деятельность на территории Украины.

Собранные в ходе ликвидации белопольского подполья материалы свидетельствуют также о том, что английское правительство, приняв польскую реакционную эмиграцию, создало благоприятные условия своей разведке для отбора, подготовки и заброски на территорию УССР специальных эмиссаров не только в качестве руководителей польского националистического подполья, но и как английских разведчиков.

<sup>b</sup>-В результате проведенных агентурно-оперативных мероприятий по разгрому белопольского националистического подполья,

1236



**25 czerwca 1946, Kijów. Raport Siergieja Sawczenki  
dla Piotra Fiedotowa o rozpracowaniu i likwidacji  
polskiego podziemia przez MGB USRS**

eg[z.]-3

<sup>a</sup>-Seria „K”<sup>a</sup>  
Ścisłe tajne  
egz. nr <sup>b</sup>-3<sup>b</sup>

Do Naczelnika 2 Zarz[ądu]  
Ministerstwa Bezpieczeństwa Państw[owego] ZSRS  
Generała-lejtnanta  
tow. FIEDOTOWA P. W.

Raport  
o pracy agenturalno-śledczej MGB USRS  
na odcinku polskim

Umocnienie władzy sowieckiej w zachodnich obwodach Ukrainy i nasilające się operacyjno-czekistowskie uderzenia organów MGB USRS doprowadziły do tego, że na początku 1946 roku resztki polskich antysowieckich organizacji i grup głęboko zakonspirowały się i na polecenie reakcyjnych ośrodków z zagranicy próbują aktywizować dywersyjno-terrorystyczną, powstańczą i wywiadowczą robotę.

Wiadomo, że polski rząd emigracyjny w ciągu 1945 [!] roku kierował do zachodnich obwodów USRS wyszkolone kadry przywódcze polskich nacjonalistycznych organizacji, zaopatrywał je w broń, amunicję, aparaturę radio[wą], środki drukarskie, nielegalną antysowiecką literaturę, hojnie finansując ich destrukcyjną działalność na terytorium Ukrainy.

Zebrane w toku likwidacji *bielopolskiego* podziemia materiały świadczą również o tym, że rząd angielski, przyjąwszy polską reakcyjną emigrację, stworzył swojemu wywiadowi sprzyjające warunki dla doboru, przygotowania i przerzutu na terytorium USRS specjalnych emisariuszy, nie tylko w charakterze przywódców polskiego nacjonalistycznego podziemia, ale i jako angielskich wywiadowców.

<sup>c</sup>W wyniku przeprowadzonych działań agenturalno-operacyjnych w celu rozbicia *bielopolskiego* nacjonalistycznego podziemia, przez MGB USRS w latach 1944–1945 zostało zakończonych ponad 90 spraw agenturalnych i 600 kwestionariuszy ewidencyjnych, w których w pełni wykryto lub częściowo zlikwidowano 160 polskich antysowieckich organizacji oraz grup i aresztowano na tej podstawie – 3949 ich członków.<sup>c</sup>

МГБ УССР в 1944–1945 г. г. ликвидировано свыше 90 агентурных дел и 600 дел-формуляров, по которым вскрыто полностью или частично ликвидировано 160 польских антисоветских организаций и групп и по ним арестовано – 3949 чел. участников.<sup>8</sup>

За этот же период, при ликвидации польских антисоветских организаций органами МГБ УССР выявлено 20 складов, из которых изъято:

Радиостанций и раций	28
Минометов	5
Станковых пулеметов	2
Ручных пулеметов	21
Автоматов	56
Винтовок	148
Пистолетов	86
Гранат	597
Мин различных	35
Бомб	5
Боевых патронов	75 435
Тола	35 кгр
Типографий	7
Ротаторов и множит[ельных] аппаратов	8
Подрывных машинок с часовым механизмом	6

и другая специальная техника

Несмотря на разгром основных руководящих центров белопольского подполья и значительное сокращение польской колонии, вызванное переселением и репатриацией быв. польских граждан в Польшу, в ходе дальнейших агентурно-оперативных мероприятий МГБ УССР добыты данные, свидетельствующие о том, что в западных и в ряде восточных областях Украины продолжают действовать польские националистические организации: „Польски Звензек Повстанчи” – „Армия Краева” – ПЗП-АК и „Паньствова Служба Цивильна” – „Делегатура Жонду” – ПСЦ-ДР.

Остатки глубоко законспирированного польского националистического подполья в своей практической антисоветской и антидемократической деятельности вдохновляются закордонными реакционными кругами и в первую очередь Англии, направляются белопольскими центрами Варшавы, Люблина, Кракова и рассчитывают на возникновение войны между Советским Союзом, Англией и Америкой, в результате которой, по их мнению, СССР будет побежден и ревизионистские территориальные и политические устремления польской санации будут удовлетворены.

W tym samym okresie, podczas likwidacji polskich antysowieckich organizacji przez organa MGB USRS zostało wykrytych 20 magazynów, w których skonfiskowano:

Radiostacji (w tym przenośnych)	28
Granatników	5
Ciężkich karabinów maszynowych	2
Ręcznych karabinów maszynowych	21
Automatów	56
Karabinów	148
Pistoletów	86
Granatów	597
Min różnych	35
Bomb	5
Ostrych nabojów	75 435
Materiału wybuchowego	35 kg
Drukarni	7
Rotatorów i powielaczy	8
Detonatorów z zapalnikiem czasowym i inne specjalne [środki] techniczne	6

Pomimo rozbicia podstawowych ośrodków przywódczych *bielopolskiego* podziemia i znacznego zmniejszenia polskiej kolonii, wywołanych przesiedleniem i repatriacją był[ych] polskich obywateli do Polski, w toku dalszych agenturalno-operacyjnych przedsięwzięć MGB USRS zostały uzyskane informacje świadczące o tym, że w zachodnich oraz wielu wschodnich obwodach Ukrainy nadal działają polskie nacjonalistyczne organizacje: Polski Związek Powstańcy – Armia Krajowa (PZP-AK) i Państwowa Służba Cywilna – Delegatura Rządu (PSC-DR).

Resztki głęboko zakonspirowanego polskiego nacjonalistycznego podziemia w swojej rzeczywistej antysowieckiej i antydemokratycznej działalności czerpią inspirację z zagranicznych reakcyjnych kręgów, w pierwszym rzędzie z Anglii, są ukierunkowywane przez *bielopolskie* ośrodki Warszawy, Lublina, Krakowa i liczą na wybuch wojny między Związkiem Sowieckim, Anglią i Ameryką, w wyniku której, ich zdaniem, ZSRS zostanie pokonany i rewizjonistyczne terytorialne i polityczne dążenia polskiej sanacji zostaną zrealizowane.

W celu likwidacji resztek *bielopolskiego* podziemia agenturalno-operacyjna i śledcza praca organów MGB USRS w 1946 r. na odcinku polskim prowadzona jest w kierunku:

a) wykrycia i likwidacji przywódczych ośrodków polskiego antysowieckiego podziemia, ujawnienia i skonfiskowania materiałowo-technicz-

Для ликвидации остатков белопольского подполья агентурно-оперативная и следственная работа органов МГБ УССР в 1946 г. по польской линии проводится в направлении:

а) вскрытия и ликвидации руководящих центров польского антисоветского подполья, выявления и изъятия материально-технической базы, агентурного перехвата каналов связи белопольского подполья с руководящими центрами за кордоном;

б) заведения и разработки новых оперативных учетов на поляков, подозреваемых в причастности к агентуре английской, немецкой и других иностранных государств;

в) организации агентурно-оперативной работы среди репатриантов и спецпереселенцев – быв. польских граждан, выезжающих по Люблинскому и Московскому соглашениям в Польшу.

<sup>в</sup>На 1 июня с. г. органами МГБ УССР по агентурным делам произведено арестов польского антисоветского элемента 200 человек, из них в западных областях – 130 человек.<sup>в</sup>

За этот же период МГБ УССР заведены, частично ликвидированы и продолжают разрабатываться следующие наиболее характерные агентурные дела по польскому антисоветскому подполью.

<sup>в</sup>УМГБ Станиславской области, осуществляя дальнейшие агентурно-оперативные и следственные мероприятия по делу частично ликвидированной польской антисоветской организации ПСЦ-ДР (аг. дело „СЕЙМ”), дополнительно выявлены и в апреле с. г. арестованы участники областной организации „Делегатура Жонду”, проводившие подрывную работу против СССР.<sup>в</sup>

По делу арестовано 9 человек руководящих участников ПСЦ-ДР, в том числе:

ГЕНИШ Александр Карлович, организационная кличка „ГЕНРИХ”, руководитель Станиславской областной организации ПСЦ-ДР,

ВИРТ Фердинанд Карлович, кличка „ЗИГМУНД”, руководитель отдела безопасности областной организации ПСЦ-ДР,

БЕЛОУС Тадеуш Антонович, кличка „СЕМП”, руководитель продовольственного отдела областной организации ПСЦ-ДР

и другие.

Все арестованные дали признательные показания о принадлежности к польскому националистическому подполью и своей практической антисоветской деятельности.

Следствием и изъятиями при арестах документами установлено, что Станиславская областная польская антисоветская организация ПСЦ-ДР была создана во время немецкой оккупации бывшим поль-

nego zaplecza, agenturalnego przejścia kanałów łączności *bielopolskiego* podziemia z przywódczymi ośrodkami za granicą,

b) założenia i rozpracowania nowych ewidencji operacyjnych na Polaków, podejrzewanych o przynależność do agent[ury] angielskiej, niemieckiej i innych państw zagranicznych,

c) organizacji agenturalno-operacyjnej pracy wśród repatriantów i przesiedleńców – był[ych] polskich obywateli, wyjeżdżających do Polski na podstawie lubelskiego i moskiewskiego porozumienia.

<sup>c</sup>Według stanu na 1 czerwca br. przez organa MGB USRS, na podstawie zakończonych spraw agenturalnych zostały przeprowadzone aresztowania polskiego antysowieckiego elementu w liczbie 200 osób, z tego w zachodnich obwodach – 130 osób.<sup>c</sup>

W tym samym okresie MGB USRS założył, częściowo zakończył oraz nadal rozpracowuje następujące najbardziej charakterystyczne sprawy agenturalne dotyczące polskiego antysowieckiego podziemia.

<sup>c</sup>Zarząd MGB obwodu stanisławowskiego, wykonujący kolejne agenturalno-operacyjne i śledcze działania dotyczące częściowo zlikwidowanej polskiej antysowieckiej organizacji PSC-DR (ag[enturalna] sprawa „SEJM”), dodatkowo wykrył i w kwietniu br. aresztował członków obwodowej organizacji Delegatura Rządu, prowadzących destrukcyjną robotę przeciwko ZSRS.<sup>c</sup>

W sprawie aresztowano 9 osób spośród kierownictwa PSC-DR, w tym:

HENISZ Aleksander s. Karola, organizacyjny pseudonim „HENRYK”, przywódca stanisławowskiej obwodowej organizacji PSC-DR,

WIRTH Ferdynand s. Karola, pseudonim „ZYGMUNT”, kierownik Wydziału Bezpieczeństwa obwodowej organizacji PSC-DR,

BIEŁOUS Tadeusz s. Antoniego, pseudonim „SĘP”, kierownik Wydziału Apropowizacji obwodowej organizacji PSC-DR i inni.

Wszyscy aresztowani złożyli zeznania potwierdzające przynależność do polskiego nacjonalistycznego podziemia i antysowiecką działalność.

Na podstawie śledztwa i skonfiskowanych podczas aresztowań dokumentów ustalono, że stanisławowska obwodowa polska antysowiecka organizacja PSC-DR została założona w czasie niemieckiej okupacji przez były polski rząd emigracyjny w Londynie w celu przygotowania i wychowania kadr administracji samorządowej na wypadek przejścia władzy przez polskich reakcjonistów w Polsce.

Członkowie tej organizacji prowadzili aktywną antysowiecką agitację za utworzeniem polskiego burżuazyjnego państwa w granicach sprzed września 1939 roku, zbierali szpiegowskie informacje o politycznym, go-

ским эмигрантским „правительством” в Лондоне в целях подготовки и воспитания кадров гражданской администрации на случай захвата власти польскими реакционерами в Польше.

Участники этой организации проводили активную антисоветскую агитацию за создание польского буржуазного государства в границах до сентября 1939 года, собирали шпионские сведения о политической, экономической и военной мощи СССР и готовились к вооруженной борьбе против Советского Союза, за отторжение западных областей Украины от СССР.

Следствие продолжается.

Подробное спецсообщение по настоящему делу Вам направлено 3 июня с. г. за № 1980/с.

УМГБ Станиславской области также было частично реализовано дело „СТРИЙСКИЕ”, заведенное в 1945 г., по которому разрабатывался Стрийский инспекторат „Армии Краевой”.

По делу арестовано 8 человек, в том числе:

ПОЛЯК Эдвард Михайлович, организационная кличка „АВГУСТ”, комендант обвода Стрийского инспектората АК,

ЦАЦАЙ Иосиф Мартынович – содержатель явочной квартиры руководства Стрийского инспектората АК,  
и другие.

<sup>в</sup>Агентурно-следственным путем установлено, что Стрийский инспекторат АК, находясь в подполье, готовился к вооруженной борьбе против Советской власти, вовлекал в организацию новых членов, приобретал оружие и боеприпасы и проводил диверсионно-террористическую деятельность против советского актива.<sup>в</sup>

При ликвидации Стрийского инспектората АК изъято оружие, боеприпасы и средства технической связи, в том числе:

Радиопередатчиков	1 шт.
Минометов	1 шт.
Пулеметов	2 шт.
Автоматов	10 шт.
Винтовок	54 шт.
Револьверов	10 шт.
Патронов	4280 шт.
Мин	10 шт.

В январе с. г. МГБ УССР заведено централизованное дело „ПАУТИНА”, по которому вскрывается белопольское подполье в Львов-

spodarczym i wojskowym potencjale ZSRS i przygotowywali się do zbrojnej walki przeciwko Związkowi Sowieckiemu o oderwanie zachodnich obwodów Ukrainy od ZSRS.

Śledztwo jest kontynuowane.

Szczegółowa informacja spec[jalna] o niniejszej sprawie została Wam przesłana 3 czerwca br. pod nr. 1980/s.

UMGB obwodu stanisławowskiego również częściowo zakończył sprawę „STRYJSCY”, założoną w 1945 r., w której rozpracowywany był Inspektorat Stryjski Armii Krajowej.

W sprawie aresztowano 8 osób, w tym:

POLAKA Edwarda s. Michała, organizacyjny pseudonim „AUGUST”, komendanta Obwodu Stryjskiego Inspektoratu AK,

CACAJA Józefa s. Marcina – właściciela mieszkania kontaktowego dowództwa Stryjskiego Inspektoratu AK

i innych.

°Drogą agenturalno-śledczą ustalono, że Inspektorat Stryjski AK, znajdując się w podziemiu, przygotowywał się do zbrojnej walki przeciwko władzy sowieckiej, wciągał do organizacji nowych członków, zdobywał broń i amunicję oraz prowadził dywersyjno-terrorystyczną działalność skierowaną przeciwko sowieckiemu aktywowi.°

Podczas likwidacji Inspektoratu Stryjskiego AK skonfiskowano broń, amunicję i techniczne środki łączności, w tym:

Radionadajników	1 szt.
Granatników	1 szt.
Karabinów maszynowych	2 szt.
Automatów	10 szt.
Karabinów	54 szt.
Rewolwerów	10 szt.
Nabojów	4280 szt.
Min	10 szt.

W styczniu br. MGB USRS założyło scentralizowaną sprawę „PAJĘCZYNA”, w której wykrywane jest *bielopolskie* podziemie w obwodach lwowskim, rówieńskim, kamienieckim, żytomierskim i kijowskim, dowodzone przez Lwowski Okręg AK Południe.

W sprawie rozpracowywanych jest 17 osób, w tym:

„STARY” (nazwiska i imienia nie ustalono), około 40 lat, nielegalnie mieszka we Lwowie, jest szefem Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego Lwowskiego Okręgu AK,

ской, Ровенской, Каменец-Подольской, Житомирской и Киевской областях, руководимое Львовским округом АК „ЮГ”.

По делу разрабатывается 17 человек, в том числе:

„СТАРЫЙ” (фамилия и имя не установлены), около 40 лет, нелегально проживает во Львове, является шефом диверсионно-террористического отдела Львовского округа АК.

„СТАХ” (фамилия и имя не установлены), около 30 лет, нелегал, заместитель „СТАРОВО”,

ЛУБЧИНСКИЙ Станислав Иванович, проживает без определенных занятий в гор. Львове, связной руководства АК,

ТЕРНОПОЛЬСКАЯ Изабелла Станиславовна, проживает в гор. Львове, является содержательницей явочной квартиры руководства АК,

НЕВМЕЖИЦКИЙ Станислав – проживает в гор. Дубно, Ровенской области, является держателем явочной квартиры АК в гор. Дубно и другие.

Разрабатываемые по делу „ПАУТИНА” участники АК проводят нелегальные сборища, на которых обсуждают вопросы практической деятельности против Советской власти, располагают оружием, взрывчатыми веществами, денежными средствами и техникой по изготовлению фиктивных документов.

<sup>в</sup>В результате проведенных агентурно-оперативных мероприятий устанавливается наличие организационной связи участников АК в городах – Дубно, Ровенской области, Славуте, Шепетовке, Проскурово, Каменец-Подольской области и г. Житомир с руководителями Львовского округа АК – „ЮГ”, которые в настоящее время предпринимают меры по подготовке и осуществлению диверсионных и террористических актов, направленных против Советской власти.<sup>в</sup>

Разработку объектов дела продолжаем, принимаются меры к установке и розыску нелегалов – „СТАРОВО” и „СТАХА”. С этой целью за ЛУБЧИНСКИМ, имеющим с ни[ми] непосредственную связь, установлено агентурное и наружное наблюдение.

УМГБ Львовской области в феврале и марте с. г. заведены дела „КОМЕНДАТУРА” и „ОБЛОМКИ”, которые входят в частично ликвидированное централизованное дело „СЕЙМ”.

Дело „КОМЕНДАТУРА” – на группу активных участников АК, проходящих по связям бежавшего в 1945 году в Польшу коменданта Львовского округа АК – ОРЛОСЯ.

По делу разрабатывается 7 человек, в том числе:



„STACH” (nazwiska i imienia nie ustalono), około 30 lat, *nielegal*, zastępca „STAREGO”,

ŁUBCZYŃSKI Stanisław s. Jana, mieszka bez określonego zajęcia w m. Lwowie, łącznik dowództwa AK,

TERNOPOLSKA Izabella c. Stanisława, mieszka w m. Lwowie, jest właścicielką lokalu kontaktowego dowództwa AK,

NIEWMIERZYCKI Stanisław – mieszka w m. Dubno obwód rówieński, jest właścicielem mieszkania kontaktowego AK w m. Dubno i inni.

Rozpracowywani w sprawie „PAJĘCZYNA” członkowie AK przeprowadzają nielegalne zebrania, na których omawiają kwestie działalności przeciwko władzy sowieckiej, dysponują bronią, materiałami wybuchowymi, środkami pieniężnymi i technicznymi do sporządzania fałszywych dokumentów.

°W wyniku prowadzonych działań agenturalno-operacyjnych ustala się istnienie organizacyjnej łączności członków AK w miastach – Dubnie obwód rówieński, Sławucie, Szepietówce, Proskurowie obwód kamieniecki i w Żytomierzu z przywódcami Okręgu Lwowskiego AK Południe, którzy w obecnym czasie podejmują kroki w celu przygotowania i przeprowadzenia aktów dywersyjnych i terrorystycznych skierowanych przeciwko władzy sowieckiej.°

Rozpracowywanie obiektów sprawy kontynuujemy, podjęte zostały kroki w celu ustalenia i odnalezienia *nielegalów* – „STAREGO” i „STACHA”. W tym celu podjęto agenturalną i zewnętrzną obserwację ŁUBCZYŃSKIEGO mającego z nimi bezpośredni kontakt.

UMGB obwodu lwowskiego w lutym i marcu br. założył sprawy „KOMENDANTURA” i „OKRUCHY”, które wchodzi w skład częściowo zakończonej scentralizowanej sprawy „SEJM”.

Sprawa „KOMENDANTURA” – na grupę aktywnych członków AK, występujących w kontaktach zbiegłego w 1945 roku do Polski komendanta Okręgu Lwowskiego AK – ORŁOSIA.

W sprawie rozpracowywanych jest 7 osób, w tym:

KOLESA Stanisław s. Józefa, był[y] przywódca wojskowo-sportowego towarzystwa piłsudczyków „SOKÓŁ” we Lwowie, podoficer był[ego] Wojska Polskiego,

CHOLEWA Władysław s. Wiktora, Polak, mieszkaniec m. Lwowa, z zawodu murarz i inni.

W wyniku przeprowadzonych dalszych przedsięwzięć agenturalnych ustalono, że rozpracowywany w sprawie KOLESA utrzymuje ścisłą łącz-

КОЛЕСА Станислав Иосифович, быв. руководитель военно-спортивного общества пилсудчиков „СОКОЛ” во Львове, подофицер быв. польской армии,

ХОЛЕВА Владислав Викторович, поляк, житель гор. Львова, по специальности каменщик

и другие.

В результате проведенных дальнейших агентурных мероприятий установлено, что разрабатываемый по делу КОЛЕСА поддерживает тесную связь с быв. комендантом Львовского округа АК ОРЛОСЕМ, бежавшим в Польшу и комендантом АК в селе Зимние Воды<sup>1</sup> (предместье г. Львова) – КУРЧИНСКИМ.

По агентурным данным устанавливается, что КОЛЕСА и КУРЧИНСКИЙ достали для ОРЛОСЯ эваколист и помогли ему бежать в Польшу.

Разработкой установлено, что фигуранты дела имеют нелегальную типографию, выпускают и распространяют польскую антисоветскую газету „Вытрвамы” и налаживают связи с подпольем АК в Польше.

Разработка продолжается.

Дело „ОБЛОМКИ” – на группу участников польской военной повстанческой организации „Армия Краева” – АК.

По делу разрабатывается 10 человек, в том числе:

ЯКИМОВИЧ-ДОБРОВОЛЬСКАЯ Антонина Николаевна, проживает во Львове, без определенных занятий,

КРЫСА Дора – медицинская сестра, работает в одном из госпиталей гор. Львова,

КВИТИНСКИЙ – студент политехнического института во Львове,

НИМЕЦ Янина Казимировна, работает дворником, проживает во Львове

и другие.

Разработкой устанавливается, что участники этой польской антисоветской организации принимают радиопередачи из Лондона, пишут антисоветские рефераты в подпольные антисоветские газеты „Вытрвамы” и „Слово Польске”, распространяют их среди польского населения, вовлекают в организацию новых членов, поддерживают связь с подпольем АК в Польше.

ЯКИМОВИЧ-ДОБРОВОЛЬСКАЯ занимает руководящее положение в организации, имеет 6 связных, из которых четыре: „ЗЮТА”, „ЛИЛЯ”, „РУЖА” и „ПАЛЬМА” выехали в Польшу.

ność z był[ym] komendantem Okręgu Lwowskiego AK ORŁOSIEM, zbiegłym do Polski i komendantem AK we wsi Zimna Woda (przedmieście Lwowa) – KURCZYŃSKIM.

Na podstawie danych agentury ustala się, że KOLESA i KURCZYŃSKI zdobyli dla ORŁOSIA zaświadczenie ewaku[acyjne] i pomogli mu uciec do Polski.

W drodze rozpracowania ustalono, że figuranci sprawy mają nielegalną drukarnię, wydają i rozpowszechniają polską antysowiecką gazetę „Wytrwamy” i nawiązują łączność z podziemiem AK w Polsce.

Rozpracowanie jest kontynuowane.

Sprawa „OKRUCHY” – na grupę członków polskiej wojskowej powstańczej organizacji Armia Krajowa – AK.

W sprawie rozpracowywanych jest 10 osób, w tym:

JAKIMOWICZ-DOBROWOLSKA Antonina c. Mikołaja, mieszka we Lwowie, bez określonego zajęcia,

KRYSA Dora – pielęgniarka, pracuje w jednym ze szpitali m. Lwowa,

KWITYŃSKI – student Politechniki we Lwowie,

NIEMIEC Janina c. Kazimierza, pracuje jako dozorczyjni, mieszka we Lwowie

i inni.

W drodze rozpracowania ustala się, że członkowie tej polskiej antysowieckiej organizacji odbierają depesze radiowe z Londynu, piszą antysowieckie artykuły do podziemnych antysowieckich gazet „Wytrwamy” i „Słowo Polskie”, rozpowszechniają je pośród polskiej ludności, wciągają do organizacji nowych członków, utrzymują łączność z podziemiem AK w Polsce.

JAKIMOWICZ-DOBROWOLSKA zajmuje kierownicze stanowisko w organizacji, ma 6 łączniczek, z których cztery: „ZIUTA”, „LILA”, „RÓŻA” i „PALMA” wyjechały do Polski.

Według informacji agentury, JAKIMOWICZ-DOBROWOLSKA w okresie niemieckiej okupacji pracowała jako komendant trzech placówek organizacji AK.

Rozpracowywanie jest kontynuowane.

### Przebieg przesiedlenia i repatriacji byłych polskich obywateli do Polski

Na przestrzeni lat 1945–1946 z terytorium USRS, zgodnie z lubelskim i moskiewskim porozumieniem, było przeprowadzane przesiedlenie i repatriacja byłych polskich obywateli do Polski.

По агентурным данным, ЯКИМОВИЧ-ДОБРОВОЛЬСКАЯ в период немецкой оккупации работала комендантом трех пляцувок организации АК.

Разработка продолжается.

#### Ход переселения и репатриации бывших польских граждан в Польшу

На протяжении 1945–1946 г. г. с территории УССР, согласно Люблинского и Московского соглашений, проводилось переселение и репатриация бывших польских граждан в Польшу.

По состоянию на 15 мая с. г. репатриация польских граждан из восточных областей Украины закончена.

Уполномоченный Главного Правления СПП по УССР <sup>6</sup>Прийма-<sup>6</sup> вместе с аппаратом СПП, в связи с окончанием репатриации, 17 мая с. г. выехал в Москву, откуда после отчета в Главном Правлении СПП будет следовать в Польшу.

Прошедшая репатриация характеризуется следующими цифровыми данными:

Всего учтено польских граждан	35 295
Подали заявления о выходе из советского гражданства	35 266
из них:	
а) получили эвакодокументы	30 837
б) отказано в выезде в Польшу	1 395
в) отказались выехать после оформления документов	322
Имели право на выезд в Польшу, но не подали заявлений	590
Выехало в Польшу	34 766
в том числе детей	11 474

Об итогах репатриации бывших польских граждан в Польшу высылаем отдельную докладную записку.

Переселение польских граждан из западных областей УССР продолжается.

Ход переселения по состоянию на 1 июня с. г. характеризуется следующими данными:

Według stanu na 15 maja br. repatriacja polskich obywateli ze wschodnich obwodów Ukrainy została zakończona.

W związku z zakończeniem repatriacji, pełnomocnik Głównego Zarządu ZPP do spraw USRS <sup>b</sup>Prijma<sup>b</sup> wraz z aparatem ZPP, 17 maja br. wyjechał do Moskwy, skąd po złożeniu sprawozdania w Głównym Zarządzie ZPP ma udać się do Polski.

Przeprowadzoną repatriację obrazują następujące dane liczbowe:

Łącznie zarejestrowano polskich obywateli	35 295
Złożyło oświadczenia o rzeczeniu się sowieckiego obywatelstwa	35 266
z tego:	
a) otrzymało dokumenty ewaku[acyjne]	30 837
b) odmówiono wyjazdu do Polski	1 395
c) zrezygnowało z wyjazdu po załatwieniu dokumentów	322
Miało prawo wyjazdu do Polski, ale nie złożyło wniosków	590
Wyjechało do Polski	34 766
w tym dzieci	11 474

O wynikach repatriacji byłych polskich obywateli do Polski przesyłamy oddzielne sprawozdanie.

Przesiedlenie polskich obywateli z zachodnich obwodów USRS trwa.

Przebieg przesiedlenia według stanu na 1 czerwca br. odzwierciedlają następujące dane:

Łącznie zarejestrowano polskich obywateli	838 310
Złożyło wnioski o przesiedlenie	877 918
Otrzymało dokumenty ewaku[acyjne]	655 511
Odmówiono wyjazdu do Polski	1 199
Zrezygnowało z wyjazdu po załatwieniu dokumentów	6 694
Mają prawo wyjazdu do Polski, ale nie złożyli wniosków	24 959
Wyjechało do Polski	725 422

Minister bezpieczeństwa państwowego USRS  
Generał-lejtnant SAWCZENKO

Nr <sup>b</sup>2262/s<sup>b</sup>

„<sup>b</sup>25<sup>b</sup>” czerwca 1946 roku

m. Kijów

odbit[o] 3 egz.

1249

Всего учтено польских граждан	838 310
Подали заявления о переселении	877 918
Получили эвакуодокументы	655 511
Отказано в выезде в Польшу	1 199
Отказались от выезда после оформления документов	6 694
Имеют право на выезд в Польшу, но не подали заявлений	24 959
Выехало в Польшу	725 422

Министр государственной безопасности УССР  
Генерал-лейтенант САВЧЕНКО

№ <sup>б</sup>-2262/с-<sup>б</sup>  
„<sup>б</sup>-25-<sup>б</sup>” июня 1946 года  
г. Киев

отпеч[атано] 3 экз.

1 – адресату

1 – Секр. МГБ УССР

1 – 2 Упр. МГБ УССР

исп. Власов – 6 отд.

основание: <sup>б</sup>Централизованные дела „Сейм” и „Паутина” [...] УМГБ  
областей о работе по польской линии за 1945 год<sup>б</sup>  
печатала Гельман

<sup>а</sup>-Верно:<sup>а</sup> (—)

*ГДА СБУ, ф. 16, оп. 7, спр. 4, т. 14, арк. 83–93.  
Засвідчена копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>а</sup>-<sup>а</sup> Дописано від руки.

<sup>б</sup>-<sup>б</sup> Вписано від руки.

<sup>в</sup>-<sup>в</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *І*.

<sup>1</sup> Так у документі; правильно – Зимна Вода, перейменовано на Водяне.

1 – dla adresata  
1 – dla Sekr[etariatu] MGB USRS  
1 – dla 2 Zarz[ądu] MGB USRS  
wyk. Własow – 6 Oddz[iał]  
podstawa: <sup>b</sup>Scentralizowane sprawy „Sejm” i „Pajęczyna” [...] UMGB ob-  
wodów o pracy na polskim odcinku za 1945 rok<sup>b</sup>  
przepisała Helman

<sup>a</sup>Za zgodność:<sup>a</sup> (—)

*WAP SBU, f. 16, op. 7, spr. 4, t. 14, k. 83–93.  
Kopia uwierzytelniona, maszynopis.*

## Przypisy

- <sup>a- -a</sup> Dopisano odręcznie.
- <sup>b- -b</sup> Wpisano odręcznie.
- <sup>c- -c</sup> Obok akapitu, na lewym marginesie, dopisano odręcznie: *V*.

**20 липня 1946, Київ. Доповідна записка Сергія Савченка  
Віктору Абакумові про ліквідування ПСЦ-ДУ  
у Станіславській області**

эк[з.]-3

Совершенно секретно  
экз. № а-3-а

Министру Государственной Безопасности Союза ССР  
Генерал-Полковнику  
тов. АБАКУМОВУ В. С.

Докладная записка  
о ликвидированной антисоветской польской  
националистической организации ПСЦ-ДР  
в Станиславской обл[асти] (аг. дело „СЕЙМ”)

В результате агентурно-оперативных мероприятий по ликвидации польской антисоветской военно-повстанческой организации Станиславского инспектората АК, Управлением МГБ Станиславской области были добыты данные о существовании на территории области параллельно действующей с АК польской антисоветской гражданской организации ПСЦ-ДР („Паньствова Служба Цивильна” или иначе именуемая „Делегатура Жонду”).

Располагая достаточно проверенными материалами об антисоветской деятельности Станиславской областной ПСЦ-ДР, были арестованы активные ее участники:

ГЕНИШ Александр Карлович, 1886 г. рождения, уроженец с. Кудринце, Борщовского района, Тернопольской области, поляк, гражданин СССР, инженер-машиностроитель, без определенных занятий, проживал в г. Станиславе, руководитель областной организации ПСЦ-ДР под кличкой „ГЕНРИХ”,

РОСИАКЕВИЧ Тадеуш Иосифович, 1894 г. рождения, уроженец г. Солотвино, Станиславской области, поляк, гражданин СССР, с высшим образованием, работал зоотехником Облземотдела в гор. Станиславе, в 1944 году возглавлял отдел безопасности ПСЦ-ДР под псевдонимом „АЛЬБРОМСКИЙ”,



**20 lipca 1946, Kijów. Sprawozdanie Siergieja Sawczenki  
dla Wiktora Abakumowa o zlikwidowaniu PSC-DR  
w obwodzie stanisławowskim**

eg[z.]-3

Ścisłe tajne  
egz. nr <sup>a-3</sup>-<sup>a</sup>

Do Ministra Bezpieczeństwa Państwowego Związku SRS  
Generała-pułkownika  
tow. ABAKUMOWA W. S.

Sprawozdanie  
o zlikwidowanej antysowieckiej polskiej nacjonalistycznej  
organizacji PSC-DR w obw[odzie] stanisławowskim  
(ag[enturalna] sprawa „SEJM”)

W wyniku agenturalno-operacyjnych przedsięwzięć dotyczących likwidacji polskiej antysowieckiej wojskowo-powstańczej organizacji Inspektoratu Stanisławowskiego AK, Zarząd MGB obwodu stanisławowskiego uzyskał informacje o istnieniu na terenie obwodu działającej równolegle z AK polskiej antysowieckiej obywatelskiej organizacji PSC-DR (Państwowa Służba Cywilna, inaczej nazywana Delegaturą Rządu).

Dysponując dostatecznie zweryfikowanymi materiałami o antysowieckiej działalności stanisławowskiej obwodowej PSC-DR, zostali aresztowani aktywni jej członkowie:

HENISZ Aleksander s. Karola, urodzony w 1886 r. we w[si] Kudryńce rejon borszczowski obwód tarnopolski, Polak, obywatel ZSRS, inżynier budowy maszyn, bez określonego zajęcia, mieszkał w m. Stanisławowie, kierownik obwodowej organizacji PSC-DR pod pseudonimem „HENRYK”,

ROSIAKIEWICZ Tadeusz s. Józefa, urodzony w 1894 r. w Sołotwinie obwód stanisławowski, Polak, obywatel ZSRS, z wyższym wykształceniem, pracował jako zootechnik *Obłziemotdiela* w m. Stanisławowie, w 1944 roku stał na czele Wydziału Bezpieczeństwa PSC-DR, pseudonim „OLBROMSKI”,

1253

ВИРТ Фердинанд Карлович, 1913 г. рождения, уроженец г. Станислава, поляк, с высшим юридическим образованием, бывший офицер 2 отдела польглавштаба. В последнее время руководил отделом безопасности областной ДР, кличка „ЗИГМУНД”;

ГРАБОВСКИЙ Ромуальд Марцельевич, 1896 года рождения, уроженец г. Станислава, поляк, гражданин СССР, по специальности агроном, без определенных занятий. Руководитель военно-политической разведки –

и другие, всего 11 чел.

Во время арестов участников Станиславской областной „Делегатуры Жонду” были изъяты списки состава организации, директивные указания, информационные и денежные отчеты, антисоветские воззвания, нелегальные националистические газеты, пишущая машинка, шифры, коды и др.

Следствием установлено, что Станиславская областная ПСЦ-ДР была создана в 1942 году бывшим польским эмигрантским „правительством” в Лондоне в целях подготовки кадров администрации на случай захвата власти в Польше реакционными партиями.

Касаясь связи руководства Станиславской ДР с быв. польским эмигрантским „правительством”, арестованный ГЕНИШ показал, что в гор. Варшаве действует Краевая „Делегатура Жонду”, в составе которой имеется представитель этого „правительства”.

Краевая ДР в Польше осуществляла руководство практической деятельностью широко разветвленной сети организаций ПСЦ-ДР в западных областях УССР через представительство Краевой ДР в гор. Львове на, так называемый, Львовский обшар ПСЦ-ДР (ликвидирован МГБ УССР в 1944–[19]45 г. г.).

Все арестованные по делу сознались в принадлежности к польскому националистическому подполью и что они, как руководители Станиславской областной „Делегатуры Жонду”, проводили антисоветскую деятельность в направлении:

а) подготовки государственной администрации на случай захвата власти польским эмигрантским „правительством”;

б) проведения антисоветской пропаганды за создание польского государства в границах 1939 года;

в) сбора и передачи Лондонскому польскому „правительству” разведывательных сведений о военно-хозяйственной мощи СССР;

г) установления контакта с руководителями „Армии Краевой” – АК в борьбе против Советской власти.

WIRTH Ferdynand s. Karola, urodzony w 1913 r. w Stanisławowie, Polak, z wyższym wykształceniem prawniczym, były oficer 2 Oddziału Pol[skiego] Sztabu Głów[nego]. W ostatnim czasie kierował Wydziałem Bezpieczeństwa obwodowej DR, pseudonim „ZYGMUNT”,

GRABOWSKI Romuald s. Marcelego, urodzony w 1896 roku w m. Stanisławowie, Polak, obywatel ZSRS, z zawodu agronom, bez określonego zajęcia, kierownik wywiadu wojskowo-politycznego

i inni, łącznie 11 os[ób].

W czasie aresztowania członków stanisławowskiej obwodowej Delegatury Rządu zostały skonfiskowane wykazy składu [osobowego] organizacji, dyrektywy, raporty informacyjne i finansowe, antysowieckie odezwy, nielegalne nacjonalistyczne gazety, maszyna do pisania, szyfry, kody i in[ne].

W śledztwie ustalono, że stanisławowska obwodowa PSC-DR została utworzona w 1942 roku przez były polski rząd emigracyjny w Londynie w celu przygotowania kadr administracji na wypadek przejścia władzy w Polsce przez partie reakcyjne.

Jeśli chodzi o łączność kierownictwa stanisławowskiej DR z był[ym] polskim rządem emigracyjnym, aresztowany HENISZ zeznał, że w m. Warszawie działa Krajowa Delegatura Rządu, w składzie której znajduje się przedstawiciel tego rządu.

Krajowa DR w Polsce sprawowała kierownictwo nad działalnością szeroko rozgałęzionej sieci organizacji PSC-DR w zachodnich obwodach USRS poprzez przedstawicielstwo Krajowej DR w m. Lwowie na tak zwany Obszar Lwowski PSC-DR (zlikwidowany przez MGB USRS w latach 1944–[19]45).

Wszyscy aresztowani w sprawie przyznali się do przynależności do polskiego nacjonalistycznego podziemia i do tego, że jako przywódcy stanisławowskiej obwodowej Delegatury Rządu prowadzili antysowiecką działalność w kierunku:

- a) przygotowania państwowej administracji na wypadek przejścia władzy przez polski rząd emigracyjny,
- b) prowadzenia antysowieckiej propagandy za utworzeniem państwa polskiego w granicach z 1939 roku,
- c) zbierania i przekazywania polskiemu rządowi londyńskiemu informacji wywiadowczych o wojskowo-gospodarczym potencjale ZSRS;
- d) nawiązania kontaktu z przywódcami Armii Krajowej – AK w walce przeciwko władzy sowieckiej;
- e) okazywania materialnej pomocy członkom polskiego nacjonalistycznego podziemia i ich rodzinom, a w pierwszym rzędzie represjonowanym przez organy władzy sowieckiej.

д) оказания материальной помощи участникам польского националистического подполья и их семьям и в первую очередь репрессированным органами Советской власти.

Выполняя эти указания польского эмигрантского „правительства”, арестованные руководители Станиславской областной (воеводской) организации ПСЦ-ДР образовали в ее составе отделы:

Административный,  
Пропаганды,  
Безопасности,  
Промышленный,  
Земельный,  
Связи,  
Самоуправления,  
Здравоохранения,  
Легализации,  
Судебно-исполнительный,  
Финансовый,

и на территории области создали местную нелегальную администрацию, назначив повитовых, городских и сельских делегатов, которые на случай захвата власти должны были быть соответственно назначены бургомистрами и старостами.

Руководители и участники Станиславской областной ПСЦ-ДР проводили активную националистическую пропаганду среди местного польского населения в целях объединения и воспитания его в антисоветском духе. Они саботировали хозяйственно-политические мероприятия правительства СССР и Польского Правительства Национального Единства и в особенности – переселение поляков в Польшу, распространяли клеветнические измышления о советской действительности.

Руководители Станиславской областной ПСЦ-ДР печатали и распространяли антисоветские листовки, подпольные газеты, бюллетени и другую, получаемую от краевого руководства ДР антисоветскую литературу; добывали оружие и боеприпасы; активно вели политическую, экономическую и военную разведку против СССР.

Как показали РОСИАКЕВИЧ и ВИРТ, возглавляемый ими отдел безопасности вел контрразведывательную работу против органов МВД-МГБ, укрывал польские антисоветские элементы, оказывал помощь репрессированным участникам ПСЦ-ДР, расходуя на это большие денежные средства.

Связь ПСЦ-ДР и АК о совместной борьбе против Советской власти подтверждается показаниями руководителя Станиславского округа АК ГЕРМАНА Владислава, клички „ГЛОБУС” и „КУДАК”.

Wypełniając te zalecenia polskiego rządu emigracyjnego, aresztowani przywódcy stanisławowskiej obwodowej (wojewódzkiej) organizacji PSC-DR utworzyli w jej składzie Wydziały:

Administracyjny,  
Propagandy,  
Bezpieczeństwa,  
Przemysłowy,  
Ziemi,ski,  
Łączności,  
Samorządu,  
Ochrony Zdrowia,  
Legalizacji,  
Sądowo-Wykonawczy,  
Finansowy

oraz na terenie obwodu utworzyli lokalną nielegalną administrację, wyznaczając powiatowych, miejskich i wiejskich delegatów, którzy na wypadek przejścia władzy mieli być odpowiednio mianowani burmistrzami i starostami.

Przywódcy i członkowie stanisławowskiej obwodowej PSC-DR prowadzili aktywną nacjonalistyczną propagandę wśród miejscowej ludności polskiej w celu zjednoczenia i wychowania jej w antysowieckim duchu. Sabotowali gospodarczo-polityczne przedsięwzięcia rządu ZSRS i polskiego Rządu Jedności Narodowej, a w szczególności przesiedlenie Polaków do Polski, rozpowszechniając oszczercze wymysły o sowieckiej rzeczywistości.

Przywódcy stanisławowskiej obwodowej PSC-DR drukowali i rozpowszechniali antysowieckie ulotki, podziemne gazety, biuletyn i inną, otrzymywaną od krajowego kierownictwa DR antysowiecką literaturę; zdobywali broń i amunicję; aktywnie prowadzili polityczny, gospodarczy i wojskowy wywiad przeciwko ZSRS.

Jak zeznali ROSIAKIEWICZ i WIRTH, kierowany przez nich Wydział Bezpieczeństwa prowadził kontrwywiadowczą robotę przeciwko organom MWD-MGB, ukrywał polskie antysowieckie elementy, okazywał pomoc represjonowanym członkom PSC-DR, wydając na to znaczne środki pieniężne.

Związki PSC-DR i AK we wspólnej walce przeciwko władzy sowieckiej potwierdzają zeznania dowódcy Stanisławowskiego Okręgu AK HERMANA Władysława, pseudonimy „GLOBUS” i „KUDAK”.

HERMAN na przesłuchaniu zeznał, że od 1944 r. do dnia aresztowania utrzymywał roboczą łączność z przywódcą stanisławowskiej obwodowej Delegatury Rządu – ŻRAŁKO, pseudonim „PRAWDZIC” (aresztowany). Informowali się oni wzajemnie o wynikach antysowieckiej roboty PSC-

ГЕРМАН на допросе показал, что он с 1944 г. по день ареста поддерживал деловую связь с руководителем Станиславской областной „Делегатуры Жонду” – ЗРАЛКО, кличка „ПРАВДИЦ” (арестован), информировали друг друга о результатах антисоветской работы ПСЦ-ДР и АК, направляли отчеты в обшар АК и делегату ДР Края, оказывалась помощь арестованным участникам АК и их семьям из сумм, нелегально поступавших в распоряжение ДР – АК.

Подтверждая показания ГЕРМАНА, ГЕНИШ признал, что после ареста „ПРАВДИЦА”, он продолжал укреплять деловой контакт по совместной антисоветской деятельности с заместителем руководителя Станиславского округа АК – „ВИКТОРОМ”, руководителем инспектората АК – „УШКО” и другими.

Деловой контакт между ПСЦ-ДР и ПЗП-АК был установлен по указанию польского эмигрантского „правительства”, что подтверждается изъятыми при обысках документами белопольского подполья.

Заслуживают внимания показания ГЕНИША о том, что „Делегатура Жонду” в антисоветской деятельности активно использовала Станиславское представительство „Союза польских патриотов”, „Польский комитет взаимопомощи”, внедрив в эти организации участников ДР – БУЯЛЬСКОГО, БЛЕХАРСКОГО, ЧУШКЕВИЧА и других.

Реализуя показания ГЕНИША в отношении участников Львовского обшара ПСЦ-ДР, УМГБ Львовской области была разыскана и арестована содержательница явочной квартиры ПСЦ-ДР БИЛЬКИН Мария Карловна, которая показала, что она предоставляла свою квартиру для нелегальных встреч ГЕНИША с активным участником ПСЦ-ДР ВИШНЕВСКОЙ Ириной, выехавшей в октябре 1945 года в Польшу.

Значительное количество участников Львовского обшара ПСЦ-ДР было арестовано МГБ УССР в 1944–[19]45 г. г., а некоторая часть их скрылась в Польшу.

<sup>6</sup>По данным агентуры УМГБ Львовской области известно, что в 1944–[19]45 г. г. после арестов руководящего состава ПСЦ-ДР эту организацию в гор. Львове возглавлял профессор ЧИЖЕВСКИЙ Юлиан, клички „НОВИЦКИЙ”, „ОЖЕХОВИЧ”, который осенью 1945 года нелегально выехал в Польшу.<sup>6</sup>

В процессе розыска других участников ПСЦ-ДР, УМГБ Станиславской области был установлен –

БАНЕВИЧ Эдвард Иванович, 1876 г. рождения, уроженец Станиславской области, поляк, гражданин СССР, с высшим образованием, пенсионер.

-DR i AK, przesyłali sprawozdania do obszaru AK i Delegata DR na Kraj, okazywali pomoc aresztowanym członkom AK i ich rodzinom z pieniędzy, nielegalnie przekazywanych do dyspozycji DR i AK.

Potwierdzając zeznania HERMANA, HENISZ przyznał, że po aresztowaniu „PRAWDZICA” on nadal utrzymywał robocze kontakty w sprawach wspólnej antysowieckiej działalności z zastępcą dowódcy Stanisławowskiego Okręgu AK – „WIKTOREM”, kierownikiem Inspektoratu AK – „USZKĄ” i innymi.

Roboczy kontakt między PSC-DR i PZP-AK został ustanowiony na polecenie polskiego rządu emigracyjnego, co potwierdzają skonfiskowane podczas rewizji dokumenty *bielopolskiego* podziemia.

Na uwagę zasługują zeznania HENISZA o tym, że Delegatura Rządu w antysowieckiej działalności aktywnie wykorzystywała stanisławowskie przedstawicielstwo Związku Patriotów Polskich, „Polski Komitet Pomocy Wzajemnej” wprowadzając do tych organizacji członków DR – BUJAŁSKIEGO, BLECHARSKIEGO, CZUSZKIEWICZA i innych.

Na podstawie zeznań HENISZA, dotyczących członków Obszaru Lwowskiego PSC-DR, została odnaleziona i aresztowana przez UMGB obwodu lwowskiego właścicielka mieszkania kontaktowego PSC-DR BILKIN Maria c. Karola, która zeznała, że udostępniała swoje mieszkanie dla nielegalnych spotkań HENISZA z aktywnym członkiem PSC-DR WISZNIEWSKĄ Ireną, która wyjechała w październiku 1945 roku do Polski.

Znaczna liczba członków Obszaru Lwowskiego PSC-DR została aresztowana przez MGB USRS w latach 1944–[19]45, a pewna część z nich ukryła się w Polsce.

<sup>b</sup>Według informacji agentury UMGB obwodu lwowskiego wiadomo, że w latach 1944–[19]45 po aresztowaniach kadry przywódczej PSC-DR organizacją tą w m. Lwowie kierował profesor CZYŻEWSKI Julian, pseudonimy „NOWICKI”, „ORZECZOWICZ”, który jesienią 1945 roku nielegalnie wyjechał do Polski.<sup>b</sup>

W toku poszukiwania innych członków PSC-DR przez UMGB obwodu stanisławowskiego został ustalony –

BANIEWICZ Edward s. Jana, urodzony w 1876 r. w obwodzie stanisławowskim, Polak, obywatel ZSRS, z wyższym wykształceniem, emeryt.

Na przesłuchaniu BANIEWICZ zeznał, że do PSC-DR został zwerbowany na początku 1943 roku przez kierującego w tamtym czasie stanisławowską obwodową Delegaturą Rządu – DUSZNIAKA, pseudonim „MARIAN”<sup>1</sup> i na polecenie HENISZA do końca 1943 roku kierował Wydziałem Propagandy, a następnie w związku z chorobą i podeszłym wiekiem wycofał się z aktywnej działalności w PSC-DR.

На допросе БАНЕВИЧ показал, что в ПСЦ-ДР он был завербован в начале 1943 года руководителем в то время Станиславской областной „Делегатуры Жонду” – ДУШНЯКОМ, кличка „МАРЬЯН”<sup>1</sup> и по указаниям ГЕНИША до конца 1943 года руководил отделом пропаганды, а затем в связи с болезнью и преклонным возрастом от активной деятельности в ПСЦ-ДР отошел.

Следствие по делу закончено и направлено в Военный Трибунал войск МВД.

О результатах суда и дальнейших мероприятий по розыску и ликвидации выявленных новых участников Станиславской и Львовской организаций ПСЦ-ДР будем информировать.

Министр государственной безопасности УССР  
Генерал-лейтенант САВЧЕНКО

№ <sup>a</sup>-2523/с<sup>a</sup>

„<sup>a</sup>-20<sup>a</sup>” июля 1946 года  
г. Киев

отпеч. 3 экз.

1 – адресату

1 – Секр. МГБ УССР

1 – 2 Упр. МГБ УССР

исп. Власов – 6 отд.

основание: <sup>a</sup>-Докладная записка УМГБ Станиславской обл[асти] по делу „Сейм” № 18/496 от 16 апреля 1946 г. и докл[адная] зап[иска] б/№ от 27 июня 1946 г.<sup>a</sup>

печатала Гельман

<sup>b</sup>-Верно:

О[пер]уп[олномоченный] 2 отделения

6 отд[ела] 2 Упр[авления] МГБ УССР

Лейтенант<sup>b</sup> (—)

*ГДА СБУ, ф. 16, оп. 7, спр. 4, т. 15, арк. 205–211.*

*Засвідчена копія, машинопис.*

## Примітки

<sup>a</sup>-<sup>a</sup> Вписано від руки.

<sup>b</sup>-<sup>b</sup> Біля абзацу, зліва на полях, дописано від руки: *V*.

<sup>b</sup>-<sup>b</sup> Дописано від руки.

<sup>1</sup> Імовірно, прізвище фальшиве; говориться тут про Леона Коханського.



Śledztwo w sprawie zostało zakończone i skierowane do Wojskowego Trybunału wojsk MWD.

O wynikach rozprawy sądowej i dalszych przedsięwzięciach w celu odnalezienia i likwidacji wykrytych nowych członków stanisławowskiej i lwowskiej organizacji PSC-DR będziemy informować.

Minister bezpieczeństwa państwowego USRS  
Generał-lejtnant SAWCZENKO

Nr <sup>a</sup>-2523/s-<sup>a</sup>

„<sup>a</sup>-20-<sup>a</sup>” lipca 1946 roku

m. Kijów

odbit[o] 3 egz.

1 – dla adresata

1 – dla Sekr[etariatu] MGB USRS

1 – dla 2 Zarz[ądu] MGB USRS

wyk. Własow – 6 Oddz[iał]

podstawa: <sup>a</sup>-Pisemne sprawozdanie UMGB obw[odu] stanisławowskiego w sprawie „Sejm” nr 18/496 z 16 kwietnia 1946 r. i Rap[ort] b[ez] nr. z 27 czerwca 1946 r.<sup>a</sup>

przepisała Helman

<sup>c</sup>-Za zgodność:

Of[icer] o[peracyjny] 2 Wydziału 6 Oddz[iału]

2 Zarz[ądu] MGB USRS

Lejtnant<sup>c</sup> (—)

*WAP SBU, f. 16, op. 7, spr. 4, t. 15, k. 205–211.*

*Kopia uwierzytelniona, maszynopis.*

## Przypisy

<sup>a</sup>- <sup>a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>b</sup>- <sup>b</sup> Obok akapitu, na lewym marginesie, dopisano odręcznie: *V*.

<sup>c</sup>- <sup>c</sup> Dopisano odręcznie.

<sup>1</sup> Być może nazwisko jest fałszywe, a mowa jest o Leonie Kochańskim.

**13 листопада 1945, Київ. Обвинувальний висновок  
стосовно Юзефа Забокшецького-Зралко**

„Утверждаю”  
Зам. Народного комиссара  
Внутренних дел УССР  
Комиссар милиции 3 ранга  
(—) ЛОБУРЕНКО  
„<sup>а</sup>13-<sup>а</sup>” ноября 1945 года

Обвинительное заключение  
по следственному делу № 1622, по обвинению:

ЗАБОКШЕЦКОГО (он же ЗРАЛКО)  
Иосифа Войцеховича  
по ст. ст. 54-1 п. „а” и 54-11 УК УССР

7-го марта 1945 года оперативной группой УББ НКВД УССР во Львове был арестован участник Львовской делегатуры „жонда”, представлявшей интересы польского эмигрантского „правительства” в Лондоне – ЗАБОКШЕЦКИЙ (он же ЗРАЛКО) Иосиф Войцехович, который привлечен к уголовной ответственности по данному делу.

Следствием установлено, что на временно-оккупированной немецко-фашистскими захватчиками территории Польши и Западных областей Украины, Лондонским реакционным польским эмигрантским „правительством” было создано подпольное „правительство” (подпольный совет министров) и нелегальная военно-националистическая организация „Армия Крайова” с центром в г. Варшаве.

После освобождения Красной Армией территории Западных областей Украины, подпольное „правительство” в Варшаве и организация „АК” стали активно проводить вражескую деятельность в тылу действующей Красной Армии, совершая диверсии и террористические акты над бойцами и офицерами Красной Армии, занимаясь сбором шпионских сведений и проведением антисоветской пропаганды с явно провокационными клеветническими измышлениями о положении на освобожденной территории Красной Армией, а также пытались срывать проводимые мероприятия правительства УССР и советского военного командования на освобожденной территории Западных областей Украины.

**13 listopada 1945, Kijów. Wniosek oskarżający  
Józefa Zabokrzeckiego-Żrałko**

„Zatwierdzam”  
Zast[ępc]a ludowego komisarza  
spraw wewnętrznych USRS  
Komisarz milicji 3 rangi  
(—) ŁOBURIENKO  
„<sup>a</sup>-13-<sup>a</sup>” listopada 1945 roku

Wniosek oskarżający  
w sprawie śledczej nr 1622 z oskarżenia:

ZABOKRZECKIEGO (*on-że* ŻRAŁKO)  
Józefa s. Wojciecha  
z art. art. 54-1 p. „a” i 54-11 KK USRS

[Dnia] 7 marca 1945 roku został aresztowany przez grupę operacyjną UBB NKWD USRS we Lwowie członek lwowskiej Delegatury Rządu, reprezentującej interesy polskiego rządu emigracyjnego w Londynie – ZABOKRZECKI (*on-że* ŻRAŁKO) Józef s. Wojciecha, który został pociągnięty do odpowiedzialności karnej w niniejszej sprawie.

W śledztwie ustalono, że londyński reakcyjny polski rząd emigracyjny utworzył na czasowo okupowanym przez niemiecko-faszystowskich najeźdźców terytorium Polski i zachodnich obwodów Ukrainy podziemny rząd (podziemna rada ministrów) i nielegalną wojskowo-nacjonalistyczną organizację Armia Krajowa z centralą w m. Warszawie.

Po wyzwoleniu przez Armię Czerwoną terytorium zachodnich obwodów Ukrainy, podziemny rząd w Warszawie i organizacja AK zaczęły aktywnie prowadzić wrogą działalność na tyłach Armii Czerwonej, dokonując dywersji i aktów terrorystycznych wobec żołnierzy i oficerów Armii Czerwonej, zajmując się zbieraniem szpiegowskich informacji i prowadzeniem antysowieckiej propagandy z jawnie prowokacyjnymi i oszczerczymi wymysłami o sytuacji na wyzwolonym przez Armię Czerwoną terytorium, a także usiłując udaremniać wprowadzane na wyzwolonym terytorium zachodnich obwodów Ukrainy przedsięwzięcia rządu USRS i sowieckiego dowództwa wojskowego.

Подпольное „правительство” в Варшаве ставило основной своей целью путем вооруженного восстания отторгнуть территории Западных областей Украины от СССР и присоединить их к Польше.

Обвиняемый ЗАБОКШЕЦКИЙ, он же ЗРАЛКО И. В., проживая в гор. Львове, временно-оккупированном немецко-фашистскими войсками, в июле месяце 1943 года вошел в состав Львовской делегатуры „жонда”, которая представляла польское подпольное „правительство” в Варшаве и проводила свою работу по созданию административно-политических и хозяйственных органов на территории Западных областей Украины на случай захвата власти Лондонским эмигрантским „правительством”, а также проводила пропаганду в духе интересов указанного „правительства” (л.д. 16, 17, 60, 61, 62, 65, 70).

С июля по декабрь месяц 1943 года, обв. ЗАБОКШЕЦКИЙ (ЗРАЛКО) являлся информатором Долинского повита Львовской делегатуры „жонда” и одновременно выполнял функции курьера по доставке информации из Стрийского повита Станиславскому воеводе, после чего до апреля 1944 года являлся связным между воеводой и комендантом Станиславского военного округа „АК” по кличке „ГЛОБУС” (л.д. 14, 15, 16, 37, 40, 41).

После освобождения Красной Армией г. Львова, в июле 1944 года, обв. ЗАБОКШЕЦКИЙ (ЗРАЛКО) стал выполнять функции воеводы Станиславского округа (л.д. 16, 37, 41).

Будучи воеводой, обв. ЗАБОКШЕЦКИЙ (ЗРАЛКО) свою подпольную антисоветскую работу тесно контактировал с командованием Станиславского военного округа „АК”, для чего через широко разветвленную сеть повитовых информаторов собирал различные сведения интересовавшие польское эмигрантское „правительство” и пользуясь разведывательными данными военного округа „АК” составлял ежемесячно информационный отчет Львовскому делегату „жонда” (л.д. 16, 24, 25, 28, 29, 30, 32, 33, 53–58, 60–62).

Имея организационную связь с командованием „АК” обвиняемый ЗАБОКШЕЦКИЙ (ЗРАЛКО) снабжал Станиславский военный округ информационными материалами, а также проводил работу о взаимодействии по вопросам пропаганды в духе интересов польского эмигрантского „правительства” и оказания материальной помощи полякам репрессированным органами Советской власти (л.д. 27, 30, 32, 33, 54–58, 60–62, 65–70).

В соответствии с директивами Львовской делегатуры „жонда”, обв. ЗАБОКШЕЦКИЙ (ЗРАЛКО) давал установки повитовым руководителям об усилении агитации на срыв соглашения, заключенного в Люблине между правительством УССР и Польским комитетом на-

Podziemny rząd w Warszawie postawił sobie za główny cel oderwanie terytorium zachodnich obwodów Ukrainy od ZSRS i przyłączenie ich do Polski drogą zbrojnego powstania.

Oskarżony ZABOKRZECKI *on-że* ŻRAŁKO J. W., mieszkając w m. Lwowie, czasowo okupowanym przez niemiecko-faszystowskie wojska, w lipcu 1943 roku wszedł w skład lwowskiej Delegatury Rządu, która reprezentowała podziemny rząd polski w Warszawie i prowadziła swoją pracę nad tworzeniem administracyjno-politycznych i gospodarczych organów na terytorium zachodnich obwodów Ukrainy na wypadek przejęcia władzy przez londyński rząd emigracyjny, a także prowadziła propagandę w duchu interesów wymienionego rządu (k.s. 16, 17, 60, 61, 62, 65, 70).

Od lipca do grudnia 1943 roku, osk[arżony] ZABOKRZECKI (ŻRAŁKO) był informatorem powiatu dolińskiego lwowskiej Delegatury Rządu i jednocześnie pełnił funkcję kuriera dostarczającego informacje z powiatu stryjskiego województwie stanisławowskiem, po czym do kwietnia 1944 roku był łącznikiem między wojewodą i komendantem Stanisławowskiego Okręgu Wojskowego AK pseudonim „GLOBUS” (k.s. 14, 15, 16, 37, 40, 41).

Po wyzwoleniu przez Armię Czerwoną m. Lwowa, w lipcu 1944 roku, osk[arżony] ZABOKRZECKI (ŻRAŁKO) zaczął pełnić funkcję wojewody okręgu stanisławowskiego (k.s. 16, 37, 41).

Będąc wojewodą, osk[arżony] ZABOKRZECKI (ŻRAŁKO) ściśle koordynował swoją podziemną antysowiecką robotę z dowództwem Stanisławowskiego Wojskowego Okręgu AK, w tym celu poprzez szeroko rozgałęzioną siatkę informatorów zbierał różnorodne informacje interesujące polski rząd emigracyjny i wykorzystując dane wywiadowcze Wojskowego Okręgu AK sporządzał co miesiąc informacyjny raport dla lwowskiego Delegata Rządu (k.s. 16, 24, 25, 28, 29, 30, 32, 33, 53–58, 60–62).

Mając organizacyjną łączność z dowództwem AK oskarżony ZABOKRZECKI (ŻRAŁKO) zaopatrywał Stanisławowski Okręg Wojskowy w materiały informacyjne, a także prowadził pracę nad współdziałaniem w kwestiach propagandy w duchu interesów polskiego rządu emigracyjnego oraz świadczenia materialnej pomocy Polakom represjonowanym przez organy władzy sowieckiej (k.s. 27, 30, 32, 33, 54–58, 60–62, 65–70).

Zgodnie z wytycznymi lwowskiej Delegatury Rządu, osk[arżony] ZABOKRZECKI (ŻRAŁKO) dawał powiatowym przywódcom wskazówki dotyczące wzmożenia agitacji za zerwaniem porozumienia, zawartego w Lublinie między rządem USRS i Polskim Komitetem Wyzwolenia Narodowego o przesiedleniu polskiej i ukraińskiej ludności, a także rozpowszechniał nielegalną nacjonalistyczną literaturę, wydawaną w podziemnych drukarniach AK (k.s. 28, 29, 37, 38, 42, 43, 53–57).

ционального освобождения о переселении польского и украинского населения, а также распространял нелегальную националистическую литературу, издававшуюся в подпольных типографиях „АК” (л.д. 28, 29, 37, 38, 42, 43, 53–57).

Являясь представителем Львовской делегатуры „жонда”, обв. ЗАБОКШЕЦКИЙ (ЗРАЛКО) занимался вербовкой новых лиц для подпольной антисоветской работы с этой целью им были завербованы в качестве информаторов Долинского повита два человека – ЗАБЕГА и ЛЮТЕР (л.д. 31, 32).

Для конспирации в подпольной работе Львовской делегатуры „жонда” обв. ЗАБОКШЕЦКИЙ имел фиктивную фамилию ЗРАЛКО и псевдоним „ПРАВДИН” (л.д. 14, 16, 39, 41).

Обв. ЗАБОКШЕЦКИЙ (ЗРАЛКО) в предъявленном ему обвинении виновным себя признал.

Кроме того изобличается показаниями свидетелей ГЕРМАНА В. М. (л.д. 69–70) и ЖУРАВСКОГО К. С. (л.д. 70–73).

На основании изложенного обвиняются:

ЗАБОКШЕЦКИЙ (он же ЗРАЛКО) Иосиф Войцехович, 1891 г. рождения, урожен[ец] м. Загужа Келецкого округа (Польша), по национальности поляк, гр-н СССР, беспартийный, образование 6 классов, со слов не судим, из служащих, женат, работал завхозом райздравотдела г. Львова, проживал в г. Львове по ул. Бонифратов дом № 10 кв. 4,

в том, что:

С июля 1943 года являлся представителем Львовской делегатуры „жонда”, представлявшей интересы польского реакционного эмигрантского „правительства”, где вначале выполнял функции информатора Долинского повита, а после освобождения Красной Армией г. Львова воеводы Станиславского округа.

Будучи воеводой, поддерживал организационную связь с командованием подпольно-существующей антисоветской военной организации „АК”, снабжал ее информационными материалами, проводил пропагандистскую работу за поддержку польского эмигрантского „правительства” и его политику, направленную против Советского Союза, распространял польскую нелегальную националистическую литературу а/с содержания, проводил работу по срыву проводимых мероприятий правительством УССР на освобожденной территории Западной Украины –

Będąc przedstawicielem lwowskiej Delegatury Rządu, osk[arżony] ZABOKRZECKI (ŻRAŁKO) zajmował się werbunkiem nowych osób do podziemnej antysowieckiej roboty, w tym celu zostali przez niego zwerbowani w charakterze informatorów z powiatu dolińskiego dwaj ludzie – ZABIEGA i LUTER (k.s. 31, 32).

Dla konspiracji w podziemnej pracy lwowskiej Delegatury Rządu osk[arżony] ZABOKRZECKI miał fałszywe nazwisko ŻRAŁKO i pseudonim „PRAWDZIC” (k.s. 14, 16, 39, 41).

Osk[arżony] ZABOKRZECKI (ŻRAŁKO) do przedstawionych mu zarzutów przyznał się.

Oprócz tego obciążają go zeznania świadków HERMANA W. M. (k.s. 69–70) i ŻURAWSKIEGO K. S. (k.s. 70–73).

Na podstawie powyższego oskarżony zostaje:

ZABOKRZECKI (*on-że* ŻRAŁKO) Józef s. Wojciecha, urodzony w 1891 r. w m[iejscowości] Zagórze powiat kielecki (Polska), narodowości polskiej, ob[ywate]l ZSRS, bezpartyjny, wykształcenie 6 klas, wedle słów nie karany, z urzędników, żonaty, pracował jako kierownik gospodarczy *Rajzdrawotdiela* m. Lwowa, mieszkał w m. Lwowie przy ul. Bonifratrów, dom nr 10 m. 4,

o to, że:

Od lipca 1943 roku był przedstawicielem lwowskiej Delegatury Rządu, reprezentującej interesy polskiego reakcyjnego rządu emigracyjnego, w której początkowo pełnił funkcję informatora powiatu dolińskiego, a po wyzwoleniu przez Armię Czerwoną m. Lwowa – wojewody okręgu staniślawowskiego.

Będąc wojewodą, utrzymywał organizacyjną łączność z dowództwem istniejącej w podziemiu antysowieckiej wojskowej organizacji AK, zaopatrywał ją w materiały informacyjne, prowadził propagandową robotę na rzecz poparcia polskiego rządu emigracyjnego i jego polityki wymierzonej przeciwko Związkowi Sowieckiemu, rozpowszechniał polską nielegalną nacjonalistyczną literaturę o treści a/s, prowadził pracę na rzecz udaremnienia przedsięwzięć rządu USRS na wyzwolonym terytorium zachodniej Ukrainy –

tj. o dokonanie przestępstw przewidzianych w art. art. 54-1 p. „a” i 54-11 KK USRS.

Kierując się art. 204 KPK, sprawę śledczą nr 1622 dotyczącą oskarżenia ZABOKRZECKIEGO *on-że* ŻRAŁKO Józefa s. Wojciecha skiero-

т. е. в совершении преступлений, предусмотренных ст. ст. 54-1 п. „а” и 54-11 УК УССР.

Руководствуясь ст. 204 УПК, следственное дело № 1622 по обвинению ЗАБОКШЕЦКОГО он же ЗРАЛКО Иосифа Войцеховича направить прокурору Киевского Военного Округа для предания обвиняемого суду.

Обвинительное заключение составлено 30 октября в г. Киеве.

Старший следователь УББ НКВД УССР  
Лейтенант (—) ЛЕНЧЕНКО

Согласны:

И. О. Начальник Следотдела УББ НКВД УССР  
Ст. лейтенант (—) КОРЕЦКИЙ

Зам. начальника УББ НКВД УССР  
Подполковник (—) ГРИЦЕНКО

Справка:

1. Обв. ЗАБОКШЕЦКИЙ (ЗРАЛКО) И. В. содержится под стражей в тюрьме № 1 г. Киева.
2. Вещественных доказательств в деле нет.

Старший следователь УББ НКВД УССР  
Лейтенант (—) ЛЕНЧЕНКО

*ГДА СБУ, Львів, спр. П-31507, арк. 81–85.*

*Оригінал, машинопис.*

*На першій сторінці документу з правого боку вгорі резолюція вписана від руки: Утверждаю  
Зам. военного прокурора КВО. Подполковник юстиции (—) З/ХП 45 г.*

## Примітки

<sup>a- a</sup> Вписано від руки.



wać do prokuratora Kijowskiego Okręgu Wojskowego w celu przekazania oskarżonego sądowi.

Wniosek oskarżający sporządzono 30 października [1945] r. w m. Kijowie.

Starszy śledczy UBB NKWD USRS  
Lejtnant (—) LENCZENKO

Wyrażamy zgodę:

p. o. Naczelnik Oddziału Śled[czego] UBB NKWD USRS  
St[arszy] lejtnant (—) KORIECKIJ

Zast[ępcą] naczelnika UBB NKWD USRS  
Podpułkownik (—) HRYCENKO

Informacja:

1. Osk[arżony] ZABOKRZECKI (ŻRAŁKO) J. W. trzymany jest w areszcie w więzieniu nr 1 m. Kijowa.
2. Dowodów rzeczowych w sprawie nie ma.

Starszy Śledczy UBB NKWD USRS  
Lejtnant (—) LENCZENKO

*WAP SBU, Lwów, spr. P-31507, k. 81–85.*

*Oryginał, maszynopis.*

*W prawym górnym rogu pierwszej strony odręcznie dopisana adnotacja: Zatwierdzam Zast[ępcą] Prokuratora Wojskowego KWO. Podpułkownik sądownictwa (—) 3/XII 45 r.*

## Przypisy

<sup>a- a</sup> Wpisano odręcznie.

**Після 1 вересня 1946, Київ. Витяг із довідки Павла Медведєва  
про результати оперативної роботи МДБ УРСР  
по польській лінії за період 1943–1946 рр.**

Министерство Государственной Безопасности УССР  
Совершенно секретно

**Справка**

об итогах агентурно-оперативной работы МГБ УССР  
по польской линии с момента освобождения Украины  
по 1 сентября 1946 года

---

Органами МГБ УССР на территории западных областей Украины вскрыты полностью или частично ликвидированы антисоветские формирования польского эмигрантского „правительства” в Лондоне:

1. Военная диверсионно-террористическая и повстанческая организация ПЗП-АК („Польски Звензек Повстанчи” – „Армия Краева”).

2. Гражданская организация ПСЦ-ДР („Паньствова Служба Цивильна” – „Делегатура Жонду”).

3. Входящие в АК организации: „НСЗ” („Народове Силы Збройне”), „НОВ” („Народова Организация Войскова”) и „КОН” („Конвент Организаций Неподлеглосцевых”).

4. „Млода Польска”.

5. Ответвления антисоветских групп и партий – эндеков, ОЗОН, ПОВ, ППС и других.

6. Молодежные организации: „Стшелец”, „Орлента”.

Все эти белопольские организации ставили своей задачей отторжение от СССР западных областей Украины и Белоруссии и установление „Великой Польши” „от моря до моря”, проводили активную борьбу с Советской властью и Красной Армией путем шпионажа, диверсий и террора, создавали вооруженные формирования для повстанческих действий, всемерно разжигали вражду к Советскому Союзу, провоцировали международные инциденты против СССР и активно саботировали хозяйственно-политические мероприятия органов Советской власти.

Перечисленные подпольные организации располагали денежными средствами, кадрами, вооружением, радиостанциями, типографиями и прочей техникой.

**Po 1 września 1946, Kijów. Wyciąg z informacji Pawła Miedwiediewa  
o wynikach pracy operacyjnej MGB USRS dotyczącej  
polskiego podziemia w latach 1943–1946**

Ministerstwo Bezpieczeństwa Państwowego USRS

Ścisłe tajne

**Informacja**

o wynikach pracy agenturalno-operacyjnej pracy MGB USRS  
w sprawie polskiej od chwili wyzwolenia Ukrainy  
do 1 września 1946 roku

Na terenie zachodnich obwodów Ukrainy zostały wykryte w całości lub częściowo zlikwidowane przez organy MGB USRS antysowieckie formacje polskiego rządu emigracyjnego w Londynie:

1. Wojskowa dywersyjno-terrorystyczna i powstańcza organizacja PZP AK (Polski Związek Powstańczy – Armia Krajowa).
2. Obywatelska organizacja PSC-DR (Państwowa Służba Cywilna – Delegatura Rządu).
3. Wchodzące w skład AK organizacje: NSZ (Narodowe Siły Zbrojne), NOW (Narodowa Organizacja Wojskowa) i KON (Konwent Organizacji Niepodległościowych).
4. Młoda Polska.
5. Odgałęzienia antysowieckich grup i partii – endeków, OZON, POW, PPS i innych.
6. Młodzieżowe organizacje „Strzelec”, „Orlęta”.

Wszystkie te *bielopolskie* organizacje stawiały sobie za zadanie oderwanie od ZSRS zachodnich obwodów Ukrainy oraz Białorusi i utworzenie „Wielkiej Polski od morza do morza”, prowadziły aktywną walkę z władzą sowiecką i Armią Czerwoną w drodze szpiegostwa, dywersji i terroru, tworzyły zbrojne formacje do działań powstańczych, wszelkimi sposobami podsycaly wrogość wobec Związku Sowieckiego, prowokowały międzynarodowe incydenty przeciwko ZSRS i czynnie sabotowały gospodarczo-polityczne przedsięwzięcia organów władzy sowieckiej.

Wymienione podziemne organizacje dysponowały środkami pieniężnymi, kadrami, uzbrojeniem, radiostacjami, drukarniami i innymi [środkami] technicznymi.

Также вскрыты белопольские подпольные организации, созданные гестапо с провокационными целями и непосредственно сотрудничавшие с немцами („Белый орел”, „Меч и Плуг”).

При вскрытии и ликвидации белопольского подполья, в 1944–1946 г. г. разгромлены центры ПЗП-ПСЦ на Украине (Львовский обшар АК во главе с генералом ФИЛИПКОВСКИМ; Львовская „Делегатура Жонду” во главе с ОСТРОВСКИМ; Станиславская областная ДР во главе с ГЕНИШ, Львовский, Тернопольский и Станиславский округа АК; Луцкий, Ровенский, Дрогобычский, Владимир-Волынский, Стрийский и ряд других инспекторатов, обводов АК, уездных „Делегатур Жонду” и многочисленные низовые звенья белопольских подпольных организаций).

Перехвачены связи этих организаций с закордонными центрами (Варшава, Люблин, Краков, Лондон).

Изъято большое количество оружия, боеприпасов, нелегальные радиостанции, средства биодиверсии, типографии и техника.

Из руководящего состава ПЗП-АК, ПСЦ-ДР было арестовано 25 человек, в том числе:

ФИЛИПКОВСКИЙ Владислав Доминикович, 1892 года рождения, генерал быв[шей] польской армии, комендант юго-восточных вооруженных сил АК и начальник Львовского обшара ПЗП.

ОСТРОВСКИЙ Адам Францевич, 1911 года рождения, делегат польского эмигрантского „правительства” по Львовскому обшару, одновременно являлся руководителем „Делегатуры Жонду”.

ВАХСМАН Мечислав Леонтьевич, 1902 года рождения, руководитель разведки и контрразведки Львовского обшара ДР.

ПОХОСКИЙ Генрих Богданович<sup>1</sup>, 1909 г. рождения, начальник штаба Львовского обшара ПЗП-АК.

ГЕНИШ Александр Карлович, организационная кличка „ГЕНИШ” [!], руководитель Станиславской областной „Делегатуры Жонду” и другие.

ФИЛИПКОВСКИЙ и ЧЕРВИНСКИЙ были связаны с главной комендатурой ПЗП в Варшаве и известными командующими „Армии Краевой” – генералами РОВЕЦКИМ („ГРОТ”), КОМАРОВСКИМ („БУР”) и другими, а также эмигрантским „правительством” в Лондоне, от которых получали директивные указания по подрывной работе против СССР.

Львовский обшар ПЗП-АК, включавший в себя Львовский, Станиславский и Тернопольский округа ПЗП-АК, объединял до 30 тысяч участников белопольского подполья, издавал нелегальную газету

Wykryto również *bielopolskie* podziemne organizacje, utworzone przez Gestapo w celach prowokacyjnych i bezpośrednio współpracujące z Niemcami („Orzeł Biały”, „Miecz i Pług”).

Przy wykryciu i likwidacji *bielopolskiego* podziemia, w latach 1944–1946 rozbite zostały ośrodki PZP-PSC na Ukrainie (Obszar Lwowski AK na czele z generałem FILIPKOWSKIM; lwowska Delegatura Rządu na czele z OSTROWSKIM; stanisławowska obwodowa DR na czele z HENISZEM, Lwowski, Tarnopolski i Stanisławowski Okręgi AK; Łucki, Rówieński, Drohobycki, Włodzimierski, Stryjski oraz szereg innych inspektoratów, obwodów AK, powiatowych Delegatur Rządu i liczne podstawowe ogniwa *bielopolskich* podziemnych organizacji).

Przechwycono kontakty tych organizacji z ośrodkami zagranicznymi (Warszawa, Lublin, Kraków, Londyn).

Skonfiskowano znaczną ilość broni, amunicji, nielegalne radiostacje, środki dywersji bio[logicznej], drukarnie i [środki] techniczne.

Aresztowano 25 osób z kadry przywódczej PZP-AK i PSC-DR, w tym:

FILIPKOWSKI Władysław s. Dominika, urodzony w 1892 roku, generał był[ego] Wojska Polskiego, komendant południowo-wschodnich sił zbrojnych AK i dowódca Obszaru Lwowskiego PZP.

OSTROWSKI Adam s. Franciszka, urodzony w 1911 roku, delegat polskiego rządu emigracyjnego na Obszar Lwowski, jednocześnie był kierownikiem Delegatury Rządu.

WACHSMAN Mieczysław s. Leona, urodzony w 1902 roku, dowódca wywiadu i kontrwywiadu Obszaru Lwowskiego DR.

POHOSKI Henryk<sup>1</sup> s. Bogdana, urodzony w 1909 r., naczelnik sztabu Obszaru Lwowskiego PZP-AK.

HENISZ Aleksander s. Karola, organizacyjny pseudonim „HENISZ” [!], kierownik stanisławowskiej obwodowej Delegatury Rządu i inni.

FILIPKOWSKI i CZERWIŃSKI byli związani z Komendą Główną PZP w Warszawie i znanymi dowódcami Armii Krajowej – generałami ROWECKIM („GROT”), KOMOROWSKIM („BÓR”) i innymi, a także z emigracyjnym rządem w Londynie, od których otrzymywali wytyczne dotyczące destrukcyjnej roboty przeciwko ZSRS.

Lwowski Obszar PZP-AK, obejmujący Lwowski, Stanisławowski i Tarnopolski Okręgi PZP-AK, skupiał do 30 tysięcy członków *bielopolskiego* podziemia, wydawał nielegalną gazetę „Biuletyn Ziemi Czerwieńskiej”, dysponował 10 nielegalnymi radiostacjami (6 – we Lwowie, 1 – w Stryju obwód drohobycki, 3 – w m[iastach] Tarnopolu, Złoczowie i Mościskach),

„Бюллетень земли червинской”, располагал 10 подпольными радиостанциями (6 – во Львове, 1 – в Стрие, Дрогобычской области, 3 – в г. г. Тернополе, Золочеве и Мостиске), субсидировался польскими реакционными кругами Варшавы и Лондона, ежемесячно получая субсидию до 5 млн. злотых.

Материалы разработки подполья свидетельствуют о том, что английское правительство, приняв под свою опеку польскую реакционную эмиграцию, создало благоприятные условия английской разведке для отбора, подготовки и заброски на территорию УССР специальных эмиссаров не только в качестве руководителей польского антисоветского подполья, но и как английских разведчиков.

Участники белопольского подполья в западных областях УССР разрабатывались по централизованному агентурному делу „СЕЙМ”.

В результате, в 1944–1946 г. г. ликвидировано свыше 90 агентурных дел и 600 дел-формуляров, по которым вскрыто полностью или частично ликвидировано 168 польских антисоветских организаций и групп.

Арестовано за этот период свыше 4000 чел., из них:

		1943 г.	1944 г.	1945 г.	Всего
Львовская	область	–	207	944	1151
Дрогобычская	– « –	–	110	873	983
Станиславская	– « –	–	40	295	335
Волынская	– « –	–	93	240	333
Ровенская	– « –	–	54	175	229
Тернопольская	– « –	–	–	191	191
Черновицкая	– « –	–	15	78	93
Закарпатская	– « –	–	–	3	3
Итого:		–	519	2802 <sup>2</sup>	3218 <sup>3</sup>
По восточным обл. УССР		83	373	172	731
Всего по УССР:		83	892	2974 <sup>4</sup>	3949 <sup>5</sup>

За этот же период выявлено 22 нелегальных складов, из которых изъято:

Радиостанций и раций	29
Радиоприемников	50
Типографий	7
Ротаторов и множ. аппаратов	8
Минометов с минами	6
Станковых и ручных пулеметов	25
Автоматов и винтовок	268

był subsydiowany przez polskie reakcyjne kręgi Warszawy i Londynu, otrzymując co miesiąc dotację do 5 mln. złotych.

Materiały z rozpracowania podziemia świadczą o tym, że rząd angielski, przyjąwszy pod swoją opiekę polską reakcyjną emigrację, stworzył sprzyjające warunki wywiadowi angielskiemu doboru, przygotowania i przerzutu na terytorium USRS specjalnych emisariuszy nie tylko w charakterze przywódców polskiego antysowieckiego podziemia, ale i jako angielskich wywiadowców.

Członkowie *bielopolskiego* podziemia w zachodnich obwodach USRS byli rozpracowywani w ramach scentralizowanej sprawy agenturalnej „SEJM”.

W rezultacie, w latach 1944–1946 zakończono ponad 90 spraw agenturalnych i 600 kwestionariuszy ewidencyjnych, na podstawie których wykryto w całości lub częściowo zlikwidowano 168 polskich antysowieckich organizacji i grup.

Aresztowano w tym okresie ponad 4000 os[ób], w tym:

	1943 r.	1944 r.	1945 r.	ogółem
Obwód lwowski	–	207	944	1151
–    – drohobycki	–	110	873	983
–    – stanisławowski	–	40	295	335
–    – wołyński	–	93	240	333
–    – rówieński	–	54	175	229
–    – tarnopolski	–	–	191	191
–    – czerniowiecki	–	15	78	93
–    – zakarpcki	–	–	3	3
Łącznie:	–	519	2802 <sup>2</sup>	3218 <sup>3</sup>
We wschodnich obw[odach] USRS	83	373	172	731
Łącznie w USRS:	83	892	2974	3949

W tym samym okresie znaleziono 22 nielegalne magazyny, w których skonfiskowano:

Radiostacji i stacji radiowych	29
Radiodbiorników	50
Drukarni	7
Rotatorów i powielaczy	8
Granatników z granatami (minami)	6
Ciężkich i ręcznych karabinów maszynowych	25
Automatów i karabinów	268
Granatów (ręcznych)	602
Pistoletów	96

Гранат	602
Пистолетов	96
Патронов	79 715
Тола	35 кг
Пишущих машинок и другая спецтехника	44 шт[уки]

Из числа ликвидированных в 1945 году агентурных дел наиболее характерными являются:

УМГБ Львовской области по агентурному делу „ЯНУСЫ” разрабатывался руководящий состав Львовского обшара „Армии Краевой” – АК.

Арестованные по делу 18 человек признали свою руководящую роль в АК и показали о проведенной ими диверсионно-террористической деятельности.

Арестованный КОСАК в начале 1943 года, находясь в Англии в составе польской армии эмигрантского „правительства” окончил школу „Интеллидженс Сервис” и с группой в 12 человек на английских самолетах был выброшен в районе г. Кельцы (Польша). По полученному в английской разведке паролю связался с главным комендантом „АК”, которым спустя 5 месяцев был направлен в гор. Львов, где до дня ареста являлся руководителем диверсионно-террористического отдела Львовского обшара „АК”.

О причастности к английской разведке дал показания также арестованный СКОРУПА.

При ликвидации дела изъято большое количество оружия и боеприпасов.

УМГБ Ровенской области по агентурному делу „БЕЗНАДЕЖНЫЕ” арестовано 30 участников подполья Ровенской окружной организации АК.

Агентурно-следственными материалами установлено, что руководитель Ровенского округа АК НЕЙМАН по указаниям Львовского центра создал Ровенский, Сарненский и Острогский обводы АК, через участников которых организовал разведку частей Красной Армии, вербовал в АК новых лиц, приобретал оружие, готовил подчиненное ему подполье к вооруженной борьбе против СССР.

Изъято оружие, радиопередатчик, антисоветскую литературу.



Nabojów	79 715
Materiałów wybuchowych	35 kg
Maszyn do pisania i inne spec[jalistyczne środki] techniczne	44 szt[uki]

Wśród zlikwidowanych w 1945 roku spraw agenturalnych najbardziej charakterystycznymi są:

Przez UMGB obwodu lwowskiego w agenturalnej sprawie „JANUSY” rozpracowywana była kadra przywódcza Obszaru Lwowskiego Armii Krajowej – AK.

Aresztowane w sprawie 18 osób potwierdziło swoją kierowniczą rolę w AK i zeznawało o prowadzonej przez nie dywersyjno-terrorystycznej działalności.

Aresztowany KOSSAK, znajdując się na początku 1943 roku w Anglii w Wojsku Polskim rządu emigracyjnego, ukończył szkołę Intelligence Service. W grupie 12 ludzi [przybył] angielskimi samolotami i został zrzucony w rejonie m. Kielce (Polska). Na otrzymane od angielskiego wywiadu hasło nawiązał kontakt z Komendantem Głównym AK, który 5 miesięcy później skierował go do m. Lwowa, gdzie do dnia aresztowania był dowódcą Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego Obszaru Lwowskiego AK.

O przynależności do angielskiego wywiadu złożył zeznania także aresztowany SKORUPA.

Podczas likwidacji sprawy skonfiskowano znaczną ilość broni i amunicji.

W agenturalnej sprawie „BEZNADZIEJNI” zostało aresztowanych przez UMGB obwodu rówieńskiego 30 członków podziemia rówieńskiej okręgowej organizacji AK.

Na podstawie materiałów agenturalno-śledczych ustalono, że dowódca Rówieńskiego Okręgu AK NEUMAN na polecenie lwowskiej centrali utworzył Obwody Rówieński, Sarneński i Ostrogiński AK i przez ich członków organizował wywiad w oddziałach Armii Czerwonej, werbował do AK nowe osoby, zdobywał broń, przygotowywał podlegające mu podziemie do zbrojnej walki przeciwko ZSRS.

Skonfiskowano broń, radionadajnik, antysowiecką literaturę.

Przez UMGB obwodu wołyńskiego zostały wykryte i zlikwidowane: Inspektorat Wołyński oraz Obwody: Lucki, Włodzimierski i Lubomelski AK.

W 1945 roku aresztowano 64 os[oby], w tym 22 członków podziemia z kadry dowódczej.

УМГБ Волынской области вскрыт и ликвидирован Волынский инспекторат и Луцкий, Владимир-Волынский и Любомльский обводь АК.

В 1945 году арестовано 64 чел., в том числе 22 участника подполья из числа руководящего состава.

Волынский инспекторат АК проводил антисоветскую деятельность параллельно с организацией ПСЦ-ДР, из числа которых арестовано 12 человек.

Арестованные руководители Волынского инспектората АК – МАХНЕВСКИЙ и ПСЦ-ДР РАДЗЕВАНОВСКИЙ проводили антисоветскую националистическую деятельность с целью срыва переселения польских граждан в Польшу, сформировали на территории области 11 плутонов (взводов) численностью до 250 человек.

Руководитель штаба Луцкого обвода АК – ГЛУЦЕНКО-ПЛУЦЕНИК поддерживал связь с Люблинским центром АК, получал от него указания по активизации диверсионно-террористической деятельности и подготовки вооруженного восстания против Советской власти за восстановление Польши в границах 1939 года.

УМГБ Львовской области ликвидирован отдел связи Львовского обшара АК, осуществлявший радиосвязь с польским „правительством” в Лондоне и главной комендатурой АК в Варшаве, по делу арестовано 47 человек.

Арестованный ВИКТОР, кличка „ЦЕКАС” показал, что, являясь с 1945 года руководителем отдела радиосвязи штаба Львовского обшара АК, приобрел 18 радиостанций английского производства, через которые поддерживал связь с польским „правительством” в Лондоне.

Арестованный ВЫСОЦКИЙ, кличка „ОПАЧ”, находясь в Лондоне, был завербован в АК, окончил там школу радиоразведчиков „Интеллидженс Сервис” и в 1944 году был выброшен самолетом в районе гор. Варшавы, откуда затем перебрался в гор. Львов и здесь был назначен заместителем руководителя отдела радиосвязи Львовского обшара АК. За активную антисоветскую работу он награжден польским „правительством” в Лондоне „Серебряным крестом заслуги”.

В числе других арестованных: 28 содержателей конспиративных квартир, 9 радиооператоров, 8 связных и курьеров АК.

Изъято 18 радиостанций английского происхождения, 4 радиоприемника, склад с электропитанием, архив, радиogramмы, коды, золотые монеты и инвалюта.

[...]

К началу 1946 года остатки польских антисоветских организаций перешли в глубокое подполье и по заданиям из Лондона пытаются

Wołyński Inspektorat AK prowadził antysowiecką działalność równoległą z organizacją PSC-DR, z których aresztowano 12 osób.

Aresztowani dowódcy Wołyńskiego Inspektoratu AK – MACHNIEWSKI i PSC-DR – RADZIEWANOWSKI prowadzili antysowiecką nacjonalistyczną działalność w celu przerwania przesiedlania polskich obywateli do Polski, sformowali na terenie obwodu 11 plutonów liczących do 250 osób.

Dowódca sztabu Obwodu Łuckiego AK GŁUCENKO – PŁUCIENNIK utrzymywał łączność z lubelską centralą AK, otrzymywał od niej polecenia aktywizacji dywersyjno-terrorystycznej działalności i przygotowania zbrojnego powstania przeciwko władzy sowieckiej w celu utworzenia Polski w granicach z 1939 roku.

UMGB obwodu lwowskiego zlikwidował Oddział Łączności Obszaru Lwowskiego AK, zapewniający łączność radiową z polskim rządem w Londynie i Komendą Główną AK w Warszawie; w sprawie aresztowano 47 osób.

Aresztowany WIKTOR, pseudonim „CIEKAS” zeznał, że będąc od 1945 roku kierownikiem Oddziału Łączności Radiowej sztabu Obszaru Lwowskiego AK, pozyskał 18 radiostacji produkcji angielskiej, przez które utrzymywał łączność z polskim rządem w Londynie.

Aresztowany WYSOCKI, pseudonim „OPACZ”, znajdując się w Londynie, został zwerbowany do AK, ukończył tam szkołę radiowywiadców Intelligence Service i w 1944 roku został zrzucony z samolotu w rejonie m. Warszawy, skąd następnie przedostał się do m. Lwowa i tu został mianowany zastępcą kierownika Oddziału Łączności Radiowej Obszaru Lwowskiego AK. Za aktywną antysowiecką pracę został nagrodzony przez polski rząd w Londynie Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Wśród pozostałych aresztowanych jest: 28 właścicieli mieszkań konspiracyjnych, 9 radiooperatorów, 8 łączników i kurierów AK.

Skonfiskowano 18 radiostacji pochodzenia angielskiego, 4 radioodbiorniki, magazyn z zasilaniem elektr[ycznym], archiwum, radiogramy, kody, złote monety i zagr[aniczną] walutę.

[...]

Na początku 1946 roku resztki polskich antysowieckich organizacji ze szły w głębokie podziemie i na polecenia z Londynu próbują aktywizować dywersyjno-terrorystyczną, powstańczą oraz wywiadowczą robotę.

W 1946 roku MGB USRS założyło częściowo zakończyło oraz kontynuuje rozpracowywanie następujących spraw agenturalnych na polskie antysowieckie podziemie:

UMGB obwodu stanisławowskiego w sprawie częściowo zlikwidowanej w 1945 roku polskiej antysowieckiej organizacji PSC-DR (ag[entural-

ся активизировать диверсионно-террористическую повстанческую и разведывательную работу.

В 1946 году МГБ УССР заведены, частично ликвидированы и продолжают разрабатываться следующие агентурные дела по польскому антисоветскому подполью:

УМГБ Станиславской области по делу частично ликвидированной в 1945 году польской антисоветской организации ПСЦ-ДР (аг. дело „СЕЙМ”) в апреле с. г. дополнительно арестовано 9 руководящих участников областной организации „Делегатуры Жонду”, в том числе:

1. СМИГЕЛЬСКИЙ Станислав Леонович, кличка „ВИКТОР”, участник ДР с 1943 г., руководитель ликвидационного отдела.

2. ВИРТ Фердинанд Карлович, кличка „ЗИГМУНД”, руководитель отдела безопасности областной организации ПСЦ-ДР, и другие.

Следствием и изъятыми при арестах документами установлено, что Станиславская областная ПСЦ-ДР была создана во время немецкой оккупации польским эмигрантским „правительством” для подготовки кадров гражданской администрации на случай захвата власти польскими реакционерами.

Участники этой организации проводили антисоветскую агитацию за создание польского буржуазного государства в границах до сентября 1939 года, собирали шпионские сведения об СССР и готовились к вооруженной борьбе за отторжение западных областей Украины.

Следствие продолжается.

УМГБ Станиславской области частично реализовано агентурное дело „СТРИЙСКИЕ”, по которому разрабатывался Стрийский инспекторат „Армии Краевой” – АК.

По делу арестовано 8 человек, в том числе:

ПОЛЯК Эдвард Михайлович, организационная кличка „АВГУСТ”, комендант обвода Стрийского инспектората АК.

ПАЦАЙ Иосиф Мартынович – содержатель явочной квартиры руководства Стрийского инспектората АК –

и другие.

При ликвидации инспектората АК изъято:

Радиопередатчиков	1 шт.
Минометов	1 шт.
Пулеметов	2 шт.
Автоматов и винтовок	64 шт.
Револьверов	10 шт.

na] sprawa „SEJM”) w kwietniu br. dodatkowo aresztował 9 kierowników obwodowej organizacji Delegatura Rządu, w tym:

1. ŚMIGIELSKI Stanisław s. Leona, pseudonim „WIKTOR”, członek DR od 1943 r., kierownik Wydziału Likwidacyjnego.

2. WIRTH Ferdynand s. Karola, pseudonim „ZYGUNT”, kierownik Wydziału Bezpieczeństwa obwodowej organizacji PSC-DR i inni.

Na podstawie śledztwa i skonfiskowanych przy aresztowaniu dokumentów ustalono, że stanisławowska obwodowa PSC-DR została utworzona w czasie niemieckiej okupacji przez polski rząd emigracyjny w celu przygotowania kadr administracji samorządowej na wypadek zdobycia władzy przez polskich reakcjonistów.

Członkowie tej organizacji prowadzili antysowiecką agitację za utworzeniem polskiego państwa burżuazyjnego w granicach sprzed września 1939 roku, zbierali szpiegowskie informacje o ZSRS i przygotowywali się do zbrojnej walki o oderwanie zachodnich obwodów Ukrainy.

Śledztwo jest kontynuowane.

UMGB obwodu stanisławowskiego częściowo zakończył agenturalną sprawę „STRYJSKIE”, w której rozpracowywano Inspektorat Stryjski Armii Krajowej – AK.

W sprawie aresztowano 8 osób, w tym:

POLAKA Edwarda s. Michała, organizacyjny pseudonim „AUGUST”, komendanta obwodu w Stryjskim Inspektoracie AK.

PACAJA Józefa s. Marcina – właściciela mieszkania – skrzynki kontaktowej dowództwa Stryjskiego Inspektoratu AK i innych.

Przy likwidacji Inspektoratu AK skonfiskowano:

Radionadajników	1 szt.
Granatników	1 szt.
Karabinów maszynowych	2 szt.
Automatów i karabinów	64 szt.
Rewolwerów	10 szt.
Nabojów	4280 szt.
Min	10 szt.

Przez UMGB obwodu żytomierskiego w trakcie wykrycia organizatorów antysowieckiej roboty wśród Polaków na rzecz rezygnacji z sowieckiego obywatelstwa i nielegalnego wyjazdu do Polski została założona, a następnie zakończona agenturalna sprawa „NIELEGALNI”, w której aresztowano 7 osób, w tym:

Патронов  
Мин

4280 шт.  
10 шт.

УМГБ Житомирской области в процессе вскрытия организаторов антисоветской работы среди поляков за выход из советского гражданства и нелегальный выезд их в Польшу было заведено, а затем ликвидировано агентурное дело „НЕЛЕГАЛЫ”, по которому арестовано 7 человек, в том числе:

ДРАГОМИРЕЦКИЙ Анатолий Антонович, 1914 г. рождения, поляк, из крестьян-кулаков, выезжал в 1945 г. по фиктивным документам в Польшу и возвратился обратно в СССР, руководитель антисоветской группы поляков.

ЩИРСКИЙ Павел Иванович, 1916 г. рождения, член ВКП(б), поляк, до 1946 г. служил в польском войске, участник антисоветской группы поляков.

ЩЕРБАКОВ Ефим Федорович, 1897 г. рождения, русский, член ВКП(б), уполномоченный Совета по делам религиозных культов при Совете Министров СССР по Житомирской области – и другие.

Следствием установлено, что участники этой антисоветской группы проводили подрывную работу среди местных поляков – граждан СССР в Житомирской области, выдавая им за взятки фиктивные справки на выезд в Польшу.

Следствие продолжается в направлении вскрытия причастности участников к организованному польскому антисоветскому подполью.

МГБ УССР по централизованному агентурному делу „ПАУТИНА” разрабатывается 17 участников белопольского подполья в Львовской, Ровенской, Каменец-Подольской, Житомирской и Киевской областях, антисоветскую деятельность которого возглавляет Львовский округ АК – „ЮГ”, в том числе:

„СТАРЫЙ” (фамилия и имя не установлены), 40 лет, нелегально проживает во Львове, является шефом диверсионно-террористического отдела Львовского округа АК.

„СТАХ” (фамилия и имя не установлены), 30 лет, нелегал, заместитель „СТАРОВО”.

ЛУБЧИНСКИЙ Станислав Иванович, проживает без определенных занятий в гор. Львове, связной руководства „АК”, – и другие.

Разрабатываемые участники „АК” проводят нелегальные сборища, располагают оружием, взрывчатыми веществами, денежными средствами и техникой по изготовлению фиктивных документов.

DROHOMIRECKIEGO Anatola s. Antoniego, urodzonego w 1914 r., Polaka, z chłopów kułaków, wyjechał w 1945 r. z fałszywymi dokumentami do Polski i wrócił do ZSRS, przywódcę antysowieckiej grupy Polaków.

SZCZYRSKIEGO Pawła s. Jana, urodzonego w 1916 r., członka WKP(b), Polaka, do 1946 r. służył w Wojsku Polskim, członka antysowieckiej grupy Polaków.

SZCZERBAKOWA Jefima s. Fiodora, urodzonego w 1897 r., Rosjanka, członka WKP(b), pełnomocnika Rady do spraw kultów religijnych przy Radzie Ministrów ZSRS w obwodzie żytomierskim i innych.

W śledztwie ustalono, że członkowie tej antysowieckiej grupy prowadzili destrukcyjną robotę wśród miejscowych Polaków – obywateli ZSRS w obwodzie żytomierskim, wydając im za łapówki fałszywe zaświadczenia na wyjazd do Polski.

Śledztwo jest kontynuowane w kierunku wykrycia przynależności członków grupy do zorganizowanego polskiego antysowieckiego podziemia.

Przez MGB USRS w scentralizowanej agenturalnej sprawie „PAJĘCZYNA” jest rozpracowywanych 17 członków *bielopolskiego* podziemia w obwodach lwowskim, rówieńskim, kamienieckim, żytomierskim i kijowskim, którego antysowiecką działalnością kieruje Lwowski Okręg AK Południe, w tym:

„STARY” (nazwiska i imienia nie ustalono), 40 lat, nielegalnie mieszka we Lwowie, jest szefem Oddziału Dywersyjno-Terrorystycznego Okręgu Lwowskiego AK,

„STACH” (nazwiska i imienia nie ustalono), 30 lat, ukrywa się, zastępca „STAREGO”,

ŁUBCZYŃSKI Stanisław s. Jana, mieszka bez określonego zajęcia w m. Lwowie, łącznik dowództwa AK i inni.

Rozpracowywani członkowie AK zwołują nielegalne zebrania, dysponują bronią, materiałami wybuchowymi, środkami pieniężnymi oraz technicznymi do sporządzania fałszywych dokumentów.

Ustalana jest liczebność łączności organizacyjnej AK w miastach: Dubno – obwód rówieński, Sławuta, Szepietówka, Proskurów – obwód kamieniecki i m. Żytomierz z przywódcami Okręgu Lwowskiego AK Południe.

[...]

W lipcu br. obiekty sprawy „STACH”, ŁUBCZYŃSKI i NIEWMIERZYCKI zostali odnalezieni i aresztowani.

Śledztwo trwa.

Przez UMGB obwodu lwowskiego w agenturalnej sprawie „OKRUCHY” jest rozpracowywana grupa członków AK, w tym:

Устанавливается наличие организационной связи участников АК в городах: Дубно – Ровенской области, Славуте, Шепетовке, Проскурове – Каменец-Подольской области и г. Житомире с руководителями Львовского округа АК – „ЮГ”.

[...]

В июле с. г. объекты дела „СТАХ”, ЛУБЧИНСКИЙ и НЕВМЕЖИЦКИЙ разысканы и арестованы.

Ведется следствие.

УМГБ Львовской области по агентурному делу „ОБЛОМКИ” разрабатывается группа участников АК, в том числе:

ЯКИМОВИЧ-ДОБРОВОЛЬСКАЯ Антонина Николаевна, проживает во Львове, без определенных занятий, руководитель группы, в период немецкой оккупации руководила деятельностью 3-х пляцук-ов АК.

КРЫСА Дора – медицинская сестра, работает в одном из госпиталей гор. Львова.

КВИТИНСКИЙ – студент политехнического института во Львове, и другие.

Участники организации принимают радиопередачи из Лондона, пишут антисоветские рефераты в подпольные газеты „Вытравмы” и „Слово Польске” и распространяют их, вовлекают в организацию новых членов, поддерживают связь с подпольем АК в Польше.

При попытке выехать в Польшу с транспортом польских переселенцев, ЯКИМОВИЧ-ДОБРОВОЛЬСКАЯ секретно снята и арестована. Ведется следствие.

Разработка продолжается.

По состоянию на 1.7.46 г. органами МГБ УССР по ликвидированным аг[ентурным] делам произведено арестов польского антисоветского элемента:

Западные области УССР	135 чел[овек]	
Восточные области УССР	80	–    –
Всего по УССР:	215	–    –

#### Ход переселения и репатриации бывших польских граждан в Польшу

На протяжении 1945–1946 г. г. с территории УССР, согласно Люблинского и Московского соглашений, проходило переселение и репатриация быв[ших] польских граждан в Польшу.



JAKIMOWICZ-DOBROWOLSKA Antonina c. Mikołaja, mieszka we Lwowie, bez określonego zajęcia, przywódca grupy, w okresie okupacji niemieckiej kierowała działalnością trzech placówek AK,

KRYSA Dora – pielęgniarka, pracuje w jednym ze szpitali m. Lwowa,  
KWITYŃSKI – student Politechniki we Lwowie  
i inni.

Członkowie organizacji odbierają przekazy radiowe z Londynu, piszą antysowieckie referaty do nielegalnych gazet „Wytrwamy” oraz „Słowo Polskie” i rozpowszechniają je, wciągają do organizacji nowych członków, utrzymują łączność z podziemiem AK w Polsce.

Podczas próby wyjazdu do Polski z transportem polskich przesiedleńców, JAKIMOWICZ-DOBROWOLSKA została potajemnie zdjęta i aresztowana. Śledztwo trwa.

Rozpracowywanie jest kontynuowane.

Według stanu na 1.7.46 r. w zakończonych ag[enturalnych] sprawach zostały przeprowadzone przez organa MGB USRS aresztowania polskiego antysowieckiego elementu:

Zachodnie obwody USRS	135 os[ób]
Wschodnie obwody USRS	80 os[ób]
Łącznie w USRS:	215 os[ób]

#### Przebieg przesiedlenia i repatriacji byłych polskich obywateli do Polski

Na podstawie lubelskiego i moskiewskiego porozumienia, w ciągu lat 1945 i 1946 z terytorium USRS odbywało się przesiedlanie i repatriacja był[ych] polskich obywateli do Polski.

15 czerwca 1946 roku repatriacja polskich obywateli ze wschodnich obwodów została zakończona.

Przeprowadzoną repatriację obrazują następujące dane:

Ogółem obliczono polskich obywateli	35 295 os[ób]
Złożyło oświadczenia był[ych] polskich obywateli o zrzeczeniu się sow[ieckiego] obywatelstwa	34 621 –    –
a) otrzymali dokumenty ewaku[acyjne] (w tej liczbie i wymagające zgody)	37 549 –    –
b) odmówiono wyjazdu do Polski	1 394 os[oby]
c) odmówiło wyjazdu po otrzymaniu dokumentów ewaku[acyjnych]	322 –    –
Mają prawo wyjazdu do Polski, ale nie złożyli wniosku	674 –    –

15 июня 1946 года репатриация польских граждан из восточных областей закончена.

Проведенная репатриация характеризуется следующими данными:

Всего учтено польских граждан	35 295 чел[овек]	
Подало заявлений быв. польскими гражданами		
о выходе из сов. гражданства	34 621	– « –
а) получили эвакодокументы (в том числе и подпадающие под соглашение	37 549	– « –
б) отказано в выезде в Польшу	1 394 чел[овека]	
в) отказались выехать после получения эвакодокументов	322	– « –
Имеют право на выезд в Польшу, но не подали заявлений	674	– « –
Обусловлена связь с выехавшей агентурой в Польшу	15 чел[овек]	
<hr/>		
Всего выехало в Польшу	37 227	– « –
в том числе детей	11 389	

Переселение польских граждан из западных областей продолжается.

По данным на 1 июля 1946 года:

Всего учтено польских граждан	838 810 чел[овек]	
Подали заявления о переселении	877 918	– « –
Получили эвакодокументы	837 304 чел[овека]	
Отказано в выезде в Польшу	1 506 чел[овек]	
Отказались от выезда после оформления документов	3 346	– « –
Имеют право на выезд в Польшу, но не подали заявлений	7 739	– « –
Обусловлена связь с выехавшей агентурой в Польшу	93 чел[овека]	
Выехало в Польшу	77 544	– « –

В связи с переселением и репатриацией быв[ших] польских граждан, подавляющее большинство нашей агентуры выехало в Польшу. Оставшаяся агентура используется по дальнейшей разработке остатков белопольского подполья.

Осуществляются мероприятия по пополнению агентурного аппарата новой агентурой.

Zastrzeżona łączność z agenturą, która wyjechała do Polski	15 os[ób]
Łącznie wyjechało do Polski	37 227 –    –
w tym dzieci	11 389 –    –

Przesiedlanie polskich obywateli z zachodnich obwodów jest kontynuowane.

Według danych na 1 lipca 1946 roku:

Łącznie obliczono polskich obywateli	838 810 os[ób]
Złożyło wnioski o przesiedlenie	877 918 –    –
Otrzymało dokumenty ewakuacyjne	837 304 os[oby]
Odmówiono wyjazdu do Polski	1 506 os[ób]
Zrezygnowali z wyjazdu po załatwieniu dokumentów	3 346 –    –
Mają prawo wyjazdu do Polski, ale nie złożyli wniosków	7 739 –    –
Zastrzeżona łączność z agenturą, która wyjechała do Polski	93 os[oby]
Wyjechało do Polski	77 544 –    –

W związku z przesiedleniem i repatriacją był[ych] polskich obywateli, przytłaczająca większość naszej agentury wyjechała do Polski. Pozostała agentura jest wykorzystywana do dalszego rozpracowania resztek *bielopolskiego* podziemia.

Prowadzone są działania w celu uzupełnienia aparatu agenturalnego nową agenturą.

Praca nad wykryciem i likwidacją resztek *bielopolskiego* podziemia jest kontynuowana.

Naczelnik 2 Zarządu MGB USRS  
Pułkownik (—) MIEDWIEDIEW

„<sup>a-10-a</sup>” <sup>a-</sup>sierpnia<sup>-a</sup> [!] 1946 r.

WAP SBU, f. 1, op. 25, spr. 37, k. 1–17.  
Oryginał, maszynopis na blankiecie.

## Przypisy

<sup>a- -a</sup> Wpisano odręcznie.

<sup>1</sup> Pohoski Henryk (1909–1987), przybrane nazwiska Jan Jodelko, Henryk Lach, Józef Modzelewski, Kazimierz Stasiun, Antoni Wróbel, ps. „Adolf”, „Siwek”, „Stawisz”, „Wa-

Работа по вскрытию и ликвидации остатков белопольского подполья продолжается.

Начальник 2 Управления МГБ УССР  
Полковник (—) МЕДВЕДЕВ

„<sup>а-а</sup>10-<sup>б-б</sup>августа<sup>б</sup> 1946 г.

*ГДА СБУ, ф. 1, оп. 25, спр. 37, арк. 1–17.  
Оригінал, машинопис на бланку.*

## Примітки

<sup>а-а</sup> Вписано від руки.

<sup>б-б</sup> Вписано від руки, вірогідно, помилково. За змістом документу має бути „сентября”.

<sup>1</sup> Погоський Генрик (1909–1987), вживав також прізвищ: Ян Йоделко, Генрик Лях, Юзеф Модзелевський, Казімеж Стасюн, Антоні Врубель, пс. „Адольф”, „Сівек”, „Ставіш”, „Валери”, дипломований капітан, дипломований підполковник піхоти ВП; під час вересневої кампанії 1939 операційний офіцер 1 ДП Легіонів; попав у німецький полон, з якого втік. У жовтні 1939 вступив до СПП, потім в СЗБ-АК; початково служив у Командуванні Округу Варшава-місто, з вересня 1941 як начальник Відділу II Командування Району Львів до 31 липня 1944; в останніх днях липня також начальник штабу Командування Району; арештований НКВС з 2 на 3 серпня 1944, втік 12 вересня 1944 до Польщі; у 1946 виявився; помер у Варшаві.

<sup>2</sup> Так у документі; правильно – 2799.

<sup>3</sup> Так у документі; правильно – 3318.

<sup>4</sup> Так у документі; правильно – 2971.

<sup>5</sup> Так у документі; правильно – 4049, що відповідає, зазначеній вище, загальній кількості заарештованих більше 4000 осіб.

lery”, kpt. dypl./ppłk. dypl. piech. WP. W kampanii wrześniowej 1939 oficer operacyjny 1 DP Leg. Dostał się do niewoli niemieckiej, z której zbiegł. W październiku 1939 wstąpił do SZP, następnie w ZWZ/AK. Początkowo służył w Komendzie Okręgu Warszawa-miasto, od września 1941 jako szef Oddziału II Komendy Obszaru Lwów do 31 lipca 1944, w ostatnich dniach lipca także szef sztabu Komendy Obszaru. Aresztowany przez NKWD 2/3 sierpnia 1944, zbiegł 12 września 1944 do Polski. W 1946 ujawnił się. Zmarł w Warszawie.

<sup>2</sup> Obliczenie błędne.

<sup>3</sup> Obliczenie błędne.



## WYKAZ SKRÓTÓW

a/s	– antysowiecki
AChFO UNKGB	– ( <i>ros.</i> ) Oddział Administracyjny Gospodarczo-Finansowy UNKGB
ACz	– ( <i>ros.</i> ) Armia Czerwona
AHZ	– Akademia Handlu Zagranicznego
AK	– Armia Krajowa
AL	– Armia Ludowa
AP	– Armia Polska
APW	– Armia Polska na Wschodzie
arch.	– archiwalna
art.	– artykuł
art.	– artyleria
AZ, ZA	– Administracja Zastępcza, Związek Administracyjny
b/p, b/partyjny	– bezpartyjny
baon	– batalion
BB	– Bezpartyjny Blok [Współpracy z Rządem]
BCh	– Bataliony Chłopskie
BDK	– skrót nierozwiązany
bezp. państw.	– bezpieczeństwo państwowe
BIP	– Biuro Informacji i Propagandy
b. m. w.	– bez miejsca wystawienia
BP	– Biuro Polityczne
BPanc-Mot.	– Brygada Pancerno-Motorowa
br.	– bieżący rok
c.	– córka
CWK	– Centrum Wyszkozenia Kawalerii
CWPiech.	– Centrum Wyszkozenia Piechoty
cz.	– część
cz. w.	– czasu wojny
d.	– dom
dac	– dywizjon artylerii ciężkiej
dca	– dowódca
doc.	– docent
dok.	– dokument
DP	– Dywizja Piechoty
DPLeg.	– Dywizja Piechoty Legionów
dr	– doktor

DR	– Delegatura Rządu
DRZ	– Delegatura Rządu
dyon	– dywizjon
dypl.	– dyplomowany
egz.	– egzemplarz
f.	– ( <i>ros.</i> ) zespół
<i>Fino</i>	– ( <i>ros.</i> ) Wydział finansowy
FP	– skrót nierozwiązany
gen. broni	– generał broni
gen. bryg.	– generał brygady
gen. dyw.	– generał dywizji
gen. lejtn.	– generał lejtnant
gen. mjr	– generał major
gen. płk	– generał pułkownik
GG	– Generalne Gubernatorstwo
GISZ	– Główny Inspektorat Sił Zbrojnych
GO	– Grupa Operacyjna
<i>Gorpiszczetorg</i>	– ( <i>ros.</i> ) Miejski Wydział Handlu Artykułami Spożywczymi
GUBB	– ( <i>ros.</i> ) Główny Zarząd d/s Walki z Bandytyzmem
GUGB	– ( <i>ros.</i> ) Główny Zarząd Bezpieczeństwa Państwowego
im.	– imienia
in.	– inne
inż.	– inżynier
IPN	– Instytut Pamięci Narodowej
ITŁ	– ( <i>ros.</i> ) Poprawczy Obóz Pracy
itp.	– i temu podobnie
k.	– karta
<i>Karlag</i>	– ( <i>ros.</i> ) Karagandzki ITŁ
KB	– Korpus Bezpieczeństwa
KDP	– Kresowa Dywizja Piechoty
Kedyw	– Kierownictwo Dywersji
KG	– Komenda Główna
KK	– Kodeks Karny
kl.	– klasa
km	– kilometr
Kmda	– Komenda
kmdt	– komendant
komp.	– kompania



KON	– Konwent Organizacji Niepodległościowych
KOP	– Korpus Ochrony Pogranicza
KPK	– Kodeks Postępowania Karnego
KPP	– Komunistyczna Partia Polski
kpr.	– kapral
kpr. pchor.	– kapral podchorąży
kpt.	– kapitan
kpt. saper	– kapitan saper
KPZS	– Komunistyczna Partia Związku Sowieckiego
k-r, k/r	– kontrrewolucyjny
Kripo	– ( <i>niem.</i> ) Policja Kryminalna
KRM	– Krajowa Rada Ministrów
KRN	– Krajowa Rada Narodowa
krypt.	– kryptonim
k. s.	– karta sprawy
ks.	– ksiądz
kw.	– ( <i>ros.</i> ) skrót nierozwiązany
KWC	– Kierownictwo Walki Cywilnej
KWO	– ( <i>ros.</i> ) Karpacki Okręg Wojskowy
KWP	– Kierownictwo Walki Podziemnej
l.	– lata
lejt.	– lejtnant
<i>leschoz</i>	– ( <i>ros.</i> ) gospodarstwo leśne
<i>lespromchoz</i>	– ( <i>ros.</i> ) leśne gospodarstwo przemysłowe
<i>Lespromsojuz</i>	– ( <i>ros.</i> ) Związek Przemysłu Leśnego
LO, L/O	– ( <i>ros.</i> ) obwód lwowski
LWO	– ( <i>ros.</i> ) Lwowski Okręg Wojskowy
m.	– miasto, miejscowość
m. in.	– między innymi
MAP	– Ministerstwo Administracji Publicznej
MGB	– ( <i>ros.</i> ) Ministerstwo Bezpieczeństwa Państwowego
MHz	– megaherc
mjr	– major
mjr dypl.	– major dyplomowany
mln	– milion
MTS	– ( <i>ros.</i> ) stacja maszynowo-traktorowa
MWD	– ( <i>ros.</i> ) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
n/n	– ( <i>ros.</i> ) obserwacja bezpośrednia
<i>narkom</i>	– ( <i>ros.</i> ) ludowy komisarz
<i>Narkomzag</i>	– ( <i>ros.</i> ) Ludowy Komitet Zaopatrzenia

nauk.	– naukowy
ND, Nd	– Narodowa Demokracja
NIE	– Organizacja Niepodległość
NKGB	– (ros.) Ludowy Komisariat Bezpieczeństwa Państwowego
NKWD	– (ros.) Ludowy Komisariat Spraw Wewnętrznych
NOW	– Narodowa Organizacja Wojskowa
np.	– na przykład
nr	– numer
NSZ	– Narodowe Siły Zbrojne
NW	– Naczelnny Wódz
OB PPS	– Organizacja Bojowa PPS
ob.	– obywatel, obywatelka
OBB	– (ros.) Oddział ds. Walki z Bandytyzmem
<i>Obłdorotdieł</i>	– (ros.) Obwodowy Wydział Drogowy
<i>Obłpromkoopstacz</i>	– (ros.) Obwodowa Spółdzielnia Zaopatrzenia Przemysłowego
<i>Obłwojenkomat</i>	– (ros.) Obwodowa Komenda Wojskowa
<i>Obłziemotdieł</i>	– (ros.) Obwodowy Wydział Ziemski
obw.	– obwód
OD, DO	– (ros.) obwód drohobycki
OdB	– Ordre de Bataille
Oddz.	– Oddział
ODR	– Okręgowa Delegatura Rządu
odwr.	– odwrotka
OK	– (ros.) skrót nierozwiązany
OKR	– (ros.) Oddział Kontrwywiadowczy
ON	– Obrona Narodowa
op.	– (ros.) inwentarz
<i>op. cit.</i>	– (łac.) dzieło cytowane
oprac.	– opracował
ORS	– (ros.) Wydział Zaopatrzenia Pracowników
os.	– osób
OSMU	– (ros.) Wydział Specjalny Budowlano-Montażowy
OSO	– (ros.) Kolegium Specjalne
<i>osobtorg</i>	– (ros.) sklep specjalny
<i>Oszosdor</i>	– (ros.) Wydział Dróg Bitych
OUN	– Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów
OUN-B	– OUN – frakcja banderowska

OUN-SD	– ( <i>ukr.</i> ) OUN niezależnych państwowców
OUR UM	– ( <i>ros.</i> ) Wydział Urzędu Kryminalnego Zarządu Milicji
OW, ow, WO	– ( <i>ros.</i> ) obwód wołyński
OW	– Okręg Wojskowy
OZ	– Ośrodek Zapasowy
OZN, OZON	– Obóz Zjednoczenia Narodowego
P/p	– ( <i>ros.</i> ) oryginał podpisał
pal	– pułk artylerii lekkiej
pan	– pułk artylerii najcięższej
PA WO	– ( <i>ros.</i> ) Państwowe Archiwum Obwodu Wołyńskiego
pchor.	– podchorąży
PDR	– Powiatowa Delegatura Rządu, Powiatowy Delegat Rządu
piech.	– piechota
pkaw.	– pułk kawalerii
PKB	– Państwowy Korpus Bezpieczeństwa
PKP	– Polityczny Komitet Porozumiewawczy
PKWN	– Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego
plot.	– przeciwlotniczy
plut.	– plutonowy
plk	– pułkownik
p. o.	– pełniący obowiązki
pom.	– pomocnik
por.	– porównaj
por.	– porucznik
por. łącz.	– porucznik łączności
por. sł. uzbr.	– porucznik służby uzbrojenia
POW	– Polska Organizacja Wojskowa
pp	– pułk piechoty
ppLeg.	– pułk piechoty Legionów
ppłk dypl.	– podpułkownik dyplomowany
ppłk kaw.	– podpułkownik kawalerii
ppor. art.	– podporucznik artylerii
ppor. lot.	– podporucznik lotnictwa
PPR	– Polska Partia Robotnicza
PPS	– Polska Partia Socjalistyczna
PPSP	– Polskie Podziemne Siły Powstańcze
PPS WRN	– Polska Partia Socjalistyczna – Wolność Równość Niepodległość

prof.	– profesor
ps.	– pseudonim
psap.	– pułk saperów
PSC	– Państwowa Służba Cywilna
PSL	– Polskie Stronnictwo Ludowe
pspodh.	– pułk strzelców podhalańskich
PSZ	– Polskie Siły Zbrojne
PTR	– ( <i>ros.</i> ) rusznica przeciwpancerna
puł.	– pułk ułanów
PZP	– Polski Związek Powstańczy
<i>Rajpotriebsojuz</i>	– ( <i>ros.</i> ) Rejonowy Związek Spożywców
<i>Rajpromkombinat</i>	– ( <i>ros.</i> ) Rejonowy Kombinat Przemysłowy
<i>Rajwojenkomat</i>	– ( <i>ros.</i> ) Rejonowa Komenda Wojskowa
<i>Rajzdrowotdiel</i>	– ( <i>ros.</i> ) Rejonowy Wydział Zdrowia
<i>RajZO</i>	– ( <i>ros.</i> ) Rejonowy Wydział Rolny
RAP	– Resort Administracji Państwowej
RDR	– Rejonowa Delegatura Rządu, Rejonowy Delegat Rządu
red.	– redaktor
rez.	– rezerwa
RJN	– Rada Jedności Narodowej
RJN	– Rząd Jedności Narodowej
RKKA	– ( <i>ros.</i> ) Robotniczo-Chłopska Armia Czerwona
RKL	– ( <i>ros.</i> ) Rada Komisarzy Ludowych
RO	– ( <i>ros.</i> ) Oddział Rejonowy
RO, R/O, OR	– ( <i>ros.</i> ) obwód rówieński
rozd.	– rozdział
RP	– Rzeczpospolita Polska
<i>rybchoz</i>	– ( <i>ros.</i> ) gospodarstwo rybne
rz.	– rzeka
s.	– strona
s.	– syn
s/s	– ( <i>ros.</i> ) informacja specjalna
sap.	– saper
SBSpad.	– Samodzielna Brygada Spadochronowa
SBSPodh.	– Samodzielna Brygada Strzelców Podhalańskich
SD	– ( <i>niem.</i> ) Służba Bezpieczeństwa
SD	– Stronnictwo Demokratyczne
SDKPiL	– Socjaldemokracja Królestwa Polskiego i Litwy
SGGW	– Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
<i>Siblag</i>	– ( <i>ros.</i> ) Syberyjski ITŁ

sierz.	– sierżant
SL	– Stronnictwo Ludowe
sł. st.	– służba stała
SN	– Stronnictwo Narodowe
SO, OS	– obwód stanisławowski
SOP	– Służba Ochrony Powstania
sow.	– sowiecki
SP	– Stronnictwo Pracy
spr.	– sprawa
SRS	– ( <i>ros.</i> ) Socjalistyczna Republika Sowiecka
SS	– Straż Samorządowa
st.	– starszy
SZP	– Służba Zwycięstwu Polski
Szt. Gen.	– Sztab Generalny
szt.	– sztuka
<i>Szyrokłag</i>	– ( <i>ros.</i> ) Szyrokowski ITŁ
t.	– tom
t., tow.	– towarzysz
T/obw.	– ( <i>ros.</i> ) skrót nierozwiązany
TAP	– Tajna Armia Polska
tj.	– to jest
TO NKGB	– ( <i>ros.</i> ) Oddział Transportu NKGB
TO, OT	– ( <i>ros.</i> ) obwód tarnopolski
t. r.	– tego roku
tys.	– tysiąc
tw.	– tak zwany
UB	– Urząd Bezpieczeństwa
UBB	– ( <i>ros.</i> ) Zarząd ds. Walki z Bandytyzmem
UHWR	– ( <i>ukr.</i> ) Ukraińska Główna Rada Najwyższa
UJ	– Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
UJK	– Uniwersytet im. Jana Kazimierza we Lwowie
UKR	– ( <i>ros.</i> ) Zarząd Kontrwywiadu
ukr.	– ukraiński
<i>Ukrdormost</i>	– ( <i>ros.</i> ) Ukraińskie Drogi i Mosty
<i>Ukr-Zag</i>	– ( <i>ros.</i> ) Ukraińskie Zaopatrzenie
<i>Ukrnacmienizdat</i>	– ( <i>ros.</i> ) Ukraińskie Wydawnictwo Narodowe
<i>Ukrnieft'</i>	– ( <i>ros.</i> ) Państwowe Zjednoczenie Przemysłu Naftowego
ul.	– ulica
UM	– ( <i>ros.</i> ) Zarząd Milicji

UMCS	– Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
UMGB	– (ros.) Zarząd Ministerstwa Bezpieczeństwa Państwowego
UNDP	– (ukr.) Ukraińska Partia Narodowo-Demokratyczna
UNKGB	– (ros.) Zarząd Ludowego Komisariatu Bezpieczeństwa Państwowego
UNKWD	– (ros.) Zarząd Ludowego Komisariatu Spraw Wewnętrznych
UPA	– Ukraińska Powstańcza Armia
<i>Upolnarkomzag</i>	– (ros.) Pełnomocnik ludowego komisarza ds. skupu
UR UM	– (ros.) Zarząd Rejonowy Zarządu Milicji
USA	– Stany Zjednoczone Ameryki Północnej
USRS	– Ukraińska Socjalistyczna Republika Sowiecka
<i>Uzszodor</i>	– (ros.) Zarząd dróg bitych
Vo	– Oddział V operacyjny
wachm.	– wachmistrz
WAP SBU	– Wydzielone Archiwum Państwowe Służby Bezpieczeństwa Ukrainy
wch.	– wchodzący
WCz	– łączność wysokiej częstotliwości
WDP AK	– Wołyńska Dywizja Piechoty AK
WDR	– Wojewódzka Delegatura Rządu, Wojewódzki Delegat Rządu
w., wewn.	– wewnętrzny
wg	– według
WiN	– Wolność i Niezawisłość
WKP(b)	– (ros.) Wszechzwiązkowa Komunistyczna Partia (bolszewików)
WLKSM	– (ros.) Wszechzwiązkowy Leninowski Komunistyczny Związek Młodzieży
właśc.	– właściwie
WMN	– (ros.) najwyższy wymiar kary (kara śmierci)
WODR	– Wołyńska Okręgowa Delegatura Rządu
<i>wojenkomat</i>	– (ros.) komenda wojskowa
<i>wojentorg</i>	– (ros.) Wojskowe Przedsiębiorstwo Handlowe
wojsk.	– wojskowy
WP	– (ros.) Prokurator Wojskowy
WP	– Wojsko Polskie
WSK	– Wojskowa Służba Kobiet

WSOP	– Wojskowa Służba Ochrony Powstania
WT	– (ros.) Trybunał Wojskowy
WUK ZM	– (ros.) Wydział Urzędu Kryminalnego Zarządu Milicji
WUS	– (ros.) specjalność wojskowa
Wydz.	– Wydział
WZS	– Wojskowy Związek Samoobrony
<i>Zagotzierno</i>	– (ros.) punkt skupu zboża
zam.	– zamieszkały, zamieszkała
<i>zawchoz</i>	– (ros.) kierownik gospodarczy
zca	– zastępca
ZG	– Zarząd Główny
ZO	– (ros.) Wydział Rolny
zob.	– zobacz
ZPP	– Związek Patriotów Polskich
ZSRS	– Związek Socjalistycznych Republik Sowieckich
ZWC	– Związek Walki Czynnej
ZWZ	– Związek Walki Zbrojnej





## СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АЗ, ЗА	– (поль.) Тимчасова адміністрація
АП	– (поль.) Армія Польська
АПВ	– (поль.) Армія Польська на Сході
АК	– (поль.) Армія Крайова
АЛ	– (поль.) Армія Людова
арк.	– аркуш
а/с	– (рос.) антирадянський
АХФО	– (рос.) Адміністративно-господарський та фінансовий відділ
б.	– біля, бувший
б. м. в.	– без місця виготовлення
б/п, б/партійний	– безпартійний
БІП	– Бюро інформації і пропаганди
БХ	– (поль.) Батальйони хлопські
ВДП АК	– (поль.) Волинська дивізія піхоти АК
ВДР	– (поль.) Волинська делегатура уряду, Волинський делегат уряду
ВіН	– (поль.) Воля і незалежність
ВКП(б)	– (рос.) Всесоюзна комуністична партія (більшовиків)
ВЛКСМ	– (рос.) Всесоюзна ленінська комуністична спілка молоді
ВОДР	– (поль.) Волинська окружна делегатура уряду
военкомат	– (рос.) військовий комісаріат
ВП	– (поль.) Військо Польське
ВСК	– (поль.) Військова служба жінок
ВСОП	– (поль.) Військова служба охорони повстання
ВТ	– Військовий трибунал
ВТТ	– Виправно-трудова табори (ИТЛ– рос.)
ВУС	– (рос.) військово-облікова спеціальність
ВЧ	– (рос.) високочастотний зв'язок
г.	– (рос.) год; рік
г., гор.	– (рос.) місто
ГГ	– Генеральне Губернаторство
ГДА СБУ	– Галузевий державний архів Служби безпеки України
ГК	– Головне Командування
гр., гр-н, гр-ка	– (рос.) громадянин, громадянка

ГУББ	– (рос.) Головне управління боротьби з бандитизмом
ГУГБ	– (рос.) Головне управління державної безпеки
ДА ВО	– Державний архів Волинської області
держбезпеки	– державної безпеки
док.	– документ
ДП	– (поль.) піхотна дивізія
ДР, ДУ	– (поль.) Делегатура уряду
ЗА, АЗ	– (поль.) Тимчасова адміністрація
завхоз	– (рос.) завідуючий господарством
Заготзерно	– (рос.) заготівля зерна
зам.	– (рос.) заступник
ЗВЗ	– (поль.) Союз збройної боротьби
ИТЛ	– (рос.) Виправно-трудова табори
ІНП	– Інститут національної пам'яті
Карлаг	– (рос.) Карагандинський табір ВТТ
КБВ	– (поль.) Корпус безпеки
КВО	– Київський військовий округ
КГ	– (поль.) Головне Командування
КГБ	– (рос.) Комітет державної безпеки
КДП	– (поль.) Кресова піхотна дивізія
Кедив	– (поль.) Керівництво диверсії
КК	– Кримінальний кодекс
КОН	– (поль.) Конвент організації незалежників
КОП	– (поль.) Корпус охорони кордону
КПБ	– Керівництво підпільної боротьби
КП(б)У	– Комуністична партія (більшовиків) України
КПК	– Кримінально-процесуальний кодекс
КПРС	– Комуністична партія Радянського Союзу
к-р	– контрреволюційний
кріпо	– (нім.) Кримінальна поліція
КРН	– (поль.) Загальнопольська національна рада
КЦБ	– (поль.) Керівництво цивільної боротьби
ЛВО, ЛьВО	– Львівський військовий округ
Леспромсоюз	– (рос.) Лісний промисловий союз
Леспромхоз	– (рос.) Лісопромислове господарство
лесхоз	– (рос.) лісове господарство
ЛО	– Львівська область
м.	– місто
МАП	– (поль.) Міністерство громадської адміністрації
МВД	– (рос.) Міністерство внутрішніх справ

МВС	– Міністерство внутрішніх справ
МГА	– Міністерство громадської адміністрації
МГБ	– (рос.) Міністерство державної безпеки
МДБ	– Міністерство державної безпеки
мл.	– (рос.) молодший
м-ц	– (рос.) місяць
<i>нарком</i>	– (рос.) народний комісар
нач.	– (рос.) начальник
НКВД, НКВС	– (рос.) Народний комісаріат внутрішніх справ
НКГБ, НКДБ	– (рос.) Народний комісаріат державної безпеки
НОВ	– (поль.) Національна військова організація
НСЗ	– (поль.) Національні збройні сили
ОББ	– (рос.) Відділ боротьби з бандитизмом
обв.	– (рос.) обвинувачений
обл.	– область
<i>облвоенкомат</i>	– (рос.) обласний військовий комісаріат
<i>облдоротдел</i>	– (рос.) Обласний дорожній відділ
<i>Облпромкоопстач</i>	– (рос.) Обласне промислове кооперативне постачання
ОДР	– (поль.) Окружна делегатура уряду
ОЗ	– (поль.) Запасний центр
ОКР	– (рос.) Відділ контррозвідки
ОН	– (поль.) Національна оборона
оп.	– опис
ОРС	– (рос.) відділ робітничого постачання
ОСМУ	– (рос.) Особливе будівельно-монтажне управління
ОСО	– (рос.) Особлива нарада
<i>„Особторг”</i>	– (рос.) організація особливої торгівлі (спецмагазини)
ОУН	– Організація Українських Націоналістів
<i>Ошосдор</i>	– (рос.) Відділ шосейних доріг
ПЗП	– (поль.) Польський повстанський союз
ПДР, ПДУ	– (поль.) Повітова делегатура уряду, Повітовий делегат уряду
ПЗС	– (поль.) Польські збройні сили
ПКНВ	– (поль.) Польський комітет національного визволення
ПОВ	– (поль.) Польська військова організація
пом.	– (рос.) помічник
п/п	– (рос.) оригінал підписаний

ППР, ПРП	– (поль.) Польська робітничка партія
ППС	– (поль.) Польська соціалістична партія
ППС ВРН	– (поль.) Польська соціалістична партія Свобода, Рівність, Незалежність
пр. пр.	– (рос.) преступление предусмотренное
пс.	– псевдонім
ПСЗ	– (поль.) Польські збройні сили
ПСЛ	– (поль.) Польська селянська партія
ПСЦ	– (поль.) Державна цивільна служба
р.	– рік
РО	– (рос.) Районний відділ
РО	– Рівненська область
<i>райвоенкомат</i>	– (рос.) районний військовий комісаріат
<i>Райздравотдел</i>	– (рос.) Районний відділ охорони здоров'я
<i>Райпотребсоюз</i>	– (рос.) Районний споживчий союз
<i>Райпромкомбинат</i>	– (рос.) Районний промисловий комбінат
РАП	– (поль.) Міністерство громадської адміністрації
РДР	– (поль.) Районна делегатура уряду; Районний делегат уряду
РККА, РСЧА	– (рос.) Робітничо-селянська Червона Армія
р-н	– район
РНК	– Рада народних комісарів
розд.	– розділ
РП	– Польська Республіка
<i>рыбхоз</i>	– (рос.) рибне господарство
с.	– село
с.	– сторінка, сторінки
СС	– (нім.) Охоронні загони
СГГВ	– (поль.) Головна школа сільського господарства
СД	– (нім.) Служба Безпеки
СД	– (поль.) Демократична партія
СЗБ	– (поль.) Союз збройної боротьби
Сіблаг	– Сибірський ВТТ; Сибирский ИТЛ
СЛ	– (поль.) Селянська партія
след.	– (рос.) слідчий
„Смерш”	– (рос.) „Смерть шпигунам”
СН	– (поль.) Національна партія
сов.	– (рос.) советский; радянський
сов.	– (рос.) совершенно; цілком
СО	– Станіславська область
СОП	– (поль.) Служба охорони повстання

СП	– (поль.) Партія праці
СПП	– Служіння перемозі Польщі
СПП	– Союз польських патріотів
спр.	– справа
СРСР, СССР	– (рос.) Союз Радянських Соціалістичних Республік, Союз Советских Социалистических Республик
ст.	– старший
ст.	– стаття
США	– Сполучені Штати Америки
т.	– том
т., тов.	– товариш
ТАП	– (поль.) Таємна польська армія
ТО	– Тернопільська область
ТО НКГБ	– (рос.) Транспортний відділ НКДБ
УБ	– Управління безпеки
УББ	– (рос.) Управління боротьби з бандитизмом
УГВР	– Українська Головна Визвольна Рада
УКР	– Управління контррозвідки
Укрдормост	– (рос.) Українське дорожньо-мостове управління
ул.	– (рос.) улица; вулиця
УМДБ	– Управління МДБ
УНКВД, УНКВС	– (рос.) Управління НКВС
УНКГБ, УНКДБ	– (рос.) Управління НКДБ
УПА	– Українська Повстанська Армія
УР УМ	– (рос.) Кримінальний розшук Управління міліції
УССР	– (рос.) Українська Радянська Соціалістична Республіка
Ушосдор	– Управління шосейних доріг
ф.	– фонд
ХБ	– (поль.) Хлопські батальйони
чел.	– (рос.) чоловік
Широклаг	– (рос.) Широківський ВТТ
шт.	– штук
екз.	– (рос.) екземпляр; примірник



## INDEKS NAZWISK I PSEUDONIMÓW

- Abakumow Wiktor 1219, 1227, 1229, 1253  
Abramow 625  
Abramowicz 29  
„Adam” zob. Barszcz Kazimierz  
„Adam” zob. Świkla-Biłynowicz Leopold  
Adamska 417  
Aksienow 581, 1017  
Aleksiejew 323, 327, 361, 369–377  
„Alinard” 1117, 1119  
Ananbin 581  
Anders Władysław 859, 973, 1225  
Andrusiak Konstanty 367  
Angielski August 957, 963  
„Anka” 261, 273  
„Antek” zob. Węgiński Jerzy  
Antkiewicz 961  
Antoniak 379  
Antonicki Józef 835, 837, 843, 847–851  
Arciszewski Tomasz 1051, 1057  
„Artur” zob. Wiszniewski Roman Władysław
- Babiak Józef, ps. „Geniusz” 445  
Babiński Paweł 413  
Babirecka, ps. „Baśka” 677  
Babiszewski Leon 43  
Baczyńska Jadwiga 57, 65, 81, 85, 307  
Baczyński Adolf 307  
Baczyński Juliusz 51–57, 65, 77, 81  
Baczyński Tadeusz 59, 67, 81, 87  
Bajger Barbara 1125  
Bajger Janina 1125  
Balicki Jan 1131, 1133  
Bałandin 1177  
Bałyńska Krystyna, ps. „Krystyna” 1105  
Bandera Stepan 1221, 1225–1229  
Bandriwskyj 443  
Baniewicz Edward 1259  
„Bar” zob. Olszewski Stanisław  
Baraniuk Józef 919, 923, 925, 1193  
Baranowski 785, 787  
Barański, ps. „Zgorzel” 41, 49  
Barszcz Kazimierz, ps. „Adam”, „Zenon”, „Choroszewicz”, „Omar” 306, 893–897, 915, 1047, 1049, 1147, 1149  
Barszcz Zygmunt, ps. „Stach” 435, 445, 547, 959, 1245, 1283
- Barszczewski Tadeusz, ps. „Las” 711, 713, 899, 905  
Baszak Barbara 955, 963  
Bauman Eleonora, ps. „Fala” 463, 467, 481–485, 489  
Baydak Kazimiera, ps. „Lilia” 463, 467, 483, 485, 489  
Baydak Władysław, ps. „Nalot” 463, 467–471, 485, 489  
Baziak Eugeniusz 253, 281  
Bąbiński Kazimierz, ps. „Lubon”, „Maciej”, „Boryna”, „Krzysztof”, „Marcin”, „Józef Orlica”, „Zrąb” 303, 309  
Bąkowski 521  
Bąkowski Leon, ps. „Rawicz” 767, 777  
Belina-Wojcikiewicz zob. Wojcikiewicz Zygmunt  
Belina-Wojciechowicz zob. Wojcikiewicz Zygmunt  
„Benga” zob. Kowalski Ryszard  
Beria Ławrientij 233, 239, 803, 805  
Berkowicz 103  
Berling Zygmunt 59, 87, 103, 221, 515, 681, 737, 763, 773, 947, 1089  
Bernakiewicz Aleksander, ps. „Aleks” 823, 825, 909–913  
Białas Feliks 21, 23  
Białobrzeski A. 17  
„Biały” 121  
Biderman Kazimierz 415  
Bielik Ludwik zob. Wiszniewski Roman Władysław  
Bieliński 497  
Bielous Tadeusz, ps. „Sęp” 1207, 1209, 1215, 1217, 1241  
Bielousow 815, 817  
Bielow 533  
Bielych 327  
Bień Adam 721, 725  
Bień Aleksander 1019, 1025, 1031  
Bieńkowska 565  
Biesszastnow 679  
Bigas 395  
Bilkin Maria 1259  
Birbaum 913  
Bisanz Jadwiga 611, 615, 617  
Bitnowska 225

- Blacharski Tadeusz 393, 411  
 Blecharski 1259  
 Blecharski, ps. „Aleksander” 1199  
 „Blondynka” 1135  
 Błagomysłów 625  
 Błaszczak Jan, ps. „L-2” 1003, 1007, 1011, 1015, 1017  
 Bober 1007  
 Bochenek Jan 435  
 Bodych Halina 187, 195, 197  
 „Bogdan” 875  
 Bogdanowicz 639  
 „Bogumił” 1221  
 Bojakowski Jan 887, 889, 915, 919–925, 1127, 1129, 1155, 1193  
 Bołtowska Lidia, ps. „Irinina” 949  
 „Bomba” zob. Kochański Władysław Tadeusz  
 Borecki Andrzej 1223  
 Borecki Stefan 1223  
 Borkowska 675  
 Borodej Mieczysław, ps. „Lis”, „Osmoza”, „Ścigacz”, „Wojciech” 235, 239  
 Borowski Karol zob. Marszyński Kazimierz Karol  
 Borysenko 781  
 Bował Zbigniew 707  
 „Bóbr” 707  
 „Bór” zob. Komorowski Tadeusz  
 Brojanowski Karol 835, 837, 841–845, 849, 851, 1043, 1045  
 Broniewski 863  
 „Bronisław” zob. Tusch Marcei  
 Bronowski Witold, ps. „Kobro” 25  
 Broślowskaja 461  
 Brudka Józefa 955, 963  
 Brudkowski Adam, ps. „Andrzej”, „Czeladnik”, „Irena”, „Mars”, „Olaf” 867–877, 897–901, 905, 907, 927, 933, 979, 1091, 1093  
 Bruszewski, ps. „Osa” 121, 179, 181, 189  
 Bryła Zdzisław 1107  
 Bryła Zygmunt 1107  
 Brzeziński Marcin, ps. „Tomasz” 659  
 Brzezińska Jadwiga, ps. „Wisła” 855, 857, 865, 877, 891, 897, 971, 977, 1047, 1099  
 Brzeziński Oleg, ps. „Brzoza” 185, 187, 195  
 Brzozowski Marcin, ps. „Lech” 1169–1177  
 Buca Edward 955, 959, 961  
 Bucki Wiktor 827  
 Buczek Adolf 169  
 Buczek Antoni zob. Buczek August  
 Buczek August 167, 169  
 Buczek August, ps. „Jaszczur 121, 123, 133, 163, 167, 171, 173, 179, 183, 199  
 Buczek Dominik 169  
 Buczek Monika 171  
 Buczman 595  
 Budiński, ps. „Biały” 181, 183  
 Bugaj zob. Klimowski Tadeusz Marian  
 Bugajski Otto 573, 575, 579, 581  
 Bujak Franciszek, ps. „Bez”, „Lipowski”, „Lotny” 253, 255, 279  
 Bujalski 1259  
 Bukowiński Władysław 1019, 1027, 1029, 1033  
 Bukowski Tadeusz, ps. „Ludwik” 1199  
 Bukowy Tadeusz 955, 963  
 Bula Hanna 171  
 Bula zob. Buczek Monika  
 Bułat 7  
 Buriak Kazimierz 517, 519  
 Burkowiec Aleksander 119–123, 129–135, 139, 1163  
 Burzyński 879  
 Cacaj Józef zob. Pacaj Józef  
 Carewicz 541  
 Cedyło Adam zob. Cydydło-Szamajski Adam  
 Cedyło Helena zob. Cydydło Helena  
 „Cezar” 1199  
 Chajny Anastazja 169  
 Chiter Jan 1223  
 Chładuński Wacław, ps. „Sęk”, „Skiba”, „Dąb-2” 653, 661  
 Chmielewska Zofia, ps. „Mucha” 445  
 Chmielewski Tadeusz, ps. „Rawicz” 573, 579, 583  
 Choc M. 635  
 Chodorowski Adam 147  
 Chodorowski Józef, ps. „Józek” 33, 145, 147, 151, 153  
 Cholewa Władysław 1245  
 Chołodej Halina 1159  
 Choma Zdzisław, ps. „Jez” 709  
 Chomej Zofia, ps. „Wiktoria” 599, 601, 713, 715  
 Chorko Michał, ps. „Tomasz” 659  
 Chorostkowski Stefan 631–635  
 Chrapko 799  
 Chruszczow Nikita 537, 1219, 1227  
 Chrzan 1039  
 Chrzanowski Władysław 603, 1159  
 „Chuchro” zob. Lewiński Jerzy  
 Chwirut 387  
 Chwastowska Wanda, ps. „Mietka” 835–845, 849, 851, 861, 975, 1101  
 „Ciekas” zob. Wiktor Julian Stefan



- Ciemior Edmund, ps. „Grajek” 93, 107  
 Ciemior Franciszek, ps. „Deska”, „Strug” 31, 35, 95, 99, 101  
 Ciemiorowa 147  
 „Ciocia” 31  
 Ciołkosz Adam 9, 19, 155  
 Cisek Tadeusz, ps. „Kmicic” 913, 917  
 Cwietuchin Fiodor XXXI, 21–27, 51, 89–93, 107, 145, 149, 161, 165, 205, 207, 449, 789, 1163, 1165  
 Cybulski Józef, ps. „Kruk” 57, 75, 83, 85  
 Cybulski Kazimierz, ps. „Patron” 573, 577–581  
 Cydydło Helena 821  
 Cydydło-Szamajski Adam 707, 821  
 Cykowska Helena 445  
 Cymerman 353  
 Czaczkes Dunin zob. Kucharski Leopold  
 Czajka Władysław 437  
 Czajkowski Marian 599, 601  
 Czajkowski Marian Bolesław, ps. „Tomasz” 619–627  
 „Czajkowski” 1149  
 Czarnecki zob. Czerniecki Stanisław Zygmunt  
 Czartoryska Stanisława 689  
 Czekałowski 625  
 „Czer” zob. Szewczyk Piotr  
 Czerniecki Stanisław Zygmunt, ps. „Pumeks”, „Więclaw”, „Żar” 675, 681, 1053  
 Czerwiński Stefan, ps. „Dalia”, „Karabin”, „Luśnia”, „Stefan”, „Zamek”, „Zamkowski” 665, 669, 675, 689, 931, 1083, 1273  
 Cziczwarin 125  
 Czosnowska 385  
 Czuchnowski Andrzej 1193  
 Czuchnowski Jan 889  
 Czuruk Stanisław 655, 669, 1079  
 Czuszkiewicz 1259  
 Czuwenko 1119  
 Czyżewski Julian, ps. „Marian”, „Nowicki”, „Orzechowicz”, „Marian Orzechowicz” 245–251, 257, 279, 1259  
 Czyżewski Stanisław 981  
 „Ćwik” zob. Malinowski Józef  
 „Dama” 1135  
 Daniłow 111, 123  
 „Danka” 1099  
 Datka Stanisław, ps. „Rybak” 599, 601, 609  
 Dawiskiba Henryk, ps. „Petros”, „Raszczyc” 1191–1195  
 „Dąb” 745, 1089  
 Dąbrowicka Maria, ps. „Irena” 655  
 Dąbrowska Józefa, ps. „Anita” 557  
 „Demid” 1225  
 Dereniewski Marian 1129, 1157  
 Dereń Michał 887, 889, 1127, 1155  
 Dębski Anatol zob. Sawicki Anatol  
 Dębski Jerzy zob. Sawicki Anatol  
 Diadiun 1051  
 Diekuszenko 545  
 Diemiechin 811  
 Diemura 237  
 Dituś 148  
 Dieulin 1195  
 Diuszyn 903  
 Długosz 829  
 Dobosz Kamila, ps. „Teresa” 1047, 1049, 1149  
 Dobronogow 589  
 Dobrowolska Stanisława, ps. „Żmija” 463, 467, 475, 483, 485, 489  
 Dobrowolski Wincenty Ludwik, ps. „Szary” 463, 467, 473, 475, 485, 489, 557  
 Dobucki 635  
 Dobusz Józefa, ps. „Teresa” 893, 979  
 Dombkowski 443  
 Dominik Franciszek 1155  
 Domsud Józef 57, 71, 83, 85  
 Donczenko 365, 367, 617  
 Doroszko Emilia 619, 623–627  
 Dorrzański 379  
 Dozorcow Stefan 507, 509, 1103, 1105  
 Drabik Michał, ps. „Podhalanin”, „Lubicz” 435, 445  
 Dranisznikow 487  
 Drażek Wacław 631, 633  
 Drohomirecki Anatol 1283  
 Drohomirecki Wilhelm 957, 963  
 Droński Stanisław 955, 961  
 Drozdickij Paweł 155, 159, 241, 311, 315, 319, 321, 379, 457  
 Drozdok Jasiuk 1187  
 Drzepecki Bronisław 1019–1023, 1029, 1031  
 Duda Bronisława 603  
 Duda Janina 603  
 Dudin P. 883  
 Dudziak 1005–1009  
 Dunka Anna, ps. „Irena”, „Ada”, „Anita” 835, 837, 841–845, 849, 851, 861  
 Durdeła Magdalena 465, 467, 483, 485, 491  
 Durkalec Józef 957, 963  
 Duszniak zob. Kochański Leon  
 Dutkowski Marcin, ps. „Mar” 411, 419, 421, 427, 429  
 Dybicz Mieczysław 987

- Dymowicz Olgierd, ps. „Ryszard”, „Dzik” 27–39, 43–53, 93, 101, 103, 145, 147, 151, 451  
Dywańska Zofia (Anna) 99  
Dzięgiel Wojciech, ps. „Choinka” 573, 579, 583  
„Dziryty” zob. Garwol-Tokarczuk Franciszek
- „Edik” zob. Wigierski Mirosław  
Epsztein 209  
Ewnert 769, 773
- Faczyński Stanisław, ps. „Pik” 893, 979  
„Fakir” 753, 755  
Fałęcki Jan zob. Sokołowski Jan Maksymilian  
Fanderowski, ps. „Wan” 459, 561  
Fedorowicz Zygmunt Józef, ps. „Albin”, „Pani Maria”, „Józef” 311, 317  
Fedoryszyna Halina 779, 1165  
Fialkiewicz Wawrzyniec 957, 963  
Fiderer Jan 439  
Fiedotow Piotr 1191, 1195, 1197, 1219, 1227, 1231, 1237  
Fieldorf August Emil, ps. „Nil”, „Lutyk Sylwester”, „Emil Wielowiejski”, „Walenty Gdanicki”, „Maj”, „Jordan”, „Weller” 673, 681, 1061  
Fil Julian 631, 635  
Filipkowski Władysław, ps. „Cis”, „Janka”, „Orkan”, „Stach”, „Ludwik”, „Granit” 233, 235, 239, 247, 251, 255, 269, 275, 663, 665, 735, 767, 927, 931, 995, 1081, 1083, 1273  
Filipowski zob. Filipkowski Władysław  
Filippow, ps. „Kot” 693  
Filippowski Adam zob. Filipkowski Władysław  
Flak Augustyn, ps. „Zdzisław” 655, 657  
Frydmański, ps. „Wilczur” 185  
Fuhrman Kazimierz, ps. „Zaczep”, „Bratek” 29, 31, 35
- Gajczak Mieczysław 463, 467, 469, 473, 475, 485, 489  
Galicki 1005–1009  
Galusińska Jadwiga, ps. „Marta” 463, 467, 481–485, 489, 559  
Gałęzowski Karol 1019, 1027–1031  
Garmatij 679  
Garwol-Tokarczuk Franciszek, ps. „Dziryty”, „Karasiński”, „Karaś”, „Tarnopolski”, „Giewont” 459, 461, 561  
Gawrisz 241, 285, 291, 323, 329, 365, 715  
Gembarowicz 439  
Gentosz Józef 957, 963  
Gentosz Mirosława 955, 961
- Gerono Zbigniew, ps. „Sokół (I)” 893, 915, 1047, 1149  
Giebutowicz Anna 247, 249  
Gienalski, ps. „Kotus” 565  
Gieron Zbigniew zob. Gerono Zbigniew  
Gierus Zdzisław, ps. „Leszek”, „Lipin” 919–925, 1127, 1193  
Gigiel Bronisława 955, 963  
Gigiel Stefan 305  
Gilewicz Czesław Antoni, ps. „Antoni” 829, 835, 837, 843, 847–851, 1045  
Giszewicz Czesław Antoni zob. Gilewicz Czesław Antoni  
„Globus” zob. Herman Władysław Ludwik  
Gładysiewicz Andrzej, ps. „Gołąb” 421, 427, 429  
Głowaczewski Władysław, ps. „Kosa” 887, 889, 915, 919–925, 1127, 1129, 1155  
Glucenko-Pluciennik 1279  
Golakiewicz 399  
Golinczanka Henryk 1107  
Gołąb Jerzy 57, 61, 81, 83  
Gołowaty Jan 1039  
Gołuch 1005  
Gonczaruk Anatol, ps. „Uczeń” 881, 885  
Gonczaruk W. 881  
Gontarz Franciszek 57, 77, 83, 85  
Gorbań 337  
Gorbat Michał, ps. „Migor” 635–641  
Gordycki 443  
Gorgon 1135  
Gorochoowski 147  
Goszczyński Władysław 57, 73, 83, 85  
Góralski Tadeusz, ps. „Dzik” 985, 987, 991  
Górko Władysław 385  
Górski Albert zob. Grzywacz Bernard  
Górski Jakub 511  
Grabowski Kazimierz 1165, 1179–1185  
Grabowski Romuald 1203, 1207, 1213–1217, 1255  
„Grażyna” zob. Kulczycka Stanisława  
Griguś Józef 957, 963  
Grocholska 415  
Grochowski Łucjan, ps. „Tata” 33  
Grodzicki 779  
„Groj” 983  
Grolńska-Siedlecka Alina, ps. „Olga”, „Brzoza” 829, 833, 861, 975  
Gronostalski Edward, ps. „Doktor” 513–529  
Gron Kazimierz 57, 71, 83, 85  
Gross 1147  
Grossek Henryka, ps. „Aniela”, „Marysia”, „Patrycja” 1133–1137  
„Grot” zob. Rowcecki Stefan

- „Grot II” zob. Józefowicz Stefan  
 Gruszko 513, 619, 799  
 Gruzowski Jan 147  
 Gryglaszewska Maria 983, 1089  
 Grzędzielska Maria, ps. „Florian”, „Monika”  
 753–759  
 Grzędzielski Władysław, ps. „Andrzej”, „Bła-  
 żej”, „Bożyk”, „Iden”, „Głowacki”, „Eu-  
 stachy” 253, 259–265, 271–277, 281, 315,  
 353, 645, 647, 927, 941, 1073  
 Grzybowska Jadwiga 119–123, 129–135, 139  
 Grzybowski Zygmunt zob. Garwol-Tokarczuk  
 Franciszek  
 Grzywacz Bernard, ps. „Marek”, „Rumak”,  
 „Szczerbiec” 549, 553, 687–695, 699
- Haber Bolesław, ps. „Mateusz” 53, 55, 89, 99,  
 221, 223, 307  
 Halski 565  
 Haussen 689, 691  
 Hegediusz Józef 1149, 1151, 1161, 1231, 1233  
 Hegediusz Ludwik 1151, 1161, 1231, 1233  
 Helman 1195, 1203, 1229, 1235, 1251, 1261  
 Hempel Zygmunt 347  
 Henisz Aleksander, ps. „Henryk” 1197–1209,  
 1213, 1215, 1241, 1253, 1255, 1259, 1273  
 Herman Władysław Ludwik, ps. „Adam”,  
 „Doktor”, „Felczer”, „Globus”, „Junosza”,  
 „Kudak”, „Portier”, „Strzelecki”, „Wrzos”,  
 „Żuraw” 539, 545, 547, 551, 675, 707, 719,  
 727–733, 737–745, 749, 909, 1199, 1257,  
 1259, 1265, 1267  
 Hitler Adolf 387  
 Hnatów Maria Czesława, ps. „Krystyna” 687–  
 –701  
 Hochfelder Arnold 367  
 Hofman Szymon 57, 77, 83, 85  
 Holdys Henryk, ps. „Orlicki” 459, 461, 561  
 Hołownia I. 1181  
 „Hołub” 1225  
 Hrycenko O. 1051, 1057, 1269  
 Hryhor, ps. „Bohun” 693  
 Hryniewiecka Bronisława 619, 623–627  
 Hryniewiecki Jerzy, ps. „Czajka”, „Zew” 619–  
 –627  
 Hübsch Anna, ps. „Błyskawica” 463, 467, 483,  
 485, 489  
 Hudo, ps. „Tadeusz” 1199  
 Husakowska Zofia 495, 497, 503, 505, 593, 597
- Igliński 111, 119  
 Ilkow Stanisława, ps. „Aleksandra” 611–617  
 Inglot Stefan 251, 255, 279
- Jabłoński Alfons, ps. „Radca”, „Gole”, „Inży-  
 nier” 871, 877, 901, 907  
 Jacuńska Halina, ps. „Krystyna” 269  
 Jagielski Franciszek 57, 69, 81, 85  
 Jagusz, ps. „Miroslaw” 1199  
 Jakimowicz-Dobrowolska Antonina 1247, 1285  
 Jakubik Tadeusz, ps. „Szary” 631–635  
 Jakubowicz 617, 757, 849  
 „Jan” 1117, 1119  
 Jankowska, ps. „Kaczka” 185, 189  
 Jankowski 605  
 Jankowski Jan Stanisław, ps. „Jan”, „Klonow-  
 ski”, „Sobol”, „Sobolewski”, „Soból”, „Wi-  
 sła”, „Wisłocki” 245–249, 277, 721, 729  
 Jankowski Stanisław 987, 989  
 Janson Cyryl zob. Janson Feliks  
 Janson Feliks, ps. „Julian”, „Julek”, „Kamil”,  
 „Modrzew”, „Nawar”, „Rajgras”, „Sylwa”,  
 „Karmen” 665, 671, 731–743, 749, 825,  
 875, 1061, 1083  
 „Janusz” 875  
 Januszek 441  
 Januszewski Wiktor Waclaw, ps. „Kochanow-  
 ski” 245, 247, 273, 279  
 Jarosławskij 159  
 Jarosz 1007  
 Jarosz Ferdynand 957, 963  
 Jarosz Tadeusz, ps. „Józef” 257, 263, 281  
 Jasieczek 327  
 Jasiński 379  
 Jasiukowicz Stanisław 17  
 Jastrzębski 101  
 Jaszumba 395  
 „Jawor” 29  
 Jaworski Tadeusz, ps. „Tulipan” 619–627  
 Jaworski Waclaw zob. Kopisto Waclaw  
 Jazienicka Zdzisława 913  
 Jednoróg Adam 1129, 1155  
 Jegorowa 381  
 „Jeleń” 737  
 „Jerzy” 437, 903  
 Jesipienko Daniił 37, 49, 457, 1019  
 Jeszenko 453, 455  
 Jewteszczuk Stanisława 171  
 Jezierski Anzelm 253, 269  
 Jeżewski (Jeżecki) 505, 595  
 Jędryk Marian, ps. „Pietrzyk” 415, 419  
 Jochman Janusz, ps. „As-Pik”, „Bill”, „Ł-1”  
 1003–1007, 1011–1017  
 Jodełko Jan zob. Pohoski Henryk  
 „Józef” 119  
 „Józef” zob. Soroka Józef  
 Józefczak Jan, ps. „Hruby”, „Leśny Dziadek” 25

- Józefowicz Stefan, ps. „Grot 2” 543, 547, 551, 955, 959  
 „Juhas” zob. Miczyk Tadeusz  
 „Julian” zob. Janson Feliks  
 „Junosza” zob. Herman Władysław Ludwik  
 Jurjewicz Eugenia 823
- Kałabusz Stefan 437  
 Kałucki Stanisław 393, 395, 411  
 Kamiński Władysław 585–591, 1163  
 Kapuściński N. 881, 1181  
 Karfidow 359  
 Karlikowski Henryk zob. Świkla-Biłynowicz Leopold  
 „Karmen” zob. Janson Feliks  
 „Karol” 437, 773  
 Karpiński 587  
 Kassek Zygmunt 657  
 Keller 387  
 Kempa Andrzej, ps. „Dzik”, „Wicek” 891, 915, 979, 1039, 1047, 1147  
 Kęcik Giennadij zob. Kęcik Henryk  
 Kęcik Henryk, ps. „Ludnicki” 1163, 1167  
 Kieleśnicki 1005  
 Kinczel 379  
 Kinoch J. 1181  
 Kis Anna, ps. „Lela” 1153, 1155, 1233  
 Kisil Antoni 987  
 Kitajew 721, 723, 727, 729  
 Klewenhagen Stefan, ps. „Stefan”, „Sztukas” 731, 733, 739, 741, 747–751  
 Klimczak, ps. „Regent” 417, 1197  
 Klimczyk Krystyna, ps. „Jaga” 383, 385, 947  
 Klimczyk Rozana 385  
 Klimowicz 767  
 Klimowski Tadeusz Marian, ps. „Klon”, „Ostoją”, „Tadeusz” 95, 107, 119, 175, 177, 181–189, 191–197, 223, 225  
 „Klonowski” zob. Jankowski Jan Stanisław  
 Kłembicki Jan 7  
 „Kmicic” 689  
 Książewski Eugeniusz 605, 607, 1037, 1039  
 Kobułow Bogdan XXIX, 803, 805  
 Koc Adam 7, 17  
 „Kochanowski” zob. Januszewski Wiktor Waclaw  
 Kočańczyk Jan, ps. „Świda” 105, 107, 111, 115–121, 129–137, 161–165, 173, 179–197, 219, 227, 1163, 1179, 1181  
 Kočański Leon, ps. „Genek”, „Gieniek”, „Hugo”, „Hugon”, „Marian Puls”, „Marian” 263, 273, 281, 1199, 1259, 1261  
 Kočański Władysław Tadeusz, ps. „Bomba”, „Wujek” 1173–1177
- Koczarowski Jarosław, ps. „Sławik” 913, 1103, 1105  
 Koczerewski Józef 815  
 Koczmarek 443  
 Koczura Stanisław 815  
 Koczura Tadeusz 815  
 Kolberg 771  
 Kolesa Stanisław 1245, 1247  
 Kołomijec 323, 331, 343, 715, 919  
 Kołosunin 531  
 Kołowska Anna zob. Tokarzewska Jadwiga  
 Kołowska-Tokarzewska Anna zob. Tokarzewska Jadwiga  
 Komar zob. Olszewski Stanisław  
 Komarowski Mieczysław zob. Madej Tadeusz  
 Komiankowski, ps. „Andrzej” 1199  
 Komorowski Tadeusz, ps. „Bór” 673, 681, 731, 741, 767, 769, 1059, 1061, 1273  
 Koncewów 531  
 Kondratiuk XXIX  
 Koniuk Jadwiga 639  
 „Konrad” 727, 729, 739  
 Konstantinow 327, 329  
 Kopacz Artur, ps. „Iwan” 253, 279  
 Kopczewski 111, 121  
 Kopijkowski Włodzimierz, ps. „Wrzos” 29, 33, 35  
 Kopisto Wacław, ps. „Kra”, „Adam” 33, 35, 51, 57, 59, 81, 301, 307  
 Korbecy 705, 823, 825  
 Korbecki Kazimierz, ps. „Kajtuś” 707, 709, 821, 907, 911, 913  
 Korbecki Mieczysław, ps. „Zawora” 707, 709, 821, 909, 913  
 Korbecki Stanisław, ps. „Zięba”, „Karol” 705–709, 821, 907–913  
 Korcz Władysław, ps. „Tatar” 435, 445  
 Kordasz 531  
 Korecka-Bojko-Rjukon Irena 989  
 Korieckij 1269  
 Korieszkow 91, 107, 111, 149, 199, 207  
 Korobczenko 813  
 Korobkow 381  
 „Korolka” 43  
 Korten P. 1145, 1147  
 Korzeniowska 173, 181, 183, 195  
 Kosiba Stanisław 515, 517, 521  
 Kosidło Wacław, ps. „Andrzej” 33, 35, 51  
 Kosinowicz Kazimierz zob. Woycikiewicz Zbigniew  
 Kossak Stanisław zob. Olszewski Stanisław

- Kossak-Olszewski Stanisław zob. Olszewski Stanisław
- Kossowska Jadwiga 1207, 1213–1217
- Kostienko 151, 153
- Kosturek Czesław 957, 963
- Kotowski, ps. „Lis” 693
- Kotówna, ps. „Żaneta” 185, 189, 193
- Kowacz 1197
- Kowal Stanisław 449–455
- Kowalów 531
- Kowalski Jerzy, ps. „Alfa”, „Baba”, „Jurek” 867–877, 897–907, 935, 979, 1093, 1277
- Kowalski Józef, ps. „Bury” 513–523, 527, 529
- Kowalski Józef zob. Soroka Józef
- Kowalski Paweł 605, 987
- Kowalski Ryszard, ps. „Benga” 39, 49
- Kozik Jan, ps. „Zdzisław”, „Karski”, „Czerwony”, „Walek” 899, 905, 917
- Kozikowska Zofia, ps. „Iskra” 869, 873, 899, 907
- Kozłów 699
- Kozłowska 119, 131, 189
- Kozłowski Henryk 879–885, 1165
- Kozłowski Jan 305
- Kożuchowska Alicja, ps. „Irena” 1105
- Krabowska 677
- Krakowski Teofil 955, 963
- Krasicka 531
- Krasula 185, 191
- Krasuski Stanisław, ps. „Hel”, „Mały” 779, 783, 1165
- Kratus Bolesław 631, 635
- Krawcow 487
- Krawczuk, ps. „Leon” 1199
- Krejwałd Aleksander 601
- Krót 531
- Król Karol 957, 963
- Królewicz zob. Marszyński Kazimierz Karol
- Krubicki 1005
- Krukowskij 199
- Kruszelnicki Władysław, ps. „Karol”, „Jerzy” 437
- Krynicka Sylwia 989
- Krysa Dora 1247, 1285
- Krzaklewski Stanisław 709
- Krzyszowski zob. Krzeszowski Lubosław
- Krzeszowski Lubosław, ps. „Ludwik” 311, 317
- Krzywdziński Edward 51, 55, 57, 73, 83
- Krzyżanowski 959
- Krzyżanowski Aleksander, ps. „Wilk”, „Dziemido”, „Smętek”, „Andrzej Wesołowski” 311, 317
- Krzyżanowski zob. Zajdler Władysław
- Kubalski, ps. „Grot” 427
- Kucharski Leopold 663, 1079, 1081
- Kucharski Stanisław, ps. „Prawien” 445
- Kuczyński Józef 1019–1023, 1029, 1031
- „Kudak” zob. Herman Władysław Ludwik
- Kudła Bolesław, ps. „Iskra” 101, 107
- Kukuruziński Adolf 1019, 1025–1031
- „Kula” 121
- „Kula” 713
- Kulczycka Stanisława, ps. „Grażyna” 21, 23, 57, 63, 65, 81, 85
- Kulczycki Władysław 957, 963
- Kulczycki zob. Krzyżanowski Aleksander
- Kulczyńska 249
- Kulczyński Stanisław Leon, ps. „Adam”, „Topolski” 245, 277
- Kuliński Stanisław, ps. „Pokora”, „Skrzypek”, „Papcio” 825, 827, 831, 899–907, 927, 935, 981, 1093
- Kumarowicz Włodzimierz 413
- Kumor Adam 989
- Kupikowski Władysław 147
- Kuprijanow 419, 445
- Kurczyński 1247
- Kurkowski Mieczysław, ps. „Mietek” 29, 35
- Kuroczka P. 1181
- Kusznir Paweł 57, 79, 83, 85
- Kuźmiński Andrzej zob. Pacak-Kuźmirski Zdzisław Józef
- Kwiatkowski Adam Andrzej zob. Brudkowski Adam
- Kwiatkowski Jan 1223
- Kwityński 1247, 1285
- Lach Henryk zob. Pohoski Henryk
- Lachowicz Marek zob. Fuhrman Kazimierz
- Lachowicz Stanisława zob. Lechowicz Stefania
- Lachowiec, ps. „Stefan” 1199
- Lanocha Władysław 389
- Lauda Zbigniew, ps. „Tatar” 619–627
- Laufer Lusja 1145
- Laufer R. 1145
- Lechowicz Stefania, ps. „Grażyna”, „Dewajtis”, „Lidka” 835–845, 849, 851, 861–865, 975, 977, 1101, 1109
- Lenart Antoni 957, 963
- Lenczenko 813, 1269
- Leoni 999
- „Leszek” 599, 601
- Lewicki Igor 367
- Lewicki Józef, ps. „Sabotowski” 415, 419, 1197

- Lewiński Jerzy, ps. „Jurek Chuchro” 933, 953, 1093  
 Lewuszkina 149  
 Leżoń Ignacy, ps. „Zenon” 573, 575, 579, 581  
 „Lidka” zob. Lechowicz Stefania  
 „Lila” 1247  
 Lipa Mieczysław, ps. „Wichura” 677  
 Lipatow 359  
 Lipiński 305  
 Lis Zbigniew, ps. „Zosik” 457, 461–485, 557, 563  
 Lisiecka Stefania, ps. „Bożena” 33, 43, 145, 147  
 Listwan Marcin, ps. „Bas” 463, 467, 481, 485, 489  
 Litowski 355, 357  
 Loret Irena 955, 963  
 Lubelski, ps. „Orczyk” 561  
 Lubiński Włodzimierz, ps. „Hucul” 891–895, 915, 977, 1039, 1047, 1147  
 Ludkiewicz Władysław 463, 467, 485, 489  
 Ludowicz-Gładkowska Maria, ps. „Zoja” 57, 79, 83, 85  
 Luter 1267
- Łabentowska 441  
 Łamasz Czesław 855, 865, 971  
 Łamasz Jadwiga zob. Brzezińska Jadwiga  
 Łamasz Jan 855, 857, 865, 971  
 Łamasz Kazimierz, ps. „Wich-2”, „Lawina” 893–897, 915, 979, 1047  
 Łamasz Regina 855, 857, 865, 971, 1099  
 Łoburienko Iwan 731, 751, 799, 1263  
 Łochowski 441  
 Łomnicki Kazimierz 987  
 Łomykin 1215  
 „Łoś” – „Poguj” 99  
 Łotocki 1013  
 Łoziński 301  
 Łubczyński Stanisław 1245, 1283  
 „Łukasz” 715  
 „Łuska” 31  
 Łyżwiński zob. Żymierski-Rola Michał
- Machniewski 1279  
 Maculewicz Maria, ps. „Wanda” 585–591  
 Madej Tadeusz, ps. „Wiesław” 603, 875, 899, 903  
 Madejski 791, 793  
 „Magda” zob. Oriol Franciszka  
 „Maj” 1135  
 Majchrowicz Józefa 1035, 1037  
 Majorow 83, 1031
- Majsner Wisia 981  
 Majstruk Włodzimierz 573, 581, 1003  
 Makarzak Jan 1053, 1113–1117  
 Makowiecka 769  
 „Maks” 103  
 Malcew 323, 769  
 Malinin Leonid 457, 461, 463, 555, 567, 629, 641  
 Malinowski Emil Adam, ps. „Milek” 709, 711, 899, 903  
 Malinowski Józef, ps. „Ćwik” 23, 25  
 Maliński Jan, ps. „Pogromca” 463, 467, 473, 477, 485, 489  
 Małanicz 417  
 Małocha Michał 59, 81, 83, 87  
 Małyk Ryszard zob. Kowalski Ryszard  
 Małyk Włodzimierz, ps. „Kuba” 409  
 Manejło 533  
 Manguszew 323, 327, 389, 401, 403  
 Marciszewskij 571  
 Marcyniek Aleksander, ps. „Zbigniew” 101  
 Marczak Helena 605, 1157–1161  
 Marczak Stanisław, ps. „Kobra” 1157, 1159  
 „Marek” 989  
 „Marek” zob. Grzywacz Bernard  
 „Maria” 1105  
 Mariniako 787  
 Markowska 679  
 Markowski Stanisław, ps. „Gerwazy”, „Różga” 349–357  
 Marszyński Kazimierz Karol, ps. „Strzelecki”, „Słowak”, „Strzemię” 437, 447, 605, 761, 763, 767, 769, 773–777, 827, 899, 905, 1037  
 Martynow 21, 23, 27, 33, 51, 53, 145, 147, 151  
 „Marwa” zob. Stec Jan  
 Masłakowski Marian zob. Mysłakowski Marian
- Matusiak Stanisław 435  
 Matuszyńska Bronisława 713, 899, 907  
 Matuszyńska Helena 713, 899  
 Matuszyńska Irena 907  
 Matuszyński Leon 713  
 Mazin Konstantin 277, 283–287, 321, 999, 1001  
 Mazur zob. Barszczewski Tadeusz  
 Mazur Józef 1159  
 Mądra Janina, ps. „Maria” 445  
 Medycki Jan, ps. „Zbigniew” 573, 575, 579, 581  
 Melchert Roman, ps. „K-2” 1003, 1007, 1011–1017  
 Michajluk Stefania 1039

Michajłow 1207  
 Michalew 721, 723, 727, 729  
 Michalscy 171  
 Michalski 171  
 Mickiewicz Kazimierz 95  
 Miczyk Tadeusz, ps. „Juhas”, „Lach” 537–551, 727, 739  
 „Mieczysław”, „Wichura” 637–641  
 Miedwiediew Paweł XXXI, 213, 229, 345, 347, 1271, 1287  
 Mieniewski Zdzisław, ps. „Zoliski”, „Wolski” 253, 279  
 Mierkułow Wsiewołod 803, 805  
 Mierzejewski Aleksander 51, 53  
 „Mietka” zob. Chwastowska Wanda  
 „Migor” 637  
 Mihailovič 701  
 „Miko” 1117  
 Mikołajczyk Stanisław 9, 17, 237, 241, 243, 255, 419, 441  
 Mikuła Józef 351  
 Milan Feliks, ps. „Emir” 1003–1009, 1015, 1017  
 Miłowanowa 203  
 Minc Jan 639  
 „Miosz” 133  
 Misiak Bolesław 57, 73, 83, 85  
 „Młot” 121  
 „Młot” zob. Sawicki Anatol  
 Młotkowski Włodzimierz, ps. „Bogumił”, „Młot” 263, 265, 273, 277, 283  
 Modzelewski Józef zob. Pohoski Henryk  
 Mojzesowicz Samuel 901, 907, 981  
 Mokrzecki Jan, ps. „Bożydar”, „Bogusław” 715, 717, 753–757, 827, 829  
 Mokrzycki 441  
 Mokrzycki Jan zob. Mokrzecki Jan  
 Monastyrska M. 483  
 Moroń 1005–1009  
 Moroziak Olga, ps. „Janka” 709, 711  
 Moskalenko Grzegorz 1039  
 Mosyngiewicz Edward, ps. „Królik” 573, 577–581  
 Motorkin 141, 795, 885, 1183  
 Możejko Stanisław, ps. „Sędzimir” 29, 31, 35, 39–43, 89, 95–101, 193, 195  
 Mrzygłocki Leon, ps. „Niwa”, „Jakubowski”, „Podolski” 257, 281  
 Mudryj Wasyl 1223, 1229  
 Mukownikow Wasilij 815  
 Munkiewicz 587, 1171, 1175  
 „Muszyński” zob. Rutkowski Leopold  
 Mysłakowski Marian, ps. „Trzeciak” 947, 981, 1089  
 Myślin Zygmunt, ps. „Kamiński” 619–627  
 Nader Edward 105, 187, 195  
 Najda 1159  
 Najgebauer Zofia, ps. „Wanda” 835–839, 843, 845, 849, 851, 865, 977  
 Nakoniecznyj 925  
 Napadewicz 387  
 Nejman Henryk zob. Neuman Henryk  
 Neugebauer Jerzy, ps. „Buk”, „Cezary”, „Grabowski”, „Jerzy Ostoja”, „Ostoja”, „Milewski”, „Piotr”, „Roman”, „Sęk” 263, 281, 709, 717, 849, 1103, 1105, 1199  
 Neuman 763  
 Neuman Henryk 779, 781, 785–795, 1165, 1277  
 Nieczajew 153  
 Nieřipf 675  
 Niemiec Janina 1247  
 Niestierienko 757, 849  
 Niewmierzycki Stanisław 1245, 1283  
 Niezabitowski Andrzej, ps. „Bronisław” 655, 1079  
 Niezabitowski Czesław, ps. „Jerzy”, „Doktor”, „Patek” 265–269, 283, 315, 647–651, 655, 657, 943, 1073–1079  
 Nieznany Andrzej 7  
 „Nikita” zob. Zadrozny Czesław  
 Nikola 999  
 Nikołajew 47, 49  
 Nogaczewski, ps. „Szpak” 179, 187  
 Nojgof Zbigniew 263  
 Nowakowski Hilary 57, 71, 81–85  
 Nowikow 1215  
 „Nowinka” 43  
 Obst Maria, ps. „Bogda-Bogdanka” 899, 901, 905, 981, 1095  
 Odorkiewicz Władysław, ps. „Paweł” 251, 253, 279  
 „Ognin” 511  
 Ogrodnik Józef, ps. „Stefan” 831–837, 843, 847, 849, 1045, 1191  
 Ogrodziński Przemysław, ps. „Adolf”, „Dyplomata”, „Stanisław”, „Anton”, „Stefan” 251, 253, 279  
 Okulicki Leopold, ps. „Kobra 2”, „Niedźwiadek”, „Termit” 539, 721, 723, 729, 731, 735, 751, 1059, 1061  
 Olczak, ps. „Suport” 179–183, 187, 195  
 Olejarczyk 1007, 1011

Olijnyk Petro, ps. „Enej” 1221, 1229  
 Oliwa Witold 957, 963  
 Olszewski Stanisław, ps. „Bar” 709, 711, 717, 867–871, 875, 899–907, 931, 933, 979, 1091, 1095, 1109, 1277  
 Omulicki Jan 59, 81, 83, 87, 305  
 Onyśko Roman 509, 511  
 Opanasiuk E. 881  
 Oriol Franciszka, ps. „Magda”, „Lena” 713, 715, 753, 755, 827, 829, 859, 863, 939, 973, 977, 1099  
 Oriol Helena 827  
 Orlenko 427, 429  
 „Orlicki” zob. Hołdys Henryk  
 Orliński Marian, ps. „Jerzy” 879, 885  
 Orłoś 1245, 1247  
 Orłowski Mieczysław zob. Grzywacz Bernard  
 Ornowski zob. Jabłoński Alfons  
 Orobkiewicz zob. Odorkiewicz Władysław  
 Orowkiewicz zob. Odorkiewicz Władysław  
 Orsini 1021  
 Orski Romuald 955, 963  
 Orzechowski 1159  
 „Osa” 121  
 Osmakiewicz Lesław, ps. „Lister”, „Richthofen”, „H-27” 1003–1017  
 Osoba Stefan, ps. „Łazik” 99  
 Ostapczenko 203  
 Ostrowski Adam, ps. „Gabriel”, „Tomasz”, „Tomasz Niedziela” 233, 235, 239–243, 251, 267, 273, 281, 285–289, 315, 397, 399, 415, 645, 927, 995, 1273  
 Ostrowski Adolf 913  
 Ostrowski Władysław, ps. „Buczacki”, „Inżynier”, „Ludwik”, „Lisowski”, „Ludwicz” 251, 279  
 Oziewicz Czesław, ps. „Czesław” 671  
 Ozimkowski W. 1181  
  
 Pacaj Józef 1243, 1281  
 Pacak Andrzej zob. Pacak-Kuźmirski Zdzisław Józef  
 Pacak-Kuźmirski Zdzisław Józef, ps. „Andrzej”, „Jarema”, „Mandaryn” 731, 733, 737, 739, 747–751  
 Pacijewski Stefan 57, 69, 81, 85  
 Paczkowski 395  
 „Palma” 1247  
 Panceleusz 177, 179  
 Pape 765, 767  
 Paratt-Półtawska Nadzieja 779–795  
 Parchało, ps. „Cygan” 693  
  
 Parfiłow 461  
 Parkało Janka 1159  
 Pater-Straszewski Wawrzyniec, ps. „Mały” 573, 577–581  
 Pawlenko 1227  
 Pawłowski 47, 83, 125, 1031  
 Pawos Wanda 439  
 Pazdro Zdzisław, ps. „Nikodem”, „Krzemień” 251, 253, 279  
 Pełechatyj 419  
 Perenc Stanisław 415  
 Perlmuter Janina 1053, 1113, 1117  
 Petrykowski Andrzej, ps. „Tarnawa”, „Zawada” 507, 605, 761, 763, 767–773, 1039  
 Piasecki 771  
 „Piasecki” 253  
 Piekło Stefan, ps. „Sokół” 815, 817  
 Pietrow 461  
 Pietruniak Antoni 595  
 Pietruszka Michał 957, 963  
 Pietruś 689, 691  
 Pietyński zob. Pityński Kazimierz  
 Piętka Franciszek, ps. „Bończa” 509, 511  
 Piłsudski Józef 5, 17, 159, 765, 981  
 „Piotr” 1199  
 Piotrowski Aleksander zob. Bernakiewicz Aleksander  
 Piotrowski-Bernakiewicz Aleksander zob. Bernakiewicz Aleksander  
 Pispuła zob. Pisula  
 Pisula, ps. „Tama” 675, 681  
 „Piter” zob. Szewczyk Piotr  
 Pityński Kazimierz 387, 437  
 Pius XII 1021, 1023  
 Piwoński Jerzy, ps. „Siemidżup” 649, 651, 943, 1075, 1077  
 Płoszaj 1159  
 Początek 387, 1107  
 Podgórski Stefan 1107  
 Poeplau Leon, ps. „Wolan” 17  
 Pogrzebnoj W. 569, 571  
 Pohoski Henryk, ps. „Adolf”, „Siwek”, „Stawisz”, „Walery” 1273, 1287, 1289  
 Pokryszko Emanuel 651  
 Polak Edward, ps. „August” 1243, 1281  
 Polewicz Jan 639  
 Polin Bronisław 441  
 Połomska Adelajda, ps. „Ada”, „Bożena” 21, 25  
 Połuchin 721, 723  
 Pomian 675  
 Popek Olga 955, 963  
 Popierieka Michaił 687, 699



Popławski Wiktor zob. Seeman Tadeusz Julian  
 Pozowski Marian, ps. „Józef” 1201, 1203  
 Praczkowski, ps. „Jewi” 875  
 Pragier Adam 9, 19  
 „Prawdzic” zob. Zabokrzecki-Żrałko Józef  
 Prijma 1249  
 Primek 169  
 Prizlakowskij R. 1145  
 Priannikow 1017  
 Procko Zygmunt, ps. „Gniewosz” 349–357  
 Prokop Ludwik zob. Sokołowski Jan Maksymilian  
 Prokopowicz Franek 147  
 Prokopowicz zob. Grodzicki  
 Prorok Bronisław 305  
 Prus Władysław 889, 915, 919–925, 1129, 1155, 1157, 1193  
 Przybylska Janina 1037  
 Przybylski Seweryn 1037  
 Przybylski Waclaw, ps. „Burza” 415, 419  
 Ptach Tadeusz 413, 415  
 Puciata Kazimierz, ps. „Konrad” 413, 419, 421, 425–429  
 Pugacz Piotr 379, 381  
 Puk Antoni 957, 963  
 Puk Zbigniew 957, 963  
 Pusz S. 881, 1181  
 Puszkin 571  
  
 Raczkiewicz Władysław 441, 447  
 Raczyński Józef, ps. „Żbik” 463, 467, 479, 481, 485, 489, 559  
 „Radca” zob. Jabłoński Alfons  
 Radkiewicz 809, 811  
 Radnicki Bogumił Roman, ps. „Kemor” 457, 461–465, 469, 473, 477–485, 557, 563  
 Radomski Bronisław, ps. „Pobóg” 445  
 Radwan Andrzej zob. Studziński Franciszek  
 Radziewanowski 1279  
 Rafael 429  
 Rajchman Leonid 201, 203  
 Rakowski Jerzy, ps. „Adam” 51, 55, 57, 61, 77, 81  
 Rakowski Stanisław 57, 67, 81, 85  
 Rastycka 381  
 „Rawicz” zob. Bąkowski Leon  
 Rebisz Michał, ps. „Wierny”, „Biały” 985, 987, 991  
 Riasnoj Wasilij XXXI, 233, 237, 239, 407, 431, 537, 803, 807–817, 1059, 1063, 1187, 1189  
 Rieć 849  
 „Robert” 565  
 Rodin 487  
  
 Rodos 803  
 Roger 775  
 Rogowska Maria, ps. „Szarotka” 109–115, 121–125, 129–137, 161–165, 221, 1163  
 Rogozowski 1055  
 Rojek Mieczysław, ps. „Florian” 41, 49, 93, 101  
 „Roland” 675  
 Rola-Żymierski Michał zob. Żymierski-Rola Michał  
 Roliński 437  
 Roman 443  
 „Roman” 1103, 1105, 1199  
 „Roman” zob. Neugebauer Jerzy  
 Roman Jacques zob. Sotirovič Dragan  
 Romanik Maria, ps. „Wicher” 1201–1207, 1211, 1215  
 Romanik Wiktor 1201  
 Romanow 277  
 Romanowska Maria zob. Grolńska-Siedlecka Alina  
 Romanowski Wincenty, ps. „Wrzos”, „Makitra”, „Hilary” 41, 49, 89, 97, 101  
 Romaszkan Henryk zob. Tomasik Witold  
 Roosevelt Theodor 441  
 Rosiakiewicz Tadeusz, ps. „Olbromski” 1199, 1201, 1253, 1257  
 Roslanowski 635  
 Rowecki Stefan, ps. „Rakoń”, „Grot”, „Grabica” 663, 665, 669, 931, 1081, 1083, 1273  
 „Róża” 1247  
 Różańska, ps. „Halina” 101  
 Rubaszewski Stanisław, ps. „Wiktor” 1201, 1205, 1259  
 Rudkowski, ps. „Czesiek” 691, 693  
 Rumel Zygmunt, ps. „Krzysztof Poręba” 225, 229  
 Rumszel zob. Rumel Zygmunt  
 Runiewicz Stanisława, ps. „Kalina” 679, 681  
 Rutkowska Krystyna, ps. „Halina” 891, 915, 1101, 1147  
 Rutkowski Leopold, ps. „Muszyński”, „Trojanowski”, „Zawada”, „Zawadzki” 249, 271–275, 279  
 „Rybak” 1045  
 „Rybak” zob. Datka Stanisław  
 „Rybak” zob. Wiktor Julian Stefan  
 Rybak Marian 1053, 1117, 1119  
 Rybicki Andrzej 983  
 Rydzewski Władysław, ps. „Kobus” 15, 587, 591, 1163, 1169–1177  
 Rydz-Śmigły Edward 15  
 „Ryjek” 43  
 Rykowski Stanisław 111, 117

- Rymar Stefan, ps. „Roman” 23  
 „Rymwid” zob. Wiszniewski Roman Władysław
- Ryszkiewicz Anna, ps. „Kama” 869, 873, 899, 907, 981  
 „Ryś” 913  
 „Ryś” 989
- Rzepak Józef zob. Czerniecki Stanisław Zygmunt
- Rzeppa 903
- Rzuchowska Irena 611, 615, 617
- „S” 193
- Saburow 799, 809
- Sadkowski Ignacy 449–455
- Salak Antonina, ps. „Ewa” 893, 897, 915, 979, 1047, 1147, 1149
- Salski Tadeusz 1221, 1229
- Samborski Michał, ps. „Ostrowski” 919, 923, 925, 1193
- Sapieżanka-Bomba Lidia 305
- Sarajew 813
- Satinow 461
- Sauter Anna 99, 107, 1165
- Sawczenko Siergiej XXV, XXIX, 5, 15, 19, 57, 89, 93, 109, 161, 201, 203, 209, 213, 293, 297, 301, 307, 369, 379, 383, 391, 407, 419, 431, 445, 493, 501, 555, 593, 629, 703, 803, 967, 1065, 1191, 1195, 1197, 1203, 1219, 1227, 1231, 1233, 1237, 1249, 1253, 1261
- Sawicki Anatol, ps. „Młot”, „Cybulski”, „Dąb”, „Józef”, „Korona”, „Kowalski”, „Mars”, „Siwy”, „Wiktor” 871, 877, 901, 907, 1259
- Sawicki Edward, ps. „Sowa”, „Dąb” 517, 521, 529, 537, 721, 723, 731, 733, 741, 745, 749
- Sawicz Tadeusz 637
- Sawiński Józef zob. Sowiński Julian
- Sąsiadek Władysław, ps. „Aga” 707
- Schlossberger Bolesław, ps. „Górski” 513–529
- Seeman Tadeusz Julian, ps. „Garbus”, „Nasturcja” 57, 63, 81, 83, 131
- Seweryn 829
- „Sęk” zob. Fuhrman Kazimierz
- Sidorow 109
- Sidorowa 237
- Siedlecka zob. Grolńska-Siedlecka Alina
- Siemieniowska Anna, ps. „Wiktoria” 57, 75, 83, 85
- Sieminowicz, ps. „Wespo” 1199
- Siemionow 809
- Sieriakow 543, 553, 961
- „Sierp” 121
- Sigit Jan, ps. „Spokojny” 459–463, 467, 479, 485, 559
- Sikorski Władysław 159, 267, 283
- „Simon”, „Strzała” 1087
- Sińkowski 395
- Siwkowska, ps. „Granit” 561
- „Siwy” zob. Szewczyk Piotr
- Skitiew 47, 83
- Skokow 679
- Skomorowski Wiesław zob. Madej Tadeusz
- Skorek Stanisław 1151
- Skorupa Wiesław zob. Kowalski Jerzy
- Skotnica zob. Szewczyk Piotr
- Skotnica-Piter zob. Szewczyk Piotr
- Skowronek Jan 219, 223, 229
- Skowroński, ps. „Mały” 105, 177–183, 187, 195, 197
- Skraba Tadeusz 957, 963
- Skulska Irena 901, 907, 981
- Skulska Wanda, ps. „Wanda” 901, 907, 981
- Skulski Zdzisław 1165
- Skwarczyńska Anna, ps. „Biedronka” 835, 837, 841–845, 849, 851, 863, 975
- Skwarczyński Jan, ps. „Gwóźdź” 835, 837, 841–845, 849, 851
- Skwarczyński Stanisław 7, 17
- Słonecki Marian, ps. „Korab” 1145, 1147
- Słoński Józef, ps. „Plon”, „Don” 565, 567, 637–641
- „Słój” 31
- Smagowicz 417
- Smażyło Szymon, ps. „Sącz” 433, 435
- „Smereka” 1223
- Smogowicz Stanisław 1211
- Smoła 1053, 1055
- Sobiesiak Józef, ps. „Maks” 35, 103
- Soczyński 437
- Sokołowski Jan Maksymilian, ps. „Jan”, „Jaś”, „Trzaska” 435, 445, 507, 595, 597, 605, 609, 677, 769, 773, 777, 851, 981, 983, 1087, 1089
- Sokołowski Kazimierz, ps. „Kobra” 463, 467, 473, 477–481, 485, 489, 507
- „Sokół” zob. Gerono Zbigniew
- Sołoid 129, 585, 879, 1169, 1179
- Sołojmskij 141, 453, 589, 795, 885, 1177, 1183
- Sołop 365
- Soroka 417
- Soroka Józef, ps. „Kowalski”, „Sowiński”, „Józef”, „Świda” 131, 135, 143, 177, 179, 187, 191, 193, 585, 587, 1171–1175
- Sosnkowski Kazimierz 155–159, 263, 349, 601, 673

Sotirovič Dragan, ps. „Draža”, „Michał” 689, 693, 697, 701  
 Sowiński Julian, ps. „Stanisław” 631, 635, 1163, 1167  
 Spiwakowski 749  
 Srokowski Stanisław, ps. „Sokół” 463, 467, 479, 485, 489  
 „Stach” zob. Barszcz Zygmunt  
 Stachoń, ps. „Melchior” 267  
 Stachoń Bolesław, ps. „Rudawski”, „Zbrożek” 255, 261, 267, 271–277, 281  
 Stalin Józef XXIII, 497  
 Stanek Mieczysław 785–795  
 Stankiewicz 417  
 Stannik Helena 1165  
 Stański Jan, ps. „Waldemar” 513–523  
 Starczenko 123  
 Staruszkiewicz Adam, ps. „Ł-1/3” 1003–1017  
 „Stary” 1243, 1245, 1283  
 Stasiun Kazimierz zob. Pohoski Henryk  
 Staszyńska Zofia 985  
 Stebnicka Irena, ps. „Magda” 713, 827, 899, 907  
 Stebnicka Janina Bronisława, ps. „Lena” 713, 827, 899, 907  
 Stec Jan, ps. „Marwa”, „Czarny” 869–875, 899, 905, 1107  
 Stecka Władysława 1159  
 Stecki Michał 1159  
 Stosik Stanisław zob. Grzywacz Bernard  
 Straszewski zob. Pater-Straszewski Wawrzyniec  
 Strażakowski Tadeusz, ps. „Wodowski” 657, 659  
 Strokacz Timofiej 1113, 1121, 1139  
 Strójwłasowa Stanisława, ps. „Cieszkowska” 421, 425–429  
 Strusiński Zygmunt, ps. „Szeliga” 223, 229  
 Struszyńska Zdzisława, ps. „Alina” 899, 905, 917, 935, 969, 981, 1093, 1095  
 Strutyńska Władysława, ps. „Alina” 827  
 Strużyński 603, 1159  
 Strzało 417  
 Strzelecki 637  
 Strzelecki Karol zob. Marszyński Kazimierz Karol  
 „Strzemię” zob. Marszyński Kazimierz Karol  
 Studziński Franciszek, ps. „Kotlina”, „Radwan”, „Skiba”, „Skawa”, „Rawicz” 667, 671–675, 1083, 1085  
 Stupański Józef 1159  
 Stus Włodzimierz, ps. „Janow” 659, 661  
 Sucharda Edward 253, 397, 399  
 Suchomiel Julia 367  
 Surówka Marian 1053, 1117  
 Suwalski Wincenty, ps. „Szofer” 95  
 Swoboda Teresa 497, 505  
 Sygniewska 443  
 Syskow 915  
 Szabatowski Józef 829  
 Szadaj, ps. „Szarotka” 561  
 Szafran K. 1007  
 Szafran Jerzy 1005, 1013  
 Szałowiło Władysław 531–535  
 Szandrowski Zenon, ps. „Kmicic” 1003–1007, 1011–1017  
 Szandurska Kazimiera 415  
 Szapowałow 327  
 Szatalin 541, 543, 553, 961  
 „Szatynka” 1135  
 Szczawińska W. 881  
 Szczawiński Edward 879–885  
 Szczepańska Zdzisława 955, 963  
 Szczepiel zob. Szczepin  
 Szczepin 889, 921, 923, 1127, 1157, 1193  
 Szczerbakow 289, 355  
 Szczerbakow Jefim 1283  
 Szczęsny 379  
 „Szczupak” 1171, 1175  
 Szczygieł Zbigniew 957, 965  
 Szczyplin zob. Szczepin  
 Szczypta Stanisław 1019, 1023, 1029, 1031  
 Szczyrski Paweł 1283  
 Szelażek Adolf 999, 1001, 1019–1029  
 Szemalikowski Zbigniew 59, 79, 83, 85  
 Szen Juliusz, ps. „Śpiew” 513, 515, 519, 521, 525–529  
 Szepryc, ps. „Władysław” 1199  
 Szeptycki Andrej 385  
 Szeremeta Bronisław, ps. „Ryś”, „Roman”, „Ryszard” 687–699  
 Szestakow 421  
 Szewczuk Władysław, ps. „Pająk” 459–463, 467, 471, 477, 485  
 Szewczyk Piotr, ps. „Czer”, „Piter”, „Siwy” 507–511, 769, 773, 825, 901, 981, 1095  
 Szewczykowa 675  
 Szlachetko Olimpia, ps. „Skala” 1169–1173, 1177  
 Szlapkin 625  
 Szlosberger Bolesław zob. Schlossberger Bolesław  
 Szlosenberger zob. Schlossberger Bolesław  
 Szmorhun Wasyl, ps. „Wij” 1223  
 Szmudska zob. Żmutska Maria

- Sznajder Józef 913  
 Szpigiński Karol 677  
 Szpor Romuald 507  
 Szuc Bartłomiej 985  
 Szuchewycz Roman, ps. „Taras”, „gen. T. Czuprynka”, „R. Łozowej”, „Taras Czuprynka”, „Tur” 1225–1229  
 Szulakowski Jan zob. Marszyński Kazimierz Karol  
 Szulenow 625  
 Szulman Helena 981  
 Szumer Danuta, ps. „Adela”, „Dragon” 835, 837, 841, 843, 847–851, 865, 977, 1043, 1045  
 Szusterman 719  
 Szybko Tekla 691, 693, 697, 699  
 Szymański Władysław 835, 837, 843, 847–851  
 Szynalski, ps. „Tryk” 459, 561  
 Szyrek Jan 9  
 Szyszkin 461  
 Szyszko-Bohusz Zygmunt 761, 777
- Śmigielski Stanisław, ps. „Wiktor” 1207, 1209, 1215, 1217, 1281  
 Świdorski 633  
 Świdniak Władysława 955, 963  
 Świeczkowski Czesław zob. Klewenhagen Stefan  
 Świerczewski Karol, ps. „Walter” 765, 777  
 Świkla-Biłynowicz Leopold, ps. „Adam” 33, 35, 57, 59, 65, 73, 75, 81, 221, 293, 301–307  
 Świrski Kazimierz, ps. „Brat”, „Tadeusz”, „Tytus”, „873” 257, 263, 281  
 Świrski Władysław Jan, ps. „Bonawentura”, „Romuald”, „Ryszard” 257, 261, 263, 271, 281, 653, 1077  
 Świrski Włodzimierz, ps. „Stasik” 983  
 Świtalska Urszula, ps. „Gibraltar” 597, 599, 1039  
 Świtalski Adam, ps. „Roch” 385, 861  
 Świtalski Jan, ps. „Cekin”, „Celina” 597, 599  
 Świtalski Stanisław, ps. „Tadeusz” 597, 599  
 „Świtez” 987
- Tadajewski Kazimierz 57, 69, 81, 85  
 „Tadeusz” 119, 175, 177, 181–197, 223, 225  
 Tarczyński 379  
 „Tarnawa” zob. Petrykowski Andrzej  
 Tarnawska Janina, ps. „Janka” 529, 707  
 Teluch Józef 147  
 Terentjew 617, 757, 831, 875, 915, 925, 1049, 1135, 1159
- „Teresa” 613, 615  
 Terlecka Stanisława, ps. „Chętna” 129, 133–137, 143, 173, 181, 183, 191  
 Ternopolska Izabella 1245  
 Terokowski Wojciech 631  
 Tesznar Leopold 263  
 Tkaczenko 1203  
 Tkaczuk Teodozjusz 305  
 Tkaczyński 225  
 Tokarczuk Franciszek zob. Garwol-Tokarczuk Franciszek  
 Tokarzewska Jadwiga, ps. „Teresa” 495, 497, 503, 505, 509, 593, 595, 773, 777, 945, 981, 983, 1087  
 Tokarzewska Teresa zob. Tokarzewska Jadwiga  
 Tokarzewski Michał 773, 1087  
 „Tom” 715  
 Tomasiak Krystyna 1153, 1155, 1233  
 Tomasiak Seweryn 1153, 1231, 1233  
 Tomasiak Witold 1151, 1153, 1155, 1233  
 Tomaszewski 439  
 Tomaszewski N. 1181  
 Tomczak Stanisław 1035, 1037  
 Tomczykowa Stefania, ps. „Krystyna” 587, 591, 1163, 1169–1177  
 „Tomek” zob. Wiszniewski Roman Władysław  
 Tot Mieczysław 955, 959, 961  
 Trojanowski Marian 887, 889, 1127, 1155  
 Trośniak, ps. „Aleksander” 459  
 Trubnikow 811  
 Truszkowski Zygmunt, ps. „Drogosław” 753–759, 829  
 Tyczyński Filip zob. Tyczyński Felicjan  
 Tuła Józef, ps. „Adam” 1129, 1131, 1137, 1191, 1193  
 Tułupienko 397, 399  
 Tusch Marceli, ps. „Bronisław” 897, 917  
 Tyczyński Felicjan, ps. „Adam”, „Piła” 835–845, 849, 851, 855, 857, 861, 865, 877, 891, 893, 915, 971, 977, 991, 1039, 1099  
 Tyczyński Feliks zob. Tyczyński Felicjan
- Urban Stanisław zob. Jabłoński Alfons  
 Urbanowicz Henryk 955, 961  
 Urbański Władysław 603, 605  
 Uruski 633  
 Usiadek Karol, ps. „Nurt” 57, 67, 81, 85  
 Uszakow 381  
 „Uszka” zob. Wilczewski Michał
- Wachsman Mieczysław, ps. „Sebastian” 235, 239, 315, 649, 663, 1081, 1273

- Wajda Mikołaj zob. Borodej Mieczysław  
Walczak Ryszard zob. Dymowicz Olgierd  
Walenta Józef, ps. „Orzeł” 983  
Walenta Stanisław Alojzy, ps. „Polus” 31, 35, 37, 41–49, 89–93, 97, 101–105, 161, 195, 197, 451  
Wanat 959  
Wasiljew 699  
Wawro Józef, ps. „Dąb-2” 661  
Weber, ps. „Gil” 417  
Weigel Rudolf 669  
Werner Krzysztof, ps. „K-1” 1003–1007, 1011, 1015, 1017  
Wesołowski Józef 957, 963  
Wesołowski Lesław, ps. „Konrad” 513, 515, 519, 521, 525–529  
Węgierska Stefania 611–617  
Węgierski Jerzy, ps. „Radosław”, „Gryf”, „Mak”, „Antek” 607–617, 895, 1047, 1147  
Węgrzyn Mieczysław, ps. „Kaktus” 985, 987  
„Wiarus” 43  
Wieczorkiewicz Józef, ps. „Bednarz” 619–627  
Wielczyński Tadeusz zob. Wilczyński Tadeusz  
Wielsk 597  
Wierchoła Józef zob. Świrski Włodzimierz  
Wigierski Mirosław, ps. „Eryk”, „Edik” 359–367  
Wika 179, 189  
Wiktor Julian Stefan, ps. „Daj”, „Maciej”, „Neon”, „Organ”, „Ciekas”, „Adam”, „Rybak” 835–845, 849, 851, 855, 859–867, 891, 927, 937, 939, 969, 973–977, 1039–1043, 1095–1101, 1279  
„Wiktor” 1221  
„Wiktor” zob. Sawicki Anatol  
Wilczewski Michał, ps. „Uszka” 513–529, 1259  
Wilczyński Tadeusz, ps. „Halina” 619–627  
Wilhelmi Leopold 957, 963  
Wiliński, ps. „Halicz” 1201  
„Wilk” zob. Wojtkowski Janusz  
Winiawski 1039  
Winkler Elżbieta, ps. „Niewidoma” 1105  
Wińczuk Władysław, ps. „Litwin” 457–463, 467, 469, 473, 475, 479, 481, 485, 557  
Wirth Ferdynand, ps. „Zygmunt” 1207, 1211, 1215, 1217, 1241, 1255, 1257, 1281  
„Wisia” zob. Brzezińska Jadwiga  
Wisilowska 385  
Wisnia Roman zob. Wiszniowski Roman  
Władysław  
Wiszniewska Irena 1259  
Wiszniewska Zofia, ps. „Zośka” 23  
Wiszniewski Bronisław zob. Szeremeta Bronisław  
Wiszniewski Marian 51, 53  
Wiszniewski Michał, ps. „Frusik” 219, 225, 229  
Wiszniowski Roman Władysław, ps. „Artur”, „Opacz”, „Harczerz”, „Irys”, „Joasia”, „Orion”, „Tarcza”, „Rymwid”, „Tomek”, „Krypton” 835–845, 849, 851, 855–867, 891, 937, 939, 969, 969–977, 1039, 1041, 1095, 1097–1101, 1279  
Witczak Stanisław 585–591  
Witiks 763  
Witkiewicz Stanisław, ps. „Kula” 179, 181, 195, 197  
Witkowska Zofia 269  
Władimirski 815  
Własow 1235, 1251, 1261  
Woch Stanisław 957, 963  
Wojciechowicz zob. Woycikiewicz Zygmunt  
Wojciechowski Józef, ps. „Robak” 463, 467, 469, 471–477, 481, 485, 489, 557, 563  
Wojciechowski Zbyszek 187, 189  
Wojcieszko Józef 1151, 1161, 1233  
Wojcikiewicz Jerzy zob. Woycikiewicz Jerzy  
Wojcikiewicz Zbigniew zob. Woycikiewicz Zbigniew  
Wojcikiewicz Zygmunt zob. Woycikiewicz Zygmunt  
Wojtkowski Janusz, ps. „Wilk” 871, 875, 877  
Wojtowicz Kazimierz, ps. „Głóg”, „Jeżyk” 985, 987, 991  
Wolski Wiktor, ps. „Wrzos”, „Bisos” 677, 681  
Wołkow Mikołaj 321, 999, 1001  
Wołoszenko 359  
„Wołyniak” zob. Zadziński Józef  
Worobjow 23, 33, 669  
Woronin Aleksander 289, 291, 315, 323, 337, 349, 363, 369, 383, 389, 391, 395, 397, 493, 499, 501, 511, 593, 607, 611, 753, 775, 819, 835, 853, 887, 927, 953, 967, 991, 1035, 1065, 1109, 1123, 1143  
Woycikiewicz Jerzy 765  
Woycikiewicz Zbigniew, ps. „Żbik” 763–767, 777  
Woycikiewicz Zygmunt 437, 447, 507–511, 605–609, 761–769, 773–777, 1037, 1039, 1049  
Woźniak Piotr, ps. „Wir” 675, 681  
Wójcik-Juriewicz Józef, ps. „Zgrzyt”, „Iwan” 57, 65, 81, 85  
Wójtowicz Józef 889, 1129, 1157, 1193  
Wrona Kazimierz 443

Wróbel Antoni zob. Pohoski Henryk  
 Wróbel Franciszka 817  
 Wróblewski Antoni, ps. „Mecenas” 29, 31–35, 43, 95, 101, 147, 451  
 Wyrożemska Zofia, ps. „Lida” 587, 591, 1165, 1171, 1173  
 Wysocka Janina 445  
 Wysocki Zbigniew zob. Wiszniewski Roman Władysław  
 Wytyczak Franciszek 957, 965  
  
 Zabdyr, ps. „Ada” 739  
 Zabiega 1267  
 Zabierzowski, ps. „Henryk” 947, 1089  
 Zabłocka Teofila 1035, 1037  
 Zabokrzecki-Żrałko Józef, ps. „Hilary”, „Prawdzic” 1199, 1205, 1257, 1259, 1263–1269  
 Zaborowski Mieczysław 415, 419  
 Zacharkiw Andrzej, ps. „Jurik” 463, 467, 475, 477, 485, 489  
 Zacharow 727, 729  
 Zadoja 419, 445, 527, 683, 685, 719, 1187  
 Zadrozny Czesław, ps. „Mykita” 221, 225, 227, 229  
 Zadziński Józef, ps. „Wołyniak”, „Zawisza” 1117–1121  
 Zajac Maria, ps. „Ewiwa” 835, 837, 841, 843, 847–851, 1043, 1045  
 Zajączkowska Krystyna zob. Rutkowska Krystyna  
 Zajączkowski Czesław, ps. „Żak” 135, 143, 781, 783, 883, 1165, 1179–1183  
 Zajdler 773  
 Zajdler Władysław 769  
 Zaleski 563  
 Zaleski Juliusz, ps. „Lubicz” 421, 423, 427, 429  
 Zalewska Aniela 29  
 „Zaremba” 111, 117  
 Zaremba, ps. „Serb” 111, 117, 185  
 Zareba, ps. „Sierp” 1179  
 „Zawada” zob. Petrykowski Andrzej  
 Zawadzki, ps. „Soroka” 675, 681  
 Zawidzki Ireneusz 305  
 Zazimko 527  
 „Zbigniew” 183, 193  
 Zgoda-Zuziński Władysław 985  
 Zielińska Zofia 497, 505, 593, 597  
 Zieliński Adam 171, 509, 773  
 Ziembro Michał, ps. „Lach” 707  
 Ziemkowiecki 437  
 Ziemniak Maria 955, 963  
 Zięba Bronisław Lesław 821, 823, 909, 911  
 „Ziuta” 1247  
 „Zorza” 1171, 1175  
 „Zrąb” zob. Bąbiński Kazimierz  
 Zrobek 177  
 Zrobek Franciszek, ps. „Jazon” 129, 133, 135, 141, 143, 177, 181, 187, 193, 1163  
 Zub Jan, ps. „Gwiazdowski” 1163, 1167  
 Zubianina 1165  
 Zwoliński Aleksander, ps. „Or-Orlik” 31, 35  
 Zych W. 279, 281  
  
 Żrałko zob. Zabokrzecki-Żrałko Józef  
  
 Żardecki Kazimierz, ps. „Torelli” 253, 279  
 Żarnowski F. 379, 565  
 Żebrowski Józef, ps. „Krótki”, „Feliks”, „Karlik” 31–35, 45, 93, 95, 103, 451  
 Żegadłowski Bolesław 537, 549, 961  
 Żeglin Bronisław, ps. „Ordon”, „Borowiec” 675, 681  
 Żelechowski Ludwik zob. Sokołowski Jan Maksymilian  
 Żelezski Stanisław, ps. „Czerski” 253  
 Żelichowski Ludwik zob. Sokołowski Jan Maksymilian  
 Żmuda Stefan 1035, 1037  
 Żmutska Maria 983, 1089  
 „Żnyk” 1105  
 Żólniewska 223  
 Żukowski Tadeusz 57, 77, 83, 85  
 Żulkiewicz Maria 815  
 Żupikow 541, 955  
 Żurakowski Stanisław, ps. „Sulima” 493, 503, 945, 947, 981, 1087  
 Żurawlew 719  
 Żurawska Eugenia 1155  
 Żurawski Jan 1155  
 Żurawski Kazimierz, ps. „Kurowski”, „August” 263, 281, 1267  
 Żygulski Kazimierz, ps. „Baltazar” 661, 1079  
 Żylcow 811  
 Żymierski-Rola Michał, ps. „Rola” 239, 767, 777  
 Żyszkiewicz Emilia 711  
 Żytyński 305

## ПОКАЖЧИК ПРІЗВИЩ І ПСЕВДОНІМІВ

- Абакумов Віктор 1218, 1228, 1252  
Абрамов 624  
Абрамович 28  
„Адам”, див. Барш Казімеж  
„Адам”, див. Свікла-Білинович Леопольд  
Адамская 416  
Аксенов 580, 1016  
Алексеев 322, 326, 328, 360, 368, 370–376  
„Алиnard” 1116, 1118  
„Альбромский”, див. Росиакевич Тадеуш  
Ананбин 580  
Ангельський Аугуст (Ангельский Август)  
956, 962  
Андерс Владислав 858, 972, 1224  
Андрусяк Константин 366  
„Анка” 260, 272  
„Антек”, див. Венгерський Єжи  
Анткевич 960  
Антоніцький Юзеф (Антоницкий Иосиф)  
834, 836, 842, 846–850  
Антоняк 378  
„Артур”, див. Вішньовський Роман Владислав  
Арцішевський (Арцишевский) Томаш, „Анджей” 1050, 1056
- Бабинский Павел 412  
Бабирецкая, „Баська” 676  
Бабишевский Леон 42  
Бабяк Юзеф, „Геніуш” 446  
Базяк Еугеніуш 252, 280  
Байгер Барбара 1124  
Байгер Янина 1124  
Байдак Владислав, „Налет” 462, 466, 470, 486, 488  
Байдак Казімера (Казимира), „Лілія” 462, 466, 484, 486, 490  
Баландин 1176  
Балицкий Ян 1130–1134  
Балынская Крестина, „Крестина” 1104  
Бандера Степан 1222–1228  
Бандрицкий 442  
Баневич Эдвард 1258, 1260  
„Бар”, див. Ольшевський Станіслав  
Барановский 784, 786  
Баранський (Баронский), „Згожель” 40, 48  
Баранюк Юзеф (Иосиф) 918, 922, 924, 1192
- Барш Зигмунд, див. Барш Зигмунт  
Барш Зигмунт, „Стах” 434, 446, 546, 958, 1244, 1282, 1284  
Барш Казімеж (Казимир), „Адам”, „Зенон”, „Хорошевич”, „Омар” 306, 892–896, 916, 1046, 1048, 1146, 1148  
Барщевський (Борщевский) Тадеуш, „Ляс” 712, 898, 904  
Бауман Елеонора, „Фаля” 462, 466, 482–486, 490  
Бачинский Адольф 306  
Бачинська Ядвіга (Бачинская Ядвига) 56, 64, 82, 84, 306  
Бачинський (Бачинский) Тадеуш 58, 66, 82  
Бачинський Юліуш (Бачинский Юлиуш)  
50–56, 64, 76, 82, 86  
Башак Барбара (Варвара) 954, 962  
Белина-Войцехович, див. Войцікевич Зигмунт  
Белинский 496  
Белов 532  
„Белый” 120  
Белых 326  
Белоусов 814, 816  
„Бенко”, див. Ковальський Ришард  
Беньковская 564  
Берія (Берия) Лаврентій 232, 238, 804  
Беркович 102  
Берлінг (Берлинг) Зигмунт 58, 86, 102, 220, 514, 680, 736, 762, 774, 946, 1088  
Бернакевич Александр, „Алекс” 822, 824, 908–912  
Бессчастнов 678  
Белік Людвік, див. Вішньовський Роман Владислав  
Белоус (Белоус) Тадеуш, „Семп” 1206, 1210, 1214, 1216, 1240  
Бень (Бень) Адам 720, 724, 728  
Бень (Бень) Александр 1018, 1026, 1030, 1032  
Бжезинский Олег, „Береза” 182, 184, 194  
Бжезицкий Мартын, „Томаш” 658, 660  
Бжезінська Ядвіга, „Віся” („Виsia”) 854, 856, 864, 876, 890, 896, 970, 976, 1046, 1098  
Бжозовський Марцін (Бжозовский Мартын), „Лех” 1168–1176  
Бигас 394

- Бидерман Казимир 414  
Билькин Мария 1258  
Бирбаум 914  
Битновская 224  
Бізанс Ядвіга (Бизанц Ядвига) 610, 614, 616  
Благомислов 626  
Блашков Ян (Иван), „Л-2” 1002, 1006, 1010–1016  
Блехарский, „Александр” 1198  
Блехарский 1258  
„Блондинка” 1134  
Бляхарский Тадеуш 392, 410  
Бобер 1006  
Боваль Збигнев 708  
„Богдан” 874  
Богданович 638  
„Богумил” 1220  
Бодых Галина 186, 196  
„Божена”, див. Лисецька Стефанія  
„Божена”, див. Полонська Аделаїда  
Болтовская Лидия, „Иринина” 948  
„Бомба”, див. Коханський Владислав Тадеуш  
Бомбінський Казімеж, „Любонь”, „Мачей”, „Борина”, „Кшиштоф”, „Марцін”, „Юзеф Орліца”, „Зромб” 302, 308  
Бонковский 522  
Бонковський Леон, „Равіч” 766–772, 776  
Борецкий Андрей 1224  
Борецкий Степан 1224  
Борисенко 780  
Борковская 674  
Боровський Кароль, див. Маршинський Казімеж Кароль  
Бородей Мечислав, „Лис”, „Осмоза”, „Сцігач”, „Войцех” 234, 238  
Борщевский, див. Барщевський Тадеуш  
Бохенек Ян 434  
Бояковский Ян (Бояковский Иван) 886, 888, 916–924, 1126, 1128, 1156, 1192  
Брагер Адам, див. Прагер Адам  
Брила Здислав 1106, 1108  
Брила Зигмунд 1106, 1108  
Броневский 862  
„Бронислав”, див. Туш Марцелі  
Броновський Вітольд, „Кобро” 22, 24  
Брославская 460  
Брояновський (Брояновский) Кароль 834, 836, 840–844, 848, 850, 1042, 1044  
Брудка Юзефа 954, 962  
Брудковский Адам, „Анджей” („Анжий”), „Ірена” („Ирена”), „Челядник”, „Марс”, „Оляф” 866–876, 898–906, 926, 932, 978, 1092  
Брушевський (Брушевский) „Оса” 120, 178, 180, 188  
„Бубр” 706  
Бугай, див. Клімовський Тадеуш Маріан  
Бугайський (Бугайский) Отто, „Маріан” 572, 578, 580  
Будинский, „Белый” 180, 182  
Бужинский 878  
Букови (Буковый) Тадеуш 954, 962  
Буковинський (Буковинский) Владислав 1018, 1028–1032  
Буковский Тадеуш, „Людвіг” 1200  
Булат 6  
Буля Ганна 168  
„Бур”, див. Коморовський Тадеуш  
Буркович Александр 118–122, 128–134, 138, 1162  
Буряк Казимир 516, 518  
Буца Едвард (Эдвард) 954, 960, 962  
Буцкий Виктор 826  
Бучек Август 166, 168  
Бучек Август, „Яшур” 120, 122, 132, 162–166, 170, 172, 178, 182, 198  
Бучек Адольф 168  
Бучек Антон, див. Бучек Август  
Бучек Доминик 168  
Бучек (Буля) Моника 168  
Бучман 594  
Буяк Францішек (Францишек), „Без”, „Ліповський”, „Льотни” 252, 254, 280  
Буяльський 1258  
Бялобжеський А. 16  
Бьялась Феликс 20, 22  
Вавро Юзеф, „Домб-2” 660, 662  
Вайгель Рудольф 668  
Вайда Николай, див. Бородей Мечислав  
Валента Йосиф, „Орел” 982  
Валента Станіслав (Валенто Станислав) Алойзи, „Полюс” 30, 34, 36, 40–48, 88–96, 100–104, 160, 194, 196, 450  
Вальчак Ришард, див. Димович Ольгерд  
Ванат 958  
Васильев 698  
Вахсман Мечислав (Вячеслав), „Себастьян” („Себастьян”, „Себостян”) 234, 238, 314, 648, 662, 1080, 1272  
Вебер, „Гиль” 414  
Вельск 596  
Вельчинський Тадей, див. Вільчинський Тадеуш



- Венгрин Мечислав (Михаил), „Кактус” 984, 986, 990
- Венгерська Стефанія (Венгерская Стефания) 610–616
- Венгерський Єжи (Венгерский Юрий), „Радослав”, „Гриф”, „Мак”, „Антекс” 606–616, 894, 1046, 1146
- Вернер Кшиштоф (Кристоф), „К-1” 1002–1006, 1010, 1014, 1016
- Верхола Юзеф, див. Свірський Влодзімеж
- Весоловський (Веселовский) Леслав, „Конрад” 512, 514, 518–524, 528
- Весоловський (Веселовский) Юзеф 956, 962
- Вечоркевичек Йосиф, див. Вечоркевичек Юзеф
- Вечоркевичек Юзеф, „Беднаж” 618–626
- Вика 178, 188
- „Виктор” 1220
- „Виктор”, див. Савіцький Анатолій
- Вилинський, „Налыч” 1200
- „Вильк”, див. Войтковський Януш
- Винклер Елизавета, „Невдома” 1104
- Винявський 1038
- Вирожемська Зофія (Выражемская, Вырожемская София), „Ліда” 586, 590, 1164, 1170, 1172
- Висіловская 384
- Висоцька Яніна 446
- „Вися”, див. Бжезінська Ядвіга
- Витікс 762
- Витчак Францішек (Вытычак Франц) 956, 964
- Виткевич Станіслав, „Куля” 176–180, 194, 196
- Витковская Софія 268
- Вишневская Ирина 1258
- Вишневская Софья, „Зоська” 22
- Вишневський Марьян 50, 52
- Вишневський Броніслав (Вишневский Бронислав), див. Шеремета Броніслав
- Вишня Роман, див. Вішньовський Роман Владислав
- Вігерський Мірослав (Вигерский Мирослав), „Ерик” („Эдик”) 358–366
- Віктор Юліан Стефан (Виктор Юлиан, Юльян), „Дай”, „Мацей”, „Неон”, „Орган”, „Цекас” („Цекась”), „Адам”, „Рибак” 834–850, 854, 860–866, 890, 926, 936, 938, 968, 972, 974, 1038–1042, 1096–1100, 1278
- Вільгельмі (Вильгельми) Леопольд 956, 964
- Вільчевський Міхал, „Ушка” („Ушко”) 512–520, 524–528, 1258
- Вільчинський Тадеуш, „Галіна” 618–626
- Віньчук (Винчук) Владислав, „Літвін” („Литвин”) 456–462, 466, 468, 472, 476–480, 486, 556
- Вірт (Вирт) Фердинанд, „Зигмунд” 1206, 1210, 1214, 1216, 1240, 1254, 1256, 1280
- Вітчак Станіслав (Витчак Станислав) 584–590
- Вішневський Міхал (Вишневский Михаил), „Фурсик” 218, 224, 228
- Вішньовський (Вишневский) Роман Владислав, „Артур”, „Опач”, „Гарцеж”, „Ірис”, „Йоася”, „Оріон”, „Тарча”, „Римвід” („Ринвит”, „Рымвит”), „Томек” („Томик”), „Криптон” 834–850, 854–860, 864, 866, 890, 936, 938, 968–976, 1038–1042, 1096–1100, 1278
- Высоцкий Збигнев, див. Вішньовський Роман Владислав
- Власов 1234, 1250, 1260
- Влодзімірський (Владзимирский) Л. 814
- Возняк Пйотр, „Вір” („Вир”) 674, 680
- Войтковський Януш, „Вильк” 870, 874, 876
- Войтович Казімеж (Войтович Казимир), „Глук”, „Ежик” 984, 986, 990
- Войтович Юзеф 888, 1128, 1156, 1192
- Войцеховський Сбышек 186, 188
- Войцеховський (Войцеховский) Юзеф, „Робак” 462, 466–476, 480, 486, 488, 556, 562
- Войцешко Юзеф (Войтишек, Войцишко Йосиф) 1150, 1160, 1232
- Войцикевич Ежи 764, 766
- Войцікевич Збігнев (Войцикевич Збигнев), „Жбік” 436, 446, 762, 766, 776
- Войцікевич Зигмунт 506–510, 606, 608, 760–768, 774, 776, 1036, 1038, 1048
- „Вольняк”, див. Задзерський Юзеф
- Волков Микола 320, 1000
- Волошенко 358
- Вольський (Вольский) Віктор, „Висус”, „Вжос” 676, 680
- Вольчак Р., див. Димович Ольгерд
- Воробьев 22, 32, 668
- Воронін (Воронин) Олександр 288, 290, 314, 322, 336, 348, 362, 368, 382, 388, 390, 394, 396, 492, 498, 500, 510, 592, 606, 610, 752, 776, 818, 834, 852, 886, 926, 952, 966, 990, 1034, 1064, 1108, 1122, 1142
- Вох Станіслав (Станислав) 956, 962

- Врона Казимир 444  
 Врубель Антоні, див. Погоський Генрик  
 Врубель Францішка 816  
 Врублевський (Врублевский) Антоні, „Меченас” 28, 30, 34, 42, 94, 98, 146, 450  
 Вуйцік-Юревич Юзеф, „Згжит”, „Іван” 56, 64, 82, 84  
 „Вярус” 42
- Габер Болеслав, „Матеуш” 52, 54, 90, 96, 220–226, 306  
 Гавриш 240, 284, 290, 322, 328, 364, 716  
 Галицкий 1004–1008  
 Гальский 564  
 Гарматий 678  
 Гауссен 690  
 Гебутович Анна 244–248  
 Гегедіус Людвік (Гегедис Людвиг) 1150, 1160, 1230, 1232  
 Гегедіус Юзеф (Гегедис Иосиф) 1150, 1160, 1230, 1232  
 Гельман 1194, 1204, 1228, 1234, 1250, 1260  
 Гембарович 438  
 Гемпель Зигмунт 346  
 Генальский, „Котусь” 564  
 Геніш Александер (Геніш Александр), „Генрик” („Генрих”) 1196–1208, 1212, 1214, 1240, 1252, 1254, 1258, 1260, 1272  
 Герман Владислав Людвік, „Адам”, „Доктор”, „Фельчер”, „Гльобус” („Глобус”), „Юноша”, „Кудак”, „Портієр”, „Стшелецький”, „Вжос”, „Журав” 536, 538, 544, 546, 550, 552, 674, 706, 718, 726–732, 736–744, 748, 910, 1198, 1256, 1258, 1264, 1266  
 Гигель Стефан 304, 306  
 Гитлер Адольф 386  
 Гишевич Чеслав-Антон, див. Гілевич Чеслав Антоні  
 Гладунский Вацлав, „Сенк”, „Скиба” 652, 654, 662  
 „Глобус”, див. Герман Владислав Людвік  
 „Гловатський”, див. Гжендзельський Владислав  
 Глуценко-Плуценік 1278  
 Гнатів Марія Чеслава (Гнатув Марія), „Кристина” 686–700  
 Голдис Генрик, „Орлицкий” 458, 460, 560  
 Голинчанка Генрих 1106, 1108  
 Головатый Иван 1038  
 Головня И. 1180  
 „Голуб” 1224  
 „Голубь”, див. Гладисевич Анджей
- Голух 1004  
 Голякевич 398  
 Гончарук В. 880  
 Горбань 336  
 Горбат Михаил 634, 636, 640  
 Горгон 1134, 1136  
 Гордицкий 442  
 Горлинская, „Ольга”, див. Гролінська-Седлецька Аліна  
 Гороховский 146  
 Гофман Шимон 56, 76, 82, 86  
 Гохфельдер Арношт 366  
 Григляшевская Мария 982, 1088  
 Григор, „Богун” 692  
 Гриневецька Броніслава (Гриневецкая Бронислава) 618, 622–626  
 Гриневецький Єжи (Гриневецкий Юрий), „Чайка”, „Зев” 618, 620, 624, 626  
 Гриценко О. 1050, 1056, 1268  
 Гродзицкий 778  
 „Гроєк”, див. Цемйор Едмунд  
 „Грой” 982  
 Гросс 1146  
 „Грот”, див. Ровецький Стефан  
 „Грот-II”, див. Юзефовіч Стефан  
 Гроховский Луциан, „Тата” 32  
 Грохольская 414  
 Грузовский Ян 146  
 Грушко 618, 798  
 Гудо, „Гадеуш” 1200  
 Гурко Владислав 384  
 Гурский Якуб 510  
 Гусаковская София 494, 498, 502, 504, 592, 596
- Гайчак (Гайчак) Вячеслав 462, 466, 468, 472, 474, 486, 488  
 Галензьовський Кароль (Галензовский Карл) 1018, 1026–1032  
 Галюсінська Ядвіга (Галюсинская Ядвига), „Марта” 462, 466, 482–486, 490, 558  
 Гарволь-Токарчук Францішек (Гарваль Францишко), „Дзірит” („Дзерит”), „Карасінський”, „Карась”, „Тарнопольський”, „Гевонт” („Гевонт”) 458, 460, 560, 676  
 Гентош (Гентош) Мирослава 954, 960, 962  
 Гентош Юзеф (Гентош Иосиф) 956, 964  
 Героно Збігнев (Герон Збигнев), „Сокул (I)” („Сокол”) 894, 916, 1046, 1148  
 Герус Здзіслав (Герус Здислав), „Лешек”, „Липин” 918–924, 1126, 1192

- Гжендзельська Марія (Гжендельская Мария), „Флоріан” („Флоріан”), „Моніка” 752–758
- Гжендзельський (Гжендельский) Владислав, „Анджей”, „Блажей”, „Божик”, „Еден”, „Евстахи Гловацький” („Гловацький”, „Гловатський”), „Евстахи” („Эустахи”, „Евстафій”), „Іден” 252, 258–264, 270–276, 280, 314, 352, 644, 646, 926, 940, 1072
- Гжибовська Ядвіга (Гжибовская Ядвига) 118–122, 128–138
- Гжибовський Зигмунт, див. Гарволь-Токарчук Францішек
- Гживач (Гживач) Бернанд, „Марек”, „Румак”, „Щербец” 548, 552, 686–694, 698
- Гігель Броніслава (Гигель Бронислава) 954, 962
- Гілевич Чеслав Антоні (Гилевич Чеслав-Антон), „Антоній” 828, 834, 836, 842, 846–850, 1044
- Гіпш (Гипш) Анна, „Блискавіца” 462, 466, 482, 486, 490
- Гладисевич Анджей (Гладисевич Андрей), „Голомб” 420, 424–428
- Гловачевський (Головачевский) Владислав, „Коса” 886, 888, 916–924, 1126, 1128, 1156
- Голомб Єжи (Голомб Юрий) 56, 58, 82, 84
- Гонтаж Францішек (Гонтарж Франц) 56, 78, 82, 86
- Гончарук (Гончарук) Анатоль, „Учень” 880, 884
- Гошинський (Гошинский) Владислав 56, 72, 82, 86
- Грабовський Казімеж (Грабовский Казимир) 1178–1184
- Грабовський (Грабовский) Ромуальд 1202, 1206, 1212–1216, 1254
- „Граск”, див. Цемйор Едмунд
- „Гражина”, див. Кульчицька Станіслава
- Грігусь Юзеф (Григусь Иосиф) 956, 962
- Гролинська-Седлецька (Гролинская-Седлецкая) Аліна, „Бжоза” 828, 832, 860, 974
- Гроностальський Едвард (Гроностальский Эдвард), „Доктор” 512, 514, 518, 522, 528
- Гронь Казімеж (Грон Казимир) 56, 70, 82, 86
- Гроссек (Гроссек) Генрика, „Анеля”, „Марися”, „Патриція” 1134, 1136
- Гуральський Тадеуш (Гуральский Тадей), „Дзік” („Дик”) 984, 990
- Гурський Альберт, див. Гживач Бернанд
- Давіскіба Генрик, „Петрос”, „Рашиц” 1190–1194
- „Дама” 1134
- Данилов 110, 122
- „Данка” 1098
- Датка Станіслав, „Рибак” 598, 600, 608
- Декушенко 544
- „Демб” 1088
- Дембський Анатоль, див. Савіцький Анатоль
- Дембський Єжи, див. Савіцький Анатоль
- Демехин 810
- „Демид” 1224
- „Демура” 236
- Дереневський (Деревенский) Марьян 1128, 1156
- Дерень Міхал (Михаил) 886, 888, 1126, 1156
- „Деска”, див. Цемйор Францішек
- Деулін 1194
- Джепецький Броніслав (Джепецкий Бронислав) 1018–1024, 1030, 1032
- „Джирит”, див. Гарволь-Токарчук Францішек
- Дзенгель (Дзенгель) Войцех, „Хоінка” 572, 578, 582
- Диванська Зофія (Диванская Софья) (Анна) 98
- Димович Ольгерд (Дымович Ольгерд, Вальчак Ришард), „Ришард”, „Дзік” 26–38, 42–52, 92, 100, 102, 144, 146, 150, 450
- Дитусь 148
- Дыбич Мечислав 986
- Длугош 828
- Добош Каміля (Камилия), „Тереса” 1046, 1048, 1148
- Добровольська Станіслава (Добровольская Станислава), „Жмія” 462, 466, 482–486, 490
- Добровольський Вінценти Людвік (Добровольский Винцент-Людвиг), „Шари” („Шарий”) 462, 466, 472, 474, 486, 488, 556
- Доброногов 588
- Добуцький 634
- Добуш (Довбуш) Юзефа, „Тереса” 892, 978
- Довжанський 378
- Дозорцев Степан (Стефан) 506, 508, 1102, 1104
- „Доктор”, див. Гроностальський Едвард
- Домбковський 442
- Домбровицька Марія, „Ірена” 654, 656
- Домбровська (Домбровская) Юзефа, „Аніта” („Анита”) 556, 558

- Доминик Франц 1154  
 Домосуд Юзеф (Иосиф) 56, 72, 82, 86  
 Донченко 364, 366, 616  
 Дорошко Емілія (Эмилия) 618, 622–626  
 „Доска”, див. Цемйор Францішек  
 Драбiк Міхал (Драбик Михаил), „Подгалья-  
 нiн”, „Любiч” 434, 446  
 Драгомирецький Анатолій 1282  
 Дранишников 486  
 Дрогомирецький Вільгельм (Дрогомерецкий,  
 Драгомирецький Вильгельм) 956, 964  
 Дроздецький (Дроздецкий) Павло 154, 158,  
 240, 310, 314, 318, 320, 378, 456  
 Дроздок Ясюк 1186  
 Дронжек Вацлав 630–634  
 Дронський Станіслав (Дронский Станис-  
 лав) 954, 962  
 Дуда Броніслава 602  
 Дуда Янина 602  
 Дудзяк 1004–1008  
 Дудин П. 882  
 Дунка Анна, „Ирина”, „Ада”, „Анита”  
 („Алита”) 834–844, 848, 850, 862, 876  
 Дурдела Магдалена (Дурдело Магдалина)  
 464, 466, 482, 486, 490  
 Дуркалець Юзеф (Дуркалец Иосиф) 956,  
 962  
 Дутковський Марцін (Дудковский Мар-  
 тын), „Мар” 410, 418–422, 426, 428  
 Душняк, див. Коханський Леон  
 Дюшин 902  
 Дядюн 1050
- Евтешук Станіслава 170  
 Егорова 380  
 Еднорук Адам 1128, 1156  
 Ежевський (Ежецкий) 504, 594  
 „Ежи” 902  
 Езерський Анзельм 252, 268  
 Ешенко 452, 454
- Єндрик Маріан, „Петшик” 414, 418  
 Єсипенко (Есипенко) Даниїл 36, 48, 456, 1018
- Эвнерт 770, 772  
 Эндрик, див. Єндрик Маріан  
 „Эней”, див. Олійник Петро  
 Эпштейн 208
- Жардецький Казімеж (Жардецкий Казимир), „Торелли” 252  
 Жарновський Ф. 378, 564
- Жебровський Юзеф (Жебровский Иосиф),  
 „Круткі”, „Фелікс”, „Карлік” 30, 34, 44,  
 92, 94, 102, 450  
 Жегадловський (Жегодловский, Жегадлов-  
 ский, Жигадловский) Болеслав 536,  
 548, 960  
 Жеглін (Жеглин) Броніслав, „Ордок”, „Боро-  
 вець” 674, 680  
 Железський Станіслав, „Черський” 252  
 Желіховський Людвік, див. Соколовський  
 Ян Максиміліан  
 Жепак, див. Чернецький Станіслав Зигмунт  
 Жеппа 902  
 Жетинський 306  
 Жигульський Казимир, „Бальтазар” („Биль-  
 табор”) 660, 1078  
 Жилиховський Людвіг, див. Соколовський  
 Ян Максиміліан  
 Жильцов 810  
 Жимєрський-Роля Міхал, „Роля” 238, 766,  
 768, 776  
 Жишкевич Эмилия 712  
 Жмуда Стефан 1034, 1036  
 Жмутська Марія 980, 982, 1088  
 „Жнык” 1106  
 Жуковський (Жуковский) Тадеуш 56, 76, 82,  
 86  
 Жульневская 222  
 Жулькевич Марія 814  
 Жупиков 540, 954  
 Журавлев 718  
 Журавская Евгения 1154  
 Журавський Іван 1154  
 Журавський (Журавский) Казімеж, „Куров-  
 ський” („Куровский”), „Август” 262,  
 282, 1266  
 Жураковский Станіслав, „Суліма” 492, 502,  
 944, 980, 1086  
 Жуховська Ірена (Жуховская Ирена) 610,  
 614, 616
- Забдыр, „Ада” 740  
 Забега 1266  
 Забежовський, „Генрих”, 946, 1088  
 Заблоцкая Теофила 1034, 1036  
 Забокшецький-Зралко Юзеф, „Гілари”,  
 „Правдзіц” („Правдиц”, „Правдин”)  
 1198, 1202, 1258, 1262–1268  
 Заборовський (Заборовский) Мечислав 414,  
 418  
 „Завада”, див. Петриковський Анджей  
 Завадзький (Завадский), „Сорока”, „Юранд”  
 674, 680

- Завицкий Еремаш 304  
 Задзерський Юзеф, „Волиняк”, „Завіша” 1116, 1120  
 Задоя 418, 444, 528, 682, 684, 718, 1186  
 Задрожний Чеслав, „Микита” („Никита”) 220, 224–228  
 Зазимко 526  
 Зайдлер 772  
 Зайдлер Владислав 768  
 Заинчковская Кристина, див. Рутковська Кристина  
 Зайонц Марія (Мария), „Эвива” 834, 836, 840, 844, 848, 850, 1042, 1044  
 Зайончковская Кристина, див. Рутковська Кристина  
 Зайончковський (Зайончковский, Заинчковский) Чеслав, „Жак” 134, 142, 780, 782, 882, 1164, 1178–1182  
 Залевска Анеля 28  
 Залеський Юліуш (Залеский Юлий), „Любич” 420, 422, 426, 428  
 Залеский 562  
 Заремба 110, 116  
 Заремба, „Серб” 184  
 Заремба, „Серп” 1178  
 Захарків (Захаркив) Анджей, „Юрик” 462, 466, 476, 486, 490  
 Захаров 726, 728  
 Заянчковская Кристина, див. Рутковська Кристина  
 „Збигнев” 182, 192  
 Зволінський Александр, „Ор-Орлік” 30, 34  
 Згода-Зузинский Владислав 984  
 Зеленская Зофия (Зелинская Зофья) 498, 504, 592–596  
 Зелинский Адам 170, 508, 772  
 Земба Бронислав Леслав 820, 822, 908, 912  
 Зембро Михаил, „Лях” 706  
 Земковецкий 436  
 Земняк Марія (Мария) 954, 962  
 Зих В. 278, 280  
 „Зожа” 1170, 1174  
 „Зоська”, див. Вишневская Софья  
 Зробек 176  
 Зробек Францішек (Франц), „Язон” 128, 132, 134, 140, 142, 176, 180, 186, 192, 1162  
 „Зромб”, див. Бомбінський Казімеж  
 Зуб Ян (Иван), „Гвядзовський” 1162, 1166  
 Зубянина 1164  
 „Зюта” 1246  
 Иглинский 110, 118  
 Инглет Стефан, див. Ингльот Стефан „Ирена”, див. Кожуховская Алиция  
 Ільків Станіслава (Ильков Станислава), „Александра” 610–616  
 Ингльот Стефан 250, 254, 278  
 Йоделко Ян, див. Погоський Генрик  
 Йохман (Иохман) Януш, „Ас-Пик”, „Биль”, „Л-1” 1002–1006, 1010–1016  
 Калабуш Стефан 436  
 Калуцкий Станислав 392, 394, 410  
 Камінський (Каминский) Владислав 584–590, 1162  
 Капустинский Н. 880, 882, 1180  
 Карбецкий Казимир, див. Корбецкий Казимир  
 Карбецкий Мечислав, див. Корбецкий Мечислав  
 Карбецкий Станислав, див. Корбецкий Станислав  
 Карліковський Генрих, див. Свікла-Білинович Леопольд  
 „Кармен”, див. Янсон Фелікс  
 „Кароль” 774  
 Карпинский 586  
 Карфидов 358  
 Касиба Станислав 516, 522  
 Кассек Зигмунд 656  
 Квитинский 1246, 1284  
 Квятковский Адам Анджей, див. Брудковский Адам  
 Квятковский Иван 1224  
 Келлер 386  
 Кемпа Анджей (Андрей), „Дзік” („Дик”), „Віцек” 890, 892, 916, 976, 1040, 1046, 1146  
 Кенцик Геннадий, див. Кенцік Генрик  
 Кенцік Генрик, „Людніцький” 1162, 1166  
 Келесницький 1004  
 Кинох Ю. 1180  
 Кинчель 378  
 Кисиль Антон 986  
 Кись (Кис) Анна, „Лея” 1154, 1232  
 Китаев 720, 722, 726, 728  
 Клевенхаген Стефан, „Стефан”, „Штукас” 730, 732, 738, 740, 746–750  
 Клембицкий Ян 6  
 „Кленовский”, див. Янковський Ян Станіслав  
 Климович 768  
 Климчик Розана 384

- Климчик Христина (Кристина), „Яга” 382, 384, 946
- Клімовський Тадеуш Маріан, „Кльон”, „Остоя”, „Тадеуш” 94, 106
- Климчак, „Регент” 414, 1196
- „Кмитиц” 688
- Княжевский Евгений 606, 1036, 1038
- „Кобро”, див. Броновський Вітольд
- Кобулов Богдан XXVIII, 802, 804
- Ковалев 530
- Коваль Станіслав (Станислав) 448–454
- Ковальский Павел 604, 986
- Ковальський (Ковальский) Єжи, „Альфа”, Баба”, „Юрек” („Юрик”) 866–876, 898–906, 934, 978, 1092, 1276
- Ковальський Ришард (Ришард Малик), „Бенга”, „Бенко” 38, 48
- Ковальський Юзеф (Ковальский Иосиф), „Бурій” („Бурый”) 512–524, 528
- Ковальский Юзеф, див. Сорока Юзеф
- Ковач 1196
- Коженовская 172, 180, 196
- Кожуховская Алиция, „Ирена” 1104, 1106
- Козиковская Зофья, „Искра” 868, 872, 898, 906
- Козік Ян (Козик Иван), „Здзіслав” („Здислав”), „Карські” („Карский”), „Червони”, „Валек” 898, 904, 916
- Козлов 698
- Козловская 118, 130, 188
- Козловский Иван 304
- Козловський Генрик (Козловский Генрих) 878–884, 1164
- Колеса Станислав 1246
- Коловская, див. Токажевська Ядвіга
- Коловская-Такажевская, див. Токажевська Ядвіга
- Коловская-Токажевская Анна, див. Токажевська Ядвіга
- Коловско, див. Токажевська Ядвіга
- Коломиец 322, 330, 342, 716, 918
- Колосунин 530
- Кольберг 770
- Комар, див. Ольшевський Станіслав
- Комаровский Мечеслав, див. Мадей Тадеуш
- Коморовський (Комаровский) Тадеуш, „Бур” 672, 680, 730, 740, 766, 768, 1058, 1060, 1272
- Комянковский, „Анджи” 1198
- Кондратюк XXVIII
- „Конрад” 726, 728, 738
- Константинов 326, 328
- Концевой 530
- Конюк Ядвига 638
- Копач Артур, „Іван” 252, 278
- Кописто-Яворский, див. Копісто Вацлав
- Копійковський Влодзімеж (Копейковский Владимир), „Вжос” 28, 32, 34
- Копісто Вацлав, „Кра” 32, 34, 50, 56, 58, 82, 300, 306
- Копчевский 110, 120
- Корбецкий Казимир, „Кайтусь” („Кайтус”) 706, 708, 820–824, 908–912
- Корбецкий Мечеслав (Мечислав), „Завора” 706, 708, 820–824, 908–912
- Корбецкий Станислав, „Земба”, „Кароль” 706, 708, 820–824, 908–912
- Кордаш 530
- Корецкая-Бойко-Рьюкон Ирина 988
- Корецкий 1268
- Корешков 90, 104, 106, 110, 148, 198, 206
- Коробков 380
- Коробченко 812
- „Королька” 42
- Кортен П. 1144, 1146
- Корч Владислав, „Татар” 434, 446
- Косинович Казимир, див. Войцікевич Збігнев
- Косідло (Косидло) Вацлав, „Анджей” 32, 34, 50
- Коссак Станислав, див. Ольшевський Станіслав
- Коссак-Ольшевський Станіслав, див. Ольшевський Станіслав
- Коссовська Ядвіга (Коссовская Ядвига) 1206, 1212–1216
- Костецкий Тадеуш, див. Копісто Вацлав
- Костенко 150, 152
- Костурек Чеслав 956, 964
- Котовский, „Лис” 692
- Котувна, „Женета” 182, 186, 192
- „Кохановский”, див. Янушевський Віктор Вацлав
- Коханський Владислав Тадеуш, „Бомба”, „Вуек” 1172–1176
- Коханський Леон „Генек”, „Генек”, „Гуго” („Хуго”), „Гугон” („Хугонь”), „Маріан Пульс”, „Марьян” 256, 262, 274, 280, 1198, 1260
- Коханчик (Коханчик) Ян, „Свіда” 104, 106, 110, 114–120, 128–136, 160–164, 172, 178–196, 218, 226, 1162, 1178, 1180
- Коц Адам 8, 16
- Кочаровский Ярослав, „Славик” 912, 914, 1104
- Кочеревский Иосиф 814

Кочмарек 442  
 Кочура Станіслав 814  
 Кочура Тадеуш 814  
 Крабовская 678  
 Кравцов 486, 488  
 Кравчук, „Леон” 1198  
 Краковский Теофіль (Краковский Теофиль) 954, 962  
 Красицкая 530  
 Красуля 184, 190  
 Красуський Станіслав (Красуский Станислав), „Хель”, „Малый” 778, 782, 1164  
 Кратус Болеслав 630, 634  
 Крейвальд Александр 600  
 Криницкая Сильва 988  
 Крыса Дора 1246, 1284  
 Крот 530  
 Крубицкий 1004  
 Круковский 198  
 Крулевич, див. Маршинський Казімеж  
 „Крулік”, див. Мусингевич Едвард  
 Круль Кароль (Король) 656, 964  
 „Круткий”, див. Жебровський Юзеф  
 Крушельницький Владислав, „Кароль”, „Ежи” 436  
 Кубальський, „Грот” 426  
 „Кудак”, див. Герман Владислав Людвік  
 Кудла Болеслав, „Искра” („Искра”) 100, 106  
 Кузьминский Андрей, див. Пацак-Кузьмінський Здзіслав Юзеф  
 Кукурузінський (Кукурузинский) Адольф 1018, 1024, 1026, 1030, 1032  
 Кулінський Станіслав (Кулинский Станислав), „Покора” („Покорный”), „Скшипек” („Скрипка”), „Папцьо” 824, 826, 898, 900, 904, 906, 926, 934, 978, 1092, 1094  
 Кульчинская 248  
 Кульчинський (Кульчинский) Станіслав Леон, „Адам”, „Топольський” 244, 278  
 Кульчицька Станіслава (Кульчицкая Станислава), „Гражина” 20, 22, 56, 62, 64, 82, 84  
 Кульчицкий, див. Кшижановський Александер  
 Кульчицький (Кульчитский) Владислав 956, 962  
 „Куля” 120  
 „Куля” 712  
 Кумарович Владимир 412  
 Кумор Адам 988  
 Купиковский Владислав 146  
 Куприянов 418, 444  
 Курковський Мечислав, „Метек” 28, 34  
 Курочка П. 1180  
 Курчинский 1246  
 Кухарский Леопольд 662, 1080  
 Кухарський Станіслав, „Правен” 446  
 Кучинський Юзеф (Кучинский Иосиф) 1018, 1022, 1030, 1032  
 Кушнір (Кушнир) Павел 56, 80, 82, 86  
 Кшаклевський Станіслав 708  
 Кшешковский, див. Кшешовський Любослав  
 Кшешовський Любослав, „Людвік” 312, 316  
 Кшивдзінський Едвард (Кршивдзинский, Эдуард, Кшивдинский Эдвард) 50, 54, 56, 74, 82  
 Кшижановский 958  
 Кшижановський, див. Зайдлер Владислав  
 Кшижановський (Кшижановский) Александер, „Вільк”, „Дземідо”, „Сментек”, „Анджей Весоловський” 312, 316  
 Лабентковская 440  
 Ламаш Казімеж (Казимир), „Віх-2” („Вих-2”), „Лявіна” 892, 896, 916, 978, 1046  
 Ламаш Регина 854, 856, 864, 970  
 Ламаш Чеслав 854, 864, 970  
 Ламаш Ядвига, див. Бжезіньска Ядвига  
 Ламаш Ян 854, 856, 864, 970  
 Левицкий Игор 366  
 Левицький (Левицкий) Юзеф, „Саботовський” 414, 418, 1196  
 Левінський Єжи, „Юрек Хухро” 932, 952  
 Левушкин 148  
 Лежонь Ігнаці (Игнат), „Зенон” 572, 574, 578, 580  
 Ленарт Антоні (Антон) 956, 964  
 Ленченко 812, 1268  
 Леони 998  
 Лехович Стефанія (Лехович Стефания), „Гражина”, „Девайтис”, „Лідка” („Лідка”) 834–844, 848, 850, 860–864, 974, 976, 1100, 1108  
 „Лешик” 598, 600  
 Лижвінський, див. Жимерський-Роля Міхал  
 „Лідка”, див. Лехович Стефанія  
 „Лиля” 1246  
 Липатов 358  
 Липинский 306  
 Литовский 354, 356  
 Ліпа (Липа) Мечислав, „Віхура” („Вихура”) 676, 680

- Ліс Збігнев (Лис Збигнев), „Зосік” („Зосик”) 456, 460, 462, 466–486, 556, 562
- Лісецька Стефанія (Лисецкая Стефания), „Божена” 32, 42, 144, 146
- Лістван Марцін (Листван Марцин), „Бас” 462, 466, 480, 486, 490
- Лобуренко (Лобуренко) Іван 730, 750, 798, 1262
- Лозинский 302
- Ломаш, див. Бжезіньська Ядвіга
- Ломинский Казимир 986
- Ломыкин 1214
- Лорет Ірена (Льорет Ірина) 954, 962
- „Лось” – „Погуй” 98
- Лотоцкий 1012
- Лоховский 440
- Лубчинский Станіслав 1244, 1282, 1284
- „Лукаш” 714
- „Луска” 30
- Любельский, „Орчик” 560
- Любінський Владзімеж (Любинский, Любинський Владимир), „Гуцул” 890–896, 916, 976, 1040, 1046, 1146
- Людкевич Владислав 462, 466, 484, 486, 490
- Людович-Гладковська Марія (Людвич-Гладковска Марія), „Зоя” 56, 78, 82, 86
- Лютер 1266
- Ляноха Владислав 388
- Ляуда Збігнев (Збигнев), „Татар” 618–626
- Ляуфер Люся 1144
- Ляуфер Р. 1144
- Лях Генрик, див. Погоський Генрик
- Ляховец, „Степан” 1198
- Ляхович Марек, див. Фурман Казімеж
- Ляхович Станіслава, див. Лехович Стефанія
- „Магда”, див. Ориоль Францишка
- Мадей Тадеуш, „Веслав” 602, 604, 874, 898, 902
- Мадейский 790, 792
- Мазін (Мазин) Костянтин 276, 284, 286, 320, 998
- Мазур, див. Барщевський Тадеуш
- Мазур Іосиф 1158
- „Май” 1134
- Майзесович, див. Мойзесович Самуїл
- Майоров 82, 1030
- Майснер Віся 980
- Майструк Володимир 572, 580, 1002
- Майхрович Юзефа 1034, 1036
- Макаржак Іван 1052, 1114, 1116
- Маковецкая 768
- „Макс” 102
- Маланич 416
- Малик Ришард, див. Ковальський Ришард
- Малиновский Эмиль-Адам, „Милик” („Милек”) 708, 710, 898, 904
- Малінін (Малинин) Леонід 456–462, 554, 566, 628, 640
- Маліновський Юзеф, „Цвік” 22, 24
- Малінський Ян (Малинский Іван), „Погромца” 462, 466, 472, 476, 486, 490
- Мальк Владимир, „Куба” 408, 410
- Малоха Міхал (Михаїл) 58, 82, 86
- Мальцев 322
- Мангушев 322, 326, 328, 388, 400, 402
- Манейло 532
- „Марва”, див. Стец Іван
- „Марек”, див. Гживач Бернарד
- „Марик” 986
- Мариняко 786
- „Марія” 1106
- Марковская 678
- Марковський Станіслав (Марковский Станіслав), „Гервазі”, „Рузга” 348–356
- Мартінов (Мартынов) 20, 22, 26, 32, 50, 52, 144, 146, 150
- Марцишевский 570
- Марцынек Александр, „Збигнев” 100
- Марчак Гелена (Елена) 604, 1158, 1160
- Марчак Станіслав, „Кобра” 1158, 1160
- Маршинський Казімеж Кароль, „Стшелєцький”, „Словак”, „Стшеме” 436, 446, 606, 760, 762, 766, 768, 772–776, 826, 898, 906, 1036
- Марьян, див. Рыбак Марьян
- Марьян, див. Сурувка Марьян
- Маслаковский Марьян, див. Мислаковский Марьян
- Матусяк Станіслав 434
- Матушинская Броніслава 712, 900, 906
- Матушинская Елена 712, 900
- Матушинская Ірина 906
- Матушинский Леон 712
- Махневский 1278
- Мацулевич Марія (Марія), „Ванда” 584–590
- Медведєв (Медведев) Павло ХХХ, 212, 228, 344, 346, 1270, 1288
- Медицький (Медицкий) Ян, „Збігнев” 572, 574, 578, 580
- Мельхерт Роман, „К-2” 1002, 1006, 1010–1016
- Меркулов Всеволод 802, 804



„Метка”, див. Хвастовська Ванда  
 „Мечеслав”, „Вихура” 638, 640  
 Межевський Александер (Межеевский Александр) 50, 52  
 Меневський Здзіслав (Меневский Здислав), „Золіський”, „Вольський” („Вольский”) 252, 278  
 Мжиглоцький Леон, „Ніва” („Нива”), Якубовський”, „Подольський” 256, 280  
 „Мигор” 636, 638  
 „Мико” 1116, 1118  
 Микула Юзеф 350  
 Милованова 202  
 Минц Ян 638  
 „Миош” 132  
 Мискевич Казимир 94  
 Мислаковский Марьян, „Тшечак” 946, 980, 1088  
 Мисліна Зигмунт (Мыслина Зигмунд), „Камєнський” 618, 622–626  
 Михайлов 1206  
 Михайлюк Степанида 1038  
 Михалев 720, 722, 726, 728  
 Михальские 168  
 Михальский 170  
 Мігайловіч 700  
 Міколайчик (Миколайчик) Станіслав 8, 16, 236, 240, 242, 254, 418, 440  
 Мілян Фелікс (Милян Феликс), „Эмир” 1002–1008, 1014, 1016  
 Місяк (Мисяк) Болеслав 56, 72, 82, 86  
 Мічик (Мичик) Тадеуш, „Югас” („Юхас”), „Лях” 536–550, 726, 738  
 Мыслин Зигмунд, див. Мисліна Зигмунт  
 „Млот” 120  
 „Млот”, див. Савицький Анатоль  
 Млотковский Влодзімеж (Млодковский Владимир), „Богуміл” („Богумил”), „Млот” 264, 266, 272–276, 282  
 Модей Тадеуш (Тодей), див. Мадей Тадеуш  
 Модзелевський Юзеф, див. Погоський Генрик  
 Можейко Станіслав, „Сендзімір” 28, 30, 34, 38, 40, 42, 88, 94–100, 192, 194  
 Мойзесович (Моизесович) Самуил 900, 906, 978  
 Мокшецький Ян, „Божидар” („Божий Дар”), „Богуслав” 714, 716, 752–756, 826, 828  
 Мокшицкий 442  
 Мокшицкий Иван (Ян), див. Мокшецький Ян  
 Монастырская М. 484  
 Мондра Яніна, „Марія” 446  
 Морозьяк Ольга, „Янка” 708, 710  
 Моронь 1004–1008  
 Мосингевич Едвард (Мусингевич Эдвард), „Крулік” 572–578, 582  
 Москаленко Григорий 1038  
 Моторкин 142, 794, 796, 884, 1182  
 Мудрий Василь (Мудрый Василий) 1222, 1228  
 Муковников Василий 814  
 Мункевич 586, 1170, 1174  
 „Мушинский”, див. Рутковский Леопольд  
 Надер Эдуард 104, 186, 194  
 Надор, див. Надер Эдуард  
 Найгебауер Зофія (Найгебауэр София, Нагибауэр Софья), „Ванда” 834–838, 842, 844, 848, 850, 864, 976  
 Найда 1158  
 Найман 762  
 Наконечный 924  
 Нападевич 386  
 Нейман Генрих, див. Нойман Генрик  
 Невмежицкий Станислав 1244, 1284  
 Незабитовский Андрей, „Бронислав” 654, 1078  
 Незабітовський (Незабитовский) Чеслав, „Доктор”, „Єжи” („Ежи”), „Патек” 264–268, 282, 314, 646–650, 654, 656, 942, 1072–1078  
 Незнанний Андрей 6  
 Немец Янина 1246  
 Нестеренко 756, 848  
 Нефипф 674  
 Нечаев 152  
 „Никита”, див. Задрожни Чеслав  
 Никола 998  
 Николаев 46, 48  
 Новаковский Гілари (Новаковский Гиллярій) 56, 70, 82, 86  
 Новиков 1214  
 „Новинка” 42  
 Ногачевский, „Шпак” 178, 186  
 Нойгебауер (Нойгебауер) Єжи, „Бук”, „Цезари”, „Грабовський”, „Єжи Остоя”, „Остоя”, „Мілевський”, „Пйотр”, „Роман”, „Сенк” 262, 282, 688, 708, 716  
 Нойгоф Збигнев 262  
 Нойман Генрик 778, 780, 784–794, 1164, 1276  
 Обст Мария, „Богда-Богданка” 898, 900, 906, 978, 1094  
 „Огнін” 510

- Огородзінський (Огородзинский) Пшемислав, „Адольф”, „Дипломата”, „Станіслав”, „Антон”, „Стефан” 250, 252, 278
- Огородник Юзеф (Огородник Иосиф), „Стефан” 830–836, 842, 846, 848, 1044, 1190
- Одоркевич Владислав, „Павел” 250, 252, 278
- Ожеховский 1158
- Озевич Чеслав, „Чеслав” 670
- Озимковський В. 1180
- Окуліцький (Окулицкий) Леопольд „Кобра 2”, „Недзвядек”, „Терміт” 538, 720, 722, 728, 730, 734, 750, 1058, 1060
- Олеарчик 1006, 1010
- „Олень” 736
- Оліва Вітольд (Олива Витольд) 956, 964
- Олійник Петро, „Еней” 1220, 1228
- Ольчак, „Супорт” 178–182, 186, 194
- Ольшанський Станіслав, див. Ольшевський Станіслав
- Ольшевський Станіслав, „Бар” 708, 710, 716, 866–870, 874, 898–906, 930, 978, 1090, 1094, 1108, 1276
- Омуліцький Ян (Омулецкий Иван) 58, 80, 82, 86, 304, 306
- Онысько Роман 508, 510
- Опанасюк Е. 880
- Ориоль Елена 826
- Ориоль Францишка, „Магда”, „Лена” 714, 754, 826, 828, 858, 862, 938, 972, 974, 1098
- Орленко 428
- „Орлицкий”, див. Голдис Генрик
- Орлінський (Орлинский) Маріан, „Єжи” 880, 884
- Орловський Мечислав, див. Гживач Бернар
- Орлось 1244, 1246
- Орновський, див. Яблонський Альфонс
- Оробкевич, див. Одоркевич Владислав
- Оровкевич, див. Одоркевич Владислав
- Орсениго 1020
- Орський (Орский) Ромуальд 954, 962
- „Оса” 120
- Осмакевич Леслав, „Листер”, „Рихтгофен”, „Х-27” 1002–1016
- Особа Стефан, „Лазік” („Лазик”) 98
- Остапченко 202
- Островський Адольф 912, 914
- Островський (Островский) Адам, „Габріель” („Габриель”), „Томаш”, „Томаш Незделя” 232, 234, 238–242, 250, 266, 272, 280, 284–288, 306, 314, 396, 398, 414, 644, 926, 994, 1272
- Островський (Островский) Владислав, „Буцацький”, „Інжинер”, „Людвік”, „Лісовський”, „Людвіч” 250, 278
- Павленко 1228
- Павловський 46, 84, 124, 1030
- Павос Ванда 438
- Паздро Здзіслав, „Нікодем” („Никодем”), „Кшемень” 252, 278
- „Пальма” 1246
- Панцелуш 176, 178
- Папэ 764, 766
- Паратт-Пултавська Надія (Парат Надежда) 778–794
- Паркало Янка 1158
- Парфилов 460
- Пархало, „Цыган” 692
- Патер-Страшевський Вавжинець (Патер-Страшевский Лаврентий), „Мали” 572, 576, 578, 582
- Пацай Іосиф 1242, 1280
- Пацак Анджей, див. Пацак-Кузьмірський Здзіслав Юзеф
- Пацак-Кузьмірський Здзіслав Юзеф, „Анджей”, „Ярема”, „Мандарин” 730, 732, 736, 738, 746–750
- Пацієвський (Пациевский) Стефан 56, 70, 82, 84
- Пачковський 394
- Пелехатый 416
- Пепляу Леон, „Волян” 16
- Перенц Станіслав 414
- Перльмутер (Перльмуттер) Янина 1052, 1112, 1116
- Петынський, див. Пітинський Казімеж
- Петриковський Анджей, „Тарнава” 506, 606, 760, 762, 766–772, 1038
- „Петро” 1198
- Петров 460
- Петруняк Антон 594
- Петрусь 688, 690
- Пекло (Пекло) Стефан, „Сокол” 814
- Пентка Францішек (Пентко Францишек), „Боньча” 508, 510
- Петрушка Міхал (Петрука Михаил) 956, 962
- Пивонський Ежи, „Семиджуп” 650, 942, 1074, 1076
- Пий XII 1020, 1024
- Писпуля, див. Пісуля Едвард
- „Питер”, див. Шевчик Пйотр
- Пілсудський (Пилсудский) Юзеф 4, 16, 18, 158, 764, 980
- Пісуля Едвард, „Тама” 674, 680

- Пітинський Казімеж (Питинский Казимир) 386, 388, 436  
Плошай 1158  
Погоский Генрик (Похоский Генрих), „Адольф”, „Сівек”, „Ставіш”, „Валери” 1272, 1288  
Погребной В. 568, 570  
Подгурский Стефан 1106  
Позовский Марьян, „Юзеф” 1200, 1202  
Покрышко Эмануил 650, 652  
Полевич Ян 638  
Полин Бронислав 440  
Полонська Аделаїда, „Ада”, „Божена” 20, 24  
Полухин 720, 722  
Поляк Эдвард, „Август” 1242, 1280  
Помян 674  
Попек Ольга 954, 962  
Поперека Михайло 686, 700  
Поплавський Віктор, див. Сеєман Тадеуш Юліан  
Початок 386  
Прагер Адам 10, 18  
„Прадзиц”, див. Забокшецький-Зралко Юзеф  
Прачковский, „Еви” 874  
Прийма 1248  
Примек 168  
Пришляковский Р. 1144  
Прокоп Людвік, див. Соколовський Ян Максимиліан  
Прокопович, див. Гродзицкий  
Прокопович Франек 146  
Пророк Броніслав (Бронислав) 304  
Процко Зигмунт (Зигмунд), „Гневош” („Гневаш”) 348–356  
Прус (Прусс) Владислав 888, 916–924, 1128, 1156, 1192  
Прусс Ян, див. Прусс Владислав  
Пряников 1016  
Птаг Тадеуш 412, 414  
Пугач Петро 378, 380  
Пук Антоні (Антон) 956, 964  
Пук Збігнев (Збигнев) 956, 962  
Пуцята Казімеж (Пуцято Казимир), „Конрад” 412, 418, 420, 424–428, 726  
Пуш С. 882, 1180  
Пушкин 570  
Пшибельский Вацлав, див. Пшибильський Вацлав  
Пшибильская Янина 1036  
Пшибильский Саверин 1036  
Пшибильський Вацлав, „Бужа” 414, 418  
Пьотровский, див. Бернакевич Александр  
Пьотровский-Бернакович, див. Бернакевич Александр  
Пясецкий 772  
„Пясецкий” 252  
„Равич”, див. Бонковський Леон  
Радван Анджей, див. Студзінський Францішек  
Радзевановский 1278  
Радкевич 808, 810  
Радніцький Богуміл Роман (Радницкий Бугомил), „Кемор” 456, 460, 462, 466, 468, 472, 476, 480–486, 556, 562  
Радомський Броніслав, „Побуг” 446  
„Радца”, „Ратца”, див. Яблонський Альфонс  
Райхман Леонід 200, 202  
Раковський Єжи (Раковский Юрий), „Адам” 50, 54–58, 66, 76, 82  
Раковський Станіслав (Раковский Станислав) 56, 82, 84  
Растицкая 380  
Рафаэль 428  
Рачинський Юзеф (Рачинский Иосиф), „Жбік” („Жбик”) 462, 466, 478, 480, 486, 490, 558  
Рачкевич Владислав 442, 446  
Рембіш Міхал (Рембиш Михаил), „Верни” („Верный”), „Бяли” („Белый) 984, 986, 990  
Рець 848  
Ридзевський (Ридзевский, Рыздзевский) Владислав, „Кобус” 16, 586, 590, 1162, 1168, 1170–1176  
Ридз-Смігли Едвард 16  
„Риек” 42  
„Рыбак” 1044  
„Рыбак”, див. Віктор Юліан Стефан  
„Рыбак”, див. Датка Станіслав  
Рыбак Марьян 1052, 1114–1118  
Рыбицкий Андрей 982  
Рыковский Станислав 110, 116  
Рымарь Степан, „Роман” 22  
„Рымвид”, див. Вішньовський Роман Владислав  
„Рысь” 914  
„Рысь” 986  
„Ришард”, див. Димович Ольгерд  
Рышкевич (Ришкевич) Анна, „Кама” 868, 874, 900, 906, 978  
„Роберт” 564

- Ровецький Стефан, „Раконь”, „Грабіца”, „Грот” („Грот”), „Інжинер”, „Каліна” 664, 670, 930, 1080, 1082, 1272
- Рогер 774
- Рогозовский 1054
- Роговська Марія (Роговская Марія), „Шаротка” 108–114, 120–124, 128–136, 160–164, 220, 1162
- Родин 486
- Родницький Богумил-Роман, див. Радницький Богуміл Роман
- Родос 802
- Роек (Роек) Мечислав, „Флорьян” 40, 48, 92, 100
- Ролинский 434
- Роля-Жимерский, див. Жимерський-Роля Міхал
- „Ролянд” 674
- Роман 444
- „Роман” 1102–1106, 1198
- „Роман”, див. Нойгебауер Єжи
- Роман Жак, див. Сотірович Драган
- Романик Виктор 1200
- Романік Марія (Романик Марія), „Віхрь” („Вихор) 1200–1206, 1212, 1214
- Романов 276
- Романовская Марія, див. Гролінська-Седлецька Аліна
- Романовський (Романовский) Вінценти, „Хіляри” („Хилари”, „Хилари”) 40, 48, 88, 96, 100
- Ромашкан Генрих, див. Томасик Витольд
- Росіакевич Тадеуш, „Альбромский” 1198–1202, 1252, 1256
- Рослановский 634
- „Росчиц”, див. Давіскіба Генрик
- Рубашевский, „Виктор”, див. Рубашевський Станіслав
- Рубашевський Станіслав, „Віктор” 1200, 1204
- Рудковский, „Чесик” 692
- „Ружа” 1246
- Ружанская, „Галина” 100
- Рузвельт Теодор 442
- Румель Зигмунт, „Кшиштоф Поремба” 224, 228
- Румшель, див. Румель Зигмунт
- Руневиц Станіслава, „Каліна” 678, 680
- Рутковська Кристина, „Галіна” („Галина”) 890, 916, 1100, 1146
- Рутковський Леопольд „Мушинський”, „Трояновський”, „Завада”, „Завадзький” 248, 270–278
- Рясной Василь (Василий) ХХХ, 232, 236, 238, 406, 430, 536, 802, 806–816, 1058, 1062, 1186, 1188
- „С” 192
- Сабуров 798, 808
- Савинский Иосиф, див. Совінський Юліан
- Савинский Юзеф, див. Совінський Юліан
- Савич Тадеуш 638
- Савіцький Анатоль, „Млот”, „Цибульський”, „Домб”, „Юзеф”, „Корона”, „Ковальський”, „Марс”, „Сіви”, „Віктор” 870, 876, 902, 906, 1258
- Савіцький Едвард (Савицкий Едуард), „Сова”, „Домб” („Дуб”) 516, 522, 528, 536, 720, 722, 730, 732, 740, 744–748
- Савченко Сергій (Сергей) ХХІV, ХХVІІІ, 14, 18, 56, 88, 92, 108, 160, 200, 202, 208, 212, 292, 296, 300, 306, 368, 378, 382, 390, 406, 418, 430, 444, 492, 500, 554, 592, 628, 702, 802, 966, 1064, 1190, 1192, 1196, 1202, 1218, 1226, 1230, 1232, 1236, 1250, 1252, 1260
- Садковський Ігнаці (Садковский Игнатий) 448–454
- Сальський Тадеуш 1220, 1228
- Саяк Антоніна (Антонина), „Ева” 892, 896, 916, 978, 1046, 1146, 1148
- Самборський Міхал (Самборский Михаил), „Островський” („Островский”) 918, 922, 924, 1192
- Сапежанка-Бомба Лидія 304
- Сараев 812
- Сатинов 460
- Сатырович, див. Сотірович Драган
- Саутер Анна 98, 106, 1164
- Сверчевський Кароль, „Вальтер” 764, 776
- Свечковський Чеслав, див. Клевенхаген Стефан
- Свидерский 632
- Свюкля, див. Свікла-Білинович Леопольд
- Свирский Казимир, див. Свірський Владислав Ян
- Свирчевский, див. Сверчевський Кароль
- Свитальський Адам, „Рох” 384, 860
- Свитальський Іван, „Цекін”, „Целина” 596–600
- Свитальський Станіслав, „Тадеуш” 596, 598
- Свитальська Уршуля, „Гібралтар” 596, 598, 1038
- „Свитязь” 984
- Свідняк (Сьвидняк) Владислава 954, 962

- Свікла-Білинович Леопольд, „Адам” 32, 34, 50, 56, 58, 64, 72, 74, 82, 220, 222, 292, 300–306
- Свірський Владислав Ян (Свирский Казимир), „Бонавентура”, „Ромуальд”, „Ришард” („Рышард”) 256, 260, 262, 270, 280, 652, 1076, 1078
- Свірський Владзімеж, „Стасик” 982
- Свірський (Свирский) Казімеж, „Брат”, „Тадеуш”, „Титус”, „873” 256, 262, 280
- Свобода Тереза 498, 504
- Северин 828
- „Седзимир”, див. Можейко Станіслав
- Сеєман Тадеуш Юліан, „Гарбус”, „Настурція” 56, 62, 82, 84, 130
- Семенов 808
- Семеновська (Семеновская) Анна, „Вікторія” 56, 74, 82, 86
- Семинович, „Веспо” 1198
- „Сенк”, див. Фурман Казімеж
- „Серп” 120
- Серяков 542, 552, 960
- „Сивый”, див. Шевчик Пйотр
- Сивковская „Грани” 560
- Сигневская 442
- Сидоров 108
- Сидорова 236
- „Симон”, „Стрела” 1086
- „Синдземір”, див. Можейко Станіслав
- Синьковский 394
- Сігіт (Сигит) Ян, „Спокойни” („Спокойный”) 458–466, 478, 486, 558
- Сікорський (Сикорский) Владислав 158, 266, 282
- „Сывый”, див. Шевчик Пйотр
- Сысков 914
- Скарупа, див. Ковальський Єжи
- Скварчинська (Скворчинская) Анна, „Бедронка” 834, 836, 840–844, 848, 850, 862, 974
- Скварчинський Станіслав 8, 16
- Скварчинський (Скворчинский) Ян, „Гвоздь”, „Рура” 834, 836, 840–844, 848, 850
- Скитев 46, 84
- Сковронек Ян 218, 222, 228
- Сковронський (Скавронский, Сковронский), „Малый” 104, 176–182, 186, 194, 196
- Скоков 678
- Скоморовский Веслав, див. Мадей Тадеуш
- Скорек Станіслав 1150
- Скорупа Веслав, див. Ковальський Єжи
- Скотница, див. Шевчик Пйотр
- Скотница-Питерь, див. Шевчик Пйотр
- Скраба Тадеуш (Тодей) 956, 964
- Скульская Ванда, „Ванда” 900, 906, 978
- Скульская Ирена 900, 906, 978
- Скульский Здислав 1164
- Слонский Иосиф, „Плен”, „Дон” 564, 566, 636–640
- Слопецкий Марьян, „Короб” 1144, 1146
- „Слуй” 30
- Смагович 416
- Смажило Шимон, „Сонч” 432, 434
- „Смерека” 1222, 1224
- Смігельський Станіслав (Смигельский Станислав), „Виктор” 1206, 1208, 1214, 1216, 1280
- Смогович Станіслав 1212
- Смола 1054
- Собесьяк Юзеф, „Макс” 34
- Совінський Юліан, „Станіслав” 630, 634, 1162, 1166
- „Сокол”, див. Героно Збігнев
- Соколовський Казімеж (Соколовский Казимир), „Кобра” 462, 466, 472, 476, 480, 486, 490, 506
- Соколовський (Соколовский) Ян Максиміліан, „Ян”, „Ясь”, „Тшаска” 434, 446, 596, 606, 608, 678, 768–772, 776, 850, 980, 982, 1086, 1088, 1116, 1118
- Солоид 128, 584, 878, 1168, 1178
- Солоимский 142, 452, 588, 794, 884, 1176, 1184
- Солоп 364
- Соляк Антонина, див. Саляк Антоніна
- Сонсядек Владислав, „Ага” („Ага”) 706
- Сорока 416
- Сорока Юзеф, „Ковальський”, „Совінський”, „Юзеф” 130, 134, 142, 176, 178, 186, 190, 192, 584, 586, 1170–1174
- Соснковський (Соснковский) Казімеж 6, 154–158, 262, 348, 600, 672
- Сотірович Драган, „Дража” („Драже”), „Міхал” 688, 692, 696, 700
- Сочинский 438
- Спиваковский 750
- Сроковський Станіслав (Сроковский Станислав), „Сокул” 462, 466, 478, 486, 490
- Сталін (Сталин) Йосиф ХХІІ, 496
- Станек Мечислав 784–794
- Станкевич 416
- Станник Елена 1164
- Станський Ян (Иван), „Вальдемар” („Вольдемар”) 512–528

- „Старый” 1244, 1282  
 Старушкевич Адам, „Л-1/3” 1002–1006, 1010–1016  
 Старченко 122  
 Стасюн Казімеж, див. Погоський Генрик  
 „Стах”, див. Барщ Зигмунт  
 Стахонь, „Мельхиор” 268  
 Стахонь Болеслав, „Рудавський” („Рудавський”), „Зброжек” 254, 260, 268, 272–276, 280  
 Сташинская София 984  
 Сتيبницакая Ирина (Стебницкая Ирина), „Магда” 712, 900, 906  
 Сتيبницакая (Стебницкая) Янина Бронислава, „Лена” 712, 900, 906  
 Стец (Стець) Иван „Марва”, „Черный” 868, 870, 872, 874, 898, 906, 1108  
 Стецкая Владислава 1158  
 Стецкий Михаил 1158  
 Стосік Станіслав, див. Ѓживач Бернард  
 Стражалковский Тадеуш, „Водовский” 656, 658  
 Стрешевський, див. Патер-Стрешевський Вавжинець  
 Строкач Тимофій 1112, 1120, 1138  
 Стружинский 604, 1158  
 Струйвонсова Станіслава (Стройвонсова Станислава), „Щешковська” („Щешковская”) 420, 424–428  
 Струсінський Зигмунт (Струсинский Зигмунд), „Шеліга” („Желяга”) 222, 228  
 Струтинская Владислава, „Алина” 826  
 Струшинська Здзіслава (Струшинская Здислава), „Аліна” („Алина”) 898, 906, 916, 934, 968, 978, 1094  
 Студзінський Францішек (Студзинский Францишек), „Котліна” („Котлина”), „Радван”, „Скіба” („Скиба”), „Скава”, „Равіч” („Равич”) 666–674, 1082, 1084  
 Ступанский Иосиф 1158  
 Стус Владимир, „Янов” 660  
 Стшало 416  
 Стшелецкий, див. Маршинський Казімеж Кароль  
 Стшемя Кароль, див. Маршинський Казімеж Кароль  
 Сувальський Вицент, „Шофер” 94  
 Сумсядек Владислав, див. Сонсядек Владислав  
 Сурувка Марьян 1052, 1114, 1116  
 Сухарда Едвард (Эдвард) 252, 396, 398  
 Сухомель Юлия 366  
 Тадаєвський Казімеж (Тадаевский Казимир) 56, 68, 82, 84  
 „Тадеуш” 118, 174, 176, 180–196, 222, 224  
 Тарнава, див. Петриковський Анджей  
 Тарнавська Яніна (Тарнавская Янина), „Янка” 528, 706  
 Тарчинский 378  
 Телюх Юзеф 146  
 Терентьев 616, 756, 830, 874, 914, 924, 1048, 1136, 1160  
 „Тереса” 612, 614  
 Терлецька Станіслава (Терлецкая Станислава), „Хентна” 128, 132, 134, 138, 142, 172, 180, 182, 190  
 Тернопольская Изабелла 1244  
 Тороковский Войцых 630  
 „Тетя” 30  
 Тешнар Леопольд 262  
 Тичинський Фелікс, див. Тичинський Феліціан  
 Тичинський Феліціан (Тычинский Фелициан, Филипп), „Адам”, „Піла” („Пила”) 834–850, 854, 856, 862, 864, 876, 890, 916, 970, 972, 976, 990, 1038, 1100  
 Ткаченко 1204  
 Ткачинский 224  
 Ткачук Феодосій 304  
 Токажевская Тереза, див. Токажевська Ядвіга  
 Токажевский 772, 1088  
 Токажевська Ядвіга, „Тереса” 494–498, 502, 504, 508, 592–596, 772, 776, 944, 980, 982, 1086, 1088  
 Токарчик-Гарволь Францишек, див. Гарволь-Токарчук Францішек  
 „Том” 714  
 Томасик (Томасек) Витольд 1150–1154, 1232  
 Томасик (Томасек) Северин 1152, 1230, 1232  
 Томасик (Томасек) Христина 1152, 1154, 1232  
 Томашевский 438  
 Томашевский Н. 1180  
 „Томик”, див. Вішньовський Роман Владислав  
 Томчак Станислав 1036  
 Томчикова Стефанія (Стефания), „Кристина” („Христина”) 586, 590, 1162, 1168, 1170–1176  
 Тот Мечислав (Мячеслав) 954, 958, 962  
 Тросняк, „Александр” 458  
 Трояновский Марьян 886, 888, 1126, 1156  
 Трубников 810  
 Трушковський Зигмунт (Трушковский Зигмунд), „Дрогослав” 752–758, 828

- Тула (Тулла) Юзеф, „Адам” 1130, 1136, 1190, 1192
- Тулупенко 396, 398
- Туш Марцелі, „Броніслав” („Бронислав”) 896, 916
- Урбан Станіслав, див. Яблонський Альфонс
- Урбанович Генрик (Генрих) 954, 962
- Урбанський (Урбанский) Владислав 602, 604
- Урусский 632
- Усьондек Кароль (Усендек Карл), „Нурт” 56, 68, 82, 84
- Ушаков 380
- „Ушко”, див. Вільчевський Міхал
- „Факир” 752, 754
- Фаленцкий Ян, див. Соколовський Ян Максиміліан
- Фандеровский, „Ван” 458, 560
- Фачинский Станислав, „Пик” 892, 978
- Федоришина Галина 778, 1164
- Федоровіч (Федорович) Зигмунт Юзеф, „Альбін”, „Пані Марія”, „Юзеф” 310, 312, 316
- Федотов Петро 1190, 1194, 1196, 1218, 1228, 1230, 1236
- Фидерер Ян 438
- Филиппов, „Кот” 692
- Филипповский, див. Філіпковський Владислав
- Филипповский Адам, див. Філіпковський Владислав
- Філіпковський (Филипповский) Владислав, „Ціс” („Циз”, „Цыз”), „Янка”, „Оркан”, „Стах”, „Людвік” („Людвиг”), „Граніт” („Гранит”) 232, 234, 238, 246, 250, 254, 268, 274, 662, 664, 734, 766, 926–930, 994, 1080, 1082, 1272
- Филь Юліан 630, 634
- Фільдорф (Фильдорф) Аугуст Еміль, „Лютик Сильвестер”, „Еміль Вельовейський”, „Валенти Гданіцький”, „Ніль” („Ниль”), „Май”, „Йордан”, „Веллер” 672, 680, 1060
- Фляк Августин, „Здислав” 654, 656
- Фондровский, „Ван”, див. Фандеровский
- Фридманский, „Вильчур” 184
- Фурман Казімеж, „Зачеп”, „Братек”, „Сенк” 28, 30, 34
- Фялкевич Вавжинець (Ваврин) 956, 962
- Хайны Анастазія 168
- Хвастовська Ванда (Хвостовская), „Метка” 834–844, 848, 850, 860, 862, 974, 1100
- Хвирут 386
- Хитер Иван 1222
- Хмелевський (Хмелевский) Тадеуш, „Равіч” 572, 578, 582
- Хмелевська Зофія, „Муха” 446
- Ходоровский Адам 146
- Ходоровский Юзеф, „Юзек” 32, 144, 146, 150, 152
- Холева Владислав 1246
- Холодей Галина 1158
- Хома Здислав, „Еж” 708
- Хомей Зофья, „Викторія” 598, 600, 714
- Хорко Михайл, „Томаш” 658
- Хоростковский Стефан 630–634
- Хоц М. 634
- Храпко 798
- „Хрубый”, див. Юзефчак Ян
- Хрушов Микита (Хрущев Никита) 536, 1218, 1228
- „Хугонь”, див. Коханський Леон
- „Хухро”, див. Левінський Єжи
- Хшан 1038
- Хшановский Владислав 602, 604, 1158
- Царевич 540
- Цацай Иосиф, див. Пацай Юзеф
- Цветухін (Цветухин) Федір ХХХ, 20, 26, 50, 88–92, 104, 144, 148, 160, 164, 204, 206, 448, 788, 1162, 1164
- „Цвик”, див. Маліновський Юзеф
- Цедило Адам, див. Цидидло-Шамайський Адам
- Цедыло Адам, див. Цидидло-Шамайський Адам
- Цедыло Елена, див. Цидидло Елена
- „Цезарь” 1198
- „Цекас”, див. Віктор Юліан Стефан
- Цемер, див. Цемйор Францішек
- Цемйор Едмунд, „Граек” („Гроек”) 92, 106
- Цемйор Францішек (Цемиор Франц), „Деска”, „Струг” („Струг”) 30, 34, 92, 98
- „Цешковская”, див. Струйвонсова Станіслава
- Цибульський Казімеж (Цибульский Казимир), „Патрон” 572, 576–580
- Цибульський Юзеф (Цибульский Иосиф), „Крук” 56, 76, 82, 86
- Цидидло Елена 820
- Цидидло-Шамайський Адам 708, 820
- Циковська Гелена 446
- Цимерман 352

- Цимерова 146  
 Цісек (Цисек) Тадеуш, „Кміціц” 912, 914, 916  
 Цюлкош (Цюлкаш, Цюлкош) Адам 10, 18, 154
- Чайка Владислав 436  
 „Чайковский” 1148  
 Чайковский Марьян 598, 600  
 Чайковський Маріан Болеслав (Чайковский Марьян), „Томаш” 618–626  
 Чаргорисская Станислава 688  
 Чачекс Дунин, див. Кухарский Леопольд  
 Чекаловский 624  
 „Чер”, див. Шевчик Пйотр  
 Червінський (Червинский) Стефан, „Далія”, „Карабін” („Карабин”), „Люсня” („Люшня”), „Стефан”, „Замек”, „Замковський” 664, 666, 670, 674, 688, 930, 1082, 1272  
 Чернецький (Чарнецкий) Станіслав Зигмунт, „Пумекс” („Пулемкс”), „Венцлав”, „Жар” 676, 680, 1054  
 Чижовский Станислав 980  
 Чижевський Юліан (Чижевский Юлиан), „Маріан”, „Маріан Ожеховіч”, „Новіцький” („Новицкий”), „Ожехович” 244–250, 256, 278, 1258  
 Чичварин 124  
 Чесновская 384, 386  
 Чувенко 1118  
 Чурук Станіслав (Чурак Станислав) 654, 670, 1078  
 Чухновский Андрей 1192  
 Чухновский Иван 888  
 Чушкевич 1258
- Шабатовский Иосиф 828  
 Шадай, „Шаротка” 560  
 Шаловіло (Шаловило) Владислав 530–534  
 Шандровський (Шандровский) Зенон, „Кмичич” 1002–1006, 1010–1016  
 Шандурская Казимира 414  
 Шаповалов 326  
 Шаталин 540, 542, 552, 960  
 „Шатенка” 1134  
 Шафран К. 1006  
 Шафран Юрий 1004, 1012  
 Шевчик Пйотр, „Чер”, „Пітер”, „Сіви” 506–510, 768, 772, 824, 900, 978, 1094  
 Шевчикова 674  
 Шевчук Владислав (Владимир), „Пайонк” 458–462, 466, 470, 478, 486
- Шельонжек (Шеленжек) Адольф 998, 1000, 1018–1030  
 Шемаліковський Збігнев (Шемаликовский Збигнев) 58, 80, 82, 86  
 Шен Юльюш (Юлюш) „Спев” 512, 514, 518–528  
 Шепин, див. Щепин  
 Шеприц, „Владислав” 1198  
 Шептицкий Андрей 386  
 Шеремета Броніслав, „Рись” („Рысь”), „Роман”, „Ришард” 686–700  
 Шестаков 420  
 Шибко Текла 690–698  
 Шиманський (Шиманский) Владислав 834, 836, 842, 846–850  
 Шинальський, „Трик” 458, 560  
 Ширек Ян 10  
 Шишкин 460  
 Шишко-Богуш Зигмунт 760, 776  
 Шльосбергер (Шлосбергер) Болеслав, „Гурский” („Гурский”) 512–524, 528  
 Шлосенбергер, див. Шльосбергер Болеслав  
 Шляпкин 624  
 Шляхетко Олимпія, „Скала” 1168–1176  
 Шморгун Василий, „Вий” 1222  
 Шмудская, див. Жмутская Мария  
 Шнайдер Иосиф 912, 914  
 Шпигалинский Кароль 678  
 Шпор Ромуальд 506  
 Шуленов 624  
 Шульман Елена 980  
 Шуляковський Ян, див. Маршинський Казімеж Кароль  
 Шумер Данута (Донута), „Аделя”, „Драгун” 834, 836, 840, 842, 846–850, 864, 976, 1044  
 Шустерман 718  
 Шухевич Роман, „Тарас”, „ген. Т. Чупринка”, „Р. Лозовий”, „Тарас Чупринка”, „Тур” 1224, 1226, 1228  
 Шуц Варфаламей 984
- Щавинская В. 880  
 Щавінський Едвард (Щавинский Эдуард) 878–884  
 Щелецкий 636  
 Щенный 378  
 Щепанська Здзіслава (Щепаньская Здислава) 954, 962  
 Щепин (Щипин, Щепель) 888, 920, 922, 1126, 1156, 1192  
 Щербаков 288, 354  
 Щербаков Ефим 1282



Щигел Збігнев (Щигель Збигнев) 956, 964  
 Щипта Станіслав (Станислав) 1018, 1022,  
 1030, 1032  
 Щирский Павел 1282  
 „Щупак” 1170, 1174

„Югас”, див. Мічик Тадеуш  
 „Юзеф” 118  
 „Юзеф”, див. Сорока Юзеф  
 Юзефович Стефан „Грот-ІІ” („Грот-2”) 540,  
 542, 550, 954, 958  
 Юзефчак Ян, „Груби”, „Лесни Дзядек” 20–  
 –24  
 Юревич Иосиф, див. Вуйцік-Юревич  
 Юзеф  
 Юрьевич Евгения 822  
 „Юлиян”, див. Янсон Фелікс  
 „Юноша”, див. Герман Владислав Людвік  
 „Юхас”, див. Мічик Тадеуш

Яблонський Альфонс, „Радца”, „Гольц”, „Ин-  
 жинер” 870, 876, 902, 906  
 „Явор” 28  
 Яворский Вацлав, див. Копісто Вацлав  
 Яворський Тадеуш (Яворский Тадей), „Ту-  
 ліпан” 618–626  
 Ягуш, „Мирослав” 1198  
 Ягельський Францішек (Ягельский Франц)  
 56, 68, 82, 84  
 Язеницкая Здислава 914  
 „Язон”, див. Зробек Францішек

Якимович-Добровольская Антонина 1246,  
 1248, 1284  
 Якубик Тадеуш, „Шары” 630–634  
 Якубович 616, 756, 758, 848  
 „Ян” 594  
 „Ян”, див. Соколовський Ян  
 Янковская, „Качка” 182, 188  
 Янковский 604  
 Янковский Станислав 986, 988  
 Янковський Ян Станіслав (Янковский Ста-  
 нислав), „Ян”, „Кльоновский”, „Со-  
 бол”, „Соболевський”, „Вісла”, „Ві-  
 слоський” 244–248, 276, 720, 728  
 Янсон Фелікс (Феликс), „Юліан”, „Юлек”,  
 „Каміль”, „Моджев”, „Навар”, „Рай-  
 грас”, „Сильва”, „Кармен” 664, 670,  
 730–742, 748, 824, 826, 874, 1060, 1082  
 „Януш” 874  
 Янушевський Віктор Вацлав, „Коханов-  
 ський” 244, 246, 272, 278  
 Янушек 440  
 Ярославский 158  
 Ярош 1006  
 Ярош Тадеуш, „Юзеф” 256, 262, 280  
 Ярош Фердинанд 956, 964  
 Ясечек 326  
 Ясинский 378  
 Ястшембский 98  
 Ясюкович Станіслав 16  
 Яцунська Галина, „Христина” 268  
 Яшумба 394



## INDEKS MIEJSCOWOŚCI

- Adamówka 77  
Adamy 695  
Albertin 75  
Albigowa 705  
Aleksandria 29, 33, 99, 151, 171  
Antonówka 81, 1173  
Antopol 95
- Bajm 281  
Bari 723  
Bekierów – Nowosiółka 471  
Berdyczów 1027  
Bereza Kartuska 19, 143  
Berezowica 459  
Bereżany 915  
Berlin 805, 1021, 1089  
Białogród XXXIII  
Białokiernica 471, 483  
Białystok 845, 855, 939, 969, 1097  
Biłka Szlachecka 395, 509, 511, 773  
Bitków 515, 517, 521, 523  
Biwaki 303, 305  
Bochnia 139  
Borysław 575–581, 655, 661, 1079  
Borysów 883  
Borzęcin 817  
Bóbrka 621, 623  
Brema 239  
Briggens 301  
Brodów 115  
Bruksela 317  
Brzesk 713  
Brześć 171, 239  
Brzeżany 257, 263, 397, 461, 561  
Brzozdowce 847  
Buczacz 379, 567, 635–639  
Buczki 1023  
Budapeszt 511  
Bukareszt 413  
Busk 411, 497, 505
- Chardynia zob. Hordynia  
Charków 239, 281, 1023  
Chatoluk 655  
Chatyń 1181
- Chełm 531, 771, 785, 793, 881  
Chłopczyńce 583  
Chłopy zob. Chłopczyńce  
Chodczków Wielki zob. Wielka Chodaczka  
Chodorów 715, 755  
Chorochoyń 305  
Chyżniki 139  
Czaplowizna 319  
Czerczyce 425  
Czernielów Mazowiecki 557  
Czerniowce 315, 413, 437, 615, 997  
Czerwionka 167, 169  
Częstochowa 93, 711, 867, 931, 1091  
Czortków 379, 381, 457, 487, 555, 567, 629–633, 675  
Czyszki 509, 511, 843, 855, 891, 917, 969, 971, 979, 1099
- Dachau 169  
Dawidów 603, 1157, 1159  
Dębica 27  
Dęblin 235, 239  
Diagilew 239, 279, 317  
Dnieprodzierżyńsk 1023  
Dniepropietrowsk 435, 1023, 1229  
Dolina 417  
Dołhomościska 1025  
Drohobycz 441, 443, 549, 573, 581, 727, 799, 807, 809, 959, 997, 1003–1015  
Dublany 829, 845, 1043  
Dubno 21, 23, 89, 101, 995, 1245, 1283  
Dulęby 411
- Felsztyn 1021  
Filipów 663, 931, 1081  
Fort-William 301
- Gaj 359, 363  
Gan-Hodorówka 635  
Gańczary 603, 893, 979  
Gdańsk 215, 941, 1067  
Gdynia 1131  
Gilarowo 435  
Gładki 413, 425  
Górna 427

Górna Biłka zob. Biłka Szlachecka  
 Griażowiec 239, 317  
 Grodno 313  
 Gródek Jagielloński 257, 1131  
 Grzybowice 829, 847, 1045  
 Grzymałowo 645, 1073  
 Grzymałów 823

Hanaczów 991  
 Harkłowa 577  
 Hipolitówka 145  
 Hnidawa 305  
 Hołosko 1119  
 Hordynia (Hordnia) 411, 419, 421, 429  
 Hornówko 65  
 Horysławice 1221

Iwano-Frankowsk zob. Stanisławów

Jagielnica 633  
 Janowa Dolina 169, 171, 183  
 Janowo zob. Janów  
 Janów 413  
 Janów Lubelski 877  
 Jarmolińce 115, 137  
 Jarosław 1193, 1195  
 Jasło 621

Kalisz 197  
 Kamieniec Podolski 1025  
 Kandalaksza 939, 1099  
 Karwina 167  
 Katarzynówka 79  
 Katowice 167, 701, 765  
 Kazimierz 93  
 Kielce 711, 933, 1091, 1277  
 Kijów XXXIII, 5, 15, 35, 37, 47, 49, 89, 93, 109,  
 125, 155, 159, 161, 201, 203, 209, 213, 229,  
 233, 237, 239, 293, 299, 301, 311, 319, 379,  
 381, 457, 461, 501, 555, 593, 629, 673, 799,  
 801, 807, 815, 817, 967, 993, 1001, 1019,  
 1023, 1031, 1051, 1057, 1059, 1063, 1065,  
 1113, 1121, 1139, 1187–1191, 1195, 1197,  
 1203, 1219, 1227–1231, 1237, 1249, 1253,  
 1261, 1263, 1269, 1271

Klesów 7  
 Klimontów 453  
 Koluszki 141  
 Kołomyja 647, 943, 1073, 1201, 1211  
 Koniecpol 161, 227  
 Konin 793  
 Korczunek 917  
 Kostopol 39, 89, 99, 101, 133, 141, 145, 151, 995

Koszatów 49, 93  
 Koszów 77  
 Kotlice 667, 673, 1083  
 Kowel 21, 25, 39, 91, 97, 99, 119, 133, 141, 143,  
 181, 187–195, 261  
 Kozielsk 805  
 Krakowiec 935  
 Kraków 107, 169, 235, 245, 261, 271, 273, 279,  
 281, 397, 435, 447, 541, 649, 713, 751, 845,  
 869, 893, 995, 1071, 1105, 1131, 1133, 1239,  
 1273, 1297  
 Krasnodon 399  
 Krasnosiołka 59  
 Kraśnik 877  
 Krechowice 1093  
 Krychwa 825  
 Krzemieniec 219, 223, 225, 229, 997  
 Kuców 743  
 Kudryńce 1197, 1207, 1213, 1253  
 Kustycze 229

Lamsdorf 239  
 Latyczów 1027  
 Leżajsk 1117–1121  
 Lida 313, 1173  
 Linowka 815  
 Lipki 35  
 Lipki zob. Lipne  
 Lipne 95, 107  
 Londyn XXIII–XXVII, 7, 9, 15, 23, 37, 39, 65,  
 105, 109, 117, 129, 155–161, 175, 197, 205,  
 213–219, 223, 227, 233, 243, 245, 249, 255,  
 257, 271, 275, 285, 301, 349, 351, 415, 435,  
 437, 449, 453, 465, 507, 513, 523, 549, 563,  
 585, 595–601, 643, 647, 667, 669, 673, 677–  
 –681, 687, 711, 731, 735, 739, 745, 771, 829,  
 831, 837, 839, 843, 847, 857, 865, 879, 903,  
 929, 937–943, 953, 959, 971, 975, 993, 995,  
 1003–1011, 1041, 1043, 1061, 1065, 1067,  
 1071–1075, 1085, 1095–1099, 1129, 1169,  
 1179, 1209–1213, 1229, 1241, 1247, 1255,  
 1263, 1271–1275, 1279, 1285

Lubań Śląski 877  
 Lublin 59, 261, 283, 415, 423, 425, 439, 443, 511,  
 553, 561, 601, 631, 687, 715, 759, 761, 767,  
 771, 851, 877, 995, 1039, 1165, 1167, 1239,  
 1265, 1273, 1297  
 Lubomirka 29, 33, 35, 39, 43, 145  
 Lubostroń 757  
 Lwów 209, 233, 235, 239–249, 253, 257–263,  
 267, 271–275, 279–285, 289, 305, 309, 313,  
 315, 323, 329, 333, 341, 345–385, 389, 391,  
 395–403, 407, 411, 417, 419, 431–447,

457–461, 467, 469, 477, 493, 495, 499, 501,  
 505–533, 539–545, 549–553, 557, 569,  
 571, 581, 593–625, 633–637, 643–657,  
 661–675, 679, 683–719, 723, 733, 735,  
 739–747, 753–769, 773–781, 789–793,  
 799, 807, 815–841, 845–871, 875, 877,  
 887, 891, 899, 903, 905, 911–919, 925–  
 –955, 959, 961, 967, 971–977, 981–991,  
 1017, 1035, 1041, 1043, 1047–1053, 1065–  
 –1087, 1091–1109, 1113–1119, 1123, 1125,  
 1131–1137, 1143, 1147–1155, 1159, 1187,  
 1189, 1195, 1199, 1201, 1205, 1209, 1213,  
 1215, 1221, 1231–1235, 1243–1247, 1255,  
 1259, 1263–1269, 1273, 1277, 1279, 1283,  
 1285, 1289, 1297

Łahodów 1145  
 Ławrów 305  
 Łopuchowo 27  
 Łódź 717, 723, 747  
 Luck 21, 23, 27, 33, 35, 51–55, 59–85, 89, 97,  
 111, 119, 145, 147, 151, 153, 163, 189, 193,  
 221, 223, 283, 303–307, 315, 429, 443, 717,  
 797, 807, 995, 1019, 1027, 1029  
 Ludzin 69

Magadan 627  
 Majdan 77  
 Majdan Koziński 145  
 Małaszewicze zob. Miłoszewicze  
 Małowody 561  
 Marchwacz 665, 1083  
 Martiuki 441  
 Matoszówka 81  
 Michałowka 471, 483, 561  
 Miechów 559  
 Mierzyniec 621  
 Międzygórze 1223  
 Milanówek 1061  
 Miłoszewicze 921, 1193  
 Mizocz 131, 137, 163, 167, 171, 183–189  
 Młynów 191  
 Monasterzyska 381  
 Moskwa XXIII, 197, 233, 241, 243, 267, 317,  
 537, 539, 553, 671, 721, 725, 727, 731, 733,  
 751, 803, 1177, 1191, 1197, 1249  
 Mosznica 1089  
 Mościska 257, 497, 505, 1273

Nadwórna 1201  
 Narwik 511, 717  
 Nowa Sól 833  
 Nowiny Czeskie 169

Nowogródek 313  
 Nowosiółka 471  
 Nożewko 67

Odessa XXXIII, 883  
 Olkusz 671  
 Olsztyn 223  
 Oryniec (Orynin) 225  
 Ostalce 559  
 Ostaszków 805  
 Ostróg 39, 89, 99, 101, 111, 117, 131, 135, 137,  
 183, 185, 193, 781, 879–885, 995, 1165,  
 1179–1183  
 Ostuni 723  
 Oświęcim 167  
 Ottynia 415

Panowice 475, 479, 561  
 Pańska Dolina 25, 35, 41, 43, 89, 101  
 Paryż 17, 159  
 Przewoźnic 659  
 Pietrowka 815  
 Pińczów 671  
 Pińsk 61, 305, 313  
 Piotrów 73  
 Płock 1195  
 Podfilipie 457, 557  
 Podhajce 457, 471, 557–561  
 Podhorce 777, 915  
 Poluchów 1145  
 Popowicze 489  
 Porchowo 1213  
 Posada Nowomiejska 579  
 Poznań 317, 771  
 Praga 701, 1219  
 Proskurów 1245, 1283  
 Pruszków 277, 621, 725  
 Przebraże 35, 75  
 Przemyśl 261, 709, 1119, 1205  
 Przemyślany 987, 991, 1145, 1155  
 Pustków 29

Radom 587  
 Rafałowka 1173  
 Rajłów 409  
 Rianzań 239, 279  
 Rohacze 47  
 Rogaczewo 27, 93  
 Rogaczów 135  
 Romblew 21, 63  
 Rozwadów 235  
 Równe 21, 27–35, 39, 43–51, 71, 89–99, 103,  
 107–111, 115, 123, 127, 129, 133, 141, 145,

147, 161–167, 171, 173, 187, 191–195, 199,  
205, 207, 305, 315, 437, 441, 449–457, 585,  
589, 779, 785–795, 807, 811, 879, 885, 995,  
1163–1167, 1177, 1179, 1183  
Ruda-Mielec 621  
Rukojnie 497, 505, 1087  
Rypki 137  
Rzym 239, 1021  
Rżyczany 1221

Sachsenhausen 669  
Sahary 1145  
Saloniki 701  
Sambor 65, 257, 435, 445, 539, 541, 549, 957–  
–961, 997  
Sanok 581, 1201  
Sarny 7, 15, 133, 141, 191, 585, 587, 877, 995,  
1175  
Sądowa Wisznia 1119  
Sichów 603  
Sielec 457  
Siemianówka 831, 847, 887, 889, 919–923, 949,  
951, 1045, 1127–1131, 1137, 1157, 1191,  
1195  
Silce 557  
Sitko 1175  
Skałat 755  
Skawina 661  
Skrobów 681  
Sławuta 1245, 1283  
Słomianka 595  
Sokolów Dolny 589  
Sokolów Podlaski 71  
Sołotwina 1201, 1253  
Sosnowiec 671, 1195  
Stanisławów 209, 257, 263, 273, 281, 315, 413,  
415, 519, 521, 529, 539, 799, 807, 851, 859,  
973, 1131, 1135, 1151, 1197, 1201, 1207–  
–1215, 1231, 1253, 1255  
Stanowice 169  
Stare Bystre 1023  
Stare Sioło 393, 411  
Starobielsk 805  
Starunia 575  
Stawczany 659  
Stoczek Łukowski 1019  
Stryj 257, 417, 439, 539, 747, 751, 997, 1273  
Sułkowszczyzna 545  
Sumy 99, 101, 143  
Szepietówka 1245, 1283  
Szpaków 31  
Sztokholm 209, 239  
Szumsk 223

Szupkowo 31  
Szydłowce 1225

Śmieuchów 459  
Świrz 987

Tarłów 451  
Tarnopol 257, 263, 281, 315, 317, 379, 461, 463,  
487, 633–639, 667, 671–677, 681, 745, 779,  
807, 813, 845, 855, 935, 961, 971, 997, 1083,  
1085, 1103, 1273  
Tarnowskie Góry 69  
Tarnów 935, 1093  
Tatarów 1105  
Tatary 441  
Tczew 1131  
Tłumacz 1201  
Tołszczów 1159  
Tomaszowce 437  
Tomaszów Lubelski 447  
Trembowla 997  
Trościanka 795  
Tuczyn 31, 35  
Tuliłow 621  
Tulipowo 869  
Tuła 1195  
Turka 259

Uhorsk 223  
Użłowa 1195

Warszawa XXV, XXIX, XXXIII, 7, 13–17,  
29, 35, 39, 63, 89, 97–101, 105, 109, 143,  
161, 163, 175, 193, 213, 229, 233, 245–  
–249, 255–265, 271–275, 279, 283, 293,  
301–305, 311, 317, 397, 449, 507–511,  
553, 565, 649, 651, 663, 665, 673, 679,  
681, 687, 711, 723, 725, 731, 733, 739,  
747, 751, 761, 771, 837, 859, 867, 869,  
877, 931–935, 939, 973, 995, 1041, 1061,  
1081, 1083, 1091, 1093, 1097, 1099, 1117,  
1131, 1199, 1229, 1239, 1255, 1263, 1265,  
1273, 1275, 1279, 1289  
Wasiliszki 67  
Wiedeń 613, 1131  
Wielick 73  
Wielka Chodaczka 467  
Wielki Kut 1221  
Wielsk 497, 505  
Wieluń 1195  
Wierzchowiny 81  
Wilno 63, 283, 311, 313, 317, 717, 759, 1013,  
1187

Winniczki 893, 979  
Winniki 613, 773, 777, 847, 865, 897, 915, 977,  
1043, 1047, 1049, 1101, 1147, 1209  
Witawa 1025  
Witebsk 61  
Władystok 845, 861  
Włodzimierz nad Kłajmą 277  
Włodzimierz Wołyński 167, 411, 413, 421–429,  
995  
Woczały 871  
Wojniów 541, 551  
Workuta 851  
Woroszyłowgrad 281  
Woroszyłowsk 531, 533  
Wólka zob. Bereżany  
Wólka-2 891–895, 977, 1047, 1101  
Wrocław 279, 281, 361, 877  
Wydymer 1175  
  
Zagórz 597  
Zagórze 1053, 1115, 1267  
Zakopancy 869  
  
Zakopane 539, 1105  
Zalesie 695, 1223  
Zamość 167  
Zastawie 559  
Zaturce 79  
Zbaraż 653, 1077  
Zborów 353  
Zdołbunów 29, 31, 35, 39, 41, 45, 49, 89–101,  
105, 107, 115, 119, 129–141, 147, 161, 163,  
169–173, 177, 179, 183–195, 205, 221, 223,  
227, 995, 1179  
Zielonka 761  
Zimna Woda 833, 1247  
Złoczów 279, 653, 1273  
Złotniki 477, 561  
Złoty Potok 1173  
Zubrza 773  
  
Żarki 73  
Żornica 659  
Żytomierz 239, 1021, 1023, 1167, 1245, 1283  
Żytyń 31





## ПОКАЖЧИК НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ

- Адаме 696  
Адамовка 76  
Александрія (Александрія) 28, 32, 98, 150, 170  
Альбертин 74  
Альбігова (Альбагово) 706  
Антонівка (Антоновка) 82, 1170  
Антополь 94
- Байм 280  
Барі 724  
Бекерсдорф 470  
Белокриница 470, 484  
Бенерів (Бекеров) 470, 490  
Бердичів (Бердичев) 1028  
Бережани (Вульки-2, Вторая Булька) 396, 460, 560, 876, 890–894, 916, 976, 1046, 1100, 1108  
Береза Картуська 18, 142  
Берездівці (Берездовица) 846, 850  
Березовка 458  
Берлін 804, 1020  
Бжежаны 256, 262  
Бжеск 712  
Битків (Быткув) 514–520, 524  
Биваки 302, 304  
Білгород ХХХІІ  
Білка Шляхетська (Белка Шляхетска) 394, 508, 510, 772  
Білосток (Белосток) 844, 854, 938, 968, 1098  
Бобрка 620, 622, 876  
Боженцин 816  
Большой-Кут 1220  
Борислав 572–580, 654, 660, 1078  
Борисов 882  
Бохня 138  
Бочалы, див. Вочалы  
Брема 238  
Брест 168, 238  
Бригино 300  
Бродов 114  
Брюсель 316  
Будапешт 510  
Буск, Бусск 410, 498, 504  
Бухарест 412  
Бучач 378, 566, 636–640
- Бучки 1022
- Варшава ХХІV, ХХVІІІ, ХХХІІ, 6, 12, 16, 18, 28, 34, 38, 62, 88, 94, 96, 100, 104, 108, 142, 160, 162, 174, 192, 228, 232, 244–248, 254–264, 270–278, 282, 292, 300, 302, 306, 310, 316, 396, 448, 506, 510, 552, 564, 648, 650, 664, 672, 678, 680, 686, 710, 722, 724, 730, 732, 738, 746, 750, 760, 770, 772, 836, 858, 866–870, 876, 930–934, 938, 972, 994, 1040, 1060, 1080, 1082, 1090, 1092, 1096, 1098, 1116, 1130, 1132, 1198, 1238, 1254, 1262, 1264, 1272, 1274, 1278, 1288
- Василишки 66  
Великий Ходачків (Велика Ходачка) 466, 490  
Велицк 72  
Вельск 498, 504  
Велюнь 1194  
Вешховина 82  
Видень, Вена 612, 1130  
Витава 1024  
Витебск 60  
Вільки-2 див. Бережани  
Вільнюс (Вильнюс, Вильно) 62, 282, 310–316, 758, 1012, 1186  
Вінники (Винники) 612, 772, 776, 846, 864, 896, 916, 976, 1044–1048, 1100, 1146, 1208  
Віннички (Виннички) 892, 978  
Выдымер 1174  
Владивосток 844, 862  
Владимир-Волинский 166, 410, 412, 420–426, 994  
Войнилов 540, 550  
Володимир-на-Клязьмі 278  
Воркута 850  
Ворошиловград 280  
Ворошиловськ (Ворошиловск) 530, 532  
Вочалы 870  
Вроцлав 278, 280, 360, 876  
Вулька 854  
Вулька Перша (Волиця) 876, 968  
Вулька Третя (Соснівка) 876
- Гаи-Ходоровка 634

Гай 358, 362  
 Ганачів 990  
 Гдыня 1132  
 Гемблин 234  
 Гилярово 434  
 Глядки (Глядники) 412, 424, 428  
 Гнідава (Гнедова) 304, 308  
 Голоски 1118  
 Гончари (Гончары) 602, 892, 978, 1158  
 Гординя 410, 418, 420, 428  
 Гордня, див. Гординя  
 Гориславичи 1220  
 Горна 426  
 Горновка 64  
 Городок Ягеллонський (Грудек Ягелонский)  
 256, 876, 1130  
 Грибовичи 828, 846, 1044  
 Гримайлів (Гримало) 822, 830  
 Гродно 314  
 Грязівець 238, 316

Давыдов 602, 604, 1158  
 Дагілево 316  
 Данциг 214, 940, 1066  
 Дахов 168  
 Дембица 26  
 Демблін 238  
 Днепродзержинск 1022  
 Днепропетровск 1022, 1228  
 Долгомостиска 1026  
 Долина 416  
 Дрогобич (Дрогобыч) 256, 440, 442, 538,  
 548, 572, 580, 798, 806, 808, 996, 1002–  
 –1014  
 Дубляны 828, 844, 1042  
 Дубно 20–24, 88, 100, 994, 1244, 1284  
 Дулебы 410

Жарков 72  
 Житень 30  
 Житомир 238, 1020, 1022, 1166, 1244, 1284  
 Жорница 658

Загуж 596  
 Загужье 1052, 1114, 1266  
 Закопане (Закопаны) 538, 1104  
 Закопанцы 868  
 Заксенгаузен 670  
 Залесьє 694, 1222  
 Замостья 166  
 Заставьє 558  
 Затурцы 80  
 Збараж 652, 1076

Зборов 352  
 Здолбунів (Здолбуново) 28, 30, 34, 38, 40, 44,  
 48, 88–100, 104, 106, 114, 118, 128–132,  
 136–140, 146, 160, 162, 168–172, 176, 178,  
 182–194, 204, 220, 222, 226, 994, 1178  
 Зеленце 760  
 Зимна Вода (Зимние Воды, Водяне) 832,  
 1246, 1250  
 Золотой Поток 1172  
 Золотники 476, 560  
 Золочів (Золочев) 278, 652, 1274  
 Зубра (Зубжа) 772, 776

Івано-Франківськ, див. Станіславів

Казимир 92  
 Калиш 196  
 Каменец-Подольське 1026  
 Кандалакша 938, 1098  
 Карвина 166  
 Катериновка 78  
 Катовіце (Катовицы, Катовице) 166, 700, 764  
 Кельце 710, 932, 1090, 1276  
 Кжемазово 644, 1072  
 Київ (Киев) ХХХІІ, 14, 34, 36, 46, 48, 92, 108,  
 124, 154, 158, 160, 200, 202, 208, 212, 228,  
 232, 236, 238, 292, 298, 300, 310, 318, 378,  
 380, 456, 460, 500, 554, 592, 628, 798, 800,  
 806, 814, 816, 966, 992, 1000, 1018, 1022,  
 1030, 1050, 1056, 1058, 1062, 1064, 1112,  
 1120, 1138, 1140, 1186–1190, 1194, 1196,  
 1202, 1218, 1226, 1230, 1236, 1250, 1252,  
 1260, 1262, 1268, 1270  
 Клементов 452  
 Клесово 6  
 Ковель 16, 20, 24, 38, 90, 96, 98, 118, 134, 140,  
 142, 180, 186, 188, 192, 194, 262  
 Козельськ 804  
 Козинський Майдан 144  
 Коломия (Коломыя) 646, 942, 1072, 1200,  
 1212  
 Колюшки 140  
 Конецполь 160, 226  
 Конин 792  
 Корчунок 916  
 Костополь 38, 88, 96, 134, 140, 144, 150, 994  
 Котлиха (Котлина) 666, 672  
 Кошатів (Кошатов) 48, 92  
 Кошев 76  
 Краків (Краков) 106, 168, 234, 244, 260, 262,  
 270, 272, 278, 280, 396, 434, 446, 540, 648,  
 672, 712, 750, 844, 868, 894, 994, 1070,  
 1104, 1130, 1132, 1198, 1238, 1272

Краковець (Краковицы) 934, 952  
 Краснік 876  
 Краснодон 398  
 Красноселка 58  
 Кременец 218, 222, 224, 996  
 Крихівці (Крихва, Краховицы) 824, 832, 1092  
 Кудринцы, Кудринце 1196, 1206, 1212, 1252  
 Кустичі 228  
 Куцо 742

Лавров 304  
 Лагодив 1144  
 Ламсдорф 238  
 Лежайск 1116–1120  
 Летичев 1026  
 Лида 314, 1172  
 Линовка 814  
 Липки 34  
 Липне (Липко) 94, 106  
 Лодзь 716, 722, 746  
 Лондон XXII–XXVI, 6, 8, 14, 22, 36, 38, 64, 102, 104, 108, 116, 128, 156–160, 174, 196, 204, 212–218, 224, 226, 232, 242, 244, 248, 254, 256, 270, 274, 284, 300, 348, 350, 414, 434, 436, 448, 452, 464, 506, 548, 562, 584, 594–600, 642, 646, 668, 672, 676–680, 686, 710, 730, 734, 738, 740, 772, 828, 830, 834–838, 842, 846, 864, 878, 902, 928, 936–942, 952, 958, 970, 974, 992, 994, 1002–1010, 1040, 1042, 1060, 1064, 1066, 1070–1074, 1084, 1096, 1098, 1130, 1168, 1178, 1208–1212, 1228, 1242, 1246, 1254, 1262, 1270–1274, 1278, 1284  
 Лопухово 26  
 Лудзин 70  
 Луцьк (Луцк) 20, 22, 26, 32, 34, 50–54, 58–80, 84–90, 96, 98, 110, 118, 144, 146, 150, 152, 162, 190, 192, 220, 222, 282, 302–306, 314, 428, 442, 444, 716, 796, 806, 994, 1018, 1026, 1028  
 Львів (Львов) 208, 232, 234, 238–248, 252, 256–260, 264, 266, 270, 274, 278–284, 288, 304, 308, 314, 322, 324, 332, 340, 344–384, 388, 390, 394–402, 406, 410, 416, 418, 430–446, 456–460, 468, 478, 492, 498, 500, 504–512, 516–532, 538–544, 548, 552, 556, 568, 570, 580, 592–624, 632–636, 642–658, 662–674, 678, 682–702, 706–718, 724, 732, 734, 738–746, 752–780, 788–792, 798, 806, 814–840, 844–876, 886, 890, 898, 902–906, 912–918, 924–940, 946–954, 958, 960, 966, 970–976, 980–990, 1016, 1034, 1040, 1042, 1046–1052, 1058, 1064–1086, 1090–1108, 1112–1118, 1122, 1124, 1130–1136, 1142, 1146–1154, 1160, 1186, 1188, 1194, 1198, 1200, 1204, 1208, 1214, 1220, 1230–1234, 1244, 1246, 1254, 1258, 1262–1268, 1274–1278, 1282, 1284, 1288  
 Любань Сілезький 876  
 Люблін (Люблин) 58, 262, 282, 412, 422, 424, 438, 442, 444, 510, 552, 560, 602, 630, 686, 714, 758, 760, 766, 770, 850, 876, 994, 1038, 1164, 1166, 1238, 1264, 1272  
 Любомирка 32, 38, 42, 144  
 Любостронь 756

Магадан 626  
 Майдан 78  
 Маловоды 560  
 Мартюки 440  
 Марфач 664, 1082  
 Межгирье 1224  
 Межинец 620  
 Мехув 558  
 Мизоч 130, 136, 164, 166, 170, 182–188  
 Милошевичі (Мелишкевичи, Милошевичи, Малашевичи) 920, 924, 1192, 1194  
 Милянувек 1060  
 Михайловка 470, 784, 560  
 Млынов 190  
 Монастырйск 380  
 Москва XXII, XXXII, 196, 232, 240, 242, 266, 316, 538, 552, 670, 718, 724, 726, 730, 732, 750, 802, 1176, 1190, 1196, 1248  
 Мостиска, Мостицк 256, 498, 504, 1274  
 Моташевка 80  
 Мошница 1088

Надворная 1200  
 Нарвік 510, 716  
 Нова Сіль 832  
 Новине Ческе 168  
 Новогрудек 314  
 Новоселки 470  
 Ножевко 68

Одеса (Одесса) XXXII, 882  
 Олькуш 670  
 Ольштын 222  
 Оринеца, Оринин 224, 228  
 Освенцины 166  
 Остальци 558  
 Осташків 804

Острог 38, 88, 96, 98, 110, 116, 130, 134, 136,  
 182, 184, 192, 780, 878–884, 994, 1164,  
 1178–1182  
 Остуні 724  
 Отинія 414

Пановичі (Пановичи) 478, 490  
 Панская Долина 24, 34, 40, 42, 88, 100  
 Париж 18, 158  
 Перевозец 660  
 Перемишляни (Перемышляны) 984, 990,  
 1144, 1154  
 Перемишль 262, 710, 1118, 1204  
 Петров 74  
 Петровка 814  
 Пинск 60, 304, 314  
 Підгірці 776, 916  
 Підпилипка (Подфилипиє, Подофилипи)  
 456, 556, 566  
 Пінчув 670  
 Плоцк 1194  
 Подгайцы 456, 470, 556–560  
 Познань 316, 770  
 Пологов 1144  
 Поповичи, Поновичи 478, 488, 560  
 Порхово 1212  
 Посада Новгородская 578  
 Прага 700, 1220  
 Проскурово 1244, 1284  
 Прушків (Прушков) 278, 620, 724  
 Пусткув 28  
 Пшебраже 34, 76

Радом 386  
 Разводов 234  
 Райлов 408  
 Рафаловка 1170  
 Ржичаны 1220  
 Рим 238, 1020  
 Рівне (Ровно) 20, 26–34, 38, 42–50, 70, 88–98,  
 102–114, 122, 126, 128, 134, 140–146,  
 160–172, 186, 190, 192, 198, 204, 206, 304,  
 314, 438, 440, 448, 452–456, 584, 588, 778,  
 784–796, 806, 810, 878, 884, 994, 1162–  
 –1166, 1176, 1178, 1182  
 Рыпки 138  
 Рогачев 46, 92, 136  
 Рогачево 26  
 Ромблев 20, 62  
 Руда-Мелец 620  
 Руконное 496, 504, 1086  
 Рязань-Дягілево 238, 278

Сагани (Сагари) 1144, 1160  
 Садовая Вишня 1118

Салоніки 700  
 Самбір (Самбор) 64, 256, 434, 446, 538, 540,  
 548, 550, 956–960, 996  
 Сарни (Сарны) 6, 16, 134, 140, 190, 584, 586,  
 876, 994, 1172, 1174  
 Свирж 986  
 Семенівка (Семеновка, Семеновка) 830, 846,  
 886, 888, 918–922, 948, 950, 1044, 1126–  
 –1130, 1156, 1190, 1194  
 Сильце 456, 556  
 Ситко 1174  
 Сихов 602  
 Скавина 660  
 Скалат 754  
 Скробів 680  
 Славута 1244, 1284  
 Сломянка 594  
 Смеухов 458  
 Соколов-Дольный 588  
 Соколов Подляский 72  
 Солотвино 1200, 1252  
 Сосновець 670, 1194  
 Ставчаны 658  
 Станіславів (Станислав) 208, 256, 262, 274,  
 280, 314, 412, 414, 518, 520, 528, 538, 798,  
 806, 850, 858, 972, 1132, 1134, 1150, 1196,  
 1200, 1206–1214, 1230, 1252, 1254  
 Становицы 168  
 Старые Быстры 1022  
 Старобельськ 804  
 Старое-Село 392, 410  
 Старуня 574  
 Стокгольм 208, 238  
 Сточек Луковский 1018  
 Стрий 256, 416, 438, 538, 748, 750, 996, 1274  
 Сулківщина (Сулковшизна) 544, 552  
 Суми (Сумы) 98, 100, 142  
 Сянік (Санок) 582, 1200

Тарлов 450  
 Тарнов 934, 1092  
 Тарновские Горы 68  
 Татарев 1104  
 Татары 440  
 Тернопіль (Тернополь) 256, 262, 280, 314,  
 316, 378, 460, 462, 488, 632–638, 666,  
 670–680, 744, 778, 806, 812, 844, 854,  
 960, 970, 996, 1084, 1104, 1274  
 Тирево 1132  
 Тлумач 1200  
 Товщів (Товщево) 1158, 1160  
 Томашевце 436  
 Томашів Люблінський 446

Трембовля 996  
Тростянка 794  
Тула 1194  
Тулигловы 620  
Тулипово 868  
Турка 258  
Тучин 30, 34

Узлова 1194  
Угорск 222

Фельштын 1020  
Филиповье, Филипповье 662, 928, 1080  
Форт-Вильям 300

Хархлево 576  
Харків (Харьков) 238, 280, 1022  
Хатюлок 656  
Хатынь 1180  
Хижники 138  
Хипполитовка 144  
Хлопчинці (Хлопы) 576, 582  
Ходоров 714, 754  
Холм (Хелм) 532, 770, 784, 792, 880  
Хорохорин 304

Чаплевизна 318  
Ченстохова (Ченстохов, Ченстахов, Ченсто-  
хово) 92, 710, 866, 930, 1090  
Червонка 166, 168  
Чернилив-Мазовецкий 556  
Черновцы, Черновицы 314, 412, 436, 614, 996  
Черчичі (Черечи) 424, 428  
Чишки (Чешик) 508, 510, 840, 854, 890, 916,  
968, 970, 976, 1098  
Чортків (Чертков, Чортков) 256, 378, 380,  
456, 486, 554, 566, 628–632, 674, 680

Шепетовка 1244, 1284  
Шидловцы 1224  
Шпаков 30  
Шумское 222  
Шупково 30

Ягельница 632  
Янів (Яново) 412, 418  
Янів Люблінський 876  
Янова Долина 168, 170, 182  
Ярмолицы, Ярмолинцы 114, 136  
Ярослав 1192, 1194  
Ясло 620

Ilustracje pochodzą ze zbiorów Państwowego Archiwum Służby Bezpieczeństwa Ukrainy oraz z publikacji: J. Tucholski, *Cichociemni*, Warszawa 1988; G. Mazur, J. Węgierski, *Konspiracja lwowska 1939–1944 Słownik Biograficzny*, Katowice 1997; M. Fijałka, *27 Wołyńska Dywizja Piechoty AK*, Warszawa 1986; J. Turowski, *Požoga. Walki 27 Wołyńskiej Dywizji AK*, Warszawa 1990.

Світлини походять зі збірок Державного архіву Служби безпеки України та з публікацій: J. Tucholski, *Cichociemni*, Warszawa 1988; G. Mazur, J. Węgierski, *Konspiracja lwowska 1939–1944 Słownik Biograficzny*, Katowice 1997; M. Fijałka, *27 Wołyńska Dywizja Piechoty AK*, Warszawa 1986; J. Turowski, *Požoga. Walki 27 Wołyńskiej Dywizji AK*, Warszawa 1990.



